Gotna Kudi

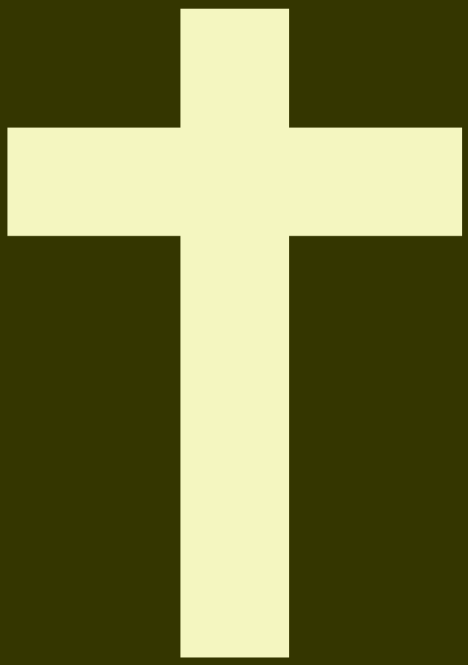

The New Testament in the Maprik dialect of the Ambulas Language

Gotna Kudi
The New Testament in the Maprik dialect of the Ambulas Language
Nupela Testamen long tokples Maprik long Niugini

copyright © 1983 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ambulas (Maprik) (Ambulas)

Dialect: Maprik

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-01-04

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023
b436d84b-26dc-54d0-bff0-26a2d25c90de

Contents

FRT 1
Matyu 3
Mak 82
Luk 125
Jon 203
Aposel 258
Romba 329
1 Korinba 370
2 Korinba 410
Galesiaba 437
Epesasba 454
Pilipaiba 468
Kolosiba 477
1 Tesalonaikaba 486
2 Tesalonaikaba 493
1 Timotiké 497
2 Timotiké 507
Taitaské 515
Pailimonké 520
Yibruna 522
Jems 552
1 Pita 563
2 Pita 574
1 Jon 581
2 Jon 590
3 Jon 592
Jut 594
Revelesen 597

Gotna Kudi

The New Testament in the Maprik dialect of the Ambulas Language of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Maprik long Niugini

[abtM]

Translation: © 1983, Wycliffe Bible Translators, Inc.

First Edition
Published: 1983, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Web version
2012, Wycliffe Bible Translators, Inc.
http://www.Wycliffe.org

http://pngscriptures.org

http://www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).
http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0

Your are free to share — to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait
Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri.** Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long *http://tokplesbaibel.org.* Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating.** Na tu, **yu no ken senisim Tok.**
Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.
Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela.**
Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long *http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode.*

Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela.**
[abt]

Jisas Kraiské Matyu kavin kudi

Jisas Kraisna képmawaara deku yé

1 Kén Jisas Kraisna képmawaara deku yé. Jisas Devitna kémba dé yaalak. Devit
Ebrayamna kémba dé yaalak.
2 Ebrayam wan Aisakna yaapa.
Aisak wan Jekopna yaapa.
Jekop wan Juda déku némaadugu wayéknaje wale deku yaapa.
3 Juda wan Peres bét Sirana yaapa. Bétku néwaa wan Tema.
Peres wan Yesronna yaapa.
Yesron wan Ramna yaapa.
4 Ram wan Aminadapna yaapa.
Aminadap wan Nasonna yaapa.
Nason wan Salmonna yaapa.
5 Salmon wan Boasna yaapa. Boasna néwaa wan Reyap.
Boas wan Obetna yaapa. Obetna néwaa wan Rut.
Obet wan Jesina yaapa.
6 Jesi wan Isrelna du taakwa deku némaan ban Devit déku yaapa.
Ebrayamét taale naaknwukére ye ye Devirét kukba naaknwute naané du taaba vétik
sékérékne maanba kayék wan véti wan véti (14) naaknwu.
Devit wan Solomonna yaapa. Solomonna néwaa taale Yuraiana taakwa lé rak.
7 Solomon wan Riaboamna yaapa.
Riaboam wan Abaisana yaapa.
Abaisa wan Esana yaapa.
8 Esa wan Jeyosapatna yaapa.
Jeyosapat wan Joramna yaapa.
Joram wan Asaiana yaapa.
9 Asaia wan Jotamna yaapa.
Jotam wan Eyasna yaapa.
Eyas wan Yesekaiana yaapa.
10 Yesekaia wan Manasana yaapa.
Manasa wan Emosna yaapa.
Emos wan Josaiana yaapa.
11 Josaia wan Jekonaia déku némaadu wayékna wale deku yaapa. Wani tulé
Isrelna maama Babilonba yae de Isrel wale waariyak. Waariyadaka Babilonna apa
Isrelna apat talaknadéka de Babilonba yaan du Isrelna du taakwat de kérae kure yék
Babilonét.
Devirét taale naaknwukére ye ye Jekonaiat kukba naaknwute naané du taaba vétik
sékérékne maanba kayék wan véti wan véti (14) naaknwu.
12 Isrelna du taakwa Babilonba radan tulé Jekonaia wan Sialtielna yaapa.
Sialtiel wan Serababelna yaapa.
13 Serababel wan Abaiatna yaapa.
Abaiat wan Elaiakimna yaapa.
Elaiakim wan Esona yaapa.
14 Eso wan Sedokna yaapa.
Sedok wan Ekimna yaapa.
Ekim wan Elaiatna yaapa.
15 Elaiat wan Eleasana yaapa.

Eleasa wan Matanna yaapa.
Matan wan Jekopna yaapa.
16 Jekop wan Josepna yaapa. Josep wan Mariana du. Maria Jisasnyét lé kéraak. Déké
naané wo, “Naanat kutkalé yaduké Got wadén ban Krais.”
17 Déknyényba de Isrelna du taakwat kure yék Babilonét. Wani tulé Jekonaia dé rak.
Jekonaiat taale naaknwukére ye ye Got wadén ban Kraisnyét kukba naaknwute naané
du taaba vétik sékérékne maanba kayék wan véti wan véti (14) naaknwu.

Maria lé Jisas Kraisnyét kéraak

18 *Maria Jisas Kraisnyét kéraalén kudi kéga dé kwao. Taale Mariana néwepa de wak,
lé Josep wale raluké. Wadaka kukba bét nakurakba wekna ramarék yabétka Gotna
Yaamabi giyae léké apa kwayédéka lé nyaan ték.
19 Lérét kukba yaran ban, déku yé Josep, wan yéknwun mu male yakwa du. Lé nyaan
téléka dé wani muké véknwute déku mawuléba dé wak, “Lé nak du wale bét kwaak.
Bulaa lérét yamarék yaké wuné yo.” Naate watakne dé tépa wak, “Wuné lérét yamarék
yate akwi du taakwana ménіba téte lérét waatiwuréran lé nyékéri yaké lé yo. Wuné
akélak lérét kulaknyényké wuné yo.”
20 Naate watakne wani muké sanévéknwute dé yégan nak yak. Yadéka Némaan
Ban Gotna kudi kure giyaakwa du nak giyae dé dérét wak, “Méné Josep, Devitna
képmawaara, mé véknwu. Méné wup yamarék yate Mariat yaké méné yo. Gotna
Yaamabi giyae léké apa kwayédéka lé nyaan tu. Gotna Yaamabi waga kwayédénké
méné wup yamarék yate lérét yaké méné yo.
21 *Lé du nyaan kéraaké lé yo. Kéraalu dé déku du taakwat Setenna taababa kérae
yadan kapéredi mu yatnyéputiké dé yo. Yadéranké sanévéknwute méné déku yé Jisas
waaké méné yo.” Naate dé Josepmét wak.
22-23 *Déknyényba Némaan Ban Got déku yéba kudi wakwekwa dut kéni kudi
wakwedéka dé Gotna nyégaba kéga kavik: Du ramarék taakwa nak nyaan téké lé yo.
Te kéraalu de déku yé Emanyuel waaké de yo. Waga kavidéka wani tulé wani kudi adél
dé yak. Wani yé Emanyuel kéga dé wo: Got naané wale dé ro.
24 Josep yégan yatakne ligéne raapme dé Némaan Ban Gotna kudi kure giyaakwa du
wadén pulak dé yak.
25 Yate dé Mariat yak. Wani tulé dé lé wale kaapuk kwaadén. Yadéka kukba nyaan
kéraaléka dé déku yé waak, Jisas.

2

Nyaa yaalakwaba yaan du de Jisaské sékale vék

1 Yerot Judana du taakwa deku némaan ban radén tulé Maria lé Jisasnyét kéraak,
Betleyemba. Betleyem Judiaba dé tu. Kéraaléka kukba de nyétba tékwa kunké
kutdéngkwa du nyaa yaalakwa taaléba yae de Jerusalemét yék. Ye saabe de wak,
“Naané nyaa yaalakwaba rate nyétba tékwa kulé kunét naanébu vék. Véte naané
kutdéngék. Kubusaaku nyaan débu yaalak.
2 Dé Judana du taakwa deku némaan ban raké dé yo. Kutdéngte kunét vétakne déké
naané yao, déké kwati yaane waadé daaké. Dé yaba dé ro?”
3 Naate wadaka némaan ban Yerot véknwutakne rékaréka yate dé wak, “Sal wani
nyaan kukba wuna waagu tawuké dé yo?” Naate watakne wani muké kélik dé
yak. Yadéka Jerusalemba rakwa wupmalemu du taakwa de wani muké sanévéknwu
wanévéknwuk.

---

* **1:18:** Lu 1:27, 35 * **1:21:** Lu 1:31 * **1:22-23:** Ais 7:14

4 Yerot kélik yate wadéka de Gotna gaba jébaa yakwa nyédé duna akwi némaan du,
Moses wakwen apa kudiké kutdéngkwa du akwi waga de yaak. Yaadaka dé derét
waatak, “Got wadén ban Krais yaba yaalaké dé yo?”
5 *Naate wadéka de dérét wak, “Judiaba tékwa gayé, Betleyemba yaalaké dé yo. Wani
muké déknyényba Gotna yéba kudi wakwen du nak Gotna nyégaba Gotna kudi kéga dé
kavik:
6 *Guné Betleyemba rakwa du taakwa, mé véknwu.
Kukba guna gayéna du nak némaan ban raké dé yo.
Rate dé wuna du taakwa Isrelké miték véké dé yo.
Védéranké sanévéknwute de guna makwal gayé Judiana képmaaba tékwa gayé
Betleyemké wamarék yaké de yo, ‘Wan bakna gayé.’
Waga wamarék yate guna gayéké waké de yo, ‘Némaa gayé.’
Waga dé kavik Gotna nyégaba.”
7 Judana némaan ban Yerot wani kudi véknwutakne dé wak, nyaa yaalakwa taaléba
yaan du déké yaadoké. Wadéka yaadaka nak du véknwumarék yadoké dé de wale
akélak kudi bulék. Bulte dé derét waatak, “Yani tulé dé wani kun nyétba batnyé
yaalak?”
8 Naate waatadéka dérét wakwedaka dé wak, “Betleyemét yéké guné yo. Ye miték
mé sékal wani nyaanké. Sékale vétakne gwaamale yae guné wunat wakweké yo.
Wakwegunu wuné wawo ye kwati yaane déké waadé daaké wunék.” Naate wate dé
derét yénaa yak.
9 Yerot waga wadéka véknwutakne de yék. Yéte nyaa yaalakwaba déknyényba védan
kunét de tépa vék. Wani kun nyétba taale yédéka de déku kukba yék. Yédaka dé wani
kun nyaan kwaan gaba awuréba dé ték.
10 Tédéka véte yéknwun mawulé yate de duséknét kapére yak.
11 *Yate de gat wulae de vék wani nyaan déku néwaa Maria wale rabétka. Vétakne
kwati yaane de waadé daak déké. Yate de deku wutba tén gwalmu jaarék. Jaare de
déké yéknwun gwalmu kwayék. Gol matu, yaa sérakdaka yéknwun yaama yakwa mu,
yéknwun yaama yakwa gu, waga de déké kwayék.
12 Kwayétakne re kwae de yégan yak. Yadaka dé Got derét wak, “Guné Yerotké
gwaamale yémarék yaké guné yo.” Naate wadéka ligéne raapme de nak yaabuba
gwaamale yék deku gayét.

Josep dé déku taakwa, nyaan kure yék Isipmét

13 Wani du yédaka Josep yégan yadéka Némaan Ban Gotna kudi kure giyaakwa du
nak giyae dé dérét wak, “Yerot wani nyaanké sékale vétakne dérét viyaaké dé yo. Waga
yadu méné raapme wani nyaan déku néwaa wale kure yéké méné yo. Isipmét yaage
yéké guné yo. Yaage ye guné wani képmaaba rasaakuké guné yo. Kukba wuné gunat
wawuru guné gwaamale yaaké guné yo.”
14 Naate wadéka dé Josep bari ligéne raapme wani nyaan déku néwaa wale kure de
yaage yék. Nyédé gubés dé bérét kure yaage yék Isipmét.
15 *Ye saabe de Isipba rak. Yerot kiyaadéran tulé deku gayét tépa gwaamale
yédaranké déknyényba rate Gotna yéba kudi wakwekwa du kavin kudi adél dé yak.
Wani du Némaan Ban Gotna kudi véknwute wani kudi Gotna nyégaba kéga dé kavik:
Wuna nyaan Isipba radu wuné dérét waawuru dé Isip kulaknyénytakne gwaamale
yaaké dé yo.

Yerot wadéka de wupmalemu du baadit viyaapéreknék

* **2:5:** Jo 7:42 * **2:6:** Mai 5:2 * **2:11:** Ais 60:6 * **2:15:** Ose 11:1

16 Judana némaan ban Yerot Jerusalemba rate nyaa yaalakwaba yaan du déké
gwaamale yédoké dé rapatik. Rapatiye rékarékat kapére yate dé wak, “Wunat yénaa
debu yak.” Naate watakne dé déku mawuléba wak, “Nyaa yaalakwaba yaan du de
wak, ‘Kwaaré vétik pulak déknyényba naané wani nyétba tékwa kunét batnyé vék.’
Naate de wak.” Naate watakne deku kudiké sanévéknwute dé déku waariyakwa duwat
wak, “Guné Betleyemét ye, Betleyem tékwaba tékwa taalat wawo ye akwi du baadit
viyaasadaké guné yo. Kwaaré vétik yan du baadi, kwaaré nakurak yan du baadi,
kéraadan kulé du baadi wawo, derét akwi viyaasadaké guné yo.” Naate wadéka de
ye wani baadit akwi de viyaasadak.
17 Déknyényba Gotna yéba kudi wakwen du nak, déku yé Jeremaia, dé kéni kudi Gotna
nyégaba kavik:
18 *Ramaba de wupmalemu du taakwa de némaanba gérao.
Wani gayéba némaanba de gérao.
Reselna képmawaara deku baadi debu kiyaak.
Kiyaasadadak de deku baadiké de gérao.
Deké némaa mawulé lékte de gérao.
Yerot wadéka déku waariyakwa du Betleyemba baadit viyaasadadan tulé Jeremaia
kavin kudi adél dé yak.

Josep déku taakwa, nyaan wale waga de gwaamale yék

19 Kukba Yerot dé kiyaak. Kiyaadéka Josep déku taakwa, nyaan wale Isipba de rak.
Waba rate Josep yégan yadéka dé Némaan Ban Gotna kudi kure giyaakwa du giyae dé
Josepmét wak,
20 “Wani nyaanét viyaapérekgé mawulé yan du debu kiyaak. Bulaa méné raapme
wani nyaan déku néwaa wale kure Isrelna képmaat gwaamale yéké guné yo.”
21 Naate wadéka Josep ligéne raapme wani nyaan déku néwaa wale kure de Isrelna
képmaat gwaamale yék.
22 Josep Isrelna képmaa saabe dé véknwuk, Akeleas déku yaapa Yerotna waagu tawe
Judiaba rakwa du taakwaké némaan ban radéka. Véknwutakne Judiaba ramuké wup
dé yak. Yate nak yégan yadéka Got dérét wadéka dé wani nyaan déku néwaa wale kure
de Galilina taalat yék.
23 *Ye de Nasaretba rak. Josep, Maria, Jisas wani gayéba radaka Gotna yéba kudi
wakwen du déknyényba kavin kudi adél dé yak. Jisaské de kéga kavik: Déké waké de
yo, Nasaret ban.

3

Gu yaakutaknan du Jon dé kudi wakwek

1 Wani tulé gu yaakutaknakwa du Jon dé du ramarék Judiana taaléba dé batnyé
Gotna kudi wakwek.
2 *Wani taalat yaan du taakwat dé kéga wakwek, “Got némaan ban rate gunéké véran
tulé kéni dé yao. Yaadékwaké sanévéknwute guné Gotna kémba raké mawulé yate guné
kapéredi muké kuk kwayéké guné yo.” Naate dé Jon wak.
3 Déknyényba Gotna yéba kudi wakwen du nak déku yé Aisaia Jonké Gotna nyégaba
kéga dé kavik:
Du nak dé wao du ramarék taaléba.
Waate dé kéga wo, “Némaan Banna yaabu kutké guné yo.
Kutgunu yaabu miték kwaaké dé yo déké.” Naate dé wo.

---

* **2:18:** Jer 31:15 * **2:23:** Lu 2:39; Jo 1:45-46 * **3:2:** Ais 40:3

Wani kudi Aisaia dé kavik, Jonna néwaa dérét kéraamarék yalén tulé. Kavidéka kukba Jon yae dé du taakwat wakwek, deku mawulé miték tédu de Jisas yaadéranké miték sanévéknwudoké.
4 Jon yéknwun baapmu wut, yéknwun kadémuké kaapuk sanévéknwudén. Dé kwaami sépéna yéwit yaatédan baapmu wut dé gik. Gitakne dé bulmakawu sépat yadan nyaamégi dé gipatak. Dé kwamijok dé kak.
5 Samgék pulak mu dé jélipme kak. Dé Gotna kudi wakwedéka de Jerusalemba rakwa du taakwa, Judiana képmaaba rakwa du taakwa, Jodanna kaabélé yékwaba rakwa du taakwa waga de wupmalemu du taakwa de déké yék.
6 Ye yadan kapéredi muké kélik yate wakwedaka dé derét Gotna yéba gu yaakutaknak Jodan kaabélébа.
7 Judana du deku némaan du wupmalemu wawo de yék, Jon derét Gotna yéba gu yaakutaknaduké. Parisina du, Sadyusina du, waga de yék. Yédaka dé Jon derét waatite dé wak, “Guné kapéredi mawulé yakwa du guné. Got apakélé kot véknwute némaan ban raran nyaa kéni dé yao. Wani nyaa Got du taakwa yadan kapéredi muké rékaréka yaké dé yo. Wani nyaaké sanévéknwute guné du yaawi tudaka yaage yékwa kaabe pulak guné wunéké yaage yao. Wunéké yaamarék.
8 *Taale guné yagunén kapéredi mu kulaknyénytakne guné yéknwun mu male yaké guné yo. Yagunu nak du taakwa véte waké de yo, ‘De kapéredi mu kulaknyénytakne bulaa yéknwun mu de yo.’ Naate waké de yo.
9 *Guné guna mawuléba guné wo, ‘Naané Ebrayamna képmawaara naané ro. Dé Gotna méniba yéknwun mu yakwa du radék naané wawo Gotna méniba yéknwun mu yakwa du naané ro.’ Naate wate yénaa guné yo. Guné yéknwun mu kaapuk yagunékwa. Got mawulé yadéran dé wadu kéni matu du ye de Ebrayamna képmawaara pulak raké de yo. Ebrayamna képmawaara ragunékwaké Got kaapuk sanévéknwudékwa. Yagunékwa muké dé sanévéknwu.
10 “Aja kudi nak wakweké wunék. Du sék akumarék yakwa miké sanévéknwute kwajélek kérae wani mi véléké dé yo. Véle yaaba tuké dé yo. Bulaa wani aja kudiké mé sanévéknwu. Bulaa Got déku kudi véknwumarék yaran du taakwat yadan kapéredi mu yakataké dé yo. Yakatadu de yaa yaansaakukwa taalat yéké de yo.
11 *“Guné guna kapéredi mawulé kulaknyénygunéran wuné gunat Gotna yéba gu yaakutaknaké wuné yo. Wuna kukba yaaran du wan némaan du. Wuné bakna du wuné ro. Déku apa wuna apat dé talaknak. Yaga pulak déku jébaa yaké wuné yo, wuné bakna du rawurékwa bege? Dé némaan du radéka wuné déku gwalmu déké kure yéké wuné yapatiyu, wuné bakna du rawurékwa bege. Wuna kukba yaaran du Gotna Yaamabi guné kwayéké dé yo. Guna kapéredi mu kérae yaaba tuké dé yo.
12 Du wit kérae yéknwun wit sék kéraaké de gériyu. Géritakne de yéknwun wit sék gaba takne de apa yatjado. Yadakwa pulak wuna kukba yaaran du waga yaké dé yo. Dé déku du taakwat kérae kure ye déku gayéba takne kapéredi mu yan du taakwat kérae yaansaakukwa yaaba yatjadaké dé yo.” Naate dé Jon wak.

Jon dé Jisasnyét Gotna yéba gu yaakutaknak

13 Wani tulé Jisas Galilina képmaa kulaknyénytakne dé Jodan kaabélat dé yék. Jon dérét Gotna yéba gu yaakutaknaduké dé yék.
14 Ye saabadéka Jon kélik yate dé wak, “Méné némaan ban méné ro. Wuné bakna du wuné ro. Samuké méné wunéké yao, wuné ménat gu yaakutaknawuruké? Méné wunat gu yaakutaknaménéran wan yéknwun.”
15 Naate wadéka Jisas dé wak, “Aya. Méné wunat gu yaakutaknaké méné yo. Waga yaménéran méné Got wadén pulak yaké méné yo.” Naate wadéka dé kusékérék.

* **3:8:** Ap 26:20 * **3:9:** Jo 8:33-40; Ro 4:12 * **3:11:** Jo 1:32-34; Ap 1:5

16 Kusékéttakne Jisasnyét gu yaakutaknadéka dé bari guba yaalak. Yaaladéka nyét
kepukadéka dé vék Gotna Yaamabi nyaamiyo pulak déké giyaadéka.
17 *Giyaadéka de Gotna gayéba giyaakwa kudi kéga véknwuk, “Kén wuna nyaan.
Déké wuné mawulat kapére yo. Déké wuna mawulé yéknwun dé yo.”

4

Seten dé Jisasna mawulé yaknwuk

1 *Jon Jisasnyét gu yaakutaknadéka Gotna Yaamabi Jisasnyét dé kérae kure yék du
ramarék taalat. Seten Jisasna mawulé yaknwuduké Gotna Yaamabi dérét wani taalat
dé kérae kure yék.
2 Kure yédéka Jisas wani taaléba rate kadému gu kaapuk kadén. Wupmalemu (40)
gaan nyaa bakna dé rak. Re kukba kaadéké dé kiyaak.
3 Yadéka Seten yae dé dérét wak, “Méné kéga méné wo, ‘Wuné Gotna nyaan.’ Naate
wate bulaa wani muké wunat wakwatnyéké méné yo. Méné waménu kéni wupmalemu
matu walaakwe kadému yaké dé yo. Waga yadu wuné ménéké kutdéngké wuné yo.”
4 *Naate wadéka dé wak, “Aya kaapuk. Wani muké kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao:
Du taakwa kadémuké male sanévéknwute de miték ramarék yaké de yo. De Gotna kudi
véknwudo deku mawulé miték tédu de miték raké de yo. Wani kudi véknwute matu
kadému yaduké wuné wamarék yaké wuné yo.”
5 Jisas wani kudi wadéka Seten dé dérét kérae kure yék Jerusalemét. Kure waare dé
dérét Gotna kudi buldakwa némaa gana madulba taknak.
6 *Takne dé dérét wak, “Méné kéga méné wo, ‘Wuné Gotna nyaan.’ Naate wate
méné mé akére dawuli. Wani muké kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao: Got déku kudi
kure giyaakwa duwat wadu de ménéké miték véké de yo. Védo méné deku taababa
rate ména maan matuba viyaamarék yaké méné yo. Méné wani kudi véknwute akére
dawuliye miték raménu akwi du taakwa véte kutdéngké de yo. Méné Gotna nyaan.”
7 *Naate wadéka dé Jisas wak, “Aya kaapuk. Wani muké kéni kudi Gotna nyégaba dé
kwao: Got wan ména Némaan Ban. Dé apa yate ménat kutkalé yaduké waagété yakwa
du pulak yamarék yaké méné yo. Wani kudi véknwute wuné akére dawulimarék yaké
wuné yo.”
8 Jisas wani kudi wadéka Seten dérét dé kérae kure waarék apakélé nébat. Kure
waare dé kéni képmaaba rakwa akwi gayé, wani gayéba rakwa akwi yéknwun gwalmu
wawo dé Jisasnyét wakwatnyék.
9 Wakwatnyétakne dé wak, “Méné kwati yaane wunéké waadé daate wuna yéba
kevérékménéran wuné wani gayé, waba rakwa gwalmu wawo kwayéwuru méné deké
némaan ban raké méné yo.”
10 *Naate wadéka dé wak, “Méné, Seten, méné mé yaage yé. Kéni kudi Gotna nyégaba
dé kwao: Ména némaan ban wan Got male. Méné déké waadé daate dérét waataké
méné yo. Déku yéba male kevérékgé méné yo. Wani kudi véknwute wuné ménéké
waadé daamarék yaké wuné yo.”
11 *Naate wadéka dé Seten dérét kulaknyénytakne yék. Yédéka de Gotna kudi kure
giyaakwa du giyae Jisasnyét kutkalé yak.

Jisas Galiliba dé batnyé jébaa yak

12 Gu yaakutaknan du Jon wani képmaana némaan ban kapéredi mu yadénké dérét
waatidéka dé wadéka de dérét raamény gaba taknak. Taknadaka kwaadéka Jisas wani
muké kudi véknwutakne dé Galilina képmaat yék.

---

* **3:17:** Mt 12:18, 17:5 * **4:1:** Yi 2:18, 4:15 * **4:4:** Diu 8:3 * **4:6:** Sam 91:11, 12 * **4:7:** Diu 6:16 * **4:10:** Diu 6:13 * **4:11:** Yi 1:14

13 Ye déku gayé Nasaret kulaknyénytakne dé Kapaneamét yék. Wani gayé Galilina
kwawu nak maaléba dé ték. Wani gayé Sebiulan bét Naptalaina taaléba dé ték.
14 Jisas wani gayét ye Gotna kudi wakwedéka déknyényba rate Gotna yéba kudi
wakwen du déku yé Aisaia déku kudi adél dé yak. Aisaia déknyényba kéni kudi Gotna
nyégaba dé kavik:
15 *Sebiulanna taalé Naptalaina taalé wawo bét kusnyét yédakwa yaabuba bét tu.
Jodan kaabélé nak saknwuba bét tu.
Galilina képmaaba wupmalemu nak geba yaan du taakwa de ro.
16 Waba rakwa du taakwa Setenna taababa rate gaankétéba de ro.
Rate yalakgé yate de apakélé téwayé yaankwa pulak yaandu véké de yo.
Véte miték sanévéknwudaran de nyaakaba raké de yo.
17 Jisas wani taalat ye saabe dé batnyé Gotna kudi wakwek. Wakwete dé wak, “Got
némaan ban rate gunéké véran tulé kéni dé yao. Yaadékwaké sanévéknwute guné guna
kapéredi mawulé kulaknyényké guné yo.” Naate dé wak.

Jisas dé wak du wan véti wan véti dé wale yédoké

18 Jisas Galilina kwawu nak maaléba yéte dé vék Saimon, déku nak yé Pita, déku
wayékna Andru wale bétku jébaa yabétka. Bét akwi nyaa yabérén pulak wani
kwawuba bét laaké tawuk gukwamiké.
19 Vétakne dé bérét wak, “Béné mé yaa wuné wale. Yaabénu wuné bénat nak jébaaké
yakwatnyéké wuné yo. Yakwatnyéwuru béné gukwami kutbénén pulak du taakwat
kéraaké béné yo. Kéraabénu de wuna kudi véknwuké de yo.”
20 Naate wadéka bari laaké kulaknyénytakne raapme bét dé wale yék.
21 De walkamu ye dé Jisas vék Sebedina nyaan vétik Jems bét déku wayékna Jonét.
Bétku yaapa Sebedi wale de botba rak. Rate laaké miték yadaka dé Jisas bérét wak, dé
wale yébéruké.
22 Wadéka bét bétku yaapa botba radéka kulaknyénytakne bét Jisas wale yék.

Jisas Gotna kudi wakwete wupmalemu du taakwat dé kutnébulék

23 Jisas yeyé yeyate dé Galiliba tékwa akwi gayét yék. Ye saabe dé Gotna kudi
buldakwa gaba rate du taakwat dé yakwatnyék, Gotna jébaaké. Akwi du taakwat
dé kudi wakwek, Got némaan ban rate déku du taakwaké miték védéranké. Kiyakiya
yakwa du taakwa, sépékwaapa kapére yan du taakwat wawo dé kutnébulék.
24 Waga yadéka de Siriana akwi képmaaba déké kudi wakwekéreyék. Wak-
wekéreyédaka de wani kudi véknwute wupmalemu du taakwat déké kure yék.
Kiyakiya yakwa du taakwa baadi, sépékwaapa kapére yan du taakwa baadi, kutakwa
kure tén du taakwa baadi, ménigan yadéka akéréte sépélak génkwa du taakwa baadi,
maan kapére yadéka yémarék yakwa du taakwa baadi, wani du taakwa baadit de kure
yék Jisaské. Kure yédaka dé derét kutnébulék.
25 Kutnébuldéka wupmalemu du béré taakwa béré de dé wale yék. Galiliba yaan du
taakwa, Dekapolisba yaan du taakwa, Jerusalemba yaan du taakwa, Judiaba yaan du
taakwa, Jodan kaabélé aniké saknwuba yaan du taakwa, waga de dé wale yék.

5

Jisas nébat waare dé déku duwat kudi wakwek

1 Wupmalemu du béré taakwa béré yaadaka Jisas véte dé nébat nak waarék. Waare
radéka déku du de déké yaak.
2 Yaadaka dé derét Gotna jébaaké batnyé yakwatnyék. Yakwatnyéte dé kéga
wakwek.

---

* **4:15:** Ais 9:1-2

Yéknwun mawulé yadaranké dé Jisas kudi wakwek

3 “Du taakwa las deku apaké sanévéknwumarék yate Gotna apaké sanévéknwute de
déku jébaa yo. Wani du taakwa Gotna kémba radaka dé némaan ban rate deké dé miték
vu. Védékwaké yéknwun mawulé de mé yo.
4 *“Du taakwa las de gérao. Wani du taakwana mawulat Got kutkalé yaké dé yo.
Yadéranké yéknwun mawulé de mé yo.
5 *“Du taakwa las deku yéba kevérékmarék yate nak du taakwat waatimarék yate
miték de ro. Wani du taakwat Got kutkalé yadu de kéni képmaaba némaan du taakwa
rasaakuké de yo. Rasaakudaranké yéknwun mawulé de mé yo.
6 “Du taakwa las Gotké sanévéknwute yéknwun mawulé yate yéknwun mu male yaké
de mawulat kapére yo. Kadémuké kiyaakwa du kadému kaké mawulat kapére yadakwa
pulak, de yéknwun mu male yaké de mawulat kapére yo. Wani du taakwat Got miték
yadu deku mawulé miték tédu de miték male rasaakuké de yo. Rasaakudaranké
yéknwun mawulé de mé yo.
7 *“Du taakwa las de nak du taakwaké mawulé léknu. Wani du taakwaké Got mawulé
lékgé dé yo. Lékdékwaké yéknwun mawulé de mé yo.
8 *“Du taakwa las deku mawuléba yéknwun mawulé male dé tu. Wani du taakwa
Gorét véte dé wale miték rasaakuké de yo. Rasaakudaranké sanévéknwute yéknwun
mawulé de mé yo.
9 “Du taakwa las nak du taakwa waaru waariyadaka de nyédéba de tu. Tédaka de
kaapuk waaru waariyadakwa. Wani nyédéba tékwa du taakwaké Got waké dé yo, ‘De
wuna baadi.’ Naate wadéranké sanévéknwute wani nyédéba tékwa du taakwa yéknwun
mawulé de mé yo.
10 *“Du taakwa las Gotna jébaa yadaka nak du taakwa kélik yate derét de yaalébaanu.
Yaalébaandakwa du taakwa Gotna kémba radaka Got némaan ban rate deké dé miték
vu. Védékwaké sanévéknwute yéknwun mawulé de mé yo.
11 *“Mé véknwu. Guné wuna jébaaba gunébu yaalak. Du las wunéké kélik yate gunat
wasélékte kapéredi mu gunat yate guné yénaa kudi wakwedaran guné yéknwun
mawulé yaké guné yo.
12 *Déknyényba de Gotna yéba kudi wakwekwa duwat waga de yaalébaanék.
Derét waga yaalébaandanké sanévéknwute de gunat waga yaalébaando guné yéknwun
mawulé yaké guné yo. Kukba Got gunat kutkalé yadu guné dé wale miték male
rasaakuké guné yo. Rasaakugunéranké guné yéknwun mawulé yate dusék yaké guné
yo.” Naate dé Jisas wak.

Jisaské miték sanévéknwukwa du taakwa wan sol pulak téwayé pulak

13 Wani kudi watakne dé Jisas kéga wakwek: “Kéni aja kudi mé véknwu. Taakwa de
sol takno, kadému lisék yaduké. Sol lisék yamarék yadéran yaga pulak yado lisék tépa
yaké dé yo? Kaapuk. Lisék tépa yamarék yaké dé yo. Yadu kadémuba taknamarék yaké
de yo. De wani sol bakna yatjadaké de yo. Bulaa wani kudiké mé sanévéknwu. Guné,
wuna du, guné kadémuba taknadakwa sol pulak. Guné nak du taakwat kutkalé yagunu
de kapéredi mu tépa yamarék yaké de yo. Guné nak du taakwat kutkalé yamarék
yagunéran lisék yamarék yakwa sol bakna yatjadatakne kulaknyénydakwa pulak, Got
gunat kulaknyényké dé yo.
14 *“Guné, wuna du, guné yaankwa téwayé pulak guné ro. Ragunéka nak du taakwa
gunat de vu. Guné nébuba tékwa gayé pulak guné ro. Ragunéka nak du taakwa gunat
de miték vu, nébuba tékwa gayét miték védakwa pulak.

---

* **5:4:** Re 7:16-17 * **5:5:** Ep 4:2 * **5:7:** Je 2:12-13 * **5:8:** 1 Jo 3:2-3 * **5:10:** 1 Pi 3:14 * **5:11:** 1 Pi 4:14
* **5:12:** Je 1:2 * **5:14:** Jo 8:12

15 *“Kéni aja kudi mé véknwu. Du téwayé sérakne kure yae sapgutaknadan awu
gwaléba de takno, kapu kaapuk? Kaapuk. De jaabé takuba de takno. Taknadaka waba
rakwa akwi du taakwa de miték vu.
16 *Bulaa wani kudiké mé sanévéknwu. Guné wani téwayé pulak guné ro. Guné Gotké
yéknwun jébaa yaké guné yo. Wani jébaa paakumarék yaké guné yo. Du taakwana
ménіba yaké guné yo. Yagunu de miték véké de yo. Véte awuréba rakwa ban guna
yaapa Gotna yéba kevérékgé de yo.

Got wakwedéka Moses wakwen apa kudiké dé Jisas kudi wakwek

17 *“Guné kéga wamarék yaké guné yo, ‘Moses wakwen apa kudiké kuk kwayéké nae
Jisas dé yaak. Déknyényba rate Gotna yéba kudi wakwen du deku kudiké kuk kwayéké
nae Jisas dé yaak.’ Waga wamarék yaké guné yo. Moses wakwen apa kudi Gotna yéba
kudi wakwen duna kudi wawo miték véknwute wadan pulak yaké wuné yaak. Guné
wani kudiké miték kutdénggunuké wuné yaak.
18 *Kéni kudi mé véknwu. Nyét képmaa wekna tédu Moses wakwen akwi apa kudi
rasaakuké dé yo. Radu guné wani kudi véknwute wadékwa pulak yaké guné yo. Kukba
nyét képmaa kaapuk yaké dé yo. Yadu Moses wakwen apa kudi wawo kaapuk yaké dé
yo. Adél wuné gunat wakweyo.
19 *Du las Moses wakwen apa kudiké nak kéga wadaran, ‘Wani apa kudi wan makwal
kudi male. Naané wani kudi kulaknyénynaran wan yéknwun.’ Waga wadaran Got
némaan ban rate deké waké dé yo, ‘Wan bakna du. De wuna taababa bakna de ro. Deku
yéba kevérékmarék yaké wuné yo.’ Naate wadu de nak du wani apa kudi véknwute
wadékwa pulak yate kéga wakwedaran, ‘Wani apa kudi akwi miték véknwuké naané
yo. Nak kudi kulaknyénymarék yaké naané yo.’ Naate wadaran Got némaan ban rate
deké waké dé yo, ‘Wan némaan du. De wuna taababa miték de ro. Deku yéba kevérékgé
wuné yo.’ Naate waké dé yo.
20 *Guné Moses wakwen apa kudiké miték kutdénggunuké wuné gunat wakweyo.
Apa kudiké kutdéngkwa du, Parisina du wawo, de Moses wakwen apa kudi akwi miték
véknwute wadékwa pulak yaké de apa jébaa yo. Yadaka nak du derét véte de wo, ‘De
yéknwun mu yakwa du de ro.’ Naate wadaka Got deku mawulé kutdéngte dé deké wo,
‘Wan kaapuk.’ Naate wadéka gunat wuné wo. Guné yéknwun mawulé yate yéknwun
mu yaké guné yo. Yagunu guna yéknwun paaté deku paatat talaknadéran guné Gotna
kémba yaalaké guné yo. Guna yéknwun paaté deku paatat talaknamarék yadéran guné
Gotna kémba yaalamarék yaké guné yo.” Naate dé Jisas wak.

Kudi bulte miték radaranké dé Jisas kudi wakwek

21 *Wani kudi watakne dé derét kéga wakwek: “Déknyényba ran du kéni kudi
wakwedaka gunébu véknwuk. Kéga de wak, ‘Guné du taakwat viyaapérekmarék yaké
guné yo. Guné derét viyaapérekgunéran de gunat kot véknwukwa némaan banké kure
yédo dé wani kapéredi muké gunat yakataké dé yo.’
22 *Naate wadaka bulaa wuné nak kudi gunat wakweyo. Mé véknwu. Du las nak
dut rékaréka yadaran Got wani kapéredi muké derét yakataké dé yo. Du las nak dut
waatite kéga wadaran, ‘Guné waagété du.’ Naate wadaran Got kot véknwukwa némaan
ban rate wani kapéredi muké waga wakwa dut némaanba yakataké dé yo. Du las nak
dut némaanba waatite kéga wadaran, ‘Guné bakna gweba du. Kapéredi taalat yéké
guné yo.’ Naate wadaran Got wadu waga wakwa du yaa yaansaakukwa taalat yéké de
yo.

---

* **5:15:** Mk 4:21 * **5:16:** Ep 5:8-9; Jo 3:21 * **5:17:** Ro 3:31 * **5:18:** Lu 21:33 * **5:19:** Je 2:10 * **5:20:** Mt 23:3; 2 Ti 3:5 * **5:21:** Eks 20:13 * **5:22:** Je 3:6; 1 Jo 3:15

23-24 *Wani muké sanévéknwute guné nak nak kéga yaké guné yo. Guné Gotké gwalmu kwayéké yate, déké gwalmu kwayédakwa jaabé tékwaba téte, nak du taakwat yagunén kapéredi muké sanévéknwugunéran, taale guné Gotké kwayégunéran gwalmu jaabéna saknwuba takne, wani du taakwaké bari yéké guné yo. Ye guné de wale kudi bulte de wale nakurak mawulé yate de wale miték raké guné yo. Re kukba gwaamale yae taknagunén gwalmu Gotké kwayéké guné yo.
25 “Du las gunat kotké yadaran guné de wale yaabuba yéte de wale kudi bulte de wale kudi giké guné yo. Guné nakurak mawulé yaké guné yo. Guné de wale wani kudi gimarék yagunéran sal de gunat kot véknwukwa némaan banké kure yédo dé wadu de gunat raamény gaba taknaké de yo? Taknado guné waba kwaasaakuké guné yo.
26 Kot véknwukwa némaan ban wadén akwi yéwaa gunat waatin duké kwayégunu, wani tulé male raamény ga kulaknyénytakne yaale miték yéké guné yo. Adél wuné gunat wakweyo.

Nak duna taakwa wale kapéredi mu yadakwaké dé wakwek

27 *“Déknyényba ran du kéni kudi wakwedaka gunébu véknwuk. Kéga de wak, ‘Guné nak duna taakwa wale kapéredi mu yamarék yaké guné yo.’
28 Naate wadaka bulaa wuné gunat kéga wakweyo. Du nak duna taakwat véte lérét kéraaké géndéran déku mawuléba dé lé wale kwao. Yadéka déku mawulé sépélak dé tu. Dé waga lérét véte lérét kéraaké génte dé kapéredi mu yo.
29 Guné guna yéknwun tuwa saknwuba tékwa méni nak duna taakwat véte, de wale kapéredi mu yaké mawulé yagunéran, wani méni pékwe yatjadaké guné yo. Guna nakurak méni male tédu wani kapéredi mu yamarék yate kukba Gotna gayét yégunéran wan yéknwun. Guna méni vétik tédu guné wani kapéredi mu yagunu Got wadu guné kapéredi taalat yégunéran wan kapéredi.
30 Guna yéknwun tuwa taabat kapéredi mu yaké yagunéran guné wani taaba tépakne yatjadaké guné yo. Guna nakurak taaba male tédu wani kapéredi mu yamarék yate kukba Gotna gayét yégunéran wan yéknwun. Guna taaba vétik tédu guné wani kapéredi mu yatakne kukba guné kapéredi taalat yégunéran wan kapéredi.

Du deku taakwa derét kulaknyénytakne yédoké wadakwaké dé wakwek

31 *“Déknyényba ran du kéni kudi wawo wakwedaka gunébu véknwuk. Kéga de wak, ‘Du nak déku taakwa dérét kulaknyénytakne yéluké mawulé yadéran dé wani muké nyéga kaviké dé yo. Kaviye léké kwayédu lé wani nyéga kure yéké lé yo.’
32 Naate wadaka bulaa wuné gunat kéga wakweyo. Taakwa nak duké yémarék yate nak du wale kapéredi mu yamarék yalu, léku du lé dérét kulaknyénytakne yéluké wadéran wan kapéredi mu. Lé dérét kulaknyénytakne yéluké wadu lé ye nak du wale raléran lé wani du wale kapéredi mu bét yo. Taale ralén du kapéredi mu yadék bét wawo kapéredi mu bét yo.” Naate dé Jisas derét wak.

Deku yéba wakwemarék yadaranké dé Jisas kudi wakwek

33 *Wani kudi watakne dé Jisas kéga wakwek: “Déknyényba ran du kéni kudi wawo wakwedaka gunébu véknwuk. Kéga de wak, ‘Guné jébaa nak yaké wate guna kudit apa yate Némaan Ban Gotna yéba wakwegunéran guné wani jébaa yaké guné yo. Wani jébaa kulaknyénymarék yaké guné yo.’
34 *Naate wadaka bulaa wuné gunat kéga wakweyo. Guné guna kudit apa yaké wamarék yaké guné yo. Wani jébaa bakna yaké guné yo. Guné Gotna gayéna yéba wamarék yaké guné yo, Got rakwa taalé bege.

---

* **5:23-24:** Mk 11:25 * **5:27:** Eks 20:14 * **5:31:** Diu 24:1 * **5:33:** Eks 20:7 * **5:34:** Je 5:12

35 Képmaana yéba wamarék yaké guné yo, Got képmaaba déku maan akidékwa bege.
Guné Jerusalemna yéba wamarék yaké guné yo, naana Némaan Ban Gotna taalé bege.
36 Guné guna maaknaba wamarék yaké guné yo, guné gélé nébé waama yadu waama
nébé gélé yaduké yaké yapatigunékwa bege.
37 De gunat jébaaké waatado guné kusékétgunéran guné kéga waké guné yo, ‘Ao, wani
jébaa yaké naanék.’ Waga yamuké kélik yate guné kéga waké guné yo, ‘Kaapuk. Wani
jébaa yamarék yaké naané yo.’ Naate waké guné yo. Wan yaak. Nak kudi wamarék
yaké guné yo. Guna kudit apa yaké deku yéba wamarék yaké guné yo. Guna kudit apa
yaké deku yéba wagunéran guné Setenna kudi véknwute wadékwa pulak yaké guné yo.

Kapéredi mu kaatamarék yadaranké dé Jisas kudi wakwek

38 *“Déknyényba ran du kéni kudi wakwedaka gunébu véknwuk. Kéga de wak, ‘Du
vétik waariyate du nak duna méni takupékudu dé yakataké yate takupékun dut déku
méni takupékuké dé yo. Du vétik waariyate du nak duna nébi nak takugwapdu dé
yakataké yate wani dut déku nébi nak takugwapké dé yo.’
39 *Naate wadaka bulaa wuné gunat kéga wakweyo. Du las gunat kapéredi
mu yadaran guné derét kapéredi mu yakatakaapuk yaké guné yo. Du las guna
ménidaamaba yéknwun tuwa saknwuba gunat viyaadaran guné yakatakaapuk yate
walaakwe bakna téké guné yo, de guna ménidaamaba aki tuwa saknwuba viyaadoké.
40 *Du las guna baapmu wut kéraaké, gunat kotimdaran kot véknwukwa némaan ban
wani muké kusékétdu guné kwayéte baapmu wut nak wawo deké kwayéké guné yo.
41 Du las guné de wale yéte deku gwalmu walkamu yaabuba kure yégunuké apa yate
wadaran guné de wale yéte deku gwalmu séknaa yaabuba kure yéké guné yo.
42 Du las gunat gwalmuké waatado guné wani gwalmu deké kwayéké guné yo. Du
las guna gwalmuké mawulé yate gunéké wani gwalmu kukba kaatakweké wado guné
wani gwalmu deké kwayéké guné yo.

Maamaké mawulat kapére yadaranké dé Jisas kudi wakwek

43 *“Déknyényba ran du kéni kudi wakwedaka gunébu véknwuk. Kéga de wak, ‘Guné
guna du taakwaké mawulat kapére yate guna maamaké kélik yaké guné yo.’
44 *Naate wadaka bulaa wuné gunat kéga wakweyo. Guné guna maamaké mawulat
kapére yaké guné yo. Du las gunat kapéredi mu yadaran guné Gorét waataké guné yo,
dé derét kutkalé yaduké.
45 *Guné waga yagunéran guné awuréba rakwa ban guna yaapa Got wale nakurak
mawulé yaké guné yo. Yate guné déku baadi raké guné yo. Got nakurak jébaa dé yo
akwi du taakwaké. Got wadéka dé nyaa vu. Védéka kadému miték dé yaalo, yéknwun
mu yakwa du taakwana képmaaba, kapéredi mu yakwa du taakwana képmaaba wawo.
Got wadéka dé maas viyao. Viyaadéka kadému miték dé yaalo, yéknwun mu yakwa du
taakwana képmaaba, kapéredi mu yakwa du taakwana képmaaba wawo.
46 Takis nyégélkwa du, deké guné wo, ‘Kapéredi mu yakwa du.’ Naate wagunékwa du
de deku du taakwaké mawulat kapére yo. Guné de yakwa pulak, guna du taakwaké
male mawulat kapére yagunéran, Got gunat kutkalé yamarék yaké dé yo. Gunéké
mawulat kapére yakwa du taakwa, gunéké kélik yakwa du taakwa wawo, akwi du
taakwaké mawulat kapére yaké guné yo.
47 Gotna kudi véknwumarék yakwa du taakwa de deku du taakwaké male yéknwun
mawulé yate de wale de kudi bulu. Guné de yakwa pulak, guna du taakwaké male
yéknwun mawulé yate, de wale kudi bulgunéran guné miték yakaapuk yaké guné yo.
Akwi du taakwaké yéknwun mawulé yate, de wale kudi bulké guné yo.

---

* **5:38:** Eks 21:24 * **5:39:** Ro 12:19 * **5:40:** 1 Ko 6:7 * **5:43:** Lev 19:18 * **5:44:** Ap 7:60; Ro 12:14, 20
* **5:45:** Ep 5:1

48 *Awuréba rakwa ban guna yaapa dé yéknwun mu male yasaakukwa ban dé ro.
Guné dé rakwa pulak yéknwun mu male yasaakukwa du raké guné yo.” Naate dé Jisas
wak déku duwat.

6

Du taakwat kutkalé yadaranké dé Jisas kudi wakwek

1 *Jisas kudi las wawo dé kéga wakwek: “Guné Gotké yéknwun jébaa yate déké male
sanévéknwuké guné yo. Guné Gotké yéknwun jébaa yate nak du taakwa de waga yagunu
vétakne guna yéba kevérékdoké mawulé yate deku méniba wani jébaa yagunéran
guné gunéké guné sanévéknwu. Waga sanévéknwute deku méniba yagunéran awuréba
rakwa ban guna yaapa kukba guna yéba kevérékmarék yaké dé yo.
2-3 *“Yénaa yakwa du las deku yéba kevérékte de Gotna kudi buldakwa gat wulae téte
yaabuba wawo téte de gwalmu yamarék du taakwaké gwalmu kwayu. Wupmalemu
du taakwa véte wani yénaa yakwa duna yéba kevérékdoké, de yénaa yakwa du
gwalmu yamarék du taakwaké gwalmu de kwayu. Waga kwayédaka wupmalemu
du taakwa véte wani yénaa yakwa duna yéba de kevéréknu. Kukba Got wani yénaa
yakwa duna yéba kevérékmarék yaké dé yo, wupmalemu du taakwa deku yéba bulaa
kevérékdakwa bege. Adél wuné gunat wakweyo. Guné yénaa yakwa du kwayédakwa
pulak kwayémarék yaké guné yo. Guné gwalmu yamarék du taakwaké gwalmu
kwayéké yagunéran nak du taakwat wani muké wakwemarék yaké guné yo. Akélak
kwayéké guné yo. Waga kwayégunu nak du taakwa wani muké kutdéngmarék yado
guné wale rakwa du taakwa wawo wani muké kutdéngmarék yaké de yo.
4 *Guné waga akélak kwayégunu awuréba rakwa ban guna yaapa véké dé yo. Vétakne
kukba dé yagunén yéknwun mu kaataké dé yo.

Got wale kudi buldakwaké dé Jisas kudi wakwek

5 *“Yénaa yakwa du Gorét waataké, de Gotna kudi buldakwa gat wulae téte yaabuba
wawo téte de Gorét waato. Wupmalemu du taakwa derét védoké de waba Gorét waato.
Wupmalemu du taakwa derét véte deku yéba kevérékdoké de waba Gorét waato. Waga
yadaka wupmalemu du taakwa deku yéba de kevéréknu. Waga yate yadan yéknwun
mu de kaato. Yénaa yakwa du wani du taakwat yéknwun mu debu nyégélék. Kukba Got
yadan yéknwun mu kaatamarék yaké dé yo. Adél wuné gunat wakweyo. Guné yénaa
yakwa du Gorét waatadakwa pulak Gorét waatamarék yaké guné yo.
6 Guné Got wale kudi bulké yate guné nak nak guna gat wulae gwés miték tépétakne
kapmu rate dé wale kudi bulké guné yo. Bulgunu guna yaapa Got guné waga rate
bulgunu véte guna kudi véknwuké dé yo. Dérét kaapuk vénakwa. Dé guna kudi
véknwute kukba dé yagunén yéknwun mu kaataké dé yo.
7 “Gotké kutdéngmarék yakwa du taakwa de wo, Naané wupmalemu kudi bulte
naana némaan duwat waatanaran de véknwuké de yo. Naate wate wupmalemu
yaamabi kudi de bakna bulte waato. Guné wupmalemu yaamabi kudi buldakwa pulak
guné Got wale bulmarék yaké guné yo.
8 *Guné dérét waatamarék yagunén tulé guna yaapa Got débu kutdéngék, ya-
patigunékwa muké. Kutdéngdénké sanévéknwute guné dé wale kudi bulte guné
wupmalemu yaamabi kudi bulmarék yaké guné yo.
9 Guné dérét kéga waataké guné yo:
Naana yaapa, méné ména gayéba méné ro.
Naané ména yéba kevérékgé naané mawulé yo.
10 Méné némaan ban rate akwi du taakwaké miték véménuké naané mawulé yo.

---

* **5:48:** 1 Pi 1:16 * **6:1:** Mt 23:5 * **6:2-3:** Mt 25:37-40 * **6:4:** Kl 3:23-24 * **6:5:** Lu 18:10-14 * **6:8:** Mt 6:32

Ména gayéba rakwa du ména kudi miték véknwudakwa pulak, naané kéni képmaaba rakwa du taakwa wawo ména kudi miték véknwuké naané mawulé yo.
11 Kéni nyaa yapatinakwa kadému tiyaaménuké naané ménat waato.
12 *Du taakwa naanat kapéredi mu yadaka naané wani muké tépa kaapuk sanévéknwunakwa.
Yano méné yanan kapéredi mu yatnyéputiye méné wani muké tépa sanévéknwumarék yaké méné yo.
13 *Méné naanat kutkalé yaménu naané kapéredi mu yakwa banna kudi véknwumarék yate kapéredi mu tépa yamarék yaké naané yo.
Waga ménat naané waato.
[Méné naané akwi du taakwaké miték vésaakute apa yasaakute némaan ban rasaakuké méné yo apuba apuba. Adél.]
14 “Guné wani kudiké mé sanévéknwu. Guné nak du taakwa gunat yadan kapéredi muké sanévéknwumarék yagunéran awuréba rakwa ban guna yaapa Got yagunén kapéredi mu yatnyéputiye wani muké tépa sanévéknwumarék yaké dé yo.
15 *Guné nak du taakwa gunat yadan kapéredi muké wekna sanévéknwute derét yakataké mawulé yagunéran guna yaapa Got yagunén kapéredi muké wekna sanévéknwute wani kapéredi mu yatnyéputimarék yate gunat yakataké dé yo.” Naate dé Jisas wak.

Kadémuké yaakétdakwaké dé Jisas kudi wakwek

16 Wani kudi watakne dé derét tépa wakwek: “Yénaa yakwa du Got wale kudi bulké, de nak apu nak apu kadémuké yaakéru. Yaakétte nak du taakwa kadémuké yaakétdanké kutdéngdoké de deku ménidaamaba waama képmaa lépmu. Lépdaka deku ménidaama waama dé yo. Yadéka nak du taakwa véte de wo, ‘Wani du Gotké sanévéknwute de kaadéké kiyao. Wan yéknwun mu yakwa du de.’ Naate wate deku yéba de kevéréknu. Waga yate yadan yéknwun mu de kaato. Yénaa yakwa du wani du taakwat yéknwun mu debu nyégélék. Kukba Got yadan yéknwun mu kaatamarék yaké dé yo. Adél wuné gunat wakweyo.
17 Guné de yakwa pulak yamarék yaké guné yo. Guné Got wale kudi bulké yate, kadémuké yaakétte guna ménidaama yakutnyéké guné yo. Ye nébé viyaaké guné yo, akwi nyaa yagunékwa pulak.
18 Guné waga yagunéran nak du taakwa gunat véte kutdéngmarék yaké de yo, guné Got wale kudi bulké yate kadémuké yaakétgunénké. De wani muké kutdéngmarék yadoké guné guna ménidaama yakutnyéké guné yo. Waga yagunéran guna yaapa Got male wani muké kutdéngké dé yo. Dérét naané kaapuk vénakwa. Guné kadémuké yaakétte dé wale kudi bulte kapmu ragunu dé véte kukba yagunén yéknwun mu gunat kaataké dé yo.

Gotna gayéba miték rasaakudaranké dé Jisas kudi wakwek

19-21 *“Guné apuba apuba némaa muké guné sanévéknwu wanévéknwu. Yate wani muké guné mawulé yo. Mé véknwu. Guné waga yate guné kéni képmaana wupmalemu gwalmu kéraaké sanévéknwumarék yaké guné yo. Kéni képmaana gwalmu wan némaa mu kaapuk. Biyaak wani mu de kérépaknu. Résépu wani mu dé yaalébaanu. Sél yakwa du nak duna ga pérae wulae wani mu de sél yo. Wani mu rasaakumarék yadéranké sanévéknwute guné Gotna gayéba miték rasaakugunéranké sanévéknwuké guné yo. Sanévéknwute guné yéknwun mu male yaké guné yo. Gotna gayéba rate yagunéran mu wan némaa mu. Wani mu wan kéni képmaana gwalmu pulak kaapuk. Gotna gayéba

* **6:12:** Mt 18:21-22 * **6:13:** Lu 22:40; Jo 17:15; 2 Te 3:3 * **6:15:** Mk 11:25-26 * **6:19-21:** Je 5:1-6; 1 Ti 6:9-10; Lu 18:22; Kl 3:1-2

rate yagunéran mu rasaakuké dé yo. Biyaak wani mu kérépakmarék yaké de yo. Résépu wani mu yaalébaanmarék yaké dé yo. Sél yakwa du wani gayét wulaamarék yate wani mu sél yamarék yaké de yo. Kéni képmaaba gwalmu jawutaknakwa du taakwa de kéni képmaana muké male de mawulat kapére yo. Gotna gayéba raké sanévéknwukwa du taakwa de dé wale miték rasaakuké de mawulat kapére yo.

Yéknwun mu védaranké dé Jisas kudi wakwek

22 “Guna méni wan gaba tékwa gwés pulak. Wani gwés naapidaka gaba nyaaka dé
yo. Guné yéknwun mu male végunéran guna mawulé miték téké dé yo. Yadu guna sépé
miték tédu guné nyaakaba raké guné yo.
23 Guné kapéredi mu male végunéran guna mawulé miték témarék yaké dé yo. Guna
mawulé miték témarék yadéran, guna sépé miték témarék yadu, guné gaankétéba raké
guné yo.

Nakurak némaan banna jébaaba wulaadaranké dé wakwek

24 “Du nak némaan du vétikgé jébaa yaké dé yapatiyu. Waga jébaa yadéran dé nak
némaan duké yéknwun mawulé yate nakgé kélik yaké dé yo. Guné wani du pulak guné
ro. Guné némaan ban Gotké jébaa yate déké male sanévéknwugunéran guné déké apuba
apuba yéknwun mawulé yaké guné yo. Yate guné yéwaa kéraaké sanévéknwumarék
yaké guné yo. Guné yéwaa kéraaké male apuba apuba sanévéknwugunéran guné
némaan ban Gotké kélik yaké guné yo.” Naate dé Jisas wak.

Bakna muké sanévéknwudakwaké dé Jisas kudi wakwek

25 *Wani kudi wakwetakne dé Jisas derét tépa wakwek: “Nakurak némaan banké
jébaa yagunéranké sanévéknwute wuné gunat wakweyo. Guné wup yate kadému gu
baapmu wutké wawo sanévéknwu wanévéknwumarék yaké guné yo. Kadému, gu,
baapmu wut wan bakna mu. Némaa mu kaapuk. Guné wani muké sanévéknwu
wanévéknwumarék yaké guné yo. Got wadék guné ro. Guna sépé guna mawulé guna
wuraanyan yadék guné ro. Wan némaa mu.
26 *Guné apit mé vé. De kadému kaapuk yaanandakwa. De kaapuk kadému kéraate
kaadi gaba taknadakwa. Yadaka awuréba rakwa ban guna yaapa dé deké kadému
kwayu. Api wan makwal. Guné du taakwa guné némaan. Got waga apiké kadému
kwayédu guné kutdéngké guné yo. Gunéké wawo kadému kwayéké dé yo.
27 Mé véknwu. Guna du nak wupmalemu kwaaré las wawo raké sanévéknwu
wanévéknwudéran dé watakne wupmalemu kwaaré las wawo raké apa yaké dé yo,
kapu kaapuk? Wan kaapuk. Déku kapmu watakne wupmalemu kwaaré las wawo
raké yapatiké dé yo.
28 “Samuké guné baapmu wutké guné sanévéknwu wanévéknwu? Waga yamarék
yaké guné yo. Guné maaweké mé sanévéknwu. Naané wani maawe kaapuk
yaanannakwa. De bakna de yaalo. De jébaa kaapuk yadakwa. De baapmu wut kaapuk
kétaapadakwa. Yadaka Got dé deké miték vu.
29 Deké dé yéknwun nyaap dé kwayu. Déknyénya wupmalemu gwalmu yan némaan
ban nak déku yé Solomon yéknwun baapmu wut dé kusok. Yate wani maawe pulak
kusokwa yéknwun mu kaapuk kusodén. Maawe kusokwa yéknwun mu Solomon kuson
yéknwun mat débu talaknak.
30 Got wani maaweké dé miték vu. Wani maawe walkamu male téké de yo. Bulaa
de tu. Séré kiyaaké de yo. Kiyaado du taakwa wani maawe péle yaa tuké de yo. Wani
maawe wan makwal mu male. Guné du taakwa guné némaan. Guné Gotké kaapuk
miték sanévéknwugunékwa. Yate wup yate guné wo, ‘Naanéké miték véké dé yo, kapu

* **6:25:** Pl 4:6; Yi 13:5; 1 Pi 5:7 * **6:26:** Lu 12:6-7

kaapuk?' Naate wagunéka bulaa wuné gunat wo. Got maawe waga kusodu véte guné kutdéngké guné yo. Guné baapmu wut kwayéké dé yo.
31 Waga kutdéngte guné wup yamarék yate kéga wamarék yaké guné yo, 'Samu mu kaké naané yo? Samu gu kaké naané yo? Samu baapmu wut kusadaké naané yo?'
32 Waga wamarék yaké guné yo, awuréba rakwa ban guna yaapa guné wani muké yapatigunékwaké kutdéngdén bege. Gotna kudi véknwumarék yakwa du taakwa de wani muké de sanévéknwu wanévéknwu. Guné de yakwa pulak wani muké sanévéknwu wanévéknwumarék yaké guné yo.
33 *Yate guné Gotna kémba yaale déku kudi miték véknwute wadékwa pulak yate déku jébaa yaké mawulat kapére yaké guné yo. Waga yagunéran dé gunéké wani mu kwayéké dé yo.
34 Kwayédéranké sanévéknwute guné séré yaaran muké wup yamarék yaké guné yo. Séré yaaran muké sanévéknwu wanévéknwumarék yaké guné yo. Bulaa yaaran muké male sanévéknwuké guné yo." Naate dé Jisas derét wak.

7

Derét waatimarék yadaranké dé Jisas kudi wakwek

1 *Wani kudi watakne dé Jisas tépa wakwek: "Nak du taakwa yadan muké sanévéknwute guné bari kéga wamarék yaké guné yo, 'Wani du taakwa wan kapéredi mu yakwa du taakwa.' Waga wamarék yaké guné yo. Guné waga wagunéran Got yagunén mu véte gunat waké dé yo, 'Guné kapéredi mu yakwa du.'
2 Naate wadéranké sanévéknwute, guné deké 'Wan kapéredi mawulé yakwa du taakwa' bari wamarék yaké guné yo. Got nak du taakwat yagunén mu véte gunat kaataké dé yo.
3 Nak du taakwa yan makwal kapéredi mu wan méniba kwaakwa mukut pulak. Yagunén némaa kapéredi mu wan ménibа kwaakwa apakélé baagé pulak. Samuké guné nak du taakwana ménibа kwaakwa mukut véte guné guna ménibа kwaakwa apakélé baagé kaapuk végunékwa? Guné waga yate guné nak du taakwa yan makwal kapéredi muké wakwete guné yagunén némaa kapéredi muké kaapuk sanévéknwugunékwa.
4 Guné némaa kapéredi mu yatakne samuké guné makwal kapéredi mu yan du taakwat guné kéga wo? 'Guné kapéredi mu gunébu yak. Guné miték ragunuké wuné gunat kutkalé yaké wuné yo.'
5 Waga wamarék yaké guné yo. Guné waga wagunéran guné yénaa yakwa du guné ro. Taale guné yagunén némaa kapéredi muké kuk kwayéké guné yo. Kwayétakne guné makwal kapéredi mu yan du taakwat kutkalé yaké guné yo.
6 "Guné Gotna kudiké kélik yakwa du taakwat Gotna kudi wakwemarék yaké guné yo. Guné derét Gotna kudi wakwegunéran de dut tikwa waasa du taakwat yaalébaankwa pulak gunat yaalébaanké de yo. Du taakwa las de Gotna kudiké kuk kwayu. Derét wawo Gotna kudi wakwemarék yaké guné yo. Du kusodakwa mu baaléké kaapuk kwayédakwa. Waga kwayédaran baalé kwatkwa rate wani muba bakna akiké de yo. Gotna kudi wan yéknwun kudi. Guné kusodakwa mu baaléké kwayémarék yakwa du pulak yate, Gotké kuk kwayékwa du taakwat Gotna kudi wakwemarék yaké guné yo. Guné derét déku kudi wakwegunéran sal de baalé akikwa pulak yate kapéredi mu gunat yaké de yo?

Gorét waatadaranké dé Jisas kudi wakwek

* **6:33:** Lu 18:29-30 * **7:1:** Ro 2:1; Je 4:11-12

7 *“Guné Gorét waatasaakugunéran dé gunéké kwayéké dé yo. Kéni aja kudi mé véknwu. Guné sékalte sékalte véké guné yo. Guné gwésba viyaasaakugunéran gwés naapiké dé yo.
8 *Du taakwa Gorét waatadaran dé deké akwi kwayéké dé yo. Du taakwa sékalte sékalte de akwi véké de yo. Du taakwa gwésba viyaadaran gwés naapiké dé yo. Guné wani aja kudi véknwute guné Gorét waatasaakuké guné yo. Waatagunu dé guna kudi véknwuké dé yo.
9 “Kéni kudi wawo mé véknwu. Guné yaapa, guna baadi kadému kwayégunuké wado, guné matu kwayéké guné yo, kapu kaapuk? Kaapuk. Guné deké kadému kwayéké guné yo.
10 De gukwami kwayégunuké wado guné kaabe kérae kwayéké guné yo, kapu yaga pulak? Wan kaapuk. Guné deké gukwami kwayéké guné yo.
11 *Bulaa wani kudiké mé sanévéknwu. Guné kapéredi mawulé yakwa du rate guné guna baadiké yéknwun mu guné kwayu. Awuréba rakwa ban guna yaapa yéknwun mawulé yakwa du rate gunat talakne némaa yéknwun mu kwayéké dé yo, dérét waatakwa du taakwaké.
12 *“Guné nak du taakwa gunat kutkalé yadoké mawulé yagunékwa pulak, guné derét kutkalé yaké guné yo. Moses wakwen apa kudi Gotna yéba wakwen duna kudi wawo guné waga yagunéranké dé wakweyo.

Yaabu vétikgé dé Jisas kudi wakwek

13-14 *“Kapéredi taalat yédakwa yaabu wan némaa yaabu. Wan dawulidakwa yaabu. Wani yaabuba némaa gwéspété dé tu. Du taakwa wani némaa gwéspétéba wulaaké apa jébaa yamarék yaké de yo. Wupmalemu du taakwa wani némaa gwéspétéba wulae de wani yaabuba yu. De yalakgé de yo. Got wale rasaakumarék yaké de yo. Guné wani yaabuba yémarék yaké guné yo. Gotna gayét yédakwa yaabu wan makwal yaabu. Wan waarédakwa yaabu. Wani yaabuba makwal gwéspété dé tu. Walkamu du taakwa male wani makwal gwéspétéba wulae wani makwal yaabuba de yu. De Got wale rasaakuké de yo apuba apuba. Guné wani makwal yaabuba yéké guné yo.” Naate dé Jisas wak.

Yénaa kudi wakwekwa duké jérawu yadaranké dé wakwek

15 *Wani kudi watakne dé kéga wakwek: “Guné jérawu yaké guné yo. Du las gunéké yae yénaa yate kéga waké de yo, ‘Naané Gotna yéba naané kudi wakweyo.’ Naate wate kés kudi nak kudi wakwete guna mawulat yaalébaando, nak du taakwa kwatkwa rate deké waké de yo, ‘Wan yéknwun mu yakwa du. Sipsip miték radakwa pulak de miték ro. Deku kudi véknwuké naané yo.’ Naate watakne de kutdéngmarék yaké de yo. Kwatbosa kapéredi mawulé yadakwa pulak de kapéredi mawulé de yo. Waga kutdéngmarék yaké de yo.
16 *Guné deku jébaa miték véké guné yo. Vétakne deku mawuléké kutdéngké guné yo. Képmaaba tékwa kéni muké mé sanévéknwu. Raamény baagwiba misék kaapuk akukwa. Kapéredi waaraba yéknwun sék kaapuk akukwa.
17 Apa yakwa yéknwun miba yéknwun sék dé aku. Apa yamarék yakwa kapéredi miba kapéredi sék dé aku.
18 Apa yakwa yéknwun miba kapéredi sék kaapuk akukwa. Apa yamarék yakwa kapéredi miba yéknwun sék kaapuk akukwa.
19 *Yéknwun sék akumarék yakwa mi véle de yaaba tu.

---

* **7:7:** Mk 11:24; Jo 14:13-14 * **7:8:** Je 1:5; 1 Jo 5:14-15 * **7:11:** Je 1:17 * **7:12:** Lu 6:31; Ro 13:8-10 * **7:13-14:** Jo 10:9; Ap 14:22 * **7:15:** Ap 20:29; 2 Pi 2:1 * **7:16:** Je 3:12 * **7:19:** Jo 15:6

20 Guné wani muké sanévéknwute miséknét véte kutdéngké guné yo. Nak mi wan
yéknwun mi. Nak mi wan kapéredi mi. Bulaa wani duké mé sanévéknwu. Guné deku
kapéredi jébaa véte kutdéngké guné yo. Wan kapéredi mu yate yénaa yakwa du.
21 *"Wupmalemu du taakwa yénaa yate de wunat wo, 'Méné naana Némaan Ban.'
Naate wate bakna yaamabi kudi bulte de awuréba rakwa ban wuna yaapa Got déku
kudi kaapuk véknwudakwa. Wani du taakwa de Gotna kémba yaalamarék yaké de yo.
Gotna kudi véknwute wadékwa pulak yakwa du taakwa male de Gotna kémba yaalaké
de yo.
22 Wuné apakélé kot véknwukwa némaan ban raran nyaa wupmalemu du taakwa
wunat kéga waké de yo, 'Naana Némaan Ban, ména yéba naané Gotna kudi wakwek.
Ména yéba wanaka de kutakwa yaage yék. Ména yéba wate naané wupmalemu
déknyényba vémarék yadan apa jébaa yak. Naané ména du taakwa naané ro.'
23 *Naate wado wuné derét waké wuné yo: Wan kaapuk. Yénaa guné yo. Wuné
gunat las kaapuk kutdéngwurén. Guné wuné wale nakurak mawulé kaapuk yagunén.
Guné kapéredi mawulé yakwa du taakwa. Guné mé yaage yé.

Du vétik ga kaabérénké dé Jisas kudi wakwek

24-25 "Kéni aja kudi mé véknwu. Yéknwun mawulé pukaakwa du nak dé matuba ga
kaak. Kaadéka kukba apakélé wimut kutdéka apa maas viyaadéka apakélé kwayé
kwaléka wani ga miték dé kwaak, matuba kaadén bege. Wani aja kudiké mé
sanévéknwu. Wuna kudi véknwute wawurékwa pulak yaran du taakwa de matuba
yéknwun ga kaan du pulak de ro.
26-27 Kéni aja kudi mé véknwu. Miték sanévéknwumarék yakwa du nak dé yawusaba
ga kaak. Kaadéka kukba apakélé wimut kutdéka apakélé maas viyaadéka apakélé
kwayé kwaléka wani ga dé akérék. Akérédéka kwayé yae lé wani ga yaate yék. Wani
kudiké mé sanévéknwu. Wuna kudi bakna véknwute wawurékwa pulak yamarék yaran
du taakwa, de yawusaba ga kaan du pulak de ro." Naate Jisas dé derét wakwek.
28-29 *Jisas waga wakwedéka wupmalemu du taakwa de déku kudiké kwagénék,
dé apa yate derét Gotna kudi wakwedén bege. Kwagénte de wak, "Aki. Dé Gotna
jébaaké dé miték kutdéngék. Kutdéngte dé naanat yakwatnyu. Apa kudiké kutdéngkwa
du de naanat Gotna jébaaké waga kaapuk yakwatnyédakwa." Naate wate déku kudi
véknwute kwagénte de sanévéknwu wanévéknwuk.

8

Jisas wadéka dé lepéro yan du nak yéknwun yak

1 Jisas nébu kulaknyénytakne dawulidéka de wupmalemu du taakwa déku kukba yék.
2 Yédaka dé lepéro yan du nak déké yae kwati yaane waadé daate dé wak, "Némaan
Ban, wuné yéknwun yawuruké méné mawulé yaménéran waménu wuné yéknwun yaké
wuné yo."
3 Naate wadéka dé déku taababa kutte dé wak, "Wuné yéknwun yaménuké wuné
mawulé yo. Méné yéknwun yaké méné yo." Naate wadéka dé wani lepéro kaapuk
yadéka dé wani du yéknwun yak.
4 *Yadéka dé dérét wak, "Mé véknwu. Ménat yawurén muké nak du taakwat
wakwemarék yaké méné yo. Méné Gotna kudi bulnakwa gaba jébaa yakwa nyédé
duké ye déku ménba téménu dé ména sépat véké dé yo. Védu méné Moses déknyényba
wakwedén pulak Gotké kwaami kwayéké méné yo. Kwayéménu nak du taakwa véte
kutdéngké de yo, lepéro kaapuk yadéka méné yéknwun yaménénké." Naate dé Jisas
dérét wak.

---

* **7:21:** Lu 6:46; Je 1:22, 25 * **7:23:** 2 Ti 2:19 * **7:28-29:** Lu 4:32; Jo 7:46 * **8:4:** Lev 14:1-32; Mk 7:36

Jisas wadéka dé maan kapére yan du nak yéknwun yak

5-6 Jisas Kapaneamét yédéka dé Romna waariyakwa duna némaan du nak yae dé dérét wak, “Némaan Ban, mé véknwu. Wunéké jébaa yakwa duna maan kapére yadéka dé kaapuk yédékwa. Apa kaagél kutte dé gaba male dé kwao.”

7 Naate wadéka dé wak, “Wuné yae dérét kutnébulké wuné yo.”

8 Naate wadéka dé wak, “Némaan Ban, wan kaapuk. Wuné bakna du wuné ro. Méné némaan ban méné ro. Waga rate méné ye wuna gat wulaamarék yaké méné yo. Méné kéba rate bakna waménu dé wuna du tépa yéknwun yaké dé yo.

9 Nak du wunéké dé némaan ban ro. Radéka wuné wadékwa pulak wuné yo. Wuné waariyakwa duna némaan ban wuné ro. Wuné dut nak, ‘Méné yéké méné yo,’ naawuréka dé yu. Nak dut, ‘Méné mé yaa,’ naawuréka dé yao. Wunéké jébaa yakwa dut, ‘Wani jébaa mé ya,’ naawuréka dé wani jébaa yo. Méné yawurékwa pulak yaké méné yo. Méné bakna waménu wuna du tépa yéknwun yaké dé yo.” Naate dé wak.

10 *Jisas wani kudi véknwute dé sanévéknwu wanévéknwuk. Yate dé déku kukba yaan du taakwat wak, “Kéni du dé wunéké miték male sanévéknwu. Wuné wawuru du taakwa yéknwun yadaranké dé kutdéngék. Guné Isrelna du taakwa las guné walkamu male guné wunéké miték sanévéknwu. Dé Romna du radéka déku yéknwun mawulé guné Isrelna du taakwa guna yéknwun mawulat débu talaknak. Adél wuné gunat wakweyo.

11 *Mé véknwu. Isrelna du taakwa las de Gotna gayét wulaaké de yo. De male kaapuk. Gege gayéba yaan wupmalemu du taakwa las wawo déku gayét wulaaké de yo. Wupmalemu nyaa yaalakwaba yaado wupmalemu nyaa dawulikwaba yae de wupmalemu du béré taakwa béré déku gayét wulaaké de yo. Wulae de Gotna kémba rate naana képmawaara Ebrayam, Aisak, Jekop wale, waga rate kadému kaké de yo.

12 *Isrelna wupmalemu du taakwa Gotna gayét wulaamarék yaké de yo. Wani du taakwaké Got kuk kwayéké dé yo. Kwayéte wadu de kapéredi taalat yéké de yo. Wani taaléba gaankété male ye dé tu. Nyaa kaapuk vékwa. Wani taaléba rakwa du taakwa némaa kaagél kutké de yo. Kutte de yéknwun taaléba raké mawulé yate némaanba géraaké de yo.”

13 Naate watakne dé Romna waariyakwa du deku némaan banét wak, “Ména gayét gwaamale yéké méné yo. Ye saabe wunéké miték sanévéknwute wuna kudiké ‘Adél’ naaménénké méné waménén mu waga véké méné yo.” Naate dé Jisas wak. Waga wadén tulé Romna waariyakwa duké jébaa yakwa du dé tépa yéknwun yak.

Jisas dé Pitana naakumat kutnébulék

14 Jisas ye Pitana gat wulae dé vék Pitana naakuma kiyakiya yadéka kwaaléka.

15 Vétakne dé léku taababa kutdéka kiyakiya débu kaapuk yak. Yadéka yéknwun ye lé raapme kadému kawu saakére lé Jisaské kwayék.

Wupmalemu du taakwat Jisas dé kutnébulék.

16 Garabu yadéka de kutakwa kure tén wupmalemu du taakwa baadit de kure yaak Jisaské. Kure yaadaka dé wadéka de kutakwa yaage yék. Kiyakiya yakwa du taakwa baadi, sépékwaapa kapére yan du taakwa baadit wawo de déké kure yaak. Kure yaadaka dé derét kutnébuldéka de akwi tépa yéknwun yak.

17 *Jisas waga yadéka dé Gotna yéba déknyénybа kudi wakwen du Aisaia déku kudi adél dé yak. Déku kudi Gotna nyégaba kéga dé kwao: Kiyakiya naanat yadéka dé naanat kutnébulék. Naana kapéredi mu dé kutnébulék. Sépékwaapa kapére yadéka dé apa yate wadéka naané tépa yéknwun yak. Wani kudi Aisaia dé kavik, Jisasna néwaa dérét kéraamarék yalén tulé.

---

* **8:10:** Mt 15:28 * **8:11:** Lu 13:28-29 * **8:12:** Mt 25:30 * **8:17:** Ais 53:4

Jisas wale yeyé yeyaké mawulé yan du

18 Wupmalemu du taakwa jawe tédaka Jisas véte dé déku duwat wak, “Botba waare
kwawu nak saknwat yéké naané yo.”
19 Naate wadéka dé apa kudiké kutdéngkwa du nak yae dé dérét wak, “Némaan Ban,
méné naanat Gotna jébaaké méné yakwatnyu. Wuné méné wale yeyé yeyaké wuné
mawulé yo. Yéménéran akwi taalat wuné wawo yéké wuné yo.”
20 *Naate wadéka dé Jisas wak, “Miték mé sanévéknwu. Kwatbosa de képmaaba tékwa
waaguba de kwao. Api deku kwaatba de kwao. Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan
kwaawuréran ga nak kaapuk tékwa.”
21 Naate wadéka dé déku du nak dérét wak, “Némaan Ban, méné kusékétménéran
taale wuné ye rawuru wuna yaapa kiyaadu wuné déku gaaba ségwi kérae rémké wuné
yo. Rémtakne wuné méné wale yeyé yeyaké wuné yo.”
22 Naate wadéka dé wak, “Aya. Bulaa wuné wale mé yaa. Wuna kudi véknwumarék
yakwa du taakwa de kiyaan du taakwa pulak de ro. Wani du taakwa kiyaan du taakwat
rémké de yo.”

Jisas wadéka dé némaa wimut kaapuk yak

23 Wani kudi wakwetakne Jisas botba waarédéka de déku du wawo waarék.
24 Waare yédaka némaa wimut kutdéka dé gu raapme waare botba gwaade dé
sékérékgé yak. Yadéka Jisas widé dé kwaak.
25 Kwaadéka déku du ye de dérét waaséligénék. Waaséligénte de wak, “Némaan Ban,
kén naané yalaknu. Méné mé raapme naanat kutkalé ya.”
26 *Naate wadaka dé derét wak, “Guné samuké guné wup yo? Yate guné wo, ‘Déku
apa makwal apa male, kapu yaga pulak?’ Naate wate wunéké guné kaapuk miték
sanévéknwugunékwa.” Naate watakne dé raapme wadéka wimut kaapuk yadéka dé
gu tépa miték ték.
27 Tédéka de akwi kwagénte de wak, “Aki. Dé wadéka dé wimut gu déku kudi
véknwute wadékwa pulak dé yo. Wan yaga pulak ban dé?” Naate watakne de Jisas
wale miték yék botba.

Jisas wadéka de kutakwa yaage yék

28 Jisas déku du wale botba ye de kwawu nak saknwu saabak. Gadarana képmaa de
saabak. Saabadaka bét du vétik du taakwa kiyaadaka rémdan taaléba re bét dérét véké
yék. Kutakwa de wani du vétit kure ték. Kure tédaka bét waagété yate nak dut saaki
viyaaké mawulé yabétka nak du taakwa kaapuk wani yaabuba yédan.
29 *Bét ye Jisasnyét véte bét némaanba waate bét wak, “Méné, Gotna nyaan, anat
samu yaké méné yo? Anat kaagél tiyaaké nae méné yaak, kapu yaga pulak? Kot
véknwukwa némaan ban raménéran tulé wekna kaapuk yaan. Bulaa anat kaagél
tiyaamarék yaké méné yo.” Naate bét dérét wak.
30 Wani taaléba wupmalemu baalé de kadému kak.
31 Kadaka de wani du vétit kure tén kutakwa de Jisasnyét wak, “Méné naanat kéléké
mawulé yaménéran méné waménu naané wani baaléna mawuléba wulaaké naané yo.”
32 Naate wadaka dé derét wak, “Guné wanét mé yaage yégunu.” Waga wadéka de
wani du vétit kulaknyénytakne ye de wani baaléna mawuléba wulae ték. Tédaka wani
baalé némaa tépaaba yaage dawuliye guba akére gu ke de kiyaak.
33 Yadaka de baaléké téségén du yaage ye némaa gayé saabe de wani muké du
taakwat kudi wakwek. Wakwete de kutakwa kure tén du vétikgé wawo kudi wakwek.
34 Waga wakwedaka véknwutakne de wani gayéba rakwa du taakwa yaak, Jisasnyét
véké. Yae dérét véte de wak, dé deku képmaa kulaknyénytakne yéduké.

---

* **8:20:** 2 Ko 8:9 * **8:26:** Mt 14:31 * **8:29:** Lu 4:34, 41; Kl 2:15

9

Jisas wadéka dé maan kapére yan du yéknwun yak

1 Jisas botba nak waare dé kwawu nak saknwat ye dé déku gayé saabak.
2 *Saabadéka de maan kapére yadéka yeyé yeyamarék yan dut déké yaate yék. Dé
jaabéba kwaadéka de déké yaate yék. Yédaka Jisas dé kutdéngék. De deku mawuléba
de wak, “Jisas apa yate naana dut kutnébulké dé yo.” Naate wadaka Jisas kutdéngte
dé maan kapére yan dut wak, “Wuna du, ména mawulé miték téké dé yo. Yaménén
kapéredi mu wunébu yatnyéputik.”
3 Naate wadéka de apa kudiké kutdéngkwa du deku kapmu bulte de wak, “Got male
dé du yadén kapéredi mu yatnyéputiké dé yo. Wani du dé wak, ‘Wuné yadén kapéredi
mu wunébu yatnyéputik.’ Naate wate dé Gorét waséléknu, bakna du bege.”
4 Naate wadaka Jisas deku mawulé kutdéngte dé derét wak, “Samuké guné guna
mawuléba wani kapéredi mawulé yo? Waga yamarék yaké guné yo.
5-6 *Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan kéni képmaaba rate yadan kapéredi mu
yatnyéputiké wuné apa yo. Guné wani muké kaapuk kutdénggunén. Yadén kapéredi
mu yatnyéputiwurénké wakwete bakna kudi wuné wakwek, kapu némaa kudi wuné
wakwek? Dé raapme yéduké wawuréran wan némaa kudi wakweké wuné yo, kapu
yaga pulak? Guné wuna apaké miték kutdénggunuké wuné kéni kudi dérét wakweké
wuné yo.” Naate watakne dé maan kapére yan dut dé wak, “Méné raapme ména jaabé
kérae kure méné ména gat yéké yo.”
7 Naate wadéka dé raapme déku gat yék.
8 Yédéka waba téte vén du taakwa wup yate Gotna yéba de kevéréknék. Kevérékte
de Jisaské wak, “Got wani duké apa kwayédéka dé waga yak.” Naate de wak.

Jisas dé Matyut wak dé wale yéduké

9 Jisas wani taalé kulaknyénytakne dé yék. Yéte dé vék takis nyégélkwa du nak déku
yé Matyu takis nyégéldékwa gaba radéka. Véte dé dérét wak, “Méné wuné wale mé
yaa.” Naate wadéka raapme dé Jisas wale yék.
10 Jisas déku du wale Matyuna gaba rate kadému kadaka de takis nyégélén wup-
malemu du, wupmalemu kapéredi mu yakwa du las wawo waga de yaak. Yae de wale
rate de kadému kak.
11 *Rate kadaka Parisina du las véte de Jisasna duwat wak, “Samuké dé guna némaan
ban takis nyégélkwa du, kapéredi mu yakwa du las wawo dé de wale kadému ko?”
12 Waga wadaka Jisas véknwute dé wak, “Yéknwun yakwa du taakwa doktaké kaapuk
yédakwa. Sépékwaapa kapére yan du taakwa de doktaké yu. Yédaka dokta dé deku sépé
kutnébulu. Wuné du taakwana kapéredi mawulé wuné kutnébulu.
13 *Gotna nyégaba kéni kudi dé kwao: Got dé wak, ‘Guné wunéké kwaami tuwe
tiyaamuké kélik wuné yo. Guné nak du taakwaké mawulé lékte derét kutkalé
yagunuké wuné mawulé yo.’ Got waga wadéka déku kudi déku nyégaba dé kwao.
Guné ye wani kudiké miték sanévéknwuké guné yo. Kapéredi mawulé yakwa du
taakwa wunéké yae wuna kudi véknwudoké wuné giyaak. Yéknwun mawulé yakwa
du taakwaké kaapuk sanévéknwurén.” Naate dé Jisas wak.

Kadémuké yaakétdakwaké dé Jisas kudi wakwek

14 *Gu yaakutaknan du Jonna du de Jisaské ye dérét wak, “Naané, Parisina du wawo
Got wale kudi bulké yate naané wupmalemu nyaa kadémuké yaakéru. Samuké ména
du naané yakwa pulak kadémuké yaakétmarék yo?”

---

* **9:2:** Lu 7:48-49 * **9:5-6:** Jo 5:8, 17:2 * **9:11:** Lu 15:2, 19:7 * **9:13:** Mt 12:7; 1 Ti 1:15 * **9:14:** Lu 18:11-12

15 *Naate wadaka dé Jisas derét aja kudi kéga wak: “Du nak taakwa yaké yadu de
kadému sérakne yéknwun mawulé yate kadému kaké de yo, kapu kaapuk? De kaké de
yo. Taakwa yaran du de wale radu de yéknwun mawulé yate kaké de yo. Kukba de nak
du yae wani dut kure yédo de déku du taakwa déké mawulé lékte kadému kamarék
yaké de yo. Wuné wuna du wale wekna rawuréka de yéknwun mawulé yate kadému
de ko.”
16 *Naate watakne dé derét aja kudi vétik wawo kéga wakwek: “Du taakwa kulé
baapmu wut nak taakwi kérae jégwaa baapmu wutba tékwa yaabuba kaapuk takne
kétaapadakwa. De kulé baapmu wut nak taakwi kérae jégwaa baapmu wutba tékwa
yaabuba takne kétaapadaran kukba gu yakutnyédo kulé baapmu wut makwal pulak
yadu jégwaa baapmu wut gétbiyaadu apakélé yaabu téké dé yo.
17 Déknyény kwaaré viyae putidan meme sépéba kulé wain gu kaapuk wuk-
nasadadakwa. Waga yadaran wani meme sépé rékaa ye jégwaa ye wukdu gu akwi
yékéraké dé yo. Yékéradu wani meme sépé yéknwun yamarék yaké dé yo. Kulé meme
sépéba wuknasadadaran kulé gu meme sépé wawo miték téké dé yo.” Waga dé aja
kudi wakwek, déknyényba ran du wakwen kudi déku kulé kudi wale vététi miték
kwaamarék yadéranké.

Jisas taakwa vétiknét dé kutkalé yak

18 Jisas wani kudi wekna wakwedéka dé Judana némaan du nak yae Jisaské kwati
yaane waadé daate dé wak, “Wuna takwanyan bulaa male lébu kiyaak. Méné yae
ména taaba lérét kutménu lé tépa nébélké lé yo.”
19 Naate wadéka dé raapme déku kukba yédéka de déku du wawo dé wale yék.
20-21 *Yédaka lé taakwa nak Jisasna kukba yaak. Wupmalemu (12) kwaaré wény
yaaladéka lé rak. Lé Jisaské kudi véknwute léku mawuléba lé wak, “Déku baapmu
wutba taaba kutwuréran wuné tépa yéknwun yaké wuné yo.” Naate watakne lé yae
lé déku baapmu wutna waabuba kurék.
22 *Kutléka Jisas walaakwe lérét véte dé wak, “Nyéné, yéknwun mawulé yaké nyéné
yo. Nyéné nyénat kutnébulwuréran apaké sanévéknwute bulaa yéknwun nyénébu yak.”
Naate wadéka lé wani taakwa bari yéknwun yak.
23 Jisas waga watakne dé némaan duna gat yék. Ye dé vék du las kiyaan takwanyanké
mawulé lékte kaany yapévudaka wupmalemu du taakwa némaanba géraadaka.
24 *Véte kaapaba téte dé wak, “Wani takwanyan kaapuk kiyaalén. Lé bakna widé lé
kwao. Guné akwi mé yaale yékéra.” Naate wadéka de dérét waagik.
25 Waagidaka dé wadéka de akwi du taakwa yédaka dé wani takwanyan kwaan taalat
wulaak. Wulae dé léku taababa kutdéka lé raapmék.
26 Raapléka de wupmalemu du taakwa gege gayét yéte wani muké de kudi
wakwekéreyék.

Jisas dé méni kiyaan du vétiknét kutnébulék

27 *Jisas wani taalé kulaknyénytakne yédéka bét méni kiyaan du vétik Jisasna kukba
yék. Yéte némaanba waate bét wak, “Ménawa, Devitna képmawaara. Méné némaan
ban Devit pulak rate anéké mé mawulé lékménu.”
28 Waga wabétka dé Jisas gat wulaak. Wulaadéka bét déké yék. Yaabétka dé bérét
kéga waatak, “Yaga béné wo wunéké? Wuné béna méni kutnébulké wuné apa yo, kapu
kaapuk?” Naate waatadéka bét wak, “Ao. Némaan Ban, méné waga yaké méné apa
yo.”

---

* **9:15:** Jo 3:29 * **9:16:** 1 Ko 10:21; 2 Ko 6:16 * **9:20-21:** Mt 14:36 * **9:22:** Mk 10:52; Lu 17:19 * **9:24:** Jo 11:11 * **9:27:** Mt 1:1

29 *Naate wabétka dé déku taaba bétku méniba kutte dé wak, “Bénat kutnébulwuréran
apaké miték sanévéknwubénénké béna méni tépa yéknwun yaké dé yo.”
30 Naate wadéka bétku méni dé tépa yéknwun yak. Yadéka dé Jisas bérét némaanba
wak, “Béné wani muké nak dut wakwemarék yaké béné yo.”
31 Naate wadéka bét déku kudi véknwumarék yate ye akwi gayéba bét wani muké
kudi wakwekéreyék.

Jisas dé kudi bulmarék yan dut kutnébulék

32 *Wani du vétik yébétka de Jisaské dut nak kure yék. Wani du kutakwa déku
mawuléba wulae téléka dé kudi kaapuk buldén.
33 De wani dut Jisaské kure yédaka dé Jisas wadéka wani kutakwa yaage yéléka
dé wani du kudi bulék. Buldéka de waba tén du béré taakwa béré sanévéknwu
wanévéknwute de wak, “Aki. Wan yéknwun mu. Déknyényba waga pulak mu kaapuk
Isrelba yadaka vénan.”
34 *Waga wadaka de Parisina du nak pulak mawulé yate de wak, “Wan yéknwun mu
kaapuk. Kutakwana némaan ban Seten dé déké apa kwayédéka dé wadéka de akwi
kutakwa yaage yu.”

Jisas du taakwaké dé mawulé léknék

35 Jisas dé akwi gayéba yeyé yeyak. Yeyé yeyate nak gayé saabe dé Gotna kudi
buldakwa gat wulae Gotna kudi dé derét wakwek. Got némaan ban rate deké miték
védéranké dé kudi wakwek. Wakwete dé kiyakiya yan du taakwa baadi, sépékwaapa
kapére yan du taakwa baadit wawo dé kutnébulék.
36 *Wupmalemu du béré taakwa béré déké yédaka dé deké mawulé léknék. Sipsipké
téségékwa du sipsipké téségémarék yadéka, sipsip bakna yeyé yeyadaka, deku mawulé
yékéyaak yadékwa pulak, deku mawulé yékéyaak dé yak. Yadéka dé Jisas deké mawulé
léknék.
37 *Lékte dé déku duwat aja kudi kéga wak, “Kadému yaanannan képmaaba
wupmalemu kadému ak yate dé tu. Tédéka walkamu du male de jébaa yo.
38 Guné wani képmaana bapadut waatagunu dé wupmalemu jébaa yakwa duwat
wadu de yae déku kadému kéraaké de yo.” Naate dé Jisas aja kudi wakwek,
wupmalemu du taakwa Gotna kudi véknwuké mawulé yadaka Gotna jébaa yate déku
kudi wakwekwa du walkamu male radakwaké.

10

Jisasna kudi kure yékwa duna yé

1 *Jisas déku du taaba vétik sékét maanba kayék vétiknét waadéka yaadaka dé deké
apa kwayék, de wado akwi kutakwa yaage yédoké. Deké nak apa wawo dé kwayék, de
kiyakiya yan akwi du taakwa baadi, sépékwaapa kapére yan akwi du taakwa baadit
wawo kutnébuldoké.
2 De déku kudi kure yédoké dé derét wak. Deku yé kéga:
Saimon, déku nak yé Pita.
Déku wayékna Andru.
Sebedina nyaan vétik Jems déku wayékna Jon wale.
3 Pilip.
Batolomyu.
Tomas.
Matyu. Déknyényba takis dé nyégélék.
Alpiasna nyaan Jems.

---

* **9:29:** Mt 8:13, 15:28 * **9:32:** Mt 12:22 * **9:34:** Mt 12:24; Mk 3:22 * **9:36:** Mt 14:14; Mk 6:34 * **9:37:** Lu 10:2; Jo 4:35 * **10:1:** Mk 6:7; Lu 9:1

Tadias.
4 Nak Saimon. Déknyényba gege gayét yéte dé wak, “Nak képmaana du naanéké némaan
du ramuké kélik wuné yo.”
Nak du déku yé Judas Iskariot. Kukba Jisasnyét dé kwayék déku maamaké.

Jisas dé déku kudi kure yékwa duké jébaa kwayék

5 Jisas wani duwat kéga dé kudi wakwek, “Guné Sameriaba tékwa gayét yémarék
yaké guné yo. Nak képmaaba tékwa gayét wawo yémarék yaké guné yo.
6 *Guné naana gayé Isrelba tékwa gayét male yéké guné yo. Isrelna du taakwa deku
mawulé yékéyaak débu yak. Yalaknén sipsip deku mawulé yékéyaak yakwa pulak,
Isrelna du taakwa Gotna kudiké kuk kwayédak deku mawulé yékéyaak débu yak.
7 Deké yéte guné kéga derét kudi wakweké guné yo, ‘Némaan Ban Got gunéké védéran
tulé yaamale yaké dé yo.’
8 Waga wakwetakne guné kiyakiya yan du taakwa baadi, sépékwaapa kapére yan du
taakwa baadit wawo kutnébulké guné yo. Kiyaan du taaakwat wagunu de tépa nébéle
raapké de yo. Lepéro yan du taakwat kutnébulké guné yo. Du taakwana mawuléba
tékwa kutakwat wagunu de yaage yéké de yo. Wuné gunéké apa bakna wuné kwayék.
Kwayéwurénké guné wani jébaa bakna yaké guné yo. Wani jébaaké yéwaa nyégélmarék
yaké guné yo.
9 Guné yéwaa las kérae kure yémarék yaké guné yo.
10 *Guné yéte kusadagunén mu male kwaadu yéké guné yo. Wut nak wawo, baapmu
wut las wawo, su, sétogunékwa baagé, waga kure yémarék yaké guné yo. Guné du
taakwat kutkalé yagunu de gunat kutkalé yaké de yo.
11 “Guné gayét nak wulae guné miték véké guné yo. Végunu yéknwun du guné wale
kudi buldéran guné déku gaba male raké guné yo. Kés ga nak gat yémarék yaké guné
yo. Déku gaba re yéké guné yo.
12 Guné gaba nak wulae waba rakwa du taakwat kéga waké guné yo, ‘Yéknwun
mawulé yate raké guné yo.’
13 Guné waga wagunu waba rakwa du taakwa gunéké yéknwun mawulé yadaran
Got derét kutkalé yadu de miték raké de yo. Waba rakwa du taakwa gunéké yéknwun
mawulé yamarék yate gunéké kuk kwayédaran Got derét kutkalé yamarék yaké dé yo.
Got gunat kutkalé yadu guné miték raké guné yo.
14 *Guné gayét nak wulaagunu waba rakwa du taakwa guna kudi véknwumarék yate,
gunéké kuk kwayédaran, guné wani gayé kulaknyényké guné yo. Kulaknyényké yate
guna maanba kwaakwa bawusa yatputétakne guné yéké guné yo.” Naate dé Jisas wak.
Jisas wani kudi wate dé kéni muké wakwek. Naané Juda kéga naané yo. Gotna
kudiké kuk kwayékwa du taakwat Got yadan kapéredi mu yakatadéranké kutdéngdoké
naané deku gayé kulaknyényké yate naana maanba kwaakwa bawusa naané yatputu.
Yatakne naané yu.
15 *Jisas dé déku duwat tépa wate dé kéga wakwek, “Gunéké kuk kwayéran du
taakwaké wuné gunat wakweyo. De naanéké waga kuk tiyaate apakélé kapéredi mu de
yo. Déknyényba Sodomba ran du taakwa, Gomoraba ran du taakwa wawo de kapéredi
mu yak. Kukba Got apakélé kot véknwute némaan ban raran nyaa dé wadu de Sodomba
ran du taakwa, Gomoraba ran du taakwa kaagél kutké de yo. Du taakwa naanéké
kuk tiyaadaran wani nakurak kapéredi mu Sodomba ran du taakwa, Gomoraba ran
du taakwa yadan kapéredi mat talaknaké dé yo. Wani nyaa Got wadu naanéké kuk
tiyaaran du taakwa apakélé kaagél kutké de yo. Adél wuné gunat wakweyo.

Kés pulak nak pulak kapéredi mu yaadéranké dé wakwek

---

* **10:6:** Mt 15:24 * **10:10:** 1 Ko 9:14; 1 Ti 5:18 * **10:14:** Ap 13:51, 18:6 * **10:15:** Jen 19:24-28; Ju 1:7

16 *“Mé véknwu. Wawuru guné gege gayét yéké guné yo. Kwatbosa sipsipmét
yaalébaandakwa pulak, wani gayéba rakwa du taakwa de gunat yaalébaanké mawulé
yaké de yo. Kaabe yéte kapéredi mu dérét yaalébaanmuké jérawu yadékwa pulak, guné
kapéredi muké jérawu yaké guné yo. Nyaamiyo waariyamarék yate yalagi radakwa
pulak, guné waariyamarék yate miték raké guné yo.
17 Guné jérawu yaké guné yo. Du las gunat kérae gunat kotimké de yo. Du las Gotna
kudi buldakwa gaba gunat viyaaké de yo.
18 *Guné wuna du ragunékwaké du las wuna jébaaké kélik yate gunat kure yédo
guné deku némaan duna méniba téké guné yo. De waga yado guné derét wuna kudi
wakweké guné yo. Nak gena du taakwat wawo wuna kudi wakweké guné yo.
19 Du las gunat kotimdo guné wup yamarék yate guna mawuléba kéga wamarék
yaké guné yo, ‘Naané samu kudi wakweké naané yo? Deku kudi yaga pulak kaataké
naané yo?’ Waga wamarék yaké guné yo, wani tulé Got wakwegunéran kudi guné
kwayédéran bege.
20 *Wani tulé guna yaapa Gotna Yaamabi guna mawuléba wulae tédu guné déku kudi
véknwute wakweké guné yo. Guna mawuléba sanévéknwute kudi wakwemarék yaké
guné yo.
21 “Kukba wupmalemu du deku némaadugu wayéknajet kotimdo de némaadugu
wayéknajet viyaapérekgé de yo. Yaapa deku baadit kotimdo de wani baadit
viyaapérekgé de yo. Baadi wawo néwepat kotimdo de néwepat viyaaapérekgé de yo.
22 *Guné wuna du ragunékwaké akwi du taakwa guné kélik yaké de yo. Guné guna
mawuléba apa yate wuna jébaa kutsaakugunu kukba Got gunat kéraadu guné dé wale
miték rasaakuké guné yo apuba apuba.
23 Nak geba gunat yaalébaandaran guné nak get yaage yéké guné yo. Isrelna akwi
gayéba jébaa yabutimarék yagunu wuné Akwi Du Taakwana Nyaan gwaamale yaaké
wuné yo. Adél wuné gunat wakweyo.
24 *“Kéni aja kudi mé véknwu. Yakwatnyékwa du sékulkwa baadit talakne de némaan
du de ro. Jébaa kwayékwa du de deku jébaa yakwa duwat talakne de deké némaan du
de ro.
25 *Nak du yakwatnyékwa duwat yadaran pulak, de baadit wawo yaké de yo. Nak
du jébaa kwayékwa duwat yadaran pulak, de deké jébaa yakwa duwat wawo yaké de
yo. Bulaa wani kudiké mé sanévéknwu. Nak du wuné guna némaan banét yadakwa
pulak, de guné wuna duwat wawo yaké de yo. Nak du wunéké kapéredi kudi wakwete
de wo, ‘Guna némaan ban wan akwi kutakwana némaan ban, déku yé Bielsebul.’ De
wunéké waga wakwete guné wuna du gunéké apakélé kapéredi kudi wakweké de yo.”
Naate dé Jisas déku duwat wak.

Gotké male wup yadaranké dé Jisas kudi wakwek

26 *Wani kudi watakne dé Jisas déku duwat kéni kudi wakwek, “Du las gunat kapéredi
mu yado guné deké wup yamarék yaké guné yo. Yatakne paakugunén mu kukba
wupmalemu du taakwa véké de yo. Akélak wakwegunén kudi kukba wupmalemu du
taakwa véknwuké de yo.
27 Gaan rate wakwewurén kudi guné nyaa wakweké guné yo. Bulaa wuné guné wale
rate akélak wuné kudi wakweyo. Wupmalemu du wuna kudi kaapuk véknwudakwa.
Guné male guné véknwu. Kukba guné kaapaba téte wani kudi némaanba wakwegunu
de véknwuké de yo.

---

* **10:16:** Jo 10:12; Ap 20:29 * **10:18:** Ap 25:23 * **10:20:** Jo 14:26 * **10:22:** Mt 24:9, 13; Jo 15:18-21 * **10:24:** Jo 13:16 * **10:25:** Mt 12:24 * **10:26:** Mk 4:22

28 *Du las de wo, gunat viyaapérekdaranké. Deké wup yamarék yaké guné yo. De
gunat viyaapérekte de guna wuraanyanét viyaaké yapatiké de yo. Guné Gotké wup
yaké guné yo. Dé male wani muké dé apa yo. Dé du taakwana sépé du taakwana
wuraanyanét wawo viyaaké dé apa yo. Derét yaa yaansaakukwa taalat yatjadaké dé
apa yo.
29 Kéni kudi mé véknwu. Du taakwa de makwal yéwaa nak kwayétakne makwal api
vétik de kérao. Makwal api nak képmaaba akéréléka guna yaapa Got wani muké dé
kutdéngék. Api nak képmaaba akérémarék yaluké wadéran wani api akérémarék yaké
lé yo.
30 Gunéké wawo dé kutdéngék. Akwi muké dé kutdéngék. Guna maaknaba tékwa
nébé akwi naaknwe wani muké wawo dé kutdéngék. Kutdéngte dé gunéké miték vu.
31 *Védékwaké sanévéknwute guné wup yamarék yaké guné yo. Api wan makwal mu.
Du taakwa wan némaa mu. Guna yaapa Got makwal apiké waga miték véte gunéké
miték male véké dé yo.

Deké "Wuna du" naadéranké dé Jisas wakwek

32 "Du las wupmalemu du taakwana méniba téte nak nak kéga wadaran, 'Wuné
Jisasna du.' Naate wadaran kukba wuné wuna yaapana gayéba rate déku ménibа téte
wuné dérét waké wuné yo, 'Kéni du wan wuna du.' Naate waké wuné yo.
33 *Du las wupmalemu du taakwana ménibа téte nak nak kéga wadaran, 'Wuné
Jisasna du kaapuk.' Naate wadaran wuné wuna yaapana gayéba rate déku ménibа
téte wuné dérét waké wuné yo, 'Wani du wan wuna du kaapuk.' Naate waké wuné yo
Gorét.

Maama radaranké dé Jisas kudi wakwek

34 "Yaga guné wo? Akwi képmaaba rakwa akwi du taakwa waariyamarék yate miték
radoké wuné yaak, kapu kaapuk? Wan kaapuk. Yaawurénké du las wuna kudi miték
véknwudo deku kém rékaréka yate de wale waariyaké de yo.
35 Yaawurénké du taakwa las wuna kudi miték véknwudo du taakwa las wuna kudiké
kuk kwayéké de yo. Yate baadi deku yaapa wale waariyaké de yo. Takwanyangu deku
néwaa wale waariyaké de yo. Méyaasgu deku yawutakwa wale waariyaké de yo.
36 Nakurak gaba rakwa du taakwa de wawo waariyaké de yo.
37 Guné guna néwepaké mawulat kapére yate wunéké walkamu mawulé yagunéran
guné wuna du ramarék yaké guné yo. Guné guna baadiké mawulat kapére yate
wunéké walkamu mawulé yagunéran guné wuna du ramarék yaké guné yo.
38 *Guné kéga wagunéran, 'Jisasna jébaa kutsaakuké naané yo. Yate kaagél kutte
miba kiyaanaran wan bakna mu. Némaa mu kaapuk.' Waga wagunéran guné waga
yate guné wuna du raké guné yo. Guné waga wamarék yate waga yamarék yagunéran
guné wuna du ramarék yaké guné yo.
39 Guné wunéké sanévéknwute wuna jébaa kutsaakugunu de wuna maama gunat
viyaapérekdaran guné wuné wale apuba apuba miték rasaakuké guné yo. Guné guna
sépéké male sanévéknwute guna jébaa male yagunéran guné kiyae yalakgé guné yo.
Wuné wale miték rasaakumarék yaké guné yo." Naate dé Jisas déku duwat wak.

Got yadaran yéknwun mu kaatadéranké dé Jisas wakwek

40 *Wani kudi watakne dé Jisas déku duwat kéga dé wakwek, "Du taakwa gunat
kutkalé yate de wunat wawo kutkalé yo. Yate wunat wadéka yaawurén ban Gorét
wawo de kutkalé yo.

---

* **10:28:** Je 4:12 * **10:31:** Mt 6:26 * **10:33:** Mk 8:38; 2 Ti 2:12 * **10:38:** Mt 16:24-25; Mk 8:34-35; Jo 12:25
* **10:40:** Mk 9:37; Ga 4:14

41 Guné Gotna yéba kudi wakwekwa dut nak véte kéga wagunéran, ‘Wani du dé
Gotna yéba kudi wakweyo. Wuné déké radéran taalé, kadému wawo kwayéké wuné
yo.’ Naate wagunéran guné waga yagunu kukba Got gunat kutkalé yaké dé yo, déku
yéba kudi wakwekwa dut kutkalé yadéran pulak. Guné yéknwun mu yakwa dut nak
véte kéga wagunéran, ‘Wani du dé yéknwun mu male yasaaku. Wuné déké radéran
taalé, kadému wawo kwayéké wuné yo.’ Naate wagunéran guné waga yagunu kukba
Got gunat kutkalé yaké dé yo, yéknwun mu male yasaakukwa dut kutkalé yadéran
pulak.
42 *“Kéni kudi wawo mé véknwu. Du taakwa wuna duwat véte kéga wadaran, ‘Wani
du de némaan du kaapuk radakwa. Bakna du de ro. Rate de Jisasna jébaa kuru. Derét
kutkalé yaké naané yo. Derét gutak yadu deké gu kwayéké naané yo.’ Naate wadaran
de wani makwal jébaa yado Got wani makwal jébaaké yékéyaak yamarék yaké dé yo.
Kukba wani yéknwun jébaa kaataké dé yo derét. Adél wuné gunat wakweyo.” Naate
dé Jisas déku duwat wak. Wadéka de déku jébaa yaké nae de yék.

11

Jon déku duwat wadéka de Jisaské yék

1-2 Jisas Krais déku du taaba vétik sékét maanba kayék vétiknét kudi wakwebutitakne
wani gayé kulaknyénytakne dé wani képmaaba tékwa gayét yéte dé du taakwat Gotna
kudi wakwek. Wakwete Gotna jébaa yadéka dé gu yaakutaknan du Jon raamény gaba
rate dé yadén jébaaké kudi véknwuk. Véknwute déku duwat wadéka de Jisaské yék.
3 *Ye de Jisasnyét wak, “Déknyényba Gotna nyégaba de kudi kavik, naanat kutkalé
yaké kukba yaaran duké. Méné wani du méné, kapu nak duké raségéké naané yo?
Wani muké kutdéngké dé Jon mawulé yo.”
4 Naate wadaka dé derét wak, “Guné gwaamale ye guné végunén mu véknwugunén
kudiké Jonét wakweké yo.
5 *Méni kiyaan du taakwa védaka maan kapére yan du taakwa yéknwun ye de yeyé
yeyo. Lepéro yan du taakwa yéknwun yadaka waan waagété yadéka kudi véknwumarék
yan du taakwa de kudi véknwu. Wani du taakwat wunébu kutnébulék. Wuné wawurék
kiyaan du taakwa de tépa nébéle raapme ro. Gwalmu yamarék du taakwat wuné Gotna
kudi wakweyo.
6 Du taakwa las de wunéké wo, ‘Got dérét débu wak, dé naanat kutkalé yaduké. Wan
adél.’ Naate wate de wunéké miték sanévéknwu. Wunéké waga sanévéknwukwa du
taakwa de yéknwun mawulé yate miték raké de yo. Waga Jonét wakweké guné yo.”
Naate dé Jonna duwat wakwek.
7 Jisas waga wadéka Jonna du yédaka dé Jisas waba ran du taakwat Jonké kéga
wakwek, “Guné du ramarék taalat ye yaga pulak dut véké guné yék? Apa yamarék yate
wimut kutdéka ségénkwa séwaa pulak yakwa dut véké guné yék, kapu yaga pulak? Jon
wan wani mu pulak kaapuk. Jon wan apa yakwa du.
8 Yéknwun baapmu wut kusadan dut véké guné yék, kapu yaga pulak? Jon wani du
pulak kaapuk radén. Yéknwun baapmu wut kusadan du de némaan banna gaba de ro.
9 Gotna yéba kudi wakwekwa dut nak véké guné yék, kapu yaga pulak? Ao, Jon wan
Gotna yéba kudi wakwekwa du. Dé némaan du dé ro. Gotna yéba kudi wakwen nak
némaan duwat talakne dé némaan du dé ro.
10 *Jonké kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao:

Got déku nyaanét dé wak, ‘Kén wuna kudi kure yékwa du.
Wuné wawuru dé taale yéte ména yaabu kutké dé yo.’

---

* **10:42:** Mt 25:40 * **11:3:** Mal 3:1 * **11:5:** Mt 8:2-4, 9:1-8, 23-33 * **11:10:** Mal 3:1; Mk 1:2; Jo 3:28

Naané wani kudi véte naané kutdéngék. Jon wan Gotna kudi kure yéte taale yaakwa du.
11 Waga kutdéngte gunat wuné wo. Gu yaakutaknan du Jonna jébaa kéni képmaaba
déknyényba ran duna jébaat débu talaknak. Talaknadéka dé gunat kutkalé yawuréran
jébaaké kaapuk miték kutdéngdén. Yadéka de Gotna kémba rate du taakwat kutkalé
yawuréran jébaaké kutdéngkwa du taakwa akwi deku yéknwun mawulé déku yéknwun
mawulat débu talaknak. Wuné gunat adél kudi wuné wakweyo."
12 *Naate watakne Jisas dé kéga kudi wakwek, "Jon yae dé du taakwat Gotna kudi
wakwek. Batnyé wakwedén tulé bulaa wawo wupmalemu du taakwa Gotna kémét
yaalébaanké, de apat kapére yo.
13 Got némaan ban rate du taakwaké miték véké dé yo. Moses déknyényba wani muké
dé kudi wakwek. Gotna yéba wakwen nak du wawo wani muké de kudi wakwek. Jon
wawo wani muké dé kudi wakwek.
14 *Guné deku kudi véknwugunéran wan yéknwun. Déknyényba ran du de kéga wak,
'Ilaija kukba yaaké dé yo.' Naate wadaka bulaa gunat wuné wakweyo. Wani kudi wate
de Jonké de wakwek. Wakwedaka Jon débu yaak.
15 Guné kutdéngké mawulé yate waan kwekére miték véknwuké guné yo.
16 "Bulaa rakwa du taakwa yaga pulak de? Gunat wakweké wunék. Bulaa rakwa du
taakwa de ameba kutkwa baadi pulak de ro. De kutte de nak baadit wao.
17 Waate de wo:
Naané gwaaré waate kaang viyaanaka guné kaapuk kétigunén.
Naané mawulé lékte géraanaka guné kaapuk géraagunén.
Guné naané wale nakurak mawulé kaapuk yagunén.
Waga waakwa baadi pulak, bulaa rakwa du taakwa waga de ro.
18 *"De Jon wale nakurak mawulé kaapuk yadan. De wuné wale nakurak mawulé
kaapuk yadakwa. Jon yae kagunékwa kadému kamarék yate kagunékwa wain gu
kaapuk kadén. Yadéka guné akwi déké kélik yate guné wo, 'Kutakwa déku mawuléba
wulae téléka dé waagété yo.'
19 *Naate waguneka wuné Akwi Du Taakwana Nyaan yae kagunékwa kadému kate
kagunékwa wain gu wuné ko. Kawuréka guné wunéké kélik yate guné wo, 'Mé vé. Wani
du wupmalemu kadému kate wupmalemu wain gu dé ko. Kate dé takis nyégélkwa
du wale rate, kapéredi mu yakwa nak du taakwa wale rate dé de wale kudi bulu.'
Naate waguneka wuné gunat wo. Got dé akwi muké kutdéngék. Déku jébaa wan
yéknwun jébaa. Wan adél. Wani kudiké sanévéknwute guné Gotké yatékwa jébaaké
miték sanévéknwuké guné yo." Naate dé Jisas wani du taakwat wak.

Du taakwa Jisaské kuk kwayédanké dé kudi wakwek

20 Jisas némaa gayéba las dé déknyényba vémarék yadan wupmalemu apa jébaa dé
yak. Yadéka de waba ran du taakwa yadan kapéredi mu kulaknyénymarék ye Gotké
kaapuk miték sanévéknwudan.
21 Yadanké Jisas dé derét kéga wakwek, "Kape du taakwa, guné Korasinba rakwa
du taakwa! Kape du taakwa, guné Betsaidaba rakwa du taakwa! Wuné guna gayéba
rate wuné apa jébaa wuné yak. Yawuréka guné vék. Véte guné Gotké kaapuk miték
sanévéknwugunén. Taiaba déknyényba ran du taakwa, Saidonba déknyényba ran du
taakwa wawo, Gotké kutdéngmarék ye wani apa jébaa védo mukatik, déknyényba de
yadan kapéredi muké kélik yate, wani kapéredi mu kulaknyénykatik de yak. Yadan
kapéredi muké kélik yate, nak du taakwa deku mawuléké kutdéngdoké de jégwaa
baapmu wut kusade bawuba rakatik de yak.

---

* **11:12:** Lu 16:16 * **11:14:** Mt 17:10-13 * **11:18:** Mt 3:4 * **11:19:** Lu 15:1-2

22 “Guné mé véknwu. Kukba Got apakélé kot véknwute némaan ban raran nyaa dé
wadu de Taiaba déknyényba ran du taakwa, Saidonba déknyényba ran du taakwa wawo
de kaagél kutké de yo. Guné, Korasinba rakwa du taakwa, Betsaidaba rakwa du taakwa
wawo, guné wuna jébaa véte guné wunéké kuk tiyaak. Kuk tiyaagunéka wani nakurak
kapéredi mu de yan akwi kapéredi mat débu talaknak. Wani nyaa Got wadu guné
apakélé kaagél kutké guné yo.
23 *“Guné Kapaneamba rakwa du taakwa, guné saaki guné wo, ‘Naané Gotna gayét
waaréké naané yo.’ Naate wagunéka gunat wuné wo. Got wadu guné kapéredi taalat
dawuliké guné yo. Guné Gotna gayét waarémarék yaké guné yo. Wuné guna gayéba
rate wuné apa jébaa wuné yak. Yawuréka guné vék. Véte guné Gotké kaapuk miték
sanévéknwugunén. Déknyényba Sodomba ran du taakwa wupmalemu kapéredi mu
ye wani apa jébaa védo mukatik de yadan kapéredi mu kulaknyénydo Got wani gayé
yaalébaanmarék yakatik dé yak.
24 *“Guné mé véknwu. Kukba Got apakélé kot véknwute némaan ban raran nyaa
dé wadu de Sodomba ran du taakwa kaagél kutké de yo. Guné Kapaneamba rakwa
du taakwa, guné wuna jébaa wunéké wawo guné kuk tiyaak. Kuk tiyaagunéka wani
nakurak kapéredi mu de yadan akwi kapéredi mat débu talaknak. Wani nyaa Got wadu
guné apakélé kaagél kutké guné yo.” Naate dé Jisas wak.

De déké yaado deku mawulé miték téduké dé wakwek

25 *Wani kudi watakne Jisas kéga dé Gorét wak, “Wuna yaapa, méné nyét képmaaké
némaan ban méné ro. Ména jébaaké las paakuménéka wupmale muké kutdéngkwa
du ména jébaaké kaapuk miték kutdéngdan. Wupmale muké kutdéngmarék yakwa
du taakwa, deku mawulé baadina mawulé tékwa pulak tédéka kwatkwa radaka derét
ména jébaaké ménébu wakwatnyék. Waga yaménén wan yéknwun.
26 Wuna yaapa, ména mawuléba sanévéknwute méné waga ménébu yak.”
27 *Wani kudi watakne dé derét kéga wakwek, “Wuna yaapa dé wunéké déku jébaa
apa wawo débu tiyaak. Wuné déku nyaan rawuréka de du taakwa wunéké kaapuk
miték kutdéngdan. Dé male dé wunéké kutdéngék. Du taakwa déké kaapuk miték
kutdéngdan. Wuné male wuné déké kutdéngék. Déké wakwewurén du taakwa wawo
de déké kutdéngék.
28 “Guné guna mawuléba sanévéknwu wanévéknwute miték raké apa jébaa yakwa du
taakwa, guné wunéké yaagunéran wuné wawuru guna mawulé miték téké dé yo. Yaap
rakwa du taakwana mawulé miték tékwa pulak tédu guné miték raké guné yo.
29 Wuné jébaa yawurékwa pulak guné jébaa yaké guné yo. Guné wuna jébaaba
yaalagunu wuné wani jébaaké gunat yakwatnyéké wuné yo. Yakwatnyéwuru naané
nakurak mawulé yate wani jébaa yaké naané yo. Wuné wuna yéba kevérékmarék yate
guna mawulat kutkalé yawuru guna mawulé miték téké dé yo.
30 *Kwayéwurékwa jébaa wan mawulé yagunéran jébaa. Wup yagunéran jébaa
kaapuk. Guné wani jébaa yaké apa yaké guné yo. Guné wuna jébaa yagunéran guna
mawulé miték téké dé yo. Tédu guné miték raké guné yo.” Naate dé Jisas wak.

12

Yaap ra nyaaké dé Jisas kudi wakwek

1 Kukba Judana yaap ra nyaa nak Jisas déku du wale de wit tékwa képmaaba nak yék.
Yédaka déku duwat kaadé yadéka de wit kubu las sékwe de sék kak.

---

* **11:23:** Jen 19:24-28; Ju 1:7 * **11:24:** Mt 10:15 * **11:25:** 1 Ko 1:26-29 * **11:27:** Mt 28:18; Jo 1:18 * **11:30:** 1 Jo 5:3

2 Kadaka de Parisina du véte de Jisasnyét wak, “Mé vé. Ména du wit kubu de séku,
yaap ra nyaa. Naana apa kudi kéga dé wo, ‘Guné yaap ra nyaa jébaa yamarék yaké
guné yo.’ Wani apa kudi ména du kaapuk véknwudakwa. De wit kubu sékute de jébaa
yo yaap ra nyaa. Wan kapéredi mu de yo.”
3-4 *Naate wadaka dé derét wak, “Déknyényba naana képmawaara Devit yadén muké
de Gotna nyégaba kavik. Wani kudiké guné kaapuk sanévéknwugunékwa. Déknyényba
Devit déku du wale kaadé yadéka de Gotna kudi buldakwa gat wulae wani gaba jébaa
yakwa nyédé duwat dé waatak, Gotké kwayéte taknadan kadému deké kwayédoké.
Waatadéka kwayédaka Devit déku du wale de wani kadému kak. Waga yate de naana
apa kudi kaapuk véknwudan. Naana apa kudi kéga dé wo, ‘Gotna gaba jébaa yakwa
nyédé du male Gotké kwayédan kadému kaké de yo. Nak du wani kadému kamarék
yaké de yo.’ Naate wadéka Devit déku du wale waga yadaka guné deké kéga kaapuk
wagunékwa, ‘Wan kapéredi mu de yak.’ Naate wamarék yate samuké guné wuna duké
guné kéga wo? ‘De naana apa kudi véknwumarék yate kapéredi mu de yo.’ Guné waga
wate kaapuk miték kutdénggunén.
5 *“Nak kudi wawo mé véknwu. Gotna gaba jébaa yakwa nyédé du de yaap ra nyaa
de Gotna gaba jébaa yo. Moses wakwen apa kudi dé kéga wo, ‘Gotna gaba jébaa
yakwa nyédé du yaap ra nyaa wawo déku gaba wani jébaa yaké de yo. Wan yéknwun.’
Naate wadéka de yaap ra nyaa wani jébaa yadaka guné derét kaapuk waatigunékwa.
Yagunékwaké samuké guné wuna duwat guné waatiyu?
6 Mé véknwu. Wuné némaan ban wuné ro, Gotna kudi bulnakwa gaké. Adél wuné
gunat wakweyo.
7 *“Gotna nyégaba kéni kudi dé kwao: Got dé wak, ‘Guné nak du taakwaké
mawulé lékte derét kutkalé yagunuké wuné mawulé yo. Guné kwaami viyae wunéké
tiyaamuké wuné kélik yo.’ Naate dé Got wak. Wadéka wani kudi déku nyégaba
kwaadéka guné wani kudiké kaapuk miték kutdénggunén. Guné wani kudiké miték
kutdénggunu mukatik guné kapéredi mu yamarék yan duwat waatimarék yakatik guné
yak.
8 Wani kudi wuné Akwi Du Taakwana Nyaan wuné wo, yaap ra nyaaké némaan
ban rawurékwa bege. Wuné du taakwana jébaaké kusékétwuru de kusékétwurén pulak
yaké de yo, yaap ra nyaa.” Naate dé Jisas wak.

Yaap ra nyaa Jisas wadéka dé taaba léknén du yéknwun yak

9 Wani kudi watakne dé Jisas wani taalé kulaknyénytakne dé Gotna kudi buldakwa
gat wulaak.
10 Wulaadéka taaba léknén du dé nak waba ték. Tédéka Jisaské kélik yakwa du deku
mawuléba de wak, “Jisas yaap ra nyaa jébaa yadéran naané dérét kotimké naané yo.”
Naate wate de Jisasnyét wak, “Yaap ra nyaa du kiyakiya yakwa duwat kutnébuldaran
de naana apa kudiké de kuk kwayu, kapu yaga pulak? Wani muké yaga méné wo?”
11 Naate wadaka dé derét wak, “Guna du nak déku sipsip yaap ra nyaa waaguba
akérédéran dé wani sipsip kérae kusalaké de yo, kapu yaga pulak? Dé déku sipsip
kérae kusalaké dé yo. Wan adél.
12 Sipsip wan makwal mu. Du taakwa wan némaa mu. Yaap ra nyaaba du de nak
duwat kutkalé yadaran naana apa kudi wani muké derét waatimarék yaké dé yo.
Wuné yaap ra nyaaba duwat kutkalé yawuréran naana apa kudi wani muké wunat
waatimarék yaké dé yo.”
13 Naate watakne dé taaba léknén dut wak, “Ména taaba mé kedéng.” Naate wadéka
dé déku taaba kedéngdéka dé nak taaba tén pulak miték dé ték.

---

* **12:3-4:** 1 Sml 21:1-6 * **12:5:** Nam 28:9-10 * **12:7:** Ose 6:6; Mt 9:13

14 Tédéka de Parisina du rékaréka yate wani ga kulaknyénytakne de kudi bulék,
Jisasnyét viyaapérekgé.

Jisas wan Gotna jébaa yakwa yéknwun du

15 Jisas wani muké kutdéngte dé wani gayé kulaknyénytakne dé yék. Yédéka de
wupmalemu du taakwa déku kukba de yék. Yédaka dé wadéka kiyakiya yan du taakwa
akwi, sépékwaapa kapére yan du taakwa akwi de yéknwun yak.
16 Yadaka dé derét némaanba wak, de déké nak du taakwat kudi wakwemarék
yadoké.
17-18 *Waga wadéka Gotna yéba kudi wakwen du Aisaia déku kudi wani tulé adél dé
yak. Déknyényba Aisaia kéni kudi dé Gotna nyégaba kavik:

Got dé wak, “Wuné wani dut wawurék dé wuna jébaa yakwa du dé ro.
Wuné déké mawulat kapére yawuréka wuna mawulé yéknwun dé yo déké.
Wuné wawuru wuna Yaamabi déku mawuléba wulae téké dé yo.
Tédu dé némaa kot véknwukwa némaan ban rate wuna kudi akwi du taakwat
wakweké dé yo.

19 Dé waarumarék yaké dé yo.
Dé némaanba waamarék yaké dé yo.
Dé yaabuba téte derét némaanba wakwemarék yaké dé yo.
20 Dé mukgé yan séwaa nak mukmarék yaké dé yo.
Yatjadamarék yate dé wani séwaat kutkalé yaké dé yo.
Dé walkamu yaankwa yaa sékusmarék yaké dé yo.
Dé tépa sérakdu apakélé yaa yaanké dé yo.
Dé waga yate déké walkamu sanévéknwukwa du taakwat kutkalé yadu de apa yate
déké miték sanévéknwuké de yo.
Dé jébaa yadu yéknwun mu male téké dé yo.
Kapéredi mu kaapuk yaké dé yo.
21 Akwi képmaaba rakwa du taakwa déké miték sanévéknwute waké de yo, ‘Dé
naanat kutkalé yaké dé yo.’
Naate wate déké raségéké de yo.”
Naate dé Got wak.

Wadéka Aisaia wani kudi dé Jisaské kavik Gotna nyégaba, déku néwaa kéraamarék
yalén tulé.

De wak, “Bielsebul apa dé kwayu Jisaské”

22 Du las de dut nak Jisaské kure yék. Wani dut kutakwa lé kure ték. Téléka déku
méni kiyaadéka dé kudi kaapuk buldén. Yadéka dé Jisas dérét kutnébuldéka dé kudi
bulte méni vék.
23 *Yadéka de wupmalemu du taakwa véte kwagénte de wak, “Aki. Wani du wan
Devitna képmawaara, kapu yaga pulak? Dé naanat kutkalé yaduké Got wadén ban,
kapu yaga pulak?” Naate de wak.
24 *Parisina du wani muké véknwute de deku kapmu kudi bulte de wak, “Wani
du wan Got wadén ban kaapuk. Kutakwana némaan ban déku yé Bielsebul déku
mawuléba dé wulae tu. Téte apa kwayédéka wani du wadéka de kutakwa yaage yu.”
25 Naate wadaka Jisas deku mawulé kutdéngte dé derét wak, “Kéni kudi mé véknwu.
Némaa gayéba rakwa du mawulé vétik yate kémba kémba rate waariyadaran de
rasaakumarék yaké de yo. Nakurak gaba rakwa du taakwa mawulé vétik yate deku
kapmu waariyadaran de wawo rasaakumarék yaké de yo.

* **12:17-18:** Ais 42:1-4; Mt 3:17; 2 Ti 2:24 * **12:23:** Jo 7:31 * **12:24:** Mt 9:34

26 Wani kudiké mé sanévéknwu. Kutakwana némaan ban Seten déku du wale waga
de ro. De mawulé vétik yate deku du wale waariyadaran de rasaakumarék yaké de yo.
Guné wunat wagunén pulak, Seten déku kém yaage yédoké wadéran de rasaakumarék
yaké de yo. Seten waga jébaa kaapuk yadékwa.
27 Guné wunéké kéni kudi guné wo. Kutakwana némaan ban, Bielsebul wuna
mawulébа téte wunéké apa tiyaadéka wuné wawuréka de kutakwa yaage yu. Wan
yénaa kudi guné wo. Guna du las de wawo wadaka de kutakwa yaage yu. Guna du
waga yadaka guné derét kéga kaapuk wagunékwa, 'Bielsebul guna mawulébа téte
apa kwayédéka guné wagunéka de kutakwa yaage yu.' Derét waga wamarék yate
samuké guné wunat wani kudi guné wo? Wuné de wale nakurak jébaa yawuréka de
de kutdéngék. Guné wunéké yénaa kudi guné wo.
28 *Mé véknwu. Gotna Yaamabi wuna mawulébа téte dé wunéké apa tiyao. Tiyaadéka
wuné kutakwat wawuréka de yaage yu. Guné wani mu véte kéga kutdéngké guné yo.
Got némaan ban rate du taakwaké miték védéran tulé débu yaak.
29 *"Kéni kudi mé véknwu. Du nak apa yakwa duna gat wulae déku gwalmu bakna
kéraaké nae taale dé wani dut kure baagwit giké dé yo. Gitakne déku gat wulae déku
gwalmu bakna kéraaké dé yo. Wani kudiké mé sanévéknwu. Seten wan wani apa
yakwa du pulak. Wuné wani dut baagwit gikwa du pulak. Wuna apa Setenna apat
débu talaknak.
30 "Wuné wale jébaa yamarék yakwa du taakwa de wuna maama de ro. Wuné du
taakwat wawuréka de wuna kémba de ro. Wuna du taakwat kutkalé yamarék yakwa
du taakwa de wuna du taakwat yaalébaanu.
31 *"Wani muké sanévéknwute wuné gunat wakweyo. Du taakwa kapéredi mu ye
wani kapéredi muké kélik ye kulaknyénydaran, Got yadan kapéredi mu yatnyéputiké
dé yo. Du taakwa kapéredi kudi wakwetakne wani kapéredi kudiké kélik ye ku-
laknyénydaran Got wani kapéredi mu yatnyéputiké dé yo. De wasélékte kapéredi kudi
Gotna Yaamabiké wakwedaran Got wani kapéredi mu yatnyéputimarék yaké dé yo.
32 Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan wuné ro. Du taakwa wunat wasélékte wunéké
kapéredi kudi wakwetakne wani kapéredi kudiké kélik ye kulaknyénydaran, Got wani
kapéredi mu yatnyéputiké dé yo. De wasélékte Gotna Yaamabiké kapéredi kudi wak-
wedaran Got wani kapéredi mu yatnyéputimarék yaké dé yo. Bulaa yatnyéputimarék
yaké dé yo. Kukba wawo yatnyéputimarék yaké dé yo." Naate dé Jisas wak.

Kapéredi mawulé yakwa du kapéredi kudi buldakwaké dé wakwek

33 Wani kudi wakwetakne dé Jisas derét kéga wakwek, "Yéknwun miba dé yéknwun
sék aku. Kapéredi miba dé kapéredi sék aku. Naané miséknét véte naané kutdéngék,
yéknwun mi, kapéredi miké wawo.
34 *Guné Parisina du, guné duwat tikwa kaabe pulak guné ro. Guné kapéredi mawulé
male guné yo. Yate yaga pulak guné yéknwun kudi wakweké guné yo? Du taakwa deku
mawulébа sanévéknwute kudi de bulu.
35 Yéknwun mawulé yakwa du taakwa de yéknwun mu yate yéknwun kudi de bulu.
Kapéredi mawulé yakwa du taakwa de kapéredi mu yate kapéredi kudi de bulu.
36 "Mé véknwu. Gunat wuné wakweyo. Got némaa kot véknwute némaan ban radéran
nyaa akwi du taakwat Got waatadu de buldan némaa kudi, buldan bakna kudi, buldan
akwi kudiké dérét kaataké de yo.
37 Kukba dé guna kudi akwi véknwutakne dé lasnyét waké dé yo, 'Guné yéknwun mu
yakwa du.' Watakne lasnyét waké dé yo, 'Guné kapéredi mu yakwa du.' Waga Got
waké dé yo." Naate dé Jisas Parisina duwat wak.

---

* **12:28:** Ap 10:38 * **12:29:** 1 Jo 3:8 * **12:31:** Yi 6:4-6 * **12:34:** Mt 15:18

Jisas apa jébaa nak yaduké de dérét wak

38 *Wani kudi wadéka de apa kudiké kutdéngkwa du las, Parisina du las waga de
Jisasnyét wak, “Némaan du, naané déknyényba vémarék yanan apa jébaa nak yaménu
véké naané mawulé yo. Méné yaménu naané véte kutdéngké naané yo. Got wadéka
méné yaak. Waga kutdéngké naané yo.”
39 Naate wadaka dé derét wak, “Kéni tulé rakwa du taakwa kapéredi mu de yasaaku.
De kuk debu kwayék, Gotké. Wunat wagunén apa jébaa, déknyényba vémarék yagunén
apa jébaa, yamarék yaké wuné yo. Gotna yéba kudi wakwen du Jona déknyényba yadén
pulak male yaké wuné yo.
40 *Déknyényba Jona gaan kupuk nyaa kupuk waga apakélé gukwamina yaaléba
kwaadén pulak, wuné Akwi Du Taakwana Nyaan rémdaran waaguba gaan kupuk nyaa
kupuk waga kwaaké wuné yo.
41 *“Déknyényba Ninivaba ran du taakwa de Jonana kudi véknwutakne yadan
kapéredi mu de kulaknyényék. Jona némaan du radéka wuné kéba téte kudi bulkwa
du wuné némaan ban rate Jonat wunébu talaknak. Kukba Got némaa kot véknwute
némaan ban radéran tulé Ninivaba ran du taakwa raapme Gotna méniba téte waké
de yo, ‘Jona naanat Gotna kudi wakwedéka naané véknwute yanan kapéredi mu
kulaknyénytakne naané Gotna kudi miték véknwuk. Jisas Jonat talakne gunat Gotna
kudi wakwedéka guné yagunén kapéredi mu kulaknyénymarék yatakne guné Gotna
kudi kaapuk véknwugunén. Waga yate guné némaa kapéredi mu yak.’ Naate waké de
yo.
42 “Déknyényba némaa taakwa nak, séknaa képmaaba yae lé némaan ban Solomonna
kudi véknwuké lé séknaaba yaabuba yék. Dé yéknwun mawulé pukaakwa du radéka
wuné kéba téte guné wale kudi bulkwa du wuné yéknwun mawulé pukaakwa du rate
Solomonét wunébu talaknak. Kukba Got némaa kot véknwute némaan ban radéran
tulé wani némaa taakwa raapme Gotna méniba téte lé gunat waké lé yo, ‘Wuné séknaa
taaléba wuné yaak. Yae Solomonna kudi wuné véknwuk. Jisasna kudi Solomonna kudit
débu talaknak. Guné Jisasna kudi kaapuk véknwugunén. Waga yate némaa kapéredi
mu guné yak.’ Waga wani taakwa waké lé yo.” Naate dé Jisas derét wak.

Kutakwa yaage ye gwaamale yaalénké dé Jisas wakwek

43 Wani kudi watakne dé Jisas derét kéga wakwek, “Kéni kudi mé véknwu. Kutakwa
ye lé nak duna mawuléba wulae te kulaknyénytakne lé yék. Maas viyaamarék yakwa
taaléba yeyé yeyate raléran taaléké lé sékalék.
44 Sékalpatiye lé wak, ‘Wuné déknyényba rawurén gat gwaamale yéké wuné yo.’
Naate watakne gwaamale ye lé vék wani duna mawulé yéknwun ye bakna tédéka.
45 *Vétakne ye lé kutakwa nak taaba sékét nak taababa kayék vétiknét kwole yaak.
Kwole yaalén kutakwa yadan kapéredi mu taale yaan kutakwa yalén kapéredi mat débu
talaknak. Wani kutakwa akwi de wani duna mawuléba wulae ték. Déknyényba nak
kutakwa déku mawuléba wulae téléka walkamu kapéredi mu dé yak. Wupmalemu
kutakwa déku mawuléba wulae tédaka dé wani du wupmalemu kapéredi mu dé
yak. Wani kudiké mé sanévéknwu. Wupmalemu kapéredi mu yan du radén pulak,
bulaa rakwa du taakwa wunéké miték sanévéknwumarék yate bakna rate wupmalemu
kapéredi mu yaran du taakwa raké de yo.” Naate dé derét wak.

Jisas dé déku néwaa déku wayéknajeké wakwek

46 *Jisas du taakwat wekna kudi wakwedéka déku néwaa, déku wayéknaje wawo ye
de kaapaba ték. Téte de dé wale kudi bulké mawulé yak.

---

* **12:38:** Jo 6:30; 1 Ko 1:22 * **12:40:** Jo 1:17 * **12:41:** Jo 3:5 * **12:45:** 2 Pi 2:20 * **12:46:** Mt 13:55

47 Yadaka dé du nak wulae Jisasnyét wak, “Mé véknwu. Ména néwaa, ména
wayéknaje yae kaapaba téte de méné wale kudi bulké de mawulé yo.”
48 Waga wadéka dé Gotna kémké derét yakwatnyéké mawulé yate dé dérét wak,
“Wuna néwaa wayéknaje yaga pulak?”
49 Naate watakne dé déku duwat déku taabat wakwatnyéte dé wak, “Mé vé. Kén
wuna néwaa, wuna wayéknaje.
50 *Awuréba rakwa ban wuna yaapa déku kudi véknwute wadékwa pulak yakwa du
taakwa wan wuna wayéknaje, wuna nyangegu, wuna néwaa pulak de ro.” Naate dé
Jisas wak.

13

Wit sék yaatnyén duké dé Jisas aja kudi wakwek

1 Wani nyaa Jisas kudi wakwebutitakne ga kulaknyénytakne dé kwawut yék. Ye dé
kwawu tékwaba rak.
2 Radéka de wupmalemu du béré taakwa béré yae de dé ranba jawuk. Jawudaka, de
déku kudi miték véknwudoké mawulé yate, dé botba waare awulaga dé rak, kwawuba.
Radéka de du béré taakwa béré kwawu maaléba de ték.
3 Tédaka dé derét wupmalemu aja kudi wakwek. Taale dé derét kéga wakwek: “Du
nak dé déku képmaaba wit sék yaatnyéké nae dé yék.
4 Ye yaatnyédéka de wit sék las yaabuba de akérék. Akére bakna radaka de api yae
kérae de akwi kak.
5 Wit sék las de matu wale ran walkamu képmaaba akérék. Akére de bari buréle
waarék.
6 Waarédéka apakélé nyaa védéka mégi miték kutmarék ye rékaa ye dé kiyaak.
7 Wit sék las de raamény waara ténba akérék. Akére radéka raamény waara wure dé
kakutapmék.
8 Wit sék las de yéknwun képmaaba akérék. Akére waba re de miték wurék. Wure de
yéknwun sék akuk. Las de walkamu sék akuk (30). Las de wupmale sék akuk (60). Las
de wupmalemu sék akuk (100).”
9 Naate watakne dé Jisas wak, “Guné kutdéngké mawulé yate waan kwekére miték
véknwuké guné yo.”

Jisas aja kudi wakwedékwaké dé derét kudi wakwek

10 Wani kudi wakwedéka Jisasna du déké yae de wak, “Samuké méné derét aja kudi
wakweyo? Méné derét aja kudi wakwesaakuménéran de ména kudi miték véknwuké
de yapatiyu.”
11 *Naate wadaka dé derét wak, “Got némaan ban rate du taakwaké miték véké dé
yo. Védu de déku kémba raké de yo. Wani muké déknyényba Got kudi dé paakuk.
Paakutakne bulaa dé kusékéru, guné wani muké kutdénggunuké. Nak du taakwa
kutdéngmarék yaké de yo.
12 *Yéknwun mawulé yakwa du taakwa wuna kudi de véknwu. Wuna kudi miték
véknwukwa du taakwa kukba Gotna akwi kudiké miték kutdéngké de yo. Wuna kudi
miték véknwumarék yakwa du taakwa de wo, ‘Naané Gotna kudi naanébu kutdéngék.’
Naate watakne kukba déku kudiké yékéyaak yate bakna raké de yo.
13 Wani du taakwa méni véte de védan muké kaapuk miték kutdéngdan. Wani du
taakwa waan véknwute de véknwudan kudiké kaapuk miték kutdéngdan. Yadaka wuné
derét aja kudi wakweyo.
14 *Deké Gotna yéba kudi wakwen du Aisaia déknyényba Gotna nyégaba kavidén kudi
bulaa adél débu yak. Got wadéka Aisaia du taakwaké déku kudi kéga dé kavik:

* **12:50:** Jo 15:14 * **13:11:** 1 Ko 2:10 * **13:12:** Mt 25:29; Lu 8:18 * **13:14:** Ais 6:9-10; Jo 12:40

Guné wuna kudi véknwute véknwute wani kudiké kutdéngmarék yaké guné yo.
Véte véte miték vémarék yaké guné yo.
15 Naate watakne Got dé Aisaiat wakwek:
Wani du taakwa wuna kudiké kutdéngmuké kélik yadaka deku mawulé kapéredi dé yo.
Deku waan debu kuttépék.
Deku méni debu kusnyék.
De wuna kudiké kutdéngké mawulé yado mukatik wuna kudiké kutdéngdo.
Deku waan kuttépémarék yado mukatik miték véknwudo.
Deku méni laapiyakdo mukatik miték védo.
Waga yado mukatik, wuna kudi miték véknwudo derét kutnébulwuru.
Waga Got deku mawuléké dé Aisaiat wakwek. Wakwedéka Aisaia déku kudi déku nyégaba dé kavik."
16 Naate watakne Jisas dé déku duwat wak, "Guna mawulé wan deku mawulé pulak kaapuk. Got gunat débu kutkalé yak. Yadéka guna mawulé yéknwun dé yo. Yadéka guné miték véte, miték véknwute, miték guné kutdéngék.
17 *Kéni kudi mé véknwu. Gotna yéba kudi wakwen wupmalemu du, Gotna wupmalemu du taakwa las wawo, déknyényba rate de yawuréka végunékwa jébaa véké mawulat kapére yate de kaapuk védan. De wakwewuréka véknwugunékwa kudi véknwuké mawulat kapére yate de kaapuk véknwudan. Adél wuné gunat wakweyo." Naate dé Jisas wak.

Jisas dé kudi wakwek wani aja kudiké

18 Wani kudi wakwetakne dé Jisas kéga wakwek, "Wit sék yaatnyén duké wakwewurén aja kudiké las wakwewuru guné mé véknwu.
19 Got némaan ban rate du taakwaké miték védéran kudi, wani kudi du taakwa las bakna de véknwu. Véknwute de wani kudiké kaapuk miték kutdéngdan. Wani du taakwa wan yaabuba akérén wit sék pulak. De taale wani kudi de miték véknwu. Véknwudaka Seten yae dé wani kudi kérae kure yu. Yédéka de wani kudiké yékéyaak de yo.
20 Du taakwa las de matu wale ran képmaaba akérén wit sék pulak. De wani kudi de bari véknwu. Véknwute taale wani kudiké yéknwun mawulé yate dusék takwasék de yo.
21 *Yate de kaapuk miték sanévéknwudakwa. Wani kudi deku mawuléba dawulimarék yadéka de kaapuk miték sanévéknwudakwa. Yadaka de nak du Gotna kudiké kélik yate derét yaalébaandaka kapéredi mu las deké yaadéka de Gotna kudi bari kulaknyénu.
22 *Du taakwa las wan raamény waaraba akérén wit sék pulak. De Gotna kudi taale de miték véknwu. Véknwute de kéni képmaana muké male sanévéknwudaka deku mawulé yéwaa gwalmu kéraaké dé génu. Wani mu dé Gotna kudit taknatépu. Taknatépédéka de wani du taakwa Gotna jébaa kaapuk yadakwa.
23 Du taakwa las wan yéknwun képmaaba akérén wit sék pulak. De Gotna kudi miték véknwute, wadékwa pulak yate, de déku kudi miték kutdéngék. Kutdéngte de yéknwun jébaa yo déké. Las de déké walkamu yéknwun jébaa yadaka, las de déké wupmale yéknwun jébaa yadaka, las de déké wupmalemu yéknwun jébaa de yo." Naate dé Jisas derét wak.

Kapéredi waaraké dé Jisas aja kudi wakwek

* **13:17:** 1 Pi 1:10-12 * **13:21:** Kl 2:7 * **13:22:** Lu 12:16-21; 1 Ti 6:9-10

24 Wani kudi wakwetakne dé Jisas aja kudi nak wawo kéga wakwek, “Kéga Got némaan ban rate du taakwaké miték véké dé yo. Du nak dé kadému yaanandékwa képmaaba yéknwun wit sék yaatnyék.
25 Yaatnyédéka du taakwa gaan widé kwaadaka dé wani duna maama yae kapéredi waara sék yéknwun wit sékna nyédéba yaatnyétakne dé yék.
26 Yédéka kukba wit sék buréle waare sék akuké yadéka de vék kapéredi waara wani wit wale tédéka.
27 Vétakne de jébaa yakwa du ye de wani képmaana bapadut wak, ‘Némaan du, déknyényba méné yéknwun wit sék méné yaatnyék.
28 Yaga pulak ye wani kapéredi waara dé waaru?’ Naate wadaka dé derét wak, ‘Naana maama nak yae dé wani mu yak.’ Naate wadéka de jébaa yakwa du dérét wak, ‘Wani kapéredi waara pélnoké méné mawulé yo, kapu yaga pulak?’
29 Naate wadaka dé derét wak, ‘Kaapuk. Kapéredi waara pélte sal yéknwun wit wale las pélké guné yo? Kapéredi waara pélmarék yaké guné yo. Bakna déku mé tu.
30 *Yéknwun wit kapéredi waara wale vététi waaréké bét yo. Waare sék akubéru wuné sékuké yakwa duwat kéga waké wuné yo, Taale guné wani kapéredi waara pélte guné taanba giké yo. Gitakne guné yaaba tuké yo. Yatakne guné wit sékwe wuna kaadi gaba taknaké yo. Naate waké wuné yo wit sékuran duwat.’ Naate dé bapadu wak.”

Mastet sékgé dé Jisas kudi wakwek

31-32 Wani kudi watakne dé Jisas kudi nak wawo kéga dé wakwek, “Got némaan ban rate du taakwaké miték véké dé yo. Wani du taakwa taale makwal kém male raké de yo. Kukba apakélé kém raké de yo. Wani kém wan misék nak pulak. Wani misékna yé mastet. Mastet sék nak misék pulak kaapuk. Wani misék wan makwali sék male. Naana képmaaba tékwa akwi nak sék wan apakélé. Du nak wani misék kérae dé kadému yaanandékwa képmaaba pukaak. Pukaadéka bari bari waare apakélé ye dé wani képmaaba tékwa mit débu talaknak. Apakélé mi tédéka de api yae de wani mi gaaléba kwaat sétakne de rak.”

Yiské dé Jisas kudi wakwek

33 Wani kudi watakne dé nak kudi kéga wakwek, “Got némaan ban rate du taakwaké miték véké dé yo. Wani du taakwa kulé mawulé yate kulé du taakwa yaalaké de yo. Wani du taakwa wan yis pulak. Taakwa nak yis kérae pélawa wale lé sélorék. Sélotléka dé wani pélawa nak pulak mu dé yaalak. Nak pulak mu yaalan pulak, Gotna du taakwa kulé du taakwa yaalaké de yo.” Naate dé Jisas derét wak.

Jisas derét dé aja kudi male wakwek

34 Jisas wupmalemu aja kudi dé du taakwat wakwek. Wani kudiké derét kaapuk wakwedén. Aja kudiba male dé derét wakwek.
35 *Derét aja kudi waga wakwedéka Gotna yéba kudi wakwen du nak déku kudi adél dé yak. Wani du déknyényba Jisaské kéga dé Gotna nyégaba kavik:

Wuné aja kudi derét wakweké wuné yo.
Déknyényba Got képmaa kuttaknadén tulé déku kudi las dé paakuk.
Paakutaknadéka ran kudiké bulaa wuné wakweké wuné yo.

Kapéredi waaraké wakwedén aja kudiké dé wakwek

36 Jisas jawe tén du taakwat kulaknyénytakne dé gat nak wulaak. Wulaadéka déku du déké wulae de dérét wak, “Wani kapéredi waaraké méné aja kudi wakwek. Bulaa wani muké méné wakwemenu naané miték kutdéngké naané yo.”
37 Naate wadaka dé Jisas derét wak, “Yéknwun wit sék yaatnyén du wan wuné. Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan.

---

* **13:30:** Mt 3:12 * **13:35:** Sam 78:2

38 *Wani képmaa wan képmaaba tékwa akwi gayé. Yéknwun wit sék wan Gotna kémba
yaalan du taakwa. Kapéredi waara wan Setenna du taakwa.
39 Kapéredi waara yaatnyén du wan Seten. Wit sékudakwa tulé wan kukba yaaran
tulé, kéni képmaa kaapuk yaran tulé. Wit sékukwa du wan Gotna kudi kure giyaakwa
du.
40 Kapéredi waara péle yaaba tudan pulak, kukba kéni képmaa kaapuk yaran tulé,
de kapéredi mu yakwa du taakwat yaké de yo.
41 *Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan wuné wawuru wuna kudi kure giyaakwa du
gege gayét yéte Gotna du taakwa wale rate kapéredi mu yakwa du taakwat kéraaké de
yo. Akwi kapéredi mu, du taakwana mawulat yaalébaankwa akwi mu wawo kéraaké
de yo.
42 Kérae de wani du taakwa, wani kapéredi mu wawo apakélé yaaba yatjadaké de
yo. Yatjadado kapéredi mu yan du taakwa wani yaaba yaante de apakélé kaagél kutké
de yo. Kutte géraaké de yo. Yéknwun taaléba raké mawulé yate némaanba géraaké de
yo.
43 Wani tulé Gotna du taakwa dé wale raké de yo, déku gayéba. Deku yaapa Got pulak
raké de yo. Rate de nyaa vékwa pulak raké de yo. Guné kutdéngké mawulé yate waan
kwekére miték véknwuké guné yo." Naate dé Jisas déku duwat wakwek.

Paakudan yéwaa vén duké dé Jisas kudi wakwek

44 Wani kudi watakne dé kéga wakwek, "Got némaan ban rate du taakwaké miték
véké dé yo. Wani du taakwa déku kémba yaalaké de yo. Déku kémba radaran paaté
wan némaa mu. Du taakwa waga raké mawulat kapére yaké de yo. Yado deku
mawulé kéni duna mawulé pulak téké dé yo. Wani du ye kadému yaanandan képmaaba
nak dé vék, wupmalemu yéwaa paakutakne rémtépétaknadaka radéka. Véte yéknwun
mawulé yate, duséknét kapére yate, dé wani yéwaa kéraaké mawulat kapére yak. Yate
dé tépa rémtépétakne ye déku gwalmu akwi kwayétakne yéwaa nyégéle wani yéwaa
kwayétakne wupmalemu yéwaa védén képmaa dé kéraak."

Kusodakwa yéknwun muké dé Jisas kudi wakwek

45 Wani kudi watakne dé Jisas kéga wakwek, "Got némaan ban rate du taakwaké
miték véké dé yo. Wani du taakwa déku kémba yaalaké de yo. Déku kémba radaran wan
némaa mu. Du taakwa waga raké mawulat kapére yate nak muké sanévéknwumarék
yaké de yo. Yado deku mawulé kéni duna mawulé pulak téké dé yo. Du nak déku jébaa
yate kusodakwa yéknwun muké dé sékalék.
46 Sékale yéknwun mu nak vétakne wani mu kéraaké dé mawulat kapére yak. Yate
nak muké sanévéknwumarék yate dé déku gwalmu akwi kwayétakne dé wupmalemu
yéwaa nyégélék. Nyégéle wani yéwaa akwi kwayétakne dé wani yéknwun mu kéraak."

Laakéké dé Jisas kudi wakwek

47 Wani kudi watakne dé Jisas nak kudi kéga wakwek, "Got némaan ban rate du
taakwaké miték véké dé yo. Wani du taakwa déku kémba raké de yo. Kukba déku du
taakwa déku kémba yaalamarék yan du taakwat wawo kéga pévéké dé yo. Kukba kéni
du yadan pulak yaké dé yo. Du nak laaké kwawuba kusadataknadéka kwaadéka de
kés pulak nak pulak gukwami wulaak.
48 Wulaadaka laaké sékérékdéka de nébat tébétsalak. Tébétsalatakne de rate
gukwami pévék. Pévéwe de yéknwun gukwami kérae agérapba taknak. Takne de
kapéredi gukwami yatjadak.
49-50 Kukba kéni képmaa kaapuk yaran tulé Got wadu déku kudi kure giyaakwa du
waga yaké de yo. De giyae Gotna du taakwa wale rate kapéredi mu yakwa du taakwat
kérae apakélé yaaba yatjadaké de yo. Yatjadado kapéredi mu yan du taakwa wani

* **13:38:** 1 Ko 3:9 * **13:41:** Mt 25:31-46

yaaba yaante apakélé kaagél kutké de yo. Kutte géraaké de yo. Yéknwun taaléba raké mawulé yate némaanba géraaké de yo.”

Déknyényba véknwudan kudi kulé kudiké wawo dé wakwek

51 Wani kudi watakne Jisas dé derét waatak, “Guné wani kudiké akwi guné miték kutdéngék?” Waga waatadéka de wak, “Ao. Naané kutdéngék.”
52 Naate wadaka dé derét wak, “Apa kudiké kutdéngkwa du wuna jébaaba yaale de apakélé gana bapadu pulak. Dé déku gaba wulae déknyényba taknadén mu kulé mu wawo dé kure yao. Kure yaadékwa pulak, de deku mawuléba véknwute déknyényba véknwudan kudi, Gotna kémké kulé kudi wawo de wakweyo.”

Nasaret de Jisaské kuk kwayék

53 Wani kudi watakne dé Jisas wani gayé kulaknyénytakne dé yék.
54 *Ye déku néwaage saabe dé du taakwat Gotna jébaaké yakwatnyék, Gotna kudi buldakwa gaba. Yakwatnyédéka de kwagénte de wak, “Aki. Yaga pulak dé wani muké kutdéngék? Yaga pulak ye dé déknyényba vémarék yanan apa jébaa yo?
55 *Dé ga jébaa yakwa banna nyaan. Déku néwaa wan Maria. Déku wayéknaje wan Jems, Josep, Saimon, Judas.
56 Déku nyangegu akwi naané wale de ro. Dé némaan du kaapuk. Wan bakna du. Waga naané kutdéngék. Yaba dé wani kudi kéraak?”
57 Naate watakne déku apaké kutdéngmarék yate de déké kélik yak. Yadaka dé Jisas derét wak, “Gotna yéba kudi wakwekwa duké de nak gena du taakwa wo, ‘Wan némaan ban. Dé yéknwun jébaa dé yo.’ Waga wadaka déku kém déku néwaageba rakwa du taakwa wawo de déké wo, ‘Wan bakna du. Naané pulak du.’ Naate de wo.”
58 Waga watakne dé Jisas déknyényba vémarék yadan wupmalemu apa jébaa déku néwaageba kaapuk yadén, déké miték sanévéknwumarék yadan bege.

14

Gu yaakutaknan du Jon débu kiyaak

1 Wani tulé Galilina képmaaba rakwa du taakwa deku némaan ban déku yé Yerot Jisaské kudi wakwedaka dé véknwuk.
2 Véknwute dé déku jébaa yakwa duwat wak, “Wani du wan gu yaakutaknan du Jon dé. Déknyényba wuné wawuréka de déku maakna tépaknék. Tépakdaka kiyae bulaa débu nébéle raapmék. Nébéle raapme dé némaa apa kérae wani apa jébaa dé yo.” Naate dé Yerot wak.
3-4 Déknyényba Yerot dé déku némaadu Pilipna taakwat yak. Wani taakwana yé Yerodias. Yadéka dé Jon dérét wak, “Ména némaadu radéka déku taakwat yaménén wan sépélak méné yak. Got wani muké dé waatiyu.” Naate wadéka Yerodias Jonna kudiké kélik yate waléka Yerot léku kudi véknwute wadéka de déku du yae Jonét kulékiye baagwit gitakne dérét de kure yék raamény gat.
5 Kure yédaka raamény gaba kwaadéka Yerot dérét viyaapérekgé mawulé dé yak. Judana du taakwa de wak, “Jon wan Gotna yéba kudi wakwekwa du dé.” Naate wadaka Yerot dé Jonét viyaapérekmuké wup dé yak.
6 Nak nyaa de du las yae Yerot wale jawe rate Yerotna néwaa dérét kéraalén nyaaké sanévéknwute de kadému kak. Kadaka Yerodiasna takwanyan yae wani duna ménіba téte lé kétik. Kétiléka Yerot véte dé mawulat kapére yak.
7 Yate dé lérét wak, “Gwalmu las kwayéwuruké mawulé yanyénéran wani gwalmu kwayéké wuné yo. Wawurén pulak yaké wuné yo. Wan adél.”

---

* **13:54:** Jo 7:15 * **13:55:** Jo 6:42

8 Naate wadéka lé ye léku néwaat wak, “Dé wunéké gwalmu tiyaaké dé wak. Samu
gwalmuké wakweké wuné yo?” Naate waléka lé léku néwaa Jon déknyényba wadén
kudiké wekna kélik yate lé wak, “Gu yaakutaknakwa du Jon, déku maakna. Waga
kéraanyénu wuné kiyaadénké kutdéngké wuné yo.” Naate waléka léku takwanyan yae
lé Yerotnét wak, “Gu yaakutaknakwa du Jonna maakna tépakne agérapba takne méné
wunéké tiyaaké yo.”
9 Naate waléka dé Yerot waga yamuké kélik yate dé sanévéknwu wanévéknwuk, takn-
aba adél kudi wadéka dé wale rate kadému kan du véknwudan bege. Sanévéknwute,
nak pulak kudi wakwemuké kélik yate dé kusékérék.
10 Kusékéttakne dé wadéka déku du ye raamény gat wulae de Jonna maakna tépaknék.
11 Tépakne maakna agérapba takne de wani taakwaké kure yékwek. Kure yékwedaka
lé léku néwaaké kwayék.
12 Waga yadaka Jonna du yae déku gaaba ségwi kérae kure ye de rémék. Rémtakne
ye de Jisasnyét wani muké saapék.

Jisas dé wupmalemu (5000) duké kadému kwayék

13 Jisas wani kudi véknwutakne dé wani gayé kulaknyénytakne botba waare dé du
ramarék taalat yék. Dé kapmu dé yék, botba. Yédéka du taakwa déké kudi véknwutakne
deku gayé kulaknyénytakne de képmaaba dé yénét de yék.
14 *Yédaka Jisas kwawu maalat yae bot kulaknyénytakne dé vék wupmalemu du béré
taakwa bérat. Véte deké mawulé lékte dé kiyakiya yan du taakwa baadi, sépékwaapa
kapére yan du taakwa baadit wawo kutnébulék.
15 Garabu yadéka de Jisasna du déké yae de dérét wak, “Garabu déwa yakwa. Kén du
ramarék taalé. Méné waménu kéni du béré taakwa béré de gayét yéké yo. Ye de deku
kadému kéraaké yo.”
16 Naate wadaka dé derét wak, “De yédoké wuné wamarék yaké wuné yo. Guné deké
kadému kwayéké guné yo.”
17 Naate wadéka de wak, “Naané wupmalemu kadému kaapuk. Makwal béret
naktaba guba kutdan gukwami vétik waga male dé ro.”
18 Naate wadaka dé wak, “Mé kure yaa wunéké.”
19 Waga wadéka kure yédaka dé waba tén du taakwat wak, waaraba radoké. Wadéka
radaka dé makwal béret naktaba gukwami vétik kérae kure téte nyérét kwaasawuré
véte dé Gorét wak, “Yéknwun mu ménébu tiyaak. Wan yéknwun.” Naate watakne béret
bule dé déku duké kwayék. Kwayédéka de du taakwaké munikwek.
20 Munikwedaka de akwi du béré taakwa béré mitékne kak. Kadaka béret las radéka
de Jisasna du de kébi taaba vétik sékét maanba kayék vétik (12) waga de laakwa
sékéréknék.
21 *Wani béret kan du wupmalemu (5,000 pulak). Wupmalemu taakwa baadi wawo
waba de rate kak.

Jisas dé gu takuba yék

22 Jisasna du waga yadaka Jisas dé derét wak, “Guné botba waare guné taale yéké yo,
kwawu nak saknwat.” Naate wadéka déku du yédaka dé wani du taakwat wak, deku
gayét yédoké.
23 *Wadéka yédaka Got wale kudi bulké nae dé kapmu dé nébat waarék. Waarédéka
nyaa dawulidéka dé kapmu dé rak nébuba.
24 Radéka déku du ran bot ye lé nyédé kwawuba téléka wimut kutdéka lé bot
némaanba lé waaré giyaak.
25 Yaléka yé tékgé yadéka dé Jisas gu takuba déku duké yék.

---

* **14:14:** Mt 9:36, 15:32 * **14:21:** Mt 15:38 * **14:23:** Lu 6:12, 9:28

26 *Yédéka de dérét véte kwagénék. Kwagénte de wak, “Wan gaababan dé nak yao.”
Waga wate wupmét kapére yate de némaanba gureknék.
27 Gurekdaka dé Jisas derét bari wak, “Kén wuné wuné yao. Guné wup yamarék
yaké guné yo. Yéknwun mawulé yaké guné yo.” Naate dé derét wak.
28 Wani kudi wadéka dé Pita Jisasnyét wak, “Némaan Ban, wan méné yaaménéran
méné wunat waménu wuné gu takuba ménéké yaaké wuné yo.”
29 Naate wadéka dé wak, “Méné mé yaa.” Naate wadéka dé bot kulaknyénytakne
dawuliye gu takuba batnyé yéte dé Jisas ténét yéké mawulé yak.
30 Yate wimut kutdéka apakélé gu raapdéka véte dé wup yak. Wup yate dé guba
dawuliké yak. Yate némaanba dé wak, “Némaan Ban, wunat mé kuttiyaa.”
31 Naate wadéka dé dérét bari kutte dé wak, “Samuké méné ména mawuléba wak,
‘Jisas wunat kuttiyaaké apa dé yo, kapu kaapuk?’ Waga wamarék yate wunéké mé
miték sanévéknwu.”
32 Naate watakne dérét kwole ye botba waarébétka dé wimut kaapuk yak.
33 *Yadéka botba ran du de déku yéba kevérékte de wak, “Méné Gotna nyaan. Wan
adél.” Naate de wak.

Genesaretba Jisas dé derét kutnébulék

34 Jisas déku du wale kwawu nak saknwat botba ye de Genesaretna képmaa saabak.
35 Saabadaka de wani gayéba rakwa du taakwa Jisaské kutdéngék. Kutdéngte wani
képmaaba rakwa du taakwat kudi wakwesatidaka de kiyakiya yan du taakwa baadi,
sépékwaapa kapére yan du taakwa baadi wawo, derét de kure yék Jisaské.
36 *Kure yédaka de deku mawuléba de wak, “Naané déku sépéba kutte yéknwun yaké
naané yo. Déku sépéba kutké yapatite déku baapmu wutba male kutnaran yéknwun
yaké naané yo.” Naate wate de Jisasnyét wak, “Méné kusékétménéran naané ména
baapmu wutna waabuba male kutké naané yo.” Naate watakne de déku baapmu
wutba kutte de yéknwun yak.

15

Gotna kudi képmawaarana kudit talaknadénké dé wakwek

1 Wani tulé de Parisina du las, apa kudiké kutdéngkwa du las, waga de Jerusalem
kulaknyénytakne Jisas wale kudi bulké de yék.
2 Ye de dérét wak, “Naana képmawaara de wak, ‘Kadému kaké yate taale wanan
pulak guna taaba miték yakutnyéké guné yo. Waga yatakne guné Gotna méniba miték
raké guné yo.’ Naate wadaka naané kadému kaké yate taale naané naana taaba
wadan pulak miték yakutnyu. Samuké de ména du naana képmawaara wakwedan
kudi véknwumarék yo? De kaké yate taale deku taaba naana képmawaara wadan pulak
kaapuk miték yakutnyédakwa.”
3 Naate wadaka dé derét wak, “Guné yaga pulak? Samuké guné guna képmawaarana
kudi male véknwute guné Gotna kudiké kuk kwayu?
4 *Got kéga dé wak, ‘Guné guna néwepat kutkalé yaké guné yo.’ Naate watakne
kéga wawo dé wak, ‘Du nak déku néwepaké kapéredi kudi buldéran guné wani dut
viyaagunu dé kiyaaké dé yo.’
5 Naate wadéka guné Gotna kudiké kuk kwayéte nak kudi guné wo. Guné kéga guné
wo, ‘Du nak déku néwepat kéga wadéran, Kéni gwalmu Gotké wunébu kwayék. Gotké
kwayémarék yawuru mukatik bénéké kwayékatik wuné yak. Bénat kutkalé yaké wuné
yapatiyu. Naate wadéran déku néwepat kutkalé yamarék yadékwa wan yéknwun, Gotké
kwayédén bege.’

---

* **14:26:** Lu 24:36-37 * **14:33:** Mt 27:54 * **14:36:** Mt 9:20-21 * **15:4:** Eks 20:12

6 Guné waga wate guna képmawaarana kudi véknwute guné Gotna kudiké kuk kwayu.
7 *Guné yénaa yakwa du guné. Déknyényba Gotna yéba kudi wakwen du Aisaia kéni kudi wakwete dé adél kudi wakwek gunéké. Kéga dé wak:
8 Got dé wak, ‘Kéni du taakwa de wunéké yéknwun kudi wakweyo.
Waga wakwete de wunéké deku mawuléba kaapuk miték sanévéknwudakwa.
9 De deku apa kudi véknwute wadékwa pulak yate de wani kudiké wo: Wan Gotna kudi.
Naate wate wuna yéba kevérékte de yaamabi kudi bulu.’
Naate Got wadéka Aisaia dé kavik.”

Kapéredi mawulé véknwute kapéredi mu yadanké dé wakwek

10 Wani kudi watakne Jisas dé du béré taakwa bérat waadéka yaadaka dé derét kéga kudi wakwek, “Guné wuna kudi mé miték véknwu. Véknwute kéni muké miték kutdéngké guné yo.
11 *Kagunékwa muké sanévéknwute Got wamarék yaké dé yo, ‘Guné kapéredi mu yakwa du taakwa guné.’ Bulgunékwa kapéredi kudiké sanévéknwute Got kéga waké dé yo, ‘Guné kapéredi mu yakwa du taakwa guné.’ Naate waké dé yo.”
12 Waga wadéka déku du déké yae de wak, “Parisina du de wakweménén kudiké kélik yak.”
13 Naate wadaka dé Jisas kéni aja kudi wakwek, “Awuréba rakwa ban wuna yaapa apakélé yaawi dé nak yak. Wupmalemu mi débu tawuk wani yaawiba. Tawumarék yadéka bakna wurén mi dé mégi wale pélké dé yo.” Naate dé Parisina duké wakwek.
14 *Wakwetakne dé kéga wakwek, “Guné Parisina duké sanévéknwu wanévéknwumarék yaké guné yo. De méni kiyaan du pulak de ro. Méni kiyaan du nak dé nak méni kiyaan dut yaabu wakwatnyéké mawulé yadéran bét ye vététi waaguba akéréké bét yo. Yadéran pulak Parisina du nak duwat Gotké yédakwa yaabu wakwatnyéké de yapatiyu.” Naate dé wak.
15 Wadéka dé Pita dérét wak, “Kanakwa muké wakweménén aja kudiké naanat wakwemenu naané wani kudiké miték kutdéngké naané yo.”
16 Naate wadéka dé wak, “Guné wawo wani kudiké kaapuk kutdénggunén, kapu yaga pulak?
17 Mé véknwu. Du taakwa kadakwa mu deku biyaat dawuliye walkamu te dé yu. Kadakwa mu deku mawulé kaapuk yaléba*a*nkwa.
18 Buldaran kudi taale du taakwana mawuléba dé tu. Du taakwana mawuléba yaalakwa muké sanévéknwute Got waké dé yo, ‘Wan kapéredi mu yakwa du taakwa.’ Naate waké dé yo, kéni muké kutdéngdén bege.
19 *Du taakwana mawuléba kapéredi mawulé dé yaalo. Yaaladéka de kapéredi mawulé véknwudakwa, du taakwat viyaapérekdakwa, du nak duna taakwa yadakwa, taakwa nak taakwana duké yédakwa, du taakwa wale kapéredi mu yadakwa, taakwa du wale kapéredi mu yadakwa, sél yadakwa, yénaa kudi wakwedakwa, nak du taakwaké kapéredi kudi wakwedakwa, waga de kapéredi mu yo.
20 Wani kapéredi mawulé dé du taakwana mawuléba yaalo. Yaaladéka de wani kapéredi mu yo. Kapéredi mu yadaka Got dé deké wo, ‘Wan kapéredi mu yakwa du taakwa de.’ Naate wate dé yadan kapéredi mawuléké sanévéknwu. De képmawaarana kudi véknwumarék yate deku taaba miték yakutnyémarék yadanké kaapuk sanévéknwudékwa.” Naate dé Jisas wak.

Taakwa nak lé Jisaské miték sanévéknwuk

* **15:7:** Ais 29:13 * **15:11:** Mt 12:34 * **15:14:** Mt 23:16 * **15:19:** Ga 5:19-21

21 Wani kudi watakne dé Jisas déku du wale waga de wani gayé kulaknyénytakne de
nak taalat yék. Taia tédéka Saidon tédéka wani taalat de yék.
22 Yédaka lé Kenanba yaan taakwa nak lé yaak. Lé Judana taakwa ramarék yate nak
geba yaan taakwa rate lé Jisaské yaak. Yae lé némaanba waate lé wak, “Némaan Ban,
méné Devitna képmawaara méné ro. Méné wunéké mé mawulé lékménu. Kutakwa nak
wuna takwanyanna mawuléba wulae téte lérét lé yaalébaanu.”
23 Waga waléka dé Jisas kudi las kaapuk buldén. Yadéka déku du de dérét wak, “Wani
taakwa naana kukba yaate némaanba lé waasaaku. Méné waménu lé léku gayét yéké
yo.”
24 Naate wadaka dé wani taakwat wak, “Isrelna du taakwa wan sipsip deku mawulé
yékéyaak yadéka bakna yeyé yeyadakwa pulak. Got wadék wuné derét male kutkalé
yaké wuné yaak. Nyéné nak gena taakwa nyéné ro. Isrelna taakwa kaapuk.”
25 Naate wadéka lé yae déké kwati yaane waadé daate lé wak, “Némaan Ban, wunat
kutkalé yaké méné yo.”
26 Naate waléka dé déku mawuléba wak, “Naané Juda nak gena du taakwaké ‘Waasa’
naate naana du taakwaké ‘Baadi’ naané nao.” Naate watakne dé kéni aja kudi
lérét wakwek, “Naané baadi kakwa kadému kérae makwal waasaké kwayénaran wan
yéknwun mu kaapuk.”
27 Waga wadéka lé wak, “Némaan Ban, wan adél kudi méné wo. Wuné kéga wuné
wo. Baadi kadému kadaka las képmaaba akérédéka de deku waasa kérae ko. Méné
wunat kutkalé yaménéran wan yéknwun.”
28 *Naate waléka dé wak, “Wuné nyéna takwanyanét kutkalé yaké apa yawurékwaké
wate nyéné wunéké nyéné miték male sanévéknwu. Wan yéknwun. Mawulé
yanyénékwa mu bulaa yaké wuné yo.” Waga wadén tulé lé léku takwanyan yéknwun
yak.

Jisas wupmalemu du taakwat dé kutnébulék

29 Jisas wani gayé kulaknyénytakne dé képmaaba yék. Galilina kwawu tékwaba dé
yék. Ye dé nébat nak waare dé rak.
30 Radéka de wupmalemu du béré taakwa béré déké yaak. Maan kapére yan du
taakwa baadi, méni kiyaan du taakwa baadi, apa anygwa yan du taakwa baadi, kudi
bulmarék du taakwa baadi, sépékwaapa kapére yan wupmalemu du taakwa baadi las
wawo, wani du taakwa baadit akwi kérae yaate de Jisaské yaak. Yae de wani du taakwa
baadit Jisasna maan wale taknak. Taknadaka dé derét kutnébulék.
31 *Kutnébuldéka de waba ran du béré taakwa béré de vék. Kudi bulmarék yan du
taakwa baadi de kudi bulék. Apa anygwa yan du taakwa baadi deku apa kedéng dé ték.
Maan kapére yan du taakwa baadi de yék. Méni kiyaan du taakwa baadi de vék. De
waga yéknwun yadaka véte de sanévéknwu wanévéknwuk. Waga yate de wak, “Isrelna
némaan ban Got derét débu mitékne yak.” Naate wate de Gotna yéba kevéréknék.

Jisas dé wupmalemu (4,000) duké kadému kwayék

32 *Wupmalemu du taakwa waba tédaka Jisas déku duwat waadéka yaadaka dé derét
wak, “Wuné wani du taakwaké wuné mawulé léknu. Nyaa kupuk de wuné wale rak.
Deku kadému debu kawurék. De kaadé wale de ro. De kaadé wale re deku gayét yédoké
wamuké kélik wuné yo. Kaadé wale ye yaabuba kiyaaké de yo.”
33 Naate wadéka de déku du wak, “Kéni taaléba du las kaapuk radakwa. Wani du
taakwa wan wupmalemu. Yaba béret las kérae wani du taakwaké kwayéno kaké de
yo?”

---

* **15:28:** Mt 8:10-13 * **15:31:** Mk 7:37 * **15:32:** Mt 14:14

34 Naate wadaka dé derét wak, “Béret yagap dé ro?” Naate wadéka de wak, “Makwal
béret nak taaba sékét nak taababa kayék vétik, guba kutdan makwal gukwami
walkamu dé ro.”
35 Naate wadaka dé wani du béré taakwa bérat wak, képmaaba radoké.
36 Wadéka radaka dé wani makwal béret gukwami wawo kérae dé Gorét wak,
“Yéknwun mu naanéké ménébu tiyaak. Wan yéknwun.” Waga watakne wani béret
gukwami wawo bule dé déku duké kwayék. Kwayédéka de akwi du taakwaké kwayék.
37 Kwayédaka de akwi mitékne kak. Kadaka kadému las radéka de kébi nak taaba
sékét nak taababa kayék vétik waga de laakwa sékéréknék.
38 Wani kadému kan du wan wupmalemu (4,000). Wupmalemu taakwa baadi wawo
de waba rate kak.
39 De akwi waga kabutidaka dé Jisas du béré taakwa bérat wadéka de deku gayét
yék. Yédaka dé botba nak waare dé Magadanna képmaat yék.

16

Jisas apa jébaa yaduké de dérét waatak

1 *Parisina du las Sadyusina du las waga de yék Jisaské. Ye deku mawuléba de wak,
“Got wadék dé Jisas yaak, kapu bakna naané pulak du dé?” Naate sanévéknwute de
dérét wak, “Méné déknyényba vémarék yanan apa jébaa nak yaménu naané véké naané
yo. Waga véte naané kutdéngké naané yo. Got wadéka méné yaak.”
2 Naate wadaka dé derét wak, “Garabu yadéka nyaa dawulidéka nyét gwaavé yadéka
véte guné wo, ‘Nyét gwaavé dé yo. Yadu séré yéknwun nyaa véké dé yo.’
3 Naate watakne guné ganbaba nyét gélé yadéka véte guné wo, ‘Nyét gélé dé yo.
Bulaa wimut kutdu maas viyaaké dé yo.’ Naate guné wo. Guné nyérét véte guné
kutdéngék wimut maaské. Guné yawurékwa apa jébaa véte guné wunéké kutdéngké
guné yapatiyu. Guna mawulé yékéyaak dé yo.
4 *Kéni tulé rakwa du taakwa de kapéredi mu de yasaaku. De kuk debu kwayék
Gotké. Wunat wagunén apa jébaa, déknyényba vémarék yagunén apa jébaa, yamarék
yaké wuné yo. Kéga male yaké wuné yo. Déknyényba ran du Jona yadén pulak wuné
yaké wuné yo.” Naate watakne dé Jisas derét kulaknyénytakne dé yék.

Parisina du Sadyusina du deku kudi yis pulak yadékwaké dé wakwek

5 Jisas déku du wale de kwawu nak saknwat yék. Ye saabe déku du de wak, “Naané
béret kaapuk kure yaanan. Yékéyaak naané yak.”
6 *Naate wadaka Jisas dé derét kéni aja kudi wakwek, “Guné jérawu yaké guné yo.
Parisina du Sadyusina du wawo deku yis kutmarék yaké guné yo.”
7 Naate wadéka de deku kapmu bulte de wak, “Naané béret las kaapuk kure yaanan.
Waga yananké dé béret apakélé yaduké kutdakwa mu yiské dé wak.”
8 Waga buldaka dé kutdéngte dé wak, “Samuké guné kéga wo? ‘Naané béret kaapuk.’
Wuné gunat kutkalé yawuréranké kaapuk miték sanévéknwugunékwa.
9 *Guné wuna apaké kaapuk wekna miték kutdénggunén. Déknyényba wupmalemu
(5,000) duké makwal béret naktaba kwayéwuréka mitékne kadaka béret las radéka
wupmalemu kébi laakwagunénké guné sanévéknwu, kapu yaga pulak?
10 *Nak apu wupmalemu (4,000) duké makwal béret nak taaba sékét nak taababa
kayék vétik kwayéwuréka béret las radéka wupmalemu kébi laakwagunénké guné
sanévéknwu, kapu yaga pulak?

---

* **16:1:** Mt 12:38; Jo 6:30 * **16:4:** Jo 1:17 * **16:6:** Lu 12:1 * **16:9:** Mt 14:17-21 * **16:10:** Mt 15:34-38

11 Miték sanévéknwute kutdéngké guné yo. Wuné wupmalemu béret yaaladuké
wuné apa wuné yak. Yate wuné yiské wekna wakwete wuné béretké kaapuk
sanévéknwurén. Parisina du Sadyusina du deku yiské jérawu yaké guné yo."
12 Naate wadéka de kutdéngék. Dé béretba kutdakwa yiské kaapuk wakwedén. Dé
Parisina du Sadyusina du deku kapéredi kudi véknwumarék yadoké dé kudi wakwek.

Pita dé Jisasnyét wak, "Méné Got wadén ban Krais"

13 Jisas déku du wale de Sisaria Pilipaina képmaat yék. Ye dé Jisas déku duwat wak,
"Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan wuné ro. Wunéké du taakwa yaga de wo?"
14 *Naate wadéka de wak, "Ménéké las de wo, 'Wan gu yaakutaknan du Jon dé.' Las
de wo, 'Wan déknyényba rate Gotna yéba kudi wakwen du Ilaija.' Las de wo, 'Wan
Gotna yéba déknyényba kudi wakwen du déku yé Jeremaia.' Las de wo, 'Jeremaia
kaapuk. Gotna yéba déknyényba kudi wakwen nak du.' Naate de ménéké wo."
15 Naate wadaka dé derét wak, "Guné yaga pulak? Guné wunéké yaga guné wo?"
16 *Naate wadéka dé Saimon Pita wak, "Méné naanat kutkalé yaménuké Got wadén
ban Krais. Méné apuba apuba rasaakukwa ban Gotna nyaan."
17 *Naate wadéka dé wak, "Jonana nyaan Saimon, méné yéknwun mawulé méné
yo. Kéni képmaaba rakwa du wunéké wakweménén kudi ménat kaapuk wakwedan.
Awuréba rakwa ban wuna yaapa Got déku kapmu dé ménat wani kudi wakwek.
18 *Kén ménat wuné wakweyo. Ména yé Pita. Naana kudi kéga: Matu. Wani apakélé
matu takuba wuna jébaaba yaalan du taakwat taknaké wuné yo. Taknawuru du
taakwa kiyaadakwa paaté nak kapéredi mu wawo wuna du taakwat yaalébaanmarék
yaké dé yo. De miték rasaakuké de yo apuba apuba.
19 *Wuna apa ménéké kwayéké wuné yo. Kwayéwuru méné waménu nak du taakwa
Gotna kémba yaalaké de yo. Méné kéni képmaaba téte 'Kaapuk' naaménékwa muké
Got déku gayéba rate wani muké 'Kaapuk' naaké dé yo. Méné kéni képmaaba téte,
kusékétménékwa muké Got déku gayéba rate, wani muké kusékétké dé yo."
20 Naate watakne dé déku duwat wak, "Mé véknwu. Guné nak duwat kéga wamarék
yaké guné yo, 'Jisas wan naanat kutkalé yaduké Got wadén ban Krais.' Waga wamarék
yaké guné yo." Naate dé Jisas wak.

Jisas kiyae nébéle raapdéranké dé kudi wakwek

21 Wani tulé dé Jisas taale kéni kudi dé déku duwat wakwek, "Wuné Jerusalemét
waaréwuru de kubu du, nyédé duna némaan du, apa kudiké kutdéngkwa du, waga de
wunat kapéredi mu yaké de yo. Ye wunat viyaapérekdo kiyaaké wuné yo. Kiyaawuru
nyaa kupuk yédu Got wadu wuné tépa nébéle raapké wuné yo."
22 Naate wadéka Pita dérét kure ye bét kapmu téte dé wak, "Némaan Ban, méné waga
wamarék yaké méné yo. Got wani kapéredi muké kusékétmarék yaké dé yo."
23 Naate wadéka dé walaakwe dé Pitat wak, "Méné Seten, méné mé yaage yé. Méné
wuna jébaa méné taknatépu. Méné Gotna kudi kaapuk véknwuménékwa. Méné kéni
képmaaba rakwa duna kudi méné véknwu." Naate dé Jisas Pitat wak.
24 *Wani kudi watakne Jisas déku duwat dé wak, "Guné wuné wale yaate wuna
jébaa yaké mawulé yagunéran kéga yaké guné yo. Guné guna mawulé kulaknyényké
guné yo. Kulaknyénye guné wunéké sanévéknwute kéga waké guné yo, 'Naané déku
jébaa kutsaakuké naané yo. Yate naané kaagél kutte miba kiyaanaran wan bakna mu.
Némaa mu kaapuk.' Naate wate wuna jébaa kutké guné yo.
25 Wunéké sanévéknwukwa du taakwa wuna jébaa kutsaakudo wuna maama derét
viyaapérekdaran de wuné wale miték rasaakuké de yo apuba apuba. Wunéké

* **16:14:** Mk 6:14-15 * **16:16:** Jo 6:69 * **16:17:** Mt 17:5 * **16:18:** 1 Ko 3:11; Ap 4:10-12; Ep 2:20 * **16:19:** Jo 20:23 * **16:24:** Lu 14:27

sanévéknwumarék yakwa du taakwa deku sépéké male sanévéknwute deku jébaa male yadaran de kiyae yalakgé de yo. Wuné wale rasaakumarék yaké de yo.
26 Du taakwa kéni képmaana gwalmu akwi kéraaké sanévéknwute, deku jébaa male yadaran, kiyae yaga pulak de miték rasaakuké de yo? Kaapuk. Miték rasaakumarék yaké de yo. De Gotna gayét yéké mawulé yadaran yéwaa kwayéké de yo, kapu yaga pulak? Kaapuk. De yémarék yaké de yo.
27 *Kukba wuna yaapa Got wunéké apa tiyaate wadu wuné Akwi Du Taakwana Nyaan nyaa vékwa pulak rate giyaaké wuné yo. Gotna kudi kure giyaakwa du wale giyaaké wuné yo. Giyae akwi du taakwa yadan mu kaataké wuné yo.
28 Kéni kudi mé véknwu. Guné kéba tékwa du las kiyaamarék ye wekna rate véké guné yo, wuné némaan ban rate apa yate yaawuru. Akwi Du Taakwana Nyaan wuné yaawuru véké guné yo. Adél wuné gunat wakweyo." Naate dé Jisas déku duwat wak.

17

Jisasna sépé walaakwe dé nak pulak yak

1 Nyaa nak taaba sékét nak taababa kayék nakurak yédéka dé Jisas, Pita, Jems, Jemsna wayékna Jonét waga kwole de apakélé nébat nak waarék. Waare de kapmu de waba rak.
2 *Rate védaka Jisasna sépé walaakwe dé nak pulak yak. Yadéka déku ménidaama nyaa pulak dé vék. Védéka déku baapmu wut waamat kapére yate dé kayénarék.
3 Yadéka déknyényba rate Gotna yéba kudi wakwen du Moses bét Ilaija Gotna gayéba giyae Jisas wale kudi buldaka de Jisasna du kupuk vék.
4 Pita derét véte dé Jisasnyét wak, "Némaan Ban, naané kéba ranakwa wan yéknwun. Méné mawulé yaménéran wuné ga kupuk kéba kaaké wuné yo. Méném nak, Moseské nak, Ilaijaké nak."
5 *Pita wani kudi wekna wadéka dé waamat kapére yakwa buwi nak giyae dé derét taknatépék. Taknatépédéka dé kudi nak buwiba gwaade dé wak, "Kén wuna nyaan. Déké wuné mawulat kapére yo. Déké wuna mawulé yéknwun dé yo. Guné déku kudi mé véknwu."
6 Wani kudi véknwutakne Jisasna du de wupmét kapére yate kwati yaane waadé daate képmaaba de vék.
7 Védaka dé Jisas deké yae derét kutte dé wak, "Guné mé raap. Wup yamarék yaké guné yo."
8 Naate wadéka raapme nak duwat kaapuk védan. Jisasnyét male de vék.
9 De wani nébu kulaknyénytakne dawulite dé Jisas derét wak, "Mé véknwu. Guné végunén muké nak duwat bulaa wakwemarék yaké guné yo. Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan kiyaawuru Got wadu wuné nébéle raapwuru guné wani tulé wani muké wakweké guné yo."
10 *Naate wadéka de déku du dérét wak, "Apa kudiké kutdéngkwa du de kéga wo, 'Gotna yéba déknyényba kudi wakwen du Ilaija taale yaaké dé yo. Yaadu Got wadén ban Krais kukba yaaké dé yo.' Samuké de waga wo?"
11 Naate wadaka dé wak, "Wan adél kudi de wo. Ilaija taale yaaké dé yo. Yae dé Kraisna yaabu kutké dé yo.
12 *Gunat wuné wakweyo. Ilaija débu yaak. Yaadéka du taakwa déké kutdéngmarék yate de dérét kapéredi mu de yak. Dérét yadan pulak wuné Akwi Du Taakwana Nyaan wunat kapéredi mu yaké de yo."

---

* **16:27:** Ro 2:6; Re 22:12 * **17:2:** 2 Pi 1:16-18 * **17:5:** Mt 3:17 * **17:10:** Mal 4:5 * **17:12:** Mt 11:14

13 *Naate wadéka de wak, “Dé Ilaijaké wakwete dé gu yaakutaknan du Jonké dé wakwek.”

Kutakwa kure tén nyaanét dé Jisas kutnébulék

14 Jisas, Pita, Jems, Jon, waga dawuliye de déku du las wawo wupmalemu du béré taakwa béré wawo jawe tén saabak. Saabadaka dé du nak Jisaské yae dé déké kwati yaane waadé daak.
15 Waadé daate dé wak, “Némaan Ban, méné wuna nyaanké mawulé lékgé méné yo. Nak apu nak apu dé waagété yate dé aki kiyao. Aki kiyae wupmalemu apu dé yaaba akére dé guba wawo dé akéru.
16 Yadéka wuné ména duké kure yéwuréka de dérét kutnébulké de yapatik.”
17 Naate wadéka dé Jisas wak, “Yaga pulak? Guné wunéké miték kaapuk sanévéknwugunékwa. Guna mawulé kaapuk miték tékwa. Wuné wupmalemu baapmu guné wale rawuréka guné wunéké kaapuk miték sanévéknwugunékwa.
18 Guné wani nyaanét wunéké mé kure yaa.” Naate wadéka kure yédaka dé Jisas wani nyaanét kure tén kutakwat waatidéka lé wani nyaanét bari kulaknyénytakne yaage yék. Yaage yéléka dé wani nyaan yéknwun yak.
19 Kukba Jisas kapmu radéka de déku du déké ye de dérét wak, “Naané wani kutakwat wanaka lé yaage yémarék yak. Samuké naané wani jébaa yaké naané yapatik?”
20 *Naate wadaka dé derét wak, “Guné waga yaké guné yapatik, guné Gotké miték sanévéknwumarék yagunékwa bege. Mé véknwu. Guné Gotké walkamu sanévéknwugunéran guné déké walkamu yéknwun mawulé yaké guné yo. Guné Gotké walkamu yéknwun mawulé yagunéran guné apa jébaa yaké guné yo. Kéni nébu mé vé. Guné Gotké walkamu yéknwun mawulé yagunu, guna yéknwun mawulé makwali sék pulak makwali male tédu, kéni nébu raapme yéduké Gorét waatagunéran, kéni nébu raapme yéké dé yo. Guné déké miték sanévéknwusaakute dérét waatagunéran guné déknyénybа vémarék yadan apa jébaa las wawo yaké guné yo.
21 [Guné kutakwa yaage yédoké waké mawulé yagunéran guné kadému kamarék yate wani muké Gorét waataké guné yo. Waga yagunu de yaage yéké de yo. Waga yamarék yagunéran de yaage yémarék yaké de yo.]”

Jisas kiyae nébéle raapdéranké dé tépa wakwek

22 *Jisas déku du wale Galilina taaléba yeyé yeyate Jisas dé derét wak, “Kukba de wuné Akwi Du Taakwana Nyaanét maamaké kwayédo wuné deku taababa raké wuné yo.
23 Rawuru wunat viyaapérekdo kiyaaké wuné yo. Kiyaawuru nyaa kupuk yédu Got wadu wuné tépa nébéle raapké wuné yo.” Naate wadéka de wani muké némaa mawulé léknék.

Gotna kudi buldakwa némaa gaké Jisas dé takis kwayék

24 Jisas déku du wale de Kapaneamét de yék. Ye saabadaka de Gotna kudi buldakwa némaa gaké takis nyégélkwa du Pitaké yae de dérét wak, “Guna némaan ban Gotna kudi buldakwa némaa gaké takis las dé kwayu, kapu kaapuk?”
25 Naate wadaka dé Pita wak, “Ao. Dé kwayu.” Naate watakne gaba wulae Jisasnyét wani kudi wekna wakwemarék yadéka Jisas dé dérét waatak, “Saimon, yaga méné sanévéknwu? Kéni képmaaba rakwa némaan du kiyadat de takis nyégélu? Deku kémna du taakwat de nyégélu, kapu nak gena du taakwat de nyégélu?”
26 Naate wadéka dé Pita wak, “Nak gena du taakwat male de takis nyégélu.” Naate wadéka dé Jisas wak, “Wan adél. Némaan duna kém deku du taakwa takis deké kaapuk kwayédakwa. Wuné Gotna nyaan wuné ro. Wuné déku gaké takis kwayémarék

* **17:13:** Lu 1:17 * **17:20:** Mk 11:23 * **17:22:** Mt 16:21

yawuréran wuné déku nyaan rawurékwaké sanévéknwute dé wunat waatimarék yaké dé yo.
27 Wuné déku gaké kwayémarék yawuréran nak du taakwa de wunéké kapéredi mawulé yate wunat waatiké de yo. Deku mawulé miték témarék yamuké wuné wawo takis kwayéké wuné yo. Méné ye méné kwawuba gukwami wuréké yo. Taale wuréménéran gukwami kérae méné léku kudiba yéwaa nak véké méné yo. Vétakne kérae kure yae méné deké kwayéké yo. Kwayéménéran yéwaa wan ana takis, Gotna kudi buldakwa némaa gaké." Naate dé Jisas Pitat wak.

18

Gotna kémba rakwa némaan banké dé Jisas kudi wakwek

1 *Wani tulé de Jisasna du déké yae de dérét wak, "Kiyadé akwi némaan duwat talakne némaan ban ro, Gotna kémba?"
2 Naate wadaka dé Jisas deku nyaanét nak waadéka yae dé deku nyédéba ték.
3 *Tédéka dé derét wak, "Mé véknwu. Guna kapéredi mawulé kulaknyénye gunéyéknwun mawulé yaké guné yo. Guna mawulé makwal baadina mawulé pulak témarék yadéran, guné Gotna kémba yaalamarék yaké guné yo.
4 *Kéni nyaan dé déku yéba kaapuk kevérékdékwa. Déku mawulé miték dé tu. Déku mawulé tékwa pulak deku mawulé miték tékwa du taakwa, de deku yéba kevérékmarék yate Gotna kémba rate, némaan du némaa taakwa raké de yo. De nak némaan du némaa taakwat wawo talaknaké de yo.
5 *Du taakwa wunéké miték sanévéknwute kéga pulak nyaanét kutkalé yate de wunat wawo kutkalé yo." Naate dé Jisas wak.

De kapéredi mu yamuké dé Jisas kudi wakwek

6 Wani kudi watakne dé kéga wakwek: "Kéni makwal baadi de wuna kudi miték véknwu. De dut nak déku kwaaléba apakélé matu gitakne dérét yatjadado dé géléguba dawuliye gu ke kiyaadu mukatik wan kapéredi mu. Du nak wakwedu wani baadi nak déku kudi véknwute wuna kudi kulaknyénydéran Got waga wakweran dut yadén kapéredi mu némaanba yakataké dé yo. Wan apakélé kapéredi mu.
7 "Wupmalemu du taakwa de kéni képmaana kapéredi muké male sanévéknwute de wuna kudiké yékéyaak yo. Wani du taakwaké wuné mawulé léknu. Du las wado wuna kudi véknwukwa du taakwa deku kudi véknwute wunéké kuk tiyaadaran derét waga wan du deku mawulé de yaléébaanu. Wan apakélé kapéredi mu. Got waga wakweran duwat yadan kapéredi mu némaanba yakataké dé yo.
8 "Guna maan taaba kapéredi mu yaké yadéran guné wani maan taaba tépakne yatjadaké guné yo. Guna nakurak maan nakurak taaba male tédu wani kapéredi mu yamarék yate Gotna kémba yaalagunéran wan yéknwun. Guna maan vétik taaba vétik tédu guné wani kapéredi mu yatakne kukba yaa yaansaakukwa taalat dawuligunéran wan kapéredi mu.
9 Guné guna méni kapéredi mat véte wani kapéredi mu yaké mawulé yagunéran wani méni pékwe yatjadaké guné yo. Guna nakurak méni male tédu wani kapéredi mu yamarék yate Gotna kémba yaalagunéran wan yéknwun. Guna méni vétik tédu guné wani kapéredi mu yatakne kukba yaa yaansaakukwa taalat dawuligunéran wan kapéredi mu.

Sipsip yalakdénké dé Jisas aja kudi wakwek

10 "Mé véknwu. Wani makwal baadiké kuk kwayémarék yaké guné yo. Deké kéga wamarék yaké guné yo, 'De makwal baadi male. Deké sanévéknwumarék yaké naané

* **18:1:** Lu 22:24 * **18:3:** Mt 19:14 * **18:4:** Mk 10:43-44 * **18:5:** Jo 13:20

yo.’ Naate wamarék yaké guné yo, awuréba rakwa ban wuna yaapa Gotna kudi kure giyaakwa du deké miték védakwa bege. Wani du déku méniba rasaakudaka dé wani baadit kutkalé yo.

11 *[Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan yalaknén du taakwat Setenna taababa kérae derét kutkalé yaké wuné kéni képmaat giyaak.]

12 “Kéni aja kudiké mé sanévéknwu. Du nak dé wupmalemu (100) sipsipké téségu. Nakurak sipsip yalakdéran wani du samu yaké dé yo? Dé yalaknén sipsipké sékalké dé yo, kapu yaga pulak? Déku nak sipsip nébuba waara wekna kado dé derét kulaknyénytakne ye yalaknén sipsipké sékalké dé yo.

13 Sékale vétakne dé wani sipsipké duséknét kapére yaké dé yo. Dé wale ran sipsipké dusék yate yalaknén sipsipmét véte dé duséknét kapére yaké dé yo. Adél wuné gunat wakweyo.

14 Wani kudiké sanévéknwute guné kutdéngké guné yo. Wani du sipsipké miték védékwa pulak, awuréba rakwa wuna yaapa dé du taakwaké miték vu. Véte wani makwal baadi nak yalakne kapéredi taaléba rasaakumuké dé kélik yo.”

Derét kapéredi mu yakwa duké dé Jisas kudi wakwek

15 *Wani kudi watakne dé Jisas kéga wakwek: “Guné wuna jébaaba yaalan du, guné nak nak mé véknwu. Wuna jébaaba yaalan nak du ménat kapéredi mu yadéran méné déké ye béné kapmu rate méné dérét waké méné yo, ‘Méné wunat kapéredi mu ménébu yak.’ Naate waké méné yo dérét. Nak du taakwat wani muké wakwemarék yaké méné yo. Méné déké ye dérét waménu dé ména kudi véknwute ménat yadén kapéredi mu kulaknyénydéran wan yéknwun. Béné vététi nakurak mawulé yate miték raké béné yo.

16 *Dé ména kudi véknwumarék yadéran méné wuna jébaaba yaalan du vétiknét wawo kwole guné déké tépa yé dérét tépa waké méné yo, ménat yadén kapéredi muké. Waga yaménéranké déknyényba du nak kéni kudi Gotna nyégaba dé kavik: Du vétik kupuk nakurak kudi wakwedaran wan yéknwun. Nak du wani kudi véknwuké de yo. Kavidén kudiké sanévéknwute méné du vétiknét kwole guné akwi ménat kapéredi mu yan duna kudi véknwuké guné yo.

17 Méné bérét kwole ménat kapéredi mu yan dut kudi wagunu dé guna kudi véknwumuké kélik yadéran méné wuna jébaaba yaale jawe rakwa du taakwat wakweké méné yo, ménat yadén kapéredi muké. Wakwemenu de wani muké dérét wakwedo dé deku kudi wawo véknwumuké kélik yadéran guné akwi dérét waké guné yo, dé gunat kulaknyénytakne yéduké. Nak gena du, takis nyégélte kapéredi mu yakwa du wawo wuna jébaaba yaalamarék yate séknaaba radakwa pulak, dé wawo gunat kulaknyénytakne ye séknaaba raké dé yo.

18 *“Gunat wuné wakweyo. Guné kéni képmaaba téte ‘Kaapuk’ naagunékwa muké Got déku gayéba rate wani muké ‘Kaapuk’ naaké dé yo. Guné kéni képmaaba téte kusékétgunékwa muké Got déku gayéba rate wani muké kusékétké dé yo. Adél wuné gunat wakweyo.

19 *“Nak kudi wawo gunat wuné wakweyo. Guna du vétik nakurak mawulé yate awuréba rakwa ban wuna yaapa Gorét waatabéru dé bétku kudi véknwute waatabérén pulak yaké dé yo.

20 Wani kudi wuné wo, du vétik kupuk wunéké sanévéknwute nakurak mawulé yate nakurak taaléba radaka wuné de wale rawurékwa bege.” Naate dé Jisas wak.

Jébaa yakwa du kapéredi mawulé yadénké dé wakwek

* **18:11:** Lu 19:10 * **18:15:** Lu 17:3; Ga 6:1 * **18:16:** Jo 8:17 * **18:18:** Jo 20:23 * **18:19:** Jo 15:7

21 Pita Jisaské ye dé dérét wak, “Némaan Ban, wuna du wunat kapéredi mu
yasaakudu wuné dérét waké wuné yo, ‘Wani muké tépa sanévéknwumarék yaké wuné
yo. Dékumuk.’ Wani kudi apu nak taaba sékét nak taababa kayék vétik waké wuné yo,
kapu apu yagap?”
22 Naate wadéka dé Jisas dérét wak, “Wuné apu nak taaba sékét nak taababa kayék
vétik waga waménuké kaapuk wawurékwa. Ména du wupmalemu apu ménat kapéredi
mu yadu méné apuba apuba dérét waké méné yo, ‘Wani muké tépa sanévéknwumarék
yaké wuné yo. Dékumuk.’ Naate wate wani kudi kulaknyénymarék yaké méné yo. Waga
waménéran apu naaknwuké méné yapatiké méné yo.”
23 Wani kudi Pitat watakne dé kéni aja kudi wakwek: “Got némaan ban rate déku
kémké miték véte kéga yaké dé yo. Némaan ban nak dé wak, ‘Wupmalemu jébaa yakwa
duké wuné yéwaa kwayék. Kwayéwuréka de wani kwaabu kaapuk tiyaakatadan.
Bulaa de wuna yéwaa tiyaakatadoké wuné mawulé yo.’
24 Naate watakne dé derét wak, waga kwayékatadoké. Wadéka de dut nak déké kure
yék. Wani du wupmalemu yéwaa dé nyégélék. (10 milion kina).
25 Wani du yéwaa las kaapuk kure yédén. Wani yéwaa kwayékataké dé yapatik.
Yapatidéka dé némaan ban wak, de wani du, déku taakwa, déku baadi, déku akwi
gwalmu nak duké kwayétakne yéwaa nyégéle déku yéwaa kwayékatadoké.
26 Waga wadéka dé wani du némaan ban ranba kwati yaane waadé daate dé wak,
‘Némaan ban, méné wunéké mawulé lékte wunéké raségéké méné yo. Kukba wuné
ména yéwaa akwi kwayékataké wuné yo.’
27 Naate wadéka dé wani jébaa yakwa duna némaan ban déké mawulé lékte dé dérét
wak, ‘Dékumuk. Wani kwaabu tiyaakatamarék yaké méné yo. Méné bakna yéké méné
yo.’ Naate dé némaan ban wak.
28 “Wani jébaa yakwa du kaapat gwaade dé dé wale jébaa yakwa dut nak vék. Wani
du dérét walkamu yéwaa nyégéle dé wani kwaabu kaapuk kwayékatadén. Vétakne dé
dérét kulékiye dé déku kwaaléba némaanba kutte dé wak, ‘Méné wunat nyégélménén
yéwaa akwi bulaa tiyaakataké méné yo.’
29 Naate wadéka dé wani du kwati yaane waadé daate dé wak, ‘Méné wunéké
mawulé lékte wunéké raségéké méné yo. Kukba wuné ména yéwaa kwayékataké wuné
yo.’
30 Naate wadéka dé kélik yak. Kélik yate dé dérét kure ye kotimtakne raamény gaba
taknak. Takne dé dérét wak, ‘Méné wuna yéwaa tiyaakatatakne méné raamény ga
kulaknyénytakne yaalaké méné yo.’ Naate wadéka dé raamény gaba kwaak.
31 “Dé wale jébaa yan du véte de déké némaa mawulé léknék. Mawulé lékte de deku
némaan banét wani muké akwi wakwek.
32 Wakwedaka dé némaan ban waadéka wani du yaadéka dé dérét wak, ‘Méné
kapéredi mu male yakwa du. Taale méné wunat waataménéka wunat nyégélménén
apakélé yéwaaké wuné wak, Dékumuk. Wani kwaabu tiyaakatamarék yaké méné yo.
33 Naate wate ménéké wuné mawulé léknék. Samuké méné wuné yan pulak méné
wale jébaa yan duké mawulé lékmarék yak? Méné déké mawulé lékmarék ye méné
kapéredi mu yakwa du méné ro.’
34 Naate watakne dé rékaréka yate wani dut dé raamény gaba taknak. Takne dé dérét
wak, ‘Wuna yéwaa akwi tiyaakatatakne méné raamény ga kulaknyénytakne yaalaké
méné yo.’ Naate dé wak.”
35 *Wani kudi watakne dé Jisas wak, “Guné wani kudiké mé sanévéknwu. Nak
du gunat kapéredi mu yado guné waké guné yo, ‘Dékumuk. Wani kapéredi muké
tépa sanévéknwumarék yaké naané yo.’ Guné waga wamarék yagunéran Got yagunén

* **18:35:** Mt 6:15; Ep 4:32; Kl 3:13

kapéredi muké apuba apuba sanévéknwuké dé yo. Sanévéknwute wani kapéredi mu yatnyéputimarék yaké dé yo." Naate dé Jisas derét wak.

19

Deku taakwa yédoké du wamarék yadaranké dé wakwek

1 Jisas wani kudi wakwebutitakne dé Galilina képmaa kulaknyénytakne dé Jodan kaabélèba atiye Judiana képmaat yék.
2 Yédéka wupmalemu du béré taakwa béré de déku kukba yék. Yédaka dé wani taalèba kiyakiya yan du taakwa, sépékwaapa kapére yan du taakwat wawo dé kutnébulék.
3 Parisina du las de Jisaské yék. Deku mawulèba de wak, "Naané dérét nak muké waatanaran sal dé kapéredi kudi wadu naané dérét kotimké naané yo?" Naate sanévéknwute de dérét wak, "Naana apa kudi yaga dé wo? Du nak déku taakwa dérét kulaknyénytakne yéluké wadéran wan yéknwun, kapu kaapuk?"
4 *Naate wadaka dé derét wak, "Samuké guné wunat waato wani muké? Déknyényba Gotna nyégaba du nak wani muké kudi kavidéka gunébu vék. Kéga dé kavik: Déknyényba batnyé Got akwi mu kuttakne dé du taakwat wawo dé yak.
5 *Yatakne dé wak, 'Du déku néwepat kulaknyénytakne taakwa ye bét nakurakba raké bét yo. Rate nakurak sépé ye raké bét yo.'
6 Wani kudiké sanévéknwute naané kutdéngék. Du taakwa ye bét nakurakba bét ro. Nakurak sépé ye bét ro. Sépé vétik kaapuk. Got bétké dé wo, 'Nakurak sépé ye bét ro.' Naate wadékwaké du nak déku taakwat wamarék yaké dé yo, lé dérét kulaknyénytakne yéluké." Naate dé Jisas derét wak.
7 *Wani kudi wadéka de Parisina du wak, "Moses nak pulak kudi dé wakwek. Déknyényba dé kéga wakwek, 'Du nak déku taakwa dérét kulaknyénytakne yéluké wadéran dé taale nyéga nak kaviké dé yo wani muké. Kavitakne léké kwayétakne wadu lé dérét kulaknyénytakne yéké lé yo.' Waga dé Moses wakwek. Samuké dé Moses waga wakwek?"
8 Naate wadaka dé derét wak, "Guné akwi kapéredi mawulé yakwa du taakwa ragunéka dé Moses gunéké wani kudi wakwek. Déknyényba batnyé du deku taakwat waga kaapuk wadan.
9 *Wuné gunat kéga wuné wakweyo. Duna taakwa nak du wale kapéredi mu yamarék yalu, léku du lé dérét kulaknyénytakne yéluké bakna watakne, dé nak taakwa yadéran, wani du dé kukba yadén taakwa wale bét kapéredi mu yo."
10 *Wani kudi wadéka Jisasna du de dérét wak, "Naana du taakwa kéga de yo. Du nak taakwa ye kukba lé dérét kulaknyénytakne yéluké mawulé yadéran, dé wadu lé dérét kulaknyénytakne yéké lé yo. Méné méné wo, 'Du déku taakwa dérét kulaknyénytakne yéluké bakna wamarék yaké dé yo.' Méné waga waménékwaké naané bulaa naana mawulèba naané wo: Du taakwa yamarék yate bakna tédaran wan yéknwun."
11 Naate wadaka dé derét wak, "Du las waga yaké de apa yo. Bakna tédoké Got deké dé apa kwayu. Wupmalemu du bakna téké de yapatiyu.
12 Kéni du de taakwa yamarék yo. Du las deku néwaa kéraadaka deku sépé kapéredi yadéka de taakwa yaké de yapatiyu. Du las deku sépé nak du sékudak de taakwa yaké de yapatiyu. Du las Gotna jébaaké male sanévéknwute de taakwa kaapuk yadakwa. Wani kudi véknwute waga yaké mawulé yaran du de wani kudi miték véknwuké de yo." Naate dé Jisas wak.

Jisas dé makwal baadit kutkalé yak

* **19:4:** Jen 1:27 * **19:5:** Jen 2:24; Ep 5:31 * **19:7:** Diu 24:1-4 * **19:9:** Mt 5:32 * **19:10:** 1 Ko 7:1-2, 7-9

13 Du taakwa las de makwal baadit Jisaské kure yék, dé derét taabat kutte deké Gorét
waataduké. Kure yédaka de Jisasna du derét waatik.
14 *Waatidaka dé Jisas derét wak, “Makwal baadi wunéké de mé yao. Yaado guné
derét waatimarék yaké guné yo. Gotna kémba rakwa du taakwa wan wani makwal
baadi pulak.”
15 Naate wate dé deku maaknaba taaba kurék. Kuttakne dé wani taalé ku-
laknyénytakne dé yék.

Wupmalemu gwalmu yan du dé Jisas wale kudi bulék

16 Nébikara du nak dé Jisaské ye dé wak, “Méné, Gotna jébaaké naanat yakwatnyékwa
ban, samu yéknwun mu ye wuné kulé mawulé kérae apuba apuba miték rasaakuké
wuné yo?”
17 Naate wadéka dé Jisas wak, “Samuké méné yéknwun muké wunat waato? Got
male dé yéknwun mu yakwa ban ro. Méné apuba apuba miték rasaakuké mawulé
yaménéran Got wakwedéka Moses wakwen apa kudi mé véknwu.”
18 *Naate wadéka dé wani du wak, “Samu kudi?” Naate wadéka dé Jisas wak, “Kéni
kudi. Du taakwat viyaapérekmarék yaké méné yo. Nak duna taakwa wale kapéredi mu
yamarék yaké méné yo. Sél yamarék yaké méné yo. Nak duké yénaa kudi wakwemarék
yaké méné yo.
19 Méné ména néwepat kutkalé yaké méné yo. Ména sépéké mawulat kapére
yaménékwa pulak, nak du taakwaké mawulat kapére yaké méné yo. Yate derét kutkalé
yaké méné yo.”
20 Wani kudi véknwutakne dé wani nébikara du dérét wak, “Wani kudi akwi véknwute
wadékwa pulak wunébu yak. Samu nak mu wawo yaké wuné yo?”
21 **Naate wadéka dé wak, “Kéga wawo yaké méné yo. Yéknwun mawulé yate miték
rasaakuké mawulé yaménéran méné taknaménén akwi gwalmu nak duké kwayétakne
yéwaa nyégéle méné yéwaa yamarék du taakwaké kwayéké méné yo. Kwayéménu Got
ménat kutkalé yadu kukba méné Gotna gayét ye waba miték male rasaakuké méné yo.
Méné yéwaa yamarék du taakwaké yéwaa kwayétakne gwaamale yae wuna jébaaba
yaalaké méné yo.”
22 Naate wadéka wani nébikara du véknwutakne déku wupmalemu gwalmu
kwayémuké kélik yadéka déku mawulé kapére dé yak. Yadéka Jisasnyét ku-
laknyénytakne dé yék.
23 Dé yédéka dé Jisas déku duwat wak, “Wupmalemu gwalmu yan du kwekére ye de
Gotna kémba yaalamarék yaké de yo. De apa ye Gotna kémba yaalaké de yo. Adél wuné
gunat wakweyo.
24 Kéni kudi wawo wuné wo: Apakélé bulmakawu nak baapmu wut kétaapadakwa
raaménynа yaabuba wulaaké mawulé yadéran apa yaké dé yo. Wupmalemu gwalmu
yan du Gotna kémba yaalaké mawulé yate apat kapére yaké de yo.”
25 Wani kudi véknwutakne Jisasna du sanévéknwu wanévéknwute de wak, “Naané
Juda naané wo, ‘Got duwat las kutkalé yadék de wupmalemu gwalmu yan du de ro.’
Wani kudiké bulaa naané sanévéknwu. Wupmalemu gwalmu yan du Gotna kémba
wulaaké nae apat kapére yadaran, yaga pulak gwalmu yamarék du taakwa Gotna
kémba wulae miték rasaakuké de yo apuba apuba?”
26 Naate wadaka dé derét véte dé wak, “Du taakwa deku kapmu apa yate de Gotna
kémba yaale miték rasaakuké de yapatiyu. Got kapmu wani muké dé apa yo. Got akwi
mu yaké dé apa yo.”

---

* **19:14:** Mt 18:2-3 * **19:18:** Eks 20:12-16; Ro 13:9 * **19:21:** Mt 6:19-21; Ap 2:45 * **19:21:** Mt 13:22

27 *Wani kudi véknwutakne dé Pita wak, “Mé véknwu. Naané naana gwalmu akwi
kulaknyénytakne naané ména jébaa yate méné wale yeyé yeyo. Waga yanakwaké,
samu mu kéraaké naané yo?”
28 *Naate wadéka dé Jisas dérét wak, “Gunat wuné wakweyo. Kukba nyét képmaa
akwi gwalmu wawo kulé yadu wuné Akwi Du Taakwana Nyaan némaan banna
yéknwun jaabéba rate du taakwaké némaan ban raké wuné yo. Wani tulé guné wuna
du taaba vétik sékérékne maanba kayék vétik, guné némaan duna jaabéba rate, Isrelna
kém taaba vétik sékérékne maanba kayék vétik wani kémké guné némaan du rate véké
guné yo.
29 Wunéké miték sanévéknwukwa du taakwa wuna jébaa yaké de deku ga, némaadugu
wayéknaje, néwaa, yaapa, baadi, képmaa kulaknyénydaran Got derét kutkalé yadu de
miték male rasaakuké de yo apuba apuba.
30 Bulaa rakwa wupmalemu némaan du taakwa kukba bakna du taakwa raké de yo.
Bulaa bakna rakwa wupmalemu bakna du taakwa de kukba némaan du taakwa raké
de yo.” Naate dé Jisas wak.

20

Wain yaawiba jébaa yan duké dé aja kudi wakwek

1 Jisas dé derét kéni kudi wakwek: “Got némaan ban rate du taakwaké kéga miték
véké dé yo. Du nak apakélé wain mi tékwa yaawi dé nak yak. Yatakne ganbaba nak,
nyaa yaalamarék yadéka ye dé wani yaawiba jébaa yaran duké dé sékalék.
2 Sékale vétakne dé derét wak, ‘Guné kéni akwi nyaa jébaa yagunéran wuné
gunéké nak nak yéwaa taaba vétik kwayéké wuné yo.’ Naate wadéka de kusékérék.
Kusékétdaka dé wadéka de déku yaawit yék, déku jébaa yaké.
3 Kukba nyaa yaaladéka dé wani yaawiba jébaa yaran duké las wawo sékalte dé du
jawudakwa taalat yék. Ye dé vék du las bakna tédaka.
4 Véte dé derét wak, ‘Guné wawo ye wuna yaawiba jébaa yaké guné yo. Yagunu
wuné gunéké nak nak yéwaa taaba vétik kwayéké wuné yo.’
5 Naate wadéka de déku yaawit yék. Nyaa nawurédéka ye dé déku yaawiba jébaa
yaran duké las wawo sékale vék. Vétakne wadéka de wawo déku jébaa yadaka nyaa
tégéruwe dawuliké yadéka dé duké las wawo sékale vék. Vétakne wadéka de wawo de
déku jébaa yak.
6 Yadaka garabu nyaa dawuliké yadéka dé du jawudakwa taalat tépa ye dé vék du las
wawo bakna tédaka. Véte dé derét wak, ‘Samu yate guné akwi nyaa kéba bakna tu?’
7 Naate waatadéka de wak, ‘Naanat du nak kaapuk jébaa yanoké wadén.’ Naate
wadaka dé derét wak, ‘Guné wawo ye wuna yaawiba jébaa yaké guné yo.’
8 “Kukba nyaa dawulidéka yaawina bapadu dé jébaa yakwa duké téségékwa duwat
wak, ‘Méné jébaa yakwa duwat waaménu yaado méné deké yéwaa kwayéké yo. Taale
méné kukba yae jébaa yan duké kwayéké yo. Kwayétakne méné nyédé nyaa yae jébaa
yan duké kwayétakne, sésékukba méné ganbaba yae jébaa yan duké kwayéké yo.’
9 Naate wadéka dé waga kwayédéka de garabu yae jébaa yan du déké yae de nak nak
yéwaa taaba vétik nyégélék.
10 Nyégéldaka taale yae jébaa yan du yéwaa nyégélké yaate vétakne de deku
mawuléba de wak, ‘Sal naané némaa yéwaa nyégélké naané yo?’ Waga sanévéknwute
de wawo de nak nak yéwaa taaba vétik nyégélék.
11 Nyégélte de yaawina bapadu wale waaruk.
12 Waarute kéga de wak, ‘Wani du garabu yae walkamu tulé male de jébaa yak.
Naané taale yae naané ganbaba jébaa batnyé yatakne apakélé jébaa yanaka nyaa dé

* **19:27:** Mt 4:18-20 * **19:28:** Re 3:21

naana sépéba viyaak. Samuké méné ména jébaa yan akwi duké nakurak yéwaa kwayu? Wan sépélak méné yak.'
13 Naate wadaka dé waba tén dut nak wak, 'Wuna du, mé véknwu. Wuné
gunat kapéredi mu kaapuk yawurén. Ganbaba wuné gunat wak, Guné wuna jébaa
yagunéran wuné gunéké yéwaa taaba vétik kwayéké wuné yo. Naate wawuréka guné
wani yéwaaké guné kusékérék. Wawurén pulak wunébu gunéké kwayék.
14 Guné guna yéwaa nyégéle kure gayét yéké guné yo. Wuné wuna mawuléba
véknwute kukba jébaa yan duké gunéké kwayéwurén yéwaa pulak male kwayéké wuné
yo.
15 Wan wuna jébaa. Wan wuna yéwaa. Deké kwayéwurén yéwaaké guné bulmarék
yaké guné yo. Wuné derét kutkalé yate yadan makwal jébaaké apakélé yéwaa kwayéké
mawulé yawuréran samuké guné wunat waatiyu?' Naate dé yaawina bapadu wak."
16 Waga watakne dé Jisas derét wak, "Got némaan ban rate déku kémba yaalan du
taakwaké waga miték véké dé yo. Déku kémba kukba yaalan du taakwat taale kutkalé
yaké dé yo. Yatakne déku kémba taale yaalan du taakwat kukba kutkalé yaké dé yo.
Deké nakurak mawulé yate derét akwi kutkalé yaké dé yo." Naate dé Jisas wak.

Jisas kiyae nébéle raapdéranké dé tépa wakwek

17-18 *Jisas Jerusalemét waaréte dé déku du taaba vétik sékérékne maanba kayék vétik
derét male kwole de yék. Yéte dé derét wak, "Mé véknwu. Bulaa Jerusalemét naané
waaru. Waaréno de Akwi Du Taakwana Nyaan wunat kérae nyédé duna némaan du,
apa kudiké kutdéngkwa du wawo deké wunat kwayédo wuné deku taababa raké wuné
yo. Rawuru de wunat viyaapérekdoké waké de yo.
19 Wado nak gena du wunat kérae wunat wasélékte raamény baagwit viyaatakne
wunat miba viyaapata taknado kiyaaké wuné yo. Kiyaawuru nyaa kupuk yédu Got
wadu tépa nébéle raapké wuné yo." Naate dé Jisas déku duwat wak.

Jems bét Jonna néwaa lé bétké Jisasnyét waatak

20 Sebedina nyaan vétik bétku néwaa lé bérét kwole yék Jisaské. Ye képmaaba kwati
yaane waadé daate lé dérét waatak, dé lérét kutkalé yaduké.
21 Waataléka dé Jisas wak, "Samuké nyéné mawulé yo?" Naate wadéka lé dérét wak,
"Kukba méné du taakwaké némaan ban rate méné waménu bét wuna nyaan vétik nak
ména yéknwun tuwa taababa, nak ména aki tuwa taababa raké bét yo. Bét waba rate
nak du taakwaké némaan du raké bét yo."
22 *Naate waléka dé wak, "Guné wunat waatagunékwa muké kaapuk kutdénggunén.
Wuné apakélé kaagél kutké wuné yo. Béné wani kaagél kutké béné apa yo, kapu yaga
pulak?" Naate wadéka bét wak, "Ao. Waga kutké ané apa yo."
23 Naate wabétka dé wak, "Kaagél kutwuréran pulak béné kaagél kutké béné yo. Wan
adél. Kukba kiyadé wuna yéknwun tuwa taaba, kiyadé wuna aki tuwa taababa raké
yo? Wuné wani muké wamarék yaké wuné yo. Wan wuna kudi kaapuk. Waba raran
duké wuna yaapa déknyényba déku mawuléba débu wak."
24 Wani kudi wadéka de Jisasna du taaba vétik wani muké véknwute de bérét rékaréka
yak.
25 *Yadaka dé Jisas waadéka yaadaka dé derét wak, "Guné kutdéngék. Nak gena
némaan du de du taakwaké apa yate de wo, deku kudi miték véknwute deku jébaa
yadoké.
26-27 Guné de yakwa pulak yamarék yaké guné yo. Guné wale rakwa du nak Gotna
ménibа némaan ban raké mawulé yadéran, dé guna jébaa yakwa du raké dé yo. Rate
dé guna kudi véknwute wagunékwa pulak yaké dé yo.

---

* **20:17-18:** Mt 16:21, 17:22-23 * **20:22:** Mt 26:39 * **20:25:** Lu 22:25-26

28 *Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan waga wuné yo. Nak du taakwaké jébaa yate
derét kutkalé yaké wuné yaak. Du taakwa wunéké jébaa yadaranké sanévéknwumarék
yate wuné yaak. Wuné kiyae wupmalemu du taakwat Setenna taababa kéraawuru de
Got wale miték rasaakudoké wuné yaak." Naate dé Jisas derét wak.

Méni kiyaan du vétiknét dé Jisas kutnébulék

29 Jisas déku du wale Jeriko kulaknyénytakne de yék. Yédaka wupmalemu du béré
taakwa béré de déku kukba yék.
30 *Yédaka bét méni kiyaan du vétik yaabuba bét rak. Rate bét kudi véknwuk Jisas
yaabuba yédéka. Véknwute bét waak, "Ménawa, Devitna képmawaara. Méné Devit
pulak némaan ban rate anéké mé mawulé lékménu."
31 Naate waabétka de wani du taakwa bérét waatik, bét akélak rabéruké. Waatidaka
bét némaanba tépa waak, "Némaan Ban, Devitna képmawaara, anéké mé mawulé
lékménu."
32 Naate waabétka dé Jisas waak, déké yaabéruké. Waadéka déké yébétka dé wak,
"Bénat samu yawuruké béné mawulé yo?"
33 Naate wadéka bét wak, "Némaan Ban, méné anat kutnébulménu ané tépa véké ané
mawulé yo."
34 Naate wabétka dé bétké mawulé lékte déku taabat bétku méniba kutdéka dé bétku
méni bari yéknwun yak. Yadéka bét miték véte bét Jisas wale yék.

21

Jisas némaan ban rate dé Jerusalemét wulaak

1-2 Jisas déku du wale Jerusalemét waaréké yate de Betpasi saabak. Wani gayé Oliv
nébuba dé tu. Jerusalem tékwaba dé tu. Saabe dé Jisas déku du vétiknét wak, "Béné
wani gayét wulae véké béné yo, donki vétik tébéru. Néwaa donki léku nyaan wale
miba lékitaknadak bét tu. Vétakne béné wani donki vétik lépmwénye béné kure yaaké
yo.
3 Yabénu du nak wani muké bénat waatadéran béné kéga waké béné yo, 'Naana
Némaan Ban dé wani donkiké mawulé yo.' Naate béné waké yo."
4 Jisas waga wadéka déknyényba rate Gotna yéba kudi wakwen du Gotna nyégaba
kavidén kudi adél dé yak. Kéga dé kavik:

5 *Guné ye Saionba rakwa du taakwat kéga wakweké guné yo,
"Mé vé. Guna némaan ban gunéké dé yao.
Dé déku yéba kevérékmarék yate yéknwun mawulé yate dé yao.
Dé donki nyaanna butgulba rate dé yao."

Wani kudi déknyényba Jisasna néwaa dérét kéraamarék yalén tulé kavidéka kukba
dé Jisas Jerusalemba rakwa du taakwaké yék.
6 Jisasna du vétik déku kudi véknwute bét wakwedén pulak yak.
7 Ye bét néwaa donki léku nyaan wale lépmwénye kure yék déké. Ye bét yépmaa
yadéka saapme tébérén baapmu wut putiye bét donkina butgulba akutaknak. Aku-
taknabétka dé Jisas donki nyaanna butgulba waare rak.
8 Rate yédéka de wupmalemu du taakwa baapmu wut las de yaabuba taknate de
yaabu kusok. Yadaka du las de tépmaa tu pulak mu yaabuba taknate de yaabu kusok.
9 *Yatakne de du taakwa las taale yédaka de las Jisasna kukba yaate némaanba de
waak,

Devitna képmawaara naanéké dé yao. Wan yéknwun.
Némaan Ban Got wadék dé yao. Wan yéknwun.
Got dérét kutkalé yaké dé yo.

---

* **20:28:** Lu 22:27; Pl 2:7 * **20:30:** Mt 9:27 * **21:5:** Sek 9:9 * **21:9:** Sam 118:26

Awuréba rakwa ban Gotna yéba kevérékgé naané yo.
10 Naate waadaka dé Jisas Jerusalemét wulaak. Wulaadéka wani gayéba rakwa akwi
du taakwa dérét véte kwagénte de wak, “Wani du wan kiyadé?”
11 Naate wadaka dé wale yaan du taakwa de wak, “Kén Gotna yéba kudi wakwekwa
du déku yé Jisas. Dé Galilina képmaaba dé yao. Déku gayé Nasaret.”

Gotna kudi buldakwa némaa gaba dé duwat kélésalak

12 Jisas Gotna kudi buldakwa némaa gat wulae dé vék du las gwalmu kwayéte yéwaa
nyégéldaka. Vétakne dé derét kélésalak. Kélésalate dé nak gena yéwaa nyégélte wani
gayéna yéwaa kwayékwa duna jaabé takugérutnyék. Yate dé viyae Gotké kwayédaran
api kwayékwa du ran mi tabé takubalaakuk.
13 *Yate dé derét wak, “Kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao: Got dé wak, ‘Du taakwa
wuna gat yaale wuné wale kudi bulké de yo.’ Naate dé Got wak. Wani kudiké guné
kaapuk sanévéknwugunékwa. Guné kéni gaba Got wale kudi kaapuk bulgunékwa. Guné
gwalmu kwayéte yéwaa nyégélgunéka kéni ga kén sél yakwa du paakwe rakwa ga
pulak.” Naate dé Jisas derét wak.
14 Jisas awula Gotna gaba tédéka de méni kiyaan du taakwa las, maan kapére yan du
taakwa las waga de déké yaak. Yaadaka dé derét kutnébulék.
15 Kutnébuldéka de Gotna gaba jébaa yakwa nyédé duna némaan du, apa kudiké
kutdéngkwa du wawo de vék. Véte de véknwuk baadi Gotna gaba némaanba waadaka.
Kéga de waak, “Devitna képmawaara naanéké dé yao. Wan yéknwun.” Naate waadaka
de véknwute Jisas wani du taakwat kutnébuldéka vétakne de dérét rékaréka yak.
16 *Yate de dérét wak, “Waadakwa kudi méné véknwu kapu kaapuk? Wan sépélak
de yo.” Naate wadaka dé Jisas wak, “Ao. Wuné véknwu. Wan miték de yo. Waga
yadakwaké kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao: Méné Got, makwal baadi munyaa
kakwa baadi wawo derét ménébu wak, ména yéba miték kevérékdoké. Wani kudiké
yékéyaak guné yak, kapu yaga pulak?”
17 Naate watakne Jisas Jerusalem kulaknyénytakne dé Betanit yék. Ye dé waba
kwaak.

Jisas wadéka dé mi nak rékaa yak

18 Jisas waba kwae ganbaba dé Jerusalemét gwaamale yéké nae yaabuba yédéka dé
dérét kaadé yak.
19 Yadéka yéte dé vék yéknwun sék akukwa mi nak apa yaabuba tédéka. Wupmalemu
gaga wani miba tédéka véte déku mawuléba dé wak, “Wupmalemu gaga tédéka sék dé
akuk. Las géle kaké wunék.” Naate watakne dé wani misék géle kaké yék. Ye wani
misék las akwe tédéka kaapuk védén. Gaga male tédéka dé vék. Véte dé wak, “Kéni
miba tépa sék akumarék yaké dé yo.” Naate wadéka dé wani mi bari rékaa yak.
20 Yadéka Jisasna du véte kwagénte de wak, “Aki. Yaga pulak ye dé wani mi bari
rékaa yak?”
21 *Naate wadaka dé Jisas derét wak, “Gunat wuné wakweyo. Guné Gotké miték
sanévéknwute mawulé vétik yamarék yagunéran guné wani mit yawurén pulak yaké
guné yo. Guné wagunu mi rékaa yaké dé yo. Wani mu male yamarék yaké guné yo.
Nak mu wawo yaké guné yo. Kéni nébu ye kusba dawuliduké wagunéran, dé ye kusba
dawuliké dé yo.
22 *Guné Gotké miték male sanévéknwute dérét waatagunéran pulak, gunéké yaké
apa yadékwaké guna mawuléba wagunéran, guné dérét waatagunu dé gunéké waga
yaké dé yo. Adél wuné gunat wakweyo.” Naate dé déku duwat wak.

---

* **21:13:** Ais 56:7 * **21:16:** Sam 8:2 * **21:21:** Lu 17:6 * **21:22:** Mt 7:7; Jo 14:13-14

Dérét de waatak, "Kiyadé wak méné wani jébaa yo?"

23 *Jisas Jerusalem saabe dé Gotna kudi buldakwa némaa gat wulaak. Wulae dé du
taakwat Gotna jébaaké yakwatnyék. Yakwatnyédéka dé Gotna gaba jébaa yakwa nyédé
duna némaan du, kubu du wawo waga Jisaské yae de dérét wak, "Samu apa kérae méné
wani jébaa yo? Kiyadé wak méné wani jébaa yo?"
24 Naate wadaka dé derét wak, "Wuné wawo nak kudi gunat waataké wuné yo.
Waatawuru guné wuna kudi kaatagunéran wuné guna kudi kaataké wuné yo.
25 Guné mé wakwe. Kiyadé Jonét wak dé du taakwat gu yaakutaknak? Got dé waga
wak, kapu képmaaba rakwa du dé nak waga wak?" Naate waatadéka de deku kapmu
bulte waarute de wak, "Naané kéga wanaran, 'Got dé waga wak.' Naate wanaran dé
naanat kéga waké dé yo, 'Samuké guné déku kudi kaapuk véknwugunén?'
26 *Sal naané kéga waké naané yo? 'Képmaaba rakwa du dé nak wak.' Naate
wamarék yaké naané yo, du taakwaké wup yanakwa bege. Wupmalemu du taakwa
de Jonké wo, 'Gotna yéba kudi wakwen du nak. Wan adél.' Naate de wo."
27 Waga bultakne de yénaa yate Jisasnyét wak, "Naané las kaapuk kutdéngnan. Wani
muké wakwemarék yaké naané yo." Naate wadaka dé derét wak, "Wuné wawo wunat
wadék yae kéni jébaa yawurékwa banké wakwemarék yaké wuné yo."

Duna nyaan vétikgé dé Jisas aja kudi wakwek

28 Wani kudi watakne dé Jisas kéni aja kudi wakwek: "Yaga guné sanévéknwu? Du
nak nyaan vétik déknyényba dé kéraak. Nak nyaa dé maknanyanké ye dé wak, 'Wuna
nyaan, bulaa méné ye wuna wain mi tékwa yaawiba jébaa yaké méné yo.'
29 Naate wadéka dé déku nyaan wak, 'Wuné kélik wuné yo.' Naate watakne kukba
nak mawulé yate dé wani yaawiba jébaa yaké dé yék.
30 Wani du ye dé maknanyanét wadén pulak dé déku wayéknа nyaanét wak. Wadéka
dé nyaan wak, 'Ao. Bulaa yéké wuné yo.' Naate watakne yaawiba jébaa yaké kaapuk
yédén.
31 Wani nyaan vétik kiyadé yaapana kudi véknwuk?" Naate wadéka de wak,
"Maknanyan." Naate wadaka dé Jisas derét wak, "Gunat wuné wakweyo. Takis
nyégélén kapéredi du, yaabuba tén taakwa, de taale Gotna kémba de yaalo. Wan adél.
De yaalado guné kukba yaalaké guné yo, kapu yaalamarék yaké guné yo?
32 *Gu yaakutaknan du Jon yae dé wak, 'Guné kapéredi mawulé kulaknyénytakne
Gotna kudi miték véknwuké guné yo.' Naate wadéka guné déku kudi kaapuk
véknwugunén. Yagunéka de takis nyégélkwa kapéredi du, yaabuba tékwa taakwa wawo
de déku kudi véknwuk. Véknwute yadan kapéredi mu kulaknyénytakne de Gotna kudi
miték véknwuk. Yadaka véte guné yadan pulak kaapuk yagunén. Guné yagunén
kapéredi mu kulaknyénymarék yate déku kudi kaapuk véknwugunén."

Jisas aja kudi dé wakwek wain yaawiké téségén duké

33 Wani kudi watakne dé Jisas derét kéga wakwek: "Guné kéni aja kudi wawo mé
véknwu. Du nak dé wain mi tékwa yaawi nak yak. Raatmu gitakne dé wain mi
tawuk. Tawutakne dé kukba wain gu kérae kaké nae wain sék guriksade akibésdaran
waagu dé matuba vaak. Vaatakne dé yaawiké téségédaran sémény ga dé nak kaak.
Yawurétakne dé wani yaawiké téségéte yaawiba jébaa yate yéwaa nyégélké mawulé
yan duké kwayék. Kwayétakne dé nak képmaat yék.
34 "Misék gélédaran tulé yaaké yadéka dé dé wale rate déku jébaa yakwa duwat las
wak, de yaawiké téségékwa duké yédoké. Dé misék las kwayédo kure yaadoké dé
mawulé yak.

---

* **21:23:** Jo 2:18 * **21:26:** Mt 21:46 * **21:32:** Lu 7:29-30

35 Yate wadéka déku jébaa yakwa du yédaka de yaawiké téségékwa du derét véte
naknét viyae, naknét viyaapérekne, de naknét matut viyaak.
36 Yadaka kukba dé yaawina bapadu déku jébaa yakwa du lasnyét wawo wadéka de
yék. Wupmalemu duwat wadéka de yék. Yédaka de yaawiké téségékwa du derét waga
male de viyaak.
37 “Yadaka kukba dé yaapa déku mawuléba dé wak, ‘De wuna nyaanna kudi
véknwuké de yo.’ Naate watakne dé déku nyaanét wadéka dé yaawiké téségékwa duké
yék.
38 Yédéka de yaawiké téségékwa du déku nyaanét véte de deku kapmu kudi bulék.
Bulte de kéga wak, ‘Yaawina bapadu kiyaadu wani nyaan déku yaapana akwi gwalmu
kéraaké dé yo. Naané dérét viyaapérektakne kéni yaawi kéraaké naané yo.’
39 *Waga watakne de dérét kure yaawi kulaknyénytakne kaapat kure gwaade de
dérét viyaapéreknék.”
40 Wani kudi watakne Jisas dé derét wak, “Guné yaga guné sanévéknwu? Kukba
yaawina bapadu yae yaawiké téségén duwat yaga pulak yaké dé yo?”
41 Naate waatadéka de dérét wak, “Dé yae wani kapéredi mu yan duwat viyaapérekgé
dé yo. Waga yaké dé yo. Viyaapérekne nak duké wani yaawi kwayéké dé yo, de yaawiké
téségédoké. Kwayédu kukba misék gélédaran tulé de wani misék géle déké kwayéké de
yo.” Naate de Jisasnyét wak.
42 *Wani kudi watakne dé derét kéga wak: “Viyaapérekdan nyaanké kéni kudi Gotna
nyégaba dé kwao:

Ga kaakwa du yéknwun matuké sékalte nakurak matuké kélik yadaka dé bakna
rak.
Radéka Némaan Ban Got wani matut véte dé wak, ‘Wan yéknwun matu. Wani matu
radu ga miték kwaaké dé yo.’ Naate watakne wani matu kérae taknadéka dé ga
miték kwaak. Kwaadéka naané véte naané yéknwun mawulé yo.

Wani kudi Gotna nyégaba vétakne guné kaapuk miték sanévéknwugunékwa.
43 Wani kudiké gunat wuné wakweyo. Déknyényba guné Juda Gotna kémba guné
rak. Rate guné déku jébaaké kélik yak. Yagunénké Got wadu guné déku kémba ramarék
yagunu nak gena du taakwa déku kémba yaalaké de yo. Wani du taakwa déku jébaa
miték yaké de yo.
44 [Wani matu takuba akéréran du deku sépékwaapa kapére yaké dé yo. Wani matu
duna sépéba akérédéran wani duwat takupérekgé dé yo.]” Naate dé Jisas wak. Wani
matuké waga wakwete dé déké dé wakwek.
45 Wani kudi wadéka de Gotna gaba jébaa yakwa nyédé duna némaan du, Parisina
du wawo wani aja kudi vétik véknwute de kutdéngék. Jisas deké dé wani kudi wakwek.
46 Waga kutdéngte de wak, “Naané dérét kure raamény gaba taknaké naané yo.”
Naate wate de kéga wawo de wak, “Akwi du taakwa de wo, ‘Jisas wan Gotna yéba kudi
wakwekwa du nak.’ Naate wadakwaké naané dérét kure raamény gaba taknanaran
de naanat waatiké de yo.” Naate watakne wani du taakwa derét waga waatimuké wup
yate de Jisasnyét kaapuk kulékidan.

22

Du taakwa yadéka kadému sérakdanké dé Jisas wakwek

1 Jisas dé derét aja kudi nak wawo kéga wakwek.
2 “Got némaan ban rate du taakwaké kéga miték véké dé yo. Némaan ban dé nak rak.
Déku nyaan taakwa yaké yadéka dé wadéka de apakélé yaa sérakne kaké yak. Yadaka

* **21:39:** Yi 13:12 * **21:42:** Sam 118:22-23; 1 Pi 2:6-8

wani némaan ban dé wupmalemu du taakwat wakwek, de kukba yae de wale kadému kadoké. Wakwedéka déku du taakwa de kadému kawu saakérak.
3 Kawu saakéradaka dé déku jébaa yakwa duwat kéga wak, ‘Guné gege gayét yéte
wakwewurén du taakwat waké guné yo, de bulaa yae kadému kadoké.’ Naate wadéka
de ye wadaka wani du taakwa yaamuké kélik de yak.
4 Yadaka wani némaan ban dé déku jébaa yakwa du lasnyét wawo wak, ‘Guné ye
guné déknyényba wakwewurén du taakwat kéga wakweké guné yo: Mé véknwu. Naané
kadému naanébu kawu saakérak. Apakélé bulmakawu, yéknwun bulmakawu nyaan
wawo naanébu viyae tuk. Akwi gwalmu naanébu kawu saakérataknanak dé ro. Guné
yae kaké guné yo. Naate guné derét wakweké yo.’ Naate wadéka de wadén pulak yak.
5 “De waga yadaka de ye wani kadému kamuké kélik de yak. Deku jébaaké male de
sanévéknwuk. Yate nak du raapme dé kadému yaanandén képmaat yék. Yédéka nak
raapme yéwaa nyégéldéran jébaa yaké dé yék.
6 Yédéka las raapme de némaan banna jébaa yan duwat kulékiye derét kapéredi mu
yate de derét viyaapéreknék.
7 Viyaapérekdaka dé némaan ban rékaréka yate déku waariyakwa duwat wadéka ye
de déku jébaa yan dut viyaapéreknén duwat akwi viyaasadak. Yate de deku gayé ga
yaa tuk.
8 “Yadaka dé némaan ban déku jébaa yakwa duwat wak, ‘Naané kadému kawu
saakérataknanak dé ro. Yaadoké wakwewurén du taakwa de kapéredi mu de yak.
Yatakne de naana kadému kamarék yaké de yo.
9 Yado guné ye akwi yaabuba téte nak du taakwat véte derét kéga waké guné yo:
Guné yae guné kawu saakéranan kadému kaké yo. Waga wakweké guné yo derét.’
10 Naate wadéka de jébaa yakwa du raapme ye yaabuba yéte de védan du taakwat
wakwek, yaadoké. Yéknwun mu yakwa du taakwa, kapéredi mu yakwa du taakwat
wawo de wakwek. Wakwedaka yae de taakwa yan duna yaapa déku gaba rak. Radaka
wani ga dé sékéréknék.
11 “Wani némaan ban kadému kakwa du taakwat véké dé wani gat wulaak. Wulae
dé vék kwayédén yéknwun baapmu wut kusadamarék yan du nak radéka.
12 Jégwaa baapmu wut male dé kusadak. Yadéka dé némaan ban dérét wak, ‘Méné,
yaga pulak ye méné yéknwun baapmu wut kusadamarék ye méné kénét yaalak?’ Waga
wadéka wani du kudi las kaapuk buldén.
13 *Yadéka dé némaan ban déku jébaa yakwa duwat wak, ‘Guné wani dut kulékiye
déku maan taaba giye guné kaapat yatjagwadéké guné yo. Yagunu dé gaankétéba raké
dé yo. Waba rate dé némaa kaagél kutte yéknwun taaléba raké mawulé yate némaanba
géraaké dé yo.’
14 “Wani aja kudiké mé sanévéknwu. Got wan wani némaan ban pulak. Got
wupmalemu du taakwat débu wak, de déku kémba yaaladoké. Wadéka de wupmalemu
du taakwa déku kudiké debu kuk kwayék. Kwayétakne de déku kémba yaalamarék yaké
de yo. Dé wupmalemu du taakwat wadéka walkamu du taakwa de déku kudi véknwute
déku kémba yaalo.”

Takis kwayédakwaké de Jisasnyét waatak

15 Wani kudi wadéka de Parisina du las ye de deku kapmu kudi bulék. Bulte de wak,
“Naané Jisasnyét kés mu nak muké waatanaran sal dé kapéredi kudi kaataké dé yo,
kapu kaapuk? Dé kapéredi kudi wadéran naané dérét kure raamény gaba taknaké
naané yo.”
16 Naate watakne de deku du las Yerotna du las wawo derét wadaka de Jisaské ye
dérét wak, “Némaan du, méné derét Gotna jébaaké méné yakwatnyu. Méné adél kudi

* **22:13:** Lu 13:28

male wakwete derét Gotna kudiké miték méné yakwatnyu. Méné nakurak kudi male méné wakweyo, némaan du taakwa, bakna du taakwat wawo. Méné deké wup kaapuk yaménékwa. Waga naané kutdéngék.
17 Méné waga yate bulaa méné naanat mé wakwe. Yaga méné sanévéknwu? Naana apa kudi yaga dé wo? Naané takis Romna némaan banké kwayéké naané yo, kapu kaapuk?"
18 Naate wadaka dé Jisas deku mawulé dé kutdéngék. De deku mawuléba kéga de wak, "Bulaa dé kapéredi kudi wadu naané dérét raamény gaba taknaké naané yo." Naate wadaka Jisas kutdéngte dé derét wak, "Guné yénaa yakwa du guné. Samuké nae guné wunat waga waato?
19 Guné takis kwayégunékwa yéwaa nak wunat mé wakwatnyé véwuru." Naate wadéka de wani yéwaa nak kure yék déké.
20 Kure yédaka dé derét wak, "Kéni yéwaaba kwaakwa nyaap kén kiyadéna nyaap? Kiyadéna yé de kéni yéwaaba kavik?"
21 *Naate waatadéka de wak, "Wan Romna némaan bannan." Naate wadaka dé derét wak, "Wan adél. Romna némaan banna mu guné déké kwayéké guné yo. Gotna mu guné Gotké kwayéké guné yo."
22 Naate wadéka de wani kudi véknwute kwagénte de sanévéknwu wanévéknwuk. Yate de dérét kulaknyénytakne de yék.

Du kiyae nébéle raapdaranké de Jisasnyét waatak

23 *Sadyusina du deku mawuléba de kéga wak, "Kiyaan du taakwa tépa nébéle raapmarék yaké de yo." Naate de wak.
24 *De las Jisaské ye de dérét kéga wak: "Némaan du, méné du taakwat Gotna jébaaké méné yakwatnyu. Méné kéni muké naanat mé wakwe. Déknyényba Moses kéga dé wakwek, 'Du nak taakwa ye nyaan kéraamarék ye kiyaadéran déku wayékna wani taakwa yaké dé yo. Yadu nyaan kéraalu wani nyaanké waké de yo, Némaaduna nyaan. Naate waké de yo.' Waga dé Moses wakwek.
25 Bulaa mé véknwu. Déknyényba némaadugu wayéknaje nak taaba sékét nak taababa kayék vétik de rak. Némaadu taakwa ye baadi kéraamarék ye dé kiyaak. Kiyaadéka déku wayékna wani taakwa ye baadi kéraamarék ye dé kiyaak. Kiyaadéka nak wayékna wani taakwa ye baadi kéraamarék ye dé kiyaak.
26 Kiyaadéka akwi wayékna waga male ye de akwi baadi kéraamarék ye de kiyaak.
27 Yadaka kukba lé wani taakwa kiyaak.
28 Bulaa naanat mé wakwe. Kiyaan du taakwa nébéle raapdaran tuléké méné wakweyo. Wani tulé wani taakwa kiyadé wale raké lé yo? Déknyényba wani némaadugu wayéknaje akwi de lérét yak." Naate de Sadyusina du Jisasnyét wakwek.
29 Jisas deku kudi véknwute dé derét wak, "Guné Gotna nyégaba kwaakwa kudi las kaapuk kutdénggunén. Kutdéngmarék yate Gotna apaké wawo kaapuk kutdénggunén. Yagunéka guna mawulé sépélak dé yo. Mé véknwu.
30 Kukba Got wadu kiyaan du taakwa nébéle raapme de Gotna gayéba rate déku kudi kure giyaakwa du pulak raké de yo. Rate du de taakwa yamarék yaké de yo. Taakwa de du ramarék yaké de yo.
31 Kudi las wawo wakweké wunék, kiyaan du taakwa nébéle raapdaranké. Got gunat wakwedéka déku nyégaba kwaakwa kudi las vétakne guné kaapuk miték sanévéknwugunékwa.
32 *Got dé wak, 'Wuné Ebrayamna némaan ban. Wuné Aisakna némaan ban. Wuné Jekopna némaan ban. Wuné deku némaan ban Got wuné ro.' Naate wadéka déku

* **22:21:** Ro 13:7 * **22:23:** Ap 23:8 * **22:24:** Diu 25:5 * **22:32:** Eks 3:6

kudi déku nyégaba kwaadéka naané kutdéngék. Dé kiyaan duna némaan ban kaapuk radékwa. Wani du déknyényba de kiyaak. Taale de kiyaak. Kukba Got dé wani kudi wak. De kiyae tépa nébéle raapme radaka dé Got wani kudi wak. Got kiyae nébéle raapme rakwa duna némaan ban dé ro. Got wan kulé rakwa duna némaan ban. Waga naané kutdéngék."

33 Naate wadéka waba tén du béré taakwa béré wani kudi véknwute déku kudiké kwagénte de sanévéknwu wanévéknwuk.

Akwi kudit talaknan kudiké dé Jisas wakwek

34 Wani kudi wadéka de Sadyusina du kudi bulmarék rak. Radaka Parisina du véknwutakne yae de de wale jawe rak.

35-36 Radaka de wale rate apa kudiké yakwatnyékwa du nak déku mawuléba dé wak, "Dé wuna kudi kaatate sal kapéredi kudi waké dé yo?" Naate sanévéknwute dé Jisasnyét wak, "Némaan du, méné Gotna kudiké méné naanat yakwatnyu. Naana apa kudiba samu némaa kudi dé akwi némaa kudit talaknak?"

37 *Naate waatadéka dé dérét wak, "Guné guna Némaan Ban Gotké mawulat kapére yaké guné yo. Yate guné dérét wagunu dé guna mawulé, guna wuraanyan, guna yaamabiké dé némaan ban raké dé yo.

38 Wani kudi wan némaa kudi. Akwi némaa kudit débu talaknak.

39 *Nak némaa kudi wan waga male. Kéga dé wo, 'Guné guna sépéké mawulat kapére yagunékwa pulak nak du taakwaké mawulat kapére yaké guné yo. Yate derét kutkalé yaké guné yo.'

40 Wani kudi vétik wan némaa kudi. Akwi némaa kudit débu talaknak. Guné wani kudi véknwute wadékwa pulak yate guné Moses wakwen apa kudi Gotna yéba wakwekwa duna kudi wawo guné véknwu." Naate dé Jisas wak.

Jisas dé derét waatak Got wadén banké

41-42 Parisina du yae nakurakba jawe tédaka dé Jisas derét waatak, "Gunat kutkalé yaduké Got wadén ban Krais yaga pulak ban dé? Yaga guné déké sanévéknwu? Dé kiyadéna képmawaara?" Naate waatadéka de dérét wak, "Wan Devitna képmawaara."

43-44 *Naate wadaka dé derét wak, "Déknyényba Krais kéni képmaaba ramarék yadéka Gotna Yaamabi Devitna mawuléba wulae tédéka Devit dé Kraiské kéga wak, 'Wuna Némaan Ban.' Naate wate dé kéga wak:

> Némaan Ban Got wuna Némaan Banét dé wak,
> 'Méné némaan ban rate wuna yéknwun tuwa taababa raké méné yo.
> Raménu wuné wawuru ména maama ména taababa raké de yo.
> Rado méné némaan ban rate deké véké méné yo.'

Naate dé Got wak.

Devit wani kudi wakwete dé Kraiské 'Wuna Némaan Ban' dé naak. Samuké nae dé Devit Kraiské waga wak?

45 Devit Got wadén ban Kraiské 'Wuna Némaan Ban' naadéka yaga pulak dé Krais Devitna képmawaara ro? Krais Devitna képmawaara rate Devitna némaan ban wawo dé ro, kapu yaga pulak?"

46 Waga wadéka de Jisasna kudi kaataké de yapatik. Wani nyaa de dérét kudi las wawo waatamuké de wup yak. Kukba wawo de dérét kudi las tépa kaapuk waatadan.

23

Apa kudiké kutdéngkwa du Parisina duké wawo dé wakwek

1 Jisas dé déku du, wupmalemu nak du taakwat wawo dé kudi wakwek.

---

* **22:37:** Diu 6:5 * **22:39:** Lev 19:18; Ro 13:9-10; Ga 5:14 * **22:43-44:** Sam 110:1; Ap 2:34-35

2 Kéga dé wakwek: “Apa kudiké kutdéngkwa du, Parisina du wawo de Moses déknyényba wakwen apa kudiké de miték kutdéngék.
3 Kutdéngdanké sanévéknwute guné deku kudi véknwute wakwedakwa pulak yaké
guné yo. Yate guné yadakwa pulak yamarék yaké guné yo. De wupmalemu kudi
wakwete de wadan pulak kaapuk yadakwa.
4 Du nak wupmalemu gwalmu yaatadéka nak du yae las wawo akutaknadékwa
pulak, Parisina du apa kudiké kutdéngkwa du wawo de apa jébaa las wawo du
taakwaké de kwayu. Kwayéte de derét kéga wakweyo, ‘Guné kéni apa kudi akwi
véknwute wadékwa pulak yaké guné yo.’ Naate wadaka de wani kudi véknwute
wadékwa pulak yaké apakélé jébaa de yo. Yadaka de deké mawulé lékmarék yate derét
kutkalé kaapuk yadakwa.
5 *Akwi du taakwa derét véte deké ‘Yéknwun du’ naadoké de mawulé yo. Yate Gotna
kudi las nyégaba kaviye de wani nyéga deku lékwés deku taababa wawo de giyu. Gite
deku baapmu wutna waabuba de kuso.
6 De nak du wale kadému kate de yéknwun taaléké sékalte du taakwana méniba raké
de mawulé yo, de véte deku yéba kevérékdoké. De Gotna kudi bulnakwa gat wulae
némaan duna taaléba raké de mawulé yo.
7 De du taakwa jawudakwa taaléba yeyé yeyado nak du taakwa derét véte kéga
wadoké de mawulé yo: ‘Wan naana némaan du dewa yaakwa. Naanat Gotna kudiké
yakwatnyékwa du.’ Naate wadoké de mawulé yo.
8 “Guné wuna du rate guné waga yamarék yaké guné yo. Guné akwi wuna jébaaba
yaale némaadugu wayéknaje guné ro. Ragunu guna némaadugu wayéknaje gunéké
wamarék yaké de yo, ‘Naanat Gotna kudiké yakwatnyékwa du.’ Naate wamarék yaké
de yo, wuné kapmu gunat Gotna kudiké yakwatnyékwa du rawurékwa bege.
9 Awuréba rakwa ban guna yaapa wan nakurak male dé ro. Radékwaké guné nak
duké ‘Naana némaan ban’ naamarék yaké guné yo.
10 Guna némaan ban wan wuné Got wadén ban Krais. Waga kutdéngte guné nak
duké, ‘Naana némaan ban’ naamarék yaké guné yo.
11 *Guna du nak némaan ban raké mawulé yadéran dé guna jébaa yakwa du raké dé
yo.
12 *Deku yéba kevérékgwa du taakwaké kukba Got wadu de bakna du taakwa raké
de yo. Deku yéba kevérékmarék yakwa du taakwaké kukba Got wadu de némaan du
taakwa raké de yo.”

Yénaa yadakwaké dé Jisas kudi wakwek

13 Wani kudi watakne dé Jisas apa kudiké kutdéngkwa du, Parisina duwat wawo dé
kéga wakwek: “Guné apa kudiké kutdéngkwa du, Parisina du wawo, guné kapéredi
mu yaaké dé yo. Guné miték rasaakumarék yaké guné yo. Guné yénaa yakwa du
guné. Wupmalemu du taakwa Gotna kémba yaalaké de mawulé yo. Yadaka guné
kudi wakwegunéka véknwute de Gotna kémba yaalaké de yapatiyu. Guné wawo Gotna
kémba kaapuk yaalagunékwa.
14 [“Guné apa kudiké kutdéngkwa du, Parisina du wawo, guné kapéredi mu yaaké
dé yo. Guné yénaa yakwa du guné. Guné dukiyaataakwana gwalmu akwi guné kérao.
Kérae guné yénaa yate apakélé kudi Gorét wakweyo, nak du taakwa gunat véte guna
yéba kevérékdoké. Yagunékwaké apakélé kapéredi mu guné yaaké dé yo.]
15 “Guné apa kudiké kutdéngkwa du, Parisina du wawo, guné kapéredi mu yaaké
dé yo. Guné yénaa yakwa du guné. Guné séknaa yaabuba yéte kusba yéte nébuba
wawo yéte guné guna kudi véknwuran duké nak guné sékalu. Sékale véguné ka wani
du guna jébaaba wulaadéka dérét yakwatnyéguné ka dé wupmalemu kapéredi mu yo.

* **23:5:** Mt 6:1 * **23:11:** Mk 9:35; Lu 22:26 * **23:12:** Lu 18:14

Yadékwa kapéredi mu yagunékwa kapéredi mat débu talaknak. Guné wawo dé wawo guné akwi kapéredi taalat yéké guné yo.

16 “Méni kiyaan du dé nak dut yaabu wakwatnyéké yapatidékwa pulak, guné nak du taakwat yéknwun yaabu wakwatnyéké guné yapatiyu. Gunéké kapéredi mu yaaké dé yo. Guné kéga guné wo, ‘Du las jébaa nak yaké yate Gotna kudi buldakwa némaa gana yéba adél ye kudi wakwedaran wan bakna mu. Kukba de mawulé yadaran wani kudi kulaknyényké de yo. De jébaa yaké yate Gotna kudi buldakwa némaa gaba taknadan gol matut yadan gwalmuna yéba adél ye kudi wakwedaran wan némaa mu. Wadan pulak yaké de yo. Kukba de wani kudi kulaknyénymarék yaké de yo.’

17 Guné waga wate guné waagété yo. Méni kiyaan du yaabuké miték kutdéngmarék yadakwa pulak, guné Gotké kaapuk miték kutdénggunén. Samu mu wan némaa mu, Gotna kudi buldakwa némaa ga, kapu wani gaba rakwa gwalmu? Gotna kudi buldakwa némaa gaba rakwa gwalmu, Gotna kudi buldakwa némaa ga wawo, akwi wan némaa mu. Wani ga wan Gotna ga. Wani gaba rakwa gwalmu wan Gotna gwalmu.

18 Guné kéga wawo guné wo, ‘Du las jébaa nak yaké yate kwaami tuwe Gotké kwayédakwa jaabéna yéba adél ye kudi wakwedaran wan bakna mu. Kukba de mawulé yadaran wani kudi kulaknyényké de yo. De jébaa nak yaké yate wani jaabéba kwaakwa kwaamina yéba adél ye kudi wakwedaran wan némaa mu. Wadan pulak yaké de yo. Wani kudi kulaknyénymarék yaké de yo.’

19 Guné waga wate méni kiyaan du yaabuké miték kutdéngmarék yadakwa pulak, guné Gotké kaapuk miték kutdénggunén. Samu mu wan némaa mu, Gotké kwayédakwa kwaami, kapu Gotké kwayédakwa kwaami kwaakwa jaabé? Wani mu vététi wan némaa mu.

20 Kwaami tuwe Gotké kwayédakwa jaabé wan Gotna mu. Wani jaabéba kwaakwa kwaami wan wawo wan Gotna mu. Du wani jaabéna yéba adél ye kudi wakwedaran de wani jaabéba kwaakwa kwaamina yéba wawo adél ye kudi wakweyo.

21 Got déku gaba dé ro. Du Gotna kudi buldakwa némaa gana yéba adél ye kudi wakwedaran de Gotna yéba wawo adél ye kudi wakweyo.

22 *Got déku gayéba dé ro. Du Gotna gayéna yéba adél ye kudi wakwedaran de Got rakwa jaabéna yéba adél ye kudi wakweyo. Waga yate de Gotna yéba wawo adél ye kudi wakweyo. Guné jébaa nak yaké yate adél ye kudi wakwegunéran guné wagunén pulak yaké guné yo.

23 “Guné apa kudiké kutdéngkwa du, Parisina du wawo, gunéké kapéredi mu yaaké dé yo. Guné yénaa yakwa du guné. Guné akwi gwalmu muniye tabé nak taaba sékét nak taababa kayék wan véti wan véti takne guné nakurak tabé Gotké kwayu. Waga kwayéte guné akwi kutjo wawo muniye tabé nak taaba sékét nak taababa kayék wan véti wan véti takne guné nakurak tabé Gotké kwayu. Kutjo wan némaa mu kaapuk. Wan makwal mu. Guné wani makwal muké sanévéknwute guné Moses wakwen apa kudiba kwaakwa némaa muké kaapuk sanévéknwugunékwa. Guné nak du taakwat kutkalé kaapuk yagunékwa. Guné nak du taakwaké mawulé kaapuk lékgunékwa. Guné Gotké miték sanévéknwumarék yate guné yaké wagunékwa pulak kaapuk yagunékwa. Guné guna gwalmu muniye tabé nak taaba sékét nak taababa kayék wan véti wan véti takne nakurak tabé Gotké kwayégunékwa wan yéknwun. Wani mu kulaknyénymarék yaké guné yo. Wani makwal mu yate guné wekna wakwewurén némaa mu wawo yagunu mukatik guné miték yakatik guné yak.

24 Méni kiyaan du dé nak dut yaabu wakwatnyéké yapatidékwa pulak, guné nak du taakwat yéknwun yaabu wakwatnyéké guné yapatiyu. Guné makwal mu yaké guné apa jébaa yate miték yo. Némaa mu yaké guné yékéyaak yo. Yate kéni du pulak guné yo. Dé

* **23:22:** Mt 5:34

gu tuwe kaké yate makwal saat guba kwaadéka kutdéngte dé kérae kure ye guriksado. Yate bulmakawu guba kwaadéka kutdéngmarék yate dé bulmakawu gu wale ko.

25 “Guné apa kudiké kutdéngkwa du, Parisina du wawo, gunéké kapéredi mu yaaké dé yo. Guné yénaa yakwa du guné. Guné awu yakutnyéte kapasaknwu male guné yakutnyu. Yaalésaknwu kaapuk yakutnyégunékwa. Yagunéka yaalé kapéredi dé yo. Guné guna sépéké sanévéknwute wupmalemu gwalmu nak du taakwat nyégéle gwalmu las sél ye bakna kéraagunéka guna mawulé kapéredi dé yo, wani awuna yaalésaknwu kapéredi yadékwa pulak.

26 Guné Parisina du, méni kiyaan du yaabuké miték kutdéngmarék yadakwa pulak, guné kaapuk miték kutdénggunén. Guné awu yakutnyéte taale awulaba yakutnyéké guné yo. Waga yagunu kapasaknwu yéknwun yaké dé yo. Waga yagunéran pulak guné kapéredi mawulé kulaknyénye yéknwun mawulé yagunu guna mawulé miték tédu guné yéknwun mu yakwa du raké guné yo.

27 “Guné apa kudiké kutdéngkwa du, Parisina du wawo, gunéké kapéredi mu yaaké dé yo. Guné yénaa yakwa du guné. Guné gaaba ségwi rémdan waagu pulak guné ro. Du taakwa wani waagu takuba de yéknwun mu takno.

28 *Taknadaka nak du taakwa véte wani muké male sanévéknwute de wo, ‘Wan yéknwun.’ Naate wate de ada waaguba kwaakwa kiyaan duna apa kapéredi muké wawo kaapuk kutdéngdan. Guné waga pulak. Du taakwa gunat véte de wo, ‘Wan yéknwun mu yakwa du.’ Naate wate de kaapuk kutdéngdan. Guna mawulé kapéredi dé yo. Yadéka guné yénaa yate kapéredi mu guné yo.

Yadan kapéredi mu Got derét yakatadéranké dé wakwek

29 “Guné apa kudiké kutdéngkwa du, Parisina du wawo, gunéké kapéredi mu yaaké dé yo. Guné yénaa yakwa du guné. Gotna yéba kudi wakwen du, nak yéknwun mu yakwa du wawo déknyényba re kiyaadaka rémdaka guné rémdan taaléba yéknwun mu takno.

30 Takne guné wo, ‘Naané naana képmawaara radan tulé rano mukatik, naané, de yadan pulak, Gotna yéba kudi wakwen duwat viyaapérekmarék yakatik naané yak.’

31 *Naate wate guné derét viyaapéreknén duna képmawaara ragunékwaké guné wo. Waga wate ragunéka guna mawulé deku mawulé pulak dé tu.

32 Tédéka de kapéredi mu yadan pulak, guné wawo kapéredi mu yo.

33 *Guné kapéredi mu yakwa du. Duwat tikwa kaabe pulak rate guné kapéredi mu yo. Got wadu guné kapéredi taalat yéké guné yo. Nak taalat yaage yéké yapatiké guné yo.

34 *“Wuné wawuru Gotna yéba kudi wakwekwa du, yéknwun mawulé pukaakwa du, Gotna kudiké yakwatnyékwa du gunéké yaaké de yo. Wuné kutdéngék. De yaado guné lasnyét viyaapérekgé guné yo. Lasnyét miba viyaapata taknaké guné yo. Lasnyét guné Gotna kudi bulgunékwa gaba raamény baagwit viyaaké guné yo. Lasnyét kélékére yéké guné yo kés gayé nak gayét.

35 *Guné waga yagunu Got yagunén kapéredi mu gunat yakataké dé yo. Déknyényba guna képmawaara wupmalemu yéknwun mu yan duwat de viyaapéreknék. Taale Ken déku wayékna Ebelét dé viyaapéreknék. Viyaapérekdéka guna képmawaara yéknwun mu yakwa duké kélik yate derét de viyaapéreknék. Viyaapérekgére ye viyaapérekgére ye kukba de Berekaiana nyaan déku yé Sekaraia dérét de viyaapéreknék. Dé Gotna gana nyédéba tédéka de dérét viyaapéreknék.

---

* **23:28:** Lu 16:15 * **23:31:** Ap 7:52 * **23:33:** Mt 3:7 * **23:34:** 1 Te 2:15 * **23:35:** Jen 4:8; Yi 11:4

36 Viyaapérekdanké Got yadan kapéredi muké sanévéknwute guné deku képmawaarat némaanba yakataké dé yo. Guné kéni tulé rakwa du, yadan kapéredi mu gunat némaanba yakataké dé yo. Adél wuné gunat wakweyo.”

Jisas Jerusalemba rakwa du taakwaké dé némaa mawulé léknék

37 *Jisas wani kudi watakne dé waba tén du taakwat véte dé wak, “Guné Jerusalemba rakwa du taakwa, guné Gotna yéba kudi wakwen duwat guné viyaapéreknék. Got wadéka déku kudi kure yén du gunéké de yék. Yédaka guné derét matut viyaagunéka de kiyaak. Gunéké wuné mawulé léknu. Séraa kéraalén nyaanké sarépgwe rate deké miték vélékwa pulak, wuné wupmalemu apu gunat kutkalé yate gunéké miték véké wuné mawulé yak. Mawulé yawuréka guné kélik guné yak.

38 Yagunénké kukba du yae guna gayé yaalébaanké de yo. Yaalébaando guné waba ramarék yaké guné yo. Guna gayé bakna taalé téké dé yo.

39 *Wuné kutdéngék. Guné wunat tépa bari vémarék yaké guné yo. Kukba guné wunéké waké guné yo, ‘Got wadéka dé wani du yaak. Naané déku yéba kevérékgé naané yo.’ Naate wagunu wuné gwaamale yaawuru guné wunat tépa véké guné yo. Adél wuné gunat wakweyo.” Naate dé Jisas wak.

24

Gotna kudi buldakwa némaa ga yaalébaandaranké dé wakwek

1 *Jisas Gotna kudi buldakwa némaa ga kulaknyénytakne yéké yadéka de déku du déké yaak. Yae de dérét wak, “Mé vé. Kéni ga wan yéknwun ga.”

2 Naate wadaka dé derét wak, “Ao, bulaa wan yéknwun ga. Yéknwun matut yadaka naané vu. Kukba du yae kéni ga akwi yaalébaanké de yo. Yaalébaante de kéni matu kérae yatjadado kéni matu nak matuba kwaamarék yaké dé yo. Adél wuné gunat wakweyo.”

Wupmalemu kapéredi mu yaadéranké dé Jisas wakwek

3 Wani kudi watakne Jisas wani ga kulaknyénytakne ye dé Oliv nébat waarék. Waare radéka déku du male déké ye de dérét wak, “Naanat mé wakwe. Yani nyaa Gotna kudi buldakwa némaa ga yaalébaanké de yo? Samu mu taale yaadu vétakne kéga waké naané yo, ‘Ao, bulaa Jisas gwaamale yaaran nyaa bari yaaké dé yo. Yaadu kéni képmaa bari kaapuk yaké dé yo.’ Yani nyaa naané waga waké naané yo?”

4 Naate waatadaka dé Jisas wak, “Guné jérawu yaké guné yo. Yate yénaa yakwa duna kudi véknwumarék yaké guné yo.

5 *Wani kudi wuné wo, wupmalemu du yae de gunat yénaa yaké mawulé yadaran bege. Yénaa yate wuna yéba wakwete de nak nak kéga waké de yo, ‘Wuné Got wadén ban Krais wuné.’ Naate wado wupmalemu du taakwa yénaa yadan kudi véknwuké de yo.

6 Wupmalemu du waariyaké de yo. Waariyado nak du waariyadakwaké bulké de yo. Yado véknwute guné wup yamarék yaké guné yo. Taale waga yaké de yo. Sésékukba yaaran tulé kukba yaaké dé yo.

7 Nak képmaaba rakwa du taakwa de nak képmaaba rakwa du taakwa wale waariyaké de yo. Nak némaan banna kém nak némaan banna kém wale waariyaké de yo. Wupmalemu képmaaba du taakwa kaadé wale re kiyaaké de yo. Wupmalemu képmaaba wupmalemu apu apakélé anyék kutké lé yo.

8 Wani kapéredi mu wan taakwa nyaan batnyé kéraaké yate kaagél kutdakwa pulak. Wani taakwa kaagél las wawo kutdaran pulak, kukba kapéredi mu las wawo yaaké dé yo.

---

* **23:37:** Ap 7:59 * **23:39:** Sam 118:26 * **24:1:** Lu 19:44 * **24:5:** Mt 24:23-24; 1 Jo 2:18

9 *“Guné wuna du ragunékwaké akwi képmaaba rakwa du taakwa gunéké kélik yaké de yo. Yate gunat kéraе kure ye kapéredi mu gunat yate gunat viyaapérekgé de yo.
10 Wani tulé wupmalemu du taakwa wunéké kuk tiyaaké de yo. Wupmalemu du taakwa deku du taakwaké kélik yate derét deku maamaké kwayéké de yo.
11 *Kukba wupmalemu du yae nak nak yénaa yate kéga waké de yo, ‘Wuné Gotna yéba kudi wakwekwa du wuné.’ Naate wate yénaa yado wupmalemu du taakwa deku kudi véknwuké de yo.
12 Wupmalemu du taakwa wupmalemu kapéredi mu yaké de yo. Yate de yéknwun mawulé kulaknyénytakne de nak du taakwaké mawulat kapére yamarék yaké de yo.
13 Wani tulé wuna du taakwa deku mawuléba apa yate wuna jébaa kutsaakudaran kukba Got derét kéraadu de dé wale miték rasaakuké de yo apuba apuba.
14 *Wuna du taakwa gege gayét yéte akwi képmaaba rakwa du taakwat wuna kudi kéga wakweké de yo, ‘Got némaan ban rate du taakwaké miték véké dé yo.’ Naate wakwedo kukba sésékukba yaaran nyaa yaaké dé yo.” Naate dé Jisas wak.

Kapéredi mu yadaranké dé Jisas kudi wakwek

15 *Guné kéni nyégaba véte kéni muké miték sanévéknwuké guné yo.
Wani kudi watakne dé Jisas kéga wakwek: “Déknyényba Gotna yéba kudi wakwen du nak déku yé Danyel dé kéni kudi kavik: Kukba du nak yae Gotna kudi buldakwa némaa gaba Got waatidén mu nak taknaké dé yo. Taknadu de wani gaké ‘Kapéredi ga’ naaké de yo. Waga kavidén mu yaaladu guné véké guné yo.
16 Véte wani tulé guné Judiaba rakwa du taakwa guna gayé kulaknyénytakne nébat bari yaage yéké guné yo.
17 Wani tulé kaapaba rakwa du taakwa bari yaage yéké de yo. Deku gwalmu kéraaké deku gat tépa wulaamarék yaké de yo. Bakna yaage yéké de yo.
18 Yaawiba tékwa du taakwa gayét gwaamale ye baapmu wut las wawo kéraamarék yaké de yo. Bari yaage yéké de yo.
19 Wani kapéredi tulé nyaan tékwa taakwa, baadiké munyaa kwayékwa taakwa bari yaage yéké yapatiké de yo. Deké wuné mawulé léknu.
20 Wani kapéredi tulé maas viyaakwa tuléba yaadéran yaga pulak guné bari yaage yéké guné yo? Wani kapéredi tulé yaap ra nyaaba yaadéran yaga pulak guné bari yaage yéké guné yo, Moses wakwen apa kudi yaap ra nyaaba guné séknaa yaabuba yémuké waatidékwa bege? Yégunéranké sanévéknwute guné Gorét waataké guné yo, wani kapéredi tulé wani tuléba yaamarék yaduké.
21 Wani tulé wupmalemu kapéredi mu yaaké dé yo. Wani kapéredi mu akwi kapéredi mat talaknaké dé yo. Déknyényba Got akwi mu kuttaknadén tulé waga pulak kapéredi mu las kaapuk yaan. Bulaa wawo kukba wawo waga pulak kapéredi mu tépa yaamarék yaké dé yo.
22 Wani kapéredi mu yaadu Got déku du taakwaké mawulé lékte wadu wani mu bari kaapuk yaké dé yo. Waga wamarék yadu mukatik akwi du taakwa kiyaado.
23 “Wani tulé du las gunat kéga wadaran, ‘Wani dut mé vé. Wan Got wadén ban Krais waba dé ro.’ Naate wadaran guné deku kudi véknwumarék yaké guné yo. De yénaa de yo.
24 *Wupmalemu du yae Gotna du taakwat yénaa yate nak nak kéga waké de yo, ‘Wuné Got wadén ban Krais wuné.’ Waga wado las yénaa yate nak nak kéga waké de yo, ‘Wuné Gotna yéba kudi wakwekwa du wuné.’ Naate watakne de yénaa taknate kés pulak nak pulak apa jébaa, déknyényba vémarék yagunén apa jébaa wawo yaké de yo. Guna mawulé yaalébaanké waga yaké de yo.

* **24:9:** Mt 10:22; Jo 16:2 * **24:11:** 1 Jo 4:1 * **24:14:** Mt 28:19 * **24:15:** Dan 11:31 * **24:24:** 2 Te 2:9; Re 13:13

25 Gunat wunébu wakwek, kukba yaaran muké. Kukba wani mu yaadu guné véte
kutdéngte guné deku kudi véknwumarék yaké guné yo.
26 “Du taakwa las gunat waké de yo, ‘Mé vé. Got wadén ban Krais dé du ramarék
taaléba dé ro.’ Naate wadaran guné wani taalat yémarék yaké guné yo. De gunat waké
de yo, ‘Mé vé. Got wadén ban Krais wani gaba dé awula ro.’ Naate wadaran guné deku
kudi véknwumarék yaké guné yo.
27 Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan gwaamale giyaawuru akwi du taakwa véké de
yo. Nyét kulabidéka akwi du taakwa védakwa pulak, guné akwi wuné giyaawuru véké
guné yo. Waga végunéranké sanévéknwute guné deku yénaa kudi véknwumarék yaké
guné yo.”
28 Naate watakne dé Jisas kéni kudi wakwek, “Kwarékadi yaate jawudaka véte guné
kiyaan kwaami nak radékwaké kutdéngék. Wani muké kutdénggunékwa pulak, guné
wakwewurén mu véte kutdéngké guné yo, wuné yaawuréranké.”

Jisas yaadéranké dé kudi wakwek

29 *Wani kudi watakne dé Jisas kéga wakwek: “Wani kapéredi mu yédu bari nyaa
vémarék yadu gaan yaké dé yo. Yadu baapmu wawo vémarék yalu kun nyétba akéréké
de yo. Akérédo nyétba tékwa akwi mu ségénte yeyé yeyaké de yo.
30 *Yado kéni képmaaba rakwa akwi du taakwa déknyényba vémarék yadan apa mu
véké de yo nyétba. Véte wunéké kutdéngké de yo. Kutdéngte de géraaké de yo. Géraate
de wuné Akwi Du Taakwana Nyaan wunat véké de yo. Wuné apat kapére yate nyaa
vékwa pulak yate buwiba rate giyaawuru véké de yo.
31 *Védo nyétba rakwa du nak kaany némaanba yapévudu wuné wawuru wuna kudi
kure giyaakwa du akwi képmaaba tékwa gege gayét ye Gotna du taakwat kure yéte
nakurakba taknaké de yo.”

Miték sanévéknwudoké dé Jisas kudi wakwek

32 Wani kudi watakne dé Jisas kéga wakwek: “Miké miték mé sanévéknwu. Mi las
gaga périye kwény lépidéka véte guné kutdéngék. Kadému naaré yakwa tulé bulaa dé
yao.
33 Wani mit véte tuléké kutdénggunékwa pulak, guné wakwewurén mu véte
kutdéngké guné yo. Wuné bari bari gwaamale yaaké wuné yo. Waga kutdéngké guné
yo.
34 Gunat wuné wakweyo. Bulaa rakwa du taakwa las kiyaamarék yate wekna rate
wakwewurén akwi mu véké de yo.
35 Nyét képmaa wawo kaapuk yaké dé yo. Wuna kudi kaapuk yamarék yaké dé yo.
Rasaakuké dé yo. Adél wuné gunat wakweyo.

Gwaamale yaadéran nyaaké kutdéngmarék yadaranké dé wakwek

36 *“Yani nyaa gwaamale yaaké wuné yo? Kéni képmaaba rakwa du taakwa wani
nyaaké kaapuk kutdéngdan. Gotna kudi kure giyaakwa du wani nyaaké kaapuk
kutdéngdan. Wuné Gotna nyaan rate wuné wawo las kaapuk kutdéngwurén. Wuna
yaapa dé kapmu dé gwaamale yaawuréran nyaaké kutdéngék.
37 *Déknyényba Noa ran tulé du taakwa yadan pulak, gwaamale yaawuréran tulé du
taakwa waga male yaké de yo.
38 Noa ran tulé apakélé kwayé kwamarék yaléka du taakwa de Gotké
sanévéknwumarék yate kéni képmaana muké male de sanévéknwuk. Sanévéknwute
kadému kadan, gu kadan, taakwa yadan, waga yadaka dé Noa apakélé sip yatakne dé
wani sipba wulaak.

---

* **24:29:** 2 Pi 3:10; Re 6:12-13 * **24:30:** Re 1:7; Mt 26:64 * **24:31:** 1 Ko 15:52; 1 Te 4:16 * **24:36:** Ap 1:7; 1 Te 5:1-2 * **24:37:** Jen 6:5-8

39 *Wani du taakwa Gotké sanévéknwumarék yate apakélé kwayéké kaapuk
sanévéknwudan. Yadaka apakélé kwayé kwaléka de gu ke akwi kiyaasadak. Wuné
Akwi Du Taakwana Nyaan gwaamale yaawuréran tulé wupmalemu du taakwa wani
du taakwa yadan pulak, kéni képmaana muké male sanévéknwuké de yo.
40 Gwaamale yaawuréran tulé du vétik kadému yaananbérén képmaaba jébaa yabéru
Gotna kudi kure giyaakwa du naknét kéraate naknét kulaknyényké de yo.
41 Wani tulé taakwa vétik kadému kawu saakérabéru Gotna kudi kure giyaakwa du
naknét kéraate naknét kulaknyényké de yo.
42 *De waga yado guné wunéké raségéte miték véké guné yo. Wuné guna Némaan
Ban yaawuréran nyaaké kaapuk kutdénggunén. Yate guné wunéké raségéte miték véké
guné yo.
43 *"Kéni aja kudi mé miték véknwu. Sél yakwa du yaaran tuléké gana bapadu
kutdéngdu mukatik dé widé kwaamarék yate miték védu sél yakwa du déku ga pérae
wulaamarék yakatik dé yak.
44 Wani kudiké sanévéknwute guné wunéké raségéte miték véké guné yo. Guné
kaapuk kutdénggunén. Yani tulé wuné Akwi Du Taakwana Nyaan gwaamale yaaké
wuné yo? Kutdéngmarék yagunéran tulé wuné gwaamale yaaranké sanévéknwute
guné wunéké raségéte miték véké guné yo."

Yéknwun jébaa yakwa du bét kapéredi jébaa yakwa du

45 Wani kudi watakne dé Jisas kéga wakwek: "Yéknwun mawulé yate yéknwun jébaa
yakwa du kéga yaké dé yo. Déku némaan ban dérét kéga waké dé yo, 'Méné wuna
jébaa yakwa duké téségéké méné yo. Yate méné deké kadému kwayéké méné yo.' Naate
watakne yédu dé waga yaké dé yo.
46 Yadu kukba déku némaan du gwaamale yae véte waké dé yo, 'Méné jébaa miték
ménébu yak. Wan yéknwun.' Naate wadéran yéknwun jébaa yakwa du yéknwun
mawulé yate miték raké dé yo.
47 *Déku némaan ban yadén yéknwun jébaa véte waké dé yo, 'Méné gwaamale
yaawuréran nyaaké kutdéngmarék yate, méné yéknwun jébaa ménébu yak. Wan
yéknwun. Bulaa méné wuna akwi gwalmuké miték véké méné yo.' Naate waké dé
yo.
48 Kapéredi mawulé yate kapéredi jébaa yakwa du déku mawuléba kéga waké dé yo,
'Wuna némaan ban nak gayét ye dé bari gwaamale yaamarék yaké dé yo.'
49 Naate watakne dé dé wale jébaa yakwa duwat viyaaké dé yo. Viyaatakne dé
waagété gu kakwa du wale rate kadému kate waagété gu kate dé waagété yaké dé
yo.
50 Yate déku némaan banké sanévéknwumarék yadu wani tulé déku némaan ban
gwaamale yaaké dé yo. Kutdéngmarék yadéran tulé gwaamale yaaké dé yo.
51 Yae wani jébaa yakwa du yan kapéredi mu véte dérét némaanba viyaaké dé yo.
Viyae wadu dé ye yénaa yakwa du wale raké dé yo, kapéredi taaléba. Wani taaléba
raran du taakwa némaa kaagél kutte géraaké de yo. Yéknwun taaléba raké mawulé yate
de némaanba géraaké de yo." Naate dé Jisas aja kudi wakwek, de yéknwun mawulé yate
gwaamale yaadéranké raségédoké.

25

Taakwa taaba vétikgé dé Jisas aja kudi wakwek

1 *Wani kudi watakne dé Jisas kéga kudi wakwek: "Gwaamale yaawuréran nyaa
Got wadu du taakwa las dé wale rado du taakwa las dé wale ramarék yaké de yo. Got

* **24:39:** Jen 7:6-23 * **24:42:** Mt 25:13 * **24:43:** Re 3:3 * **24:47:** Mt 25:21, 23 * **25:1:** Lu 12:35

némaan ban rate kéga yaké dé yo. Du nak taakwa yaké dé yak. Yadéka taakwa taaba vétik deku lam kérae kure de dérét véte kwole ye du bét taakwa wale kadému kaké de yaabuba yék.
2 Wani taakwa naktaba de yéknwun mawulé yak. Yadaka taakwa naktaba de kaapuk miték sanévéknwudan.
3 Yate de deku lam kure yéte de yaa sérak gu las wawo kaapuk kure yédan.
4 Yadaka de yéknwun mawulé yan taakwa deku lam kure yéte yaa sérak gu las wawo de kure yék.
5 Ye yaabuba radaka dé taakwa yaran du bari kaapuk yaadén. Yadéka wani taakwana méni widé yadéka de kwaak.
6 “Nyédé gubés yadéka dé du nak kéga waak, ‘Taakwa yaran du kéni dé yao. Guné ye yaabuba dérét véte guné kwole yaaké guné yo.’
7 Naate waadéka wani kudi véknwutakne de wani taakwa akwi ligéne raapme de deku lam séraknék.
8 Sérakdaka de miték sanévéknwumarék yan taakwa de yéknwun mawulé yan taakwat wak, ‘Guné naanéké yaa sérak gu las tiyaaké guné yo. Naana lam kiyaakgé dé yo.’
9 Naate wadaka de yéknwun mawulé yan taakwa derét wak, ‘Kaapuk. Kéni yaa sérak gu walkamu male dé tu. Naané gunéké gu las kwayénaran sal naana lam akwi kiyaakgé dé yo? Guné sétuwat ye guné las kéraaké yo.’
10 Naate wadaka de wani gu kéraaké yédaka dé taakwa yaran du yaak. Yaadéka de yéknwun mawulé yan taakwa dérét kwole ye de kadému kadaran gat wulaak. Wulaadaka de gwés tépék.
11 *“Kukba miték sanévéknwumarék yan taakwa yae de waak, ‘Némaan ban, méné mé gwés naapi. Naané yaalaké naané.’
12 Naate waadaka dé taakwa yaran du derét wak, ‘Kaapuk. Wuné gunat las kaapuk kutdéngwurén. Adél wuné wo.’ Naate dé miték sanévéknwumarék yan taakwat wak.”
13 *Wani kudi watakne Jisas dé derét wak, “Wani kudiké sanévéknwute wunéké wawo mé sanévéknwu. Gwaamale yaawuréran nyaaké guné kaapuk kutdénggunén. Yate guné wunéké raségéte miték véké guné yo.”

Jébaa yakwa du kupukgé dé Jisas aja kudi wakwek

14 Wani kudi watakne dé Jisas kéni aja kudi wakwek: “Gwaamale yaawuréran nyaa Got némaan ban rate kéga yaké dé yo. Némaan ban nak dé nak gayét yéké yate déku jébaa yakwa duwat waadéka yaadaka dé derét wak, de déku yéwaa kérae wani yéwaa wale jébaa yadoké.
15 *Watakne deku apaké kutdéngte dé deké nak nak yéwaa munikwek. Nakgé dé wupmalemu yéwaa kwayék (5,000). Nakgé dé wupmale yéwaa kwayék (2,000). Nakgé dé walkamu yéwaa kwayék (1,000). Waga kwayétakne dé yék.
16 Yédéka wupmalemu yéwaa nyégélén du bari ye wani yéwaa wale jébaa ye dé wupmalemu yéwaa las wawo nyégélék.
17 Wupmale yéwaa nyégélén du dé wawo wani yéwaa wale jébaa ye dé wupmale yéwaa las wawo nyégélék.
18 Walkamu yéwaa nyégélén du dé wani yéwaa wale jébaa las kaapuk yadén. Dé ye waagu vae wani yéwaa dé waaguba rémék.
19 “Kukba wupmalemu kwaaré yédéka dé némaan ban tépa gwaamale yaak, déku jébaa yakwa duké. Yae dé deké kwayédén yéwaaké de wale kudi bulké mawulé yak.
20 Yadéka dé wupmalemu (5,000) yéwaa nyégélén du wani yéwaa kure yae kwayéte dé wak, ‘Némaan ban, méné wunéké wupmalemu (5,000) yéwaa méné tiyaak. Bulaa mé

* **25:11:** Lu 13:25-27 * **25:13:** Lu 12:40 * **25:15:** Ro 12:6

vé. Wani yéwaa wale jébaa yawuréka tiyaadan yéwaa kén kén. Wupmalemu (5,000) yéwaa las wawo wuné nyégélék.'
21 *Naate watakne akwi yéwaa (10,000) kwayédéka dé déku némaan ban wak, 'Méné yéknwun jébaa yakwa du méné. Yéknwun jébaa ménébu yak. Méné makwal muké ménébu miték vék. Véménénké wuné wawuru méné wupmalemu muké némaan ban raké méné yo. Méné wuné wale rate, ané yéknwun mawulé yate miték raké ané yo.'
22 "Dé waga wadéka dé wupmale (2,000) yéwaa nyégélén du yae dé wak, 'Némaan ban, méné wunéké wupmale (2,000) yéwaa méné tiyaak. Bulaa mé vé. Wani yéwaa wale jébaa yawuréka tiyaadan yéwaa kén kén. Wupmale (2,000) yéwaa las wawo wuné nyégélék.'
23 Naate watakne akwi yéwaa (4,000) kwayédéka dé déku némaan ban wak, 'Méné yéknwun jébaa yakwa du méné. Yéknwun jébaa ménébu yak. Méné makwal muké ménébu miték vék. Véménénké wuné wawuru méné wupmale muké némaan ban raké méné yo. Méné wuné wale rate, ané yéknwun mawulé yate miték raké ané yo.'
24 "Dé waga wadéka dé walkamu (1,000) yéwaa nyégélén du yae dé wak, 'Némaan ban, wuné ménéké wuné kutdéngék. Méné du taakwaké mawulé kaapuk lékménékwa. Méné gwalmu las wawo kéraaké mawulé yate jébaa yate méné nak du taakwat kutkalé kaapuk yaménékwa.
25 Wuné ménéké wup yate wuné képmaaba waagu vae ména yéwaa rémék. Tépa kérae wuné ména yéwaa ménéké wuné kure yao. Mé kut.'
26 Naate wadéka dé némaan ban dérét wak, 'Méné kapéredi jébaa yate wulkiyaa yakwa du méné. Wuné nak du taakwaké mawulé lékmarék yate, gwalmu las wawo kéraaké mawulé yate, jébaa yate, wuné nak du taakwaké kaapuk sanévéknwurékwa. Wan adél méné wak. Waga yawurékwaké ménébu kutdéngék.
27 Kutdéngte samuké méné wuna yéwaa kure ye yéwaa taknadakwa gaba taknamarék yak? Méné waba taknaménu mukatik wuné gwaamale yae wani yéwaa kéraate yéwaa las wawo kéraakatik wuné yak.'
28 Naate watakne dé jébaa yakwa nak duwat wak, 'Guné déké kwayéwurén yéwaa dérét nyégéle guné wupmalemu (10,000) yéwaa yan duké kwayéké yo.' Naate dé wak."
29 *Jisas wani kudi watakne dé derét wak, "Yéknwun jébaa ye wupmalemu gwalmu kéraan du taakwa kukba gwalmu las wawo kéraaké de yo. Yéknwun jébaa yamarék ye walkamu gwalmu yan du taakwa kukba bakna raké de yo."
30 Naate watakne dé Jisas wak, "Wani némaan ban dé déku jébaa yakwa duwat wak, 'Guné kapéredi jébaa yan dut kérae kaapat yatjagwadéké guné yo. Yagunu dé gaankété yakwa kapéredi taaléba raké dé yo. Wani taaléba du taakwa némaa kaagél kutte géraaké de yo. Yéknwun taaléba raké mawulé yate de némaanba géraaké de yo.' Naate dé némaan ban wak."

Jisas némaan ban rate yadan mu kaatadéranké dé wakwek

31 *Wani kudi watakne dé Jisas kéga wakwek: "Kukba wuné Akwi Du Taakwana Nyaan gwaamale yaaké wuné yo. Gotna kudi kure giyaakwa du wuné wale yaado wuné akwi du taakwaké némaan ban raké wuné yo. Apat kapére yate némaan ban rate deké wakweké wuné yo.
32 Kéni képmaaba rakwa akwi du béré taakwa béré wuna méniba jawe saakiké de yo. Saakido wawuru de kém vétik téké de yo. Sipsipké téségékwa du yadékwa pulak wuné yaké wuné yo. Dé jébaa yate sipsip meme pévédéka de sipsip nak taalat yédaka de meme nak taalat de yu. Wani du yadékwa pulak wuné yaké wuné yo.
33 Yate wuné du taakwat wawuru de du taakwa las wuna yéknwun tuwa taababa tédo de las wuna aki tuwa taababa téké de yo.

* **25:21:** Lu 16:10 * **25:29:** Mk 4:25 * **25:31:** Mt 16:27

34 *Tédo wuné némaan ban rate wuna yéknwun tuwa taababa tékwa du taakwat kéga waké wuné yo, ‘Wuna yaapa Got gunat débu kutkalé yak. Bulaa guné mé yaala. Miték rasaakugunéran taalé débu miték yak. Déknyényba kéni képmaa batnyé yadén tulé dé miték rasaakugunéran taaléké dé wak.
35 Déknyényba wuné kaadé wale rawuréka guné wunéké kadému tiyaak. Gutak yadéka guné wunéké gu tiyaagunéka wuné kak. Wuné nak geba yaawuréka guné wunat guna gat kure yék.
36 Wuné baapmu wut yamarék bakna téwuréka guné wunéké baapmu wut tiyaagunéka wuné gik. Kiyakiya yadéka guné wunat kutkalé yak. Wuné raamény gaba kwaawuréka guné yaate guné wunat vék. Waga yagunénké bulaa yéknwun taaléba miték rasaakuké guné yo.’
37 “Wuné waga wawuru yéknwun mu yakwa du taakwa kéga waké de yo, ‘Némaan Ban, yani nyaa méné kaadé wale raménéka naané ménéké kadému kwayék? Yani nyaa méné guké kiyaaménéka naané ménéké gu kwayék?
38 Yani nyaa méné nak geba yaaménéka naané ménat naana gat kure yék? Yani nyaa méné baapmu wut yamarék bakna téménéka naané ménéké baapmu wut kwayék?
39 Yani nyaa ménat kiyakiya yadéka naané ménat kutkalé yak? Yani nyaa méné raamény gaba kwaaménéka naané ménat véké yék?’
40 *Waga waatado wuné némaan ban rate derét kéga waké wuné yo, ‘Guné wuna jébaaba yaalan du taakwat nak kutkalé yate guné wunat wawo kutkalé guné yak. Adél wuné gunat wakweyo.’
41 *“Wuné waga watakne wuné wuna aki tuwa taababa téran du taakwat kéga waké wuné yo, ‘Got gunéké débu kuk kwayék. Bulaa guné wunat kulaknyénytakne yaa yaansaakukwa taalat yéké guné yo. Wani yaa kiyaakmarék yaké dé yo. Déknyényba Got wani taalé yatakne dé wak, Seten déku du wale wani kapéredi taaléba raké de yo. Naate wadén taalat guné yéké guné yo.
42 Déknyényba wuné kaadé wale rawuréka guné wunéké kadému kaapuk tiyaagunén. Gutak wunat yadéka guné wunéké gu kaapuk tiyaagunén.
43 Wuné nak geba yaawuréka guné wunat kaapuk kure yégunén guna gat. Wuné baapmu wut yamarék bakna téwuréka guné wunéké baapmu wut kaapuk tiyaagunén. Wunat kiyakiya yadéka, raamény gaba wawo kwaawuréka guné wunat kaapuk yae végunén.’
44 “Wuné waga wawuru de wawo waké de yo, ‘Némaan Ban, yani nyaa méné kadému guké kiyaaménéka véte naané ménéké kadému gu kaapuk kwayénan? Yani nyaa méné nak geba yaaménéka, baapmu wut yamarék bakna téménéka, ménat kiyakiya yadéka, raamény gaba kwaaménéka, véte naané ménat kutkalé kaapuk yanan?’
45 Naate wado wuné némaan ban rate derét kéga waké wuné yo: ‘Guné wuna jébaaba yaalan du taakwat nak kutkalé yamarék yate guné wunat wawo kutkalé kaapuk yagunén. Deké kuk kwayéte wunéké wawo guné kuk tiyaak. Adél wuné gunat wakweyo.’
46 “Wuné waga wawuru wuna jébaaba yaalan du taakwat kutkalé yamarék yan du taakwa de kapéredi taalat yéké de yo. Ye waba rate apakélé kaagél kutsaakuké de yo. Yado wuna jébaaba yaalan du taakwat kutkalé yan du taakwa yéknwun gayét ye apuba apuba miték rasaakuké de yo.” Naate dé Jisas wak.

26

Némaan du Jisasnyét viyaapérekgé de kudi gik

1 Jisas wani kudi wakwebutitakne dé déku duwat kéni kudi wakwek.

* **25:34:** Lu 12:32 * **25:40:** Yi 6:10 * **25:41:** Re 20:10; Mt 7:23

2 *“Guné kutdéngék. Nyaa vétik male re naané Juda Pasova waanakwa kadému sérakne kaké naané yo. Wani tulé de wuné Akwi Du Taakwana Nyaan wunat wuna maamaké kwayédo de wunat miba viyaapata taknaké de yo.” Naate dé derét wak.
3 Wani tulé Gotna gaba jébaa yakwa nyédé duna némaan du, kubu du wawo ye nyédé duna némaan ban déku némaan gaba jawe de rak. Wani némaan banna yé Kaiapas.
4 Rate kudi de bulék, de akélak ye Jisasnyét kulékiye viyaapérekdaranké. Bulte waga yaké de kudi gik.
5 Kudi gite de wak, “Dérét viyaapérekgé naané yo. Kadému sérakne kanaran nyaa dérét kulékimarék yaké naané yo. Bulaa wupmalemu du taakwa wani kadému kaké kéni gayét debu yaak. Bulaa naané Jisasnyét kulékinaran de rékaréka yate naanat némaanba waatiké de yo. De yédo naané dérét kulékiye viyaapérekgé naané yo.” Naate de wak.

Taakwa nak lé yéknwun yaama yakwa gu Jisasna maaknaba sévik

6 Jisas Jerusalem kulaknyénytakne dé Betanit yék. Ye saabe dé déknyényba lepéro yan du déku yé Saimon déku gaba dé rak.
7 Rate de kadému kadaka lé taakwa nak matut yadan makwal agérap kure yaak. Wani agérapba yéknwun yaama yakwa gu dé ték. Du wani gu kéraaké wupmalemu yéwaa kwayéké de yo. Wani taakwa yae lé Jisas ranba téte lé déku maaknaba wani gu sévik.
8 Séviléka de Jisasna du véte de rékaréka yak. Yate de wak, “Samuké lé wani gu bakna sévik?
9 Wani gu wan yéknwun gu. Lé wani gu kwayétakne wupmalemu yéwaa nyégéle gwalmu yamarék du taakwaké kwayélu mukatik miték yakatik lé yak.”
10 Jisas deku kudi véknwute dé derét wak, “Samuké guné wani taakwat waatiyu? Waga yamarék yaké guné yo. Wan yéknwun mu lé yak wunéké.
11 Gwalmu yamarék du taakwa de guné wale de rasaaku. Apuba apuba guné derét kutkalé yaké guné yo. Wuné guné wale rasaakumarék yaké wuné yo.
12 *Wani taakwa wuné kiyaawuru waaguba rémdaranké sanévéknwute lé wani gu wuna sépéba sévik.” Naate wate dé Juda gaaba ségwi rémké yate yadakwaké dé wakwek.
13 Wakwetakne dé derét kéga wak, “Kukba de wuna kudi akwi képmaaba wakwete kéni taakwa yan muké wawo wakweké de yo. Wakwete léké sanévéknwuké de yo. Adél wuné gunat wakweyo.” Naate dé derét wak.

Judas Jisasnyét némaan duké kwayéké dé bulék

14 Wani tulé dé Jisasna du nak déku yé Judas Iskariot dé Gotna gaba jébaa yakwa nyédé duna némaan duké yék.
15 Ye dé derét wak, “Guné wunéké samu tiyaagunu wuné Jisasnyét gunéké kwayéké wuné yo?” Naate wadéka de déké yéwaa las (30) kwayék.
16 Kwayédaka ye dé Jisasnyét deké kwayédéranké sanévéknwuk. Sanévéknwute dé wani muké bulmarék yate dérét kwayédéran tuléké dé raségék.

Jisas déku du wale de Pasova waadakwa tuléna kadému kak

17 *Pasova waanakwa tuléna kadému sérakne kanakwa tulé naané Juda béret kate yis kutmarék yadan béret male naané ko. Wani tulé yadéka yis kutmarék yadan béret batnyé sérakdan nyaa Jisasna du déké yae de wak, “Yaba gwalmu las kawu saakérano Pasova waanakwa tuléna kadému rate kaké méné mawulé yo?”
18 Naate wadaka dé wak, “Guné Jerusalemét wulae déknyényba wakwewurén dut véte guné dérét waké yo, ‘Naana némaan ban, Gotna kudiké naanat yakwatnyékwa

* **26:2:** Mt 20:17-18 * **26:12:** Jo 19:40 * **26:17:** Eks 12:14-20

ban kéga dé wo, Wuné kiyaaran tulé kéni dé yao. Wuné wuna du wale ména gaba Pasova waanakwa tuléna kadému kaké naané yo.' Naate guné dérét waké guné yo."
19 Naate wadéka de Jisasna du wakwedén pulak ye de kadému kawu saakérak.
20 Nyaa dawulidéka dé Jisas yae déku du taaba vétik sékérékne maanba kayék vétik waga de wale rate de kadému kak.
21 Kate dé derét wak, "Naané wale rakwa du nak wunat wuna maamaké kwayéké dé yo. Adél wuné gunat wakweyo."
22 Naate wadéka deku mawulé kapére yadéka kwagénte de nak nak dérét waatak, "Némaan Ban, wan wunéké méné wo, kapu kiyadéké méné wo?"
23 *Naate waatadaka dé wak, "Wuné wale agérapba tékwa guba béret tawun du wunat maamaké kwayéké dé yo.
24 Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan kiyaaké wuné yo. Gotna nyégaba kiyaawuréranké déknyényba de kudi kavik. Kiyaawuru kapéredi mu yaaké dé yo, wunat maamaké kwayéran duké. Wani dut déku néwaa kéraamarék yalu mukatik wan yéknwun."
25 Naate wadéka dé Jisasnyét maamaké kwayéran du Judas dé wak, "Némaan ban, wan wunéké méné wo, kapu yaga pulak?" Naate wadéka dé Jisas dérét wak, "Ao. Wan adél méné wo." Naate dé Jisas wak.

Jisas dé déku duké béret gu wawo dé kwayék

26 *Jisas déku du wale rate kadému kate dé béret kérae dé Gorét wak, "Yéknwun mu ménébu tiyaak. Wan yéknwun." Naate watakne béret bule dé déku duké kwayéte dé wak, "Guné kérae guné kaké yo. Kén wuna sépé."
27 *Naate watakne dé wain gu tén agérap nak kérae dé Gorét wak, "Yéknwun gu ménébu tiyaak. Wan yéknwun." Naate watakne dé déku duké kwayéte dé wak, "Guné akwi kéni gu kaké guné yo.
28 Kén wuna wény. De wunat viyaapérekdo wuna wény akudu guné véte kutdéngké guné yo, Got du taakwat kutkalé yaké wakwedén kudi adél yadéranké. Wuna wény akudu Got wupmalemu du taakwa yadan kapéredi mu yatnyéputiké dé yo.
29 Gunat wuné wakweyo. Kéni képmaaba wekna rate wuné wain gu tépa kamarék yaké wuné yo. Kukba wuna yaapa Got du taakwaké némaan ban radu, naané déku gayéba dé wale rate wuné guné wale kulé wain gu kaké wuné yo."
30 Wani kudi wadéka de Gotna nyégaba kwaakwa gwaaré waatakne raapme gwaade de Oliv nébat waarék.

Jisas dé wak Pita déké kuk kwayédéranké

31 *De yaabuba yéte dé Jisas déku duwat wak, "Bulaa gaan guné akwi wunéké kuk tiyaate yaage yéké guné yo. Waga wuné kutdéngék. Yaage yégunéranké Gotna kudi déku nyégaba kéga dé kwao: Wuné sipsipké téségékwa duwat viyaawuru de sipsip yaage yéké de yo.
32 *Wani kudi wadékwa pulak yaage yégunu wuné kiyaaké wuné yo. Kiyae kukba tépa nébéle raapme wuné Galilit taale yéké wuné yo. Yéwuru guné kukba yaaké guné yo."
33 Naate wadéka dé Pita dérét wak, "Wuné ménéké kuk kwayémarék yaké wuné yo. Wuné yaage yémarék yaké wuné yo. Nak du ménéké kuk kwayéte yaage yédaran, wuné waga yamarék yaké wuné yo."

---

* **26:23:** Sam 41:9 * **26:26:** Jo 6:54-56 * **26:27:** 1 Ko 10:16 * **26:31:** Jo 16:32; Sek 13:7 * **26:32:** Mt 28:7

34 *Naate wadéka dé Jisas wak, “Wuné kutdéngék. Bulaa gaan séraa waamarék yadu méné apu kupuk waké méné yo, ‘Wuné Jisasnyét las kaapuk kutdéngwurén.’ Naate waménu séraa waaké dé yo. Waga kutdéngte wuné ménat wo.”
35 Naate wadéka dé Pita wak, “Kaapuk. Waga wamarék yaké wuné yo. Wuné méné wale kiyaawuréran wuné wup yamarék yaké wuné yo. Wani kudi wamarék yaké wuné yo.” Naate wadéka Jisasna nak du akwi waga male de wak.

Jisas dé Gorét waatak Getsemaniba

36 Wani kudi watakne Jisas déku du wale waga de taalat nak wulaak. Wani taaléna yé Getsemani. Waba rate dé derét wak, “Guné kéba mé ra. Wuné ye Got wale kudi bulké wunék.” Naate watakne dé Pita, Sebedina nyaan vétiknét waga kwole de yék.
37 Yédaka dé déku mawulé kapére yadéka dé sanévéknwu wanévéknwuk.
38 *Yate dé derét wak, “Wuna wuraanyan dé génu. Kén kiyaaké wuné yo. Guné kéba raké guné yo. Widé kwaamarék yaké guné yo.”
39 *Naate wadéka de radaka dé walkamu ye képmaaba kwaate dé Gorét wak, “Wuna yaapa, méné akwi muké méné apa yo. Méné yaaran muké waké mawulé yaménéran méné waménu wunéké yaaran kapéredi mu wunéké yaamarék yaké dé yo. Waga ménat wuné waato. Méné mawulé yawurékwa pulak yamarék yaké méné yo. Méné mawulé yaménékwa pulak yaké méné yo.”
40 Wani kudi watakne dé déku duké gwaamale ye dé vék de widé kwaadaka. Véte dé derét waaséligénte dé Pitat wak, “Yaga pulak? Guné makwal tulé wuné wale raké guné yapatiyu. Guné widé guné kwaak.
41 Guné widé kwaamarék yate miték sanévéknwute Gorét waataké guné yo, kapéredi mu gunat yaléb*aa*nmarék yaduké. Wuné kutdéngék. Guné widé kwaamuké kélik yagunéka guna sépé apa yamarék yadéka gunat widé yadéka guné widé kwaak.”
42 *Naate watakne tépa derét kulaknyénytakne walkamu ye dé Gorét kéga wak, “Wuna yaapa, wunéké yaaran kapéredi mu wunéké yaadu wuné wani muké kuk kwayémarék yaké wuné yo. Wani muké kusékétké wuné yo. Méné mawulé yaménékwa pulak yaké méné yo.”
43 Naate watakne déku duké tépa gwaamale ye dé vék de tépa widé kwaadaka. Deku méni widat kapére yadéka de widé kwaak.
44 Déku duwat tépa kulaknyénytakne ye dé Gorét tépa waatak. Taale Gorét waatadén kudi male dé tépa waatak.
45 Waatatakne déku duké gwaamale yae derét waaséligénte dé wak, “Yaga pulak? Guné wekna guné widé kwao? Mé véknwu. Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan wunat kapéredi mu yakwa duké kwayédéran tulé kéni dé yao.
46 Mé raapgunu yéno. Mé vé. Wunat maamaké kwayéran du déwa yaakwa.”

Judas dé Jisasnyét maamaké kwayék

47 Jisas wekna téte buldéka dé déku du nak Judas yaak. Wupmalemu du de waariyadakwa kulaa baagé wawo kure de dé wale yaak. Gotna gaba jéb*aa* yakwa nyédé duna ném*aa*n du, Isrelna kubu du wawo taknaba waga wadaka de yaak.
48 Taknaba Jisasnyét maamaké kwayéran du Judas dé Jisasnyét kulékiran duwat wak, “Wuné taama véran (daama réngran) du wan Jisas. Guné dérét kulékiké guné yo.”
49 Judas Jisaské bari yae dé wak, “Ném*aa*n ban, méné miték raké méné yo.” Naate watakne dé dérét taama vék (daama réngék).
50 Yadéka dé Jisas dérét wak, “Méno, yaké mawulé yate yaké yaaménén mu bari yaké méné yo.” Naate wadéka de déké yae dérét kulékik.
51 *Kulékidaka dé Jisas wale tén du nak waariyadékwa kulaa kelikne dé nyédé duna

* **26:34:** Mt 26:69-75 * **26:38:** Jo 12:27 * **26:39:** Yi 5:7-8 * **26:42:** Yi 4:15 * **26:51:** Jo 18:26

némaan banké jébaa yakwa dut viyaate déku waan takutépakdéka dé akérék.
52 Akérédéka dé Jisas dérét wak, “Waariyaménékwa kulaa tékwa wutba mé laakwa.
Waariyadakwa kulaat du waariyado nak du derét waariyadakwa kulaat viyaado de
kiyaaké de yo.
53 Wuné mawulé yawuru mukatik wuné wuna yaapat waatawuru dé bari wadu
déku kudi kure giyaakwa wupmalemu du yae wunat kutkalé yado. Wani muké méné
kaapuk sanévéknwuménén. Wuné wuna yaapat waga waatamarék yaké wuné yo.
54 Déknyényba du las Gotna nyégaba de kavik, nak du yae wunat kulékiye kure ye
viyaapérekdaranké. Wuna yaapa wunat kutkalé yaduké waatawuru mukatik kavidan
kudi adél yamarék yadu. Wuné wuna yaapa wunat kutkalé yaduké waatamarék
yawuru de déku kudi kure giyaakwa du wunat kutkalé yaké yaamarék yaké de yo.”
55 Wani kudi watakne dé Jisas dérét kulékiké yaan duwat wak, “Guné wunat kulékiké
yaate samuké guné waariyagunékwa kulaa baagé wawo kure yao? Guné sél yakwa dut
viyaaké guné wani mu kure yao, kapu yaga pulak? Wupmalemu nyaa wuné Gotna
kudi bulnakwa némaa gaba rate wuné du taakwat Gotna kudiké yakwatnyék. Waba
rawuréka guné wunat kaapuk kulékigunén.
56 *Wunat yagunékwa muké déknyényba du las Gotna nyégaba de kavik. Kavidaka
bulaa deku kudi adél dé yo.” Naate wadéka déku du akwi dérét kulaknyénytakne de
yaage yék.

Jisas Isrelna némaan duna méniba dé ték

57 Jisasnyét kulékin du de dérét kure yék Kaiapasna gat. Kaiapas wan Gotna gaba
jébaa yakwa akwi nyédé du deku némaan ban. Apa kudiké kutdéngkwa du, Isrelna
kubu du wawo Kaiapasna gaba jawe radaka de Jisasnyét wani gat kure yék.
58 Yédaka dé Pita Jisasna kukba ye dé séknaaba ték. Téte dé vék Jisasnyét kulékin du
dérét kure wani gaba wulaadaka. Véte dé kwabugi du wale kaapaba dé rak. Jisasnyét
yadaran mu véké nae dé rak.
59 Nyédé duna némaan du, Isrelna nak némaan du wawo de Jisasnyét viyaapérekgé
de mawulé yak. Yate de wak, “Jisas yadén kapéredi muké kiyadé waké yo?” Naate
wate de yénaa kudiké kélik kaapuk yadan.
60 Yate wadaka de wupmalemu yénaa yakwa du yae de Jisas yan muké wakwek.
Wakwedaka némaan du de yadén kapéredi muké las kaapuk véknwudan. Yadaka bét
du vétik yaak.
61 *Yae bét wak, “Wani du kéga dé wak, ‘Wuné Gotna kudi bulnakwa némaa ga
yaalébaanké wuné yo. Yaalébaane nyaa kupuk yédu wuné tépa kaaké wuné yo.’ Naate
wani du dé wak.”
62 Wani kudi wabétka dé nyédé duna némaan ban raapme téte dé Jisasnyét wak,
“Samuké méné bétku kudi kaatamarék yo? Bétku kudi yaga pulak?”
63 Naate wadéka Jisas kudi las kaapuk buldén. Yadéka dé nyédé duna némaan ban
dérét wak, “Wuné rasaakukwa ban Gotna yéba wakwete wuné wo, méné wunat adél
kudi wakweménuké. Méné Got wadén ban Krais méné, kapu yaga pulak? Méné Gotna
nyaan méné, kapu kaapuk?”
64 *Wani kudi wadéka dé wak, “Ao. Wani méné wak. Kén gunat akwi wuné
wakweyo. Kukba guné véké guné yo, wuné Akwi Du Taakwana Nyaan némaan ban
rate apat kapére yakwa ban Gotna yéknwun tuwa taababa re buwi wale awuré nyétba
giyaawuru.”
65 *Jisas waga wadéka dé nyédé duna némaan ban rékaréka yate dé déku baapmu
wut gétbiyaate dé wak, “Dé waga wate Gotké kapéredi kudi bulte dé Gorét waséléknék.

---

* **26:56:** Mt 26:31; Jo 16:32 * **26:61:** Jo 2:19-21 * **26:64:** Mt 24:30 * **26:65:** Jo 10:33

Guné déku kudi gunébu véknwuk. Wan kapéredi kudi. Nak duwat waatamarék yaké naané yo, yadén kapéredi muké.
66 *Yaga guné wo déké?" Naate wadéka de wak, "Dé kapéredi mu débu yak. Dé mé kiyao."
67 Wani kudi watakne Jisasna ménidaamaba sépmeny sévaavidaka de las dérét taabat viyaak.
68 Viyaate dérét wasélékte de wak, "Méné Got wadén ban Krais, Gotna yéba kudi wakwekwa du rate méné akwi muké méné kutdéngék. Kutdéngte, naanat mé wakwe. Kiyadé ménat viyaak?" Naate wate de dérét waséléknék.

Pita dé wak, "Wuné Jisasnyét las kaapuk kutdéngwurén"

69 Pita kaapaba dé rak. Gaké raatmu gisagwadédanba dé rak. Radéka lé wani gaba jébaa yakwa taakwa nak yae lé dérét wak, "Méné wawo wan Galiliba yaan ban Jisas wale méné ték."
70 Naate waléka dé Pita waba rakwa du taakwana méniba téte dé wak, "Kaapuk. Wuné wanyénékwa kudi las kaapuk kutdéngwurén."
71 Naate watakne gwaade dé gwéspétéba rak. Radéka jébaa yakwa taakwa nak wawo dérét véte lé lé wale tén du taakwat wak, "Kéni du Nasaret ban Jisas wale dé ték."
72 Naate waléka dé némaanba wak, "Kaapuk. Wani dut las kaapuk kutdéngwurén. Adél wuné wo."
73 Naate wadéka walkamu re de waba tén du las déké yae de wak, "Galiliba yaan du kudi buldakwa pulak méné kudi bulu. Méné wawo Galiliba yaan du méné. Méné Jisasna du nak. Wan adélna."
74 Naate wadaka dé Pita derét némaanba wak, "Kaapuk. Wani dut las kaapuk kutdéngwurén. Adél wuné wo. Adél kudi wamarék yawuréran Got wunat dé mé viyao." Waga wadéka dé séraa waak.
75 *Waadéka dé Jisas dérét wakwedén kudiké dé sanévéknwuk. Taknaba Jisas dé wak, "Wuné kutdéngék. Séraa waamarék yadu méné apu kupuk waké méné yo, 'Wuné dérét las kaapuk kutdéngwurén.' Naate waménu séraa waaké dé yo." Wani kudiké sanévéknwute Pita gwaade némaa mawulé lékte dé géraak, dé Jisaské kuk kwayédén bege.

27

Pailatké de Jisasnyét kure yék

1 Yé tékdéka de nyédé duna némaan du, Isrelna kubu du waga de kudi gik, Jisasnyét viyaapérekgé.
2 Kudi gite dérét baagwit gitakne de Romna némaan du Pailatké de dérét kure yék.

Judas débu kiyaak

3 *Jisasnyét maamaké kwayén du Judas dé kudi véknwuk de Jisasnyét viyaapérekgé kudi buldaka. Véknwutakne dé nak mawulé yate nyédé duna némaan du, Isrelna kubu du waga radaka dé deké gwaamale yék. Ye dé déké kwayédan yéwaa deké tépa kwayék.
4 Kwayéte dé wak, "Wuné kapéredi mu wunébu yak. Wuné kapéredi mu las yamarék dut déku maamaké wunébu kwayék. Kwayéwurén de dérét viyaado dé kiyaaké dé yo." Naate wadéka de wak, "Wan naana jébaa kaapuk. Wan ména jébaa."
5 Naate wadaka dé wani yéwaa Gotna kudi buldakwa némaa gaba yatjawulatakne dé yék. Ye dé baagwiba kwalak ye dé kiyaak.
6 Nyédé duna némaan du yatjawuladén yéwaa kéraate de wak, "Kén dut viyaapérekdoké kwayénan yéwaa. Kéni yéwaa Gotna kudi bulnakwa némaa gaba

* **26:66:** Jo 19:7 * **26:75:** Mt 26:34 * **27:3:** Mt 26:14-15

rakwa yéwaa wale taknanaran Moses wakwen apa kudiké kuk kwayéké naané yo. Wani yéwaa wale taknamarék yaké naané yo."
7 Waga kudi bultakne de wani yéwaa kérae képmaat awu yan duké kwayétakne déku képmaa de kéraak. Kérae de wak, "Nak geba yaan du taakwa naana gayéba kiyaadaran naané derét kéni képmaaba rémké naané yo."
8 Naate watakne waga yadaka du taakwa wani képmaaké de yé kéga waak, "Wény képmaa." Bulaa wawo wani képmaaké waga naané yé wao.
9 *Nyédé duna némaan du waga yadaka dé Gotna yéba déknyényba rate kudi wakwen du nak déku yé Jeremaia kavin kudi adél dé yak. Jeremaia Gotna nyégaba kéga dé kavik: Isrelna du taakwa kéga de wak, "Dérét kéraaké naané yo. Yéwaa las (30) kwayétakne naané dérét kéraaké naané yo."
10 Naate watakne de wani yéwaa kérae képmaat awu yan duké kwayétakne déku képmaa de kéraak. Némaan Ban Got wunat dé wak wani muké. Waga dé Jeremaia kavik, Jisasna néwaa dérét kéraamarék yalén tulé.

Pailat Jisas wale bét kudi bulék

11 Jisasnyét kure yédaka dé Romna némaan du Pailatna méniba ték. Tédéka dé Pailat dérét waatak, "Méné Judana némaan ban kapu kaapuk?" Naate waatadéka dé Jisas wak, "Ao. Méné kapmu méné waga wak."
12 *Naate wadéka de nyédé duna némaan du, Isrelna kubu du wawo de yénaa kudi wakwek, Jisas yan muké. Jisas wani kapéredi mu kaapuk yadén. De déké yénaa kudi wakwedaka dé deku kudi kaapuk kaatadén. Kudi las kaapuk buldén.
13 Yadéka dé Pailat dérét wak, "Méné ménéké wakwedakwa akwi kudi las méné véknwu, kapu yaga pulak? Samuké méné kudi bulmarék téte vu?"
14 Naate wadéka dé Pailarét kaapuk kudi las wakwedén. Yadéka dé Pailat sanévéknwu wanévéknwuk.

Jisasnyét miba viyaapata taknadoké dé Pailat wak

15 Akwi kwaaré Pasova waanakwa kadému kanakwa tulé dé Romna némaan du raamény gaba kwaakwa dut nak wadéka dé raamény ga kulaknyénytakne gwaade dé miték yék. Jerusalemba rakwa du taakwa deku mawuléba sanévéknwute Romna némaan dut waadaka dé mawulé yadakwa dut wadéka dé raamény ga kulaknyénytakne gwaade dé miték yék.
16 Wani tulé kapéredi mu yan du nak raamény gaba dé kwaak. Déku yé Jisas Barabas. Wupmalemu du taakwa déké de kutdéngék.
17-18 *Pailat dé kutdéngék. Jisas kapéredi mu las kaapuk yadén. Némaan du de Jisaské kélik yate de dérét gitakne kure yaak déké. Waga kutdéngte déku mawuléba dé wak, "Sal kéba jawe tékwa du taakwa Jisaské mawulé yaké de yo, kapu yaga pulak?" Naate wate dé wani du taakwat wak, "Yaga pulak guné mawulé yo? Kiyadat wawuru dé miték yéké dé yo? Barabasnyét wawuru dé raamény ga kulaknyénytakne yaale miték yéké dé yo, kapu Got wadén ban Krais waadakwa ban Jisasnyét wawuru dé miték yéké dé yo?"
19 Pailat kudi véknwudékwa taaléba radéka lé déku taakwa kudi wakwesatite lé wak, "Méné wani yéknwun mu yakwa dut yaalébaanmarék yaké méné yo. Gaan kwae wuné déké yégan yak. Yawuréka wuna mawulé kapére dé yo." Naate lé wak.
20 Nyédé duna némaan du, Isrelna kubu du wawo waga de waba tén du taakwat wak, de Pailarét wado dé wadu Barabas raamény ga kulaknyénytakne yaale miték yédu de Jisasnyét viyaapérekdoké.

---

* **27:9:** Sek 11:12-13 * **27:12:** Mt 26:63 * **27:17-18:** Jo 11:47-48, 12:19

21 *Waga wadaka dé némaan du Pailat derét tépa dé waatak, “Kéni du vétikgé yaga
pulak guné mawulé yo? Kiyadat wawuru dé gunéké yaale miték yéké dé yo?” Naate
wadéka de wak, “Barabas.”
22 Naate wadaka dé Pailat wak, “Krais waadakwa ban Jisasnyét yaga pulak yaké
wuné yo?” Naate waatadéka de akwi wak, “Dérét miba mé viyaapata takna.”
23 Naate wadaka dé wak, “Samuké? Samu kapéredi mu dé yak.” Naate wadéka de
némaanba waak, “Dérét miba mé viyaapata takna.”
24 De waga waadaka dé Pailat déku mawuléba wak, “De wuna kudi kaapuk
véknwudakwa. Wuné deku kudi véknwumarék yawuréran de waariyaké de yo.”
Naate watakne dé gu las kérae dé akwi du taakwana ménіba téte déku taaba
yakutnyék. Yakutnyéte dé wak, “Wuné guna ménіba taaba wunébu yakutnyék, guné
véte kéga kutdénggunuké. Wuné kéni dut viyaapérekmuké kélik wuné yo. Guné dérét
viyaapérekgunéran wan guna jébaa. Wuna jébaa kaapuk.”
25 Naate wadéka de waba tén du taakwa wak, “Naané véknwu. Dé kiyaaduké naané
mawulé yo. Got wani muké ‘Kapéredi mu’ naadéran dé naanat naana baadit wawo
viyaaké dé yo.”
26 Naate wadaka dé Pailat wak, Barabas raamény ga kulaknyénytakne gwaade miték
yéduké. Watakne déku waariyakwa duwat dé wak, de Jisasnyét raamény baagwit
némaanba viyaatakne dérét miba viyaapata taknadoké.

Waariyakwa du waagite de Jisasnyét wasélékнék

27 Pailatna waariyakwa du de deku némaa gat de Jisasnyét kure yék. Kure yédaka de
akwi waariyakwa du de dé ténba jawuk.
28-29 Jawe de deku mawuléba wak, “Némaan du de gwaavé baapmu wut kusade
yéknwun maakna saap de saaptakno.” Naate wate dérét waagite wasélékte de
Jisasna baapmu wut putitakne gwaavé baapmu wut kusadak. Kusadatakne de
raamény baagwi nak kérae maakna saap pulak séwayékwe de déku maaknaba kusadak.
Kusadatakne baagé nak kérae de déku yéknwun tuwa taababa taknak. Takne déké
kwati yaane waagite wasélékte de wak, “Méné Judana némaan ban, miték raké méné
yo.”
30 Naate wate dérét sépmeny sévaavite de wani baagé kérae de déku maaknaba
viyaak.
31 Waga yabutitakne de kusadadan gwaavé baapmu wut putitakne de déku baapmu
wut kusadak. Kusadatakne dérét miba viyaapata taknaké nae de dérét kure yék.

Jisasnyét de miba viyaapata taknak

32 Yaabuba yéte de waariyakwa du Sairiniba yaan ban déku yé Saimonét vék. Véte
de dérét wak, dé Jisasnyét viyaapata taknadaran mi yaataduké.
33 Wadaka yaatadéka ye de Golgota waadakwa taalé saabak. Wan Judana kudi.
Naana kudi Maakna Apa.
34 Waare de marasin wale yadan wain gu Jisaské kwayék, dé ke apakélé kaagél
kutmarék yaduké. Kwayédaka dé kaknwutakne dé kaapuk kadén.
35 *Yadéka de dérét miba viyaapata taknak. Viyaapata takne de rate déku baapmu
wut muniké de makwal matu yatjawurék. Yatjawurédaka waare giyaa akére derét
talaknan du dé déku baapmu wut kéraak.
36 Kéraadéka de wani taaléba rate Jisaské vék.
37 Jisasnyét viyaapata taknadan mi awuréba kaviye taknadan kudi wan kéga: Kén
Judana némaan ban Jisas.

---

* **27:21:** Ap 3:14 * **27:35:** Sam 22:18

38 Jisasnyét miba viyaapata takne de waariyate sél yan du vétiknét mi vétikba viyaapata taknak. Naknét de déku yéknwun tuwa saknwuba viyaapata taknak. Naknét de déku aki tuwa saknwuba viyaapata taknak.
39 *Du las yeyé yeyate Jisasnyét miba viyaapata taknadaka tédéka véte de dérét waagite waséléknék.
40 *Yate de wak, “Ménawa. Yaga pulak? Méné Gotna kudi bulnakwa némaa ga yaalébaane nyaa kupuk yédu méné tépa kaaké nae méné wak. Bulaa méné ména kapmu ména sépat kutkalé yaké méné yo. Méné Gotna nyaan raménéran méné wani mi kulaknyénytakne giyaaké méné yo.”
41 Naate wadaka de nyédé duna némaan du, apa kudiké kutdéngkwa du, Isrelna kubu du waga de wawo de Jisasnyét waagite waséléknék.
42 Yate de wak, “Dé nak duwat dé kutkalé yak. Déku sépat kutkalé yaké dé yapatiyu. Dé Isrelna némaan ban radéran dé viyaapata taknadan mi kulaknyénytakne giyaadu naané véte déké ‘Got wadén ban Krais’ naaké naané yo.
43 *Dé dé wak, ‘Wuné Gotna nyaan. Got wunat kutkalé yaké dé yo.’ Naate dé wak. Bulaa naané véké naané yo. Got déké mawulé yate dérét kutkalé yaké dé yo, kapu yaga pulak?”
44 Naate wadaka bét Jisas wale miba viyaapata taknadan du vétik bétku miba téte bét wawo wani kudi male wate dérét bét waséléknék.

Jisas débu kiyaak

45 Nyaa nawurédéka dé akwi képmaaba gaan yak.
46 *Ye tédéka kukba nyaa tégéruwe dawuliké yadéka Jisas Yibruna kudiba némaanba dé kéga waak, “Eli, Eli, lema sabaktani.” Wani kudi naana kudiba kéga: “Wuna némaan ban Got, samuké méné wunéké kuk tiyao?”
47 Waga waadéka waba tén du las wani kudi véknwute de wak, “Wani du dé déknyényba rate Gotna yéba kudi wakwen du Ilaijat dé wao.”
48 Naate watakne dé waba tén du nak bari pétépété ye nyabiyas pulak mu las kérae dé nyégi yakwa wain guba tawuk. Tawudéka gubés yadéka baagéba takne dé Jisas kaduké kusawurékwek.
49 Yadéka las téte de wak, “Wekna mé téte véno. Sal Ilaija yae dérét kutkweké dé yo kapu kaapuk?”
50 Naate wadaka dé Jisas némaanba tépa waatakne dé kiyaak.
51 *Jisas kiyaadéka Gotna kudi buldakwa némaa gaba lékidan sémény baapmu wut awuréba gétbiyae ye dé adawuli saabak. Yadéka dé taakwi vétik yak. Yadéka anyék kutléka de apakélé matu nyédéba pukaak.
52 Yadaka dé kiyaan du taakwat rémdan waagu kepukadéka de déknyényba kiyaan Gotna du taakwa wupmalemu de tépa nébéle raapmék.
53 Kukba Jisas nébéle raapdéka de Jerusalemét wulaak. Wulaadaka wupmalemu du taakwa de derét vék.
54 Waariyakwa du deku némaan du wawo waga de Jisaské téte vék. Védaka dé kiyaadéka anyék kutléka yaalan nak mu wawo véte de wupmét kapére yak. Yate de wak, “Wani du wan Gotna nyaan. Wan adél.”
55 *Wupmalemu taakwa yae séknaaba pulak téte de wawo de vék. Déknyényba Jisas Galili kulaknyénytakne yaadéka de dé wale yae déké de kadému kwayék.
56 Wani taakwa nak wan Makdalaba yaan taakwa Maria. Nak wan Jems bét Josepna néwaa Maria. Nak Sebedina nyaan vétikna néwaa.

Waaguba de Jisasna gaaba ségwi taknak

* **27:39:** Sam 22:7 * **27:40:** Jo 2:19 * **27:43:** Jo 5:18 * **27:46:** Sam 22:1 * **27:51:** Yi 10:19-20 * **27:55:** Lu 8:2-3

57 Garabu yadéka Arimatiaba yaan du nak déku yé Josep dé yaak. Dé wupmalemu
gwalmu yan du dé. Dé wawo wan Jisasna du nak.
58 Yae dé Romna némaan du Pailatké yék. Ye dé Jisasna gaaba ségwi kéraaké dé dérét
waatak. Waatadéka wadéka de Josepké kwayék.
59 Kwayédaka dé nyégéle dé yéknwun waama baapmu wurét kusépmék.
60 Kusépme kure ye dé déku waaguba taknak. Déknyény wani waagu déku jébaa
yakwa du de matuba vaakére wulaak. Dé Jisasna gaaba ségwi wani waaguba takne
apakélé matu nak yatbalaakukére ye dé yaabuba taknatépék. Taknatépétakne dé yék.
61 Yédéka bét Makdalaba yaan taakwa Maria, Jems bét Josepna néwaa Maria
Jisasnyét taknadan waagu ténba bét rate vék.

Jisasnyét taknadan waaguké de waariyakwa du téségék

62 Jisas kiyaadéka kwae ganba de nyédé duna némaan du, Parisina du wawo, waga
de Pailatké yék.
63 *Ye de dérét wak, “Némaan ban, naané wani yénaa yan du wekna rate wadén
kudiké naané sanévéknwu. Kéga dé wak, ‘Nyaa kupuk yédu wuné tépa nébéle raapké
wuné yo.’
64 Wani kudiké sanévéknwute naané ménat waato. Méné waménu de waariyakwa du
ye dérét taknadan waaguké nyaa kupuk miték téségéte véké de yo. Vémarék yadaran
sal déku du ye déku gaaba ségwi sél ye kure yéte du taakwat kéga waké de yo? ‘Kiyae
débu tépa nébéle raapmék.’ Waga wakwedaran kukba yadaran yénaa kudi taale yadan
yénaa kudit talaknaké dé yo.”
65 Naate wadaka dé Pailat derét wak, “Guné waariyakwa duwat kéraagunu de ye
wani taaléké téségéké de yo.”
66 Waga wadéka ye de waaguba taknatépédan matuba baagwi gitakne bi pulak mu
taknak, du akélak paakwe ye wulaamarék yadoké. Yatakne waariyakwa duwat las
wadaka de wani waaguké téségék.

28

Jisas dé tépa nébéle raapmék

1 Judana yaap ra nyaa yédéka Sande ganbaba nyaa yaalaké yadéka lé Makdalaba
yaan taakwa Maria, Jems bét Josepna néwaa Maria wale waga bét Jisasna gaaba ségwi
taknadan taalé véké bét yék.
2 Yébétka lé apakélé anyék kurék. Kutléka dé Némaan Ban Gotna kudi kure giyaakwa
du nak Gotna gayéba dé giyaak. Giyae waaguba taknatépédan matu yatbalaakutakne
dé wani matu takuba rak.
3 Déku ménidaama nyét kulabikwa pulak dé yak. Yadéka déku baapmu wut buwi
pulak waamat dé kapére yak.
4 Yadéka waba tén waariyakwa du wupmét kapére yate képmaaba akére de kiyaan
du pulak kwaak.
5 Wani taakwa vétik ye vébétka dé Gotna kudi kure giyaakwa du bérét wak, “Béné
wup yamarék yaké béné yo. Wuné kutdéngék. Béné miba viyaapata taknadan ban
Jisaské sékale véké béné yaak.
6 *Dé déknyénybа wadén pulak débu tépa nébéle raapmék. Dé kéba kaapuk radékwa.
Béné yae béné taknadaka kwaadén taalé véké yo.
7 *Vétakne béné bari bari ye béné déku duwat kéga wakweké yo, ‘Jisas déknyény kiyae
bulaa débu tépa nébéle raapmék. Raapme dé Galilit dé taale yu. Guné ye dérét waba
véké guné yo.’ Naate béné derét wakweké yo. Bénat wani wuné wakwek.”

---

* **27:63:** Mt 16:21; Jo 2:19-21 * **28:6:** Mt 16:21 * **28:7:** Mt 26:32

8 Naate wadéka bét wup yate yéknwun mawulé yate takwasék yate bét wani taalé
kulaknyénytakne bét bari pétépété yék, déku duwat wani kudi wakweké.
9 Yébétka dé Jisas bérét yaabuba véte dé wak, “Bénéwa yékwa.” Naate wadéka bét
déké yae kwati yaane déku maanba kutte bét déké waadé daak.
10 Yabétka dé Jisas bérét wak, “Béné wup yamarék yaké béné yo. Béné ye wuna duwat
wakwebénu de Galilit yéké de yo. Ye wani taaléba wunat véké de yo.” Naate dé Jisas
bérét wak.

Jisasna gaaba ségwiké téségén du de kéni kudi wakwek

11 Wani taakwa vétik wekna yébétka de Jisasna gaaba ségwi taknadan taaléké téségén
du las Jerusalemét wulae de yaadéka védan muké nyédé duna némaan duwat wakwek.
12 Wakwedaka de nyédé duna némaan du Isrelna kubu du wale jawe rate kudi
bultakne de kudi nak gik. Gite de téségén duké wupmalemu yéwaa kwayék.
13 *Kwayéte de derét wak, “Guné kéga du taakwat wakweké guné yo, ‘Gaan naané
widé kwaanaka de Jisasna du yae de déku gaaba ségwi sél ye kure yék.’
14 Waga wagunu Romna némaan du wani kudi véknwute rékaréka yadéran naané
dérét kudi wakweno dé gunat waatimarék yaké dé yo.”
15 Naate wadaka de téségén du wani yéwaa nyégéle kure ye de nyédé duna némaan
du wakwedan pulak wakwek. Wakwedaka de Judana du taakwa wani kudi véknwuk.
Bulaa wawo wani kudi male de véknwu.

Jisas dé déku duké jébaa kwayék

16 Jisasna du taaba vétik sékét maanba kayék nakurak waga de Galilit yék. Ye de Jisas
yédoké wakwedén nébat yék.
17 Ye Jisasnyét waba véte de déké kwati yaane waadé daak. Yate de las déké miték
sanévéknwumarék yate de wak, “Kéni du kén kiyae nébéle raapmén ban Jisas, kapu
kiyadé?” Naate de sanévéknwu wanévéknwuk.
18 *Jisas yae dé déku duwat wak, “Got wunéké akwi apa débu tiyaak. Tiyaadénké
wuné nyét képmaaké wawo némaan ban raké wuné yo.
19 *Rawuréranké sanévéknwute wuné gunat wakweyo. Guné ye akwi képmaaba
rakwa du taakwat wakwegunu de wuna jébaaba yaalaké de yo. Yaalado guné Gotna
yéba wakwete derét gu yaakutaknagunu de wuna yaapa, wuné déku nyaan, Gotna
Yaamabi wawo waga de Gotna du taakwa raké de yo.
20 *Wuné gunat wakwewurén akwi kudi derét wakwegunu de wuna kudi miték
véknwuké de yo. Véknwute wakwewurén pulak yaké de yo. Guné kéni muké yékéyaak
yamarék yaké guné yo. Wuné gunat kulaknyénymarék yaké wuné yo. Akwi gaan nyaa
wuné guné wale rasaakuké wuné yo. Kéni képmaa kaapuk yaran tulé wuné wekna
guné wale rasaakuké wuné yo.” Naate dé Jisas déku duwat wak.

---

* **28:13:** Mt 27:64 * **28:18:** Mt 11:27; Jo 13:3; Ep 1:21-22 * **28:19:** Ap 1:8 * **28:20:** Jo 14:23; Yi 13:8

Jisas Kraiské Mak kavin kudi

Gu yaakutaknan du Jon dé kudi wakwek

1 Kén yéknwun kudi Gotna nyaan Jisas Kraiské.

2 *Taale Gotna yéba kudi wakwen du nak déku yé Aisaia dé Gotna nyégaba kéga kavik:

Got déku nyaanét dé wak, “Kén wuna kudi kure yékwa du.
Wuné wawuru dé taale yéte ména yaabu kutké dé yo.”

3 *Du nak dé wao du rakaapuk taaléba.
Waate dé kéga wo, “Némaan Banna yaabu kutké guné yo.
Kutgunu yaabu miték kwaaké dé yo déké.”

Wani aja kudi déknyénybа Aisaia dé kavik. Du taakwana mawulé miték tédu, de Jisas yaadéranké miték sanévéknwudaranké, dé wani kudi kavik.

4 *Jonna néwaa dérét kéraakaapuk yalén tulé Aisaia waga kavidéka kukba gu yaakutaknakwa du Jon dé ték du rakaapuk taaléba. Téte dé déké yaan du taakwat wakwek, “Guné yagunén kapéredi mawulé kulaknyénygunu wuné Gotna yéba gunat gu yaakutaknaké wunék. Guné waga kulaknyénytakne Gotna yéba gu yaakugunu Got guna kapéredi mawulé yatnyéputiké dé yo.”

5 Naate wadéka de Jerusalemba rakwa du taakwa, Judiana nak képmaaba rakwa du taakwa wawo, waga de wupmalemu du taakwa déké yék. Ye yadan kapéredi muké kélik yate wakwedaka dé Gotna yéba derét gu yaakutaknak Jodan kaabélébа.

6 Jon yéknwun baapmu wut yéknwun kadémuké kaapuk sanévéknwudén. Dé kwaami sépéna yéwit yaatédan baapmu wut dé gik. Gitakne dé bulmakawu sépat yadan nyaamégi dé gipatak. Dé kwamijok dé kak. Samgék pulak mu dé jélipme kak.

7 Dé du taakwat kéga dé kudi wakwek, “Wuna kukba du nak dé yao. Déku apa wuna apat dé talaknak. Dé némaan du dé ro. Wuné bakna du wuné ro. Yaga pulak déku jébaa yaké wuné yo, wuné bakna du rawurékwa bege? Dé némaan du radéka wuné déké jébaa yaké wuné yapatiyu, wuné bakna du rawurékwa bege.

8 *Wuné gunat Gotna yéba gu wunébu yaakutaknak. Dé Gotna Yaamabi gunéké kwayéké dé yo.” Naate dé Jon wak.

Jon dé Jisasnyét Gotna yéba gu yaakutaknak

9 Wani tulé Jisas Nasaretba dé yaak. Wani gayé Galiliba dé tu. Yaadéka dé Jon Jodan kaabélébа dé dérét Gotna yéba gu yaakutaknak.

10 *Yaakutaknadéka dé guba yaalate dé vék nyét bari kepukadéka Gotna Yaamabi nyaamiyo pulak ye déké giyaadéka.

11 *Giyaadéka kudi nak Gotna gayéba dé wak, “Méné wuna nyaan. Ménéké mawulat wuné kapére yo. Ménéké wuna mawulé yéknwun dé yo.” Naate dé wak.

Seten dé Jisasna mawulé yaknwuk

12 Gotna Yaamabi bari wadéka dé Jisas du rakaapuk taalat yék.

13 *Kwatbosa male tén taalat. Ye saabe wupmalemu (40) nyaa waba kapmu radéka Seten yae dé déku mawulé yaknwuk. Yadéka Gotna kudi kure giyaakwa du giyae de Jisasnyét kutkalé yak.

Jisas dé Galiliba batnyé Gotna jébaa yak

---

* **1:2:** Mal 3:1; Lu 7:27 * **1:3:** Ais 40:3 * **1:4:** Ap 13:24; Lu 1:77 * **1:8:** Ap 1:5 * **1:10:** Jo 1:32 * **1:11:** Sam 2:7 * **1:13:** Yi 4:15

14 Kukba némaan du wadéka dé Jon raamény gaba kwaadéka Jisas dé yék Galilina képmaat. Ye dé Gotna kudi kéga wakwek.
15 *"Déknyényba Got dé wak, dé némaan ban rate gunéké védéranké. Bulaa Got némaan ban rate gunéké véran tulé kéni dé yao. Yaadékwaké sanévéknwute guné guna kapéredi mawulé kulaknyénytakne Gotna kudi mé véknwu." Naate dé wak.

Jisas dé wak du wan véti wan véti dé wale yédoké

16 Jisas Galilina kwawu nak maaléba yéte dé vék Saimon déku wayékna Andru wale bétku jébaa yabétka. Bétku jébaa yate bét wani kwawuba laaké tawuk gukwamiké.
17 Vétakne dé wak, "Béné mé yaa wuné wale. Yaabénu wuné bénat nak jébaaké yakwatnyéké wuné yo. Yakwatnyéwuru béné gukwami kutbénén pulak du taakwat kéraaké béné yo. Kéraabénu de wuna kudi véknwuké de yo."
18 Naate wadéka bari laaké kulaknyénytakne raapme bét dé wale yék.
19-20 De walkamu ye dé Jisas vék Sebedina nyaan vétik Jems bét déku wayékna Jonét. Bétku yaapa Sebedi wale déku jébaa yakwa du wale waga de bétku botba rak. Rate laaké miték yabétka dé Jisas bérét wak, dé wale yébéruké. Wadéka bét bétku yaapa déku du wale botba radaka bari kulaknyénytakne bét Jisas wale yék.

Jisas wadéka dé kutakwa kure tén du yéknwun yak

21 Jisas déku du wale de yék Kapaneamét. Ye saabe re yaap ra nyaa dé Gotna kudi buldakwa gat wulae dé du taakwat Gotna kudiké yakwatnyék.
22 *Apa yate dé derét Gotna kudi wakwek. Waga wakwedéka apa kudiké kutdéngkwa du waga wakwekaapuk yadaka du taakwa déku kudi véknwute kwagénte de déké sanévéknwu wanévéknwuk.
23-24 *Yadaka dé kutakwa kure tékwa du nak wani gat wulaak. Wulae dé Jisasnyét waate dé wak, "Méné Nasaret ban Jisas, méné naanat samu yaké méné yaak? Naanat yaalébaanké méné yaak, kapu yaga pulak? Wuné ménat wuné kutdéngék. Méné Gotna yéknwun ban."
25 Naate wadéka dé Jisas kutakwat wak, "Nyéné kudi bulkaapuk. Wani dut kulaknyénytakne mé yaage yé."
26 Naate wadéka lé wani dut takubalaakutakne némaanba waatakne lé yaage yék.
27 Yaage yéléka akwi du taakwa véte kwagénte deku kapmu bulte de wak, "Aki. Kéni du samu kulé kudi dé wakweyo? Dé apa yate kutakwat wadéka de déku kudi véknwu."
28 Naate wadaka de Galilina képmaaba tékwa akwi gayéba Jisaské kudi wakwekéreyék.

Jisas dé Saimonna naakumat kutnébulék

29 Jisas Gotna kudi buldakwa ga bari kulaknyénytakne dé yék. Jems, déku wayékna Jon, du las wawo, de Jisas wale de yék. Ye Saimon bét Andruna gat de wulaak.
30 Saimonna naakuma kiyakiya yadéka lé kwaak. Kwaaléka de Jisasnyét bari léké kudi wakwek.
31 Wakwedaka dé wulae léku taababa kutkwedéka raapléka dé kiyakiya kaapuk yak. Yadéka lé kadému kawu saakére lé deké kwayék.

Jisas dé wupmalemu du taakwat kutnébulék

32 *Garabu nyaa dawulidéka yaap ra nyaa yédéka de kiyakiya yakwa du taakwa baadi, sépékwaapa kapére yan du taakwa baadi, kutakwa kure tén du taakwa baadit wawo de Jisaské kure yék.
33 Kure ye de wani gayéba rakwa nak du taakwa wale téte de jawuk ga maaknaba.

---

* **1:15:** Mt 3:2 * **1:22:** Mt 7:28 * **1:23-24:** Mk 5:7; Jo 6:69 * **1:32:** Mt 4:24

34 *Jawudaka dé wupmalemu du taakwa baadit kutnébulék. Yatakne dé wadéka de wupmalemu kutakwa du taakwa baadit de kulaknyényék. Kulaknyénytakne yaage yéké yadaka dé kutakwat waatik, de déké kudi wakwekaapuk yadoké. Derét dé waatik, déké kutdéngdan bege.

Jisas kudi dé wakwek Galiliba

35 *Ganbaba yé tékmarék yadéka dé Jisas raapme gwaade yék, du taakwa rakaapuk taalat. Ye dé waba Got wale kudi bulék.
36 Buldéka Saimon béré de déké sékalék.
37 Sékale véte de dérét wak, “Akwi du béré taakwa béré ménéké de sékalpatiyu.”
38 Naate wadaka dé wak, “Wuné deké tépa gwaamale yékaapuk yaké wuné yo. Nak gayét yéké naané yo. Wani gayéba wawo Gotna kudi wakweké wuné yo. Wani jébaa yaké wuné yaak.”
39 *Naate watakne dé yék Galiliba tékwa gege gayét. Yéte dé kudi wakwek, Gotna kudi buldakwa wupmalemu gaba. Wakwete wadéka de du taakwat kure tén kutakwa yaage yék.

Jisas wadéka dé lepéro yan du nak yéknwun yak

40 Lepéro yan du dé nak yék Jisaské. Ye kwati yaane waadé daate dé dérét wak, “Wuné yéknwun yawuruké méné mawulé yaménéran méné waménu wuné yéknwun yaké wuné yo.”
41 Naate wadéka dé déké mawulé lékte déku taabat kutte dé wak, “Wuné yéknwun yaménuké wuné mawulé yo.
42 Naate wadéka dé lepéro bari kaapuk yadéka dé yéknwun yak.
43-44 *Yadéka dé dérét némaanba wak, “Mé véknwu. Ménat yawurén muké nak duwat wakwekaapuk yaké méné yo. Méné Gotna kudi buldakwa gaba jébaa yakwa nyédé duké bari ye déku méniba témény dé ména sépat véké dé yo. Védu méné yéknwun yaménénke méné Moses déknyényba wakwedén pulak Gotké kwaami kwayéké méné yo. Kwayéménu nak du taakwa véte lepéro kaapuk yadéka méné yéknwun yaménénké kutdéngké de yo.”
45 *Naate wadéka dé Jisasna kudi véknwukaapuk yate dé wani muké wakwek, gege gayéba. Wakwedéka wupmalemu du taakwa Jisas wale jawuké mawulé yadaka dé Jisas kélik yate deku gayét kaapuk gwaadédén. Dé du taakwa rakaapuk taalat dé yék. Ye radéka de du béré taakwa béré dérét véké de yaak gayéba gayéba.

2

Jisas wadéka dé maan taaba kapére yan du yéknwun yak

1 Kukba Jisas dé gwaamale yék Kapaneamét. Gwaamale ye gaba radéka déké kudi buldaka de véknwuk.
2 Véknwute wupmalemu du taakwa de wani gat wulae tédaka taalé débu sékéréknék. Sékérékdéka gwéspété yaabu kaapuk kwaan. Yadéka dé Jisas Gotna kudi wakwek derét.
3 Wakwedéka de du wan véti wan véti maan taaba kapére yan dut nak jaabéba yaate yék.
4 Yaate ye Jisas tén saabaké de yapatik, wupmalemu du taakwa jawudan bege. Yadaka gaba waare de nak tabé Jisas tén wale péraak awuréba. Pérae de wani du kwaadén jaabéba baagwi lékiye de wani yaabuba kusadak, du taakwana nyédéba.

* **1:34:** Mk 3:11-12 * **1:35:** Mt 14:23; Lu 5:16 * **1:39:** Mt 4:23-25 * **1:43-44:** Lev 14:1-4 * **1:45:** Mk 7:36

5 *Kusade Jisas ténba taknadaka dé véte dé kutdéngék. De deku mawuléba de wak,
dé wani dut kutnébulké apa yadéranké. Waga kutdéngte dé wani dut wak, “Wuna du,
wuné yaménén kapéredi mu wunébu yatnyéputik.”
6 Jisas wani kudi wadéka de apa kudiké kutdéngkwa du las waba rate deku mawuléba
de kéga wak.
7 *“Wani du samuké nae dé waga wak? Got kapmu du yadan kapéredi mu
yatnyéputiké dé yo. Wani du dé wak, ‘Wuné yadén kapéredi mu wunébu yatnyéputik.’
Naate wate dé Gorét waséléknu, bakna du bege.”
8 Waga wadaka Jisas deku mawulé kutdéngte dé derét wak, “Samuké guné guna
mawuléba waga sanévéknwu? Waga yakaapuk yaké guné yo.
9-11 Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan kéni képmaaba rate yadan kapéredi mu
yatnyéputiké wuné apa yo. Guné wani muké kaapuk kutdénggunén. Yadén kapéredi
mu yatnyéputiwurénké wakwete bakna kudi wuné wakwek, kapu némaa kudi wuné
wakwek? Dé raapme déku jaabé kérae kure yéduké wawuréran wan némaa kudi
wakweké wuné yo, kapu yaga pulak? Guné wuna apaké miték kutdénggunuké wuné
wani kudi bulaa dérét wakweké wuné yo.” Naate watakne dé maan taaba kapére yan
dut wak, “Ménat wuné wakweyo. Méné raapme ména jaabé kérae kure méné ména
gat yéké yo.”
12 *Naate wadéka dé raapme kwaadén jaabé bari kérae kure dé akwi du taakwana
ménība bari gwaadék. Gwaadédéka véte de akwi du taakwa kwagénék. Kwagénte
Gotna yéba kevérékdaka deku mawulé géndéka de wak, “Aki. Waga pulak mu
déknyényba kaapuk vénan.”

Jisas dé Livait wak dé wale yéduké

13 Jisas tépa gwaade dé kwawu maaléba ték. Tédéka de wupmalemu du béré taakwa
béré déké yae jawudaka dé derét Gotna kudi wakwek.
14 Wakwetakne yéte dé vék Alpiasna nyaan déku yé Livai takis nyégéldékwa gaba
radéka. Véte dé wak, “Méné wuné wale mé yaa.” Naate wadéka raapme dé Jisas wale
yék.
15 Jisas yédéka wupmalemu du taakwa de dé wale yék. Yédaka takis nyégélén
wupmalemu du, kapéredi mu yakwa wupmalemu du las wawo de dé wale yék. Ye
Jisas déku du wawo Livai wale kadému kate radaka de yae de wawo de wale kadému
kate rak.
16 *Kate radaka véte de apa kudiké kutdéngkwa Parisina du las Jisasna duwat wak,
“Samuké dé takis nyégélkwa du, kapéredi mu yakwa du las wawo de wale dé kadému
ko?”
17 *Naate wadaka dé derét aja kudi kéga wak, “Yéknwun yakwa du taakwa doktaké
kaapuk yédakwa. Sépékwaapa kapére yan du taakwa de doktaké yu. Yadaka dokta
de deku sépé kutnébulu.” Naate watakne dé wak, “Wuné du taakwana kapéredi
mawulé wuné kutnébulu. Kapéredi mawulé yakwa du taakwa wunéké yae wuna
kudi véknwudoké wuné giyaak. Yéknwun mawulé yakwa du taakwaké kaapuk
sanévéknwurén.” Naate dé Jisas wak.

Kadémuké yaakétdakwaké dé Jisas kudi wakwek

18 Nak apu nak apu gu yaakutaknan du Jonna du Parisina du wawo Got wale kudi
bulké yate de kadémuké yaakérék. Yaakétdanké sanévéknwute du taakwa las Jisaské ye
de wak, “Jonna du Parisina du wawo wupmalemu apu de kadémuké yaakéru. Yaakétte
bakna rate de Got wale kudi bulu. Ména du waga kaapuk yadakwa. De akwi nyaa
kadému de ko. Samuké ména du de kadémuké yaakétkaapuk yo?”

---

* **2:5:** Lu 7:48 * **2:7:** 1 Jo 1:9 * **2:12:** Mt 9:33 * **2:16:** Mt 11:19; Lu 15:1-2 * **2:17:** Lu 19:10; 1 Ti 1:15

19 *Naate wadaka dé Jisas derét aja kudi kéga wakwek: “Du nak taakwa yaké yadu
de kadému sérakne yéknwun mawulé yate kadému kaké de yo, kapu kaapuk? De kaké
de yo. Taakwa yaran du de wale radu de yéknwun mawulé yate kaké de yo.
20 Kukba de nak du yae wani dut kure yédo wani tulé de déku du taakwa déké mawulé
lékte kadému kakaapuk yaké de yo. Wuné wuna du wale wekna rawuréka de yéknwun
mawulé yate kadému de ko.”
21 *Wani kudi watakne dé derét aja kudi vétik wawo kéga wakwek: “Du taakwa kulé
baapmu wut nak taakwi kérae jégwaa baapmu wutba tékwa yaabuba kaapuk takne
kétaapadakwa. De kulé baapmu wut nak taakwi kérae jégwaa baapmu wutba tékwa
yaabuba takne kétaapadaran kukba gu yakutnyédo kulé baapmu wut makwal pulak
yadu jégwaa baapmu wut gétbiyaadu apakélé yaabu téké dé yo.
22 Déknyény kwaaré viyae putidan meme sépéba kulé wain gu kaapuk wuk-
nasadadakwa. Waga yadaran wani meme sépé rékaa ye jégwaa ye wukdu gu akwi
yékéraké dé yo. Yékéradu wani meme sépé yéknwun yakaapuk yaké dé yo. Kulé
meme sépéba wuknasadadaran kulé gu miték téké dé yo.” Waga dé aja kudi wakwek,
déknyényba ran du wakwen kudi déku kulé kudi wale vététi miték kwaakaapuk
yadéranké.

Yaap ra nyaaké dé Jisas kudi wakwek

23 Yaap ra nyaa nak dé Jisas déku du wale de wit tékwa képmaaba nak yék. Yéte déku
du wit sék kaké nae de wit kubu las sékuk.
24 Sékudaka de Parisina du las véte de Jisasnyét wak, “Mé vé. De wit kubu de séku
yaap ra nyaaba. Naana apa kudi kéga dé wo. ‘Guné yaap ra nyaaba jébaa yakaapuk
yaké guné yo.’ Wani apa kudi de kaapuk véknwudakwa. De wit kubu sékute de jébaa
yo, yaap ra nyaaba. Wan kapéredi mu de yo.”
25-26 *Naate wadaka dé derét wak, “Déknyényba naana képmawaara Devit yadén
muké de Gotna nyégaba kavik. Wani kudiké guné kaapuk sanévéknwugunékwa.
Déknyényba Devit déku du wale kaadé yadéka dé Gotna kudi buldakwa gat wulae
wani gaba jébaa yakwa nyédé dut dé waatak, Gotké kwayéte taknadan kadému deké
kwayéduké. Wani tulé Abaiata dé nyédé duna némaan ban rak. Waatadéka kwayédéka
Devit wani kadému déku duké kwayédéka de akwi kak. Waga yate de naana apa
kudi kaapuk véknwudan. Naana apa kudi kéga dé wo, ‘Gotna gaba jébaa yakwa
nyédé du male Gotké kwayédan kadému kaké de yo. Nak du wani kadému kakaapuk
yaké de yo.’ Naate wadéka Devit déku du wale waga yadaka guné deké kéga kaapuk
wagunékwa, ‘Wan kapéredi mu de yak.’ Naate wakaapuk yate samuké guné wuna
duwat waatiyu, naana apa kudi véknwukaapuk yadanké? Guné waga wate kaapuk
miték kutdénggunén.” Naate dé wak.
27 Watakne dé derét wak, “Du taakwat miték yaké Got dé yaap ra nyaa kuttaknak.
Du taakwa de yaap ra nyaat miték yadoké Got kaapuk wadén.
28 Waga yadénké sanévéknwute wuné gunat wo. Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan,
wuné yaap ra nyaaké némaan ban wuné ro. Wuné du taakwana jébaaké kusékétwuru
de yaap ra nyaaba kusékétwurén pulak yaké de yo.” Naate dé Jisas wak.

3

Yaap ra nyaa Jisas wadéka dé taaba léknén du yéknwun yak

1 Nak apu yaap ra nyaa dé Jisas Gotna kudi buldakwa gat wulaadéka taaba léknén
du nak dé waba rak.

* **2:19:** Jo 3:29 * **2:21:** 1 Ko 10:21; 2 Ko 6:16 * **2:25-26:** 1 Sml 21:1-6

2 *Radéka Jisasna kudiké kélik yakwa du las wani gaba rate de Jisasnyét vék. Deku
mawuléba de wak, “Jisas yaap ra nyaa wani dut kutnébulké dé yo, kapu kaapuk? Dérét
kutnébuldéran dé naana apa kudiké kuk kwayédu naané dérét kotimké naané yo.”
3 Naate wadaka dé taaba léknén dut wak, “Mé raapme yae méné kéba téké yo.”
4 Naate wadéka dé raapme waba tédéka dé derét wak, “Naana apa kudi yaga dé
wo? Yaap ra nyaa naané yéknwun mu yaké naané yo, kapu kapéredi mu yaké naané
yo? Yaap ra nyaa kiyaaké yakwa du taakwat kutkalé yaké naané yo, kapu derét
viyaapérekgé naané yo?” Naate wadéka kudi kaapuk buldan.
5 *Yate déku kudi véknwumuké kélik yadaka dé rékaréka yate deké dé mawulé léknék.
Mawulé lékte dé wani dut wak, “Ména taaba mé kedéng.” Naate wadéka dé déku taaba
kedéngdéka dé tépa yéknwun yak.
6 *Yadéka de Parisina du gwaade ye Jisasnyét viyaapérekgé de Yerotna du wale kudi
bulék.

Wupmalemu du taakwa de kwawu maaléba ték

7-8 Jisas déku du wale de kwawu maalat yék. Yédaka wupmalemu du taakwa yadén
muké kudi véknwutakne de déké yék. Galili, Jerusalem, Judiaba tékwa gayé las wawo,
Idumia, Jodan kaabélé nak saknwu, Taiana taalé, Saidonna taalé, wani gayéba yae de
déké yék.
9-10 Ye saabadaka dé kiyakiya yakwa wupmalemu du taakwa baadi, sépékwaapa
kapére yan wupmalemu du taakwa baadit dé kutnébulék. Kutnébuldéka de waga pulak
du taakwa tépa yéknwun yaké nae déku sépéba kutké mawulé yate jawudaka taalé dé
sékéréknék. Sékérékdéka dé déku duwat wak, “Rawuréran bot nak kéraaké guné yo,
wupmalemu du taakwa jawudan bege.” Naate dé wak.
11 Kutakwa kure tén du taakwa Jisasnyét véte de déku méniba akére kwaate de waak,
“Méné Gotna nyaan.”
12 Naate wadaka dé Jisas derét némaanba wak, de déké kudi wakwekaapuk yadoké.

Jisas wadéka de déku du déku jébaa yak

13 Jisas dé nébat waarék. Waare dé mawulé yadékwa duwat waadéka de déké yék.
14-15 *Yédaka dé du taaba vétik sékét maanba kayék vétik waga derét dé wak, de déku
jébaa yadoké. De dé wale yeyé yeyate déku kudi véknwe ye du taakwat Gotna kudi
wakwete apa kérae wado kutakwa yaage yéké de yo.
16 *Déku duna yé kéga:
Saimon. Dérét dé nak yé waak, Pita.
17 *Sebedina nyaan vétik Jems bét déku wayékna Jon. Bérét dé nak yé waak,
Boanesis. Naana kudiba wani kudi kéga dé wo, jaat pulak nyaarangte waakwa
du.
18 Andru.
Pilip.
Batolomyu.
Matyu.
Tomas.
Alpiasna nyaan Jems.
Tadias.
Nak Saimon. Dé déknyényba gege gayét yéte dé wak, “Nak képmaana du naanéké
némaan du ramuké kélik wuné yo.”
19 Judas Iskariot. Kukba dé Jisasnyét maamaké kwayék.

De wak, “Jisas Bielsebul wale dé jébaa yo.”

---

* **3:2:** Lu 13:14 * **3:5:** Mt 9:13 * **3:6:** Mt 22:15-16 * **3:14-15:** Lu 9:1 * **3:16:** Jo 1:42 * **3:17:** Lu 9:54

20 *Kukba Jisas dé gwaamale yék gat. Ye saabe déku du wale kadému kaké de yapatik,
wupmalemu du taakwa jawe tédan bege.
21 *Yadaka de du taakwa las de Jisaské wak, “Dé waagété débu yak.” Naate wadaka
de Jisasna kém véknwutakne de dérét kwole yéké nae de déké yék.
22 *Apa kudiké kutdéngkwa du las Jerusalemba déknyényba de yék. Ye saabe Jisasnyét
véte de déké wak, “Déku mawuléba akwi kutakwana némaan ban déku yé Bielsebul dé
wulae tu. Téte apa kwayédéka dé wadéka de kutakwa yaage yu.”
23 Naate wadaka dé derét waak, yaadoké. Waatakne dé derét aja kudi kéga wakwek,
“Kéni kudi mé véknwu. Guné wunat wagunén pulak yate kutakwana némaan ban Seten
déku du yaageyédoké wadéran de rasaakukaapuk yaké de yo. Seten waga jébaa kaapuk
yadékwa.
24 Némaa gayéba rakwa du mawulé vétik yate kémba kémba rate waariyadaran de
rasaakukaapuk yaké de yo.
25 Nakurak gaba rakwa du taakwa mawulé vétik yate deku kapmu waariyadaran de
wawo rasaakukaapuk yaké de yo.
26 Seten déku du wale waga de ro. De mawulé vétik yate deku du wale waariyadaran
de rasaakukaapuk yaké de yo. Deku jébaa kaapuk yaké dé yo.
27 *“Du nak apa yakwa duna gat wulae déku gwalmu bakna kéraaké nae taale dé
wani dut kure baagwit giké dé yo. Gitakne déku gat wulae déku gwalmu bakna kéraaké
dé yo.” Naate watakne dé wak, “Seten wani apa yakwa du pulak. Wuné wani dut
baagwit gikwa du pulak. Wuna apa Setenna apat débu talaknak.”
28 *Jisas waga watakne dé wak, “Kéni kudi mé véknwu. Du taakwa kapéredi mu ye
wani kapéredi muké kélik ye kulaknyénydaran Got yadan kapéredi mu yakutnyéputiké
dé yo. Du taakwa Gorét wasélékte kapéredi kudi wakwetakne wani kapéredi kudiké
kélik ye kulaknyénydaran Got wani kapéredi mu yakutnyéputiké dé yo.
29 De wasélékte kapéredi kudi Gotna Yaamabiké wakwedaran Got wani kapéredi mu
yakutnyéputikaapuk yaké dé yo. Wani kapéredi mu rasaakuké dé yo.”
30 Naate dé wak, de Gotna Yaamabit wasélékdan bege. Taknaba de las Gotna
Yaamabiké sanévéknwukaapuk yate de wak, “Kutakwana némaan ban dé Jisasna
mawuléba wulae tu.” Naate wate de Gotna Yaamabit waséléknék.

Jisas dé déku néwaa déku wayéknajeké kudi wakwek

31 *Wani tulé Jisasna néwaa déku wayéknaje wawo de déké yék. Ye kaapaba téte de
kudi wakwesatik déké.
32 Wakwesatidaka wupmalemu du taakwa Jisas wale rate de dérét wak, “Ména
néwaa, ménа wayéknaje yae kaapaba téte de ménat véké de wo.”
33 Naate wadaka dé wak, “Wuna néwaa wayéknaje yaga pulak?”
34 Naate watakne akwi du taakwat véte dé wak, “Kén wuna néwaa, wuna wayéknaje.
35 *Gotna kudi véknwute wadékwa pulak yakwa du taakwa wan wuna néwaa, wuna
nyangegu, wuna wayéknaje pulak de ro.” Naate dé Jisas wak.

4

Wit sék yaatnyén duké dé Jisas aja kudi wakwek

1 Jisas tépa dé kudi wakwek kwawu maaléba. Wakwedéka wupmalemu du béré
taakwa béré ye de dé ranba jawuk. Jawudaka, de déku kudi miték véknwudoké mawulé
yate dé botba waare awulaga kwawuba dé rak. Radéka de kwawu maaléba de rak.
2 Radaka dé derét wupmalemu aja kudi wakwete derét Gotké dé yakwatnyék.
Yakwatnyéte dé derét kéga wakwek:

---

* **3:20:** Mk 6:31 * **3:21:** Jo 10:20 * **3:22:** Mt 9:34 * **3:27:** 1 Jo 3:8 * **3:28:** Yi 6:4-6 * **3:31:** Mk 6:3
* **3:35:** Jo 15:14

3 “Mé véknwu. Du nak dé déku képmaaba wit sék yaatnyéké nae dé yék.
4 Ye yaatnyédéka de wit sék las yaabuba de akérék. Akére bakna radaka de api yae kéraе de akwi kak.
5 Wit sék las de matu wale ran walkamu képmaaba akérék. Akére de bari buréle waarék.
6 Waarédaka mégi miték kutkaapuk yadéka nyaa védéka képmaa yépidéka de bari rékaa ye de kiyaak.
7 Wit sék las de raamény waara ténba akérék. Akére radaka raamény waara wure dé kakutapmék. Kakutapdéka de wit sék kaapuk akudan.
8 Wit sék las de yéknwun képmaaba akérék. Akére waba re de miték wurék. Wure de yéknwun sék akuk. Las de walkamu sék akuk (30). Las de wupmale sék akuk (60). Las de wupmalemu sék akuk (100).”
9 Naate watakne dé Jisas wak, “Guné kutdéngké mawulé yate waan kwekére miték véknwuké guné yo.” Naate dé wak.

Jisas aja kudi derét wakwedékwaké dé kudi wakwek

10 Wani du taakwa yédaka dé wale yeyé yeyakwa du déku du las wawo de Jisasnyét wani aja kudiké waatak.
11 *Waatadaka dé derét wak, “Got némaan ban rate du taakwaké miték véké dé yo. Védu de déku kémba raké de yo. Wani muké déknyényba Got dé kudi paakuk. Paakutakne bulaa dé kusékéru, guné wani muké kutdénggunuké. Nak du taakwat wani muké aja kudi wuné wakweyo.
12 *Wakwewuréka de Gotna nyégaba kwaakwa kéni kudi wadékwa pulak de yo:
De véte véte miték vémarék yaké de yo.
De kudi véknwute véknwute wani kudiké kutdéngmarék yaké de yo.
Kutdéngdo mukatik Gotna kudi véknwudo dé Got yadan kapéredi mu yakutnyéputidu.”
Naate dé Jisas wak.

Jisas dé wani aja kudiké kudi wakwek

13 Jisas waga watakne dé derét wak, “Wani aja kudiké guné kaapuk kutdénggunén, kapu yaga pulak? Kutdéngkaapuk yagunéran yaga pulak akwi aja kudiké kutdéngké guné yo?
14 “Bulaa wani aja kudiké wakweké wunék. Wit sék yaatnyén du wit sék yaatnyéte dé Gotna kudi wakwedakwa pulak dé yo.
15 Du taakwa las Gotna kudi de miték véknwu. Véknwudaka Seten bari yae dé wani kudi kure yu. Yédéka de wani kudiké yékéyaak de yo. Wani du taakwa wan yaabuba akérén wit sék pulak.
16 Du taakwa las de matu wale ran képmaaba akérén wit sék pulak. Taale Gotna kudi de bari véknwu. Véknwute taale wani kudiké yéknwun mawulé yate dusék takwasék de yo.
17 *Yate de kaapuk miték sanévéknwudakwa. Wani kudi deku mawuléba dawulikaapuk yadéka de kaapuk miték sanévéknwudakwa. Yadaka de nak du Gotna kudiké kélik yate derét yaalébaandaka kapéredi mu las deké yaadéka de Gotna kudi bari kulaknyényu.
18 *Du taakwa las wan raamény waara ténba akérén wit sék pulak. De Gotna kudi taale de miték véknwu.
19 Véknwute de kéni képmaana muké male sanévéknwudaka deku mawulé yéwaa gwalmu kéraaké dé génu. Géndéka gwalmuké las wawo de mawulé yo. Wani mu

* **4:11:** 1 Ko 2:10 * **4:12:** Ais 6:9-10; Jo 12:40 * **4:17:** Kl 2:7 * **4:18:** Mk 10:21-22; 1 Ti 6:9-10

dé Gotna kudit taknatépu. Taknatépédéka de wani du taakwa Gotna jébaa kaapuk yadakwa.
20 Du taakwa las wan yéknwun képmaaba akérén wit sék pulak. De Gotna kudi miték véknwute, wadékwa pulak yate, déku kudi de miték kutdéngék. Kutdéngte de yéknwun jébaa yo déké. Las de déké walkamu yéknwun jébaa yadaka las déké wupmale yéknwun jébaa yadaka las de déké wupmalemu yéknwun jébaa yo." Naate dé wak.

Téwayéké dé Jisas aja kudi wakwek

21 Wani kudi watakne dé Jisas wak, "Mé sanévéknwu. Du téwayé sérakne kure yae sapgutaknadan awu gwaléba de takno, kapu jaabé gwaléba de takno? Wan kaapuk. De jaabé takuba de takno.
22 Paakwe rakwa mu kukba véké guné yo. Akélak wakwedan kudi kukba kutdéngké guné yo.
23 Guné kutdéngké mawulé yate waan kwekére miték véknwuké guné yo." Naate dé wak.
24 *Watakne dé derét wak, "Wani kudiké mé miték sanévéknwu. Guné miték sanévéknwe wuna kudi véknwuké guné yo. Guné walkamu véknwugunéran walkamu kutdéngké guné yo. Miték véknwugunéran miték kutdéngké guné yo. Kutdénggunu Got gunéké yéknwun mawulé las wawo kwayéké dé yo.
25 Wuna kudi miték véknwukwa du taakwa kukba Gotna kudiké miték kutdéngké de yo. Wuna kudi miték véknwukaapuk yakwa du taakwa de wo, 'Naané Gotna kudi naanébu kutdéngék.' Naate watakne kukba déku kudiké yékéyaak yate bakna raké de yo." Naate dé Jisas wak.

Buréle waarén wit sékgé dé Jisas aja kudi wakwek

26-27 Wani kudi watakne dé wak, "Got némaan ban rate du taakwaké miték véké dé yo. Véte dé kapmu jébaa yadu nak du taakwa kwatkwa rado Gotna kém apakélé yaké de yo, kéni wit sék pulak. Du nak dé wit sék képmaaba yaatnyétakne gaan kwae nyaa raapme waga yasaakudéka dé wit sék buréle waaru. Waarédéka dé kaapuk kutdéngdén. Yaga pulak dé wit sék buréle waaru?
28 Képmaa déku kapmu yadéka dé wani wit sék buréle waare gaga ye akwe dé ak yo.
29 *Yadéka sékudakwa tulé yaadéka dé wani du véte dé kulaat séku."

Mastet sékgé dé Jisas aja kudi wakwek

30 Wani kudi watakne dé wak, "Got némaan ban rate du taakwaké miték véké dé yo. Wani du taakwaké yaga pulak wakweké wuné yo? Samu aja kudi wakwewuru guné wani du taakwaké kutdéngké guné yo?
31 Kéga wakweké wunék. Wani du taakwa taale makwal kém raké de yo. Kukba apakélé kém raké de yo. Wani kém wan misék nak pulak. Wani misékna yé mastet. Wani misék wan makwali sék male. Naana képmaaba tékwa akwi nak sék wan apakélé.
32 Du wani misék pukaadéka dé wure waare némaa gaalé badéka apakélé mi dé tu. Tédéka apangba de wupmalemu api yae kwaat sétakne ro." Naate dé Jisas wak.
33 Waga dé wupmalemu aja kudi du taakwat wakwek. De véknwute kutdéngké apa yadaka dé derét waga wakwek.
34 *Aja kudi male dé derét wakwek. Wakwetakne kukba déku du male tédaka dé derét wani kudiké wakwek, de miték kutdéngdoké.

Jisas wadéka dé némaa wimut kaapuk yak

35 Nyaa daadéka gaan yadéka dé Jisas déku duwat wak, "Mé yaagunu yéno kwawu nak saknwat."

---

* **4:24:** Lu 6:38 * **4:29:** Re 14:15 * **4:34:** Jo 16:25

36 Naate wadéka de waba ran wupmalemu du taakwat kulaknyénytakne de Jisas ran
botba waarék. Waare de dérét kure yék. Yédaka de du las nak botba wawo de yék, de
wale.
37 Yédaka némaa wimut kutdéka dé gu raapme waare botba gwaade dé sékérékgé
yak.
38 Yadéka dé Jisas bot kuktabéba dé widé kwaak. Kwabutékba dé maakna kwatiye
kwaak. Kwaadéka de dérét waaséligénék. Waaséligénte de wak, “Némaan du, kén
naané yalaknu. Naanéké méné kaapuk sanévéknwuménékwa, kapu yaga pulak?”
39 Naate wadaka ligéne raapme wadéka dé wimut kaapuk yadéka dé gu miték ték.
40 *Tédéka dé déku duwat wak, “Samuké guné wup yo? Gunat kutkalé yawuréran
apaké kaapuk miték sanévéknwugunékwa.”
41 *Naate wadéka de wupmét kapére yak. Yate deku kapmu bulte de wak, “Aki. Dé
wadéka dé wimut gu déku kudi véknwute wadékwa pulak dé yo. Wan yaga pulak ban
dé?” Naate de wak.

5

Jisas wadéka dé kutakwa kure tén du yéknwun yak

1 Jisas déku du wale kwawu nak saknwat ye de Gerasana képmaa saabak.
2 *Saabe dé Jisas bot kulaknyénydéka dé kutakwa kure tén du nak waagété ye dé
dérét vék. Wani du dé du taakwa kiyaadaka rémdan taaléba dé rak.
3-4 Radéka du las wupmalemu apu déku maan taaba baagwit de gik. Gidaka wani
baagwi périkne dé yaage yék. Apa baagwit wawo gidaka dé wani baagwi périkne yaage
yék. Yédéka de dérét kutké apa kaapuk yadan. Dérét baagwit tépa giké de yapatik.
5 Gaan nyaa du taakwa kiyaadaka rémdan taalé nébuba wawo rate ye saaki
waasaakute déku kapmu dé déku sépéba matut sékuk.
6 Jisas saabadéka dé wani du Jisasnyét séknaaba vék. Véte dé déké pétékére ye kwati
yaane waadé daak.
7-8 *Yadéka Jisas véte dé wak, “Ména mawuléba tékwa kutakwa mé yaage yé.” Naate
wadéka dé némaanba waate dé wak, “Jisas, méné awuréba rakwa ban Gotna nyaan.
Méné wunat samu yaké méné yo? Gotna yéba wuné ménat waato. Méné wunat kaagél
tiyaakaapuk yaké méné yo.”
9 Naate wadéka dé dérét wak, “Ména yé yaga?” Naate wadéka dé dérét wak, “Wuna
yé Wupmalemu, wupmalemu kutakwa wunat kure tédakwa bege.”
10 Naate watakne dé wak, “De nak képmaat yémuké wuné kélik yo. Ménat wuné
waato. De wanét yédoké wakaapuk yaké méné yo.” Naate dé kutakwa kure tén du
wak.
11 Wani nébuba wupmalemu baalé de tén wale téte de kadému kak.
12 Kadaka de wani dut kure tén kutakwa Jisasnyét wak, “Méné naanat kéléké mawulé
yaménéran méné waménu naané wani baaléna mawuléba wulaaké naané yo.”
13 Naate wadaka dé derét wak, “Guné wanét mé yaage yégunu.” Waga wadéka de
wani dut kulaknyénytakne ye de wani baaléna mawuléba wulaak. Wulaadaka wani
baalé némaa tépaaba yaage dawuliye guba akére gu ke de akwi (2,000 pulak) kiyaak.
14 Wani baaléké téségén du waga yadaka vétakne de yaage yék. Ye de akwi gayéba
ran du taakwat wani muké wakwek. Wakwedaka de du taakwa wani mu véké de yék.
15 Ye Jisas tén saabe de wupmalemu kutakwa kulaknyénytakne yén dut de vék. Dé
baapmu wut gitakne yéknwun mawulé yate Jisasna maan wale radéka de vék. Véte de
wup yak.

---

* **4:40:** Mt 14:31 * **4:41:** Sam 89:9 * **5:2:** Mk 1:23 * **5:7-8:** Mk 1:24

16 Yadaka Jisas wani mu yadéka vén du taakwa de derét wakwek, kutakwa kure tén
du yéknwun yadéka baalé kiyaadanké.
17 Wakwedaka de Jisasnyét wak, dé deku képmaa kulaknyénytakne yéduké.
18 Wadaka Jisas derét kulaknyénytakne yéké yate botba waarédéka dé kutakwa kure
téléka yéknwun yan du dérét wak, “Wuné méné wale yéké wuné mawulé yo.”
19 Naate wadéka dé dérét wak, “Méné ména gayé ména duké gwaamale ye derét kudi
wakweké méné yo, Némaan Ban ménéké mawulé lékne ménat yéknwun mu yadénké.”
20 Naate wadéka dé kulaknyénye ye dé kudi wakwek, Dekapolisna képmaaba tékwa
wupmalemu gayéba. Jisas dérét yan muké dé kudi wakwek. Wakwedéka akwi du
taakwa véknwute de kwagénte de sanévéknwu wanévéknwuk.

Jisas dé taakwa vétiknét kutkalé yak

21 Jisas déku du wale botba ye kwawu nak saknwu saabadaka de wupmalemu du
béré taakwa béré jawe de dé wale ték. Dé kwawu maaléba dé ték.
22-23 *Tédéka du nak déku yé Jairas dé déké yék. Dé némaan du dé rak, wani gayéba
kwaakwa Gotna kudi buldakwa gaba. Dé ye kwati yaane Jisaské waadé daate dé dérét
wak, “Wuna takwanyan kiyaamale yaké lék. Méné yae ména taaba lérét kutménu lé
tépa yéknwun yaké lé yo.”
24 Naate wadéka dé dé wale yék.

Jisas yaabuba yédéka de wupmalemu du taakwa déku kukba yék. Yédaka yaabu dé
sékéréknék.
25 Yadéka lé taakwa nak lé de wale yék. Wupmalemu (12) kwaaré wény yaaladéka lé
rak.
26 Wupmalemu apu déknyényba lé wupmalemu doktaké yék, de lérét kutnébuldoké.
Ye léku akwi yéwaa kwayéléka wani mu dé yasaakuk. Kaapuk yéknwun yalén.
27-28 *Yate lé Jisaské kudi véknwutakne lé léku mawuléba wak, “Wuné déku baapmu
wutba taaba kutwuréran wuné tépa yéknwun yaké wuné yo.” Naate watakne lé
wupmalemu du taakwa wale ye déku kukba ye lé déku baapmu wutba kurék.
29 Kutléka dé wény bari kaapuk yadéka lé kutdéngék, yéknwun yalénké.
30 *Yaléka Jisas dé kutdéngék, déku apa las yédénké. Kutdéngte walaakwe dé déku
kukba yén du taakwat waatak, “Kiyadé wuna baapmu wutba kurék?”
31 Naate waatadéka déku du de wak, “Wupmalemu du béré taakwa béré de méné
wale yaadaka taalé sékérékdéka méné vu. De las ménat de kurék, kapu yaga pulak?
Samuké méné naanat waato, ménat kurén banké?”
32 Naate wadaka dé deku kudi véknwukaapuk yate dé dérét kurén banké sékalék.
33 Sékaldéka wani taakwa léké yaan muké kutdéngte wupmét kapére yate déké ye
kwati yaane waadé daate lé wani muké kudi wakwek.
34 *Wakweléka dé wak, “Nyéné, nyénat kutnébulwuréran apaké miték sanévéknwute
bulaa yéknwun nyénébu yak. Yéknwun ye yéknwun mawulé yate miték yéké nyéné yo.”
35 Dé wekna téte kudi buldéka dé du nak Jairasna gaba dé yék. Ye saabe dé wani
némaan dut wak, “Ména takwanyan lébu kiyaak. Méné waménu wani némaan ban
yaakaapuk yate déku nak jébaa yaké dé yo.”
36 Naate wadéka dé Jisas wani kudi véknwute dé Gotna kudi buldakwa gana némaan
dut wak, “Méné wup yakaapuk. Wuné ména takwanyanét kutkalé yawuréran apaké
miték sanévéknwuké méné yo.”
37 Naate watakne dé Pita, Jems, Jemsna wayékna Jon derét dé wak, “Guné kapmu
wuné wale mé yaa. Nak du taakwa yaamarék yaké de yo.”

---

* **5:22-23:** Mk 7:32; Lu 13:3 * **5:27-28:** Mk 6:56 * **5:30:** Lu 6:19 * **5:34:** Mk 10:52; Lu 7:50, 17:19

38 Naate wadéka de dé wale yék, wani némaan duna gat. Ye de vék wupmalemu du
taakwa jawe téte wani takwanyanké mawulé lékte némaanba géraadaka.
39 *Vétakne gat wulae dé wak, “Samuké guné waga gérao? Lé kaapuk kiyaalén.
Bakna widé lé kwao.”
40 Naate wadéka de dérét waagik. Waagidaka dé deku kudi véknwukaapuk yate
wadéka de akwi gwaadék kaapat. Gwaadédaka dé takwanyanna néwepa déku du
kupuk wale waga de wulaak, takwanyan kwaanét.
41 *Wulae dé léku taababa kutte dé déku kudiba lérét wak, “Talita kumi.” Wani kudi
naana kudi kéga: “Nyéné, mé raap.”
42 Jisas adéka lé bari raapme yeyé yeyak. Léku kwaaré taaba vétik sékét maanba
kayék vétik. Yeyé yeyaléka véte de kwagénék.
43 Kwagéndaka dé wak, “Mé véknwu. Wani muké bulkaapuk. Nak du taakwa
kutdéngkaapuk yaké de yo. Kadému las kwayégunu lé kaké yo.” Naate dé Jisas wak.

6

Nasaret de Jisaské kuk kwayék

1 Jisas wani gayé kulaknyénytakne dé déku néwaaget yék. Yédéka déku du de dé wale
yék.
2 *Ye saabe yaap ra nyaa dé Gotna kudi buldakwa gat wulaak. Wulae dé Gotna
kudiké du taakwat yakwatnyék. Yakwatnyédéka de wupmalemu du taakwa véknwute
kwagénte de wak, “Aki. Wani du yaba dé wani kudi kéraak? Yaga pulak dé wani mu
kutdéngék? Dé déknyényba vékaapuk yanan wupmalemu apa jébaa dé yo.
3 *Wan ga jébaa yakwa ban. Maria wan déku néwaa. Jems, Josis, Judas, Saimon wan
déku wayéknaje. Déku nyangegu akwi kéba de ro, naané wale. Derét naané kutdéngék.
Wan némaan du kaapuk. Wan bakna du. Yaga pulak dé wani kudi wakweyo?” Waga
wate de déké kélik yak.
4 Kélik yadaka dé Jisas wak, “Gotna yéba kudi wakwekwa du néwaageba rate kudi
wakwedaka deku kém, deku gaba rakwa du taakwa, deku néwaageba rakwa du taakwa
deku kudi véknwumuké kélik de yo. Nak gayéba radaka wani gayéna du taakwa deku
kudi de véknwu.”
5 Naate watakne dé déknyényba vékaapuk yadan apa jébaa kaapuk yadén wani
gayéba. Kéni jébaa male dé yak. Kiyakiya yakwa walkamu du taakwat déku taaba
kutdéka de yéknwun yak.
6 Wani gayéba rakwa du taakwa déku kudi véknwukaapuk yadaka dé Jisas
sanévéknwu wanévéknwuk. Kukba dé gege gayét yéte dé Gotna kudi du taakwat
wakwekéreyék.

Jisas déku duké dé jébaa kwayék

7 *Jisas déku du taaba vétik sékét maanba kayék vétiknét waadéka yaadaka dé deké
apa kwayék, de wado duna mawuléba tékwa kutakwa yaage yédoké. Kwayétakne dé
derét wak, “Du vétik du vétik waga yéké guné yo.
8 Kadému, wut, yéwaa kure yékaapuk yaké guné yo. Sétowe yégunékwa baagé male
kure yéké guné yo.
9 Su kusadaké guné yo. Baapmu wut nakurak male kusadaké guné yo. Vétik kaapuk.
Guné du taakwat kutkalé yagunu de gunat kutkalé yate wani mu gunéké kwayéké de
yo.
10 Guné ye gayé nak saabe gat nak wulae wani gaba male raké guné yo. Wani gaba
re kukba nak gayét yéké guné yo.

---

* **5:39:** Jo 11:11 * **5:41:** Lu 7:14 * **6:2:** Jo 7:15 * **6:3:** Jo 6:42 * **6:7:** Lu 10:1

11 *Guné gayét nak wulaagunu wani gayéba rakwa du taakwa guna kudi véknwukaapuk yate gunéké kuk kwayédaran guné wani gayé kulaknyényké yate guna maanba kwaakwa bawusa yatputétakne guné yéké guné yo. Guné waga yagunu de véte waké de yo, ‘Naané derét kapéredi mu naanébu yak. Kukba Got yanan kapéredi mu naanat yakataké dé yo.’ Naate waké de yo.”
12 Waga wadéka de déku du yék. Ye de du taakwat wak, “Yagunén kapéredi mu kulaknyényké guné yo.”
13 *Naate watakne de duna mawuléba tékwa kutakwat wadaka de yaage yék. Kiyakiya yakwa du taakwa Gotké miték sanévéknwudoké de deku sépéba de sépéba kutdakwa wel kurék. Kutdaka de yéknwun yak. Waga de Jisasna du yakéreyék.

Gu yaakutaknan du Jon dé kiyaak

14 *Jisasna du waga yadaka némaan ban Yerot dé kudi véknwuk, akwi gayéba de Jisaské kudi buldakwa bege. Du taakwa de las wak, “Gu yaakutaknan du Jon kiyae débu nébéle raapmék. Nébéle raapme némaa apa kérae dé wani apa jébaa yo.”
15 Naate wadaka de las wak, “Wan déknyényba ran du Ilaija.” Naate wadaka de las wak, “Wan Gotna yéba kudi wakwekwa du, déknyényba ran du pulak.”
16 Naate wadaka dé Yerot wani muké véknwute dé wak, “Déknyényba wuné wawuréka de Jonna maakna tépaknék. Tépakdaka kiyae bulaa débu tépa nébéle raapmék.”
17-18 Déknyényba Yerot dé déku némaadu Pilipna taakwa yak. Wani taakwana yé Yerodias. Yadéka dé Jon wak, “Ména némaadu radéka déku taakwa yaménén wan sépélak méné yak. Got wani muké dé waatiyu.” Naate wadéka dé Yerot Jonna kudiké kélik yate wadéka déku du ye de Jonét kulékiye baagwit gitakne dérét de kure yék raamény gat.
19 Yédaka raamény gaba kwaadéka lé Yerodias rékaréka yate lé Jonét viyaapérekgé mawulé lé yak. Yatakne dérét viyaapérekgé lé yapatik, Yerot wani muké kélik yadén bege.
20 Yerot dé kutdéngék. Jon wan Gotna kudi véknwute yéknwun mu yakwa du. Waga kutdéngte dé wup yate Yerodias Jonét viyaapérekmuké dé déké miték vék. Véte nak apu nak apu Jon wale kudi bulte déku kudiké mawulé yate dé sanévéknwu wanévéknwuk.
21 Kukba lé Yerodias Jonét viyaapérekléran tulé dé yaak. Yerot wadéka déku du de apakélé yaa séraknék, déku néwaa dérét kéraalén nyaa yadéka. Sérakdaka kadému kadoké wadéka de déku jébaa yakwa némaan du, waariyakwa duna némaan du, Galiliba rakwa némaan du, waga de yék.
22 Ye radaka Yerodiasna takwanyan gwaade lé kétik. Kétiléka Yerot wale kadému kan du véte de akwi mawulat kapére yak. Yate dé némaan ban Yerot wani taakwat waatak, “Samuké nyéné mawulé yo? Wakwenyénu kwayéké wuné yo.”
23 Naate watakne dé tépa wak, “Gwalmuké nak mawulé yanyénéran kwayéké wuné yo. Wuna képmaa, wuna ga, wuna gwalmu nyédéba muniwuruké mawulé yanyénéran waga yaké wuné yo. Waga male yaké wuné yo. Wan adél.” Naate dé wak.
24 Dé waga wadéka lé wani taakwa gwaade lé léku néwaat waatak, “Samu gwalmuké wakweké wuné yo?” Naate waataléka lé léku néwaa wak, “Gu yaakutaknan du Jonna maaknaké wakweké nyéné yo. Wakwetakne kéraanyénu wuné kiyaadénké kutdéngké wuné yo.”
25 Naate waléka lé bari bari némaan ban ranét yék. Ye lé wak, “Bulaa gu yaakutaknan du Jonna maakna tépakne agérapba takne méné wunéké tiyaaké yo.”

---

* **6:11:** Ap 13:51 * **6:13:** Je 5:14 * **6:14:** Mt 16:14

26 Naate waléka dé Yerot waga yamuké kélik yate dé sanévéknwu wanévéknwuk,
taknaba lérét adél kudi wadéka de dé wale rate kadému kan du véknwudan bege.
Sanévéknwute nak pulak kudi wakwemuké kélik yate dé kusékérék.
27 Kusékéttakne dé wadéka déku du nak ye raamény gat wulae dé Jonna maakna
tépaknék.
28 Tépakne maakna agérapba takne dé wani taakwaké kure yék. Kure ye wani
taakwaké kwayédéka lé léku néwaaké kwayék.
29 Waga yadaka Jonna du véknwutakne ye de Jonna gaaba ségwi kérae kure ye de
rémék.

Jisas dé wupmalemu (5,000) duké kadému kwayék

30 *Jisasna du de tépa gwaamale yék déké. Ye dé wale rate de yadan akwi jébaa,
wakwedan akwi kudiké wawo de dérét wakwek.
31 Wakwedaka de wupmalemu du taakwa yeyé yeyak. Yeyé yeyadaka Jisas déku du
wale kaapuk yaap rate kadému kadan. Waga yate dé derét wak, “Naané kapmu du
taakwa rakaapuk taalat ye guné yaap raké yo.”
32 Naate watakne de bot kérae kure de du taakwa rakaapuk taalat de kapmu de yék.
33 De yédaka wupmalemu du taakwa véte de derét kutdéngék. Kutdéngte de akwi
gayéba yae képmaaba bari pétépété ye de taale saabak.
34 *Saabadaka dé Jisas botba yae kwawu maaléba téte dé wupmalemu du béré
taakwa bérat vék. Véte déku mawuléba dé wak, “Sipsipké téségékwa du rakaapuk
yadéran de sipsip mitékne tékaapuk yaké de yo. Wani du taakwa wan wani sipsip
pulak.” Waga wate dé deké mawulé léknék. Mawulé lékte dé derét wupmalemu kudi
wakwek.
35 *Wakwedéka garabu yadéka déku du yae de dérét wak, “Kén du rakaapuk taalé.
Nyaa déwa dawulikwa.
36 Méné waménu kéni du béré taakwa béré gege gayét ye de deku kadému kéraaké
de yo.”
37 Naate wadaka dé Jisas derét wak, “Kaapuk. Guné deké kadému kwayéké guné yo.”
Naate wadéka de wak, “Naané deké béret kéraaké wupmalemu (200) yéwaa kwayéké
naané yo. Naané ye wani du taakwaké akwi kadému las kérae deké kwayénoké méné
mawulé yo, kapu yaga pulak?”
38 Naate wadaka dé wak, “Béret yagap dé ro? Ye véké guné yo.” Naate wadéka
de sékale vék. Vétakne gwaamale yae de wak, “Makwal béret naktaba guba kutdan
gukwami vétik waga dé ro.” Naate de wak.
39 Wadaka dé akwi du taakwat wak, “Guné mé yéknwun waaraba saakiye ragunu.”
40 Naate wadéka de las apakélé kém las makwal kém waga de saakiye rak.
41 Radaka dé wani makwal béret naktaba gukwami vétik kérae dé nyérét kwaa-
sawuré véte Gorét wak, “Yéknwun mu ménébu tiyaak. Wan yéknwun.” Naate watakne
béret bule dé déku duké kwayék, du taakwaké munikwedoké. Kwayétakne dé wani
gukwami vétik wawo dé kwayék, munikwedoké.
42 Kwayédéka munikwedaka de akwi du taakwa mitékne kak.
43 Kadaka béret las gukwami las radéka de Jisasna du kébi taaba vétik sékérék
maanba kayék vétik waga de laakwa sékéréknék.
44 Wupmalemu (5,000) du de wani béret kak. Wupmalemu taakwa wupmalemu
baadi wawo waba de rate kak.

Jisas dé gu takuba yék

---

* **6:30:** Lu 10:17 * **6:34:** Mt 9:36 * **6:35:** Mk 8:1-9

45 Jisasna du waga yadaka dé derét wak, “Guné botba waare guné taale yéké yo,
kwawu nak saknwat, Betsaidat.” Naate wadéka déku du yédaka dé dé wale tén du
taakwat wak, deku gayét yékéradoké.
46 *Wadéka yédaka dé Got wale kudi bulké nae dé nébat waarék.
47 Gaan yadéka déku du botba rate kwawu nyédéba tédaka Jisas kapmu dé rak
nébuba.
48 Rate dé vék wimut kutdéka bot gwaamal gwaamal yaléka déku du botba yéké apa
jébaa yadaka. Vétakne yé tékgé yadéka dé gu takuba deké yék. Ye dé derét talaknaké
nae dé yak.
49 *Ye gu takuba yédéka de véte wak, “Wan gaababan dé nak yao.” Naate watakne
de akwi dérét véte wupmét kapére yate de némaanba gureknék.
50 Gurekdaka dé bari wak, “Wup yakaapuk. Kén wuné wuné yao. Yéknwun mawulé
yaké guné yo.”
51 Naate watakne dé botba waarék. Waare de wale radéka dé wimut kaapuk yak.
Yadéka kwagénte de wak, “Aki. Wan yaga pulak du?” Naate wate de sanévéknwu
wanévéknwuk.
52 *Naléba Jisas wani du taakwaké wani béret kwayédénké de kaapuk miték
sanévéknwudan. Wani muké yékéyaak yate kwagénte de waga wak.

Genesaretba Jisas dé du taakwat kutnébulék

53 Jisas déku du wale kwawu nak saknwat botba ye de Genesaretna képmaa saabak.
Saabe de bot tébétsawurék nébat.
54 Yatakne yédaka de du taakwa Jisasnyét véte de dérét bari kutdéngék.
55 Kutdéngte de gege gayét pétépété yéte de sépékwaapa kapére yan du taakwa baadit
kérae de jaabéba taknak. Takne de derét kérae yaate yék, Jisas tékwa akwi taalat.
56 *Jisas yédén akwi gayét de kiyakiya yakwa du taakwa baadi, sépékwaapa kapére
yan du taakwa baadit kérae yaatak. Kérae yaate de jawudakwa taaléba taknak. Takne
de dérét wak, “Méné kusékétménéran de ména baapmu wutna waabuba male kutké
de yo.” Naate wadaka de déku baapmu wutba kutte de yéknwun yak.

7

Gotna kudi dé képmawaarana kudit dé talaknak

1 Apa kudiké kutdéngkwa du las de Jerusalemba re ye de Parisina du wale waga de
jawuk Jisas ténba.
2 Jawute de vék Jisasna du las Parisina du taaba yakutnyédakwa pulak yakaapuk yate
deku taaba bakna yakutnyétakne kadému kadaka. Du deku taaba bakna yakutnyédaka
de Parisina du derét véte wo, “Naana apa kudi kaapuk véknwudakwa. Wan kapéredi
mu yakwa du.” Naate de wo.
3 Parisina du wupmalemu Judana nak du wawo deku képmawaara wadan pulak
waga male taaba miték yakutnyétakne de kadému ko.
4 De gwalmu kure yédaka kéraadakwa taaléba yae de taale gu yaaku. Gu yaakwe
de kadému ko. Deku képmawaara wadan pulak de awu, agérap, jaabé wawo de waga
male miték yakutnyu.
5 De waga yadaka Jisasna du képmawaara wadan pulak yakaapuk yadaka de Parisina
du apa kudiké kutdéngkwa du wawo de Jisasnyét waatak, “Samuké de ména du naana
képmawaara wadan kudi véknwukaapuk yate deku taaba bakna yakutnyétakne de
kadému ko?”

* **6:46:** Mk 1:35; Lu 5:16, 6:12 * **6:49:** Lu 24:37 * **6:52:** Mk 8:17 * **6:56:** Mk 5:27-28

6 *Naate waatadaka dé Jisas wak, “Guné yénaa yakwa du guné. Déknyényba Gotna
yéba kudi wakwen du Aisaia kéni kudi kavite dé adél kudi kavik gunéké. Kéga dé kavik:
Got dé wak, ‘Kéni du taakwa de wunéké yéknwun kudi wakweyo.
Waga wakwete de wunéké deku mawuléba kaapuk miték sanévéknwudakwa.
7 De deku apa kudi véknwute wadékwa pulak yate de wani kudiké wo, Wan Gotna
kudi.
Naate wate wuna yéba kevérékte de yaamabi kudi bulu.’
Naate Got wadéka Aisaia dé kavik.
8 Guné wani du pulak guné ro. Guné Gotna kudi véknwukaapuk yate guné duna kudi
male guné véknwu.”
9 Wani kudi watakne dé Jisas wak, “Guné Gotna kudi véknwukaapuk yate naana
képmawaara wadan kudi male véknwute guné wo, ‘Naané yéknwun mawulé pukaakwa
du.’ Waga wagunéka guna mawulé sépélak dé yo.
10 *Déknyényba Moses Gotna kudi dé kéga wakwek, ‘Guné guna néwepat kutkalé yaké
guné yo.’ Naate wakwetakne kéni kudi wawo dé wak, ‘Du nak déku néwepaké kapéredi
kudi wakwedéran wani dut viyaagunu dé kiyaaké dé yo.’ Waga wadéka wani kudi
Gotna nyégaba dé kwao.
11 Guné wani kudi véknwukaapuk yate guné wo, ‘Du nak déku néwepat kéga wadéran,
Kéni gwalmu Gotké wunébu kwayék. Gotké kwayékaapuk yawuru mukatik bénéké
kwayékatik wuné yak. Bénat kutkalé yaké wuné yapatiyu.
12 Naate wadéran déku néwepat kutkalé yakaapuk yadékwa wan yéknwun, Gotké
kwayédén bege.’
13 Guné waga wate guné Gotna kudi véknwukaapuk yate guna képmawaarana kudi
male véknwute kudi wagunéka de du taakwa wawo waga de sépélak yo. Yadaka guné
kapéredi mu las wawo guné waga yo.” Naate dé derét wak.

Deku kapéredi mawuléké dé Jisas kudi wakwek

14 Jisas wani kudi watakne du taakwat wadéka de déké yék. Yédaka dé derét wak,
“Guné wuna kudi mé miték véknwu. Véknwute kéni muké guné miték kutdéngké guné
yo.
15 *Du taakwana biyaaba wulaakwa muké sanévéknwute Got wakaapuk yaké dé
yo, ‘Wan kapéredi mu yakwa du taakwa.’ Du taakwana mawuléba yaalakwa muké
sanévéknwute Got waké dé yo, ‘Wan kapéredi mu yakwa du taakwa.’ Naate waké dé
yo.
16 [Guné kutdéngké mawulé yate waan kwekére miték véknwuké guné yo.]” Naate dé
Jisas wak.
17 Watakne du taakwat kulaknyénytakne dé déku du wale de gat wulaak. Wulae déku
du de dérét waatak wani kudiké.
18-19 Waatadaka dé derét wak, “Guné wawo wani kudiké kaapuk kutdénggunén,
kapu yaga pulak? Mé véknwu. Du taakwa kadakwa mu deku biyaat dawuliye walkamu
te dé yu. Kadakwa mu deku mawulat kaapuk yaalébaandékwa.” Naate dé wak.
Jisas waga wadéka naané kutdéngék. Akwi kadému kwaami wan yéknwun. Naané
kadému kwaamiké las yaakétkaapuk yaké naané yo.
20 Jisas dé tépa wak, “Du taakwana mawuléba yaalakwa muké sanévéknwute Got
waké dé yo, ‘Wan kapéredi mu yakwa du taakwa.’ Naate waké dé yo, kéni muké
kutdéngdén bege.
21-22 *Du taakwana mawuléba kapéredi mawulé dé yaalo. Yaaladéka de kapéredi
mawulé yate radakwa, du de taakwat tébétte kapéredi mu yadakwa, taakwa de dut
tébétte kapéredi mu yadakwa, sél yadakwa, du taakwat viyaapérekdakwa, du nak

* **7:6:** Ais 29:13 * **7:10:** Eks 20:12 * **7:15:** Mt 12:34-35 * **7:21-22:** Ro 1:29-31; Ga 5:19-21

duna taakwa wale kapéredi mu yadakwa, taakwa nak taakwana du wale kapéredi mu yadakwa, nak duna gwalmuké géndakwa, kés kapéredi mu nak kapéredi mu yadakwa, yénaa kudi wakwedakwa, kudi véknwukaapuk yate sépélak yadakwa, yéknwun mu nak du taakwaké yaadéka deké yaakaapuk yadéka wani du taakwaké kapére mawulé yadakwa, nak du taakwaké kapéredi kudi wakwedakwa, deku yéba kevérékdakwa, waagété yadakwa, waga yate de kapéredi mu yo.

23 Wani kapéredi mu akwi du taakwana mawuléba dé yaalo. Yaaladéka de kapéredi mu yo. Kapéredi mu yadaka Got deké dé wo, ‘Wan kapéredi mu yakwa du taakwa.’ Naate dé wo.”

Pinisiaba yaan taakwa lé Jisaské miték sanévéknwuk

24 Wani kudi watakne Jisas wani gayé kulaknyénytake dé Taiana képmaat yék. Ye gayé saabe dé gat nak wulaak. Wulae dé déku mawuléba wak, “Wuné kéni gaba rawuru de du taakwa kutdéngkaapuk yaké de yo.”

25-26 Waga wadéka de dérét vék. Véte kutdéngte kudi buldaka lé taakwa nak véknwutakne lé déké bari yék. Lé Judana taakwa rakaapuk yate nak geba yaan taakwa rate lé déké yék. Léku néwaage Pinisia Siriana képmaaba dé tu. Léku takwanyanna mawuléba kutakwa nak wulae téléka lé néwaa Jisaské yék. Ye kwati yaane waadé daate lé dérét wak, “Kutakwa lé nak tu, wuna takwanyanna mawuléba. Méné waménu lé yaage yéké yo.”

27 Naate waléka dé déku mawuléba wak, “Naané Juda nak gena du taakwaké ‘Waasa’ naate naana du taakwaké ‘Baadi’ naané nao.” Naate watakne dé kéni aja kudi lérét wakwek, “Naané baadi kakwa kadému kérae makwal waasaké kwayénaran wan yéknwun mu kaapuk. Naané taale baadiké kwayéké naané yo.”

28 Waga wadéka lé wak, “Némaan Ban, wan adél kudi méné wo. Wuné kéga wuné wo. Baadi kadému kadaka las képmaaba akérédéka de deku waasa kérae ko. Méné wunat kutkalé yaménéran wan yéknwun.”

29 Naate waléka dé lérét wak, “Waga miték watakne bulaa nyéna gayét yéké nyéné yo. Kutakwa nyéna takwanyanna mawulé kulaknyénytakne lébu yaage yék.”

30 Naate wadéka léku gayét gwaamale ye lé vék takwanyan yéknwun ye jaabéba kwaaléka. Véte lé kutdéngék kutakwa lérét kulaknyénytakne yaage yélénké.

Jisas wadéka dé waagété du yéknwun yak

31 Kukba Taiana képmaa kulaknyénytakne Saidonna képmaaba yéte Dekapolisna képmaaba ye dé Jisas Galilina kwawu saabak.

32 *Ye saabadéka de dut nak kure yék déké. Wani du waagété ye kudi kaapuk véknwudén. Yate kudi kaapuk mitékne buldén. Wani dut kure ye de Jisasnyét wak, dérét taaba kutduké.

33 Wadaka Jisas wani dut kure du taakwat kulaknyénytakne walkamu ye bét kapmu ték. Téte dé Jisas déku tabasék wani duna waanba yatdute sépmeny sévae dé déku tabasék wani duna téknayélengba yatduk.

34 Yatdute dé nyérét kwaasawuré vék. Kwaasawuré véte mawulé lékte dé némaanba yaap jaate dé déku kudiba wak, “Epata.” Naate dé wak. Naana kudi kéga: Ména waan mé véknwu.

35 Jisas waga wadéka dé mitékne véknwuk. Véknwudéka téknayéléng yéknwun yadéka dé mitékne bulék.

36 Buldéka dé Jisas du taakwat walaakwe véte dé derét wak, “Wani muké wakwekaapuk yaké guné yo.” Naate wadéka de déku kudi véknwukaapuk yate apa ye de wani muké kudi wakwekéreyék.

---

* **7:32:** Mk 5:23

37 Wakwekéreyédaka véknwute kwagénte de wak, “Aki. Wan yaga pulak ban? Miték
male dé yo. Yadéka de kudi véknwukaapuk yan du taakwa de miték véknwu. De kudi
bulkaapuk yan du taakwa de kudi bulu.” Naate de wak.

8

Jisas dé wupmalemu (4,000) du taakwaké kadému kwayék

1-2 *Wani tulé nak nyaa wupmalemu du taakwa ye de jawuk, Jisas ténba. Jawe re
kadémuké yapatidaka Jisas wadéka déku du déké yaadaka dé derét wak, “Wani du
taakwa nyaa kupuk wuné wale rate deku akwi kadému kabutitakne bulaa kaadé wale
radaka deké wuné mawulé léknu.
3 Las de séknaa saaknaba de yaak. Wuné deké kadému kwayékaapuk yate yédoké
wawuréran de deku gayét gwaamale yéte yaabuba kaadéké kiyaaké de yo.”
4 Naate wadéka de déku du dérét wak, “Kéni taalé du rakaapuk taalé. Yaga pulak
naané wupmalemu du taakwaké kadému kwayéké naané yo?”
5 Naate wadaka dé derét waatak, “Béret yagap dé ro?” Naate waatadéka de wak,
“Béret nak taaba sékét nak taababa kayék vétik dé ro.”
6 De waga wadaka dé akwi du taakwat wak, “Guné mé ra képmaaba.” Naate
wadéka radaka dé wani makwal béret kérae dé Gorét wak, “Yéknwun kadému ménébu
tiyaak. Wan yéknwun.” Naate watakne béret bule dé déku duké kwayék, du taakwaké
munikwedoké. Kwayédéka de munikwek.
7 Guba kutdan walkamu makwal gukwami wawo de rak. Jisas wani gukwami kérae
dé Gorét wak, “Yéknwun kwaami ménébu tiyaak. Wan yéknwun.” Naate watakne dé
déku duké kwayék, du taakwaké munikwedoké.
8 Kwayédéka munikwedaka de akwi mitékne kak. Wupmalemu (4,000 pulak) du
taakwa de waba rate kak.
9 Kabutidaka Jisas bulédén béret las gukwami las radéka de Jisasna du kébi nak taaba
sékét nak taababa kayék vétik waga de laakwa sékéréknék. Yadaka Jisas wadéka de du
taakwa yékérak deku gayét.
10 Yékéradaka Jisas déku du wale botba waare de Dalmanutana képmaat yék.

Parisina du de Jisasnyét waatak apa jébaa yaduké

11 *Parisina du las ye de Jisas wale waaruké nae de yak. Ye deku mawuléba de wak,
“Got wadéka dé Jisas yaak, kapu bakna du dé?” Waga sanévéknwute de dérét wak,
“Méné déknyényba vékaapuk yanan apa jébaa nak yaké méné yo. Yaménu naané véte
kutdéngké naané yo. Got wadéka méné yaak.”
12 Naate wadaka dé Jisas kélik yate dé waatak, “Samuké guné bulaa rakwa du taakwa
guné déknyényba vékaapuk yagunén apa jébaaké waato? Kaapuk. Waga vékaapuk yaké
guné yo. Adél wuné gunat wo.”
13 Naate watakne derét kulaknyénytakne déku du wale botba tépa waare de kwawu
nak saknwat yék.

Parisina duna yénaa kudi Yerotna yénaa kudiké wawo dé wakwek

14 Jisasna du béretké yékéyaak ye de nakurak béret male de kérae kure yék botba.
15 *Yadaka dé Jisas derét kéni aja kudi wak, “Mé véknwu. Jérawu yaké guné yo.
Parisina du, Yerot wawo, deku yis kutkaapuk yaké guné yo.”
16 Naate wadéka de deku kapmu bulte de wak, “Naané béret las kaapuk kure yaanan.
Waga yananké dé béret apakélé yaduké kutdakwa mu yiské dé wak.”

---

* **8:1-2:** Mk 6:32-44 * **8:11:** Mt 12:38; Jo 6:30 * **8:15:** Lu 12:1

17 *Waga buldaka dé kutdéngte dé wak, “Guné guné wo, ‘Naané béret kaapuk.’
Samuké guné waga wo? Guné waga wate guné wuna apaké kaapuk wekna miték
kutdénggunén. Guna mawulé yékéyaak dé yo, kapu yaga pulak?
18 Guna méni dé tu. Samuké guné vékaapuk yo? Guna waan dé tu. Samuké guné kudi
véknwukaapuk yo? Samuké guné guna mawulébа miték sanévéknwukaapuk yo?
19 *Déknyénybа wupmalemu (5,000) duké béret naktaba bulékwewuréka de kak.
Kadaka las radéka kébi yagap guné laakwak?” Naate waatadéka de wak, “Kébi taaba
vétik sékérékne maanba kayék vétik naané laakwak.”
20 *Naate wadaka dé wak, “Déknyénybа nak tulé wupmalemu (4,000) du béré taakwa
béréké béret nak taaba sékét nak taababa kayék vétik bulékwewuréka de kak. Kadaka
las radéka kébi yagap guné laakwak?” Naate waatadéka de wak, “Kébi nak taaba sékét
nak taababa kayék vétik naané laakwak.”
21 Naate wadaka dé derét wak, “Wan adél. Waga wate samuké guné wuna apaké
kaapuk kutdénggunén? Wuné yiské wakwete wuné béretké kaapuk sanévéknwurén.”
Naate dé Jisas wak.

Jisas dé méni kiyaan dut kutnébulék

22 Kukba Jisas déku du wale ye de Betsaida saabak. Saabadaka de méni kiyaan dut
nak kure yék Jisaské. Kure ye de Jisasnyét wak, déku taaba wani dut kutduké.
23 Wadaka dé wani duna taababa kutdéka bét gayé kulaknyénytakne bét walkamu
yék. Ye yaabuba téte dé sépmeny déku taababa sévaatakne dé wani duna ménibа kurék.
Kuttakne taabat kutte dé waatak, “Las méné vu?”
24 Waatadéka wani du véte dé wak, “Duwat mi pulak wuné vu. Véwuréka de yeyé
yeyo.”
25 Naate wadéka dé tépa taabat kurék déku ménibа. Kutdéka déku méni yéknwun
yadéka dé mitékne vék.
26 Mitékne védéka dé Jisas wak, “Ménа gat yéké méné yo. Wani gayét tépa gwaamale
yékaapuk yaké méné yo.”

Pita dé kudi wakwek Jisaské

27 Jisas waga watakne déku du wale waga de yék, Sisaria Pilipaiba tékwa gayét.
Yaabuba yéte dé derét waatak, “Du taakwa wunéké yaga de wo?”
28 Naate waatadéka de wak, “Ménéké las de wo, ‘Wan gu yaakutaknan du Jon.’ Las de
ménéké wo, ‘Wan déknyénybа rate Gotna yébа kudi wakwen du Ilaija.’ Las de ménéké
wo, ‘Gotna yébа kudi wakwen nak du.’ Naate de wo.”
29 *Waga wadaka dé derét waatak, “Guné yaga pulak? Guné wunéké yaga guné wo?”
Naate waatadéka dé Pita wak, “Méné naanat kutkalé yaménuké Got wadén ban Krais
méné.”
30 Naate wadéka dé derét wak, “Wani kudi nak du taakwat wakwekaapuk yaké guné
yo.”

Jisas kiyae tépa nébéle raapdéranké dé kudi wakwek

31 Jisas waga watakne dé déku duwat kéga wakwek, “Akwi Du Taakwana Nyaan
wunat kapéredi mu yado de kubu du, nyédé duna némaan du, apa kudiké kutdéngkwa
du waga wunéké kuk tiyaaké de yo. Tiyaado wunat viyaapérekdo kiyaaké wuné yo.
Kiyaawuru nyaa kupuk yédu wuné tépa nébéle raapké wuné yo.”
32 Naate wate dé aja kudi kaapuk wakwedén. Yadéka de miték véknwuk. Véknwute
dé Pita dérét kure walkamu ye kélik yate dé wak, “Waga bulkaapuk.”

---

* **8:17:** Mk 6:52 * **8:19:** Mk 6:41-44 * **8:20:** Mk 8:6-9 * **8:29:** Jo 6:69

33 Naate wadéka dé Jisas walaakwe déku duwat véte dé Pitat wak, “Méné Seten, méné mé yaage yé. Méné Gotna kudi kaapuk véknwuménékwa. Méné kéni képmaaba rakwa duna kudi méné véknwu.” Naate dé wak.
34 Watakne dé tépa wadéka de wupmalemu du taakwa déku du wawo de déké yék. Yédaka dé derét wak, “Guné wuné wale yaate wuna jébaa yaké mawulé yagunéran kéga yaké guné yo. Guné guna mawulé kulaknyényké guné yo. Kulaknyénye guné wunéké sanévéknwute kéga waké guné yo, ‘Naané déku jébaa kutsaakuké naané yo. Yate naané kaagél kutte miba kiyaanaran wan bakna mu. Némaa mu kaapuk.’ Naate wate wuna jébaa kutké guné yo.
35 Wunéké sanévéknwukwa du taakwa wuna jébaa kutsaakudo wuna maama derét viyaapérekdaran de wuné wale miték rasaakuké de yo apuba apuba. Wunéké sanévéknwukaapuk yakwa du taakwa deku sépéké male sanévéknwute deku jébaa male yadaran de kiyae yalakgé de yo. Wuné wale rasaakukaapuk yaké de yo.
36 Du taakwa kéni képmaana gwalmu akwi kéraaké sanévéknwute, deku jébaa male yadaran kiyae yaga pulak de miték rasaakuké de yo? Kaapuk. Miték rasaakukaapuk yaké de yo.
37 De Gotna gayét yéké mawulé yadaran yéwaa kwayéké de yo, kapu yaga pulak? Kaapuk. De yékaapuk yaké de yo.
38 Bulaa rakwa wupmalemu du taakwa de kapéredi mu yate de Gotna kudi kaapuk véknwudakwa. Kukba wuna yaapa wunéké apa tiyaate wadu wuné Akwi Du Taakwana Nyaan nyaa vékwa pulak rate giyaaké wuné yo. Gotna kudi kure giyaakwa du wale giyaaké wuné yo. Giyae wuné kuk kwayéké wuné yo, wunéké kuk tiyaan du taakwaké.” Naate dé Jisas wak.

9

1 Jisas dé derét wak, “Kéni kudi mé véknwu. Guné kéba tékwa du taakwa las kiyaakaapuk ye wekna rate véké guné yo Got apa yate némaan ban rate déku du taakwaké miték védu. Adél wuné gunat wakweyo.” Naate dé wak.

Jisasna sépé walaakwe dé nak pulak yak

2 *Nyaa nak taaba sékét nak taababa kayék nakurak yédéka dé Jisas, Pita, Jems, Jonét waga kwole de apakélé nébat nak waarék. Waare de kapmu de waba rak. Rate védaka Jisasna sépé walaakwe dé nak pulak yak.
3 Déku baapmu wut dé waamat kapére yak. Kéni képmaaba rakwa du waga pulak waama yaké de yapatiyu.
4 Yadéka déknyényba rate Gotna yéba kudi wakwen du Moses bét Ilaija bét Jisas wale kudi buldaka de Jisasna du kupuk vék.
5-6 Véte de wupmét kapére yak. Yate Pita kudi wakweké miték kutdéngkaapuk yate dé Jisasnyét wak, “Némaan ban, naané kéba ranakwa wan yéknwun. Naané ga kupuk kaaké naané yo. Ménéké nak, Moseské nak, Ilaijaké nak.”
7 *Naate wadéka buwi nak giyae dé derét taknatépék. Taknatépédéka dé kudi nak buwiba gwaade dé wak, “Kén wuna nyaan. Déké wuné mawulat kapére yo. Guné déku kudi mé véknwu.”
8 Naate wadéka véknwutakne de vék Jisas kapmu tédéka. Nak duwat kaapuk védan.
9 De wani nébuba dawulite dé Jisas derét wak, “Mé véknwu. Guné végunén muké nak duwat bulaa wakwekaapuk yaké guné yo. Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan kiyaawuru Got wadu wuné nébéle raapwuru guné wani tulé wani muké wakweké guné yo.”

---

* **9:2:** Mk 5:37 * **9:7:** Mt 3:17; 2 Pi 1:16-18

10 Naate wadéka de nak duwat kaapuk wakwedan wani muké. De kapmu bulte de
waatak, “Kiyae nébéle raapdéran kudi wan samu kudi?”
11 Jisasna du de dérét waatak, “Apa kudiké kutdéngkwa du de kéga wo, ‘Gotna yéba
déknyényba kudi wakwen du Ilaija taale yaaké dé yo. Yaadu Got wadén ban Krais
kukba yaaké dé yo.’ Samuké de waga wo?”
12 *Naate wadaka dé wak, “Wan adél kudi de wo. Ilaija taale yaaké dé yo. Yae dé
Kraisna yaabu kutké dé yo. Wani kudiké sanévéknwute wunéké wawo mé sanévéknwu.
Gotna nyégaba kwaakwa kudi nak wadékwa pulak Akwi Du Taakwana Nyaan wunat
kapéredi mu yate wunéké kuk tiyaaké de yo. Samuké nae de wani kudi kavik?
13 Wuné gunat wuné wakweyo. Ilaija débu yaak. Yaadéka du las de dérét kapéredi
mu yak. Déknyényba wani muké wawo de Gotna nyégaba kavik.” Naate dé Jisas wak.

Kutakwa kure tén nyaanét dé Jisas kutnébulék

14 Jisas, Pita, Jems, Jon wale waga de dawulik Jisasna nak duké. Dawuliye de
vék wupmalemu du taakwa de wale jawe téte apa kudiké kutdéngkwa du de wale
waarudaka.
15 Védaka de akwi du béré taakwa béré Jisasnyét véte de kwagénék. Kwagénte déké
pétépété ye de dérét wak, “Ménéwa yaakwa.”
16 Naate wadaka dé Jisas déku duwat waatak, “Samu kudi guné de wale bulu?”
17 Naate waatadéka dé du nak wak, “Némaan ban, wuna nyaan wunébu kure yaak
ménéké. Kutakwa lé nak tu déku mawulébа. Téléka dé kudi kaapuk buldékwa.
18 Wani kutakwa dérét kure apa yaléka dé képmaaba akéru. Akérédéka dé waama
sépmeny déku kudiba yaalo. Yaaladéka nébi tidéka déku sépé apa dé yo. Bulaa ména
duwat wuné wak, de wado kutakwa yaage yéluké. Wawuréka de waga yaké de
yapatik.” Naate dé wak.
19 Wadéka dé Jisas wani du taakwat wak, “Yaga pulak? Guné wunéké kaapuk miték
sanévéknwugunékwa. Wuné wupmalemu baapmu guné wale rawuréka guné wunéké
kaapuk miték sanévéknwugunékwa. Guné wani nyaanét wunéké mé kure yaa.”
20 Naate wadéka dérét kure yédaka dérét kure tén kutakwa Jisasnyét véte lé nyaanét
takubalaakuk. Yaléka dé képmaaba akére pératékétdéka dé waama sépmeny déku
kudiba yaalak.
21 Yaaladéka dé Jisas déku yaapat waatak, “Kwaaré yagap dé waga rak?” Naate
waatadéka dé wak, “Makwal du radéka dé batnyé waga yak.
22 Wupmalemu apu lé wani kutakwa dérét kure téte dérét yaalébaante viyaaléka dé
guba, yaaba wawo dé akérék. Méné apa yaménéran méné anéké mawulé lékte waménu
dé yéknwun yaké dé yo.”
23 *Naate wadéka dé Jisas wak, “Méné wawo apa yaké méné yo. Du taakwa Gotké
miték sanévéknwudaran de akwi mu yaké de yo.”
24 *Naate wadéka dé wani nyaanna yaapa wak, “Gotké wuné walkamu sanévéknwu.
Méné wunat kutkalé yaménu wuné Gotké miték sanévéknwuké wuné yo.”
25 Naate wadéka dé Jisas vék wupmalemu du taakwa pétépété yae jawudaka. Véte
dé wani kutakwat wak, “Nyéné dérét kure ténynéka dé wani nyaan kudi bulkaapuk
yate kudi kaapuk véknwudékwa. Nyéné dérét kulaknyénytakne yaage yéké nyéné yo.
Yaage ye tépa déku mawulat wulaakaapuk yaké nyéné yo.”
26 Naate wadéka lé némaanba waatakne wani nyaanét lé némaanba takubalaakuk.
Takubalaakutakne lé dérét kulaknyénytakne lé yaage yék. Yéléka dé wani nyaan
kiyaan du pulak kwaak. Kwaadéka de du las wak, “Débu kiyaak.”
27 Naate wadaka dé Jisas déku taababa kutkwedéka dé yéknwun ye raapmék.

* **9:12:** Ais 53:3; Mal 4:5 * **9:23:** Mk 11:23 * **9:24:** Lu 17:5

28 Dé yéknwun ye raapdéka Jisas déku du wale de gat wulaak. Wulae de kapmu rate
déku du de dérét wak, “Naané wani kutakwat wanaka lé yaage yékaapuk yak. Samuké
naané wani jébaa yaké yapatik?”
29 Naate waatadaka dé wak, “Wani muké Gorét waataké guné yo. Gorét taale
waatagunéran guné wagunu de kutakwa yaage yéké de yo. Guné Gorét waatakaapuk
yagunéran kutakwa guna kudi véknwukaapuk yate yaage yékaapuk yaké de yo.” Naate
dé wak.

Jisas dé tépa wak, “Wuné kiyae nébéle raapké wuné yo.”

30 Jisas déku du wale wani gayé kulaknyénytakne de Galilina képmaaba yeyé yeyak.
Yeyé yeyate dé déku duwat wak, “Wupmalemu du taakwa naanéké kutdéngkaapuk
yadoké naané akélak yéké naané yo.
31 *Waga yéte kudi las gunat wakweké wuné yo.” Naate watakne dé derét kéni kudi
wakwek, “Kukba de wuné Akwi Du Taakwana Nyaanét maamaké kwayédo wuné deku
taababa raké wuné yo. Rawuru wunat viyaapérekdo kiyaaké wuné yo. Kiyaawuru
nyaa kupuk yédu tépa nébéle raapké wuné yo.”
32 *Naate wadéka de wani kudi kaapuk miték kutdéngdan. Yate wani kudiké dérét
waatamuké wup de yak.

Némaan banké dé Jisas kudi wakwek

33 Kukba de Kapaneamét yék. Ye saabe de gat wulaak. Wulae dé Jisas déku duwat
waatak, “Yaabuba yaate samu kudiké guné bulék?”
34 Naate waatadéka de kudi kaapuk buldan. Yaabuba yaate deku kapmu bulte de
wak, “Kiyadé naana duwat talakne naanéké némaan ban ro?” Naate watakne nyékéri
yate de Jisasnyét kudi kaapuk buldan.
35 *Yadaka dé rate dé derét wak, “Guné mé yaale véknwu. Guné nak nak du taakwaké
némaan ban raké mawulé yagunéran guné guna yéba kevérékmarék yate akwi du
taakwaké jébaa yakwa ban raké guné yo.”
36-37 *Naate watakne dé deku nyaanét nak kure wadéka dé deku nyédéba ték. Tédéka
dé wani nyaanét kutte dé derét wak, “Mé véknwu. Du taakwa wunéké sanévéknwute
kéga pulak nyaanét kutkalé yate de wunat wawo kutkalé yo. De wunat kutkalé yate
wunat wadéka yaawurén banét wawo de kutkalé yo.”

Déké kuk kwayékaapuk yakwa du déku du radakwaké dé wakwek

38 *Jisas wani kudi wadéka dé Jon dérét wak, “Némaan ban, du nak ména yéba
kutakwat wadéka yaage yédaka naané vék. Dé naané wale kaapuk yeyé yeyadékwa.
Yadéka naané dérét wak, wani jébaa yakaapuk yaduké.”
39 Naate wadéka dé Jisas dérét wak, “Guné wani jébaa yakaapuk yaduké dérét
waatikaapuk yaké guné yo. Wuna yéba apa jébaa yakwa du wunéké bari kapéredi
kudi wakaapuk yaké dé yo.
40 *Naanéké kuk tiyaakaapuk yakwa du wan naana du de ro.
41 Kéni kudi wawo mé véknwu. Du taakwa guné wuna duwat véte kéga wadaran,
‘Wani du de Jisasna jébaa kuru. Derét kutkalé yaké naané yo. Derét gutak yadu deké
gu kwayéké naané yo.’ Naate wadaran de wani makwal jébaa yado Got wani makwal
jébaaké yékéyaak yakaapuk yaké dé yo. Kukba wani yéknwun jébaa kaataké dé yo
derét. Adél wuné gunat wakweyo.” Naate dé Jisas déku duwat wak.

De kapéredi mu yakaapuk yadoké dé Jisas kudi wakwek

---

* **9:31:** Mk 8:31 * **9:32:** Lu 18:34 * **9:35:** Mk 10:43-44; Lu 22:24 * **9:36-37:** Jo 13:20 * **9:38:** Mt 10:33
* **9:40:** Lu 11:23

42 Wani kudi watakne dé kéga wakwek: “Kéni makwal baadi de wuna kudi miték véknwu. De dut nak déku kwaaléba apakélé matu gitakne dérét yatjadado dé géléguba dawuliye gu ke kiyaadu mukatik wan kapéredi mu. Du nak wakwedu wani baadi nak déku kudi véknwute wuna kudi kulaknyénydéran Got waga wakwen dut némaanba yakataké dé yo. Wan apakélé kapéredi mu.
43 “Guna taaba kapéredi mu yaké yadéran guné wani taaba tépakne yatjadaké guné yo. Guna nakurak taaba male tédu wani kapéredi mu yakaapuk yate Gotna kémba yaalagunéran wan yéknwun. Guna taaba vétik tédu guné wani kapéredi mu yatakne kukba kapéredi taalat dawuligunéran wan kapéredi.
44 [Wani taaléba yaa dé yaansaaku apuba apuba. Yaansaakudéka de gaaba ségwiba kakwa kaawiya kaapuk kiyaadakwa.]
45 Guna maan kapéredi mu yaké yadéran guné wani maan tépakne yatjadaké guné yo. Guna nakurak maan male tédu wani kapéredi mu yakaapuk yate Gotna kémba yaalagunéran wan yéknwun. Guna maan vétik tédu guné wani kapéredi mu yatakne kukba kapéredi taalat dawuligunéran wan kapéredi.
46 [Wani taaléba yaa dé yaansaaku apuba apuba. Yaansaakudéka de gaaba ségwiba kakwa kaawiya kaapuk kiyaadakwa.]
47 Guné guna méni kapéredi mat véte wani kapéredi mu yaké mawulé yagunéran wani méni pékwe yatjadaké guné yo. Guna nakurak méni male tédu wani kapéredi mu yakaapuk yate Gotna kémba yaalagunéran wan yéknwun. Guna méni vétik tédu guné wani kapéredi mu yatakne kukba kapéredi taalat dawuligunéran wan kapéredi.
48 Wani taaléba yaa dé yaansaaku apuba apuba. Yaansaakudéka de gaaba ségwiba kakwa kaawiya kaapuk kiyaadakwa.”
49 Wani kudi watakne dé wak, “Naané sol kadémuba taknanaran yéknwun yaké dé yo. Waga pulak Got wadu yaa pulak yaandu guné akwi kaagél kure kukba yéknwun yaké guné yo.
50 *Kadému lisék yaduké naané sol takno. Sol yéknwun yakaapuk yadéran yaga pulak yano tépa yéknwun yaké dé yo? Kaapuk. Yéknwun tépa yakaapuk yaké dé yo. Kadémuba yéknwun sol taknanaran wani kadému yéknwun yaké dé yo. Guné sol pulak yate guné akwi du taakwat yéknwun yaké guné yo. Yate guné de wale nakurak mawulé yate miték raké guné yo.” Naate dé Jisas wak.

10

Deku taakwa yédoké du wakaapuk yadaranké dé Jisas wakwek

1 Wani gayé kulaknyénytakne Judiana képmaat ye kulaknyénytakne Jisas déku du wale Jodan kaabélébа de atik. Atiye nak saknwuba tédaka de wupmalemu du taakwa Jisaské ye de jawuk. Jawudaka dé saaki yadékwa pulak dé tépa derét Gotna kudi wakwek.
2 Dé waga wakwedéka de Parisina du las déké yék. Ye deku mawuléba de wak, “Naané dérét nak muké waatanaran sal dé kapéredi kudi wadu naané dérét kotimké naané yo?” Naate sanévéknwute de dérét wak, “Naana apa kudi yaga dé wo? Du nak déku taakwa dérét kulaknyénytakne yéluké wadéran wan yéknwun, kapu kaapuk?”
3 Naate wadaka dé derét wak, “Wani muké naana képmawaara Moses yaga dé wak?”
4 *Naate wadéka de wak, “Moses dé wak, ‘Du nak déku taakwa dérét kulaknyénytakne yéluké wadéran dé taale nyéga nak kaviké dé yo wani muké. Kavitakne léké kwayétakne wadu lé dérét kulaknyénytakne yéké lé yo.’ Waga dé Moses wak.”
5 Naate wadaka dé derét wak, “Guné akwi kapéredi mawulé yakwa du taakwa ragunéka dé Moses gunéké wani kudi kavik.

* **9:50:** Lu 14:34; Kl 4:6 * **10:4:** Diu 24:1-12

6 *Déknyényba batnyé du deku taakwat waga kaapuk wadan. Déknyényba Gotna
nyégaba du nak kéga dé kavik: Déknyényba batnyé Got akwi mu kuttakne dé du
taakwat wawo yak.
7 *Kavitakne kéni kudi wawo dé kavik: Du déku néwepat kulaknyénytakne taakwa
ye bét nakurakba raké bét yo.
8 Rate nakurak sépé ye raké bét yo. Wani kudiké sanévéknwute naané kutdéngék.
Du taakwa ye bét nakurakba bét ro. Nakurak sépé ye bét ro. Sépé vétik kaapuk.
9 Got bétké dé wo, ‘Nakurak sépé ye bét ro.’ Naate wadékwaké du nak déku taakwat
wakaapuk yaké dé yo, lé dérét kulaknyénytakne yéluké.” Naate dé Jisas derét wak.
10 Watakne dé déku du wale de gat wulaak. Wulae de wani kudiké Jisasnyét waatak.
11 *Waatadaka dé derét wak, “Du deku taakwa derét kulaknyénytakne yédoké
watakne nak taakwa yadaran de taale yadan taakwat kapéredi mu de yo.
12 Taakwa deku du kulaknyénytakne nak duké yédaran de wani du wale kapéredi mu
de yo.” Naate dé wak.

Jisas dé makwal baadit kutkalé yak

13 Du taakwa de makwal baadit Jisaské kure yék, dé derét taaba kutduké. Kure
yédaka de Jisasna du véte de derét waatik.
14 Waatidaka dé véte rékaréka yate dé déku duwat wak, “Makwal baadi wunéké deku
mé yao. Yaado guné derét waatikaapuk yaké guné yo. Gotna kémba rakwa du taakwa
wan wani makwal baadi pulak.
15 *Got némaan ban rate déku du taakwaké miték véké dé yo. Dé waga yadéranké
makwal baadi de yéknwun mawulé yo. Makwal baadi yakwa pulak, du taakwa dé deké
miték védéranké yéknwun mawulé yadaran de déku kémba yaalaké de yo. Makwal
baadi yadakwa pulak yéknwun mawulé yakaapuk yakwa du taakwa de déku kémba
yaalakaapuk yaké de yo.”
16 Naate watakne dé baadit nak nak kérae kusawuréte taabat kutte dé wak, “Got
gunat kutkalé yaké dé yo.” Naate dé wak.

Wupmalemu gwalmu yan du

17 Jisas tépa yaabuba yéké yadéka dé du nak déké ye dé déké kwati yaane waadé
daak. Daate dé wak, “Méné yéknwun du rate méné Gotna jébaaké naanat yakwatnyu.
Méné mé wakwe. Samu mu ye wuné kulé mawulé kérae apuba apuba miték rasaakuké
wuné yo?”
18 Naate wadéka dé Jisas wak, “Samuké méné wunat ‘Yéknwun du’ wo? Got kapmu
dé yéknwun ban dé ro.
19 *Got wakwedéka Moses wakwen kéni apa kudi méné kutdéngék: Du taakwat
viyaapérekmarék yaké méné yo. Méné nak duna taakwa wale kapéredi mu yakaapuk
yaké méné yo. Sél yakaapuk yaké méné yo. Nak duké yénaa kudi wakwekaapuk
yaké méné yo. Yénaa yate nak duna gwalmu kéraakaapuk yaké méné yo. Méné ména
néwepat kutkalé yaké méné yo. Moses wani kudi wakwedéka méné kutdéngék.”
20 Naate wadéka dé wak, “Némaan du, wuné baadi rawurén tulé wani apa kudi wuné
véknwuk. Kéni tulé wawo wuné véknwu.”
21 *Naate wadéka dé déké mawulat kapére yate dé wak, “Méné nak mu wawo yaké
méné yo. Méné taknaménén akwi gwalmu nak duké kwayétakne yéwaa nyégéle méné
yéwaa yakaapuk du taakwaké kwayéké méné yo. Kwayémenu Got ménat kutkalé
yadu kukba méné Gotna gayét ye waba miték male rasaakuké méné yo. Méné yéwaa

---

* **10:6:** Jen 1:27 * **10:7:** Jen 2:22-24; Ep 5:31 * **10:11:** 1 Ko 7:10-11 * **10:15:** Mt 18:3 * **10:19:** Eks 20:12-17
* **10:21:** Mk 8:34

yakaapuk du taakwaké yéwaa kwayétakne gwaamale yae wuna jébaaba yaalaké méné yo.”
22 Waga wadéka wani kudi véknwudéka déku mawulé kapére dé yak, dé wupmalemu yéwaa ye nak duké kwayémuké kélik yadén bege.
23 *Wani du yédéka Jisas déku duwat véte dé wak, “Wupmalemu gwalmu yan du taakwa kwekére ye de Gotna kémba yaalakaapuk yaké de yo. De apa ye Gotna kémba yaalaké de yo.”
24 Naate wadéka de déku kudi véknwute de kwagénék. Kwagéndaka dé wak, “Gunawa, mé véknwu. Du taakwa apa ye Gotna kémba yaalaké de yo.
25 Apakélé bulmakawu nak baapmu wut kétaapadakwa raaménynа yaabuba wulaaké mawulé yadéran apa yaké dé yo. Wupmalemu gwalmu yan du taakwa Gotna kémba yaalaké mawulé yate apat kapére yaké de yo.”
26 Naate wadéka de kwagénte deku kapmu bulte de wak, “Aki. Wupmalemu gwalmu yan du taakwa Gotna kémba wulaaké nae apat kapére yadaran yaga pulak gwalmu yakaapuk yakwa du taakwa Gotna kémba wulae miték rasaakuké de yo apuba apuba? Wan kaapuk. Gotna kémba wulaaké de yapatiké de yo.”
27 *Naate wadaka dé wak, “Du taakwa deku kapmu apa yate, de Gotna kémba yaale miték rasaakuké de yapatiyu. Got kapmu wani muké dé apa yo. Got akwi mu yaké dé apa yo.”
28 Wani kudi wadéka dé Pita wak, “Mé véknwu. Naana akwi gwalmu kulaknyénytakne naané ménа jébaa yate méné wale yeyé yeyo.”
29-30 Naate wadéka dé wak, “Wan adél. Wunéké miték sanévéknwukwa du taakwa Gotna kudi wakweké nae de deku ga, némaadugu wayéknaje, nyangegu kayégu, néwaa yaapa, baadi, képmaa kulaknyénydaran Got bulaa derét kutkalé yadu de wupmalemu ga, némaadugu wayéknaje, nyangegu kayégu, néwaa, baadi, képmaa wawo kéraaké de yo. De wuna kudi wakwedo du las derét yaalébaanké de yo. Kukba de miték rasaakuké de yo apuba apuba. Adél wuné gunat wakweyo.
31 Kéni kudi wawo mé véknwu. Bulaa rakwa wupmalemu némaan du taakwa kukba bakna du taakwa raké de yo. Bulaa bakna rakwa wupmalemu du taakwa de kukba némaan du taakwa raké de yo.” Naate dé Jisas wak.

Dé kiyae nébéle raapdéranké dé Jisas tépa kudi wakwek

32 *Kukba Jisas déku du wale waga de Jerusalemét yék. Dé yaabuba taale yédéka véte kwagénte de déku du wak, “Aki. Wani gayét yéte dé wup kaapuk yadékwa.” Naate wadaka de deku kukba yékwa du taakwa dérét véte de wup yak. Yaabuba yéte Jisas déku duwat male dé kudi wakwek, déké yaaran muké.
33 Dé wak, “Mé véknwu. Bulaa Jerusalemét naané waaru. Waaréno de Akwi Du Taakwana Nyaan wunat kérae nyédé duna némaan du, apa kudiké kutdéngkwa du wawo deku taababa wunat taknaké de yo. Taknado de wunat viyaapérekdoké waké de yo. Wado nak gena du wunat kéraaké de yo.
34 Kérae wunat wasélékte wunat sépmeny sévaavite raamény baagwit viyaatakne wunat viyaapérekgé de yo. Yado kiyaawuru nyaa kupuk yédu tépa nébéle raapké wuné yo.” Naate dé wak.

Jems bét Jon némaan du raké bét mawulé yak

35 Jisas waga wadéka Sebedina nyaan vétik Jems bét Jon bét déké yék. Ye bét wak, “Némaan du, watéran pulak anéké yaménuké ané mawulé yo.”
36 Naate wabétka dé wak, “Samu yawuruké béné mawulé yo?”

---

* **10:23:** Mk 4:19 * **10:27:** Lu 1:37 * **10:32:** Mk 8:31, 9:31

37 Naate wadéka bét wak, “Kukba méné apat kapére yate du taakwaké némaan ban
rate méné waménu ané nak ména yéknwun tuwa taababa, nak ména aki tuwa taababa
raké ané yo. Ané waba rate nak du taakwaké némaan du raké ané yo. Waga ané
mawulé yo.”
38 *Naate wabétka dé wak, “Béné wunat waatabénékwa muké kaapuk kutdéngbénén.
Wunat kapéredi mu yaké de yo. Wuné apakélé kaagél kutké wuné yo. Béné wani
kapéredi muké apa yaké béné yo, kapu yaga pulak?”
39 *Naate wadéka bét wak, “Ao. Waga yaké ané apa yo.” Naate wabétka dé wak,
“Kapéredi mu wunat yadaran pulak bénat yaké de yo. Kaagél kutwuréran pulak béné
kaagél kutké béné yo. Wan adél.
40 Kukba kiyadé wuna yéknwun tuwa taaba, kiyadé wuna aki tuwa taababa raké yo?
Wuné wani muké wakaapuk yaké wuné yo. Wan wuna kudi kaapuk. Waba raran duké
Got déknyényba déku mawuléba débu wak.”
41 Wani kudi wadéka de Jisasna du taaba vétik wani muké véknwute de Jems bét
Jonét rékaréka yak.
42 Yadaka dé Jisas waadéka yaadaka dé derét wak, “Guné kutdéngék. Nak gena
némaan du de du taakwaké apa yate de wo, deku kudi miték véknwute deku jébaa
yadoké.
43-44 *Guné de yakwa pulak yakaapuk yaké guné yo. Guné wale rakwa du nak Gotna
méniba némaan ban raké mawulé yadéran, dé guna jébaa yakwa du raké dé yo. Rate
dé guna kudi véknwute wagunékwa pulak yaké dé yo.
45 *Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan waga wuné yo. Nak du taakwaké jébaa yate
derét kutkalé yaké wuné yaak. Du taakwa wunéké jébaa yadaranké sanévéknwukaapuk
yate wuné yaak. Wuné kiyae wupmalemu du taakwat Setenna taababa kéraawuru de
Got wale miték rasaakudoké wuné yaak.” Naate dé Jisas déku duwat wak.

Jisas méni kiyaan dut dé kutnébulék

46 Kukba Jisas déku du wale Jerikot de yék. Ye saabe Jeriko kulaknyénytakne de
wupmalemu du taakwa wale de yaabuba yék. Yédaka dé méni kiyaan du nak yaabuba
rate dé du taakwat yéwaaké yaawik. Wani du wan Timiasna nyaan Batimias.
47 *Yaawite dé kudi véknwuk Nasaret ban Jisas yédéka. Véknwute dé Jisasnyét waate
dé wak, “Ménawa, Devitna képmawaara. Méné Devit pulak némaan ban rate wunéké
mé mawulé lékménu.”
48 Naate wadéka wupmalemu du taakwa dérét waatite de wak, “Akélak mé ra.”
Naate wadaka dé kaapuk akélak radén. Tépa waate dé wak, “Némaan Ban, Devitna
képmawaara, wunéké mé mawulé lékménu.”
49 Naate wadéka Jisas véknwutakne yaabuba téte dé wak, “Wani dut mé wakwe
wunéké yaadu.” Naate wadéka de méni kiyaan dut wak, “Jisas dé wo, déké yéménuké.
Méné mé raap. Yéknwun mawulé yaké méné yo.”
50 Naate wadaka dé yépmaa yadéka saapme radén baapmu wut yasétakne dé raapme
yék Jisaské.
51 Ye saabadéka dé dérét waatak, “Ménat samu yawuruké méné mawulé yo?” Naate
waatadéka dé méni kiyaan du wak, “Némaan du, méni tépa véké wuné mawulé yo.”
52 *Naate wadéka dé wak, “Méné bulaa yéké méné yo. Ménat kutnébulwuréran apaké
miték sanévéknwuménék bulaa ména méni yéknwun dé yo.” Naate wadéka déku méni
bari yéknwun yadéka dé miték vék. Véte dé Jisas wale yaabuba yék.

---

* **10:38:** Mk 14:36 * **10:39:** Ap 12:2; Re 1:9 * **10:43-44:** Mk 9:35 * **10:45:** 1 Ti 2:5-6 * **10:47:** Mt 9:27
* **10:52:** Mk 5:34

11

Jisas némaan ban rate dé Jerusalemét wulaak

1-2 Jisas déku du wale de Jerusalemét waarédakwa yaabuba waarék. Waaréte Betpasi tédéka Betani wawo tédéka de vék. Wani gayé vétik Oliv nébuba bét tu. Jerusalem tékwaba bét tu. Véte saabaké yate Jisas dé déku du vétiknét wak, “Béné wani gayét wulae béné véké yo donki nyaanét nak. Miba lékitaknadak dé tu. Déknyényba du déku butgulba kaapuk radén. Béné dérét lépmwényе béné kure yaaké yo.

3 Yabénu du nak bénat kéga waatadéran, ‘Samu yaké béné wani donki nyaan lépmwényék?’ Naate wadéran béné kéga waké béné yo, ‘Némaan Ban dé wani donkiké mawulé yo. Dé bari kwayésatiké dé yo.’ Waga béné dérét waké yo.”

4 Wani kudi véknwutakne bét ye bét vék donki ga maaknaba miba lékitaknadaka yaabuba tédéka. Vétakne bét wani donkina baagwi lépmwényék.

5 Lépmwénybétka de du las waba téte de wak, “Wani donki nyaan lépmwényе samu yaké béné yo?”

6-7 Naate waatadaka bét Jisas wakwen pulak wakwek. Wakwebétka de kusékétdaka bét donki nyaan kure yék Jisaské. Ye bét bétku baapmu wut las donkina butgulba bét akutaknak. Akutaknabétka dé Jisas waba rak.

8 Rate yédéka de wupmalemu du taakwa baapmu wut las de yaabuba taknate de yaabu kusok. Yadaka du las de tépmaa tu pulak mu yaabuba taknate de yaabu kusok.

9 *Yatakne de du taakwa baadi las taale yédaka de las Jisasna kukba yéte némaanba de waak:

Némaan Ban Got wadék dé yao. Wan yéknwun.
Got dérét kutkalé yaké dé yo.

10 Naana képmawaara Devit déknyényba némaan ban radén pulak, dé némaan ban rate naanéké miték véké dé yo.
Némaan ban radéran tulé bari dé yao. Wan yéknwun.
Awuréba rakwa ban Gotna yéba kevérékgé naané yo.

Naate de waak.

11 Waadaka Jisas dé Jerusalemét wulaak. Wulae dé Gotna kudi buldakwa némaa gat wulaak. Wulae dé akwi gwalmat vék. Vétakne nyaa dawuliké yadéka dé wani tulé jébaa yamuké kélik yate déku du wale Jerusalem kulaknyénytakne de Betanit tépa yék.

Jisas wadéka dé mi nak rékaa yak

12 Jisas Betaniba kwae ganbaba dé Jerusalemét gwaamale yéké nae yaabuba yédéka dé dérét kaadé yak.

13 Yadéka yéte dé vék yéknwun sék akukwa mi nak apa séknaaba tédéka. Wupmalemu gaga wani miba tédéka véte déku mawuléba dé wak, “Wupmalemu gaga tédéka sék dé akuk. Las géle kaké wunék.” Naate watakne dé wani misék géle kaké yék. Ye wani misék las akwe tédéka kaapuk védén. Wani misék akukwa tulé wekna kaapuk yaan. Gaga male tédéka dé vék.

14 *Véte dé wak, “Du taakwa kéni miba tépa sék géle kakaapuk yaké de yo.” Naate wadéka déku du de déku kudi véknwuk.

Gotna kudi buldakwa némaa gaba dé duwat kélésalak

15 Jisas déku du wale de Jerusalemét yék. Ye saabe dé Gotna kudi buldakwa némaa gat wulae dé vék du las gwalmu kwayéte yéwaa nyégéldaka. Vétakne dé derét kélésalak. Kélésalate dé nak gena yéwaa nyégélte wani gayéna yéwaa kwayékwa duna jaabé takugérutnyék. Yate dé viyae Gotké kwayédaran api kwayékwa du ran mi tabé takubalaakuk.

---

* **11:9:** Sam 118:25-26 * **11:14:** Mk 11:20

16 Yate dé derét wak, “Guné kéni gaba gwalmu las kérae kure yeyé yeyakaapuk yaké
guné yo.”
17 *Naate watakne dé wak, “Kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao: Got dé wak, ‘Akwi
képmaaba yaan du taakwa wuna gat yaale wuné wale kudi bulké de yo.’ Naate dé
Got wak. Wani kudiké guné kaapuk sanévéknwugunékwa. Guné kéni gaba Got wale
kudi kaapuk bulgunékwa. Guné gwalmu kwayéte yéwaa nyégélgunéka kéni ga kén sél
yakwa du paakwe rakwa ga pulak.”
18 *Naate wadéka de akwi du taakwa déku kudi véknwute de kwagénék. Kwagéndaka
de nyédé duna némaan du, apa kudiké kutdéngkwa du wawo de wani muké kudi
véknwuk. Véknwute wup de yak Jisaské. Wup yate de wak, “Yaga pulak dérét
viyaapérekgé naané yo, wupmalemu du taakwa déku kudi véknwute mawulé yate
kwagéndakwa bege?” Naate de wak.
19 Nyaa dawulidéka Jisas déku du wale de Jerusalem kulaknyénytakne de tépa yék.

Gotké miték sanévéknwute dérét waataké de yo

20 *Nak gayéba kwae ganbaba raapme Jisas déku du wale Jerusalemét gwaamale yéte
de vék wani mi rékaa ye tédéka. Gaga, apa, mégi wawo, akwi dé rékaa yak.
21 Yadéka Pita vétakne dé Jisas wadén kudiké sanévéknwute dé dérét wak, “Némaan
du, mé vé. Wani mi débu rékaa yak. Nalé méné wani miké méné wak, ‘Du taakwa kéni
miba tépa sék géle kakaapuk yaké de yo.’ Naate waménék bulaa débu rékaa yak.”
22-23 *Dé waga wadéka Jisas dé derét wak, “Gunat wuné wakweyo. Guné Gotké miték
sanévéknwute mawulé vétik yakaapuk yate kéga wagunéran, ‘Got wuna kudi véknwuké
dé yo.’ Naate wagunéran guné kéni nébu ye kusba dawuliduké wagunu dé ye kusba
dawuliké dé yo.
24 *Wani muké sanévéknwute gunat wuné wakweyo. Guné Gorét waatate dé
waatagunéran pulak gunéké apa yaduké guna mawuléba wagunéran guné dérét
waatagunu dé gunéké waga yaké dé yo.
25 *“Guné Got wale kudi bulte téte yéknwun mawulé yaké guné yo. Nak du taakwa
gunat kapéredi mu yadaran guné yadan kapéredi muké tépa sanévéknwukaapuk yaké
guné yo. Waga yagunéran awuréba rakwa ban guna yaapa Got yagunén kapéredi mu
yatnyéputiye dé wani muké tépa sanévéknwukaapuk yaké dé yo.
26 [Guné nak du taakwa gunat yadan kapéredi muké wekna sanévéknwute derét
yakataké mawulé yagunéran awuréba rakwa ban guna yaapa Got yagunén kapéredi
muké wekna sanévéknwute dé wani kapéredi mu yatnyéputikaapuk yate gunat
yakataké dé yo.]” Naate dé Jisas wak.

Jisasnyét de waatak, “Kiyadé wak méné wani jébaa yo?”

27 Jisas déku du wale de tépa gwaamale yék Jerusalemét. Ye saabe dé Gotna kudi
buldakwa némaa gat tépa wulaak. Wulae yeyé yeyadéka de nyédé duna némaan du,
apa kudiké kutdéngkwa du, kubu du, waga de déké yék.
28 *Ye de dérét wak, “Samu apa kérae méné wani jébaa yo? Kiyadé wak méné wani
jébaa yo?”
29 Naate wadaka dé derét wak, “Wuné wawo nak kudi gunat waataké wuné yo.
Waatawuru guné wuna kudi kaatagunéran wuné guna kudi kaataké wuné yo.
30 Guné mé wakwe. Kiyadé Jonét wak dé du taakwat gu yaakutaknak? Got dé waga
wak, kapu képmaaba rakwa du dé nak waga wak?”

---

* **11:17:** Ais 56:7 * **11:18:** Mk 14:1 * **11:20:** Mk 11:14 * **11:22-23:** Lu 17:6 * **11:24:** Mt 7:7; Jo 14:13-14
* **11:25:** Mt 6:14-15 * **11:28:** Jo 2:18

31 Naate waatadéka de deku kapmu bulte waarute de wak, “Naané kéga wanaran, ‘Got dé waga wak.’ Naate wanaran dé naanat kéga waké dé yo, ‘Samuké guné déku kudi kaapuk véknwugunén?’
32 *Sal naané kéga waké naané yo? ‘Képmaaba rakwa du dé nak wak.’ Naate wakaapuk yaké naané yo, du taakwaké wup yanakwa bege. Wupmalemu du taakwa de Jonké wo, ‘Gotna yéba kudi wakwen du nak. Wan adél.’ Naate de wo.”
33 Waga bultakne de yénaa yate Jisasnyét wak, “Naané las kaapuk kutdéngnan. Wani muké wakwekaapuk yaké naané yo.” Naate wadaka dé derét wak, “Wuné wawo wunat wadék yae kéni jébaa yawurékwa banké wakwekaapuk yaké wuné yo.” Naate dé derét wak.

12

Jisas aja kudi dé wakwek wain yaawiké téségén duké

1 Jisas dé kéni aja kudi derét wakwek: “Du nak dé wain mi tékwa yaawi nak yak. Raatmu gitakne dé wain mi tawuk. Tawutakne dé kukba wain gu kérae kaké nae wain sék guriksade akibésdaran waagu dé matuba vaak. Vaatakne dé yaawiké téségédaran sémény ga dé nak kaak. Yawurétakne dé wani yaawiké téségéte yaawiba jébaa yate yéwaa nyégélké mawulé yan duké dé kwayék. Kwayétakne dé nak képmaat yék.
2 Misék gélédaran tulé yaadéka dé dé wale rate jébaa yakwa dut nak wak, dé déku yaawit yéduké. Dé misék las kwayédo kure yaaduké dé mawulé yak.
3 Yate wadéka déku du yédéka de yaawiké téségékwa du dérét viyaak. Viyaate de dérét wak, dé misék kéraakaapuk ye bakna yédoké.
4 Wadaka yaawina bapaduké gwaamale yédéka dé déku dut nak wawo wadéka dé deké yék. Yédéka de déku maaknaba viyaate de dérét kapéredi mu yak.
5 Yadaka dé yaawina bapadu déku jébaa yakwa dut nak wawo wadéka dé yék. Yédéka de dérét viyaapéreknék. Yadaka dé bapadu duwat las wawo wadéka de yék. Yédaka de derét las viyaate lasnyét de viyaapéreknék.
6 Yadaka kukba dé yaapa déku mawuléba dé wak, ‘Wuna nyaan male dé ro. Déké wuné mawulat kapére yo. Déku kudi véknwuké de yo.’ Naate watakne dé déku nyaanét wadéka dé yaawiké téségékwa duké yék.
7 Yédéka de yaawiké téségékwa du dérét véte de deku kapmu kudi bulék. Bulte de kéga wak, ‘Yaawina bapadu kiyaadu wani nyaan déku yaapana akwi gwalmu kéraaké dé yo. Naané dérét viyaapérektakne kéni yaawi kéraaké naané yo.’
8 *Waga watakne de dérét kure viyaapéreknék. Viyaapérektakne de déku gaaba ségwi kérae yaawi kulaknyénytakne kaapat yatjagwadék.”
9 Jisas waga watakne dé derét wak, “Guné yaga guné sanévéknwu? Yaawina bapadu yae yaawiké téségén duwat yaga pulak yaké dé yo? Dé yae wani duwat viyaapérekgé dé yo. Viyaapérekne nak duké wani yaawi kwayéké dé yo.
10-11 *Viyaapérekdan nyaanké kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao:

> Ga kaakwa du yéknwun matuké sékalte nakurak matuké kélik yadaka dé bakna rak.
> Radéka Némaan Ban Got wani matut véte dé wak, ‘Wan yéknwun matu. Wani matu radu ga miték kwaaké dé yo.’ Naate watakne wani matu kérae taknadéka dé ga miték kwaak. Kwaadéka naané véte naané yéknwun mawulé yo.

Wani kudi Gotna nyégaba vétakne guné kaapuk miték sanévéknwugunékwa.” Naate dé Jisas wak.
12 Wani kudi wadéka de némaan du de kutdéngék. Jisas deké dé wani kudi wakwek. Waga kutdéngte de wak, “Naané dérét kure raamény gaba taknaké naané yo.” Naate

* **11:32:** Mt 21:46 * **12:8:** Yi 13:12 * **12:10-11:** Sam 118:22-23; 1 Pi 2:6-8

watakne de dérét kaapuk kutdan, du taakwa derét waatimuké wup yadan bege. Yate de dérét kulaknyénytakne de yék.

Takis kwayédakwaké de Jisasnyét waatak

13 Némaan du las deku kapmu bulte de wak, “Naané Jisasnyét kés mu nak muké waatanaran sal dé kapéredi kudi kaataké dé yo, kapu kaapuk? Dé kapéredi kudi wadéran naané dérét kure raamény gaba taknaké naané yo.” Naate wate de Parisina du las, Yerotna du wawo derét wadaka de Jisaské yék.
14 Ye de dérét wak, “Némaan du, méné Gotna jébaaké derét méné yakwatnyu. Méné adél kudi male wakwete derét Gotna kudiké miték méné yakwatnyu. Méné nakurak kudi male méné wakweyo, némaan du taakwa, bakna du taakwat wawo. Méné deké wup kaapuk yaménékwa. Waga naané kutdéngék. Méné waga yate bulaa méné naanat mé wakwe. Yaga méné sanévéknwu? Naana apa kudi yaga dé wo? Naané takis Romna némaan banké kwayéké naané yo, kapu kaapuk?
15 Naané takis kwayénaran wan yéknwun, kapu kaapuk?” Naate wadaka dé Jisas deku mawulé dé kutdéngék. De deku mawuléba kéga de wak, “Bulaa dé kapéredi kudi wadu naané dérét kure raamény gaba taknaké naané yo.” Naate wadaka Jisas kutdéngte dé derét wak, “Guné yénaa yakwa du guné. Samuké nae guné wunat waga waato? Guné wunéké yéwaa nak mé kure yaa véwuru.”
16 Naate wadéka de déké yéwaa nak kure yék. Kure yédaka dé wak, “Kéni yéwaaba kwaakwa nyaap wan kiyadéna nyaap? Kiyadéna yé de kéni yéwaaba kavik?” Naate waatadéka de wak, “Wan Romna némaan bannan.”
17 *Naate wadaka dé derét wak, “Wan adél. Romna némaan banna mu guné déké kwayéké guné yo. Gotna mu guné Gotké kwayéké guné yo.” Naate wadéka de wani kudi véknwute déké kwagénte de sanévéknwu wanévéknwuk.

Du kiyae nébéle raapdaranké de Jisasnyét waatak

18 *Sadyusina du deku mawuléba de kéga wak, “Kiyaan du taakwa tépa nébéle raapkaapuk yaké de yo.” Naate de wak. De las Jisaské ye de dérét kéga wak.
19 *“Némaan du, méné du taakwat Gotna jébaaké méné yakwatnyu. Méné kéni muké naanat mé wakwe. Déknyényba Moses kéga dé kavik: Némaadu taakwa ye nyaan kéraakaapuk ye kiyaadu déku taakwa raléran déku wayékna wani taakwa yaké dé yo. Yadu nyaan kéraalu wani nyaanké waké de yo, ‘Némaaduna nyaan.’ Naate waké de yo. Waga dé Moses kavik.
20 Bulaa mé véknwu. Déknyényba némaadugu wayéknaje nak taaba sékét nak taababa kayék vétik de rak. Némaadu taakwa ye baadi kéraakaapuk ye dé kiyaak.
21 Kiyaadéka déku wayékna wani taakwa ye baadi kéraakaapuk ye, dé wawo kiyaak. Kiyaadéka nak wayékna wani taakwa ye baadi kéraakaapuk ye dé kiyaak.
22 Kiyaadéka akwi wayéknaje waga male ye de akwi baadi kéraakaapuk ye de kiyaak. Yadaka kukba lé wani taakwa kiyaak.
23 Bulaa naanat mé wakwe. Kiyaan du taakwa nébéle raapdaran tuléké méné wakweyo. Wani tulé wani taakwa kiyadé wale raké lé yo? Déknyényba wani némaadugu wayéknaje akwi de lérét yak.” Naate de Sadyusina du Jisasnyét wakwek.
24 Jisas deku kudi véknwute dé derét wak, “Guné Gotna nyégaba kwaakwa kudi las kaapuk kutdénggunén. Kutdéngkaapuk yate Gotna apaké wawo kaapuk kutdénggunén. Yagunéka guna mawulé sépélak dé yo.
25 Mé véknwu. Kukba Got wadu kiyaan du taakwa nébéle raapme de Gotna gayéba rate déku kudi kure giyaakwa du pulak raké de yo. Rate du de taakwa yakaapuk yaké de yo. Taakwa de du rakaapuk yaké de yo.

---

* **12:17:** Ro 13:7 * **12:18:** Ap 23:8 * **12:19:** Diu 25:5

26 *Kudi las wawo wakweké wunék, kiyaan du taakwa nébéle raapdaranké.
Déknyényba makwal mi nak yaa yaandéka dé Moses téte védéka dé Got dérét kudi
wakwek. Wakwedén kudi Moses Gotna nyégaba kéga dé kavik: Wuné Ebrayamna
némaan ban. Wuné Aisakna némaan ban. Wuné Jekopna némaan ban. Wuné deku
némaan ban Got wuné ro. Waga kavidéka guné wani kudi déku nyégaba vétakne guné
kaapuk miték sanévéknwugunékwa.
27 Wani kudiké sanévéknwute naané kutdéngék. Dé kiyaan duna némaan ban kaapuk
radékwa. Wani du déknyényba de kiyaak. Taale de kiyaak. Kukba Got dé wani kudi
wak. De kiyae tépa nébéle raapme radaka dé Got wani kudi wak. Got kiyae nébéle
raapme rakwa duna némaan ban dé ro. Got wan kulé rakwa duna némaan ban. Waga
naané kutdéngék. Guné nak kudi wagunéka guna mawulé sépélak dé yo." Naate dé
Sadyusina duwat wak.

Akwi kudit talaknan kudiké dé Jisas kudi wakwek

28 De kudi buldaka dé apa kudiké kutdéngkwa du nak dé waba téte dé véknwuk.
Véknwudéka Jisas Sadyusina kudi miték kaatadéka dé véknwutakne yae dé Jisasnyét
waatak, "Naana apa kudiba samu némaa kudi dé akwi némaa kudit talaknak?"
29 Naate waatadéka dé Jisas wak, "Kéni kudi dé akwi némaa kudit talaknak: Isrelna
du taakwa, guné mé véknwu. Naana Némaan Ban Got wan nakurak male. Dé kapmu
némaan ban dé ro.
30 Guné guna Némaan Ban Gotké mawulat kapére yaké guné yo. Yate guné dérét
wagunu dé guna mawulé, guna wuraanyan, guna yaamabi, guna apaké dé némaan
ban raké dé yo.
31 *Nak némaa kudi kéga: Guné guna sépéké mawulat kapére yagunékwa pulak, nak
du taakwaké mawulat kapére yaké guné yo. Yate derét kutkalé yaké guné yo. Wani
kudi vétik wan némaa kudi. Akwi némaa kudit débu talaknak."
32 Dé waga wadéka dé wak, "Némaan du, méné miték ménébu wakwek. Naana
Némaan Ban Got dé kapmu naana némaan ban dé ro. Nak némaan ban kaapuk. Méné
adél kudi ménébu wakwek.
33 Wakweménén pulak, du taakwa Gotké mawulat kapére yaké de yo. Yate de dérét
wadu dé deku mawulé, deku wuraanyan, deku yaamabi, deku apaké dé némaan ban
raké dé yo. Radu de deku sépéké mawulat kapére yadakwa pulak, de nak du taakwaké
mawulat kapére yaké de yo. Naané wani kudi vétik véknwute naané miték yaké naané
yo. Wani kudi vétik déknyényba wakwedan kudit débu talaknak. Déknyényba wadaka
naané kwaami viyae matu jaabéba tuwe naané Gotké kwayék. Kadému wawo naané
Gotké kwayék. Ména kudi Gotké kwaami kadému kwayénakwa kudit dé talaknak.
Wakweménén kudi wan némaa kudi."
34 Wani du miték sanévéknwute dé waga wak. Wadéka dé Jisas véknwute dé dérét
wak, "Sal walkamu re méné Gotna kémba yaalaké méné yo?" Naate wadéka de nak
kudi Jisasnyét waatamuké de wup yak.

Jisas dé derét waatak Got wadén banké

35 Jisas Gotna kudi buldakwa némaa gaba kudi wakwete dé derét wak, "Apa kudiké
kutdéngkwa du de wo, 'Got wadén ban Krais wan Devitna képmawaara.' Samuké de
waga wo?
36 *Déknyényba Krais kéni képmaaba rakaapuk yadéka Gotna Yaamabi Devitna
mawuléba wulae tédéka Devit dé Kraiské kéga wak, 'Wuna Némaan Ban.' Naate wate
dé kéga wak:
Némaan Ban Got wuna Némaan Banét dé wak,
'Méné némaan ban rate wuna yéknwun tuwa taababa raké méné yo.

* **12:26:** Eks 3:2-6 * **12:31:** Ro 13:9-10; Ga 5:14 * **12:36:** Sam 110:1; Ap 2:34-35

Raménu wuné wawuru ména maama ména taababa raké de yo.
Rado méné némaan ban rate deké véké méné yo.'
Naate dé Got wak.
37 Devit wani kudi wakwete dé Kraiské 'Wuna Némaan Ban' dé naak. Samuké dé
Devit Kraiské waga wak? Devit Got wadén ban Kraiské 'Wuna Némaan Ban' naadéka
yaga pulak dé Krais Devitna képmawaara ro? Krais Devitna képmawaara rate Devitna
némaan ban wawo dé ro, kapu yaga pulak?" Waga Jisas wadéka de wupmalemu du
béré taakwa béré déku kudi véknwute de déké yéknwun mawulé yak.

Apa kudiké kutdéngkwa duké dé Jisas kudi wakwek

38 Jisas kéni kudi wawo dé derét wakwek: "Guné apa kudiké kutdéngkwa duké jérawu
yaké guné yo. De sémény baapmu wut kusadatakne du taakwa jawudakwa taaléba
yeyé yeyaké de mawulé yo. Yeyé yeyate du taakwa derét véte kéga wadoké de mawulé
yo: 'Wan naana némaan du dewa yaakwa.' Naate wadoké de mawulé yo.
39 De Gotna kudi bulnakwa gat wulae de némaan duna taaléba raké de mawulé yo.
De wupmalemu du wale kadému kate de yéknwun taaléké sékalte du taakwana méniba
raké de mawulé yo, de véte deku yéba kevérékdoké.
40 De dukiyaataakwana gwalmu akwi de kérao. De yénaa yate némaa kudi Gorét
wakweyo, nak du derét véte deku yéba kevérékdoké. Yadakwaké Got wadu apakélé
kapéredi mu deké yaaké dé yo." Naate dé wak.

Gwalmu yakaapuk dukiyaataakwa lé yéwaa taknak

41 Jisas Gotna kudi buldakwa némaa gaba rate dé vék wupmalemu du taakwa Gotké
yéwaa kwayédaka. Wupmalemu gwalmu yan wupmalemu du taakwa apakélé yéwaa
kwayédaka dé vék.
42 Védéka gwalmu yakaapuk dukiyaataakwa nak yae makwal yéwaa vétik Gotké
kwayéléka dé vék.
43-44 *Véte déku duwat waatakne dé derét wak, "Wupmalemu gwalmu yan du taakwa
de Gotké yéwaa las de kwayék. Kwayédaka deku yéwaa las wawo dé ro gaba. Wani
taakwa makwal yéwaa vétik kwayéte lé kure ralén yéwaa akwi lé kwayék. Kwayétakne
lé kadému kéraaléran yéwaa kaapuk. Gotké kwayélékwa yéknwun paaté kwayédakwa
paatat débu talaknak. Adél wuné gunat wakweyo." Naate dé Jisas wak.

13

Gotna kudi buldakwa némaa ga yaalébaandaranké dé wakwek

1 Jisas Gotna kudi buldakwa némaa ga kulaknyényké yadéka déku du dé nak dérét
wak, "Némaan du, kéni yéknwun ga mé vé. Yéknwun matut male de yak."
2 *Naate wadéka dé Jisas dérét wak, "Ao, bulaa wan yéknwun ga. Yéknwun matut
yadaka naané vu. Kukba du yae kéni ga akwi yaalébaanké de yo. Yaalébaante de kéni
matu kérae yatjadado kéni matu nak matuba kwaakaapuk yaké de yo."

Wupmalemu kapéredi mu yaadéranké dé Jisas kudi wakwek

3-4 Wani kudi watakne Jisas wani ga kulaknyénytakne ye dé Oliv nébat waarék.
Waare rate dé Gotna kudi buldakwa némaa gat vék. Védéka de déku du Pita, Jems,
Jon, Andru, de male déké ye de dérét wak, "Naanat mé wakwe. Yani nyaa Gotna ga
yaalébaanké de yo? Samu mu taale yaadu vétakne naané kéga waké naané yo? 'Bulaa
wani kapéredi mu yaaké dé yo.' Yani nyaa naané waga waké naané yo?"
5 Naate waatadaka dé wak, "Guné jérawu yaké guné yo. Yate yénaa yakwa duna kudi
véknwukaapuk yaké guné yo.
6 *Wupmalemu du yae wuna yéba wakwete yénaa yate nak nak kéga waké de yo,

* **12:43-44:** 2 Ko 8:12 * **13:2:** Lu 19:44 * **13:6:** Mk 13:21, 22; 1 Jo 2:18

‘Wuné Got wadén ban Krais wuné.’ Naate wado wupmalemu du taakwa yénaa yadan kudi véknwuké de yo.

7 Wupmalemu du waariyaké de yo. Waariyado nak du waariyadakwaké kudi bulké de yo. Yado véknwute guné wup yakaapuk yaké guné yo. Taale waga yaké de yo. Sésékukba yaaran tulé kukba yaaké dé yo.

8 Nak képmaaba rakwa du taakwa de nak képmaaba rakwa du taakwa wale waariyaké de yo. Nak némaan banna kém nak némaan banna kém wale waariyaké de yo. Wupmalemu képmaaba wupmalemu apu anyék kutké lé yo. Du taakwa kaadé wale re kiyaaké de yo. Wani kapéredi mu wan taakwa nyaan batnyé kéraaké yate kaagél kutdakwa pulak. Wani taakwa kaagél las wawo kutdaran pulak, kukba kapéredi mu las wawo yaaké dé yo.

9 *“Guné jérawu yaké guné yo. Guné wuna du ragunékwaké du las wuna jébaaké kélik yate gunat kulékiye gunat kotimké de yo. Gotna kudi buldakwa gaba gunat viyaaké de yo. Gunat kure yédo guné deku némaan duna méniba téké guné yo, wuna jébaa kutgunékwa bege. Téte guné wuna kudi derét wakweké guné yo.

10 *Wuna du taakwa taale de akwi képmaaba rakwa du taakwat wuna kudi wakweké de yo. Wakwedo sésékukba yaaran tulé yaaké dé yo.

11 Gunat kure kotimdo guné taale guna mawulébga kégа wakaapuk yaké guné yo, ‘Naané deku kudi yaga pulak kaataké naané yo?’ Naate wakaapuk yaké guné yo, wani tulé Gotna Yaamabi wakwegunéran kudi gunéké kwayédéran bege. Gotna Yaamabi guna mawulébga téte gunat kudi wakweké dé yo. Wakwedu guné véknwute wani kudi derét wakweké guné yo. Guna mawulébga sanévéknwute kudi wakwemarék yaké guné yo.

12 Wani kapéredi tulé wupmalemu du deku némaadugu wayéknajet kotimdo de némaadugu wayéknajet viyaapérekgé de yo. Yaapa deku baadit kotimdo de wani baadit viyaapérekgé de yo. Baadi wawo deku néwepat kotimdo de néwepat viyaapérekgé de yo.

13 *Guné wuna du ragunékwaké akwi du taakwa gunéké kélik yaké de yo. Wani muké wup yakaapuk yaké guné yo. Deku mawulébga apa yate wuna jébaa kutsaakuran du taakwat Got kéraadu de dé wale apuba apuba miték rasaakuké de yo. Yalakmarék yaké de yo.” Naate dé Jisas wak.

Kapéredi mu yadaranké dé Jisas kudi wakwek

14 Guné kéni nyégaba véte kéni muké miték sanévéknwuké guné yo.

Wani kudi watakne dé Jisas kégа wakwek: “Déknyénybа Gotna yébа kudi wakwen du nak dé kéni kudi kavik: Kukba du nak yae Gotna kudi buldakwa némaa gaba Got waatidén mu nak taknaké dé yo. Taknadu de wani gaké ‘Kapéredi ga’ naaké de yo. Waga kavidén mu yaaladu guné véké guné yo. Véte wani tulé guné Judiaba rakwa du taakwa guna gayé kulaknyénytakne nébat bari yaage yéké guné yo.

15 *Wani tulé kaapaba rakwa du taakwa bari yaage yéké de yo. Deku gwalmu kéraaké deku gat tépa wulaakaapuk yaké de yo. Bakna yaage yéké de yo.

16 Yaawiba tékwa du taakwa gayét gwaamale ye baapmu wut las wawo kéraakaapuk yaké de yo. Bari yaage yéké de yo.

17 Wani kapéredi tulé nyaan tékwa taakwa, baadiké munyaa kwayékwa taakwa bari yaage yéké yapatiké de yo. Deké wuné mawulé léknu.

18 Wani kapéredi tulé maas viyaakwa tulébа yaadéran yaga pulak guné bari yaage yéké guné yo? Yégunéranké sanévéknwute guné Gorét waataké guné yo, maas viyaakwa tulébа wani kapéredi tulé yaakaapuk yaduké.

---

* **13:9:** Mt 10:17-22 * **13:10:** Mt 28:19 * **13:13:** Jo 15:18-21 * **13:15:** Lu 17:31

19 Wani tulé wupmalemu kapéredi mu yaaké dé yo. Wani kapéredi mu akwi
kapéredi mat talaknaké de yo. Déknyényba Got akwi mu kuttaknadén tulé waga pulak
kapéredi mu las kaapuk yaan. Bulaa wawo kukba wawo waga pulak kapéredi mu tépa
yaakaapuk yaké dé yo.
20 Wani kapéredi mu yaadu Got déku du taakwaké mawulé lékte wadu wani kapéredi
mu bari kaapuk yaké dé yo. Waga wakaapuk yadu mukatik akwi du taakwa kiyaado.
21 “Wani tulé du las gunat kéga wadaran, ‘Kéni dut mé vé. Kén Got wadén ban Krais.’
Naate wadaran guné deku kudi véknwukaapuk yaké guné yo. De kéga wadaran, ‘Wani
dut mé vé. Wan Got wadén ban Krais waba dé ro.’ Naate wadaran guné deku kudi
véknwukaapuk yaké guné yo. De yénaa de yo.
22 *Wupmalemu du yae Gotna du taakwat yénaa yate nak nak kéga waké de yo,
‘Wuné Got wadén ban Krais wuné.’ Waga wado las yénaa yate nak nak kéga waké
de yo, ‘Wuné Gotna yéba kudi wakwekwa du wuné.’ Naate watakne de yénaa taknate
kés pulak nak pulak apa jébaa, déknyényba vékaapuk yagunén apa jébaa wawo yaké
de yo. Guna mawulé yaalébaanké de waga yaké de yo.
23 Guné jérawu yaké guné yo. Gunat wunébu wakwek, kukba yaaran muké. Kukba
wani mu yaadu guné véte kutdéngte guné deku kudi véknwukaapuk yaké guné yo.”

Yaadéranké dé Jisas kudi wakwek

24 *Wani kudi watakne dé Jisas kéga wakwek: “Wani kapéredi mu yédu bari nyaa
vékaapuk yadu gaan yaké dé yo. Yadu baapmu wawo vékaapuk yaké lé yo.
25 Yalu akwi kun nyétba akéréké de yo. Akérédo nyétba tékwa akwi mu ségénte yeyé
yeyaké de yo.
26 *Yado kéni képmaaba rakwa du taakwa de Akwi Du Taakwana Nyaan wunat véké
de yo. Wuné apat kapére yate nyaa vékwa pulak yate buwiba rate giyaawuru véké de
yo.
27 *Védo wuné wawuru wuna kudi kure giyaakwa du akwi képmaaba tékwa gege
gayét ye wuna du taakwat kure yéte nakurakba taknaké de yo.”

Miték sanévéknwudoké dé Jisas kudi wakwek

28 Wani kudi watakne dé Jisas kéga wakwek: “Miké miték mé sanévéknwu. Mi las
gaga périye kwény lépidéka véte guné kutdéngék. Kadému naaré yakwa tulé bulaa dé
yao.
29 Wani mit véte tuléké kutdénggunékwa pulak, guné wakwewurén mu véte
kutdéngké guné yo. Wuné bari bari gwaamale yaké wuné yo. Waga kutdéngké guné
yo.
30 Gunat wuné wakweyo. Bulaa rakwa du taakwa las kiyaakaapuk yate wekna rate
wakwewurén akwi mu véké de yo.
31 Nyét képmaa wawo kaapuk yaké dé yo. Wuna kudi kaapuk yamarék yaké dé yo.
Rasaakuké dé yo. Adél wuné gunat wakweyo.

Gwaamale yaadéran nyaaké kutdéngkaapuk yadaranké dé wakwek

32 *“Yani nyaa gwaamale yaaké wuné yo? Kéni képmaaba rakwa du taakwa wani
nyaaké kaapuk kutdéngdan. Gotna kudi kure giyaakwa du wawo wani nyaaké kaapuk
kutdéngdan. Wuné Gotna nyaan rate wuné wawo las kaapuk kutdéngwurén. Wuna
yaapa dé kapmu dé gwaamale yaawuréran nyaaké kutdéngék.
33 *Guné wunéké raségéte miték véké guné yo. Wuné guna Némaan Ban yaawuréran
nyaaké kaapuk kutdénggunén. Yate guné wunéké raségéte miték véké guné yo.

---

* **13:22:** 2 Te 2:9; Re 13:13 * **13:24:** 2 Pi 3:10; Re 6:12-13 * **13:26:** Mt 26:64 * **13:27:** 1 Te 4:16-17 * **13:32:** Ap 1:7 * **13:33:** Mt 25:13

34 “Kéni kudiké mé sanévéknwu. Némaan du nak gayét yéké yate taale dé déku jébaa yakwa duké nak nak jébaa kwayék. Kwayétakne dé gwéspétéké téségékwa dut wak, ‘Méné wuna gaké miték téségéké méné yo.’ Naate watakne déku ga kulaknyénytakne dé séknaa gayét yék. Wani du yéknwun jébaa yate gwaamale yaadéranké sanévéknwute miték raségéké de yo.
35 *Guné wani du pulak jébaa yate miték raségéké guné yo. Guné kaapuk kutdénggunén. Yani nyaa wuné guna némaan ban tépa yaaké wuné yo? Garabu yaaké wuné yo, kapu nyédé gubés yaaké wuné yo? Yé tékgé yadu yaaké wuné yo, kapu ganbaba yaaké wuné yo? Wani muké guné kaapuk kutdénggunén.
36 Wuné bari yaaké wuné yo, kapu kaapuk? Yaawuréranké sanévéknwute miték raségéké guné yo. Guné wunéké yékéyaak ye widé kwaamuké guné miték raségéké guné yo.
37 Gunat wakwewurén kudi akwi du taakwat wuné wakweyo. Guné akwi gwaamale yaawuréranké sanévéknwute miték raségéké guné yo.” Naate dé Jisas déku duwat wak.

14

Némaan du Jisasnyét viyaapérekgé de kudi bulék

1 *Nyaa vétik yédu yis kutkaapuk yadakwa béret kadaran nyaa yaaké dé yo. Wani nyaa de Juda apakélé kadému sérakne kaké de yo. Wani kadémuké de wo Pasova. Wani tulé de nyédé duna némaan du, apa kudiké kutdéngkwa du wawo de mawulé yak, de akélak ye Jisasnyét kulékiye dérét viyaapérekgé.
2 Yate de wak, “Dérét viyaapérekgé naané yo. Kadému sérakne kanaran nyaa dérét kulékikaapuk yaké naané yo. Bulaa wupmalemu du taakwa wani kadému kaké kéni gayét debu yaak. Bulaa naané Jisasnyét kulékinaran de rékaréka yate naanat némaanba waatiké de yo. De yédo naané dérét kulékiye viyaapérekgé naané yo.” Naate de wak.

Taakwa nak lé yéknwun yaama yakwa gu Jisasna maaknaba sévik

3 Jisas dé Betanit yék. Ye saabe dé déknyénybа lepéro yan du déku yé Saimonna gaba dé rak. Rate dé wale kadému kadéka lé taakwa nak matut yadan makwal agérap kure yaak. Wani agérapba yéknwun yaama yakwa gu dé ték. Du wani gu kéraaké wupmalemu yéwaa kwayéké dé yo. Wani taakwa yae lé Jisas ranba téte lé agérap pulaapme déku maaknaba wani gu sévik.
4 Séviléka de du las véte deku kapmu bulte de lérét rékaréka yak. Rékaréka yate de wak, “Samuké lé wani gu bakna sévik?
5 Wani gu wan yéknwun gu. Lé wani gu kwayétakne wupmalemu yéwaa nyégéle gwalmu yakaapuk du taakwaké kwayélu mukatik wan yéknwun.” Naate watakne de lérét waatik.
6 Jisas deku kudiké mawulé yakaapuk yate dé derét wak, “Samuké guné wani taakwat waatiyu? Waga yakaapuk yaké guné yo. Wan yéknwun mu lé yak wunéké.
7 Gwalmu yakaapuk du taakwa de guné wale de rasaaku. Rado mawulé yagunéran tulé apuba apuba guné derét kutkalé yaké guné yo. Wuné guné wale rasaakukaapuk yaké wuné yo.
8 Wani taakwa lé wunat miték lé yak. Wuné kiyaawuru waaguba rémdaranké sanévéknwute lé bulaa wani gu wuna sépéba sévik.” Naate wate dé Juda gaaba ségwi rémké yate yadakwaké dé wakwek.
9 Wakwetakne dé derét kéga wak, “Kukba de wuna kudi akwi képmaaba wakwete kéni taakwa yan muké wawo wakweké de yo. Wakwete léké sanévéknwuké de yo. Adél wuné gunat wakweyo.” Naate dé derét wak.

---

* **13:35:** Lu 12:37-38 * **14:1:** Mk 10:33-34

Judas Jisasnyét némaan duké kwayéké dé kudi bulék

10 Wani tulé dé Jisasna du nak déku yé Judas Iskariot dé Gotna gaba jébaa yakwa
nyédé duna némaan duké yék, Jisasnyét deké kwayéké kudi bulké nae.
11 Buldéka de déku kudi véknwute dusék yate de mawulé yak. Yate de déké yéwaa las
kwayéké de kudi gik. Kudi gidaka dé ye deké Jisasnyét kwayédéran tuléké dé raségék.

Jisas déku du wale de Pasova waadakwa tuléna kadému kak

12 Yis kutkaapuk yadakwa béret kadakwa tulé dé yaak. Wani béret batnyé
sérakdakwa nyaa de sipsip nyaanét las viyao, Pasova waadakwa tuléna kadémuké.
Wani nyaa Jisasna du déké ye de wak, “Yaba ye gwalmu kawu saakéra no Pasova
waanakwa tuléna kadému rate kaké méné mawulé yo?”
13 Naate waatadaka dé du vétiknét wak, “Béné ye Jerusalemét wulae gu tékwa awu
yaataran dut nak véké béné yo. Véte béné déku kukba yéké béné yo.
14 Ye wulaadéran gat wulaaké béné yo. Wulae wani gana bapadut kéga waké béné
yo, ‘Gotna kudiké naanat yakwatnyékwa ban dé ménat kéga dé wo: Wuné wuna du
wale Pasova waanakwa tuléna kadému kanaran ga yaba dé tu? Naate dé wo.’
15 Waga wabénu dé awuréba tékwa némaa ga nak wakwatnyéké dé yo. Wani gaba
kadému kanakwa jaabé, ranakwa mu wawo dé tu. Béné wani gaba kadému kawu
saakéraké béné yo naanéké.”
16 Naate wadéka bét ye Jerusalemét wulae Jisas wakwen pulak bét vék. Vétakne bét
Pasova waanakwa tuléna kadému kawu saakérak.
17 Nyaa dawulidéka dé Jisas déku du taaba vétik maanba kayék vétik wale waga de
yaak.
18 Yae rate de kadému kak. Kate dé derét wak, “Naané wale rate kakwa du nak wunat
wuna maamaké kwayéké dé yo. Adél wuné gunat wakweyo.”
19 Naate wadéka deku mawulé kapére yadéka kwagénte de nak nak dérét waatak,
“Wan wunéké méné wo, kapu kiyadéké méné wo?”
20 Naate waatadaka dé wak, “Wuna du nak. Wuné wale agérapba tékwa guba béret
tawukwa du wunat maamaké kwayéké dé yo.
21 Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan kiyaaké wuné yo. Gotna nyégaba
kiyaawuréranké déknyényba de kudi kavik. Kiyaawuru kapéredi mu yaaké dé yo,
wunat maamaké kwayéran duké. Wani dut déku néwaa kéraakaapuk yalu mukatik
wan yéknwun.” Naate dé Jisas wak.

Jisas dé déku duké béret gu wawo dé kwayék

22 De rate kadému kate dé Jisas béret kérae dé Gorét wak, “Yéknwun mu ménébu
tiyaak. Wan yéknwun.” Naate watakne béret bule dé déku duké kwayéte dé wak, “Guné
kéraaké guné yo. Kén wuna sépé.”
23 Naate watakne dé wain gu tén agérap nak kérae dé Gorét wak, “Yéknwun gu
ménébu tiyaak. Wan yéknwun.” Naate watakne deké kwayédéka de kak.
24 *Kadaka dé derét wak, “Kén wuna wény. De wunat viyaapérekdo wuna wény
akudu guné véte kutdéngké guné yo, Got du taakwat kutkalé yaké wakwedén kudi
adél yadéranké. Wuné kiyae wupmalemu du taakwat kutkalé yaké wuné yo.
25 Gunat wuné wakweyo. Kéni képmaaba wekna rate wuné wain gu tépa kakaapuk
yaké wuné yo. Kukba wuna yaapa Got du taakwaké némaan ban radu naané déku
gayéba dé wale rate wuné guné wale kulé wain gu kaké wuné yo.”
26 Naate wadéka de Gotna nyégaba kwaakwa gwaaré waatakne raapme gwaade de
Oliv nébat waarék.

Jisas dé wak Pita déké kuk kwayédéranké

---

* **14:24:** 1 Ko 10:16; Jo 6:54-56

27 *Jisas dé déku duwat wak, “Wuné kutdéngék. Guné akwi wunéké kuk tiyaate yaage yéké guné yo. Yaage yégunéranké Gotna kudi déku nyégaba kéga dé kwao: Wuné sipsipké téségékwa duwat viyaawuru de sipsip yaage yéké de yo.
28 *Wani kudi wadékwa pulak yaage yéké guné yo. Yégunu wuné kiyaaké wuné yo. Kiyae kukba tépa nébéle raapme wuné Galilit taale yéké wuné yo. Yéwuru guné kukba yaaké guné yo.”
29 Naate wadéka dé Pita dérét wak, “Wuné ménéké kuk kwayékaapuk yaké wuné yo. Wuné yaage yékaapuk yaké wuné yo. De ménéké kuk kwayéte yaage yédaran wuné waga yakaapuk yaké wuné yo.”
30 *Naate wadéka dé wak, “Wuné kutdéngék. Bulaa gaan séraa apu vétik waakaapuk yadu méné apu kupuk waké méné yo, ‘Wuné Jisasnyét las kaapuk kutdéngwurén.’ Waga waménu séraa waaké dé yo. Adél wuné ménat wakweyo.”
31 Naate wadéka dé wak, “Aya kaapuk. Waga wakaapuk yaké wuné yo. Wuné méné wale kiyaawuréran wuné wup yakaapuk yaké wuné yo. Wani kudi wakaapuk yaké wuné yo.” Naate wadéka Jisasna du akwi waga male de wak.

Jisas dé Gorét waatak Getsemaniba

32 Wani kudi watakne de Jisas wale taalat nak wulaak. Wani taaléna yé Getsemani. Wulae dé déku duwat wak, “Guné kéba mé ra. Wuné Got wale kudi bulké wunék.”
33 Naate watakne dé Pita, Jems, Jonét kwole de yék. Yédaka déku mawulé kapére yadéka dé sanévéknwu wanévéknwuk.
34 *Yate dé derét wak, “Wuna wuraanyan dé génu. Kén kiyaaké wuné yo. Guné kéba raké guné yo. Widé kwaakaapuk yaké guné yo.”
35-36 *Naate wadéka de radaka dé walkamu ye képmaaba kwaate dé Gorét wak, “Wuna yaapa, méné akwi muké méné apa yo. Méné yadaran muké waké mawulé yaménéran méné waménu wunat kapéredi mu yakaapuk yaké de yo. Waga ménat wuné waato. Méné mawulé yawurékwa pulak yaakaapuk yaké méné yo. Méné mawulé yaménékwa pulak yaké méné yo.”
37 Wani kudi watakne dé déku duké gwaamale ye dé vék de widé kwaadaka. Véte dé derét waaséligénte dé Pitat wak, “Saimon, wan widé méné kwao, kapu yaga pulak? Méné makwal tulé wuné wale raké méné yapatiyu. Méné widé méné kwaak.”
38 Naate watakne dé derét wak, “Guné widé kwaakaapuk yate miték sanévéknwute Gorét waataké guné yo, kapéredi mu gunat yaléba*ankaa*puk yaduké. Wuné kutdéngék. Guné widé kwaamuké kélik yagunéka guna sépé apa yakaapuk yadéka gunat widé yadéka guné widé kwaak.”
39 Naate watakne tépa derét kulaknyénytakne walkamu ye dé Gorét tépa waatak. Taale Gorét waatadén kudi male dé tépa waatak.
40 Waatatakne déku duké tépa gwaamale ye dé vék de tépa widé kwaadaka. Deku méni widat kapére yadéka de widé kwaak. Kwae ligéne dérét tépa véte de kaapuk kutdéngdan. Samu kudi dérét wakweké de yo? Kutdéngkaapuk yate de akélak rak.
41 Dé tépa ye Gorét waatatakne déku duké gwaamale yae derét waaséligénte dé wak, “Yaga pulak? Guné wekna guné widé kwao? Yaak. Mé vé. Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan wunat kapéredi mu yakwa duké kwayédéran tulé débu yaak.
42 Mé raapgunu yéno. Mé vé. Wunat maamaké kwayékwa du déwa yaakwa.”

Judas dé Jisasnyét maamaké kwayék

43 Jisas wekna wadéka bari dé déku du nak Judas yaak. Wupmalemu du de waariyadakwa kulaa baagé wawo kure de dé wale yaak. Gotna gaba jébaa yakwa

* **14:27:** Jo 16:32; Sek 13:7 * **14:28:** Mk 16:7 * **14:30:** Mk 14:66-72 * **14:34:** Jo 12:27 * **14:35-36:** Yi 5:7-8; Jo 6:38

nyédé duna némaan du, kubu du, apa kudiké kutdéngkwa du wawo taknaba waga wadaka de yaak.
44 Taknaba Jisasnyét maamaké kwayéran du Judas dé Jisasnyét kulékiran duwat wak,
“Wuné taama véran (daama réngran) du wan Jisas. Guné dérét kulékiye miték téségéte
kure yéké guné yo.”
45 Judas Jisaské bari ye dé wak, “Némaan ban.” Naate watakne dé dérét kure taama
vék (daama réngék).
46 Yadéka dé wale yaan du de Jisaské ye dérét kulékik.
47 Kulékidaka dé waba tén du nak waariyadékwa kulaa kelikne dé nyédé duna
némaan banké jébaa yakwa dut viyaate déku waan takutépakdéka dé akérék.
48 Yadéka dé Jisas derét wak, “Guné wunat kulékiké yaate samuké guné waariya-
gunékwa kulaa baagé wawo kure yao? Guné sél yakwa dut viyaaké guné wani mu
kure yao, kapu yaga pulak?
49 Wupmalemu nyaa wuné Gotna kudi bulnakwa némaa gaba rate wuné du taakwat
Gotna kudiké yakwatnyék. Waba rawuréka guné wunat kaapuk kulékigunén. Wunat
yagunékwa muké déknyényba du las Gotna nyégaba de kavik. Kavidan kudi bulaa adél
yaké dé yo.”
50 *Naate wadéka déku du akwi dérét kulaknyénytakne de yaage yék.

Nak du dé yaage yék

51 Déku du yaage yédaka de Jisasnyét kure yék. Kure yédaka nakurak baapmu wut
male kusadan du nak dé Jisasna kukba yék. Yédéka de dérét kulékiké yate de déku
baapmu wutba kurék.
52 Kutdaka dé baapmu wut lépattakne dé bakna yaage yék.

Jisas Isrelna némaan duna méniba dé ték

53 Jisasnyét kulékin du de dérét kure yék, nyédé duna némaan banké. Nyédé duna
akwi némaan du, kubu du, apa kudiké kutdéngkwa du wawo de nyédé duna némaan
ban déku gaba jawe de rak.
54 Pita séknaa pulak Jisasna kukba ye dé némaan banna gaké raatmu gisagwadédan
taalat wulaak. Wulae dé kwabugi du wale kaapaba rak. Yépmaa yadéka dé de wale
yaaba rak.
55 Nyédé duna némaan du, Isrelna nak némaan du wawo de Jisasnyét viyaapérekgé
de mawulé yak. Yate de wak, “Jisas yadén kapéredi muké kiyadé waké yo?” Naate
wadaka du nak waga kaapuk wadén.
56 Wupmalemu yénaa yakwa du yae de Jisas yan muké wakwek. Wakwete nakurak
kudi kaapuk wakwedan.
57-58 *Du las téte yénaa yate de Jisaské wak, “Wani du kéga dé wak, ‘Du kaadan
kéni ga, Gotna kudi bulnakwa némaa ga wuné yaalébaanké wuné yo. Yaalébaane nyaa
kupuk yédu wuné nak pulak ga kaaké wuné yo.’ Naate wadéka naané véknwuk.”
59 Waga wate de kés kudi nak kudi wakwek. Nakurak kudi kaapuk wakwedan.
60 Wani kudi wadaka dé nyédé duna némaan ban raapme téte dé Jisasnyét wak,
“Samuké nae méné deku kudi kaatakaapuk yo? Deku kudi yaga pulak?”
61 *Naate wadéka dé kudi las kaapuk buldén. Yadéka dé nyédé duna némaan ban
dérét wak, “Méné Got wadén ban Krais méné? Méné némaan ban Gotna nyaan méné?”
62 *Naate wadéka dé wak, “Ao. Kukba guné véké guné yo, wuné Akwi Du Taakwana
Nyaan némaan ban rate apat kapére yakwa ban Gotna yéknwun tuwa taababa re buwi
wale awuré nyétba giyaawuru.”

---

* **14:50:** Mt 26:31; Jo 16:32 * **14:57-58:** Jo 2:19-21 * **14:61:** Mk 15:5 * **14:62:** Mk 13:26

63 Naate wadéka dé nyédé duna némaan ban rékaréka yate déku baapmu wut gétbiyaate dé wak, “Guné déku kudi gunébu véknwuk. Wan kapéredi kudi. Nak duwat waatakaapuk yaké naané yo, yadén kapéredi muké.
64 *Dé waga watakne Gotké kapéredi kudi bulte dé Gorét wasélékné. Yaga guné wo déké?” Naate wadéka de wak, “Dé kapéredi mu débu yak. Dé mé kiyao.”
65 Wani kudi watakne de las Jisasna sépéba sépmeny sévaavik. Sévaavite de déku ménibа baapmu wut nak gik. Gitakne dérét de viyaak. Viyaate dérét wasélékte de wak, “Méné Gotna yéba kudi wakwekwa du rate méné akwi muké méné kutdéngék. Kutdéngte, naanat mé wakwe. Kiyadé ménat viyaak?” Naate wadaka de kwabugi du dérét kure de dérét viyaak.

Pita dé wak, “Wuné Jisasnyét las kaapuk kutdéngwurén.”

66 Pita adaba dé rak. Gaké gisagwadédanba dé rak. Radéka lé nyédé duna némaan ban déku jébaa yakwa taakwa nak yaak.
67 Yae lé vék Pita yaaba radéka. Véte lé dérét wak, “Méné wawo Nasaretba yaan ban Jisas wale méné ték.”
68 Naate waléka dé wak, “Kaapuk. Wuné wanyénékwa kudi las kaapuk kutdéngwurén.” Naate watakne gwaade dé gwéspétéba rak. Radéka dé séraa waak.
69 Waadéka wani taakwa dérét tépa véte lé lé wale tén du taakwat wak, “Kéni du wawo wan déku jébaaba wulaan du.”
70 Naate waléka dé tépa wak, “Kaapuk.” Naate wadéka walkamu re de waba tén du de tépa wak, “De Galiliba de yao. Méné wawo Galiliba yaan du méné. Méné Jisasna du nak. Wan adélna.”
71 Naate wadéka dé Pita derét némaanba wak, “Kaapuk. Wakwegunékwa dut las kaapuk kutdéngwurén. Adél wuné wo. Adél kudi wakaapuk yawuréran Got wunat dé mé viyao.”
72 *Naate wadéka dé séraa tépa waak. Waadéka dé Jisas dérét wakwedén kudiké dé sanévéknwuk. Nalé Jisas dé wak, “Wuné kutdéngék. Séraa apu vétik waakaapuk yadu méné apu kupuk waké méné yo, ‘Wuné dérét las kaapuk kutdéngwurén.’ Naate waaménu séraa tépa waaké dé yo. Waga wuné kutdéngék.” Wani kudiké sanévéknwute dé Pita némaa mawulé lékte géraak, dé Jisaské kuk kwayédén bege.

15

Pailatké de Jisasnyét kure yék

1 Yé tékdéka de nyédé duna némaan du, Isrelna kubu du, apa kudiké kutdéngkwa du, akwi némaan du wawo jawe de kudi bulék. Bultakne wadaka de Jisasnyét baagwit gitakne Romna némaan du Pailatké de dérét kure yék.
2 Kure yédaka dé Pailat Jisasnyét waatak, “Méné Judana némaan ban kapu kaapuk?” Naate waatadéka dé wak, “Ao. Méné kapmu méné waga wak.”
3 Naate wadéka de nyédé duna némaan du de wupmale yénaa kudi wakwek, Jisas yan muké.
4 Wakwedaka dé Pailat dérét wak, “De ménéké wupmalemu kudi de wakweyo, yaménén muké. Samuké méné deku kudi kaatakaapuk yate méné kudi bulkaapuk téte vu?”
5 *Naate wadéka dé Pailarét kudi las wawo kaapuk wakwedén. Yadéka dé sanévéknwu wanévéknwuk.

Jisasnyét miba viyaapata taknadoké dé Pailat wak

* **14:64:** Jo 19:7 * **14:72:** Mk 14:30 * **15:5:** Mk 14:61

6 Akwi kwaaré Pasova waadakwa kadému kadakwa tulé dé Romna némaan du
wadéka du taakwa mawulé yadan du nak raamény ga kulaknyénytakne gwaade dé
miték yék.
7 Wani tulé kapéredi mu yan du las de raamény gaba kwaak. Déknyényba de
Romna duké kélik yate Jerusalemba rakwa du taakwat wakwedaka de Romna du wale
waariyak. Nak apu de duwat viyaapéreknék. Wani kapéredi mu yan du nak wan
Barabas.
8 Akwi du béré taakwa béré yae de Pailarét waatak, akwi kwaaré wadén pulak tépa
waduké.
9-10 *Waatadaka Pailat dé kutdéngék. Jisas kapéredi mu las kaapuk yadén. Nyédé
duna némaan du de Jisaské kélik yate dérét gitakne de kure yaak déké. Waga kutdéngte
déku mawuléba dé wak, “Sal kéba jawe tékwa du taakwa Jisaské mawulé yaké de
yo, kapu yaga pulak?” Naate wate dé wani du taakwat wak, “Judana némaan banét
wawuru dé miték yéduké guné mawulé yo, kapu yaga pulak?”
11 *Naate wadaka de nyédé duna némaan du de waba tén du taakwat wak, de Pailarét
wado dé Jisasnyét wakaapuk yate Barabasnyét waduké. Wadu Barabas raamény ga
kulaknyénytakne gwaade miték yéké dé yo.
12 Wadaka de Pailarét waga wadaka dé derét tépa wak, “Waagunékwa Judana
némaan banét yaga pulak yaké wuné yo?”
13 Naate wadéka de akwi waate de wak, “Dérét miba mé viyaapata takna.”
14 Naate waadaka dé wak, “Samuké? Samu kapéredi mu dé yak?” Naate wadéka de
némaanba waak, “Dérét miba mé viyaapata takna.”
15 Waga waadaka Pailat déku mawuléba dé wak, “Wuné deku kudi véknwuréran
de wunéké mawulé yaké de yo.” Naate watakne dé wak, Barabas raamény ga
kulaknyénytakne gwaade miték yéduké. Watakne déku waariyakwa duwat dé wak,
de Jisasnyét raamény baagwit némaanba viyaatakne dérét miba viyaapata taknadoké.

Waariyakwa du waagite de Jisasnyét wasélékné́k

16 Pailatna waariyakwa du de deku némaa gat de Jisasnyét kure yék. Kure yédaka de
waadaka de akwi waariyakwa du yae de dé ténba jawuk.
17 *Jawe de deku mawuléba wak, “Némaan du de gwaavé baapmu wut kusade
yéknwun maakna saap de saaptakno.” Naate wate Jisasnyét waagite wasélékte de déku
baapmu wut putitakne de gwaavé baapmu wut kusadak. Kusadatakne de raamény
baagwi nak kérae maakna saap pulak séwayékwe de déku maaknaba kusadak.
18 Kusadatakne de dérét wak, “Méné, Judana némaan ban, miték raké méné yo.”
19 Naate wate baagé nak kérae de déku maaknaba viyaak. Viyaate dérét sépmeny
sévaavite de dérét wasélékte déké kwati yaane waadé daak.
20 Waga yabutitakne de kusadadan gwaavé baapmu wut putitakne de déku baapmu
wut tépa kusadak. Kusadatakne dérét miba viyaapata taknaké nae de dérét kure yék.

Jisasnyét de miba viyaapata taknak

21 Yaabuba yéte de waariyakwa du Sairiniba yaan du nak déku yé Saimonét vék.
Déku nyaan vétik Aleksanda bét Rupas. Dé nak taaléba yae Jerusalemét wulaaké
yadéka de vék. Véte de dérét wak, dé Jisasnyét viyaapata taknadaran mi yaataduké.
22 Wadaka yaatadéka ye de Golgota waadakwa taalé saabak. Wan Judana kudi.
Naana kudi Maakna Apa.
23 Saabe de marasin wale yadan wain gu Jisaské kwayék, dé ke apakélé kaagél
kutkaapuk yaduké. Kwayédaka dé kaapuk kadén.

---

* **15:9-10:** Jo 11:47-48, 12:19 * **15:11:** Ap 3:14 * **15:17:** Lu 23:11

24 *Yadéka de dérét miba viyaapata taknak. Viyaapata takne de rate déku baapmu
wut muniye déku baapmu wut kéraaké de makwal matu yatjawurék. Yatjawurédaka
waare giyaa akére derét talaknan du dé wani baapmu wut kéraak.
25 Ganba de Jisasnyét miba viyaapata taknak.
26 Dérét viyaapata taknadan mi awuréba kaviye taknadan kudi wan kéga: Kén
Judana némaan ban.
27 Jisasnyét miba viyaapata takne de waariyate sél yan du vétiknét mi vétikba
viyaapata taknak. Naknét de déku yéknwun tuwa saknwuba viyaapata taknak. Naknét
de déku aki tuwa saknwuba viyaapata taknak.
28 *[Waga yadaka Gotna nyégaba déknyényba kavidan kudi wani tulé adél dé yak.
Kéga de kavik: Dérét de vék kapéredi mu yan du wale tédéka.]
29 *Du las yeyé yeyate Jisasnyét miba viyaapata taknadaka tédéka véte de dérét
waagite waséléknék. Yate de wak, “Ménawa. Yaga pulak? Méné Gotna kudi bulnakwa
némaa ga yaalébaane nyaa kupuk yédu méné tépa kaaké nae méné wak.
30 Bulaa méné ména kapmu ména sépat kutkalé yaké méné yo. Méné apa yate wani
mi kulaknyénytakne giyaaké méné yo.”
31 Naate wadaka de nyédé duna némaan du, apa kudiké kutdéngkwa du wawo deku
kapmu bulte de Jisasnyét waagite waséléknék. Yate de wak, “Dé nak duwat dé kutkalé
yak. Déku sépat kutkalé yaké dé yapatiyu.
32 Dé Got wadén ban Krais rate Isrelna némaan ban radéran dé viyaapata taknadan
mi kulaknyénytakne giyaadu naané véte déku kudiké ‘Adél’ naaké naané yo.” Naate
wadaka bét Jisas wale miba viyaapata taknadan du vétik bétku miba téte bét wawo
bét dérét waséléknék.

Jisas débu kiyaak

33 Nyaa nawurédéka dé akwi képmaaba gaan yak. Ye tédéka kukba nyaa tégéruwe
dawuliké dé yak.
34 *Yadéka Jisas déku kudiba némaanba dé kéga waak, “Eloi, Eloi, lama sabaktani.”
Wani kudi naana kudiba kéga: “Wuna némaan ban Got, samuké méné wunéké kuk
tiyao?”
35 Waga waadéka waba tén du las wani kudi véknwute de wak, “Mé véknwu. Wani
du dé déknyényba rate Gotna yéba kudi wakwen du Ilaijat dé wao.”
36 *Naate watakne dé du nak pétépété ye nyabiyas pulak mu las kérae dé nyégi
yakwa wain guba tawuk. Tawudéka gubés yadéka baagéba takne dé Jisas kaduké
kusawurékwek. Yate dé wak, “Wekna mé téte véno. Sal Ilaija yae dérét kutkwedu
dé giyaaké dé yo?”
37 Naate wadéka dé Jisas némaanba waatakne dé kiyaak.
38 *Jisas kiyaadéka Gotna kudi buldakwa némaa gaba lékidan sémény baapmu wut
awuréba gétbiyae ye dé adawuli saabak. Yadéka dé taakwi vétik yak.
39 Jisas waga kiyaadéka waariyakwa duna némaan du dé téte vék. Véte dé wak,
“Wani du wan Gotna nyaan. Wan adél.” Naate dé wak.
40-41 *Wupmale taakwa yae séknaaba pulak téte de wawo de vék. Déknyényba Jisas
Galiliba déku du wale jébaa yadaka de de wale yeyé yeyate deké de kadému kwayék.
Wani taakwa nak wan Makdalaba yaan taakwa Maria. Nak wan nak Jems bét Josepna
néwaa Maria. Nak wan Salomi. Jisas Galili kulaknyénytakne yaadéka wani taakwa,
wupmale taakwa las wawo waga de dé wale yaak Jerusalemét. Wani taakwa de
séknaaba pulak téte de vék Jisas kiyaadéka.

---

* **15:24:** Sam 22:18 * **15:28:** Ais 53:12 * **15:29:** Sam 22:7; Jo 2:19 * **15:34:** Sam 22:1 * **15:36:** Sam 69:21
* **15:38:** Yi 10:19-20 * **15:40-41:** Lu 8:2-3

Waaguba de Jisasna gaaba ségwi taknak

42-43 Yaap ra nyaa yaaké yadéka de wani nyaa gwalmu kawu saakérak. Garabu yadéka Arimatiaba yaan du déku yé Josep wup yakaapuk yate dé Romna némaan du Pailatké yék. Dé Isrelna némaan du nak rate akwi duna ménіba yéknwun du dé rak. Dé wawo dé Got némaan ban rate du taakwaké miték véran tuléké dé raségék. Dé Jisasna gaaba ségwi kéraaké dé Pailatké yék. Ye dé Pailarét waatak, déku gaaba ségwiké.

44 Waatadéka dé Pailat kaapuk kutdéngdén. Jisas dé kiyaak, kapu wekna kiyaaké dé yo? Kutdéngkaapuk yate wadéka waariyakwa duna némaan du yaadéka dé Pailat dérét waatak, “Jisas débu kiyaak, kapu kaapuk?”

45 Naate waatadéka dé wak, “Ao.” Naate wadéka dé Pailat Josepmét wak, “Méné déku gaaba ségwi kéraaké méné yo.”

46 Waga wadéka dé yéknwun waama baapmu wut kérae Jisasna gaaba ségwi lépmwénye kure giyae dé baapmu wurét kusépmék. Kusépme kure ye dé waaguba nak taknak. Déknyényba wani waagu de jébaa yakwa du matuba vaakére wulaak. Josep Jisasna gaaba ségwi wani waaguba takne dé matu nak yatbalaakukére ye dé yaabuba taknatépék.

47 Taknatépédéka bét Makdalaba yaan taakwa Maria bét Josepna néwaa Maria bét Jisasnyét taknadén waagu vék.

16

Jisas dé tépa nébéle raapmék

1 Judana yaap ra nyaa yédéka de taakwa kupuk, Makdalaba yaan taakwa Maria, Jemsna néwaa Maria, Salomi, waga de Jisasna gaaba ségwiba kutké yéknwun yaama yakwa mu kéraak.

2 Kérae Sande ganbaba nyaa yaaladéka de Jisasna gaaba ségwi taknadén taalat yék.

3 Yaabuba yéte de deku kapmu bulte de wak, “Kiyadé waaguba taknatépédan matu yatbalaakutiyaaké yo?”

4 Naate de wak, wani matu apakélé matu bege. Watakne de vék waaguba taknatépédan matu yatbalaaku taknadaka radéka.

5 Vétakne waaguba wulae de vék du nak waama baapmu wut kusade yéknwun tuwa saknwuba radéka. Véte de kwagénék.

6 Kwagéndaka dé wak, “Guné wup yakaapuk yaké guné yo. Wuné kutdéngék. Guné Nasaretba yaadéka miba viyaapata taknadan ban Jisaské guné sékalu. Débu tépa nébéle raapmék. Dé kéba kaapuk radékwa. Guné yae guné taknadaka kwaadén taalé véké guné yo.

7 *Bulaa guné ye guné déku du, Pitat wawo, kéga wakweké yo, ‘Jisas dé Galilit taale yu. Guné ye déknyényba wakwedén pulak dérét waba véké guné yo.’ Naate derét wakweké guné yo.”

8 Dé waga wadéka de kwagénte sanévéknwu wanévéknwute de waagu kulaknyénytakne gwaade yaage yék. Ye wupmét kapére yate de wani muké kudi kaapuk wakwedan.

Makdalaba yaan taakwa Maria lé Jisasnyét vék

[

9 *Sande ganbaba Jisas dé tépa nébéle raapmék. Raapme yaadéka lé Makdalaba yaan taakwa lé dérét taale vék. Déknyényba kutakwa nak taaba sékét nak taababa kayék vétik léku mawuléba wulae tédaka Jisas wadéka de lérét kulaknyénytakne yaage yék.

---

* **16:7:** Mk 14:28 * **16:9:** Lu 8:2

10 Jisas nébéle raapdéka lé dérét vétakne lé déku duké yék. Yéléka de déké mawulé lékte géraadaka lé derét wak, “Jisas débu tépa nébéle raapmék. Raapdéka dérét wunébu vék.”
11 Naate waléka de véknwute de wak, “Kaapuk. Wan yénaa nyéné yo.” Naate de wak.

Jisasna du vétik bét Jisasnyét vék

12 Kukba Jisasna du vétik Jerusalem kulaknyénytakne yaabuba bét yék. Yébétka Jisas nak du pulak ye bétké yaadéka bét dérét vék.
13 Véte dérét kutdéngte gayét gwaamale ye bét Jisasna duwat wak, “Dérét anébu vék.” Naate wabétka de wak, “Kaapuk. Wan yénaa béné yo.” Naate de wak.

Jisas déku duké dé jébaa kwayék

14 Kukba Jisasna du taaba vétik sékérék maanba kayék nakurak kadému kadaka dé Jisas deké yék. Ye dé derét wak, “Nébéle raapwuréka de wunat vétakne gunat kudi wakwek. Samuké guné deku kudi kaapuk véknwugunén? Samuké guné wunéké kaapuk miték sanévéknwugunékwa?”
15 *Naate watakne dé derét wak, “Guné ye akwi képmaaba rakwa akwi du taakwat wuna kudi wakweké guné yo.
16 *Wunéké miték sanévéknwute wuna kudiké ‘Adél’ naate wuna yéba gu yaakun du taakwat Got Setenna taababa kéraadu de miték rasaakuké de yo. Wunéké miték sanévéknwukaapuk yakwa du taakwa Got wadu de yalakgé de yo.
17 *Wunéké miték sanévéknwute wuna kudiké ‘Adél’ naakwa du taakwa déknyényba vékaapuk yadan apa jébaa kéga yaké de yo. De wuna yéba wado du taakwana mawuléba wulae tékwa kutakwa yaage yéké de yo. De véknwukaapuk yadakwa kulé kudiba wakweké de yo.
18 De du taakwat tikwa kaabet kutdaran de miték raké de yo. De kapéredi gu kadaran de miték raké de yo. De kiyakiya yakwa du taakwat taaba kutdo de tépa yéknwun yaké de yo.” Naate dé Jisas wak.

Got wadéka dé Jisas Gotna gayét waarék

19 *Némaan Ban Jisas waga wadéka kukba Got wadéka dé Gotna gayét waare némaan ban rate dé déku yéknwun tuwa taababa rak.
20 *Déku du gege gayét yéte déku kudi de wakwek. Wakwedaka Némaan Ban de wale jébaa yate deké apa kwayédéka de deku kudi véknwukwa du taakwa déknyényba vékaapuk yadan apa jébaa de vék. Véte de wak, “Deku kudi wan adél kudi.” Naate de wak.]

---

* **16:15:** Ap 1:8 * **16:16:** Ap 2:38, 16:31-33 * **16:17:** Ap 2:4, 8:7, 28:3-6; Lu 10:19 * **16:19:** Ap 2:33-34; Ep 1:20 * **16:20:** Ap 14:3; Yi 2:3-4

Jisas Kraiské Luk kavin kudi

Jisasna jébaaké dé Luk kéni kudi kavik

1-3 Némaan du Tiopilas, méné wuné kéni kudi kaviyu. Méné kutdéngék. Du las naané wale rate de nak pulak apa jébaa yak. Yadaka nak du wani jébaa batnyé yadaka vétakne wani jébaa yasaakudaka véte de wani jébaaké naanat kudi wakwek. Waga kutdéngte kéga wawo méné kutdéngék. Wupmalemu du wani jébaaké saapéte nyégaba kudi kaviké de mawulé yak. Yate de naanat taale wakwen duna kudi pulak de kudi kavik. Waga méné kutdéngék. De waga yadanké wuné wawo wani muké kaviké wuné mawulé yo. Méné miték kutdéngménuké wuné miték kaviké wuné yo. Wupmalemu apu wani muké miték kutdéngké nae derét wuné waatak. Waate bulaa kutdéngte miték sanévéknwe miték kaviké wuné yo.

4 Kaviwuru méné miték kutdéngké méné yo. Wani muké ménat yakwatnyédan kudi wan adél kudi.

Jon yaadéranké dé Gotna kudi kure giyaakwa du wakwek

5 Yerot Judiana némaan ban radén tulé Gotna gaba jébaa yakwa nyédé du dé nak rak. Déku yé Sekaraia. Dé Abaisana kémba dé rak. Déku taakwa léku yé Ilisabet lé Eronna kémba lé rak.

6 Déknyényba Eron akwi nyédé duna némaan ban dé rak. Re kiyaadéka déku képmawaara wupmalemu de wawo nyédé du de rak. Bét Némaan Ban Gotna ménіba yéknwun mu yakwa du taakwa bét rak. Bét déku apa kudi miték véknwute wadékwa pulak yate bét kapéredi mu las kaapuk yabérén.

7 Lé baadi las kaapuk kéraalén. Yaléka bét kapmu bét rak. Baadi kaapuk. Bét gwalepa bétbu yak.

8 Nyaa nak Sekaraia béré Gotna gaba nyédé duna jébaa de yak.

9 Yate de akwi nyédé du yadan pulak yate de nyédé duna jébaaké kudi bulte de wak, Sekaraia Némaan Ban Gotna gat wulae yéknwun yaama yakwa mu sérakdu yaatnyé waaréduké.

10 Wadaka dé wulaadéka yéknwun yaama yakwa yaatnyé yadakwa tulé de wupmalemu du taakwa kaapaba jawe téte de Gorét waatak.

11 Waatadaka dé Sekaraia awulaba téte dé vék Némaan Ban Gotna kudi kure giyaakwa du nak yéknwun yaama yaalakwa yaatnyé tékwa jaabéna yéknwun tuwa saknwuba tédéka.

12 Vétakne kwagénte dé wupmét kapére yak.

13 Yadéka dé Gotna kudi kure giyaakwa du dérét wak, “Sekaraia, méné wup yamarék. Got ména kudi débu véknwuk. Véknwute débu wak, ména taakwa Ilisabet du nyaan kéraaluké. Kéraalu méné déku yé Jon waaké méné yo.

14 Ména taakwa wani nyaan kéraalu méné wupmalemu du taakwa wale guné yéknwun mawulé yate dusék takwasék yaké guné yo.

15 Wani nyaan néwaana biyaaba wekna kwaadu dé Gotna Yaamabi déku mawuléba wulae téké dé yo. Dé wain gu waagété gu wawo kamarék yaké dé yo.

16 Dé Gotna ménіba némaan du raké dé yo. Radu guné déké yéknwun mawulé yate dusék takwasék yaké guné yo. Dé wadu déknyényba Gotké kuk kwayén Isrelna wupmalemu du taakwa de deku Némaan Ban Gotna kudi tépa véknwuké de yo.

17 *Dé Gotna yéba kudi wakwen du Ilaija rate apa yadén pulak, dé rate apa yaké dé yo. Yate dé wadu yaapa deku baadiké tépa yéknwun mawulé yado Gotna kudiké

* **1:17:** Mt 11:14, 17:11-13; Mal 4:5, 6

kuk kwayékwa du nak mawulé yate Gotna kudi véknwukwa du taakwa yadakwa pulak yéknwun mawulé yaké de yo. Dé taale yéte wadu du taakwa miték sanévéknwute Némaan Ban yaadéranké raségéké de yo." Naate dé Gotna kudi kure giyaakwa du wak.
18 Wadéka dé Sekaraia dérét wak, "Yaga pulak ye wuné wani kudi adél yadéranké kutdéngké wuné yo, ané taakwa wale gwalepa yatén bege?"
19 Naate wadéka dé Gotna kudi kure giyaakwa du wak, "Wuné Gotna kudi kure giyaakwa duna némaan du nak. Wuna yé Gebriel. Wuné Gotna méniba wuné tu. Téwuréka Got wunat wadék wuné déku kudi kure giyao. Dé wadék wuné wani yéknwun kudi ménat wakweké nae wuné giyaak.
20 Bulaa mé véknwu. Méné wuna kudi kaapuk véknwuménén. Bulaa méné kudi bulmarék raké méné yo. Raménu wakwewurén akwi mu yaaké dé yo. Yaadu wani tulé wuna kudi adél yadu méné tépa kudi bulké méné yo." Naate watakne dé yék.
21 Du taakwa kaapaba téte Sekaraiaké téségéte de sanévéknwu wanévéknwuk, dé Gotna kudi buldakwa gat wulae bari yaalamarék yadén bege.
22 Yadaka dé kukba kaapat yaale de wale kudi bulké dé yapatik. Yadéka de kutdéngék. Dé Gotna gaba yégan pulak yate dé nak pulak mu dé nak vék. Waga kutdéngdaka dé kudi bulké yapatiye dé kudi bulké mawulé yate déku taabat male dé yak.
23 Dé nyaa las re déku jébaa yabutitakne dé déku gayét tépa gwaamale yék.
24 Ye re kukba déku taakwa Ilisabet lé nyaan ték.
25 Téte lé baapmu naktaba léku gaba rak. Rate lé wak, "Déknyényba wuné nyaan kéraamarék yan taakwa rawuréka du taakwa de wunat wasélénék. Yadaka wuné nyékéri yak. Bulaa Némaan Ban Got wunéké mawulé lékte wunat débu kutkalé yak." Naate lé Ilisabet wak.

Gotna kudi kure giyaakwa du dé Mariat wakwek

26 Ilisabet nyaan téléka baapmu nak taaba sékét nak taababa kayék nakurak yédéka, Got wadéka dé déku kudi kure giyaakwa du nak déku yé Gebriel dé Nasaretnét giyaak. Nasaret Galiliba dé tu.
27 *Wani tulé taakwa nak léku yé Maria lé waba rak. Déknyényba lé du wale kaapuk kwaalén. Déknyényba léku néwepa Josepna kém wale kudi debu gik, lé kukba Josepké yéluké. Josep déknyényba ran némaan ban Devit déku kémba dé rak.
28 Got wadéka Gebriel giyae dé Mariat wak, "Nyénéwa rakwa. Némaan Ban Got nyénéké mawulé lékte nyéné wale dé tu."
29 Naate wadéka wani kudi véknwute wani kudiké kutdéngmarék yate wup yate lé sanévéknwu wanévéknwuk.
30 Yaléka dé lérét wak, "Nyéna Maria, wup yamarék yaké nyéné yo. Got nyénéké dé yéknwun mawulé yo. Yate nyénat kutkalé yaké dé yo.
31 *Mé véknwu. Nyéné nyaan te du nyaan nak kérae déku yé Jisas waaké nyéné yo.
32 Dé némaan ban raké dé yo. Apat kapére yasaakukwa ban Got dérét waké dé yo, 'Méné wuna nyaan.'
Naate watakne Némaan Ban Got wadu déku képmawaara Devit némaan ban rate Judana du taakwaké védén pulak, dé némaan ban rate deké véké dé yo.
33 Dé némaan ban apuba apuba rasaakuké dé yo Isrelna du taakwaké.
Rate deké miték vésaakuké dé yo apuba apuba."
Naate dé Gebriel wak.
34 *Wadéka lé Maria dérét wak, "Yaga pulak nyaan téké wuné yo, du ramarék yawurékwa bege?"
35 Naate waléka dé wak,

---

* **1:27:** Mt 1:18 * **1:31:** Mt 1:21 * **1:34:** Mt 1:20

“Gotna Yaamabi nyénéké giyaaké dé yo.
Giyaadu Got nyénéké apa kwayéké dé yo.
Yadu nyaan te kéraaké nyéné yo.
Kéraanyénu wani nyaanké waké de yo, ‘Dé wan yéknwun nyaan. Wan Gotna nyaan.’ Naate waké de yo.
36-37 “Kéni kudi wawo mé véknwu. Got akwi mu yaké dé apa yo. Nyéna kémna taakwa nak Ilisabetké de wak, ‘Wan baadi kéraamarék yakwa taakwa.’ Naate wadaka gwalepa yaléka Got wadék lé nyaan lé tu. Baapmu nak taaba sékét nak taababa kayék nakurak lé nyaan tu.”
38 Naate wadéka lé Maria wak, “Wuné véknwu. Wuné Némaan Ban Gotna jébaa yakwa taakwa. Wunat wakweménén pulak Némaan Ban yaké dé yo. Wan yéknwun.” Naate waléka dé wani du Gotna gayét gwaamale yék.

Maria lé Ilisaberét véké nae lé yék

39 Maria walkamu re gwalmu kawu saakére lé Judana nébuba tékwa gayét nak bari yék.
40 Ye lé Sekaraiana gat wulae lé Ilisabet wale kudi bulék.
41 Bulléka Ilisabet Mariana kudi véknwuléka léku biyaaba kwaan nyaan dé génék. Géndéka dé Gotna Yaamabi Ilisabetna mawuléba wulae ték.
42 Tédéka lé némaanba waate lé wak, “Got nyénat débu kutkalé yak. Wan adél. Nyénat kutkalé yadén mu nak taakwat kutkalé yadén mat débu talaknak. Got nyéna biyaaba kwaakwa nyaanét wawo débu kutkalé yak.
43 Nyéné wuna Némaan Banna néwaa nyéné ro. Nyéné wunéké yaanyénén wan yéknwun.
44 Nyéné yae wuné wale kudi bulnyénéka wuné nyéna kudi véknwuréka wuna biyaaba kwaakwa nyaan dusék yate géndéka wuné véknwuk.
45 Nyéné Némaan Ban Gotna kudi miték véknwute nyéné wak, ‘Wakwedén pulak yaké dé yo. Wan adél.’ Waga watakne nyéné yéknwun mawulé yate miték raké nyéné yo.” Waga lé Ilisabet wak.

Mariana gwaaré

46 Maria wani kudi véknwutakne lé gwaaré kéga waak:
47 Wuné yéknwun mawulé yate wuné Némaan Banna yéba kevéréknu.
Got wunat kutkalé yate wunat déku taababa débu taknak.
Taknadénké wuné déké yéknwun mawulé wuné yo.
48-49 *Wuné némaa taakwa kaapuk.
Wuné bakna taakwa rate déku jébaa yakwa taakwa wuné ro.
Rawuréka dé yéknwun mu yasaakukwa ban rate wunéké débu sanévéknwuk.
Sanévéknwute dé apat kapére yakwa ban rate wunat némaa mu débu yak.
Yadénké bulaa, kukba wawo, akwi du taakwa waké de yo, ‘Got Mariat débu kutkalé yak. Wan adél.’
50 *Gotna kudi miték véknwukwa du taakwa deké Got mawulé dé léknu.
Bulaa, kukba wawo, Got waga pulak yakwa du taakwaké mawulé lékgé dé yo.
51 Got apat kapére yate dé wupmalemu apa jébaa dé yo.
Dé wadéka deku sépé deku gwalmuké sanévéknwute deku yéba kevérékgwa du taakwa de yaage yu.
52 Dé wadéka kés képmaa nak képmaaba ran némaan du de bakna du de ro.
Dé wadéka bakna du taakwa némaan du taakwa de ro.
53 *Gwalmu yamarék du taakwaké dé yéknwun mu kwayu.

* **1:48-49:** Lu 11:27 * **1:50:** Sam 103:13, 17 * **1:53:** Sam 34:10, 107:9

Wupmalemu gwalmu yan du taakwat wadéka de gwalmu yamarék yate bakna de yu.
54-55 *Déknyényba Got dé Ebrayam naana képmawaarat las wawo dé wak, ‘Guné Isrelna du taakwa, gunéké mawulé lékte bulaa, kukba wawo, gunat kutkalé yaké wuné yo.’ Naate watakne wani kudiké sanévéknwute dé déké jébaa yakwa Isrelna du taakwat dé kutkalé yo apuba apuba.
56 Wani gwaaré waga waatakne Maria Ilisabet wale lé rak. Baapmu kupuk re lé léku gat gwaamale yék.

Ilisabet lé Jonét kéraak

57 Kukba Ilisabet nyaan kéraaléran tulé yaadéka lé du nyaan kéraak.
58 Kéraaléka Ilisabetna kém léku du taakwa wawo véknwute de lé wale yéknwun mawulé yate dusék takwasék yak. Yate de wak, “Némaan Ban Got yéknwun mu débu yak Ilisabetké.” Naate de wak.
59 *Nyaa nak taaba sékét nak taababa kayék vétik yédéka nak nyaa de du taakwa yae de jawuk, déku kémna du, ‘Gotna du’ naate, wani nyaanna sépé sékudoké. Jawudaka déku sépé sékwe de wani nyaanna yé Sekaraia waaké de mawulé yak. Sekaraia wan déku yaapana yé.
60 *Mawulé yadaka lé déku néwaa lé wak, “Aya, kaapuk. Déku yé Jon waaké naané yo.”
61 Naate waléka de lérét wak, “Déknyényba béna kémna duwat wani yé kaapuk waadan.”
62 Naate watakne de déku yaapa Sekaraiat waatak. Sekaraia wekna kudi bulmarék radéka de dérét taabat yate kéga waatak, “Samu yé waaké naané yo dérét?”
63 Naate waatadaka dé taabat yate déké nyéga kwayédoké dé derét wak. Wadéka kwayédaka dé nyégaba kavik, “Déku yé Jon.” Waga kavidéka de akwi sanévéknwu wanévéknwuk.
64 Yadaka déku kudi bari yéknwun yadéka dé Sekaraia tépa kudi bulék. Bulte dé Gotna yéba kevéréknék.
65 Yadéka de wani gayéba ran du taakwa akwi de wupmét kapére yak. Yadaka de wani muké kudi bulkére yék, Judiana nébuba tékwa akwi gayéba.
66 Yadaka wani kudi véknwukwa du taakwa de kutdéngék. Némaan Ban Got wani nyaanké dé apa kwayék. Waga kutdéngte sanévéknwu wanévéknwute de wak, “Kukba wani nyaan yaga pulak raké dé yo?”

Sekaraia dé gwaaré waak

67 Gotna Yaamabi dé wani nyaanna yaapa Sekaraiana mawuléba wulae ték. Tédéka dé Gotna kudi kéga wakwek:
68 Naané Isrelna du taakwa, naana Némaan Ban Gotna yéba kevérékgé naané yo.
Naanat kutkalé yaké débu giyaak.
Giyae dé Setenna taababa naanat kéraaké dé yo.
69 Dé débu wak, naanat kutkalé yaran ban apa yate naanéké yaaduké.
Wani ban Gotna jébaa yan du Devit déku kémba yaalaké dé yo.
70-71 *Déknyényba Got wadéka déku yéba kudi wakwen du de kéni kudi wakwek, “Naana maama naanéké kélik yakwa du wawo naanat viyaapérekgé mawulé yado Got naanat kéraaké dé yo deku taababa.”
72 *Déknyényba Got dé naana képmawaarat wak, “Wuné gunéké mawulé lékgé wuné yo.
Yate wuné gunat kutkalé yaké wuné yo. Wan adél.”

---

* **1:54-55:** Jen 17:7 * **1:59:** Jen 17:10-12 * **1:60:** Lu 1:13 * **1:70-71:** Sam 106:10 * **1:72:** Jen 17:7

73-74 *Wani adél kudi Got dé naana képmawaara Ebrayam déku kémét wawo dé
wak.
Wadén pulak yate dé naanat kutkalé yate naanat naana maamana taababa kéraaké
dé yo.
Kéraadu naané déké wup yamarék yate déké yéknwun jébaa yaké naané yo.
75 Yate naané kéni képmaaba rate akwi nyaa déku kudi miték véknwute yéknwun
mu male yaké naané yo.
Yate déku méniba miték raké naané yo.
76 *Wani kudi watakne dé Sekaraia déku nyaanét kéga wak:
Méné wuna nyaan, kukba du taakwa ménéké waké de yo, “Némaan Ban Gotna
yéba kudi wakwekwa du.”
Naate waké de yo, méné taale yéte Némaan Banna yaabu kutménéran bege.
77 Yate méné déku du taakwat wakweké méné yo, dé yadan kapéredi mu yat-
nyéputiye derét kérae déku taababa taknadéranké.
78-79 *Wupmalemu du taakwa kapéredi mu yate de gaankétéba de ro.
Rate kukba de yalakgé de yo.
Naana Némaan Ban Got naanéké némaa mawulé lékte débu wak, wadén du déku
gayéba re kéni képmaat naanéké giyaaduké.
Giyae naanat kérae naanat yéknwun yaabuba taknaké dé yo, naané Got wale
nakurak mawulé yate dé wale miték ranoké.
Naate dé Sekaraia wak.
80 *Kukba wani nyaan Jon némaan yadéka déku mawulé miték dé ték. Dé du ramarék
taaléba dé rak. Rate dé Isrelna du taakwat Gotna kudi wakwedéran tuléké dé raségék.

2

Maria lé Jisasnyét kéraak

1 Wani tulé Romna némaan ban déku yé Ogastas wupmalemu képmaaba rakwa du
taakwaké némaan ban rate dé wak, déku du déku képmaaba rakwa akwi du taakwana
yé kavidoké.
2 Déknyényba de akwi du taakwana yé kaapuk kavidan. Wani jébaa batnyé yadaka
dé Sairinias Romna némaan banké jébaa yate Siriana képmaaba dé némaan ban rak.
3 Akwi du taakwa deku néwaaget de yék, deku yé kaviké.
4 *Josep Isrelna némaan ban Devitna kémba dé rak. Devitna néwaage wan Betleyem.
Betleyem Judiaba dé tu. Josep Galiliba tékwa gayé Nasaret kulaknyénytakne dé déku
kémna néwaage Betleyemét yék.
5 Déku néwepa wadan taakwa wale bét Betleyemét yék, bétku yé kaviké. Wani
taakwa léku yé Maria lé nyaan ték.
6-7 Bét ye Betleyem saababétka wupmalemu du taakwa kwaa gaba radaka ga
sékérékdéka taalé kaapuk tén bétké. Yadéka lé nyaan kéraaké yate lé bulmakawu
kwaadakwa gaba wulaak. Wulae lé maknanyan kéraak. Kérae lé baapmu wurét
kusépmék. Kusépme bulmakawu kan kwaamba taknaléka dé kwaak.

Gotna kudi kure giyaakwa du de sipsipké téségén duwat wakwek

8 Wani gaan du las nak taaléba deku sipsipké de téségék. Wani taalé Betleyem
tékwaba dé tu.
9 Téségédaka dé Némaan Ban Gotna kudi kure giyaakwa du nak Gotna gayéba giyae
tédéka apakélé yaa pulak yaante dé kayénarék. Kayénarédéka véte de wupmét kapére
yak.

---

* **1:73-74:** Jen 22:16-17 * **1:76:** Mt 3:3, 11:10 * **1:78-79:** Mt 4:16; Jo 8:12 * **1:80:** Mt 3:1-6 * **2:4:** Jo 7:42

10 Yadaka dé Gotna gayéba giyaakwa du derét wak, “Guné wup yamarék yaké guné
yo. Mé véknwu. Yéknwun kudi wakweké wunék. Akwi du béré taakwa béré kéni kudi
véknwute yéknwun mawulé yate dusék takwasék yaké de yo.
11 Bulaa taakwa nak nyaan lébu kéraak Devitna gayéba. Kéraalén nyaan wan gunat
Setenna taababa kérae gunat kutkalé yaran ban. Wan Got wadén ban Krais. Wan
naana Némaan Ban.
12 Bulaa ye wani nyaanét véké guné yo. Néwaa baapmu wurét kusépme bulmakawu
kadému kan kwaamba taknalék dé kwao. Ye véte kutdéngké guné yo wuna kudi adél
yadékwaké.” Naate dé wak.
13 Wadéka de Gotna kudi kure giyaakwa wupmalemu du bari giyae de wani ban wale
ték. Téte kéga de gwaaré waak:
14 Got awuré déku gayéba rate miték débu yak.
Déku yéba kevérékno.
Got yéknwun mawulé yadékwa du taakwa miték raké de yo kéni képmaaba.
Naate de waak.

Sipsipké téségén du ye de Jisasnyét vék

15 Wani du waga gwaaré waatakne de derét kulaknyénytakne gwaamale waarék
Gotna gayét. Waarédaka de sipsipké téségén du deku kapmu bulte de wak,
“Betleyemét yéno. Ye Némaan Ban wakwedén nyaanké sékale véké naané yo.”
16 Naate watakne de bari bari yék. Ye gayé saabe de Maria bét Josep, wani nyaanét
wawo de vék. Nyaan bulmakawu kadému kan kwaamba dé kwaak.
17 Nyaanét vétakne de Gotna kudi kure giyaakwa du wani nyaanké wakwedén
kudiké de du taakwat wakwek.
18 Wakwedaka véknwute de akwi kwagénte de wak, “Aki. Wan yaga pulak mu?”
19 Naate wadaka lé Maria sipsipké téségén duna kudi véknwute lé léku mawuléba
sanévéknwu wanévéknwuk.
20 Sipsipké téségén du gwaamale yéte Gotna yéba kevérékte de déké yéknwun mawulé
yak. Yate de wak, “Némaan Ban Got naanat kudi wakwedéka véknwutakne naané wani
mu akwi naanébu vék.” Naate de wak.

De déku yé Jisas waak

21 Nyaa nak taaba sékét nak taababa kayék vétik yédéka nak nyaa de “Gotna du”
naate wani nyaanna sépé sékuk. Sékwe de déku yé Jisas waak. Déknyényba Maria nyaan
témarék yan tulé Gotna kudi kure giyaakwa du dé wani yé lérét wakwek.

Simion bét Ana bét Jisasnyét vék Gotna gaba

22 Maria nyaan kérae lé Moses wakwen apa kudi wadékwa pulak yaké lé mawulé yak,
léku sépé Gotna ménība tépa yéknwun yaduké. Yate nakurak baapmu pulak yédéka lé
Josep wale bét Jerusalemét yék. Némaan Ban Gotké kwayéké nae bét Jisasnyét kure
yék Jerusalemét.
23 *Némaan Ban Gotna apa kudi nak kéga dé wo, “Taakwa kéraadaran akwi
maknadut de Gotké kwayéké de yo.”
24 Némaan Ban Gotna apa kudi nak wawo kéga dé wo, “Du bét taakwa bétku du nyaan
Gotké kwayéte bét nyaamiyo vétik viyae déké kwayéké bét yo. Nyaamiyo kwayémarék
yate nyaamiyo pulak api kwayéké bét yo.” Maria bét Josep wani kudi wadékwa pulak
yaké yate bét Jerusalemét yék.
25 Wani tulé du nak déku yé Simion dé Jerusalemba rak. Dé yéknwun mu male yate dé
Gorét waatakwa du dé rak. Got Isrelna du taakwat kutkalé yadéran tuléké dé raségék.
Gotna Yaamabi déku mawuléba dé wulae ték.

---

* **2:23:** Eks 13:2, 12, 15; Lev 12:8

26 Déknyényba Gotna Yaamabi dé Simionét wak, “Méné kiyaamarék yate wekna rate méné Némaan Ban Got wadén ban Kraisnyét véké méné yo.” Naate wadéka dé wani muké dé raségék.
27 Gotna Yaamabi déku mawuléba wulae téte wadéka dé Gotna kudi buldakwa némaa gat wulaak. Wulaadéka bét Jisasna néwepa dérét kure wulaak, Gotna apa kudi wadékwa pulak maknanyanét yaké.
28 Kure wulaabétka dé Simion wani nyaanét nyégéle déku taababa kure téte, dé Gotna yéba kevérékte dé kéga wak:
29-30 Némaan Ban, déknyényba waménén kudi bulaa adél dé yo.
Bulaa wunébu vék naanat kutkalé yate naanat kérae Gotna taababa taknaran banét.
Bulaa méné ména jébaa yakwa du wunat waménu wuné yéknwun mawulé yate kiyaaké wuné yo.
31 Kéni banét ménébu wak, dé wani jébaa yadu akwi képmaaba rakwa du taakwa védoké.
32 *Yaa yaante gaan yaabuba kayénarédékwa pulak kéni ban nak gena du taakwana mawuléba kayénaréké dé yo.
Kayénarédu de Gotké miték sanévéknwuké de yo.
Sanévéknwute de Isrelna du taakwa deku yéba kevérékgé de yo.
33 Jisasna néwepa Simion wadén kudiké bét sanévéknwu wanévéknwuk.
34-35 *Yabétka dé Simion Gorét waatak, dé bérét kutkalé yaduké. Waatatakne dé nyaanna néwaa Mariat kéga wak:
Mé véknwu. Got débu wak, kéni du jébaa yadu Isrelna wupmalemu du taakwa déké kuk kwayédo Isrelna wupmalemu du taakwa déku kudi véknwudoké.
Dé Gotna jébaa yadu wupmalemu du taakwa déké kuk kwayéké de yo.
Kuk kwayédo nak du taakwa deku mawuléké kutdéngké de yo.
Du las dérét kapéredi mu yado nyéné vényénu nyéna mawulé sépélak génké dé yo.
Naate dé Simion wak.
36-37 *Gwalepa taakwa nak léku yé Ana, lé Gotna kudi buldakwa némaa gaba lé rak. Lé Panyuelna takwanyan. Asana kémba lé rak. Lé Gotna yéba kudi wakwekwa taakwa lé rak. Déknyényba lé du rak. Raléka kwaaré nak taaba sékét nak taababa kayék vétik yédéka dé léku du kiyaak. Kiyaadéka lé wupmalemu (84) kwaaré lé kawi taakwa lé rak. Rate lé Gotna kudi buldakwa gaba rak. Rate wani ga kulaknyénymarék yate gaan nyaa lé Got wale kudi bulék. Nak apu nak apu kadémuké yaakétte lé Got wale kudi bulék.
38 Simion kudi wakwebutidéka Josep bét Maria wekna tébétka lé yae wani nyaanét véte lé Gotna yéba kevéréknék. Kevérékte lé Jerusalemba ran du taakwat kudi wakwek, wani nyaanké. Déknyényba Got dé wak, du nak yae derét kutkalé yate derét kérae déku taababa taknadéranké. Déknyényba wadén kudi adél yadékwaké lé Ana wani tuléké raségékwa du taakwat kudi wakwek.

De Nasaretnét de tépa gwaamale yék

39 *Némaan Ban Gotna apa kudi wadékwa pulak yabutitakne bét Jisasna néwepa dérét kure bét Nasaretnét tépa gwaamale yék. Nasaret Galiliba dé tu.
40 Wani nyaan némaan ye dé apa yak. Yadéka déku mawulé yéknwun yadéka dé wupmalemu muké kutdéngék. Got dé déké miték véte dérét kutkalé yak.

Jisas dé Gotna kudi buldakwa némaa gaba rak

41 Akwi kwaaré Jisasna néwepa bét Jerusalemét yék Pasova waadakwa tuléna kadému kaké.

---

* **2:32:** Jo 8:12 * **2:34-35:** 1 Ko 1:23; 1 Pi 2:6-8 * **2:36-37:** 1 Ti 5:5 * **2:39:** Mt 2:23

42 Jisasna kwaaré taaba vétik sékérék maanba kayék vétik yadéka bét dérét kwole de
yék, akwi kwaaré yabérén pulak.
43 Kukba Pasova waadakwa tuléna kadému kadan nyaa yédéka de deku gayét
yédakwa yaabuba gwaamale yék. Yédaka dé Jisas Jerusalemba dé wekna rak. Radéka
déku néwepa kaapuk las kutdéngbérén.
44 Bét bétku mawuléba bét wak, “Jisas ana kém wale dé yu.” Waga wate bét nyaa nak
bét yaabuba yék. Ye garabu yaap rate bét yaabuba yén bétku kém bétku du taakwat
waatak déké.
45 Waatatakne dérét vémarék yate bét déké sékalék. Sékale sékale bét sékalpatik.
Sékalpatitakne bét Jerusalemét gwaamale yék, déké sékale véké.
46 Ye nyaa kupuk bét déké sékalék. Sékale kukba bét vék dé Gotna kudi buldakwa
némaa gaba radéka. Dé nak duwat Gotna kudiké yakwatnyékwa némaa du wale rate
deku kudi véknwute dé derét kés mu nak muké waatak.
47 Yadéka déku kudi véknwun du de kwagénte sanévéknwu wanévéknwuk, dé miték
kutdéngte deku kudi miték kaatadén bege.
48 Déku néwepa dérét véte bét sanévéknwu wanévéknwuk. Yate lé déku néwaa dérét
wak, “Wuna nyaan, samuké méné anat waga yo? Ané ména yaapa wale wup yate ané
ménéké gege gayéba sékalék.” Naate lé wak.
49 Waléka dé bérét wak, “Samuké béné wunéké sékalék? Wuné wuna yaapana gaba
rawuréran wan yéknwun. Kéba rawuréranké kaapuk kutdéngbénén, kapu yaga pulak?”
50 Naate wadéka bét wani kudiké las kaapuk miték kutdéngbérén.
51 Yabétka dé bét wale tépa gwaamale ye de Nasaret saabak. Saabe rate dé bétku
kudi véknwute dé wabérén pulak yak. Yadéka déku néwaa wani muké léku mawuléba
lé sanévéknwu wanévéknwuk.
52 Jisas apa du yadéka déku mawulé yéknwun yadéka dé wupmalemu muké
kutdéngék. Got, du taakwa wawo, de akwi déké yéknwun mawulé yak.

3

Gu yaakutaknan du Jon dé kudi wakwek

1-2 Taibirias Romba némaan ban wupmalemu (14) kwaaré radéka aniké kwaaré Got
dé Jonét kudi wakwek. Wani tulé Taibirias wekna Romba némaan ban radéka Pontias
Pailat dé Judiana némaan ban dé rak. Wani tulé Yerot Galiliba rakwa du taakwaké
némaan ban radéka, déku némaadu Pilip Ituriaba rakwa du taakwaké, Trakonaitisba
rakwa du taakwaké wawo némaan ban radéka Laisenias Abiliniba rakwa du taakwaké
dé némaan ban rak. Yadaka Anas bét Kaiapas akwi nyédé duna némaan du bét rak.
Wani tulé Sekaraiana nyaan Jon du ramarék taaléba radéka Got dé dérét kudi wakwek.
3 *Wakwedéka Jon déku kudi véknwute dé Jodan kaabélé yékwaba yeyé yeyak. Yeyé
yeyate dé du taakwat kéga wakwek, “Guné yagunén kapéredi mu kulaknyénygunu
wuné Gotna yéba gunat gu yaakutaknaké wunék. Guné waga kulaknyénytakne Gotna
yéba gu yaakugunu dé guna kapéredi mawulé yatnyéputiké dé yo.” Naate dé Jon
wakwek.
4 *Jon waga yadénké déknyényba Gotna yéba kudi wakwen du déku yé Aisaia Gotna
nyégaba kéga dé kavik:
Du nak dé wao du ramarék taaléba.
Waate dé kéga wo, “Némaan Banna yaabu kutké guné yo.
Kutgunu yaabu miték kwaaké dé yo déké.
5 Akwi kérém sérémké guné yo, yaabu dawulimarék yaduké.
Akwi némaa nébu akwi makwal nébu wawo miték vaaké guné yo, yaabu
waarémarék yaduké.

* **3:3:** Ap 13:24, 19:4 * **3:4:** Ais 40:3-5

Anygwa yan yaabu kutgunu yaabu kedéng yéké dé yo.
Matu rakwa yaabu matu kéraasolagunu yaabu miték kwaaké dé yo.
6 Waga yagunu akwi du taakwa véké de yo derét kutkalé yaduké Got wadén banét."
Wani aja kudi déknyényba Aisaia dé kavik. Du taakwana mawulé miték tédu, de Jisas yaadéranké miték sanévéknwudaranké, dé wani kudi kavik.
7 Du taakwana mawulé miték téduké Jon dé derét kudi wakwek. Wupmalemu du taakwa Jon derét gu yaakutaknaduké yaadaka dé derét kudi wakwek. Kéga dé wak, "Guné kapéredi mawulé yakwa du taakwa guné. Got apakélé kot véknwute némaan ban raran nyaa kéni dé yao. Wani nyaa Got du taakwa yadan kapéredi muké rékaréka yaké dé yo. Wani nyaaké sanévéknwute guné, du yaawi tudaka yaage yékwa kaabe pulak, guné wunéké yaage yao.
8 *Wunéké yaamarék. Taale guné yagunén kapéredi mu kulaknyénytakne yéknwun mu male yaké guné yo. Yagunu nak du taakwa véte waké de yo, 'De kapéredi mu kulaknyénytakne bulaa yéknwun mu de yo.' Naate waké de yo. Guné guna mawuléba guné wo, 'Naané Ebrayamna képmawaara naané ro. Dé Gotna ménība yéknwun mu yakwa du radék naané wawo Gotna ménība yéknwun mu yakwa du taakwa naané ro.' Naate wate guné yénaa guné yo. Guné yéknwun mu kaapuk yagunékwa. Got mawulé yadéran dé wadu kéni matu du ye de Ebrayamna képmawaara pulak raké de yo. Ebrayamna képmawaara ragunékwaké Got kaapuk sanévéknwudékwa. Yagunékwa muké dé sanévéknwu.
9 *"Aja kudi nak wakweké wunék. Du sék akumarék yakwa miké sanévéknwute kwajélek kérae wani mi véléké dé yo. Véle yaaba tuké dé yo. Bulaa wani aja kudiké mé sanévéknwu. Bulaa Got déku kudi véknwumarék yaran du taakwat yadan kapéredi mu yakataké dé yo. Yakatadu de yaa yaansaakukwa taalat yéké de yo."
10 Jon waga wadéka de déku kudi véknwute wup yate de dérét waatak, "Naané samu yaké naané yo?"
11 Naate wadaka dé derét wak, "Guné baapmu wut vétik yagunéran, guné baapmu wut las yamarék du taakwaké kwayéké guné yo. Guné kadému taknagunéran, guné kadému yamarék du taakwaké kwayéké guné yo."
12 *Wani kudi wadéka de takis nyégélkwa du las de déké yaak, dé derét gu yaakutaknaduké. Yae de dérét wak, "Némaan du, méné Gotké méné naanat yakwatnyu. Naané samu yaké naané yo?"
13 Naate wadaka dé derét wak, "Guné Romna gapman gunat wakwen pulak male takis nyégélké guné yo. Yate yéwaa las wawo nyégélmarék yaké guné yo."
14 Wani kudi wadéka de waariyakwa du las dérét waatak, "Naané yaga pulak? Naané samu yaké naané yo?" Naate wadaka dé derét wak, "Guné du taakwaké apa yate deku yéwaa bakna kéraamarék yaké guné yo. Guné du taakwaké yénaa kudi wakwete deku yéwaa kéraamarék yaké guné yo. Guné jébaa ye nyégélgunéran yéwaaké yéknwun mawulé yaké guné yo."
15 *Jon waga yate waga wadéka akwi du taakwa sanévéknwu wanévéknwute deku mawuléba de wak, "Jon wan naanat kutkalé yaduké Got wadén ban Krais dé, kapu yaga pulak du dé?"
16 Naate sanévéknwudaka dé Jon derét wak, "Wuné gunat Gotna yéba gu wuné yaakutakno. Wuna kukba yaaran du wan némaan du. Wuné bakna du wuné ro. Déku apa wuna apat dé talaknak. Yaga pulak déku jébaa yaké wuné yo, wuné bakna du rawurékwa bege? Dé némaan du radéka wuné déké jébaa yaké wuné yapatiyu, wuné bakna du rawurékwa bege. Wuna kukba yaaran du Gotna Yaamabi gunéké kwayéké dé yo. Guna kapéredi mu kérae yaaba tuké dé yo.

* **3:8:** Ap 26:20; Jo 8:39 * **3:9:** Mt 7:15-20 * **3:12:** Lu 7:29 * **3:15:** Jo 3:28; Ap 1:5, 13:25

17 Du wit kéraae yéknwun wit sék kéraaké de gériyu. Géritakne de yéknwun wit sék
gaba takne de apa yatjado. Yadakwa pulak wuna kukba yaaran du waga yaké dé yo.
Dé déku du taakwat kéraae kure ye déku gayéba takne, kapéredi mu yan du taakwat
kéraae yaansaakukwa yaaba yatjadaké dé yo."
18 Jon wani kudi du taakwat wakwete dé Gotna kudi las wawo dé wakwek, deku
mawulé miték téduké.

Yerot wadéka de Jonét raamény gaba taknak

19 *Galiliba rakwa du taakwana némaan ban Yerot dé déku némaadu wekna radéka
dé déku taakwa kéraak. Léku yé Yerodias. Wupmalemu kapéredi mu las wawo dé yak.
20 Yadéka Jon dérét waatidéka Yerot dé kéni kapéredi mu wawo dé yak. Dé wadéka
déku du de Jonét raamény gaba taknak.

Jon Jisasnyét dé Gotna yéba gu yaakutaknak

21-22 *Déknyényba Yerot Jonét raamény gaba taknadoké wamarék yadén tulé Jon
déké yaan akwi du taakwat dé Gotna yéba gu yaakutaknak. Yaakutakne dé Jisasnyét
wawo Gotna yéba gu yaakutaknak. Yaakutaknadéka téte Got wale kudi buldéka nyét
kepukadéka dé Gotna Yaamabi nyaamiyo pulak ye dé Jisaské giyaak. Giyaadéka kudi
nak Gotna gayéba dé wak, "Méné wuna nyaan. Ménéké wuné mawulat kapére yo.
Ménéké wuna mawulé yéknwun dé yo."

Jisasna képmawaarana yé

23 Jisas déku kwaaré wupmalemu (30) yadéka dé déku jébaa batnyé yak. Du taakwa
de déké wak, "Wan Josepna nyaan." Naate de wak.
Josep wan Yilaina nyaan.
24 Yilai wan Matatna nyaan.
Matat wan Livaina nyaan.
Livai wan Melkaina nyaan.
Melkai wan Janaina nyaan.
Janai wan Josepna nyaan.
25 Josep wan Matataiasna nyaan.
Matataias wan Emosna nyaan.
Emos wan Neamna nyaan.
Neam wan Eslaina nyaan.
Eslai wan Nagaina nyaan.
26 Nagai wan Meatna nyaan.
Meat wan Matataiasna nyaan.
Matataias wan Semenna nyaan.
Semen wan Josekna nyaan.
Josek wan Jodana nyaan.
27 Joda wan Joananna nyaan.
Joanan wan Resana nyaan.
Resa wan Serababelna nyaan.
Serababel wan Sialtielna nyaan.
Sialtiel wan Neraina nyaan.
28 Nerai wan Melkaina nyaan.
Melkai wan Edaina nyaan.
Edai wan Kosamna nyaan.
Kosam wan Elmadamna nyaan.
Elmadam wan Erna nyaan.

* **3:19:** Mt 14:3-4; Mk 6:17-18 * **3:21-22:** Jo 1:32-34; Mt 17:5; Lu 9:35

29 Er wan Josuana nyaan.
Josua wan Eliesana nyaan.
Eliesa wan Jorimna nyaan.
Jorim wan Matatna nyaan.
Matat wan Livaina nyaan.
30 Livai wan Simionna nyaan.
Simion wan Judana nyaan.
Juda wan Josepna nyaan.
Josep wan Jonamna nyaan.
Jonam wan Elaiakimna nyaan.
31 Elaiakim wan Meliana nyaan.
Melia wan Menana nyaan.
Mena wan Matatana nyaan.
Matata wan Netanna nyaan.
Netan wan Devitna nyaan.
32 Devit wan Jesina nyaan.
Jesi wan Obetna nyaan.
Obet wan Boasna nyaan.
Boas wan Salmonna nyaan.
Salmon wan Nasonna nyaan.
33 Nason wan Aminadapna nyaan.
Aminadap wan Atminna nyaan.
Atmin wan Anaina nyaan.
Anai wan Yesronna nyaan.
Yesron wan Peresna nyaan.
Peres wan Judana nyaan.
34 Juda wan Jekopna nyaan.
Jekop wan Aisakna nyaan.
Aisak wan Ebrayamna nyaan.
Ebrayam wan Tirana nyaan.
Tira wan Neyona nyaan.
35 Neyo wan Serakna nyaan.
Serak wan Reuna nyaan.
Reu wan Pelekna nyaan.
Pelek wan Ebena nyaan.
Ebe wan Selana nyaan.
36 Sela wan Kenanna nyaan.
Kenan wan Apaksatna nyaan.
Apaksat wan Siemna nyaan.
Siem wan Noana nyaan.
Noa wan Lamekna nyaan.
37 Lamek wan Metusalana nyaan.
Metusala wan Inokna nyaan.
Inok wan Jaretna nyaan.
Jaret wan Mayalalelna nyaan.
Mayalalel wan Kenanna nyaan.
38 Kenan wan Inosna nyaan.
Inos wan Setna nyaan.
Set wan Adamna nyaan.
Adam wan Gotna nyaan.

4

Seten dé Jisasna mawulé yaknwuk

1 Gotna Yaamabi Jisasna mawuléba wulae téte apa yate wadéka dé Jodan kaabélé
kulaknyénytakne dé yék. Yédéka Gotna Yaamabi dé dérét kérae kure yék du ramarék
taalat.
2 Kure yédéka dé wani taaléba wupmalemu (40) nyaa radéka dé Seten déku mawulé
yaknwuk. Wani tulé dé kadému las kaapuk kadén. Yadéka wani nyaa yédéka kukba dé
Jisasnyét kaadé yak.
3 Yadéka dé Seten dérét wak, “Méné kéga méné wo, ‘Wuné Gotna nyaan.’ Naate wate
bulaa wani muké wunat wakwatnyéké méné yo. Méné waménu kéni matu walaakwe
kadému yaké dé yo.
4 *Yadu wuné ménéké kutdéngké wuné yo.” Naate wadéka dé wak, “Aya kaa-
puk. Wani muké kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao: Du taakwa kadémuké male
sanévéknwute de miték ramarék yaké de yo. Wani kudi véknwute matu kadému yaduké
wamarék yaké wuné yo.”
5 *Jisas wani kudi wadéka Seten dérét dé kérae kure waarék. Kure waare dé dérét
kéni képmaaba tékwa akwi gayé bari wakwatnyék.
6 Wakwatnyéte dé dérét wak, “Got kusékétdék kéni képmaaba tékwa akwi gayé, wani
gayéba rakwa akwi du taakwa akwi gwalmu wawo wan wuna taababa de ro. Wuné
wani mu duké nak kwayéké mawulé yawuréran wuné wani duké kwayéké wuné yo,
dé deké némaan ban raduké. Wuné wani mu ménéké kwayéké wuné yo.
7 Méné kwati yaane wunéké waadé daate wuna yéba kevérékménéran wuné ménéké
kwayéké wuné yo. Kwayéwuru méné deké némaan ban raké méné yo.”
8 *Naate wadéka dé wak, “Aya kaapuk. Kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao: Ména
némaan ban wan Got male. Méné déké waadé daate dérét waataké méné yo. Déku
yéba male kevérékgé méné yo.
Wani kudi véknwute wuné ménéké waadé daamarék yaké wuné yo. Yate ména yéba
kevérékmarék yaké wuné yo.”
9 Jisas wani kudi wadéka Seten dé dérét kérae kure yék Jerusalemét. Kure waare
dérét dé Gotna kudi buldakwa némaa gana madulba taknak. Takne dé dérét wak,
“Méné kéga méné wo, ‘Wuné Gotna nyaan.’ Naate wate méné mé akére dawuli.
10-11 *Wani muké kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao:

Got déku kudi kure giyaakwa duwat wadu de ménéké miték véké de yo.
Méné deku taababa miték raké méné yo.
Rate ména sépékwaapa matuba viyaamarék yaké méné yo.
Ména maan wawo matuba viyaamarék yaké méné yo.

Méné wani kudi véknwute akére dawuliye miték raménu akwi du taakwa véte
kutdéngké de yo. Méné Gotna nyaan.”
12 *Naate wadéka dé wak, “Aya kaapuk. Wani muké kéni kudi Gotna nyégaba dé
kwao: Got wan ména Némaan Ban. Dé apa yate ménat kutkalé yaduké méné waagété
yakwa du pulak yamarék yaké méné yo. Wani kudi véknwute wuné akére dawulimarék
yaké wuné yo.”
13 *Naate wadéka dé Seten nak jébaa yaduké Jisasnyét kaapuk wadén. Yate dérét
kulaknyénytakne dé wak, “Nak nyaa gwaamale yaaké wuné yo. Sal nak apu dé wuna
kudi véknwuké dé yo?” Naate watakne dé yék.

Jisas Galiliba dé batnyé jébaa yak

---

* **4:4:** Diu 8:3 * **4:5:** Jo 12:31, 14:30 * **4:8:** Diu 6:13 * **4:10-11:** Sam 91:11-12 * **4:12:** Diu 6:16 * **4:13:** Yi 2:18, 4:15

14 Gotna Yaamabi Jisasna mawuléba téte apa yadéka dé Galilit tépa gwaamale yék.
Yédéka wani képmaaba tékwa akwi gayéba de du taakwa déké kudi bulék.
15 Dé Gotna kudi buldakwa gat wulae du taakwat dé Gotna kudi wakwek. Wak-
wedéka de akwi Jisasna yéba kevéréknék.

Nasaret de Jisaské kuk kwayék

16 Jisas waga yate dé Nasaretnét yék. Déknyényba makwal baadi rate dé néwepa
wale wani gayét yék. Ye wani gayéba re dé némaan du yak. Ye kulaknyénytakne dé
yék. Wani tulé Nasaretnét gwaamale ye dé wani gayéba rak. Rate yaap ra nyaa dé
Gotna kudi buldakwa gat wulaak. Akwi yaap ra nyaa wulaadén pulak ye dé Gotna
kudi buldakwa gat wulaak. Wulae re dé Gotna kudi nyégaba véte wakweké nae dé
ték.
17 Tédéka de Gotna yéba déknyényba kudi wakwen du Aisaia kavin nyéga déké
kwayék. Kwayédaka laapiyakne dé vék kéni kudi kavitaknadéka. Véte dé derét kéga
wakwek:
18 *Némaan Ban Got wunat débu wak, wuné déku kudi gwalmu yamarék du
taakwat wakwewuruké.
Watakne déku Yaamabi tiyaadék dé wuna mawuléba wulae tu.
Got wunat débu wak, wuné yae kéni kudi derét wakwewuruké.
De raamény ga pulakba kwaakwa du taakwa bulaa miték raké de yo.
De méni kiyaan pulak yan du taakwa bulaa miték kutdéngké de yo.
Kaagél kutkwa du taakwa tépa kaagél kutmarék yaké de yo.
19 Bulaa Némaan Ban Got du taakwat kutkalé yaké dé yo.
20 Jisas waga wakwetakne wani nyéga kusépme dé wani gaké téségékwa duké
kwayék. Kwayétakne wani kudiké derét yakwatnyéké nae dé rak. Radéka wani gaba
rakwa akwi du taakwa de dérét male vék.
21 Védaka dé derét wak, “Bulaa Gotna nyégaba kwaakwa kudi adél débu yak. Yadéka
gunébu véknwuk.”
22 Naate wadéka de wani kudi véknwute de kwagénte déku kudiké sanévéknwu
wanévéknwuk. Yate de wak, “Aki. Wan yéknwun kudi dé wakweyo.” Naate watakne
de wak, “Wani du wan Josepna nyaan. Yaga pulak dé wani yéknwun kudi wakweyo?”
23 De waga wadaka dé Jisas derét wak, “Sal guné saaki wagunékwa kudi wunat
kéga waké guné yo? ‘Dokta, méné ména sépat kutkalé yaké méné yo.’ Waga
wate sal guné kéga wawo waké guné yo? ‘Kapaneamba yaménén jébaaké naanébu
véknwuk. Yaménén pulak méné ména néwaageba rate waga male yaké méné yo.’ Naate
wagunéran kudi kéga wuné kaato.
24 Gunat wuné wakweyo. Gotna yéba kudi wakwekwa du deku néwaageba rate kudi
wakwedaka deku néwaageba rakwa du taakwa deku kudi véknwumuké kélik de yo.
Adél wuné gunat wo.
25 *Mé véknwu. Déknyényba Gotna yéba kudi wakwekwa du Ilaija radéka Isrelba
wupmalemu dukiyaataakwa de rak. Wani tulé kwaaré kupuk baapmu las wawo
radaka maas kaapuk viyaan. Yadéka akwi gayé apakélé kaadé wale de rak.
26 Radaka Got Ilaijat kaapuk wadén, dé ye Isrelba rakwa dukiyaataakwat kutkalé
yaduké. Got Ilaijat dé wak, dé ye nak képmaaba rakwa dukiyaataakwat nak kutkalé
yaduké. Lé Saidonba tékwa gayé déku yé Sarepatba lé rak.
27 *Kéni kudi wawo mé véknwu. Gotna yéba kudi wakwekwa nak du déku yé
Ilaisa radéka wupmalemu lepéro yan du Isrelba de rak. Radaka Ilaisa derét kaapuk
kutnébuldén. Nakurak dut male dé kutnébulék. Wani du wan Siriana képmaaba yaan
du nak déku yé Neman. Wan Isrelna du kaapuk.”

* **4:18:** Ais 61:1-2 * **4:25:** 1 Kin 17:1–18:1 * **4:27:** 2 Kin 5:1-14

28 Gotna kudi buldakwa gaba ran du taakwa Jisas wakwen kudi véknwutakne de
kutdéngék. Jisas waga wakwete derét dé waatik. Waga kutdéngte de rékarékat kapére
yak.
29 Yate raapme de Jisasnyét kulékiye gayé kulaknyénytakne kaapat tébétsagwadék.
Deku gayé awuré nébuba dé nak tu. Jisasnyét tébétsagwadéte de dérét wani nébuba
tén tépaat kure yék. Dérét tépaaba yatjadaké nae de dérét wanét kure yék.
30 Kure ye waga yaké de yapatik. Dé deku nyédéba ye derét kulaknyénytakne dé yék.

Jisas wadéka dé kutakwa kure tén du yéknwun yak

31 Jisas dé Kapaneamét dawulik. Wani gayé Galiliba dé ték. Dawuliye saabe dé rak.
Rate yaap ra nyaa dé Gotna kudi buldakwa gat wulae dé du taakwat Gotna kudiké
yakwatnyék.
32 Apa yate dé derét Gotna kudi wakwek. Waga wakwedéka de véknwute kwagénte
de déké sanévéknwu wanévéknwuk.
33 *Yadaka dé kutakwa kure tékwa du nak rak wani gaba. Radéka lé kutakwa
némaanba waak.
34 Waate lé wak, “Méné Nasaret ban Jisas. Méné naanat samu yaké méné yaak?
Naanat yaalébaanké méné yaak, kapu yaga pulak? Wuné ménat wuné kutdéngék.
Méné Gotna yéknwun du.”
35 Naate waléka dé wak, “Nyéné kudi bulmarék. Wani dut kulaknyénytakne mé yaage
yé.” Naate wadéka lé wani dut takubalaakuléka dé képmaaba akérék. Akérédéka lé
dérét yaalébaanmarék ye dérét kulaknyénytakne lé yék.
36 Yéléka akwi du taakwa véte kwagénte deku kapmu bulte de wak, “Aki. Kéni du
samu kudi dé wakweyo? Dé apa yate du taakwa kure tékwa kutakwat wadéka de wani
du taakwat kulaknyénytakne de yu.”
37 Naate wadaka de wani képmaaba tékwa akwi gayéba Jisaské kudi wakwekéreyék.

Jisas dé Pitana naakumat kutnébulék

38 Jisas Gotna kudi buldakwa ga kulaknyénytakne dé Saimonna gat wulaak. Sai-
monna naakuma apakélé kiyakiya yadéka lé kwaak. Kwaaléka de Jisasnyét wak, dé
yae lérét kutnébulduké.
39 Wadaka wulae lé kwaan wale téte wadéka dé kiyakiya kaapuk yak. Yadéka wani
taakwa bari raapme lé kadému kawu saakére deké kwayék.

Wupmalemu du taakwat Jisas dé kutnébulék

40-41 *Garabu nyaa dawulidéka yaap ra nyaa yédéka de kiyakiya yakwa du taakwa
baadi, sépékwaapa kapére yan du taakwa baadi, kutakwa kure tén du taakwa baadit
wawo de Jisaské kure yék. Kure yédaka dé déku taabat wani du taakwa baadit
kutdéka de tépa yéknwun yak. Yadaka dé kutakwat wadéka de wupmalemu du
taakwat kulaknyényék. Kulaknyényte de waak, “Méné Gotna nyaan.” Naate waate de
kutdéngék. Dé Got wadén ban Krais dé. Waga kutdéngdaka dé derét némaanba wak,
de wani muké kudi wakwemarék yadoké. Wadéka de yaage yék.

Jisas yeyé yeyate dé Gotna kudi wakwek

42 Ganbaba raapme dé Jisas wani gayé kulaknyénytakne dé du ramarék taalat yék,
Got wale kudi bulké. Yédéka de du taakwa déké sékalte de déké yék. Ye dérét véte de
wak, “Méné naané wale raké méné yo. Nak gayét yémarék yaké méné yo.”
43 Naate wadaka dé derét wak, “Wuné nak gayét ye Gotna kudi wakweké wuné yo,
Got némaan ban rate du taakwaké védéranké. Got wani jébaa yawuruké nae wadék
wuné yaak.”

---

* **4:33:** Mt 8:28-29; Jo 6:69; Lu 8:28 * **4:40-41:** Mt 8:29; Mk 3:11-12

44 Naate watakne Galilina képmaa kulaknyénytakne ye dé Judiana képmaaba yeyé
yeyate dé Gotna kudi buldakwa gaba Gotna kudi du taakwat wakwek.

5

Jisas dé wak du las dé wale yédoké

1 Nak nyaa Jisas Genesaretna kwawu nak maaléba tédéka de wupmalemu du béré
taakwa béré yae jawe dé wale de ték, Gotna kudi véknwuké.
2 Téte dé vék bot vétik kwawu maaléba rabétka. Gukwami wurékwa du taknaba bot
kulaknyénytakne de laaké yakutnyék. Yakutnyédaka deku bot vétik rabétka dé vék.
3 Véte dé botba nak waarék. Wani bot wan Saimonna bot. Waare rate dé Saimonét
wak, dé bot yaanésapmédu walkamu yéluké. Wadéka waga yadéka dé awulaga botba
rate dé maaléba tén du taakwat Gotna kudiké yakwatnyék.
4 *Kudi wakwebutitakne dé Saimonét wak, “Bot mé nyédé kwawut kure wulae méné
ména du wale guné laaké yatjade guné gukwami las wuréké yo.”
5 Naate wadéka dé wak, “Némaan Ban, bulaa gaan naané apa jébaa naané yak. Yate
naané gukwami las kaapuk wurénan. Waménénké sanévéknwute wuné laaké tépa
yatjadaké wuné yo.”
6 Waga watakne laaké yatjade de wupmalemu gukwami wurék. Wurédaka laaké
périkgé nae dé yak.
7 Yadéka de nak botba ran duwat waak, de yae derét kutkwedoké. Waadaka yaadaka
de bot vétikba gukwami kéraasagwadék. Yadaka bét bot vétik guba dawuliké nae yak.
8-10 Yadéka véte wupmalemu gukwami wurédanké sanévéknwute dé Saimon Pita
kwagénék. Dé wale botba ran du wawo de kwagénék. Sebedina nyaan vétik Jems
bét Jon bét wawo bét kwagénék. Bét Saimon wale bét jébaa yak. Kwagénte dé
Saimon Jisasna maan wale kwati yaane dé dérét wak, “Némaan Ban, méné wunat
kulaknyénytakne yéké méné yo. Wuné wale ramarék yaké méné yo, kapéredi mu
yakwa du rawurékwa bege.” Naate wadéka dé dérét wak, “Méné wup yamarék. Méné
gukwami kutménén pulak méné wuna jébaa yate méné du taakwat kéraaké méné yo,
de wuna jébaaba yaaladoké.”
11 Naate wadéka de botba maalat ye maaléba tébétsawurétakne de deku akwi
gwalmu kulaknyénytakne de dé wale yék.

Jisas wadéka dé lepéro yan du yéknwun yak

12 Jisas ye dé gayéba nak rak. Wani gayéba lepéro yan du dé nak rak. Wupmalemu
waasé dé ték déku sépéba. Wani du Jisasnyét véte dé yae kwati yaane waadé daate dé
dérét wak, “Némaan Ban, wuné yéknwun yawuruké méné mawulé yaménéran méné
waménu wuné yéknwun yaké wuné yo.”
13 Naate wadéka dé dérét taabat kutte dé wak, “Wuné yéknwun yaménuké wuné
mawulé yo. Méné yéknwun yaké méné yo.” Naate wadéka dé wani lepéro kaapuk
yadéka dé wani du yéknwun yak.
14 *Yadéka dé dérét wak, “Mé véknwu. Ménat yawurén muké nak duwat wakwe-
marék yaké méné yo. Méné Gotna kudi buldakwa gaba jébaa yakwa nyédé duké ye
déku méniba téménu dé ména sépat véké dé yo. Védu méné yéknwun yaménénké méné
Moses déknyényba wakwedén pulak Gotké kwaami kwayéké méné yo. Kwayéménu nak
du taakwa véte lepéro kaapuk yadéka méné yéknwun yaménénké kutdéngké de yo.”
Naate wadéka dé yék.
15 Jisas waga yadéka gege gayéba wupmalemu du taakwa de déku apaké kudi bulék.
Bulte wupmalemu du béré taakwa béré de Jisaské yaak, Gotna kudi véknwute Jisasnyét
waatado dé sépékwaapa kapére yan du taakwat kutnébulduké.

---

* **5:4:** Jo 21:2-6 * **5:14:** Lev 14:1-4; Lu 17:12-14

16 *Yaadaka dé wupmalemu apu derét kulaknyénytakne dé du ramarék taalat ye
waba dé Got wale kudi bulék.

Jisas wadéka dé maan kapére yan du yéknwun yak

17 Nak nyaa dé Jisas du taakwat Gotna kudiké yakwatnyédéka de Parisina du las,
apa kudiké kutdéngkwa du las, waga de rak. Wani du Galilina képmaaba tékwa akwi
gayé, Jerusalem, Judiana képmaaba tékwa nak gayé wawo, wani gayéba de yaak. Yae
radaka dé Némaan Ban Gotna apa Jisasna mawuléba wulae tédéka dé kiyakiya yakwa
du taakwa, sépékwaapa kapére yan du taakwat wawo dé kutnébulék.
18 Yadéka du las de maan taaba kapére yan dut nak jaabéba yaate yaak. Yaate yae
de gat wulae Jisas ténba taknaké de mawulé yak.
19 Yadaka wupmalemu du taakwa tédaka taalé dé sékéréknék. Sékérékdéka dérét
kure wulaadaran yaabu kaapuk kwaan. Yadéka gaba waare de ga nak nyédé péraak.
Pérae de wani du kwaadén jaabéba baagwi lékiye de wani yaabuba kusadak du
taakwana nyédéba. Kusade de Jisasna méniba taknak.
20 *Taknadaka Jisas dé kutdéngék. De deku mawuléba de wak, dé wani dut
kutnébulké apa yadéranké. Waga kutdéngte dé wani dut wak, “Wuna du, wuné
yaménén kapéredi mu wunébu yatnyéputik.”
21 Jisas wani kudi wadéka de apa kudiké kutdéngkwa du, Parisina du wawo waga
de deku kapmu bulte de wak, “Wani du wan yaga pulak? Got kapmu du yadan
kapéredi mu yatnyéputiké dé yo. Wani du dé wak, ‘Wuné yadén kapéredi mu wunébu
yatnyéputik.’ Naate wate dé Gorét wasélèknu, bakna du bege.”
22 Naate wadaka Jisas deku mawulé kutdéngte dé derét wak, “Samuké guné guna
mawuléba waga sanévéknwu? Waga yamarék yaké guné yo.
23-24 Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan kéni képmaaba rate yadan kapéredi mu
yatnyéputiké wuné apa yo. Guné wani muké kaapuk kutdénggunén. Yadén kapéredi
mu yatnyéputiwurénké wakwete bakna kudi wuné wakwek, kapu némaa kudi wuné
wakwek? Dé raapme yéduké wawuréran wan némaa kudi wakweké wuné yo, kapu
yaga pulak? Guné wuna apaké miték kutdénggunuké wuné wani kudi bulaa dérét
wakweké wuné yo.” Naate watakne dé maan kapére yan dut wak, “Méné raapme
ména jaabé kérae kure méné ména gat yéké yo.”
25 Naate wadéka dé akwi du taakwana méniba bari raapmék. Raapme dé kwaadén
jaabé kérae Gotna yéba kevérékte dé déku gat kure yék.
26 Yédéka véte de akwi du taakwa kwagénék. Kwagénte Gotna yéba kevérékdaka
deku mawulé géndéka de wak, “Aki. Bulaa nak pulak apa mu naanébu vék.”

Jisas dé Livait wak dé wale yéduké

27 Kukba Jisas ye dé vék takis nyégélén du nak takis nyégéldékwa gaba radéka. Wani
duna yé Livai. Véte dé Jisas dérét wak, “Méné wuné wale mé yaa.”
28 Naate wadéka dé raapme akwi gwalmu kulaknyénytakne dé Jisas wale yék.
29 Livai ye dé Jisaské apakélé kadému séraknék déku gaba. Séraktakne wadéka de
takis nyégélkwa wupmalemu du, kapéredi mu yakwa nak wupmalemu du, Jisasna du
wawo, waga de bét wale kadému kak.
30 Kadaka de Parisina du las, deku jébaaba wulae apa kudiké kutdéngén du las, waga
de Jisasna duwat waatite de wak, “Samuké guné takis nyégélén du, kapéredi mu yakwa
du las wawo, de wale guné kadému gu ko?”
31 Naate wadaka dé Jisas derét aja kudi kéga wak, “Yéknwun yakwa du taakwa
doktaké kaapuk yédakwa. Sépékwaapa kapére yan du taakwa de doktaké yu. Yédaka
dokta dé deku sépé kutnébulu.”

---

* **5:16:** Mk 1:35 * **5:20:** Mt 8:13

32 Naate watakne dé wak, “Wuné du taakwana kapéredi mawulé wuné kutnébulu. Kapéredi mawulé yakwa du taakwa yadan kapéredi mawulé kulaknyénytakne wunéké yae wuna kudi véknwudoké wuné giyaak. Yéknwun mawulé yakwa du taakwaké kaapuk sanévéknwurén.” Naate dé Jisas derét wak.

Kadémuké yaakétdakwaké dé Jisas kudi wakwek

33 Du las yae de Jisasnyét wak, “Gu yaakutaknakwa du Jonna du de Got wale kudi bulké yate wupmalemu apu de kadémuké yaakéru. Yaakétte bakna rate de Got wale kudi bulu. Parisina du waga male de yo. Ména du waga kaapuk yadakwa. De akwi nyaa de kadému gu ko. Samuké ména du de kadémuké yaakétmarék yo?”

34 Naate wadaka dé Jisas derét aja kudi kéga wakwek, “Du nak taakwa yaké yadu de kadému sérakne yéknwun mawulé yate kadému kaké de yo, kapu du nak wadu de kadémuké yaakétké de yo? De kaké de yo. Taakwa yaran du de wale radu de yéknwun mawulé yate kaké de yo.

35 Kukba de nak du yae wani dut kure yédo wani tulé de déku du taakwa déké mawulé lékte kadému kamarék yaké de yo. Wuné wuna du wale wekna rawuréka de yéknwun mawulé yate kadému de ko.”

36 Wani kudi watakne dé derét aja kudi vétik wawo kéga wakwek: “Du taakwa kulé baapmu wut nak taakwi kérae jégwaa baapmu wutba tékwa yaabuba kaapuk takne kétaapadakwa. De kulé baapmu wut nak taakwi kérae jégwaa baapmu wutba tékwa yaabuba takne kétaapadaran kulé baapmu wut jégwaa baapmu wut vététi gétbiyaaké bét yo. Kulé baapmu wut nak taakwi jégwaa baapmu wutba miték kwaamarék yaké dé yo.

37 Déknyény kwaaré viyae putidan meme sépéba kulé wain gu kaapuk wuknasadadakwa. Waga yadaran wani meme sépé rékaa ye jégwaa ye wukdu gu akwi yékéraké dé yo. Yékéradu wani meme sépé yéknwun yamarék yaké dé yo.

38 Kulé meme sépéba wuknasadadaran kulé gu miték téké dé yo.

39 Déknyényba yadan wain gu kakwa du taale de kulé wain gu kamuké kélik yaké de yo. Yate de wo, ‘Déknyényba yadan gu wan yéknwun.’ Naate wate de déknyényba yadan muké mawulé yo.” Waga dé aja kudi wakwek, déknyényba ran duna kudi véknwukwa du déku kulé kudiké kélik yadaranké.

6

Yaap ra nyaaké dé Jisas kudi wakwek

1 Yaap ra nyaa nak dé Jisas déku du wale de wit tékwa képmaaba nak yék. Yéte déku duwat kaadé yadéka de wit kubu las sékwe de deku taabat gérite de wit sék kak.

2 *Kadaka de Parisina du las véte de derét wak, “Guné wit kubu sékwe taabat gériyu yaap ra nyaa. Naana apa kudi kéga dé wo, ‘Guné yaap ra nyaa jébaa yamarék yaké guné yo.’ Wani apa kudi kaapuk véknwugunékwa. Guné wit kubu sékwe taabat gériye guné jébaa yo, yaap ra nyaa. Wan kapéredi mu guné yo.”

3-4 *Naate wadaka dé derét wak, “Déknyényba naana képmawaara Devit yadén muké de Gotna nyégaba kavik. Wani kudiké guné kaapuk sanévéknwugunékwa. Déknyényba Devit déku du wale kaadé yadéka dé Gotna kudi buldakwa gat wulae wani gaba jébaa yakwa nyédé duwat dé waatak, Gotké kwayéte taknadan kadému deké kwayédoké. Waatadéka kwayédaka Devit wani kadému déku duké kwayédéka de akwi de kak. Waga yate de naana apa kudi kaapuk véknwudan. Naana apa kudi kéga dé wo, ‘Gotna gaba jébaa yakwa nyédé du male Gotké kwayédan kadému kaké de yo. Nak du wani kadému kamarék yaké de yo.’ Naate wadéka Devit déku du wale waga yadaka guné deké kéga

* **6:2:** Eks 20:10 * **6:3-4:** 1 Sml 21:3-6

kaapuk wagunékwa, ‘Wan kapéredi mu de yak.’ Naate wamarék yate samuké guné naanéké guné kéga wo? ‘Guné naana apa kudi véknwumarék yate kapéredi mu guné yak.’ Guné waga wate guné kaapuk miték kutdénggunén.”
5 Naate watakne dé derét wak, “Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan wuné yaap ra nyaaké némaan ban wuné ro. Wuné du taakwana jébaaké kusékétwuru de kusékétwurén pulak yaké de yo, yaap ra nyaa.” Naate dé Jisas wak.

Yaap ra nyaa Jisas wadéka dé taaba léknén du yéknwun yak

6 Nak apu, yaap ra nyaa dé Jisas Gotna kudi buldakwa gat wulae dé du taakwat Gotna kudiké yakwatnyék. Wani gaba yéknwun tuwa taaba léknén du dé nak rak.
7 *Radéka de apa kudiké kutdéngkwa du, Parisina du wawo, wani gaba waga rate de Jisasnyét vék. Deku mawuléba de wak, “Jisas yaap ra nyaa wani dut kutnébulké dé yo, kapu kaapuk? Dérét kutnébuldéran dé naana apa kudiké kuk kwayéké dé yo. Waga yadéran naané dérét kotimké naané yo.”
8 Naate wadaka déku kapmu dé deku mawulé kutdéngék. Kutdéngte dé taaba léknén dut wak, “Mé raapme méné kéba téké yo.” Naate wadéka dé raapme dé waba ték.
9 *Tédéka dé Jisas derét wak, “Wuné gunat kudi nak waataké wunék. Naana apa kudi yaga dé wo? Yaap ra nyaa naané yéknwun mu yaké naané yo, kapu kapéredi mu yaké naané yo? Yaap ra nyaa kiyaaké yakwa du taakwat kutkalé yaké naané yo, kapu derét viyaapérekgé naané yo?”
10 Naate watakne derét nak nak vétakne dé wani dut wak, “Ména taaba mé kedéng.” Naate wadéka dé déku taaba kedéngdéka dé tépa yéknwun yak.
11 *Yadéka de rékarékat kapére yak. Yate de deku kapmu bulte de wak, “Naané Jisasnyét samu yaké naané yo?” Naate de wak.

Jisas dé wak de déku kudi kure yékwa du radoké

12 Wani tulé dé Jisas Got wale kudi bulké nae dé nébat waarék. Waare gaan dé Got wale kudi bulék. Wekna kudi buldéka dé yé téknék.
13 Yé tékdéka nyaa yaaladéka dé déku duwat waadéka de yaak. Yaadaka dé du taaba vétik sékérékne maanba kayék vétik waga derét dé wak, de déku kudi kure yékwa du radoké.
14 *Deku yé kéga.
Saimon. Déké Jisas dé nak yé kwayék, Pita.
Saimonna wayékna, Andru.
Jems.
Jon.
Pilip.
Batolomyu.
15 Matyu.
Tomas.
Alpiasna nyaan, Jems.
Saimon. Dé déknyényba gege gayét yéte dé wak, “Nak képmaana du naanéké némaan du ramuké kélik wuné yo.”
16 Jemsna nyaan, Judas.
Judas Iskariot. Kukba dé Jisasnyét maamaké kwayék.

Jisas dé wupmalemu du taakwat kutkalé yak

17 Jisas déku du wale dawuliye dé tépiyaa yan taaléba nak dé ték. Déku wupmalemu du dé wale tédaka wupmalemu du béré taakwa béré de wawo de ték. De Jerusalem,

* **6:7:** Lu 14:1-5 * **6:9:** Jo 7:23 * **6:11:** Lu 11:53-54 * **6:14:** Jo 6:70-71

Judiana képmaaba tékwa nak gayé, Taia, Saidonba wawo de yaak. Taia, Saidon wawo kus maaléba bét tu.
18 Wani du taakwa las Jisasna kudi véknwuké nae de yaak. Wani du taakwa las kiyakiya yadéka las sépékwaapa kapére yadéka dé derét kutnébulduké de yaak. Wani du taakwat las kutakwa kure tédaka de wawo de yaak. Yaadaka dé wadéka yaage yédaka de wani du taakwa yéknwun yak.
19 *Yaadaka dé wadéka de kutdéngék. Jisasna apa apakélé yadéka dé derét kutnébulék. Waga kutdéngte de akwi derét taaba kutduké de mawulé yak.

Las yéknwun mawulé yado las géraadaranké dé wakwek

20 Jisas déku duwat véte dé derét wak, “Guné gwalmu yamarék du, guné Gotna kémba ragunéka Got némaan ban rate gunéké dé miték vu. Védékwaké guné yéknwun mawulé yaké guné yo.
21 *“Guné bulaa kaadé wale rakwa du, kukba guné wupmalemu kadému kaké guné yo. Kagunéranké guné yéknwun mawulé yaké guné yo.
“Guné bulaa géraakwa du, kukba guné waagiké guné yo. Waagigunéranké guné yéknwun mawulé yaké guné yo.
22 *“Mé véknwu. Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan rawuréka guné wuna jébaaba gunébu yaalak. Du las wuna maama rate gunéké kélik yate gunéké kuk kwayéte gunat wasélékte gunat kéga waké de yo, ‘Guné kapéredi mu yakwa du.’ Naate wadaran guné yéknwun mawulé yaké guné yo.
23 Déknyényba wani duna képmawaara de Gotna yéba kudi wakwen duwat waga de yaalébaanék. Derét waga yaalébaandanké sanévéknwute de gunat waga yaalébaando guné yéknwun mawulé yaké guné yo. Kukba Got gunat kutkalé yaké dé yo, déku yéba kudi wakwen duwat kutkalé yadén pulak. Yadu guné dé wale miték male rasaakuké guné yo. Rasaakugunéranké guné yéknwun mawulé yate duséknét kapére yaké guné yo.
24 *“Guné wupmalemu yéwaa yan du, bulaa guné yéknwun mu kéraabutitakne guné miték ro. Kukba kapéredi mu gunéké yaadu guné miték ramarék yaké guné yo.
25 “Guné kadému kate biyaa sékérékdéka rakwa du, bulaa guné miték ko. Kukba kapéredi mu gunéké yaadu guné kaadé wale raké guné yo.
“Guné waagikwa du, bulaa guné dusék yo. Kukba kapéredi mu gunéké yaadu guné némaanba géraaké guné yo.
26 “Akwi du taakwa guna yéba kevérékdo guné jérawu yaké guné yo. Déknyényba guna képmawaara yénaa kudi wakwen duna yéba de kevéréknék. Bulaa rakwa du guna yéba kevérékdo sal guné wawo yénaa kudi wakweké guné yo? Bulaa rakwa du guna yéba kevérékdaran kapéredi mu kukba gunéké yaaké dé yo.”

Maamaké mawulat kapére yadaranké dé wakwek

27 *Wani kudi watakne dé Jisas derét kéga wak, “Guné, wuna kudi véknwukwa du, gunat wuné wakweyo. Guné guna maamaké mawulat kapére yaké guné yo. Gunéké kélik yakwa duwat kutkalé yaké guné yo.
28 Gunat kapéredi kudi wakwekwa duwat guné Gorét waataké guné yo, dé derét kutkalé yaduké. Gunat kapéredi mu yakwa duké guné Gorét waataké guné yo, dé deké yéknwun mawulé kwayéduké.
29 Du las guna ménidaamaba yéknwun tuwa saknwuba gunat viyaadaran guné kaatamarék yate walaakwe bakna téké guné yo, de guna ménidaamaba aki tuwa saknwuba viyaadoké. Du las guna baapmu wut kéraadaran guné baapmu wut las wawo deké kwayéké guné yo.

---

* **6:19:** Lu 8:46 * **6:21:** Re 7:16-17 * **6:22:** Jo 16:2; 1 Pi 4:14 * **6:24:** Je 5:1-6 * **6:27:** 1 Pi 3:9

30 Du las gunat gwalmuké waatadaran guné wani gwalmu deké kwayéké guné yo.
De guna gwalmu kéraadaran guné wani gwalmu kaatadoké derét waatamarék yaké
guné yo.
31 Nak du gunat kutkalé yadoké mawulé yagunékwa pulak, guné derét waga kutkalé
yaké guné yo.
32 “Kapéredi mu yakwa du taakwa, yéknwun mu yakwa du taakwa, akwi du taakwa
de deku du taakwaké de mawulat kapére yo. Guné guna du taakwaké male mawulat
kapére yagunéran guné kapéredi mu yakwa du taakwat talaknamarék yaké guné yo.
Guné waga male yagunéran Got waga yagunéranké dé ‘Wan yéknwun’ naamarék yaké
dé yo.
33 *Akwi du taakwa kaatate de yéknwun mu yo, derét yéknwun mu yakwa du
taakwat. Guné gunat yéknwun mu yakwa du taakwat male yéknwun mu yagunéran
guné kapéredi mu yakwa du taakwat talaknamarék yaké guné yo. Guné waga male
yagunéran Got dé waga yagunéranké dé ‘Wan yéknwun’ naamarék yaké dé yo.
34 Akwi du taakwa, kapéredi mu yakwa du taakwa wawo de nak du taakwaké
gwalmu kwayéte de deku mawulébа de wo, ‘De naanéké tépa tiyaaké de yo.’ Guné
waga gwalmu kwayéte wani kudi wagunéran guné kapéredi mu yakwa du taakwat
talaknamarék yaké guné yo. Guné waga male yagunéran, Got waga yagunéranké dé
‘Wan yéknwun,’ naamarék yaké dé yo.
35-36 *Guné kapéredi mu yakwa du taakwa yadakwa pulak yamarék yaké guné yo.
Guné derét talakne kéga yaké guné yo. Guné guna maamaké wawo mawulat kapére
yaké guné yo. Yate guné derét kutkalé yaké guné yo. Yate guné deké gwalmu kwayéte
wani gwalmu tépa nyégélké sanévéknwumarék yaké guné yo. Guné waga yagunéran
apat kapére yakwa ban Got gunéké waké dé yo, ‘Wuna baadi de ro.’ Naate wate gunat
miték male yaké dé yo. Yadu guné miték rasaakuké guné yo. Guna yaapa Got dé
mawulé léknu, déké sanévéknwumarék yate kapéredi mu yakwa du taakwaké. Dé deké
mawulé lékdékwa pulak, guné wawo deké mawulé lékgé guné yo.”

Derét bari waatimarék yadaranké dé Jisas kudi wakwek

37 *Wani kudi watakne dé Jisas kéga wak, “Nak du taakwa yadan muké sanévéknwute
guné derét waatimarék yate bari kéga wamarék yaké guné yo, ‘Wani du taakwa
wan kapéredi mu yakwa du taakwa.’ Naate wamarék yagunéran Got yagunén muké
sanévéknwute bari gunat waatimarék yate kéga wamarék yaké dé yo, ‘Guné kapéredi
mu yakwa du guné.’ Naate wamarék yaké dé yo. Guné wani du taakwat bari wamarék
yate guné de yadan kapéredi muké sanévéknwumarék yaké guné yo. Waga yagunéran
Got yagunén kapéredi mu yakutnyéputiye dé wani muké tépa sanévéknwumarék yaké
dé yo.
38 Guné nak du taakwat kutkalé yaké nae deké gwalmu kwayéké guné yo.
Kwayégunéran Got gunat kutkalé yate guné kwayéké dé yo. Kwayégunéran Got gunat
kwekére kutkalé yamarék yaké dé yo. Kwayégunéran Got gunat némaanba kutkalé yaké
dé yo. Kutkalé yadu guné miték male rasaakuké guné yo. Guné nak du taakwat kutkalé
yagunékwa pulak Got gunat kutkalé yaké dé yo.”
39 Wani kudi watakne dé Jisas derét kéni aja kudi wakwek, “Méni kiyaan du dé
nak méni kiyaan dut yaabu wakwatnyéké dé yo, kapu kaapuk? Wan kaapuk. Dérét
wakwatnyéké yédéran bét vététi waaguba akéréké bét yo.
40 *Sékulkwa baadi de bakna du de ro. Derét yakwatnyékwa du de deku némaan du
de ro. De derét yakwatnyédo miték sékulte kukba wani baadi derét yakwatnyén du
pulak némaan du raké de yo.”

---

* **6:33:** Lu 14:12-14 * **6:35-36:** Ep 4:32 * **6:37:** Je 2:13 * **6:40:** Jo 13:16

41 Wani aja kudi watakne dé Jisas derét kéga wakwek: “Nak du taakwa yan makwal
kapéredi mu wan méniba kwaakwa mukut pulak. Yagunén némaa kapéredi mu
wan méniba kwaakwa apakélé baagé pulak. Samuké guné nak du taakwana méniba
kwaakwa mukut véte guné guna méniba kwaakwa apakélé baagé kaapuk végunékwa?
Guné waga yate nak du taakwa yan kapéredi muké wakwete guné yagunén némaa
kapéredi muké kaapuk sanévéknwugunékwa.
42 Guné némaa kapéredi mu yatakne samuké guné makwal kapéredi mu yan du
taakwat guné kéga wo? ‘Guné kapéredi mu gunébu yak. Guné miték ragunuké wuné
gunat kutkalé yaké wuné yo.’ Waga wamarék yaké guné yo. Guné kapéredi mu yatakne
waga wagunéran guné yénaa yakwa du guné ro. Taale guné yagunén némaa kapéredi
muké kuk kwayéké guné yo. Kwayétakne guné makwal kapéredi mu yan du taakwat
kutkalé yaké guné yo.”

Sék akukwa miké dé Jisas aja kudi wakwek

43 Wani kudi watakne dé Jisas derét kéga kudi wakwek: “Kéni aja kudi mé véknwu.
Yéknwun miba kapéredi sék kaapuk akukwa. Kapéredi miba kaapuk yéknwun sék
akukwa.
44 Naané miséknét véte naané kutdéngék. Samu mi wan yéknwun mi? Samu mi wan
kapéredi mi? Naané kutdéngék. Raamény baagwiba naané misék kaapuk gélénakwa.
Kapéredi waaraba naané yéknwun misék kaapuk gélénakwa.
45 *Bulaa wani kudiké mé sanévéknwu. Naané miséknét véte naané kutdéngék.
Wani mi wan yéknwun mi, kapu kapéredi mi? Miké kutdéngnakwa pulak, naané nak
du taakwana jébaa véte naané deku mawuléké naané kutdéngék. Yéknwun du deku
mawuléba yéknwun mawulé male yaaladéka de yéknwun kudi bulte yéknwun mu yo.
Kapéredi du deku mawuléba kapéredi mawulé male yaaladéka de kapéredi kudi bulte
kapéredi mu yo.

Du vétik ga kaabérénké dé Jisas kudi wakwek

46 *“Guné wunat guné wo, ‘Méné, naana Némaan Ban méné.’ Naate wate guné wuna
kudi véknwumarék yo. Samuké guné waga wate wuna kudi véknwumuké guné kélik yo?
47 *Wunéké yaate wuna kudi véknwute wawurékwa pulak yakwa du taakwa wan
kéni du pulak.
48 Dé yéknwun ga kaaké nae dé apakélé waagu vaak. Vaatakne matuba dé kwaat
yaanék. Yaanétakne apa yan yéknwun ga dé kaak. Kaadéka maas viyaadéka kwayé
kwe wani gaba sapurukléka wani ga kaapuk akérédén, apa jébaa ye yéknwun ga kaadén
bege.
49 Wuna kudi bakna véknwute wawurékwa pulak yamarék yakwa du taakwa wan
kéni du pulak. Dé ga bari kaaké nae dé apa yamarék yakwa képmaaba dé kwaat bakna
yaanék. Kwaat miték téduké sanévéknwumarék yate dé matuba kaapuk vaadén. Yadéka
maas viyaadéka kwayé kwe wani gaba sapurukléka dé wani ga bari akérék. Akérédéka
kwayé yae lé wani ga yaate yék.” Naate dé Jisas derét wak.

7

Jisas dé waariyakwa duna némaan duké jébaa yan dut kutnébulék

1 Jisas du taakwat wani kudi wakwebutitakne dé Kapaneamét yék.
2 Wani gayéba dé Romna waariyakwa duna némaan du nak rak. Déku jébaa yan duké
nak dé mawulat kapére yak. Yadéka dé déku jébaa yan dut kiyakiya yadéka dé kiyaaké
yak.

---

* **6:45:** Je 3:10-12; Mt 12:35 * **6:46:** Mt 7:21 * **6:47:** Je 1:22

3 Yadéka wani némaan du dé véknwuk Jisas wani gayéba radékwaké. Véknwutakne dé
Judana némaan duwat las wadéka de Jisaské yaak, dé de wale ye déké jébaa yan dut
kutnébulduké.
4-5 Yae de dérét wak, “Wani du dé yéknwun du dé. Dé naané Judaké dé mawulat
kapére yo. Dé Gotna kudi bulnakwa ga dé kaak naanéké. Kaadénké méné déku dut
kutnébulménuké naané mawulé yo.”
6 Naate wadaka dé Jisas deku kudi véknwutakne dé de wale yék. Ye ga saabaké yadéka
waariyakwa duna némaan du duwat las wadéka de yae Jisasnyét déku kudi kéga wak,
“Némaan Ban, wuné bakna du wuné ro. Méné némaan ban méné ro. Waga rate méné
wuna gat yaalamarék yaké méné yo.
7 Waga raménékwaké sanévéknwute wuné ménéké kaapuk yaawurén. Méné bakna
waménu wuna du tépa yéknwun yaké dé yo.
8 Nak du wunéké dé némaan ban ro. Radéka wuné wadékwa pulak wuné yo. Wuné
dut nak, ‘Méné yéké méné yo,’ naawuréka dé yu. Nak dut, ‘Méné mé yaa,’ naawuréka
dé yao. Wunéké jébaa yakwa dut, ‘Méné jébaa mé ya,’ naawuréka dé wani jébaa yo.
Méné yawurékwa pulak yaké méné yo. Yate méné bakna waménu dé wuna du tépa
yéknwun yaké dé yo.”
9 Wani némaan duna kudi waga wadaka Jisas véknwutakne dé wani duké sanévéknwu
wanévéknwuk. Yate dé walaakwe déku kukba yaan wupmalemu du taakwat dé wak,
“Wani du dé wunéké miték male sanévéknwu. Wuné wawuru du taakwa yéknwun
yadaranké dé kutdéngék. Guné Isrelna du taakwa, guné walkamu male guné wunéké
miték sanévéknwu. Dé Romna du radéka déku yéknwun mawulé guné Isrelna du
taakwa guna yéknwun mawulat débu talaknak. Adél wuné gunat wakweyo.”
10 *Naate wadéka waariyakwa duna némaan du déku du de gat tépa gwaamale yék.
Ye wulae de vék némaan duké jébaa yan du tépa yéknwun ye radéka.

Jisas wadéka dé kiyaan du tépa nébéle raapmék

11 Kukba dé Jisas nak gayét yék. Wani gayéna yé Nen. Wupmalemu du taakwa, déku
du wawo, waga de dé wale yék.
12 Ye wani gayéna gwéspété saabaké yadaka de kiyaan kwinébé dut nak yaate yaalak.
Déku néwaa dérét male lé kéraak. Nak baadi kaapuk. Léku du déknyényba dé kiyaak.
Wani gayéba ran wupmalemu du taakwa de wani taakwa wale yék.
13 *Yédaka Némaan Ban Jisas véte dé mawulé léknék wani taakwaké. Lékte dé lérét
wak, “Nyéné géraamarék.”
14 Naate watakne ye dé kiyae kwaan duna jaabéba dé kure ték. Tédéka de jaabé
yaatan du ték. Tédaka dé kiyaan dut wak, “Méné, wuna kudi mé véknwu. Méné mé
raap.”
15 Naate wadéka dé kiyaan du nébéle raapme rate dé kudi bulék. Buldéka Jisas dé
dérét déku néwaaké kwayék.
16 Yadéka de akwi du taakwa kwagénte wup de yak. Yate de Gotna yéba kevéréknék.
Kevérékte de wak, “Gotna yéba kudi wakwekwa du nak dé naané wale ro. Wan némaan
du dé. Bulaa Got déku du taakwat débu kutkalé yak.”
17 Naate de Jisas yan muké wakwekéreyék. Yadaka de wani gayé wale tékwa gayéba,
akwi Judiana gayéba wawo de Jisaské kudi véknwuk.

Jon dé déku du vétiknét wak Jisaské yébéruké

18 Gu yaakutaknan du Jon raamény gaba kwaadéka déku du yae de dérét Jisas yan
muké wakwek.
19 Wakwedaka dé Jon wadéka déku du vétik yaabétka dé bérét wak, “Béné Jisaské ye
béné dérét kéga waataké yo, ‘Déknyényba Gotna nyégaba de kudi kavik, naanat kutkalé

* **7:10:** Jo 4:51 * **7:13:** Lu 8:41-42, 49-55

yaké kukba yaaran duké. Méné wani du méné, kapu nak duké raségéké naané yo?’ Naate dérét waké béné yo.”
20 Naate wadéka ye bét Jisas ran saabe bét wak, “Gu yaakutaknan du Jon anat wadék
ané ménéké yao. Kéni kudi ménat waataké ané yao: Déknyényba Gotna nyégaba de
kudi kavik, naanat kutkalé yaké kukba yaaran duké. Méné wani du méné, kapu nak
duké raségéké naané yo?”
21 Wani tulé dé Jisas kiyakiya yakwa wupmalemu du taakwa, sépékwaapa kapére
yan wupmalemu du taakwat wawo dé kutnébulék. Kutnébule wadéka de du taakwat
kure tén wupmalemu kutakwa waga de yaale yaage yék. Wupmalemu méni kiyaan du
taakwat wadéka de tépa miték vék.
22 *Jisas waga yate dé Jonna du vétiknét wak, “Béné gwaamale ye béné véte
véknwugunén muké Jonét wakweké yo. Méni kiyaan du taakwa tépa védaka de maan
kapére yan du taakwa yéknwun ye de yeyé yeyo. Lepéro yan du taakwa yéknwun
yadaka de waan waagété yadéka kudi véknwumarék yan du taakwa de kudi véknwu.
Wani du taakwat wunébu kutnébulék. Wuné wawurék kiyaan du taakwa de tépa
nébéle raapme ro. Gwalmu yamarék du taakwat wuné Gotna kudi wakweyo.
23 Du taakwa las de wunéké wo, ‘Got dérét débu wak, dé naanat kutkalé yaduké.
Wan adél.’ Naate wate de wunéké miték sanévéknwu. Wunéké waga sanévéknwukwa
du taakwa de yéknwun mawulé yate miték raké de yo. Waga béné Jonét wakweké yo.”
Naate dé Jonna duwat wakwek.
24 Jisas waga wadéka bét Jonna du vétik bét yék. Yébétka dé Jisas waba ran du
taakwat Jonké kéga kudi wakwek: “Guné du ramarék taalat ye yaga pulak dut véké
guné yék? Apa yamarék yate wimut kutdéka ségénkwa séwaa pulak yakwa dut véké
guné yék, kapu yaga pulak? Jon wan wani mu pulak kaapuk. Jon wan apa yakwa du.
25 Yéknwun baapmu wut kusadan dut véké guné yék, kapu yaga pulak? Jon wani du
pulak kaapuk radén. Yéknwun baapmu wut kusadan du de némaan banna yéknwun
gaba de ro.
26 Gotna yéba kudi wakwekwa dut nak véké guné yék, kapu yaga pulak? Ao, Jon wan
Gotna yéba kudi wakwekwa du. Gunat wuné wakweyo. Dé némaan du dé ro. Gotna
yéba kudi wakwen nak némaan duwat talakne dé némaan du dé ro.
27 *Jonké kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao:
Got déku nyaanét dé wak, ‘Kén wuna kudi kure yékwa du.
Wuné wawuru dé taale yéte ména yaabu kutké dé yo.’
Naané wani kudi véknwute naané kutdéngék. Jon wan Gotna kudi kure yéte taale
yaakwa du.
28 Waga kutdéngte gunat wuné wo. Jonna jébaa kéni képmaaba déknyényba ran
duna jébaat débu talaknak. Talaknadéka dé gunat kutkalé yawuréran jébaaké kaapuk
miték kutdéngdén. Yadéka de Gotna kémba rate du taakwat kutkalé yawuréran jébaaké
kutdéngkwa du taakwa akwi deku yéknwun mawulé déku yéknwun mawulat débu
talaknak. Wuné gunat adél kudi wuné wakweyo.”
29 *Wani kudi wadéka de takis nyégélkwa du waba tékwa nak du taakwa wawo wani
kudi véknwutakne de yéknwun mawulé yak, Jon derét déknyényba gu yaakutaknadén
bege. Yéknwun mawulé yate Gotna yéba kevérékte de wak, “Déku kudi adél kudi.”
30 Naate wadaka de Parisina du, apa kudiké kutdéngkwa du wawo de wani kudiké
kélik yak, Gotna kudiké kuk kwayédaka Jon derét déknyényba gu yaakutaknamarék
yadén bege.
31 Wani kudi watakne dé Jisas derét kéga wakwek, “Bulaa rakwa du taakwa yaga
pulak de? Gunat wakweké wunék.

* **7:22:** Mt 15:30-31; Mk 7:32-37; Lu 5:12-13, 7:12-16 * **7:27:** Mal 3:1; Lu 3:2-6 * **7:29:** Mt 21:32

32 Bulaa rakwa du taakwa de ameba kutkwa baadi pulak de ro. De kutte de nak
baadit wao. Waate de wo,
Naané gwaaré waate kaang viyaanaka guné kaapuk kétigunén.
Naané mawulé lékte géraanaka guné kaapuk géraagunén.
Guné naané wale nakurak mawulé kaapuk yagunén.
Waga waakwa baadi pulak, bulaa rakwa du taakwa de ro.
33 “De Jon wale nakurak mawulé kaapuk yadan. De wuné wale nakurak mawulé
kaapuk yadakwa. Gu yaakutaknan du Jon yae kagunékwa kadému kamarék yate
kagunékwa wain gu kaapuk kadén. Yadéka guné déké kélik yate guné wo, ‘Kutakwa
déku mawulébа wulae téléka dé waagété yo.’
34 *Naate wagunéka wuné Akwi Du Taakwana Nyaan yae kagunékwa kadému kate
kagunékwa wain gu wuné ko. Kawuréka guné wunéké kélik yate guné wo, ‘Mé vé. Wani
du wupmalemu kadému kate wupmalemu wain gu dé ko. Kate dé takis nyégélkwa du
wale rate, kapéredi mu yakwa nak du taakwa wale rate dé de wale kudi bulu.’
35 Naate wagunéka wuné nak kudi wuné wo. Got dé akwi muké kutdéngék. Déku
paaté wan yéknwun paaté. Wan adél. Wani kudiké sanévéknwute guné ané déku duké
miték sanévéknwuké guné yo.” Naate dé Jisas wak.

Kapéredi mu yakwa taakwa lé Jisasna maan yakutnyék

36 Parisina du nak déku yé Saimon Jisasnyét dé wak, dé yae dé wale kadému kaduké.
Wadéka yae wani duna gat wulae rate dé kadému kak.
37 Parisina duna gaba rate kadékwaké lé wani gayébа rate kapéredi mu yakwa taakwa
nak lé kudi véknwuk. Véknwutakne lé matut yadan makwal agérap kure yaak. Wani
agérapbа yéknwun yaama yakwa gu dé ték.
38 Kure yae lé Jisasna maan wale kwati yaanéte lé géraak. Géraaléka dé léku ménibа
giyaan gu Jisasna maanba akérék. Akérédéka lé léku maaknaba tén sémény nébat
yatnyék. Yatnyétakne wupmale apu lé déku maanba taama vék (daama réngék). Yate
lé yéknwun yaama yakwa gu lé déku maanba sévik.
39 Séviléka Jisasnyét waadéka yaan Parisina du véte dé déku mawulébа kégа wak,
“Wani du Gotna yébа kudi wakwekwa du radu mukatik dé akwi muké kutdéngte dérét
kutkwa taakwaké kutdéngdu. Lé kapéredi mu yakwa taakwa ralékwaké dé kutdéngdu.”
40 Wani kudi wadéka Jisas dé dérét wak, “Saimon, wuné ménat nak kudi wakweké
wuné mawulé yo.” Naate wadéka dé wak, “Naanat Gotna kudiké yakwatnyékwa ban,
méné mé wakwe.”
41 Naate wadéka dé kéni aja kudi wakwek: “Du vétik bét nak duwat yéwaa
bakna nyégélék. Nak du dé wupmalemu yéwaa nyégélék (100 kina). Nak du dé
walkamu yéwaa nyégélék (10 kina). Nyégélbétka kukba dé raségék, wani yéwaa
kwayékatabéruké.
42 Wani du vétik bét déku yéwaa kwayékataké bét yapatik. Yabétka dé bérét
wak, ‘Dékumuk. Tiyaakatamarék yaké béné yo.’ Naate wadénké méné yaga méné
sanévéknwu? Wani du vétik kiyadé yéwaa kwayén duké mawulat kapére yaké yo?”
43 Naate wadéka dé Saimon wak, “Wupmalemu yéwaa nyégélén du. Waga wuné
sanévéknwu.” Naate wadéka dé wak, “Wan adél kudi méné wo.”
44 *Wani kudi watakne Jisas wani taakwaké walaakwe dé Saimonét wak, “Kéni
taakwat mé vé. Wuné ménа gat yaalawuréka méné naana apa kudi wadékwa pulak
kaapuk yaménén. Yate méné gu las kaapuk tiyaaménén, wuna maan yakutnyéwuruké.
Kéni taakwa lé léku ménegwat wuna maan lébu yakutnyék. Yate lé léku nébat lébu
yatnyék.

---

* **7:34:** Lu 5:30 * **7:44:** Jen 18:4

45 Méné wunat kaapuk taama véménén (daama réngménén). Wuné kéba yaale taale
rawuréka wani taakwa yae lé wuna maanba taama vék (daama réngék). Wupmale apu
lé waga yak.
46 Méné wuna maaknaba yéknwun gu kaapuk séviménén. Lé yéknwun yaama yakwa
gu wuna maanba lébu sévik.
47 Waga yalék wuné ménat wo. Yalén wupmalemu kapéredi mu wunébu yatnyéputik.
Yatnyéputiwurék lé wunéké mawulat kapére yo. Du taakwa walkamu kapéredi mu
yadaka wuné wani kapéredi mu yatnyéputiwuréka de wunéké walkamu mawulé de
yo."
48 *Wani kudi watakne dé wani taakwat wak, "Yanyénén kapéredi mu wunébu
yatnyéputik."
49 Naate wadéka de dé wale rate kadému kan du deku kapmu bulte de wak, "Wani
du dé yalén kapéredi mu yatnyéputiyu. Wan yaga pulak du dé?"
50 Naate wadaka dé Jisas wani kudi kaatamarék yate dé wani taakwat wak,
"Nyéna kapéredi mawulé kutnébulwurékwa apaké miték sanévéknwunyénék wuné
nyéna mawulat wunébu kutnébulék. Bulaa yéknwun mawulé yate miték yéké nyéné
yo." Naate dé lérét wak.

8

Taakwa las Jisas wale de yeyé yeyak

1 *Kukba Jisas dé wupmale gayéba yeyé yeyak. Yeyé yeyate dé du taakwat Gotna kudi
wakwek, Got némaan ban rate du taakwaké miték védéranké. Déku du taaba vétik sékét
maanba kayék vétik waga de dé wale yék.
2-3 Taakwa wawo de las dé wale yék. Déknyényba wani taakwa lasnyét dé kiyakiya
yak. Lasnyét kutakwa de kure ték. Yadaka Jisas wani taakwat akwi dé kutnébulék.
Wani taakwa deku yéwaa kwayéte kadému kérae sérakne de Jisas déku duké wawo
kwayék. Wani taakwa nak wan Maria. Léké de wak Makdalaba yaan taakwa Maria.
Déknyényba kutakwa nak taaba sékét nak taababa kayék vétik lérét kure tédaka, Jisas
wadéka de lérét kulaknyénytakne yaage yék. Nak taakwa wan Yerotna gaké téségén du
déku yé Susa déku taakwa. Léku yé Joana. Nak taakwa wan Susana. Taakwa las wawo
waga de yék.

Wit sék yaatnyén duké dé Jisas aja kudi wakwek

4 Wupmalemu du béré taakwa béré de Jisaské yae jawuk. Wani du taakwa
wupmalemu gayéba de yaak. Yaadaka dé derét kéni aja kudi wakwek:
5 "Du nak dé déku képmaaba wit sék yaatnyéké nae dé yék. Ye yaatnyédéka de wit sék
las yaabuba de akérék. Akérédaka du taakwa yeyé yeyate de yaabuba ran wit sékba
akik. Akidaka de api yae kérae de kak.
6 Wit sék las matuba de akérék. Walkamu képmaa male dé waba ték. Matuba akére
buréle waarédaka mégi miték kutmarék yadéka képmaa yépidéka de bari rékaa ye de
kiyaak.
7 Wit sék las de raamény waara ténba akérék. Akére radaka raamény waara wure dé
kakutapmék.
8 Wit sék las de yéknwun képmaaba akérék. Akére waba re de miték wurék. Wure
de wupmalemu yéknwun sék akuk." Naate watakne dé Jisas wak, "Guné kutdéngké
mawulé yate waan kwekére miték véknwuké guné yo."

Jisas aja kudi derét wakwedékwaké de dérét wakwek

9 Jisas wani kudi wadéka de déku du wani aja kudiké dérét waatak.

---

* **7:48:** Mt 9:2-6 * **8:1:** Lu 24:10

10 *Waatadaka dé derét wak, “Got némaan ban rate du taakwaké miték véké dé yo. Védu de déku kémba raké de yo. Wani muké déknyényba Got dé kudi paakuk. Paakutakne dé kusékéru, guné bulaa wani muké kutdénggunuké. Nak du taakwa kutdéngmarék yaké de yo. Véte miték vémarék yaké de yo. De kudi véknwute de wani kudiké kutdéngmarék yaké de yo. Yadaranké derét wuné aja kudi wakweyo.

Jisas dé kudi wakwek wani aja kudiké

11 *“Bulaa wani aja kudiké wakweké wunék. Wani wit sék wan Gotna kudi.
12 Du taakwa las de Gotna kudi debu véknwuk. Véknwudaka Seten yae dé wani kudi deku mawuléba kérae kure yu. De Gotké miték sanévéknwute Gotké yédakwa yaabuba yémuké kélik yate dé wani kudi kérae kure yu. Kure yédéka de wani kudiké yékéyaak yo. Wani du taakwa wan yaabuba akérén wit sék pulak.
13 Du taakwa las de Gotna kudi bari véknwu. Véknwute wani kudiké yéknwun mawulé yate dusék takwasék de yo. Yate de kaapuk miték sanévéknwudakwa. Wani kudi deku mawuléba dawulimarék yadéka de kaapuk miték sanévéknwudakwa. Yadaka kapéredi mu las deké yaadéka de Gotna kudi bari kulaknyényu. Wani du taakwa wan matuba akérén wit sék pulak.
14 *Du taakwa las taale de Gotna kudi miték véknwu. Véknwute de kéni képmaana muké male sanévéknwudaka deku mawulé yéwaa gwalmu kéraaké dé génu. Wani mu dé Gotna kudit taknatépu. Taknatépédéka de wani du taakwa Gotna jébaa kaapuk yadakwa. Wani du taakwa wan raamény waara ténba akérén wit sék pulak.
15 *Du taakwa las de Gotna kudi miték véknwute wadékwa pulak yate de déku kudiké mawulat kapére yo. Yate déku kudi miték véknwusaakute yéknwun mawulé yate Gotké yéknwun jébaa de yasaaku. Wani du taakwa wan yéknwun képmaaba akérén wit sék pulak.” Naate dé Jisas wak.

Jisas aja kudi dé wakwek téwayéké

16 Wani kudi watakne dé Jisas wak, “Kéni aja kudi mé véknwu. Du téwayé sérakne kure yae sapgutaknadan awu gwaléba de takno, kapu jaabé gwaléba de takno? Wan kaapuk. De jaabé takuba de takno, wani gat wulaaran du wani téwayé yaante kayénarédu miték védoké.
17 Paakwe rakwa mu kukba véké guné yo. Akélak wakwedan kudi kukba kutdéngké guné yo.
18 Wani kudiké mé sanévéknwu. Guné miték sanévéknwe wuna kudi miték véknwuké guné yo. Wuna kudi miték véknwukwa du taakwa kukba Gotna kudiké miték kutdéngké de yo. Wuna kudi miték véknwumarék yakwa du taakwa de wo, ‘Naané Gotna kudi naanébu kutdéngék.’ Naate watakne kukba de déku kudiké yékéyaak yate bakna raké de yo.” Naate dé Jisas wak.

Jisas dé déku néwaa déku wayéknajeké wakwek

19 Wani tulé Jisasna néwaa déku wayéknaje wawo de déké yaak. Yaadaka wupmalemu du taakwa gat wulae sékérékne tédaka de dé ténét wulaaké de yapatik.
20 Yapatidaka du las de dérét wak, “Ména néwaa, ména wayéknaje yae kaapaba téte de ménat véké de mawulé yo.”
21 *Naate wadaka dé derét wak, “Gotna kudi véknwute wadékwa pulak yakwa du taakwa wan wuna néwaa, wuna wayéknaje pulak de ro.” Naate dé Jisas wak.

Jisas wadéka dé némaa wimut kaapuk yak

22 Nyaa nak dé Jisas déku du wale de botba nak waarék. Waare dé derét wak, “Naané kwawu nak saknwat yéké naané yo.” Naate wadéka de botba yék.

---

* **8:10:** Lu 10:21 * **8:11:** 1 Pi 1:23 * **8:14:** Lu 18:18, 22-24 * **8:15:** Jo 6:29; Je 1:22 * **8:21:** Lu 11:27-28; Jo 1:11-13

23 Yéte dé Jisas widé kwaak. Kwaadéka némaa wimut kutdéka dé gu raapme waare
botba gwaade dé sékérékgé yak. Yadéka yalakgé de yak.
24 Yate ye Jisasnyét waaséligénte de dérét wak, “Némaan du, kén naané yalaknu.”
Naate wadaka ligéne raapme wadéka wimut kaapuk yadéka dé gu dawuliye dé miték
ték.
25 *Tédéka dé derét wak, “Samuké wuné gunat kutkalé yawuréran apaké guné
kaapuk miték sanévéknwugunén?” Naate wadéka de wup yate kwagénte deku kapmu
bulte de wak, “Aki. Dé wadéka dé wimut gu déku kudi véknwute wadékwa pulak dé yo.
Wan yaga pulak ban dé?”

Jisas wadéka de kutakwa yaage yék

26 Jisas déku du wale botba ye de Gegesana képmaa saabak. Wani taalé kwawu nak
saknwuba tédéka Galilina képmaa nak saknwuba dé tu.
27 Saabe bot kulaknyénytakne kwawu maaléba yéké yadaka wani gayéba yaan du
nak dé Jisasnyét véké yaak. Déknyényba kutakwa de wani dut kure tédaka dé waagété
débu yak. Yate dé baapmu wut las kaapuk gidén. Bakna dé rak. Wupmalemu baapmu
waga male dé rak. Dé gaba kaapuk radén. Dé du taakwa kiyaadaka rémdan taaléba
male dé rak.
28-29 *Dérét kure tén kutakwa wupmalemu apu de dérét viyaak. Viyaadaka dé
waagété yadéka du las déku maan taaba apa baagwit de gik. Giye déké de téte vék.
Védaka dé wani baagwi périkdéka de kutakwa du ramarék taalat dérét kure yék. Wani
du dé Jisasnyét véké yaak. Yaadéka dé Jisas wak, dérét kure tén kutakwa yaage yédoké.
Wadéka dé dérét vétakne némaanba waate dé dérét kwati yaane waadé daate dé wak,
“Jisas, méné awuréba rakwa ban Gotna nyaan. Méné wunat samu yaké méné yo?
Wuné ménat wuné waato. Méné wunat kaagél tiyaamarék yaké méné yo.”
30 Naate wadéka dé dérét wak, “Ména yé yaga?” Naate wadéka dé wak, “Wuna yé
Wupmalemu.” Naate dé wak, wupmalemu kutakwa kure tédakwa bege.
31 Wani kutakwa de Jisasnyét wak, “Naané kapéredi taalat yémuké naané kélik yo.
Ménat naané waato. Naané wanét yénoké méné wamarék yaké méné yo.” Naate de
wak.
32 Wani nébuba wupmalemu baalé de, de tén wale téte, kadému kak. Kadaka de wani
dut kure tén kutakwa Jisasnyét wak, “Méné naanat kéléké mawulé yaménéran méné
waménu naané wani baaléna mawuléba wulaaké naané yo.”
33 Naate wadaka dé derét wak, “Guné wanét mé yaage yégunu.” Waga wadéka de
wani dut kulaknyénytakne ye de wani baalat kure ték. Kure tédaka wani baalé némaa
tépaaba yaage dawuliye guba akére gu ke de kiyaak.
34 Wani baaléké téségén du waga yadaka vétakne de yaage yék. Ye de akwi gayéba
ran du taakwat wani muké wakwek.
35 Wakwedaka de du taakwa wani mu véké de yék. Ye Jisas tén saabe de kutakwa
kulaknyénytakne yén dut de vék. Dé baapmu wut gitakne yéknwun mawulé yate Jisasna
maan wale radéka de vék. Véte de wup yak.
36 Yadaka Jisas wani mu yadéka vén du taakwa de derét kudi wakwek, kutakwa kure
tén du yéknwun yadénké.
37 Wakwedaka Gegesana képmaaba ran akwi du taakwa wupmét kapére yate
de Jisasnyét wak, dé derét kulaknyénytakne yéduké. Wadaka dé Jisas derét ku-
laknyénytakne yéké yate dé botba waarék.
38-39 Waarédéka dé déknyényba kutakwa kure tén du dé dérét wak, “Wuné méné
wale yéké wuné mawulé yo.” Naate wadéka dé Jisas dérét wak, “Méné ména gayét
gwaamale ye méné Got ménat yan muké kudi wakweké yo.” Naate wadéka ye dé déku
gayéba ran akwi du taakwat Jisas dérét yan muké dé kudi wakwek.

* **8:25:** Mk 9:20-24 * **8:28-29:** Lu 4:34

Jisas dé taakwa vétiknét kutkalé yak

40 Jisas kwawu nak saknwat gwaamale ye saabadéka akwi du taakwa dérét véte de dusék takwasék yak, déké raségédan bege.

41-42 Yadaka du nak déku yé Jairas dé Jisaské yék. Dé némaan du dé rak, wani gayéba kwaakwa Gotna kudi buldakwa gaba. Dé ye kwati yaane Jisasnyét waadé daate dé dérét wak, “Wuna takwanyan kiyaamale yaké lék. Léku kwaaré wupmalemu kaapuk (12). Wuné baadi nakurak male. Méné wuné wale yaaké méné yo, lérét kutnébulké.” Naate wadéka dé dé wale yék.

43-44 Jisas yaabuba yédéka de wupmalemu du taakwa dé wale yék. Yédaka yaabu dé sékéréknék. Yadéka lé taakwa nak déku kukba yae lé déku baapmu wutna waabuba kurék.

Wupmalemu (12) kwaaré wény yaaladéka lé rak. Yadéka wupmalemu apu déknyényba wani taakwa lé doktaké yék, de lérét kutnébuldoké. Ye de lérét kutnébulké de yapatik. Yapatidaka wani taakwa Jisaské kudi véknwute lé léku mawulébа wak, “Wuné Jisasna baapmu wutba taaba kutwuréran wuné tépa yéknwun yaké wuné yo.” Naate watakne lé déku kukba yae lé déku baapmu wutna waabuba kurék.

Wani taakwa waga kutléka dé wény bari kaapuk yadéka lé yéknwun yak.

45 Yaléka dé Jisas wak, “Kiyadé wunat kurék?” Naate wadéka de akwi wak, “Naané kaapuk.” Waga wadaka dé Pita wak, “Némaan Ban, wupmalemu du taakwa de méné wale tu. De las ménat bakna de kurék, kapu yaga pulak?”

46 *Naate wadéka dé Jisas wak, “Kaapuk. Nak ban wunat apa kéraaké nae dé wunat kurék. Yadéka wuna apa las yédéka wuné kutdéngék.”

47 Naate wadéka lé wani taakwa kutdéngék. Jisas dé léké kutdéngék. Waga kutdéngte lé génte yae lé Jisas tén wale képmaaba kwati yaane waadé daak. Daate akwi du taakwana ménіba lé kéga wak, “Wupmalemu (12) kwaaré wunat wényét kapére yadéka wuné tépa yéknwun yaké nae wuné ména baapmu wutba taaba kurék. Kure wuné bari tépa yéknwun yak.”

48 Naate waléka dé lérét wak, “Nyéna, wuné nyénat kutnébulwuréran apaké miték sanévéknwute bulaa nyénébu yéknwun yak. Nyéné yéknwun mawulé yate miték yéké nyéné yo.”

49 Jisas wekna téte kudi buldéka dé du nak Jairasna gaba dé yaak. Yae dé wani némaan dut wak, “Ména takwanyan lébu kiyaak. Méné waménu wani némaan ban yaamarék yate déku nak jébaa yaké dé yo.”

50 Naate wadéka dé Jisas wani kudi véknwute dé Jairasnyét wak, “Méné wup yamarék. Méné wuné lérét kutkalé yawuréran apaké miték sanévéknwuménu ména takwanyan yéknwun yaké lé yo.”

51 Naate watakne dé ye wani duna ga saabe dé wak, “Pita, Jon, Jems, béné léku néwepa wawo, guné kapmu wuné wale wulaaké guné yo. Nak du taakwa de wulaamarék yaké de yo.”

52 Naate wadéka waba tén akwi du taakwa wani takwanyanké mawulé lékte de téte géraak. Géraadaka dé derét wak, “Guné géraamarék yaké guné yo. Lé kaapuk kiyaalén. Lé bakna widé lé kwao.”

53 Naate wadéka de dérét waagik, kiyaalénké kutdéngdan bege.

54 Waagidaka dé wulae léku taababa kutte dé lérét wak, “Nyéné mé raap.”

55 Naate wadéka léku wuraanyan tépa gwaamale yaadéka lé bari raapmék. Raapléka dé Jisas derét wak, “Kadému las kwayégunu lé kaké yo.”

56 *Naate wadéka bét léku néwepa lérét véte bét kwagénte yéknwun mawulé yak. Yabétka dé bérét wak, “Béné nak du taakwat wani muké wakwemarék yaké béné yo.” Naate dé léku néwepat wak.

---

* **8:46:** Lu 6:19 * **8:56:** Mt 8:4

9

Jisas déku duké dé jébaa kwayék

1 Jisas déku duwat waadéka yaadaka dé deké apa kwayék, de wado akwi kutakwa
yaage yédoké. Deké nak apa wawo dé kwayék, de kiyakiya yan du taakwa sépékwaapa
kapére yan du taakwat wawo kutnébuldoké.
2 Kwayétakne dé derét wak, “Guné ye du taakwat Got némaan ban rate deké miték
védéranké kudi wakweké guné yo. Yate guné derét kutnébulké yo.”
3 *Naate watakne dé derét kéga wakwek, “Guné yeyé yeyate wupmalemu gwalmu
kure yémarék yaké guné yo. Guné kusadagunén mu male kwaadu yéké guné yo.
Sétogunékwa baagé, wut, kadému, yéwaa, wani mu kure yémarék yaké guné yo.
Baapmu wut vétik kure yémarék yaké guné yo. Guné du taakwat kutkalé yagunu de
gunat kutkalé yate wani mu guné kwayéké de yo.
4 Guné gat nak wulae wani gaba male raké guné yo. Guné kés ga nak gat yégunu
taale ragunén gaba rakwa du wani muké rékaréka yamuké guné taale wulaagunén
gaba male raké guné yo. Re wani gayéba jébaa yatakne wani ga kulaknyénytakne nak
gayét yéké guné yo.
5 Guné gayét nak yégunu wani gayéba rakwa du taakwa guna kudi véknwumarék
yate, guné ké kuk kwayédaran, guné wani gayé kulaknyényké guné yo. Kulaknyényké
yate guna maanba kwaakwa bawusa yatputétakne guné yéké guné yo. Guné waga
yagunu de véte waké de yo, ‘Naané derét kapéredi mu naanébu yak. Kukba Got yanan
kapéredi mu naanat yakataké dé yo.’ Naate waké de yo.”
6 Naate wadéka ye de gege gayéba yeyé yeyak. Yeyé yeyate Gotna kudi wakwete de
kiyakiya yan du taakwa, sépékwaapa kapére yan du taakwat wawo de kutnébulék.

Yerot Jisaské dé kudi véknwuk

7-8 Galilina képmaaba rakwa du taakwana némaan ban Yerot dé Jisas yadén jébaaké
kudi véknwuk. Dé déku jébaa yadéka de du taakwa las de déké kéga wak, “Gu
yaakutakne kiyaan du Jon débu tépa nébéle raapmék.” Wadaka las de wak, “Wan
déknyényba ran du Ilaija.” Las de wak, “Gotna yéba kudi wakwen nak du déknyényba
kiyae bulaa débu tépa nébéle raapmék.” Naate wadaka Yerot wani kudi dé véknwuk.
Véknwudéka déku mawulé kapére yadéka dé sanévéknwu wanévéknwuk.
9 *Yate dé wak, “Wuné wawuréka de Jonna maakna tépaknék. Bulaa nak duké wuné
kudi véknwu. Wani du wan kiyadé?” Naate wate dé Jisasnyét véké dé mawulé yak.

Jisas wupmalemu (5,000 pulak) duké dé kadému kwayék

10 Jisasna du gwaamale yae de Jisasnyét yadan akwi muké wakwek. Wakwedaka dé
derét kwole wani taalé kulaknyénytakne de deku kapmu Betsaidat yék.
11 Yédaka wupmalemu du béré taakwa béré wani muké kudi véknwute de déku kukba
yék. Ye déké yaadaka dé véte deké yéknwun mawulé yate dé derét kudi wakwek,
Got némaan ban rate du taakwaké miték védéranké. Wakwetakne dé kiyakiya yan du
taakwat kutnébulék.
12 Garabu yadéka de déku du déké yae de wak, “Kén du ramarék taalé. Méné waménu
kéni du béré taakwa béré de gege gayét ye kadému las kérae katakne de kwaaké de yo.”
13 Naate wadaka dé derét wak, “Guné deké kadému kwayéké guné yo.” Naate
wadéka de wak, “Naané wupmalemu kadému kaapuk. Makwal béret naktaba guba
kutdan gukwami vétik waga male dé ro. Naané ye wani du taakwaké akwi kadému las
kéraanoké méné mawulé yo, kapu yaga pulak?”
14 Naate de wak, wupmalemu (5,000 pulak) du waba radan bege. Wupmalemu
taakwa wupmalemu baadi wawo waba de rak.

---

* **9:3:** Lu 10:4-11; Ap 13:51 * **9:9:** Mk 6:27

Jisasna du waga wadaka dé derét wak, “Guné derét wagunu de kémba kémba (50 pulak 50 pulak) raké de yo.”
15 Naate wadéka de wadén pulak yadaka de akwi du taakwa kémba kémba rak.
16 Radaka dé Jisas béret naktaba gukwami vétik waga kérae nyérét kwaasawuré véte dé Gorét wak, “Yéknwun mu ménébu tiyaak. Wan yéknwun.” Naate watakne dé béret gukwami bule dé déku duké kwayék, de du taakwaké munikwedoké.
17 Munikwedaka de akwi du béré taakwa béré mitékne kak. Kadaka béret gukwami las radéka de kébi taaba vétik sékét maanba kayék vétik waga de laakwak.

Pita dé wak, “Jisas wan Got wadén ban Krais”

18 Nak nyaa dé Jisas Got wale kudi bulte dé kapmu dé rak. Radéka de déku du déké yaak. Yaadaka dé derét waatak, “Du taakwa wunéké yaga de wo?”
19 *Naate waatadéka de wak, “Ménéké las de wo, ‘Wan gu yaakutaknan du Jon.’ Las de wo, ‘Wan déknyényba rate Gotna yéba kudi wakwen du Ilaija.’ Las de wo, ‘Gotna yéba kudi wakwen nak du déknyényba kiyae débu nébéle raapmék.’ Naate de wo.”
20 *Naate wadaka dé derét wak, “Guné yaga pulak? Guné wunéké yaga guné wo?” Naate wadéka dé Pita dérét wak, “Méné naanat kutkalé yaménuké Got wadén ban Krais méné.”

Jisas kiyae tépa nébéle raapdéranké dé wakwek

21 Pita waga wadéka dé Jisas déku duwat wak, “Mé véknwu. Guné nak duwat kéga wamarék yaké guné yo, ‘Jisas wan naanat kutkalé yaduké Got wadén ban Krais.’ Waga wamarék yaké guné yo.”
22 Naate watakne dé derét wak, “Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan wuné ro. Wunat kapéredi mu yado kubu du, Gotna gaba jébaa yakwa nyédé duna némaan du, apa kudiké kutdéngkwa du waga de wunat kuk tiyaaké de yo. Tiyaado wunat viyaapérekdo kiyaaké wuné yo. Kiyaawuru nyaa kupuk yédu Got wadu wuné tépa nébéle raapké wuné yo.”
23 *Wani kudi watakne dé derét kéga wakwek, “Guné wuné wale yaate wuna jébaa yaké mawulé yagunéran kéga yaké guné yo. Akwi nyaa guné guna mawulé kulaknyényké guné yo. Kulaknyénye guné wunéké sanévéknwute kéga waké guné yo, ‘Naané déku jébaa kutsaakuké naané yo. Yate naané kaagél kutte miba kiyaanaran wan bakna mu. Némaa mu kaapuk.’ Naate wate wuna jébaa kutké guné yo.
24 *Wunéké sanévéknwukwa du taakwa wuna jébaa kutsaakudo wuna maama derét viyaapérekdaran de wuné wale miték rasaakuké de yo apuba apuba. Wunéké sanévéknwumarék yakwa du taakwa deku sépéké male sanévéknwute deku jébaa male yadaran de kiyae yalakgé de yo. Wuné wale rasaakumarék yaké de yo.
25 Du taakwa kéni képmaana gwalmu akwi kéraaké sanévéknwute, deku jébaa male yadaran, kiyae yaga pulak de miték rasaakuké de yo? Kaapuk. Miték rasaakumarék yaké de yo.
26 *Du taakwa wuna kudiké kélik yate wunéké kuk tiyaadaran kukba wuné Akwi Du Taakwana Nyaan gwaamale yae deké kuk kwayéké wuné yo. Wani tulé wuné wuna yaapat apa kérae déku kudi kure giyaakwa duwat wawo apa kérae nyaa vékwa pulak rate giyaaaké wuné yo.
27 Gunat wuné wakweyo. Guné kéba tékwa du las kiyaamarék yate wekna rate véké guné yo, Got némaan ban rate déku du taakwaké miték védu.” Naate dé déku duwat wak.

Jisasna sépé walaakwe dé nak pulak yak

* **9:19:** Mk 6:14-16 * **9:20:** Jo 6:68-69 * **9:23:** Mt 10:38-39 * **9:24:** Jo 12:25 * **9:26:** Lu 12:9

28 **Kukba nyaa nak taaba sékét nak taababa kayék kupuk pulak yédéka dé Jisas Pita,
Jon, Jemsnyét wawo waga kwole de nébat waarék. Jisas Got wale kudi bulké mawulé
yate dé nébat waarék.
29 Waare rate Got wale kudi buldéka déku ménidaama walaakwe dé nak pulak yak.
Yadéka déku baapmu wut waamat kapére yate dé kayénarék.
30-31 *Yadéka déknyénybа rate Gotna yéba kudi wakwen du Moses bét Ilaija, Gotna
gayéba bari giyae bét apa yate nyaa vékwa pulak téte Jisas wale kudi de bulék. Dé
Gotna kudi véknwute Jerusalemba rate kiyaadéranké de kudi bulék.
32 Buldaka Pita dé wale yaan du vétik deku méni widé yadéka de widé kwaak. Kwae
ligéne raapme de vék Jisasna sépé nyaa pulak védéka wani du vétik dé wale tébétka.
33 Védaka bét yéké yabétka dé Pita miték kutdéngmarék yate dé Jisasnyét wak,
“Némaan Ban, naané kéba ranakwa wan yéknwun. Naané ga kupuk kaaké naané yo.
Ménéké nak, Moseské nak, Ilaijaké nak.”
34 Naate wadéka buwi nak giyae dé derét taknatépék. Taknatépédéka de wup yak.
35 *Yadaka dé kudi nak wani buwiba gwaade dé wak, “Kén wuna nyaan. Wuné dérét
wawurék dé gunéké yék. Guné déku kudi mé véknwu.”
36 Wani kudi wadéka véknwutakne de vék Jisas kapmu tédéka. Véte kudi las kaapuk
buldan. Yate wani tulé védan muké akwi duwat kaapuk wakwedan.

Kutakwa kure tén nyaanét dé Jisas kutnébulék

37 Nak nyaa kulaknyénytakne giyaadaka de wupmalemu du béré taakwa béré Jisaské
yaak.
38 Yae de wale yaan du nak dé némaanba waak, “Némaan du, wuné ménat wuné
waato, méné wuna du nyaanét véménuké. Wuné nyaan nakurak male. Nak baadi
kaapuk.
39 Kutakwa nak dérét kure téte dérét viyaaléka dé némaanba gureknu. Yadéka lé
dérét yaalébaanléka dé waama sépmeny déku kudiba yaalo. Déku sépé yaalébaante lé
dérét kulaknyénytakne yémuké kélik yo.
40 Yaléka wuné ména duwat waatak, de wado wani kutakwa yaage yéluké.
Waatawuréka de waga yaké de yapatik.”
41 Naate wadéka dé Jisas wak, “Yaga pulak? Guné wunéké kaapuk miték
sanévéknwugunékwa. Guna mawulé kaapuk miték tékwa. Wuné wupmalemu baapmu
guné wale rawuréka guné wunéké kaapuk miték sanévéknwugunékwa. Méné ména
nyaanét mé kure yaa.”
42 Naate wadéka wani nyaan wekna yaadéka lé wani kutakwa dérét viyaate
takubalaakuléka dé képmaaba akérék. Akérédéka dé Jisas wani kutakwat waatite dé
lérét wak, lé wani nyaanét kulaknyénytakne yaage yéluké. Wadéka yaage yéléka nyaan
yéknwun yadéka dé Jisas dérét dé déku yaapaké kwayék.
43 Yadéka de waba tén du taakwa wani jébaa vétakne Gotna apaké sanévéknwu
wanévéknwute de akwi kwagénék.

Jisas kiyaadéranké dé tépa kudi wakwek

Wani du taakwa Jisas yadén akwi muké wekna sanévéknwu wanévéknwudaka dé
Jisas déku duwat kudi dé wakwek.
44 Kéga dé wak, “Guné guna waan kwekére miték mé véknwu. Kukba de wuné Akwi
Du Taakwana Nyaanét maamaké kwayédo wuné deku taababa raké wuné yo.”
45 Naate wadéka Got wakwedéka de wani kudiké las kaapuk miték kutdéngdan. Yate
de wani kudiké Jisasnyét waatamuké wup yak.

---

* **9:28:** Lu 8:51 * **9:28:** 2 Pi 1:17-18 * **9:30-31:** Lu 13:33 * **9:35:** Mt 12:17-18; Lu 3:22

Némaan banké dé Jisas kudi wakwek

46 *Jisasna du deku kapmu bulte deku némaan banké de waaruk.
47 Waarudaka dé Jisas deku mawulé kutdéngte dé nyaanét nak kure yaadéka dé wale dé ték.
48 Tédéka dé derét wak, “Mé véknwu. Guné wunéké sanévéknwute kéni nyaanét kutkalé yate guné wunat wawo guné kutkalé yo. Guné wunat kutkalé yate guné wunat wadéka yaawurén banét wawo guné kutkalé yo. Guné wale rate déku yéba kevérékmarék yate guném kutkalé jébaa yaran ban Gotna méniba dé némaan ban dé ro.”

Déké kuk kwayémarék yakwa du déku du radakwaké dé wakwek

49 Jisas wani kudi wadéka Jon dé dérét wak, “Némaan ban, du nak ména yéba kutakwat wadéka yaage yédaka naané vék. Dé naané wale kaapuk yeyé yeyadékwa. Yadéka naané dérét wak, wani jébaa yamarék yaduké.”
50 Naate wadéka dé Jisas dérét wak, “Guné wani jébaa yamarék yaduké dérét waatimarék yaké guné yo. Guném kuk kwayémarék yakwa du wan guna du de ro.” Naate dé derét wak.

Sameriana du taakwa las de Jisaské kélik yak

51 *Got Jisasnyét déku gayét kure waarédéran tulé yaaké yadéka dé Jisas déku mawuléba sanévéknwute dé Jerusalemét yéké mawulé yak.
52 Yate duwat las wadéka de taale déku kudi kure yék. Ye de Sameriaba tékwa gayéba nak wulaak, déké gwalmu kawu saakéraké.
53 Yadaka de wani gayéba rakwa du taakwa Jisas Jerusalemét yédéranké de kutdéngék. Kutdéngte de déké kélik yate de wak, “Kaapuk. Dé naana gayéba yaalamarék yaké dé yo.” Naate de wak, Sameriana du taakwa Judana du taakwa, deku némaa gayé Jerusalemké wawo kélik yadakwa bege.
54 Wadaka Jisasna du vétik Jemés bét Jon véte bét Jisasnyét wak, “Némaan Ban, méné mawulé yaménéran ané watu dé Gotna gayéba yaa giyae dé wani du taakwat yaanké yo. Ané waga watuké méné mawulé yo, kapu yaga pulak?”
55 Naate wabétka dé walaakwe dé wak, “Kaapuk. Waga yamarék yaké béné yo.”
56 Naate watakne dé déku du wale de nak gayét yék.

Jisas wale yeyé yeyaké mawulé yan duwat dé wakwek

57 Jisas déku du wale yaabuba yédaka dé du nak yae dérét wak, “Wuné méné wale yeyé yeyaké wuné mawulé yo. Yéménéran akwi taalat wuné wawo yéké wuné yo.”
58 Naate wadéka dé déku mawuléba dé wak, “Wani du wadén pulak yaké dé yo kapu kaapuk?” Naate sanévéknwute dé dérét wak, “Miték mé sanévéknwu. Kwatbosa de képmaaba tékwa waaguba de kwao. Api deku kwaatba de kwao. Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan kwaawuréran ga nak kaapuk tékwa.”
59 *Naate watakne dé nak dut wak, “Méné wuné wale yaaké méné yo.” Naate wadéka dé wak, “Némaan Ban, méné kusékétménéran taale wuné ye rawuru wuna yaapa kiyaadu wuné déku gaaba ségwi kérae rémké wuné yo.”
60 Naate wadéka dé dérét wak, “Aya. Bulaa wuné wale mé yaa. Wuna kudi véknwumarék yakwa du taakwa de kiyaan du taakwa pulak de ro. Wani du taakwa kiyaan du taakwat rémké de yo. Méné bulaa wuna jébaa yate ye du taakwat kudi wakweké méné yo, Got némaan ban rate deké miték védéranké.”
61 Naate wadéka dé nak du Jisasnyét wak, “Némaan Ban, wuné méné wale yéké wuné yo. Méné kusékétménéran taale wuné wuna gayét ye wuna kémét taaba kutké wuné yo.”
62 *Naate wadéka dé dérét wak, “Du taakwa Gotké jébaa batnyé yate kukba kés jébaa

* **9:46:** Lu 22:24-27, 14:11 * **9:51:** Lu 17:11 * **9:59:** Lu 14:26, 33 * **9:62:** Pl 3:13

nak jébaaké sanévéknwudaran de Gotna jébaa yaké de yapatiké de yo.” Naate dé Jisas wak.

10

Jisas wupmalemu (72) duwat wadéka de yék

1 *Kukba dé Jisas wupmalemu (72) duwat las wawo wadéka de yaak. Yaadaka dé derét wak, “Guné vétik vétik waga taale yéké guné yo. Wuné kukba yéwuréran akwi gayét guné taale yéké guné yo.”

2 *Naate watakne dé derét wak, “Kadému yaanannan képmaaba wupmalemu kadému ak yate dé tu. Tédéka walkamu du male de jébaa yo. Ak yan kadému wan Gotna kudi véknwuké mawulé yaran du taakwa pulak. Got wan képmaana bapadu pulak. Guné Gorét waataké guné yo, dé wadu wupmalemu jébaa yakwa du las wawo guné wale jébaa yaké de yo.

3 *Bulaa gunat wuné wakweyo, wuna jébaa yagunuké. Kwatbosa sipsipmét yaalébaandakwa pulak, du las gunat yaalébaanké de yo.

4 *Guné yéwaa, wut wawo kure yémarék yaké guné yo. Su kusadamarék yaké guné yo. Guné yaabuba yéte bari yéké guné yo. Nak du taakwa wale kudi bulké bakna témarék yaké guné yo.

5 Guné gat nak wulae taale guné waba rakwa du taakwat kéga waké guné yo, ‘Gunéwa rakwa. Yéknwun mawulé yaké guné yo.’

6 Naate wagunu waba rakwa du taakwa gunéké yéknwun mawulé yadaran Got derét kutkalé yadu de miték raké de yo. Waba rakwa du taakwa gunéké yéknwun mawulé yamarék yate gunéké kuk kwayédaran, Got derét kutkalé yamarék yaké dé yo. Got gunat kutkalé yadu guné miték raké guné yo.

7 *Guné taale wulaagunén gaba male raké guné yo. Kés ga nak gat wulaamarék yaké guné yo. Wani gaba rate de kwayéran kadému gu kaké guné yo. Wani kadému gu nyégélké guné yo, de wale yagunéran jébaaké. Wani gaba re kukba yéké guné yo.

8 “Guné gayét nak wulaagunu waba raran du taakwa gunéké yéknwun mawulé yadaran guné kwayédaran kadému kaké guné yo.

9 Yate gayéba kiyakiya ye raran du taakwat kutnébulké guné yo. Yate derét waké guné yo, ‘Got némaan ban rate du taakwaké miték védéran tulé kéni dé yao.’

10-11 *“Guné gayét nak wulaagunu wani gayéba rakwa du taakwa gunéké kélik yadaran guné ye wani gayéna yaabuba téte guné kéga waké guné yo, ‘Naané gunéké naané kuk kwayu. Got wawo gunéké dé kuk kwayu. Kuk kwayédékwaké guné kutdénggunuké naané kéni gayéba rakwa bawusa naana maanba kwaadéka yatputétaknanaka guné vu. Guné kéni muké kutdéngké guné yo. Got némaan ban rate du taakwaké miték védéran tulé kéni dé yao. Yaadéka guné déku kémba wulaamuké guné kélik yo.’ Naate guné derét waké guné yo.

12 *Wani gayéba rakwa du taakwaké wuné gunat wakweyo. Déknyényba Sodomba ran du taakwa de kapéredi mu yak. Kukba Got apakélé kot véknwute némaan ban raran nyaa dé wadu Sodomba ran du taakwa kaagél kutké de yo. Du taakwa naanéké kuk tiyaadaran wani nakurak kapéredi mu Sodomba ran du taakwa yadan kapéredi mat talaknaké dé yo. Wani nyaa Got wadu naanéké kuk tiyaaran du taakwa apakélé kaagél kutké de yo.”

Du taakwa Jisaské kuk kwayédanké dé wakwek

---

* **10:1:** Mk 6:7 * **10:2:** Jo 4:35 * **10:3:** Mt 10:16 * **10:4:** Mt 10:7-14 * **10:7:** 1 Ko 9:6-7; 1 Ti 5:18
* **10:10-11:** Ap 13:50-51 * **10:12:** Jen 19:24-25

13 Wani kudi watakne dé Jisas kéga wakwek: “Kape du taakwa, guné Korasinba
rakwa du taakwa. Kape du taakwa, guné Betsaidaba rakwa du taakwa. Wuné guna
gayéba rate wuné apa jébaa wuné yak. Yawuréka guné vék. Véte guné Gotké kaapuk
miték sanévéknwugunén. Taiaba déknyényba ran du taakwa, Saidonba déknyényba ran
du taakwa wawo, Gotké kutdéngmarék ye wani apa jébaa védo mukatik, déknyényba
de yadan kapéredi muké kélik yate, wani kapéredi mu kulaknyénykatik de yak. Yadan
kapéredi muké kélik yate nak du taakwa deku mawuléké kutdéngdoké de jégwaa
baapmu wut kusade bawuba rakatik de yak.
14 Kukba Got apakélé kot véknwute némaan ban raran nyaa dé wadu de Taiaba
déknyényba ran du taakwa, Saidonba déknyényba ran du taakwa wawo, de kaagél
kutké de yo. Guné Korasinba rakwa du taakwa, Betsaidaba rakwa du taakwa wawo,
guné wuna jébaa véte guné wunéké kuk tiyaak. Kuk tiyaagunéka wani nakurak
kapéredi mu de yan akwi kapéredi mat débu talaknak. Wani nyaa Got wadu guné
apakélé kaagél kutké guné yo.
15 Guné Kapaneamba rakwa du taakwa, guné saaki guné wo, ‘Naané Gotna gayét
waaréké naané yo.’ Naate waguném̀ka gunat wuné wo. Got wadu guné kapéredi taalat
dawuliké guné yo. Guné Gotna gayét waarémarék yaké guné yo.”
16 *Wani kudi watakne dé déku duwat kéga wak, “Guna kudi véknwuran du taakwa
de wuna kudi véknwuké de yo. Gunéké kuk kwayéran du taakwa de wunéké kuk
tiyaaké de yo. Wunéké kuk tiyaaran du taakwa de wunat wadéka giyaawurén banké
kuk kwayéké dé yo.” Naate wadéka déku kudi wakweké de yék.

Jisasna jébaa yakwa du de tépa gwaamale yaak

17 Kukba wani wupmalemu (72) du Jisasna jébaa ye yéknwun mawulé yate de
gwaamale yaak. Yae de dérét wak, “Némaan Ban, naané ména yéba wanaka de akwi
kutakwa naana kudi véknwuk. Véknwutakne du taakwat kulaknyénytakne de yaage
yék.”
18 *Naate wadaka dé derét wak, “Guné waga yagunéka nyét kulabidéka yaa
giyaadékwa pulak, Seten awuréba rate giyaadéka wuné vék.
19 *Mé véknwu. Wuné gunéké apa wunébu kwayék. Kwayéwurén guné kaabe
kulamagat wawo akigunu de gunat yaalébaanmarék yaké de yo. Kwayéwurén guna
apa Setenna apat talaknaké dé yo. Talaknadu dé gunat yaalébaanmarék yaké dé yo.
20 *Akwi kutakwa guna kudi véknwudaka guné wani muké yéknwun mawulé guné
yo. Wani muké guné sanévéknwu wanévéknwumarék yaké guné yo. Kéni muké mé
sanévéknwu. Guné Gotna kémba yaalagunéka dé guna yé déku nyégaba débu kavik.
Wani muké sanévéknwute guné yéknwun mawulé yate dusék yaké guné yo.” Naate dé
Jisas derét wak.

Jisas yéknwun mawulé yate dé Gorét wak

21 *Wani tulé dé Gotna Yaamabi Jisasna mawuléba wulae tédéka dé yéknwun mawulé
yate dé wak, “Méné wuna yaapa, méné nyét képmaaké némaan ban méné ro. Ména
jébaaké las paakuméném̀ka wupmale muké kutdéngkwa du taakwa ména jébaaké kaapuk
miték kutdéngdan. Wupmale muké kutdéngmarék yakwa du taakwa, deku mawulé
baadina mawulé tékwa pulak tédéka kwatkwa radaka derét ména jébaa ménébu
wakwatnyék. Ména mawuléba sanévéknwute ménébu waga yak. Waga yaménén wan
yéknwun.”
22 *Naate Gorét watakne dé wak, “Wuna yaapa dé wunéké déku jébaa apa wawo débu
tiyaak. Wuné déku nyaan rawuréka de du taakwa wunéké kaapuk miték kutdéngdan.

* **10:16:** Jo 5:23 * **10:18:** Re 12:8-9 * **10:19:** Sam 91:13 * **10:20:** Re 3:5, 20:12 * **10:21:** Lu 8:9-10 * **10:22:** Jo 3:35

Dé male dé wunéké kutdéngék. Du taakwa déké kaapuk miték kutdéngdan. Wuné male wuné déké kutdéngék. Déké wakwewurén du taakwa wawo de déké kutdéngék.”

23-24 *Wani kudi wadéka déku du male dé wale radaka dé deké walaakwe dé derét wak, “Gunat wunébu wakwek Gotna jébaaké. Gotna yéba déknyényba kudi wakwen du némaan du wawo de yawuréka végunékwa jébaa véké mawulé yate de kaapuk védan. Yate de wakwewuréka véknwugunékwa kudi véknwuké mawulé yate de kaapuk véknwudan. Got gunat kutkalé yadéka guné wani jébaa gunébu vék.”

Sameriana du déku maamaké mawulé lékdénké dé wakwek

25 *Wani kudi wadéka dé apa kudiké yakwatnyékwa du nak déku mawuléba dé wak, “Jisas wuna kudi kaatate sal kapéredi kudi waké dé yo?” Naate sanévéknwute dé dérét wak, “Gotna jébaaké naanat yakwatnyékwa du, wuné samu ye kulé mawulé kérae apuba apuba miték rasaakuké wuné yo?”

26 Naate waatadéka dé dérét wak, “Samu kudi guna apa kudiba dé kwao? Gotna nyégaba yaga de kavik?”

27 *Naate wadéka dé wak, “Guné guna Némaan Ban Gotké mawulat kapére yaké guné yo. Yate guné dérét wagunu dé guna sépé, guna apa, guna mawulé, guna wuraanyan, guna yaamabiké dé némaan ban raké dé yo. Guné guna sépéké mawulat kapére yagunékwa pulak, nak du taakwaké mawulat kapére yaké guné yo. Yate derét kutkalé yaké guné yo.”

28 *Naate wadéka dé dérét wak, “Wan miték méné wo. Méné waga yaménéran méné kulé mawulé kérae apuba apuba miték rasaakuké méné yo.”

29 Jisas waga wadéka wani du dé mawulé yak, nak du taakwa déku yéba kevérékdoké. Yate dé Jisasnyét waatak, “Yani du taakwat kutkalé yaké wuné yo?”

30 Jisas déku kudi kaatate dé kéni kudi wakwek: “Judana du nak Jerusalem kulaknyénytakne dé Jerikot dawuliké nae yaabuba yék. Yédéka de sél yakwa du dérét yaabuba vék. Véte dérét kulékiye déku gwalmu kéraate de dérét némaanba viyaak. Viyaatakne yédaka dé yaabuba kwae dé kiyaaké yak.

31 Yadéka wani tulé dé Gotna gaba jébaa yakwa nyédé du nak wani yaabuba yék. Ye wani dut vétakne yaabuna nak saknwuba yéte dérét talaknatakne dé yék.

32 Yédéka dé Gotna gaba jébaa yakwa nak du Livaina kémna du nak ye dérét vétakne dé wawo dérét kulaknyénytakne yaabu nak saknwuba dé yék.

33 *Yédéka dé Sameriana du nak wani yaabuba ye dé wani du kwaan saabak. Guné kutdéngék. Judana du de Sameriana duké de kélik yo. Sameriana du saabe Judana du waba kwaadéka véte dé déké mawulé léknék.

34 Mawulé lékte déké ye viyaadanba waasé yakutnyétakne marasin kavitakne dé gik. Gitakne dé wani dut kérae déku donkiba taknadéka dé rak. Radéka dé yaabuba yéte gaan yadéka yéwaa kwayéte kwaadakwa gat nak kure ye dé waba dérét kutkalé yak.

35 Yate gaan kwae ganba yéte yéwaa las wani gana bapaduké kwayéte dé dérét wak, ‘Méné kéni duké miték véké méné yo. Yate wani dut kutkalé yaké, ména yéwaa las kwayéménéran wuné gwaamale yae ména yéwaa kaataké wuné yo.’ Naate watakne dé yék.

36 “Bulaa yaga méné sanévéknwu? Du kupuk de wani yaabuba yék. Ye kiyadé sél yakwa du viyaadan dut kutkalé yak?”

37 Naate wadéka dé wak, “Déké mawulé léknén du dé dérét kutkalé yak.” Naate wadéka dé dérét wak, “Méné ye méné waga male yaké yo.” Naate dé Jisas wak.

Jisas dé Maria bét Mata wale kudi bulék

* **10:23-24:** 1 Pi 1:10 * **10:25:** Mt 22:34-40 * **10:27:** Diu 6:5 * **10:28:** Ro 10:5 * **10:33:** Jo 4:9

38-39 *Jisas déku du wale de yék. Ye gayét nak de wulaak. Wani gayéba taakwa nak léku yé Mata, léku wayékna Maria wale bét rak. Rate lé Mata Jisasnyét wak, dé yae bétku gaba kadému kaduké. Waléka wulae radéka léku wayékna Maria yae lé Némaan Ban Jisasna maan wale rate lé déku kudi véknwuk.
40 Véknwuléka lé Mata wupmalemu jébaa yate lé kadému kawu saakérak. Yate Maria bakna raléka véléka léku mawulé kaapuk miték yan. Yadéka lé Mata Jisaské yae lé dérét wak, “Némaan Ban, wuna wayékna bakna raléka wuné kapmu jébaa yate kadému wuné séraknu. Yawurékwaké méné sanévéknwu, kapu kaapuk? Méné lérét waménu lé yaalu ané kadému sérakgé ané yo.”
41 *Naate waléka dé Némaan Ban lérét wak, “Nyéné, Mata, nyéné wupmalemu gwalmuké nyéné sanévéknwu wanévéknwu.
42 Nyéné kéni nakurak yéknwun muké kaapuk sanévéknwunyénékwa. Wuna kudi véknwunyénéran mu wan yéknwun mu. Maria wani yéknwun muké lé mawulé yo. Yalu wuné lé yéluké wamarék yaké wuné yo. Lé wuna kudi véknwuké lé yo.” Naate dé Jisas Matat wak.

11

Gorét waatadaranké dé Jisas kudi wakwek

1 Nak nyaa Jisas nak taaléba dé Got wale kudi bulte rak. Kudi bulbutitakne radéka dé déku du nak yae dé dérét wak, “Déknyényba gu yaakutaknan du Jon dé déku duwat yakwatnyék, Gorét waatadaranké. Derét yakwatnyédén pulak méné naanat yakwatnyéké méné yo, Gorét waatanaranké. Waga yaménuké naané mawulé yo.”
2 Naate wadéka dé dérét wak, “Guné Gorét waataké mawulé yate kéga waké guné yo:

Naana yaapa, naané ména yéba kevérékgé naané mawulé yo.
Méné némaan ban rate akwi du taakwaké miték véménuké naané mawulé yo.
3 Akwi nyaa yapatinakwa kadému tiyaaménuké naané ménat waato.
4 Du taakwa naanat kapéredi mu yadaka naané wani muké tépa kaapuk sanévéknwunakwa.
Yano méné yanan kapéredi mu yatnyéputiye méné wani muké tépa sanévéknwumarék yaké méné yo.
Méné naanat kutkalé yaménu naané kapéredi mu tépa yamarék yaké naané yo. Waga naané ménat waato.”

Naate dé wak.
5-6 Watakne dé derét kéga wak, “Sal guna du nak kéga yaké dé yo? Du nak gaan yadéka nyédé gubés dé déku duké yék. Ye dé gana gwésba téte dé waak, ‘Wuna du, wunéké kadému las tiyaaké méné yo. Bulaa wuna du nak dé nak gayét yéké yate yaabuba yéte dé wuna ga saabak. Saabadéka wuna kadému las kaapuk rakwa. Méné wunéké kadému las tiyaaménu wuné kukba kwayékataké wuné yo.’
7 Naate waadéka dé awula gaba ran du wak, ‘Bulaa wani muké wunat waatamarék yaké méné yo. Gwés wunébu tépék. Wuna baadi wuné wale widé de kwao. Bulaa wuné raapme ménéké kadému kwayémarék yaké wuné yo.’ Naate dé wak.
8 *Gunat wuné wakweyo. Dé ‘Wuna du’ naate, dé raapme kadému déké kwayémarék yaké dé yo. Wani du déku gwésba téte waasaakudu dé widé kwaaké mawulé yate, dé raapme wani du mawulé yadékwa kadému déké kwayéké dé yo.
9 *“Gunat wuné wakweyo. Guné Gorét waatasaakugunéran dé guném kwayéké dé yo. Kéni aja kudi mé véknwu. Guné sékalte sékalte véké guné yo. Guné gwésba viyaasaakugunéran gwés naapiké dé yo.

* **10:38-39:** Jo 11:1-2 * **10:41:** Jo 6:27 * **11:8:** Lu 18:5 * **11:9:** Jo 14:13-16

10 Du taakwa Gorét waatadaran dé deké akwi kwayéké dé yo. Du taakwa sékalte
sékalte de akwi véké de yo. Du taakwa gwésba viyaadaran gwés naapiké dé yo. Guné
wani aja kudi véknwute guné Gorét waatasaakuké guné yo. Waatagunu dé guna kudi
véknwuké dé yo.
11 “Kéni kudi wawo mé véknwu. Guné yaapa, guna baadi gukwami kwayégunuké
wado, guné kaabe kérae kwayéké guné yo, kapu yaga pulak? Wan kaapuk. Guné deké
gukwami kwayéké guné yo.
12 Guna baadi séraa gék kwayégunuké wado guné kulamagu kérae kwayéké guné yo,
kapu yaga pulak? Wan kaapuk. Guné deké séraa gék kwayéké guné yo.
13 Bulaa wani kudiké mé sanévéknwu. Guné kapéredi mawulé yakwa du rate guné
guna baadiké yéknwun mu guné kwayu. Awuréba rakwa ban guna yaapa yéknwun
mawulé yakwa du rate gunat talakne déku Yaamabi kwayéké dé yo, dérét waatakwa
du taakwaké.” Naate dé derét wak.

Jisas Bielsebul wale jébaa yadékwaké de wak

14 *Kutakwa dut nak kure téléka dé kudi kaapuk buldén. Yadéka Jisas wani kutakwat
wadéka lé wani dut kulaknyénytakne lé yaage yék. Yaage yéléka dé tépa kudi bulék.
Buldéka de du taakwa wani muké sanévéknwu wanévéknwuk.
15 Yadaka de du las wak, “Jisasna mawuléba akwi kutakwana némaan ban déku yé
Bielsebul dé wulae tu. Téte apa kwayédéka dé wadéka de kutakwa yaage yu.”
16 *Naate wadaka las de dérét wak, “Méné déknyényba vémarék yanan apa jébaa nak
yaménu naané véte kutdéngké naané yo, Got déku jébaa yaménuké ménat wadénké.”
17 Naate wadaka Jisas deku mawulé kutdéngte dé derét wak, “Kéni kudi mé véknwu.
Némaa gayéba rakwa du mawulé vétik yate kémba kémba rate waariyadaran de
rasaakumarék yaké de yo. Nakurak gaba rakwa du taakwa mawulé vétik yate deku
kapmu waariyadaran de wawo rasaakumarék yaké de yo.
18 Wani kudiké sanévéknwute akwi kutakwana némaan ban Seten déku du waleké
mé sanévéknwu. De mawulé vétik yate deku du taakwa wale waariyadaran de
rasaakumarék yaké de yo. Guné wunat wagunén pulak Seten déku du taakwa yaage
yédoké wadéran de rasaakumarék yaké de yo. Seten waga jébaa kaapuk yadékwa.
19 Guné wunéké kéni kudi guné wo. Akwi kutakwana némaan ban Bielsebul wuna
mawuléba téte wunéké apa tiyaadéka wuné wawuréka de kutakwa yaage yu. Wan
yénaa kudi guné wo. Guna du las de wawo wadaka de kutakwa yaage yu. Guna du
waga yadaka guné derét kéga kaapuk wagunékwa, ‘Bielsebul guna mawuléba téte
apa kwayédéka guné wagunéka de kutakwa yaage yu.’ Derét waga wamarék yate
samuké guné wunat wani kudi guné wo? Wuné de wale nakurak jébaa yawuréka de
de kutdéngék. Guné wunéké yénaa kudi guné wo.
20 Mé véknwu. Got wunéké apa dé tiyao. Tiyaadéka wuné kutakwat wawuréka de
yaage yu. Got wunéké waga apa tiyaadénké guné véte kutdéngké guné yo. Got némaan
ban rate du taakwaké miték védéran tulé débu yaak.
21-22 *“Kéni kudi mé véknwu. Apa yakwa du waariyadékwa mu kure déku gaké
téségédéran déku gwalmu akwi miték raké dé yo. Radu apat kapére yakwa du nak
yae wani du wale waariye déku vi waariyadékwa nak mu wawo kérae déku gwalmu
wawo kéraaké dé yo. Kérae dé wani gwalmu nak duké munikweké dé yo. Seten wani
apa yakwa du pulak. Wuné apat kapére yakwa du pulak. Wuna apa Setenna apat débu
talaknak.
23 “Wuné wale jébaa yamarék yakwa du taakwa de wuna maama de ro. Wuné du
taakwat wawuréka de wuna kémba de ro. Wuna du taakwat kutkalé yamarék yakwa
du taakwa de wuna du taakwat yaalébaanu.”

---

* **11:14:** Mt 9:32-34 * **11:16:** Mt 12:38, 16:1 * **11:21-22:** Kl 2:15

Kutakwa yaage ye gwaamale yaalénké dé wakwek

24 Wani kudi watakne dé Jisas derét kéga wakwek, “Kéni kudi mé véknwu. Kutakwa
ye lé nak duna mawuléba wulae te kulaknyénytakne lé yék. Maas viyaamarék yakwa
taaléba yeyé yeyate raléran taaléké lé sékalék. Sékalpatiye lé wak, ‘Wuné déknyényba
rawurén gat gwaamale yéké wuné yo.’
25 Naate watakne gwaamale yae lé vék wani duna mawulé yéknwun ye bakna tédéka.
26 Vétakne ye lé kutakwa nak taaba sékét nak taababa kayék vétiknét kwole yaak.
Kwole yaalén kutakwa yadan kapéredi mu taale yaan kutakwa yalén kapéredi mat
débu talaknak. Wani kutakwa akwi de wani duna mawuléba wulae ték. Déknyényba
nakurak kutakwa déku mawuléba wulae téléka dé wani du walkamu kapéredi mu dé
yak. Wupmalemu kutakwa déku mawuléba wulae tédaka dé wupmalemu kapéredi mu
yak.”

Got derét kutkalé yadéranké dé Jisas wakwek

27 Jisas wani kudi wakwedéka de dé wale tén wupmalemu du taakwa wani kudi
véknwuk. Véknwute lé taakwa nak némaanba kéga dérét waak, “Déknyényba ménat
kérae ménéké munyaa kwayén taakwat Got kutkalé yadu lé yéknwun mawulé yate
miték raké lé yo.”
28 *Naate waléka dé Jisas wak, “Wan adél. Wani muké sanévéknwumarék yate kéni
muké mé sanévéknwu. Gotna kudi véknwute wadékwa pulak yaran du taakwat Got
kutkalé yadu de yéknwun mawulé yate miték male raké de yo.” Naate dé Jisas wak.

Jisas Jona yan pulak apa jébaa yadéranké dé wakwek

29 Wupmalemu du béré taakwa béré yaate jawudaka dé derét kéga wakwek, “Kéni
tulé rakwa du taakwa kapéredi mu de yasaaku. Wunat de waato, wuné déknyényba
vémarék yadan apa jébaa yate Gotna apaké derét wakwatnyéwuruké. Gotna yéba kudi
wakwen du Jona yadén apa jébaa pulak male yaké wuné yo. Nak apa jébaa deké
yamarék yaké wuné yo.
30 Déknyényba Jona Ninivat ye dé yadan kapéredi muké derét kudi wakwek. Jona
yadén pulak wuné yo. Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan wuné kéni tulé rakwa du
taakwat yadan kapéredi muké kudi wakweyo.
31 Déknyényba némaa taakwa nak, séknaa képmaaba yae lé némaan ban Solomonna
kudi véknwuké lé séknaa yaabuba yék. Dé yéknwun mawulé pukaakwa du radéka
wuné kéba téte guné wale kudi bulkwa du wuné yéknwun mawulé pukaakwa du rate
Solomonét wunébu talaknak. Kukba Got némaa kot véknwute némaan ban radéran
tulé wani némaa taakwa raapme Gotna ménibа téte lé gunat waké lé yo, ‘Wuné séknaa
saaknaba wuné yaak. Yae Solomonna kudi wuné véknwuk. Jisasna kudi Solomonna
kudit débu talaknak. Guné Jisasna kudi kaapuk véknwugunén. Waga yate némaa
kapéredi mu guné yak.’ Waga wani taakwa waké lé yo.
32 Déknyényba Ninivaba ran du taakwa de Jonana kudi véknwutakne yadan kapéredi
mu de kulaknyényék. Jona némaan du radéka wuné kéba téte kudi bulkwa du
wuné némaan ban rate Jonat wunébu talaknak. Kukba Got némaa kot véknwute
némaan ban radéran tulé Ninivaba ran du taakwa Gotna ménibа téte de gunat waké
de yo, ‘Jona naanat Gotna kudi wakwedéka naané véknwute yanan kapéredi mu
kulaknyénytakne naané Gotna kudi miték véknwuk. Jisas Jonat talakne gunat Gotna
kudi wakwedéka guné yagunén kapéredi mu kulaknyénymarék yatakne guné Gotna
kudi kaapuk véknwugunén. Waga yate guné némaa kapéredi mu yak.’ Naate waké de
yo gunat.”

Miték male radaranké dé Jisas kudi wakwek

* **11:28:** Lu 8:21; Re 1:3

33 Wani kudi watakne dé derét kéga wakwek, “Kéni aja kudi mé véknwu. Du téwayé sérakne kure yae sapgutaknadan awu gwaléba kaapuk paakutaknadakwa. De jaabéba de akutakno. Akutaknadaka waba rakwa akwi du taakwa de miték vu.
34 Guna méni wan gaba tékwa gwés pulak. Wani gwés naapidaka gaba nyaaka dé yo. Guné yéknwun mu male végunéran guna mawulé miték téké dé yo. Yadu guna sépé miték tédu guné nyaakaba raké guné yo. Guné kapéredi mu male végunéran guna mawulé miték témarék yaké dé yo. Guna mawulé miték témarék yadéran guna sépé miték témarék yadu guné gaankétéba raké guné yo.
35 Guné waga ramuké guné jérawu yaké guné yo.
36 Guna mawulé miték male tédéran guné nyaakaba male rate yéknwun mu yate miték male raké guné yo.”

Parisina du apa kudiké kutdéngkwa du wawo de yadan kapéredi muké dé Jisas kudi wakwek

37 *Jisas wani kudi wakwebutidéka dé Parisina du nak dérét wak, dé yae dé wale kadému kaduké. Wadéka dé yae déku gat wulae dé wale kaké nae dé rak.
38 *Radéka dé Parisina du vék. Védéka dé deku apa kudi wadén pulak déku taaba taale yakutnyémarék yadéka dé sanévéknwu wanévéknwuk.
39 Yadéka dé Némaan Ban Jisas dérét wak, “Guné Parisina du, guné awu yakutnyéte kapasaknwu male guné yakutnyu. Yaalésaknwu kaapuk yakutnyégunékwa. Yagunéka yaalé kapéredi dé yo. Guné guna sépéké sanévéknwute wupmalemu gwalmu nak du taakwat bakna nyégéle wupmalemu kapéredi mu las wawo yagunéka guna mawulé kapéredi dé yo, wani awuna yaalésaknwu kapéredi yadékwa pulak.
40 Guné waagété yakwa du guné. Got guna sépé kuttakne guna mawulé wawo dé kuttaknak. Waga yadénké guné kaapuk miték sanévéknwugunékwa.
41 Guné yéknwun mawulé yate gwalmu yamarék du taakwaké gwalmu kwayéké guné yo. Kwayégunu guna mawulé miték téké dé yo Gotna ménība.
42 “Guné Parisina du, kapéredi mu gunéké yaaké dé yo. Guné akwi gwalmu muniye tabé nak taaba sékét nak taababa kayék wan véti wan véti takne guné nakurak tabé Gotké kwayu. Waga kwayéte guné akwi kutjo wawo muniye tabé nak taaba sékét nak taababa kayék wan véti wan véti takne guné nakurak tabé Gotké guné kwayu. Kutjo wan némaa mu kaapuk. Wan makwal mu. Guné wani makwal muké sanévéknwute guné kéni némaa muké kaapuk sanévéknwugunékwa. Guné nak du taakwat kutkalé yaké guné yo. Guné Gotké mawulat kapére yaké guné yo. Guné guna gwalmu muniye tabé nak taaba sékét nak taababa kayék wan véti wan véti takne nakurak tabé Gotké kwayégunékwa wan yéknwun. Wani mu kulaknyénymarék yaké guné yo. Wani makwal mu yate wakwewurén némaa mu wawo yagunu mukatik miték yakatik guné yak.
43 *“Guné Parisina du, gunéké kapéredi mu yaaké dé yo. Guné Gotna kudi bulnakwa gat wulae némaan duna taaléba raké guné mawulé yo. Guné du taakwa jawudakwa taaléba yeyé yeyagunu nak du taakwa gunat véte kéga wadoké guné mawulé yo: ‘Wan naana némaan du dewa yaakwa.’ Naate wadoké guné mawulé yo.
44 “Gunéké kapéredi mu yaaké dé yo. Guné déknyényba kiyaadaka rémdan waagu pulak. Kukba ran du wani waagu tékwa képmaa takuba yeyé yeyate rémdan waaguké kutdéngmarék yadakwa pulak, nak du taakwa guna kapéredi mawuléké kaapuk kutdéngdan. Yate de guné wale tu.”
45 Jisas wani kudi wakwedéka dé apa kudiké kutdéngkwa du nak dé dérét wak, “Némaan du, méné waga wate naanat wawo méné waatiyu.”
46 Naate wadéka dé kéga wakwek, “Guné apa kudiké kutdéngkwa du, gunéké wawo kapéredi mu yaaké dé yo. Du nak wupmalemu apakélé mu yaatadéka nak du yae

* **11:37:** Lu 14:1 * **11:38:** Mt 15:1-2 * **11:43:** Lu 20:46

las wawo akutaknedékwa pulak, guné apa jébaa las wawo du taakwaké guné kwayu. Kwayéte derét guné kéga wakweyo, ‘Guné kéni apa kudi akwi véknwute wadékwa pulak yaké guné yo.’ Naate wagunéka de wani kudi véknwute wadékwa pulak yaké apakélé jébaa de yo. Yadaka guné deké mawulé lékmarék yate derét kutkalé kaapuk yagunékwa.

47 “Gunéké kapéredi mu yaaké dé yo. Déknyényba guna képmawaara de Gotna yéba kudi wakwen duwat viyaapéreknék. Yadaka guné rémdan taaléba yéknwun mu takno.

48 Guna képmawaara viyaapérekne rémdan duna taaléba waga yéknwun mu takne guné wo, ‘Naana képmawaara yadan muké naané kusékéru.’

49 Naate wagunékwaké yéknwun mawulé pukaakwa ban Got dé wak, ‘Wuné wuna yéba kudi wakwekwa du wuna kudi kure yékwa duwat wawo wawuru de Isrelna du taakwaké yéké de yo. Yédo lasnyét yaalébaante lasnyét viyaapérekgé de yo.’

50-51 *Naate wadéka waga yadaka guné kutdéngék. Déknyényba guna képmawaara Gotna yéba kudi wakwen duwat de viyaapéreknék. Taale Ken déku wayékna Ebelét dé viyaapéreknék. Got kéni képmaa kuttakne walkamu radéka Ken dé Ebelét viyaapéreknék. Viyaapérekdéka de guna képmawaara viyaapérekgére ye ye kukba de Sekaraiat viyaapéreknék. Dé Gotna gana nyédéba tédéka de dérét viyaapéreknék. Viyaapérekdanké bulaa guné kéni tulé rakwa du gunat wuné wakweyo. Got yadan kapéredi muké sanévéknwute guné deku képmawaara waga kapéredi mu yagunénké wawo sanévéknwute gunat némaanba yakataké dé yo.

52 “Guné apa kudiké kutdéngkwa du, guné kapéredi mu yaaké dé yo. Guné Gotké yédakwa yaabuké walkamu guné kutdéngék. Kutdéngte guné wani yaabuba yémuké guné kélik yak. Yate guné wani yaabuba yéké mawulé yakwa du taakwat waatiguné de wani yaabuba kaapuk yédan.” Naate dé Jisas wak.

53-54 *Watakne yédéka de apa kudiké kutdéngkwa du Parisina du wawo deku mawuléba de wak, “Sal dé naana kudi kaatate kapéredi kudi las waké dé yo? Wadu naané dérét kotimké naané yo.” Naate wate dérét waatite de wupmalemu kudi dé wale bulék.

12

Yénaa yadakwaké de jérawu yadoké dé wakwek

1 *Wupmalemu du béré taakwa béré yae jawe tédaka taalé dé sékéréknék. Yadéka las de las duna maanba akik. Akidaka dé Jisas déku duwat taale kéni kudi wak, “Jérawu yaké guné yo. Parisina duna yis kutmarék yaké guné yo. Wani kudi wakwete wuné yénaa yadakwa kudiké wuné wakweyo.

2 Paakudan mu kukba wupmalemu du taakwa de véké de yo. Akélak wakwedan kudi kukba wupmalemu du taakwa véknwuké de yo.

3 Guné gaan rate bulgunén kudi du taakwa nyaa véknwuké de yo. Guné gaba rate akélak bulgunén kudi kukba kaapaba wakwedo akwi du taakwa kutdéngké de yo.

Gotké wup yadaranké dé Jisas kudi wakwek

4 “Wuna du, gunat kéga wakweké wunék. Guné képmaaba rakwa duké wup yamarék yaké guné yo. De gunat viyaapérekne kukba gunat yaalébaanké yapatiké de yo.

5 *Guné awuréba rakwa ban Gotké wup yaké guné yo. Képmaaba rakwa du gunat viyaapérekdo Got gunat yaa yaansaakukwa taalat yatjadaké dé apa yo. Yadékwaké sanévéknwute guné déké wup yaké guné yo.

6 *“Guné kutdéngék. Du taakwa makwal yéwaa vétik kwayéte de api naktaba kérao. Wani api wan makwal mu male. Got wani apiké dé sanévéknwu.

---

* **11:50-51:** Jen 4:8 * **11:53-54:** Lu 6:11, 19:47, 20:20 * **12:1:** Mt 16:12 * **12:5:** Je 4:12 * **12:6:** Lu 12:24

7 Got gunéké wawo dé sanévéknwu. Akwi muké dé kutdéngék. Guna maaknaba
tékwa nébé akwi naaknwe wani muké wawo dé kutdéngék. Kutdéngte dé gunéké miték
vu. Védékwaké sanévéknwute gunéwup yamarék yaké gunéyo. Api wan makwal mu.
Du taakwa wan némaa mu. Got makwal apiké waga miték véte gunéké miték male
véké dé yo.” Naate dé Jisas derét wak.

Deké “Wuna du” naadéranké dé Jisas wakwek

8 Watakne dé derét wak, “Gunat wuné wakweyo. Du las wupmalemu du taakwana
méniba téte nak nak kéga wadaran, ‘Wuné Jisasna du.’ Naate wadaran kukba wuné
Akwi Du Taakwana Nyaan Gotna gayéba rate déku kudi kure giyaakwa duna ménib a
téte wuné derét waké wuné yo, ‘Kéni du wan wuna du.’ Naate waké wuné yo.

9 *Du las wupmalemu duna ménib a téte nak nak kéga wadaran, ‘Wuné Jisasna du
kaapuk.’ Naate wadaran wuné Gotna gayéba rate déku kudi kure giyaakwa duna
ménib a téte wuné derét waké wuné yo, ‘Wani du wan wuna du kaapuk.’ Naate waké
wuné yo derét.

10 *“Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan wuné ro. Du taakwa wunat wasélékte wunéké
kapéredi kudi wakwetakne, wani kapéredi kudiké kélik ye kulaknyénydaran, Got
wani kapéredi mu yatnyéputiké dé yo. De wasélékte Gotna Yaamabiké kapéredi kudi
wakwedaran Got wani kapéredi mu yatnyéputimarék yaké dé yo.

11 *“Du las gunat Gotna kudi buldakwa gat kure yéte, némaan duké wawo kure yédo,
guné deku ménib a téte, guné wup yamarék yate, guna mawulébaka wamarék yaké
guné yo, ‘Naané samu kudi wakweké naané yo? Deku kudi yaga pulak kaataké naané
yo?’

12 Waga wamarék yaké guné yo, wani tulé Gotna Yaamabi wakwegunéran kudi gunat
wakwedéran bege.” Naate dé derét wak.

Yéwaamama duké dé Jisas aja kudi wakwek

13 Jisas wale wupmalemu du taakwa de ték. De wale tén du nak dé Jisasnyét wak,
“Némaan du, méné wuna némaadut waménu dé ana yaapana gwalmu muniye dé
wunéké las tiyaaké yo. Waga wuné mawulé yo.”

14 Naate wadéka dé Jisas wak, “Kiyadé wak wuné wani jébaa bénéké yawuruké?”

15 *Naate watakne dé derét wak, “Guné jérawu yaké guné yo. Guné nak duna
gwalmuké génmarék yaké guné yo. Wupmale gwalmu duna mawulé kutkalé yaké dé
yapatiyu. Du taakwa kulé mawulé kérae miték rasaakuké, de wupmale gwalmuké
sanévéknwumarék yaké de yo.”

16 *Naate watakne dé derét aja kudi nak kéga wakwek, “Yéwaamama du nak déku
képmaaba dé wupmalemu kadému yéknwun ye dé ték.

17 Tédéka dé yéwaamama du déku mawuléba dé wak, ‘Wuna kaadi ga wupmalemu
kaapuk kwaakwa. Bulaa samu yaké wuné yo?’

18 Naate sanévéknwute dé wak, ‘Bulaa kéga yaké wuné yo. Wuné kaadi ga akwi pérae
apakélé ga kaaké wuné yo. Kaatakne akwi kadému nak gwalmu wawo wuné waba
taknaké wuné yo.

19 *Takne wuné wuna wuraanyanét waké wuné yo: Méné, ména wupmalemu
yéknwun gwalmu wupmalemu kwaaré raké dé yo. Radéranké sanévéknwute méné
bulaa yaap raké méné yo. Méné kadému gu kate dusék yate raké méné yo. Naate wate
wuné miték male raké wuné yo.’

---

* **12:9:** Lu 9:26 * **12:10:** Mt 12:24-31 * **12:11:** Lu 21:12-15 * **12:15:** 1 Ti 6:9-10 * **12:16:** 1 Ti 6:17
* **12:19:** Je 4:13-15

20 Naate wadéka dé Got dérét wak, ‘Méné waagété du. Bulaa gaan kwae kiyaaké méné yo. Kiyaaménu taknaménén gwalmu kiyadé kéraaké yo?’ Waga dé Got dérét wak.
21 *Bulaa gunat wuné wakweyo. Kéni képmaaba rate wupmalemu gwalmu kéraakwa du taakwa de wani du pulak de ro. Rate Gotna ménida de gweba du taakwa de ro.”

Bakna muké sanévéknwudakwaké dé Jisas wakwek

22 Wani kudi watakne dé Jisas déku duwat wak, “Wani muké sanévéknwute wuné gunat wo. Guné wup yate kadému gu baapmu wutké wawo sanévéknwu wanévéknwumarék yaké guné yo.
23 Kadému, gu, baapmu wut wan bakna mu. Némaa mu kaapuk. Guné wani muké sanévéknwu wanévéknwumarék yaké guné yo. Got wadék guné ro. Guna sépé guna mawulé guna wuraanyan yadék guné ro. Wan némaa mu.
24 *Guné apit mé vé. De kadému kaapuk yaanandakwa. De kadému kaapuk kéraadakwa. De kadému kaadi gaba kaapuk taknadakwa. Yadaka Got dé deké kadému kwayu. Api wan makwal mu. Guné du guné némaa mu. Got waga apiké kadému kwayédu guné kutdéngké guné yo. Guné wawo kadému kwayéké dé yo.
25 Mé véknwu. Guna du nak kwaaré las wawo raké sanévéknwu wanévéknwudéran dé watakne kwaaré las wawo raké apa yaké dé yo, kapu kaapuk? Wan kaapuk. Déku kapmu watakne kwaaré las wawo raké yapatiké dé yo.
26 Guné wani makwal mu yaké yapatite samuké guné nak muké guné sanévéknwu wanévéknwu? Guné waga yamarék yaké guné yo.
27 “Guné maaweké mé sanévéknwu. Naané wani maawe kaapuk yaanannakwa. De bakna de yaalo. De jébaa kaapuk yadakwa. De baapmu wut kaapuk kétaapadakwa. Yadaka Got dé deké miték vu. Deké dé yéknwun nyaap dé kwayu. Déknyényba wupmalemu gwalmu yan némaan ban nak déku yé Solomon yéknwun baapmu wut dé kusok. Yate wani maawe pulak kusokwa yéknwun mu kaapuk kusodén. Maawe kusokwa yéknwun mu Solomon kuson yéknwun mat débu talaknak.
28 Got wani maaweké dé miték vu. Wani maawe walkamu male téké de yo. Bulaa de tu. Séré kiyaaké de yo. Kiyaado du taakwa wani maawe péle yaa tuké de yo. Wani maawe wan makwal mu male. Guné du guné némaa mu. Guné Gotké kaapuk miték sanévéknwugunékwa. Yate guné wup yate guné wo, ‘Naanéké miték véké dé yo kapu kaapuk?’ Naate wate bulaa guné mé sanévéknwu. Got maawe waga kusodu véte guné kutdéngké guné yo. Guné baapmu wut kwayéké dé yo.
29 Waga kutdéngte guné wup yamarék yate kagunéran kadému, kagunéran guké, sanévéknwu wanévéknwumarék yaké guné yo.
30 Waga yamarék yaké guné yo, awuréba rakwa ban guna yaapa guné wani muké yapatigunékwaké kutdéngdén bege. Kwatkwa du taakwa de wani muké de sanévéknwu wanévéknwu. Guné de yakwa pulak wani muké sanévéknwu wanévéknwumarék yaké guné yo.
31 Yate guné Gotna kémba yaale déku jébaa yaké mawulat kapére yaké guné yo. Waga yagunéran dé gunéké wani mu kwayéké dé yo.” Naate dé derét wak.

Gotna gayéba miték rasaakudaranké dé Jisas wakwek

32 *Watakne dé déku duwat wak, “Guné, wuna du, guné walkamu du guné ro. Guna yaapa Got dé yéknwun mawulé yo, guné déku kémba ragunu dé némaan ban rate gunéké miték védéranké. Yadékwaké guné wup yamarék yaké guné yo.
33 Guné guna gwalmu kwayéte yéwaa nyégéle gwalmu yamarék du taakwaké kwayéké guné yo. Kéni képmaaba wut jégwaa yadéka sél yakwa du gwalmu sél yadaka

* **12:21:** Mt 6:19-21 * **12:24:** Sam 147:9; Lu 12:7 * **12:32:** Jo 10:11, 27-28

biyaak gwalmu de kérépaknu. Waga yado guna gwalmu akwi kaapuk yaké dé yo. Guné Gotna jébaa kutte yéknwun jébaa yagunéran kukba Got gunat kaatate gunat kutkalé yadu guné dé wale miték rasaakuké guné yo apuba apuba.
34 Kéni képmaaba gwalmu jawutaknakwa du taakwa de kéni képmaana muké de mawulat kapére yo. Gotna gayéba raké sanévéknwukwa du taakwa de dé wale miték rasaakuké de mawulat kapére yo." Naate dé wak.

Némaan ban gwaamale yaadéranké raségékwa duké dé wakwek

35-36 *"Mé véknwu. Wuné gwaamale yaawuréran tuléké miték raségéké guné yo. Kéni aja kudi mé véknwu. Jébaa yakwa duna némaan ban dé taakwa yaran du wale kadému kaké dé yék. Yédéka de déku jébaa yakwa du déké sanévéknwute baapmu wut gitakne yaa sérakne déké de miték raségék, dé gwaamale yae gwésba viyaadu de déké gwés bari naapikweké. Guné, wani du pulak, wuné guna némaan banké miték raségéké guné yo.
37 Deku némaan ban gwaamale yaaduké, déku jébaa yakwa du miték raségédaran de yéknwun mawulé yate miték raké de yo. Deku némaan ban déké miték raségédaranké kutdéngdu déku mawulé deké yéknwun yaké dé yo. Yadu dé wadu de raké de yo. Rado déku kapmu jébaa yakwa duna jébaa yate dé deké kadému kwayéké dé yo, de miték kadoké.
38 Dé nyédé gaan gwaamale yae de déké miték raségédo védu de yéknwun mawulé yaké de yo.
39 "Guné kéni kudiké mé sanévéknwu. Gana bapadu sél yakwa du yaaran tuléké kutdéngdu mukatik de déku gat wulaamarék yadoké dé wani tulé miték raségékatik dé yak.
40 Guné, dé yadéran pulak, guné wawo miték raségéké guné yo. Guné kaapuk kutdénggunén. Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan, yani tulé gwaamale yaaké wuné yo? Guné wunéké miték raségéké guné yo, kutdéngmarék yagunéran tulé gwaamale yaawuréran bege."

Yéknwun jébaa yakwa duké, kapéredi jébaa yakwa duké dé wakwek

41 Jisas wani kudi wadéka dé Pita wak, "Némaan Ban, naanéké male sanévéknwute méné wani kudi wakwek, kapu akwi du taakwat méné wakwek?"
42 *Naate wadéka dé Némaan Ban Jisas wak, "Jébaa yakwa duké miték téségékwa du yéknwun mawulé yate kéga yaké dé yo. Déku némaan ban dérét kéga waké dé yo, 'Méné wuna jébaa yakwa duké téségéte deké kadému kwayéké méné yo.' Naate watakne yédu dé waga yaké dé yo.
43 Yadu kukba déku némaan ban gwaamale yae véte waké dé yo, 'Méné jébaa miték ménébu yak. Wan yéknwun.' Naate wadu dé yéknwun mawulé yate miték raké dé yo.
44 Déku némaan ban yadén yéknwun jébaa véte waké dé yo, 'Méné gwaamale yaawuréran nyaaké kutdéngmarék yate, méné yéknwun jébaa ménébu yak. Wan yéknwun. Bulaa méné wuna akwi gwalmuké miték véké méné yo.' Naate waké dé yo, yéknwun jébaa yan dut.
45 Kapéredi mawulé yate kapéredi jébaa yakwa du déku mawuléba kéga waké dé yo, 'Wuna némaan ban nak gayét ye dé bari gwaamale yaamarék yaké dé yo.' Naate watakne dé jébaa yakwa du taakwat viyae wupmalemu kadému kate, waagété gu kate, waagété yaké dé yo.
46 Yate déku némaan banké sanévéknwumarék yadu wani tulé déku némaan ban gwaamale yaaké dé yo. Kutdéngmarék yadéran tulé gwaamale yaaké dé yo. Yae yadén kapéredi mu véte dé wadu dérét viyaado kiyaaké dé yo. Kiyae dé kapéredi mu yan nak du taakwa wale kapéredi taaléba raké dé yo.

---

* **12:35-36:** Mt 25:1-13; Mk 13:32-37 * **12:42:** Mt 25:19-21

47 *“Déku némaan ban mawulé yadékwa jébaaké kutdéngén du, dé wani jébaa yamarék yadéran déku némaan ban wadu de dérét némaanba viyaaké de yo.
48 Déku némaan ban mawulé yadékwa jébaaké kutdéngmarék yan du, dé wani jébaa yamarék yadéran déku némaan ban wadu de dérét kwekére viyaaké de yo. Got du taakwaké las wupmale jébaa kwayédéka de déké wupmale jébaa yakwedoké dé mawulé yo. Got du taakwaké las wupmalemu jébaa kwayédéka de déké wupmalemu jébaa yakwedoké dé mawulé yo.” Naate dé Jisas derét wak.

Jisas dé yaak du taakwa kémba kémba radoké

49 Watakne dé derét wak, “Wuné yae kéni képmaaba yaa pulak sérakgé wuné yo. Wani jébaa yaké wuné yaak. Wani jébaa bari yabutiké wuné mawulé yo.
50 *Taale apakélé kaagél kutké wuné yo. Bari kutké wuné mawulé yo. Kure wuné miték raké wuné yo.
51 Yaga guné wo? Akwi képmaaba rakwa akwi du taakwa waariyamarék yate miték radoké wuné yaak, kapu kaapuk? Wan kaapuk. Yaawurénké du taakwa las wuna kudi miték véknwudo deku kém rékaréka yate de wale waariyaké de yo. Yaawurénké du taakwa las wuna kudiké mawulé yado las wuna kudiké kélik yate kémba kémba raké de yo.
52 Yate kéni tulé kukba wawo nak gaba rakwa du taakwa kés mawulé nak mawulé yate kém vétikba raké de yo. Du kupuk nak kém pulak rado du vétik nak kém pulak raké bét yo. Taakwa vétik nak kém pulak rabéru taakwa kupuk nak kém pulak raké de yo.
53 Yaapa deku baadi wale waariyaké de yo. Néwaa deku takwanyangu wale waariyaké de yo. Yawutakwa deku méyaasgu wale waariyaké de yo.” Naate dé Jisas wak, de déku kudiké mawulé yadaranké.

Yaaran muké kutdéngdoké dé Jisas kudi wakwek

54 Wani kudi watakne dé wale tén du taakwat dé wak, “Guné apakélé wimut kutdéka véte kutdéngte guné wo, ‘Bulaa maas viyaaké dé yo.’ Naate wagunéka dé maas viyao.
55 Guné gaan wupmale kun kwaarat véte kutdéngte guné wo, ‘Séré apakélé nyaa véké dé yo.’ Waga wagunéka dé apakélé nyaa vu.
56 Guné yénaa yakwa du taakwa guné. Guné nyétba kwaakwa mu képmaaba yaalakwa mu véte guné kutdéngék. Maas viyaaké dé yo. Nyaa véké dé yo. Waga kutdéngte samuké guné yawurékwa apa jébaa véte guné wunéké kaapuk miték kutdénggunén?

Derét waatikwa du wale kudi buldaranké dé wakwek

57 “Samuké guné yéknwun muké kaapuk kutdénggunén? Guné kapmu miték sanévéknwe yéknwun muké wakweké guné yo.
58 Du las gunat kotké yadaran guné de wale yaabuba yéte de wale kudi bulte de wale kudi giké guné yo. Nakurak mawulé yaké guné yo. Guné de wale wani kudi gimarék yagunéran sal de gunat kot véknwukwa némaan banké kure yédo dé wadu de gunat raamény gaba taknaké de yo? Taknado guné waba rasaakuké guné yo.
59 Kot véknwukwa némaan ban wadén akwi yéwaa gunat waatin duké kwayégunu, wani tulé male raamény ga kulaknyénytakne yaale miték yéké guné yo. Adél wuné gunat wakweyo.” Naate dé Jisas wak.

13

Yadan kapéredi mu kulaknyénydaranké dé wakwek

* **12:47:** Je 4:17 * **12:50:** Lu 9:22, 2:34

1 Wani tulé du las Jisaské yae de dérét wak, “Némaan du Yerot wadéka déku du
Galilina képmaat yae de Galilina duwat las viyaapéreknék. Wani du Gotké kwaami
viyae tuwe kwayédaka wani tulé Yerotna du de derét viyaapéreknék.”
2 Naate wadaka Jisas dé derét wak, “Galilina du waga kiyaadanké yaga guné
sanévéknwu? Wani du wupmalemu kapéredi mu yadaka yadan kapéredi mu nak du
yan kapéredi mat débu talaknak, kapu kaapuk?
3 Wan kaapuk. Gunat wuné wo. Guné yagunén kapéredi mu kulaknyénymarék
yagunéran de kiyaadan pulak guné wawo kiyaaké guné yo.
4 Guné kutdéngék. Déknyényba Siloamba kwaan sémény ga wupmale (18) du ténba
akére dé derét takupéreknék. Bulaa yaga guné sanévéknwu? Waga takupérekdén du
yadan kapéredi mu dé Jerusalemba rakwa nak du yan kapéredi mat débu talaknak,
kapu yaga pulak?
5 Wan kaapuk. Gunat wuné wakweyo. Guné yagunén kapéredi mu kulaknyénymarék
yagunéran de kiyaadan pulak guné wawo kiyaaké guné yo.”

Sék akumarék yan miké dé Jisas kudi wakwek

6 Wani kudi watakne dé Jisas kéni aja kudi derét wakwek, “Kwaabi pulak mi nak dé
duna wain yaawiba ték. Tédéka wupmalemu apu wani du dé yaak, sék las géléké. Yae
dé vépatik.
7 Vépatite dé wain yaawiba jébaa yakwa dut wak, ‘Kwaaré kupuk sék akukwa tulé
wuné kéni miba sék las géléké wunébu yaak. Yae wuné vépatik. Méné wani mi véléké
méné yo. Yéknwun képmaaba bakna témarék yaké dé yo.’
8 Naate wadéka dé wak, ‘Némaan du, waga yamarék yaké ané yo. Kéni kwaaré
wawo dé mé tu. Tédu wuné wani mi baapaba képmaa vae, képmaa yéknwun yaduké
bulmakawuna di taknaké wuné yo.
9 Taknawuru sal aniké kwaaré sék akuké dé yo? Waga akudéran wan yéknwun.
Akumarék yadu méné véléké méné yo.’ Naate dé wak.” Waga dé Jisas derét wakwek.

Yaap ra nyaa dé Jisas taakwat nak kutnébulék

10 *Yaap ra nyaa nak dé Jisas Gotna kudi buldakwa gaba rate du taakwat Gotna
jébaaké dé yakwatnyék.
11 Yakwatnyédéka lé kutakwa kure tén taakwa lé nak waba rak. Wani kutakwa lérét
kure téléka léku sépékwaapa apa yamarék yadéka léku butgul dé anygwa yak. Yadéka
lé kedéng téké lé yapatik. Wupmalemu (18) kwaaré lé waga rak.
12 Raléka Jisas lérét véte waadéka yaaléka dé lérét wak, “Nyéna, bulaa nyénébu
yéknwun yak.”
13 Naate wate déku taaba wani taakwat kutdéka lé bari kedéng ték. Téte lé Gotna
yéba kevéréknék.
14 Jisas yaap ra nyaa lérét waga kutnébuldénké dé Gotna kudi buldakwa gana némaan
ban rékaréka yak. Yate dé waba tén du taakwat wak, “Naané jébaa yanaran nyaa
nak taaba sékét nak taababa kayék nakurak. Guna sépékwaapa kapére yadu dé gunat
kutnébulduké mawulé yagunéran guné jébaa yanakwa nyaa yaaké guné yo. Guné yaap
ra nyaa waga yamarék yaké guné yo.” Naate dé wak.
15 Wani du waga wadéka dé Jisas wak, “Guné wan yénaa yakwa du guné. Akwi
nyaa guné ye bulmakawu donki tékwa gat wulae baagwi lépmwénye guné derét kure
gwaadu, gu kadoké. Yaap ra nyaa wawo guné wani jébaa yo.
16 Naana képmawaara Ebrayam wan léku képmawaara wawo. Seten wadéka lé déku
taababa raléka wupmalemu (18) kwaaré léku butgul anygwa dé yak. Yadénké yaap ra
nyaa wuné lérét kutkalé yate lérét Setenna taababa kéraawurékwa wan yéknwun.”

---

* **13:10:** Lu 6:1-6, 14:1-6

17 Naate wadéka de déku maama nyékéri yate de akélak rak. Radaka waba tén nak
du taakwa yadén akwi yéknwun jébaaké de yéknwun mawulé yate dusék takwasék yak.

Mastet sékgé dé Jisas kudi wakwek

18 Du taakwa waga yadaka dé Jisas derét wak, “Got némaan ban rate du taakwaké
miték védéranké yaga wakwewuru guné kutdéngké guné yo? Yaga yate déku makwal
kém apakélé kém raké dé yo? Wani muké gunat wakweké wunék.
19 Wani kém wan misék nak pulak. Wani misékna yé mastet. Mastet sék wan
nak misék pulak kaapuk. Wani misék wan makwali sék. Du nak wani misék kérae
dé kadému yaanandékwa képmaaba pukaak. Pukaadéka wure apakélé ye dé wani
képmaaba tékwa mit débu talaknak. Apakélé mi tédéka de api yae de wani mi gaaléba
kwaat sétakne rak.”

Yiské dé Jisas kudi wakwek

20 Wani kudi watakne dé kéga wakwek, “Got némaan ban rate du taakwaké miték
véké dé yo. Wani du taakwa kulé mawulé yate kulé du taakwa yaalaké de yo.
21 Wani du taakwa wan yis pulak. Taakwa nak yis kérae lé pélawa wale sélorék.
Sélotléka dé wani pélawa nak pulak mu dé yaalak. Nak pulak mu yaalan pulak, Gotna
du taakwa kulé du taakwa yaalaké de yo.” Naate dé Jisas derét wak.

Makwal gwéské dé Jisas kudi wakwek

22 Watakne wani gayé kulaknyénytakne Jerusalemét yéké dé mawulé yak. Yate wani
yaabuba yéte dé wupmalemu gayét yék. Ye dé wupmalemu du taakwat Gotna jébaaké
dé yakwatnyék.
23-24 Yadéka dé du nak dérét wak, “Némaan Ban, wupmalemu du taakwa Gotna
kémba wulaaké de yo, kapu walkamu du taakwa male déku kémba wulaaké de yo?”
Naate waatadéka dé waba tén du taakwat dé wakwek, “Du taakwa apuba apuba miték
rasaakudaran gayéna gwés wan apakélé gwés kaapuk. Wan makwal gwés. Gunat
wuné wakweyo. Guné wani gwésba wulaaké guné apa jébaa yate apat kapére yaké
guné yo. Wupmalemu du taakwa wani gwésba wulaaké mawulé yate de yapatiké de
yo.
25 *Wani gayéna némaan ban raapme wani gwés tépéké dé yo. Tépédu guné yae
kaapaba téte gwésba viyaate kéga waké guné yo, ‘Némaan Ban, naanéké mé gwés
naapitiyaa.’ Waga wagunu gunat kéga waké dé yo, ‘Guné yani gayéba guné yaak?
Wuné gunat las kaapuk kutdéngwurén.’
26 Waga wadu guné kéga waké guné yo, ‘Naané méné wale kadému gu naané kak.
Méné naana gayéna yaabuba téte méné naanat kudi wakwek.’
27 Waga wagunu dé gunat kéga waké dé yo, ‘Gunat wuné wakweyo. Wuné guné
yaagunén gayé wuné las kaapuk kutdéngwurén. Guné kapéredi mu yakwa du taakwa
guné. Guné akwi wunat kulaknyénytakne yéké guné yo.’
28 *Naate wadu kaapaba téte géraaké guné yo. Guné véké guné yo naana képmawaara
Ebrayam, Aisak, Jekop, Gotna yéba déknyényba kudi wakwen akwi du wawo Gotna
gayéba rado. Véte guné wani gayéba raké mawulé yate kaapaba téte némaanba géraaké
guné yo.
29 Yagunu de nyaa yaalakwa taaléba yaaran du taakwa, nyaa dawulikwa taaléba
yaaran du taakwa, akwi taaléba yaaran du taakwa yae Gotna gayét wulae rate kadému
kaké de yo.
30 Gunat wuné wakweyo. Bulaa bakna rakwa du taakwa de las kukba némaan du
taakwa raké de yo. Bulaa rakwa némaan du taakwa de las kukba bakna du taakwa
raké de yo.” Naate dé Jisas derét wak.

---

* **13:25:** Lu 6:46 * **13:28:** Mt 8:11-12

Jisas Jerusalemba ran du taakwaké dé némaa mawulé léknék

31 Wani tulé de Parisina du las yae de Jisasnyét wak, “Galilina némaan ban Yerot ménat viyaapérekgé dé mawulé yo. Waga yadékwaké méné kéni gayé kulaknyénytakne méné nak gayét yéké méné yo.”
32 Naate wadaka dé derét wak, “Guné ye wani yénaa yakwa dut kéga waké guné yo, ‘Mé véknwu. Jisas kéga dé wo: Bulaa, séré kutakwat wawuru de yaage yéké de yo. Kiyakiya yakwa du taakwa, sépékwaapa kapére yan du taakwat wawo, wuné kutnébulké wuné yo. Nyaa kupuk yédu wuna jébaa yabutiké wuné yo.
33 Bulaa, séré, maa, wuné Jerusalemét yédakwa yaabuba yéké wuné yo. Déknyényba Gotna yéba kudi wakwen duwat Jerusalemba de viyaapéreknék. Wuné wawo Gotna yéba kudi wakwekwa du rawurékwaké wunat Jerusalemba viyaapérekgé de yo.’ Guné wuna kudi waga Yerotnét waké guné yo.”
34 Naate watakne dé wak, “Guné Jerusalemba rakwa du taakwa, guné Gotna yéba kudi wakwen duwat guné viyaapéreknék. Got wadéka déku kudi kure yén du gunéké de yék. Yédaka guné derét matut viyaagunéka de kiyaak. Gunéké wuné mawulé léknu. Séraa kéraalén nyaanké sarépgwe rate deké miték vélékwa pulak, wuné wupmalemu apu gunat kutkalé yate gunéké miték véké wuné mawulé yak. Mawulé yawuréka guné kélik guné yak.
35 Yagunénké kukba du yae guna gayé yaalébaanké de yo. Yaalébaando guné waba ramarék yaké guné yo. Guna gayé bakna taalé téké dé yo. Wuné kutdéngék. Guné wunat bari vémarék yaké guné yo. Kukba guné wunéké waké guné yo, ‘Got wadéka dé wani du yaak. Naané déku yéba kevérékgé naané yo.’ Naate wagunu wuné yaawuru guné wunat véké guné yo. Adél wuné gunat wakweyo.” Naate dé Jisas wak.

14

Maan taaba waarén dut dé Jisas kutnébulék

1 Yaap ra nyaa nak dé Jisas Parisina du nak déku gaba kaké dé yék. Wani du wan némaan du. Yédéka déku gaba ran du deku mawuléba de wak, “Sal Jisas jébaa yaké dé yo yaap ra nyaa? Jébaa yadéran wan kapéredi mu.” Naate wate de dérét vék.
2 Védaka maan taaba waarén du nak dé Jisasna ménība ték.
3 *Tédéka Jisas wani dut véte dé apa kudiké kutdéngkwa du Parisina duwat wawo dé waatak, “Naana apa kudi yaga dé wo? Yaap ra nyaa naané sépékwaapa kapére yan du taakwat kutnébulké naané yo, kapu kaapuk?”
4 Naate waatadéka de kudi las kaapuk buldan. Yadaka dé Jisas wani dut kutnébultakne wadéka dé yék.
5 Yédéka dé derét wak, “Guné wawo yaap ra nyaa guné jébaa yo. Guna nyaan yaap ra nyaa gu tékwa waaguba akére dawulidéran guné dérét bari kutkweké guné yo, kapu yaga pulak? Guna bulmakawu yaap ra nyaa gu tékwa waaguba akére dawulidéran yaap ra nyaa guné dérét bari kutkweké guné yo, kapu yaga pulak? Ao, yaap ra nyaa guné kutkweké guné yo.”
6 Naate wadéka de déku kudi kaataké de yapatik.

Deku yéba kevérékmarék yadaranké dé Jisas wakwek

7 *Jisas dé vék wani kadému kaké yaan du yaate némaan duna taaléba radaka.
8-9 Véte dé derét wak, “Du nak taakwa yate kadému sérakne kaké yate gunat waadu guné ye miték sanévéknwuké guné yo. Sanévéknwute guné némaan duna taaléba ramarék yaké guné yo. Guné némaan duna taaléba ragunéran sal némaan du las yaado gunat waan du yae gunat kéga waké dé yo? ‘Guné wani yéknwun taalé

* **14:3:** Lu 13:10-16 * **14:7:** Mt 23:2-3, 6

kéni duké kwayéké guné yo.’ Dé waga wadu guné nyékéri yate némaan duna taalé kulaknyénytakne du taakwana kukba raké guné yo.
10 Guné de wale kadému kaké ye miték sanévéknwute du taakwana kukba raké guné yo. Waga yagunu gunat waan du yae gunat waké dé yo, ‘Wuna du, guné yae némaan duna taaléba raké guné yo.’ Naate wadu guné ye némaan duna taaléba ragunu wani gaba rakwa du de guna yéba kevérékgé de yo.
11 *Kéni muké sanévéknwute wuné wani muké wo. Deku yéba kevérékgwa du taakwaké kukba Got wadu de bakna du taakwa raké de yo. Deku yéba kevérékmarék yakwa du taakwaké kukba Got wadu de némaan du taakwa raké de yo.”

De yae de wale kadému kadoké waadaranké dé wakwek

12 *Wani kudi watakne dé dé wale kadému kaduké waan dut wak, “Méné kadému sérakne kaké yate ména du taakwa, ména némaadugu wayéknaje, ména kém, ména gayéba rate wupmalemu yéwaa yan duwat waga waamarék yaké méné yo, de yaadoké. Méné waga pulak duwat waaménéran kukba de sérakte ménat waado yaaménu de méné kadému kwayékataké de yo.
13 Méné waga yamarék yaké méné yo. Méné kadému sérakne kaké yate méné gwalmu yamarék du, sépékwaapa kapére yan du, maan kapére yan du, méni kiyaan duwat waaké méné yo, de yaadoké.
14 Wani du de méné kadému kwayékataké dé yapatiyu. Méné deké waga kwayéménéranké kukba Got ménat kutkalé yaké dé yo. Got wadu yéknwun mu yatakne kiyaan du taakwa tépa nébéle raapdaran tulé dé ménat kutkalé yadu méné miték raké méné yo.” Naate dé Jisas dérét wak.

Apakélé kadému kadaranké dé aja kudi wakwek

15 *De wale rate kadému kan du nak wani kudi véknwutakne dé Jisasnyét wak, “Gotna gayéba rate kadému karan du de yéknwun mawulé yaké de yo.”
16 Naate wadéka dé Jisas wak, “Du nak apakélé kadému sérakgé dé yak. Yate wupmalemu duwat dé wakwek, de yae wani kadému kadoké.
17 Wakwedéka kadému kadaran tulé yaadéka déku jébaa yakwa dut dé wak, dé déknyényba wakwedén duké ye kéni kudi waduké, ‘Akwi gwalmu kawu saakérataknanak dé ro. Guné mé yaa.’
18 “Dé deké ye wadéka de akwi du yémuké de kélik yak. Yate du nak dé dérét wak, ‘Wuné képmaa nakatak wunébu kéraak. Kéraatakne bulaa véké wuné yu. Wuné yaamarék yaké wuné yo.’
19 Naate wadéka dé nak wak, ‘Wuné bulmakawu taaba vétik wunébu kéraak. Kéraatakne wuné ye derét yaknwuké wunék. De wuna jébaa miték yaké de yo, kapu yaga pulak? Wuné yaamarék yaké wuné yo.’
20 *Naate wadéka dé nak wak, ‘Wuné bulaa male taakwa nak wunébu kéraak. Kéraawurén bege, wuné yaamarék yaké wuné yo.’
21 “De waga wadaka dé jébaa yakwa du tépa gwaamale ye dé déku némaan dut wani muké wakwek. Wakwedéka dé wani du rékaréka yak. Yate dé déku jébaa yakwa dut wak, ‘Méné kéni gayéba kwaakwa akwi yaabuba yéte méné gwalmu yamarék du, sépékwaapa kapére yan du, méni kiyaan du, maan kapére yan duwat méné wuna gat kwole kure yaaké yo.’ Naate wadéka dé jébaa yakwa du ye wadén pulak dé yak.
22 Ye gwaamale yae dé déku némaan dut wak, ‘Némaan du, wuné ména kudi véknwute waménén pulak wunébu yak. Yawurék taalé las bakna dé tu.’

---

* **14:11:** Lu 18:9-14 * **14:12:** Lu 6:32-35 * **14:15:** Re 19:9 * **14:20:** 1 Ko 7:33

23 Naate wadéka dé dérét wak, ‘Méné akwi yaabuba yéte nébuba wawo yéte méné
bakna du taakwat kwole kure yaaké yo. Kwole kure yaaménu wuna ga sékérékduké
wuné mawulé yo.
24 Bulaa gunat wuné wakweyo. Déknyényba waawurén akwi du wuna kadému
kamarék yaké de yo. De wuna kadému kamuké bulaa kélik wuné yo.’ Naate dé némaan
du wak.”

Miték sanévéknwe déku jébaaba wulaadoké dé wakwek

25-26 *Wupmalemu du béré taakwa béré Jisas wale yédaka dé walaakwe dé derét
wak, “Guné wuna jébaaba yaalaké mawulé yate guné wunéké némaa yéknwun mawulé
yaké guné yo. Guné guna néwepa, guna du, guna taakwa, guna baadi, guna némaadugu
wayéknaje nyangeguké némaa yéknwun mawulé yate wunéké walkamu male yéknwun
mawulé yagunéran guné wuna jébaaba yaalamarék yaké guné yo. Guné guna sépéké
némaa yéknwun mawulé yate wunéké walkamu male yéknwun mawulé yagunéran
wuna jébaaba yaalamarék yaké guné yo. Wunéké yagunéran yéknwun mawulé nak du
taakwaké yagunékwa yéknwun mawulat talaknadéran guné wuna jébaaba yaale wuna
du taakwa raké guné yo.
27 *Guné kéga wagunéran, ‘Jisasna jébaa kutsaakuké naané yo. Yate kaagél kutte
miba kiyaanaran wan bakna mu. Némaa mu kaapuk.’ Waga wagunéran guné waga
yate guné wuna du taakwa raké guné yo. Guné waga wamarék yate waga yamarék
yagunéran guné wuna du taakwa ramarék yaké guné yo.
28 “Wuna jébaaba yaalaké yate taale mé miték sanévéknwu. Kéni kudi mé véknwu.
Guna du nak sémény ga nak kaaké mawulé yadéran taale dé rate miték sanévéknwuké
dé yo, wani gana yéwaaké. Sal dé kure radékwa yéwaat wani ga kaabutiké dé yo, kapu
kaapuk?
29 Taale waga miték sanévéknwumarék ye dé kwaat yaanédu yéwaa kaapuk yadu ga
kaabutimarék yadéran akwi du véte wani dut wasélékte waagiké de yo.
30 Waagite de waké de yo, ‘Wani ga batnyé kaadéka yéwaa kaapuk yadéka bulaa
kaabutiké dé yapatiyu.’
31 “Kéni kudi wawo mé véknwu. Némaan ban nak dé véknwuk. Nak némaan ban
déku waariyakwa du wale de yaak, de wale waariyaké. Véknwute de wale waariyaké
mawulé yate taale samu yaké dé yo? Taale rate dé kéga waké dé yo, ‘Wuna waariyakwa
du wan walkamu. Déku waariyakwa du wan wupmalemu. Yaga pulak naané derét
viyaaké naané yo? Sal de naanat viyaapérekgé de yo?’
32 Naate sanévéknwe dé waké dé yo, ‘Naané de wale waariyaké naané yapatiyu.’
Naate wate miték sanévéknwe dé duwat las wadu de ye yaaran némaan ban wale
kudi bulké de yo, de kudi giye ye waariyamarék yadoké. Wani némaan ban séknaa
taaléba wekna tédu dé duwat wadu de deké yae kudi bulké de yo, de kudi giye ye
waariyamarék yadoké.”
33 *Naate watakne Jisas dé derét wak, “Wani du yadén pulak guné yaké guné yo.
Guné wuna jébaaba yaale wuna du taakwa raké mawulé yagunéran taale miték mé
sanévéknwu. Guné guna gwalmuké kuk kwayégunéran wani muké tépa mawulat
kapére yamarék yaké guné yo.

Lisék yamarék yakwa solké dé aja kudi wakwek

34 “Mé véknwu. Taakwa de sol takno, kadému lisék yaduké. Sol wan yéknwun mu.
Sol lisék yamarék yadéran yaga pulak yado lisék tépa yaké dé yo? Kaapuk. Lisék tépa
yamarék yaké dé yo.

---

* **14:25-26:** Lu 18:28-30 * **14:27:** Lu 9:23 * **14:33:** Mt 5:27-28

35 Yadu kadémuba taknamarék yaké de yo. Lisék yamarék yakwa sol yéknwun képmaaba taknadaran kadému miték yaalamarék yaké dé yo. De wani sol bakna yatjadaké de yo. Guné bakna yatjadadaran sol pulak ramuké guné wani kudi miték kutdéngké mawulé yate miték véknwuké guné yo." Naate dé Jisas derét wak.

15

Yalaknén sipsipké dé Jisas aja kudi wakwek

1 *Nak nyaa takis nyégélkwa du, nak kapéredi mu yakwa du taakwa wawo de Jisas ténét yék, déku kudi véknwuké.

2 Yédaka de Parisina du apa kudiké kutdéngkwa du wawo wani muké kélik yate de wak, "Wani du kapéredi mu yakwa du taakwa wale téte dé de wale kadému ko."

3 Naate wadaka dé derét kéni aja kudi wakwek:

4 "Sal guna du nak kéga yaké dé yo? Du nak wupmalemu (100) sipsip dé yak. Yadéka dé nak yalaknék. Yadéka nak sipsip yéknwun taaléba téte kadaka dé derét kulaknyénytakne ye yalaknén nakurak sipsipké dé sékalék. Sékale sékale dé vék.

5 Vétakne kérae déku tangaléba akutakne dusék yate dé yaate yék.

6 *Ye gayé saabe dé du taakwat waadéka yae de jawuk. Jawudaka dé derét wak, 'Guné wuné wale yéknwun mawulé yate dusék takwasék yaké guné yo, wuna sipsip nak yalakdék sékale vétakne kéraawurén bege.' Naate dé derét wak."

7 Waga watakne dé Jisas wak, "Gunat wuné wakweyo. Waga yadén pulak Gotna kudi kure giyaakwa du dusék yaké de yo. Yéknwun mu yate Gotna ménibа miték rakwa wupmalemu du taakwaké de Gotna kudi kure giyaakwa du yéknwun mawulé yate dusék yaké de yo. Kapéredi mu yan du yadén kapéredi mu kulaknyénydéran de Gotna kudi kure giyaakwa du yéknwun mawulé yate duséknét kapére yaké de yo." Naate dé derét wakwek, du las kapéredi mu yakwa du taakwa wale tédénké dérét waatidan bege.

Yéwaa yalakdénké dé Jisas aja kudi wakwek

8 Wani kudi watakne dé Jisas derét aja kudi nak wawo kéga wakwek: "Sal guna taakwa nak kéga yaké lé yo? Taakwa nak yéwaa taaba vétik kure raléka nak yalakdéka lé téwayé séraknе takne ga taapiye lé sékale sékale lé wani yéwaa vék.

9 Vétakne kérae lé wani gayéba ran du taakwat waaléka yae de jawuk. Jawudaka lé derét wak, 'Guné wuné wale dusék takwasék yaké guné yo, wuna yéwaa nak yalakdék sékale vétakne tépa kéraawurén bege.' Naate lé derét wak."

10 Waga watakne dé Jisas derét wak, "Gunat wuné wakweyo. Waga yalén pulak Gotna kudi kure giyaakwa du dusék yaké de yo. Kapéredi mu yakwa du yadén kapéredi mu kulaknyénydéran, de Gotna kudi kure giyaakwa du yéknwun mawulé yate dusék yaké de yo."

Du déku yaapat kulaknyénydénké dé aja kudi wakwek

11 Watakne dé Jisas nak aja kudi kéga wakwek: "Du nak dé nyaan vétik yak.

12 Kukba kéraadén nyaan dé déku yaapat wak, 'Ména, kukba kiyaaménu wuné ména gwalmu las kéraaké wuné yo. Kéraawuréranké ménat wuné wo. Bulaa méné ména yéwaa gwalmu anéké munitiyaaké méné yo. Muniye wunéké tiyaaké waménén mu bulaa tiyaaké méné yo.' Naate wadéka dé déku yéwaa gwalmu muniye dé bétké kwayék.

13 Kwayédéka dé kukba kéraadén nyaan walkamu re déku gwalmu akwi nak duké kwayétakne dé yéwaa nyégélék. Nyégéle kure dé séknaa gayét yék. Ye wani gayéba rate dé déku yéwaa kéraasolak, yadén kapéredi muké.

* **15:1:** Lu 5:29-30 * **15:6:** Lu 19:10

14 Yadéka déku yéwaa akwi kaapuk yadéka kukba dé wani képmaaba apakélé kaadé yak. Yadéka déku kadému dé kaapuk yak.
15 Yadéka ye dé wani képmaaba ran duké nak jébaa yak. Yadéka wadéka ye dé déku baalé yaakwak.
16 Akwi du de déké kadému kaapuk kwayédan. Yadaka kaadé wale rate dé baalé kadakwa kadému kaké dé mawulé yak.

17 “Waga yatakne dé déku mawuléba miték sanévéknwuk. Sanévéknwute dé wak, ‘Wuna yaapaké jébaa yakwa wupmalemu du de wupmalemu kadému de ko. Kadaka biyaa yadéka kadému las bakna dé ro. Radéka wuné kéba rawuréka wunat kaadat dé kapére yo.
18 Bulaa wuné raapme wuna yaapaké gwaamale yéké wuné yo. Ye dérét waké wuné yo: Wuné Gorét kapéredi mu wunébu yak. Ménat wawo kapéredi mu wunébu yak.
19 Yawurénké sanévéknwute méné wunéké wuna nyaan naamarék yaké méné yo. Yéknwun mu yakwa du rawuru mukatik méné wunéké waga naaménu. Méné wunéké wuna jébaa yakwa du naaké méné yo, kapéredi mu yawurén bege. Naaménu wuné ménа jébaa yakwa du wale ménа jébaa yaké wuné yo. Naate wuné wuna yaapat waké wuné yo.’
20 Naate watakne déku yaapaké gwaamale yéké mawulé yate dé yaabuba yék.

“Wani du ye séknaaba tédéka dé déku yaapa dérét vék. Védéka déku mawulé dé léknék déké. Lékdéka dé pétépété ye déku nyaanét rawute dé taama vék (daama réngék).
21 Yadéka dé déku nyaan dérét wak, ‘Wuna yaapa, wuné Gorét ménat wawo kapéredi mu wunébu yak. Yawurénké sanévéknwute méné wunéké wuna nyaan naamarék yaké méné yo. Yéknwun mu yakwa du rawuru mukatik méné wunéké waga naaménu.’
22 Naate wadéka dé déku yaapa jébaa yakwa duwat waadéka yaadaka dé derét wak, ‘Wuna nyaan débu gwaamale yaak. Wuné déké yéknwun mawulé wuné yo. Guné yéknwun baapmu wut bari kérae kure yae guné dérét gikweké yo. Yate guné awu déku taababa kusolakwetakne su déku maanba kusadakweké yo.
23 Yatakne guné wulén bulmakawu nyaan nak kure yae guné viyaaké guné yo. Viyae tuwe naané kate dusék yaké naané yo.
24 Wuna mawuléba wuné déké wuné wak: Débu kiyaak. Naate wawuréka bulaa débu gwaamale yaak. Déknyényba wuné wak: Débu yalaknék. Waga watakne bulaa dérét naané vu. Véte gwaamale yaadénké naané kate dusék yaké naané yo.’ Naate wadéka de déké dusék yate kadému kawu saakérak.

25 “Wani duna maknanyan yaawiba dé ték. Te kukba gwaamale yae ga saabaké yate dé véknwuk kaang viyaate kétidaka.
26 Véknwute dé jébaa yakwa dut nak waadéka yaadéka dé dérét waatak, ‘De samu de yo?’
27 Naate waatadéka dé jébaa yakwa du wak, ‘Ménа wayékna tépa gwaamale yaadék ménа yaapa déké yéknwun mawulé yate wadék de wulén bulmakawu nyaan nak viyaak. Viyae kate de dusék yo.’
28 Naate wadéka dé maknanyan rékaréka yate dé wulaamuké kélik yak. Yadéka déku yaapa gwaade dé dérét wak, gat wulaaduké.
29 Wadéka dé yaapat wak, ‘Mé véknwu. Wupmalemu kwaaré wuné bakna jébaa yakwa du pulak wuné ménа jébaa wunébu yak. Yate ménа kudi miték wunébu véknwuk. Ménа kudiké kaapuk kuk kwayéwurén. Yawurénké méné wunéké yéknwun mu kaapuk tiyaaménén. Méné meme nyaan nak kaapuk tiyaaménén, wuné wuna du taakwa wale kate dusék takwasék yanoké.

30 Waga pulak makwal mu wunéké tiyaamarék yate ména nak nyaan gwaamale
yaadék méné déké yéknwun mawulé yate wulén bulmakawu nyaan ménébu viyaak. Dé
ména gwalmu yéwaa yaabuba tékwa taakwaké kwayétakne akwi yéwaa dé kéraasolak.
Waga yadénké méné déké yéknwun mawulé yate wulén bulmakawu nyaan ménébu
viyaak, de kate dusék takwasék yadoké.'
31 Naate wadéka dé yaapa dérét wak, 'Wuna nyaan, akwi nyaa ané vététi ané ro.
Wuna akwi gwalmu wan ména gwalmu male.
32 Ména wayékna dé ye wupmalemu kwaaré nak taaléba dé rak. Radéka wuné wuna
mawuléba wuné wak: Débu yalaknék, kapu débu kiyaak? Naate sanévéknwuréka
dé gwaamale yaadék bulaa naané dérét vu. Wani muké sanévéknwute naané
yéknwun mawulé yate dusék takwasék yanakwa wan yéknwun'. Naate dé yaapa déku
maknanyanét wak." Waga dé Jisas wak. Wani aja kudi kupuk dé derét wak, du las
kapéredi mu yakwa du taakwa wale tédénké dérét waatidan bege.

16

Gwalmuké téségéte miték sanévéknwun duké dé wakwek

1 Kukba Jisas déku duwat kéni aja kudi dé wakwek: "Du nak dé wupmalemu yéwaa
yan duna gwalmuké dé téségék. Yadéka de du las némaan duké yae de déku gwalmuké
téségékwa duké de wak, 'Ména gwalmuké téségékwa du dé yéknwun jébaa kaapuk
yadékwa. Yate dé ména yéwaa kés du nak duké kwayu.'
2 Naate wadaka dé déku gwalmuké téségékwa duwat waadéka yaadéka dé dérét
wak, 'Ménéké véknwurén kudi yaga pulak? De de wo, méné yéknwun jébaa yamarék
yate wuna yéwaa kés du nak duké kwayéménékwaké. Wani kudi wan adél kapu
kaapuk? Méné wuna gwalmu, wuna yéwaa akwi naaknwe nyégaba kavitakne wani
nyéga wunéké mé kure yaa. Kure yae méné wuna jébaa tépa yamarék yaké méné yo.'
3 Naate wadéka dé gwalmuké téségékwa du déku mawuléba dé wak, 'Wuna némaan
ban dé wuné déku gwalmuké tépa téségémuké dé kélik yo. Wuné samu yaké wuné
yo? Wuné kabi vaaké wuné apa kaapuk yawurékwa. Wuné nak duwat yéwaaké
yaawimuké nyékéri wuné yo.
4 Bulaa wuné kutdéngék. Wuné kéga ye wuna némaan ban déku jébaa ku-
laknyénytakne yéwuruké wadu, de wuna du rate wado wuné deku gat wulae de wale
raké wuné yo.'
5 Naate watakne dé déku némaan banét yéwaa nyégélén duwat waadéka de nak nak
de yaak. Yaadaka dé taale yaan dut wak, 'Méné wuna némaan banké gwalmu yagap
nyégéle méné kwayékataké méné yo?'
6 Naate wadéka dé wak, 'Wupmalemu (100) gu tékwa apakélé awu.' Naate wadéka dé
gwalmuké téségékwa du dérét wak, 'Wani gwalmu akwi kwayékatamarék yaké méné
yo. Kwayékataménéran yéwaa kavidén nyéga kéba dé ro. Méné rate bari nak kudi wani
nyégaba mé kavi. Méné walkamu (50) male kaviké méné yo.'
7 Naate watakne dé nak dut wak, 'Méné wuna némaan banké gwalmu yagap
nyégéle kwayékataké méné yo?' Naate wadéka dé wak, 'Wupmalemu (100) bek
wit.' Naate wadéka dé wak, 'Wani gwalmu akwi kwayékatamarék yaké méné yo.
Kwayékataménéran yéwaa kavidén nyéga kéba dé ro. Méné nak kudi wani nyégaba
mé kavi. Méné walkamu (80) male kaviké méné yo.'
8 Naate wadéka yadéka kukba wani némaan ban dé kudi véknwuk, déku gwalmuké
téségékwa du bét dérét kukba kutkalé yabéruké waga yénaa yadéka. Véknwute dé
wak, 'Aki. Wani kapéredi mu yakwa du dé déku sépat kutkalé yaké nae dé miték
sanévéknwuk.' Naate dé déké wak."

Wani kudi watakne Jisas dé déku duwat kéga wakwek, “Naané kutdéngék. Kéni képmaana muké mawulé yakwa du de deku sépéké sanévéknwu. Sanévéknwute de nak du taakwat kutkalé yo, de kaatate derét kutkalé yadoké. Waga yate de miték sanévéknwu. Wani muké deku yéknwun mawulé Gotna du taakwa deku yéknwun mawulat débu talaknak.

9 *Gunat wuné wakweyo. Guné yéknwun jébaa yaké guné yo guna yéwaa wale, kéni képmaana nak mu wale wawo. Guné wani mu wale jébaa yate du taakwat kutkalé yagunu de guna du taakwa raké de yo. Rado kukba guné kiyae Gotna gayéba wulae miték raké guné yo.

10 *Makwal jébaa miték yakwa du taakwa de némaa jébaa wawo miték yaké de yo. Makwal jébaa sépélak yakwa du taakwa de némaa jébaa wawo sépélak yaké de yo.

11 Guné kéni képmaana yéwaaké jébaa sépélak yagunéran yaga pulak guné Gotna muké jébaa miték yaké guné yo? Kaapuk. Gotna muké jébaa miték yaké guné yapatiké guné yo.

12 Guné nak duna muké jébaa sépélak yagunéran yaga pulak Got gunéké rasaakukwa mu kwayéké dé yo? Kaapuk. Kwayémarék yaké dé yo.

13 *Du nak némaan du vétikgé jébaa yaké dé yapatiyu. Waga jébaa yadéran dé nak némaan duké yéknwun mawulé yate nakgé kélik yaké dé yo. Guné wani du pulak guné ro. Guné némaan ban Gotké jébaa yate déké male sanévéknwugunéran guné déké apuba apuba yéknwun mawulé yaké guné yo. Yate guné yéwaa kéraaké sanévéknwumarék yaké guné yo. Guné yéwaa kéraaké male apuba apuba sanévéknwugunéran guné némaan ban Gotké kélik yaké guné yo.” Naate dé Jisas derét wak.

Moses wakwen apa kudiké Gotna kémké wawo dé wakwek

14 *Parisina du wani kudi véknwute de Jisasnyét waséléknék, yéwaaké mawulat kapére yadan bege.

15 *Yadaka dé derét wak, “Guné duna méniba guné saaki yéknwun mu guné yo, de gunat véte kéga wadoké, ‘Guné yéknwun mu yakwa du guné.’ Naate wadoké waga yagunéka dé Got guna mawulé dé kutdéngék. Guna mawulé miték témarék yadékwaké kutdéngte dé gunéké dé kuk kwayu.

16 “Déknyényba Moses kéni képmaaba radén tulé yakéreye yakéreye gu yaakutaknan du Jon ran tulé wawo akwi du taakwa de Moses wakwen apa kudi véknwute Gotna yéba kudi wakwen duna kudi wawo véknwute wadan pulak de yak. Bulaa wuné du taakwat wunébu wakwek, Got némaan ban rate du taakwaké miték védéranké. Wakwewuréka wupmalemu du taakwa déku kémba yaalaké nae de apa jébaa de yo.

17 *Moses wakwen apa kudi kaapuk yamarék yaké dé yo. Kukba nyét képmaa kaapuk yadu wani kudi kaapuk yamarék yaké dé yo.

Deku taakwa yédoké du wamarék yadaranké dé wakwek

18 *“Du deku taakwa derét kulaknyénytakne yédoké watakne nak taakwa yadaran de kukba yadan taakwa wale kapéredi mu de yo. Du deku taakwa derét kulaknyénytakne yédoké wado nak du wani taakwa yadaran de wani taakwa wale kapéredi mu de yo.”

Gwalmumama du bét Lasaras

19 Wani kudi watakne dé Jisas derét kéga wakwek, “Déknyényba gwalmumama du dé nak rak. Déku wayéknaje naktaba de rak. Akwi nyaa dé yéknwun baapmu wut male kusadak. Yate akwi nyaa dé wupmalemu yéknwun kadému kak.

20-21 Gwalmu yamarék du wawo dé rak. Déku yé Lasaras. Wupmalemu nyaa déku du de dérét yaate yék gwalmumama duna gat. Yaate ye gana gwés wale taknadaka dé

* **16:9:** Lu 12:33 * **16:10:** Mt 25:21 * **16:13:** Mt 6:24 * **16:14:** Mt 23:27-28 * **16:15:** Lu 18:9-14 * **16:17:** Mt 5:18 * **16:18:** 1 Ko 7:10-11

kwaak. Déku sépé waasat kapére ye tédéka wupmalemu apu de waasa yaate de déku waaséba kénybiyaknék. Dé gwalmumama duna gwés wale kwaate dé gwalmumama du kadému kadéka akére képmaaba rakwa régén kadému kaké dé mawulé yak.

22 “Kukba dé wani gwalmu yamarék du Lasaras dé kiyaak. Kiyaadéka de Gotna kudi kure giyaakwa du dérét kure ye de Ebrayam wale taknak. Yadaka dé gwalmumama du wawo kiyaadéka de rémék.

23 Rémtaknadaka dé ye yaa yaansaakukwa taaléba rate dé kaagél kurék. Kutte kwaasawure dé vék Ebrayam Lasaras wale awuré séknaaba rabétka.

24 Véte dé némaanba waak, ‘Wuna képmawaara Ebrayam, kéni taaléba yaa wuna sépéba yaandéka wuné apa kaagél kuru. Kutwurékwaké méné wunéké mawulé lékte méné Lasarasnyét waménu dé gu las kure yae dé wuna téknayélengba taknaké yo.’ Naate dé wak.

25 “Wadéka dé Ebrayam wak, ‘Ména, méné mé sanévéknwu. Déknyényba méné képmaaba rate wupmalemu yéknwun gwalmu méné taknak. Taknaménéka Lasaras waga kaapuk taknadén. Kapéredi mu male dé déké yaak. Bulaa dé yéknwun taaléba miték radéka méné kapéredi taaléba rate kaagél méné kuru.

26 Kéni muké wawo mé sanévéknwu. Ané rakwa méné rakwa nyédéba Got apakélé kabi dé nak taknak. Taknadék kéba rakwa du méné rakwat yéké de yapatiyu. Waba rakwa du wawo kénét yaaké de yapatiyu.’

27-28 “Wani kudi véknwute dé wupmalemu gwalmu déknyényba yan du wak, ‘Waga yaran wunéké sanévéknwumarék. Wuna wayéknaje naktaba de ro wuna yaapana gaba. Méné, wuna képmawaara, ménat wuné waato. Méné Lasarasnyét waménu dé deké yéké dé yo. Ye dé derét rawurékwa kapéredi taaléké wakweké dé yo. De wawo kéni taalat yae apa kaagél kutmuké dé derét wakweké dé yo.’

29 Naate wadéka dé Ebrayam wak, ‘Kaapuk. Moses wakwen apa kudi, Gotna yéba wakwen duna kudi wawo dé Gotna nyégaba kwao. Wani kudi véte de mé véknwu.’

30 “Wani kudi wadéka dé Ebrayamét wak, ‘Wuna képmawaara, wan kaapuk. De deku kudi véknwumarék yaké de yo. Kiyaan du nak nébéle raapme deké yédéran de véknwuké de yo. Véknwute yadan kapéredi mu kulaknyényké de yo.’

31 Naate wadéka dé Ebrayam wak, ‘De Moses wakwen apa kudi Gotna yéba déknyényba wakwen duna kudi wawo véknwumarék yadaran de kiyae nébéle raapmén banna kudi wawo véknwumarék yaké de yo.’ Naate dé Ebrayam wak.” Waga dé Jisas derét wak.

17

Yadakwa kapéredi muké dé Jisas kudi wakwek

1-2 Jisas dé déku duwat wak, “Wuné kutdéngék. Kukba du taakwa las Gotna kudi kulaknyénye kapéredi mu yaké de yo. Yénaa yakwa du las wakwedo Gotna kudi véknwukwa du taakwa deku kudi véknwute Gotké kuk kwayédaran apakélé kapéredi mu waga wakwen duké yaaké dé yo. Waga wakweké yaran duwat de taale deku kwaaléba apakélé matu gitakne derét yatjadado de gélégubа dawuliye gu ke kiyaado mukatik wan kapéredi mu. De wakwedo Gotna kudi véknwukwa du taakwa deku kudi véknwute Gotké kuk kwayédaran Got waga wakweran duwat yadan kapéredi mu némaanba yakataké dé yo. Wan apakélé kapéredi mu.

3 *Guné wani duké jérawu yaké guné yo.

“Du nak kapéredi mu yadéran guné dérét waatiké guné yo. Waatigunu dé yadén kapéredi mu kulaknyénydéran guné wani muké tépa sanévéknwumarék yaké guné yo.

4 Dé nakurak nyaa wupmalemu apu gunat kapéredi mu ye gunéké yae kéga wadéran, ‘Gunat yawurén kapéredi muké kélik ye bulaa wuné wani mu kulaknyényké wuné yo.’

---

* **17:3:** Mt 18:15

Naate wadéran akwi apu guné waké guné yo, ‘Yaak. Yaménén kapéredi muké tépa sanévéknwumarék yaké naané yo.’ Naate waké guné yo.”

Gotké miték sanévéknwudaranké dé Jisas wakwek

5 *Jisasna du de dérét wak, “Némaan Ban, méné naanat kutkalé yaménu naané Gotké miték sanévéknwute ména jébaaké miték kutdéngké naané yo.”

6 *Naate wadaka dé Némaan Ban Jisas dé wak, “Guné Gotké walkamu yéknwun mawulé yagunéran guné apa jébaa yaké guné yo. Kéba tékwa mi mé vé. Guné Gotké walkamu yéknwun mawulé yagunu, guna yéknwun mawulé makwali sék pulak makwali male tédu, kéni mi raapme ye kusba dawuliduké Gorét waatagunéran, kéni mi raapme ye kusba dawuliké dé yo.”

Jébaa yadaranké dé Jisas kudi wakwek

7 Wani kudi watakne dé Jisas derét wak, “Guna du nak déku jébaa yakwa du képmaa dé vao, kapu sipsipké dé téségu? Dé garabu jébaa yabutitakne déku némaan duna gat yédu sal déku némaan du dérét kéga waké dé yo? ‘Méné bari mé yae ra kadému katu.’

8 Waga wamarék yate kéga waké dé yo, ‘Méné wuna kadému mé kawu saakéra. Yatakne méné wuna kadému wunéké tiyaaké yo. Tiyaaménu wuné taale kawuru méné méné kukba kaké yo.’ Naate némaan du waké dé yo, déku jébaa yakwa dut.

9 Wadu déku jébaa yakwa du waga yadu, wani némaan du wani muké déku jébaa yakwa duna yéba kevérékmarék yaké dé yo, dé déku jébaa male yadén bege.

10 Guné wani jébaa yakwa du pulak Gotna jébaa yaké guné yo. Gotna jébaa yate guné waké guné yo, ‘Naané bakna jébaa yakwa du naané ro. Got tiyaadén jébaa naané yo. Yanan jébaaké guné naana yéba kevérékmarék yaké guné yo.’ Waga waké guné yo.” Naate dé Jisas derét wak.

Jisas lepéro yan du taaba vétiknét dé kutnébulék

11 Jisas Jerusalemét yédakwa yaabuba dé yék. Yédéka Sameriana képmaa nak saknwuba tédéka Galilina képmaa nak saknwuba dé ték.

12 Jisas yaabuba ye gayé nak saabadéka de lepéro yan du taaba vétik waga de séknaaba téte dérét de yaabuba vék.

13 Véte de némaanba waak, “Némaan du, Jisas, naanéké mé mawulé lékménu.”

14 *Naate waadaka dé derét véte dé wak, “Guné ye guné Gotna gaba jébaa yakwa nyédé duwat guna sépé wakwatnyéké guné yo.” Naate wadéka de déku kudi véknwute yédaka dé deku sépé tépa yéknwun yak.

15 Yadéka dé wani du nak déku sépé yéknwun yadéka véte dé tépa yaak. Yae némaanba waate dé Gotna yéba kevéréknék.

16 *Kevérékne Jisasna maan wale kwati yaane waadé daate, dé Jisaské yéknwun mawulé yate dé déku yéba kevéréknék. Wani du wan Sameriaba yaan ban.

17 Yadéka Jisas dé wak, “Du taaba vétik deku sépé yéknwun dé yak. Du nak taaba sékét nak taababa kayék wan véti wan véti de yaba de?

18 Samuké dé nakurak du male, nak geba yaan du dé déku kapmu gwaamale yaak, Gotna yéba kevérékgé?”

19 Naate watakne dé wani dut wak, “Méné wunéké miték sanévéknwute, wuné ménat kutnébulké apa yawurékwaké waménék bulaa méné tépa yéknwun ménébu yak. Méné mé raapme méné yéké yo.” Naate dé Jisas wani dut wak.

Got némaan ban rate du taakwaké miték védéranké dé wakwek

---

* **17:5:** Mk 9:24 * **17:6:** Mt 17:20 * **17:14:** Lu 5:14 * **17:16:** Jo 4:9

20 *Parisina du las de Jisasnyét waatak, Got némaan ban rate du taakwaké miték védéran tulé yaaranké. Waatadaka dé derét wak, “Got némaan ban rate du taakwaké miték védéran tulé yaadu guné vémarék yaké guné yo.
21 Yagunu du las kéga wamarék yaké de yo, ‘Mé vé. Got deku némaan ban rate, kéba dé ro.’ Naate wamarék yado nak du kéga wamarék yaké de yo, ‘Mé vé. Got deku némaan ban rate, wani taaléba dé ro.’ Naate wamarék yaké de yo, Got némaan ban rate guna mawuléba radékwa bege.”
22 *Wani kudi watakne dé Jisas déku duwat kéga wakwek, “Kukba guné Akwi Du Taakwana Nyaan wunat véké mawulé yaké guné yo. Yate guné wunat vémarék yaké guné yo.
23 Wani tulé du las gunat kéga waké de yo, ‘Wani dut mé vé. Akwi Du Taakwana Nyaan kéba dé ro.’ Naate wado las waké de yo, ‘Kaapuk. Waba dé ro.’ Naate wado guné deku kudi véknwumarék yaké guné yo. De yénaa de yo.
24 Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan gwaamale giyaawuru akwi du taakwa véké de yo. Nyét kulabidéka akwi du taakwa védakwa pulak, guné akwi wuné giyaawuru véké guné yo. Waga végunéranké sanévéknwute, guné deku yénaa kudi véknwumarék yaké guné yo.
25 Taale bulaa rakwa du taakwa wunat kapéredi mu yate, wunéké kuk tiyaaké de yo.
26 “Déknyényba Noa ran tulé du taakwa yadan pulak, Akwi Du Taakwana Nyaan wuné gwaamale yaawuréran tulé du taakwa waga male yaké de yo.
27 Noa ran tulé du taakwa de Gotké sanévéknwumarék yate, kéni képmaana muké male de sanévéknwuk. Sanévéknwute kadému kadan, gu kadan, taakwa yadan, waga yadaka dé Noa apakélé sip yatakne dé wani sipba wulaak. Wulaadéka apakélé kwayé kwaléka de akwi gu ke kiyaasadak.
28 Déknyényba Ebrayamna wayékna déku nyaan Lot ran tulé Sodomba ran du taakwa waga male yate de rak. De Gotké sanévéknwumarék yate kéni képmaana muké male de sanévéknwuk. Sanévéknwute, kadému kadan, gu kadan, gwalmu kéraadan, gwalmu kwayédan, kadému yaanandan, ga kaadan, waga de yak.
29 Yadaka dé Lot Sodom kulaknyénytakne yédéka dé apakélé yaa matu wale maas viyaakwa pulak akére dé akwi du taakwat yaalébaanék.
30 Wani du taakwa yadan pulak, wuné Akwi Du Taakwana Nyaan giyaawuréran tulé du taakwa waga male yaké de yo. De wunéké sanévéknwumarék yate, deku muké male sanévéknwudo wuné giyaaké wuné yo. Giyaawuru de véké de yo.
31 *“Wani tulé kaapaba rakwa du taakwa bari yaage yéké de yo. Deku gwalmu kéraaké deku gat tépa wulaamarék yaké de yo. Bakna yaage yéké de yo. Yaawiba tékwa du taakwa gayét gwaamale ye baapmu wut las wawo kéraamarék yaké de yo. Bari yaage yéké de yo.
32 Guné Lotna taakwaké sanévéknwuké guné yo. Déknyényba lé léku gayét véké walaakwe lé kiyaak. Guné walaakumarék yate, bakna yaage yéké guné yo.
33 Du taakwa wuna jébaa yado wuna maama derét viyaapérekdaran de miték rasaakuké de yo apuba apuba. Du taakwa wuna jébaa yamarék yate, deku sépéké male sanévéknwute, deku jébaa male yadaran de kiyae yalakgé de yo. Miték rasaakumarék yaké de yo.
34 Gunat wuné wakweyo. Gwaamale yaawuréran tulé du vétik nakurak jaabéba kwaabéru Gotna kudi kure giyaakwa du naknét kéraate naknét kulaknyényké de yo.
35 Wani tulé taakwa vétik kadému kawu saakérabéru Gotna kudi kure giyaakwa du naknét kéraate naknét kulaknyényké de yo.

* **17:20:** Jo 3:3, 18:36 * **17:22:** Lu 21:7-8 * **17:31:** Mk 13:15-16

36 [Wani tulé du vétik yaawiba jébaa yabéru Gotna kudi kure giyaakwa du naknét kéraate naknét kulaknyényké de yo.]”
37 Wani kudi wadéka véknwute déku du de wak, “Némaan Ban, wani mu yaba yaké dé yo?” Naate wadaka dé Jisas derét wak, “Kwarékadi yaate jawudaka véte guné kiyaan kwaami nak radékwaké kutdénggék. Wani muké kutdénggunékwa pulak, guné wakwewurén mu véte, kutdéngké guné yo, wuné yaawuréranké.” Waga dé Jisas derét wak.

18

Taakwa kot véknwukwa némaan banét waatalénké dé wakwek

1 *Jisas kéni aja kudi dé déku duwat wakwek. De Gorét waatamuké wulkiyaa yamarék yadoké dé derét kéga wakwek. De Gorét waataasaakudo dé deku kudi véknwudéranké dé derét kéni aja kudi wakwek.
2 Kéga dé wak: “Némaa gayéba dé kot véknwukwa némaan ban nak rak. Wani du dé Gotké wup yamarék yate, dé du taakwaké wawo kaapuk sanévéknwudén.
3 Dukiyaataakwa nak lé wani gayéba rak. Rate akwi nyaa lé kot véknwukwa némaan banké yéte, lé saaki saaki kéga dérét wakwesaakuk, ‘Wuna maama wunat kapéredi mu débu yak. Yadénké méné wunat kutkalé yaké méné yo, kapu yaga pulak?’
4 *Naate waléka wani du dé wak, ‘Kaapuk.’ Watakne taale lérét kutkalé yamuké kélik dé yak. Yadéka lé wupmalemu apu yéte dérét waataléka kukba dé déku mawuléba wak, ‘Wuné Gotké wup yamarék yate, du taakwaké wawo kaapuk sanévéknwurékwa.
5 Yate wuné wani taakwa akwi nyaa wunéké yaate saaki saaki wunat waatasaakumuké wuné wulkiyaa yo. Lé waga yate wuna mawulé yaalébaanmuké, wuné léku kudi véknwute lérét kutkalé yaké wuné yo.’ Waga dé kot véknwukwa némaan ban wak.”
6-7 *Némaan Ban Jisas wani kudi watakne dé derét wak, “Guné kot véknwukwa némaan banké mé sanévéknwu. Dé kapéredi mu yakwa du rate dé wani taakwana kudi véknwuk. Wani muké sanévéknwute, kutdéngké guné yo. Got yéknwun mu male yakwa ban rate, dé déku du taakwana kudi véknwuké dé yo. De akwi nyaa akwi gaan dé derét kutkalé yaduké waatate, dérét waatasaakudaran, dé deku kudi véknwuké dé yo.
8 Véknwute derét bari kutkalé yaké dé yo. Waga kutdénggunuké wuné gunat wakweyo. Guné mé sanévéknwu. Kukba wuné Akwi Du Taakwana Nyaan gwaamale giyae Gotké miték sanévéknwukwa du taakwat véké wuné yo, kapu kaapuk?”

Parisina du bét takis nyégélén duké dé wakwek

9 *Jisas dé kutdéngék. Du taakwa las deku mawuléba de wak, “Naané Gotna méniba yéknwun du taakwa naané ro. Nak du taakwa déku ménibа gweba du taakwa de ro.” Naate wate de kaapuk miték sanévéknwudan.
10 Waga kutdéngte dé derét kéni aja kudi wakwek: “Du vétik Got wale kudi bulké nae bét Gotna kudi buldakwa némaa gat waarék. Wani du nak wan Parisina du. Nak wan takis nyégélén du.
11 *Parisina du waare dé kapmu téte dé Gorét kéga wak, ‘Méné Got, wuné yéknwun du rawurékwaké, wuné ména yéba kevéréknu. Wuné nak du taakwa yakwa pulak yamarék yate, wuné ménat waato. De nak duna gwalmuké mawulat kapére yadakwa, yénaa kudi wakwedakwa, du nak duna taakwa wale kapéredi mu yadakwa waga yate de kapéredi mu yo. Wuné kéba tékwa takis nyégélkwa du kapéredi mu yakwa pulak, kaapuk yawurékwa.

---

* **18:1:** Kl 4:2 * **18:4:** Lu 11:5-9 * **18:6-7:** Re 6:9-11 * **18:9:** Lu 16:15 * **18:11:** Mt 23:23, 28

12 Wuné akwi wik wuné nyaa vétik kadému kamarék wuné ro. Rate wuné kéraawurékwa akwi mu muniye tabé nak taaba sékét nak taababa kayék wan véti wan véti takne nakurak tabé wuné méné ké kwayu.’
13 Naate wadéka dé takis nyégélén du séknaaba dé ték. Téte yadén kapéredi muké nyékéri yate, dé nyérét kaapuk kwaasawuré védén. Yate waadé daate dé Gorét kéga wak, ‘Méné Got wuné kapéredi mu yakwa du. Méné wunéké mé mawulé lékménu.’ Naate dé wak.”
14 Wani kudi watakne dé Jisas derét wak, “Gunat wuné wakweyo. Takis nyégélén du yadén kapéredi mu Got dé yatnyéputik. Yatnyéputidéka dé Gotna ménibа yéknwun du rate dé miték yék déku gat. Parisina du dé Gotna ménibа yéknwun du kaapuk radén. Deku yéba kevérékgwa du taakwaké kukba Got wadu de bakna du taakwa raké de yo. Deku yéba kevérékmarék yakwa du taakwaké kukba Got wadu de némaan du taakwa raké de yo.” Naate dé Jisas derét wak.

Jisas dé makwal baadit kutkalé yak

15 Du taakwa de makwal baadit Jisaské kure yék, dé derét taaba kutte deké Gorét waataduké. Kure yédaka de Jisasna du véte de derét waatik.
16 Waatidaka dé Jisas wani baadit waak, déké yaadoké. Waatakne dé déku duwat wak, “Makwal baadi wunéké de mé yao. Yaado guné derét waatimarék yaké guné yo. Gotna kémba rakwa du taakwa wan wani makwal baadi pulak.
17 Got némaan ban rate déku du taakwaké miték véké dé yo. Dé waga yadéranké makwal baadi de yéknwun mawulé yo. Makwal baadi yakwa pulak, du taakwa dé deké miték védéranké yéknwun mawulé yadaran de déku kémba yaalaké de yo. Makwal baadi yadakwa pulak yéknwun mawulé yamarék yakwa du taakwa de déku kémba yaalamarék yaké de yo.” Naate dé Jisas derét wak.

Wupmalemu gwalmu yan du dé Jisas wale kudi bulék

18 Wupmalemu gwalmu yan némaan du nak dé Jisasnyét wak, “Méné yéknwun du rate méné Gotna jébaaké naanat yakwatnyu. Méné mé wakwe. Samu mu ye wuné kulé mawulé kérae apuba apuba miték rasaakuké wuné yo?”
19 Naate wadéka dé Jisas wak, “Samuké méné wunat ‘Yéknwun du’ wo? Got kapmu dé yéknwun ban dé ro.
20 *Got wakwedéka Moses wakwen apa kudi méné kutdéngék. Kutdéngte méné véknwuké yo. ‘Méné nak duna taakwa wale kapéredi mu yamarék yaké méné yo. Du taakwat viyaapérekmarék yaké méné yo. Sél yamarék yaké méné yo. Nak duké yénaa kudi wakwemarék yaké méné yo. Méné ména néwepat kutkalé yaké méné yo.’ Moses wani kudi wakwedéka méné kutdéngék.”
21 Naate wadéka dé wak, “Wuné baadi rawurén tulé wuné wani apa kudi wuné véknwuk. Kéni tulé wawo wuné véknwu.”
22 *Naate wadéka dé wak, “Méné nak mu wawo yaké méné yo. Méné taknaménén akwi gwalmu nak duké kwayétakne yéwaa nyégéle méné yéwaa yamarék du taakwaké kwayéké méné yo. Kwayéménu kukba Got ménat kutkalé yadu méné Gotna gayét ye waba miték male rasaakuké méné yo. Méné yéwaa yamarék du taakwaké yéwaa kwayétakne gwaamale yae wuna jébaaba yaalaké méné yo.”
23 Waga wadéka wani kudi véknwudéka déku mawulé kapére dé yak, dé wupmalemu yéwaa ye nak duké kwayémuké kélik yadén bege.
24 Jisas wani dut véte dé déku duwat wak, “Wupmalemu gwalmu yan du taakwa kwekére ye de Gotna kémba yaalamarék yaké de yo. De apa ye Gotna kémba yaalaké de yo.

* **18:20:** Eks 20:12-16 * **18:22:** Lu 12:33

25 Kéni kudi wawo mé véknwu. Apakélé bulmakawu nak baapmu wut kétaapadakwa
raaménynа yaabuba wulaaké mawulé yadéran apa yaké dé yo. Wupmalemu gwalmu
yan du taakwa Gotna kémba yaalaké mawulé yate apat kapére yaké de yo.”
26 Naate wadéka de wani kudi véknwutakne de wak, “Wupmalemu gwalmu yan du
taakwa Gotna kémba wulaaké nae apat kapére yadaran yaga pulak gwalmu yamarék
yakwa du taakwa Gotna kémba wulae miték rasaakuké de yo apuba apuba? Wan
kaapuk. Gotna kémba wulaaké de yapatiké de yo.”
27 Naate wadaka dé wak, “Du taakwa deku kapmu apa yate, Gotna kémba yaale miték
rasaakuké de yapatiyu. Got kapmu wani muké dé apa yo. Got akwi mu yaké dé apa
yo.”
28 Wani kudi wadéka dé Pita wak, “Mé véknwu. Naané naana ga naana gwalmu
wawo kulaknyénytakne naané ménа jébaa yate méné wale yeyé yeyo.”
29-30 Naate wadéka dé Jisas wak, “Wan adél. Mé véknwu. Wunéké miték
sanévéknwukwa du taakwa Gotna jébaa yaké nae deku ga, du, taakwa, némaadugu
wayéknaje, néwaa yaapa, baadit kulaknyénydaran Got bulaa derét kutkalé yadu de
miték rasaakuké de yo apuba apuba. Adél wuné gunat wakweyo.” Naate dé derét
wak.

Jisas kiyae tépa nébéle raapdéranké dé tépa wakwek

31 Jisas déku du taaba vétik sékérék maanba kayék vétik de wale kudi bulte dé
derét wak, “Mé véknwu. Bulaa Jerusalemét naané waaru. Waaréno Gotna yéba kudi
wakwen du Akwi Du Taakwana Nyaan wunéké Gotna nyégaba kavidan kudi adél yaké
dé yo.
32 Jerusalemba de wunat nak gena duké kwayédo wuné deku taababa raké wuné yo.
Rawuru de wunat wasélékte kapéredi mu yate sépmeny sévaaviké de yo.
33 Yate wunat raamény baagwit viyaatakne wunat viyaapérekgé de yo. Yado
kiyaawuru nyaa kupuk yédu wuné tépa nébéle raapké wuné yo.”
34 Waga wadéka déku du wani kudiké kaapuk miték kutdéngdan. Got wani mu
paakudéka de Jisas wakwedén kudiké kaapuk miték kutdéngdan.

Jisas méni kiyaan dut dé kutnébulék

35 Jisas déku du wale de Jeriko saabaké yak. Yadaka méni kiyaan du nak dé yaabuba
rate dé du taakwat yéwaaké yaawik.
36 Yaawite dé véknwuk wupmalemu du taakwa yédaka. Véknwute dé duwat las
waatak, “Wan samu de yo?”
37 *Naate waatadéka de dérét wak, “Nasaret ban Jisas dé yao.”
38 *Naate wadaka dé waak, “Ménawa, Devitna képmawaara Jisas, mé véknwu. Méné
Devit pulak némaan ban rate wunéké mé mawulé lékménu.”
39 Naate wadéka de taale yén du dérét waatite de wak, “Akélak mé ra.” Naate wadaka
dé kaapuk akélak radén. Tépa waate dé wak, “Méné, Devitna képmawaara, wunéké mé
mawulé lékménu.”
40-41 Naate wadéka dé Jisas téte dé derét wak, “Dérét mé kure yaa wunéké.” Naate
wadéka dé ye Jisas tén saabadéka dé dérét waatak, “Wuné ménat samu yawuruké méné
mawulé yo?” Naate wadéka dé wak, “Némaan Ban, wuné véké wuné mawulé yo.”
42 Naate wadéka dé dérét wak, “Ménat kutnébulwuréran apaké miték
sanévéknwuménék bulaa ménа méni yéknwun dé yo. Bulaa méni mé vé.”
43 Waga wadéka dé déku méni bari tépa yéknwun yadéka dé vék. Véte dé Jisas wale
yéte dé wawo Gotna yéba kevéréknék. Yadéka wani mu vén du taakwa de wawo Gotna
yéba de kevéréknék.

---

* **18:37:** Mt 2:23 * **18:38:** Mt 1:1

19

Sakias dé Jisaské miték sanévéknwuk

1 Jisas dé Jerikot wulaak. Wulae dé nak get yéké nae dé yaabuba yék.
2 Takis nyégélén du nak déku yé Sakias dé wani gayéba rak. Dé takis nyégélén duna némaan ban rate dé wupmalemu yéwaa taknak.
3 Dé Jisasnyét véké dé mawulé yak. Yadéka wupmalemu du taakwa tédaka dé Jisasnyét véké dé yapatik, dé wap du bege.
4 Yapatiye dé taale pétépété ye dé miba nak waarék, Jisasnyét véké. Jisas wani yaabuba yaadéranké kutdéngte dé miba nak waarék.
5 Waare radéka Jisas yae wani taalé saabe dérét kwaasawuré véte dé dérét wak, “Sakias, bulaa méné wale ména gaba raké wuné yo. Méné bari méné giyaaké yo.”
6 Waga wadéka dé bari giyaate dé dusék yak. Yate dé Jisasnyét déku gat kure yék.
7 Yédéka de akwi du taakwa véte de wak, “Jisas dé kapéredi mu yakwa du wale raké dé déku gat yu. Wan sépélak dé yo.”
8 Sakias dé Némaan Ban Jisasnyét wak, “Némaan Ban, mé véknwu. Bulaa wuné wuna gwalmu nyédéba muniké wuné yo. Muniye nak tabé gwalmu yamarék duké kwayéké wuné yo. Kwayéte kéga wawo yaké wuné yo. Wuné déknyényba duwat las yénaa ye deku gwalmu nyégélwuréran wuné deké tépa kwayéte tabé kupuk wawo kwayéké wuné yo.”
9-10 *Naate wadéka dé Jisas wak, “Kéni du dé wawo Ebrayamna képmawaara dé ro. Rate déknyényba Gotké miték sanévéknwumarék yate débu yalaknék. Bulaa guné déku kudi véknwute guné kutdéngék. Bulaa Got dérét déku gaba rakwa du taakwat wawo Setenna taababa débu kéraak. Kéraadénké de déku taababa miték rasaakuké de yo. Yalaknén du taakwaké sékale véte derét Setenna taababa kérae derét kutkalé yaké wuné Akwi Du Taakwana Nyaan kéni képmaat giyaak.” Naate dé derét wak.

Jébaa yan du yéwaa nyégéldanké dé aja kudi wakwek

11 Jisas Jerusalem saabaké dé yak. Yadéka du taakwa de deku mawuléba wak, “Got némaan ban rate naanéké miték védéran tulé bari yaaké dé yo.” Naate wadaka dé Jisas derét aja kudi kéga wakwek.
12-13 “Némaan du nak séknaa get yéké yate, taale déku jébaa yakwa du taaba vétiknét waadéka yédaka dé deké nak nak dé yéwaa las kwayék (20 kina, 20 kina pulak). Kwayéte dé derét wak, ‘Kéni yéwaa kure jébaa yagunu wuné tépa gwaamale yae kéraaké wuné yo.’ Naate watakne dé séknaa get yék, waba rakwa némaan ban dérét wadu dé déku gayéba rakwa du taakwaké némaan ban raduké. Ye wani kudi véknwe bari bari gwaamale yaaké dé sanévéknwuk.
14 Dé yédéka de déku gayéba ran du taakwa déké kélik yate, de duwat las wadaka de déku kukba yék. Ye de séknaa geba ran némaan banét wak, ‘Naané wani du naanéké némaan ban ramuké kélik naané yo.’
15 “Kukba wani némaan ban dé wani dut wak, dé déku gayéba rakwa du taakwaké némaan ban raduké. Wadéka véknwutakne re dé tépa gwaamale yaak. Yae dé wak, ‘Déknyényba yéwaa kwayéwurén duwat mé waa yaado. Kwayéwurén yéwaa kure jébaa ye yéwaa yagap de nyégélék?’
16 Naate wadéka du nak taale yae dé dérét wak, ‘Némaan ban, wuné ména yéwaa kure jébaa ye wuné wupmalemu yéwaa nyégélék (200).’
17 *Naate wadéka dé némaan du dérét wak, ‘Méné yéknwun jébaa yakwa du méné. Yéknwun jébaa ménébu yak. Méné makwal muké ménébu miték vék. Véménénké wuné wawuru méné gayéké taaba vétik némaan ban raké méné yo.’

---

* **19:9-10:** Ap 16:31; 1 Ti 1:15 * **19:17:** Lu 16:10-11

18 Naate wadéka dé nak du wawo yae dé wak, ‘Némaan ban, wuné ména yéwaa kure jébaa ye wuné wupmalemu yéwaa las wawo nyégélék (100).’
19 Naate wadéka dé némaan du wak, ‘Wan yéknwun. Bulaa wuné wawuru méné gayéké naktaba némaan ban raké méné yo.’
20-21 Naate wadéka nak du yae dé wak, ‘Némaan ban, wuné ménéké wuné kutdéngék. Méné du taakwaké mawulé kaapuk lékménékwa. Méné gwalmu las wawo bakna kéraaké mawulé yate, méné nak du taakwat kutkalé kaapuk yaménékwa. Wuné ménéké wup yate wuné tiyaaménén yéwaa baapmu wutba kusépme wuné taknak. Ména yéwaa kéba dé ro. Bulaa ménéké tépa wuné kwayu.’
22 Naate wadéka dé némaan du wak, ‘Méné kapéredi jébaa yakwa du. Wakweménén kudi véknwute wuné yaménén kapéredi mu ménat yakataké wuné yo. Wuné apa yate nak du taakwaké mawulé lékmarék yate gwalmu las wawo bakna kéraaké mawulé yate, wuné nak du taakwat kaapuk kutkalé yawurékwa. Wan adél méné wak. Waga yawurékwaké ménébu kutdéngék.
23 Kutdéngte samuké wuna yéwaa méné yéwaa taknadakwa gaba taknamarék yak? Méné waba taknaménu mukatik wuné gwaamale yae wani yéwaa kérae yéwaa las wawo kéraakatik wuné yak.’
24 Naate watakne dé waba tén duwat wak, ‘Guné déké kwayéwurén yéwaa dérét nyégéle guné wupmalemu yéwaa yan duké kwayéké yo.’ Wani jébaa yakwa du dé kwayéwurén yéwaa kure yéknwun jébaa dé yak.
25 Naate wadéka de dérét wak, ‘Némaan ban, samu méné yo? Dé wupmalemu yéwaa débu yak.’
26 Naate wadaka dé derét wak, ‘Yéknwun jébaa ye wupmalemu gwalmu kéraan du taakwa kukba gwalmu las wawo kéraaké de yo. Yéknwun jébaa yamarék yate walkamu gwalmu yan du taakwa kukba bakna raké de yo.
27 Wuna maama wuné deku némaan ban ramuké kélik yadanké guné derét kure yae wuna ménіba viyaapérekgé guné yo.’ Naate dé némaan du wak.”

Jisas némaan ban rate dé Jerusalemét wulaak

28 Jisas wani kudi watakne dé taale ye dé déku du wale Jerusalemét waarédakwa yaabuba waarék.
29-30 Waare Betpasi tédéka Betani wawo tédéka dé vék. Wani gayé vétik Oliv nébuba bét tu. Jerusalem tékwaba bét tu. Vétakne saabaké yate dé déku du vétiknét wak, “Béné wani gayét wulae béné véké yo donki nyaanét nak. Miba lékitaknadak dé tu. Déknyényba du déku butgulba kaapuk radén. Béné dérét lépmwénye béné kure yaaké yo.
31 Yabénu du nak bénat kéga waatadéran, ‘Samu yaké béné wani donki nyaan lépmwényu?’ Naate wadéran béné kéga waké béné yo, ‘Némaan Ban dé wani donkiké mawulé yo.’ Waga waké béné yo dérét.”
32 Wani kudi véknwutakne bét ye bét vék donki miba lékitaknadaka tédéka.
33 Vétakne wani donkina baagwi lépmwénybétka de wani donkina yaapa yae de bérét wak, “Samu yaké béné wani donki nyaan lépmwényu?”
34 Naate wadaka bét wak, “Némaan Ban dé wani donkiké mawulé yo.”
35 Naate wabétka kusékétdaka bét donki nyaan kure yék Jisaské. Ye bét bétku baapmu wut las donkina butgulba akutaknak, Jisas waba raduké.
36 Wani donkiba rate yédéka de du taakwa deku baapmu wurét yaabu kusok.
37 Kusodaka dé ye Oliv nébu kulaknyénytakne dawuliye Jerusalem saabaké yadéka déké miték sanévéknwukwa wupmalemu du taakwa de déké yéknwun mawulé yate dusék takwasék yak. Yate déknyényba vémarék yadan apa jébaa védanké sanévéknwute de némaanba waate de Gotna yéba kevéréknék. Yate de wak:

38 *Naana némaan ban naanéké dé yao.
Némaan Ban Got wadék dé yao. Wan yéknwun.
Got dérét kutkalé yaké dé yo.
Gotna gayéba rakwa du yéknwun mawulé yate miték raké de yo.
Naané yéknwun mawulé yate awuréba rakwa ban Gotna yéba kevérékgé naané yo.
39 *Parisina du las wani du taakwa wale téte véknwute de Jisasnyét wak, “Némaan du, méné du taakwat waatiké méné yo, de waga némaanba waamarék yadoké.”
40 Naate wadaka dé derét wak, “Gunat wuné wakweyo. De kudi bulmarék yadaran matu deku kapmu wuna yéba kevérékgé de yo.” Naate dé derét wak.

Jisas Jerusalemba rakwa du taakwaké dé géraak

41 *Jisas ye Jerusalem saabaké yate gayét véte waba rakwa du taakwaké mawulé lékte dé géraak.
42 Géraate dé wak, “Bulaa guné Got wale nakurak mawulé yate raké kutdénggunu mukatik wan yéknwun. Bulaa wani mu paakudék guné kaapuk miték kutdénggunén.
43-44 Guné Got gunat kutkalé yate Setenna taababa gunat kéraadékwa tuléké kaapuk miték kutdénggunén. Yagunékwaké kukba guna maama yae guna gayé tényéwe téké de yo. Téte de képmaa vae yégunéran yaabuba taknatépéké de yo. Yate de gayét wulae gunat, guna baadit wawo viyaapérekgé de yo. Viyaapérekte akwi ga yaalébaanké de yo. Yaalébaando ga kaagunén akwi matu akére kapmu kapmu raké de yo.” Naate dé wak.

Gotna kudi buldakwa némaa gaba dé duwat kélésalak

45-46 Jisas ye Jerusalemét wulae dé Gotna kudi buldakwa némaa gat wulaak. Wulae dé vék du las gwalmu kwayéte yéwaa nyégéldaka. Véte dé derét kélésalate dé wak, “Kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao: Got dé wak, ‘Du taakwa wuna gat yaale wuné wale kudi bulké de yo.’ Naate dé Got wak. Wani kudiké guné kaapuk sanévéknwugunékwa. Guné kéni gaba Got wale kaapuk bulgunékwa. Guné gwalmu kwayéte yéwaa nyégélguneka kéni ga wan sél yakwa du paakwe rakwa ga pulak.” Naate dé derét wak.

Gotna kudi buldakwa némaa gaba dé kudi wakwek

47 Akwi nyaa Gotna kudi buldakwa némaa gaba dé du taakwat Gotna jébaaké yakwatnyék. Yadéka de Gotna gaba jébaa yakwa nyédé duna némaan du, apa kudiké kutdéngkwa du, némaan du las wawo de wak, “Yaga pulak dérét viyaapérekgé naané yo?”
48 *Waga wate dérét viyaapérekgé de yapatik, akwi du taakwa déké yéknwun mawulé yate déku kudi véknwuké mawulé yadan bege.

20

Jisasnyét de waatak, “Kiyadé wak méné wani jébaa yo?”

1 Nyaa nak dé Jisas Gotna kudi buldakwa némaa gaba téte du taakwat Gotna jébaaké yakwatnyéte Gotna kudi wakwedéka Gotna gaba jébaa yakwa nyédé duna némaan du, apa kudiké kutdéngkwa du, Isrelna kubu du, waga de déké yaak.
2 Yae de dérét wak, “Samu apa kérae méné wani jébaa yo? Kiyadé wak méné wani jébaa yo?”
3 Naate wadaka dé derét wak, “Wuné wawo gunat nak kudi waataké wunék. Guné wunat mé wakwe.
4 Kiyadé Jonét wak dé du taakwat gu yaakutaknak? Got dé waga wak, kapu képmaaba rakwa du dé nak waga wak?”

* **19:38:** Sam 118:26 * **19:39:** Mt 21:14-16 * **19:41:** Lu 13:34-35 * **19:48:** Mt 21:46

5 Naate waatadéka de deku kapmu bulte de wak, “Naané kéga wanaran, ‘Got dé waga
wak.’ Naate wanaran dé naanat kéga waké dé yo, ‘Samuké guné déku kudi kaapuk
véknwugunén?’
6 Naané kéga wanaran, ‘Képmaaba rakwa du dé nak wak.’ Naate wanaran akwi du
véknwute naanat rékaréka yate naanat matut viyaaké de yo, Jonké ‘Gotna yéba kudi
wakwen du nak’ naadakwa bege.”
7 Waga bultakne de yénaa yate Jisasnyét wak, “Naané las kaapuk kutdéngnan. Wani
muké wakwemarék yaké naané yo.”
8 Waga wadaka dé derét wak, “Wuné wawo wakwemarék yaké wuné yo, wunat
wadék yae kéni jébaa yawurékwa banké.”

Jisas aja kudi dé wakwek wain yaawiké téségén duké

9 Wani kudi watakne dé du taakwat kéni aja kudi wakwek: “Du nak dé wain yaawi
nak yak. Ye dé wain mi tawuk. Ye dé wani yaawiké téségéte yaawiba jébaa yate
yéwaa nyégélké mawulé yan duké kwayék. Kwayétakne dé nak képmaat yék. Ye dé
wupmalemu kwaaré waba rak.
10 Radéka misék gélédaran tulé yaaké yadéka dé wale rate déku jébaa yakwa dut nak
dé wak, dé yaawiké téségékwa duké yéduké. Dé misék las kwayédo kure yaaduké dé
mawulé yak. Yate wadéka déku jébaa yakwa du yédéka de yaawiké téségékwa du déku
kudi kaapuk véknwudan. Yate de wani dut viyaate wadaka dé bakna gwaamale yaak.
11 Yaadéka déku jébaa yakwa nak dut wadéka, yédéka, dérét wawo viyaate kapéredi
mu yate wadaka dé bakna gwaamale yaak.
12 Yaadéka déku jébaa yakwa nak dut wawo wadéka, yédéka, dérét némaanba viyaate
de dérét kaapat yatjagwadék.
13 Yadaka gwaamale yaadéka yaawina bapadu dé wak, ‘Wuné samu yaké wuné yo?
Wuné mawulat kapére yawurékwa wuna nyaanét wawuru dé yéké dé yo. Dé ye wadu
sal de déku kudi véknwuké de yo?’
14 Naate watakne dé déku du nyaanét wadéka, yédéka, de yaawiké téségékwa du véte
deku kapmu bulte kéga de wak, ‘Yaawina bapadu kiyaadu wani nyaan déku yaapana
gwalmu akwi kéraaké dé yo. Naané dérét viyaapérektakne kéni yaawi kéraaké naané
yo.’
15 Waga watakne de dérét kure yaawi kulaknyénytakne kaapat kure gwaade de dérét
viyaapéreknék.” Naate watakne dé Jisas derét wak, “Guné yaga guné sanévéknwu? De
waga yadanké wani yaawina bapadu derét samu yaké dé yo?
16 Dé yae wani wain yaawiké téségékwa duwat viyaapérekgé dé yo. Viyaapérekne
nak duké wani yaawi kwayéké dé yo, de yaawiké téségédoké.”
Waba tén du taakwa wani kudi véknwute de wak, “Kaapuk. De waga yamarék yaké
de yo.”
17 *Naate wadaka dé derét véte dé wak, “Gotna nyégaba kéni kudi dé kwao:
Ga kaakwa du yéknwun matuké sékalte nakurak matuké kélik yadaka dé bakna
rak.
Radéka Got wani matut véte dé wak, ‘Wan yéknwun matu. Wani matu radu ga
miték kwaaké dé yo.’ Naate watakne wani matu kérae taknadéka dé ga miték
kwaak.
18 *Wani kudiké gunat wuné waato. Kiyadéké dé wo? Wani matu takuba akéréran
du deku sépékwaapa kapére yaké dé yo. Wani matu duna sépéba akérédéran wani
duwat takupérekgé dé yo.” Naate dé Jisas wak. Wani matuké waga wakwete dé déké
dé wakwek.

Takis kwayédakwaké dé Jisas kudi wakwek

* **20:17:** Sam 118:22 * **20:18:** Ais 8:14-15

19 *Wani kudi wadéka de apa kudiké kutdéngkwa du Gotna gaba jébaa yakwa nyédé
duna némaan du wawo de kutdéngék, Jisas deké dé wani kudi wakwek. Kutdéngte
dérét bari kulékiye kure yéké de mawulé yak. Yate du taakwa kélik yate derét
waatimuké wup yate de dérét kaapuk kulékidan.
20 Yate de dérét kulékidaran tuléké de raségék. Yate deku mawuléba de wak, "Yénaa
yakwa du dé wale kudi bulte kés mu nak muké dérét waatadaran sal dé kaatate
kapéredi kudi las waké dé yo? Wadu naané dérét kotimké naané yo. Kotimtakne
naané dérét Romna duké kwayéké naané yo." Naate wate de duké las yéwaa kwayék,
de yénaa yate dé wale kudi buldoké.
21 Wani yénaa yakwa du yae de Jisasnyét wak, "Némaan du, méné derét Gotna
jébaaké méné yakwatnyu. Méné adél kudi male wakwete derét Gotna kudiké miték
méné yakwatnyu. Méné nakurak kudi male méné wakweyo némaan du taakwa, bakna
du taakwat wawo. Waga naané kutdéngék.
22 Méné waga yate bulaa méné naanat mé wakwe. Naana apa kudi yaga dé wo?
Naané takis Romna némaan banké kwayéké naané yo, kapu kaapuk?"
23 Naate wadaka dé Jisas kutdéngék. De deku mawuléba kéga de wak, "Bulaa dé
kapéredi kudi wadu naané dérét kotimké naané yo."
24 Naate wadaka Jisas kutdéngte dé derét wak, "Guné takis kwayégunékwa yéwaa nak
wunat mé wakwatnyé véwuru." Naate wadéka de wani yéwaa nak kure yék déké. Kure
yédaka dé derét wak, "Wani yéwaaba kwaakwa nyaap wan kiyadéna nyaap? Kiyadéna
yé de wani yéwaaba kavik?" Naate waatadéka de wak, "Wan Romna némaan bannan."
25 Naate wadaka dé derét wak, "Wan adél. Romna némaan banna mu guné déké
kwayéké guné yo. Gotna mu guné Gotké kwayéké guné yo."
26 Naate wadéka de déku kudiké sanévéknwu wanévéknwuk. De du taakwana méniba
téte kapéredi kudiké dérét kotimké mawulé yate de waga yaké de yapatik, dé kapéredi
kudi wakwemarék yadén bege. Yapatite de kudi kaapuk buldan.

Du kiyae nébéle raapdaranké de Jisasnyét waatak

27-28 *Sadyusina du deku mawuléba de kéga wo, "Kiyaan du taakwa tépa nébéle
raapmarék yaké de yo." Naate de wo. De las Jisaské ye de dérét kéga wak, "Némaan du,
méné du taakwat Gotna jébaaké méné yakwatnyu. Méné kéni muké naanat mé wakwe.
Déknyényba Moses kéga dé kavik: Du nak taakwa ye nyaan kéraamarék ye kiyaadéran
déku wayékna wani taakwa yaké dé yo. Yadu nyaan kéraalu wani nyaanké waké dé yo,
'Wuna némaaduna nyaan.' Naate waké dé yo. Waga dé Moses kavik.
29 Bulaa mé véknwu. Déknyényba némaadugu wayéknaje nak taaba sékét nak taababa
kayék vétik de rak. Némaadu taakwa ye baadi kéraamarék ye dé kiyaak.
30 Kiyaadéka déku wayékna wani taakwa ye baadi kéraamarék ye dé kiyaak.
31 Kiyaadéka nak wayékna wani taakwa ye baadi kéraamarék ye dé kiyaak.
Kiyaadéka akwi wayéknaje waga male ye de akwi baadi kéraamarék ye de kiyaak.
32 Yadaka kukba lé wani taakwa wawo kiyaak.
33 Bulaa naanat mé wakwe. Kiyaan du taakwa tépa nébéle raapdaran tuléké méné
wakweyo. Wani tulé wani taakwa kiyadéna taakwa raké lé yo? Déknyényba wani
némaadugu wayéknaje akwi de lérét yak." Naate de Sadyusina du Jisasnyét waatak.
34 Jisas deku kudi véknwute dé derét wak, "Bulaa rakwa du taakwa de kéga yo. Du
de taakwa yo. Taakwa de du ro.
35 Kukba Got wadén du taakwa kiyae nébéle raapme du de taakwa yamarék yado
taakwa de du ramarék yaké de yo.
36 Got wadu de déku baadi raké de yo. De Gotna kudi kure giyaakwa du pulak raké
de yo. Got wale rate tépa kiyaamarék yaké de yo.

---

* **20:19:** Lu 19:47-48 * **20:27-28:** Diu 25:5

37 *Kiyaan du taakwa tépa nébéle raapdaranké naané kutdéngék, Moses wani muké
kudi wakwedén bege. Makwal mi yaa yaanénké wakwete kéni kudi Gotna nyégaba
kavidéka gunébu véknwuk: Némaan Ban Got wan Ebrayamna némaan ban. Wan
Aisakna némaan ban. Wan Jekopna némaan ban. Dé deku némaan ban dé ro.
38 Moses wani kudi déknyényba kiyaan duké kavidéka naané kutdéngék. Got kiyaan
du taakwana némaan ban kaapuk radékwa. Got kulé rakwa du taakwana némaan ban
dé ro. Got wadén du taakwa wan kiyaan du taakwa kaapuk. Got wadén du taakwa
wan kiyae nébéle raapme rakwa du taakwa. Waga naané kutdéngék."
39 Waga wadéka de apa kudiké kutdéngkwa du las de dérét wak, "Némaan du, méné
yéknwun kudi méné wo."
40 Naate watakne de kudi las wawo kaapuk buldan, dérét tépa waatamuké wup
yadan bege.

Jisas dé derét waatak Got wadén banké

41 Wani tulé Jisas dé derét wak, "Apa kudiké kutdéngkwa du de wo, 'Got wadén ban
Krais wan Devitna képmawaara.' Samuké de waga wo?
42-43 *Déknyényba Devit Kraiské kudi las dé kavik Gotna nyégaba. Devit kavin kudiké
naané wo, Sam. Wani kudiba kéni kudi dé kwao:
Némaan Ban Got wuna Némaan Banét dé wak,
'Méné némaan ban rate wuna yéknwun tuwa taababa raké méné yo.
Raménu wuné wawuru ménа maama ménа taababa raké de yo.
Rado méné némaan ban rate deké véké méné yo.'
Naate dé Got wak.
Gunat wuné wakweyo. Devit wani kudi wakwete dé Kraiské, 'Wuna Némaan Ban,'
dé naak. Samuké nae dé Devit Kraiské waga wak?
44 Devit Got wadén ban Kraiské 'Wuna Némaan Ban' naadéka yaga pulak dé Krais
Devitna képmawaara ro? Krais Devitna képmawaara rate, Devitna némaan ban wawo
dé ro, kapu yaga pulak?" Naate dé derét waatak.

Apa kudi kutdéngkwa duké dé Jisas kudi wakwek

45 Akwi du taakwa wekna rate de Jisasna kudi véknwuk. Véknwudaka dé déku duwat
dé kudi wakwek.
46 Wakwete dé wak, "Guné apa kudiké kutdéngkwa duké jérawu yaké guné yo. De
sémény baapmu wut kusadatakne du taakwa jawudakwa taaléba yeyé yeyaké de
mawulé yo. Yeyé yeyate nak du taakwa derét véte kéga wadoké de mawulé yo:
'Wan naana némaan du dewa yaakwa.' Naate wadoké de mawulé yo. De Gotna kudi
bulnakwa gat wulae de némaan duna taaléba raké de mawulé yo. De nak du wale
kadému kate de yéknwun taaléké sékalte, du taakwana méniba raké de mawulé yo.
47 De dukiyaataakwana gwalmu akwi de kérao. De yénaa yate apakélé kudi Gorét
wakweyo, nak du derét véte deku yéba kevérékdoké. Yadakwaké Got wadu apakélé
kapéredi mu deké yaaké dé yo." Naate dé Jisas wak.

21

Gwalmu yamarék dukiyaataakwa lé yéwaa taknak

1 Jisas Gotna kudi buldakwa némaa gaba téte dé vék wupmalemu gwalmu yan du
taakwa Gotké yéwaa kwayédaka.
2 Védéka gwalmu yamarék dukiyaataakwa nak yae makwal yéwaa vétik Gotké
kwayéléka dé vék.
3-4 Véte dé wak, "Wupmalemu gwalmu yan du taakwa de Gotké yéwaa las de kwayék.
Kwayédaka deku yéwaa las wawo dé ro deku gaba. Wani taakwa makwal yéwaa vétik

* **20:37:** Eks 3:6 * **20:42-43:** Sam 110:1

kwayéte lé kure ralén yéwaa akwi lé kwayék. Kwayétakne lé kadému kéraaléran yéwaa kaapuk. Gotké kwayélékwa yéknwun paaté kwayédakwa paatat débu talaknak. Adél wuné gunat wakweyo.”

Gotna kudi buldakwa némaa ga yaalébaandaranké dé wakwek

5-6 *Jisasna du las de Gotna kudi buldakwa némaa gaké bulte de wak, “Kén yéknwun ga. Yéknwun matut de yak. Du taakwa Gotké kwayédan yéknwun gwalmat miték de kusok.” Naate wadaka dé Jisas derét wak, “Bulaa végunékwa gwalmu kukba nak du yae yaalébaanké de yo. Yaalébaante akwi matu kéree yatjadado matu nak matuba kwaamarék yaké dé yo.”

Wupmalemu kapéredi mu yaadéranké dé Jisas wakwek

7 Wani kudi wadéka de dérét waatak, “Némaan du, yani nyaa wani ga yaalébaanké de yo? Samu mu taale yaadu naané véte wani mu yaamale yadéranké kutdéngké naané yo?”

8 Naate wadaka dé Jisas wak, “Guné jérawu yaké guné yo. Yate yénaa yakwa duna kudi véknwumarék yaké guné yo. Wani kudi wuné wo, wupmalemu du yae de gunat yénaa yaké mawulé yadaran bege. Yénaa yate wuna yéba wakwete de nak nak kéga waké de yo, ‘Got wadén ban Krais bulaa gwaamale yaaké dé yo. Wuné Krais wuné.’ Naate wado guné deku kudi véknwumarék yaké guné yo.

9 Wupmalemu du waariyaké de yo. Waariyado nak du waariyadakwaké kudi bulké de yo. Yado véknwute guné wup yamarék yaké guné yo. Taale waga yaké de yo. Sésékukba yaaran tulé kukba yaaké dé yo.” Naate dé wak.

10 Watakne dé derét wak, “Nakurak képmaaba rakwa du taakwa de nak képmaaba rakwa du taakwa wale waariyaké de yo. Nak némaan banna kém nak némaan banna kém wale waariyaké de yo.

11 Wupmalemu apu apakélé anyék kutké lé yo. Wupmalemu képmaaba apakélé kaadé yadu apakélé kiyakiya wawo yaké dé yo. Nyétba wup yadakwa kés pulak nak pulak mu yaadu guné véké guné yo.

12 *“Wani mu wekna yaamarék yadu taale du las, guné wuna du ragunékwaké de wuna jébaaké kélik yate, gunat kulékiye kapéredi mu yaké de yo. Yate de Gotna kudi buldakwa gaba gunat kotimké de yo. De gunat raamény gaba taknaké de yo. Gunat kure yédo guné deku némaan duna ménba téké guné yo.

13 De waga yado wani tulé guné derét wuna kudi wakweké guné yo.

14 Wakwegunéranké guné taale guna mawuléba kéga wamarék yaké guné yo, ‘Naané deku kudi yaga pulak kaataké naané yo?’

15 Naate wamarék yaké guné yo, wani tulé wuné gunéké yéknwun mawulé, wakwegunéran kudi wawo gunéké kwayéwuréran bege. Wuné waga kwayéwuru wakwegunéran kudi guna maama wakweran kudit talaknaké dé yo. Talaknadu de guna kudi kaataké yapatiké de yo.

16 Guna néwepa, guna némaadugu wayéknaje, guna kémna nak du, guna du taakwa waga de gunat maamaké kwayéké de yo. Kwayédo gunat las viyaapérekgé de yo.

17 Guné wuna du ragunékwaké akwi du taakwa gunéké kélik yaké de yo.

18-19 Guné guna mawuléba apa yate wuna jébaa kutsaakugunéran guné wuné wale apuba apuba miték rasaakuké guné yo. Yalakmarék yaké guné yo.”

Jerusalem yaalébaandaranké dé Jisas kudi wakwek

20 *Wani kudi watakne dé Jisas derét kéga wakwek, “Kukba waariyakwa du Jerusalemét ténéwe tédo véte kutdéngké guné yo. Jerusalemét yaalébaandaran tulé kéni dé yao.

---

* **21:5-6:** Lu 19:43-44 * **21:12:** Lu 12:11-12 * **21:20:** Lu 19:41-44

21 Kutdéngte guné Judiaba rakwa du taakwa guna gayé kulaknyénytakne nébat bari
yaage yéké guné yo. Guné Jerusalemba rakwa du taakwa wani gayé kulaknyénytakne
bari yaage yéké guné yo. Guné yaawiba tékwa du taakwa wani gayét wulaamarék yaké
guné yo.
22 Waga wuné wo, wani tulé wan Got Jerusalemba rakwa du taakwa yadan kapéredi
mu derét yakatadéran tulé bege. Déknyényba du las wani muké de kudi las kavik Gotna
nyégaba. Wakwewurékwa tulé wani kudi adél yaké dé yo.
23 Wani kapéredi tulé nyaan tékwa taakwa, baadiké munyaa kwayékwa taakwa wawo
bari yaage yéké yapatiké de yo. Deké wuné mawulé léknu. Wani tulé Got rékaréka yate
wadu wupmalemu kapéredi mu Judana du taakwaké yaaké dé yo.
24 Yaadu maama yae de Judana du taakwat las waariyadakwa kulaat viyaado de
kiyaaké de yo. Lasnyét de kulékiye kure ye nak geba taknaké de yo. Ye wani maama
nak geba yae de Jerusalemét yaalébaanké de yo. Yaalébaantakne de Jerusalemba
némaan du raké de yo. Re Got wadén tulé tépa yéké de yo.

Akwi Du Taakwana Nyaan yaadéranké dé Jisas wakwek

25 *“Nyaa, baapmu, nyétba tékwa kun kés pulak nak pulak mu yadu du taakwa véké
de yo. Kus némaanba raapte wilu wupmalemu képmaaba rakwa du taakwa véte wup
yate géraaké de yo.
26 Yado nyétba tékwa akwi mu ségénte yeyé yeyaké de yo. Yado wupmalemu du
taakwa génte wupmét kapére yate sanévéknwu wanévéknwute waké de yo, ‘Yéwe.
Samu kapéredi mu dé naanéké yaaké dé yo?’
27 *Naate watakne de Akwi Du Taakwana Nyaan wunat véké de yo. Wuné apat
kapére yate nyaa vékwa pulak yate buwiba rate giyaawuru véké de yo.
28 Gunat wuné wakweyo. Wani mu batnyé yaadu guné kutdéngké guné yo. Walkamu
re wuné gunat kérae Gotna gayét kure yéké wuné yo. Waga kutdéngte guné yéknwun
mawulé yate raapme kwaasawuré véké guné yo.” Naate dé Jisas derét wak.

Miték sanévéknwudoké dé Jisas kudi wakwek

29 Watakne dé derét kéga wak, “Miké miték mé sanévéknwu.
30 Mi las gaga périye kwény lépidéka véte guné kutdéngék. Kadému naaré yakwa tulé
bulaa dé yao.
31 Wani mit véte tuléké kutdénggunékwa pulak, guné wakwewurén mu véte
kutdéngké guné yo. Got némaan ban rate du taakwaké miték védéran tulé kéni dé yao.
Waga kutdéngké guné yo.
32 Gunat wuné wakweyo. Bulaa rakwa du taakwa las kiyaamarék yate wekna rate
wakwewurén akwi mu véké de yo.
33 Nyét képmaa wawo kaapuk yaké dé yo. Wuna kudi kaapuk yamarék yaké dé yo.
Rasaakuké dé yo. Adél wuné gunat wakweyo.

Jisasna du déké miték raségédaranké dé derét wakwek

34 *“Guné jérawu yaké guné yo. Du las wupmalemu kadému kadakwa, waagété gu
kate waagété yadakwa, kéni képmaana muké male sanévéknwudakwa, waga yate de
kaapuk miték sanévéknwudakwa. Guné de yakwa pulak yamarék yaké guné yo. Guné
de yakwa pulak yagunéran guné wunéké sanévéknwumarék yagunéran tulé gwaamale
yaaké wuné yo.
35 Gwaamale yaawuréran tulé kéni képmaaba rakwa akwi du taakwaké bari yaaké
dé yo.

---

* **21:25:** Re 6:12-14 * **21:27:** Mt 16:27 * **21:34:** Ro 13:10-14

36 Guné akwi nyaa wunéké raségéké guné yo. Raségéte guné Gorét apuba apuba waataké guné yo, dé gunéké apa kwayéduké. Waatagunu apa kwayéké dé yo, yaaran kapéredi mu gunat yaalébaanmarék yadu guné wuné Akwi Du Taakwana Nyaan wuna ménibа miték tégunuké." Naate dé Jisas derét wak.
37 Akwi nyaa Jisas Gotna kudi buldakwa némaa gaba téte dé Gotna jébaaké du taakwat yakwatnyék. Yadéka gaan yadéka yéte dé Oliv nébuba kwaak.
38 Yadéka akwi ganbaba akwi du taakwa de Gotna kudi buldakwa némaa gat yék, déku kudi véknwuké.

22

Judas Jisasnyét némaan duké kwayéké nae dé wak

1 *Yis kutmarék yadakwa béret kadaran nyaa dé yaaké yak. Wani nyaa de Juda apakélé kadému sérakne kaké de yo. Wani kadémuké de wo Pasova.
2 Wani tulé de Gotna gaba jébaa yakwa nyédé duna némaan du, apa kudiké kutdéngkwa du wawo waga de Jisasnyét viyaapérekgé mawulé yak. Yate de du taakwa kélik yate waariyamuké wup yate de wak, "Naané Jisasnyét yaga pulak viyaaké naané yo?"
3 *Wani tulé dé Seten Judasna mawuléba wulaak. Déku nak yé Iskariot. Dé wan Jisasna du nak.
4 Wulaadéka dé Judas ye dé nyédé duna némaan du, Gotna kudi buldakwa némaa gaké téségékwa duna némaan du wawo de wale dé kudi bulék, Jisasnyét deké kwayédéranké.
5 Buldéka de dusék yate de déké yéwaa las kwayéké kudi gik.
6 Gidaka dé Judas kusékéttakne ye dé Jisasnyét deké akélak kwayédéran tuléké dé raségék. Wupmalemu du taakwa Jisas wale ramarék yadaran tuléké dé raségék.

Jisasna du vétik bét Pasova waadakwa kadému kawu saakérak

7 Yis kutmarék yadakwa béret kadakwa nyaa dé yaak. Wani nyaa de sipsip nyaanét viyao, Pasova waadakwa tuléna kadémuké.
8 Viyaapérekdakwaké sanévéknwute Jisas dé Pita bét Jonét wak, "Béné ye Pasova waanakwa tuléna kadému kawu saakérabénu naané kaké naané yo."
9 Naate wadéka bét dérét wak, "Ané yaba kawu saakératuké méné mawulé yo?"
10 Naate waatabétka dé wak, "Mé véknwu. Béné ye Jerusalemét wulae gu tékwa awu yaataran dut nak véké béné yo. Véte béné déku kukba ye wulaadéran gat wulaaké béné yo.
11 Wulae béné wani gana bapadut kéga waké béné yo, 'Gotna kudiké naanat yakwatnyékwa ban dé ménat kéga dé wo, Wuné wuna du wale Pasova waanakwa tuléna kadému kanaran ga yaba dé tu? Naate dé wo.'
12 Waga wabénu dé awuréba tékwa némaa ga wakwatnyéké dé yo. Wani gaba kadému kanaran jaabé, ranaran mu wawo dé tu. Béné wani gaba kadému kawu saakéraké béné yo."
13 Naate wadéka bét ye bét Jisas wakwen pulak bét vék. Vétakne bét Pasova waanakwa tuléna kadému kawu saakérak.

Jisas dé déku duké béret gu wawo dé kwayék

14 Jisas déku nak du wale yae de akwi de kadému kaké de rak.
15 Rate dé Jisas derét wak, "Kukba wuné apa kaagél kutké wuné yo. Taale wuné kéni kadému, Pasova waanakwa tuléna kadému, guné wale kaké wuné mawulat kapére wunébu yak.

---

* **22:1:** Eks 12:21-27 * **22:3:** Jo 13:2

16 Gunat wuné wakweyo. Wuné kéni képmaaba rate guné wale kéni kadému tépa
kamarék yaké wuné yo. Kukba Got du taakwaké némaan ban raran tulé yaadu wuné
tépa kaké wuné yo."
17 Naate watakne dé wain gu tén agérap nak kérae dé Gorét wak, "Yéknwun gu
ménébu tiyaak. Wan yéknwun." Naate watakne dé déku duwat wak, "Guné kérae nak
nak kaké guné yo.
18 Gunat wuné wakweyo. Wuné kéni képmaaba rate wani gu tépa kamarék yaké
wuné yo. Kukba Got du taakwaké némaan ban raran tulé yaadu wuné wani gu tépa
kaké wuné yo."
19 Naate watakne dé béret kérae dé Gorét wak, "Yéknwun mu ménébu tiyaak. Wan
yéknwun." Naate watakne béret bule dé déku duké kwayéte wak, "Kén wuna sépé.
[Gunat kutkalé yaké wuné wuna sépé kwayu. Guné wunéké sanévéknwute waga
yasaakuké guné yo."
20 Naate watakne de akwi kadému kabutitakne dé Jisas wain gu tén agérap kérae
waga male yate dé wak, "Kéni wain gu wan wuna wény. De wunat viyaapérekdo wuna
wény akudu guné véte kutdéngké guné yo, Got du taakwat kutkalé yaké wakwedén kulé
kudi adél yadéranké.]"
21 *Wani kudi watakne dé Jisas derét wak, "Mé véknwu. Wunat maamaké kwayéran
du bulaa dé wuné wale rate kadému ko.
22 *Déknyénybа de Gotna nyégaba kudi kavik, maama wunat viyaadaranké. Kavidan
pulak de Akwi Du Taakwana Nyaan wunat viyaado wuné kiyaaké wuné yo. Kiyaawuru
apakélé kapéredi mu dé wunat maamaké kwayéran duké yaaké dé yo."
23 Naate wadéka deku kapmu bulte de waatak, "Kiyadé waga yaké yo?"

Némaan banké de Jisasna du waaruk

24 Jisasna du de kudi bulte waaruk. Waarute de wak, "Naané wale rakwa du kiyadé
wan naana némaan ban?"
25 *Naate wadaka dé derét wak, "Nak geba rakwa du taakwana némaan du de apa
yate deku du taakwaké de vu. Védaka deku du taakwa de deké wo, 'Wan naanat kutkalé
yakwa du.'
26 *Naate wadaka guné wani némaan du pulak yamarék yaké guné yo. Guna du
nak némaan ban radéran dé du taakwana kukba yaaran du pulak rate, déku yéba
kevérékmarék yaké dé yo. Dé némaan ban rate, dé jébaa yamarék yate bakna rakwa
ban pulak ramarék yate, guna jébaa yakwa du raké dé yo.
27 *Nak geba rakwa du yaga pulak de yo? Deku némaan ban yaga pulak du dé? Rate
kadému kakwa ban, kapu déké kadému kure yaakwete jébaa yakwa ban? Wan rate
kadému kakwa ban dé kapmu dé némaan ban ro. Wuné guné wale rate wuné waga
kaapuk yawurékwa. Wuné guné wale rate guna jébaa yakwa du wuné ro.
28 *"Guné wuné wale gunébu rasaakuk. Kapéredi mu wunéké yaadéka guné wunat
kaapuk kulaknyénygunén.
29-30 Wuna yaapa débu apa tiyaak, wuné némaan ban rate du taakwaké miték
véwuruké. Tiyaadén apa kérae wuné gunéké apa kwayéké wuné yo, guné wuné wale
rate wuné wale kadému gu kate, Isrelna kém taaba vétik sékét maanba kayék vétikgé
némaan du rate végunuké." Naate dé Jisas déku duwat wak.

Jisas dé wak Pita déké kuk kwayédéranké

31 Jisas dé Saimon Pitat wak, "Saimon, méné mé véknwu. Seten dé guné ké apa yadu
guné yaage ye kapmu kapmu rate yalakgunuké dé mawulé yo. De kadému munidakwa

* **22:21:** Sam 41:9; Jo 13:21-22 * **22:22:** Ap 2:23 * **22:25:** Mt 20:25-28 * **22:26:** 1 Pi 5:1-5 * **22:27:** Jo 13:12-15 * **22:28:** 2 Ti 2:12; Mt 19:28

pulak dé gunat muniké dé mawulé yo. Seten gunat yaalébaanké dé mawulé yo. Yate Gorét dé waatak, dé waga yadéranké.

32 *Wuné Gorét wunébu waatak. Méné, Saimon, ménéké Gorét wunébu waatak, méné wunéké miték sanévéknwuménu ména mawulé miték tésaakuduké. Tédu méné wunéké kuk tiyae kukba gwaamale yae méné wuna duna mawulat kutkalé yaménu deku mawulé wawo miték tésaakuké dé yo."

33 Naate wadéka dé Pita dérét wak, "Némaan Ban, wuné méné wale yéké wuné mawulé yo. Wuné méné wale yéte raamény gaba kwaawuréran wan yéknwun. Wuné méné wale yéte kiyaawuréran wan yéknwun."

34 Naate wadéka dé Jisas dérét wak, "Pita, wuné kutdéngék. Bulaa gaan séraa waamarék yadu méné apu kupuk kéga waké méné yo, 'Wuné Jisasnyét las kaapuk kutdéngwurén.' Waga waménu séraa waaké dé yo." Naate dé Jisas Pitat wak.

Yéwaa, wut, waariyadakwa kulaa kure yédoké dé wakwek

35 *Jisas dé déku duwat kéga wak, "Déknyénybа gunat wawuréka yéte guné yéwaa, wut, su kaapuk kure yégunén. Wani tulé gwalmuké nak guné yapatik kapu kaapuk?" Naate wadéka de wak, "Kaapuk."

36 Naate wadaka dé derét kéga wak, "Bulaa wuné gunat kéga wo. Guné yéwaa kure tégunéran guné yéwaa kure yéké guné yo. Guné wut kure tégunéran guné wut kure yéké guné yo. Waariyagunékwa kulaa yamarék yagunéran guné guna baapmu wut nak kwayétakne yéwaa nyégéle guné waariyagunékwa kulaa kéraaké yo.

37 *Wani kudi wuné wo, Gotna nyégaba kwaakwa kéni kudi adél yaké yadékwa bege. Wani kudi kéga dé kwao: Déké de wak, 'Wan kapéredi mu yakwa ban. Dérét viyaaké naané yo.' Wani kudi kavite de wunéké de kavik."

38 Naate wadéka de wak, "Némaan ban, méné mé vé. Naané waariyanakwa kulaa vétik naané kure ro." Naate wadaka dé kutdéngék. De déké yaaran kapéredi muké kaapuk miték kutdéngdan. Waga kutdéngte deku kudi kaatate dé wak, "Wan yaak."

Getsemaniba dé Jisas Gorét waatak

39 Wani kudi watakne Jisas gwaade dé Oliv nébat yék, wupmalemu apu déknyénybа yadén pulak. Déku du wawo de dé wale yék.

40 Ye wani taalé saabe dé derét wak, "Guné Gorét waataké guné yo, dé gunat kutkalé yadu kapéredi mu gunat yaalébaanmarék yaduké."

41-42 Naate wadéka de radaka dé matu kwekére yatjatidaka akérékwa pulak dé walkamu yék. Ye dé kwati yaane Gorét kéga waatak, "Wuna yaapa, méné akwi muké méné apa yo. Yaaran muké waké mawulé yaménéran méné waménu wunéké yaaran kapéredi mu wunéké yaamarék yaké dé yo. Waga ménat wuné waato. Méné mawulé yawurékwa pulak yamarék yaké méné yo. Méné mawulé yaménékwa pulak yaké méné yo."

43 [Naate wadéka dé Gotna kudi kure giyaakwa du nak Gotna gayéba giyae dé déku mawulat kutkalé yak.

44 Jisasna wuraanyan kapére yate géndéka dé Gorét tépa waatasaakuk. Waatasaakudéka dé waagéré wény pulak akwe dé képmaaba akérék.]

45 Jisas Gorét waatatakne dé raapme te déku duké yék. Ye dé vék de widé kwaadaka. De némaa mawulé lékdaka deku mawulé kapére yadéka deku méniba widé yadéka de kwaak.

46 Kwaadaka véte derét waaséligénte dé derét wak, "Guné samuké guné widé kwao? Widé kwaamarék yaké guné yo. Guné raapme Gorét waataké guné yo, kapéredi mu gunat yaalébaanmarék yaduké."

---

* **22:32:** Jo 17:9, 15, 21:15-17 * **22:35:** Lu 9:3 * **22:37:** Ais 53:12; Lu 23:32-33

Judas dé Jisasnyét maamaké kwayék

47 Jisas wani kudi wekna wadéka de wupmalemu du yaak. Jisasna du nak Judas
yaabu taalédéka de wani du yaak. Judas Jisasna taama véké (daama réngké) nae dé
Jisas tén saabak.
48 Saabadéka dé Jisas dérét wak, “Judas, wan méné Akwi Du Taakwana Nyaan wunat
taama véte (daama réngte) méné maamaké kwayu, kapu yaga pulak?”
49 Jisasna du dé wale téte de kutdéngék, deké yaan du Jisasnyét kulékiye
kure yédaranké. Waga kutdéngte de Jisasnyét wak, “Némaan Ban, naané derét
waariyanakwa kulaat viyaaké naané yo, kapu yaga pulak yanoké méné mawulé yo?”
50 Naate watakne deku du nak dé nyédé duna némaan banké jébaa yakwa dut viyaate
déku yéknwun tuwa saknwuba tén waan takutépakdéka dé akérék.
51 Yadéka Jisas véte dé wak, “Yaak. Waga yamarék yaké guné yo.” Naate watakne dé
wani duna waanba kutdéka dé tépa yéknwun yak.
52 Nyédé duna némaan du, Gotna kudi buldakwa némaa gaké téségékwa duna némaan
du, Isrelna kubu du, waga de yaak, Jisasnyét kulékiye kure yéké. Yae Jisas waga
yadéka vétakne tédaka dé Jisas derét wak, “Guné wunat kulékiké yaate samuké guné
waariyagunékwa kulaa baagé wawo kure yao? Guné sél yakwa dut viyaaké guné wani
mu kure yao, kapu yaga pulak?
53 *Wupmalemu nyaa wuné Gotna kudi buldakwa némaa gaba guné wale wuné rak.
Rawuréka guné wunat kaapuk kulékigunén. Bulaa guné guna jébaa yaké guné yo.
Bulaa gaankétéké rakwa némaan ban Seten apa yaké dé yo.”

Pita dé wak, “Wuné Jisasnyét las kaapuk kutdéngwurén”

54 Jisas wani kudi wadéka de dérét kulékiye kure yék. Kure ye de nyédé duna némaan
ban déku gat kure wulaak. Wulaadaka dé Pita deku kukba ye dé séknaaba ték.
55 Tédéka de Jisasnyét kure yén du las raatmu gisagwadédan taalat wulae kaapaba
rate de yaa séraknék. Séraktakne radaka dé Pita de wale yaaba rak.
56 Radéka lé jébaa yakwa taakwa nak dérét vék. Véte déku ménidaamat vésék naate
lé wak, “Kéni du wawo Jisas wale dé ték.”
57 Naate waléka dé Pita wak, “Nyéna, wuné dérét las kaapuk kutdéngwurén.”
58 Naate wadéka walkamu re kukba dé du nak dérét véte dé wak, “Méné wawo
Jisasna du méné.” Naate wadéka dé wak, “Ména, wuné kaapuk.”
59 Naate wadéka walkamu re kukba dé du nak wawo dérét véte dé némaanba wak,
“Kéni du wawo dé Galiliba yaan du dé. Dé wawo dé Jisas wale ték. Wan adélna.”
60 Naate wadéka dé Pita wak, “Ména, wuné bulménékwa kudiké las kaapuk
kutdéngwurén.” Waga wekna wadéka dé séraa nak bari waak.
61 *Waadéka dé Némaan Ban Jisas séknaa pulakba téte walaakwe dé Pitat vék. Védéka
dé Jisas dérét taknaba wakwen kudiké dé sanévéknwuk. Taknaba Jisas dé dérét wak,
“Wuné kutdéngék. Bulaa gaan séraa waamarék yadu méné apu kupuk waké méné yo,
‘Wuné Jisasnyét las kaapuk kutdéngwurén.’ Waga waménu séraa waaké dé yo.”
62 Wani kudiké sanévéknwute Pita gwaade némaa mawulé lékte dé géraak, dé Jisaské
kuk kwayédén bege.

Jisasnyét waagite wasélékte de dérét viyaak

63 Jisasnyét kurén du dérét waagite wasélékte de dérét viyaak.
64 Viyaate déku ménida baapmu wurét gitakne de dérét wak, “Méné Gotna yéba kudi
wakwekwa du rate méné akwi muké méné kutdéngék. Kutdéngte, naanat mé wakwe.
Kiyadé ménat viyaak?”
65 Naate wate de wupmalemu kapéredi kudi las wawo dérét wak.

---

* **22:53:** Lu 19:47-48 * **22:61:** Lu 22:34

Jisas Isrelna némaan duna méniba dé ték

66 Nyaa yaaladéka de Isrelna kubu du, nyédé duna némaan du, apa kudiké
kutdéngkwa du waga yae de jawuk. Jawe radaka de Jisaské téségékwa du dérét kure
yaak deké. Kure yaadaka dé deku méniba ték.
67 *Tédéka de dérét wak, “Méné naanat mé wakwe. Méné Got wadén ban Krais,
kapu kaapuk?” Naate wadaka dé derét wak, “Wuné gunat wakwewuréran guné miték
véknwumuké kélik yaké guné yo.
68 Wuné gunat kudi waatawuréran guné wuna kudi kaatamuké kélik yaké guné yo.
69 *Kukba wuné Akwi Du Taakwana Nyaan némaan ban rate, apat kapére yakwa ban
Gotna yéknwun tuwa taababa raké wuné yo.”
70 Naate wadéka de akwi wak, “Yaga méné wo? Méné Gotna nyaan méné ro, kapu
kaapuk?” Naate wadaka dé wak, “Ao. Guné kapmu guné waga wak.”
71 Waga wadéka de wak, “Déku kapmu dé kapéredi kudi wakwedéka naanébu
véknwuk. Véknwutakne naané yadén muké kudi las wawo véknwumarék yaké naané
yo.” Naate de Isrelna némaan du wak Jisaské.

23

Jisas Pailatna méniba dé ték

1 Wani némaan du de akwi raapme de Jisasnyét Romna némaan du déku yé Pailatké
kure yék.
2 *Kure ye de Jisaské dérét kéga wak, “Kéni du dé kapéredi muké naana du taakwat
yakwatnyék. Naanat débu wak, ‘Guné Romna némaan banké takis kwayémarék yaké
guné yo.’ Naate wate dé wak, ‘Wuné némaan ban wuné ro. Wuné Got wadén ban Krais
wuné.’ Naate wadéka dérét ménéké naanébu kure yaak.”
3 Naate wadaka dé Pailat Jisasnyét waatak, “Méné Judana némaan ban, kapu yaga
pulak?” Naate wadéka dé Jisas wak, “Ao. Méné kapmu méné waga wak,”
4 Naate wadéka dé Pailat nyédé duna némaan du, de wale tén wupmalemu du béré
taakwa bérat wawo dé wak, “Kéni du kapéredi mu las kaapuk yadén. Waga wuné
kutdéngék.”
5 Waga wadéka de némaanba waate de wak, “Déku kudi Judiaba rakwa akwi du
taakwat wakwedéka de miték ramarék yate waariyaké de mawulé yo. Taale Galiliba
kudi wakwetakne bulaa kénét yae dé naanat waga wakweyo.”

Jisas Yerotna méniba dé ték

6 Pailat wani kudi véknwutakne dé derét waatak, “Kéni du kén Galilina du, kapu yaga
pulak?”
7 Naate wadéka de kusékérék. Kusékétdaka Pailat dé kutdéngék. Déknyényba Romna
némaan ban wadéka dé Yerot némaan ban dé rak Galilina taaléba. Jisas Galilina du
radéka Yerot Jisaské dé némaan ban rak. Wani tulé Yerot wawo Jerusalemba dé rak.
Waga kutdéngte Pailat wadéka de Jisasnyét kure yék Yerotké.
8 *Déknyényba Yerot Jisaské kudi véknwutakne dérét véké dé mawulé yak. Wup-
malemu baapmu re Jisasnyét vémarék yadéka wani tulé dérét déké kure yaadaka dé
Yerot véte dé dusék yak. Jisas déknyényba vémarék yadén apa jébaa nak déku méniba
yaduké mawulé yate dé dusék yak.
9 Yate dé Jisasnyét wupmalemu muké waatak. Waatadéka Jisas déku kudi las kaapuk
kaatadén.
10 Yadéka de nyédé duna némaan du, apa kudiké kutdéngkwa du wawo waba téte de
némaanba Jisasnyét waatite Yerotnét kapéredi kudi wakwek Jisaské.

---

* **22:67:** Jo 10:24-26 * **22:69:** Ap 7:56 * **23:2:** Lu 20:20-26 * **23:8:** Lu 9:9

11 Wakwedaka Jisas Yerotna kudi kaatamarék yadéka dé Yerot déku du wale de
Jisasnyét waagite wasélèknék. Déké “Gweba du” naate dé Yerot dérét waagite
wasélèknék. Yate dé wak, “Du taakwana némaan ban dé yéknwun baapmu wut male dé
kusado.” Naate wate dé wadéka de yénaa yate yéknwun baapmu wut kérae Jisasnyét
kusadatakne dérét waagite, dérét de gwaamale kure yék Pailatké.
12 Déknyényba Pailat Yerotna maama dé rak. Pailat Yerotna yéba kevérékte wadéka
Jisasnyét Yerotké kure yédan tulé, Yerot wani muké dusék yate dé Pailat wale nakurak
mawulé yate bét miték rak.

Jisasnyét miba viyaapata taknadoké dé Pailat wak

13 Pailat wadéka de nyédé duna némaan du, Isrelna némaan du wupmalemu du
taakwa wawo yae de jawuk.
14 Jawudaka dé derét wak, “Guné kéni dut wunéké kure yae guné wak, ‘Dé du
taakwana yéknwun mawulé dé yaalébaanu. Dé wupmalemu kapéredi mu débu yak.’
Naate waguném̀éka wuné guna méniba téte wuné dérét wani muké waatak. Waatatakne
wuné gunat kéga wo. Dé wakwegunén kapéredi mu las kaapuk yadén.
15 Yerot wawo waga male dé wo. Waga wadék de dérét gwaamale kure yaak wunéké.
Mé véknwu. Naané dérét viyaapérekmarék yaké naané yo, kapéredi mu las yamarék
yadén bege.
16 Wuné wawuru wuna du dérét bakna male viyaado dé miték yéké dé yo.”
17 [Akwi kwaaré Pasova kadému kadakwa tulé dé Romna némaan du raamény gaba
kwaakwa dut nak wadéka dé raamény ga kulaknyénytakne dé miték yék.]
18 Pailat wani kudi wadéka de waba tén du taakwa de akwi némaanba kéga
waak, “Wani dut viyaapérektakne méné Barabasnyét wamény dé raamény ga ku-
laknyénytakne yaale miték yéké dé yo.”
19 Déknyényba wani du Barabas Romna duké kélik yate Jerusalemba rakwa du
taakwat wakwedéka de Romna du wale waariyak. Nak apu Barabas dut nak dé
viyaapéreknék. Waga yadéka de dérét raamény gaba taknadaka dé waba kwaak.
20 Waba tén du taakwa waga waadaka dé Pailat Jisas miték yéduké dé mawulé yak.
Yate dé derét tépa wak, Jisas miték yédéranké.
21 Wadéka de kélik yak. Yate de némaanba waate de wak, “Dérét miba mé viyaapata
takna. Dérét miba mé viyaapata takna.”
22 Naate wadaka dé derét tépa wak, “Samuké? Samu kapéredi mu dé yak? Naané
dérét viyaapérekmarék yaké naané yo, kapéredi mu las yamarék yadén bege. Wuné
wawuru wuna du dérét viyaado dé miték yéké dé yo.”
23 Naate wadéka de kélik yate némaanba waate de wak, dé wadu de Jisasnyét miba
viyaapata taknadoké. Waga wate de Pailatna kudi kaapuk véknwudan.
24 Yadaka dé Pailat kusékéttakne dé de wan pulak yak.
25 Yate dé wadéka mawulé yadan du Barabas raamény ga kulaknyénytakne gwaade
dé miték yék. Déknyényba Barabas Romna duké kélik yate, du taakwat wakwedéka
de Romna du wale waariyak. Nak apu Barabas dut nak dé viyaapéreknék. Waga
yadéka de dérét raamény gaba taknadaka dé waba kwaak. Pailat Barabas miték yéduké
watakne dé wak, de Jisasnyét miba viyaapata taknadoké.

Jisasnyét de miba viyaapata taknak

26 Romna waariyakwa du Jisasnyét kure yéte de vék Sairiniba yaan ban déku
yé Saimon Jerusalemét wulaaké yadéka. Véte dérét kulékiye de wak, dé Jisasnyét
viyaapata taknadaran mi yaate Jisasna kukba yéduké. Wadaka yaate dé de wale yék.
27 Yédaka de wupmalemu du taakwa de Jisasna kukba yék. Yéte de taakwa las némaa
mawulé lékte de déké némaanba géraak.

28 Géraadaka Jisas walaakwe dé derét wak, “Guné Jerusalemba rakwa taakwa, guné
wunéké géraamarék yaké guné yo. Guné guna sépéké, guna baadiké wawo géraaké
guné yo.
29 Kapéredi tulé yaadu du taakwa kéga waké de yo, ‘Kéni kapéredi tulé taakwa
deku nyaanké de némaa mawulé léknu. Lékdakwaké sanévéknwute nyaan kéraaké
yapatikwa taakwa, nyaan kéraamarék yan taakwa, baadiké munyaa kwayémarék yan
taakwa, wani taakwa yéknwun mawulé yaké de yo, kéni kapéredi tulé deku nyaan
ramarék yadaran bege.’ Naate waké de yo.
30 *Wani kapéredi tulé du taakwa deké yaaran kapéredi muké wup yate kéga waké
de yo, ‘Nébu dé mé akére naanat saaptépu.’ Naate waké de yo.
31 Wuné kapéredi mu las kaapuk yawurén. De wunat kéni kapéredi mu bakna
yadaran yaga pulak yaké de yo, Jerusalemba rate kapéredi mu yakwa du taakwat?
Derét wupmalemu kapéredi mu yaké de yo.” Naate dé Jisas wani taakwat wak.
32 Kapéredi mu yan du vétiknét wawo de waariyakwa du kure yék. Bérét Jisas wale
viyaapérekgé nae de kure yék.
33 Kure ye de Maakna Apa waadakwa taalé saabak. Saabe waba de Jisasnyét miba
viyaapata taknak. Yatakne de wani kapéredi mu yan du vétiknét wawo mi vétikba
viyaapata taknak. Naknét de Jisasna yéknwun tuwa saknwuba viyaapata taknak.
Naknét de déku aki tuwa saknwuba viyaapata taknak.
34 *Jisasnyét miba viyaapata taknadaka dé Jisas wak, “Wuna yaapa, méné wunat
yadakwa kapéredi muké sanévéknwumarék yate méné derét yakatamarék yaké méné
yo. De yadakwa muké kaapuk kutdéngdan.” Naate dé wak.
Jisasnyét miba viyaapata takne de rate déku baapmu wut muniké de makwal matu
yatjawurék. Yatjawurédaka waare giyaa akére derét talaknan ban dé déku baapmu
wut kéraak.
35 *Yadaka de du taakwa téte de vék. Védaka de Isrelna némaan du Jisasnyét waagite
wasélékte de wak, “Dé nak duwat dé kutkalé yak. Dé naanat kutkalé yaduké Got wadén
ban Krais radéran déku kapmu déku sépat kutkalé yaké dé yo.”
36 *Naate wadaka de waariyakwa du wawo dérét waagite wasélékte déké yae nyégi
yakwa wain gu de kwayék.
37 Kwayéte de wak, “Méné Judana némaan ban raménéran méné ménа kapmu ménа
sépat kutkalé yaké méné yo.”
38 Jisasnyét viyaapata taknadan mi awuréba kaviye taknadan kudi wan kéga: Kéni
du kén Judana némaan ban.
39 Jisas wale miba viyaapata taknadan du nak dé Jisasnyét waatite dé wak, “Méné
méné wak, méné naanat kutkalé yaménuké Got wadén ban raménékwaké. Méné adél
kudi wakweménéran bulaa ménа kapmu ménа sépat kutkalé yate anat wawo mé
kutkalé ya.”
40 Naate wadéka dé Jisas wale miba viyaapata taknadan nak du dérét waatite dé wak,
“Jisas kiyaadéran pulak méné kiyaaké méné yo. Yate Gotké wup yamarék yate méné
wani kapéredi kudi wakweyo, kapu yaga pulak?
41 Kapéredi mu yaténké de anat viyaapérekdaran wan yéknwun. Kéni du kapéredi mu
las kaapuk yadén.”
42 Naate watakne dé wak, “Jisas, méné apa yate du taakwaké némaan ban raké
gwaamale yaate méné wunéké sanévéknwuké méné yo.”
43 Naate wadéka dé Jisas wak, “Bulaa méné wuné wale yéknwun taaléba raké méné
yo. Adél wuné ménat wakweyo.” Naate dé Jisas dérét wak.

---

* **23:30:** Re 6:16 * **23:34:** Sam 22:18; Mt 5:44 * **23:35:** Sam 22:7-8 * **23:36:** Sam 69:21

Jisas débu kiyaak

44-45 *Nyaa nawurédéka dé akwi képmaaba gaan yak. Ye tédéka nyaa kaapuk védén. Kukba nyaa tégéruwe dawuliké yadéka dé Gotna kudi buldakwa némaa gaba lékitaknadan sémény baapmu wut nyédéba gétbiyae dé taakwi vétik yak.

46 *Yadéka dé Jisas kéga némaanba waak, “Wuna yaapa, wuna wuraanyan ména taababa wuné takno.” Waga watakne dé kiyaak.

47 Kiyaadéka dé waariyakwa duna némaan du véte Gotna yéba kevérékte dé wak, “Wani du wan yéknwun mu male yan du. Wan adél.” Naate dé wak.

48 Wani mu véké yae jawe tén akwi du taakwa Jisas kiyaadéka véte némaa mawulé lékte de deku gayét gwaamale yék.

49 Yédaka Jisasnyét kutdéngén du, taakwa las wawo waga de séknaa pulak téte de wani mu yadéka de vék. Déknyényba Jisas Galili kulaknyénytakne yédéka de wani taakwa dé wale de yaak.

Jisasna gaaba ségwi matuba vaadan waaguba de taknak

50-51 Arimatiaba yaan du dé nak rak. Déku yé Josep. Déku gayé wan Judana gayé nak. Dé yéknwun mu male yakwa du rate, dé Got némaan ban rate du taakwaké véran tuléké dé raségék. Déknyényba dé kubu du rate nak kubu du wale jawe rate, Jisasnyét viyaapérekgé buldan kudiké kaapuk kusékétdén.

52 Dé Romna némaan du Pailatké ye dé Jisasna gaaba ségwi kéraaké waatak.

53 Waatadéka dé kusékétdéka ye dé Jisasna gaaba ségwi lépmwénye kure giyae dé waama baapmu wurét kusépme dé waaguba nak taknak. Déknyényba wani waagu déku jébaa yakwa du de matuba vaakére wulaak. Déknyényba wani waaguba kiyaan dut nak kaapuk taknadan.

54 Garabu dé Josep Jisasna gaaba ségwi waaguba taknak. Judana yaap ra nyaa yaaké yadéka dé Josep waga yak.

55 Galiliba Jisas wale yaan taakwa de Josepna kukba ye de vék dé Jisasna gaaba ségwiba yéknwun yaama yakwa mu kutmarék ye bakna taknadéka. Taknadén taalé wawo de vék.

56 Vétakne gayét gwaamale ye de gaaba ségwiba kutké nae yéknwun yaama yakwa mu kawu saakérak.

Yaap ra nyaa de Moses wakwen apa kudi wadén pulak de yaap rak.

24

Jisas dé tépa nébéle raapmék

1 Yaap ra nyaa yédéka Sande ganbaba nyaa yaalaké yadéka wani taakwa de kawu saakéradan yéknwun yaama yakwa mu kérae kure de yék. Jisasna gaaba ségwi taknadén taalat de yék.

2 Ye de vék waaguba taknatépédan matu yatbalaaku taknadaka radéka.

3 Vétakne de waaguba wulae de Némaan Ban Jisasna gaaba ségwi radéka kaapuk védan.

4 Yatakne wani muké sanévéknwu wanévéknwute waba tédaka du vétik bari giyae bét de wale ték. Bétku baapmu wut waamat kapére yate dé kayénarék.

5 Tébétka de wup yate de kwati yaane deku ménidaama képmaaba taknak. Taknadaka bét wak, “Samu yaké guné kiyaan duna taaléba nébéle raapme rakwa duké sékalu?

6 *Dé kéba kaapuk radékwa. Débu tépa nébéle raapmék. Dé Galiliba wekna rate gunat wakwedén kudiké sanévéknwuké guné yo.

---

* **23:44-45:** Lu 18:31; Yi 9:2-3, 6-8 * **23:46:** Sam 31:5 * **24:6:** Lu 9:22, 18:31-33

7 Dé kéga dé wak, ‘De Akwi Du Taakwana Nyaan wunat kapéredi mu yakwa duké
kwayédo de wunat miba viyaapata taknado wuné kiyaawuru nyaa kupuk yédu tépa
nébéle raapké wuné yo.’ Naate wadén kudiké sanévéknwuké guné yo.”
8 Bétku kudi véknwutakne de wani taakwa Jisas déknyényba wakwedén kudiké
sanévéknwuk.
9 Sanévéknwute de gaaba ségwi taknadan waagu kulaknyénytakne de tépa gwaamale
yék. Ye de Jisasna du taaba vétik sékét maanba kayék nakurak derét wani muké
wakwek. Jisasna jébaaba yaalan nak du taakwat wawo de wakwek wani muké.
10 *Jisasna duwat wani kudi wakwen taakwa wan Makdalaba yaan taakwa Maria,
Joana, Jemsna néwaa Maria, taakwa las wawo.
11 De wani kudi wakwedaka de Jisasna du wak, “Wan yénaa de yo. Wan yaamabi
kudi male de bulu.” Naate watakne de deku kudi kaapuk véknwudan.
12 [Yadaka dé Pita raapme dé Jisasna gaaba ségwi taknadan taalat pétépété yék.
Ye kwaatabe kwaasawule dé vék gaaba ségwi kusépdan baapmu wut male radéka.
Vétakne déku gat gwaamale ye dé wani muké sanévéknwu wanévéknwuk.]

Jisasna du vétik Emeasnyét yéte bét Jisasnyét vék

13 Wani nyaa bét déknyényba Jisas wale yeyé yeyan du vétik Emeasnyét yédakwa
yaabuba yék. Du Jerusalem kulaknyénytakne wani gayét yéte séknaa pulak yéké de yo
(11 kilomita).
14 Bét yéte bét Jisas kiyaadénké kudi bulte déké taakwa wawedan muké wawo bét
kudi bulék.
15 Bulte yébétka dé Jisas kapmu yae dé bét wale yék.
16 Yédéka dérét véte bét dérét kaapuk kutdéngbérén.
17 Yabétka dé bérét wak, “Béné samuké béné bulkére yu?” Waga wadéka bét Jisas
kiyaadénké sanévéknwute némaa mawulé lékte bét ték.
18 Téte du nak déku yé Kliopas dé déku kudi kaatate dé wak, “Nak geba yaan
wupmalemu du taakwa Jerusalemba bulaa rate de kutdéngék yadan muké. Méné,
nak geba yaan du, méné kapmu kéni tulé Jerusalemba yadan muké kutdéngmarék yak,
kapu yaga pulak?”
19 *Wani kudi wadéka dé Jisas bérét waatak, “Samu mu de yak?” Naate wadéka bét
kwatkwa téte dérét wak, “Nasaret ban Jisasnyét de wani mu yak. Dé wan Gotna yéba
kudi wakwen du nak. Dé Gotna méni wupmalemu du taakwana ménība wawo téte dé
kubusaaku apa jébaa yate némaa kudi wakwek.
20 Yadéka de Gotna gaba jébaa yakwa nyédé duna némaan du, naana némaan du
wawo dérét de kwayék Romna duké, de dérét viyaapérekdoké. Kwayédaka de dérét
miba viyaapata taknadaka dé kiyaak.
21 *Déknyényba naana mawulébа kéga naané wak, ‘Wani du naané Isrelna du taakwa
naanat kérae naanat kutkalé yaké dé yo.’ Naate wanaka de dérét viyaapéreknék. Wani
muké kudi bulte kéni muké wawo ané bulu. Déknyény de Jisasnyét viyaapérekdaka
nyaa vétik yédéka bulaa nyaa kupuk dé yo.
22 *Nak muké wawo ané kudi bulu. Bulaa naané wale Jisasna jébaaba yaalan taakwa
las kudi wakwedak naané kwagénu. Ganbaba de déku gaaba ségwi taknadan taalat de
yék.
23 Ye de déku gaaba ségwit kaapuk védan. Yatakne gwaamale yae de naanat kéga
wak, ‘Naané ye Gotna kudi kure giyaakwa duwat vénaka bét kéga wak, Dé débu tépa
nébéle raapmék. Naate bét wak.’

---

* **24:10:** Lu 8:2-3 * **24:19:** Ap 13:27 * **24:21:** Lu 1:68, 2:25; Ap 1:6 * **24:22:** Lu 24:1-11

24 Wani taakwa yae naanat waga wadaka de naana du las yék, Jisasna gaaba ségwi taknadan taalat. Ye de wani taakwa wakwen pulak vék. Véte Jisasnyét las kaapuk védan.”
25 Wani kudi wabétka dé Jisas bérét wak, “Béné las kaapuk miték sanévéknwubénékwa. Béna mawulé miték témarék yadéka béné Gotna yéba déknyényba kudi wakwen duna kudi walkamu male béné miték véknwu.
26 Wani du de kéga wak, ‘Taale kapéredi mu Got wadén ban Kraiské yaadu kukba dé némaan ban radu de déku yéba kevérékgé de yo.’ Naate wadan kudi béné kaapuk miték véknwubénén.”
27 *Naate watakne dé Moses déké kavidén kudi, Gotna yéba kudi wakwen akwi du déké kavidan kudiké wawo dé bérét kudi wakwek.
28 Yaabuba yéte bét yéran gayé de saabaké yak. Ye saabe dé Jisas tépa yéké dé yak.
29 Yadéka bét dérét wak, “Nyaa dawulidu gaan yaamale yaké dé yo. Yadu méné ané wale raké méné yo.” Naate wabétka dé wulae dé bét wale rak.
30 Rate kadému kaké yate dé béret kérae dé Gorét wak, “Yéknwun kadému ménébu tiyaak naanéké. Wan yéknwun.” Waga watakne dé béret bule dé bétké kwayék.
31 *Kwayédéka bét bari dérét kutdéngék. Kutdéngbétka dé waba kaapuk radén. Bét dérét kaapuk vébérén.
32 Yate bét kudi bulte kéga wak, “Ané yaabuba yétéka dé Gotna nyégaba kwaakwa kudiké anat wakwedéka, dé ana mawulé yéknwun yak. Wan adél.”
33 Naate watakne bari raapme bét Jerusalemét tépa gwaamale yék. Ye bét vék Jisasna du taaba vétik sékét maanba kayék nakurak, déku jébaaba yaalan nak du taakwa wale jawe radaka.
34 Vébétka de bérét wak, “Naana Némaan Ban débu tépa nébéle raapmék. Wan adél. Nébéle raapdéka Saimon débu dérét vék.”
35 Waga wadaka bét yaabuba yéte Jisas bétké yaadénké bét kudi wakwek. Jisas bét wale rate béret bulédéka wani tulé male dérét kutdéngbérénké wawo bét derét kudi wakwek.

Jisas déku duké yaadéka de dérét vék

36 Bét wani kudi wekna wakwebétka dé Jisas déku kapmu yae dé deku nyédéba ték.
37 Tédéka de kwagénte wup yate de deku mawuléba wak, “Wan gaababanét naané vu.”
38 Naate wadaka dé derét wak, “Samuké guné kwagénu? Samuké guné guna mawuléba sanévéknwu wanévéknwu?
39 Wuna maan taabat véte raaménét viyaadan mé vé. Véte guné kutdéngké yo. Kén wuné wuné tu. Wunat kutte guné véké yo. Véte guné kutdéngké yo. Gaababan kaapuk. Kén wuné wuné tu. Gaababan de sépékwaapa kwaami kaapuk kure tédakwa, wuné kure tékwa pulak. Kén wunat guné vu.”
40 [Naate watakne déku maan taaba dé derét wakwatnyék, de raaménét viyaadan védoké.]
41 Jisasna du dérét véte de sanévéknwu wanévéknwuk. Yate yéknwun mawulé yate dusék yate de deku mawuléba wak, “Yaga pulak? Kén kiyae nébéle raapmén ban Jisas, kapu kiyadé?” Waga sanévéknwudaka dé derét waatak, “Guné kéba kadému las guné taknak?”
42 Naate waatadéka de tuwe taknadan gukwami déké kwayék.
43 Kwayédaka dé nyégéle kadéka de vék.
44 Wani gukwami katakne dé derét wak, “Déknyényba wuné guné wale rate gunat wuné kéga wakwek, ‘Déknyényba Moses wunéké kudi wakwedéka, Gotna yéba kudi wakwen du wawo wunéké de kudi wakwek. Déknyényba gwaaré waan du, deku

* **24:27:** Ais 53:12; Sam 22:1-21 * **24:31:** Lu 24:16

gwaaréké naané wo Sam, de wawo de wunéké wakwek. Wakwedaka deku kudi Gotna nyégaba dé kwao. Wunéké kavidan kudi akwi adél yaké dé yo.’ Naate wawuréka bulaa wani kudi adél débu yak.”

45 *Naate watakne dé deku mawulat kutkalé yak, de Gotna nyégaba kwaakwa kudiké miték kutdéngdoké.

46 Yate dé derét wak, “Gotna nyégaba kéni kudi dé kwao: Got wadén ban Krais apa kaagél kure kiyaaké dé yo. Kiyaadu nyaa kupuk yédu tépa nébéle raapké dé yo.

47 Déku du déku yéba kéni kudi wakweké de yo nak du taakwat: ‘Guné yagunén kapéredi muké kélik ye kulaknyénygunu, Got yagunén kapéredi mu yatnyéputiké dé yo.’ Wani kudi Jerusalemba rakwa du taakwat batnyé wakwete de nak geba rakwa du taakwa, akwi képmaaba rakwa du taakwat wawo wani kudi wakweké de yo.

48 Guné wani mu akwi gunébu vék.

49 *Déknyényba wuna yaapa kéga dé wak, ‘Kukba wuna Yaamabi gunéké kwayéké wuné yo. Wan adél.’ Naate wadénké wuné wawuru wuna yaapana Yaamabi guna mawuléba wulae téké dé yo. Taale guné Jerusalemba déké raségéké guné yo. Raségégunu Gotna Yaamabi awuréba giyae gunéké apa kwayédu guné nak get yéké guné yo.”

Got wadéka dé Jisas Gotna gayét waarék

50 Wani kudi watakne dé Jisas derét kwole Jerusalem kulaknyénytakne walkamu ye de Betanit yék. Ye Betani saabe dé déku taaba kusawuréte dé Gorét waatak, dé derét kutkalé yaduké.

51 Wekna waatate derét kulaknyénydéka dé Got dérét déku gayét kure waarék.

52 *Waarédéka de yéknwun mawulé yate duséknét kapére yate de Jerusalemét gwaamale yék.

53 Ye akwi nyaa Gotna kudi buldakwa némaa gaba téte de Gotna yéba kevéréknék.

---

* **24:45:** Lu 24:27 * **24:49:** Jo 15:26, 16:7 * **24:52:** Jo 14:28

Jisas Kraiské Jon kavin kudi

Du nak déku yé Kudi rate wadéka de du taakwa rak

1 *Déknyényba nyét képmaa akwi mu yaalamarék yadéka Gotna nyaan dé rak. Déku yé Kudi. Dé Got wale dé rak. Dé kapmu Got pulak dé rak.
2 Déknyényba batnyé dé Kudi Got wale rak.
3 *Radéka Got wadéka dé kapmu dé nyét képmaa akwi mu kuttaknak. Gwalmu nak kaapuk déku kapmu yaaladén. Akwi gwalmu Kudi male dé kuttaknak.
4 *Dé kulé mawulé kwayékwa ban dé. Kulé mawulé kwayédu du taakwa kulé mawulé kérae miték rasaakuké de yo apuba apuba.
5 Kulé mawulé kwayéte dé yéknwun téwayé pulak dé ro. Du taakwana kapéredi mawulé gaankété pulak dé tu. Yadéka wani téwayé gaankétéba yaante kayénarédéka, de kapéredi mawulé yakwa du taakwa gaankétéba rate dérét yaanékiyakgé de yapatiyu.
6 Got dut nak wadéka dé yaak. Wani duna yé Jon.
7 Dé du taakwat wani téwayéké kudi wakweké nae dé yaak. De wani téwayé pulak duké deku mawuléba waké de yo, “Wani du wan Gotna nyaan. Wan adél.” Naate wadoké dé Jon wani kudi wakwek.
8 *Dé wani téwayé pulak duké dé du taakwat kudi wakweké yaak. Dé wani téwayé pulak du kaapuk.
9 *Du taakwana kapéredi mawulé gaankété ye dé tu. Téwayé pulak du, yaa gaankétéba kayénarékwa pulak, deku mawuléba kayénarédu deku mawulé yéknwun yaduké dé kéni képmaat giyaak.
10 *Taale wani du kéni képmaa dé kuttaknak. Kuttakne kéni képmaat giyaadéka de kéni képmaaba rakwa du taakwa déké kaapuk kutdéngdan.
11 Déku gayét dé yaak. Yaadéka déku gayéna du taakwa déku kudi véknwumarék yate déké de kélik yak.
12 *Las de déku kudi miték véknwuk. Véknwute de wak, “Dé naana némaan ban.” Waga wadaka dé wadék de Gotna baadi de ro.
13 *Deku néwaa yaapa deké mawulé yadaka néwaa derét kéraadak de Gotna baadi ro, kapu képmaaba rakwa du nak wadék de Gotna baadi ro? Wan kaapuk. Got kapmu wadék naané déku baadi naané ro.
14 *Kudi duna sépé ye dé naana képmaat giyaak. Giyae dé naané wale rak. Rate naanéké mawulé lékte dé adél kudi male wakwek. Wakwedéka dérét véte naané wak, “Got déku apa dé kwayék déké. Kwayétakne wadéka dé giyaak. Dé kapmu dé Gotna nyaan. Du nak dé yakwa pulak yamarék yaké dé yo.” Naate naané wak.
15 Gu yaakutaknakwa du Jon wani du yaadéka véte dé wak, “Dérét mé vé. Déknyényba kéni duké nae wuné gunat wakwek, ‘Wuna kukba yaaran du dé némaan ban. Wuné bakna du wuné taale yao. Wunat néwaa kéraamarék yaléka déknyényba wani du Got wale dé rak.’ Naate wuné déké wakwek”. Waga dé Jon wak.
16 *Kudi déku nak yé Jisas Krais apa yate dé déké miték sanévéknwukwa du taakwa naanat kutkalé yaké dé yo. Naanéké mawulé lékte naanéké sanévéknwute némaan ban rate naanat dé kutkalé yasaaku.

---

* **1:1:** 1 Jo 1:1-3; Re 19:13 * **1:3:** Kl 1:16-17; Yi 1:2 * **1:4:** Jo 5:26 * **1:8:** Jo 1:20 * **1:9:** Jo 8:12 * **1:10:** Jo 17:25 * **1:12:** Ga 3:26; Kl 2:6 * **1:13:** Jo 3:3-6; 1 Pi 1:23 * **1:14:** Lu 9:32, 35; Pl 2:7; Yi 2:14 * **1:16:** Ep 3:19

17 Déknyényba Got wadéka dé Moses Gotna apa kudi dé du taakwat wakwek. Kukba
Got wadéka Jisas Krais yae dé nak kudi naanat wakwek. Adél kudi dé wakwek Gotké.
Got naanéké mawulé lékdékwaké dé kudi wakwek.
18 *Du nak kaapuk Gorét véte déku jébaaké kutdéngdén. Déku nyaan Jisas male dé
wale re vétakne déku jébaaké dé kutdéngék. Kutdéngte giyae dé naanat yéknwun kudi
wakwek déku yaapa Gotké. Wakwedéka naané Gotna jébaaké kutdéngék.

Gu yaakutaknan du Jon dé kudi wakwek

19 Gu yaakutaknan du Jon tédéka de Judana némaan du de nyédé du las Livaina
duwat las waga wadaka de Jerusalemba yae de Jonét waatak, “Méné kiyadé?”
20 Waga waatadaka dé Jon wak, “Wuné Got wadén ban Krais kaapuk. Wuné du
taakwat kutkalé yaran du kaapuk.” Naate wate adél kudi dé wakwek. Kudi kaapuk
paakudén.
21 *Yadéka de dérét tépa waatak, “Méné yani du? Méné Ilaija kiyae méné tépa nébéle
raapmék, kapu yaga pulak?” Waga waatadaka dé Jon wak, “Kaapuk. Wuné Ilaija
kaapuk.” Naate wadéka de tépa wak, “Naané Gotna kudi wakweran kulé duké naané
raségu. Raségénakwa du wani méné?” Naate waatadaka dé Jon wak, “Kaapuk.”
22 Naate wadéka de dérét tépa waatak, “Méné kiyadé? Du las de naanat wadaka
naané yaak. Naané gwaamale ye derét yaga wakweké naané yo? Ména jébaaké yaga
méné wo?”
23 *Naate waatadaka dé Jon wak, “Wuné téte kudi wakwekwa du wuné. Wuné du
ramarék taaléba téte wuné wo, ‘Némaan Ban yaaran yaabu kutké guné yo.’ Wuné
Aisaiana kudi véknwute wuné wani kudi wakweyo. Déknyényba wani kudi Gotna
nyégaba kavidéka bulaa wuné yae wuné wani kudi wakweyo.” Naate dé aja kudi
wakwek, deku mawulé yéknwun yaduké.
24 Déknyényba Parisina du derét wadaka de yaak.
25 Yae de Jonna kudi véknwutakne de dérét waatak, “Du taakwa deku kapéredi
mawulé kulaknyénydaka méné Gotna yéba derét gu yaakutakno. Samuké méné waga
yo? Méné Ilaija kaapuk. Méné Got wadén ban Krais kaapuk. Méné raségénakwa du
kaapuk. Méné bakna du, samuké méné Gotna yéba derét gu yaakutakno?”
26 *Waatadaka dé Jon wak, “Wuné Gotna yéba derét wuné gu yaakutakno. Wan
makwal jébaa male. Némaan ban nak guné wale dé ro. Guné dérét kaapuk
kutdénggunén.
27 Dé wuna kukba yaaké dé yo. Yae dé apa jébaa yaké dé yo. Dé némaan ban dé
ro. Wuné bakna du wuné ro. Yaga pulak déku jébaa yaké wuné yo, wuné bakna du
rawurékwa bege?” Naate dé wak.
28 Betaniba rate dé Jon wani kudi bulék. Wani gayé Jodan kaabélé nak saknwuba dé
tu. Waba rate dé Gotna yéba du taakwat gu yaakutaknak.

Jisas wan Gotna sipsip nyaan pulak

29 *Nak nyaa Jon téte dé vék Jisas dé ran taaléba yaadéka. Yaadéka Jon dérét véte dé
naanat wak, “Guné akwi kéni dut mé vé. Dé Gotna sipsip nyaan. Déknyényba yadan
kapéredi mu kutnébulké de sipsip nyaanét viyae Gotké tuwe kwayék. Sipsip nyaanét
viyaadan pulak dérét viyaaké de yo. Viyaado dé kiyaaké dé yo, kéni képmaaba rakwa
du taakwana kapéredi mawulé kutnébulké.
30 Nalé wani duké nae wuné gunat wakwek. Kéga wuné wak, ‘Wuna kukba du nak
yaaké dé yo. Dé wuna némaan ban. Wunat néwaa kéraamarék yaléka dé dé rak.’ Naate
wuné wak.

---

* **1:18:** Jo 6:46; Mt 11:27 * **1:21:** Ap 3:22 * **1:23:** Ais 40:3 * **1:26:** Jo 1:33 * **1:29:** Ais 53:6-7; 1 Pi 1:18-19

31 Déknyényba dérét kaapuk kutdéngwurén. Bulaa male dérét wuné kutdéngék. Déké
gunat kudi wakwete wuné Gotna yéba gunat gu yaakutaknak. Guné Isrel kéni duké
kutdénggunuké wuné waga yak."
32-34 *Naate watakne dé naanat wak, "Got wadéka yae wuné déku yéba gunat gu
yaakutaknak. Déknyényba wunat kéga dé Got wak, 'Wuna Yaamabi giyae du nak wale
tédu véké méné yo. Wani du wadu wuna Yaamabi du taakwana mawuléba wulaaké
dé yo.' Wakwedén pulak dé déku Yaamabi nyaamiyo pulak giyae kéni du wale tédéka
wuné vék. Taale wuné kéni dut las kaapuk kutdéngwurén. Yawuréka Gotna Yaamabi
déké giyae tédéka wuné déké kutdéngék. Kéni du wan Gotna nyaan. Wuné kutdéngte
wuné gunat kudi wakweyo." Naate dé Jon wak.

Jisas dé duwat las wak dé wale yédoké

35 Nak nyaa Jon tépa tédéka wuné kéni nyéga kavin du Jon déku du nak wawo ané dé
wale ték.
36 *Tétéka dé Jon vék Jisas yédéka. Véte dé wak, "Mé vé. Wan Gotna sipsip nyaan."
37 Waga wadéka ané Jisasna kukba yék.
38-39 Yétéka Jisas walaakwe dé vék déku kukba yaatéka. Véte dé anat wak, "Samuké
béné sékalu?" Naate waatadéka ané wak, "Rabai, samu gaba méné ro?" Naate watéka
dé wak, "Mé yae béné véké yo." Naate wadéka ye ané vék radékwa ga kwaadéka.
Vétakne wani nyaa ané dé wale rak. Kaapuk yétén. Garabu yan bege. Wani kudi
Rabai naana kudiba kéga de wo, "Gotna kudiké yakwatnyékwa ban."
40 Ané Jonna kudi véknwutakne ané Jisasna kukba yék. Du nak déku yé Andru wan
Saimonna wayékna. Saimonna nak yé Pita.
41 Andru Jisasnyét kulaknyénytakne bari ye dé Saimonét véte dé wak, "Ané Mesaiat
anébu vék." Naate dé wak. Wani yé Mesaia naana kudiba kéga: Got wadén ban Krais.
42 *Watakne dé Andru Saimonét kwole yék Jisaské. Kwole yédéka Jisas Saimonét
véte dé wak, "Méné Jonna nyaan. Méné Saimon. Kukba ménat kéga waaké naané yo,
Sipas." Naate dé Jisas wak. Wani yé, Sipas, nak gena kudiba kéga, Pita. Naana kudiba
kéga, Matu.

Jisas dé Pilip bét Natanielét wak dé wale yébéruké

43-44 Nak nyaa dé Jisas nak képmaat yéké dé sanévéknwuk. Wani képmaana yé Galili.
Sanévéknwute yéte dé Pilipmét vék. Pilip Betsaidaba dé yaak. Betsaida wan Pilip,
Andru, Pita deku néwaage. Jisas Pilipmét véte dé wak, "Méné wuné wale mé yaa."
45 *Naate wadéka dé Pilip Jisasna jébaa yate ye dé Natanielké sékalék. Sékale véte dé
dérét wak, "Déknyényba naana képmawaara Moses Gotna yéba kudi wakwen du wawo
de kulé duké Gotna nyégaba kavik. Wani dut naanébu vék. Wan Nasaret ban Jisas. Dé
Josepna nyaan."
46 *Naate wadéka dé Nataniel dérét wak, "Nasaret wan kapéredi gayé. Yaga pulak
yéknwun du Nasaretba yaalaké dé yo?" Naate wadéka dé Pilip wak, "Méné yae méné
véké yo." Naate wadéka dé yék.
47 Nataniel yaadéka Jisas véte dé déké kéga wak, "Mé vé. Naané Isrelna du nak déwa
yaakwa. Yéknwun du dé. Kudi las kaapuk yénaa yadékwa."
48 Naate wadéka dé Nataniel wak, "Yaga pulak ye méné wunat kutdéngék?" Naate
waatadéka dé Jisas dérét wakwek, "Pilip ménat waamarék yadéka méné wani mi
bapéba séknaaba raménéka wuné véte ménat wuné kutdéngék."
49 *Waga wadéka dé Nataniel wak, "Némaan du, méné Gotna nyaan. Méné naané
Isrelna némaan ban."

---

* **1:32-34:** Mt 3:16 * **1:36:** Jo 1:29 * **1:42:** Mt 16:18 * **1:45:** Diu 18:18 * **1:46:** Jo 7:41, 52 * **1:49:** Mt 14:33, 16:16; Jo 12:13

50 Naate wadéka dé wak, “Ménat wani mi bapéba raméněka véwurénké wuné wak.
Wawuréka bulaa wunéké méné miték sanévéknwu. Kukba véménéran mu yae bulaa
véménékwa mat talaknaké dé yo.”
51 *Naate watakne dé naanat wak, “Kukba guné véké guné yo Gotna gayé tédu déku
kudi kure giyaakwa du wuné Akwi Du Taakwana Nyaanké giyaate waarédo. Adél
wuné gunat wakweyo.” Naate dé Jisas wak.

2

Du dé nak taakwa yak Kenaba

1-2 Nyaa vétik yédéka nak nyaa dé du nak taakwa yak Kenaba. Wani gayé Galiliba
dé tu. De waadaka Jisasna néwaa ye lé taakwa yakwa duna gaba raléka Jisas déku du
wale wani mu véké nae naané yék. Ye ranaka kukba dé wain gu kaapuk yak.
3 Yadéka lé Jisasna néwaa dérét wak, “De wain gu kaapuk.”
4 *Naate waléka dé Jisas wak, “Nyéné, wuna jébaaké wamarék yaké nyéné yo. Jébaa
yate kiyaawuréran tulé kaapuk wekna yaan.”
5 Naate wadéka lé Jisasna néwaa jébaa yakwa duwat wak, “Gunat kudi wadu guné
déku kudi véknwute guné wadékwa pulak yaké guné yo.” Naate lé derét wak.
6 Naané Juda naana apa kudi véknwute maan taaba miték naané yakutnyu. Wani
gaba rakwa du waga maan taaba yakutnyédoké de matut yadan awu nak taaba sékét
nak taaba kayék nakurak waga de ték. Wani awu apakélé (30 galen pulak).
7 Jisas dé jébaa yakwa duwat wak, “Wani awuba mé kulé gu tuwe wuknasadagunu.”
Naate wadéka de gu tuwe wuknasékéréknék.
8 Wuknasékérékdaka dé derét wak, “Las mé tuwe kure ye guné yaa sérakgwa
bapaduké kwayéké yo.” Waga wadéka de tuwe kure yék. Kure yédaka dé yaa sérakgwa
bapadu dé wani gu kaknwuk.
9-10 Wani kulé gu wain gu dé yak. Kaknwute wani wain guké kutdéngmarék yadéka de
jébaa yakwa du de kutdéngék wani guké. Kutdéngmarék yate dé yaa sérakgwa bapadu
dé taakwa yan dut waadéka yaadéka dé dérét wak, “Akwi du yéknwun wain gu de
taale kwayu. Kwayédaka du wupmalemu wain gu kadaka kukba de kapére wain gu
kwayu. Méné yéknwun wain gu takne méné bulaa kure yaaméněka naané miték ko.
Wan yéknwun.” Naate dé wak.
11 *Wani nyaa dé Jisas batnyé déknyénybа vémarék yadan apa jébaa yak. Kenaba dé
wani apa jébaa yak. Got déké apa kwayédéka wani apa jébaa yadéka naané vék. Véte
déké kutdéngte naané déku du déké mitékne sanévéknwute naané wak, “Wani du wan
Gotna nyaan. Wan adél.” Naate naané wak.
12 Wani kadému katakne dé Jisas, déku néwaa, déku wayéknaje, naané déku du, waga
naané yék Kapaneamét. Ye nyaa las naané wani gayéba rak.

Gotna gaba du las jébaa yadaka dé Jisas kélésalak

13 *Apakélé yaa nak sérakgé yadaka naané Jisas wale Jerusalemét yék. Naané Juda
wani yaaké naané wo Pasova.
14 Ye Gotna kudi buldakwa némaa gat wulae dé Jisas vék du las jébaa yadaka.
De yéwaa kéraate de sipsip bulmakawu api kwayék, de nyédé du viyae tuwe Gotké
kwayédoké. Du las de nak gena yéwaa kéraate de wani gayéna yéwaa deké kwayék.
15 De waga yadaka dé Jisas vék. Vétakne kélik yate dé makwal baagwi las kérae dé apa
baagwi yak. Yatakne kure téte dé waba ran du, sipsip, bulmakawu, akwi dé kélésalak.
Kélésalate dé yéwaa kéraadan jaabé takugérutnyédéka wani yéwaa bakna dé akérék.

---

* **1:51:** Jen 28:12 * **2:4:** Jo 7:30 * **2:11:** Jo 1:14, 4:54, 11:4 * **2:13:** Eks 12:1-27

16 Akérédéka dé api kure tén duwat wak, “Wani api mé kure yé. Guné wuna yaapana
ga gwalmu kéraadakwa ga pulak yamarék yaké guné yo.” Naate dé Jisas wak.
17 *Jisas waga yadéka naané déku du Gotna nyégaba kwaakwa kéni kudiké naané
sanévéknwuk: Got, wuné ména gaké wuné mawulat kapére yo. Yawuréka wuna
mawulé yaa pulak dé yaanu. Yaandéka ména ga miték kwaaduké apa jébaa wuné yo.
Wani kudiké naané sanévéknwuk.
18 Jisas waga yadéka de némaan du wani mat véte de wak, “Got ménéké apa kwayéte
wadéka méné waga yak, kapu yaga pulak? Samu nak pulak apa jébaa yaménu véte
ména apaké kutdéngké naané yo.”
19 *Naate wadaka dé Jisas derét wak, “Guné kéni yéknwun ga yaalébaangunu nyaa
kupuk yédu wuné tépa kaaké wuné yo.”
20 Naate wadéka de wak, “Wupmalemu (46) kwaaré de Gotna kudi buldakwa némaa
ga kaak. Bulaa nyaa kupuk méné tépa kaaké yapatiké méné yo.” Naate de némaan du
wak.
21 Jisas waga wate déku sépéké dé aja kudi wakwek. Gotna kudi buldakwa némaa
gaké kaapuk wakwedén.
22 *Yatakne kukba kiyaadéka nyaa kupuk yédéka Got wadéka dé tépa nébéle
raapmék. Raapdéka naané déku du wani tulé wadén kudiké tépa sanévéknwuk.
Yate naané Gotna nyégaba déknyényba kavidan kudi Jisas wakwen kudiké wawo
sanévéknwute naané wak, “Wan adél kudi.” Waga naané wak.

Jisas akwi du taakwana mawulé dé kutdéngék

23 Wani yaa sérakdan tulé Jisas Jerusalemba dé rak. Rate déknyényba vémarék yadan
apa jébaa yadéka de wupmalemu du taakwa de vék. Véte de wak, “Wan Gotna nyaan.”
24 Naate wadaka dé Jisas deku mawulé kutdéngék. Deku kudi bakna kudi. Déké
kaapuk miték sanévéknwudan. Waga kutdéngte dé de wale kaapuk tédén.
25 Dé akwi du taakwana mawulé dé kutdéngék. Dut kaapuk waatadén deku
mawuléké. Déku kapmu dé deku mawulé kutdéngék.

3

Jisas Nikodimas wale dé kudi bulék

1 *Judana némaan du dé nak rak. Déku yé Nikodimas. Wani du wan Parisina du.
2 Gaan nak wani du Jisaské ye dé dérét wak, “Némaan du, Got ménat wadéka méné
yaak, déku kudiké naanat yakwatnyéké. Naané naanébu kutdéngék. Bakna du méné
yakwa pulak déknyényba vémarék yanan apa jébaa yamarék yaké naané yo. Got méné
wale radéka méné wani apa jébaa yo.”
3 *Dé waga wadéka dé Jisas dérét wak, “Wakwewurékwa kudi miték méné véknwuké
yo. Du taakwa kulé tépa yamarék yadaran dé Got némaan ban rate deké miték vémarék
yaké dé yo. Yadu de Gotna du taakwa ramarék yaké de yo.”
4 Naate wadéka dé kutdéngmarék yate dé waatak, “Du taakwa gwalepa yate yaga
pulak ye kulé tépa yaké de yo? Kapu sal de makwali ye néwaana biyaaba wulaado
néwaa tépa kéraaké de yo, kapu yaga pulak?”
5-6 **Dé waga wadéka dé wak, “Néwaa kéraadaka de nyaan bakna du taakwa de
yaalo. Kulé mawulé kaapuk kéraadakwa. Gotna Yaamabi dé kapmu wadu de kulé
mawulé kérae kulé du taakwa raké de yo. De Gotna yéba gu yaakudo Gotna Yaamabi
deku mawuléba wulae tédéran de kulé mawulé kéraaké de yo. Kérae kulé du taakwa

---

* **2:17:** Sam 69:9 * **2:19:** Mt 26:61 * **2:22:** Lu 24:6-8; Jo 12:6 * **3:1:** Jo 7:50-51, 19:39 * **3:3:** 1 Pi 1:23
* **3:5-6:** Ta 3:5 * **3:5-6:** Jo 1:13

rado Got némaan ban rate deké miték védu, de Gotna du taakwa raké de yo. Adél wuné ménat wakweyo.”
7 Naate watakne dé tépa wak, “Ménat wunébu wakwek, guné kulé du taakwa ragunuké. Wani kudi véknwute kwagénmarék yaké méné yo.
8 Wimut kutte déku kapmu dé yeyé yeyo. Yeyé yeyate waadéka méné véknwu. Véknwute méné kaapuk kutdéngménén. Yaba dé yao? Yaba yéké dé yo? Wimutké kutdéngmarék yaménékwa pulak, méné Gotna Yaamabi yakwa jébaaké kutdéngmarék yaké méné yo. Gotna Yaamabi deku mawuléba wulaadu de kulé du taakwa radaranké kutdéngmarék yaké méné yo.”
9 Naate wadéka dé wak, “Wani mu yaga pulak yaaké dé yo?”
10 Nikodimas waga wadéka dé wak, “Méné Judana némaan du méné ro. Samuké méné wani muké kutdéngmarék yo?
11 Kéni kudi mé véknwu. Wuné kutdéngwurén muké wuné ménat wakweyo. Véwurén muké wawo wuné kudi wakweyo. Wakwewuréka guné wuna kudi véknwumuké kélik guné yo.
12 Got kéni képmaaba jébaa yadéka guné végunéka wuné wani jébaaké kudi wakweyo. Wakwewuréka guné wuna kudi kaapuk véknwugunékwa. Got déku gayéba yakwa jébaaké wakwewuréran wani kudi wawo véknwumarék yaké guné yo.
13 Du nak Gotna gayét kaapuk waarédén. Waarémarék ye Got yakwa jébaa kaapuk védén. Wuné déku gayéba rate wuné kapmu wuné vék déku jébaa. Wuné déku gayé kulaknyénytakne wuné kéni képmaat giyaak.
14 *“Déknyényba naana képmawaara du ramarék taaléba yeyé yeyate dé Moses bras ainét yadan kaabe nak miba kusawurék, de véte yéknwun yadoké. Yadén pulak, de wuné Akwi Du Taakwana Nyaan wunat waga yaké de yo. Wunat miba kusawuréké de yo.
15 Kusawurédo de wunat véte wunéké miték sanévéknwute wuna kudiké ‘Adél’ naadaran de kulé mawulé kérae Got wale apuba apuba miték rasaakuké de yo.” Naate dé Jisas wak.
16 *Got kéni képmaaba rakwa du taakwaké mawulat kapére yate déku nyaanét wadéka dé giyaak. Got wupmalemu baadi kaapuk. Nakurak male. Got waga dé wak, déku nyaanké miték sanévéknwukwa du taakwa kulé mawulé kérae dé wale apuba apuba miték rasaakudoké. Yalakmarék yaké de yo.
17 *Got déku nyaanét wadéka dé giyaak, du taakwa yadan kapéredi mu kutnébulké. Yadan kapéredi mu derét yakataduké, Got dérét kaapuk wadén.
18 *Déku nyaanké miték sanévéknwukwa du taakwat Got waké dé yo, “Guné yéknwun du taakwa. Miték rasaakuké guné yo.” Watakne dé déku nyaanké miték sanévéknwumarék yakwa du taakwat waké dé yo, “Guné kapéredi mu yakwa du taakwa. Yagunén kapéredi mu wuné yakato, wuna nyaanké miték sanévéknwumarék yagunén bege.” Naate Got waké dé yo.
19 *Jisas yéknwun téwayé yaankwa pulak rate kéni képmaat débu yaak. Yaadéka de du taakwa kapéredi mu yate de gaankétéké mawulé yak. Wani téwayéké de kélik yak. Got derét waatiké dé yo, wani téwayéké kélik yadan bege.
20 Kapéredi mu yakwa du taakwa wani téwayéké kélik yate téwayé yaankwa taalat yémarék yaké de yo. Yaa yaante gaankétéba kayénarédu de nak du yadakwa kapéredi mat miték vémuké kélik yate, de téwayé yaankwa taalat yémarék yaké de yo.
21 Adél kudi véknwukwa du taakwa wani du taakwa pulak kaapuk yadakwa. Got deké apa kwayédéka de yéknwun jébaa yo. Yate de téwayé yaankwa taalat yédaka de nak du yadakwa yéknwun jébaa miték vu. Véte Got deké apa kwayédékwaké de kutdéngék.

* **3:14:** Nam 21:9; Jo 12:32 * **3:16:** Ro 5:8; 1 Jo 4:9-10 * **3:17:** Lu 19:10; Jo 12:47 * **3:18:** Jo 3:36 * **3:19:** Jo 1:5

Jisaské dé gu yaakutaknan du Jon kudi wakwek

22 Kukba Jisas déku du wale naané Judiat yék. Ye wani képmaaba rate naané Gotna
yéba derét gu yaakutaknak.
23 Gu yaakutaknakwa du Jon Inonba dé rak. Wani gayé Selim wale dé tu. Wani
taaléba wupmalemu gu tédéka wupmalemu du taakwa yaadaka dé Gotna yéba derét
gu yaakutaknak.
24 *Wani tulé Yerot némaan ban Jonét kaapuk raamény gaba kusoladén. Dé wekna
kaapaba rate dé jébaa yak.
25 Jonna du de du nak wale waaruk. Juda deku apa kudi véknwute de gu
yaakudakwaké de waaruk.
26 *Waarutakne Jonna du déké ye de dérét wak, “Némaan du, du nak méné wale
Jodan kaabélé nak saknwuba dé ték. Déknyényba déku jébaaké méné naanat wakwek.
Wani du yae téte Gotna yéba du taakwat gu yaakutaknadéka de akwi du taakwa naanat
kulaknyénytakne de déké yu. De akwi dékéba male yémuké naané kélik yo.”
27 *Naate wadaka dé Jon derét wak, “Got naanat wadéran naané déku kudi véknwute
déku jébaa yaké naané yo. Got naanat wamarék yadéran déku jébaa yamarék yaké
naané yo. Wuné kéni jébaa kulaknyénymarék yaké wuné yo.
28 Kéni jébaa yate wuné gunat wakwewuréka gunébu véknwuk. Kéga wuné wak,
‘Wuné Got wadén ban Krais kaapuk. Wuné akwi du taakwat kutkalé yakwa ban
kaapuk. Got wadéka wuné wani banna yaabu kutké nae wuné taale yaak. Dé wuna
kukba yaaké dé yo.’ Naate wate wuné wuna jébaa yak, akwi du taakwa wani banna
kudi véknwudoké.
29 Du nak taakwa kéraaké mawulé yadu déku du téte védu wani du taakwa kéraadu
dé wale dusék yaké dé yo. Wuné wan taakwa kéraakwa duna du pulak. Wupmalemu
du taakwa Jisaské yéte déku kudi véknwudaka wuné véte yéknwun mawulé yate dusék
wuné yo.
30 Dé némaan du raké dé yo. Wuné kaapuk. Wuné bakna du raké wuné yo.
Wupmalemu du taakwa déku yéba kevérékgé de yo. Wuna yéba kevérékmarék yaké
de yo. Waga wuné mawulé yo.” Naate dé Jon wak.
31 *Awuréba yae képmaat giyaan ban dé akwi du taakwana némaan ban. Kéni
képmaaba rakwa du képmaana muké male de kutdéngék. Awuréba giyaan ban akwi
muké kutdéngte derét dé talaknak.
32 Gotna jébaaké kutdéngte dé derét wakweyo. Wakwedéka de déku kudi
véknwumuké kélik de yo.
33-34 *Got déku Yaamabi wani banké débu kwayék. Kwayédék Gotna Yaamabi déku
mawuléba wulae tésaakute dé wani ban Jisas wale jébaa yo. Yadéka dé wani ban Gotna
kudi male dé wakweyo. Wakwedéka du taakwa déku kudi véknwute de wo, “Gotna kudi
dé wakweyo. Gotna kudi wan adél kudi. Wan adél.” Naate de wo.
35 *Déku yaapa Got déké dé mawulat kapére yo. Mawulat kapére yate dérét débu
wak, dé némaan ban rate akwi du taakwa, gwalmuké wawo miték véduké.
36 *Gotna nyaanké miték sanévéknwukwa du taakwa kulé mawulé kérae apuba apuba
miték rasaakuké de yo. Déku kudi véknwumarék yakwa du taakwa kulé mawulé
kéraamarék yaké de yo. Got wani du taakwat apuba apuba rékaréka yadu de miték
rasaakumarék yaké de yo.

4

Jisas Sameriana taakwa wale dé kudi bulék

* **3:24:** Mt 14:3-4 * **3:26:** Jo 1:26-34 * **3:27:** Jo 19:11 * **3:31:** Jo 8:23 * **3:33-34:** Jo 1:32-34 * **3:35:** Mt 11:27; Jo 5:20 * **3:36:** Jo 3:16-18; 1 Jo 5:12

1-4 Wani tulé du de las wak, “Wupmalemu du de Jisasna kudi miték véknwu.
Véknwudaka dé Jisas Gotna yéba derét gu yaakutakno. Waga yadéka déku jébaa gu
yaakutaknakwa du Jonna jébaat dé talaknak.” Naate wate kaapuk kutdéngdan. Jisasna
du male de Gotna yéba duwat gu yaakutaknak. Jisas kaapuk derét gu yaakutaknadén.
Jisasna jébaaké waga wadaka de Parisina du wani kudi véknwute buldaka dé Jisas
véknwuk. Véknwutakne dé Jisas déku du wale waga naané Judia kulaknyénytakne Galilit
tépa yéké nae naané yédakwa yaabuba ye naané Sameriat yék.
5 *Yéte naané Sameriana gayé nak saabak. Wani gayéna yé Saika. Apakélé nébu nak
dé tu, Saika tékwaba. Déknyényba naana képmawaara Jekop dé déku nyaan Josepké
wani képmaa kwayék. Saika wani képmaa tékwaba dé tu.
6 Wani taaléba gu tuwe kadakwa waagu dé nak tu. Déknyényba Jekop dé vaak wani
waagu. Jisas séknaaba yae wani waagu tékwa saabadéka yaap yadéka dé wani waagu
tékwaba rak. Nyaa nawuréké yadéka dé waba rak.
7-8 Jisas waba radéka déku du gayét naané yék, kadému las kéraaké. Yénaka radéka lé
Sameriana taakwa nak gu tuké yaak. Yaaléka dé Jisas lérét wak, “Gu las mé kure yaa.
Kaké wunék.”
9 *Naate wadéka lé Sameriana taakwa dérét wak, “Méné Judana du. Wuné
Sameriana taakwa. Yaga pulak gu kwayéwuru kaké méné yaawiyu?” Naate lé wak,
Juda Sameria wale yeyé yeyamarék yadakwa bege.
10 Waléka dé Jisas wak, “Bulaa nyénat wuné guké yaawik. Nyéné Got kwayédékwa
yéknwun gwalmuké kutdéngte wunéké wawo kutdéngnyénu mukatik, nyéné wunat nak
pulak guké wanyénu. Nyéné wani gu kanyénéran nyéné miték rasaakuké nyéné yo.”
Naate wate du taakwa kulé mawulé kérae miték rasaakudaranké dé aja kudi wakwek.
11 *Dé waga wakwedéka lé déku kudiké kutdéngmarék yate lé wak, “Némaan du,
méné gu tu mu kaapuk. Kéni waagu gu adaba dé tu. Waménén gu yaba tuké méné
yo?
12 Naana képmawaara Jekop dé kéni gu tékwa waagu tiyaak naanéké. Déku nyaangu,
déku sipsip bulmakawu, dé wawo, kéni guba de kak. Ménа jébaa déku jébaat
talaknaduké méné waga wo, kapu yaga pulak?”
13 Naate waléka dé Jisas wak, “Akwi du taakwa wani guba kadaran tépa gutak yaké
dé yo derét.
14 *De kwayéwuréran gu nyégéldaran dé deku mawuléba yéknwun yadu de kulé
mawulé kérae apuba apuba miték rasaakuké de yo.”
15 Naate wadéka lé dérét wak, “Némaan du, bulaa wunéké wani gu tiyaaké méné
yo. Tiyaaménu kukba wunat tépa gutak yamarék yaké dé yo. Tépa yae kéni waaguba
tumarék yaké wuné yo.” Naate wate lé déku aja kudi kaapuk kutdénglén. Lé guké lé
wak. Dé kulé mawuléké dé wak.
16 Lé waga waléka dé wak, “Ye nyéné nyéna dut kwole béné yaaké yo.”
17 Naate wadéka lé wak, “Wuné du kaapuk.” Naate waléka dé wak, “Wan adél.
18 Déknyényba du naktaba wale nyéné rak. Bulaa ranyénékwa du wan nyéna du
kaapuk. Nyéna kudi wan adél kudi.”
19 Naate wadéka lé wak, “Némaan du, wunéké méné kutdéngék. Méné Gotna yéba
kudi wakwekwa du méné. Bulaa waga wuné kutdéngék.
20 *Wuna képmawaara kéni nébuba waare de Gotna yéba kevéréknék. Guné Juda
guné wo, ‘Gotna yéba kevéréknakwa taalé Jerusalemba dé tu.’ Naate wagunékwaké
yaga pulak yaké naané yo?”
21 Lé waga waléka dé lérét wak, “Nyéné wuna kudi mé miték véknwu. Nak nyaa
yaadu guné akwi taaléba naana yaapa Gotna yéba kevérékgé guné yo. Guné kéni

* **4:5:** Jen 33:19 * **4:9:** Lu 10:33 * **4:11:** Jo 7:37-39; Re 21:6 * **4:14:** Jo 6:35 * **4:20:** Sam 122:1-4

nébuba male Gotna yéba kevérékmarék yaké guné yo. Jerusalemba male Gotna yéba kevérékmarék yaké guné yo.

22 Guné Sameria Gotké miték kutdéngmarék yate, guné déku yéba kevéréknu. Naané Juda Gotké kutdéngte naané déku yéba kevéréknu. Wuné du taakwana kapéredi mawulé kutnébulran ban wan Judana du wuné.

23 *Gotna kudi miték véknwukwa du taakwa de naana yaapa Gorét adél kudi wakwete deku mawuléba déku yéba kevérékgé de yo. Wani du taakwa déku yéba kevérékdoké dé mawulé yo. Déku yéba waga kevérékdaran tulé kéni dé yao.

24 *Got wuraanyan pulak dé ro. Dé sépé kaapuk. Du taakwa dérét kaapuk védakwa. Gotna kudi miték véknwukwa du taakwa adél kudi wakwete deku mawuléba déku yéba kevérékdaran wan yéknwun." Naate dé wak.

25 Wadéka lé wak, "Got wadén ban Mesaia déku nak yé Krais yaaké dé yo, naanat kutkalé yaké. Waga wuné kutdéngék. Dé yae akwi kudi naanat wakweké dé yo."

26 Naate waléka dé Jisas lérét wak, "Kéni wuné nyéné wale bulu."

27 Jisas waga wadéka naané déku du kadému kéraе kure tépa gwaamale yaak. Yae taakwa wale buldéka véte naané kwagénék. Yate naané kaapuk wanan, "Samu kéraaké nyéné mawulé yo? Samuké méné lé wale kudi bulu?" Waga kaapuk wanan.

28-29 Yanaka lé wani taakwa gu tulékwa mu kulaknyénytakne lé gayét gwaamale yék. Ye lé du taakwat las wak, "Yae guné dut nak véké yo. Déknyényba wunat kaapuk védén. Yate déknyényba yawurén akwi muké dé wunat wakwek. Dé Got wadén ban Krais, kapu yaga pulak?"

30 Naate waléka de gayé kulaknyénytakne de Jisaské yaak.

31 Yaabuba yaadaka naané Jisasna du dérét wak, "Némaan du, kadému mé ka."

32 Naate wanaka dé wak, "Wuna kadému dé ro. Kutdéngmarék yagunén kadému."

33 Naate wadéka naané déku du naana kapmu bulte naané wak, "Du dé nak déké kadému kwayék, kapu yaga pulak?"

34 *Naané waga wanaka dé naanat wak, "Wuna kadému kéga. Wunat wadéka yaawurén banna kudi véknwuké wuné yo. Véknwute tiyaadén jébaa yate yabutiké wuné yo. Wan wuna kadému pulak.

35 *Guné kadému yaanane kéga guné wo, 'Kadému kéraanaran baapmu wan véti wan véti dé tu.' Wagunéka wuné gunat wo: Bulaa kéraamale yaké guné yo. Mé vé. Wupmalemu Sameriana du taakwa dewa yaakwa. Bulaa deku mawulé yéknwun dé tu, kéraagunékwa kadému yéknwun ye tékwa pulak. Bulaa wunéké sanévéknwute wuna kudiké 'Adél' naaké de yo.

36-38 "Kadému kéraakwa du nak duké jébaa yate de déku kadému kéraе jawute de yéwaa nyégélu. Guné Gotké jébaa yate kadému kéraakwa du pulak guné ro. Guné wani jébaa yate wuna kudi wakwegunu, de wupmalemu du taakwa jawe wunéké miték sanévéknwute kulé mawulé kéraе, miték rasaakuké de yo apuba apuba. Rado Got guna yéknwun jébaa kaataké dé yo. Déknyényba kéni kudi du dé nak wak, 'Du nak dé kadému yaananu. Yaanandéka nak du dé wani kadému kéraо.' Wadéka bulaa wani kudi adél dé yak. Du las déknyényba du taakwat Gotna kudi wakwete kadému yaananén du pulak de tu. Nak du kukba yae wuna kudi wani du taakwat wakweké de yo, de wunéké miték sanévéknwudoké. Wani kudi wakweran du kadému kéraakwa du pulak de tu. Déknyényba wakwen du kukba wakweran du de akwi yéknwun mawulé yate dusék yaké de yo. Gunat wuné wak, guné wuna kudi wakwegunu wupmalemu du taakwa wunéké miték sanévéknwudoké. Déknyényba nak du de Gotna kudi derét wakwek. Kukba guné yae deku mawulat kutkalé yagunu de wunéké miték sanévéknwuké de yo.

---

* **4:23:** Jo 15:26 * **4:24:** Ro 12:1 * **4:34:** Jo 6:38, 17:4 * **4:35:** Lu 10:2

Gotna kudi déknyényba wakwen du guné wuna kudi wakwekwa du wale akwi guné Gotna jébaa yo." Naate dé Jisas naanat kudi wakwek.
39 Taknaba Sameriana taakwa lé wani gayéba rakwa du taakwat wak, "Wani du déknyényba yawurén akwi muké dé wunat wakwek." Naate waléka de wupmalemu Sameriana du taakwa de Jisaské miték sanévéknwuk.
40 Sanévéknwute Jisaské yae de dérét waatak, dé de wale raduké. Waga waatadaka dé de wale nyaa vétik dé rak.
41 Rate de wale kudi buldéka de wupmalemu du taakwa las wawo déku kudi véknwute de déké miték sanévéknwuk.
42 *Sanévéknwute de wani taakwat wak, "Taale naané nyéna kudi véknwuk. Véknwutakne naané Jisaské miték sanévéknwuk. Sanévéknwute kukba naané Jisasna kudi véknwuk. Déku kudi véknwutakne bulaa naané kutdéngék. Dé kéni képmaaba rakwa du taakwat Setenna taababa kéraaran ban. Wan adél." Naate de Sameriana du taakwa wak.

Jisas wadéka dé némaan duna nyaan yéknwun yak

43-44 Nak nyaa Jisas dé wak, "Gotna yéba kudi wakwekwa duké déku gayéna du taakwa de wo, 'Dé naané pulak du. Dé némaan du kaapuk. Wan bakna du.' Waga wadaka de nak gena du taakwa déké de wo, 'Wan némaan du dé.' Waga de wo." Naate Jisas dé wak.
Saikaba nyaa vétik re wani gayé kulaknyénytakne naané Jisasna képmaa Galilit yék.
45 Déknyényba yis yamarék yadakwa béret kanakwa tulé de Galilina du taakwa las Jerusalemét yék. Ye de vék Jisas déknyényba vémarék yadan apa jébaa yadéka. Vétakne deku képmaat gwaamale ye re de vék Jisas deku gayét yaadéka. Véte de déké mawulé yate dusék takwasék yak. Yate de déku kudi véknwuk.
46-47 *Naané Galiliba yeyé yeyate naané Kena saabak. Déknyényba Jisas wani gayéba rate wadéka dé kulé gu wain gu yak.
Jisas Judia kulaknyénytakne Galilit ye Kena saabe radéka dé némaan du nak véknwuk. Wani némaan duna nyaan kiyakiya yate dé Kapaneamba kwaak. Kwaadéka dé némaan du Jisaské yaak. Yae dérét dé wak, "Wuna nyaan kiyaamale yaké dé yo.
48 *Méné wuné wale yae wuna nyaanét kutkalé yaménu, dé yéknwun yaké yo." Naate wadéka dé Jisas wak, "Wuné déknyényba vémarék yagunén apa jébaa las wawo yawuréran tulé male, guné Got wunéké apa tiyaadénké miték sanévéknwuké guné yo, kapu yaga pulak?"
49 Naate wadéka dé némaan du wak, "Némaan du, bari méné yaaké yo. Yaamarék yaménéran wuna nyaan kiyaaké dé yo."
50 *Naate wadéka dé Jisas wak, "Méné yéké méné yo. Ména nyaan yéknwun yaké dé yo." Naate wadéka dé Jisasna kudi miték véknwutakne dé yék.
51 Déku jébaa yakwa du yae dérét yaabuba véte de wak, "Ména nyaan débu yéknwun yak."
52 Naate wadaka dé derét waatak, "Yani tulé dé yéknwun yak?" Waatadéka de wak, "Nalé nyaa nawurédéka dé kiyakiya kaapuk yak."
53 *Waga wadaka dé yaapa kutdéngék. Nalé Jisas dé wale kudi bulén tulé dé déku nyaan yéknwun dé yak. Waga kutdéngte dé déku kém wale akwi de Jisaské miték sanévéknwute déku kudiké de "Adél" naak.
54 *Jisas déknyényba Judia kulaknyénytakne Galilit ye wadéka dé wani nyaan yéknwun yak. Jisas déknyényba vémarék yadan apa jébaa yatakne wani tulé dé apa jébaa nak wawo yak.

---

* **4:42:** 1 Jo 4:14 * **4:46-47:** Jo 2:1-11 * **4:48:** Jo 2:18 * **4:50:** Mt 8:13; Mk 7:29 * **4:53:** Ap 16:31 * **4:54:** Jo 2:11

5

Kwawu ténba dé Jisas dut nak wadéka dé yéknwun yak

1 Kukba apakélé yaa sérakdaran nyaa yaaké yadéka dé Jisas Jerusalemét waarék.
2 Déknyényba matut raatmu gitaknadaka dé Jerusalem nyédéba ték. Wani raatmuba
apakélé gwéspété dé las ték. Nakurak gwéspétéba de sipsip wulaak. Wani gwéspété
ténba dé makwal kwawu nak ték. Yibruna kudiba wani kwawuké kéga de wo, Betesda.
Wani kwawu maaléba surél pulak ga naktaba dé kwaak.
3 Wupmalemu du taakwa de wani gaba rak. Méni kiyaan du taakwa, maan kapére
yan du taakwa, apa yamarék bakna kwaakwa du taakwa, waga de rak. [Wani gu
ségéndu véké nae de rak.
4 Déknyényba nak apu nak apu Gotna kudi kure giyaakwa du nak giyae dé wani guba
dawulidéka dé gu ségénék. Gu ségéndéka véte dé guba taale dawulin ban dé yéknwun
yak.]
5 Du nak wupmalemu (38) kwaaré déku sépé kapére dé yak.
6 Dé wani gaba kwaadéka Jisas dérét véte dé kutdéngék, wupmalemu kwaaré waba
kwaadénké. Waga kutdéngte dé Jisas dérét waatak, “Méné yéknwun yaké méné mawulé
yo?”
7 Naate waatadéka dé sépékwaapa kapére yan du wak, “Némaan du, yaga pulak yaké
wuné yo? Gu ségéndu wunat kérae kwawuba kusadaran du kaapuk radékwa. Wuné
kapmu dawuliké yawuréka nak du male taale dawulite dé wunat talaknak.”
8 *Naate wadéka dé Jisas wak, “Méné mé raapme kwaaménén ara kérae kure méné
yéké yo.”
9 Waga wadéka dé wani du tépa yéknwun yak. Yadéka dé déku ara kérae kure yék.
10 *Wani nyaa wan naané Judana yaap ra nyaa. Yadéka de némaan du yéknwun yan
dut wak, “Naana apa kudi véknwute naanébu wak, ‘Yaap ra nyaa du deku gwalmu kure
yémarék yaké de yo.’ Waga naanébu wak. Bulaa ména ara kure yémarék yaké méné
yo, yaap ra nyaa bege.”
11 Naate wadaka dé derét wak, “Du nak wadéka yéknwun yawuréka dé wunat wak,
‘Ména ara kérae kure méné yéké yo.’ Waga wadéka wuné kérae kure yu.”
12 Naate wadéka de waatak, “Ména ara kérae kure yéménuké kiyadé wak?”
13 Naate wadaka kaapuk kutdéngdén. Wani taaléba wupmalemu du taakwa tédaka
Jisas débu yék.
14 *Kukba dé Jisas dérét Gotna kudi buldakwa némaa gaba vék. Véte dé wak, “Mé
véknwu. Bulaa ménébu yéknwun yak. Kapéredi mu tépa yamarék yaké méné yo. Wuna
kudi véknwumarék yaménéran kapéredi mu las wawo ménéké yaaké dé yo.”
15 Waga wadéka wani du ye dé némaan duwat wakwek, “Wunat wadéka yéknwun
yawurén du wan Jisas.”
16 Dé waga wadéka véknwute de batnyé Jisasnyét yaalébaanké sanévéknwuk, wani
mu yaap ra nyaaba yadén bege.
17 Waga yadaka dé Jisas derét wak, “Wuna yaapa akwi nyaa dé jébaa yo. Yadéka
wuné wawo wuné jébaa yo.”
18 *Waga wate dé déku yaapa Gotké wakwek. Waga wakwete dé Got pulak radékwaké
dé wakwek. Wakwedéka véknwutakne de némaan du dérét viyaapérekgé mawulé yak,
wani dut yaap ra nyaa kutnébultakne Got pulak radékwaké wadén bege.

Gotna nyaan apa yate kudi wakweké dé yo

19 *De waga yadaka dé Jisas derét wak, “Mé véknwu. Wuna yaapa jébaa yadéka,
wuné déku nyaan véte wani jébaa wuné yo. Wuné wuna mawuléba sanévéknwute

* **5:8:** Mt 9:6 * **5:10:** Lu 13:14 * **5:14:** Jo 8:11 * **5:18:** Jo 10:30, 33 * **5:19:** Jo 8:29

jébaa nak wuné kapmu yamarék yaké wuné yo. Wuna yaapa yakwa akwi jébaa wuné wawo yaké wuné yo.
20 Wuna yaapa wunéké mawulat kapére yate dé déku jébaa wunat wakwatnyu. Kukba wunat wakwatnyédéran jébaa bulaa yawurékwa jébaat talaknaké dé yo. Wuné wani kulé jébaa yawuru guné véte kwagénte sanévéknwu wanévéknwuké guné yo wani jébaaké.
21 *Wuna yaapa kiyaan du taakwat wadéka de nébéle raapme miték rasaaku. Yadékwa pulak wuné mawulé yawurékwa du taakwat wawuru de miték rasaakuké de yo.
22 *Wuna yaapa apakélé kot véknwukwa némaan ban rate, du taakwa yan muké kudi wakwemarék yaké dé yo. Wani jébaa débu tiyaak wunéké. Wuné apakélé kot véknwukwa némaan ban rate yadan muké kudi wakweké wuné yo.
23 *Akwi du taakwa wuna yaapana yéba kevérékdakwa pulak, wuna yéba kevérékdoké dé wani jébaa wunéké tiyaak. Wuna yéba kevérékmarék yakwa du taakwa de wunat wadéka yaawurén banna yéba wawo kaapuk kevérékdakwa.
24 *"Wuna kudi miték véknwute wunat wadéka yaawurén banké miték sanévéknwukwa du taakwa akwi kulé mawulé debu kéraak. Kérae apuba apuba Got wale miték rasaakuké de yo. Kukba wuné némaan ban rate deku kudi véknwute yadan kapéredi muké kudi wakwemarék yaké wuné yo. Kapéredi taalat yémarék yaké de yo. Adél wuné gunat wakweyo."
25 Naate watakne dé Jisas tépa wak, "Mé véknwu. Gotna kudi véknwumarék yakwa du taakwa yéknwun mawulé kaapuk yadakwa. Yate kiyaan du taakwa pulak de ro. Rate wuna kudi véknwudaran de kulé mawulé kérae miték rasaakuké de yo. Wuna kudi véknwudaran tulé kéni dé yao.
26 Wuna yaapa du taakwa kulé mawulé kérae miték rasaakudaranké dé apa yo. Dé apa tiyaate débu wunat wak. Wadénké wuné wawuru de du taakwa kulé mawulé kérae miték rasaakuké de yo apuba apuba.
27 Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan wuné. Got wunéké apa tiyaadénké kukba wuné kot véknwukwa némaan ban rate, akwi du taakwa yan muké kudi véknwute wakweké wuné yo.
28 Wani muké kwagénmarék yaké guné yo. Nak tulé yaadu kiyaan du taakwa rémdan waaguba kwaate wuna kudi véknwuké de yo.
29 *Véknwute nébéle raapme yaalaké de yo. Yéknwun mu yan du taakwa nébéle raapme apuba apuba miték rasaakuké de yo. Kapéredi mu yan du taakwa nébéle raapdo, wuné némaan ban rate derét waatite yadan kapéredi mu yakataké wuné yo. Adél wuné gunat wakweyo." Naate dé Jisas wak.

Du las de Jisasna jébaaké kudi wakwek

30 *Jisas waga watakne dé Judana némaan duwat tépa wak, "Wuné wuna mawuléba sanévéknwute wani jébaa yamarék yaké wuné yo. Wunat wadéka yaawurén banna kudi véknwute wuné du taakwa yan muké kudi wakweyo. Wuna mawuléba sanévéknwute wani kudi kaapuk wakwewurékwa. Waga yate miték wuné wakweyo.
31 "Wuné kapmu wuna jébaaké kudi wakwewuréran guné waké guné yo, 'Déku kudi yénaa kudi.' Naate wate guné wunéké miték sanévéknwumarék yaké guné yo.
32 *Wuna yaapa wawo wuna jébaaké dé kudi wakweyo. Wakwedéka wuné kutdéngék. Wuna jébaaké wakwedékwa kudi wan adél kudi.

---

* **5:21:** Jo 5:26 * **5:22:** Ap 10:42 * **5:23:** Pl 2:10-11 * **5:24:** Jo 3:16 * **5:29:** Ap 24:15 * **5:30:** Jo 6:38 * **5:32:** 1 Jo 5:9

33 *“Déknyényba guné Jonké kudi wakwesatik. Wakwesatigunéka dé gunat adél kudi
wakwek wunéké.
34 Wuné duna kudiké kaapuk sanévéknwurékwa. Yate Got gunat kutkalé yaduké
mawulé yate wuné Jonna kudiké wakweyo.
35 Téwayé yaante kayénarédéka de du miték vu. Jon téwayé pulak téte walkamu
kwaaré rate yéknwun jébaa yadéka guné véte guné dusék yak.
36 *“Jon wunéké kudi wakwedéka guné wunéké kutdéngék. Wuna apa jébaa déku
kudit dé talaknak. Wuna yaapa yawuruké tiyaadén jébaa kéni wuné yo. Wani jébaa
yawuréka du taakwa las véte de wo, ‘Déku yaapa Got wadéka dé yaak. Waga naané
kutdéngék.’ Naate de wo.
37 *Wuna yaapa wunat wadéka yaawuréka dé wawo dé wunéké wakwek. Guné déku
kudi las kaapuk véknwugunén. Déku ménidaama las kaapuk végunén.
38 Got wunat wadék wunébu yaak. Déku kudi guna mawuléba kaapuk radékwa, guné
wunéké miték sanévéknwumarék yagunékwa bege.
39 *Guné kulé mawulé kérae miték rasaakugunéranké sanévéknwute, guné Gotna
nyégaba kavidan kudiké sékalu. Wani kudi kavin du de wawo de wunéké wakwek.
40 Kulé mawulé kérae miték rasaakuké guné mawulé yo. Wunéké yae wuna kudi
véknwugunéran, wuné wawuru guné kulé mawulé kérae miték rasaakuké guné yo.
Wuna kudi véknwumuké guné kélik yo.
41 “Du taakwa wuna yéba kevérékmuké kélik wuné yo.
42 Guna mawulé wuné kutdéngék. Guné Gotké kaapuk mawulat kapére yagunékwa.
43 Wuna yaapa Got wunat wadéka yae wuné déku jébaa yo. Yawuréka guné wuna
kudi kaapuk véknwugunékwa. Nak du dé kapmu mawulé yate yae déku jébaa yadéran
guné déku kudi véknwuké guné yo.
44 Du taakwa guna yéba kevérékdoké guné mawulé yo. Got guna yéba kevérékmuké
guné kélik yo. Waga yate wunéké miték sanévéknwuké guné yapatiyu.
45 “Guna mawuléba wamarék yaké guné yo, ‘Jisas yanan kapéredi muké Gorét kudi
wakweké dé yo.’ Waga wamarék yaké guné yo. Guné naana képmawaara Moseské
guné wo, ‘Dé naanat kutkalé yaké dé yo.’ Waga wagunékwaké guné kéni kudi mé
véknwu. Moses yagunén kapéredi muké Gorét wakweké dé yo. Déknyényba Moses
dé kavik wunéké.
46 *Guné Moses kavin kudi véknwugunu mukatik guné wuna kudi véknwugunu.
47 *Guné kavidén kudi véknwumarék yate yaga pulak wuna kudi miték véknwuké
guné yo? Wuna kudi miték véknwuké guné yapatiyu.” Naate dé Jisas Judana némaan
duwat wak.

6

Jisas dé wupmalemu (5,000) duwat kadému kwayék

1 Wani kudi wakwetakne dé Jisas kwawu nak saknwat yék. Wani kwawuna yé Galili.
Nak yé Taibirias. Naané déku du dé wale naané yék.
2 Déknyényba wupmalemu du taakwa de vék Jisas wupmalemu apa jébaa yadéka.
Yadéka de sépékwaapa kapére yan du taakwa yéknwun yak. Vétakne de déku kukba
yék.
3 Naané Jisas wale nébuba nak waare naané rak.
4 Pasova waanakwa apakélé yaa sérakne kanaran tulé yaaké yadéka naané waba rak.
5 Rate dé Jisas vék wupmalemu du taakwa déké yaadaka. Vétakne dé Pilipmét wak,
“Kadému yaba kérae wani du taakwaké kwayéno kaké de yo?”

* **5:33:** Jo 1:19-27 * **5:36:** Jo 14:11 * **5:37:** Lu 3:22 * **5:39:** Lu 24:27 * **5:46:** Ap 3:22 * **5:47:** Lu 16:31

6 Pilipna mawulé yaknwuké nae dé waga wak. Jisas yadéran muké dé kutdéngék.
7 Jisas waga wadéka dé Pilip dérét wak, “Wupmalemu (200) yéwaat kadému las kéraanaran wani du taakwa walkamu walkamu male kaké de yo.”
8 Naate wadéka naana du nak Andru dé waba ték. Wani du wan Saimon Pitana wayékna.
9 Téte dé wak, “Nyaan nak kéba dé tu. Wani nyaan makwal béret naktaba guba kutdan gukwami vétik waga dé kure tu. Wani makwal béret makwal gukwami wupmalemu du taakwat yaga pulak kwayéké naané yo?”
10 Naate wadéka dé Jisas naanat wak, “Wani du taakwat mé wakwe rado.” Naate wadéka wanaka yéknwun waara takuba de rak. Wupmalemu du taakwa de waba rak (Du 5000).
11 Radaka dé Jisas wani béret kérae Gorét wak, “Yéknwun béret ménébu tiyaak. Wan yéknwun.” Naate watakne du taakwaké munikwedéka de kak. Béret yadén pulak male dé gukwami véti wawo waga yak. Mawulé yadan pulak male dé munikwek.
12 Munikwedéka kabutidaka dé Jisas naanat wak, “Kadaka rakwa kadému mé kéraa. Kéraamarék yagunu las bakna raké dé yo.”
13 Naate wadéka naané du taakwa kadaka ran béret kébi taaba vétik sékét maanba kayék vétik waga naané kérae laakwak.
14 *Yanaka de Jisas yan apa jébaa véte de wak, “Gotna yéba kudi wakwekwa du nak naana képmaat yaaké dé yo. Déké naané raségu. Raségénakwa du wan Jisas. Wan adél.”
15 *Waga wadaka dé Jisas kutdéngék. Dérét kure apa yate dé wani gayéba némaan ban raduké de mawulé yak. Waga kutdéngte wani gayéba némaan ban ramuké kélik yate dé kapmu nébat tépa gwaamale yék.

Jisas dé gu takuba yék

16-17 *Garabu yadéka naané Jisasna du dawulik kwawu maalat. Dawuliye botba waare naané Kapaneamét yéké mawulé yak. Yanaka Jisas naanéké kaapuk yaadén.
18 Yadéka gaan yadéka naané yék. Yénaka apakélé wimut kutdéka dé gu némaanba raapte waarék.
19 Waarédéka bot yéluké naané kwalutte naané yék. Waga yate séknaaba naané yék (6 kilomita pulak). Ye naané vék Jisas gu takuba yaadéka. Véte naané wup yak.
20 Wup yanaka dé naanat wak, “Kén wuné wuné yao. Guné wup yamarék.”
21 Naate wadéka naané yéknwun mawulé yate dusék yak. Yanaka dé botba yaalak. Yaaladéka rate naané botba ye wani gayé bari saabak.

Wupmalemu du taakwa de Jisaské sékalék

22 Yé tékdéka de wupmalemu du taakwa kwawu nak saknwuba wekna rak. Rate deku mawuléba de wak, “Nalé nakurak bot lé rak. Raléka Jisasna du wani botba waare de yék. Yédaka Jisas kaapuk de wale yédén. Dé kéni taaléba dé ro.”
23 Waga wate de Jisaské sékalpatik. Sékalpatidaka Taibiriasba de bot las wawo yaak. Yae de nalé rate béret kadan taalé tékwaba de rak. Nalé Jisas béret kérae Gorét wakwetakne dé deké kwayék, wani taaléba.
24 Jisas déku du wawo wani taaléba ramarék yadaka de du taakwa vépatitakne, wani botba waare de kwawu nak saknwat yék, Kapaneamét. Jisaské sékale véké nae de yék.

Jisas Gotna gayéba giyaan béret pulak

25 Wani du taakwa ye saabe Jisasnyét véte de dérét waatak, “Némaan du, yani nyaa méné kénét yaak?”

---

* **6:14:** Ap 3:22 * **6:15:** Mt 14:23 * **6:16-17:** Mk 6:46

26 Naate waatadaka dé Jisas derét wak, “Mé véknwu. Béret kagunéka guna biyaa
dé apa yak. Yadéka guné wunéké sékale vu, béret las wawo kwayéwuruké. Apa jébaa
yawuréka végunénké guné kaapuk miték sanévéknwugunékwa. Guné jébaa yate guné
biyaapran kadémuké sanévéknwumarék yaké guné yo.
27 *Guné jébaa yate nak pulak kadémuké sanévéknwuké guné yo. Wani kadému
rasaakuké dé yo. Guné wani kadému katakne miték rasaakuké guné yo apuba apuba.
Wuna yaapa Got wadéka wuné Akwi Du Taakwana Nyaan awuréba wuné giyaak.
Wuné wani yéknwun kadému kwayéké wuné yo. Got débu wunéké apa tiyaak, apa
jébaa yawuruké. Yawuru guné wani jébaat véte kutdéngké guné yo. Got wadéka dé
Jisas giyaak.”
28 Naate wadéka de wak, “Samu ye Gotna jébaa yaké naané yo?”
29 *Naate wadaka dé wak, “Wunéké miték sanévéknwugunuké dé Got mawulé yo.
Guna mawuléba waké guné yo, ‘Jisas wan némaan ban. Got wadéka dé giyaak. Wan
adél.’ Waga wate guné Gotna jébaa yaké guné yo.”
30 Waga wadéka de wak, “Samu apa jébaa yaménu véte naané ménéké waga
sanévéknwuké naané yo? Samu yaké méné yo?
31 *Déknyényba naana képmawaara du ramarék taaléba yeyé yeyate de nak pulak
kadému kak. Wani kadémuké de wak, ‘Mana.’ Déknyényba ran du de Gotna nyégaba
wani kadémuké kéga kavik: Dé du taakwaké Gotna gayéba giyaan kadému kwayédéka
de kak. Waga de kavik.”
32 De waga wadaka dé Jisas derét wak, “Déknyényba Moses wani kadému kaapuk
kwayédén. Wuna yaapa male dé wani kadému kwayék. Bulaa dé gunéké Gotna gayéba
giyaan nak pulak kadému dé kwayu.
33 Wuné Gotna gayéba giyaan kadémuké wakwete wuné duké wuné wakweyo. Got
dérét wadéka dé Gotna gayéba yae dé kéni képmaat giyaak, du taakwat kutkalé yaké.
Dé derét kutkalé yadu de miték rasaakuké de yo apuba apuba. Adél wuné gunat
wakweyo.”
34 Naate wadéka de Jisasnyét wak, “Némaan Ban, naané wani yéknwun kadému
kéraaké naané mawulé yo. Apuba apuba mé tiyaa.”
35 *De waga wadaka dé Jisas derét wak, “Wani kadémuké wakwete wuné wunéké
kudi wakwek. Guné wuna kudi miték véknwute guné miték raké guné yo. Guné
wunéké miték sanévéknwute kulé mawulé kérae miték rasaakuké guné yo.
36 Guné apa jébaa yawuréka véte guné wunéké kaapuk miték sanévéknwugunékwa.
Déknyényba gunat waga wuné wakwek.
37 *Wuna yaapa wupmalemu du taakwa wunéké débu tiyaak. Wani du taakwa akwi
wuna kudi véknwute wunéké yaaké de yo. Yaado naknét kélémarék yaké wuné yo.
Wawuru de wunéké yae wuna du taakwa raké de yo.
38 Wuné Gotna gayéba re wuné kéni képmaat giyaak. Wuna mawuléba sanévéknwute
jébaa yaké kaapuk giyaawurén. Wuna yaapa wadéka wuné giyaak, dé mawulé
yadékwa jébaa yaké.
39 *Wunéké yaaran du taakwaké miték rate véké wuné yo. Véwuru wuna du taakwa
rasaakuké de yo. Nak yalakmarék yaké dé yo. Sésékukba yaaran nyaa wuné némaan
ban rate, du taakwat kudi wakwewuréran tulé, wuné wawuru de kiyaan wuna du
taakwa tépa nébéle raapké de yo. Waga dé Got mawulé yo.
40 *Wunat véte wunéké miték sanévéknwute wuna kudiké ‘Adél’ naakwa akwi du
taakwa kulé mawulé kérae apuba apuba miték rasaakuké de yo. Wani nyaa wani du
taakwat wawuru de tépa nébéle raapké de yo. Waga dé wuna yaapa mawulé yo.”

* **6:27:** Jo 6:48-51 * **6:29:** 1 Jo 3:23 * **6:31:** Eks 16:14-15 * **6:35:** Jo 4:14 * **6:37:** Jo 17:6-8 * **6:39:** Jo 10:28-29, 17:12 * **6:40:** Jo 11:25-26

41 Jisas waga wadéka de Judana némaan du wani kudi véknwute de wani kudiké kélik yak. Jisas dé wak, “Wuné Gotna gayéba wuné giyaak, du taakwat kutkalé yawuru miték rasaakudoké.”
42 Waga wadéka véknwute de kélik yak. Kélik yate de wak, “Gotna gayéba kaapuk giyaadén. Wan Josepna nyaan dé. Déku yé Jisas. Déku néwepat naané kutdéngék. Wan naana gayéba rakwa du. Dé wak, ‘Gotna gayéba wuné giyaak.’ Samuké dé waga wak? Déku kudi wan yénaa kudi.” Naate de wak.
43 Wadaka dé Jisas derét wak, “Guné wuna kudiké kélik yate guné waga guna kapmu bulmarék yaké guné yo.
44 Du taakwa deku mawuléba sanévéknwute wunéké yaamarék yaké de yo. Taale Got wadu de wunéké yaaké de yo. Kukba wuné némaan ban rate akwi du taakwat kudi wakwewuréran nyaa, wunéké yae kiyaan du taakwat wawuru de tépa nébéle raapké de yo.
45 *Déknyényba Gotna yéba kudi wakwen du Gotna nyégaba kéga de kavik: Got akwi du taakwat déku jébaaké yakwatnyéké dé yo. Waga de kavik. Du taakwa Gotna kudi véknwute déku jébaaké kutdéngdaran, wani du taakwa akwi wunéké yaaké de yo.
46 *Du taakwa Gorét védanké kaapuk wakwewurékwa. Déku kudi véknwugunuké wuné waga wo. Du nak kaapuk Gorét védén. Wuné kapmu wuné vék. Wuné wuna yaapana gayéba rate wuné dérét vék. Vétakne wuné kéni képmaat giyaak.
47 *“Mé véknwu. Wunéké yae miték sanévéknwute wuna kudiké ‘Adél’ naakwa du taakwa de kulé mawulé debu kéraak. Kérae apuba apuba miték rasaakuké de yo. Adél wuné gunat wakweyo.
48 *Wuné Gotna gayéba giyaan kadému pulak rate derét kutkalé yawuru de miték rasaakuké de yo apuba apuba.
49 Guna képmawaara du ramarék taaléba yeyé yeyate mana waadakwa kadému de kak. Katakne kaapuk rasaakudan. Kukba wani du taakwa de kiyaak.
50 Wuné Gotna gayéba giyaan kadému pulak. Du taakwa wani kadému kadaran de apuba apuba miték rasaakuké de yo. Yalakmarék yaké de yo.
51 Wuné wani kadému pulak rate wuné akwi du taakwat kutkalé yo. Wuné Gotna gayéba wuné giyaak. Kéni képmaaba rakwa du taakwat kutkalé yaké wuné giyaak. Derét kutkalé yaké wuna sépé kwayéké wuné yo. Kwayéwuru de wani kadému kadaran de apuba apuba miték rasaakuké de yo.”
52 Judana némaan du wani kudi véknwute rékaréka yate deku kapmu waarute de wak, “Wan samu kudi? Yaga pulak wani du déku sépé tiyaadu naané kaké naané yo?”
53 De waga wadaka dé Jisas derét wak, “Kéni kudi mé véknwu. Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan. Wuna sépé wuna wény kamarék yagunéran miték rasaakumarék yaké guné yo.
54 *Du taakwa wuna sépé wuna wény kadaran de kulé mawulé kérae miték rasaakuké de yo apuba apuba. Kukba kiyaado sésékukba yaaran nyaa wuné némaan ban rate, akwi du taakwat kudi wakwewuréran tulé, wuné wawuru de tépa nébéle raapké de yo.
55 Wuna sépé wan nak pulak kadému. Wuna wény wan nak pulak gu. Wan adél.
56 Wuna sépé wuna wény karan du taakwa de wunéké miték sanévéknwute yéknwun mawulé kérae, wuna du taakwa raké de yo. Rado wuné deku mawuléba téké wuné yo.
57 Wuna yaapa Got dé rasaaku apuba apuba. Rasaakute wunat wadéka wuné giyaak. Giyae déku kudi véknwute wuné rasaakuké wuné yo apuba apuba. Rasaakute wawuru de wuna sépé karan du taakwa rasaakuké de yo.

* **6:45:** Ais 54:13 * **6:46:** Jo 1:18 * **6:47:** Jo 3:16 * **6:48:** Jo 6:58 * **6:54:** Mt 26:26-28

58 Wuné Gotna gayéba giyaan kadému pulak. Wan adél. Wani kadému wan Gotna
gayéba giyaadéka guna képmawaara déknyényba kadan kadému pulak kaapuk. De
wani kadému katakne kaapuk rasaakudan. Kukba de kiyaak. Du taakwa kudi
wakwewurékwa kadému kadaran, kulé mawulé kérae miték rasaakuké de yo apuba
apuba. Adél wuné gunat wakweyo." Naate dé Jisas némaan duwat wak, kiyaadéranké.
59 Kapaneamba dé wani kudi wakwek. Kudi buldakwa gaba téte dé wani kudi
wakwek, dé kiyaadu de kulé mawulé kéraadaranké.

Jisas kudi dé wakwek apuba apuba rasaakudaranké

60 Jisasna du wupmalemu déku kudi véknwute de wak, "Jisas bulkwa kudi wan apa
kudi. Yaga pulak wani kudi kutdéngké naané yo?"
61 Waga wadaka dé Jisas deku mawulé kutdéngte dé waatak, "Wuna kudiké guné
kélik yo?
62 Wuné awuréba wuné giyaak. Tépa gwaamale waaréwuru guné véte wani muké
wawo kélik yaké guné yo.
63 *Gotna Yaamabi kapmu kulé mawulé kwayédu du taakwa kulé mawulé kérae de
miték rasaakuké de yo apuba apuba. Bakna du kulé mawulé kwayémarék yaké dé
yo. Guné kulé mawulé kérae miték rasaakugunuké wuné wani kudi wakwek. Gotna
Yaamabi guna mawuléba wulaadu guné wunéké miték sanévéknwute kulé mawulé
kérae miték rasaakuké guné yo apuba apuba.
64-65 *Guné las wunéké kaapuk miték sanévéknwugunékwa. Taknaba wuné wani
muké kéga wak: Du taakwa deku mawuléba sanévéknwute, de wunéké yae wuna kudi
véknwumarék yaké de yo. Wuna yaapa Got derét wadéran de wunéké yae wuna kudi
véknwuké de yo." Naate dé Jisas wak. Déké miték sanévéknwumarék yakwa duwat dé
kutdéngék. Dérét maamaké kwayéran banét wawo dé kutdéngék. Kutdéngte dé waga
wak.
66 Wadéka de wupmalemu du dérét kulaknyénytakne de yék. Yédaka naané du taaba
vétik sékét maanba kayék vétik waga naané ték.
67 Ténaka dé Jisas naanat wak, "Guné yaga pulak? Wunat kulaknyénytakne guné
wawo yéké guné yo, kapu kaapuk?"
68 Naate waatadéka dé Saimon Pita wak, "Némaan Ban, ménat kulaknyénytakne
ye kiyadé wale yeyé yeyaké naané yo? Méné kapmu méné naanat yéknwun kudi
wakweyo, naané kulé mawulé kérae miték rasaakunoké. Méné kapmu méné wani
kudi kutdéngék.
69 *Ménéké naané miték sanévéknwu. Naanébu kutdéngék. Méné Got wale re méné
yaak. Dé wadéka ménébu yaak. Déku yéknwun ban méné."
70 Naate wadéka dé Jisas naanat wak, "Wuné wawurék guné yae guné wuné wale
yeyé yeyo. Yeyé yeyate guna du nak wan Setenna jébaa dé yo."
71 Naate wate dé Saimon Iskariotna nyaan Judaské wak. Judas wan déku du nak.
Kukba dé Jisasnyét déku maamaké kwayéké dé yo. Judas waga yadéranké dé Jisas wak.

7

Jisasna wayéknaje déké kaapuk miték sanévéknwudan

1 *Kukba Jisas dé Galiliba yeyé yeyate dé déku jébaa yak. Judana némaan du Judiaba
rate de Jisasnyét viyaapérekgé de yak. Waga yadaka deku képmaaba kaapuk yé radén.
Galiliba dé rak.
2 Naané Juda apakélé yaa séraknaran tulé nak yaaké dé yak. Wani tulé naana ga
kulaknyénytakne yéknwun mawulé yate Jerusalemét ye surél pulak gaba naané ro.

---

* **6:63:** 2 Ko 3:6 * **6:64-65:** Jo 6:44 * **6:69:** Mt 14:33, 16:16 * **7:1:** Jo 5:18

3 Wani tulé de Jisasna wayéknaje dérét waatite de wak, “Kéni képmaa kulaknyénytakne méné Judiat yéké yo. Wani képmaat yéménu de ména kudi véknwuké mawulé yate waba rakwa du taakwa de yaménékwa jébaa véké de yo.
4 Méné némaan du raké mawulé yaménéran, akwi du taakwana méniba téte jébaa yaké méné yo. Némaan du raké mawulé yaménéran méné ye paakwe jébaa yamarék yaké méné yo. Judiat ye wani jébaa yaké méné yo.”
5 *Naate Jisasna wayéknaje de wak. De déké kaapuk miték sanévéknwudan.
6 Wadaka dé Jisas derét wak, “Akwi tulé guné Judiat yéké mawulé yate yéké guné yo. Wuné yéran tulé wekna kaapuk yaan.
7 *Kéni képmaaba rakwa kwatkwa du taakwa wunéké de kélik yo. Derét wuné wakweyo, ‘Guné kapéredi mawulé yate guné kapéredi mu yo.’ Waga wakwewuréka de wunéké kélik yo. Wunéké kélik yate de gunéké de mawulé yo.
8 Guné Jerusalemét ye guné wani apakélé yaa sérakdakwa véké yo. Bulaa wuné yémarék yaké wuné yo. Wuné yéran tulé wekna kaapuk yaan.”
9 Jisas waga wadéka véknwutakne de yék. Yédaka Jisas Galiliba dé rak.

Jisas dé yék Jerusalemét

10 Jisasna wayéknaje apakélé yaa sérakdakwa véké nae Jerusalemét yédaka dé Jisas deku kukba yék. Jisas yédéka dérét las kaapuk védan, dé paakwe yédén bege.
11 Apakélé yaa sérakte surél pulak gaba ranakwa tulé yaadéka de Judana némaan du Jisaské sékalte de wak, “Wani du yaba dé ro?”
12 Naate wadaka de du taakwa deku kapmu kéga bulék. Las de wak, “Wan kapéredi mu yakwa du. Du taakwat dé yénaa kudi wakweyo.” Wadaka las de wak, “Kaapuk. Wan yéknwun du.”
13 *Waga wate némaan du véknwumuké kélik yate némaanba kaapuk buldan.
14 Kadému sérakte kadaka dé Jisas Gotna kudi buldakwa némaa gat wulae dé du taakwat kudi wakwek.
15 *Wakwedéka de Judana némaan du sanévéknwu wanévéknwute de wak, “Yaga pulak ye dé Gotna jébaaké kutdéngék? Naana du dérét kaapuk yakwatnyédan.”
16 *Naate wadaka dé Jisas derét wak, “Gunat wakwewurékwa kudi wan wuna kudi kaapuk. Wan wunat wadéka yaawurén ban Gotna kudi.
17 Guné déku kudi véknwuké mawulé yagunéran wakwewurékwa kudi miték véknwuké guné yo. Véknwute kutdéngké guné yo. Gotna kudi wuné wakweyo. Wuna mawuléba sanévéknwute kudi kaapuk wakwewurékwa. Waga kutdéngké guné yo.
18 Nak du deku yéba kevérékdoké mawulé yate de du las deku mawuléba sanévéknwute kudi wakweyo. Wuné waga kaapuk yawurékwa. Wuna yaapa Got wadéka wuné yaak. Nak du Gotna yéba kevérékdoké mawulé yate wuné Got mawulé yadékwa pulak yate kudi wakweyo. Guné wuna kudi véknwute kutdéngké guné yo. Wuné yéknwun mawulé yakwa du. Yénaa yamarék yakwa du.
19 “Déknyényba Moses dé gunat apa kudi wakwek. Wakwedék guné déku kudi kaapuk véknwugunékwa. Wunéké guné wo, ‘Dé Mosesna apa kudi kaapuk véknwudékwa.’ Naate wate guné wunat viyaapérekgé mawulé yo. Samuké guné waga yo?”
20 *Waga wadéka de wak, “Kutakwa lé ména mawuléba tu. Téléka méné waagété yo. Kiyadé ménat viyaapérekgé mawulé yo?”
21 Naate wadaka dé Jisas wak, “Yaap ra nyaa apa jébaa nak yawurék guné kwagénte sanévéknwu wanévéknwu.

---

* **7:5:** Ap 1:14 * **7:7:** Jo 15:18 * **7:13:** Jo 12:42, 19:38 * **7:15:** Mt 13:54 * **7:16:** Jo 12:49, 14:10 * **7:20:** Jo 8:48-52

22 *Déknyényba Moses dé du nyaanna sépé sékugunuké yakwatnyék. Néwaa kéraalu
nyaa nak taaba sékét nak taababa kayék kupuk yédu du nyaanna sépé sékugunuké dé
yakwatnyék.
"Wani mu Moses kaapuk batnyé yadén. Déku képmawaara de wani mu batnyé yak.
Wan adél.
"Guné Mosesna kudi véknwute néwaa kéraadaka nyaa nak taaba sékét nak taababa
kayék kupuk yédéka guné guna du nyaanna sépé séku. Yate nak apu nak apu yaap ra
nyaa guné séku. Sékute nyaa nak taaba sékét nak taababa kayék kupuk yénké guné
sanévéknwu. Yaap ra nyaaké kaapuk sanévéknwugunékwa.
23 *Guné Mosesna kudi miték véknwute guné yaap ra nyaa guna du nyaanna sépé
séku. Yaap ra nyaa wuné dut nak kutkalé yak. Yawurék samuké guné wunat rékaréka
yo?
24 *Guné kutdéngmarék yate wuna jébaa véte guné bari wunat tépa waatimarék yaké
guné yo. Miték kutdéngte yéknwun mawulé yate wuna jébaaké kudi wakweké guné yo."
Naate dé Jisas wak.

Las de wak, "Kéni du kén Got wadén ban Krais."

25 Jerusalemba rakwa du taakwa de las wak, "Yaga pulak? Kéni du wan
viyaapérekdaran ban, kapu kaapuk?
26 Mé vé. Dé akwi duna ménība téte dé kudi wakweyo. Wakwedéka némaan du dérét
kaapuk waatidakwa.
27 *Dé Got wadén ban Krais radékwaké de kutdéngék, kapu kaapuk? Naané wani
duna néwaage naané kutdéngék. Naanat kutkalé yaduké Got wadén ban Krais yaadu
naané déku néwaageké kutdéngmarék yaké naané yo. Yaga pulak Got wadén ban raké
dé yo?" Naate de wak.
28 *Wadaka dé Jisas Gotna kudi buldakwa némaa gaba téte dé du taakwat kudi
wakwek. Wakwete dé wak, "Guné wunat kutdéngte wuna néwaage guné kutdéngék.
Guné wuna yaapat las kaapuk kutdénggunén. Dé wadéka wuné yaak. Wuna mawulébа
sanévéknwute kaapuk yaawurén. Dé adél kudi male dé wakweyo.
29 Wuné dérét wuné kutdéngék. Wuné dé wale rawuréka dé wadéka wuné yaak."
30 *Waga wadéka de dérét kulékiye kure yéké nae de yak. Yate dérét kaapuk
kulékidan. Dé kiyaaran tulé kaapuk wekna yaan.
31 *Yadaka wupmalemu du taakwa déké miték sanévéknwute de wak, "Got wadén
ban Krais déknyényba vémarék yanan apa jébaa yadu, kéni du yakwa jébaat talakna-
marék yaké dé yo. Kéni du kén Got wadén ban Krais. Waga naané sanévéknwu." Naate
de wak.

Kwabugi duwat las wadaka de Jisasnyét kulékiké yék

32 Jisaské wani kudi buldaka de Parisina du véknwuk. Véknwutakne de nyédé duna
némaan du wale kwabugi duwat wadaka de yék, Jisasnyét kulékiye raamény gaba
taknaké.
33 Ye saabadaka dé Jisas wak, "Wuné walkamu tulé re wunat wadéka giyaawurén
banké tépa gwaamale yéké wuné yo.
34 *Yéwuru guné wunéké sékale sékalpatiké guné yo. Yate wuné rakwa gayét
yaamarék yaké guné yo."
35 Waga wadéka de Judana némaan du deku kapmu bulte de wak, "Dé yaba yédu
naané déké sékalpatiké naané yo? Gérikna képmaaba rakwa Judana du taakwaké yéké
dé yo? Ye Gérikna du taakwat déku jébaaké yakwatnyéké dé yo, kapu yaga pulak?

---

* **7:22:** Lev 12:3 * **7:23:** Jo 5:8-10, 16 * **7:24:** Jo 8:15 * **7:27:** Jo 7:41-42 * **7:28:** Mt 11:27 * **7:30:** Jo 8:20, 13:1 * **7:31:** Jo 2:23, 11:45 * **7:34:** Jo 8:21

36 Dé kéga dé wak, ‘Guné wunéké sékale sékalpatiké guné yo. Guné wuné rakwa gayét
yaamarék yaké guné yo.’ Naate wate samu kudi dé bulu?” Waga de deku kapmu bulék.

Gotna Yaamabi deku mawuléba wulae téké dé yo

37 *Apakélé yaa sérakte kanakwa tulé yéké yadéka wupmalemu du taakwa de rak.
Wani nyaa wan némaa nyaa. Re ganba yéké de yo deku gayét. Radaka dé Jisas téte
némaanba waate dé wak, “Guné guké kiyaagunéran wunéké yae guné gu kaké yo.
38 Guné wunéké miték sanévéknwugunéran wupmale gu guna mawuléba yaaladu
guné miték rasaakuké guné yo. Wani muké de déknyényba kavik Gotna nyégaba.”
Naate dé Jisas wak.
39 *Gotna Yaamabi déké miték sanévéknwukwa du taakwana mawuléba wulae
tédéranké dé Jisas wani kudi wakwek. Gotna Yaamabi tédu de kulé mawulé kérae miték
rasaakuké de yo. Rate nak duké yéké de yo, wani muké kudi wakweké. Kukba Jisas
kiyae tépa nébéle raapme Gotna gayét waarédu Got wadu déku Yaamabi yaaké dé yo.
Jisas waga wadén tulé Gotna Yaamabi kaapuk wekna yaan.

Kés mawulé nak mawulé yate de kémba kémba rak

40 *Du taakwa las wani kudi véknwute de wak, “Adélna. Kén Gotna yéba kudi
wakwekwa du. Raségénakwa du dé.”
41 Wadaka las de wak, “Kaapuk. Wan Got wadén ban Krais.” Naate wadaka las de
wak, “Kaapuk. Wani du Galiliba dé yao. Got wadén ban Krais Galiliba yaamarék yaké
dé yo.
42 *Déknyényba Gotna nyégaba déké kéga de kavik: Got wadén ban Krais Devitna
kémba dé ro. Dé déknyényba Devit ran gayé Betleyemba yaalaké dé yo. Waga de kavik.”
Naate de wak.
43 *Wani kudi véknwutakne kés mawulé nak mawulé yate de kémba kémba rak.
44 Rate de las Jisasnyét kulékiye raamény gaba taknaké mawulé yak. Yate de kaapuk
dérét kulékiye kure yédan.

Judana némaan du Jisaské kaapuk miték sanévéknwudan

45 *Waga yadaka de kwabugi du de Parisina du, nyédé duna némaan duké tépa
gwaamale yék. Yédaka de derét waatak, “Yaga pulak ye guné dérét kulékiye kure
yaamarék yak?”
46 *Waatadaka de kwabugi du wak, “Déknyényba waga pulak du nak kaapuk téte
waga pulak kudi buldén, kéni du bulkwa pulak. Wan yéknwun du dé.”
47 Waga wadaka de Parisina du wak, “Yaga pulak? Wan gunat wawo dé yénaa yak.
48 *Naana némaan du naané Parisina du wawo akwi naané déké wo, ‘Wan Got wadén
ban Krais kaapuk. Yénaa dé yo.’ Waga naané wo.
49 Wani kwatkwa du taakwa de déku kudi véknwu. De naana apa kudiké kaapuk
kutdéngdan. Kukba Got wadu de yalakte kapéredi taalat yéké de yo. Deku kudi
véknwumarék yaké guné yo.” Naate de Parisina du wak.
50 *Nikodimas wawo wan Parisina du. Déknyényba Jisaské dé yaak.
51 Nikodimas deku kudi véknwutakne dé wak, “Naana apa kudi véknwute kéga naané
yo. Duna kudi véknwute yadén kapéredi muké wawo véknwutakne némaan ban waké
dé yo, ‘Wan kapéredi mu yakwa ban. Yadén kapéredi mu dérét yakataké naané yo.’
Naate waké dé yo. Taale dé wani duna kudi véknwuké dé yo. Véknwutakne dérét
waatiké dé yo. Dérét bakna waatimarék yaké dé yo. Wani du wadén pulak, naané
Jisasnyét bakna waatimarék yaké naané yo. Taale déku kudi véknwuké naané yo.”

---

* **7:37:** Jo 4:10, 14 * **7:39:** Jo 15:26; Ap 2:4 * **7:40:** Ap 3:22 * **7:42:** Mai 5:2; Mt 2:4-6 * **7:43:** Jo 9:16
* **7:45:** Jo 7:32 * **7:46:** Mk 1:22 * **7:48:** Jo 12:42 * **7:50:** Jo 3:1-2

52-53 Naate wadéka de dérét waatite de wak, “Galiliba yaan kwatkwa du pulak méné
kwatkwa ro. Gotna nyégaba kwaakwa kudi miték mé vé. Véte kutdéngké méné yo.
Gotna yéba kudi wakwekwa du Galiliba yaamarék yaké dé yo.” Naate de wak.

8

Nak taakwana du wale kapéredi mu yan taakwa

1 [Wani kudi watakne de deku gat yék. Yédaka dé Jisas nébat nak waarék. Wani
nébuna yé Oliv.
2 Waare re ganbaba dé dawuliye Gotna kudi buldakwa némaa gat tépa gwaamale
yék. Yédéka de akwi du taakwa déké yék. Yédaka dé rate dé derét kudi wakwek Gotké.
3 Wakwedéka de apa kudiké kutdéngkwa du Parisina du las waga de taakwat nak
kure yék. Wani taakwat de vék nak taakwana du wale kapéredi mu yaléka. Kure ye de
wadaka lé nyédéba ték.
4-6 *Téléka de Parisina du kéga wak, “Jisas kapéredi kudi las buldéran naané dérét
kotimké naané yo.” Waga wate de Jisasnyét yénaa yaké yak. Yate de dérét wak,
“Némaan du, kéni taakwa nak taakwana du wale kapéredi mu yaléka naané vék.
Déknyényba Moses Gotna nyégaba waga yakwa taakwaké dé kéga kavik: Waga yakwa
taakwat matut viyaaké guné yo. Viyaagunu de kiyaaké de yo. Waga dé Moses kavik.
Méné yaga méné wo wani taakwaké?” Naate wadaka dé Jisas kwaatabe dé déku taaba
séknét képmaaba kavik.
7 Yadéka waba téte tépa waatadaka Jisas raapme dé derét wak, “Kéba tékwa du nak
déknyényba kapéredi mu las yamarék yadéran dé lérét matut viyaaké dé yo.”
8 Waga watakne tépa kwaatabe dé képmaaba kavik.
9 Waga yadéka déku kudi véknwutakne de nak nak gwaadék. Gwalepa du de taale
gwaadék. Bakna du de kukba gwaadék. Gwaade yédaka dé Jisas male dé rak. Wani
taakwa waba lé ték.
10 Jisas raapme téte dé wani taakwat wak, “Nyéna, wani du yaba de yék? Nyénat
waatiran du nak dé ro, kapu kaapuk?”
11 *Naate wadéka lé wak, “Némaan ban, wunat waatiran du kaapuk radékwa.” Naate
waléka dé wak, “Wuné wawo nyénat waatimarék yaké wuné yo. Nyéné yéké nyéné yo.
Kukba wani kapéredi mu tépa yamarék yaké nyéné yo.” Naate wadéka lé yék.]

Jisas wan yaankwa téwayé pulak

12 *Jisas Gotna kudi buldakwa némaa gaba téte dé du taakwat tépa wak, “Kéni
képmaaba rakwa du taakwat wuné kudi wakweyo, de kulé mawulé kéraadoké. Waga
yate wuné yaankwa téwayé pulak wuné ro. Yaa yaante gaankétéba kayénarédéka de du
taakwa miték véte ro. Wunéké miték sanévéknwukwa du taakwa gaankétéba ramarék
yaké de yo. De deku kapéredi mawulé kulaknyénytakne kulé mawulé kérae nyaakaba
rate miték raké de yo.”
13 Waga wadéka de Parisina du wak, “Méné ménéké méné wakweyo. Naané ména
kudi miték véknwumarék yaké naané yo, ména kudi male wakweménén bege.”
14 Naate wadaka dé Jisas wak, “Wan adél. Wan wunéké wuné wakweyo. Guné
wuna néwaageké kaapuk kutdénggunén. Guné yéwuréran yaabuké wawo kaapuk
kutdénggunén. Wuné raapme yaawurén taalé wuné kutdéngék. Yéwuréran yaabu
wawo wuné kutdéngék. Kutdéngte wuné wunéké wakweyo. Wakwewurékwa kudi
wan adél kudi.
15 *Guné wunat véte wunéké kutdéngmarék yate guné wunat waatiyu. Bulaa wuné
némaan du rate akwi du taakwat kaapuk las waatiwurékwa.

---

* **8:4-6:** Lev 20:10 * **8:11:** Jo 5:14 * **8:12:** Jo 1:4-9, 12:46 * **8:15:** Jo 7:24

16 *Wuné kapmu kaapuk jébaa yawurékwa. Got wunat wadék wuné yae kéni jébaa
yawuréka dé wuné wale dé jébaa yo. Yadékwaké wuné némaan du rate gunat waatite
kudi wakwewuréran yéknwun kudi wakweké wuné yo.
17 Guna apa kudiba kéga dé wo: Du vétik nakurak kudi male wakwebéréran wani
duna kudi wan adél kudi.
18 *Wadékwa kudiké sanévéknwute guné kéni kudiké sanévéknwuké guné yo. Wuné
wuna kudi wuné wakweyo. Wakwewuréka wuna yaapa wawo wuna kudi dé
wakweyo. Ané nakurak kudi male ané wakweyo."
19 *De waga wadéka de wak, "Ména yaapa yaba dé ro?" Naate wadaka dé wak,
"Guné wunéké kaapuk miték kutdénggunén. Yate wuna yaapaké wawo kaapuk
miték kutdénggunén. Wunat kutdénggunu mukatik wuna yaapaké wawo miték
kutdénggunu."
20 *Jisas wani kudi dé derét wakwek Gotna kudi buldakwa némaa gaba. Yéwaa
taknadakwa taaléba téte dé derét wani kudi wakwek. Wakwedéka de dérét kaapuk
kulékiye kure yédan, dé kiyaaran tulé wekna yaamarék yan bege.

De dé yéran gayét yémarék yaké de yo

21 *Jisas derét dé tépa wak, "Wuné yéké wunék. Yéwuru guné wunéké sékalpatiké
guné yo. Sékalpatiye kiyaagunu yagunén kapéredi mu kaapuk yamarék yaké dé yo.
Guné wuné yéran gayét yémarék yaké guné yo."
22 Waga wadéka de Judana némaan du wak, "Yaga pulak? Kéga dé wak, dé yéran
gayét naané yémarék yaké naané yo. Dé déku sépé viyae kiyaaké dé waga wo, kapu
yaga pulak?"
23 De waga wadaka dé wak, "Guné képmaaba rakwa du guné. Wuné kaapuk. Wuné
awuré Gotna gayéba re wuné giyaak.
24 Guné kiyaagunu yagunén kapéredi mu kaapuk yamarék yaké dé yo. Wani muké
wuné wakwek gunat. Wuné du taakwat kutkalé yawuruké Got wadén ban wuné.
Wunéké miték sanévéknwumarék yagunéran kiyaagunu yagunén kapéredi mu kaapuk
yamarék yaké dé yo."
25 Naate wadéka de wak, "Yaga méné wo ména jébaaké?"
De waga waatadaka dé Jisas wak, "Déknyényba gunat wunébu wupmalemu apu
wakwek wunéké. Wuné nak kudi wakwemarék yaké wuné yo.
26 Wuné mawulé yawuru mukatik wupmalemu kudi yagunén kapéredi mawulé
gunéké wawo wakwewuru. Waga wakwemarék yaké wuné yo. Kéni kudi male wuné
wakweyo. Wunat wadéka yaawurén banna kudi wan adél kudi. Wuné déku kudi
véknwute wuné kéni képmaaba rakwa du taakwat wakweyo."
27 Naate wadéka de déku yaapaké wakwedénké kaapuk kutdéngdan.
28 *Yadaka dé Jisas wak, "Kukba Akwi Du Taakwana Nyaan wunat miba kusawuréké
guné yo. Kusawurétakne wunéké kutdéngké guné yo. Wuna mawuléba kudi nak
kaapuk gunat wakwewurén. Wuna yaapa wakwen pulak véknwute wuné wakwek.
Waga wawo kutdéngké guné yo.
29 *Wuna yaapa wunat wadéka yaawuréka dé wawo yae wuné wale dé tu. Dé wunat
kaapuk kulaknyénydén. Yadéka wuné kapmu kaapuk rawurékwa, dé mawulé yakwa
jébaa male yawurékwa bege."
30 Waga wadéka de wupmalemu du taakwa déké miték sanévéknwute déku kudiké
"Adél" de naak.

Adél kudi véknwute miték raké de yo

---

* **8:16:** Jo 5:30 * **8:18:** 1 Jo 5:9 * **8:19:** Jo 14:7 * **8:20:** Jo 7:30 * **8:21:** Jo 7:34-35 * **8:28:** Jo 3:14, 5:19
* **8:29:** Jo 16:32

31 Jisas dé wani Judana duwat wak, “Guné wuna kudi véknwute wuna jébaa yate
guné wuna du guné ro. Wan adél.
32 Wuna du rate guné adél kudi véknwuké guné yo. Véknwute guné baagwit gidan du
pulak yamarék yaké guné yo. Guné miték raké guné yo.”
33 Naate wadéka de dérét wak, “Naané Ebrayamna képmawaara naané ro.
Déknyényba du las naanat baagwit kaapuk gidan. Naané miték naané ro. Méné wo,
‘Guné baagwit gidan du pulak ramarék yaké guné yo. Guné miték raké guné yo.’
Samuké méné waga wo?”
34 *De waga wadaka dé Jisas wak, “Kéni kudi mé véknwu. Du taakwa de kapéredi
mu yo. Wani kapéredi mu dé derét gik. Gidéka wani du taakwa akwi kaapuk miték
radakwa.
35 Du las apa yate nak duwat baagwit gidaka de derét gin duna jébaa yo. Yate derét
gin duna kém wale kaapuk rasaakudakwa. Derét gin duna nyaan male wani kém wale
rasaakuké dé yo.
36 *Wuné Gotna nyaan wuné ro. Wuné miték ragunuké wawuréran kapéredi mu
gunat tépa gimarék yaké dé yo. Guné miték raké guné yo.
37 Guné Ebrayamna képmawaara. Waga wuné kutdéngék. Ebrayamna képmawaara
rate guné déku kudi kaapuk véknwugunékwa. Yate wuna kudiké kélik yate guné wunat
viyaapérekgé guné wo.
38 *Wuna yaapa wunat wakwatnyédén jébaaké wuné gunat wakweyo. Wak-
wewuréka guné guna yaapa wakwen kudi male guné véknwu.” Naate dé Jisas wak.

Deku yaapa wan Seten

39 Jisas waga wadéka de wak, “Naana yaapa wan Ebrayam.” Naate wadaka dé
Jisas wak, “Guné Ebrayamna képmawaara. Wan adél. Samuké nae guné yadén jébaa
yamarék yo?
40 Got wakwedéka véknwurén adél kudi akwi wunébu wakwek. Wakwewurénké
bulaa wunat viyaapérekgé guné wo.
41 Ebrayam kaapuk waga yadén. Guné guna yaapa yan pulak male guné yo.”
Dé waga wadéka de wak, “Naané yaabuba tékwa taakwana baadi kaapuk. Naana
yaapa wan nakurak male. Wan Got.”
42 *Naate wadaka dé Jisas wak, “Wuné Got wale re wuné giyaak. Wuna mawuléba
sanévéknwute kaapuk giyaawurén. Got wadéka wuné giyaak. Giyaawurénké Got guna
yaapa radu mukatik wunéké mawulat kapére yagunu.
43 Samuké guné wuna kudiké miték sanévéknwumarék yo? Wuna kudiké kélik yate
guné kaapuk miték sanévéknwugunékwa.
44 *Guné Setenna nyaangu guné. Waga rate guné guna yaapana mawuléba jébaa
yo. Déknyényba dé du taakwat viyaapéreknék. Dé du taakwat viyaapérekgwa ban dé
rasaaku. Waga yate adél kudi kaapuk véknwudékwa. Dé yénaa kudi male dé wakweyo.
Yénaa kudi wan déku kudi. Dé yénaa kudi wakwete dé akwi du taakwat yénaa yo.
45 Wuné adél kudi male wuné wakweyo. Wakwewuréka guné wuna kudiké kélik yate
guné yénaa kudiké mawulé yo. Yate guné wuna kudi véknwumarék yo.
46 *Wuné kapéredi mu kaapuk yawurékwa. Kapéredi muké guna du nak wunat
waatiké dé yapatiyu. Wuné adél kudi wuné wakweyo. Wakwewuréka samuké guné
wuna kudi véknwumarék yo?
47 Gotna nyaangu akwi de déku kudi véknwu. Guné Gotna nyaangu kaapuk. Yate
déku kudi kaapuk miték véknwugunékwa.” Naate dé Jisas wak.

---

* **8:34:** Ro 6:16; 2 Pi 2:19 * **8:36:** Ga 5:1 * **8:38:** Jo 8:44 * **8:42:** Jo 16:28 * **8:44:** 1 Jo 3:8; Jen 3:4 * **8:46:** 1 Pi 2:22

Déknyényba Ebrayam ramarék yadéka Jisas dé rak

48 *Wadéka de Judana némaan du Jisasnyét waatite de wak, “Taknaba naané wak, ‘Méné Sameriana du. Kutakwa ména mawuléba lé tu. Téléka méné waagété yo.’ Naate wate naané adél kudi naané wak. Bulaa waga naané kutdéngék.”
49 aate wadaka dé Jisas wak, “Wuné kutakwa nak kaapuk wuna mawuléba télékwa. Wuné wuna yaapana yéba kevérékwuréka guné wuna yéba kaapuk kevérékgunékwa. Guné wunéké guné wo, ‘Wan kapéredi mu yakwa ban.’ Naate guné wo.
50 Wuné wuna yéba kevérékmuké kélik wuné yo. Du nak némaan ban rate dé wuna yéba kevérékgé dé yo. Kevérékte dé wunat waké dé yo. ‘Yéknwun mu yakwa ban méné.’ Naate waké dé yo.
51 *Wuna kudi miték véknwukwa du taakwa Got wale apuba apuba rasaakuké de yo. Adél wuné gunat wakweyo.”
52 Dé waga wadéka de némaan du wak, “Ména mawuléba kutakwa lé tu. Bulaa waga naanébu kutdéngék. Ebrayam débu kiyaak. Kiyaadéka Gotna yéba kudi wakwen du wawo debu kiyaak. Kiyaadaka méné wak, ‘Wuna kudi miték véknwukwa du taakwa kiyaamarék yaké de yo.’ Samuké méné waga wo?
53 Naana képmawaara Ebrayam débu kiyaak. Méné dérét méné talaknak, kapu yaga pulak? Gotna yéba kudi wakwen du wawo debu kiyaak. Méné kiyadé? Yaga méné wo méné ké?”
54 Dé waga wadaka dé Jisas wak, “Wuné wuna yéba kevérékwuru mukatik wuné némaan du ramarék yawuru. Wuna yaapa kapmu dé wuna yéba kevéréknu. Déké guné wo, ‘Got wan naana némaan ban.’
55 *Naate wate guné déké kaapuk kutdénggunén. Wuné dérét wuné kutdéngék. Wuné kéga wawuru mukatik, ‘Wuné dérét kaapuk kutdéngwurén.’ Waga wawuru mukatik wuné wawo guné yénaa yakwa pulak yénaa yawuru. Wuné dérét wuné kutdéngék. Kutdéngte wuné déku kudi miték véknwu.
56 Guna képmawaara Ebrayam jébaa yawuréran tuléké kutdéngte dé dusék yak. Yate védéka déku mawulé yéknwun dé yak.”
57 Naate wadéka de némaan du wak, “Wupmalemu kwaaré déknyényba Ebrayam dé rak. Méné wupmalemu kwaaré kaapuk raménén. Yaga pulak méné Ebrayamét vék?”
58 *Naate wadaka dé Jisas wak, “Déknyényba Ebrayam ramarék yadéka wuné wuné rak. Adél wuné gunat wakweyo.”
59 *Waga wadéka de rékaréka yate de matu kéraak, dérét viyaaké. Yadaka dé Jisas paakwe ye Gotna kudi buldakwa némaa ga kulaknyénytakne dé kaapat gwaadék.

9

Méni kiyaan du

1 Naané Jisas wale yaabuba yéte naané vék méni kiyaan dut. Wani du néwaa dérét kéraaléka dé waga yak.
2 Yadéka naané Jisasna du dérét wak, “Némaan du, wani duna néwaa kéraaléka déku méni dé kiyaak. Kiyadé kapéredi mu yak dé déku méni kiyaak? Wani du dé kapéredi mu yak, kapu déku néwepa bét kapéredi mu yak?”
3 *Naate wanaka dé Jisas wak, “Wani du kaapuk kapéredi mu yadén. Déku néwepa wawo kaapuk kapéredi mu yabérén. Déku méni dé kiyaak, guné dérét Got yaran apa jébaa végunuké.
4 Got wunat wadéka wuné yaak. Yae tiyaadén jébaa bulaa yaké wuné yo. Kukba wani jébaa yaké yapatiké wuné yo.

---

* **8:48:** Jo 7:20 * **8:51:** Jo 5:24 * **8:55:** Jo 7:28-29 * **8:58:** Jo 1:1 * **8:59:** Jo 10:31 * **9:3:** Jo 11:4

5 *Wuné kéni képmaaba rate téwayé yaankwa pulak wuné ro. Rate du taakwaké kulé
mawulé kwayéwuru de miték kutdéngké de yo." Naate dé wak.
6 Watakne dé képmaaba sépmeny sévaak. Sévaatakne dé képmaa wale las kérae dé
wani duna méniba kurék.
7 Kutte dé dérét wak, "Ye méné Siloamba tékwa kwawuba méni yakutnyéké yo."
Naate wadéka ye dé wani kwawuba méni yakutnyék. Yakutnyédéka déku méni
yéknwun yadéka miték véte dé tépa gwaamale yaak.
Wani kwawuké de yé waak, Siloam. Wan deku kudi. Naana kudi kéga: Wadaka dé
yék.
8 Wani du gwaamale yaadéka déku gayéba rakwa du déknyényba dérét vén du taakwa
wawo dérét véte de wak, "Déknyényba wani du yaabuba rate dé du taakwat yéwaaké
yaawik, kapu kaapuk? Wan nak du, kapu yaga pulak?"
9 Naate wadaka de las wak, "Adél, wan wani du dé." Las de wak, "Kaapuk. Dé wani
du pulak. Wan nak du dé." Waga wadaka dé wani du wak, "Kén wuné wuné. Wuné
yéwaaké yaawite yaabuba ran du wuné."
10 Naate wadéka de dérét wak, "Yaga pulak yaménék dé ména méni yéknwun yak?"
11 Naate waatadaka dé wak, "Wani du déku yé Jisas dé képmaa kérae sépmeny
sévaatakne dé wuna méniba kurék. Kutte dé wunat wak, 'Ye méné Siloamba
tékwa kwawuba méni yakutnyéké yo.' Naate wadéka ye wuné kwawuba méni
yakutnyéwuréka dé wuna méni yéknwun yadéka wuné miték vu."
12 Naate wadéka de dérét wak, "Wani du yaba dé ro?" Waga waatadaka dé wak,
"Wuné kaapuk kutdéngwurén." Naate dé wak.

Parisina du de wani dut waatak Jisas yan jébaaké

13 De méni kiyae yéknwun yan dut Parisina duké kure yék.
14 Yaap ra nyaa dé Jisas képmaa kérae sépmeny sévaatakne dé wani duna méniba
kutdéka dé yéknwun yak.
15 Kure yédaka Parisina du de dérét tépa waatak, "Ména méni yaga pulak ye dé
yéknwun yak?" Naate waatadaka dé wak, "Képmaa kérae sépmeny sévaatakne wadéka
méni yakutnyéwurék dé wuna méni yéknwun yak."
16 *Waga wadéka de Parisina du las wak, "Wani du yaap ra nyaaké naana apa kudi
kaapuk véknwudékwa. Yadéka naané kutdéngék. Got kaapuk dérét wadéka yaadén."
Naate wadaka de las wak, "Yéknwun mu yakwa du male dé wani apa jébaa yaké dé
yo." Waga watakne de mawulé vétik yate de kémba kémba rak.
17 Yate de méni kiyaan dut tépa wak, "Ména ménit kutkalé yan duké yaga méné wo?"
Naate waatadaka dé wak, "Wan Gotna yéba kudi wakwekwa du nak." Naate dé wak.
18 Déknyényba wani duna méni dé kiyaak. Bulaa déku méni yéknwun débu yak.
Yadéka de Judana némaan du wani muké "Adél" naamuké kélik de yak. Kélik yate de
méni kiyaan duna néwepat waak.
19 Waadaka yaabétka de bérét waatak, "Wan béna nyaan dé, kapu kaapuk? Néwaa
kéraaléka dé méni kiyaak. Béné waga béné wo, kapu kaapuk? Yaga pulak ye dé méni
vu?"
20-22 *Waga wadaka dé déku yaapa wak, "Guné dérét guné waataké yo. Némaan débu
yak. Dé kapmu kudi bulké dé yo. Ané ané kutdéngék. Wan ana nyaan dé. Néwaa
kéraaléka méni kiyae radénké ané kutdéngék. Bulaa méni védékwaké ané las kaapuk
kutdéngtén. Kiyadé wak dé déku méni yéknwun yak? Kaapuk las kutdéngtén." Waga
wate dé yénaa yak. Judana némaan du bérét waatimuké dé yénaa yak. Déknyényba de
némaan du kéga wak, "Du nak 'Jisas wan Got wadén ban Krais' naadéran wano wani
du kudi bulnakwa ga kulaknyénytakne ye tépa yaalamarék yaké dé yo." Naate de wak.

* **9:5:** Jo 8:23 * **9:16:** Jo 3:2, 9:31-33 * **9:20-22:** Jo 7:13

23 De bérét waga wamuké bét wani duna néwepa wup yak. Wup yate dé wak,
“Némaan débu yak. Guné dérét guné waataké yo.”
24 Dé waga wadéka de némaan du wani dut tépa waak. Waadaka yaadéka de
dérét wak, “Méné adél kudi wakwete Gotna yéba kevérékgé méné yo. Naané naané
kutdéngék. Jisas wan kapéredi mawulé yakwa du.”
25 Naate wadaka dé derét wak, “Wuné kaapuk kutdéngwurén. Dé kapéredi mawulé
yakwa du, kapu kaapuk? Kéga male wuné kutdéngék. Déknyényba wuna méni dé
kiyaak. Bulaa wuna méni yéknwun yadéka wuné miték vu.”
26 Naate wadéka de wak, “Samu dé ménat yak? Yaga pulak yadék dé ména méni
yéknwun yak?”
27 Naate waatadaka dé wak, “Wuné wakwewuréka guné kaapuk véknwugunén.
Samuké guné tépa véknwuké mawulé yo? Guné wawo déku jébaaba wulaaké guné
mawulé yo, kapu yaga pulak?”
28 Naate wadéka de dérét waatite de wak, “Méné déku jébaaba wulaan du. Naané
Mosesna jébaaba naanébu wulaak.
29 *Naané Got Moses wale kudi buldénké naané kutdéngék. Moseské naané
kutdéngék. Wani gweba duké kaapuk kutdéngnan. Yaadén taaléké wawo kaapuk
kutdéngnan.”
30 Naate wadaka dé wak, “Yaga pulak? Dé wadéka dé wuna méni yéknwun yak.
Yadéka guné dé yaadén taaléké kaapuk kutdénggunén.
31 *Naané kutdéngék. Got kapéredi mawulé yakwa duna kudi kaapuk véknwudékwa.
Déké miték sanévéknwute déku jébaa yakwa duna kudi dé véknwu.
32 Déknyényba néwaa kéraadaka méni kiyaan du kaapuk védan. Déknyényba deku
méni kutkalé yan banké kudi kaapuk véknwunan. Bulaa male naané déké véknwu.
33 *Dé wunat yéknwun jébaa yadéka wuné kutdéngék. Got wadéka dé yaak.”
34 Waga wadéka de rékaréka yate de wak, “Ména néwaa kapéredi mu ye lé ménat
kéraak. Kéraalék méné kapéredi mawulé yakwa du méné ro. Waga rate méné naanat
yakwatnyémarék yaké méné yo.” Waga watakne de wak, “Gotna kudi bulnakwa ga mé
kulaknyénytakne ye tépa yaalamarék yaké méné yo.” Naate wadaka dé yék.

Méni kiyaan du pulak de rak

35 Wani du yédéka Jisas véknwutakne déké sékale véte dé dérét wak, “Méné Akwi Du
Taakwana Nyaanké miték méné sanévéknwu, kapu kaapuk?”
36 Naate wadéka dé wak, “Némaan ban, wani ban wan kiyadé? Méné wunat
wakwemému wuné déké miték sanévéknwuké wuné yo.”
37 Naate wadéka dé Jisas wak, “Méné dérét ménébu vék. Wani du bulaa méné wale
kéni dé bulu.”
38 Naate wadéka dé wak, “Némaan Ban, méné Akwi Du Taakwana Nyaan méné. Wan
adél. Bulaa waga wuné kutdéngék.” Naate watakne dé képmaaba kwati yaane dé
waadé daak, Jisasnyét.
39 *Waga yadéka dé Jisas wak, “Du taakwa mawulé vétik yate kémba kémba radoké
wuné kéni képmaat giyaak. Du taakwa de las wo, ‘Naané Gotké kaapuk kutdéngnan.’
Naate wate méni kiyaan du pulak de ro. Rado wuné yae wawuru de Gotna jébaa véké
de yo. Du taakwa las kéga de wo, ‘Naané Gotké naané kutdéngék.’ Waga wate déké
kaapuk kutdéngdan. Yado wuné yae wawuru de méni kiyaan du pulak rate Gotna
jébaa vémarék yaké de yo.”

---

* **9:29:** Jo 8:14 * **9:31:** Sam 34:15 * **9:33:** Jo 9:16 * **9:39:** Jo 8:15-16

40 *Naate wadéka de Parisina du las waba rate wani kudi véknwute de dérét wak,
“Yaga méné wo? Naané Gotké kaapuk kutdéngnan. Yate méni kiyaan du pulak naané
ro. Méné waga méné wo, kapu yaga pulak?”
41 Naate waatadaka dé wak, “Guné Gotké kutdéngmarék yate méni kiyaan du pulak
ragunu mukatik kapéredi mawulé yamarék yagunu. Guné guné wo, ‘Naana méni
kaapuk kiyaan. Naané Gotké naané kutdéngék.’ Waga wate Gotké kutdéngmarék
yagunéka guna kapéredi mawulé wekna dé ro.” Naate dé Jisas Parisina duwat wak.

10

Jisas sipsip tékwa taaléké dé aja kudi wakwek

1 Jisas dé wak, “Kéni kudi mé véknwu. Sipsip tékwa taalat wulaaké mawulé yate,
gwéspétéké kélik yate, gidan raatmuba waaréte dawulikwa du, wan gwalmu sél yate
bakna kéraakwa du.
2 Gwéspétéba wulaakwa du wan sipsipké téségékwa du.
3 Wani du wulaaké yadéka dé gwéspétéba tékwa du gwés naapiyu. Naapidéka
wulaadéka de sipsip déku kudi véknwu. Déku sipsipna yéba male dé wao. Waate yédéka
véknwute de kaapat gwaadu. Gwaadédaka dé sipsipké téségékwa du taale yu.
4 *Yédéka déku sipsip déku kudi véknwute de déku kukba yu.
5 De nak duna kukba kaapuk yédakwa. De wani duké wup yate de yaage yu, déku
kudi véknwumarék yadakwa bege.”
6 Naate dé Jisas aja kudi wakwek. Némaan ban rate déké miték sanévéknwukwa du
taakwaké miték véké sanévéknwute dé wani aja kudi wakwek. Wakwedéka de wani
kudiké kaapuk miték kutdéngdan.

Jisas dé sipsipké miték téségékwa duké aja kudi wakwek

7 Yadaka dé Jisas tépa wak, “Mé véknwu. Wuné sipsip wulaakwa gwéspété pulak
wuné tu. Wuna du taakwa wani sipsip pulak de tu.
8 Taale yaan du wan gwalmu sél yakwa du pulak yate de yénaa yak. Yadaka sipsip
deku kudi kaapuk véknwudan. Wuné sél yakwa duna kukba wunébu yaak.
9 *Wuné gwéspété pulak. Du taakwa yae wani gwéspétéba wulaadaran de apuba
apuba miték rasaakuké de yo. De wani gwéspétéba wulaa yaalate kadému kérae kaké
de yo.
10 Yénaa yakwa du yénaa kudi wakwete deku mawulé yaalébaanké de yaak. Wuné
derét kutkalé yate kulé mawulé kwayéwuru yéknwun mawulé yate apuba apuba miték
rasaakudoké, wunébu yaak.
11 *“Wuné sipsipké miték téségékwa du wuné. Wuna sipsipmét kutkalé yaké wuné
kusékétwuru wuna maama wunat viyaapérekgé de yo.
12-13 Wani yénaa yakwa du, yéwaa kéraaké jébaa yakwa du pulak yate, de sipsipké
kaapuk miték téségédakwa. Kwatbosa yaadaka véte de sipsipmét kulaknyénytakne
yaage yu. Sipsipké mawulé lékmarék yate yéwaaké male sanévéknwute de yaage yu.
Yaage yédaka de kwatbosa sipsipmét tiké kélédaka de sipsip yaage yu.
14-15 **“Wuné sipsipké miték wuné téségu. Wuna yaapa dé wunat kutdéngék.
Kutdéngdéka wuné dérét wuné kutdéngék. Waga pulak wuné wuna sipsipmét
kutdéngwuréka wuna sipsip wunat de kutdéngék. Wuna sipsipmét kutkalé yaké wuné
kusékétwuru de wuna maama wunat viyaapérekgé de yo.
16 *Wuna sipsip las wawo de tu. Wuna kudi kaapuk wekna miték véknwudakwa. Kéni
sipsip wale kaapuk tédakwa. Wuné derét wawo kure yaaké wuné yo. Kure yaawuru

---

* **9:40:** Mt 15:14 * **10:4:** Jo 10:27 * **10:9:** Jo 14:16 * **10:11:** Sam 23:1; Jo 15:13 * **10:14-15:** Jo 10:27
* **10:14-15:** 1 Jo 3:16 * **10:16:** Jo 11:52

de wuna kudi véknwuké de yo. Wuna sipsip akwi wuné wale nakurak mawulé yado wuné kapmu deké téségéké wuné yo.

17 *"Wuné kusékétwuru de wunat viyaado kiyae tépa nébéle raapké wuné yo. Waga yawuréranké wuna yaapa dé wunéké mawulat kapére yo.

18 *Wuné kélik yawuru mukatik de wunat viyaapérekmarék yado. Wuné mawulé yate kusékétwuru de wunat viyaapérekgé de yo. Wan wuna jébaa. Wuné apa yate kusékétwuru wunat viyaado kiyae apa yate tépa nébéle raapké wuné yo. Wani jébaa yawuruké wuna yaapa débu wunat wakwek." Naate dé wak.

19 Wadéka de Judana némaan du wani kudi véknwutakne mawulé vétik yate de kémba kémba rak.

20 Rate de wupmalemu du wak, "Kutakwa déku mawuléba téléka dé waagété yo. Guné déku kudi véknwumarék yaké guné yo."

21 De waga wadaka de las wak, "Kaapuk. Kutakwa déku mawuléba télu mukatik wani kudi bulmarék yakatik dé yak. Déknyényba dé wadéka dé méni kiyaan du miték vék. Kutakwa walu méni kiyaan du tépa vémarék yaké de yo." Naate de wak.

Judana némaan du Jisaské de kélik yak

22 Jerusalemba de apakélé yaa sérakgé de yak. Wani yaa sérakdakwa tulé naané naana képmawaara déknyényba Gotna kudi buldakwa némaa ga tépa kaadanké naané sanévéknwu. Wani tulé wan yépmaa yakwa tulé.

23 Wani tulé Gotna kudi buldakwa némaa gaba dé Jisas yeyé yeyak. Malégaba dé yeyé yeyak. Wani maaléké naané wak, Solomonna maalé.

24 Wani maaléba yeyé yeyadéka de Judana némaan du yae jawe téte de dérét wak, "Yani nyaa méné naanat wakwemény naané méné miték kutdéngké naané yo? Méné Got wadén ban Krais raménéran naanat miték mé wakwe." Naate de wak.

25 *Wadaka dé Jisas wak, "Wuné gunat wunébu wakwek. Wakwewuréka guné kaapuk miték véknwugunékwa. Wuna yaapa apa tiyaadéka wuné déku jébaa yo. Yawuru guné wani jébaa miték végunu mukatik wunéké kutdénggunu.

26 Guné wuna sipsip kaapuk. Guné wuna kudi véknwumarék yo.

27 *Wuna sipsip wuna kudi de véknwu. Véknwudaka wuné derét kutdéngte taale yéwuréka de wuna kukba yao.

28 *Yaadaka wuné deké kulé mawulé kwayu, apuba apuba miték rasaakudoké. Nak yalakmarék yaké dé yo. Nak du de kwayéwurén kulé mawulé kulaknyénydoké derét kudi wakwedaran de wuna sipsip deku kudi véknwumarék yaké de yo.

29 Wuna yaapa dé derét wunéké tiyaak. Dé némaan ban rate akwi duké apa dé yo. Déku apa akwi duna apat dé talaknak. Dé apa yate tédu nak du wuna sipsipmét kulékiye kure yémarék yaké de yo.

30 Ané wuna yaapa wale nakurak ané ro."

31 Dé waga wadéka de Judana némaan du matu tépa kérae de dérét viyaaké yak.

32 Yadaka dé Jisas derét wak, "Wuné wuna yaapana wupmalemu yéknwun jébaa yawuréka gunébu vék. Guné samu jébaaké sanévéknwute guné wunat matut viyaaké yo?"

33 Dé waga wadéka de némaan du wak, "Naané yéknwun jébaaké sanévéknwumarék yate naané ménat matut viyaaké yo. Méné Gorét wasélékte méné kapéred kudi bulu. Méné némaan du kaapuk. Méné bakna du méné ro. Rate méné wo, 'Ané Got wale nakurak ané ro.' Waga waménénké naané ménat matut viyaaké yo." Naate de wak.

34 *Wadaka dé wak, "Yaga pulak? Guna apa kudiba kéni kudi dé kwao nyégaba: Guné Got pulak ragunékwaké wunébu wakwek.

---

* **10:17:** Pl 2:8-9 * **10:18:** Jo 19:11 * **10:25:** Jo 5:36, 10:38 * **10:27:** Jo 10:3 * **10:28:** Jo 3:16, 6:39 * **10:34:** Sam 82:6

35 Déknyényba rate déku kudi véknwun duwat Got dé wani kudi wakwek. Wakwedén
kudi wan adél kudi. Got derét waga wakwedék wuné wani kudi pulak wakwewuréka
samuké guné wunat waatiyu?
36 *Wuna yaapa dé wunat wak, du taakwat kutkalé yawuruké. Wunat wadéka wuné
kéni képmaat giyaak. Giyae wuné wak, 'Wuné Gotna nyaan.' Waga wawuréka guné wo,
'Méné wani kudi wakwete méné Gorét wasélèknu.' Samuké guné waga wo?
37 Wuné wuna yaapana jébaa yamarék yawuréran guné wuna kudi véknwumarék
yaké guné yo.
38 *Wuné déku jébaa wuné yo. Yawuru guné wuna kudi véknwumuké kélik yagunéran
yawurékwa jébaaké miték sanévéknwuké guné yo. Waga wuné mawulé yo. Guné waga
yate kutdéngké guné yo. Wuné wuna yaapa wale nakurak mawulé ané yo."
39 Naate wadéka de dérét tépa kulékiye raamény gaba taknaké mawulé yak. Mawulé
yadaka dé yédéka de dérét kaapuk kulékiye kure yédan.
40 Jisas tépa gwaamale ye dé Jodan kaabélé nak saknwat yék. Ye dé Jon derét gu
yaakutaknan taalé saabak. Saabe dé wani taaléba rak.
41 Radéka de wupmalemu du taakwa déké yaak. Yae vétakne deku kapmu bulte
de wak, "Jon déknyényba vémarék yanan apa jébaa kaapuk yadén. Yate wani duké
wakwete adél kudi male dé wakwek."
42 Naate watakne wani gayéba rakwa du taakwa wupmalemu de déké miték
sanévéknwute de wak, "Jisas wan Gotna nyaan. Wan adél."

11

Lasaras débu kiyaak

1 *Betaniba ran du nak dé kiyakiya yak. Déku yé Lasaras. Betani wan Maria bét léku
némaadu Matana néwaage.
2 *Nak nyaa wani taakwa Maria lé yéknwun yaama yakwa gu Némaan Ban Jisasna
maanba sévik. Sévitakne lé léku nébat yatnyék. Wan léku kayé Lasaras dé kiyakiya
yak.
3 *Yadéka Jisas séknaaba radéka bét Lasarasna nyange vétik kéni kudi Jisasnyét
wakwesatik: "Némaan Ban, mawulat kapére yaménékwa du kiyakiya dé yo."
4 *Jisas wani kudi véknwute dé wak, "Wani kiyakiya yadu dé kiyaamarék yaké dé yo.
Wuné Gotna nyaan. Wuné dérét kutnébulwuru guné dérét véte Gotna yéba kevérékgé
guné yo. Yate guné wuna yéba wawo kevérékgé guné yo." Naate dé wak.
5-6 Jisas dé Maria, Mata, Lasaraské mawulat kapére yak. Lasaras kiyakiya yadékwaké
véknwutakne dé radén gayéba nyaa vétik wawo rak.
7 Re kukba dé naanat wak, "Judiat tépa gwaamale yéké naané yo."
8 *Naate wadéka naané déku du wak, "Némaan du, bulaa male de ménat matut
viyaaké yak. Yadaka samuké méné wani képmaat tépa gwaamale yéké méné wo?"
9-10 Naate wanaka dé Jisas wak, "Du nyaaba yédaran akérémarék yaké de yo, nyaa
védéka véte miték yédakwa bege. Gaan yéran du wani akéréké de yo, gaan yadéka
miték vémarék yadakwa bege. Du nyaaba jébaa yate yéknwun jébaa yaké de yo. Jébaa
yawurékwa tulé wekna dé ro. Wunat viyaapérekdaran tulé kaapuk wekna yaan. Bulaa
wuna jébaa yaké wuné yo."
11 *Waga watakne dé tépa naanat wak, "Naana du Lasaras widé dé kwao. Wuné ye
wawuru tépa raapké dé yo."

---

* **10:36:** Jo 5:17-20 * **10:38:** Jo 14:10-11 * **11:1:** Lu 10:38-39 * **11:2:** Jo 12:3 * **11:3:** Jo 11:36 * **11:4:** Jo 9:3 * **11:8:** Jo 10:31 * **11:11:** Mt 9:24

12-13 Naate wate dé Lasaras kiyaanké dé wakwek. Wakwedéka naana mawuléba naané wak, “Wan bakna widé kwaadékwaké dé wakweyo.” Waga wate naané wak, “Némaan Ban, dé bakna widé kwaadéran dé yéknwun yaké dé yo.”
14 Waga wanaka dé naanat wak, “Lasaras débu kiyaak.
15 Kiyaadéka wuné dé wale kaapuk rawurén. Guné wuna apaké kutdénggunuké nae wuné déké yémarék yawurék dé wuna mawulé yéknwun yo. Bulaa déké yéké naané yo.”
16 Naate wadéka déku du nak Tomas, déku nak yé Didimas dé naanat wak, “Naané dé wale ye naané dé wale kiyaaké yo.” Naate dé wak.

Jisas wadu de tépa nébéle raapme rasaakuké de yo

17 Jisas wale waga naané yék. Ye saabe dé Jisas kudi véknwuk Lasaraské. Lasaras nyaa wan véti wan véti dé rémdan waaguba kwaak.
18 Betani Jerusalem tékwaba dé tu (3 kilomita pulak). Séknaaba kaapuk tékwa.
19 Mata bét Mariana kayé kiyaadéka de wupmalemu du taakwa Jerusalem kulaknyénytakne de Betanit yék, bét wale raké.
20 Naané Jisas wale yaabuba yénaka lé Mata kudi véknwuk. Véknwutakne Jisasnyét yaabuba véké nae lé yék. Yéléka Maria gaba lé rak.
21 *Raléka yae Jisasnyét véte lé Mata wak, “Némaan Ban, méné kéba raménu mukatik wuna kayé kiyaamarék yakatik dé yak.
22 Méné bulaa Gorét waataménéran mawulé yaménékwa jébaa akwi yakweké dé yo. Waga wuné kutdéngék.”
23 Naate waléka dé Jisas wak, “Nyéna kayé tépa nébéle raapké dé yo.”
24 *Naate wadéka lé Mata wak, “Wuné kutdéngék. Kiyaan akwi du taakwa nébéle raapran tulé nébéle raapké dé yo.”
25-26 Naate waléka dé Jisas wak, “Wuné kapmu waké wuné yo. Wunéké miték sanévéknwute kiyaan du taakwat wuné wawuru de tépa nébéle raapké de yo. Raapme kulé mawulé yate apuba apuba miték rasaakuké de yo. Wunéké miték sanévéknwukwa du taakwa kulé mawulé kérae apuba apuba miték rasaakuké de yo. Yalakmarék yaké de yo. Kén wakwewurékwa kudiké ‘Adél’ nyéné nao, kapu kaapuk?”
27 *Naate wadéka lé wak, “Némaan Ban, wan adél. Méné Got wadén ban Krais. Méné Gotna nyaan. Méné raségénakwa ban. Wan adél.” Naate lé wak.

Jisas dé géraak

28 Mata waga watakne ye lé léku wayékna Mariat waak. Waaléka yaaléka kure ye maaléba téte lé akélak wak, “Naanat Gotna kudiké yakwatnyékwa ban yae dé nyénat wao.”
29 Naate waléka lé bari raapme lé Jisasnyét véké yék.
30-32 Mariana mawulé yéknwun yaduké de du taakwa las Jerusalemba taknaba yaak. Yae de lé wale rak gaba. Rate de vék lé raapme kaapat bari gwaadéléka. Gwaadéléka véte de wak, “Lasarasnyét rémdanba géraaké lé gwaadu.” Waga wate de léku kukba raapme yék.
Naané Jisas wale gayét kaapuk wekna yaanan. Taale Mata naanat vélén taaléba naané ték. Ténaka Maria ye saabe lé Jisasnyét vék. Vétakne kwati yaane lé dérét wak, “Némaan Ban, kéba raménu mukatik wuna kayé kiyaamarék yakatik dé yak.”
33 Waga wate géraaléka dé Jisas vék. Jerusalemba yaan du taakwa wawo lé wale yaate géraadaka dé vék. Vétakne mawulé lékdéka dé déku wuraanyan génék.
34 Géndéka dé wak, “Dérét yaba guné rémék?” Naate waatadéka de wak, “Némaan Ban, méné yae méné véké yo.”

---

* **11:21:** Jo 11:32 * **11:24:** Jo 6:40 * **11:27:** Jo 6:68-69

35 *Naate wadaka Jisas dé géraak.
36 Géraadéka véte de wak, “Mé vé. Wani duké dé mawulat kapére yak.”
37 *Waga wadaka de las wak, “Déknyényba wadéka dé méni kiyaan du tépa vék. Dé Jisas wadu mukatik Lasaras kiyaamarék yakatik dé yak, kapu kaapuk? Samuké dé kaapuk wadén?” Naate de las wak.

Jisas wadéka dé Lasaras tépa nébéle raapmék

38 Jisas némaa mawulé lékdéka naané dé wale ye Lasarasnyét taknadan taalé saabak.
Déknyényba wani taalé apakélé matuba de waagu vaakére wulaak. Lasaras kiyaadéka de déku gaaba ségwi wani waaguba takne matu nak kérae de yaabuba taknatépétaknak.
39 Jisas saabe dé wak, “Wani matu mé yatbalaaku.” Naate wadéka lé kiyaan duna nyange Mata kélik yate lé dérét wak, “Némaan Ban, kiyaadén nyaa wan véti wan véti débu yék, kapéredi yaama yaalakwa bege.”
40 *Naate waléka dé Jisas wak, “Taknaba wuné nyénat wak, ‘Wunéké miték sanévéknwunyénéran Gotna apa jébaa véké nyéné yo.’ Wani kudiké mé sanévéknwu.”
41 Naate wadéka de matu yatbalaakuk.
Yadaka Jisas nyérét kwaasawuré véte dé wak, “Wuna yaapa, wuna kudi ménébu véknwuk. Véknwuménéka wuna mawulé yéknwun dé yo.
42 *Wuné kutdéngék. Apuba apuba wuna kudi méné véknwu. Kéba tékwa du taakwaké sanévéknwute wuné ménat wakweyo. De ménat wakwewurén kudi véknwute waké de yo, ‘Got wadéka dé Jisas giyaak. Wan adél.’ Waga wadoké wuné mawulé yo.”
43 Waga watakne dé némaanba waak, “Lasaras, méné mé raapme yaala.”
44 Waga waadéka dé kiyaan ban tépa nébéle raapme yaalak. Déknyényba baapmu wurét de déku maan taaba mayék. Déku ménidaama wawo baapmu wurét maye taknadaka dé waga kwaak. Kwae nébéle raapme yaaladéka dé Jisas wak, “Baapmu wut mé lépat dé yédu.” Naate wadéka waga yadaka dé yék.

Némaan du de kudi gik Jisasnyét viyaapérekgé

45 *Mariaké yae lé wale ran wupmalemu du taakwa de vék Jisas waga yadéka. Véte kéga de wak, “Got wadéka dé Jisas giyaak. Wan adél.”
46 Wadaka las Parisina duké ye de Jisas yan muké wakwek.
47 Wakwedaka de nyédé duna némaan du Parisina du wawo waadaka akwi kubu du yaadaka de Jisaské kéga wakwek, “Wani du déknyényba vémarék yanan wupmalemu apa jébaa dé yo. Samu yaké naané yo?
48 Naané déku jébaaké dérét waatimarék yanaran dé téte waga male yadu akwi du taakwa déké ‘Naana némaan ban’ naaké de yo. Yado némaan ban rate Romna némaan banna waagu tawudu Romna du kélik yate yae Gotna kudi bulnakwa némaa ga yaalébaante naana du taakwat wawo viyaaké de yo.” Naate de némaan du wak.
49 Wani kwaaré Kaiapas akwi nyédé duna némaan ban dé rak. Rate wani némaan duna kudi véknwutakne dé derét wak, “Guné las kaapuk kutdénggunén.
50 Mé véknwu. Naané wani ban Jisasnyét viyaapéreknaran de Romna du naané Judana du taakwat viyaapérekmarék yaké de yo. Dé kapmu kiyaadéran naané akwi kiyaamarék yaké naané yo. Wan yéknwun.”
51 Wani kudi wate, déku mawuléba kaapuk sanévéknwudén. Dé wani kwaaré nyédé duna némaan ban radéka Got dérét wadéka dé kudi wakwek, Jisas kiyae Judana du taakwat kutkalé yadéranké.

---

* **11:35:** Lu 19:41 * **11:37:** Jo 9:6-7 * **11:40:** Jo 11:4 * **11:42:** Jo 12:30 * **11:45:** Jo 4:48

52 *Jisas kiyae Judana du taakwat male kutkalé yamarék yaké dé yo. Gege gayéba
rakwa Gotna baadit wawo kutkalé yaké dé yo. Yate kiyae nébéle raapme wadu de
akwi nakurak kémba raké de yo.
53 Kaiapas waga wadéka de Judana némaan du kudi gik, Jisasnyét viyaapérekgé.
54 *Gidaka Jisas Jerusalemba rakwa duna ménika kaapuk tépa yeyé yeyadén. Yate
déku du wale waga naané Jerusalem kulaknyénytakne naané Ipremét yék. Wani
gayéba naané rak. Wani gayé du ramarék taalé tékwaba dé tu.
55 Pasova waanakwa yaa sérakne kanaran tulé yaaké yadéka de Judana du taakwa
wupmalemu Jerusalemét yék. Deku apa kudi véknwute yadan kapéredi mu kutnébulké
de Jerusalemét yék.
56 Ye saabe de Jisaské sékalék. Sékalpatiye Gotna kudi buldakwa némaa gaba téte de
deku kapmu bulte de wak, “Yaga pulak guné sanévéknwu? Pasova kadému kaké yaaké
dé yo, kapu kaapuk?” Naate de wak.
57 Déknyényba nyédé duna némaan du Parisina du wawo kéga de wak, “Jisasnyét
kure ye raamény gaba taknaké naané yo.” Waga watakne de wak, “Jisas rakwa taalé
du nak kutdéngdéran dé yae naanat wakweké dé yo.” Naate de wak.

12

Maria lé yéknwun yaama yakwa gu Jisasna maanba sévik

1 *Nyaa nak taaba sékét nak taababa kayék nakurak yédu Pasova waanakwa yaa
sérakne kanaran tulé yaaké dé yo. Wani tulé naané Jisas wale Betanit yék. Wani
gayé wan Lasarasna gayé. Déknyényba wani du kiyaadéka Jisas wadéka dé tépa nébéle
raapme rak.
2 Lasarasna gaba de naana kadému sérakdaka naané Jisas wale wulae rak. Ranaka
lé Lasarasna nyange Mata kadému sérakne lé naanéké tiyaak. Tiyaaléka kanaka dé
Lasaras naané wale rate kak.
3 Déku nyange nak léku yé Maria lé yéknwun yaama yakwa gu lé las kure rak. Kure re
lé Jisasna maanba sévitakne lé léku maaknaba tén sémény nébat yatnyék. Waga yaléka
naané gaba ran akwi du taakwa naané yéknwun yaama véknwuk.
4 *Jisasna du nak déku yé Judas Iskariot dé naané wale wani gaba rak. Kukba wani
du Jisasnyét déku maamaké kwayéké dé yo.
5 Maria waga yaléka véte dé wak, “Samuké lé waga yo? Waga yate sépélak lé yo. Wan
yéknwun gu. Lé wani gu kwayétakne wupmalemu (300) yéwaa kérae gwalmu yamarék
du taakwaké kwayélu mukatik wan yéknwun paaté.”
6 Naate dé wak, sél yakwa du bege. Dé naané Jisasna duna yéwaa kure rate dé las sél
yak. Wani yéknwun guké nyégéldéran yéwaa las sél yaké nae dé waga wak. Dé gwalmu
yamarék du taakwaké kaapuk sanévéknwudén.
7 *Dé waga wadéka dé Jisas wak, “Lérét waatikaapuk. Kukba kiyaawuru waaguba
rémdaranké sanévéknwute lé waga yak.” Naate wate dé Juda gaaba ségwi rémké yate
yanakwaké dé wakwek.
8 Wakwetakne dé wak, “Gwalmu yamarék du taakwa guné wale de rasaaku. Apuba
apuba guné derét kutkalé yaké guné yo. Wuné guné wale rasaakumarék yaké wuné
yo.” Naate dé wak.

Némaan du de kudi gik Lasarasnyét viyaapérekgé

9 *Jerusalemba rakwa wupmalemu du taakwa de véknwuk Jisas déku du wale
Betaniba ranaka. Véknwutakne de dérét véké yaak. Jisasnyét male véké kaapuk

* **11:52:** Jo 10:16, 17:21; 1 Jo 2:2 * **11:54:** Jo 7:1 * **12:1:** Jo 11:1, 43 * **12:4:** Jo 18:2-3 * **12:7:** Jo 19:40
* **12:9:** Jo 11:43-44

yaadan. Lasarasnyét wawo véké de yaak. Lasaras kiyaadéka Jisas wadéka dé tépa
nébéle raapdénké de kutdéngék. Waga kutdéngte de dérét véké yaak.
10-11 Wani taaléba rakwa du taakwa de kudi véknwuk Lasaraské. Véknwute wup-
malemu du de Jisaské miték sanévéknwuk. Sanévéknwute de deku némaan duna kudiké
kélik yak. Yadaka de nyédé duna némaan du Lasarasnyét wawo viyaapérekgé de kudi
gik.

Jisas némaan ban rate dé Jerusalemét wulaak

12 Wupmalemu du taakwa de Jerusalemét yék, Pasova waanakwa yaa sérakne kaké.
Ye de rak. Re kwae ganba de véknwuk Jisas Jerusalemét yaaké yadéka.
13-15 *Jisas donki nyaanna butgulba rate dé yék. Jisas waga yate du nak Gotna
nyégaba déknyényba kavidén pulak dé yak. Kéga dé kavik:
Guné Saionba rakwa du taakwa wup yamarék yaké guné yo.
Mé vé. Guna némaan ban kéni dé yao.
Donki nyaanna butgulba rate dé yao.
Waga dé kavik. Jisas yaaké yadéka véknwute de wupmalemu du taakwa déku yéba
kevérékgé nae de yaabuba yéte de tépmaa tu pulak mu tépaknék. Tépakne kure ye
yaabuba naanat véte déké dusék takwasék yate de kéga waak,
Némaan Ban Got wadék dé yao. Wan yéknwun.
Dé wan naané Isrelna némaan ban.
Got dérét kutkalé yaké dé yo.
Gotna yéba kevérékgé naané yo.
16 Waga waadaka naané Jisasna du wani muké kaapuk miték kutdéngnan. Kukba
Jisas Gotna gayét waarédéka naané yadan muké, déknyényba kavidén kudiké wawo
naané sanévéknwuk. Sanévéknwute naané kutdéngék.
17 Déknyényba wupmalemu du taakwa de vék Jisas wadéka Lasaras tépa nébéle
raapdéka. Vétakne de kudi wakwek.
18 Wakwedaka wupmalemu du taakwa las wawo de wani apa jébaa yadénké de
véknwuk. Véknwute de Jisasnyét véké yaak.
19 Yae déku yéba kevérékdaka de Parisina du kélik yak. Kélik yate deku kapmu bulte
de wak, “Mé vé. Akwi du béré taakwa béré Jisaské de mawulat kapére yo. Naana kudi
kaapuk véknwudakwa.” Naate de wak.

Gérikna du las de Jisasnyét véké mawulé yak

20 Judana du taakwa wupmalemu de Pasova waanakwa yaa sérakne kate Gorét
waataké de Jerusalemét yék. Nak geba yaan du wawo waga yaké de Jerusalemét yék.
De Gérikna du de.
21 Wani du las yae de Jisasna du wale nak bulék. Wani duna yé Pilip. Pilipna
néwaage wan Betsaida. Galiliba dé tu. Wani du de Pilipmét wak, “Némaan du, naané
ye Jisasnyét véké naané mawulé yo.”
22 Waga wadaka dé Pilip ye dé Andrut wakwedéka bét yék, wani muké Jisasnyét
wakweké.
23 *Ye wakwebétka dé Jisas bérét wak, “Wuné Awi Du Taakwana Nyaan. Got wuna
yéba kevérékdéran tulé kéni dé yao.
24 “Kéni adél kudi mé véknwu. Buraamaaku sék képmaaba pukaanaran kukba wani
sék wupmalemu buraamaaku sék buréle yaale téké dé yo. Buraamaaku sék képmaaba
pukaamarék yanaran dé kapmu téké dé yo. Wunat viyaapérekdaran wunéké miték
sanévéknwukwa du taakwa wupmalemu téké de yo. Wunat viyaapérekmarék yadaran,
pukaamarék yanan buraamaaku sék pulak wuné kapmu téké wuné yo.
25 *Deku sépéké male sanévéknwukwa du taakwa yalakgé de yo. Kulé mawulé kérae

* **12:13-15:** Sam 118:25-26; Sek 9:9 * **12:23:** Jo 17:1 * **12:25:** Lu 9:24

apuba apuba miték rasaakumarék yaké de yo. Deku sépéké sanévéknwumarék yate wuna jébaaké male sanévéknwukwa du taakwa de kulé mawulé kérae apuba apuba miték rasaakuké de yo.

26 *Du taakwa wuna jébaa yaké mawulé yadaran de wuna kudi véknwuké de yo. Véknwute de wuné raran taalébа raké de yo. Wuna yaapa wuna jébaa yakwa du taakwana yébа kevérékgé dé yo." Naate dé Jisas wak.

Jisasnyét miba kusawuréké de yo

27 *Wani kudi watakne dé tépa wak, "Bulaa wuna wuraanyan dé génu. Kiyaawuréran tulé kéni dé yao. Wuné kiyaamarék yawuréranké wuna yaapa Gorét waatamarék yaké wuné yo. Du taakwat kutkalé yate kiyaaké nae wuné kéni képmaat giyaak."

28 Naate watakne dé Gorét wak, "Wuna yaapa, méné waménu du taakwa de ména yébа kevérékgé de yo." Naate wadéka dé Gotna gayébа kéni kudi giyaak: "Wuné wawuréka wuna yébа debu kevéréknék. Tépa wawuru kevérékgé de yo."

29 Naate wadéka de waba ran du taakwa véknwute las de wak, "Nyét dé bulu." Las de wak, "Gotna kudi kure giyaakwa du nak dé Jisas wale kudi bulu."

30 Naate wadaka dé Jisas derét wak, "Gotna gayébа giyaakwa kudi wuné véknwuruké kaapuk wakwedékwa. Guné véknwugunuké dé wakweyo.

31 *Bulaa Got némaan ban rate kéni képmaaba rakwa du taakwa yadan muké wakweké dé yo. Bulaa wadu kéni képmaana némaan ban Seten yaage yéké dé yo.

32 *Wunat miba kusawurédo kukba kéni képmaaba rakwa du taakwat wawuru wunéké yaaké guné yo."

33 Waga wate dé dérét viyaapérekdaranké kudi wakwek. De wani kudi véknwute kutdéngké de yo, dé kiyaadu yadaran muké.

34 *Jisas waga wadéka de dérét wak, "Naané déknyényba Gotna nyégaba kavidan kudi naanébu vék. Got wadén ban Kraiské kéni kudi de kavik: Dé kiyaamaarék yate apuba apuba rasaakuké dé yo. Kavidan kudi vénaka méné wo, 'Akwi Du Taakwana Nyaanét miba kusawuréké de yo.' Samuké méné waga wo? Waga wate kiyadéké méné wo?"

35 *De waga wadaka dé Jisas wak, "Nyaa vétik kupuk re yéknwun téwayé tépa yaanmarék yaké dé yo. Bulaa téwayé yaante gaankétéba dé kayénaru. Kayénarédu guné miték véte miték raké guné yo. Miték rate yégunéran yaabu kutdéngké guné yo. Kutdéngte gaankétéba ramarék yaké guné yo. Gaankétéba rakwa du yédaran yaabu kaapuk kutdéngdan.

36 *Bulaa wani yéknwun téwayé guné wale dé rate yaanu. Bulaa guné wani téwayéké miték sanévéknwuké guné yo. Sanévéknwute guné nyaakaba miték raké guné yo." Naate dé Jisas aja kudi wakwek. Dé yaankwa yéknwun téwayé pulak yate naanat kutkalé yadékwaké dé wani aja kudi wakwek. Naané wadén tulé déku kudi véknwute déku du taakwa ranoké dé wani aja kudi wakwek.

Wupmalemu Juda Jisaské kaapuk miték sanévéknwudan

Jisas waga wakwetakne ye dé paakwe rak. Wani du taakwana méniba kaapuk radén.

37 Dé déknyényba vémarék yadan wupmalemu apa jébaa yadéka de vék. Véte déké kaapuk miték sanévéknwudan. Yate Got wadéka Jisas giyaadénké kaapuk kutdéngdan. Deku mawulé yékéyaak dé yak.

38 *Déknyényba Gotna yébа kudi wakwen du Aisaia dé deké kéga kavik Gotna nyégaba:

---

* **12:26:** Mt 28:20; Jo 14:3 * **12:27:** Mt 26:38 * **12:31:** Jo 16:8-11 * **12:32:** Jo 3:14-15 * **12:34:** Dan 7:14 * **12:35:** Jo 8:12 * **12:36:** Ep 5:8 * **12:38:** Ais 53:1

Némaan Ban, kiyadé wakwenan kudi véknwuk?
Méné apa yaménéka kiyadé vék?
Waga pulak du nak kaapuk radékwa.
Déknyényba Aisaia waga kavidéka wani du taakwa Jisaské miték sanévéknwumarék yadaka déku kudi adél dé yak.
39-40 *Déknyényba Aisaia kéni kudi wawo dé kavik Gotna nyégaba:
Got deku méni kuttépéte wadéka deku mawulé débu kapéredi yak.
Deku méni kuttépémarék yadu mukatik miték védo.
Waga wamarék yadu mukatik déku kudiké kutdéngdo.
Waga yado mukatik wuna kudi miték véknwudo wuné derét kutnébulwuru.
Waga dé Aisaia Gotna kudi kavik. Du taakwana mawuléké sanévéknwute dé waga kavik. Déknyényba kavidéka kukba de wani du taakwa Jisaské kaapuk miték sanévéknwudan.
41 Aisaia Jisasna apa vétakne déké wakwete dé wani kudi kavik.
42 *Judana némaan du las waga kaapuk yadan. De Jisaské miték sanévéknwuk. Sanévéknwute Parisina duké wup yate, Jisaské miték sanévéknwudakwaké kaapuk kudi wakwedan. Wani kudi wakwedo mukatik Parisina du waatido de Gotna kudi buldakwa gat wulaamarék yado. Parisina du waga waatimuké wup yate de wani kudi kaapuk wakwedan.
43 *Yate nak du deku yéba kevérékdaranké de sanévéknwuk. Got deku yéba kevérékdéranké kaapuk sanévéknwudan.

Got derét waatiké dé yo, Jisasna kudi véknwumarék yadan bege

44 Jisas némaanba waate dé wak, “Mé véknwu. Guné wuna kudi miték véknwute wuna kudi male kaapuk miték véknwugunékwa. Wunat wadéka giyaawurén ban Gotna kudi wawo guné miték véknwu.
45 *Wunat véte wuna yaapa Gotké guné kutdéngék.
46 *Wuné guna kapéredi mawulé kutnébulké nae wuné kéni képmaat giyaak. Giyae gunéké yéknwun mawulé kwayéte yéknwun téwayé yaankwa pulak wuné ro. Téwayé yaante gaankétéba kayénaréké dé yo. Kayénarédu de gaankétéba ramarék yaké de yo. Guné wuna kudi miték véknwugunéran wuné yéknwun mawulé kwayéwuru miték rasaakuké guné yo. Kapéredi mawulé tépa yamarék yaké guné yo. Waga yate gaankétéba ramarék yaké guné yo.
47 *“Wuné némaan ban rate wuna kudi véknwumarék yakwa du taakwaké kéga wakwemarék yaké wuné yo, ‘Wan kapéredi mu yakwa du taakwa.’ Waga wakwemarék yaké wuné yo. Wuné wani jébaa yaké kaapuk kéni képmaat giyaawurén. Wuné kapéredi mawulé kutnébulké nae wuné giyaak.
48 “Sésékukba yaaran nyaa Got némaan ban rate du taakwa yadan muké kudi wakweké dé yo. Wani nyaa wunéké kuk tiyaan du taakwat waatiké dé yo, wuna kudi véknwumarék yadan bege.
49 Wan yéknwun. Wuna mawuléba sanévéknwute kudi kaapuk wakwewurén. Wuna yaapa wunat wadéka yaawuréka dé wakwewuréran kudi wunat débu wakwek. Wakwedéka wuné gunat wani kudi male wuné wakweyo.
50 *Wakwete wuné kutdéngék. Guné wani kudi miték véknwugunéran kulé mawulé kérae miték rasaakuké guné yo apuba apuba. Waga kutdéngte Got wunat wakwen pulak wuné gunat wakweyo.” Naate dé Jisas wak.

---

* **12:39-40:** Ais 6:10; Ap 28:25-28 * **12:42:** Jo 9:20-22 * **12:43:** Jo 5:44 * **12:45:** Jo 14:9 * **12:46:** Jo 1:9, 8:12 * **12:47:** Jo 3:17 * **12:50:** Jo 8:28

13

Jisas déku duna maan dé yakutnyék

1 *Pasova waanakwa yaa sérakne kanaran nyaa yaaké yadéka dé Jisas kutdéngék.
Kiyae kéni képmaa kulaknyénytakne déku yaapaké yédéran tulé kéni dé yao. Kutdéngte
dé naané déku du wale rate naanéké sanévéknwu wanévéknwute dé naanéké mawulat
kapére yak.
2 *Garabu Jisas naané déku du wale rate kadému kanaka dé Seten yae dé Judas Iskar-
iotna mawuléba wulaak. Wulae dé dérét wak, Jisasnyét déku maamaké kwayéduké.
Judas wan Saimon Iskariotna nyaan.
3 *Jisas dé kutdéngék. Déku yaapa akwi du taakwa gwalmu wawo déké kwayétakne
wadéka dé giyaak. Giyae déku jébaa yabutitakne déku yaapaké tépa gwaamale yéké dé
yo.
4 Waga kutdéngte naané rate kadému kanaka dé raapme téte déku yéba
kevérékmarék yate jébaa yakwa du pulak yaké nae dé yak. Yate yépmaa yadéka saapme
radén baapmu wut putitakne dé gu yatnyédakwa baapmu wut kérae dé nyaaméba gik.
5 Gitakne agérapba gu las wuknae dé naana maan yakutnyék. Yakutnyétakne dé
gidén baapmu wurét yatnyék.
6 Waga yakéreye dé Saimon Pita ran saabak. Saabadéka dé Pita dérét wak, “Némaan
Ban, samuké méné wuna maan yakutnyu? Méné waga yamuké kélik wuné yo.”
7 Naate wadéka dé Jisas wak, “Bulaa yawurékwa muké kaapuk kutdéngménén.
Kukba wani kutdéngké méné yo.”
8 Naate wadéka dé Pita wak, “Kaapukna. Wuna maan yakutnyémarék yaké méné
yo.” Waga wadéka dé Jisas wak, “Wuné ména maan yakutnyémarék yawuréran méné
wuna jébaa tépa yamarék yaké méné yo.”
9 Naate wadéka dé Pita Jisasna jébaa yaké mawulat kapére yate dé wak, “Némaan
Ban, méné wuna maan, taaba, maakna, akwi yakutnyéké méné yo.”
10 Naate wadéka dé Jisas wak, “Ménébu gu yaakuk. Ména maan male dé képmaa
kwao. Wuné ména maan yakutnyéwuru méné miték rate yéknwun yaké méné yo.
Bulaa guné akwi yéknwun yo. Guna du nakurak male kapéredi mawulé dé yo. Yate
dé yéknwun kaapuk yadékwa.”
11 Naate wate Jisas dé kutdéngék. Déku du nak, Judas, déku maamaké dérét kwayéké
dé yo. Waga kutdéngte dé naanat wak, “Guna du nak yéknwun kaapuk yadékwa.”
12 Jisas naana maan yakutnyétakne dé déku baapmu wut tépa kusadatakne dé tépa
rate dé naanat wak, “Mé véknwu. Bulaa kudi las wakweké wunék yawurén muké.
13 Guné wunat guné wo, ‘Némaan Ban.’ Waga wagunékwa wan yéknwun. Wuné guna
némaan ban. Wan adél.
14 *Wuné guna némaan ban rate guna maan wunébu yakutnyék. Waga yate bakna
duna jébaa wuné yak. Yate wuna yéba kaapuk kevérékwurén.
15 *Guné wawo waga yate nak duna maan yakutnyéké guné yo. Guné végunéka wuné
guna némaan ban wani yéknwun jébaa wuné yak gunéké. Guné wuna jébaa yakwa du
véte wuné yan pulak yagunuké wuné waga yak.
16 Jébaa yakwa du némaan ban kaapuk radékwa. Dé némaan ban kélik yadékwa jébaa
dé yo. Déké jébaa kwayékwa du dé némaan ban ro. Kudi véknwutakne yén du némaan
ban kaapuk radékwa. Dérét kudi wakwen du dé némaan ban ro. Wan adél kudi.
17 *Guné wani kudiké kutdéngte wuné guna némaan ban yawurén pulak yagunéran
wan yéknwun. Guna yéba kevérékmarék yate bakna duna jébaa yate nak duwat kutkalé
yagunéran guné yéknwun mawulé yate miték raké guné yo.

---

* **13:1:** Jo 12:23, 15:13 * **13:2:** Jo 13:27 * **13:3:** Jo 16:28 * **13:14:** Lu 22:27 * **13:15:** Pl 2:5-7; 1 Pi 2:21
* **13:17:** Je 1:25

18 “Guné akwi waga ramarék yaké guné yo. Wuné wawurén wuna duwat akwi wuné
kutdéngék. Guna du nak wunat kapéredi mu yaké dé yo. Waga wuné kutdéngék.
Déknyényba du nak Gotna nyégaba wani duké kéga dé kavik:
Du nak wuné wale rate kadému katakne wunat yaalébaanké dé yo.
Kavidén kudi bari adél yaké dé yo.
19 *Taale gunat wuné wakweyo. Wakwewurékwa mu kukba yaadu guné véte waké
guné yo, ‘Jisas wan némaan ban. Got wadéka dé giyaak. Wan adél.’ Waga wate wunéké
miték sanévéknwuké guné yo.
20 Wawurén du ye wuna kudi wakwedo guné wani kudi miték véknwute derét
kutkalé yagunéran guné waga yate wunat wawo guné kutkalé yo. Wuna kudi véknwute
wunat kutkalé yagunéran guné wunat wadéka yaawurén banna kudi véknwute dérét
wawo guné kutkalé yo. Adél wuné gunat wakweyo.” Naate dé Jisas wak.

Judas Jisasnyét déku maamaké kwayéké dé yo

21 Jisas waga wadéka déku wuraanyan géndéka dé wak, “Miték mé véknwu. Guna du
nak wuna maamaké wunat kwayéké dé yo.”
22 Naate wadéka naané déku du kaapuk kutdéngnan. Kiyadéké dé Jisas wak?
Kutdéngmarék yate naana kapmu bulte naané nak nak naana ménidaamat vék.
23 *Jisas wunéké mawulat kapére yadéka wuné dé wale rak.
24 Rawuréka dé Saimon Pita maaknat yate dé wunat wak, “Méné Jisasnyét mé waata.
Kiyadéké dé wo?”
25 Naate wadéka wuné Jisas wale kusati rate wuné dérét waatak, “Némaan Ban,
kiyadéké méné wo?”
26 Naate waatawuréka dé Jisas wak, “Kadému kubi guba kusade tawe wani duké
kwayéké wuné yo.” Naate watakne walkamu kadému kérae dé kubi guba kusade tawe
dé Saimon Iskariotna nyaan Judaské kwayék.
27 Yadéka Judas nyégéldéka dé Seten déku mawuléba wulaak. Wulaadéka dé Jisas
Judasnyét wak, “Yaké sanévéknwuménékwa mu bari yaké méné yo.”
28 Naate wadéka naané rate kadému kan du wani muké las kaapuk kutdéngnan.
29 *Yate las naané naana mawuléba wak, “Judas dé naana yéwaa kure radéka dé Jisas
dérét wo, kadému las kéraaduké.” Las naané wak, “Judas naana yéwaa kure radéka dé
Jisas dérét wo, yéwaamarék duké las kwayéduké.” Naate wate naané kaapuk miték
kutdéngnan, Jisas Judasnyét wakwen kudiké.
30 Judas Jisas kwayén kadému nyégéle katakne dé naanat kulaknyénytakne dé bari
gwaadék. Gaan yadéka dé gwaadék.

Kulé kudi

31 Judas raapme gwaadédéka dé Jisas naanat wak, “Wuné Akwi Du Taakwana Nyaan.
Bulaa wuna apa véké guné yo. Véte wuna yaapa Got némaan ban radékwaké kutdéngké
guné yo.
32 *Wuna apa véte Gotké kutdénggunu Got bari wadu wuné dé wale rate némaan ban
raké wuné yo.
33 *Guné wuna baadi pulak. Gunéké wuné mawulat kapére yo. Wuné guné wale
rasaakumarék yaké wuné yo. Wuné bari gunat kulaknyénytakne yéwuru guné wunéké
sékalké guné yo. Déknyényba Judana némaan duwat wuné kéga wak, ‘Wuné yéwuréran
yaabuba guné yaamarék yaké guné yo.’ Waga wawurén kudi male wuné gunat
wakweyo.

---

* **13:19:** Jo 14:29 * **13:23:** Jo 21:7, 20 * **13:29:** Jo 12:6 * **13:32:** Jo 17:5 * **13:33:** Jo 7:33-34

34 *Bulaa gunat kulé kudi wakweké wuné yo. Guné kéni kudi miték véknwuké guné
yo. Wuné gunéké mawulat kapére yate wuné gunat kutkalé yo. Gunat yawurén pulak,
wuna duké akwi mawulat kapére yate waga yaké guné yo.
35 *Waga yagunu nak du véte waké de yo, 'Wani du nak duké mawulat kapére yate
de derét kutkalé yo. Waga yate de Jisaské miték sanévéknwute de déku du ro. Wan
adél.' Waga waké de yo gunéké." Naate dé wak.

Jisas dé Pitat wak dé déké kuk kwayédéranké

36 Jisas waga wadéka dé Saimon Pita wak, "Némaan Ban, nak taalat yéké méné
wo. Yaba yéké méné wo?" Naate waatadéka dé Jisas wak, "Wuné yéran taalat méné
yaamarék yaké méné yo. Kukba wani méné yaaké méné yo."
37 Naate wadéka dé Pita wak, "Némaan Ban, wuné méné wale yéké wuné yo.
Wuné méné wale raké wuné mawulé yo. Waga yawuru wunat viyaapérekdaran wan
yéknwun."
38 Naate wadéka dé Jisas wak, "Méné wunat kutkalé yaké nae kiyaaké méné yo, kapu
kaapuk? Wan kaapuk. Wuné kutdéngék. Bulaa gaan méné apu kupuk kéga waké méné
yo, 'Wuné Jisasnyét las kaapuk kutdéngwurén.' Waga waménu kukba séraa waaké dé
yo. Adél wuné ménat wakweyo." Naate dé Jisas wak.

14

Jisas wan Gotké yédaran yaabu pulak

1 *Jisas naané déku duwat dé wak, "Guné wuné yéranké sanévéknwute, mawulé
lékmarék yaké guné yo. Guné wuna yaapa Gotké mé miték sanévéknwu. Wunéké wawo
mé miték sanévéknwu.
2 Déknyényba gunat wuné wakwek, 'Wuné ye ragunéran ga miték yaké wuné yo.'
Waga wakwete gunat adél kudi wuné wak. Wuna yaapa rakwa gayé wan némaa gayé.
Wupmalemu ga dé waba kwao.
3 *Guné ragunéran ga waba dé kwao. Wuné ye guna ga miték yaké wuné yo. Miték
yatakne wuné tépa gwaamale yae gunat kwolawuru wuné wale ye wuné wale raké
guné yo.
4 Wuné yéran yaabu gunébu kutdéngék."
5 Naate wadéka dé Tomas Jisasnyét wak, "Némaan Ban, méné yéménéran gayéké las
kaapuk kutdéngnan. Wani gayét yéménéran yaabuké wawo kaapuk kutdéngnan."
6 *Naate wadéka dé Jisas wak, "Wuné wani gayét yégunéran yaabu pulak wuné
ro. Wuné adél kudi wuné wakweyo. Guné miték rasaakugunuké wuné kulé mawulé
kwayu. Guné wuna kudi miték véknwute kwayéwuréran mawulé kéraagunéran wuna
yaapana gayét yéké guné yo. Guné wuna kudi miték véknwumarék yagunéran wun
yaapana gayét yémarék yaké guné yo.
7 Wunéké kutdénggunu mukatik wuna yaapaké wawo kutdénggunu. Bulaa wunat
véte guné déké kutdéngék. Kukba wawo wuna yaapaké kutdéngké guné yo."
8 Jisas waga wadéka dé Pilip wak, "Némaan Ban, naané naana yaapa Gorét véké
naané mawulé yo. Méné naanat dérét wakwatnyéménu naané ménat tépa waatamarék
yaké naané yo déké."
9 *Naate wadéka dé Jisas Pilipmét wak, "Méné mé véknwu. Wupmalemu baapmu
wuné guné wale wuné rak. Samuké méné wunat kutdéngmarék yo? Wunat vén du
wan Gorét wawo debu vék. Samuké méné kéga wo? 'Naana yaapa Gorét naanat mé
wakwatnyé.' Waga wamarék yaké méné yo. Méné dérét méné vu.

---

* **13:34:** Jo 15:12; Ep 5:2 * **13:35:** 1 Jo 3:14; Jo 17:23 * **14:1:** Jo 14:27 * **14:3:** Jo 17:24 * **14:6:** Ep 2:18; Jo 11:25-26 * **14:9:** Kl 1:15-16

10 *Wuna yaapa Got wale ané nakurak mawulé ané yo. Wani kudi méné miték véknwu, kapu kaapuk? Gunat wakwewurén akwi kudi wuna mawuléba sanévéknwute kaapuk wakwewurén. Got wuna mawuléba téte déku jébaa yadéka wuné wani kudi wakwek.
11 *Guné guna mawuléba waké guné yo, 'Jisas déku yaapa Got wale bét nakurak mawulé yo. Wan adél.' Naate waké guné yo. Waga wamarék yagunéran guné yawurén apa jébaat véte, wunéké miték sanévéknwuké guné yo.
12 *"Kéni kudi mé véknwu. Guné wuna kudi miték véknwukwa du guné wawo wuné yakwa apa jébaa yaké guné yo. Guné yawuréka végunén apa jébaa yagunu guna jébaa wuna jébaat talaknaké dé yo, wuné bari kiyae wuna yaapa Gotké yéwuréran bege.
13 *Wuné gunat kutkalé yawuruké mawulé yate wuna yéba wakwete Gorét waata-gunéran wuné mawulé yagunékwa jébaa yaké wuné yo. Waga yawuru akwi du taakwa véte Gotna yéba kevérékgé de yo.
14 Guné wuna yéba wakwete wunat waatagunéran wuné mawulé yagunékwa pulak yaké wuné yo." Naate dé wak.

Got wadu déku Yaamabi yaaké dé yo

15 *Jisas dé naanat tépa wak, "Guné wunéké mawulat kapére yagunéran guné wuna kudi miték véknwute wawurékwa pulak yaké guné yo.
16 *Yagunu wuné wuna yaapat waatawuru nak ban yae wuna waagu tawuké dé yo. Tawe gunat kutkalé yate guné wale apuba apuba rasaakuké dé yo.
17 *Wan wawurékwa kudi Gotna Yaamabiké wuné wo. Adél kudi male dé wakweyo. Wuna jébaaba yaalan du taakwa male dérét kutdéngké de yo. Bakna du taakwa dérét véte kutdéngmarék yaké de yo. Yate de déku kudi véknwumarék yaké de yo. Dé guna mawuléba tésaakudu guné dérét kutdéngké guné yo.
18 "Wuné gunat kulaknyénywuru guné néwepa kiyae kulaknyényén baadi pulak ramarék yaké guné yo. Wuné gunéké gwaamale yaaké wuné yo.
19 Taale walkamu re kéni képmaa kulaknyénytakne ye gwaamale yaawuru wuna jébaaba yaalamarék yan du taakwa wunéké sékalpatiké de yo. Yado guné wuna jébaaba yaalan du wunat tépa véké guné yo. Guné kulé mawulé kérae apuba apuba miték rasaakuké guné yo, wuné apuba apuba miték rasaakuwuréran bege.
20 *Gwaamale yaawuréran tulé guné wunéké miték kutdéngké guné yo. Wuné wuna yaapana kudi miték véknwute wuné dé wale ané nakurak mawulé yo. Wuné gunéké yae guna mawuléba téwuru guné wuna kudi véknwute wuné wale nakurak mawulé yaké guné yo. Wuna kudi véknwute wawurékwa pulak yakwa du taakwa wan wunéké de mawulat kapére yo.
21 *Wuna yaapa Got wunéké mawulat kapére yaran du taakwaké dé mawulat kapére yaké dé yo. Wuné wawo wani du taakwaké mawulat kapére yaké wuné yo. Yate téwuru de wunat véte kutdéngké de yo."
22 Jisas waga wadéka dé Judas dérét wak. Wani du wan Judas Iskariot kaapuk. Wan nak Judas. Kéga dé wak, "Némaan Ban, wuné wani kudiké las kaapuk kutdéngwurén. Naané ménat véte kutdéngké naané yo. Waga méné wak. Yaga pulak yaménu de ména jébaaba yaalamarék yan du taakwa ménat vémarék yado naané ménat véké naané yo?"
23 *Naate wadéka dé Jisas dérét wak, "Wunéké mawulat kapére yakwa du taakwa de wuna kudi miték véknwu. Waga yaran du taakwaké wuna yaapa mawulat kapére yaké dé yo. Yadu ané wuna yaapa wale ye wani du taakwana mawuléba wulae téké ané yo.

---

* **14:10:** Jo 12:49 * **14:11:** Jo 10:38 * **14:12:** Mk 16:19-20 * **14:13:** Mt 7:7; Jo 15:7, 16:23-24 * **14:15:** 1 Jo 5:3 * **14:16:** Jo 14:26, 15:26 * **14:17:** Jo 16:13 * **14:20:** Jo 17:21 * **14:21:** Jo 15:10 * **14:23:** Re 3:20

24 Deku mawuléba wulae tétu bakna du taakwa anat vémarék yaké de yo. De
wunat kélik yate wuna kudi kaapuk véknwudakwa. Wani kudi wuna mawuléba
kaapuk sanévéknwute wakwewurékwa. Wuna yaapa wakwedéka véknwute wuné
gunat wakweyo.
25 “Bulaa guné wale wekna rate wuné wani kudi wakweyo.
26 *Kukba kulé ban nak gunéké yaaké dé yo. Wani ban wan Gotna Yaamabi. Wuna
yaapa Got wadu dé yae wuna waagu tawe guna mawulat kutkalé yaké dé yo. Dé yae
wupmalemu kudi gunat wakweké dé yo. Yae wakwedu guna mawulé yéknwun yadu
guné wakwewurén akwi kudiké sanévéknwuké guné yo.
27 *“Wuné gunat kulaknyénytakne yéké yate yéknwun mawulé gunéké kwayéké wuné
yo. Kwayéwuru guna mawulé miték téké dé yo. Wuna mawulé miték tékwa pulak,
guna mawulé miték téké dé yo. Kéni képmaaba rakwa kwatkwa du taakwa deku
mawulé waga pulak kaapuk tékwa. De kéni képmaana gwalmuké male de sanévéknwu.
De kwayéwuréran mawuléké kaapuk kutdéngdan. Guné wuné yéranké sanévéknwute
guné mawulé lékte wup yamarék yaké guné yo.
28 Gunat kéga wuné wakwek, ‘Wuné gunat kulaknyénytakne ye tépa gwaamale
yaaké wuné yo.’ Wuné waga wawuréka wani kudi guné véknwuk. Véknwute wunéké
mawulat kapére yagunu mukatik guné yéknwun mawulé yakatik guné yak, wuna
yaapaké yéwuréran bege. Wuna yaapa némaan ban dé ro. Dé némaan ban rate dé
wunat talaknak. Talaknadéka wuné yu, dérét véké. Wan yéknwun.
29 Bulaa wuné yéranké gunat wunébu wakwek. Kukba wuné yéwuru guné kéga waké
guné yo. ‘Jisas yédéranké débu naanat wakwek. Got wadéka dé naanéké giyaak. Wan
adél.’ Waga wagunuké wuné wani kudi wakwek.
30 *“Gunat wupmalemu kudi las wawo wakwemarék yaké wuné yo. Kéni képmaana
némaan ban Seten kéni dé yao. Yae wunéké némaan ban ramarék yaké dé yo.
31 Yadu kéni képmaaba rakwa du taakwa kutdéngké de yo, wuna yaapaké mawulat
kapére yawurékwaké. De waga kutdéngdoké wuné mawulé yo. Mawulé yate wuna
yaapa wunat wakwen jébaa wuné yo. Yaak. Mé raapme yéno.” Naate dé Jisas wak.

15

Jisas wan wain mi pulak dé tu

1 Jisas dé naané déku duwat kéga wakwek, “Wuné kubusaaku wain mi pulak wuné
tu. Wuna yaapa Got wani miké téségékwa du pulak dé tu.
2 Wupmalemu migalé wani miba dé tu. Wuna jébaaba yaalan du taakwa wani migalé
pulak de tu. Téte yéknwun jébaa yamarék yakwa du taakwa sék akumarék yakwa
migalé pulak tédaka yéknwun jébaa yakwa du taakwa sék akukwa migalé pulak de tu.
Miké téségékwa du sék akumarék yakwa migalé véte dé tépaknu. Sék akukwa migalé
véte dé saal sénao, dé yéknwun yate wupmalemu sék akuduké. Wani du yadékwa
pulak wuna yaapa dé yo. Yéknwun jébaa yamarék yakwa du taakwat dé wo, yédoké.
Yéknwun jébaa yakwa du taakwana mawulé dé kutnébulu, deku mawulé yéknwun yadu
de wupmalemu yéknwun jébaa yadoké.
3 Dé guna mawulé kutnébuldéka guna mawulé yéknwun débu yak, guné wuna du
wakwewurén kudi miték véknwugunén bege.
4 Guné wuné wale nakurak mawulé yate raké guné yo. Waga wuné mawulé yo.
Migalé tépakdu wani migalé kapmu rate sék las akumarék yaké dé yo. Guné wuné wale
nakurak mawulé yamarék yate wani migalé raran pulak kapmu ragunéran yéknwun
jébaa yamarék yaké guné yo.

* **14:26:** Jo 15:26, 16:7 * **14:27:** Jo 16:33; Pl 4:7 * **14:30:** Jo 12:31

5 *“Wuné wani mi apa pulak wuné tu. Téwuréka guné migalé pulak guné tu. Guné
wuné wale nakurak mawulé yagunéran guné wupmalemu yéknwun jébaa yaké guné
yo. Guné wunat kulaknyénytakne yégunéran guné yéknwun jébaa yamarék yaké guné
yo.
6 Migalé tépakdo rékaa yaké dé yo. Wuné wale nakurak mawulé yamarék yakwa du
rékaa yaran migalé pulak kapéredi ye raké de yo. Kukba wani migalé taatme yaaba
tuké de yo.”
7 *Naate watakne dé Jisas naanat tépa wak, “Guné wuné wale nakurak mawulé yate
ragunu wuna kudi guna mawuléba tédéran Gorét waatagunu dé mawulé yagunékwa
jébaa akwi yakweké dé yo.
8 *Guné wupmalemu yéknwun jébaa yagunu wupmalemu du taakwa véte waké de
yo, ‘Jisasna jébaa de yo. Déku du de. Wan adél.’ Waga wate wuna yaapana yéba
kevérékgé de yo.
9 “Wuna yaapa wunéké mawulat kapére yadékwa pulak waga wuné gunéké mawulat
kapére yo. Wuné gunéké mawulat kapére yawurékwaké apuba apuba sanévéknwuké
guné yo. Guné yékéyaak yamarék yaké guné yo.
10 *Apuba apuba wuné wuna yaapana kudi véknwuréka dé wunéké mawulat kapére
yo. Wunéké mawulat kapére yadékwaké yékéyaak kaapuk yawurékwa. Yawurékwa
pulak guné wuna kudi véknwugunéran, wuné gunéké mawulat kapére yawurékwaké
yékéyaak yamarék yate guné miték rasaakuké guné yo.
11 *Guné yéknwun mawulé yate dusék yagunuké wuné gunat wani kudi wakweyo.
Wuna yéknwun mawulé kérae wuna du rasaakugunuké wuné mawulé yo.
12 *“Kéni kudi wakwewuru guné miték véknwuké guné yo. Wuné gunéké mawulat
kapére yawurékwa pulak, guné guna du taakwaké waga mawulat kapére yaké guné
yo.
13 *Guné guna du taakwaké mawulat kapére yate derét kutkalé ye kiyaagunéran wan
yéknwun paaté. Deké kiyaagunéran mawulé akwi yéknwun mawulat dé talaknak.
14 Guné wuna kudi véknwugunéran guné mawulat kapére yawurékwa du rasaakuké
guné yo.
15 Bulaa wuné gunat wo: Guné mawulat kapére yawurékwa du guné. Waga wate
gunat tépa wamarék yaké wuné yo: Guné wuna jébaa yakwa du. Waga wamarék yaké
wuné yo. Jébaa yakwa du deku némaan banna mawulé kaapuk kutdéngdan. Wuna
yaapa wakwen akwi kudi véknwutakne wuné guna némaan ban wuné gunat wakwek.
Wakwewuréka guné wuna mawulé kutdéngék. Kutdéngguréka bulaa wuné wo: Guné
mawulat kapére yawurékwa du guné. Naate wuné gunat wo.
16 *“Kéni kudi mé véknwu. Guna mawuléba sanévéknwute kaapuk yaagunén, wuné
wale jébaa yaké. Wuné wawuréka guné yaak. Yae yéknwun jébaa yagunu wani jébaa
kaapuk yamarék yaké dé yo. Guné wani jébaa yate wuna yéba wakwete wuna yaapat
waatagunéran waga yaké dé yo.
17 Bulaa gunat wuné kéga tépa wakweyo. Guné guna duké mawulat kapére yaké
guné yo. Wakwewurékwa kudi miték véknwuké guné yo.”

De Jisasna duké kélik yaké de yo

18 Jisas wani kudi watakne dé naané déku duwat wak, “Kéni képmaaba rakwa
kwatkwa du taakwa gunéké kélik yadaran wan bakna mu. Taale wunéké kélik de yak.
Waga guné kutdéngék. Wunéké kélik yate kukba gunéké wawo kélik yaké de yo.

---

* **15:5:** Jo 15:16 * **15:7:** Jo 14:13 * **15:8:** Mt 5:16 * **15:10:** 1 Jo 2:5 * **15:11:** Jo 17:13 * **15:12:** Jo 13:34
* **15:13:** 1 Jo 3:16 * **15:16:** Jo 15:5, 16:23

19 Guné de wale nakurak jébaaba wulaagunu mukatik de gunéké kélik yamarék
yado. Guné nak jébaaba gunébu yaalak. Wuné gunat wakwewuréka guné deku jébaa
kulaknyénytakne guné wuna jébaaba yaalak. Yaalagunéka de gunéké kélik yo.
20 Déknyényba gunat wuné kéga wak, 'Jébaa yakwa du némaan ban kaapuk
radékwa. Déké jébaa kwayékwa du dé némaan ban ro.' Waga wawurén kudiké
mitékne sanévéknwuké guné yo. Guna némaan ban wunat yaalébaandan pulak, gunat
yaalébaanké de yo. Wuna kudi véknwudo mukatik guna kudi wawo véknwudo.
21 De Gotké kaapuk miték kutdéngdan. Got wunat wadéka giyaawurénké
kutdéngmarék yate de gunat yaalébaanké de yo, wuna du ragunékwa bege.
22 "Wuné yae derét kudi wakwemarék yawuru mukatik, de deku kapéredi mawuléké
kutdéngmarék yakatik de yak. Wuné yae derét kudi wakwewuréka yadan kapéredi
mawuléké de kutdéngék. Kutdéngte wamarék yaké de yo, 'Kutdéngmarék yate naané
kapéredi mawulé yak.' Waga wamarék yaké de yo.
23 Wunéké kélik yakwa du taakwa wan wuna yaapa Gotké wawo de kélik yo.
24 Déknyényba du las yae yawurén apa jébaa pulak kaapuk yadan. Wuné yae kapmu
wuné wani jébaa yak. Wuné wani jébaa yamarék yawuru mukatik, de kéni képmaaba
rakwa kwatkwa du taakwa deku kapéredi mawuléké kutdéngmarék yakatik de yak.
Wuné wani jébaa yawuréka de vék. Vétakne deku kapéredi mawuléké kutdéngte de
wuna yaapa wale anéké de kélik yo.
25 Wuné kapéredi mu las yamarék yawuréka de wunéké bakna kélik yadaka Gotna
nyégaba kwaakwa kéni kudi nak bulaa adél dé yo. Déknyényba du nak kéga dé kavik:
Wunéké bakna de kélik yak.
26 "Kukba kulé banét nak wawuru gunéké yae guna mawulat kutkalé yaké dé yo.
Bulaa wuna yaapa Got wale dé ro. Wuné Gorét waatawuru dé wadu yaaké dé yo. Wani
ban wan Gotna Yaamabi. Adél kudi male wakwete dé wunéké du taakwat wakweké
dé yo.
27 Guné wawo wunéké derét wakweké guné yo. Wuné kéni képmaaba rate batnyé
jébaa yawuréka guné wuné wale rate vék. Véte guné wuné wale wekna rate wuna
jébaa guné vu. Vétakne guné wunéké derét wakweké guné yo." Naate dé wak.

16

1 Jisas wani kudi watakne dé naané déku duwat tépa wak, "Bulaa guné wunéké miték
sanévéknwu. Guné wuna kudi kulaknyénymarék yagunuké wuné mawulé yo. Yate
wuné gunat wani kudi wakwek.
2 *Kukba némaan du las wado guné kudi buldakwa ga kulaknyénytakne wani gat tépa
wulaamarék yaké guné yo. Yagunu du las waké de yo, 'Wan kapéredi mu yakwa du.
Naané derét viyaapéreknaran naané Gotna jébaa miték yaké naané yo.' Waga wate de
gunat viyaapérekgé de yo.
3 *Wani du wuna yaapa wale anat kaapuk kutdéngdan. Kutdéngmarék yate de gunat
yaalébaanké de yo.
4 Bulaa gunat wunébu wakwek wani muké. Kukba de gunat yaalébaando guné waké
guné yo, 'Déknyényba Jisas dé naanat kudi wakwek, de naanat yaalébaandaranké.
Wakwedén pulak bulaa waga de yo.' Naate wate wuna kudiké sanévéknwuké guné
yo." Naate dé Jisas wak.

Gotna Yaamabi kéni jébaa yaké dé yo

Wani kudi watakne dé naanat tépa wak, "Déknyényba guné wale téte wuné gunat
wani kudi kaapuk wakwewurén.

---

* **16:2:** Mt 24:9; Lu 6:22 * **16:3:** Jo 15:21

5 Bulaa gunat kulaknyényké yate wuné gunat wani kudi wakweyo. Walkamu re
wunat wadéka giyaawurén banké tépa gwaamale yéké wuné yo. Yéwuréranké guna
du nak wunat kaapuk kéga waatadékwa, 'Yaba méné yu?' Waga kaapuk waatadékwa.
6 Wakwewurén kudi véknwugunéka bulaa guna mawulé kapéredi dé yo.
7 *"Bulaa kéni kudi mé véknwu. Wuné yéwuréran wan yéknwun. Wuné yémarék
yawuréran guna mawulat Kutkalé Yaran Ban gunéké yaamarék yaké dé yo. Wuné ye
wawuru wani ban yaaké dé yo. Yaadéranké sanévéknwugunu guna mawulé kapéredi
yamarék yaké dé yo.
8-11 *Wani ban yae dé kéni képmaaba rakwa kwatkwa du taakwat waké dé yo, 'Guné
kapéredi mawulé yate guné kapéredi mu yo. Guné Jisaské miték sanévéknwumarék yate
guné kapéredi mawulé yakwa du taakwa guné. Jisas yéknwun jébaa male dé yak. Ye
déku yaapaké débu yék. Dérét tépa vémarék yaké guné yo. Déku yaapaké yédéka bulaa
guné kutdéngék. Wan yéknwun jébaa yan ban. Waga guné kutdéngék. Got némaan ban
rate Setenna jébaaké kudi débu wakwek. Wakwetakne yadén kapéredi mu yakataké
dé yo. Yakatadu guné véte kutdéngké guné yo. Got némaan ban rate yanan kapéredi
muké wawo kudi wakweké dé yo. Waga kutdéngké guné yo.' Naate dé guna mawulat
Kutkalé Yaran Ban waké dé yo, kéni képmaaba rakwa kwatkwa du taakwat."
12 Dé waga watakne dé naanat wak, "Wuné wupmalemu kudi las wawo gunat
wakweké wuné mawulé yo. Mawulé yate bulaa wakwemarék yaké wuné yo, guna
mawulé yékéyaak yadéran bege.
13 *Kukba Gotna Yaamabi guné yaaké dé yo. Dé adél kudi male dé wakweyo. Yae
adél kudi wakwete guna mawulat kutkalé yadu guné akwi adél kudiké kutdégké guné
yo. Déku mawuléba sanévéknwute wakwemarék yaké dé yo. Wuné ye wakwewuru dé
yae wakwewurén kudi gunat wakweké dé yo.
14 Wuna kudi véknwe wakwewurén kudi gunat wakwete dé waga yate wuna yéba
kevérékgé dé yo.
15 Wuna yaapa Gotna mawulé akwi wunébu kutdéngék. Kutdéngte Gotna Yaamabiké
wuné wani kudi wakwek. Gotna Yaamabi yae wakwewurén kudi gunat wakwedu guné
miték véknwuké guné yo." Naate dé Jisas wak.

Mawulé lékne de tépa yéknwun mawulé yaké de yo

16 Wani kudi watakne dé Jisas naanat kéga wak, "Walkamu re guné wunat vémarék
yaké guné yo. Kukba walkamu re wunat tépa véké guné yo."
17-18 *Naate wadéka naané déku du las naana kapmu kéga bulék, "Wan Jisas bulkwa
kudi wan yaga pulak kudi? Naané wani kudiké las kaapuk kutdéngnan. Kéga dé wak,
'Walkamu re guné wunat vémarék yaké guné yo. Kukba walkamu re wunat tépa véké
guné yo.' Naate watakne nak kudi wawo dé wak, 'Wuné wuna yaapaké yéwuréran
bege.' Jisas samuké sanévéknwute dé waga wak? Wani kudiké naané kaapuk las
kutdéngnan."
19 *Jisasnyét wani kudiké las waataké mawulé yanaka dé Jisas naana mawulé
kutdéngte dé naanat wak, "Gunat wuné wak, 'Walkamu re guné wunat vémarék yaké
guné yo. Kukba walkamu re wunat tépa véké guné yo.' Waga wawuréka guné wuna
kudiké kutdéngmarék yate, wani kudiké guné guna kapmu kudi bulu, kapu yaga pulak?
20 *Kéni kudi mé miték véknwu. Wuné gunat kulaknyénytakne yéwuru guna mawulé
kapéredi yadu géraaké guné yo. Géraagunu de kéni képmaaba rakwa kwatkwa du
taakwa dusék takwasék yaké de yo. Taale guné mawulé lékgé guné yo. Kukba guné
yéknwun mawulé yate dusék yaké guné yo.

---

* **16:7:** Jo 14:16 * **16:8-11:** Jo 12:31 * **16:13:** Jo 14:26; 1 Jo 2:27 * **16:17-18:** 1 Jo 3:13 * **16:19:** Jo 17:14
* **16:20:** Jo 13:16

21 *Taakwa nyaan kéraaké yate taale kaagél lé kuru. Kutte takwasék kaapuk yalékwa. Ye wani nyaan kéraatakne wani kaagélké tépa sanévéknwumarék yaké lé yo. Kéraalén léku nyaanét véte takwasék lé yo.
22 *Guna mawulé wan wani taakwana mawulé pulak. Bulaa guna mawulé kapéredi yadéka guné dusék kaapuk yagunékwa. Kukba wuné guném yéknwun mawulé yate dusék yaké guné yo. Yagunu de guna yéknwun mawulé yaalébaanmarék yaké de yo.
23 **"Guné yéknwun mawulé yate wani nyaa wunat las waatamarék yaké guné yo. Guné wuna yaapat wuna yéba waatagunu dé véknwutakne mawulé yagunéran jébaa yakweké dé yo.
24 *Déknyényba Gorét wuna yéba las kaapuk waatagunén. Bulaa waga waatasaakuké guné yo. Waatagunu mawulé yagunéran jébaa yakwedu guné yéknwun mawulé yate duséknét kapére yaké guné yo. Adél wuné gunat wakweyo."

Jisasna apa deku apat débu talaknak

25 *Jisas waga watakne dé naanat wak, "Gunat wakwewurén kudi wan aja kudi wuné wakwek. Kukba aja kudi tépa wakwemarék yaké wuné yo. Yate wuna yaapaké wakwewuru déké bari kutdéngké guné yo.
26-27 ***Waga wakwewuru guné wuna yéba wuna yaapat waataké guné yo. Dé gunéké dé mawulat kapére yo. Yadu guné dérét kapmu waataké guné yo, gunat kutkalé yaduké. Wuné dérét waatamarék yaké wuné yo, dé gunat kutkalé yaduké. Guné wunat véte guné wo, 'Jisas Gorét kulaknyénytakne dé naanéké giyaak. Wan adél.' Waga wate guné mawulat kapére yo wunéké. Waga yagunéka wuna yaapa gunéké dé mawulat kapére yo.
28 Déknyényba wuna yaapat kulaknyénytakne wuné kéni képmaat giyaak. Giyae re kéni képmaa kulaknyénytakne wuna yaapaké gwaamale yéké wuné yo."
29 Dé waga wadéka naané wak, "Méné aja kudi wakwemarék yaménéka bulaa naané ména kudi véknwute naané kutdéngék.
30 Méné akwi mu, akwi jébaa, akwi du taakwaké wawo méné kutdéngék. Deku mawuléké wawo méné kutdéngék. De kulé kudi nak ménat waatamarék yaké de yo, deku kudi akwi kutdéngménén bege. Waga kutdéngte naané ménéké miték sanévéknwu. Méné Got wale re méné giyaak. Wan adél." Naate naané wak.
31 Wanaka dé wak, "Bulaa wunéké guné miték sanévéknwu, kapu kaapuk?
32 *Wuné kutdéngék. Naanat yaalébaanké yadaran tulé kéni dé yao. Yaadu guné nak nak yaage yéké guné yo guna gayét. Guné wunat kulaknyénytakne yaage yégunu wuné téké wuné yo. Téwuru wuna yaapa wuné wale téké dé yo. Tédu wuné kapmu témarék yaké wuné yo.
33 *Guné wuné wale nakurak mawulé yate yéknwun mawulé yate miték ragunuké wuné wani kudi wakwek. Kéni képmaaba rakwa kwatkwa du taakwa gunat yaalébaanké de yo. Yaalébaandaranké sanévéknwute guné wup yamarék yaké guné yo. Wuné némaan ban rawuréka wuna apa deku apat débu talaknak. Talaknadénké guné yéknwun mawulé yaké guné yo." Naate dé Jisas wak.

17

Jisas Gorét dé waatak déku duwat kutkalé yaduké

---

* **16:21:** Jo 16:2-3 * **16:22:** Jo 20:20 * **16:23:** Lu 10:16 * **16:23:** Jo 15:7; Mt 7:7 * **16:24:** Jo 15:11 * **16:25:** Sam 69:4 * **16:26-27:** Jo 14:26 * **16:26-27:** Jo 14:21, 23 * **16:26-27:** Ap 5:30-32 * **16:32:** Mt 26:31, 56; Jo 8:29 * **16:33:** Jo 14:27; 1 Jo 5:4

1 Jisas waga watakne Gotna gayét kwaasawuré véte dé kéga wak, “Wuna yaapa,
wuné kiyaawuréran tulé kéni dé yao. Bulaa derét wakwemenu de kutdéngké de yo.
Wuné ména nyaan némaan ban wuné ro. Waga kutdéngké de yo. Wuné kiyaawuru de
méné némaan ban raménékwaké kutdéngké de yo.
2 *Wunat waménék wuné kéni képmaaba rakwa du taakwaké némaan ban ro. Rate
wunéké tiyaaménén akwi du taakwaké kulé mawulé kwayéwuru de miték rasaakuké
de yo apuba apuba. Kwayéwuru méné wunéké wakwemenu de kutdéngte ména yéba
kevérékgé de yo.
3 *De kulé mawulé kérae kéga kutdéngké de yo. Méné kapmu méné némaan ban
Got méné ro. Méné waménéka wuné Jisas Krais wuné yaak. Waga kutdéngké de yo.
Kutdéngte miték rasaakuké de yo apuba apuba.
4 *Kéni képmaaba rate yawuruké waménén jébaa wunébu yabutik. Yate wuné ména
yéba kevéréknék.
5 *Déknyényba kéni képmaa bakna tédéka wuné méné wale rate nyaa vékwa pulak
wuné rak. Ménéké tépa gwaamale yéwuru waménu wuné nyaa vékwa pulak tépa raké
wuné yo.”
6 Jisas waga watakne dé wak, “Tiyaaménén duwat kudi wunébu wakwek, ména
jébaaké. Déknyényba kéni képmaaba bakna du re de ména jébaaba yaalak. Yaale de
ména du radaka derét wunéké tiyaaménéka de ména kudi miték véknwu.
7-8 *Véknwute de tiyaaménén mawuléké wawo kutdéngte wuna jébaa véte de wo, ‘Got
wadéka dé Jisas giyaak. Got wadéka Jisas apa yate dé wani jébaa yo. Wan adél.’ Naate
de wo, tiyaaménéka wakwewurén kudi véknwudakwa bege.
9 *“Bulaa ménat wuné waato wani duké. Kéni képmaaba rakwa kwatkwa duké
kaapuk waatawurékwa. Tiyaaménén duwat kutkalé yaménuké wuné ménat waato.
10 Ména du wan wuna du. Wuna du wan ména du. De wuna kudi véknwute wuna
jébaa yadaka nak du taakwa véte de wuna yéba kevéréknu.
11 *Wuna yaapa, méné yéknwun. Ménat wuné waato wani duké. Bulaa kéni
képmaaba ramarék yaké wuné yo. Wuné ménéké yaaké wuné yo. De kéni képmaaba
raké de yo. Ména apa méné tiyaak wunéké. Bulaa méné apa yate derét kutkalé yaké
méné yo. Yaménu de ané nakurak mawulé yatékwa pulak nakurak mawulé yate miték
raké de yo. Waga wuné mawulé yo.
12 *Ména apa tiyaaménéka wuné de wale rate wuné derét kutkalé yak. Kutkalé
yawuréka nak du derét kaapuk yaalébaandan. De miték de rak. Nakurak du male
yalakgé dé yo. Yalakdu Gotna nyégaba wani duké kavidan kudi adél yaké dé yo.
13 *“Bulaa ménéké yaaké wuné yo. Wuné kéni képmaaba wekna rate wani kudi wuné
wakwek, wuna du wup yamarék yate wuna mawulé kérae yéknwun mawulé yadoké.
14 *Ména kudi derét wakwewuréka de véknwuk. De kéni képmaaba rakwa kwatkwa
du pulak kaapuk radakwa. Wuné wawo kwatkwa du pulak kaapuk rawurékwa. Naané
de rakwa pulak ramarék yanaka de naanéké kélik yo.
15 *Tiyaaménén duwat kéni képmaaba rado Seten derét yaalénbaanmarék yadu, méné
derét kutkalé yaménuké, wuné ménat waato. De kéni képmaa kulaknyénydo méné
ména gayét kure yéménuké, kaapuk ménat waatawurékwa.
16 De wuné wale kéni képmaaba rakwa kwatkwa du pulak kaapuk ranakwa.
17 Ména kudi adél kudi. Méné waménu wuna du adél kudi miték véknwute ména du
raké de yo.

---

* **17:2:** Jo 6:39-40 * **17:3:** 1 Jo 5:20 * **17:4:** Jo 4:34 * **17:5:** Jo 17:24 * **17:7-8:** Jo 16:30 * **17:9:** Jo 6:37
* **17:11:** Jo 17:21 * **17:12:** Ap 1:18 * **17:13:** Jo 15:11 * **17:14:** Jo 15:19 * **17:15:** 2 Te 3:3

18 *Déknyényba méné waménéka wuné kéni képmaaba rakwa du taakwaké giyaak.
Giyae wuné wak, de kéni képmaaba rakwa kwatkwa du taakwaké ye wuna kudi derét
wakwedoké.
19 Wuné ména kudi véknwute ména jébaa male wuné yo. Wuna du véte ména kudi
véknwute ména jébaa male yadoké wuné waga yo.
20 “Wuna yaapa, wani duké male ménat kaapuk waatawurékwa. Wani du yéte wuna
kudi wakweké de yo, nak du taakwat. Wakwedo kudi véknwutakne wunéké miték
sanévéknwuran du taakwaké wawo ménat wuné waato.
21 *De akwi nakurak mawulé yaké de yo. Waga wuné mawulé yo. Méné wuna
mawuléba téménéka wuné méné wale nakurak mawulé yo. Yawurékwa pulak, de ané
wale nakurak mawulé yaké de yo. Waga yano kéni képmaaba rakwa kwatkwa du
taakwa véte waké de yo, ‘Got wadéka dé Jisas giyaak. Wan adél.’ Naate waké de yo.
22 *Wuné jébaa yawuruké apa tiyaaménéka, wuné de jébaa yadoké wani apa kwayék.
Ané nakurak mawulé yatékwa pulak, de nakurak mawulé yadoké, wuné deké apa
kwayék.
23 Méné wuna mawuléba téménéka wuné deku mawuléba wuné tu. Yatékwa pulak
de nakurak mawulé yaké de yo. Yado kéni képmaaba rakwa kwatkwa du taakwa derét
véte kutdéngte waké de yo, ‘Got wadéka dé Jisas kéni képmaat giyaak. Got Jisaské
mawulat kapére yadékwa pulak, Jisasna du taakwaké wawo dé mawulat kapére yo.’
Naate waké de yo.
24 *“Wuna yaapa, yéknwun jébaa male méné yo. Tiyaaménén duké wuné ménat
waato. De wuné wale ména gayéba radoké wuné mawulé yo. Déknyényba kéni képmaa
bakna tédéka méné wunéké mawulat kapére yate waménéka wuné nyaa vékwa pulak
rate wuné ména gayéba rak. Nyaa vékwa pulak tépa rawuru de ména gayét yae védoké
wuné mawulé yo.
25 Kéni képmaaba rakwa kwatkwa du taakwa ménéké kaapuk kutdéngdan. Wuné
ménat kutdéngwuréka de wuna du wawo ménéké de kutdéngék. Méné waménéka
wuné giyaak. Waga wawo de kutdéngék.
26 *Wuné ménéké derét wunébu kudi wakwek. Wakwewuréka de ménéké kutdéngék.
Tépa wawo wakwewuru las wawo kutdéngké de yo. Wakwewuru méné wunéké
mawulat kapére yaménékwa pulak, de deku duké nak nak mawulat kapére yaké de
yo. Yado wuné deku mawuléba téké wuné yo.” Naate dé Jisas Gorét waatak.

18

Judas dé Jisasnyét kwayék déku maamaké

1 *Jisas wani kudi watakne naané déku du wale naané Kidron waadakwa kuté atiye
naané nak saknwat yék. Yéknwun mi tawudan yaawi dé nak waba tédéka naané Jisas
wale wani yaawit wulaak.
2 Wani apu Jisasnyét maamaké kwayéran du Judas naané wale kaapuk yaadén.
Wupmalemu apu déknyényba Jisas naané déku du wale naané wulae rak wani
yaawiba. Déknyényba Judas Jisas wale yeyé yeyate dé wani yaawiké dé kutdéngék.
3 Waga kutdéngtakne dé Romna waariyakwa duwat las, kwabugi duwat las waga
kwole de yaak wani taalat. Nyédé duna némaan du las, Parisina du las wawo wani
kwabugi duwat wadaka de yaak. Kulaa, tépménéng, téwayé pulak mu wawo de kure
yaak.
4 Kure yaadaka dé Jisas kutdéngék dérét yadaran akwi muké. Kutdéngtakne ye dé
derét wak, “Kiyadéké guné sékalu?”

* **17:18:** Jo 20:21 * **17:21:** Ga 3:28 * **17:22:** Ap 4:32 * **17:24:** Jo 14:3 * **17:26:** Jo 17:6 * **18:1:** Mt 26:36

5-6 Naate waatadéka de wak, “Nasaret ban Jisaské naané sékalu.” Naate wadaka dé
Jisasnyét maamaké kwayékwa ban Judas dé de wale ték. Tédéka wadaka dé Jisas wak,
“Kéni wuné.” Naate wadéka wup yate kuk kuk ye de képmaaba akérék.
7 Akérédaka dé derét tépa waatak, “Kiyadéké guné sékalu?” Naate waatadéka de wak,
“Nasaret ban Jisaské naané sékalu.”
8 Naate wadaka dé Jisas derét wak, “Kéni wuné. Waga gunat wunébu wakwek.
Wunéké sékalgunéran wuna duwat wagunu de bakna yéké de yo.”
9 *Waga wadéka wakwedén kudi dé adél yak: “Wunéké tiyaaménén duwat nak
kaapuk yaalébaandan.”
10 Du nak déku yé Malkas dé kwabugi du wale ték. Dé wan nyédé duna némaan duké
jébaa yakwa du nak. Tédéka dé Saimon Pita waariyadakwa kulaa nak kure te dé wani
dut viyaate déku yéknwun tuwa saknwuba tén waan takutépakdéka dé akérék.
11 *Akérédéka dé Jisas Pitat wak, “Waga yamarék yaké méné yo. Ména kulaa
mé laakwa wutba. Wuné kaagél kutte wuna yaapa tiyaadén jébaa yaké wunébu
kusékérék.”

Anaské de Jisasnyét kure yék

12 Jisas waga wadéka de Romna waariyakwa du las, deku némaan ban, Judana
kwabugi du las waga de dérét kulékiye de baagwit gik.
13 Gitakne de Anaské kure yék. Anas wan Kaiapasna naakuma. Wani kwaaré
Kaiapas nyédé duna némaan ban dé rak.
14 *Déknyényba Kaiapas dé Judana némaan duwat kéga wak, “Romna du de dut nak
viyaado kiyaadéran naané Judana du taakwat kutkalé yaké dé yo. Dé kiyaadéran de
Romna du naanat viyaapérekmarék yaké de yo. Wan yéknwun.” Naate dé wak.

Pita dé wak, “Wuné Jisasnyét las kaapuk kutdéngwurén.”

15-16 De Jisasnyét kure yédaka ané Saimon Pita wale déku kukba yék. Ye ané
nyédé duna némaan banna ga saabak. Wani némaan ban dé wunat kutdéngék.
Kutdéngdéka wuné Jisasna kukba ye wuné némaan banna gat wulaak. Wulaawuréka
Pita kaapaba dé ték. Tédéka wuné gwaade gwéspétéba tékwa taakwat wak, Pitat
wakwelu yaaladuké.
17 *Wawuréka yaaladéka lé wani taakwa Pitat waatak, “Méné wawo Jisasna du
méné?”
18 Naate waataléka dé Pita wak, “Wuné kaapuk.” Naate watakne dé jébaa yakwa du
kwabugi du wale waga de ték. Taknaba de jébaa yakwa du kwabugi du wale de yaa
séraknék. Yépmaa yadéka de yaa séraknék, deku sépé yaa yaduké. Pita wawo de wale
dé ték, déku sépé yaa yaduké.

Nyédé duna némaan ban dé Jisasnyét waatak déku jébaaké

19 Nyédé duna némaan ban dé Jisasnyét déku duké waatak. Nak duwat wakwedén
kudiké wawo dé waatak.
20 *Waatadéka dé Jisas wak, “Wuné akwi du taakwana ménida téte wuné derét kudi
wakwek. Got wale kudi bulnakwa gaba, kudi bulnakwa némaa gaba wawo téte wuné
du taakwat kudi wakwek. Wuné paakwe téte kudi las kaapuk wakwewurén.
21 Samuké méné wunat waato? Wuna kudi véknwun du taakwat waataké méné yo.
Wakwewurén kudi de véknwuk. Véknwudanké ménat wakweké de yo.” Naate dé wak.
22 Wadéka dé kwabugi du nak waba téte Jisasnyét ménidaamaba viyaate dé wak,
“Nyédé duna némaan banét waga wamarék yaké méné yo.”

---

* **18:9:** Jo 17:12 * **18:11:** Mt 26:39 * **18:14:** Jo 11:49-51 * **18:17:** Jo 13:38 * **18:20:** Mt 26:55; Jo 7:26

23 Naate wadéka dé Jisas wak, “Wuné kapéredi kudi wakwewuru mukatik méné
wunat wani kudiké wakweménu. Wuné yéknwun kudi wakwewuréka samuké méné
wunat viyaak?”
24 Naate wadéka Anas wadéka de Jisasnyét kure yék, nyédé duna némaan ban
Kaiapaské. Dérét gidan baagwi wekna tédéka de kure yék.

Pita dé tépa wak, “Wuné Jisasnyét las kaapuk kutdéngwurén.”

25 Saimon Pita déku sépé yaa yaduké dé yaa rate yaanénba ték. Tédéka véte de wak,
“Méné wawo Jisasna du méné. Waga naané sanévéknwu. Méné déku du kapu kaapuk?”
Naate waatadaka dé wak, “Wuné kaapuk.”
26 *Waga wadéka dé Pita waan tépaknén duna wayékna véknwuk. Dé wawo jébaa dé
yak nyédé duna némaan banké. Véknwutakne dé wak, “Adélna. Taknaba Jisas wale mi
tawudan yaawiba tégunéka wuné ménat vék.”
27 *Naate wadéka dé Pita tépa wak, “Kaapuk.” Naate wadéka dé bari séraa waak.

Pailatké de Jisasnyét kure yék

28 Ganbaba Jisasnyét kure Kaiapasnyét kulaknyénytakne de Romna némaan duna gat
yék. Yédaka de Judana du wak, “Naana apa kudi kéga dé wo, ‘Naané nak gena duna
gat wulaanarn Got naanat waké dé yo, Wan kapéredi mu guné yak. Ye apakélé yaa
sérakne wuna kadému kamarék yaké guné yo. Naate waké dé yo.’ Wani kudi véknwute
naané wulaamarék yanaran garabu yaa sérakne kadému kaké naané yo.” Waga wate
Pasova waanakwa yaa sérakne kadému kaké mawulé yate de Romna némaan duna gat
kaapuk wulaadan.
29 Yate kaapaba tédaka dé Romna némaan du Pailat deké ye dé derét wak, “Wani
duké samu kudi wakweké guné yo?”
30 Naate wadéka de wak, “Kéni du kapéredi mu débu yak. Dé kapéredi mu las
yamarék yadu mukatik ménéké kure yaamarék yakatik naané yak.”
31 *Naate wadaka dé Pailat wak, “Guné dérét kure ye guna kapmu bulké guné yo.
Bultakne guna apa kudi véknwe guné dérét kotimké guné yo.” Naate wadéka de wani
Judana du wak, “Déknyénybа guné Rom guné naanat waatik, naané wano de kapéredi
mu yan dut kotimtakne dérét viyaapérekmuké. Naané Jisasnyét viyaapéreknaranké
waké naané yapatiyu.” Naate de wak.
32 *Déknyénybа Jisas miba kiyaadéranké de kudi wakwek. Wakwete dé Rom
viyaapérekgwa muké wakwek. Romna némaan du las wadaka de kapéredi mu yan
duwat miba viyaapata taknadaka de kiyaak. Judana du waga kaapuk viyaapérekdan.
Wani du Pailarét waga wadaka wani tulé Jisas wakwen kudi dé adél yak.
33 Wani du waga wadaka dé Pailat tépa gwaamale wulaak gat. Wulae gaba rate
dé Jisasnyét waadéka wulaadéka dé dérét waatak, “Méné Judana némaan ban, kapu
kaapuk?”
34 Naate waatadéka dé wak, “Méné kapmu sanévéknwute méné waga wo, kapu nak
du dé ménat wakwek?”
35 Waga waatadéka dé wak, “Wuné Judana du kaapuk. Wuné ménéké kaapuk
kutdéngwurén. Ména gayéna du nyédé duna némaan du wawo de ménat wunéké kure
yaak. Samu méné yak?”
36 Naate waatadéka dé wak, “Wuné kéni gayéba némaan ban rawuru mukatik wuna
du waariyado nak du wunat kure ye Judana duké kwayémarék yado. Bulaa wuné kéni
gayéké némaan ban kaapuk rawurékwa.”
37 *Naate wadéka dé waatak, “Méné némaan ban méné ro? Wan adél kapu kaapuk?”
Naate waatadéka dé wak, “Wan méné kapmu méné wo. Wuné kéga wuné wo. Adél

* **18:26:** Jo 18:1, 10 * **18:27:** Jo 13:38 * **18:31:** Jo 19:6-7 * **18:32:** Jo 12:32-33 * **18:37:** 1 Ti 6:13

kudi wakweké wuné kéni képmaat giyaak. Adél kudi wakwewuruké lé wuna néwaa wunat kéraak. Adél kudi véknwukwa du taakwa de wuna kudi véknwu."
38 Naate wadéka dé waatak, "Adél kudi wan samu kudi?"

Jisasnyét miba viyaapata taknadoké dé Pailat wak

Pailat waga watakne dé Judana duké tépa gwaadék. Gwaade dé derét wak, "Wani du kapéredi mu las kaapuk yadén.
39 Akwi kwaaré Pasova waagunékwa yaa sérakne kagunékwa tulé guné wunat wo, raamény gaba rakwa dut nak wawuru dé yaaladuké. Bulaa Judana némaan banét wawuru dé yaaladuké guné mawulé yo, kapu kaapuk?"
40 Naate waatadéka némaanba waate de wak, "Kaapuk. Déké kélik naané yo. Barabasnyét waménu yaaladuké naané mawulé yo." Naate de wak. Barabas wan dut viyaate gwalmu sél yan du.

19

1 Judana du waga wadaka dé Pailat wadéka Romna waariyakwa du de Jisasnyét viyaak némaa raamény baagwit.
2 Viyaatakne kéga de wak, "Némaan du de gwaavé baapmu wut kusade yéknwun maakna saap de saaptakno." Waga wate raamény baagwi kérae de maakna saap pulak séwayékwe de déku maaknaba kusadak. Kusadatakne de gwaavé baapmu wut dérét kusadak.
3 Yatakne dérét wasélékte de waagik. Waagite de waatak, "Judana némaan ban, miték méné ro?" Waga wate de dérét taabat viyaak.
4 Yadaka Pailat gwaade dé Judat wak, "Mé vé. Dérét wuné gunéké kure yaalo. Guné véte kutdéngké guné yo. Dé kapéredi mu las kaapuk yadén."
5 Waga wadéka dé Jisas yaalak. Séwayékudan raamény baagwi dé déku maaknaba kwaak. Kusadadan gwaavé baapmu wut wawo déku sépéba dé ték. Yadéka dé Pailat derét wak, "Kéni dut mé vé."
6 Naate wadéka dérét véte de nyédé duna némaan du kwabugi du las waga de némaanba waate de wak, "Dérét miba mé viyaapata takna. Dérét miba mé viyaapata takna." Naate wadaka dé Pailat derét wak, "Kaapuk. Wuné yadén kapéredi muké las kaapuk véknwurén. Guné kapmu dérét kure ye miba viyaapata taknaké guné yo."
7 *Naate wadéka de Juda dérét wak, "Wani du dé mé kiyao. Dé kéga dé wak, 'Wuné Gotna nyaan.' Naate watakne dé naana apa kudi kaapuk véknwudén. Wani kudi kéga dé wo, 'Du nak waga Gotké kapéredi kudi wakwedéran guné dérét viyaapérekgé guné yo.' Waga wani apa kudi dé wo."
8 Pailat wani kudi véknwute dé déku mawuléba wak, "Wani du wan Gotna nyaan kapu kaapuk?" Naate sanévéknwute dé wupmét kapére yak.
9 *Wup yate dé gat tépa wulaak. Wulae wadéka Jisas tépa wulaadéka dé dérét waatak, "Méné yaba méné yaak?" Waga waatadéka Jisas las kaapuk buldén.
10 Bulmarék yadéka dé Pailat wak, "Yaga pulak ye méné wuné wale bulmarék yo? Wuné mawulé yate wawuréran miték yéké méné yo. Wuné mawulé yate wawuréran de ménat miba viyaapata taknaké de yo. Wuné kéba wuné némaan ban ro. Wani muké las méné kutdéngék, kapu kaapuk?"
11 *Naate wadéka dé Jisas wak, "Got ménéké apa kwayémarék yadu mukatik méné kéba némaan ban ramarék yaménu. Wunat ménéké kwayén ban némaa kapéredi mu dé yak. Dé yadén kapéredi mu méné yaran kapéredi mat dé talaknak."
12 *Pailat wani kudi véknwutakne dé Jisas miték yéduké mawulé yak. Mawulé yate dé Judat wakwek, Jisasnyét wadu dé miték yédéranké. Wakwedéka de waate de wak,

* **19:7:** Lev 24:16; Jo 5:18 * **19:9:** Mt 27:12; Lu 23:9 * **19:11:** Jo 10:18; Ap 2:23; Ro 13:1 * **19:12:** Lu 23:2; Ap 17:7

“Wani du dé wak, ‘Wuné némaan ban wuné ro.’ Naate wate dé Romna némaan banét talaknaké dé sanévéknwu. Waga sanévéknwute dé Romna némaan banna maama dé ro. Méné dé miték yéduké waménéran méné wawo Romna némaan banna maama raké méné yo.”

13 Pailat wani kudi véknwutakne Romna némaan banna maama ramuké kélik yate wadéka de Jisasnyét kure yaalak. Yaaladaka dé Pailat kot véknwukwa némaan banna jaabéba rak. Wani jaabéké de wak, Matut yadan jaabé. Yibruna kudiba kéga de wak, Gabata.

14 Wani nyaa Judana du taakwa Pasova waadakwa yaa sérakne kadému kaké de kawu saakérak. Nyaa nawuréké yadéka dé Pailat némaan banna jaabéba rate Judat wak, “Guna némaan banét mé vé.”

15 Naate wadéka némaanba waate de wak, “Déké kélik naané yo. Dérét viyaapérekgé guné yo. Dérét miba viyaapata taknaké guné yo.” Waga wadaka dé Pailat waatak, “Guna némaan banét miba viyaapata taknawuruké guné mawulé yo?” Naate wadéka de nyédé duna némaan du wak, “Dé naana némaan ban kaapuk. Romna némaan ban dé male wan naana némaan ban.”

16 Waga wadaka dé Pailat Judana némaan duna kudi véknwutakne wadéka de Romna waariyakwa du Jisasnyét kure yék, miba viyaapata taknaké.

Jisasnyét de miba viyaapata taknak

17 Jisasnyét kure yédaka dé dérét viyaapata taknadaran mi yaatak. Yaatadéka Judana némaa gayé Jerusalem kulaknyénytakne de Maakna Apa waadakwa taalat yék. Yibruna kudiba kéga de wo, Golgota.

18 Wani taaléba de Romna waariyakwa du Jisasnyét miba viyaapata taknak. Du vétiknét wawo de mi vétikba viyaapata taknak. Naknét de aki tuwa saknwuba viyaapata taknak. Naknét de yéknwun tuwa saknwuba viyaapata taknak. Viyaapata taknadaka dé Jisas nyédéba tén miba ték.

19 Pailat kavin kudi de viyaapata taknak, Jisasnyét viyaapata taknadan miba. Kéga dé kavik: Nasaret ban Jisas. Judana némaan ban.

20 Pailat wani kudi Yibruna kudiba, Romna kudiba, Gérikna kudiba wawo waga dé kavik.

Jisasnyét miba viyaapata taknadan taalé Judana némaa gayé tékwaba dé tu. Tédéka de wupmalemu Juda wani kudi de vék.

21 Vétakne de Judana nyédé duna némaan du de Pailarét wak, “Judana némaan ban. Waga kavimarék yaké méné yo. Kéga méné kaviké yo, ‘Kéni du kéga dé wak, Wuné Judana némaan ban.’ Waga kaviké méné yo.”

22 Naate wadaka dé Pailat wak, “Wuné kavin kudi wan wunébu kavik. Nak kudi tépa kavimarék yaké wuné yo.” Naate dé wak.

23 Romna waariyakwa du wan véti wan véti de Jisasnyét miba viyaapata taknak. Yatakne déku baapmu wut kérae de deku kapmu munik. Waga yate de nak nak kéraak. Kéraate déku yéknwun baapmu wut kaapuk munidan. Wani baapmu wut déknyényba yaatédaka dé sékétnyé ték. Déknyényba de kaapuk kétaapadan.

24 *Wani yéknwun baapmu wurét véte de waariyakwa du wak, “Naané kéni baapmu wut gétbiyaamarék yaké naané yo. Makwal matu yatjawuréno waare giyaa akére talaknaran ban wani baapmu wut kéraaké dé yo.” Naate watakne waga yatakne dé nak ban talaknak. Wani ban baapmu wut dé kéraak. Kéraadéka Gotna nyégaba kwaakwa kudi nak adél dé yak. Wani kudi kéga:

> De makwal matu yatjawurédaka waare giyaa akére derét talaknan ban wuna baapmu wut nak dé kéraak.
>
> De wuna baapmu wut las munite nak nak de kéraak.

* **19:24:** Sam 22:18

25 Jisas ténba de Jisasna néwaa Maria, léku wayékna, Klopasna taakwa Maria,
Makdalaba yaan taakwa Maria waga de ték. Wani taakwa Jisasnyét miba viyaapata
taknadan wale de ték.
26 Tédaka wuné Jisasna du nak kéni nyéga kavin du wuné wawo waba téwuréka dé
Jisas déku néwaa wale anat vék. Véte dé déku néwaat wak, “Maria, dé nyéna nyaan
pulak raké dé yo.”
27 Watakne dé wunat wak, “Lé wan ména néwaa pulak.” Waga wadéka wuné lérét
kwole kure yék wuna gat. Kure ye wuna néwaat kutkalé yawurén pulak wuné lérét
wawo kutkalé yak.

Jisas débu kiyaak

28 *Jisas waga watakne dé kutdéngék. Déku jébaa débu yabutik. Kutdéngte dé wak,
“Wunat gutak yadéka wuné.” Naate dé wak.
Déknyényba Gotna nyégaba du nak dé kavik, Jisasnyét gutak yaranké. Kavidéka Jisas
waga wadéka wani kudi adél dé yak.
29 *Jisasnyét miba viyaapata taknadanba agérap dé nak rak. Wani agérapba nyégi
yakwa wain gu dé las ték. Kusba kwaan nyabiyas pulak mu kérae de wani guba tawuk.
Tawe baagéba takne de kusawurék, Jisas jélipme kaduké.
30 *Kusawurédaka dé wani gu jélipme katakne dé wak, “Wan yaak.” Waga watakne
dé waadé daadéka dé déku yaamabi yaale yék.

Romna waariyakwa du dé Jisasna malapaba viyaak

31 *Judana némaan du Pasova waanakwa yaa sérakne kadému kaké mawulé yate de
kéga wak, “Séré yaap ra nyaa yaa sérakne kadému kaké naané yo. Wani nyaa wan
némaa nyaa. Séré deku gaaba ségwi miba témarék yaké dé yo.” Waga wate de Pailarét
wak, “Méné waménu guna du miba viyaapata taknadan duna maan mukgé de yo.
Mukdo de bari kiyaado de deku gaaba ségwi kure ye rémké de yo.”
32 Naate wadaka Pailat wadéka de waariyakwa du ye Jisas wale miba viyaapata
taknadan du vétik bétku maan de muknék.
33 Muktakne Jisaské ye de vék kiyaasaakwe tédéka. Vétakne déku maan kaapuk
mukdan.
34 Yadaka dé Romna waariyakwa du nak Jisasna malapaba vit viyaak. Viyaadéka dé
wény gu wale bari dé sapurak.
35 *Sapuradéka wuné kéni nyéga kavin du wuné vék. Véwurén muké wuné gunat
kudi wakweyo, guné wawo Jisaské miték sanévéknwugunuké. Wakwewurén kudi wan
adél kudi. Waga wuné kutdéngék.
36 *Waariyakwa du waga yadaka Gotna nyégaba kwaakwa kudi vétik adél dé yak.
Wani kudi nak kéga:
Déku apa nak mukmarék yaké de yo.
37 *Nak kudi kéga:
Vit viyaadan dut téte véké de yo.
Wani tulé wani kudi adél dé yak.

Jisasna gaaba ségwi matuba vaadan waaguba de taknak

38 *Romna waariyakwa du waga yadaka dé Arimatia ban Josep ye Pailarét waatak,
Jisasna gaaba ségwi lépmwényké. Josep wan Jisasna du nak. Dé Judana nak némaan
duké wup yate paakute dé wak, “Jisas wan Gotna nyaan. Wan adél.” Naate wate dé
Jisaské miték sanévéknwuk. Josep waatadéka Pailat kusékétdéka dé Josep yék, Jisasna
gaaba ségwi lépmwényké. Yédéka dé Nikodimas Josep wale dé yék.

---

* **19:28:** Sam 22:15 * **19:29:** Sam 69:21 * **19:30:** Jo 4:34 * **19:31:** Diu 21:22-23 * **19:35:** Jo 21:24
* **19:36:** Eks 12:46; Sam 34:20 * **19:37:** Re 1:7 * **19:38:** Jo 7:13

39 *Déknyényba gaan nak wani du dé Jisaské yék, dé wale kudi bulké. Dé yéknwun yaama yakwa mu vétik kérae nakurakba takne dé kure yék. Wani mu aknét dé kapére yak (30 kilo pulak).
40 Wani du vétik ye Jisasna gaaba ségwi bét lépmwénye kure giyaak. Kure giyae bét Judana du rémké yanakwa pulak, bét yéknwun yaama yakwa mu gaaba ségwiba takne bét baapmu wurét kusépmék.
41 Jisasnyét miba viyaapata taknadan taalé wale dé mi tawudan yaawi nak ték. Wani taalé du kiyaadu taknadaran kulé waagu dé nak ték. Déknyényba apakélé matuba de wani waagu vaak. Wani waaguba kiyaan dut nak kaapuk déknyényba taknadan.
42 Wani waagu séknaaba kaapuk tén. Yadéka bét Jisasna gaaba ségwi kure ye bét wulae wani waaguba taknak, Juda Pasova waanakwa yaa sérakne kanaran nyaa yaaké yan bege. Wani nyaa naané Juda kiyaan duwat waaguba taknamarék yaké naané yo.

20

Jisas dé tépa nébéle raapmék

1 Sande yé tékgé yadéka lé Makdalaba yaan taakwa Maria raapme lé yék. Jisasna gaaba ségwi taknadan taalat lé yék, gaan wekna tédéka. Ye lé vék wani waaguba taknatépédan matu wani waaguba témarék yadéka.
2 *Vétakne lé Saimon Pita wale tétéka anéké pétépété yaak. Yae lé anat wak, “Naana Némaan Banét debu kure yék. Kérae kure ye taknadan taalé kaapuk kutdéngnan.” Naate lé wak.
3 Ané Pita wale véknwutakne gayé kulaknyénytakne ané Jisasna gaaba ségwi taknadan waagwat pétépété yék.
4 Ye wuné Pitat talaknatakne wuné taale yék. Taale ye wuné Jisasna gaaba ségwi taknadan waagu saabak.
5 Saabe kwaatabe kwaasawule wuné vék gaaba ségwi kusépdan baapmu wut male radéka. Vétakne kaapuk wulaawurén.
6 Saimon Pita kukba yae dé Jisasnyét taknadan waagwat wulaak. Wulae dé vék gaaba ségwi kusépdan baapmu wut radéka.
7 Jisasna maaknaba gidan baapmu wut wawo radéka dé vék. Wani baapmu wut nak baapmu wut wale kaapuk radén. Dé kapmu dé rak.
8 Radéka védéka wuné taknaba taale yaan du wuné wawo wulaak. Wulae wuné wak, “Jisas débu nébéle raapmék.”
9-10 Waga wate Pita wale ané gayét tépa gwaamale yék.
Déknyényba de Jisas kiyae tépa nébéle raapdéranké kudi kavik Gotna nyégaba. Wani tulé ané wani kudi kaapuk miték kutdéngtén.

Makdalaba yaan taakwa Maria lé Jisasnyét vék

11 Maria kaapaba téte lé géraak.
12 Géraate kwaatabe lé waagwat kwaasawule lé vék Gotna kudi kure giyaakwa du vétik waama baapmu wut kusade rabétka. Jisasna gaaba ségwi taknadan taaléba bét rak. Nak dé maakna ran taaléba rak. Nak dé maan ran taaléba rak.
13 Rate bét Mariat wak, “Nyéno, samuké nyéné gérao?” Naate waatabétka lé bérét wak, “Wuna Némaan Banét debu kérae kure yék. Kérae kure ye taknadan taalé kaapuk kutdéngwurén.”
14 *Waga watakne walaakwe lé vék Jisas tédéka. Véte dérét kaapuk kutdénglén.
15 Yaléka dé Jisas lérét wak, “Nyéno, samuké nyéné gérao? Kiyadéké nyéné sékalu?” Waga waatadéka lé Maria léku mawuléba wak, “Wan kéni taaléna bapadu dé, kapu kaapuk?” Naate sanévéknwute lé wak, “Méno, dérét méné kérae kure yék, kapu

* **19:39:** Jo 3:1-2 * **20:2:** Jo 13:32; Ap 2:24-32 * **20:14:** Lu 24:16; Jo 21:4

kaapuk? Waga ye taknaménén taalé wakweménu wuné ye dérét kérae kure yéké wuné yo."
16 Naate waléka dé Jisas wak, "Maria." Naate wadéka lé walaakwe dérét kutdéngte lé Yibruna kudiba kéga wak, "Rabonai." Wani kudi naana kudiba kéga dé wo, "Méné Gotna kudiké yakwatnyékwa ban."
17 *Maria waga waléka dé Jisas wak, "Wuna yaapaké kaapuk wekna waaréwurén. Nyéné wunat kutmarék yaké nyéné yo. Nyéné wuna duké ye kéga wakweké nyéné yo, 'Dé déku yaapa guna yaapa Gotké waaréké dé yo.' Waga wakweké nyéné yo derét."
18 Waga wadéka véknwutakne lé Makdalaba yaan taakwa Maria yae lé naané déku duwat wak, "Wuné naana Némaan Banét wunébu vék." Waga watakne lé Jisas wakwen kudi naanat wakwek.

Jisasna du de dérét vék

19 Naané Jisasna du Judana némaan duké wup yate naané ranan gana gwéspété miték tépék. Sande nyaa dawulidéka kukba Jisas yae dé naana nyédéba ték. Téte dé naanat wak, "Guna mawulé miték téké dé yo. Guné wup yamarék."
20 *Waga wate dé taaba, malapaba vit viyaadan wawo naanat wakwatnyék. Wakwatnyédéka naana Némaan Banét véte yéknwun mawulé yate naané duséknét kapére yak.
21 *Yanaka dé Jisas naanat tépa wak, "Guna mawulé miték téké dé yo. Wuna yaapa wadéka déku jébaa yaké wuné yaak. Wadén pulak wuné wawuru wuna jébaa yaké guné yéké guné yo."
22-23 Waga watakne dé déku yaamabi naanat yapévute dé naanat wak, "Guné Gotna Yaamabi nyégélké guné yo. Kapéredi mu yakwa du taakwa yadan kapéredi mu kulaknyénydo guné derét wagunéran, 'Got yagunén kapéredi mu yatnyéputiké dé yo. Yatnyéputite wani muké tépa sanévéknwumarék yaké dé yo.' Waga wagunéran Got waga yaké dé yo. Kapéredi mu yakwa du taakwa yadan kapéredi mu kulaknyénymarék yado guné derét wagunéran, 'Got yagunén kapéredi mu yatnyéputimarék yaké dé yo.' Waga wagunéran Got yadan kapéredi mu yatnyéputimarék yaké dé yo." Naate watakne dé Jisas yék.

Tomas dé Jisasnyét vék

24 *Jisas naanéké yaadén tulé déku du nak kaapuk radén. Déku yé Tomas. Déku nak yé Didimas.
25 Naané dérét wekna véte naané wak, "Naana Némaan Ban Jisas kiyae tépa nébéle raapdéka naanébu vék." Naate wanaka dé Tomas wak, "Wuné déku taababa raaménét viyaadanba véte, wuna tabasék waba kusolate, déku malapaba viyaadanba wawo wuna tabasék kusolawuru mukatik, guna kudi miték véknwuru. Bulaa guna kudi véknwumarék yaké wuné yo." Naate dé wak.
26 Nyaa nak taaba sékét nak taababa kayék kupuk re naané Jisasna du tépa gaba rak. Tomas wawo naané wale dé rak. Akwi gwéspété miték tépétakne ranaka Jisas yae dé naana nyédéba ték. Téte dé wak, "Guna mawulé miték téké dé yo. Guné wup yamarék."
27 Watakne dé Tomasnyét wak, "Ména tabasék kéba mé kusolate méné wuna taabat véké yo. Ména tabasék kure yae méné wuna malapaba kusolaké yo. Méné deku kudi kaapuk miték véknwuménén. Bulaa méné waké méné yo, 'Jisas kiyae dé tépa nébéle raapmék. Wan adél.' Waga wate wunéké mé miték sanévéknwu."
28 Naate wadéka dé Tomas Jisaské miték sanévéknwute dé wak, "Méné wuna Némaan Ban Got méné."

---

* **20:17:** Yi 2:11-12 * **20:20:** Jo 16:22, 19:34; 1 Jo 1:1-3 * **20:21:** Jo 17:18 * **20:24:** Jo 11:16, 14:5

29 *Naate wadéka dé Jisas wak, “Méné wunat véte méné wunéké miték sanévéknwu. Wunat vémarék yate wunéké miték sanévéknwukwa du taakwa yéknwun mawulé yate miték raké de yo.” Naate dé Jisas Tomasnyét wak.

Guné Jisaské miték sanévéknwugunuké dé Jon kéni kudi kavik

30 *Jisas déknyényba vémarék yanan wupmalemu apa jébaa laswawo naana ménība téte dé yak. Yadén jébaa kéni nyégaba kaapuk akwi kaviwurén.

31 *Kén kaviwurén kudi véte Jisaské miték sanévéknwugunuké wuné kavik. Guné waké guné yo, “Dé wan naanat kutkalé yaduké Got wadén ban Krais. Dé wan Gotna nyaan. Wan adél.” Guné waga wate déké miték sanévéknwute kwayédéran kulé mawulé kérae apuba apuba miték rasaakugunuké wuné kavik.

21

Jisasna du las de dérét vék

1 Kukba naané Jisasna du Taibirias waanakwa kwawu tépétba ténaka dé Jisas naanéké tépa yaak.

2 Saimon Pita, Tomas, déku nak yé Didimas, Kenaba yaan du Nataniel, Sebedina nyaan vétik ané Jems wale, Jisasna du vétik las wawo waga naané wani kwawu maaléba ték. Natanielna gayé Galiliba dé tu.

3 Saimon Pita dé naanat wak, “Wuné gukwami wuréké wuné yu.” Naate wadéka naané dérét wak, “Naané wawo méné wale yéké naané yo.” Naate watakne akwi ye naané botba nak waarék. Waare botba ye wani gaan akwi naané jébaa yate gukwami las kaapuk wurénan.

4 Nyaa yaalaké yadéka Jisas yae dé kwawu maaléba ték. Tédéka naané déku du botba wekna rate dérét véte naané dérét kaapuk kutdéngnan.

5 *Yanaka dé naanat waate dé wak, “Gunawa, gukwami las guné wurék?” Naate waatadéka naané wak, “Kaapuk.”

6 *Waga wanaka dé wak, “Guné guna yéknwun tuwa saknwuba laaké yatjade wani gukwami las wuréké guné yo.” Waga wadéka naané laaké yatjadanaka de wupmalemu gukwami laakéba gwaadédaka naané tébére kure yaalaké yapatik.

7 Yate wuné Saimon Pitat wak, “Wan naana Némaan Ban dé.” Wawuréka véknwutakne Pita jébaa yaké putidén baapmu wut tépa kusade dé gwat dawulik.

8 Maalé guba naané ték. Séknaaba kaapuk ténan (100 mita pulak). Dé yédéka naané botba yéte laaké gukwami wale tébére kure yék.

9 Naané ye nébu saabe naané vék yaa nak rate yaandéka. Gukwami, béret waga dé wani yaaba yaanék.

10 Yaandéka dé Jisas naanat wak, “Bulaa wurégunén gukwami las mé kérae kure yaa.”

11 Naate wadéka Saimon Pita botba waare dé laaké nak tabéba kérae kure dawuliye dé nébat tébére kure yaak. Wupmalemu (153) apakélé gukwami de laakéba kwaak. Kwaadaka laaké kaapuk périknén.

12 Yadéka dé Jisas naanat wak, “Guné yae guné kaké yo.” Naate wadéka du nak kaapuk kéga waatadén, “Méné kiyadé?” Waga kaapuk waatadén. Naané kutdéngék. Wan naana Némaan Ban.

13 Jisas yae dé béret gukwami wawo kérae dé naanéké tiyaak.

14 *Jisas kiyae nébéle raapme apu vétik déknyényba yae dé naané déku duna ménība ték. Wani tulé dé tépa naanéké yaak.

---

* **20:29:** 1 Pi 1:8 * **20:30:** Jo 21:25 * **20:31:** Jo 3:15; 1 Jo 5:13 * **21:5:** Lu 24:41 * **21:6:** Lu 5:4-7 * **21:14:** Jo 20:19, 26

Jisas aja kudi dé wakwek Pita Jisasna du taakwaké védéranké

15 *Béret gukwami katakne dé Jisas Saimon Pitat wak, “Jonna nyaan Saimon, mé véknwu. Kéba tékwa du de wunéké mawulat kapére yo. Derét talakne méné wunéké méné mawulat kapére yo, kapu kaapuk?” Naate waatadéka dé Pita wak, “Ao. Némaan Ban, méné kutdéngék. Wuné ménéké wuné mawulat kapére yo.” Naate wadéka dé Jisas wak, “Méné wuna sipsip nyaanké kadému kwayéké méné yo.” Naate wate dé aja kudi wakwek, Pita Jisasna kudi Jisasna du taakwat wakweduké.

16 *Waga watakne dé tépa wak, “Jonna nyaan Saimon, wunéké méné mawulat kapére yo, kapu kaapuk?” Naate wadéka dé wak, “Ao. Némaan Ban, méné kutdéngék. Wuné ménéké wuné mawulat kapére yo.” Naate wadéka dé Jisas wak, “Méné wuna sipsipké miték téte véké méné yo.”

17 Naate watakne dé tépa wak, “Jonna nyaan Saimon, méné wunéké méné mawulat kapére yo, kapu kaapuk?” Waga wadéka dé mawulé léknék, Jisas apu kupuk dérét waatadén bege. Mawulé lékte dé Jisasnyét wak, “Némaan Ban, méné akwi duna mawulé méné kutdéngék. Yate méné wawo méné kutdéngék. Wuné ménéké wuné mawulat kapére yo.” Naate wadéka dé Jisas wak, “Méné wuna sipsipké kadému kwayéké méné yo.

18 *Mé véknwu. Déknyényba méné nébikara du téte méné baapmu wut gitakne méné mawulé yaménén pulak yeyé yeyak. Kukba méné gwalepa yate ména taaba kusawuréménu nak du ménat giké de yo. Gitakne yémuké kélik yaménékwa taalat ménat kure yéké de yo. Adél wuné ménat wakweyo.”

19 Naate wate de Pitat viyaapérekdaranké dé kudi wakwek. Pitat viyaapérekdo dé kiyae Gotna yéba kevérékgé dé yo. Waga yadéranké dé Jisas wani kudi wakwek. Waga watakne dé Pitat tépa wak, “Méné wuna jébaa yaké méné yo.” Naate dé Jisas wak.

Jisas mawulat kapére yadékwa dut dé kudi wakwek

20 *Jisas waga wadéka Pita walaakwe dé vék wuné bétku kukba yaawuréka. Déknyényba Jisas wale rate kadému kate wuné dérét waatak, “Némaan Ban, kiyadé ménat ména maamaké kwayéké yo?” Naate wuné wak déknyényba.

21 Pita wunat véte dé Jisasnyét wak, “Némaan Ban, wani du yaga pulak yaké dé yo?”

22 Naate waatadéka dé Jisas wak, “Dé raduké mawulé yate wawuréran dé gwaamale yaawuréran tuléké raségéké dé yo. Wan déku jébaa. Méné wani muké sanévéknwumarék yaké méné yo. Méné wuna jébaa yaké méné yo.”

23 Dé waga wadéka de déku jébaaba yaalan du las de wunéké wak, “Wani du kiyaamarék yaké dé yo.” Waga de wak. Wadaka wuné kiyaamarék yawuréranké Jisas kaapuk Pitat wakwedén. Kéga male dé wak, “Dé raduké mawulé yate wawuréran dé gwaamale yaawuréran tuléké raségéké dé yo. Wan déku jébaa. Méné wani muké sanévéknwumarék yaké méné yo.” Naate dé Jisas wunéké wak.

24 *Wuné Jisas yan jébaaké wunébu kudi wakwek. Wuné kéni nyéga kavin du wuné. Wuné kéni nyégaba adél kudi wunébu kavik. Naané kutdéngék. Wani kudi wan adél kudi.

25 *Jisas yan nak jébaa wawo dé ro. Yadén jébaaké akwi kaapuk kaviwurén. Du las yadén jébaaké akwi kavido mukatik, kavidaran nyéga kéni képmaaba sékérékne radu akwi nyégaké taalé las témarék yadu. Waga wuné sanévéknwu.

---

* **21:15:** Mt 26:33 * **21:16:** 1 Pi 5:2 * **21:18:** 2 Pi 1:14; Jo 13:36 * **21:20:** Jo 13:23-25 * **21:24:** Jo 19:35
* **21:25:** Jo 20:30

Jisasna kudi kure yén du Aposel yadan jébaa

Jisas dé wak, "Wawuru Gotna Yaamabi yaaké dé yo."

1 *Méné Tiopilas, kéni nyéga wuné ménéké kaviyu. Déknyényba nak nyégaba Jisas
yan akwi jébaa Jisas wakwen akwi kudiké wuné kavik.
2 *Déknyényba Jisas déku duwat dé wak, déku kudi kure yédoké. Kukba wadéka dé
Gotna Yaamabi apa yate dé wani duwat wakwek, Jisasna jébaa yadoké. Wakwedéka
kukba Got wadéka dé Jisas waarék Gotna gayét. Wani muké wunébu kavik.
3 *Déknyényba Jisas kaagél kure dé kiyaak. Kiyae kukba nébéle raapme dé déku duké
yék. Wupmalemu (40) nyaa dé nak apu nak apu dé deké yék. Ye de wale rate kés pulak
nak pulak apa jébaa yadéka védaka kudi wakwedéka véknwute de wak, "Kiyae nébéle
raapme dé ro. Wan adél." Naate wadaka dé derét kudi wakwek, Got némaan ban rate
du taakwaké védéranké.
4 *Wakwetakne de wale rate dé tépa derét wak, "Guné Jerusalem kulaknyénymarék
yaké guné yo. Guné waba rate guné wuna yaapana Yaamabiké raségéké guné yo.
Déknyényba wuna yaapa dé wak, déku Yaamabi kwayédéranké. Wuné wawo gunat
wunébu wakwek, déku Yaamabi kwayédéranké. Guné raségéké guné yo.
5 *Déknyényba gu yaakutaknan du Jon dé derét Gotna yéba gu yaakutaknak. Nyaa
vétik kupuk re Got déku Yaamabi gunéké kwayéké dé yo. Kwayédu déku Yaamabi guna
mawuléba wulae téké dé yo." Naate dé Jisas wak.
6 Jisasna du dé wale kudi bulte de dérét wak, "Némaan Ban, méné waménu naané
Isrelna du tépa gege gayéna duké némaan du raké naané yo, naana képmawaara Devit
déknyényba radén pulak. Bulaa waga waké méné yo, kapu kaapuk?"
7 *Naate waatadaka dé Jisas wak, "Kaapuk. Wuna yaapa Got kapmu waké dé yo,
némaan du ragunéranké. Wan déku jébaa. Guné wadéran tuléké kutdéngmarék yaké
guné yo. Waga dé Got wak. Wani tuléké sanévéknwumarék yaké guné yo.
8 *Kéga mé sanévéknwu. Gotna Yaamabi guna mawuléba wulae tédu Got gunéké
apa kwayédu guné apa yate wunéké kudi wakweké guné yo. Jerusalemba rakwa du
taakwa, Judiana akwi képmaaba rakwa du taakwa, Sameriana képmaaba rakwa du
taakwa, akwi képmaaba rakwa du taakwat kudi wakweké guné yo wunéké." Naate dé
Jisas wak.

Got wadéka dé Jisas Gotna gayét waarék

9 Jisas waga watakne Got wadéka dé waarék Gotna gayét.
10 Waarédéka védaka buwi kuttépédéka de dérét kaapuk védan. Yadaka yédéka
de kwaasawuré véte sékaldaka bét du vétik waama baapmu wut kusadatakne Gotna
gayéba giyae bét de wale ték.
11 *Téte bét wak, "Guno, Galilina du, waba téte nyérét kwaasawuré vémarék
yaké guné yo. Got wadéka dé Jisas gunat kulaknyénytakne dé Gotna gayét waarék.
Waarédéka guné vék. Végunén yaabuba male Jisas gwaamale giyaaké dé yo." Naate
bét wak.

Jisasna du de wak nak du Judasna waagu tawuduké

12 Wani du waga wabétka de Jisasna du Oliv nébu kulaknyénytakne de walkamu ye
de Jerusalemét gwaamale wulaak.

---

* **1:1:** Lu 1:1-4 * **1:2:** Lu 24:49-51 * **1:3:** Lu 24:36-45 * **1:4:** Lu 24:49; Jo 14:16-17 * **1:5:** Mt 3:11 * **1:7:** Mk 13:32 * **1:8:** Mt 28:19; Ap 2:32, 5:32; Ep 3:16 * **1:11:** Lu 21:27; Re 1:7

13 Wulae de radakwa ga nak tabét waarék. Pita, Jon, Jems, Andru, Pilip, Tomas,
Batolomyu, Matyu, Alpiasna nyaan Jems, nak Jemsna nyaan Judas, Saimon, waga de
waare rak. Wani du Saimon nak képmaana du déku gayéna duké némaan du ramuké
dé kélik yak.
14 Wani du akwi de taakwa las wale, Jisasna néwaa Maria déku wayéknaje wale, waga
de wupmalemu apu jawute Got wale kudi bulék.
15-16 *Nyaa vétik kupuk yédéka Jisasna jébaaba yaalan wupmalemu (120 pulak)
du taakwa nakurak gaba jawudaka dé Pita téte wak, “Wuna némaadugu wayéknaje
nyangegu pulak rakwa du taakwa, déknyényba Gotna Yaamabi wadéka dé Devit
Judaské kudi kavik Gotna nyégaba. Wani kudi adél yaduké Judas dé Jisasnyét kulékiye
kure yéran duwat wakwatnyék.
17 Wani kudi adél dé yak, Judas wakwatnyédén jébaaké. Déknyényba Jisas wadéka dé
wani du Judas naané wale yeyé yeyate dé jébaa yak.” Naate dé Pita wak.
18 *Judas kapéredi mu yate Jisasnyét maamaké kwayétakne dé yéwaa las nyégélék.
Nyégéltakne dé képmaa kéraak. Kérae waba dé akérék. Akérédéka déku biyaa budéka
déku yaalé akwi yaaladéka dé kiyaak.
19 Kiyaadéka de Jerusalemba rakwa akwi du taakwa de wani kudi véknwuk. Deku
kudiba wani képmaaké de wo, “Akeldama.” Naana kudi kéga, “Wény képmaa.”
20 *Pita Judaské sanévéknwute dé Jisasna jébaaba yaalan du taakwat wak,
“Déknyényba naana képmawaara Devit dé gwaaré las, deké naané wo, ‘Sam,’ Gotna
nyégaba kavite kéni kudi dé kavik:
Akwi du taakwa déku gayé kulaknyénytakne yéké de yo.
Wani gayéba ramarék yaké de yo.
Waga dé kavik. Kudi nak wawo dé kéga kavik:
Nak du déku waagu tawute déku jébaa yaké dé yo.
Waga dé kavik Judaské.
21-22 “Bulaa wano Jisasna jébaa vén du nak naané wale yeyé yeyate dé wawo du
taakwat waké dé yo, ‘Némaan Ban Jisas kiyae dé tépa nébéle raapmék. Waga wuné vék.’
Naate waké dé yo. Déknyényba gu yaakutaknan du Jon dé du taakwat yéknwun kudi
wakwek. Wakwedén tulé du las de naané wale de yeyé yeyak. Yeyé yeyate de naané
wale naana Némaan Ban Jisas wale jébaa yak. Yanaka Got wadéka Jisas Gotna gayét
waarédéka de naané wale ték. Wani duké sanévéknwuké naané yo. Sanévéknwute wani
dut nak wano dé naané wale yeyé yeyaké dé yo.”
23 Naate wadéka de du vétikna yé wak, Josep, déku nak yé Basabas, déku nak yé Jastas,
bét Mataias.
24 *Watakne de Jisasnyét kéga waatak, “Naana Némaan Ban, méné akwi duna
mawulé méné kutdéngék. Waga kutdéngte bulaa méné wani du vétit véte waménén
duké naanat wakwatnyéké méné yo.
25 Wakwatnyéménu wani du ména kudi wakwete ména jébaa yaké dé yo. Yate dé
Judasna waagu tawuké dé yo. Judas wani jébaa kulaknyénytakne kiyae déku kapéredi
taalat débu yék.”
26 Naate waatatakne de matuba bétku yé kavik. Kavitakne matu takne Mataiasna yé
kavidan matu de taale vék. Vétakne de Mataiasna yé wak. Wadaka dé Mataias Jisasna
kudi kure yékwa du taaba vétik sékérék maanba kayék nak wani du wale yeyé yeyate
dé Jisasna jébaa yak.

2

Gotna Yaamabi deku mawuléba dé wulaak

* **1:15-16:** Sam 41:9 * **1:18:** Mt 27:3-10; Lu 22:22 * **1:20:** Sam 69:25, 109:8 * **1:24:** Jo 2:25

1 Pasova waadakwa apakélé yaa sérakdaka wupmalemu (50) nyaa yédéka de Judana
du taakwa apakélé yaa nak wawo de séraknék. Wani apakélé yaa sérakdan nyaaké de
wak Pentikos. Wani nyaa Jisasna du de nakurak gaba de rak.
2 Rate de véknwuk kudi las Gotna gayéba bari giyaadéka. Wani kudi wimut némaanba
kutdéka wu waakwa pulak. Wani kudi radan gat wulaadéka de waba ran du akwi de
véknwuk.
3 *Véknwute de vék yaa nébi pulak mu yeyé yeyate akwi duna maaknaba nak nak
kwaadéka.
4 *Védaka dé Gotna Yaamabi deku mawuléba wulae téte deké apa kwayédéka de nak
gena kés kudi nak kudi bulék.
5 Déknyényba wupmalemu Judana du de gege gayéba yaak. Yae de Jerusalemba rak.
Wani du wan Gorét waatakwa du.
6 Wani kudi véknwutakne de wupmalemu du las wawo waga de Jisasna du ténba
jawe ték. Téte nak nak de véknwuk Jisasna du nak nak deku gayéna kés kudi nak kudi
buldaka.
7 Véknwute kwagénte de sanévéknwu wanévéknwuk. Sanévéknwu wanévéknwute de
wak, “Aki. Wani kés kudi nak kudi bulkwa du de Galilina képmaaba de yaak.
8 Yae de naana kudi kaapuk véknwudakwa. Yaga pulak ye de naana gayéna kudi
bulu? Buldaka naané nak nak naana gayéna kudi véknwu.
9-10 Naané wupmalemu képmaaba naané yaak. Patia, Midia, Ilam, Mesopotemia,
Judia, Kapadosia, Pontas, Esia, Prisia, Pampilia, Isip, Libiana taalé Sairini tékwaba,
wani képmaaba naané yaak. Naané las Romba naané yaak.
11 *Las naané Judana du. Las naané nak gena du naané Judana apa kudi véknwu.
Las naané Kritna képmaaba naané yaak. Las naané Arebiana képmaaba naané yaak.
Naané akwi naana gayéna kudi naané véknwu. De naana gayéna kudi bulte Got yan
apa jébaaké wakwedaka naané véknwu. Yaga pulak ye de naana kudi bulu?”
12 Naate wate de kwagénék. Kwagénte sanévéknwu wanévéknwute de deku kapmu
bulte de wakéreyék, “Aki. Wani mu yaga pulak?”
13 Naate wadaka de las Jisasna duwat wasélékte de wak, “Wupmalemu kulé wain gu
katakne de waagété yo.” Naate de wak.

Pita dé kudi wakwek

14 Wadaka dé Pita Jisasna nak du taaba vétik sékérék maanba kayék nakurak de
wale téte dé akwi du taakwat némaanba waate dé wak “Gunawa, Judana du taakwa,
Jerusalemba rakwa du taakwa, waan mé kwekére véknwu wuna kudi. Véknwute guné
kés kudi nak kudi bulnakwaké kutdéngké guné yo.
15 Guna mawulé sépélak dé yak. Bulaa ganba male. Naané Judana du wain gu ganba
kaapuk kanakwa. Waga guné kutdéngék. Wani du waagété gu kaapuk kadan. De
waagété kaapuk yadan.
16 *Déknyényba Gotna kudi wakwen du Joel dé wani kulé jébaaké Gotna nyégaba kéga
dé kavik:

> 17 Got dé wak, ‘Kukba yaaran tulé wuné wuna Yaamabi kwayéké wuné yo, akwi
> du taakwaké.
> Kwayéwuru wuna Yaamabi deku mawuléba wulae tédu guna du baadi, taakwa
> baadi, wuna kudi véknwute, wuna yéba kudi wakweké de yo.
> Wuna Yaamabi deku mawuléba wulae tédu, de guna gwalepa yégan yado, guna
> nébikara du yégan pulak yaké de yo.
> 18 Wani tulé wuné wuna Yaamabi kwayéké wuné yo, wuna jébaa yakwa du
> taakwaké.

* **2:3:** Mt 3:11; Jo 3:8 * **2:4:** Jo 14:17; Ap 4:31, 10:44-46 * **2:11:** Re 7:9 * **2:16:** Joe 2:28-32

Wuna Yaamabi kwayéwuru deku mawuléba wulae tédu de wuna yéba kudi
wakweké de yo.
19 Nak pulak mu yaké wuné yo nyét képmaaba.
Yawuru du taakwa véte kwagénké de yo.
Wény, yaa, apakélé yaatnyé yaaladu véké de yo.
20 Wawuru nyaa vémarék yadu, gaan tédu, lé baapmu gwaavé wény pulak kwaaké
lé yo.
Kwaalu kukba Némaan Ban kudi wakweké dé yo, akwi du taakwa yadan jébaaké.
Wakwedéran nyaa akwi du taakwa véte kutdéngké de yo, Némaan Banna jébaaké.
21 *Wani nyaa Némaan Banét waataran akwi du taakwat dé Setenna taababa
kéraadu, de miték rasaakuké de yo.'
Naate dé Got déknyényba wak.
Wadéka waga Joel déku kudi dé kavik, wani kulé jébaaké."
22 *Wani kudi watakne dé Pita tépa wak, "Isrelna du, guné mé véknwu kéni kudi.
Nasaret ban Jisaské wakweké wunék. Got wadéka dé Jisas kés pulak nak pulak apa
jébaa, déknyényba vémarék yagunén apa jébaa wawo dé yak kéba. Yadéka guné kéba
rate wani jébaa vétakne guné kutdéngte guné wak, 'Dé Gotna du.'
23 *Déknyényba Got guna mawulé kutdéngte dé wak, 'De Jisasnyét kwayéké de
yo gunéké.' Naate wadéka Jisasnyét gunéké kwayédaka guné wagunéka de dérét
viyaapéreknék. Guné wagunéka kapéredi mu yakwa du dérét miba viyaapata
taknadaka dé kiyaak.
24 Kiyaadéka Got wadéka kiyaan duna kaagél kutbutitakne dé nébéle raapmék. Dé
apa yate kiyaan dut rémdakwa taaléba kaapuk kwaasaakudén.
25 *Déknyényba naana képmawaara Devit dé Jisaské kéga kavik Gotna nyégaba:
Wuné vék Némaan Ban wuné wale apuba apuba tédéka.
Dé wuna yéknwun tuwa taababa téte dé wunéké apa tiyao.
Tiyaadéka wuné wup yamarék yate miték wuné ro.
26 Rawuréranké, wuna mawulé yéknwun yadéka, dusék yate, miték rate, wuné
yéknwun kudi bulu.
Wuné kiyaaké yate wup yamarék yaké wuné yo, Gotké miték sanévéknwute miték
rawurékwa bege.
27 Méné Got, méné waménu wuna wuraanyan gaabana gayéba ramarék yaké dé
yo.
Méné waménu ména yéknwun duna gaaba ségwi biyaapmarék yaké dé yo.
28 Méné ména yéknwun kudi wunat ménébu wakwek.
Wani kudi véknwute kulé mawulé kérae miték rasaakuké wuné yo.
Méné wuné wale téménu wuna mawulé yéknwun yadu dusék yate miték raké wuné
yo.
Waga dé Devit déknyényba kavik."
29 *Wani kudi watakne dé Pita tépa wak, "Wuna du taakwa, guné mé véknwu.
Wakwewuru guné miték kutdéngké guné yo wani kudi. Naana képmawaara Devit débu
kiyaasaakuk. Kiyaasaakudéka de dérét rémék. Dérét rémdan waagu kéni gayé tékwaba
bulaa dé tu.
30 *Devit wani kudi kavite déké kapmu kaapuk kavidén. Wani kudi kavite nak duké
dé kavik. Gotna kudi wakwete dé kukba yaaran muké kavik. Déknyényba Got dé dérét
wak, 'Ména képmawaara nak ména waagu tawe dé némaan ban raké dé yo. Adél wuné
ménat wo.' Naate Got wadéka dé Devit véknwuk.
31 *Véknwute Got yaran jébaaké kutdéngte dé wak, 'Got wadu dé gaabana gayéba

* **2:21:** Ro 10:13 * **2:22:** Jo 3:2 * **2:23:** Ap 4:27-28 * **2:25:** Sam 16:8-11 * **2:29:** Ap 13:36 * **2:30:** Sam 132:11 * **2:31:** Sam 16:10

ramarék yaké dé yo. Déku gaaba ségwi biyaapmarék yaké dé yo.' Naate wate Devit Got wadén ban Krais kiyae nébéle raapdéranké dé kavik. Guné wani kudiké sanévéknwute bulaa kéni kudi mé véknwu.
32 *Got wadéka dé Jisas kiyae nébéle raapmék. Nébéle raapdéka naané Jisasna du naanébu vék. Vétakne gunat wuné wakweyo.
33 Got wadéka dé Jisas Gotna gayét waare némaan ban dé ro. Déknyényba déku yaapa Got dé Jisasnyét wak, 'Wuna Yaamabi kwayéké wuné yo.' Naate watakne déku Yaamabi kwayédéka naana mawuléba wulae tédéka, guné véte guné véknwuk kés kudi nak kudi bulnaka.
34-35 *Déknyényba Devit kéga dé kavik Gotna nyégaba:

Némaan Ban Got wuna Némaan Banét dé wak, 'Méné némaan ban rate wuna yéknwun tuwa taababa raké méné yo.
Raménu wuné wawuru ména maama ména taababa raké de yo.
Rado méné némaan ban rate deké véké méné yo.'

Naate Got wadéka waga dé Devit kavik. Devit wani kudi déké kaapuk kavidén. Wani kudi Jisaské dé kavik. Jisas kapmu dé Gotna gayét waarék. Devit dé Gotna gayét kaapuk waarédén.
36 "Guné, Isrelna du taakwa, mé véknwu. Véknwute miték kutdéngké guné yo. Wani du Jisaské wuné wakweyo. Jisasnyét guné miba viyaapata taknagunéka dé kiyaak. Kiyaadéka Got wadéka dé Jisas Némaan Ban ro. Wan Got wadén ban Krais." Naate dé Pita wak.

Wupmalemu du taakwa Jisaské miték sanévéknwudaka de Jisasna yéba derét gu yaakutaknak

37 *Wadéka de du taakwa wani kudi véknwutakne mawulé lékte wup yate de Pita Jisasna kudi wakwekwa nak duwat wawo de waatak, "Guno, naana du, samu yaké naané yo?"
38 Naate waatadaka dé Pita wak, "Guné nak nak guna kapéredi mawulé kulaknyénytakne yéknwun mawulé yagunu naané Jisas Kraisna yéba gunat gu yaakutaknaké naané yo. Guné waga yagunu Got guna kapéredi mawulé yatnyéputitakne déku Yaamabi kwayéké dé yo gunéké. Kwayédu déku Yaamabi guna mawuléba wulae téké dé yo.
39 *Déknyényba Got dé wak, 'Wuné gunat, guna képmawaarat wawo kutkalé yaké wuné yo. Adél wuné wo.' Naate watakne dé séknaaba rakwa du taakwaké wawo déku Yaamabi kwayéké dé mawulé yo. Naana Némaan Ban Got wupmalemu du taakwat waké dé yo, 'Mé yaa wunéké.' Naate wate wani du taakwaké akwi déku Yaamabi kwayéké dé mawulé yo."
40 Wani kudi watakne dé Pita tépa kudi las wakwete dé wak, "Kéba rakwa du taakwa wupmalemu kapéredi mu yadanké Got wani mu derét yakatadu de kaagél kutké de yo. Guné guna kapéredi mawulé mé kulaknyény. Kulaknyénytakne yéknwun mawulé yate de wale wani kaagél kutmarék yaké guné yo."
41 *Naate Pita wadéka de wupmalemu (3,000) du béré taakwa béré déku kudi véknwuk. Véknwute de Jisaské miték sanévéknwuk. Sanévéknwute mawulé yadaka de derét déku yéba gu yaakutaknak.
42 De rate de Jisasna du wakwen kudi las wawo de véknwuk. Jisasna du wale de nakurak mawulé yate de miték rak. Wupmalemu apu de akwi Got wale kudi bulék. Wupmalemu apu de rate Jisas deké kiyaanké sanévéknwute de akwi de kadému kak.

Jisaské miték sanévéknwukwa du taakwa de kéga rak

* **2:32:** Ap 1:4, 8, 7:55-56; 1 Pi 3:22 * **2:34-35:** Sam 110:1 * **2:37:** Ap 16:32-33 * **2:39:** Ep 2:12-13, 17 * **2:41:** Ap 4:4, 5:14

43 *Got wadéka de Jisasna kudi kure yékwa du de kés pulak nak pulak apa jébaa, déknyényba vémarék yadan apa jébaa de yak. Yadaka de akwi du taakwa véte kwagénte de wup yak. Yate de wak, “Aki. Wan kulé jébaa de yo. Déknyényba vémarék yanan jébaa.” Naate de wak.

44 *Jisaské miték sanévéknwukwa du taakwa nakurak mawulé yate de akwi de miték rak. Rate de deku gwalmu kure yae de wak, “Wan Jisaské miték sanévéknwukwa akwi du taakwana gwalmu. Kén naana gwalmu male kaapuk.”

45 Naate watakne de las deku gwalmu, deku gwalmu kwayétakne, yéwaa nyégéle de wani yéwaa munikwek, képmaa yamarék yate Jisaské miték sanévéknwukwa du taakwaké.

46 *Akwi nyaa Gotna kudi buldakwa némaa gat wulae nakurak mawulé yate de Got wale kudi bulék. Bultakne nak apu de nak duna gat wulaak. Nak apu de nak duna gat wulaak. Waga yate de akwi du taakwa wale waba kadému kak. Katakne yéknwun mawulé yate dusék takwasék yate de deké gwalmu munikwek.

47 Waga yate Gotna yéba de kevéréknék. Kevérékdaka de wupmalemu du béré taakwa béré de wak, “Wan yéknwun du taakwa. Miték male de ro.”

Akwi nyaa Némaan Ban dé du taakwat las wawo dé wak, déku kudi véknwudoké. Wadéka déku kudi véknwute de wawo Jisaské miték sanévéknwuk. Sanévéknwute de Jisasna du taakwa wale de rak.

3

Maan kapére yan du dé nak yéknwun yak

1-2 *Maan kapére yan du dé nak rak. Kaapuk yeyé yeyadén. Déku néwaa kéraaléka dé waga yak. Yadéka de akwi nyaa dérét kérae kure yék, Gotna kudi buldakwa némaa gana gwéspétat nak. Wani gwéspéténa yé, “Yéknwun.” Kérae kure yédaka dé wani gwéspétéba rate dé Gotna kudi buldakwa gat wulaakwa du taakwat yéwaaké yaawik. Nak apu garabu yadéka de du taakwa Gotna kudi buldakwa gat waarék, Got wale kudi bulké akwi garabu yadan pulak. Waarédaka bét Pita bét Jon wawo bét waarék.

3 Waare wulaaké yabétka de wani maan kapére yan dut kérae kure yédaka dé bérét vék. Véte dé yéwaa kwayébéruké nae dé yaawik.

4 Yaawidéka bét dérét vésék naate dé Pita wak, “Anat mé vé.”

5 Naate wadéka dé bérét vésék naak. Vésék naate déku mawuléba dé wak, “Sal yéwaa las tiyaaké bét yo?”

6 *Waga wadéka dé Pita dérét wak, “Wuné yéwaa kaapuk. Kure téwurékwa mu las kwayéké wuné yo méné. Nasaret ban Jisas Krais apa tiyaadéka déku yéba wuné wo: Méné raapme yeyé yeyaké méné yo.”

7 Naate watakne dé déku yéknwun tuwa taababa kutdéka dé raapmék. Raapdéka déku maan sébiyamuk wawo bari apa yadéka dé késékgére yeyé yeyak.

8 Yeyé yeyate dé bét wale Gotna kudi buldakwa némaa gat wulaak. Wulaate dé dusék yate késékgéreyéte Gotna yéba dé kevéréknék.

9-10 Waga yadéka de akwi du taakwa vék. Véte de dérét kutdéngék. Wan yéwaaké yaawite Gotna kudi buldakwa némaa gat wulaadakwa gwéspétéba ran du. Yéknwun yadéka véte de kwagénék. Kwagénte sanévéknwu wanévéknwute de wak, “Aki. Wan maan kapére yan du bulaa yéknwun dé yo.” Naate de wak.

Pita kudi dé wakwek Gotna kudi buldakwa némaa gaba

* **2:43:** Ap 5:11-12 * **2:44:** Ap 4:32-35 * **2:46:** Lu 24:53 * **3:1-2:** Ap 14:8 * **3:6:** Ap 3:16, 16:18

11 Pita bét Jon dérét kulaknyénytakne yémuké dé maan kapére yan du kélik yak. Kélik
yate dé bérét kulékik. Kulékidéka akwi du taakwa kudi véknwute kwagénte de tédanét
de pétépété yék. Ye de wale de jawe ték malégaba. Wani maaléna yé Solomonna maalé.
12 Jawe tédaka dé Pita derét véte dé wak, “Guno, Isrelna du, samuké guné wani mat
véte guné kwagénu? Samuké guné anat waga vu? Waga yamarék yaké guné yo. Ané
Gorét waatakwa yéknwun du rate ané kapmu apa yatéka dé wani maan kapére yan du
yéknwun yak, kapu yaga pulak? Guné waga sanévéknwuguné ka guna mawulé sépélak
dé yo. Wan ana jébaa kaapuk.
13 *Ebrayamna némaan ban, Aisakna némaan ban, Jekopna némaan ban, naana akwi
képmawaarana némaan ban Got dé wadéka déku jébaa yakwa du Jisas dé némaan ban
ro. Guné Jisasnyét guné kwayék, guna némaan duké. Kwayégunéka de Jisasnyét
kapéredi mu yamuké dé némaan du Pailat kélik yak. Jisas miték yéduké dé Pailat
mawulé yak. Mawulé yadéka guné Pailat ranba téte guné Jisaské guné kuk kwayék.
14 Jisas kapéredi mu kaapuk yadén. Yéknwun mu yakwa du dé Gotna kudi apuba
apuba véknwuk. Guné déké kuk kwayéte guné Pailarét wak, ‘Méné waménu dé Jisas
miték yémarék yaké dé yo. Nak duwat viyaan ban miték yéké dé yo.’
15 *Naate watakne guné du taakwa miték rasakudoké kulé mawulé kwayékwa dut
guné viyaagunéka dé kiyaak. Kiyaadéka Got wadéka dé Jisas nébéle raapmék. Nébéle
raapdéka anébu vék.
16 Jisas kapmu apa yadéka dé wani maan kapére yan du yéknwun yak. Wan Jisasna
apa. Wan ana apa kaapuk. Ané Jisaské miték sanévéknwutéka dé déku apa tiyaadéka
ané déku yéba watéka dé wani du yéknwun yak. Yéknwun yadéka guné téte véte guné
kutdéngék. Ané Jisaské miték sanévéknwutéka Jisas kapmu dé wani jébaa yak.
17 *“Wuna du, guné mé véknwu. Guné guna némaan du wale guné Jisasnyét gunébu
viyaak. Guné Jisaské miték kutdéngkaapuk yate guné dérét viyaagunéka dé kiyaak.
Waga wuné kutdéngék.
18 *Déknyényba Got wadéka de déku kudi wakwen akwi du de wakwek, Got wadén
ban Krais kaagél kutdéranké. Wakwedaka Got wadén pulak dé Jisas kaagél kurék.”
19 Wani kudi watakne dé Pita wak, “Guné guna kapéredi mawulé mé ku-
laknyénytakne Gotna kudi véknwugunu Got guna kapéredi mawulé yatnyéputiké dé yo.
Yatnyéputitakne dé Némaan Ban Got gunéké apa kwayéte guné wale tédu guna mawulé
miték téké dé yo.
20 Tédu Got wadu Jisas Krais tépa yaaké dé yo. Déknyényba Got dé Jisasnyét wak, tépa
yae gunat kutkalé yaduké.
21 Bulaa Jisas Gotna gayéba dé ro. Déknyényba Got akwi mu kuttaknadéka dé akwi
mu yéknwun yak. Yadéka kukba kapéredi mu dé yaalak. Kukba Got akwi kapéredi mu
kutnébultakne wadu dé Jisas tépa yaaké dé yo. Déknyényba Got wadéka de déku kudi
wakwen du déku jébaa yate de wani kutnébuldéran muké wakwek.
22 *“Déknyényba naana képmawaara Moses dé wak, ‘Guna Némaan Ban Got wadéka
wuné yae wuné déku kudi véknwute wuné wakweyo. Got wunat wadén pulak kukba
tépa wadu guné wale rakwa du nak yae dé wawo Gotna kudi wakweké dé yo.
Wakwedu guné déku kudi véknwuké guné yo.
23 Wani duna kudi véknwumarék yakwa du de Gotna du taakwat kulaknyényké de yo.
Kulaknyénydo de derét viyaado kiyaaké de yo.’
24 Naate Moses wadéka dé Gotna yéba kudi wakwen du nak wawo Samyuel dé kéni
tulé yaaran muké dé kavik. Samyuelna kukba yae Gotna yéba kudi wakwen du de las
wawo kéni tulé yaaran muké de kavik.

* **3:13:** Lu 23:13-25 * **3:15:** Ap 2:32, 5:30 * **3:17:** Lu 23:34 * **3:18:** Lu 24:27 * **3:22:** Diu 18:15, 18-19

25 *“Déknyényba Got dé kudi wakwek, de dé wale miték radaranké. Wakwedéka de
déku kudi wakwen du wani yéknwun kudi véknwute de guna képmawaarat wakwek.
Wani yéknwun kudi gunat wawo Got dé wakweyo. Déknyényba Got guna képmawaara
Ebrayamét dé wak, ‘Wuné ména képmawaaraké sanévéknwute akwi képmaaba rakwa
du taakwat kutkalé yaké wuné yo.’
26 Naate watakne Got kukba wadéka dé déku jébaa yakwa du Jisas taale dé gunéké
yaak, gunat kutkalé yaké. Kutkalé yadu guné guna kapéredi mawulé nak nak
kulaknyényké guné yo.” Naate dé Pita wak.

4

Pita bét Jonét de raamény gat kure yék

1-2 Pita bét Jon du taakwat kéga bét wakwek, “Jisas kiyae débu nébéle raapmék.
Nébéle raapdén pulak, kiyaan du taakwa nébéle raapké de yo.” Naate wakwebétka de
Gotna gaba jébaa yakwa nyédé du, Gotna kudi buldakwa némaa gaké téségékwa duna
némaan du, Sadyusina du, waga de bétku kudiké kélik yate rékaréka yate de bétké yaak.
3 *Yae nyaa dawulidéka de bérét kulékiye de kure yék raamény gat. Kure ye de wak,
“Séré bétku kudi véknwuké naané yo, bulaa gaan yakwa bege.” Naate de wak.
4 *Taknaba bét Gotna kudi buldakwa némaa gaba téte kudi wakwebétka de wup-
malemu du taakwa véknwuk. Bétku kudi véknwutakne de Jisaské miték sanévéknwuk.
Wani tulé wupmalemu (5,000) du, wupmalemu taakwa wawo de Jisaské miték
sanévéknwuk.

Némaan dut de bérét kotimék

5 Gaan kwae ganba Judana kubu du, némaan du, apa kudiké kutdéngkwa du, waga
de Jerusalemba jawuk, kudi bulké.
6 Jawe de akwi nyédé duna némaan ban Anas wale de rak. Kaiapas, Jon, Aleksanda,
Anasna kém las wawo waga de kudi bulké jawe rak.
7 *Rate wadaka maan kapére ye yéknwun yan du yaadéka, Pita bét Jonét wawo
raamény gaba kure yaadaka de deku ménība ték. Tédaka de Pita bét Jonét waatak,
“Samu yabénék dé wani maan kapére yan du yéknwun yak? Yaga pulak béné wani apa
jébaa yak? Kiyadéna yéba wabénék dé wani du yéknwun yak?”
8 De waga waatadaka dé Gotna Yaamabi Pitana mawulébа apa ye tédéka dé Pita wak,
“Guno, naana gayéna kubu du, akwi némaan du, bulaa anat guné waato, kéni maan
kapére yan du yéknwun yadénké.
9 Anat guné waato, yéknwun jébaa yaténké.
10 *Guné mé véknwu. Gunat bulaa wuné wakweyo. Wakwewuru guné naana gayéna
du wale véknwute kutdéngké guné yo. Nasaret ban Jisas Krais apa yadéka ané déku
yéba watéka kéni maan kapére yan du dé yéknwun yak. Yéknwun ye bulaa dé kéni du
guna ménība dé tu. Guné Jisasnyét miba viyaapata taknagunéka dé kiyaak. Kiyaadéka
Got wadéka dé nébéle raapmék.
11 *Déknyényba de Jisaské Gotna nyégaba kéga kavik:
Guné, ga kaakwa du, guné yéknwun matuké sékalte guné nakurak matuké kélik
yagunéka dé bakna rak.
Radéka Got wan matut véte dé wak, ‘Wan yéknwun matu. Wani matu radu ga miték
kwaaké dé yo.’ Naate watakne wani matu kérae taknadéka dé ga miték kwaak.
12 *Waga de déknyényba kavik, Gotna nyaan Jisaské. Kavidaka bulaa gunat wuné
wakweyo déké. Dé kapmu naanat kutkalé yadu naané kulé mawulé kérae miték
rasaakuké naané yo. Jisas dé kapmu naanat waga kutkalé yaké dé yo. Nak du kaapuk.”

* **3:25:** Jen 22:18; Ga 3:8 * **4:3:** Ap 5:18 * **4:4:** Ap 2:41, 5:14 * **4:7:** Mt 10:19-20 * **4:10:** Ap 3:6 * **4:11:** 1 Pi 2:7 * **4:12:** Jo 14:6

13 Pita waga wadéka de némaan du véknwutakne de kwagénék. Kwagénte de wak,
“Aki. Wani du vétik wup yamarék yate bét naanat kudi wakweyo. Bérét nyégaba
kaapuk yakwatnyédan. Bakna bét wakweyo. Bét némaan du kaapuk. Bét bakna du.”
Naate watakne de kutdéngék. Bét wan Jisas wale yeyé yeyan du.
14 Kutdéngte de vék maan kapére yan du yéknwun ye Pita bét Jon wale tédéka. Véte
de bérét kaapuk waatidan.
15 Yate de bérét wak, kaapat gwaadébéruké. Wadaka gwaadébétka de deku kapmu
bulék.
16 *Bulte de wak, “Bérét samu yaké naané yo? Bét kubusaaku apa jébaa bét yak.
Yabétka wani du yéknwun yadéka de Jerusalemba rakwa akwi du taakwa de kutdéngék.
Naané wamarék yaké naané yo, bét wani jébaa yakaapuk yabéruké.
17 *Du taakwa las wawo wani muké véknwumuké naané kélik yo. Kélik yate naané
bérét waatiké naané yo, Jisasna yéba tépa wamarék yabéruké.”
18 Naate watakne de waadaka bét tépa gwaamale wulaak. Gwaamale wulae tébétka
de wak, “Béné mé véknwu. Jisasna yéba tépa wamarék yaké béné yo. Du taakwat kudi
wakwemarék yaké béné yo Jisaské.”
19 De waga wadaka bét Pita bét Jon wak, “Got dé anat wak, akwi du taakwat déku
kudi wakwetuké. Guné anat guné wak, wani kudi wakwemarék yatuké. Bulaa guné
mé wakwe. Got yaga pulak dé mawulé yo? Yaga pulak yéknwun mu yaké ané yo? Guna
kudi véknwuké ané yo, kapu Gotna kudi véknwuké ané yo? Jisaské kudi wakweké ané
yo, kapu kaapuk?
20 Ané kéga yaké ané yo. Jisas yan jébaat vétakne ané wani jébaaké wakweké ané yo.
Jisas wakwen kudi véknwutakne ané wani kudi wakweké ané yo. Waga male yaké ané
yo. Ané akélak ramarék yaké ané yo.”
21 Bét waga wabétka de némaan du bérét némaanba waatite de wak, “Mé véknwu.
Kudi wakwemarék yaké béné yo Jisaské. Naana kudi véknwute waga male yaké béné
yo.” Naate de wak. Wani kudi male de wak, de deku du taakwaké wup yadan bege.
Maan kapére yan du yéknwun yadénké de akwi du taakwa Gotna yéba kevéréknék.
Kevérékdaka de némaan du Pita bét Jonét viyaaké nae bérét kaapuk viyaadan, deku
du taakwa kélik yate derét waatimuké. Waga yate némaan du wadaka bét bakna yék.
22 Wani maan kapére yan du wupmalemu (40 pulak) kwaaré yadéka bét Jisasna yéba
wabétka dé yéknwun yak.

Jisaské miték sanévéknwukwa du taakwa de Gorét waatak

23 Pita bét Jon bét Jisaské miték sanévéknwukwa du taakwaké bari gwaamale yék.
Gwaamale ye bét némaan du bérét waatidan kudiké bét wakwek.
24 Wakwebétka de akwi du taakwa véknwutakne nakurak mawulé yate de kéga
Gorét wakwek: “Méné naana Némaan Ban. Déknyényba batnyé méné akwi mu méné
kuttaknak. Nyét, képmaa, gu, méné kuttaknak. Waba rakwa akwi mu méné kuttaknak.
25 *Déknyényba méné waméné ka ména Yaamabi dé naana gwalepa Devirét wak.
Wadéka dé ména jébaa yan du Devit dé ména nyégaba kéga kavik:

Samuké de nak gena du de rékaréka yak?
Samuké de naana du deku mawulé sépélak yadéka de Némaan Ban wadén dut
viyaaké nae kudi bulék?
26 Némaan Ban wadén du wale, bét wale waariyaké nae de akwi képmaaba rakwa
némaan du de jawe ték.

27 *“Devit waga kavidéka déku kudi adél dé yak. Némaan du Yerot bét Pontias Pailat
bét nak gena du naana gayéna du wale bét de wale jawuk kéni gayéba. Jawe de kudi

* **4:16:** Jo 11:47 * **4:17:** Ap 5:28-29 * **4:25:** Sam 2:1-2 * **4:27:** Mt 27:1-2

bulék. Ména yéknwun jébaa yakwa du Jisasnyét viyaaké nae de yak. Déknyényba méné Jisasnyét méné wak, ména jébaa yaduké.

28 *Wani du kudi bultakne de kapéredi mu de yak Jisasnyét. Déknyényba méné apa yate mawulé yate méné wak, de wani mu yadaranké. Taale véte méné wak. Kukba de waga yak.

29 *Bulaa de naanat yaalébaanké mawulé yate de naanat waatik. Méné naana Némaan Ban. Naanat waatidan kudi ménébu véknwuk. Ménat naané waato. Méné naanéké véménu naané ména jébaa yakwa du taakwa deké wup yamarék yate, ména yéknwun kudi miték wakweké naané yo.

30 Méné apa yate waménu de kiyakiya yakwa du taakwa yéknwun yaké de yo. Méné waménu ména yéknwun jébaa yakwa du Jisas apa tiyaadu, naané déku yéba wakwete kés pulak nak pulak apa jébaa, déknyényba vémarék yadan jébaa yaké naané yo." Naate de Gorét waatak.

31 *Waatabutidaka dé wani kudi buldan ga léwik. Léwidéka Gotna Yaamabi deku mawuléba wulae apa ye tédéka de akwi, némaan duké wup yamarék yate, Gotna kudi wakwek.

Jisaské miték sanévéknwukwa du taakwa de nakurak mawulé yak

32 *Jisaské miték sanévéknwukwa du taakwa de nakurak mawulé yak. Yate de deku gwalmuké wak, "Wan akwi duna gwalmu. Wan naana gwalmu male kaapuk." Naate watakne de deku gwalmu munikwete de akwi wani gwalmu taknak.

33 Wupmalemu apu Jisasna kudi wakwekwa du de apa yate de wakwek, "Némaan Ban Jisas kiyae débu nébéle raapmék. Wan adél." Naate de wakwekéreyék. Got derét dé kutkalé yak.

34 *Jisaské miték sanévéknwukwa du taakwa de akwi miték de rak. Gwalmu yamarék yan du taakwa kaapuk. Du las deku ga képmaa kwayétakne yéwaa nyégéle de Jisasna duké wani yéwaa kwayék, de munikwedoké.

35 Kwayédaka de Jisasna du yéwaa munikwek, gwalmu yamarék yan du taakwaké. Waga yate de akwi miték rak.

36-37 *Du nak déku yé Josep dé wawo waga yate déku képmaa kwayétakne yéwaa nyégéle dé wani yéwaa Jisasna duké kwayék, de munikwedoké. Dé Livaina kémba yaan du. Saiprasna képmaaba dé yaak. Jisasna du de déké kulé yé kwayék, Banabas. Wan deku kudi. Naana kudi kéga: "Deku mawulé yéknwun yaduké yéknwun kudi wakwekwa ban."

5

Ananaias bét Sapaira

1 Du nak déku yé Ananaias déku taakwa Sapaira wale bét rak. Dé bétku képmaa kwayétakne dé yéwaa las nyégélék.

2 *Nyégéle dé wani yéwaa las kure rate dé las kure ye dé Jisasna kudi kure yékwa duwat wak, "Ana képmaa kwayétakne wuné kéni yéwaa nyégélék. Nyégéle bulaa akwi yéwaa gunéké wuné kwayu." Naate watakne yénaa takne dé nyégéldén yéwaa las deké kwayék, munikwedoké. Nyégéldén yéwaa akwi kaapuk kwayédén. Yadéka lé déku taakwa kutdéngék, wani yéwaaké.

3 *Ananaias wani yéwaa kwayédéka dé Pita dérét wak, "Méné, kutakwana némaan ban Seten ména mawuléba wulae tédéka méné ména képmaa kwayétakne nyégélménén yéwaa las méné paakutaknak. Paakutakne méné wak, 'Wan nyégélwurén yéwaa akwi

* **4:28:** Ap 2:23 * **4:29:** Ep 6:19 * **4:31:** Ap 2:4 * **4:32:** Ap 2:44 * **4:34:** Ap 2:45 * **4:36-37:** Ap 11:22-26, 13:2-3 * **5:2:** Ap 4:34-35 * **5:3:** Jo 13:2

wuné kwayu.’ Naate watakne méné Gotna Yaamabit méné yénaa yak. Samuké méné waga yak?
4 Déknyényba méné wani képmaa kwayémarék yaménéka wan ména képmaa dé rak.
Méné wani képmaa kwayétakne yéwaa nyégélménén wan ména yéwaa. Samu yaké
méné yo wani yéwaa? Wan ména mawulé. Méné wani yéwaa tiyaaké mawulé yate
samuké méné yéwaa las paakuké méné sanévéknwuk? Wan kapéredi mu méné yak.
Méné wak, ‘Wan nyégélwurén yéwaa akwi wuné kwayu.’ Naate watakne méné naanat
yénaa yate méné Gorét wawo méné yénaa yak.”
5 Naate wadéka dé Ananaias véknwutakne dé akére dé kiyaak. Kiyaadéka du taakwa
wani muké véknwute de wup yak.
6 Nébikara du las yae de Ananaiasna gaaba ségwi baapmu wut saaptakne kérae kure
ye de waaguba rémék.
7 Kukba lé Ananaiasna taakwa yaalak. Yaale léku du waga kiyaadénké las kaapuk
kutdénglén.
8 Yaalaléka dé Pita lérét waatak, “Nyéna du wale képmaa kwayétakne nyégélbénén
yéwaa akwi béné naanéké tiyaak, kapu kaapuk? Wunat mé wakwe.” Naate waatadéka
lé wak, “Ao. Wan adél. Wani yéwaa akwi anébu kwayék.” Naate wate lé yénaa yak.
9 Yénaa yaléka dé Pita wak, “Nyéna du wale béné béna mawuléba béné wak, ‘Ané las
paakutaknatéran Némaan Banna Yaamabi kutdéngmarék yaké dé yo.’ Naate watakne
dérét yénaa béné yak. Wan kapéredi mu béné yak. Mé véknwu. Nyéna dut rémén du
gwéspétéba de tu. Nyénat wawo kure yéké de yo.”
10 Naate wadéka lé bari dé ténba akére lé kiyaak. Kiyaaléka de nébikara du yaale
lérét vétakne kérae kure ye de léku du wale rémék.
11 Jisasna jébaaba yaalan du taakwa las wawo wani muké véknwute de wupmét
kapére yak.

Jisasna du de kés pulak nak pulak apa jébaa yak

12 *Jisasna kudi kure yékwa du de wupmalemu nak pulak apa jébaa déknyényba
vémarék yadan jébaa yadaka de du taakwa vék. Wupmalemu apu Jisaské miték
sanévéknwukwa du taakwa Gotna kudi buldakwa némaa gat wulae jawe de Solomonna
malégaba ték.
13 Tédaka de du taakwa las derét véte de wak, “Wani du taakwa miték de ro.”
Naate de wak. Du taakwa las de Jisaské miték sanévéknwukwa du taakwa wale yeyé
yeyamuké wup de yak.
14 Wupmalemu du taakwa wup yamarék yate de wawo Némaan Ban Jisaské miték de
sanévéknwuk. Sanévéknwute de wawo Jisasna jébaaba de yaalak.
15 Jisasna kudi kure yékwa du wupmalemu nak pulak apa jébaa yadaka de kiyakiya
yakwa du taakwat jaabéba takne de derét kérae kure yék. Kérae kure ye de derét
yaabuba taknak. Takne kéga de wak, “Sal Pita wadu de yéknwun yaké de yo? Wamarék
yate yaabuba yédu sal déku kayékni kiyakiya yakwa duwat kwaadu de yéknwun yaké
de yo?” Waga de sanévéknwuk.
16 *Gege gayéba wupmalemu du taakwa de yék Jerusalemét. Ye de kiyakiya yakwa
du taakwa, kutakwa kure tén du taakwat wawo de kérae kure yék. Waga yadaka de
Jisasna kudi kure yékwa du wadaka de akwi de yéknwun yak.

Gotna du giyaadéka de raamény ga kulaknyénytakne yék

17 *Jisasna kudi kure yékwa du waga yadaka dé akwi nyédé duna némaan ban déku
Sadyusina du wale de kélik yak. Kélik yate rékaréka yate de kudi bulék.

---

* **5:12:** Ap 14:3 * **5:16:** Mk 6:56; Ap 19:11-12 * **5:17:** Ap 4:1-3

18 Kudi bultakne wadaka de Jisasna kudi kure yékwa duwat kulékiye de kure yék raamény gat. Kure yédaka de waba rak.
19 *Gaan yadéka dé Némaan Ban Got wadéka déku kudi kure giyaakwa du dé nak giyaak. Giyae dé raamény gana gwés naapiye dé Jisasna kudi kure yékwa duwat kure gwaadék kaapat.
20 Kure gwaade dé derét wak, “Guné ye guné Gotna kudi buldakwa némaa gat wulaaké yo. Wulae guné Gotna kudi wakweké guné yo. Guné kulé mawulé kérae miték rasaakudaran kudi du taakwat wakweké guné yo.”
21 Naate wadéka de Jisasna kudi kure yékwa du véknwuk. Véknwutakne ganbaba de Gotna kudi buldakwa némaa gat wulae de du taakwat Gotna kudi wakwek.

Wani muké kutdéngmarék yate, akwi nyédé duna némaan ban déku du wale wadaka de deku kubu du, Isrelna némaan du akwi, waga de yaak. Yae jawe de akwi de kudi bulék. Bultakne, de gayéké téségékwa duwat wak, de raamény gat ye Jisasna kudi kure yékwa duwat deké kure yaadoké.
22 Wadaka de deku du ye raamény ga saabe de Jisasna kudi kure yékwa duké sékalpatik.
23 Sékalpatiye gwaamale yae de wak, “Naané raamény ga saabe naané vék gwés miték tépétaknadaka raamény gaké téségékwa du miték tédaka. Vétakne gwés naapitakne naané wani duké sékalpatik.”
24 De waga wadaka dé Gotna kudi buldakwa némaa gaké téségékwa duna némaan du, nyédé duna némaan du wale de véknwutakne de Jisasna du yédanké de sanévéknwu wanévéknwuk.
25 Sanévéknwu wanévéknwudaka dé du nak wulae dé derét wak, “Mé véknwu. Nalé waguném̀éka de du las de raamény gaba rak. Wani du bulaa Gotna kudi bulnakwa némaa gaba téte de du taakwat kudi wakweyo.”
26 Naate wadéka de némaa gaké téségékwa du deku némaan du wale de Jisasna kudi kure yékwa duké yék. Ye saabe de waba tékwa du rékaréka yate derét matut viyaamuké wup de yak. Wup yate de Jisasna kudi kure yékwa duwat de kwekére kure yék. Apa kaapuk yadan.

Jisasna du némaan duwat kudi wakwemuké kaapuk wup yadan

27-28 *Derét kure ye wadaka de Jisasna kudi kure yékwa du némaan duna ménibа de tépa ték. Tédaka dé akwi nyédé duna némaan ban derét wak, “Naané gunat némaanba naané waatik, guné wani duna yéba kudi wakwemuké. Guné naana kudi kaapuk véknwugunén. Guné wani duké kudi guné wakwek, Jerusalemba rakwa akwi du taakwat. Naané dérét viyaanaka kiyaadénké gunébu wakwek.”
29 Naate wadéka dé Pita, Jisasna nak du wawo de wak, “Naané Gotna kudi male véknwuké naané yo. Naané képmaaba rakwa duna kudi véknwumarék yaké naané yo.
30 Déknyényba guné Jisasnyét miba viyaapata taknagunéka dé kiyaak. Kiyaadéka naana képmawaarana Némaan Ban Got wadéka dé nébéle raapmék.
31 *Guné, naana gayéna du, akwi Isrel, guna kapéredi mawulé kulaknyénygunu dé Got guna kapéredi mawulé yatnyéputiké dé wak. Wadéka dé Jisas Gotna yéknwun tuwa taababa rate Némaan Ban rate dé naanat kutkalé dé yo.
32 *Got wadéka Jisas yaadéka naané akwi vétakne naané wani muké kudi wakweyo. Gotna Yaamabi wawo dé wani kudi wakweyo. Got dé déku Yaamabi kwayu, déku kudi véknwukwa du taakwaké.” Naate de wak.

Gameliel dé kudi wakwek némaan duwat

* **5:19:** Ap 12:7-10 * **5:27-28:** Ap 4:18-19; Mt 27:24-25 * **5:31:** Ep 1:20; Yi 12:2 * **5:32:** Ap 1:8

33 Wadaka de némaan du véknwutakne de rékaréka yak. Yate de derét viyaapérekgé de mawulé yak.
34 Mawulé yadaka dé némaan du nak déku yé Gameliel dé ték. Dé Parisina du rate dé deku apa kudi yakwatnyék wupmalemu duwat. Dé akwi du taakwana ménibа yéknwun du dé rak. Gameliel téte wadéka de Jisasna kudi kure yékwa duwat kure gwaadék nak saknwat.
35 Kure gwaadédaka dé Gameliel némaan duwat wak, “Guné, naana gayéna du, Isrel, guné mé miték sanévéknwu. Wani duwat samu yaké guné yo?
36 Déknyényba du nak déku yé Tiudas yae dé wak, ‘Wuné némaan du wuné. Guné mé yaala wuna jébaaba.’ Naate wadéka de wupmalemu (400 pulak) du de déku jébaaba wulaak. Wulaadaka kukba de dérét viyaapérekdaka de déku du yaage yék gege gayét. Déku jébaa débu kaapuk yak.
37 Kukba gapman de akwi du taakwana yé kavidaka dé nak du déku yé Judas Galilina képmaaba dé yaak. Yaadéka de wupmalemu du déku kudi véknwuk. Véknwute de déku jébaaba wulaak. Wulaadaka kukba du las de dérét viyaak. Viyaadaka kiyaadéka de déku du de yaage yék gege gayét.
38 Bulaa Jisasna duké gunat wakweké wunék. Wani duwat viyaamarék. De de mé ro. De képmaaba rakwa duna kudi male véknwute déku jébaa yadaran deku jébaa kaapuk yaké dé yo.
39 De Gotna kudi véknwute déku jébaa yadaran deku jébaa rasaakuké dé yo. Rasaakudu guné de wale waariyate derét talaknamarék yaké guné yo. Sal guné Got wale waariyaké guné yo? Waga yate kapéredi mu yaké guné yo.” Naate wadéka de némaan du Gamelielna kudi véknwuk.

Jisasna kudi kure yékwa du yéknwun mawulé yate de rak

40 *Némaan du déku kudi véknwutakne wadaka de Jisasna kudi kure yékwa duwat tépa kure yaalak. Kure yaaladaka wadaka de derét viyaak baagwit. Viyaadaka de némaan du derét wak, “Jisaské tépa wakwemarék yaké guné yo. Wani duna yéba wamarék yaké guné yo. Bulaa guné yéké guné yo.”
41 *Naate wadaka de Jisasna kudi kure yékwa du wani ga kulaknyénytakne de miték yék. Yéte yéknwun mawulé yate de wak, “Naanat viyaadan wan bakna mu, naané Jisasna jébaa yanakwa bege. Got naanéké dé wak, ‘Jisasna jébaaké kaagél kutké de apa yo.’ Naate watakne yadan muké dé kusékérék.” Waga wate yéknwun mawulé yate de rak.
42 *Akwi nyaa de Gotna kudi buldakwa némaa gaba, du taakwana gaba wawo de Gotna kudi tépa wakwk. Wakwete de wak, “Jisas wan Got wadén ban Krais.” Naate de ganba garabu wakwek. Wani jébaa kaapuk kulaknyénydan.

6

De duwat las wak, Jisasna kudi kure yékwa du wale jébaa yadoké

1 Wupmalemu du taakwa las wawo de Jisaské miték sanévéknwuk. Jisaské miték sanévéknwukwa du las de Gérikna kudi véknwuk. Las de Yibruna kudi véknwuk. Nak apu de Gérikna kudi véknwukwa Judana du de Yibruna kudi véknwukwa Judana du wale de waaruk. Waarute de Gérikna kudi véknwukwa du de wak, “Akwi nyaa de walkamu gwalmu male de munikweyo, naana gayéna dukiyaataakwaké. Nak taakwaké de wupmalemu gwalmu munikweyo. Naané wani muké naané kélik yo.”
2 Naate wadaka de Jisasna du taaba vétik sékérékne maanba kayék vétik wadaka de Jisaské miték sanévéknwukwa du taakwa akwi de jawuk. Jawudaka de Jisasna du de wak, “Mé véknwu. Naané Gotna kudi wakwenakwa jébaa kulaknyénytakne gwalmu

* **5:40:** Ap 4:18 * **5:41:** Mt 5:10-12; 1 Pi 4:13 * **5:42:** Ap 17:3

munikwenaran naané yéknwun mu yamarék yaké naané yo. Gwalmu munikwedakwa jébaa wan naana jébaa kaapuk.
3 Guno, guné wale rakwa du nak taaba sékét nak taababa kayék vétikgé sékalké guné yo, gwalmu munikwedoké. Wani du miték rakwa du. Yéknwun mawulé pukaakwa du. Gotna Yaamabi deku mawuléba apa ye tékwa du. Guné sékale vétakne wani duna yé wagunu naané derét waké naané yo, de wani jébaa yadoké.
4 De wani jébaa yado naané Got wale kudi bulnakwa jébaa Gotna kudi wakwenakwa jébaa wawo yaké naané yo."
5 De waga wadaka de akwi du taakwa véknwutakne de deku kudiké mawulé yak. Mawulé yate de kéni duwat wak, de gwalmu munikwedoké:

Stiven. Dé apa ye dé Jisaské miték sanévéknwuk. Déku mawuléba Gotna Yaamabi apa ye dé ték.
Pilip, Prokoras, Naikena, Taimon, Pamenas.
Nikolas. Dé nak gena du. Déknyényba dé Judana jébaaba dé wulaak. Dé Antiokba dé yaak.

6 *Wani duna yé wadaka de wani du nak taaba sékét nak taababa kayék vétik Jisasna kudi kure yékwa duna méniba ték. Tédaka de Jisasna du deku maaknaba nak nak kutte de Gorét wakwek, gwalmu munikwedaran jébaa miték yadoké.
7 *Jisasna du de Gotna kudi wakwek apuba apuba. Wakwedaka de Jerusalemba rakwa wupmalemu du taakwa deku kudi véknwutakne de Jisasna jébaaba yaalak. Gotna gaba jébaa yakwa wupmalemu nyédé du wawo de Jisaské miték sanévéknwuk.

Juda de Stivenét kotimék

8 Got Stivenét dé kutkalé yak. Yate apa kwayédéka dé Stiven yéknwun mawulé yate apa yate dé wupmalemu nak pulak apa jébaa déknyényba vémarék yadan jébaa dé yak. Yadéka du taakwa las véte kwagénte de wak, "Aki. Yéknwun jébaa dé yo."
9 Naate wadaka de Judana du las de Stivenké kélik yak. Déknyényba wani duna képmawaara deku maama wale waariyadaka de deku maama derét kulékiye kure yék nak get. Wani du Sairinina képmaaba, Aleksandriana képmaaba wawo yae Jerusalemba rate de kudi buldakwa gaba Gorét waatak. Judana du las wawo de Silisiana képmaaba, Esiana képmaaba wawo de yaak déknyényba. Wani du akwi de Stivenké kélik yate de dé wale waaruk.
10 *Waarudaka dé Gotna Yaamabi yéknwun mawulé kwayédéka dé Stiven yéknwun kudi dé derét wakwek.
11 *Wakwedéka de déku kudi kaataké de yapatik. Yapatite de yénaa yakwa duké akélak sékalék. Sékale vétakne de deké yéwaa kwayék, yénaa kudi wakwedoké. Kwayédaka wani yénaa yakwa du de wak, "Wani du Stiven dé naana képmawaara Moses, Gotké wawo dé wasélékné. Wasélékdéka naané véknwuk."
12 De waga wate yénaa yadaka de du taakwa, kubu du, apa kudiké kutdéngkwa du wawo waga véknwute de rékaréka yak. Yate Stivenké ye de dérét kulékiye de kure yék, némaan du rate kudi buldakwa gat.
13 Kure yédaka Stiven némaan duna ménba tédéka wadaka de yénaa yakwa du las de wulaak wani gat. Wulae de wak, "Wani du apuba apuba dé naana yéknwun gayé Gotna kudi bulnakwa gaké dé wasélékné. Mosesna kudiké wawo dé wasélékné.
14 Kéga dé wak, 'Nasaret ban Jisas Gotna kudi buldakwa ga yaalébaanké dé yo. Yaalébaantakne dé naana képmawaara Mosesna kudiké wasélékte dé kulé kudi wakweké dé yo, naanat.' Naate dé Stiven wak. Wadéka naané véknwuk." Naate de yénaa yak.

---

* **6:6:** Ap 13:3 * **6:7:** Ap 16:5 * **6:10:** Lu 21:15 * **6:11:** Mt 26:60-61

15 Yénaa yadaka de akwi némaan du Stivenét vék. Véte deku mawuléba kéga de wak, “Déku ménidaama yéknwun. Gotna kudi kure giyaakwa duna ménidaama pulak.” Waga de wak.

7

Stiven dé némaan duwat kudi wakwek

1 Akwi nyédé duna némaan ban dé Stivenét waatak, “Deku kudi adél kapu kaapuk?”

2 *Dé waga waatadéka dé Stiven kéga wakwek: “Naana gayéna némaan du, gunat wuné wakweyo. Wuna némaadugu wayéknaje pulak rakwa du, guné mé véknwu. Déknyényba Némaan Ban Got apa yate dé naana képmawaara Ebrayamké dé yaak. Wani tulé Ebrayam Mesopotemiana képmaaba dé rak. Kukba dé Aranét yék. Got déké yaadéka dé Ebrayam vék.

3 Védéka dé Got dérét wak, ‘Ména kém ména képmaa kulaknyénytakne ménat wakwatnyéwuréran képmaat yéké méné yo.’

4 Naate wadéka dé Ebrayam véknwutakne dé Kaldiana képmaa kulaknyénytakne ye dé Aranba rak. Radéka déku yaapa waba kiyaadéka Got wadéka dé Ebrayam bulaa ranakwa képmaat dé yaak.

5 *“Ebrayam kéni képmaat yaadéka dé Got déké képmaa kaapuk kwayédén wani tulé. Got dé dérét wak, ‘Kukba wuné kéni képmaa kwayéké wuné yo ménéké. Kwayéwuru méné ména képmawaara guné yaapa yaké guné yo kéni képmaaké. Adél wuné wo.’ Naate dé Got wak. Wani tulé Ebrayam nyaan kaapuk kéraadén.

6 *Got kéni kudi wawo dé Ebrayamét wak: ‘Ména képmawaara nak képmaaba raké de yo. Rado wani képmaana du apa yate kapéredi mu derét yado, de ména képmawaara deké apakélé jébaa bakna yaké de yo. Yéwaa nyégélmarék yaké de yo. Wupmalemu (400) kwaaré rate wani jébaa male yaké de yo.

7 Yado kukba wuné wani apakélé jébaa deké kwayén duwat yakatawuru de apakélé kaagél kutké de yo. Apakélé kaagél kutdo de ména képmawaara wani képmaa kulaknyénytakne de yae kéni képmaaba rate wunat waataké de yo.’

8 *Naate watakne dé Got Ebrayamét wak, ‘Méné ména du wale guna sépé sékuké guné yo. Sékutakne véte guné kutdéngké guné yo. Wakwewurén kudi adél kudi.’ Naate Got wadéka dé Ebrayam véknwutakne waga yate déku nyaan Aisakna sépé wawo dé sékuk. Aisak nyaa nak taaba sékét nak taababa kayék kupuk radéka dé déku yaapa déku sépé sékuk. Kukba Aisak déku nyaan Jekopna sépé dé sékuk. Kukba Jekop déku nyaanguna sépé dé sékuk. Jekopna nyaangu naana képmawaara taaba vétik sékérék maanba kayék vétik de rak.

9 *“Jekopna nyaangu deku wayékna Josepmét rékaréka yate de dérét nak duké kwayétakne de yéwaa nyégélék. Nyégéldaka de wani du de Josepmét kure yék, Isipmét. Kure yédaka Josep wani képmaaba radéka dé Got dé wale ték apuba apuba.

10 Téte dé dérét kutkalé yate wadéka kukba akwi kapéredi mu débu yabutik. Got Josepmét kutkalé yate yéknwun mawulé kwayédéka dé Josep yéknwun kudi wakwek. Wakwedéka véknwutakne dé Isipna némaan ban Pero dérét véte dé wak, ‘Wan yéknwun du. Yéknwun mawulé pukaakwa du.’ Naate watakne Josepké mawulé yate wadéka dé Josep némaan du rak. Némaan du rate dé Isipna képmaa Perona gaké wawo dé téségék.

11 “Kukba dé kaadé yakwa tulé dé yaak, Kenanna képmaat Isipna képmaat wawo. Yaadéka de wupmalemu du taakwa de kaadé wale rak. Rate naana képmawaara de kadémuké sékalpatik.

12 Sékalpatiye Jekop dé véknwuk kadému Isipna kaadigaba radéka. Véknwutakne dé déku nyaangu naana képmawaarat wadéka de taale wani képmaat yék.

---

* **7:2:** Jen 12:1-5 * **7:5:** Jen 17:8 * **7:6:** Jen 15:13-14; Eks 3:12 * **7:8:** Jen 17:9-12 * **7:9:** Jen 37:1-31, 39:1–50:26

13 Kukba de tépa Isipmét yék. Ye saabe Josepmét kutdéngmarék yadaka dé Josep
derét wak, ‘Guné wuna némaadugu wayékna guné. Wuné Josep.’ Naate wadéka de
dérét kutdéngék. Kutdéngdaka dé Pero kudi véknwuk Josepna kémké.
14 Véknwutakne wadéka dé Josep déku némaadugwat wak, ‘Guné ye wuna yaapa Jekop
déku kémét wawo waké guné yo, Isipmét yaadoké.’
15 Naate wadéka ye déku kudi wakwedaka dé Jekop déku kém akwi waga de Isipmét
yék. Wupmalemu (75) du taakwa de yék. Kukba Jekop, déku nyaangu naana
képmawaara wawo, de Isipba kiyaak.
16 *Kiyaadaka de deku gaaba ségwi kure yék Sekemna képmaat. Kure ye de
derét Ebrayamna waaguba rémék. Déknyényba deku képmawaara Ebrayam dé yéwaa
kwayék, Yemona kémké. Kwayétakne dé wani waagu tén képmaa kéraak.”
17 *Stiven waga watakne dé kéga wakwek. “Déknyényba Got dé Ebrayamét wak,
déku képmawaara wupmalemu (400) kwaaré Isipba re yédaranké. Yédaran tulé yaaké
yadéka de Isrelna du taakwa naana képmawaara wupmalemu de rak Isipba.
18 Radaka dé nak némaan ban Pero dé rak Isipba. Dé Josep déku jébaaké wawo
kaapuk kutdéngdén.
19 Wani némaan ban yénaa yate dé naana képmawaaraké dé kapéredi mu yak. Yate
dé wak, de deku kulé nyaan kérae kaapaba taknado re kiyaadoké.
20 Wani tulé Mosesna néwaa lé dérét kéraak. Dé Gotna ménіba yéknwun nyaan dé
rak. Kéraaléka dé gaba male dé munyaa kate rak. Baapmu kupuk radéka lé wup yate
lé dérét paakutaknak kaapaba.
21 Paakutaknaléka lé Perona takwanyan dérét véte kérae kure ye lé kure rak, léku
nyaan pulak.
22 Yaléka de Isipna apa kudi de Mosesnyét yakwatnyék. Yakwatnyédaka dé
kutdéngék. Kutdéngte apa yate yéknwun kudi wakwete dé yéknwun jébaa yak.
23 “Kukba Mosesna kwaaré wupmalemu (40) yadéka dé wak, ‘Wuné wuna gayé
Isrelna duké yéké wunék, derét véké.’
24 Naate watakne ye dé vék Isipna du nak Isrelna dut nak viyaadéka. Véte dé déku
gayéna du wale téte wani kapéredi mu yakatate Isipna dut viyaadéka dé kiyaak.
25 Moses déku mawuléba kéga dé wak, ‘Wuné Gotna jébaa yawuru Got naanat
kutkalé yadu, wuna gayéna du taakwa kéni képmaa kulaknyénytakne miték yéké de
yo. De wuna gayéna du taakwa wunat véte Got wakwen jébaaké kutdéngké de yo.’
Waga wadéka de wani muké kaapuk kutdéngdan.
26 Wani du kiyaadéka nak nyaa dé Moses tépa gwaamale yék, Isrelna duké. Ye dé
vék Isrelna du vétik waariyabétka. Vétakne bét waariyamarék yate miték rabéruké dé
mawulé yak. Mawulé yate dé bérét wak, ‘Béné mé véknwu. Béné nakurak gayé. Béné
némaadu wayékna. Samuké béné waariyo? Waariyamarék yaké béné yo.’
27 Naate wadéka dé waariyakwa du nak Mosesnyét yatbalaakudéka dé Moses kuk
kuk yék. Yédéka dérét waatite dé waatak, ‘Kiyadé wak méné naanéké némaan ban ro?
Kiyadé wak méné naanat wo, yanaran muké? Méné naana némaan ban ramarék yaké
méné yo.
28 Sal wunat viyaapérekgé méné yo, nalé Isipna dut viyaapérekménén pulak?’
29 Naate waatadéka dé Moses véknwutakne wup yate dé yaage yék. Yaage ye Isip
kulaknyénytakne dé Midianna képmaaba rak. Waba re taakwa ye dé nyaan vétik
kéraak.
30 “Wupmalemu (40) kwaaré re dé Moses vék Gotna kudi kure giyaakwa du nak
giyae dé yaa wekna yaanén makwal miba tédéka. Moses du ramarék taaléba Sainai
nébu tékwaba téte dé vék.

* **7:16:** Jen 33:19 * **7:17:** Eks 1:1–3:22

31 Véte kwagénte dé mit vésék naaké dé yék.
32 Yédéka dé Némaan Ban dérét wak, ‘Wuné ména képmawaarana Némaan Ban Got.
Wuné Ebrayamna Némaan Ban. Wuné Aisakna Némaan Ban. Wuné Jekopna Némaan
Ban.’ Naate wadéka véknwute dé Moses wup yate dé génék. Génte vémuké dé wup yak.
33 Wup yadéka dé Némaan Ban wak, ‘Ména su mé puti. Téménékwa taalé wan
tépéwurén képmaa, kéba téwurékwa bege.’
34 Naate watakne dé Got tépa wak, ‘Wuné vék wuna du taakwa Isipba rate apakélé
kaagél kutdaka. Wunébu véknwuk apakélé kaagél kutte géraadaka. Véte véknwutakne
wunébu giyaak, derét kutkalé yaké. Méné mé véknwu. Méné wuna jébaa yate méné
raapme gwaamale yéké yo Isipmét.’ Naate dé Got wak.
35 “Déknyényba Isrelna du de Mosesnyét waatak, ‘Kiyadé wak méné naanéké némaan
ban ro?’ Naate waatatakne de Moseské kuk kwayék. Kuk kwayédaka dé Got wani
du Mosesnyét dé wak, déku jébaa yate deké némaan ban raduké. Gotna kudi kure
giyaakwa du giyae yaa wekna yaanén makwal miba tédéka dé Got Mosesnyét wak, dé
deku némaan ban rate derét kutkalé yadu de miték radoké.
36 Wadéka dé Moses kés pulak nak pulak apa jébaa déknyényba vémarék yadan jébaa
yatakne dé dérét kure ye de Isip kulaknyénytakne miték yék. Kus nak déku yé Gwaavé
Kus saabe dé Moses kulé jébaa yadéka, kus nyédéba kepukadéka de képmaaba miték
yék. Kukba du ramarék taaléba wupmalemu (40) kwaaré dé derét kure yeyé yeyate
wupmalemu kulé jébaa dé yak. Yadéka de vék.
37 Déknyényba wani du Moses dé naana képmawaara Isrelna duwat wak, ‘Got wadéka
wuné déku kudi wakweyo. Got wadén pulak tépa wadu déku yéba kudi wakweran du
nak wawo yaaké dé yo. Dé guna kémba yaaran du.’ Naate dé Moses wak.
38 Wani du Moses Isrelna du wale waga de jawuk du ramarék taaléba. Moses naana
képmawaara wale dé rak. Gotna kudi kure giyaakwa du giyae dérét kudi wakwedéka
dé Moses dé wale ték Sainai nébuba. Got de kulé mawulé kérae miték rasaakudaran
kudi wakwedéka dé Moses véknwute dé Gotna kudi derét wakwek. Naané wawo wani
kudi véknwuké naané yo.
39 “Moses Gotna kudi wakwedéka de naana képmawaara kélik yate déku kudi kaapuk
véknwudan. De Isipmét gwaamale yéké de mawulé yak.
40 Mawulé yate déknyényba yadan muké sanévéknwute de Mosesna némaadu Eronét
wak, ‘Déknyényba wani du Moses naanat dé kure yaak Isipba. Kure yaadéka naané
kéba ranaka dé wani nébat débu waarék. Waare kaapuk gwaamale giyaadén. Tépa
giyaaké dé yo, kapu kaapuk? Yage véké? Méné waapinyan las taaké méné yo naanéké.
Wani waapinyan naana némaan ban raké de yo.
41 Rate de taale yédo naané deku kukba yéké naané yo.’ Naate watakne de apakélé
yénaa got taak, bulmakawu nyaan pulak. Taatakne de wak, ‘Naana némaan ban.’
Naate wate de kwaami viyae kwayék déké. Kwayétakne de apakélé yaa sérakte deku
taabat yadan mat véte de dusék takwasék yak.
42 *Yadaka dé Got kuk kwayék deké. Kuk kwayédéka de nyaa, baapmu, kun kwaarat
waatak. Déknyényba Gotna yéba kudi wakwen du nak dé wani muké kéga kavik Gotna
nyégaba:

Got dé wak, ‘Gunawa, Isrelna du, mé véknwu.
Déknyényba du ramarék taaléba guné yeyé yeyak.
Wupmalemu (40) kwaaré yeyé yeyate guné kwaami viyae kwayék.
Nak banké guné kwayék. Wunéké kaapuk tiyaagunén.

43 Guné yénaa got Molokna ga meme yéwit yaatétakne gunébu kaak. Kaatakne
guné kure yék.

* **7:42:** Emo 5:25-27

Guné yénaa got Repanna kun guné kure yék. Guné wani yénaa got guné taak, bérét
waataké. Wunat kaapuk waatagunén.
Yagunénké bulaa wawuru de gunat séknaaba kure yéké de yo, Babilonna nak
saknwat.' Naate dé Got wak.
Wadéka waga dé kavik Gotna nyégaba."
44 Stiven waga watakne dé kéga wakwek: "Naana képmawaara meme yéwit
yaatétakne de Gotna kudi buldakwa ga waga kaak. Kaatakne de kérae kure yeyé yeyak,
du ramarék taaléba. De wani gat véte de wak, Got de wale tédékwaké. Déknyényba dé
Got Mosesnyét wakwek, wani ga kaadaranké. Wadéka Moses Gotna kudi véknwute
wadéka de wani ga waga kaak.
45 Kukba de wani meme yéwit yaatétakne kaadan ga kwayék, deku nyaanguké.
Kwayédaka de wani ga kure Josua deku némaan du radéka de yék, nak képmaat. Yédaka
Got wadéka de wani képmaaba ran du taakwa de yaage yék. Yaage yédaka de naana
képmawaara wani ga kure ye kaatakne de wani képmaaba rak. Rate de wani gaba Gorét
waatak. Kukba Devit némaan du re dé nak pulak gaké dé mawulé yak.
46 Got Devitké dé mawulé yak. Yadéka dé Gorét waatate dé wak, 'Méné naana
Némaan Ban. Méné Jekopna Némaan Ban. Sal wuné ra ga kaaké wuné yo méné?'
Naate waatadéka dé Got wak, 'Kaapuk.'
47 Wadéka kukba Devitna nyaan Solomon dé matut yéknwun ga kaak, Gotké.
48 *"Yadénké mé sanévéknwu. Akwi duna Némaan Ban Got dé du kaan gaba kaapuk
radékwa. Déknyényba Gotna yéba kudi wakwen du nak wani muké dé kéga kavik:
49 Némaan Ban dé wak, 'Nyétba wuné némaan ban rate wuné képmaaba maan
akiyu.
Samu ga wunéké kaatiyaaké guné yo?
Samu gayéba wuné yaap raké wuné yo?
50 Wan kaapuk. Wuné wani mu akwi wuné kuttaknak.'
Naate Got wadéka dé waga kavik.
51 "Bulaa guné mé véknwu. Guna mawulé sépélak dé yo. Guné kwatkwa du
pulak, guné kapéredi mawulé yate Gotna kudi kaapuk véknwugunékwa. Guné guna
képmawaara pulak. Guné wawo Gotna Yaamabina kudi véknwumuké guné apuba
apuba kélik yo.
52 Guna képmawaara de kapéredi mu de yak, Gotna yéba kudi wakwen akwi
duwat. Déknyényba Gotna kudi wakwen du de wak, Gotna jébaa yaran yéknwun
du yaadéranké. Wani muké wadaka guna képmawaara de derét viyaapéreknék.
Viyaapérekdaka guné Gotna jébaa yakwa yéknwun dut maamaké kwayétakne guné
dérét viyaapéreknék.
53 *Déknyényba Got déku apa kudi dé wakwek, Gotna kudi kure giyaakwa duwat.
Wakwedéka de wani kudi véknwute de wakwek Mosesnyét. Moses wani kudi débu
kwayék gunéké. Kwayédéka guné wani kudi kaapuk véknwugunékwa." Naate dé Stiven
wak.

Stivenét matut viyaadaka dé kiyaak

54 Stiven waga wadéka némaan du véknwute de rékarékat kapére yate nébi tite de
kélik yak.
55 Kélik yate de dérét némaanba waatik. Waatidaka dé Gotna Yaamabi Stivenna
mawuléba apa ye tédéka dé Stiven Gotna gayét kwaasawuré vék. Véte dé vék Got nyaa
vékwa pulak yadéka Jisas déku yéknwun tuwa taababa tédéka.
56 *Véte dé Stiven wak, "Mé véknwu. Kwaasawuré véwuréka Gotna gayé tédéka wuné
vu, Akwi Du Taakwana Nyaan Jisas Gotna yéknwun tuwa taababa tédéka."

* **7:48:** Ais 66:1-2 * **7:53:** Ap 7:38; Yi 2:2 * **7:56:** Kl 3:1

57 Dé waga wadéka de déku kudi véknwumuké kélik yate némaanba waate de deku
waan kuttépék. Yate de akwi bari pétépété déké yék.
58 *Ye de dérét kulékiye kure gayé kulaknyénytakne de kaapat gwaadék. Gwaade de
dérét matut viyaak. Stivenké kapéredi kudi wakwen du matut viyaaké nae de yépmaa
yadéka saapme tédan baapmu wut de putik. Putiye du nak déku yé Sol ténba de wani
baapmu wut taknak. Taknadaka dé deku baapmu wutké téte vék.
59 *Védéka de Stivenét wupmalemu matut viyaak.
60 *Viyaadaka dé Stiven Némaan Banét wak, “Méné, Némaan Ban Jisas, wuna
wuraanyan mé kéraa.” Naate watakne dé kwati yaane dé némaanba waak, “Némaan
Ban, wunat yadakwa kapéredi mu yakatamarék yaké méné yo derét.” Naate watakne
dé Stiven kiyaak.

8

Sol Jisaské miték sanévéknwukwa du taakwat dé yaalébaanék

1 *De Stivenét viyaapérekdaka dé Sol véte dé mawulé yak.
Wani nyaa de Jerusalemba rate Jisasna jébaaba yaalan du taakwat batnyé
yaalébaanék. Yadaka de Jisasna jébaaba yaalan du taakwa akwi Jerusalem ku-
laknyénytakne de Judiana nak gayét Sameriana gege gayét wawo yaage yék. Yédaka
de Jisasna kudi kure yékwa du male de Jerusalemba rak.
2 Gotna kudi mitékne véknwukwa du las de Stivenké némaanba géraak. Géraate de
dérét rémék.
3 *Yadaka dé Sol Jisasna jébaaba yaalan du taakwat yaalébaanké dé mawulé yak.
Mawulé yate dé akwi gat wulae dé apa yate Jisaské miték sanévéknwukwa du taakwat
kulékiye kure yék. Kulékiye kure yéte raamény gaba kusola taknadéka de kwaak.

Jisasna kudi de wakwek Sameriana képmaaba

4 Jerusalem kulaknyénytakne yaage yén du taakwa Jisaské miték sanévéknwute de
gege gayét yéte de Jisasna kudi wakwekéreyék.
5 Yadaka dé Pilip Sameriana gayét nak ye dé du taakwat kudi wakwek, Got wadén
ban Kraiské.
6 Wakwedéka de wupmalemu du taakwa Pilipna kudiké mawulé yate de miték
véknwuk. Véknwute de vék Pilip déknyényba vémarék yadan apa jébaa yadéka.
7 *Wupmalemu du taakwana mawuléba kutakwa de ték. Tédaka Pilip wadéka de
kutakwa némaanba waatakne derét kulaknyénytakne de yaage yék. Maan kapére yan
wupmalemu du taakwa, maan taaba léknén wupmalemu du taakwa wawo de rak.
Radaka Pilip wadéka de yéknwun yak.
8 Yate de akwi du taakwa mawulé yate de dusék takwasék yak Sameriaba.
9 Du nak déku yé Saimon wani gayéba dé rak. Déknyényba kus mayéra yate dé
wupmalemu kulé mu yak. Yadéka de Sameriana du taakwa véte de déké sanévéknwu
wanévéknwuk. Saimon dé wak, “Wuné némaan du wuné.”
10 Naate wadéka de wani gayéba rakwa akwi némaan du, bakna du, waga de déku
kudi véknwuk. Véknwute de wak, “Wani du Gorét dé apa kéraak. Kérae dé apat kapére
yate dé némaan ban ro.”
11 Naate watakne kwagénte de wak, “Aki. Apa kus mayéra apuba apuba dé yo.”
Naate watakne de déku kudi véknwuk.
12 Kukba Pilip yae dé derét yéknwun kudi wakwek, Got némaan ban rate du taakwaké
védéranké. Jisas Kraiské wawo dé wakwek. Wakwedéka véknwute de Jisaské miték
sanévéknwuk.

---

* **7:58:** Ap 22:20 * **7:59:** Lu 23:46 * **7:60:** Lu 23:34 * **8:1:** Ap 11:19 * **8:3:** Ap 9:1-2, 26:9-11 * **8:7:** Mt 10:1; Mk 16:17

13 Sanévéknwudaka dé Jisasna yéba wani du taakwat gu yaakutaknak. Saimon
wawo dé Jisaské miték sanévéknwuk. Sanévéknwudéka dé Jisasna yéba dérét gu
yaakutaknak. Gu yaakutaknadéka dé Pilip wale yeyé yeyate dé vék Pilip nak pulak apa
jébaa déknyényba vémarék yadén jébaa wawo yadéka. Véte kwagénte dé sanévéknwu
wanévéknwuk.
14 Jisasna kudi kure yékwa du Jerusalemba rate de véknwuk Sameriana du taakwa
Gotna kudi véknwudaka. Véknwutakne wadaka bét Pita bét Jon yék, Sameriana du
taakwaké.
15 Ye saabe bét Gorét waatak, déku Yaamabi deku mawuléba wulae téduké.
16 Taale wani du taakwa Jisaské miték sanévéknwute déku yéba wadaka dé Pilip
Jisasna yéba derét gu yaakutaknak. Gu yaakutaknadéka dé Gotna Yaamabi deku
mawuléba kaapuk wulaadén.
17 *Kukba Pita bét Jon yae Gorét waatatakne deku maaknaba kutbétka dé Gotna
Yaamabi deku mawuléba wulae ték.
18 Saimon dé vék Pita bét Jon deku maaknaba kutbétka Gotna Yaamabi deku
mawuléba wulae tédéka.
19 Vétakne dé yéwaa las kérae kure ye dé bérét wak, “Wuné yéwaa bénéké kwayéwuru
béné wani apa tiyaaké béné yo wunéké. Tiyaabénu wuné wawo duna maaknaba
kutwuru Gotna Yaamabi deku mawuléba wulae téké dé yo.”
20 Dé waga wadéka Pita dérét waatite dé wak, “Wan kaapuk. Méné ména yéwaa kure
kapéredi taalat yéké méné yo. Got déku Yaamabi bakna dé kwayu. Yéwaa kéraadéranké
déku Yaamabi kaapuk kwayédékwa.
21 Méné yéwaat kéraaké waménéka ména mawulé sépélak dé yo. Sépélak yadéka Got
ména mawuléké kélik dé yo. Méné wani apa kéraamarék yaké méné yo. Méné ané wale
wani jébaa yamarék yaké méné yo.
22-23 Méné kapéredi mu yaké yaménéka kapéredi mawulé ménéké apa yadéka wuné
vu. Bulaa wani kapéredi mawulé mé kulaknyény. Kulaknyénytakne Gorét waataké
méné yo, dé ména kapéredi mawulé yatnyéputiye wani muké tépa sanévéknwumarék
yaduké.”
24 Naate wadéka Saimon dé Pita bét Jonét wak, “Béné Némaan Banét waataké béné
yo wunéké. Waatabénu dé wunat kutkalé yadu wabénén mu wunéké yaamarék yaké
dé yo.” Naate dé wak.
25 Pita bét Jon Némaan Ban Jisaské kudi wakwetakne bét Sameriana wupmalemu
gayét yék. Yéte Némaan Banna kudi waba wakwetakne bét gwaamale yék Jerusalemét.

Pilip dé Jisaské kudi wakwek Itiopiana némaan dut

26 Némaan Ban Gotna kudi kure giyaakwa du dé Pilipmét wak, “Yaabu nak Jerusalem
kulaknyénytakne dé Gasat yu. Méné raapme méné wani yaabuba yéké yo.” Naate dé
wak.
27-28 Wani yaabu du ramarék taaléba dé yu. Pilip Gotna kudi kure giyaakwa duna
kudi véknwutakne dé yék. Ye dé vék Itiopiana némaan du nak yaabuba yaadéka. Wani
némaan du Itiopiana némaa taakwa Kandesiké dé jébaa yak. Yate dé léku yéwaaké
téségék. Déknyényba dé Jerusalemét yék, Gotna kudi buldakwa gaba Gorét waataké.
Ye waatatakne déku gayét gwaamale yéte dé wos tébérén kaat pulak muba rak. Rate
yéte dé Aisaia déknyényba kavin nyégaba vék.
29 *Nyégaba véte yédéka Pilip dérét védéka dé Gotna Yaamabi Pilipmét wak, “Méné
yaabuba ye déku kaarét yéké méné yo.”
30 Naate wadéka dé Pilip pétépété yéte dé véknwuk Itiopiana du Aisaia kavin nyégaba
véte némaanba wadéka. Véknwute dé dérét waatak, “Méné kavidén kudi véte miték
méné kutdéngék, kapu kaapuk?”

---

* **8:17:** Ap 9:17, 19:6; 2 Ti 1:6 * **8:29:** Ap 10:19

31 Dé waga waatadéka dé wak, “Kaapuk. Du nak kaapuk wunat wakwedén wani
kudiké. Wakwedu male wuné kutdéngké yo.” Naate watakne dé Pilipmét waatak,
“Yaale wuné wale raké méné mawulé yo?” Naate waatadéka dé Pilip kusékéttakne
waare dé dé wale rak.
32 *Rate bét Aisaia kavin kudi vék Gotna nyégaba. Aisaia déknyényba kéga dé kavik:
Kure ye viyaapérekdaran sipsip pulak tédéka de dérét kure yék.
Sipsip nyaanna yéwi sékudaka akélak tédékwa pulak, dé ték. Kudi kaapuk
wakwedén.
33 De wak, ‘Kapéredi mu dé yak.’ Naate watakne de déku kudi véknwumarék yate
de yénaa yak.
De dérét viyaapéreknék. Viyaapérekdaka dé kéni képmaaba kaapuk radékwa.
De déku képmawaaraké wakwemarék yaké de yo.
Waga dé Gotna yéba kudi wakwen du Aisaia déknyényba kavik.
34 Itiopiana du wani nyéga vétakne dé Pilipmét waatak, “Kiyadéké Gotna yéba kudi
wakwen du dé kavik? Déké dé kavik, kapu kiyadéké dé kavik? Wunat mé wakwe.”
35 Naate wadéka dé Pilip wak, “Jisaské dé kudi kavik.” Naate watakne Aisaia kavin
kudiké wakwetakne kukba Jisaské dé kudi wakwek.
36 Wakwete yaabuba bét yék. Ye bét gu tékwa taalé saabe dé Itiopiana du
wak, “Mé vé. Gu dé tu. Kiyadé wunat waatiké yo, méné Jisasna yéba wunat gu
yaakutaknaménéranké?”
37 [Naate wadéka dé Pilip wak, “Méné yéknwun mawulé yate Jisaské miték
sanévéknwuménéran wuné déku yéba ménat gu yaakutaknaké wuné yo.” Naate
wadéka dé wak, “Jisas Krais dé Gotna Nyaan. Wan adél.”]
38 Wani du waga watakne dé wani kaat kutkwa dut wak, kaat kulékiduké. Wadéka
wani kaat kulékidéka bét Itiopiana du Pilip wale bét dawulik guba. Dawuliye dé Pilip
Jisasna yéba wani dut gu yaakutaknak.
39 Gu yaakutaknadéka bét guba yaalak. Yaalabétka dé Némaan Banna Yaamabi dé
Pilipmét kure yék. Kure yédéka dé Itiopiana du dérét tépa kaapuk védén.
40 *Wani du yéknwun mawulé yate dusék yate dé yék, déku gayét. Yédéka Pilip
Asdotba dé ték. Te dé gege gayét yéte dé yéknwun kudi wakwekéreyék Jisaské.
Wakwekéreye dé Sisaria saabak.

9

Sol kulé mawulé kérae dé Jisaské miték sanévéknwuk

1 *Sol rékaréka yate dé Némaan Ban Jisasna du taakwat viyaado kiyaadoké dé
némaanba wakwek. Wakwetakne dé akwi nyédé duna némaan banké yék.
2 Ye dé dérét wak, “Méné wuna jébaa wunéké wawo nyégaba kaviké méné yo.
Kavitakne wunéké tiyaaké méné yo. Tiyaaménu wuné Damaskasnyét ye wuné wani
nyéga kwayéké wuné yo, naana kudi buldakwa gana némaan duké. Kwayéwuru de
nyéga vétakne wunéké kutdéngte kusékétdo wuné wuna jébaa yaké wuné yo. Yate
wuné Jisasna jébaaba wulaan du taakwaké sékalké wuné yo. Sékale véte wuné derét
baagwit giye kure yaaké wuné yo, Jerusalemét.”
3 Wani kudi watakne nyéga kérae Jerusalem kulaknyénytakne dé Sol Damaskasnyét
yék. Ye wani gayé saabaké yadéka dé nyét kulabikwa pulak yadéka dé yaa yaankwa
pulak mu giyae dé rak Sol ténba.
4 Radéka dé Sol képmaaba akérék. Akére kwaate dé véknwuk kéni kudi wakwedéka,
“Méné Sol, samuké méné wunat yaalébaanu?”

* **8:32:** Ais 53:7-8 * **8:40:** Ap 21:8 * **9:1:** Ap 8:3

5 *Naate wadéka dé waatak, “Némaan Ban, méné kiyadé?” Naate waatadéka dé wak,
“Wuné Jisas. Wunat méné yaalébaanu.
6 Mé raapme méné gayét wulaaké yo. Wulaaménu du nak wadu méné déku kudi
véknwute waga yaké méné yo.” Naate dé wak.
7 Wadéka de Sol wale yén du kudi las véknwute wani kudi bulén duké de sékalpatik.
Sékalpatiye de akélak ték. Kudi las kaapuk buldan.
8 Yadaka dé Sol raapme dé véké yapatik, déku méni gaan yan bege. Waga yadéka de
déku taababa kure de Damaskasnyét wulaak. Wulae nyaa kupuk radéka déku méni
kaapuk miték yan.
9 Yadéka dé kadému gu kaapuk kadén.
10 Jisasna du dé nak rak Damaskasba. Déku yé Ananaias. Yégan pulak yadéka dé
Némaan Ban Jisas dérét wak, “Méno, Ananaias.” Naate wadéka dé Ananaias wak,
“Némaan Ban, wuné ro.”
11 Naate wadéka dé Némaan Ban wak, “Méné raapme méné yaabuba nak yéké yo.
Wani yaabuké de wo, Kedéng Yaabu. Du nak déku yé Judas dé ro wani yaabuba.
Judasna gaba Tasasba yaan du déku yé Sol dé ro. Méné déké waataké méné yo
Judasnyét. Wani du Sol bulaa dé wunat waato.
12 Dé yégan pulak yadéka wuné kéni mu dérét wunébu wakwatnyék. Du nak déku yé
Ananaias déké yae déku méni tépa miték yaduké dé déku méniba kurék.”
13 Némaan Ban Jisas waga wadéka dé Ananaias wak, “Némaan Ban, wupmalemu
du de kudi wakweyo, wani du kapéredi mu ména du taakwat yadénké, Jerusalemba.
Wakwedaka wuné véknwuk.
14 Nyédé duna némaan du déké nyéga kwayédaka dé Damaskasnyét débu yaak, ména
du taakwat kulékiye kure yéké. Naané ména yéba wate Gorét waatakwa akwi du
taakwat kulékiye kure yéké dé mawulé yo.”
15 *Dé waga wadéka dé Némaan Ban wak, “Kaapuk. Méné yéké méné yo, Solké.
Wunébu wak, dé wunéké jébaa yaduké. Dé wunéké kudi wakweké dé yo, nak gena
du taakwat, némaan duwat, ména gayé Isrelna du taakwat wawo.
16 *Wakwete du taakwa wunéké kutdéngdoké dé apakélé kaagél kutké dé yo. Wuné
dérét wakwatnyéké wuné yo wani muké.” Naate dé wak.
17 Wadéka dé Ananaias raapme ye Judasna gat wulae dé Solna maaknaba kurék.
Kutte dé wak, “Méné Sol méné wuna du. Méné yaabuba kénét yaate méné Némaan Ban
Jisasnyét méné vék. Némaan Ban Jisas dé ména méni tépa miték yadu Gotna Yaamabi
ména mawuléba wulae téduké wunat wadéka wunébu yaak.”
18 Naate wadéka dé gukwamina katbu pulak mu Solna ménība dé akérék. Akérédéka
déku méni yéknwun yadéka dé tépa miték vék. Véte dé raapme ték. Tédéka dé Ananaias
Jisasna yéba dérét gu yaakutaknak.
19 Gu yaakutaknadéka dé kadému kak. Kadéka déku sépé apa yadéka dé miték rak.

Sol dé Jisaské kudi wakwek Damaskasba

Nyaa vétik kupuk dé Sol Jisasna du wale dé Damaskasba rak.
20 Dé bari Gotna kudi buldakwa gat wulae dé batnyé Jisaské kéni kudi wakwek, “Jisas
dé Gotna Nyaan.”
21 *Naate wakwedéka de véknwute kwagénte de wak, “Aki. Yaga pulak? Déknyénya
wani du apa yate dé Jisasna jébaaba wulaan du taakwat dé yaalébaanék Jerusalemba.
Wani du kénét dé yaak, Jisasna jébaaba wulaan du taakwat baagwit giye nyédé duna
némaan duké kure yéké.” Naate watakne de wani muké sanévéknwuk.

* **9:5:** Ap 5:39 * **9:15:** Ap 25:23; Ro 1:5 * **9:16:** 2 Ko 11:23-28 * **9:21:** Ap 9:1-2

22 *De waga sanévéknwudaka dé Sol apa yate dé yéknwun kudi némaanba wakwek. Dé
wak, “Jisas wan Got wadén ban Krais. Wan adél wuné wo.” Naate watakne apa yadéka
de déku gayéna du, Damaskasba rakwa Judana du déku kudi kaataké de yapatik.

Judana du Solké kélik yadaka dé Damaskas kulaknyénytakne yék

23 *Wupmalemu nyaa re de Judana du Damaskasba jawe rate dérét viyaapérekgé
nae de kudi bulék.
24 Buldaka de véknwutakne de Solét wakwek wani muké. Gaan nyaa Judana du de
Damaskasna akwi gwéspétéba téte dérét viyaapérekgé nae de déké téségék.
25 Téségédaka de Solna kudi véknwutakne Jisaské miték sanévéknwukwa du las baagwi
lékik apakélé kébiba. Lékitakne gaan nak de gayéna matut gidan raatmuba waare rate
wadaka Sol wani kébiba radéka de baagwiba kutte de kusadak képmaat. Kusadadaka
dé Sol kaapaba te dé yék.

Sol Jerusalemba dé rak

26 Sol Jerusalemét dé yék. Ye saabe dé Jisasna du wale Jisasna jébaa yaké dé mawulé
yak. Mawulé yadéka de akwi du déké wup yate kéga de wak, “Wan yénaa dé yo. Dé
Jisaské kaapuk miték sanévéknwudékwa.” Waga wate de déké kélik yak.
27 *Kélik yadaka dé Banabas Solét kutkalé yate dé dérét kwole bét yék, Jisasna kudi
kure yékwa duké. Kwole ye dé derét wak, “Sol yaabuba yéte dé Némaan Banét vék.
Védéka dé Némaan Ban dérét kudi wakwek. Wakwedéka dé Sol apa yate wup yamarék
yate Jisaské kudi wakwek Damaskasba.” Naate watakne Banabas dé Sol kulé mawulé
kéraadénké kudi las wawo wakwek.
28 Wakwedéka de wak, “Wan yéknwun. Naané wale Jisasna jébaa yaké dé yo.” Naate
wadaka dé Sol de wale rate Jisasna jébaa yak. Yate dé Jerusalemba yeyé yeyate wup
yamarék yate dé derét kudi wakwek, Némaan Ban Jisaské.
29 Dé Gérikna kudi véknwukwa Judana duwat wawo kudi wakwek. Wakwete de wale
kudi buldéka de kélik yate, de dérét viyaapérekgé de mawulé yak.
30 Mawulé yadaka de Jisaské miték sanévéknwukwa du wani muké véknwute de
Jerusalem kulaknyénytakne de Solét kwole yék Sisariat. Kwole ye de dérét wak, “Méné
Tasasnyét yéké méné yo.” Naate wadaka dé wani gayét yék.
31 Jisasna jébaaba yaalan du taakwa de miték rak, Judiana képmaaba, Galilina
képmaaba, Sameriana képmaaba. Nak du derét kapéredi mu kaapuk yadan. Gotna
Yaamabi de wale jébaa yadéka de wupmalemu du taakwa Jisasna jébaaba de yaalak.
Yaale de akwi yéknwun mawulé yate, apa yate, de déku kudi miték véknwuk.

Pita wadéka dé Inias yéknwun yak

32 Kukba Pita dé gege gayét yék. Ye nak apu dé Gotna du taakwat véké dé Lidat yék.
33 Ye dé dut nak vék. Wani duna yé Inias. Déku maan taaba lékdéka dé kwaaré nak
taaba sékét nak taababa kayék kupuk bakna dé kwaak. Kaapuk yeyé yeyadén.
34 Yadéka dé Pita dérét véte dé wak, “Méno Inias. Jisas Krais dé ménat kutnébulu.
Méné raapme ména taapu mé wure takna.” Naate wadéka Inias bari raapme dé ték.
35 Saronna képmaaba rakwa du taakwa, Lidaba rakwa akwi du taakwa wawo de akwi
de vék dé yéknwun ye tédéka. Vétakne de Némaan Ban Jisaské miték sanévéknwuk.

Pita wadéka lé Tabita nébéle raapmék

36 Taakwa nak léku yé Tabita Jopaba lé rak. Gérikna kudiba léku yé kéga de wak,
Dokas. Tabita lé Jisaské miték sanévéknwuk. Sanévéknwute lé yéknwun jébaa yate lé
gwalmu yamarék yakwa du taakwat kutkalé yasaakuk.
37 Wani tulé kiyakiya ye lé kiyaak. Kiyaaléka de léku gaaba ségwi gu yaakutakne kure
waare de awuré gaba taknak. Taknadaka lé kwaak.

* **9:22:** Ap 17:3, 18:28 * **9:23:** Ap 23:12 * **9:27:** Ap 9:4

38 Lida Jopa tékwaba dé tu. Jisaské miték sanévéknwukwa du Jopaba rate de véknwuk
Pita Lidaba radéka. Véknwutakne wadaka bét du vétik Jopa kulaknyénytakne bét yék
Pitaké. Ye bét dérét wak, “Méné bari bari ané wale yaaké méné yo. Waga naané
mawulé yo.”
39 Naate wabétka dé Pita bét wale waga de yék Jopat. Ye saabadaka de Pitat kwole
kure waarék, Dokasna gaaba ségwi ran taalat. Waarédaka de dukiyaataakwa akwi Pita
ténba téte de géraak. Géraate de Dokas rate kétaapakwen baapmu wut wakwatnyék
dérét.
40 Wakwatnyédaka Pita wadéka de akwi du taakwa wani taalé kulaknyénytakne de
gwaadék. Gwaadédaka dé Pita kwati yaane dé Némaan Banét waatak. Waatatakne
walaakwe léku gaaba ségwit véte dé wak, “Nyéné Tabita, mé raap.” Naate wadéka lé
méni laapiyakne dérét véte lé raapme rak.
41 Raléka dé taababa kutdéka lé raapme ték. Téléka waadéka de Gotna du taakwa
dukiyaataakwa wawo waga de yaalak. Yaaladaka dé derét wak, “Bulaa yaamabi miték
lé jao.”
42 Naate wadéka de wani muké kudi wakwekéreyék Jopaba. Wakwekéreyédaka de
wupmalemu du taakwa las wawo de Némaan Banké miték sanévéknwuk.
43 Wupmalemu nyaa Pita dé Jopaba rak. Du nak déku yé Saimon wale dé rak. Saimon
bulmakawu sépé nébuldakwa jébaa dé yak

10

Gotna kudi kure giyaakwa du dé Koniliasnyét kudi wakwek

1 Du nak déku yé Konilias dé rak Sisariaba. Dé Romna du. Dé Judana du kaapuk. Dé
wupmalemu Romna waariyakwa duké dé némaan ban rak. Déku duké de wak, “Italina
waariyakwa du.” Naate de wak.
2 Konilias Gotké dé sanévéknwuk. Sanévéknwute yéknwun mawulé yate dé déku kém
wale waga de Gorét waatak. Dé gwalmu yamarék yakwa Judana du taakwaké dé yéwaa
bakna kwayék. Dé Gorét apuba apuba dé waatak.
3 *Garabu nak dé yégan pulak yak. Yate dé vék Gotna kudi kure giyaakwa du nak
déké giyaadéka. Giyae dé wak, “Méno, Konilias.”
4 *Naate wadéka dé dérét véte wup yate dé wak, “Némaan du, samuké méné mawulé
yo?” Naate wadéka dé Gotna kudi kure giyaakwa du wak, “Méné Gorét waatamékéka
dé ména kudi débu véknwuk. Méné gwalmu yamarék du taakwaké yéwaa bakna
kwayéméékéka Got débu vék. Yate dé méékéké sanévéknwu.
5 Bulaa waménu de ména du las yéké yo Jopat. Ye de duké nak sékalké de yo. Déku
yé Saimon Pita.
6 *Dé bulmakawu sépé nébulkwa du Saimon wale dé ro, kus maaléba.”
7 Naate watakne dé Gotna kudi kure giyaakwa du dé yék. Yédéka dé Konilias
waadéka bét jébaa yakwa du vétik bét yaak. Waariyakwa du nak wawo dé yaak. Dé
Gorét waatakwa du. Dé wawo Koniliasna jébaa dé yak.
8 Wani du kupuk yaadaka dé Konilias Gotna kudi kure giyaakwa duna kudi derét
wakwek. Wakwetakne derét wadéka de yék Jopat.

Pita dé yégan pulak yak

9 Gaan kwae raapme ye Jopa saabaké yadaka nyaa nawurédéka dé Pita gat waarék,
Got wale kudi bulké.
10 Radéka kaadé yadéka dé kadému kaké dé mawulé yak. Mawulé yadéka de kadému
kawu saakéradaka dé yégan pulak yak.

---

* **10:3:** Ap 9:10 * **10:4:** Re 8:4 * **10:6:** Ap 9:43

11 Yate dé vék Gotna gayé tédéka apakélé baapmu wut pulak mu giyaadéka.
Giyaadéka de waabu baapmu wutba kutte de Pita ranét kusagiyak, képmaat.
12 Wani muba kés pulak nak pulak kwaami kaabe api de rak.
13 Radéka dé Pita kéni kudi véknwuk, “Mé raapme méné wani yéknwun kwaami viyae
kaké yo.”
14 *Pita wani kudi véknwute dé wak, “Némaan Ban, wan kaapuk. Naana apa kudiba
de kwaamiké las de wo, ‘Wan kapéredi kwaami.’ Wadaka wuné wani kapéredi kwaami
yaakétdan kwaami déknyényba kaapuk kawurén. Bulaa kapéredi kwaami kamarék
yaké wuné yo.”
15 Naate wadéka dé Got tépa wak, “Wan yéknwun kwaami. Waga wunébu wak. Wani
kwaamiké méné wamarék yaké méné yo, ‘Wan kapéredi kwaami.’ Waga wamarék yaké
méné yo.” Naate dé Got wak.
16 Apu kupuk Pita wani mat véte dé wani kudi véknwuk. Yadéka dé wani mu bari
Gotna gayét gwaamale waarék.
17 Pita dé sanévéknwu wanévéknwuk wani muké. Sanévéknwu wanévéknwudéka de
Koniliasna du Saimonna gaké waatatakne de Saimonna gwéspétéba ték.
18 Téte de waak, “Du nak déku yé Saimon déku nak yé Pita kéba dé ro, kapu kaapuk?”
19 *Naate waadaka dé Pita wani kudiké wekna sanévéknwu wanévéknwudéka dé
Gotna Yaamabi dérét wak, “Mé véknwu. Du kupuk ménéké sékalte debu yaak.
20 Mé raapme dawuliye méné de wale yéké yo. Wup yamarék yate bari de wale yéké
méné yo. Wuné wawurék debu yaak.”
21 Naate wadéka dé Pita dawuliye dé derét wak, “Wunéké gunéké sékalu. Samu yaké
gunéké yaak?”
22 Naate wadéka de wak, “Waariyakwa duna némaan ban Konilias wadéka naané
yaak. Dé yéknwun du. Gorét waatakwa du. Ména gayé Judana du akwi de déké wo,
‘Wan yéknwun du.’ Naate de wo. Gotna kudi kure giyaakwa du nak dé Koniliasnyét
wak, méné déku gayét ye kudi wakwemény véknwuduké.”
23 Naate wadaka dé Pita wak, “Mé yaala. Kéba kwaaké gunéké yo.” Naate wadéka de
wulae de waba kwaak. Kwae ganbaba dé Pita de wale yék. Jopaba rate Jisaské miték
sanévéknwukwa du las de wawo de Pita wale yék.

Pita dé Koniliasna gat yék

24 Gaan yadéka de yaabuba kwaak. Kwae ganbaba raapme ye de Sisaria saabak.
Konilias déku kém déku du taakwat taknaba wadéka yae de jawe rak. Rate de Pitaké
raségék.
25 *Raségédaka Pita yae wulaaké yadéka dé Konilias gwaade dérét véte déké yéknwun
mawulé yate kwati yaane dé waadé daak.
26 Yadéka dé Pita kélik yate dé wak, “Mé raap. Wuné wawo bakna du. Wuné némaan
du kaapuk. Wunéké kwati yaanémarék yaké méné yo.”
27 Naate wadéka dé Konilias raapme bét Pita wale kudi bulte bét gat wulaak. Wulae
dé Pita vék wupmalemu du taakwa jawe radaka.
28 Véte dé derét wak, “Naana apa kudiba de wo, ‘Judana du nak gena duna gat
wulaamarék yaké de yo. Judana du nak gena du wale yeyé yeyamarék yaké de yo. Nak
gena du wan kapéredi mu yakwa du.’ Naate wadaka gunéké kutdéngék. Wuné Judana
du wuné ro. Rate yégan pulak yawuréka Got dé wunat kulé kudi wak, nak gena duké.
Déku kudi véknwutakne wuné deké wamarék yaké wuné yo, Wan kapéredi mu yakwa
du. Naate wamarék yaké wuné yo.
29 Got kulé kudi wunat wakwedéka wuné kudi bulmarék yate wunébu yaak. Samuké
gunéké wak, gunéké yaawuruké? Bulaa wunat mé wakwe.” Naate dé wak.

---

* **10:14:** Lev 11:3, 13, 20, 26 * **10:19:** Ap 11:12 * **10:25:** Re 19:10; Mt 4:10

30 Wadéka dé Konilias wak, “Déknyény kéni tulé pulak wuné gaba rate wuné Gorét waatak. Waatawuréka dé du nak nyaa vékwa pulak baapmu wut kusadatakne bari giyae dé wuna méniba ték.
31 Téte dé wak, ‘Méno, Konilias. Méné Gorét waatanéka dé ména kudi débu véknwuk. Méné gwalmu yamarék yakwa du taakwaké yéwaa bakna kwayéménéka Got débu vék. Véte dé ménéké sanévéknwu.
32 Méné waménu de ména du las yéké yo Jopat. Ye de duké nak sékalké de yo. Déku yé Saimon. Déku nak yé Pita. Dé bulmakawu sépé nébulkwa du Saimon wale dé ro, kus maaléba.’
33 Naate wadéka bari wawuréka de wuna du yék, ménéké sékalké. Ye ménat vétakne wadaka méné miték yate ménébu yaak. Wan yéknwun. Bulaa naané akwi Gotna ménida naané kéba ro. Rate naané ména kudi véknwuké naané yo. Némaan Ban ménat wakwedén kudi wakwemenu véknwuké naané yo.” Naate dé Konilias Pitat wak.

Pita dé kudi wakwek Koniliasna gaba

34 *Pita dé wak, “Got nakurak kudi dé wakweyo, akwi du taakwat. Nak kudi nak gena du taakwa, nak kudi nak gena du taakwat kaapuk wakwedén. Wan adél.
35 Bulaa wuné kutdéngék. Akwi gayéna du taakwa Gotké sanévéknwute dérét waatate yéknwun jébaa yadaka dé Got deké mawulé yo. Nakurak gayéna du taakwaké male mawulé kaapuk yadékwa.
36 *Got dé kudi wakwek, naané akwi Isrelna duwat. Got wadéka dé akwi duna Némaan Ban Jisas Krais yae dé du taakwa Got wale miték radaran kudi wakwek. Wani kudi guné kutdéngék.
37 Jon Gotna yéba derét gu yaakutakne yéknwun kudi wakwedéka de wani kudi batnyé wakwek, Galilina képmaaba. Kukba de Judiana gege gayéba wani kudi wakwek. Wani kudi guné kutdéngék.
38 *Nasaret ban Jisaské guné kutdéngék. Got déké apa kwayédéka déku Yaamabi Jisasna mawuléba wulae dé ték. Tédéka dé Jisas gege gayét yéte du taakwat dé kutkalé yak. Kutakwana némaan ban Seten yaalébaanén du taakwat wadéka de yéknwun yak. Got dé wale tédéka dé Jisas waga yak.
39 Naané vék Jisas Jerusalemba, naana képmaaba wawo déku jébaa yadéka. Kukba de dérét miba viyaapata taknadaka dé kiyaak.
40 *Kiyaadéka nyaa kupuk yédéka Got wadéka dé nébéle raapmék. Nébéle raapdéka kukba du de las dérét vék.
41 *Déknyényba Got wadéka naané kukba naané wani mat vék. Naané kapmu naané vék Jisas nébéle raapme radéka. Akwi du taakwa kaapuk dérét védan. Got wadéka dé nébéle raapme radéka naané dé wale waga naané kadému gu kak.
42 *Jisas naanat dé wak, ‘Guné du taakwat kudi wakweké guné yo wunéké. Got wunat wadék wuné jébaa yo. Kukba wuné kot véknwukwa némaan ban rate wuné kiyaan du taakwana kudi, rakwa du taakwana kudi wawo, véknwuké wuné yo. Véknwute deku kapéredi mawulé deku yéknwun mawuléké wawo derét kudi wakweké wuné yo. Wani jébaaké wawo guné wakweké guné yo.’ Naate dé Jisas naanat wak.
43 *Déknyényba Gotna yéba kudi wakwen du akwi de Jisaské kudi wakwek. Wakwete de wak, ‘Du taakwa déké miték sanévéknwudaran dé apa yadu Got deku kapéredi mawulé yatnyéputiké dé yo.’ Naate de wak.” Waga dé Pita wak.

Gotna Yaamabi dé nak gena du taakwana mawuléba wulae ték

44 Pita derét wekna wadéka dé Gotna Yaamabi Pitana kudi véknwukwa du taakwana mawuléba wulae ték.

---

* **10:34:** Ro 2:11 * **10:36:** Ep 2:13-14 * **10:38:** Mt 3:16 * **10:40:** 1 Ko 15:4-7 * **10:41:** Lu 24:42-43
* **10:42:** Ap 17:31 * **10:43:** Ais 53:5-6; Jer 31:34

45-46 *Wulae tédéka de Jisaské miték sanévéknwukwa Judana du Pita wale Jopaba yae de véknwuk wani du taakwa véknwumarék yadakwa kudiba wakwete Gotna yéba kevérékdaka. Véknwute kwagénte de wak, “Aki. Got déku Yaamabi débu kwayék, nak gena du taakwaké wawo.”
47 Naate wadaka dé Pita wak, “Gotna Yaamabi wani du taakwana mawuléba dé wulae tu, naana mawuléba déknyényba wulae tékwa pulak. Kiyadé naanat waatiké yo, Jisasna yéba derét gu yaakutaknamuké? Wan kaapuk. Naané Jisasna yéba derét gu yaakutaknaké naané yo.”
48 *Naate watakne Pita wadéka de dé wale yaan du Jisas Kraisna yéba wate de derét gu yaakutaknak. Gu yaakutaknadaka de Pitat waatak, dé de wale nyaa vétik kupuk raduké.

11

Pita dé kudi wakwek Jerusalemba rakwa Jisasna du taakwat

1 Jisasna kudi kure yékwa du, Jisaské miték sanévéknwukwa du taakwa wale de Judiana képmaaba rate de véknwuk nak gena du taakwa Gotna kudi miték véknwudaka.
2-3 Kukba Pita dé Jerusalemét gwaamale yék. Jerusalemba rate Jisasna jébaaba yaalan du las de wak, “Nak gena du Jisasna jébaaba yaalaké yadaran taale de naané Judana jébaaba yaalaké de yo. Yaalaké yadaran de deku sépé sékuké de yo, naana sépé sékunan pulak.” Naate watakne Pita Jerusalem saabadéka de dérét waatite de wak, “Méné nak gena duna gat wulae méné de wale ménébu kadému kak. Wani duna sépé kaapuk sékudan. Wani du naané Judana jébaaba kaapuk yaaladan. Méné de wale rate kadému katakne méné sépélak méné yak.” Naate de wak.
4-5 Wadaka dé Pita Konilias wale rate yadan akwi muké dé derét kéga wakwek: “Wuné Jopaba rate Got wale kudi bulte wuné yégan pulak yak. Yate wuné vék apakélé baapmu wut pulak mu Gotna gayéba giyaadéka. Giyaadéka de waabu baapmu wutba kutte kusagiyadaka dé rawurénba ték.
6 Tédéka wuné miték véte wuné vék kés pulak nak pulak kwaami kaabe api waba radaka.
7 Véte wuné kéni kudi véknwuk, ‘Méné Pita, mé raapme méné wani yéknwun kwaami viyae kaké yo.’
8 Wani kudi véknwute wuné wak, ‘Némaan Ban, wan kaapuk. Wani kwaamiké las de wo, Wan kapéredi kwaami. Wadaka wuné wani kapéredi kwaami yaakétdan kwaami déknyényba kaapuk kawurén. Bulaa kamarék yaké wuné yo.’
9 Naate wawuréka dé Got tépa wak, ‘Wan yéknwun kwaami. Waga wunébu wak. Wani kwaamiké méné wamarék yaké méné yo, Wan kapéredi mu.’ Naate dé Got wak.
10 Apu kupuk wuné wani mat véte wuné wani kudi véknwuk. Yawuréka de wani mu Gotna gayét gwaamale kure waarék.
11 Kure waarédaka bari de Sisariaba yaan du kupuk deku némaan duna kudi véknwutakne de rawurén ga saabak.
12 Saabadaka dé Gotna Yaamabi wunat wak, wup yamarék yate bari de wale yéwuruké. Kéni du nak taaba sékét nak taababa kayék nakurak Jisaské miték sanévéknwute de wuné wale yék Sisariat. Ye naané akwi Koniliasna gat wulaak.
13 Wulaanaka dé naanat wakwek, Gotna kudi kure giyaakwa dut nak védénké. Wani du Koniliasna gaba téte dé dérét wak, ‘Méné waménu de ménа du las yéké de yo Jopat. Ye de duké nak sékalké de yo. Déku yé Saimon. Déku nak yé Pita.

* **10:45-46:** Ap 2:4 * **10:48:** Ap 2:38; Mt 28:19

14 *Dé yae ménat kudi wakweké dé yo. Wakwedu guné guna kém wale véknwugunu
Got guna kapéredi mawulé yatnyéputidu guné miték rasaakuké guné yo.' Naate dé
Gotna kudi kure giyaakwa du wak Koniliasnyét.
15 *Wadéka dé Konilias wani muké wakwedéka wuné derét kudi wakwewuréka dé
Gotna Yaamabi deku mawuléba wulae tu, naana mawuléba déknyényba wulae tékwa
pulak.
16 *Gotna Yaamabi deku mawuléba wulae tédéka wuné Némaan Banna kudiké wuné
sanévéknwuk. Déknyényba dé Némaan Ban wak, 'Gu yaakutaknan du Jon dé Gotna
yéba derét gu yaakutaknak. Got déku Yaamabi kwayéké dé yo gunéké. Kwayédu Gotna
Yaamabi guna mawuléba wulae téké dé yo.' Naate dé Némaan Ban Jisas wak.
17 Naané Némaan Ban Jisas Kraiské taale miték sanévéknwunaka dé Got déku Yaamabi
dé tiyaak naanéké. Got déku Yaamabi dé wani nak gena du taakwaké wawo débu
kwayék. Bulaa wani muké wuné kutdéngék. Got déku Yaamabi wani nak gena du
taakwaké kwayédéka wuné déku jébaa kaapuk yaalébaanwurén. Wan Gotna jébaa.
Wuna jébaa kaapuk."
18 *Pita waga wadéka de Judana du tépa dérét kaapuk waatidan. Yate de Gotna yéba
kevérékte de wak, "Got wan yéknwun. Dé nak gena du taakwaké wawo débu wakwek.
De deku kapéredi mawulé kulaknyénytakne kulé mawulé kérae miték rasaakuké de yo
apuba apuba." Naate de wak.

Jisasna jébaaba yaalan du taakwa de jawuk Antiokba

19 Déknyényba de Stivenét viyaak matut. Viyaadaka kiyaadéka de Jisaské miték
sanévéknwukwa du taakwat yaalébaanké yadaka de gege gayét yaage yék. Yaage yéte
las séknaat ye de Pinisiana képmaaba rak. Las de Saiprasna képmaaba rak. Las de
Antiokba rak. Rate de Judana du taakwat male de Jisaské kudi wakwek. Nak gena du
taakwat déké kaapuk kudi wakwedan.
20 Saiprasna képmaaba yaan du Sairiniba yaan du wawo Jisaské miték sanévéknwute
Antioknét ye de Judana du taakwat, nak geba yaan du taakwat wawo, de Némaan Ban
Jisaské kudi wakwek.
21 *Wakwedaka dé Némaan Ban deké apa kwayédéka de wupmalemu du taakwa
deku kapéredi mawulé kulaknyénytakne de Némaan Banké miték sanévéknwuk.
22 *Jerusalemba rate Jisasna jébaaba yaalan du de wani muké kudi véknwute wadaka
dé Banabas yék Antioknét.
23 *Ye saabe dé vék Got wani du taakwat kutkalé yadéka miték radaka. Véte yéknwun
mawulé yate dusék yate dé derét wak, "Guné yéknwun mawulé yate Némaan Banna
kudi miték véknwuké guné yo, apuba apuba. Némaan Banna jébaa kulaknyénymarék
yaké guné yo." Naate dé Banabas wak.
24 Banabas wan yéknwun du. Gotna Yaamabi déku mawuléba wulae apa ye dé
ték. Tédéka dé Jisaské miték male sanévéknwuk. Wani tulé wupmalemu du taakwa
Banabasna kudi véknwute de wawo de Jisaské miték sanévéknwuk.
25-26 Kukba Banabas Solké sékale véké nae dé Tasasnyét yék. Ye sékale vétakne
dé dérét kwole bét yék Antioknét. Kwole ye kwaaré nak Antiokba rate bét Jisasna
jébaaba yaalan du taakwa wale jawe bét kudi bulék. Wupmalemu du taakwat bét kudi
wakwek Jisaské. Antiokba de Jisasna du taakwaké de kéni yé taale kwayék, "Kraisna
du taakwa."
27 Wani tulé kukba yaaran muké kudi wakwekwa du las de Jerusalem ku-
laknyénytakne de Antioknét yék.

---

* **11:14:** Ap 16:31 * **11:15:** Ap 2:4 * **11:16:** Ap 1:5 * **11:18:** Ap 14:27 * **11:21:** Ap 2:41 * **11:22:** Ap 4:36 * **11:23:** Ap 14:22

28 *Wani du nak déku yé Agabas. Gotna Yaamabi déku mawuléba wulae apa ye tédéka
dé téte wak, “Kaadé yakwa tulé bari yaaké dé yo. Yaadu akwi képmaaba rakwa du
taakwa kaadé wale raké de yo.” Naate dé Agabas wak. Kukba Klodias Romna némaan
ban dé rak. Radéka wani kaadé yakwa tulé dé yaak.
29 *Agabas wani muké wadéka de Jisasna du taakwa véknwute de wak, “Naané nak
nak Jisasna jébaaba yaale Judiaba rakwa du taakwaké sanévéknwute naana yéwaa
muniye las radu las kwayésatiké naané yo deké. Kwayésatino de nyégéle kadému
kéraaké de yo.”
30 Naate watakne yéwaa kérae de Sol bét Banabaské kwayék. Kwayétakne wadaka
bét Jerusalemét ye bét kwayék, Jisasna jébaaba yaalan duna némaan duké.

12

Yerot wadéka de Jemsnyét viyaapérektakne de Pitat kure yék raamény gat

1 Wani tulé dé némaan ban Yerot dé Jisasna jébaaba yaalan du taakwat yaalébaanék.
2 *Yaalébaante wadéka de Jonna némaadu Jemsnyét viyaapéreknék, waariyadakwa
kulaat.
3 Viyaapérekdaka de Judana du véte de mawulé yak. Mawulé yadaka dé Yerot waga
kutdéngék. Kutdéngte wadéka de Pitat kulékiye kure yék, raamény gat. Apakélé yaa
sérakte yis yamarék yadakwa béret kadakwa tulé Yerot wadéka de waga yak. Pitat
kulékiye kure yédaka dé raamény gaba rak.
4 Radéka Yerot wadéka de waariyakwa du déké téte vék, dé yaage yémuké. Ganbaba
du wan véti wan véti, nyaa du wan véti wan véti, garabu du wan véti wan véti, gaan
du wan véti wan véti waga de déké téte vék. Yerot kéga dé wak, “Apakélé yaa sérakte
Pasova waanakwa kadému kabutido wawuru Pitat kure yaado dé Judana duna ménibа
téké dé yo. Tédu kudi bultakne de dérét viyaaké de yo.” Waga dé wak.
5 *Pita raamény gaba radéka de waariyakwa du déké téte vék. Yadaka de Jisasna
jébaaba yaalan du taakwa de apuba apuba Gorét némaanba waatak, Pitat kutkalé
yaduké.

Gotna kudi kure giyaakwa du dé Pitat kure gwaadék raamény gaba

6 Yerot kéga dé wak, “Séré Pitat kure yaalado dé Judana duna ménibа téké dé yo,
déknyényba wawurén pulak.” Waga wadéka wani gaan dé Pita raamény gaba widé
kwaak. Waariyakwa du apa baagwi vétik wale déku taababa gitaknabétka de akwi de
widé kwaak. Kwaadaka waariyakwa du las de raamény gana gwéspétéba téségék.
7 *Téségédaka dé Némaan Banna kudi kure giyaakwa du giyaadéka dé raamény ga
nyaaka yak. Yadéka dé wani du Pitat kutte dé wak, “Bari mé ligéne raap.” Naate
wadéka dé wani apa baagwi Pitana taababa lépmwénye dé akérék.
8 Akérédéka dé Gotna kudi kure giyaakwa du wak, “Ména baapmu wut kusadate
ména su mé kusawuré.”
9 Naate wadéka dé Pita déku baapmu wut kusadate dé déku su kusawurék. Yadéka
dé tépa wak, “Yépmaa yadéka saapme téménékwa baapmu wut wawo mé kusadatakne
méné wuna kukba yaaké yo.” Naate wadéka dé Pita wani ga kulaknyénytakne dé wani
duna kukba yék. Pita las kaapuk kutdéngdén Gotna kudi kure giyaakwa du yan muké.
Déku mawuléba dé wak, “Wan bakna yégan wuné yak.”
10 Waga wate dé Gotna kudi kure giyaakwa duna kukba yék. Yéte bét waariyakwa
dut las talaknatakne bét waariyakwa dut las wawo talaknatakne bét raamény gana
gwés saabak. Du wani ainét gidan gwés naapiye némaa gayét yéké dé yo. Gwés
saababétka dé wani gwés déku kapmu naapik, gwaadébéruké. Naapidéka gwaade bét

* **11:28:** Ap 21:10 * **11:29:** Ro 15:26 * **12:2:** Mt 4:21 * **12:5:** Ep 6:18 * **12:7:** Ap 5:19, 16:26

yaabuba nak yék. Ye dé Gotna kudi kure giyaakwa du Pitat kulaknyénytakne dé bari yék.

11 Wani du yédéka Pita kutdéngte dé wak, “Wan yégan kaapuk. Némaan Ban wadéka dé Gotna kudi kure giyaakwa du wunéké giyaak. Giyae wunat kutkalé yate dé wunat raamény gaba kure yaalak. Bulaa Yerot, wuna gayéna du wawo wunat kapéredi mu yamarék yaké de yo. Waga wuné kutdéngék. Wan adél.”

12 Naate watakne wani muké kutdéngte dé Mariana gat yék. Maria wan Jonna néwaa. Déku nak yé Mak. Mariana gaba wupmalemu du taakwa jawe rate de Gorét waatak.

13 Gorét waatadaka dé Pita yae dé kaapaba téte dé gwésba viyaak. Viyaadéka lé jébaa yakwa taakwa nak léku yé Roda lé gwés naapiké lé yaak.

14 Yae Pitana kudi véknwute lé kutdéngék. Wan Pita dé yaak. Kutdéngte yéknwun mawulé yate takwasék yate lé bari gwaamale wulaak. Gwés kaapuk naapilén. Gwaamale wulae lé derét wakwek, “Pita gwéspétéba dé tu.”

15 Naate wakweléka de wak, “Wan waagété nyéné yo.” Naate wadaka lé wak, “Adélna. Dé gwéspétéba dé tu.” Naate waléka de wak, “Wan Gotna kudi kure giyaakwa du nak Pita pulak ye dé tu.” Naate de wak.

16 Wadaka dé Pita gwésba viyaasaakuk.

17 *Viyaasaakudéka yae naapiye dérét véte de kwagénék. Kwagéndaka dé Pita taaba kusawurék, kudi bulmarék yadoké. Kusawurédéka kudi bulmarék yadaka dé raamény gaba kwaadéka Némaan Ban dérét kaapat kure yaaladénké dé kudi wakwek. Wakwetakne dé derét wak, “Wani muké Jisaské miték sanévéknwukwa du akwi Jemsnyét wawo wakweké guné yo.” Naate watakne Mariana ga kulaknyénytakne dé nak taalat yék.

18 Ganbaba de raamény gaba Pitaké téségén waariyakwa du de Pitaké vépatite wup yate kwagénte de wak, “Aki. Pita yaba dé yék?”

19 Naate wadaka dé Yerot apa yate wadéka de Pitaké sékalék. Sékalte dérét kaapuk védan. Yadaka dé Yerot raamény gaba Pitaké téségén waariyakwa duwat némaanba waatak Pitaké. Waatadéka de Pitaké kutdéngmarék yadaka dé déku du derét viyaapérekdoké dé wak. Watakne dé Yerot Judiana képmaa kulaknyénytakne dé Sisariat yék. Ye saabe wupmalemu nyaa dé waba rak.

Yerot dé kiyaak

20 Yerot rékaréka dé yak Taiana du taakwa Saidonna du taakwat wawo. Rékaréka yadéka de du las wani gayéba de yaak, Yerot wale kudi bulké. Yae taale de Blastas wale kudi bulék. Wani du dé Yerotna gaké dé téségék. Téségédéka de dé wale kudi buldaka dé derét kutkalé yadéka de Yerot wale kudi giké jawe ték. De Yerot wale miték raké de mawulé yak, deku gayéna du taakwa deku kadému Yerotna képmaaba kéraadakwa bege.

21 Yerot wadén nyaa dé déku yéknwun baapmu wut kusadatakne déku jaabéba rate némaan ban yate dé du taakwat apakélé kudi dé wakwek.

22 Wakwedéka de waak, “Wan némaan duna kudi. Wan Got dé kudi wakweyo. Wan bakna du kaapuk.”

23 Naate waadaka dé Yerot deku kudi véknwute dusék dé yak. Yate déku yéba dé kevéréknék. Gotna yéba kaapuk kevérékdén. Yadéka dé Némaan Ban Gotna kudi kure giyaakwa du dérét viyaadéka dé kaawiya déku yaaléba tidaka dé kiyaak.

24 Wupmalemu du taakwa las wawo Gotna kudi véknwute de Jisaské miték sanévéknwuk.

---

* **12:17:** Ap 12:7-8

25 Banabas bét Sol Jisasna jébaaba yaalan duna némaan duké deku kadému kéraadaran yéwaa kwayétakne bét Jerusalem kulaknyénytakne Jonét kwole de gwaamale yék Antioknét. Jonna nak yé Mak.

13

De wadaka Banabas bét Sol bét yék kulé jébaa yaké

1 Antiokba rate Jisasna jébaaba yaalan du las de Gotna yéba kudi wakwek. Las de du taakwat yakwatnyék Jisasna jébaaké. Wani duna yé kéga: Banabas, Sol, Simion déku nak yé Gélé, Sairiniba yaan du Lusias, némaan ban Yerotna naawi du Maneyen.

2 *Nak apu Antiokba rate Jisasna jébaaba yaalan du taakwa Némaan Banké sanévéknwute kadému kamarék yate Némaan Banét waatadaka dé Gotna Yaamabi derét wak, “Guné wagunu bét Banabas bét Sol wawurén jébaa yaké bét yo.”

3 *Naate wadéka de kadému kamarék yate rate Gorét waatatakne bétku maaknaba kutte de wak, “Béné yéké béné yo, Gotna Yaamabi wadén jébaa yaké.” Naate de wak.

Banabas bét Sol bét Jisaské kudi wakwek Saiprasna képmaaba

4 Gotna Yaamabi wadéka bét Banabas bét Sol Selusiat yék. Ye sipba waare bét Saiprasna képmaat yék. Saipras kus viyaatéknénba dé tu.

5 *Ye bét Salamis saabak. Saabe bét Gotna kudi wakwek, Judana kudi buldakwa gaba. Jon Mak bét wale dé Jisasna jébaa yak.

6 Banabas bét Sol képmaaba yéte bét Saiprasna gege gayét yéte bét Pepos saabak. Ye saabe bét vék kus mayéra yakwa dut nak déku yé Ba-Jisas. Wan Judana du. Dé wak, “Wuné Gotna kudi wuné wakweyo.” Naate wate dé yénaa yak.

7 Dé Saiprasna némaan ban wale dé rak. Wani némaan banna yé Sesias Polas. Dé yéknwun mawulé pukaakwa du. Dé wadéka bét Banabas bét Sol yaabétka dé bérét wak, “Wuné Gotna kudi véknwuké wuné. Béné wunat mé wakwe wani kudi.”

8 Naate wadéka dé wani kus mayéra yakwa du, Saiprasna némaan ban dé Jisaské miték sanévéknwumuké kélik yate, dé wak, “Kaapuk. Bét ménat wakwemarék yaké bét yo.” Wani du Gérikna kudiba déku yé kéga de wak, “Elimas.”

9-10 **Naate Elimas wadéka dé Gotna Yaamabi Solna mawuléba wulae apa ye dé ték. Tédéka dé Sol déku nak yé Pol Elimasnyét vésék naate dé wak, “Méné Setenna du. Kutakwana némaan ban Seten ména mawuléba dé tu. Méné akwi yéknwun muké méné kélik yo. Méné yénaa kudi male méné wakweyo. Méné kapéredi mawulé méné yasaaku. Apuba apuba méné Némaan Banna kudi méné yaalébaanu.

11 Mé véknwu. Bulaa Némaan Ban ménat viyaaké dé yo. Viyaadu ména méni kiyaaké dé yo. Kiyaadu wupmalemu nyaa re méné vémarék yaké méné yo.” Naate Pol wadéka dé gélé buwi pulak mu giyae déku méni kuttépédéka Elimasna méni dé kiyaak. Kiyaadéka yeyé yeyate dé du taakwat wak, déku taababa kure yédoké.

12 Yadéka dé Saiprasna némaan ban Sesias Polas véte Némaan Ban Jisasna kudi véknwute kwagénte dé Jisaské miték sanévéknwute déku kudiké dé “Adél” naak.

Pol bét Banabas bét kudi wakwek Pisidiaba tékwa gayé Antiokba

13 *Pol béré sipba waare Pepos kulaknyénytakne de Pega saabak. Wani gayé Pampiliana képmaaba dé tu. Saabe dé Jon Mak bérét kulaknyénytakne dé Jerusalemét gwaamale yék.

14 Gwaamale yédéka Pol bét Banabas Pega kulaknyénytakne bét képmaaba Antioknét yék. Wani gayé Pisidiana képmaaba dé tu. Ye waba rate yaap ra nyaa bét Juda kudi buldakwa gat wulaak. Wulae bét rak.

---

* **13:2:** Ap 9:15 * **13:3:** Ap 6:6 * **13:5:** Ap 12:12 * **13:9-10:** Ap 4:8 * **13:9-10:** Jo 8:44 * **13:13:** Ap 15:38

15 Rabétka dé wani gana némaan du Gotna nyégaba véte Moses déknyényba kavin apa
kudi las véte némaanba wak. Watakne dé Gotna kudi wakwen du déknyényba kavin
kudi las véte dé némaanba wak. Wadéka de némaan du las dut nak wadaka dé Pol bét
Banabaské yae dé deku kudi kéga wakwek, “Naana du, béné du taakwat yéknwun kudi
wakweké mawulé yabénéran bulaa wakweké béné yo. Wakwebénu véknwudo deku
mawulé yéknwun yaké dé yo.”
16 Naate wadéka dé Pol raapme téte taaba kusawuréte dé kéni kudi wakwek: “Guno,
Isrelna du, kéba rate Gorét waatakwa nak gena akwi du wawo, mé véknwu.
17 Déknyényba Isrelna duna némaan ban Got dé naana képmawaarat wak, déku kudi
véknwudoké. Watakne apa yadéka de naana képmawaara Isrelna du taakwa deku gayé
déknyényba kulaknyénytakne nak get ye Isipba rate de wupmalemu yak. Yadaka dé
Got apa yate dé derét kure gwaadék Isipba.
18 Derét kure gwaade wupmalemu (40) kwaaré dé de wale ték, du ramarék taaléba.
De nak apu nak apu déku kudi véknwumuké kélik yadaka dé Got de wale tésaakuk.
19 Tésaakute wadéka de Kenanna képmaaba tén némaa gayé nak taaba sékét
nak taababa kayék vétik wani gayéba wupmalemu du taakwa radaka de viyaak.
Viyaatakne de Isrelna du ye de deku képmaa kérae waba rak.
20 Wupmalemu (450) kwaaré de waba rak. Radaka kukba Got wadéka de némaan
du Isrelna du taakwaké de téte miték vék. Védaka kukba Gotna yéba kudi wakwen du
Samyuel dé wawo némaan du rate dé Isrelna du taakwaké téte miték vék.
21 “Kukba de Isrelna du Gorét wak, ‘Méné waménu dé némaan ban dé kapmu
naanéké miték véké dé yo.’ Naate wadaka Got wadéka dé Kisna nyaan Sol dé deku
némaan ban rak. Dé Bensaminna kém. Wupmalemu (40) kwaaré dé deku némaan ban
rak.
22 Re Gotna kudi véknwumarék yadéka Got wadéka dé Devit deku némaan ban rak.
Got dé Devitké kéga wak, ‘Jesina nyaan Devitké wuné mawulat kapére yo. Dé wuna
kudi véknwuké dé yo.’
23 Naate Got watakne kukba dé tépa wak, ‘Wawuru Isrelna du taakwat kutkalé yaran
du yaaké dé yo. Yae derét Setenna taababa kéraaké dé yo. Adél wuné yo.’ Naate
watakne kukba wadéka dé Devitna képmawaara Jisas dé yaak.
24 *“Taale gu yaakutaknan du Jon dé Isrelna akwi du taakwat kéga kudi wakwek,
‘Guné guna kapéredi mawulé kulaknyénygunu wuné Gotna yéba gunat gu yaakutak-
naké wuné yo.’
25 *Naate watakne déku jébaa yabutiké yate dé wak, ‘Guné yaga guné wo wunéké?
Wuné kiyadé? Wuné némaan ban kaapuk. Nak banké guné raségu. Wunéké kaapuk
raségégunékwa. Mé véknwu. Wuna kukba dé yaaké dé yo. Dé némaan du. Wuné bakna
du. Déku jébaa yaga pulak yaké wuné yo, wuné bakna du rawurékwa bege?’ Naate Jon
wadéka kukba Jisas dé yaak.” Naate dé Pol wak.
26 Watakne dé kéga wakwek, “Wuna du, Ebrayamna képmawaara, kéba rate Gorét
waatakwa nak gena akwi du wawo, mé véknwu. Got dé naanat kutkalé yadéran kudi
dé naanat débu wakwek.
27 *Wakwedéka dé Jisas derét kutkalé yaké nae yaadéka de Jerusalemba rakwa du
taakwa deku némaan du wawo déké kaapuk kutdéngdan. Akwi yaap ra nyaa de
véknwuk némaan du las Gotna nyégaba véte Gotna yéba kudi wakwen du kavin kudi
véte némaanba wadaka. Véknwute de wani kudiké kaapuk kutdéngdan. Yate de wak,
Jisasnyét viyaapérekdoké. Waga wadaka Gotna yéba kudi wakwen duna kudi adél dé
yak.

* **13:24:** Mt 3:1-2 * **13:25:** Jo 1:20, 27 * **13:27:** Jo 16:3

28 *Jisas kapéredi mu las kaapuk yadén. Yadéka de dérét viyaapérekgé wate de yénaa
yak. Yénaa yate de némaan du Pailarét wak, déku du de Jisasnyét viyaapérekdoké.
29 *Gotna yéba kudi wakwen du déknyényba de Jisasnyét kapéredi mu yadaranké
de kavik. Kavidaka kukba de Jerusalemba rakwa du wani akwi mu de Jisasnyét yak.
Yatakne de déku gaaba ségwi miba lépmwénye kure ye de waaguba rémék.
30 *Rémtaknadaka Got wadéka dé tépa nébéle raapmék.
31 *Raapdéka kukba dé wale Galilina képmaa kulaknyénytakne Jerusalemét yén du
taakwa de wupmalemu nyaa de dérét vék. Vétakne bulaa de Isrelna du taakwat kudi
wakweyo déké.
32-33 *"Kéni yéknwun kudi gunat wakweké anébu yaak, guna gayét. Déknyényba Got
dé naana képmawaarat derét kutkalé yadéran kudi wakwek. Wakwetakne bulaa dé
naané deku képmawaarat débu kutkalé yak. Dé wadéka Jisas nébéle raapdéka dé Got
waga naanat débu kutkalé yak. Déknyényba de Gotké waadakwa gwaaré, deké naané
wo 'Sam' de kavik Gotna nyégaba. Gwaaré nak Samna nyégaba dé du nak kéga kavik
Jisaské:

> Got dé wak, 'Méné wuna nyaan. Wuné wawurék bulaa méné wuna nyaan rate
> némaan ban méné ro.'

Naate Got wadéka dé waga kavik.
34 *"Nak apu Got wadu Jisas nébéle raapdu déku gaaba ségwi biyaapmarék
yadéranké, dé kudi wakwek. Wakwedéka dé du nak Gotna nyégaba kéga kavik:

> Déknyényba Devirét wuné wak, wuné dérét kutkalé yawuru dé miték radéranké.
> Gunat wawo kutkalé yaké wuné yo. Adél wuné wo.

35 *Naate Got wadéka kavidéka nak kudi kéga dé kwao:

> Méné Got, méné waménu ména yéknwun duna gaaba ségwi biyaapmarék yaké dé
> yo.

36 *"Wani kudi dé nak duké wakweyo. Devitké kaapuk wakwedékwa. Devit rate dé
Gotna jébaa miték yak. Yatakne kiyaadéka déku képmawaara wale dérét rémdaka déku
gaaba ségwi dé biyaapmék.
37 Got wadéka dé kiyaan ban nak nébéle raapdéka déku gaaba ségwi kaapuk
biyaapdén.
38-39 *Wuna du, mé véknwu. Wani ban wan Jisas. Got Jisasna jébaat vétakne
guna kapéredi mawulé dé yatnyéputiyu. Wani kudi gunat ané wakweyo. Guné
ana kudi véknwute wani muké miték kutdéngké guné yo. Guné Jisaské miték
sanévéknwugunéran dé guna kapéredi mawulé kutnébulké dé yo. Kutnébuldu guné
miték raké guné yo. Guné Mosesna apa kudi véknwugunéran guna kapéredi mawulé
raké dé yo. Radu miték ramarék yaké guné yo.
40 *Wani muké guné miték kutdéngké guné yo. Guné jérawu yaké guné yo, Gotna
yéba kudi wakwen du kavin mu gunat yaamuké. Got wadéka de déku kudi kéga kavik:

> 41 Guné wasélékgwa du, mé véknwu. Wuna jébaaké sanévéknwu wanévéknwute
> guné yalakgé guné yo.
> Ragunékwa tulé wuné apakélé jébaa wuné yo.
> Du nak dé wuna jébaaké gunat wadéran guné wuna jébaaké miték
> sanévéknwumarék yaké guné yo.

Waga de Gotna kudi kavik." Waga dé Pol wak.

---

* **13:28:** Mt 27:22-23 * **13:29:** Mt 27:59-60 * **13:30:** Ap 2:24 * **13:31:** Ap 1:3, 8 * **13:32-33:** Sam 2:7
* **13:34:** Ais 55:3 * **13:35:** Sam 16:10 * **13:36:** Ap 2:29 * **13:38-39:** Ap 10:43; Ro 10:4 * **13:40:** Aba 1:5

42 Wani kudi watakne Pol bét Banabas gwaadéké yabétka de du taakwa bérét kéga wak, “Nak wik re yaap ra nyaa yaadu tépa gwaamale yae béné wani kudi las wawo naanat tépa wakweké béné yo.”
43 Naate watkne de Gotna kudi buldakwa ga kulaknyénytakne de gwaadék. Gwaade de wupmalemu Judana du taakwa, wupmalemu Judana jébaaba yaalan nak gena du taakwa wawo, waga de Pol bét Banabas wale yék. Yéte bét derét kudi wakwek, Gotna kudi miték véknwute kulaknyénymarék yado deku mawulé yéknwun ye apa ye téduké. Waga yado Got derét kutkalé yaké dé yo.
44 Yaap ra nyaa yaadéka wani gayéba rakwa du taakwa wupmalemu Némaan Banna kudi véknwuké de yae jawe rak.
45 *Radaka de Judana du las wupmalemu du taakwa jawe radaka véte kélik yate de rékaréka yak. Yate de Pol déku kudiké wawo de waséléknék.
46 *Wasélékte dérét waatidaka bét Pol bét Banabas apa yate wup yamarék yate kéga wakwek, “Taale ané guné Judana du taakwat ané Gotna kudi wakwek. Wan yéknwun. Guné wani kudiké guné kuk kwayu. Kuk kwayéte guné kulé mawulé kérae miték rasaakumuké kélik guné yo. Bulaa ané gunat kulaknyénytakne nak gena du taakwat Gotna kudi wakweké yéké ané yo.
47 *Némaan Ban anat débu wakwek, ané nak gena du taakwaké yétéranké. Déknyényba wadéka de déku nyégaba kudi kavik. Kavite deku mawuléba de wak, ‘Gaan téwayé yaandu du taakwa miték véké de yo.’ Waga wate de Gotna kudi kéga kavik:

Déknyényba wuné ménat wak, méné yaankwa téwayé pulak raménuké.
Rate wuna kudi nak gena du taakwat wakwemény de kutdéngké de yo.
Méné wakwemény akwi képmaaba rakwa du taakwat wuné Setenna taababa kéraaké wuné yo.

Naate Got wadéka de kavik.”
48 Pol bét Banabas waga wabétka de waba rakwa nak gena du taakwa yéknwun mawulé yate dusék takwasék de yak. Yate de wak, “Némaan Banna kudi wan yéknwun kudi.” Naate de wak. Déknyényba Got dé wak, nak gena du taakwa las kulé mawulé kérae miték rasaakudoké. Wani du taakwa de Jisaské miték sanévéknwute de déku kudiké “Adél” naak.
49 Wani képmaaba de wupmalemu du taakwat de Némaan Banna kudi wakwekéreyék.
50 Wakwekéreyédaka de Judana du las wani muké kélik yate de Pol bét Banabaské kapéredi kudi bulék. Bulte de wani gayéna némaan du Gorét waatakwa nak gena némaa taakwat wawo de wakwek wani muké. Wakwedaka de bétké kélik yate de bérét batnyé yaalébaanék. Yaalébaante de bérét waatik, deku képmaa kulaknyénytakne yébéruké.
51 Waatidaka bét kéga bétku mawuléba wak, “Wani gayéna du taakwa anat kapéredi mu yadan Got yadan kapéredi mu derét yakataké dé yo.” Waga wate wani du taakwa véte wani muké kutdéngdoké bét bétku maanba kwaan bawusa yatputék. Yatputétakne bét wani képmaa kulaknyénytakne bét Aikoniamét yék.
52 Antiokba rakwa Jisasna du taakwa de yéknwun mawulé yak. Yadaka dé Gotna Yaamabi deku mawuléba wulae apa ye tédéka de miték rak.

14

Pol bét Banabas bét jébaa yak Aikoniamba

* **13:45:** Ap 17:5 * **13:46:** Ap 18:6 * **13:47:** Ais 49:6

1 Pol bét Banabas Aikoniamba rate Judana du kudi buldakwa gat wulae yéknwun
kudi wakwebétka de Judana du taakwa wupmalemu, waba rakwa wupmalemu nak
gena du taakwa wawo de Jisaské miték sanévéknwuk.
2 *Yadaka de Judana du las Jisaské miték sanévéknwumuké kélik yate de nak gena
du taakwat Pol bét Banabaské kapéredi kudi wakwek. Wakwedaka de nak gena du
taakwa deku kudi véknwute de Jisaské miték sanévéknwukwa du taakwaké kélik yak.
3 *Wupmalemu baapmu Pol bét Banabas wani gayéba bét rak. Rate bét wup
yamarék yate bét kudi wakwek, Némaan Banké. Wakwebétka dé Némaan Ban bétké
apa kwayédéka bét nak pulak jébaa déknyényba vémarék yadan apa jébaa wawo bét
yak. Yabétka de véte de wak, “Bét Némaan Ban naanat kutkalé yadéran kudi bét
naanat wakwek. Wani kudi adél kudi. Naané bétku jébaa véte waga naané kutdéngék.
Némaan Ban bét wale dé jébaa yo. Waga naané kutdéngék.”
4 Naate watakne de wani gayéba rakwa du taakwa las mawulé yate de bétku kudi
véknwuk. Las de bétku kudiké kélik yate de Jisaské miték sanévéknwumarék yakwa
Judana kudi véknwuk.
5 *Kukba de nak gena du las, Judana du las, deku némaan du las, waga de deku kapmu
bulte de wak, “Naané bérét yaalébaanké naané yo. Naané bérét matut viyaapérekgé
naané yo.”
6-7 Naate wadaka bét wani kudi véknwutakne bét Aikoniam kulaknyénytakne bét
yaage yék, Likioniana gayét. Listra bét Debiba rakwa du taakwa wani képmaaba
rakwa du taakwat wawo bét yéknwun kudi wakwek, Némaan Ban Jisaské.

Bét Listraba bét jébaa yak

8 *Maan kapére yan du dé nak rak Listraba. Déku néwaa kéraaléka dé waga yak. Yeyé
yeyaké dé yapatik.
9 Pol kudi wakwedéka dé wani du véknwuk. Véknwudéka dé Pol kutdéngék wani du
Gotké miték sanévéknwute yéknwun yadéranké.
10 Waga kutdéngte dérét vésék naate dé némaanba wak, “Méné mé raapme miték té.”
Naate wadéka dé bari raapme dé yeyé yeyak.
11 Pol waga wadéka wani du yeyé yeyadéka de du taakwa véte kwatkwa rate
kwagénte de deku Likioniana kudiba de waak, “Aki. Némaan du nyétba giyae du ye
bét naané wale ro.”
12 Naate waatakne de Banabaské wak, “Wan nyétba giyaan du Sus. Dé naana némaan
ban.” Watakne de Polké wak, “Dé kudi bulkwa du. Wan nyétba giyaan du Yemis.”
Naate de wak.
13 Susnyét waatadakwa ga dé gayé tékwaba kwaak kaapaba. Wani gaba jébaa yakwa
nyédé du dé bulmakawu las maawe las dé kure yék, wani gayéna gwéspétat. Dé wani
gayéna du taakwa wale de bulmakawu viyae bétké kwayéké waga de mawulé yak, “Bét
nyétba giyaan némaan du,” naadan bege.
14-15 *Mawulé yadaka bét Pol bét Banabas wani muké kudi véknwuk. Véknwute kélik
yate bétku baapmu wut gétbiyaate deké pétépété ye bét waak: “Guno, samuké guné
waga yo? Waga yamarék yaké guné yo. Ané bakna du, guné pulak. Ané nyétba
giyaan némaan du kaapuk. Ané yéknwun kudi gunat wakweké anébu yaak. Guné wani
kapéredi mu kulaknyénytakne Némaan Ban Gotna kudi véknwugunuké anébu yaak. Got
dé rasaaku apuba apuba. Dé nyét képmaa, gu, akwi kéba rakwa mu, débu kuttaknak.
16 Déknyényba dé wak, ‘Akwi du taakwa mawulé yadakwa pulak yaké de yo.’
17 *Naate watakne dé yéknwun jébaa apuba apuba yasaakudéka naané vu. Véte
naané kutdéngék déké. Dé wadéka maas viyaadéka dé kadému miték dé waaru. Dé

* **14:2:** Ap 13:45 * **14:3:** Mk 16:20 * **14:5:** Ap 14:19 * **14:8:** Ap 3:2 * **14:14-15:** Ap 17:24 * **14:17:** Ro 1:19-20

gunéké dé kadému kwaami kwayu. Dé wadéka guné yéknwun mawulé yo. Gotké mé sanévéknwu. Anéké tiyaamarék yaké guné yo."
18 Naate bét wak, du taakwa bétké bulmakawu viyae kwayémuké. Waga wate apa jébaa yabétka de du taakwa kaapuk bétké kwayédan.

Polét de viyaak matut

19 *Judana du las de Pisidiana képmaaba tékwa gayé Antiokba, Aikoniamba wawo de yaak. Yae Pol bét Banabaské kapéredi kudi wakwedaka de wani gayéba rakwa du taakwa deku kudi de véknwuk. Véknwute de wawo Polna kudiké kélik yak. Kélik yate de Polét viyaak, matut. Viyaatakne de kéga wak, "Débu kiyaak." Waga wate de dérét tébére gayé kulaknyénytakne kure gwaadék. Tébére kure gwaade de dérét kaapaba takne de gayét gwaamale wulaak.
20 Wulaadaka de Jisaské miték sanévéknwukwa du Pol kwaanba jawe tédaka dé raapme ték. Raapme te dé gayét wulaak. Wulae kwae ganbaba raapme dé Banabas wale wani gayé kulaknyénytakne bét waga yék Debit.

Siriaba tékwa gayé Antioknét bét yék

21 *Pol bét Banabas bét Némaan Ban Jisaské kudi wakwek Debiba. Wakwebétka wupmalemu du taakwa véknwute de Jisaské miték sanévéknwuk. Sanévéknwudaka bét Listrat gwaamale yék. Ye Aikoniamét gwaamale ye bét Pisidiaba tékwa gayé Antioknét gwaamale yék.
22 *Ye bét Jisaské miték sanévéknwukwa du taakwat kéga kudi wakwek, "Guna mawulé yéknwun yaké dé yo. Yadu guné apa ye téte Jisasna kudi kulaknyénymarék yaké guné yo. Kapéredi mu naanéké yaadu naané apa ye téno Got némaan ban rate naanéké miték véké dé yo. Védu naané miték rasaakuké naané yo."
23 Naate wabétka wani gayéba Jisasna jébaaba yaalan du taakwa jawe radaka bét deku duwat las wak, de deku némaan du radoké. Watakne bét Némaan Banké sanévéknwute kadému kamarék ye bét dérét kéga wakwek, "Wani du taakwa de ménéké miték sanévéknwu. Méné derét kutkalé yaménu de miték raké de yo." Naate bét wak.
24 Watakne bét Pisidiana képmaaba ye bét Pampiliana képmaat gwaamale yék.
25 Gwaamale ye bét Jisaské kudi tépa wakwek Pegaba. Wakwetakne bét Ateliat yék.
26 *Ye sipba waare bét Antioknét gwaamale yék. Déknyényba wani gayéba Jisasna jébaaba yaalan du de bérét wak, "Béné Gotna Yaamabi wadén jébaa yaké béné yo. Yabénu dé Got bénat kutkalé yaké dé yo." Naate wadaka bét ye wani jébaa yabutitakne bét gwaamale yék.
27 *Antiok saabe wabétka de Jisasna jébaaba yaalan du taakwa jawe rak. Radaka bét derét kéni kudi wakwek, "Got ané wale tédéka waga naané jébaa yak. Got wadéka de nak gena du taakwa wawo de Jisaské miték sanévéknwuk." Naate wakwetakne bét yabérén muké akwi wakwek.
28 Wakwetakne wupmalemu baapmu bét Jisasna jébaaba yaalan du taakwa wale bét rak wani gayéba.

15

Jisasna jébaaba yaalan du taakwa de kudi bulék Jerusalemba

1 *Judana du las deku képmaa kulaknyénytakne de yék Antioknét. Ye de Jisasna jébaaba yaalan duwat wak, "Guné Moses wakwen apa kudi véknwute sépé sékumarék yagunéran guné kulé mawulé kérae miték rasaakumarék yaké guné yo."

---

* **14:19:** Ap 17:13 * **14:21:** Mt 28:19 * **14:22:** Ap 18:23; 2 Ti 3:12 * **14:26:** Ap 13:1-2 * **14:27:** Ap 15:4, 12
* **15:1:** Ga 5:2

2 Naate wadaka bét Pol bét Banabas rékaréka yate kélik yate bét de wale waaruk,
wani muké. Waarudaka de Jisaské miték sanévéknwukwa du las wak, “Pol bét Banabas,
Antiokba rate Jisasna jébaaba yaalan du las wawo waga yéké de yo, Jerusalemét. Ye de
Jisasna kudi kure yékwa du wale, némaan du wale waga de kudi bulké de yo, waarudan
kudiké.”
3 Naate watakne Jisasna jébaaba yaalan akwi du taakwa jawe wadaka de Pol bét
Banabas, deku du las wawo, waga de yék. Yéte de Pinisiana képmaaba yéte, Sameriana
képmaaba wawo yéte, de Jisaské miték sanévéknwukwa du taakwat kudi wakwek, nak
gena du taakwa Gotké miték sanévéknwudakwaké. Wakwedaka de véknwute mawulé
yate dusék takwasék de yak.
4 *Yadaka ye de Jerusalem saabak. Saabadaka de waba rate Jisasna jébaaba yaalan
du taakwa, Jisasna yéba kudi wakwekwa du, kubu du wawo, waga de derét wak,
“Gunéwa yaakwa. Naané gunat véte yéknwun mawulé naané yo. Wan miték guné
yaak.” Naate wadaka bét Pol bét Banabas derét wakwek, Got bét wale téte waga yadan
jébaaké.
5 Wakwebétka de Jisasna jébaaba yaalan du las Parisina duna kudi véknwute de wak,
“Nak gena du Jisasna jébaaba yaalaké mawulé yadaran taale deku sépé sékuké de yo.
Sékudo de Moses wakwen apa kudi véknwuké de yo. Waga yatakne de Jisasna jébaaba
yaalaké de yo.” Naate de wak.
6 Wadaka de Jisasna kudi kure yékwa du, kubu du wawo wani muké kudi bulké de
jawuk.
7 *Jawe rate apakélé kudi buldaka dé Pita raapme téte dé wak, “Wuna du, mé véknwu.
Déknyényba wuné guné wale rawuréka dé Got wunat wak, nak gena duwat déku kudi
wakwewuruké. Waga guné kutdéngék. Got wadéka wuné ye derét kudi wakwek, de
Némaan Banké miték sanévéknwudoké.
8 Got akwi duna mawulé dé kutdéngék. Kutdéngte nak gena duna mawulé wawo
kutdéngte dé deké déku Yaamabi kwayék, naanéké déknyényba tiyaadén pulak. Deké
wawo dé mawulé yak. Deké kaapuk kuk kwayédén. Yadéka naané véte waga naané
kutdéngék.
9 Got nakurak kudi male dé akwi du taakwat wakweyo. Naané Judana du taakwat
wani kudi dé wakweyo. Nak gena du taakwat wawo wani kudi male dé wakweyo.
Nak gena du taakwa las déké miték sanévéknwudaka dé deku kapéredi mawulé dé
kutnébulék.
10 Samuké guné Gotna mawulé yaknwuké gunék? Samuké guné wani apakélé jébaa
nak gena duké kwayéké gunék? Waga yamarék yaké guné yo. Naana képmawaara de
Moses wakwen apa kudi akwi kaapuk véknwudan. Naané wawo Moses wakwen apa
kudi akwi kaapuk véknwunakwa. Wani apakélé jébaa akwi kaapuk yanakwa. Nak gena
du wawo wani apakélé jébaa akwi yamarék yaké de yo. Nak gena du Moses wakwen
apa kudi akwi véknwumarék yaké de yo. De deku sépé sékumarék yaké de yo.
11 *Kéga male yaké de yo. De Némaan Ban Jisaské miték sanévéknwuké de yo. Naané
Némaan Ban Jisaské miték sanévéknwunaka dé naanéké mawulé léknu. Mawulé lékte
naanat kutkalé yadéka dé Got naanat kéraak Setenna taababa. Nak gena du de wawo
Némaan Ban Jisaské miték sanévéknwudo dé deké mawulé lékgé dé yo. Mawulé lékte
derét kutkalé yadu Got derét Setenna taababa kéraaké dé yo.” Naate dé Pita wak. Déku
nak yé Saimon.
12 Wadéka de akélak rate véknwudaka, Banabas bét Pol bét derét kudi wakwek, nak
gena du taakwa védaka Got bét wale téte nak pulak apa jébaa yadanké.
13 Wakwebétka dé Jems wak, “Wuna du, wuna kudi mé véknwu.

* **15:4:** Ap 15:12 * **15:7:** Ap 11:4-17 * **15:11:** Ga 2:16; Ep 2:8

14 Got nak gena du taakwa lasnyét wadéka de déku kudi véknwute de déku jébaaba
debu yaalak. Yaale de déku du taakwa de ro. Waga Saimon débu gunat kudi wakwek.
15 Déknyényba Gotna yéba kudi wakwen du nak wani muké dé kéga kavik Gotna
nyégaba:
16 *Némaan Ban dé wak, ‘Kukba wuné gwaamale yaaké wuné yo. Gwaamale yae
wuné Devitna kém Judana du taakwat kutnébulké wuné yo.
De akérén ga pulak de ro. Wuné wani ga tépa kaaké wuné yo.
Waga yawuru de miték raké de yo.
17 Rado de nak du taakwa wawo wuna kudi véknwuké mawulé yaké de yo.
Nak gena du taakwa akwi wuna kudi véknwuké mawulé yaké de yo.
Wawurén du taakwa wuna du taakwa raké de yo.’
18 Naate dé Némaan Ban déknyényba wak.
Bulaa wawo waga dé wo.
Wadéka waga dé Gotna yéba kudi wakwen du nak dé kavik.”
19 Jems waga watakne dé tépa wak, “Wuna mawuléba sanévéknwute wuné kéga wo.
Gotké miték sanévéknwukwa nak gena du taakwaké apakélé jébaa kwayémarék yaké
naané yo. Derét wamarék yaké naané yo, ‘Guné Judana apa kudi véknwuké guné yo.’
Waga wamarék yaké naané yo.
20 Naané nyéga nak kaviké naané yo deké. Kéga kaviké naané yo: Guné yénaa
gotké kwayédan kwaami kamarék yaké guné yo. Wan kapéredi kwaami. Guné nak
du taakwa wale kapéredi mu yamarék yaké guné yo. Guné kwaaléba gidan kwaami
kamarék yaké guné yo. Guné wény kamarék yaké guné yo.
21 Waga kaviké naané yo deké. Déknyényba bulaa wawo du las de Moses wakwen
apa kudi wakweyo gege gayéba. De akwi yaap ra nyaa Moses wakwen apa kudi véte
de némaanba wo, Gotna kudi buldakwa gaba. Wadaka de wani gayéba rakwa du de
wani kudi véknwu. Waga naané kutdéngék.”

De nyéga de kwayésatik nak geba rate Jisaské miték sanévéknwukwa du taakwaké

22 Jems waga wadéka de Jisasna kudi kure yékwa du, kubu du, Jisasna jébaaba yaalan
du las wawo waga kudi bultakne de wak, “Naané wale rakwa du las de wawo Pol bét
Banabas wale yéké de yo Antioknét.” Naate watakne de Judas déku nak yé Basabas
bét Sailasnyét wak, yébéruké. Wani némaan duké de wak, “Wan yéknwun du.” Naate
de wak.
23 Kéni nyéga kavitakne de bétké kwayék, Antiokba rakwa du taakwaké kure
yébéruké:
Guno, naané Jisasna kudi kure yaakwa du, kubu du wale naané némaadugu
wayéknaje pulak naané ro. Siriana képmaa, Silisiana képmaa, Antiokba rakwa nak
gena du taakwa, gunéké naané kéni nyéga kaviyu.
24 *Guné Jisaské miték sanévéknwukwa du taakwa naana némaadugu wayéknaje
nyangegu pulak guné ro. Naané wale ran du las gunéké ye de gunat kudi las wakwek.
Wakwedaka guné véknwue mawulé guné léknék. Lékguneka naané wani kudiké
naanébu véknwuk. Deku mawuléba sanévéknwute de gunat kudi wakwek. Naané derét
wani kudi kaapuk wakwenan.
25 Yadaka naané jawe rate kudi naanébu bulék, wani muké. Kudi bultakne nakurak
mawulé yate naana du vétiknét naanébu wak, gunéké naana kudi kure yébéruké. Bét
naana du Banabas bét Pol wale yéké bét yo. Banabas bét Polké naané mawulat kapére
yo.
26 Bét wup yamarék yate naana Némaan Banké bét jébaa yo. Déké jébaa yabétka du
las de bérét viyaapérekgé yak. Naané Judas bét Sailasnyét naanébu wak, yébéruké.

---

* **15:16:** Emo 9:11-12 * **15:24:** Ap 15:1

27 Bét ye gunat naana kudi wakweké bét yo. Bét kavinakwa kudi wakweké bét yo.
28 Gotna Yaamabi naané wale tédéka naané nakurak mawulé yate kudi bultakne kéga naané wo: Guné naané Judana apa kudi akwi véknwumarék yaké guné yo.
29 *Guné kéni apa kudi male véknwuké guné yo. Guné yénaa gotké kwayédan kwaami kamarék yaké guné yo. Guné wény kamarék yaké guné yo. Guné kwaaléba gidan kwaami kamarék yaké guné yo. Guné nak du taakwa wale kapéredi mu yamarék yaké guné yo. Guné wani kudi véknwute miték yaké guné yo. Waga yate miték raké guné yo. Kudi naanébu kavibutik.
30 De waga kaviye nyéga kwayétakne wadaka bét deku kudi kure yékwa du Pol bét Banabas wale waga de yék Antioknét. Ye Judas bét Sailas wabétka de Jisasna jébaaba yaalan akwi du taakwa de jawe rak. Radaka bét wani nyéga kwayék.
31 Kwayébétka kavidan kudi védaka deku mawulé yéknwun dé yak.
32 Bét Gotna yéba kudi wakwekwa du rate bét apakélé kudi wakwek, Jisasna jébaaba yaalan du taakwat. Wakwebétka de yéknwun mawulé kérae wup yamarék yate de apa ye rak.
33 Radaka bét wik vétik kupuk wani gayéba rak. Re Jerusalemét gwaamale yéké yabétka de Jisasna jébaaba yaalan du bérét wak, “Béné miték yéké béné yo.” Naate wadaka bét tépa gwaamale yék, Jerusalemba rakwa duké. Déknyényba wani du de bérét wak, yébéruké.
34 [Sailas raké mawulé yate dé Antiokba rak.]
35 Pol bét Banabas wupmalemu baapmu bét rak Antiokba. Rate bét Jisasna jébaaba yaalan du taakwat apakélé kudi wakwek, Némaan Banké. Du las wawo de derét kudi wakwek, Némaan Banké.

Pol bét Banabas kapmu kapmu bét yék

36 Kukba Pol dé Banabasnyét wak, “Vététi mé gwaamale yétu déknyényba yétén gayét. Ye ané Jisasna jébaaba yaalan du taakwat véké ané yo. Miték de ro, kapu kaapuk? Wupmalemu gayéba anébu kudi wakwek, Némaan Banké. Wani gayét tépa mé gwaamale yétu.”
37 *Naate wadéka dé Banabas nak du déku yé Jon Mak bét wale yéduké dé mawulé yak.
38 *Yadéka dé Pol wani muké kélik yate dé wak, “Déknyényba Jon Mak Pampiliaba anat kulaknyénytakne dé yék. Ané wale akwi jébaa yaké kaapuk yaadén. Bulaa dé ané wale yémarék yaké dé yo.”
39 Naate wadéka bét waaruk, wani muké. Waarutakne bét kapmu kapmu yék. Banabas Maknét kwole bét sipba waare bét yék, Saiprasna képmaat.
40 Pol Sailasnyét dé wak, dé wale yéduké. Wadéka de Jisasna jébaaba yaalan du de dérét wak, “Béné yébénu Got bénéké mawulé lékte bénat kutkalé yaké dé yo. Waga naané dérét waato.”
41 Naate wadaka bét yék, Siriana képmaat, Silisiana képmaat wawo. Yéte dé Pol Jisasna jébaaba yaalan du taakwa jawe radaka dé kudi wakwek. Wakwedéka deku mawulé miték tédéka de apa ye rak.

16

Timoti dé Pol wale yék

1 *Pol dé yék, Debit. Ye kukba dé Listrat yék. Jisaské miték sanévéknwukwa du nak déku yé Timoti Listraba dé rak. Déku néwaa wawo lé Jisaské miték sanévéknwuk. Lé Judana taakwa. Déku yaapa wan Gérikna du. Judana du kaapuk.

* **15:29:** Ap 15:20 * **15:37:** Ap 12:12, 25 * **15:38:** Ap 13:13; Kl 4:10 * **16:1:** 2 Ti 1:5

2 *Jisaské miték sanévéknwute Listraba rakwa du taakwa, Aikoniamba rakwa du taakwa wawo de Timotiké wak, “Wan yéknwun du.” Naate de wak. Pol dé mawulé yak, Timoti dé wale yéduké.
3 Mawulé yate dé Judana apa kudi véknwute dé Timotina sépé sékuk. Timotina yaapa déknyényba déku sépé kaapuk sékudén, Gérikna du rate Judana apa kudi véknwumarék yadén bege. Waga Listraba rakwa akwi Judana du de kutdéngék. De Timotina kudi véknwudoké Pol dé déku sépé sékuk. Sékudéka de Pol, Sailas, Timoti waga de yék.
4 *Akwi gayéba yéte de Jisaské miték sanévéknwukwa du taakwat wak, Jerusalemba rate Jisasna kudi kure yékwa du, némaan du wawo wakwen apa kudiké. Watakne de derét wak, “Guné wani apa kudi véknwuké guné yo.” Naate de wak.
5 De derét kudi wakwedaka de Jisasna jébaaba yaalan du taakwa véknwuk. Véknwute Jisasna kudi kulaknyénymarék yate de apa ye rak. Akwi nyaa wupmalemu du taakwa de wawo de Jisasna jébaaba yaalak.

Masedoniana dut dé Pol vék

6-7 *Gotna Yaamabi dé Pol Sailas Timoti derét wak, “Guné Esiana képmaaba Jisasna kudi wakwemarék yaké guné yo.” Naate wadéka de Prisiana képmaaba, Galesiana képmaaba wawo yéte Misiana képmaa saabe de Bitiniana képmaat yéké nae de yak. Yadaka dé Jisasna Yaamabi derét wak, “Kaapuk. Yémarék yaké guné yo.”
8 Naate wadéka de Misiana képmaa talaknatakne de Troasnyét yék.
9 Ye gaan kwae yégan pulak ye dé Pol vék Masedoniana du nak tédéka. Téte dé Polét wak, “Méné bari yae méné naanat kutkalé yaké yo.”
10 Naate wadéka dé Pol wani kudi véknwutakne ligéne raapme wadéka de Masedoniana képmaat yéké de yaabuké sékalék. Sékaldaka wuné kéni nyéga kavin ban wuné de wale yaabuké sékalék. Wani gaan Got wadéka Pol yégan pulak yadéka dé Masedoniana du dérét wak. Wadéka dé Got waga naanat wak, ye derét Jisasna kudi wakwenoké. Waga naané kutdéngék.

Lidia lé miték sanévéknwuk Jisaské

11 Sipba waare naané Troas kulaknyénytakne naané kus viyaaték taknalék tékwa képmaa Samotresnyét bari yék. Yé kwae ganbaba raapme Samotres kulaknyénytakne naané Niapolisnyét yék sipba.
12 Ye sipba dawuliye Niapolis kulaknyénytakne naané Pilipait naané yék. Déknyényba wupmalemu Romna du deku képmaa kulaknyénytakne ye de wani gayéba rak. Wani gayé Masedoniana képmaaba dé ték. Wan némaa gayé. Nyaa vétik kupuk naané wani gayéba rak.
13 Yaap ra nyaa gayé kulaknyénytakne naané kaabélat yék. Yéte kéga naané wak, “Sal Judana du taakwa kéba jawe raké de yo, Got wale kudi bulké?” Waga sanévéknwutakne ye naané vék taakwa las jawe radaka.
14 Vétakne naané de wale rate kudi bulék. Kudi bulnaka lé taakwa nak léku yé Lidia lé naana kudi véknwuk. Taiatairaba déknyényba yae lé gwaavé baapmu wut wale jébaa yate lé apakélé yéwaa nyégélék. Lé apuba apuba Gorét waatakwa taakwa. Némaan Ban Got wadéka léku mawulé yéknwun yadéka lé Polna kudi miték véknwuk.
15 *Véknwuléka naané Jisasna yéba lérét gu yaakutakne naané lé wale nakurak gaba rakwa du taakwat akwi naané Jisasna yéba gu yaakutaknak. Gu yaakutaknanaka lé naanat wak, “Némaan Banké miték wuné sanévéknwu. Wan adél. Guné wuna kudi adél yadékwaké sanévéknwute yae guné wuna gaba raké yo.” Naate wate apa yaléka naané léku kudi véknwute naané yék léku gat.

Pol bét Sailas Pilipaiba bét raamény gaba rak

* **16:2:** Pl 2:19-22 * **16:4:** Ap 15:23-29 * **16:6-7:** Ap 18:23 * **16:15:** Ap 16:33, 18:8

16 Nak apu naané yék, Got wale kudi buldakwa taalat. Yénaka lé jébaa yate yéwaa
kéraamarék yakwa taakwa nak naanat yaabuba vék. Wani taakwana mawuléba
kutakwa lé nak ték. Téte waléka lé kukba yaaran muké wak. Wupmalemu du taakwat
lé wakwek, deké kukba yaaran muké. Némaan du las lérét wadaka lé kutakwana kudi
véknwute lé wani kudi wakwek. Wani jébaa yaléka de wani du wupmalemu yéwaa
nyégélék.
17 *Pol wale yénaka lé naané wale yéte lé némaanba waate lé wak, “Wani du
wan Némaan Ban Gotké jébaa yakwa du. Got gunat kutkalé yadu guné miték
rasaakugunéranké de kudi wakweyo.” Naate lé wak.
18 *Akwi nyaa lé waga male lé yak. Waga male yaléka kukba dé Pol wani muké
wulkiyaa dé yak. Wulkiyaa yate walaakwe dé wani kutakwat wak, “Jisas Krais apa
tiyaadéka déku yéba wuné wo. Wani taakwat kulaknyénytakne nyéné yéké yo.” Naate
wadéka lé wani kutakwa wani taakwat kulaknyénytakne lé bari yaage yék.
19 Wani taakwana némaan du de vék, yéwaa yaalan yaabu kaapuk yadéka. Véte de
Pol bét Sailasnyét kulékik. Kulékiye apa ye de jawudakwa taalat kure yék, némaan
duké.
20 *Bérét kure ye de Romna némaan duwat wak, “Kéni du vétik kén Judana du vétik.
21 Naana gayéba rakwa du taakwat bét yaalébaanu. Naané kéni gayéna apa kudi
naané véknwu. Bét nak kudi bét wakweyo naanat. Romna duna apa kudi naané
véknwu. Naané bétku kudi véknwumarék yaké naané yo.”
22 Naate wadaka de wupmalemu du taakwa bérét viyaaké nae de yak. Yadaka
wani Romna némaan du de wak, Pol bét Sailasna baapmu wut putitakne bérét baagat
viyaadoké.
23 Wadaka de apa yate Pol bét Sailasnyét wupmalemu apu viyaak baagat. Viyaatakne
de bérét raamény gaba taknak. Taknadaka de wani Romna némaan du raamény gaké
téségékwa dut wak, “Méné bétké miték téte véké méné yo, bét yaage yémuké.”
24 Naate wadaka dé raamény gaké téségékwa du wani muké kudi véknwutakne dé
Pol bét Sailasnyét kure ye dé nyédé gaba taknadéka bét rak. Déknyényba de mi vétik
yaabu gwaalétaknak. Wani miba dé bétku maan kusolataknadéka bét rak.
25 *Nyédé gubés Pol bét Sailas Got wale kudi bulte bét gwaaré waak Gotké. Waabétka
de raamény gaba rakwa du véknwute de rak.
26 Radaka bari lé apakélé anyék kutléka dé raamény ga némaanba léwik. Léwidéka
de akwi gwés deku kapmu naapik. Naapidaka dé raamény gaba rakwa akwi duna
taababa gidan apa baagwi deku kapmu lépmwényék.
27 Yadaka raamény gaké téségén du ligéne raapme dé vék raamény gana akwi gwés
naapiye tédaka. Véte dé wak, “Raamény gaba ran akwi du debu yaage yék.” Waga
watakne dé waariyadékwa kulaa kérae dé déku taabat viyae kiyaaké nae dé yak.
28 Yadéka dé Pol némaanba waate dé wak, “Ména, ména sépé yaalébaanmarék yaké
méné yo. Naané akwi naané ro.”
29 Naate wadéka dé raamény gaké téségén du dé téwayéké waadéka de pétépété kure
yaalak. Kure yaaladaka dé pétépété wulae wupmét kapére yadéka dé déku sépé génék.
Géndéka dé Pol bét Sailaské kwati yaanék.
30 Kwati yaanétakne raapme dé bérét kaapat kure gwaade dé wak, “Samu yawuru
Got wunat kutkalé yadu wuné miték rasaakuké wuné yo?”
31 Naate waatadéka bét wak, “Némaan Ban Jisaské miték sanévéknwuménéran Got
ménat kutkalé yadu méné ména kém wawo miték rasaakuké guné yo.”
32 Naate watakne bét dérét Némaan Banké kudi wakwek. Wakwebétka dé véknwuk.
Déku gaba rakwa du taakwat wawo bét kudi wakwek.

---

* **16:17:** Mk 1:24 * **16:18:** Mk 16:17 * **16:20:** Mt 10:17-18 * **16:25:** Kl 3:16

33 *Wakwebétka gaan wekna tédéka dé bétku sépéba baagat viyaadanba dé bérét gu yakutnyék. Yadéka bét Jisasna yéba dérét gu yaakutaknak. Déku kémét wawo akwi bét Jisasna yéba derét gu yaakutaknak.
34 Gu yaakutaknabétka dé bérét kure yék, déku gat. Kure ye dé kadému kwayék. Kwayédéka bét kak. Wani du déku kém wale Gotké miték sanévéknwute yéknwun mawulé yate de dusék takwasék yak.
35 Ganba de Romna némaan du gayéké téségékwa duwat las wadaka de raamény gat yék. Ye de raamény gaké téségén dut wak, “Wani du vétik yébéruké de Romna némaan du wo.”
36 Naate wadaka dé raamény gaké téségén du ye dé Polét wak, “Némaan du de wo, béné yébénuké. Bulaa raamény ga kulaknyénytakne miték yéké béné yo. Béna mawulé miték téké dé yo.”
37 *Naate wadéka dé Pol gayéké téségékwa duwat wak, “Ané kén Romna du ané. Ané Romna du pulak ané ro. Romna duwat wakwedakwa kudi de anat wawo wakweyo. Ané kapéredi mu kaapuk yatén. Yatéka wani Romna némaan du de du taakwana ménida de anat bakna viyaak. Viyaatakne de anat raamény gaba taknadaka ané rak. De waga yatakne bulaa anéké paakute de wo, ané akélak yétuké. Waga yétu du taakwa anat vémarék yaké de yo. Wan kaapuk. Wani némaan du waga yamarék yaké de yo. Deku kapmu yae anat wado ané raamény ga kulaknyénytakne yéké ané yo.”
38 Dé waga wadéka de gayéké téségékwa du ye bétku kudi wakwek némaan duwat. Wakwedaka wani némaan du Pol bét Sailaské kudi véknwute de wup yak, bét Romna du bege.
39 Yate de Pol bét Sailaské yék. Ye de wak, “Naané kapéredi mu naanébu yak bénat. Wani muké mawulé naané léknu. Bulaa raamény ga kulaknyénytakne béné naané wale yéké béné yo. Ye naana gayé kulaknyénytakne nak gayét yéké béné yo. Waga naané mawulé yo.”
40 Naate wadaka bét Pol bét Sailas raamény ga kulaknyénytakne bét Lidiana gat yék. Ye Jisaské miték sanévéknwukwa du taakwat véte bét derét yéknwun kudi wakwek. Wakwebétka deku mawulé miték tédéka bét wani gayé kulaknyénytakne bét yék.

17

Tesalonaikana du de Pol bét Sailaské kélik yak

1 *Pol bét Sailas képmaaba ye bét Ampipolis saabak. Ampipolis kulaknyénytakne bét yék Apoloniat. Apolonia kulaknyénytakne bét Tesalonaika saabak.
2 *Wani gayéba Juda kudi buldakwa ga dé nak kwaak. Pol dé wani gat wulaak, akwi gayéba rate kudi buldakwa gat wulaadén pulak. Yaap ra nyaa kupuk wani gat wulae dé Judana du taakwa wale dé kudi bulék. Bulte dé derét wak, “Déknyényba de Gotna nyégaba kudi kavik, Got wadén ban Kraiské.
3 Kukba wani kudi kéga adél dé yak. Dé yae apakélé kaagél kure dé kiyaak. Kiyaadéka Got wadéka dé nébéle raapmék. Bulaa gunat wuné wakweyo. Wani ban wan Jisas. Jisas wan Got wadén ban Krais.” Naate watakne dé kudi las wawo de wale bulék, Got wadén ban Jisas Kraiské. Buldéka de véknwuk.
4 Véknwute de las wak, “Wan adél.” Naate watakne de Pol bét Sailas wale Jisasna jébaa yak. Gorét waatakwa Gérikna du taakwa wupmalemu, wani gayéba rakwa némaa taakwa wupmalemu, waga de bét wale Jisasna jébaa yak.
5 Judana du las Jisaské miték sanévéknwumarék yate de vék wupmalemu du taakwa Polna kudi véknwudaka. Véte de kélik yak. Kélik yate de jébaa yamarék yate gayéba bakna rakwa gweba duwat las wak. Wadaka de wupmalemu duwat las wawo waadaka

* **16:33:** Ap 16:15 * **16:37:** Ap 22:25 * **17:1:** 1 Te 2:1-2 * **17:2:** Lu 24:26-27; Ap 9:22

de akwi yeyé yeyate, de Pol bét Sailasnyét kulékiye kure yéké de waak. Waadaka de wani gayéba rakwa du deku kudi véknwute, Pol bét Sailasnyét rékaréka yate ye, Jesonna gaba ténýéwe téte de bérét waak. Waate Pol bét Sailasnyét kulékiye kudi buldakwa taalat kure yéké de mawulé yak.

6 *Yate bétké sékalpatiye de Jeson Jisaské miték sanévéknwukwa duwat las wawo kulékiye de derét kure yék, wani gayéna némaan duké. Kure ye de némaanba waak, “Du vétik bét kapéredi kudi wakweyo, gege gayéba. Wakwebétka du taakwa bétku kudi véknwute de kapéredi mu yo. Bulaa wani du vétik naana gayét bétbu yaak.

7 *Yae bét kéni du Jesonna gaba bét ro. Wani du akwi de Romna némaan banna apa kudi kaapuk véknwudakwa. Yate de wo, ‘Nak ban déku yé Jisas wan naana Némaan Ban.’ Naate de wo.”

8 Waga waadaka de waba tékwa du taakwa rékaréka yate de némaanba waak.

9 Waadaka de némaan du rékaréka yate de Jeson dé wale tékwa duwat wawo wak, “Guné sépélak gunébu yak. Guné naanéké yéwaa las tiyaaké guné yo. Tiyaatakne guné miték yéké guné yo, guna gat. Ye guné bérét waké guné yo, yébéruké. Wagunu yébéréran naané guna yéwaa gunéké kwayéké naané yo.” Naate wadaka de yéwaa kwayétakne de miték yék.

Pol bét Sailas jébaa bét yak Beriaba

10 Gaan yadéka de Jisaské miték sanévéknwukwa du wadaka, Pol bét Sailas Tesalonaika kulaknyénytakne bét yék Beriat. Ye saabe bét Judana du kudi buldakwa gat wulaak.

11 *Beriaba rakwa Judana du taakwa de yéknwun mawulé yak. Deku mawulé Tesalonaikaba rakwa du taakwana mawulat dé talaknak. De Polna kudi véknwute de mawulat kapére yak. Yate kéga de wak, “Polna kudi adél kudi, kapu kaapuk?” Waga sanévéknwute de Gotna nyégaba miték vék, akwi nyaa.

12 *Waga yate wupmalemu du taakwa de Jisaské miték sanévéknwuk. Wupmalemu Gérikna némaa taakwa Gérikna du wawo waga de Jisaské miték sanévéknwuk.

13 *Tesalonaikaba rakwa Judana du de véknwuk Pol Gotna kudi Beriaba wakwedéka. Véknwute kélik yate de yék Beriat. Ye saabe de du taakwa Pol bét Sailasnyét rékaréka yadoké de kudi wakwek. Wakwedaka de wupmalemu du taakwa deku kudi véknwute Pol bét Sailasnyét de rékaréka yak.

14 Yadaka de Jisaské miték sanévéknwukwa du bari wadaka dé Pol du las wale waga de yék, kus maalat. Yédaka Sailas bét Timoti Beriaba bét rak.

15 Pol wale yékwa du wawo Atensnyét de yék. Ye Pol dé derét wak, “Guné Sailas bét Timotit waké guné yo, bét kénét bari yae wuné wale rabéruké.” Naate watakne waba radéka de dérét kulaknyénytakne de gwaamale yék Beriat.

Pol kudi dé wakwek Atensba

16 Pol Sailas bét Timotiké dé raségék Atensba. Raségéte dé vék wupmalemu yénaa got wani gayéba radaka. Vétakne de wani yénaa gorét waatamuké dé kélik yak.

17 Kélik yate dé wani muké kudi bulék, Judana du kudi buldakwa gaba. Dé wale nakurak kudi bulkwa du, Gorét waatakwa nak gena du de wale waga dé kudi bulék. Akwi nyaa du taakwa jawudakwa taaléba wawo dé wani muké kudi bulék, waba rakwa du wale.

18 Epikurianna kudiké kutdéngkwa du las, Stoikna kudiké kutdéngkwa du las de wawo de Pol wale kudi bulék. Las de wak, “Kéni kwatkwa du yaamabi kudi dé bulu. Yaga waké dé yo?” Las de wak, “Nak gena némaan banké dé wakweyo, kapu yaga pulak?” Naate de wak, Pol Jisaské kudi wakwedén bege. Taknaba Pol dé wak, “Jisas

* **17:6:** Ap 16:20-21 * **17:7:** Lu 23:2 * **17:11:** Jo 5:39 * **17:12:** Ap 17:4 * **17:13:** Ap 14:19

kiyae débu nébéle raapmék.” Naate wadéka de déku kudi kutdéngmarék yate de wani kudi wak.
19 Watakne de Polét wak, “Méné naané wale waaréké méné yo, Ariopagas nébat. Waba de naana némaan du kudi bulké de jawe ro.” Naate wadaka dé de wale yék. Ye saabadéka de dérét wak, “Kulé kudi méné wakweyo. Bulaa naané wani kudi véknwuké naané mawulé yo. Déknyényba wani kudi kaapuk véknwunan.
20 Méné wakweménu naané véknwute wani kudi kutdéngké naané yo.” Naate de wak.
21 Akwi nyaa wani gayéna du, nak geba yae wani gayéba rakwa du wale, waga de jawe kudi bulék. Kulé kudi véknwute apakélé kudi bulte waga de rak apuba apuba.
22 Wani gayéna némaan du de jawe rak, Ariopagas nébuba. Radaka dé Pol deku méniba téte dé wak: “Atensba rakwa du, guné kés mu nak mat waatagunéka wunébu vék.
23 Wuné guna gayéba yeyé yeyate wuné vék derét waatagunékwa taalat. Véte wuné vék kwaami kwayégunékwa matu jaabat nak. Wani matu jaabéba gunébu kéga kavik, ‘Kéba naané Gorét waato. Déké kaapuk miték kutdéngnan.’ Waga kavigunéka wunébu vék. Guné déké kutdéngmarék yate guné dérét waato. Bulaa déké wuné gunat wakweyo.
24 *“Got dé nyét képmaa akwi mu dé kuttaknak. Kuttaknadén akwi muké dé Némaan Ban ro. Némaan Ban rate dé du kaadan gaba kaapuk radékwa.
25 Dé kapmu Némaan Ban dé ro, akwi muké. Du jébaa yate wani mu las déké kwayéké yapatiké de yo, wan déku mu bege. Dé akwi mu dé kwayu, akwi du taakwaké. Dé wadéka naané akwi du béré taakwa béré naané ro. Dé wamarék yadu mukatik naané ramarék yano.
26 Déknyényba dé du nak yak. Ye wadéka wani duna képmawaara wupmalemu yate akwi du béré taakwa béré de yaalak. Yaale kés pulak nak pulak kudi bulte ye de gege gayéba rak. Taale dé radaran képmaaké kwaaréké wawo dé wak. Wadéka kukba de wani kwaaré wani képmaaba rak.
27 Dé kéga dé wak, ‘Akwi du wuna kudi véknwuké de yo. Waga wuné mawulé yo. Sal yakéreye yakéreye wuna kudi miték véknwuké de yo?’ Waga sanévéknwute dé deku képmaa kwaaréké wawo waga wak. Naané ranakwaba dé tu. Dé séknaaba kaapuk tédékwa.
28 Déknyényba guna du las de déké kéga wak:
Dé wadéka naané yeyé yeyate apa yate naané ro.
Naate wadaka guna du las de kéga déké kavik:
Naané wawo déku baadi naané ro.
Waga de kavik.” Naate dé Pol wak, Atensba rakwa duwat.
29 *Watakne dé tépa wak: “Mé véknwu. Deku kudi adél kudi. Naané Gotna baadi naané ro. Du las apakélé jébaa yate de kés pulak nak pulak matut waapinyan taak. Got wan taadan waapinyan pulak kaapuk. Waga sanévéknwumarék yaké naané yo, naané déku baadi bege.
30 Déknyényba de du taakwa Gorét kaapuk kutdéngdan. Yate de déku kudi kaapuk véknwudan. Yate kapéredi mawulé yadaka dé Got yadan kapéredi mu derét kaapuk yakatadén. Bulaa dé akwi képmaaba rakwa akwi du taakwat dé kéga wo, ‘Guné guna kapéredi mawulé kulaknyényké guné yo.’ Naate dé wo.
31 *Dé nyaaké nak débu wak. Wani nyaa dé wadu dé déku du nak némaa kot véknwukwa némaan ban rate akwi képmaaba rakwa du taakwa yadan muké kudi wakweké dé yo. Wani kudi wakweran dut Got débu wak. Wani du déknyényba débu kiyaak. Kiyaadéka Got wadéka débu nébéle raapmék. Nébéle raapdéka naanébu vék.

* **17:24:** Ap 7:48 * **17:29:** Ap 19:26 * **17:31:** Jo 5:22; Ap 10:42

Wani du yéknwun mu male yate Gotna kudi wakweké dé yo wani nyaa. Waga naané véte kutdéngék, nébéle raapdén bege."

32 Pol waga wadéka de du las du kiyae nébéle raapdén kudi véknwute de déku kudiké wasélékte de waagik. Waagidaka de du las wak, "Naané wani kudi tépa véknwuké naané mawulé yo."

33 Naate wadaka dé Pol derét kulaknyénytakne dé yék.

34 Du taakwa las déku kudi véknwute de Jisaské miték sanévéknwuk. Ariopagas nébuba kudi bulkwa némaan du nak, déku yé Daionisias, taakwa nak léku yé Damaris, du taakwa las wawo waga de Jisaské miték sanévéknwuk.

18

Pol dé jébaa yak Korinba

1-2 Kukba Pol Atens kulaknyénytakne dé yék Korinét. Déku gayéba yaan du nak déku yé Akwila Korinba dé rak. Déku néwaage Pontasna képmaaba dé tu. Déknyényba Romna némaan ban Klodias dé akwi Judana du taakwat wak, "Guné Rom kulaknyénytakne nak gayét yéké guné yo." Naate wadéka de Italina némaa gayé kulaknyénytakne de yék. Akwila déku taakwa Prisila wale ye Italina képmaa kulaknyénytakne bét yék Korinét. Nyaa vétik kupuk rabétka dé Pol Korin saabak. Saabe bétku gat ye dé Akwilat vék.

3 *Vétakne bét wale rate dé bét wale déknyényba yadén jébaa tépa yak. De meme yéwit yaatédan baapmu wut kétaapak. Kétaapadaka de du las yéwaa kwayétakne kétaapadan baapmu wut kérae de wani baapmu wurét ga kaak.

4 Akwi yaap ra nyaa Pol dé Juda kudi buldakwa gat wulaak. Wulae dé de Jisaské miték sanévéknwudoké dé Judana du taakwa Gérikna du taakwa wale dé kudi bulék.

5 *Kukba Sailas bét Timoti Masedoniana képmaa kulaknyénytakne bét yék Korinét. Ye saababétka dé Pol du taakwat Jisaské kudi wakwek akwi nyaa. Wakwete déku gayéna du taakwat dé kéga wak, "Jisas wan Got wadén ban Krais."

6 *Naate wadéka de déku kudiké kélik yate de kapéredi kudi wak déké. Wadaka dé rékaréka yate dé déku baapmu wutba kwaan bawusa yatputék. Yatputétakne dé wak, "Guné kulé mawulé kérae miték rasaakumarék yagunéran wan guna jébaa. Wan wuna jébaa kaapuk. Wuné guné Judana du taakwat kudi tépa wakwemarék yaké wuné yo Jisaské. Bulaa wuné nak gena du taakwaké ye wuné derét wani kudi wakweké wuné yo."

7 Naate watakne dé Pol Judana du taakwat kulaknyénytakne dé nak geba yaan duna gat yék. Wani duna yé Tisias Jastas. Dé Gorét waatakwa du. Déku ga Juda kudi buldakwa ga kwaakwaba dé kwaak.

8 Du nak déku yé Krispas némaan ban dé rak Juda kudi buldakwa gaba. Dé déku kém wale de Némaan Banké miték sanévéknwuk. Korinba rakwa wupmalemu du taakwa las wawo de Polna kudi véknwute de Némaan Banké miték sanévéknwuk. Sanévéknwudaka de Némaan Ban Jisasna yéba derét gu yaakutaknak.

9 *Gaan nak Pol yégan pulak dé yak. Yadéka dé Némaan Ban dérét wak, "Wani gayéba rakwa duké wup yamarék yaké méné yo. Akwi du taakwat kudi wakwesaakuké méné yo wunéké. Wani jébaa kulaknyénymarék yaké méné yo.

10 Wuné méné wale wuné tu. Wuna du taakwa wupmalemu de ro, kéni gayéba. Nak du ménat yaalébaanmarék yaké de yo."

11 Naate wadéka dé Pol rak. Wupmalemu (18) baapmu dé rak Korinba. Rate dé akwi du taakwat Gotna kudi wakwek.

---

* **18:3:** 1 Ko 4:12 * **18:5:** Ap 17:14-15 * **18:6:** Ap 13:46 * **18:9:** 1 Ko 2:3

12 Kukba Romna némaan ban wadéka dé Galio ye Akaiana képmaaba rakwa du
taakwaké dé némaan ban rak. Wani tulé de Judana du nakurakba jawe Polét kulékiye
kure yék, kudi buldakwa taalat, némaan ban Galioké.
13 Kure ye de wak, “Kéni du dé nak pulak kudi dé wakweyo, Gorét waatanoké. Naana
apa kudiké kaapuk véknwudékwa.”
14 *Naate wadaka dé Pol kudi wakweké mawulé yadéka dé Galio wani duwat wak,
“Guné Judana du, mé véknwu. Kéni du naana apa kudi véknwumarék yate kapéredi mu
yadu mukatik guna kudi véknwukatik wuné yak.
15 Guné yae nak gena kudi, nak duna yé, guna apa kudiké wawo wunat waatamarék
yaké guné yo. Guné kapmu wani muké kudi bulké guné yo. Wani muké wuné
véknwumuké kélik wuné yo.
16 Bulaa kéni taalé kulaknyénytakne yéké guné yo.”
17 Naate wadéka yéte de némaan dut nak kulékik. Wani du déku yé Sostenis kudi
buldakwa gaké dé némaan ban rak. Kulékiye de kudi buldakwa taalé tékwaba de dérét
viyaak. Viyaadaka dé Galio wani muké kaapuk sanévéknwudén.

Pol dé Siriana képmaat gwaamale yék Antioknét

18 Wupmalemu nyaa dé Pol Jisaské miték sanévéknwukwa du wale dé rak Korinba.
Re derét kulaknyénytakne Prisila bét Akwila wale waga de yék Senkriat. Ye saabe dé
Pol Gorét wakwedén apa kudiké sanévéknwute dé déku nébé sékuk. Sékutakne Siriana
képmaat yéké nae de sipba waarék, Prisila bét Akwila wale.
19 *Sipba waare de yék Epesasnyét. Ye saabe Prisila bét Akwila wani gayéba bét rak.
Kukba Pol bérét kulaknyénytakne dé yék. Taale dé Judana du kudi buldakwa gat wulae
dé de wale kudi bulék.
20 Buldéka de dérét wak, “Wupmalemu nyaa méné naané wale raké méné yo. Waga
naané mawulé yo.” Naate wadaka dé wak, “Kaapuk. Bulaa wuné yéké wunék.
21 *Sal kukba gwaamale yaaké wuné yo? Got gwaamale yaawuruké mawulé
yadéran kukba wuné gunéké tépa gwaamale yaaké wuné yo.” Naate watakne derét
kulaknyénytakne sipba waare dé yék. Ye dé Sisaria saabak.
22 Saabe wani gayé kulaknyénytakne dé yék Jerusalemét. Ye Jisasna jébaaba yaalan
du taakwa wale dé kudi bulék. Kudi bultakne dé gwaamale yék Antioknét.
23 Re kukba wani gayé kulaknyénytakne dé Pol tépa yék. Ye dé Galesia bét Prisiana
képmaaba dé yeyé yeyak. Yeyé yeyate wupmalemu gayé saabe dé Jisaské miték
sanévéknwukwa akwi du taakwat Gotna kudi wakwek. Wakwedéka deku mawulé
miték tédéka de apa yate rak.

Apolos dé kudi wakwek Epesasba Korinba wawo

24 *Judana du nak déku néwaage Aleksandria kulaknyénytakne dé Epesasnyét yék.
Déku yé Apolos. Dé kudi miték dé wakwek. Gotna nyégaba déknyényba kavidan akwi
kudiké miték dé kutdéngék.
25 *Dé Némaan Ban Jisasna jébaaké las dé kutdéngék. Kutdéngdéka déku mawulé
apa yadéka dé akwi du taakwat kudi wakwek Jisaské. Derét dé wak, “Déknyényba
Jon dé du taakwat wak, deku kapéredi mawulé kulaknyénydo dé Gotna yéba derét gu
yaakutaknadéranké.” Naate dé Apolos wak. Jonna kudiké dé kutdéngék. Jisasna akwi
kudi akwi jébaaké wawo kaapuk kutdéngdén.
26 Yate dé Judana du kudi buldakwa gat wulae dé derét kudi némaanba wakwek
Jisaské. Wakwedéka bét Prisila bét Akwila véknwuk. Véknwutakne wabétka dé bét
wale yék, bétku gat. Ye rate bét kudi las wawo dérét wakwek, Jisasna jébaa Gotna
kudiké wawo. Wakwebétka dé miték véknwuk.

* **18:14:** Ap 25:18-19 * **18:19:** Ap 17:17 * **18:21:** Ap 19:1; Je 4:15 * **18:24:** 1 Ko 3:5 * **18:25:** Ap 19:3

27 Kukba Apolos Akaiana képmaat yéké dé mawulé yak. Mawulé yadéka de Epesasba
rate Jisaské miték sanévéknwukwa du dérét kutkalé yate déké de nyéga nak kavik.
Akaiana képmaaba rate Jisaské miték sanévéknwukwa duké de kéga kavik: Apolos wan
yéknwun du. Dé guna képmaat yédu guné wagunu dé guné wale raké dé yo. Waga
naané mawulé yo. Waga kavidaka dé wani nyéga kure ye dé Akaiana képmaa saabak.
Saabe dé yéknwun kudi némaanba wakwek Jisaské. Déknyényba Got deké mawulé
lékte derét kutkalé yadéka de wani gayéba rakwa du taakwa las de Jisaské miték
sanévéknwuk. Wani du taakwa Apolosna kudi véknwudaka deku mawulé yéknwun
yadéka de apa yate rak.
28 *Apolos akwi du taakwana méniba téte dé kudi némaanba wakwek Jisaské.
Wakwete dé Gotna nyéga véte kavidan kudi las némaanba wakwete dé wak, “Jisas
wan Got wadén ban, Krais.” Naate wadéka de du taakwa déku kudiké “Wan adél” de
naak. Apolos wani kudi némaanba wakwedéka déku kudi Judana kudit dé talaknak.

19

Pol kudi dé wakwek Epesasba

1 *Apolos Korinba radéka dé Pol ye nébu tékwa taalé kulaknyénytakne dé Epesas
saabak. Ye saabe dé Jisaské miték sanévéknwukwa duwat las vék.
2 *Vétakne dé derét waatak, “Guné batnyé Jisaské miték sanévéknwugunéka Gotna
Yaamabi guna mawuléba dé wulaak, kapu kaapuk?” Naate waatadéka de wak,
“Kaapuk. Gotna Yaamabi wan samu? Wani muké kaapuk véknwunan.”
3 Naate wadaka dé Pol derét waatak, “Samuké nae de Gotna yéba gunat gu
yaakutaknak?” Naate waatadéka de wak, “Jonna kudiké sanévéknwute de Gotna yéba
naanat gu yaakutaknak.”
4 *Wani kudi wadaka dé Pol wak, “Déknyényba Jon kudi dé wakwek, du taakwa deku
kapéredi mawulé kulaknyénydoké. Deku kapéredi mawulé kulaknyénydaka dé Gotna
yéba derét gu yaakutaknak. Jon kudi las wawo du taakwat dé wakwek, de déku kukba
yaaran duké miték sanévéknwudoké. Wani du wan Jisas.”
5 Naate wadéka véknwutakne de Némaan Ban Jisaské miték sanévéknwudaka de déku
yéba derét gu yaakutaknak.
6 Gu yaakutaknadaka dé Pol deku maaknaba kurék. Kutdéka dé Gotna Yaamabi deku
mawuléba wulae ték.
7 Wulae tédéka Gotna kudi wakwete de véknwumarék yadakwa kudiba de wakwek.
Wani du wan taaba vétik sékét maanba kayék vétik pulak waga de yak.
8 Baapmu kupuk rate dé Pol wupmalemu apu Juda kudi buldakwa gat wulae dé derét
kudi wakwek, Got némaan ban rate deké védéranké. Wakwete deké wup yamarék yate
dé Gotna kudi véknwudoké dé de wale kudi bulék.
9 *Buldéka deku mawulé apa yadéka las de déku kudi véknwumuké de kélik yak. Kélik
yate de Némaan Ban Jisaské kaapuk miték sanévéknwudan. Yate de waba rakwa du
taakwat kapéredi kudi wakwek, Némaan Banna jébaaké. Wakwedaka dé Pol derét
kulaknyénytakne dé Jisaské miték sanévéknwukwa du taakwat kwole de yék. Ye akwi
nyaa dé Tiranasna gaba dé du taakwa wale kudi bulék.
10 Kwaaré vétik dé waga yak. Yate Némaan Banké kudi wakwedéka de Judana
du taakwa, nak gena du taakwa wawo, Esiana képmaaba rakwa akwi du taakwa de
véknwuk.
11 *Got apa kwayédéka dé Pol kés pulak nak pulak apa jébaa yadéka de kiyakiya
yakwa du taakwa yéknwun yak.

---

* **18:28:** Ap 9:22 * **19:1:** 1 Ko 3:6 * **19:2:** Ap 2:38, 8:15-16 * **19:4:** Mt 3:11 * **19:9:** Ap 19:23 * **19:11:** Ap 14:3

12 *Du las de Polna sépéba yatnyédén baapmu wut las kérae kure ye de kiyakiya yakwa du taakwana sépéba taknadaka de yéknwun yak. Déku baapmu wut de kutakwa kure tékwa du taakwana sépéba wawo taknadaka de kutakwa derét kulaknyénytakne de yaage yék.
13-14 Judana du las yeyé yeyate wadaka de duna mawuléba tékwa kutakwa yaage yék. Sivana nyaangu nak taaba sékét nak taababa kayék vétik de wani jébaa yak. Deku yaapa Siva dé Judana nyédé duna némaan ban dé rak. Sivana nyaangu kéga de wak, “Naané Némaan Ban Jisasna yéba wanaran de kutakwa bari yaage yéké de yo.” Waga wate de kutakwa kue tékwa duna gat wulaak. Wulae dé du nak yénaa yate dé kutakwat wak, “Wuné Jisasna yéba wuné wo. Pol Jisaské dé kudi wakweyo. Wuné wani du Jisasna yéba wuné némaanba wo, yaage yényénuké.”
15 *Naate wadéka lé wani kutakwa derét wak, “Jisasnyét wuné kutdéngék. Polké wawo wuné kutdéngék. Gunat kaapuk kutdéngwurén. Guné kiyadé?”
16 Naate watakne dé wani kutakwa kure tékwa du apa yate dé derét némaanba viyaak. Viyaate dé deku sépé yaalébaante dé deku baapmu wut gétbiyaate léparék. Waga yadéka de wani ga kulaknyénytakne de bakna yaage yék.
17 Yaage yédaka de Epesasba rakwa akwi Judana du taakwa, nak geba yaan du taakwa wawo de wani muké kudi véknwuk. Véknwutakne kwagénte Némaan Ban Jisasna yéba kevérékte de wak, “Aki. Jisas némaan ban dé ro. Wan adél. Bulaa waga naané kutdéngék.” Naate de wak.
18 Jisaské miték sanévéknwukwa wupmalemu du taakwa de du taakwana ménība téte déknyényba yadan kapéredi muké kélik yate de wak, “Naané kapéredi mu naanébu yak. Tépa waga yamarék yaké naané yo.” Naate de wak.
19 Kus mayéra yan wupmalemu du de kus mayéraké kavidan nyéga kure yaak. Kure yae de nakurakba taknak. Takne de akwi du taakwana ménība téte de wani nyéga yaa tuk. Du wani nyéga kéraaké mawulé yadaran wupmalemu (50,000) yéwaa kwayéké de yo.
20 Wupmalemu du taakwa wani muké véknwute de kudi véknwuk Némaan Ban Jisaské. Véknwute de wawo Jisasna jébaaba de yaalak.

Epesasba rakwa du taakwa Polét rékaréka yate de némaanba waak

21 *Kukba Gotna Yaamabi Polét wadéka dé wak, “Wuné Masedonia, Akaiana képmaaba wawo yeyé yeyaké wunék. Yeyé yeye Jerusalemét yéké wuné yo. Kukba wuné Romét yéké wuné yo.”
22 Naate watakne dé wale yeyé yeyakwa du Timoti bét Erastasnyét dé wak, Masedoniana képmaat yébéruké. Wadéka yébétka dé Pol Esiana képmaaba rasaakuk.
23 Wani tulé du las Némaan Banna jébaaké kélik yate de jawe némaanba waak Epesasba.
24 Du nak déku yé Demitrias dé rak. Dé ain pulak yéknwun muba dé jébaa yak. Wani muna yé silva. Wani jébaa yate dé wani muba waapinyan pulak dé yak, Atemisnyét waatadakwa némaa ga pulak. Epesasba rakwa du taakwa de wak, “Atemis wan naana némaa taakwa.” Demitrias wani jébaa yate dé wupmalemu yéwaa nyégélék. Dé wale jébaa yakwa du wawo de wupmalemu yéwaa nyégélék.
25 Du las wawo de wani jébaa yak. Demitrias wadéka de wani jébaa yakwa du akwi yae de jawe rak. Jawe radaka dé derét wak, “Guno, mé véknwu. Naané kéni jébaa yate wupmalemu yéwaa naané nyégélu. Waga guné kutdéngék.
26 *Wani gweba du Pol yénaa kudi wakwedéka de wupmalemu du taakwa déku kudi véknwudaka guné vék. Guné wani muké guné véknwuk. Pol dé wo, ‘Du taadan waapinyan wan du taakwana némaan du kaapuk.’ Waga wate dé Atemiské wo, ‘Wan

* **19:12:** Ap 5:15 * **19:15:** Mk 1:24 * **19:21:** Ro 1:13 * **19:26:** Ap 17:29

némaa taakwa kaapuk. Guné lérét waatamarék yaké guné yo.' Naate wadéka de naana gayé Epesasba rakwa wupmalemu du taakwa de déku kudi véknwu. Esiana képmaaba rakwa wupmalemu du taakwa de wawo de déku kudi véknwu. Véknwute de wo, 'Déku kudi adél kudi.'

27 Sal Polna kudi véknwute kéga waké de yo? 'Naana jébaa kapéredi jébaa. Naana némaa taakwa Atemis wan némaa taakwa kaapuk. Atemisnyét waatanakwa némaa ga wan bakna ga.' Naate watakne samu yaké de yo? Bulaa Esiana képmaaba rakwa akwi du taakwa, akwi képmaaba rakwa du taakwa wawo de Atemisnyét waato. Kukba Polna kudi véknwute lérét waatamarék yaké de yo."

28 Demitrias waga wadéka de déku kudi véknwute Polna kudiké rékaréka yate de némaanba waate de wak, "Atemis wan naané Epesasba rakwa du taakwana némaa taakwa. Lérét naané waato."

29 *Naate wadaka de wani gayéba rakwa akwi du taakwa wupmalemu rate de wawo némaanba de waak. Waate de Gaias bét Aristakasnyét kulékiye kure pétépété yék, jawudakwa taalat. Déknyényba wani du vétik Masedoniana képmaaba yae Pol wale bét yeyé yeyak.

30 Wani dut kulékiye kure yédaka dé Pol du taakwana ménība téte de wale kudi bulké dé mawulé yak. Mawulé yadéka de Jisaské miték sanévéknwukwa du de dérét wak, "Wanét yémarék yaké méné yo." Naate wadaka dé kaapuk yédén.

31 Esiana képmaana némaan du las Polké mawulé yate de dé jawudakwa taalat yémuké kudi wakwesatik.

32 Wupmalemu du taakwa jawudakwa taaléba téte de némaanba waak. Kén apakélé taalé. Kés pulak nak pulak kudi de waak. Waate wupmalemu du taakwa kaapuk kutdéngdan, jawudan muké.

33 Yadaka Judana du wadaka dé deku du nak déku yé Aleksanda du taakwana ménība dé ték. Tédéka de du taakwa las dérét véte kéga de wak, "Wani du wadék naané yae kéba naanébu jawuk." Waga wadaka dé Aleksanda taaba kusawuréte dé derét kéni kudi wakweké nae dé yak, "Naané kapéredi mu kaapuk yanan." Wani kudi wakweké yate kaapuk wakwedén, de némaanba waadan bege.

34 Aleksanda wan Judana du. Wani du taakwa dérét kutdéngte kélik yate de akwi kéni kudi male némaanba waate de wak, "Atemis wan naané Epesasba rakwa du taakwana némaa taakwa. Lérét naané waato." Naate de waasaakuk.

35 Kukba wani gayéna némaan du nak téte dé du taakwat wak, "Guné, Epesasba rakwa du taakwa, guné wuna kudi mé véknwu. Akélak raké guné yo. Naané Epesasba rakwa du taakwa naané némaa taakwa Atemisnyét waatanakwa némaa gaké naané téségu. Nyétba giyae akérén matuké wawo naané téségu. Wani matut naané waato. Wani akwi muké de akwi du taakwa de kutdéngék.

36 Wuna kudi adél kudi. Yénaa kudi kaapuk. Guné wuna kudi véknwe akélak male raké guné yo. Yéknwun mawulé mé ya. Yate kapéredi mu guné yamarék yaké guné yo.

37 Guné wani du vétit gunébu kure yaak kénét. Bét waatanakwa gaba gwalmu las kaapuk sél ye kure yébérén. Bét yénaa kudi kaapuk wakwebérén, naana némaa taakwaké.

38 Demitrias déku jébaa yakwa du wale de rékaréka yate duké nak kudi wakweké mawulé yadaran de némaan duké yéké de yo. Kudi bulnaran nyaa yéké de yo. Ye de wani kudi bulké de yo.

39 Guné wani muké kélik yate nak kudiké mawulé yagunéran guné kéni gayéna akwi du kudi bulké jawudaran tulé yaaké guné yo. Yae guné kudi bulké guné yo.

40 Sal némaan du bulaa yanan muké véknwute naanat rékaréka yaké de yo? Yate waké de yo, 'Wan kapéredi mu gunébu yak. Samuké nae guné jawe némaanba guné

* **19:29:** Ap 27:2

waasaakuk?' Naate wado samu kudi kaataké naané yo? Kudi kaatamarék yaké naané yo, bakna jawe waasaakunan bege. Kudi wunébu bulwurék.
41 Bulaa kéni taalé kulaknyénytakne akélak yéké guné yo." Naate wadéka de yék.

20

Pol dé kudi wakwek Masedoniana képmaaba Gérikna képmaaba

1 Epesasba rakwa du taakwa némaanba waabutitakne akélak radaka kukba Pol wadéka de Jisaské miték sanévéknwukwa du taakwa de jawe rak. Jawe radaka dé deku mawulé miték téduké dé derét kudi wakwek. Kudi wakwetakne dé wak, "Miték mé ragunu." Naate watakne derét kulaknyénytakne dé Masedoniana képmaat yék.
2 Wani képmaat ye dé waba rate Jisaské miték sanévéknwukwa du taakwat wupmalemu kudi wakwedéka deku mawulé miték tédéka de apa yate miték rak. Radaka dé yék Gérikna képmaat. Ye baapmu kupuk dé waba rak.
3 *Re sipba waare Siriana képmaat yéké dé mawulé yak. Yate dé véknwuk Judana du las dérét viyaapérekdaranké kudi buldaka. Véknwutakne nak yaabuba yéké nae dé Masedoniana képmaat tépa yék.
4 *Kéni du de dé wale yék. Beriaba yaan du, Sopata. Wani du wan Pirasna nyaan. Tesalonaikaba yaan du vétik, Aristakas bét Sekandas; Debiba yaan du Gaias; Timoti; Esiana képmaaba yaan du vétik Tikikas bét Tropimas. Waga de Pol wale yék.
5 Ye Polét kulaknyénytakne de taale yék Troasnyét. Ye waba de anéké raségék.
6 Yis yamarék yadakwa béret kadakwa tulé re Pilipai kulaknyénytakne sipba waare wuné kéni nyéga kavin ban ané Pol wale yék. Nyaa naktaba ye ané Troas saabak. Saabe nyaa nak taaba sékét nak taababa kayék vétik ané wani du wale rak.

Troasba rate Pol wadéka dé Yutikas nébéle raapmék

7-8 Yaap ra nyaa garabu naané Jisaské sanévéknwute kadému kaké naané yék sémény gat nak. Wani gat waaréte naané yaalé ga vétik kulaknyénytakne naané nak yaalé gat waarék. Waare wulae ranaka dé Pol téte dé du taakwat kudi wakwek. Séré derét kulaknyénytakne yéké nae dé apakélé kudi wakwek. Naané miték vénoké de wupmalemu makwal yaa séraknék. Sérakdaka naané waba rak. Ranaka Pol kudi wakwete nyédé gubés dé wekna kudi wakwek.
9 Nébikara du nak déku yé Yutikas dé wimut wulaaduké kulaknyénytaknadanba dé rak. Radéka Pol kudi wakwedéka dé Yutikasna méni widé dé yak. Widé yadéka dé widé kwaak. Widé kwae dé séknaaba akére yék képmaat. Akére yédéka de kéraaké nae dawulik. Dawuliye de vék kiyaasaakwe radéka.
10 Pol wawo dé dawulik. Dawuliye dé kwati yaanék. Kwati yaanéte wani dut kutte dé derét wak, "Guné génmarék yaké guné yo. Yaamabi dé jao."
11 Naate watakne dé Pol tépa waarék, wani gat. Waarédéka Jisaské miték sanévéknwukwa du taakwa wawo waarédaka dé de wale kadému kak. Katakne dé de wale apakélé kudi bulék. Bultakne yé tékdéka dé derét kulaknyénytakne dé yék.
12 Yédéka de wani dut kwole yék déku gat. Wani du yéknwun yadéka deku mawulé dé miték yak.

Pol Troas kulaknyénytakne dé Mailitasnyét yék

13 Pol dé naanat wak, "Guné sipba waare Asosnyét yéké guné yo. Wuné képmaaba yéké wuné yo Asosnyét. Ye waba wuné sipba waare guné wale yéké wuné yo." Naate wadéka naané sipba waare naané yék Asosnyét.
14 Ye Asosba ranaka dé Pol yae naanat vék. Naanat vétakne sipba waarédéka naané Pol wale Mitilinit yék.

---

* **20:3:** Ap 20:19 * **20:4:** Ap 19:29, 21:29; Ep 6:21

15 Ye Mitilini kulaknyénytakne naané yék. Yénaka gaan yadéka kwae ganba naané
vék Kaios yéknwun tuwa saknwuba tédéka. Vétakne naané yék. Yénaka gaan yadéka
tépa kwae ganba naané Semos saabak. Saabe Semos kulaknyénytakne yénaka gaan
yadéka tépa kwae naané Mailitas saabak. Saabe naané waba rak.
16 Pol Jerusalemét bari yéké dé mawulé yak. Apakélé yaa sérakdaran nyaa déku
yé Pentikos dé Pol Jerusalemba raké dé mawulé yak. Dé Epesasba sipba dawuliye
wupmalemu nyaa Esiana képmaaba ramuké dé kélik yak.

Pol Epesasba yaan némaan duwat dé kudi wakwek

17 Esiana képmaaba ramuké kélik yate Mailitasba rate dé Pol kudi wakwesatik,
Epesasba rakwa du taakwat. Jisasna jébaaba yaalan du taakwana némaan du yae dérét
védoké waga dé mawulé yak. Mawulé yate dé derét kudi wakwesatik.
18-19 Kudi wakwesatidéka yaadaka dé derét kéni kudi wakwek:
"Déknyényba wuné Esiana képmaat wuné yék. Ye guné wale rate wuné Némaan
Banna jébaa wuné yak. Yate wuné gunéké mawulé lékte gunéké kaapuk némaan ban
rawurén. Judana du las wuna kudiké kélik yate wunat viyaaké mawulé yadaka wuné
Némaan Banna jébaa male wuné yak. Waga guné kutdéngék.
20 Guna mawulé miték téduké wuné gunat yéknwun kudi wakwek. Kudi las kaapuk
paakuwurén. Jawugunékwa taaléba, guna gaba wawo, wuné wani kudi wakwek.
Waga guné kutdéngék.
21 Judana du taakwa nak geba yaan du taakwat wawo wuné apuba apuba kudi
wakwek. Gunat wuné apakélé kudi wakwek, guna kapéredi mawulé kulaknyénytakne
Gotna kudi véknwute Némaan Ban Jisas Kraiské miték sanévéknwugunuké.
22 *Bulaa Gotna Yaamabi wakwedén kudi véknwute wuné Jerusalemét yéké wuné yo.
Yéwuru Jerusalemba wunat yadaran mu kaapuk kutdéngwurén.
23 *Gege gayéba Gotna Yaamabi dé wunat kéni kudi wakwek, 'Méné raamény gaba
raké méné yo. Ménat yaalébaanké de yo.' Naate waga wakwedéka wuné wani muké
wuné kutdéngék.
24 *"Got du taakwaké miték véte derét dé kutkalé yo. Wuné wani yéknwun muké
derét kudi wakwewuruké Némaan Ban Jisas dé déknyényba wunat wak. Wunéké
tiyaadén jébaa yabutiké wuné yo. Wan apakélé jébaa. Bari kiyaaké wuné yo, kapu
wekna raké wuné yo? Yage véké? Dékumuk. Wan bakna mu.
25 "Mé véknwu. Déknyényba gunéké wuné yaak. Yae wuné kudi wakwekéreyék, Got
némaan ban rate gunéké miték védéranké. Guné wunat tépa vémarék yaké guné yo.
Bulaa waga wuné kutdéngék.
26-27 Kutdéngte bulaa wuné gunat kéni kudi wakweyo: Gotna kudi akwi gunat
wunébu wakwek. Kudi las kaapuk paakuwurén. Guné wale rakwa du nak kulé
mawulé kérae miték rasaakumarék yadéran wan déku jébaa. Wan wuna jébaa kaapuk.
Adél wuné gunat wakweyo.
28 *"Mé véknwu. Guna mawulé miték téduké jérawu yaké guné yo. Jisasna jébaaba
yaalan du taakwa miték radoké, guné némaan du rate deké miték véké guné yo. Deké
miték végunuké, Gotna Yaamabi wani jébaa dé kwayék gunéké. Gotna jébaaba yaalan
du taakwa wan sipsip pulak. Guné sipsipké téségékwa du pulak. Yate guné deké miték
véké guné yo. Got wadéka de déku du taakwa de ro, déku nyaan Jisas deké kiyaadén
bege.
29 *Wuné kutdéngék. Wuné gunat kulaknyénytakne yéwuru kwatbosa yae sipsipmét
yaalébaanké de yo. De kwatbosa pulak kapéredi mawulé yate Gotna jébaaba yaalan
akwi du taakwat yaalébaanké mawulé yaké de yo. Waga wuné kutdéngék.

---

* **20:22:** Ap 19:21 * **20:23:** Ap 21:11 * **20:24:** 2 Ti 4:7 * **20:28:** 1 Pi 5:2 * **20:29:** Mt 7:15

30 Kukba guné wale rakwa du las yénaa kudi wakweké de yo. Jisaské miték
sanévéknwukwa du taakwa deku kudi male véknwute déku jébaa kulaknyénydoké, de
yénaa yaké de yo.
31 Wani muké mé sanévéknwu. Sanévéknwute apuba apuba jérawu yaké guné yo.
Kwaaré kupuk Gotna kudi gunat wuné wakwek. Nyaa, gaan, gunat nak nak wuné
wani kudi wakwesaakuk. Gunéké mawulé lékte wuné géraak. Wani muké yékéyaak
yamarék yaké guné yo.
32 *"Bulaa yéké wuné yo. Got gunéké miték véké dé yo. Dé gunat kutkalé yadéran
kudiké sanévéknwute miték raké guné yo. Waga wuné mawulé yo. Got déku du taakwat
kutkalé yadékwa pulak, dé gunat kutkalé yadu guné apa yate miték rasaakuké guné yo.
33 Wuna mawulé nak duna yéwaa gwalmuké wawo kaapuk géndén.
34 *Guné kutdéngék. Guné wale rate wuné jébaa yate yéwaa nyégéle wuné kapmu
wuna gwalmu wuné kéraak. Wuné wale yeyé yeyakwa duké wawo wuné gwalmu
kéraak. Waga guné kutdéngék.
35 Wuné wani apa jébaa yate deké gwalmu kwayéwuréka guné vék. Vétakne
guné wawo apa jébaa yate apa yamarék yakwa du taakwat kutkalé yaké guné yo.
Déknyényba Némaan Ban Jisas dé wak, 'Gwalmu bakna kwayékwa duna yéknwun
mawulé gwalmu nyégélkwa duna yéknwun mawulat dé talakno.' Naate dé Jisas wak.
Naané déku kudi véknwute derét kutkalé yaké naané yo."
36 Pol waga watakne dé wani némaan du wale kwati yaanéte dé Gorét waatak.
37 Waatadéka déké mawulé yate dérét rawute géraate de wak, "Miték yéké méné yo."
38 *Naate wate de mawulé léknék. Taknaba Pol dé derét wak, "Guné wunat tépa
vémarék yaké guné yo." Naate wadéka wani kudiké sanévéknwute de mawulé léknék.
Mawulé lékte de Polét kwole yék, sip tékwa taalat.

21

Pol Jerusalemét yéké nae dé sipba waarék

1 Derét kulaknyénytakne wuné kéni nyéga kavin ban, Pol wawo, déku du las,
waga naané sipba waare naané yék. Bari bari ye naané Kos saabak. Saabe
Kos kulaknyénytakne naané yék. Ye gaan kwae naané Ros saabak. Saabe Ros
kulaknyénytakne naané Patarat yék.
2 Ye saabe sipba dawuliye naané Pinisiana képmaat yéran sipmét vék. Vétakne wani
sipba waare naané yék.
3 Yéte naané Saiprasna képmaa aki tuwa saknwuba séknaaba tédéka naané vék.
Vétakne naané yék, Siriana képmaat. Ye Taia naané saabak. Wani gayéba
de déknyényba sipba taknadan gwalmu kérae kure ye taknaké de mawulé yak.
Mawuléyadaka naané sipba dawuliye naané wani gayét wulaak.
4 Wulae naané sékalék, Jisaské miték sanévéknwukwa du taakwaké. Sékale vétakne
nyaa nak taaba sékét nak taababa kayék vétik naané de wale rak. Ranaka Gotna
Yaamabi derét wadéka de Polét wak, "Méné Jerusalemét yémarék yaké méné yo."
Naate wadaka dé deku kudi kaapuk véknwudén.
5 Re derét kulaknyénytakne yéké yanaka de akwi du taakwa baadi waga de naané
wale yék. Ye gayé kulaknyénytakne naané kus maalat yék. Ye saabe naané waba kwati
yaanéte Gorét waatak.
6 Waatatakne naané derét wak, "Miték mé ragunu." Wanaka de naanat wak, "Miték
yéké guné yo." Wadaka sipba waarénaka de deku gayét gwaamale yék.

Sisariaba dé Agabas kudi wakwek Polét kukba yadaran muké

* **20:32:** Kl 1:12, 2:7 * **20:34:** Ap 18:3 * **20:38:** Ap 20:25

7 Sipba waare Taia kulaknyénytakne naané yék, Tolemesnyét. Ye saabe sipba
dawuliye naané Jisaské miték sanévéknwukwa du taakwat vék. Vétakne de wale kudi
bulte naané nyaa nak de wale rak.
8 *Re gaan kwae ganba naané Tolemes kulaknyénytakne naané yék Sisariat. Ye
saabe naané Pilipna gat ye naané de wale rak. Pilip wan Gotna kudi wakwekwa du.
Déknyényba Jisasna du Jerusalemba rate de du nak taaba sékét nak taababa kayék vétik
wani duwat de wak, gwalmu munikwedoké. Pilip wan wani gwalmu munikwen du
nak.
9 *Déku takwanyangu wan véti wan véti kawi de rak. De Gotna yéba kudi wakwek.
10 *Wupmalemu nyaa naané Pilip wale rak. Ranaka dé Gotna yéba kudi wakwekwa
du nak yaak, Judiana képmaaba. Déku yé Agabas.
11 *Naanéké yae dé Pol gipatadén nyaamégi kérae dé déku kapmu déku maan taaba
gik. Gitakne dé wak, “Gotna Yaamabi kéga dé wo, ‘Jerusalemba rakwa Judana du kéni
nyaamégi gikwa dut waga giké de yo. Gitakne de nak gena duké dérét kwayéké de yo.’
Naate dé wo.”
12 Agabas waga wadéka véknwute naané waba rakwa du taakwa wale naané Polét
wak, “Méné Jerusalemét yémarék yaké méné yo. Méné yémuké kélik naané yo.”
13 *Naate wanaka dé wak, “Samuké guné waga géraate guné wuna mawulé
yaalébaanké guné sanévéknwu? Waga yamarék yaké guné yo. Wuné raamény
gaba ramuké kaapuk wup yawurékwa. Wuné Jerusalemba kiyaamuké kaapuk wup
yawurékwa. Wuné Némaan Ban Jisasna jébaa yate déku yéba kevérékwuréran bege.”
Naate wate naana kudi kaapuk véknwudén.
14 Yadéka naané déku kudi kaatamarék yate naané wak, “Dékumuk. Némaan Ban
yaké mawulé yadékwa pulak yaké dé yo. Waga naané mawulé yo.” Naate naané wak.

Pol dé némaan duwat kudi wakwek Jerusalemba

15 Nyaa vétik kupuk waba naané rak. Re gwalmu kawu saakére naané Jerusalemét
yék.
16 Jisaské miték sanévéknwukwa du las deku gayé Sisaria kulaknyénytakne de naanat
kwole yék, Nesonna gaba dé wale ranoké. Déknyényba Neson dé Jisasna jébaaba
yaalak. Dé Saiprasna képmaaba yaan du.
17 Naané Jerusalem saabanaka de Jisaské miték sanévéknwukwa du naanat véte de
yéknwun mawulé yak.
18 Gaan kwae ganba Jemsnyét véké dé Pol naané wale yék. Ye naané vék Jisasna
jébaaba yaalan duna némaan du akwi Jems wale radaka.
19 *Véte dé Pol wak, “Gunéwa rakwa.” Watakne dé derét akwi kudi wakwek, Got
yan jébaaké. Déknyényba Got wadéka dé Pol ye nak gena du taakwat kudi wakwete dé
Gotna jébaa yak. Wani muké dé Pol derét kudi wakwek.

Pol némaan duna kudi véknwute dé Gotna kudi buldakwa némaa gat wulaak

20 Wani du Polna kudi véknwutakne de Gotna yéba kevérékte de wak, “Got miték débu
yak.” Naate watakne de Polét wak, “Naana du, mé véknwu. Naana du wupmalemu kéni
gayé Jerusalemba rate de Jisaské miték sanévéknwu. Wani du de naana képmawaara
Mosesna apa kudi de miték véknwu.
21 Véknwudaka du las de kéni kudi wakweyo: ‘Pol nak get ye dé naana gayéna duwat
kudi débu wakwek, Mosesna apa kudi kulaknyénydoké. Pol derét débu kudi wakwek,
deku baadina sépé sékumarék yadoké. Pol derét débu kudi wakwek, naané Judana apa
kudi véknwumarék yadoké.’ Naate du las de kudi wakweyo ménéké. Wakwedaka de
Jisaské miték sanévéknwukwa Judana du debu véknwuk.

---

* **21:8:** Ap 8:5, 40 * **21:9:** Ap 2:17 * **21:10:** Ap 11:28 * **21:11:** Ap 21:33 * **21:13:** Ap 20:24 * **21:19:** Ap 15:12

22 Bulaa kéni gayét ménébu yaak. De véknwuké de yo yaaménénké. Samu yaké naané
yo?
23 Kéga yaménuké naané mawulé yo. Du wan véti wan véti kéba de ro. De Gorét apa
kudi nak debu wakwek.
24 Wakwetakne de Mosesna apa kudi véknwute jébaa yatakne gu yaakudo deku sépé
yéknwun yadu de kwaami kadému nyédé duké kwayéké de yo. Kwayédo dé waké dé yo,
‘Bulaa guna sépé yéknwun dé yo.’ Naate waké dé yo. Méné de wale yéké méné yo. Ye
méné wawo wani jébaa yatakne gu yaakuké méné yo. Yate méné kapmu wani jébaana
yéwaa kwayéké méné yo. Kwayéménu de deku nébé yaputiké de yo. Yaputido méné
waga yaménu de akwi du taakwa véké de yo. Véte de kutdéngké de yo. Méné Mosesna
apa kudi méné véknwu. Waga kutdéngké de yo. Du las kudi debu wakwek, méné
Mosesna apa kudi véknwumarék yaménékwaké. Wani du yénaa de yak. Jerusalemba
rakwa du taakwa gunat véte wani muké wawo kutdéngké de yo.
25 *Nak geba rate Jisasna jébaaba yaalan du taakwa de Mosesna apa kudi kaapuk
véknwudakwa. Waga naané kutdéngék. Wan yéknwun. Déknyényba naané nyéga nak
deké kwayésatik. Kéga naanébu kavik: Guné yénaa gotké kwayédan kwaami kamarék
yaké guné yo. Guné wény kamarék yaké guné yo. Guné kwaaléba gidan kwaami
kamarék yaké guné yo. Guné nak du taakwa wale kapéredi mu yamarék yaké guné
yo. Waga deké naanébu kavik.”
26 *Naate wadaka dé Pol deku kudi dé véknwuk. Véknwutakne wani duwat kwole dé
yék. Ye Mosesna apa kudi véknwute jébaa las yatakne gu de yaakuk, deku sépé yéknwun
yaduké. Yatakne gaan kwae ganba dé Pol ye Gotna kudi buldakwa gat wulae dé nyédé
duké wakwek, wani jébaa yabutiye nak nak kwaami kadému kure yae kwayédaran
nyaaké.

Polét de kulékik Gotna kudi buldakwa némaa gaba

27 Nyaa nak taaba sékét nak taababa kayék vétik kaapuk yaké yadéka de Esiana
képmaaba yaan Judana du de vék Pol wani jébaa yabutitakne Gotna kudi buldakwa
némaan gaba tédéka. Véte de akwi du taakwat waak. Waate de Polét kulékik.
28 Dérét kulékite waate de wak, “Naané wale nakurak kudi bulkwa du Isrel, mé yae
véknwu. Kéni du gege gayét yéte dé akwi du taakwat déku kudi wakweyo. Wakwete
dé naané Isrelna du, Mosesna apa kudi, kéni gaké wawo dé kuk kwayu. Bulaa dé nak
gena duwat kwole yae Gotna kudi bulnakwa némaa gat debu wulaak. Nalé wani ga
wan yéknwun ga. Bulaa wani ga wan kapéredi ga, nak gena du wulaadan bege.” Naate
de wani du de wak.
29 Déknyényba de vék Epesasba yaan du Tropimas Pol wale Jerusalemba yeyé
yeyabétka. Vétakne de vék Pol kapmu Gotna kudi buldakwa gat wulaadéka. Vétakne
kéga de deku mawuléba wak, “Pol wani nak gena dut kwole vététi bétbu wulaak, Gotna
kudi bulnakwa némaa gat. Waga yate kapéredi mu Pol dé yak, nak gena du wanét
wulaamuké waatinan bege.” Waga wate de kaapuk kutdéngdan. Pol kapmu dé wani
gat wulaak.
30 De waga wate némaanba waadaka de Jerusalemba rakwa akwi du taakwa
véknwute rékaréka yate pétépété yae de Polét kulékik. Kulékiye de dérét tébére kure
gwaadék, Gotna kudi buldakwa némaa gaba. Tébére kure gwaadédaka bari de gwés
tépétaknak.

Romna waariyakwa duna némaan du dé Polét kulékik

31 Gwés tépétaknadaka de du taakwa Polét viyaapérekgé nae de yak. Yadaka de
Romna waariyakwa duna némaan dut wak, “Jerusalemba rakwa akwi du taakwa
rékaréka yate jawe de wao.”

---

* **21:25:** Ap 15:28-29 * **21:26:** 1 Ko 9:20

32 Waga wadaka dé wani némaan du déku waariyakwa duwat las wadéka de bari bari yék, du taakwa jawudakwa taalat. Ye saabadaka de du taakwa waariyakwa duwat véte de Polét tépa kaapuk viyaadan.
33 *Yadaka dé némaan du Polké ye dérét kulékiye de dérét apa baagwi vétik wale gidoké dé déku duwat wak. Watakne dé du taakwat waatak, “Kéni du wan kiyadé? Samu dé yak?”
34 Naate waatadéka de kés kudi nak kudi némaanba waak. Némaanba waadaka dé kudi kaapuk miték véknwudén. Yate Polké kutdéngmarék yate dé déku duwat wak, “Guné dérét kulékiye kure yéké guné yo, naana némaa gat.”
35 Naate wadéka de waariyakwa du Polét kure yék, deku gat. Kure ye waaréké yadaka du taakwa rékarékat kapére yate Polét viyaapérekgé mawulé yadaka de dérét yaate waaréké yak.
36 *Du taakwa déku kukba yaate de némaanba waak, “Dérét mé viyaapérek.” Naate de waak.

Pol dé Judana du taakwat kudi wakwek déku jébaaké

37 Waariyakwa du Polét deku gat kure waaréké yadaka dé Pol deku némaan dut Gérikna kudiba wak, “Ménat kudi las wakweké wunék.” Naate wadéka dé wani némaan du wak, “Yaga pulak? Méné Gérikna kudi méné véknwu.
38 Déknyényba Isipna képmaaba yaan du nak dé gapmanké kélik yate wadéka de wupmalemu (4,000) du déku kudi véknwuk. Véknwutakne de déku kukba ye deku waariyadakwa kulaa kérae kure yék, du ramarék taalat. Méné wani du. Waga wuné sanévéknwuk. Mé wakwe. Méné wani du, kapu kaapuk?”
39 Naate wadéka dé Pol wak, “Kaapuk. Wuné Judana du. Wuna néwaage Tasas. Silisiana képmaaba dé tu. Wuna gayé wan némaa gayé. Wuné kéni du taakwat kudi wakweké wuné mawulé yo. Waménu wuné wani du taakwat kudi wakweké wunék.”
40 Naate wadéka dé némaan du wak, “Mé wakwe.” Wadéka dé Pol jaabéba awuré téte taaba kusawurédéka de wani du taakwa kudi bulmarék yadaka dé derét Yibruna kudiba kéga wakwek:

22

1-2 “Gunawa, mé véknwu. Naana gayéna du, gunat wuné wakweyo. Wuna némaadugu wayéknaje, guné mé véknwu. Bulaa guna kudi kaataké wunék.” Naate wate dé Yibruna kudiba wak. Wadéka de déku kudi véknwute de akélak ték. Tédaka dé Pol kéga wakwek:
3 *“Wuné Judana du. Wuna néwaa wunat Tasasba lé kéraak. Tasas Silisiaba dé tu. Déknyényba wuné kéni gayé Jerusalemét wuné yaak. Yae kéba rawuréka dé Gameliel wunat yakwatnyék, naana képmawaarana apa kudiké. Yakwatnyédéka apa yate wuné Gotna kudi apuba apuba miték véknwuk, guné kéba tékwa du miték véknwugunékwa pulak.
4 *Yate wuné wani kulé jébaaba wulaan du taakwat yaalébaanék. Yaalébaanwuréka las de kiyaak. Wuné wani du taakwat las kulékiye kure yék raamény gat.
5 Adél wuné wo. Akwi nyédé duna némaan ban guna kubu du wawo waga de kutdéngék. Kutdéngte de gunat wakweké de yo, wani muké. De Damaskasba rakwa Judana duké kudi nyégaba kavitakne tiyaadaka wuné wani nyéga kure yék Damaskasnyét. Wani kulé jébaaba wulaan du taakwat kulékiye apa baagwi wale giké nae wuné yék. Gitakne Jerusalemét kure gwaamale ye yadan kapéredi mu derét yakataké wuné wani gayét yék.

---

* **21:33:** Ap 21:11 * **21:36:** Ap 22:22; Lu 23:18 * **22:3:** Ap 5:34 * **22:4:** Ap 8:3, 22:19

Pol dé derét kudi wakwek Jisaské batnyé miték sanévéknwudénké

6 “Yaabuba yéte nyaa nawurédéka wuné Damaskas saabaké yak. Saabaké yawuréka
dé nyét kulabikwa pulak yadéka dé apakélé yaa yaankwa pulak mu giyae dé rak
téwurénba.
7 Radéka wuné képmaaba akérék. Akére kwaate wuné véknwuk kéni kudi wak-
wedéka, ‘Méné, Sol, samuké méné wunat yaalébaanu?’
8 Naate wadéka wuné waatak, ‘Némaan Ban, méné kiyadé?’ Waatawuréka dé wak,
‘Wuné Nasaret ban Jisas. Wunat méné yaalébaanu.’ Naate dé wak.
9 Wuné wale yén du de vék apakélé yaa yaankwa pulak mu giyae radéka. Véte wani
kudi kaapuk véknwudan.
10 “Wuné wak, ‘Némaan Ban, samu yaké wuné yo?’ Wawuréka dé wak, ‘Mé raapme
méné Damaskasnyét wulaaké yo. Wulaaménu du nak ménat wakweké dé yo, wunéké
yaménéran jébaaké.’ Naate dé wak.
11 Apakélé yaa yaankwa pulak mu radéka wuné véké yapatik. Véké yapatiwuréka
wuné wale yén du wuna taababa kutdaka naané Damaskasnyét wulaak.
12 “Yéknwun du nak dé waba rak. Déku yé Ananaias. Dé naané Judana apa kudi
véknwudéka Damaskasba rakwa akwi Judana du de déké wak, ‘Wan yéknwun du.’
Naate de wak.
13 Ananaias dé wunéké yaak. Yae wuné wale téte dé wak, ‘Méné, Sol, méné wuna du.
Bulaa tépa mé vé.’ Naate wadéka bari wuné tépa vék.
14 Dérét véwuréka dé wunat wak, ‘Naana képmawaarana Némaan Ban Got débu wak,
méné déku mawulé kutdéngménuké. Got wadéka méné déku yéknwun du Jisasnyét
vétakne déku kudi ménébu véknwuk.
15 Méné ye akwi du taakwat kudi wakweké méné yo déké. Véménén mu,
véknwuménén muké wawo wakweké méné yo.
16 Bulaa mé raap. Raségémarék yaké méné yo. Mé yaa. Wuné Jisasna yéba ménat
gu yaakutaknaké wunék. Méné Jisasna yéba waatamenu dé ména kapéredi mawulé
yakutnyéputiké dé yo.’ Naate dé Ananaias wunat wak.

Got wadéka dé Pol yék nak gena du taakwaké

17 “Kukba wuné Jerusalemét gwaamale yaak. Gwaamale yae Gotna kudi bulnakwa
némaa gaba téte wuné Got wale kudi bulék. Kudi bulte yégan pulak yate wuné Némaan
Banét vék.
18 Véwuréka dé wunat kéga wak, ‘Jerusalem kulaknyénytakne bari bari yéké méné
yo. Wunéké kéba kudi wakweménéran akwi du taakwa ména kudi véknwumarék yaké
de yo.’
19 *Naate wadéka wuné kéga wak, ‘Némaan Ban, déknyényba wuné Juda kudi
bulnakwa gat wulae wuné ménéké miték sanévéknwukwa du taakwat kulékiye raamény
gaba takne wuné viyaak. Waga de kutdéngék.
20 *De ménéké kudi wakwen du Stivenét matut viyaadaka kiyaadéka wuné véte
wuné mawulé yak. Yate wuné matut viyaakwa du yépmaa yadéka saapme tédan
baapmu wutké wuné téte vék. De akwi waga de kutdéngék. Kutdéngte de wuna kudi
véknwuké de yo.’
21 *Naate wawuréka dé Némaan Ban wunat wak, ‘Kaapuk. Méné yéké méné yo.
Wawuru méné séknaat yéké méné yo, nak gena du taakwaké.’ Waga dé Némaan Ban
wunat wak.” Naate dé Pol wak.

Romna waariyakwa duna némaan du dé Polké miték vék

---

* **22:19:** Ap 8:3 * **22:20:** Ap 7:58 * **22:21:** Ap 9:15

22 *Pol wadéka taale de waba tékwa du déku kudi véknwuk. Véknwudaka dé nak
gena du taakwaké kudi wakwedéka de rékaréka yate némaanba waak, “Dérét mé
viyaapérek. Dé mé kiyao. Kéni du naana képmaaba ramarék yaké dé yo.”
23 Naate némaanba waate rékarékat kapére yate baapmu wut léwayéte de bawusa
kérae de yatjawurék.
24 Yadaka dé waariyakwa duna némaan du déku duwat wak, “Wani dut kure naana
gat wulaaké guné yo. Wulae dérét baagwit viyaaké guné yo. Samuké wani Judana du
de waga némaanba waate déké kélik yo? Guné dérét viyaate dérét waatatakne wani
muké kutdéngké guné yo.”
25 *Naate wadéka de Polét kure wulae gitakne dérét viyaaké yak. Yadaka dé Pol
waariyakwa dut nak wak, “Kot véknwukwa némaan ban wuna kudi kaapuk véknwudén.
Wuné Romna du. Guné Romna dut bakna viyaagunéran wan yéknwun, kapu kaapuk?”
26 Polna kudi véknwutakne dé wani du déku némaan duké ye dé dérét wak, “Samu
méné yo? Wani du wan Romna du.”
27 Naate wadéka némaan du Polké ye dé wak, “Mé wakwe. Méné Romna du, kapu
kaapuk?” Naate wadéka dé Pol wak, “Ao.”
28 Wadéka dé némaan du wak, “Wuné wupmalemu yéwaa Romna duké kwayétakne
wuné Romna du wuné ro.” Naate wadéka dé Pol wak, “Wuné Romna du wuné ro,
wuna yaapa Romna du radén bege.”
29 Naate wadéka de Polét viyaaké yan du dérét kulaknyénytakne bari yédaka dé
waariyakwa duna némaan du Polna kudi véknwutakne dérét kutdéngte wup dé yak,
Romna dut gidén bege.
30 Taknaba Judana du de wak, “Pol kapéredi mu débu yak.” Naate wadaka dé
waariyakwa duna némaan du wani muké kutdéngké dé mawulé yak. Mawulé yate
nak nyaa dé déku duwat wak, “Wani apa baagwi Polét lépatké guné yo. Judana duwat
mé wakwe. Deku némaan du akwi, nyédé duna némaan du wawo kudi bulké jawuké de
yo.” Naate wadéka de jawuk. Jawudaka dé Polét kure ye wadéka dé Pol deku ménibа
ték.

23

Pol Judana némaanduwat dé kudi wakwek

1 Pol némaan duna ménibа téte derét vésék naate dé wak, “Wuna du, guné mé
véknwu. Kapéredi mu kaapuk yawurén. Waga wuné kutdéngék. Déknyényba kapéredi
mu kaapuk yawurén. Bulaa wawo kapéredi mu kaapuk yawurékwa. Adél wuné wo.
Waga dé Got kutdéngék.”
2 Naate wadéka dé akwi nyédé duna némaan ban Ananaias Pol tékwaba tékwa duwat
dé wak, “Déku kudiba mé viyaa.”
3 Naate wadéka dérét viyaadaka dé Pol rékaréka yate Ananaiasnyét wak, “Méné
yénaa yakwa du. Kukba Got ménat viyaaké dé yo. Méné némaan ban rate wuna kudi
véknwute méné wo, Mosesna apa kudi véknwumarék yawurénké. Méné derét wak,
wunat viyaadoké. Méné waga wate méné Mosesna apa kudi kaapuk véknwuménékwa.”
4 Naate wadéka de Pol wale tékwa du dérét wak, “Méné nyédé duna némaan ban,
Gotna duké méné kapéredi kudi wakweyo.”
5 *Naate wadaka dé Pol wak, “Wuna du, dé nyédé duna némaan ban radékwaké
kaapuk kutdéngwurén. Dérét kutdéngwuru mukatik dérét waga wamarék yakatik
wuné yak. Déknyényba de kéga kavik Gotna nyégaba: Guné guna némaan banké
kapéredi kudi wakwemarék yaké guné yo. Waga de kavik.” Naate dé Pol wak.

* **22:22:** Ap 21:36 * **22:25:** Ap 16:38 * **23:5:** Eks 22:28

6 *Pol dé vék Parisina du las Sadyusina du las waba tédaka. Véte dé akwi némaan
duwat némaanba wak, “Wuna du, mé véknwu. Wuna yaapa Parisina du. Wuné wawo
Parisina du. Du kiyae tépa nébéle raapké de yo. Waga kutdéngte wuné kudi wakwek.
Wakwewuréka de wunat kotimké nae de wunat kulékiye kénét kure yaak.”
7 Naate wadéka de Parisina du waaruk, Sadyusina du wale.
8 *Parisina du kéni kudi kupuk de wo, “Du kiyae nébéle raapké naané yo. Gotna
kudi kure giyaakwa du de ro Gotna gayéba. Wuraanyan pulak du wawo de ro
Gotna gayéba.” Naate wadaka de Sadyusina du de wo, “Wan kaapuk. Du kiyae tépa
raapmarék yaké de yo. Gotna kudi kure giyaakwa du kaapuk. Gotna gayéba rakwa
wuraanyan pulak du kaapuk.” Naate wate Polna kudi véknwutakne de Sadyusina du
Parisina du wale de waaruk.
9 Waarute némaanba waadaka de apa kudiké kutdéngkwa Parisina du las deku
ménіba téte de wak, “Mé véknwu. Kéni du kapéredi mu kaapuk yadén. Wan adél.
Gotna kudi kure giyaakwa du dé nak dérét kudi wakwek, kapu wuraanyan pulak du
dé nak dérét kudi wakwek? Yage véké?”
10 De waga wadaka de Judana némaan du akwi kudi tépa némaanba waak. Waadaka
dé Romna waariyakwa duna némaan du kéga dé wak, “De mawulé vétik yate Polét
tébére kure yeyé yeyate dérét yaalébaanké de yo.” Waga wate dé wup yak. Wup yate
dé déku duwat wak, “Guné deké dawuliye Polét kulékiye kure gwaamale yéké guné yo,
naana némaa gat.” Naate wadéka de déku du Polét kulékiye kure yék, deku gat.
11 *Wani gaan Némaan Ban Jisas Pol wale téte dé wak, “Yéknwun mawulé yaké méné
yo. Wup yamarék yaké méné yo. Méné kéni gayé Jerusalemba rate ménébu kudi
wakwek wunéké. Romba wawo wunéké kudi wakweké méné yo.” Naate dé Némaan
Ban Jisas wak.

Juda de Polét viyaapérekgé de kudi gik

12 Ganbaba raapme Judana du las nakurakba jawe de kudi bulék. Bultakne de wak,
“Polét viyaapérekgé naané yo. Dérét viyaapérektakne gu kadému tépa kaké naané yo.
Bulaa gu kadému kamarék yaké naané yo. Adél naané wo. Got naanat védéka waga
naané wo.” Naate watakne de kudi gik.
13 Wupmalemu (40 pulak) du de Polét viyaapérekgé kudi gik.
14 Kudi gitakne nyédé duna némaan du kubu duké wawo ye de wak, “Naané akwi
naanébu kudi gik. Got naanat védéka naanébu kudi gik. Kudi gitakne kadému kamarék
yaké naané yo. Bakna re Polét viyaapérekgé naané yo. Dérét viyaapérektakne wani
kadému kaké naané yo.
15 *Waga yanoké bulaa guné akwi némaan du wale guné Romna waariyakwa duna
némaan duké kudi wakwesatiké guné yo. Kéga waké guné yo, ‘Polna kudi las wawo
véknwuké naané mawulé yo. Méné waménu de ména du Polét tépa kure giyaaké de
yo.’ Waga wagunu naané yaabuba rate déké raségéké naané yo. Raségéno dé yae guné
rakwa saabamarék yadu naané dérét viyaapérekgé naané yo.” Naate de wak deku
némaan duwat.
16 Yaabuba re Polét viyaapérekgé kudi buldaka dé Polna raawa véknwuk.
Véknwutakne dé waariyakwa duna némaa gat ye wulae dé Polét wani kudi wakwek.
17 Wakwedéka dé Pol waariyakwa dut nak waate dé wak, “Kéni dut mé kure yé
némaan duké. Kudi las wakweké dé mawulé yo.”
18 Naate wadéka dé waariyakwa du Polna raawat kure némaan duké kure ye dé wak,
“Raamény gaba tékwa du Pol wunat waate dé wak, ‘Kéni dut némaan duké kure yéké
méné yo. Dé némaan dut kudi las wakweké dé mawulé yo.’ Naate Pol wadéka wuné
ménéké wani dut kure yaak.”

---

* **23:6:** Ap 24:15, 21 * **23:8:** Mt 22:23 * **23:11:** Ap 28:16, 23 * **23:15:** Ap 25:3

19 Wani kudi wadéka dé némaan du Polna raawana taababa kutdéka walkamu ye bét
kapmu ték. Kapmu téte dé dérét waatak, “Samu kudi wunat wakweké méné yo?”
20 Naate waatadéka dé Polna raawa wak, “Judana du las debu kudi gik, séré ménat
waatado ména du Polét kure ye naana némaan duké dawulidoké. De yénaa yate waké
de yo, ‘Déku kudi las wawo véknwuké naané mawulé yo.’
21 Waga wado deku kudi véknwumarék yaké méné yo. Wani du las (40 pulak) debu
kéga wak, ‘Naané gu kadému kamarék yaké naané yo. Polét viyaapérektakne wani gu
kadému kaké naané yo.’
22 Naate watakne de akélak yaabuba paakwe Polké raségéké de yo, dérét
viyaapérekgé. Kudi gitakne de méné kusékétménuké de raségu.” Naate wadéka dé
némaan du wani dut wak, “Nak dut wunat wakweménén kudi wakwemarék yaké méné
yo. Bulaa méné yéké méné yo.” Naate wadéka dé yék.

Némaan du wadéka de Polét kure yék némaan ban Pilikské

23 Waariyakwa duna némaan du déku du vétiknét waate dé wak, “Béné wabénu béna
du Sisariat yéké de yo. Kéga yéké guné yo. Waariyakwa du wupmalemu (200) yéké de
yo. Du las (70) wosba rate yéké de yo. Wupmalemu (200) du waariyadakwa vi kure
képmaaba yéké de yo. Waga yéké guné yo, gaan yadu.
24 Pol yéran wos las kéraaké béné yo. Kéraatakne dérét miték kure yéké guné yo,
némaan ban Pilikské.”
25 Naate watakne dé nyéga nak kéga kavik:
26 Wuné Klodias Lisias. Méné Piliks, méné némaan ban rate wupmalemu du
taakwaké méné téségu. Wuné kéni nyéga wuné kaviyu ménéké.
27 *Ména, Judana du kéni dut kulékiye kure viyaapérekgé nae de yak. Yadaka wuné
kudi véknwuk, Romna du radékwaké. Viyaapérekgé yadaka wani kudi véknwutakne
naané waariyakwa du wale yae naané dérét kure yék, naana némaa gat. Kure yénaka
dé rak.
28 *Radéka wuné wani muké kutdéngké mawulé yate kukba wuné dérét kure
dawulik, deku némaan duké.
29 Kure dawuliye wuné véknwuk, dé deku apa kudi véknwumarék yadénké kudi bul-
daka. Véknwutakne wuné wak, “Naana apa kudi dé véknwuk. Dérét viyaapérekmarék
yaké guné yo. Raamény gaba taknamarék yaké guné yo.”
30 *Naate watakne wuné kudi las véknwuk, déku gayéna du las akélak paakwe re
dérét viyaapérekgé kudi buldaka. Véknwutakne wuné wak, wuna du dérét ménéké
bari kure yédoké. Watakne wuné dérét waatin duké kéga wak, “Guné ye némaan ban
Piliks wale kudi bulké guné yo wani muké.” Naate wuné derét wak. Yaak. Wani wuné
wakwebutik. Waga kavitakne dé wani nyéga déku duké kwayék.
31 Némaan du wani nyéga bétké kwayédéka bétku waariyakwa du wale de Polét kure
yék gaan yadéka. Antipatrisnyét de dérét kure yék.
32 Kure ye waba kwae ganbaba raapme de wupmalemu waariyakwa du képmaaba
ye de gwaamale yék, deku gayét. Gwaamale yédaka de waariyakwa du las wosba yéte
de Polét kure yék Sisariat.
33-34 Kure ye saabe de némaan ban Pilikské nyéga kwayétakne de wak, Pol déku
méniba téduké. Naate wadaka dé wani némaan ban dé nyéga vék. Vétakne dé Polét
waatak, “Ména néwaage samu képmaaba dé tu?” Naate waatadéka dé Pol wak, “Wuna
néwaage Silisiana képmaaba dé tu.”
35 Naate wadéka véknwutakne dé dérét wak, “Ménat waatin du yaado wuné ména
kudi véknwuké wuné yo.” Naate watakne déku duwat wadéka de Polét kure yék, Yerot
kaan némaa gat. Kure yédaka de déké waba téségék, dé yaage yémuké.

* **23:27:** Ap 21:30-33, 22:25-27 * **23:28:** Ap 22:30 * **23:30:** Ap 23:12-13

24

Judana némaan du de Polké yénaa kudi wakwek

1 Kukba nyaa nak taaba re dé akwi nyédé duna némaan ban Ananaias dé némaan du
las wale waga de wani gayét yék. Du nak déku yé Tetalas dé de wale yék. Wani du deku
kudi véknwute dé némaan dut wakwek. Ye saabe de akwi Judana du Romna némaan
dut yénaa kudi wakwek Polké.
2 Wakwedaka dé némaan ban Piliks Polét waak. Waadéka yaadéka dé Tetalas yénaa
kudi wakwek Polké. Kéga dé wak:
"Méné Piliks méné naana némaan ban. Wupmalemu kwaaré méné naanéké miték
véménéka naané miték rate kaapuk las waariyanan. Méné naana gayéna kapéredi mat
véte waménéka yéknwun jébaa naanéké yadaka naané miték naané ro.
3 Rate véte naané ménéké mawulé yo.
4 "Makwal kudi male wakweké wunék, némaan du raménékwa bege. Némaa kudi
wakwemarék yaké wuné yo. Ménat wuné waato. Méné naana kudi véknwuké méné
yo. Véknwe méné wakweké yo.
5 *Kéni du Pol kén kapéredi mu yakwa du. Akwi du taakwat dé yaalébaanu. Gege
gayét yéte déku kudi wakwedéka de Juda déku kudi véknwudaka kapéredi mawulé
yaaladéka de némaan duna kudi véknwumuké kélik yate kapéredi mu yo. Kéni du dé
némaan du dé ro nak jébaaké. Wani jébaaké de wo Nasaretna jébaa. Waga naané
kutdéngék.
6 *Dé Gotna kudi bulnakwa némaa gaba kapéredi mu yaké nae dé yak. Wani kapéredi
mu yadu mukatik wani némaa ga kapéredi ga kwaakatik dé yak. Wani kapéredi mu
yaké nae yadéka naané dérét kulékik. Kulékiye naané dérét yakataké naané mawulé
yak, naana apa kudi véknwumarék yadén bege.
7 Yate ténaka dé waariyakwa duna némaan ban Lisias yae apa yate dé dérét kure yék.
8 Kure ye dé wak, 'Guné wani duké kudi las wakweké mawulé yate némaan ban
Pilikské yéké guné yo.' Naate wadéka naanébu yaak ménéké. Méné dérét waataké
méné yo wani muké. Waataménu wakwedu méné kutdéngké méné yo, wakwenan akwi
kudiké."
9 Tetalas waga wadéka de waba tékwa Judana du akwi de wak, "Wan adél kudi dé
wakwek." Naate de wak.

Pol kudi dé wakwek Piliksnyét

10 De waga wadaka dé némaan ban Piliks Polét wak, "Bulaa mé wakwe." Naate
wadéka dé Pol kéni kudi wakwek:
"Méno, méné wupmalemu kwaaré kot véknwukwa némaan ban rate méné naanéké
miték vék. Véménéka waga kutdéngte bulaa kudi wakweké wuné mawulé yo. Deku
kudi kaataké wunék.
11 Déknyényba, nyaa taaba vétik sékérék maanba kayék vétik déknyényba wuné
Jerusalemét yék, Got wale kudi bulké, Gotna némaa gaba. Derét waataménu de ménat
wakweké de yo, yéwurénké.
12 Wuné Gotna kudi bulnakwa némaa gaba téte nak du wale kaapuk waaruwurén.
Kapéredi mu yadoké du taakwat kaapuk wakwewurén. Kudi bulnakwa gaba téte
wuné yénaa kudi kaapuk wakwewurén. Nak taaléba téte wuné yénaa kudi kaapuk
wakwewurén. Yaga pulak? Kapéredi mu yawuréka de Judana du de vék, kapu kaapuk?
Wan kaapuk.
13 Kapéredi mu kaapuk yawurén. Wan deku yénaa kudi. Wan adél kudi kaapuk.
Waga kutdéngte kudi tépa bulmarék yaké de yo wunéké. Yado du las wawo deku kudi
véknwumarék yaké de yo.

---

* **24:5:** Ap 17:6 * **24:6:** Ap 21:28-30

14 *“Kéni kudi male wan adél kudi. Kulé jébaaba wunébu wulaak. Wani jébaaké
de wo, ‘Wan kapéredi jébaa.’ Naate de wo. Wan yéknwun jébaa. Kapéredi jébaa
kaapuk. Wani jébaaba wulae wuné naana képmawaarana némaan ban Gorét wuné
waato. Wuné naana képmawaara Mosesna apa kudi wuné véknwu. Déknyényba Gotna
yéba kudi wakwen du de déku kudi kavik nyégaba.
15 *Wani kudi akwi wuné véknwu. Kukba Got wadu de akwi du taakwa, yéknwun mu
yakwa du taakwa, kapéredi mu yakwa du taakwa wawo kiyae nébéle raapké de yo.
Waga wuné kutdéngék. Kéba tékwa du wawo waga de kutdéngék.
16 Akwi du taakwa kiyae nébéle raapdaranké sanévéknwute wuné apa yate yéknwun
mawulé wuné yo. Yéknwun mawulé yate Gotna ménība, du taakwana ménība wawo
miték rasaakuké wuné mawulé yo.
17 *“Déknyényba wupmalemu kwaaré wuné nak geba rak. Jerusalemba kaapuk
rawurén. Ye wuné yék Jerusalemét. Judana dut las véké wuné yék. Deké yéwaa
kwayéké nae wuné yék. Gotké kwayéké nae wuné yék.
18 *Ye wuna sépé yéknwun yaduké wuné Mosesna apa kudi véknwute wuné jébaa
las yak. Wani jébaa yabutitakne gu yaakwe Gotké kwaami kwayéwuréka de wunat
vék, Gotna kudi buldakwa némaa gaba. Wuné miték téwuréka de wunat vék. Kudi las
kaapuk némaanba waawurén. Wupmalemu du taakwa wuné wale kaapuk tédan.
19 Yadaka de Judana du las Esiana képmaaba yae de wunat vék. Vétakne de kapéredi
mu yawurénké kudi wakweké mawulé yadaran de kénét yaaké de yo. Yae de ména
ménība téte kudi wakweké de yo.
20 Yaamarék yado kéba tékwa du kapéredi mu yawurénké wakweké de yo.
Déknyényba naané Judana némaan duna ménība téwuréka de wunat wak, ‘Wan
kapéredi mu ménébu yak.’ Naate de wak. Wani kapéredi muké bulaa ménat kudi
wakweké de yo.
21 *Wani némaan duna ménība téte kéni kudi male waate wuné derét wak, ‘Got wadu
kiyaan du taakwa nébéle raapké de yo. Wani kudiké de wunat kotimu.’ Naate wuné
derét wak.”
22 Pol wadéka Piliks Jisasna jébaaké kutdéngte dé waba tékwa duwat wak, “Kudi
bulgunéka wunébu véknwuk. Bulaa yaak. Kukba waariyakwa duna némaan ban Lisias
yaadu wuné kudi tépa wakweké wuné yo gunat.”
23 *Naate watakne dé waariyakwa dut nak wak, “Méné Polké mé téségé, dé yaage
yémuké. Déké mé kwekére téte vé. Apa yamarék yaké méné yo. Déku du taakwa
déké gwalmu kure yaadaran wan yéknwun.” Naate wadéka dé Polké téségédéka dé
rak raamény gaba.

Piliks wadéka kwaaré vétik dé Pol rak raamény gaba

24 Piliksna taakwa wan Judana taakwa. Léku yé Drusila. Nyaa vétik kupuk Pol
raamény gaba radéka bét Piliks bét Drusila bét yaak. Yae Piliks wadéka dé Pol déké
yaak. Yae dé bérét kudi wakwek, Krais Jisaské. Dé wak, “Krais Jisaské miték mé
sanévéknwu.” Naate wadéka dé Piliks Polna kudiké sanévéknwuk.
25 Sanévéknwudéka dé Pol tépa kudi wakwek. Dé wak, “Du taakwa yéknwun mu yaké
de yo. Deku mawulé deku sépéké miték véké de yo. Kukba nyaa nak yaaké dé yo. Wani
nyaa Got kot véknwukwa némaan ban rate dé du taakwa yadan jébaaké kudi wakweké
dé yo.” Naate Pol wadéka dé Piliks wup yate dé wak, “Yaak. Bulaa méné yéké méné yo.
Nak apu sal ménat waaké wuné yo, gwaamale yaaménuké?”
26 Naate wadéka dé Pol tépa wulaak raamény gat. Wulae radéka dé Piliks kéga déku
mawuléba dé wak, “Sal Pol raamény ga kulaknyényké mawulé yate wupmalemu yéwaa

* **24:14:** Ap 26:22 * **24:15:** Jo 5:28-29 * **24:17:** Ro 15:25-26 * **24:18:** Ap 21:26-27 * **24:21:** Ap 23:6
* **24:23:** Ap 27:3

tiyaaké dé yo, kapu kaapuk?" Waga sanévéknwute wupmalemu apu waadéka dé Pol déké yae dé dé wale kudi bulék. Bultakne dé tépa wulaak raamény gat, Pilikské yéwaa las kwayémarék yadén bege.

27 Pol kwaaré vétik raamény gaba radéka Posias Pestas dé Piliksna waagu tawuk. Tawe dé némaan ban rak. Piliks yéké yate kéga dé déku mawuléba wak, "Judana du wunéké mawulé yaké de yo. Waga wuné mawulé yo. De Polké kélik de yo. Pol dé mé ro, raamény gaba. Radu Judana du wunéké mawulé yaké de yo." Waga wadéka dé Pol rasaakuk raamény gaba.

25

Pol dé wak, "Wuné Romna némaan banét kudi wakweké wunék."

1 Nyaa kupuk Pestas dé rak wani képmaaba. Re Sisaria kulaknyénytakne dé Jerusalemét yék.

2 Ye saabadéka de nyédé duna némaan du Judana nak némaan du wale waga yae de dérét wak, "Méne mé véknwu. Wani du Pol yénaa kudi débu wakwek.

3 *Méné naana kudi véknwutakne waménu dé kéni gayét yaaké dé yo. Waga naané mawulé yo." Naate de wak, Pol yaabuba yaadu dérét viyaapérekgé nae.

4 Wadaka dé Pestas wak, "Pol raamény gaba dé ro Sisariaba. Wuné bari gwaamale yéké wuné yo, wani gayét.

5 Yéwuru ménа némaan du wuné wale yaaké de yo. Yae saabado Pol kapéredi mu déknyényba yadéran de kudi wakweké de yo wani muké."

6 Pestas waga watakne wupmalemu nyaa dé rak Jerusalemba. Re kukba dé gwaamale yék Sisariat wani Judana du wale. Ye saabe gaan kwae ganba raapme dé kot véknwukwa némaan ban dé rak, kudi buldakwa taaléba. Rate dé déku duwat wak, Polét kure yaadoké.

7 *Wadéka Polét kure yaadaka de Jerusalemba yaan Judana du de Pol wale ték. Téte de Pestasnyét wak, "Kéni du wupmalemu kapéredi mu débu yak." Naate wate Pol yan muké wakwedaka deku kudiké kaapuk kutdéngdén. Yate dé déku mawuléba wak, "Deku kudi adél kudi, kapu kaapuk?"

8 Waga sanévéknwute wadéka dé Pol deku kudi kaatate dé wak, "Wuné wawo wuné Judana du. Wuné naana apa kudi wuné véknwu. Wuné Gotna kudi buldakwa némaa ga kaapuk yaalébaanwurén. Wuné Romna némaan banké kapéredi kudi kaapuk wakwewurén. Kapéredi mu kaapuk yawurén." Naate dé wak.

9 *Wadéka dé Pestas kéga wak, "Dérét wuné Judana gayét kure yéwuréran de Judana du mawulé yate waké de yo, 'Pestas wan yéknwun du.' Waga wadoké wuné mawulé yo." Waga wate dé Polét wak, "Sal ané Jerusalemét ye waba wuné ménа kudi véknwuké wuné yo? Waga méné mawulé yo, kapu kélik méné yo?"

10 Dé waga wadéka dé Pol kéga déku mawuléba wak, "Wuné Jerusalemét yéwuréran sal de wunat viyaapérekgé de yo?" Waga sanévéknwute dé Pestasnyét wak, "Aya. Jerusalemét yémuké kélik wuné yo. Wuné Judana duwat kaapuk kapéredi mu las yawurén. Waga méné kutdéngék. Derét kudi wakwemarék yaké wuné yo. Wuné Romna némaan banét kudi wakweké wunék. Dé wuna kudi véknwuké dé yo. Waga wuné mawulé yo.

11 Wuné guna apa kudi véknwumarék ye kapéredi mu yawuréran méné wunat viyaapérekgé méné yo. Wan yéknwun. Wuné kapéredi mu kaapuk yawurén. Deku kudi wan yénaa kudi. De wuna kudi véknwumarék yaké de yo. De waga véknwumuké kélik wuné yo. Romna némaan ban wuna kudi véknwuké dé yo. Waga wuné mawulé yo."

---

* **25:3:** Ap 23:15 * **25:7:** Ap 24:5-6, 13 * **25:9:** Ap 24:27

12 Naate wadéka dé Pestas déku du wale dé kudi bulék. Bultakne dé Polét wak,
“Romna némaan ban ména kudi véknwuduké méné mawulé yo. Waga ménébu wak.
Wan yéknwun. Méné némaan banké yéké méné yo, Romét.” Naate dé Pestas wak.

Pestas dé Agéripat kudi wakwek Polké

13 Kukba némaan ban nak déku yé Agéripa déku taakwa Benaisi wale bét yék Sisariat.
Yéknwun mawulé yate Pestas wale kudi bulké bét yék.
14 Ye wupmalemu nyaa rabétka kukba dé Pestas kéni kudi wakwek Polké: “Méné,
Agéripa, mé véknwu. Piliks némaan ban rate wadéka du nak déku yé Pol dé raamény
gaba rak. Radéka Piliks wani jébaa kulaknyénytakne yédéka wuné déku waagu tawuké
yaak. Yae wuné véknwuk wani du raamény gaba wekna radéka.
15 Véknwutakne Jerusalemét yéwuréka de Judana némaan du, nyédé duna némaan du
wawo, de wunat kudi wakwek, kapéredi mu yadénké. Wakwetakne yadén kapéredi
mu dérét yakatawuruké de wunat waatak.
16 Waatadaka wuné derét kéga wak, ‘Naané Romna du kéga naané yo. Du las, Wan
kapéredi mu yan du, naadaran de kudi bulnakwa taalat yéké de yo. Ye wani duna
méniba téte némaan du nak véknwudu wani kudi wakweké de yo. Wakwedo wani du
deku ménība téte deku kudi kaataké dé yo. Kapéredi mu débu yak, kapu kaapuk? De
buldo némaan du véknwute wani muké kutdéngké dé yo. Kutdéngte dé kudi wakweké
dé yo, wani muké. Wani du yéknwun mu yadéran némaan du waké dé yo, Wan yéknwun
mu yan du. Wani du kapéredi mu yadéran némaan du waké dé yo, Wan kapéredi mu
yan du. Waga wate kapéredi mu yan dut deké kwayéké dé yo. Taale de akwi du kudi
bulké de yo. Kukba némaan du wani dut deké kwayéké dé yo. Wani dut deké bakna
kwayémarék yaké dé yo. Naané Romna du waga naané yo.’ Naate wuné wak Judana
duwat.
17 “Waga wawuréka de kénét yaak, Polké kudi las wakweké nae. Yaadaka wuné kudi
bulnakwa taaléba némaan ban rate wuné bari wak, wani dut wunéké kure yaadoké.
18 *Dérét kure yaadaka deku ménība tédéka de Judana némaan du déké kudi wakwek.
Wakwedaka kéga wuné wuna mawuléba wak, ‘Kapéredi mu yadénké wakweké de yo.’
Waga wawuréka de kapéredi muké kaapuk las wakwedan.
19 Deku apa kudiké de waaruk. Kiyaan duké wawo de waaruk. Déku yé Jisas. Wani
duké Pol dé wak, ‘Débu nébéle raapmék.’
20 Naate wadéka kéga wuné wuna mawuléba wak, ‘Yaga pulak wuné wani muké
miték kutdéngké wuné yo?’ Waga sanévéknwute wuné Polét wak, ‘Jerusalemét yétu.
Ye waba ména kudi véknwuruké méné mawulé yo, kapu kaapuk?’
21 *Naate wawuréka dé Pol wak, ‘Aya. Romna némaan ban wuna kudi véknwuké dé
yo. Waga wuné mawulé yo. Kéba rate raamény gaba raké wuné yo.’ Naate wadéka
wawuréka dé raamény gaba wekna ro. Kukba wawuru dé Romna némaan banké yéké
dé yo.”
22 Naate Pestas wadéka dé Agéripa wak, “Wuné wawo wani duna kudi véknwuké
wuné mawulé yo.” Naate wadéka dé wak, “Séré méné déku kudi véknwuké méné yo.”
Naate dé wak.
23 *Wadéka gaan kwae ganba bét Agéripa bét Benaisi yéknwun baapmu wut
kusadatakne miték kusowe bét yaak. Yae bét waariyakwa duna némaan du, wani
gayéna némaan du wale, waga de kudi buldakwa gat wulaak, wupmalemu du taakwa
téte védaka. Wulaadaka Pestas wadéka de Polét kure yaak.
24 *Kure yaadaka dé Pestas wak, “Méné, Agéripa, méné némaan ban méné ro. Guné,
kéba tékwa du taakwa akwi, guné mé véknwu. Guné kéni dut guné vu. Jerusalemba
rakwa du taakwa, kéni képmaaba rakwa du taakwa, Judana du taakwa akwi de dérét

* **25:18:** Ap 23:29 * **25:21:** Ap 25:11-12 * **25:23:** Mt 10:18 * **25:24:** Ap 22:22

waatik. Waatite las de wunéké yaak. Yae de wunat waak, ‘Wani du kiyaaduké naané mawulé yo. Dé ramarék yaké dé yo. Waménu de dérét viyaapérekgé de yo.’
25 Naate waadaka véknwutakne kéga wuné wak, ‘Wani du kaapuk kapéredi mu yadén. Samuké wuné wawuru de dérét viyaapérekgé de yo?’ Waga sanévéknwuréka dé wak, ‘Wuné Romna némaan banét kudi wakweké wunék. Dé wuna kudi véknwuké dé yo. Waga wuné mawulé yo.’ Naate wadéka wuné wak, ‘Wan yéknwun. Dé Romna némaan banké yéké dé yo.’
26-27 Naate watakne kéga wuné wuna mawuléba wak, ‘Du nak kapéredi mu yadéran némaan du nak kapéredi mu yadénké kudi kaviké dé yo nyégaba. Kavitakne wadu wani du nyéga kérae kure yéké dé yo, Romna némaan banké. Kapéredi mu yadéran bakna yémarék yaké dé yo Romna némaan banké.’ Waga wuné wak.
“Samu kudi kaviké wuné yo kéni duké? Samu kapéredi mu débu yak? Kaapuk kutdéngwurén. Yate wawuréka dé yae guna méniba dé tu. Bulaa gunat wuné waato. Guné déku kudi véknwuké guné yo. Méné, Agéripa, méné némaan ban méné ro. Méné déku kudi véknwutakne kapéredi mu yadénké wunat wakweké méné yo. Wakwemenu wuné wani kudi kaviké wuné yo nyégaba. Kavitakne wawuru dé kérae kure yéké dé yo, Romna némaan banké. Kure yédu dé Romna némaan ban nyéga véte kapéredi mu yadénké kutdéngké dé yo.” Naate dé Pestas wak.

26

Pol dé némaan ban Agéripat kudi wakwek

1 Pestas waga wadéka dé Agéripa Polét wak, “Ména kudi mé wakwe.” Naate wadéka dé Pol déku taaba kusawuréte dé kéga wak:
2-3 “Méné, Agéripa, méné némaan ban méné ro. Naané Judaké akwi ménébu kutdéngék. Naana kudi naana mawuléké ménébu kutdéngék. Kutdéngménéka bulaa ména méniba téte kudi wakweké wuné yéknwun mawulé yate dusék yo. Judana du wunat yénaa yadan kudi kaataké wunék. Méné wuna kudi véknwute bari wulkiyaa yamarék yaké méné yo. Waga wuné ménat waato.
4 *“Baadi rate du ye wuné miték rak. Wuna kém wale naana gayé Jerusalemba wawo wuné miték rak. Judana du akwi waga de kutdéngék.
5 Gorét waataké Parisina du apa jébaa de yo. Wani jébaa naané yanakwa jébaat dé talaknak. Wupmalemu kwaaré wuné Parisina duna apa kudi wuné véknwu. Waga de Judana du kutdéngék. Kutdéngte mawulé yadaran de Parisina duna apa kudi véknwurénké ménat wakweké de yo.
6-7 *Bulaa kéba wuné tu, méné némaan ban rate wuna kudi véknwuménuké. Déknyényba Got dé naana képmawaarat wak, ‘Gunat kutkalé yaké wuné yo. Adél wuné wo.’ Naate wadéka de Judana kém taaba vétik sékérék maanba kayék vétik naané Judana du taakwa akwi waga naané Got wakwen kudiké sanévéknwute naanat kutkalé yadéran tuléké naané raségu. Gaan nyaa naané Gorét waatate naané wani tuléké naané raségu. Wuné wawo Got naanat kutkalé yaran tuléké wuné raségu. Raségéwuréka de Judana du las wunéké de wo, ‘Waga yate kapéredi mu débu yak.’ Waga wate yénaa de yo.
8 Guné, kéba tékwa Judana du, guné kéga guné wo, ‘Got wamarék yaké dé yo, kiyaan du taakwa nébéle raapdoké.’ Samuké guné waga wo? Samuké guné Gotké kaapuk miték sanévéknwugunékwa?
9 “Déknyényba kéga wuné wuna mawuléba wak, ‘Nasaret ban Jisasnyét yaalébaanké wunék. Déké miték sanévéknwukwa du taakwat yaalébaante dérét wawo yaalébaanké wunék.’

---

* **26:4:** Ap 22:3; Pl 3:5-6 * **26:6-7:** Ap 28:20

10 *Waga wate wuné derét yaalébaanék Jerusalemba. Nyédé duna némaan du wunat
wadaka wuné de pulak téte Gotna du taakwat kulékiye wuné raamény gat kure yék.
Kure yéte de derét viyaapérekgé kudi buldaka wuné wawo derét viyaapérekgé wuné
wak.
11 *Wupmalemu nyaa wawuréka de Gotna du taakwat yaalébaanék, Gotna kudi
buldakwa akwi gaba. Némaan Banké kapéredi kudi wakwedoké nae wuné waga yak.
Derét rékarékat kapére yate wuné séknaa get yéte derét yaalébaanké wuné mawulé
yak." Naate dé Pol wak.

Pol dé Jisaské miték sanévéknwudénké kudi wakwek

12 Pol waga watakne dé kéga wak, "Méné mé véknwu. Nak apu derét yaalébaanké
yawuréka de nyédé duna némaan du nyéga tiyaate wadaka wuné kérae kure yék
Damaskasnyét.
13 Yéwuréka nyaa nawurédéka yaa yaankwa pulak mu nyétba giyae dé ték, wuné
wale yén du wale ténanba. Wani yaa yaante nyaat dé talaknak. Giyae tédéka wuné
vék.
14 Yaa yaankwa pulak mu tédéka naané képmaaba akérék. Akére kwaate wuné
véknwuk kudi nak wunat wuna gayéna kudiba wadéka. Wani kudina yé Yibru. Kéga dé
wak, 'Méné, Sol, samuké méné wunat yaalébaanu? Raamény tékwa muba akite méné
kaagél kuru. Méné wunat yaalébaanké nae méné ménat yaalébaanu.'
15 Naate wadéka wuné waatak, 'Némaan Ban, méné kiyadé?' Naate waatawuréka dé
wak, 'Kén wuné, Jisas wuné. Wunat méné yaalébaanu.
16 Mé raapme méné téké yo. Wuné ménéké wuné yao, méné wuna jébaa yaménuké.
Wunat bulaa vétakne méné wani muké kudi wakweké méné yo. Kukba wakwat-
nyéwuréran jébaaké wawo kudi wakweké méné yo.
17 Kudi wakweménu de ména du, nak geba rakwa du wawo ménat viyaaké yado
wuné ménat kutkalé yaké wuné yo. Wawuru méné nak geba rakwa du taakwaké yéké
méné yo.
18 *Ye de kulé mawulé kéraadoké kudi wakweké méné yo. Méné kudi wakweménu
de gaankété kulaknyénytakne nyaaba téké de yo. Kudi wakweménu deku kapéredi
mawulé kulaknyénytakne de yéknwun mawulé kéraaké de yo. Kudi wakweménu
Setenna kudi kulaknyénytakne de Gotna kudi véknwuké de yo. Waga véknwute wunéké
miték sanévéknwudo wuné yadan kapéredi mu yatnyéputiwuru de kulé mawulé kérae
miték rasaakuké de yo apuba apuba. De wawo wuna du taakwa raké de yo.' Naate dé
Némaan Ban Jisas wunat wak." Waga dé Pol wak.

Pol dé Agéripat yadén jébaaké kudi wakwek

19 Pol waga watakne dé kéga wak: "Agéripa, méné némaan ban méné ro. Méné mé
véknwu. Wani mu nyétba yadéka wuné vék. Véte kudi véknwutakne wani duna kudiké
kuk kaapuk kwayéwurén.
20 *Taale Damaskasba rakwa du taakwat wuné wani muké kudi wakwek. Wak-
wetakne ye wuné Jerusalemba rakwa du taakwat wakwek. Wakwetakne ye wuné
Judiaba tékwa gege gayét yéte wuné wakwekéreyék. Wakwetakne ye wuné nak gena
du taakwat wawo wuné wakwek. Kéga wuné wakwek, 'Guné guna kapéredi mawulé
kulaknyénytakne guné Gotna kudi véknwuké yo. Véknwute yéknwun mawulé yate
yéknwun jébaa male yaké guné yo.' Naate wuné derét wakwek.
21 *Wani kudi wakwetakne Gotna kudi buldakwa némaa gat wulae téwuréka de
Judana du wunat kulékiye de wunat viyaapérekgé yak.

---

* **26:10:** Ap 8:3 * **26:11:** Ap 9:1-2 * **26:18:** Kl 1:13; 1 Pi 2:9 * **26:20:** Ap 9:22, 28, 22:21 * **26:21:** Ap 21:30-31

22 Yadaka Got dé wunat kutkalé yadéka wuné miték ték. Apuba apuba Got dé wunat
kutkalé yo. Yadéka bulaa némaan duna ménіba, bakna duna ménіba wawo téte gunat
wuné kudi wakweyo. Déknyényba naana képmawaara Moses Gotna yéba kudi wakwen
du wawo de wani kudi wakwek. Deku kudi male wuné wakweyo. Nak pulak kudi
kaapuk wakwewurékwa.
23 *Kéga de wak: 'Got wadén ban Krais kaagél kure kiyae tépa nébéle raapké dé yo.
Dé taale nébéle raapké dé yo. Kukba akwi kiyaan du taakwa nébéle raapké de yo. Krais
nébéle raapme dé naana gayéna du taakwa, nak gena du taakwat wawo kudi wakweké
dé yo, nyaaba rasaakudaranké.' Naate wadaka wuné wawo wuné waga wo." Waga dé
Pol wak.

Agéripa déku kudi véknwuduké dé Pol kudi wakwek

24 Pol waga wadéka dé Pestas némaanba waate dé wak, "Pol, méné wupmalemu kudi
véknwute wupmalemu nyégaba véménéka ména mawulé yékéyaak dé yo."
25 Naate wadéka dé Pol wak, "Némaan du Pestas, wuna mawulé kaapuk yékéyaak
yadékwa. Wuna kudi adél kudi. Yénaa kudi kaapuk.
26 *Agéripa, méné némaan ban méné ro. Méné mé véknwu. Wani mu yadaka ménébu
vék. Wani mu kaapuk paakudan. Méné kutdéngék wakwewurén muké. Waga wuné
kutdéngék. Kutdéngte wuné wup yamarék yate wuné ménat wakweyo.
27 Déknyényba Gotna yéba kudi wakwen du de déku kudi kavik déku nyégaba. Méné
kavidan kudiké méné miték sanévéknwu, kapu kaapuk? Wani kudiké méné miték
sanévéknwu. Waga wuné kutdéngék."
28 Naate wadéka dé Agéripa wak, "Yaga pulak? Méné makwal kudi ménébu wakwek.
Sal wani makwal kudi véknwute wuné Jisas Kraiské miték sanévéknwuké wuné yo?"
29 Naate wate yénaa yadéka dé Pol wak, "Méné bari Jisas Kraiské miték
sanévéknwuké méné yo, kapu kukba déké miték sanévéknwuké méné yo? Déké miték
sanévéknwuménéran wan yéknwun. Wuné Gorét wuné waato gunéké. Méné, wuna
kudi véknwukwa akwi du taakwa wawo, guné wuné pulak tégunuké wuné mawulé yo.
Kulé mawulé kéraawurénké wuné kudi wakweyo. Kéni apa baagwi wunat gidanké
kaapuk kudi wakwewurékwa."
30 Pol waga wadéka de waba ran akwi du taakwa, némaan ban Agéripa, déku taakwa
Benaisi, némaan du Pestas wawo waga de akwi raapme ték.
31 *Raapme te de gwaadék. Gwaade de kapmu bulte de wak, "Wani du kapéredi mu
las kaapuk yadén. Dérét raamény gaba taknamarék yaké de yo. Dérét viyaapérekmarék
yaké de yo."
32 Naate wate dé Agéripa Pestasnyét wak, "Wani du Romna némaan ban déku kudi
véknwuduké kudi wakwemarék yadu mukatik dé bakna yéduké méné wakatik méné
yak." Naate dé Agéripa wak.

27

Pol Romét yéduké de dérét sipba kure yék

1 Kukba Pestas dé wak, "Bulaa guné sipba waare Italina képmaat yéké guné yo."
Naate wadéka de Pol raamény gaba ran du las wawo derét de kure yék, némaan duké.
Wani du déku yé Julias dé Romna waariyakwa duké las dé némaan ban rak. Déku duké
de wak, "Romna némaan banna waariyakwa du." Naate de wak. Wani némaan du dé
raamény ga kulaknyénytakne yaalan duké téségék, de yaage yémuké.
2 Véte dé de wale yék. Wuné kéni nyéga kavin ban wale naané yék. Tesalonaikaba
yaan ban Aristakas wawo dé naané wale yék. Tesalonaika Masedoniaba dé tu. Ye

* **26:23:** Lu 24:46-47 * **26:26:** Jo 18:20 * **26:31:** Ap 25:25

Adramitiamba yaan sipba naané nak waarék. Wani sip Esiana képmaaba tékwa gayét yéké nae yaléka naané yék.
3 Ye gaan kwae ganba naané Saidon saabak. Saabanaka dé waariyakwa duna némaan ban Julias Polét miték dé yak. Yadéka dé Pol déku du taakwaké yéte dé de wale kadému kak. Katakne gwalmu las kérae kure dé sipmét gwaamale yék.
4 Saidon kulaknyénytakne naané sipba waare naané tépa yék. Yénaka wimut kutdéka Saiprasna képmaa aki tuwa taababa tédéka naané wimut kutmarék yakwa saknwuba yék.
5 Saipras kus viyaatéknénba dé tu. Saipras talaknatakne kusba ye Silisiana képmaa, Pampiliana képmaa wawo séknaaba tédéka naané vék. Vétakne ye naané Maira saabak. Maira Lisiaba dé tu.
6 Wani gayé saabe naané sipba dawulik. Dawuliye ranaka dé waariyakwa duna némaan du dé Italina képmaat yéran sipké sékale vék. Wani sip Aleksandriaba lé yaak. Sékale vétakne yae dé naanat kwole yédéka naané wani sipba waarék.
7 Waare wimut kutdéka naané wupmalemu nyaa kwekére kwekére yék. Kwekére yéte apa jébaa yadaka naané Naidasnyét vék. Vétakne yéké yanaka dé apakélé wimut kutdéka naané yéké yapatik. Ye nak yaabuba yénaka Kritna képmaa yéknwun tuwa taababa tédéka naané wimut kutmarék yakwa saknwuba yék. Krit kus viyaatéknénba dé tu.
8 Ye Salmoni nébat vétakne ye naané Kritna képmaa tékwaba yék. Ye apa jébaa yadaka naané yéknwun taalé saabak. Wani taaléké de wak, “Sip miték tékwa taalé.” Naate de wak. Wani taalé Lasia tékwaba dé tu. Saabe de lékidan ain guba yatjadak, sip nakurakba téluké.
9 Wupmalemu nyaa naané wani taaléba rak. Ranaka de Juda kadému kamarék yadakwa tulé yédéka dé apakélé wimut kutkwa tulé dé yaak. Wani tulé kus némaanba raapte lé waaru. Wani tulé sip kaapuk miték yédakwa.
10 Pol wani tuléké kutdéngte dé sipba rakwa duwat kéni kudi wakwek, “Gunawa, bulaa yénaran apa jébaa yano wupmalemu gwalmu wupmalemu du yalakgé de yo. Waga wuné kutdéngék. Bulaa yémarék yaké naané yo.”
11 Naate wadéka bét sip kutkwa du bét sipna némaan ban bét wak, “Kaapuk. Naané yéké naané yo.” Naate wabétka dé waariyakwa duna némaan du bétku kudi véknwute Polna kudi kaapuk véknwudén.
12 Wani tulé ranan taalé wan yéknwun taalé kaapuk. Apakélé wimut kutdéran bege. Waga kutdéngte bétku kudi véknwutakne de sipba rakwa wupmalemu du de kudi gik, wani taalé kulaknyénytakne yéké. Ye Piniks saabe apakélé wimut kutkwa tulé waba raké de mawulé yak. Piniks wan Kritna képmaaba dé tu. Wani taalé wan wimut kutdéka sip miték tékwa taalé.

Apakélé wimut kutdéka lé kus némaanba raapte waarék

13 Kukba dé yéknwun wimut nak saknwuba yae dé kwekére kurék. Kutdéka de wani taalat yéké nae de kudi bulék. Bultakne de guba yatjadadan ain tébére kure waare sipba takne de Kritna képmaa tékwaba kwekére yék.
14 Yédaka bari dé apakélé wimut kurék. Wani wimutna yé Taleo. Wani wimut Kritna képmaaba dé yaak.
15 Apakélé wimut kutdéka lé sip yéké yapatik. Yéké yapatiléka naané bakna ranaka dé wimut sipmét kure yék.
16 Kure yédéka naané Kodana képmaa tékwaba yék. Koda kus viyaatéknénba dé makwal képmaa tu. Ye apa wimut kutmarék yakwa saknwuba yéte naané apa jébaa yak, makwal bot miték raluké. Naana sip yéléka wani bot kukba lé yék, baagwit lékidan bege.

17 De apa jébaa yate de baagwit tébére kure ye de wani makwal bot sipba kusawurék.
Kusawure de awuré sipba taknak. Takne de apa baagwit sipba gik, apa ye raluké.
Yatakne de wup yak, sip bakna ye Aprikana taaléba tékwa yawusaba waare kapére
yamuké. Wup yate de sipba tén baapmu wut lépmwénytakne bakna radaka dé apakélé
wimut tépa kutte dé sipmét kure yék. Kure yédéka sip bakna lé yék.
18 Apakélé wimut kutdéka lé kus némaanba raapte waarék. Yaléka nak nyaa sipba
ran gwalmu de kusba kéraasadak, sip miték yéluké.
19 Kéraasadatakne nak nyaa de sipna gwalmu las, baapmu wut, baagwi, mi, waga de
kusba kéraasadak.
20 Kérasadatakne yéte wupmalemu nyaa rate naané kun nyaat kaapuk vénan.
Yanaka dé apakélé wimut wekna dé kurék. Kutdéka naané wak, “Miték yémarék yaké
naané yo. Kén yalakgé naané yo.”
21 *Wupmalemu nyaa yédéka kadému kaapuk kadan. Yadaka dé Pol raapme deku
nyédéba téte dé wak, “Guno, déknyényba wuné gunat kudi wakwek, Kritna képmaa
kulaknyénymarék yanoké. Guné wuna kudi véknwugunu mukatik wani apa jébaa
yamarék yakatik naané yak. Yano wani gwalmu yalakmarék yakatik dé yak.
22 Mé véknwu. Naana du nak yalakmarék yaké dé yo. Sip male yalakgé lé yo. Yéknwun
mawulé yaké guné yo. Wup yamarék yaké guné yo.
23 Wuné Gotna du rate wuné déké miték sanévéknwu. Kéni gaan Gotna kudi kure
giyaakwa du nak giyae wuné wale téte dé wak, ‘Pol, méné wup yamarék.
24 *Méné némaan banét kudi wakweké méné yo Romba. Got ménat kutkalé dé yo.
Kutkalé yate deké wawo miték védu de méné wale sipba yékwa du yalakmarék yaké de
yo.’ Naate dé wunat wak.
25 Guné wani kudi véknwutakne wup yamarék yaké guné yo. Wunat wakwedén pulak
Got yaké dé yo. Déku kudi adél kudi. Waga wuné kutdéngék.
26 *Wimut kutte sipmét némaanba kure yédu naané nak nébat waaréké naané yo.
Wani képmaa kus viyaatéknénba dé tu.” Naate dé wak.
27 Naané bakna ranaka apakélé wimut wekna kutte dé sipmét kure yék. Wup-
malemu (14) nyaa naané Edria waadakwa kusba naané yék. Ye gaan yaadéka nyédé
gubés de sipba jébaa yakwa du kéga de wak, “Gayé nak saabaké naané yo.”
28 Waga wate de apakélé matu lékik, baagwiba. Lékitakne de guba yatjadak.
Yatjadatakne de naaknwuk. Naaknwe de kutdéngék. Wupmalemu (37 mita pulak)
gu dé ték. Waga kutdéngte walkamu ye de tépa wani matu yatjadak. Yatjadatakne
naaknwe de kutdéngék. Walkamu gu dé ték (28 mita pulak).
29 Waga kutdéngte de wup yak, sip ye matu rakwa taaléba waarémuké. Yate de
lékidan apa ain wan véti wan véti sipna kukba guba yatjadak, sip apa ye waba téluké.
30 Yatakne de mawulé yak, nyaa bari véduké. Yate de sipba jébaa yakwa du
de yaabuké sékalék. Sékalte de déknyényba taknadan makwal bot kérae baagwiba
lékitakne de kusba kusadak. Kusadatakne sipba téte yénaa yate de wak, “Naané
dawuliye sipna maaknat ye lékinan ain las wawo guba yatjadaké naané yo, sip apa
ye téluké.”
31 Naate wadaka dé Pol waariyakwa du, deku némaan dut wawo dé wak, “Wani du
sipba ramarék yadaran guné yalakgé guné yo.”
32 Naate wadéka de waariyakwa du botba lékidan baagwi tépaknék. Tépakdaka wani
makwal bot bakna lé yék.
33 Nyaa yaalaké yadéka dé Pol akwi duwat wak, “Kadému mé ka. Wupmalemu (14)
nyaa guné wup yate kadému las kaapuk kagunén.

* **27:21:** Ap 27:9-10 * **27:24:** Ap 23:11 * **27:26:** Ap 28:1

34 *Mé véknwu. Wup yamarék. Guné miték raké guné yo. Yalakmarék yaké guné yo. Bulaa mé ka. Kagunu guna biyaa apa yadu guné apa yate miték yéké guné yo. Kadému kamarék yagunéran guné apa yamarék yate yalakgé guné yo."
35 Naate watakne dé kadému kérae deku méniba téte dé Gorét wak, "Got, yéknwun kadému ménébu tiyaak." Naate watakne kadému bule dé kak.
36 Pol kadéka de akwi du véte yéknwun mawulé yate de kadému kak.
37 Naané wani sipba yén du wupmalemu (276).
38 Wani kadému katakne kéga de wak, "Wupmalemu gwalmu sipba ramarék yadéran sip nébat miték yéké lé yo." Waga sanévéknwute de sipba ran wit sék las kusnyét kéraasadak.

Sip lé kapére yak

39 Nyaa yaaladéka de nébat nak vék. Véte wani nébat las kaapuk kutdéngdan. Kutdéngmarék yate de vék yéknwun yawusa yéknwun taaléba radéka. Véte kéga de wak, "Sal sip wani yawusaba waare miték raké lé yo, kapu kaapuk?"
40 Waga sanévéknwute de apa ainba déknyényba lékidan baagwi tépakdaka dé apa ain kusba rak. Radéka de déknyényba mitakwiba gidan baagwi lépmwényék. Du wani mitakwiba kutdéka lé sip kedéng yu. Baagwi lépmwénytakne de sipna maaknaba tén baapmu wut tépa kusawurék, wimut kutdu sip bari yéluké. Kusawurédaka lé sip yék.
41 Ye lé sip matu rakwa taaléba nak waarék. Waare apa yadéka lé yéké yapatik. Yaléka lé kus némaanba raapme yae lé sipba viyaaléka lé sipna kuk pukaaké yak.
42 Yaléka de waariyakwa du raamény gaba tén duwat viyaapérekgé bulék, nak dawuliye vétkére ye yaage yémuké.
43 Waga buldaka dé waariyakwa duna némaan du dé Polét kutkalé yaké nae dé derét wak, "Kaapuk. Waga yamarék yaké guné yo." Naate watakne dé naanat wak, "Guné, vétké kutdéngkwa du, guné sip kulaknyénytakne kusba dawuliye vétkére ye nébu taale saabaké guné yo.
44 *Guné, vétmarék yakwa du, juwi mi, pukaan miba kure kwaagunu lé kus gunat kure yéké lé yo nébat." Naate wadéka naané waga yak. Waga ye naané akwi miték yék nébat. Du nak kaapuk yalakdén.

28

Pol Moltaba dé rak

1 Ye nébu saabe naané véknwuk. Wani képmaana yé Molta. Kus viyaatéknénba dé tu.
2 Wani gayéba rakwa du taakwa de naanat kutkalé yak. Yadaka maas viyaadéka dé yépmaa yak. Yépmaa yadéka de yaa séraktakne de naanat wadaka ye naané yaaba rak.
3 Ranaka dé Pol nyu las kérae dé yaaba taknak. Taknadéka dé kaabe nak yaaba yaale dé Polna taababa tiye lekne ték.
4 Déku taababa tiye lekne tédéka de wani gayéba rakwa du taakwa de vék. Véte kapmu bulte de wak, "Wani du débu dut viyaapéreknék, kapu nak kapéredi mu débu yak? Yage véké? Wani du kusba kaapuk kiyaadén. Wekna dé ro. Yanakwa mu kaatakwa ban wani kapéredi mu yan du ramuké kélik yate dé yadén mu dérét yakataké dé yo. Yate wadu bulaa kiyaamale yaké dé yo."
5 *Waga buldaka dé Pol wani kaabe yatjawuladéka dé yaaba yaanék. Yaante Polét kaapuk yaalébaandén.
6 *Yadéka de rate kéga de deku mawuléba wak, "Déku taaba waaréké dé yo. Waarédu akére kiyaaké dé yo." Waga wate de rate vék. Rate védaka dé yéknwun yadéka de nak mawulé yate de wak, "Wan nyétba giyaan némaan du dé." Naate de wak.

* **27:34:** Ap 27:22 * **27:44:** Ap 27:22-25 * **28:5:** Mk 16:18 * **28:6:** Ap 14:11

7 Moltana képmaaké dé Pablias némaan ban rak. Déku képmaa wani gayé ténba dé
ték. Wani du naanat kutkalé yate wadéka naané déku gat ye naané nyaa kupuk rak.
8 Ranaka Pabliasna yaapa kiyakiya yadéka dé kwaak. Déku sépé yaa yadéka dé di
guriknék. Yadéka dé Pol déké ye dé Gorét waatak, dérét miték yaduké. Waatate dé Pol
maaknaba déku taaba kutdéka dé tépa yéknwun yak.
9 Yadéka de du taakwa véknwute de kiyakiya yakwa du taakwat akwi kure yék Polké.
Kure yédaka dé wadéka de yéknwun yak.
10-11 Pol waga yadéka de naanat kutkalé yate wupmalemu yéknwun gwalmu de
tiyaak. Tiyaadaka baapmu kupuk naané wani gayéba rak. Re yéké yanaka de sipba
yéte kanaran kadému kérae kure ye de yénaran sipba taknatiyaak. Déknyényba wani
sip Aleksandriaba lé yaak. Wani sipna yé “Némaan du Susna Vétik Nyaan.” Wani sip
apakélé wimut kutdéka lé wani taaléba rak. Apakélé wimut kaapuk yadéka naané wani
sipba waare yék.

Pol ye dé Rom saabak

12-13 Naané ye Sairakyus saabe naané nyaa kupuk waba rak. Waba re Sairakyus
kulaknyénytakne naané sipba ye naané Risiam saabak. Saabe gaan kwae ganba
raapme dé yéknwun wimut kurék. Kutdéka sipba naané tépa yék. Yénaka nyaa vétik
yédéka naané Piutiolai saabak.
14 Saabe sipba dawuliye naané Jisaské miték sanévéknwukwa du taakwat las vék wani
gayéba. Vénaka wadaka naané de wale nyaa nak taaba sékét nak taababa kayék vétik
naané de wale rak. Waba re raapme naané képmaaba yék Romét.
15 Yéte naané Apias waadakwa taalé saabak. Wani taaléba du taakwa de kadému
taknadaka de kérao. Saabanaka de Jisaské miték sanévéknwukwa du las Romba yae
de naanat vék wani taaléba. Déknyényba Romba rate de véknwuk naané yaanaka.
Véknwutakne las de wani taalat yae las de Kwaa Ga Kupuk waadakwa taalat yaak,
naanat véké. Yaadaka dé Pol derét védéka déku mawulé yéknwun yadéka dé Gorét
wak, “Miték ménébu yak wunat.”
16 Naate wadéka de wale naané akwi yék. Ye naané Rom saabak. Saabanaka de
Romna du wadaka dé Pol déku gaba rak. Raamény gaba kaapuk radén. Yadéka dé
waariyakwa du nak déké téségék, dé yaage yémuké.

Pol dé kudi wakwek Romba

17 Nyaa kupuk re dé Pol Judana némaan duwat waadéka yae de jawuk. Yae jawudaka
dé derét kéni kudi wakwek: “Wuna némaadugu wayéknaje, mé véknwu. Wuné naana
duwat kaapuk kapéredi mu las yawurén. Wuné naana képmawaarana kudiké kaapuk
kuk kwayéwurén. Yawuréka de wunat bakna kulékiye de raamény gaba taknadaka
wuné rak Jerusalemba. Rawuréka de Romna duwat wadaka de wunat kure yék. Kure
yédaka de Romna du las wuna kudi véknwuk.
18 *Véknwute de wak, ‘Kapéredi mu las yadu male naané dérét viyaapérekno dé
kiyaaké yo. Bakna yéké dé yo, kapéredi mu las yamarék yadén bege.’
19 Naate wadaka de naana du las wuné bakna yémuké de kélik yak. Waga yadaka kéga
wuné wuna mawuléba wak, ‘Samu yaké wuné yo? Romna dut kudi wakweké wuné yo,
wuna jébaaké. Dérét kudi las wakwemarék yaké wuné yo, naana duké.’ Waga wate
wuné Romna némaan banét waak, wuna kudi véknwuduké.
20 *Waatakne wuné kénét yaak. Wani muké sanévéknwute wuné gunat waak. Wuné
gunat véte gunat kudi wakweké wuné mawulé yo. Wuné Got wadén banké kudi
wakwewuréka de Romna du wunat apa baagwit gitaknadak wuné ro. Wani banké
naané akwi Judana du naané raségu.”

---

* **28:18:** Ap 26:32 * **28:20:** Ap 26:6

21 Naate wadéka de dérét wak, “Judiaba rakwa du nak naanéké nyéga
kwayésatiyaate ménéké kaapuk wakwedén. Naana du nak yae kudi las kaapuk
wakwedén, kapéredi mu yaménénké.
22 Gege gayéba rakwa du de wulaaménén jébaaké wo, ‘Wan kapéredi jébaa.’ Naate
wadaka waga naané kutdéngék. Bulaa ména kudi véknwuké naanék. Naanat mé
wakwe.” Naate de wak.
23 Watakne de kudi buldaran nyaaké wak. Watakne de yék. Kudi buldaran nyaa
yaadéka ganba de wupmalemu Judana du de Pol rakwa gat yaak. Yae yaale radaka
dé apakélé kudi derét wakwek. Ganba batnyé wakwedéka nyaa dawulidéka dé déku
kudi wakwebutik. Got némaan ban rate deké miték védéranké dé Pol kudi wakwek.
Jisaské wawo dé kudi wakwek. Déknyényba deku képmawaara Moses, Gotna yéba kudi
wakwen du las wawo de Gotna nyégaba du taakwat kutkalé yaran duké kavik. Pol deku
kudi nyégaba vétakne dé wak, “Wani du wan Jisas. Guné déké miték sanévéknwuké
guné yo.”
24 Naate wadéka de Judana du las Polna kudi véknwute de wak, “Wan adél kudi méné
wo.” Naate wadaka las de wak, “Adél kudi kaapuk.”
25-28 *Naate wadaka dé Pol wak, “Déknyényba Gotna Yaamabi wadéka Gotna yéba
kudi wakwen du Aisaia dé guna képmawaarat Gotna kudi wakwek. Got dé Aisaiat
kéga wakwek:

Méné ye kéni du taakwat kéga waké méné yo:
‘Guné wuna kudi véknwute véknwute wani kudiké kutdéngmarék yaké guné yo.
Véte véte miték vémarék yaké guné yo.’
Naate derét waké méné yo.
Wani du taakwa wuna kudiké kutdéngmuké kélik yadaka deku mawulé kapéredi
dé yo.
Deku waan debu kuttépék.
Deku méni debu kusnyék.
De wuna kudiké kutdéngké mawulé yado mukatik wuna kudiké kutdéngdo.
Deku waan kuttépémarék yado mukatik miték véknwudo.
Deku méni laapiyakdo mukatik miték védo.
Waga yado mukatik wuna kudi miték véknwudo derét kutnébulwuru.

Naate Got wadéka dé Aisaia déknyényba kavik. Kavidén kudi bulaa gunat wuné
wakweyo. Guné guna képmawaara pulak ragunéka guna mawulé kapéredi dé yo. Mé
véknwu. Got akwi du taakwat kutkalé yadéranké wuné kudi wunébu wakwek, nak
gena du taakwat. De wani yéknwun kudi miték véknwuké de yo. Waga kutdénggunuké
wuné gunat wakweyo.” Naate wadéka de gwaade yék.
29 [Judana du wani kudi véknwute deku kapmu bulte kés pulak nak pulak mawulé
yate de waaruk. Waarute de gwaade yék.]
30 Kwaaré vétik dé Pol kapmu kéraadén gaba dé rak. Rate du taakwa déké yaadaka
yéknwun mawulé yate dé de wale kudi bulék.
31 Bulte dé Got némaan ban rate du taakwaké miték védéranké dé kudi wakwek.
Wakwete dé Némaan Ban Jisas Kraiské derét yakwatnyék. Wup yamarék yate apa yate
dé wani kudi wakwek apuba apuba. Wakwedéka némaan du dérét kaapuk waatidan.

* **28:25-28:** Ais 6:9-10; Ap 13:46

Romba rakwa du taakwaké Pol kavin nyéga

Pol déku jébaaké dé wakweyo

1 *Wuné Pol, Krais Jisasna jébaa yakwa du, gunat wuné nyégaba wakweyo. Guné
Romba rakwa du taakwa gunat wuné nyégaba wakweyo. Got wunat dé wak, déku
kudi kure yéte du taakwat kutkalé yadéran kudi wakwewuruké.
2 Déknyényba Got dé déku yéba kudi wakwekwa duwat wak, “Wuné wuna du taakwat
kutkalé yaké wuné yo. Wan adél. Guné derét waga wakweké guné yo.” Naate wadéka
de wani kudi kavik déku nyégaba.
3 *Wani yéknwun kudi wakwete Got déku nyaanké dé wakwek. Déku nyaan wan
naana Némaan Ban Jisas Krais. Dé képmaaba rakwa du pulak radéranké, taakwa nak
lé dérét kéraak. Kéraaléka dé déknyényba ran némaan ban Devit déku kémba dé yaalak.
4 Déku mawulé Gotna mawulé pulak tédéka Got apa yate wadéka dé kiyae re dé tépa
nébéle raapmék. Nébéle raapdéka naané kutdéngék. Dé wan Gotna nyaan.
5 *Got wadék Jisas Krais wunéké mawulé lékte wunat kutkalé yadéka wuné déku kudi
kure yaakwa du wuné ro. Rate wuné déku yéba déku kudi wakweyo, akwi képmaaba
rakwa du taakwa déké miték sanévéknwute déku kudi miték véknwute wadékwa pulak
yadoké. Gunat wawo kudi wakwewuruké Got dé mawulé yo.
6 Gunat wawo Got débu wak, guné wawo Jisas Kraisna du taakwa ragunuké.
7 Guné Romba rakwa du taakwa, gunat wuné wakweyo. Got gunéké mawulat kapére
yate wadék guné déku du taakwa ragunéka gunat wuné wakweyo. Naana yaapa Got
gunéké mawulé lékte gunat kutkalé yate, yéknwun mawulé kwayéte, Némaan Ban Jisas
Krais waga male yadu guné miték raké guné yo. Waga wuné Gorét waato.

Pol Romba rakwa du taakwat véké dé mawulé yak

8 *Taale wuné kéni kudi wakweké wunék. Akwi képmaaba rakwa du taakwa de kudi
bulte véknwu guné Jisas Kraiské miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naagunéka.
Waga yadaka wuné gunéké kutdéngte wuné Got wale Jisas Kraisna yéba bulte Gotké
yéknwun mawulé yate déku yéba kevéréknu.
9 *Wuné wuna mawuléba apa yate déké jébaa wuné yasaaku. Déku jébaa yate wuné
déku nyaanké kudi wakweyo. Wuné déké jébaa yate dé wale kudi bulte gunéké wuné
dérét waatasaaku. Wan adél. Got waga dé kutdéngék.
10 *Wuné dérét waatate kéni muké wawo wuné dérét waato. Kéni tulé dé mawulé
yate gunéké yaawuréran yaabu kuttiyaadéran wuné yae gunat véké wuné yo.
11 Waga wuné dérét waato, gunat véké mawulat kapére yawurékwa bege. Gunat véte
guné wale kudi bulwuru Gotna Yaamabi gunéké apa kwayéte guna mawulat kutkalé
yaduké, wuné mawulé yo. Gotna Yaamabi guna mawulat kutkalé yadu guné Gotna
jébaa kutsaakugunuké, wuné mawulé yo.
12 Dé waga yadu guné Gotké miték sanévéknwute wuna mawulat kutkalé yagunu
wuné Gotké miték sanévéknwute guna mawulat kutkalé yawuru naané akwi yéknwun
mawulé yate Gotna jébaa kutsaakuké naané yo. Waga wuné mawulé yo.
13 Guné wuné wale Jisas Kraisna jébaaba yaale wuna némaadugu wayéknaje
nyangegu pulak rakwa du taakwa, guné miték kutdénggunuké wuné mawulé yo. Wuné
gunéké yaaké wupmalemu apu wunébu wakwek. Wakwetakne kaapuk yaawurén,
wuna yaabu las kwaamarék yan bege. Nak képmaaba rate wuné waba rakwa du

* **1:1:** Ga 1:15 * **1:3:** 2 Ti 2:8 * **1:5:** Ga 2:7-9 * **1:8:** 1 Te 1:8 * **1:9:** Ep 1:15-16 * **1:10:** Ro 15:22-24

taakwat Jisas Kraisna kudi wakwewurék de déké miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naatakne de dé wale nakurak mawulé yate miték ro. Guné wawo waga yagunuké, wuné yae déku kudi gunat wakweké wuné mawulé yo.
14 Got wunat débu wak, uné Jisas Kraisna kudi akwi du taakwat wakwewuruké. Wadéka wuné Gérikna kudi bulte nyéga vékwa du taakwa, Gérikna kudi bulmarék yakwa kwatkwa du taakwa, miték kutdéngkwa du taakwa, kutdéngmarék yakwa du taakwa, derét akwi Jisas Kraisna kudi wakweké wuné mawulé yo.
15 Yate guné Romba rakwa du taakwat wawo wani kudi wakweké wuné mawulat kapére yo.

Got Jisas Kraiské kudi wakwete déku apa dé wakwatnyu

16 *Wuné Jisas Kraisna kudiké wuné yéknwun mawulé male yo. Yate wuné wani kudi wakweké wuné mawulat kapére yo. Got wani kudi wakwete, dé déké miték sanévéknwukwa du taakwat rékaréka yate derét yaalébaanmarék yate déku gayét kure yédéran apa dé naanat wakwatnyu. Déké miték sanévéknwukwa Judana du taakwat dé taale kure yék. Bulaa déké miték sanévéknwukwa nak gena du taakwat wawo dé kérae kure yu.
17 *Got Jisas Kraiské kudi wakwete dé naanat wakwatnyu, du taakwa déku ménība yéknwun mu yakwa du taakwa radaranké. De Jisas Kraiské miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naadaran de déku ménība yéknwun mu yakwa du taakwa raké de yo. Wani yaabu male dé kwao. Déku ménība yéknwun mu yakwa du taakwa ranaran yaabu nak wawo kaapuk kwaakwa. Wani yaabuké Gotna nyégaba kéni kudi dé kwao: Gotké miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naakwa du taakwa de dé wale apuba apuba miték rasaakuké de yo. Got wani du taakwat waké dé yo, “Guné wuna ménība yéknwun mu yakwa du taakwa guné ro, wunéké miték sanévéknwute wuna kudiké ‘Adél’ naagunén bege.”

Akwi du taakwa Gotké de kuk kwayék

18 *Wani muké naané kutdéngék, Got akwi kapéredi muké kélik yate wani muké rékaréka yate yadan kapéredi mu derét yakataké yate déku mawulé naanat wakwatnyédékwa bege. Wani muké kudi las wawo wakweké wunék. Gotké kuk kwayékwa du taakwa, kapéredi mu yakwa du taakwa, de waga kapéredi mu yate déku kudi de taknatépu. Taknatépétakne de adél kudiké kutdéngmarék yate de kaapuk miték radakwa.
19 Got wani kapéredi muké rékaréka yadéka naané kutdéngék. Got jébaa yate dé déku paaté kaapuk paakudén. Yate akwi du taakwat wakwatnyédéka de akwi déké de kutdéngék. Kutdéngte kapéredi mu wekna yadaran dé derét yadaran kapéredi mu yakataké dé yo.
20 *Déknyényba Got akwi mu kuttaknadén tulé du taakwa de nyét, képmaa, yadén akwi nak mu wawo véte, déku paaté laské de kutdéngék. Bulaa wawo wani mu véte déku paaté laské de kutdéngék. Déku paaté kaapuk védakwa. Déku apa apuba apuba rasaakudéka dé akwi némaan duwat talakne deké némaan ban dé ro. Waga radékwaké vémarék yate, waga radékwaké de kutdéngék, yadén mu védakwa bege. Kutdéngte Gorét kéga wamarék yaké de yo, “Naané ménéké kaapuk kutdéngnan.” Naate wamarék yaké de yo, yadén mu védakwa bege.
21 *De Gotké kutdéngte de kéga wado mukatik, “Got wan naana Némaan Ban.” Naate wado mukatik, wan yéknwun. Waga kaapuk wadakwa. Yate de déku yéba kaapuk kevérékdakwa. Yate yéknwun mu yadénké de yéknwun mawulé kaapuk yadakwa.

* **1:16:** 1 Ko 1:18, 24 * **1:17:** Ro 3:21, 23; Aba 2:4 * **1:18:** Kl 3:5-6 * **1:20:** Sam 19:1 * **1:21:** Ep 4:17-18

Deku mawulé waagété yadéka, du gaankétéba yeyé yeyate miték sanévéknwumarék yadakwa pulak, de kaapuk miték sanévéknwudakwa.
22 Yate de wo, “Naané wupmalemu muké naané kutdéngék.” Naate wate de waagété de yak.
23 *Yate de apuba apuba rasaakukwa ban Gotké kuk kwayéte de yénaa gorét waato. Rasaakumarék yakwa du pulak, api pulak, baalé waasa pulak, kaabe pulak, waga du taadan yénaa gorét de waato.

Kés pulak nak pulak kapéredi mu

24 Waga yadaka dé Got derét kulaknyénydék de deku kapéredi mawulé véknwute de nak du taakwa wale deku sépéba nyékéri yadakwa mu yo.
25 Naané wo, “Naana Némaan Ban Got dé ro. Yénaa got wan yénaa yakwa mu.” Naate wate naané adél kudi wo. De Gotké kuk kwayéte yénaa gotké de mawulé yak. Yate akwi mu kuttaknan ban Gotna yéba kevérékmarék yate, déké jébaa yamarék yate, de Got kuttaknadén muké jébaa yate wani muna yéba de kevéréknék. Got wan yéknwun. Naané déku yéba apuba apuba kevéréknaran wan yéknwun. Wan adél.
26 De waga Gotké kuk kwayédaka Got derét kulaknyénydék de deku kapéredi mawulé véknwute deku sépéba nyékéri yadakwa mu yo. Yate de taakwa Got kwayédén paaté kulaknyénytakne de du wale kwaamuké kélik yate nak taakwa waleba kwaaké de mawulé yo.
27 *Du wawo kapéredi mawulé véknwute taakwa wale kwaamuké kélik yate de du wale kwaaké de mawulé yo. Deku mawulé yaa pulak yaandéka duké male mawulat kapére yate de deku sépéba nyékéri yadakwa mu yaké de mawulé yo. Waga yadaka yadakwa kapéredi mu deku mawulé, deku sépat wawo, dé yaalébaanu. Wani kapéredi mu deku mawulé deku sépat yaalébaandéranké, Got déknyényba dé wak.
28 De waga yate Gotké kutdéngte déké kuk kwayédaka Got deké débu kuk kwayék. Kwayédék de deku kapéredi mawulé véknwute gweba du taakwa yadakwa mu de yo.
29-31 Yadaka deku mawuléba kapéredi mawulé débu sékéréknék. Sékérékne tédéka de kéga kés pulak nak pulak kapéredi mu yo. Nak du taakwana gwalmuké géndakwa, nak du taakwaké kapéredi mawulé yadakwa, nak du taakwaké nyégi yadakwa, du taakwat viyaapérekdakwa, waaru waariyadakwa, nak du taakwat yénaa yadakwa, nak du taakwat yaalébaanké mawulé yadakwa, nak du taakwaké kapéredi kudi buldakwa, nak du taakwaké yénaa kudi wakwedakwa, Gotké kuk kwayéte déku maama radakwa, nak du taakwat waatidakwa, deku yéba kevérékdakwa, yadan muké mawulé yate némaanba wakwedakwa, kapéredi mu las wawo yaké sanévéknwudakwa, deku néwepana kudi véknwumarék yadakwa, yéknwun mu yaké kutdéngmarék yadakwa, wakwedakwa pulak yamarék yadakwa, nak du taakwaké mawulat kapére yamarék yadakwa, nak du taakwaké mawulé lékmarék yadakwa, waga de kapéredi mu yo.
32 Waga yakwa du taakwa de kutdéngék. Got débu wak, wani du taakwa yadan kapéredi mu derét yakatadu de kapéredi taaléba rasaakudoké. Waga kutdéngte de wani kapéredi mu kulaknyénymarék yate wani kapéredi mu wekna de yasaaku. Waga male kaapuk yadakwa. Kéga wawo de yo. Nak du taakwa wani kapéredi mu yadaka de derét wo, “Wan yéknwun.”

2

Got kot véknwukwa némaan ban rate miték yaké dé yo

1 Guné guné wo, “Nak du taakwa wan kapéredi mu yasaakukwa du taakwa. Got yadan kapéredi mu derét yakataké dé yo.” Guné wani kudi wamarék yaké guné yo,

* **1:23:** Sam 106:20 * **1:27:** Lev 18:22

guné wawo de yakwa kapéredi mu yagunékwa bege. Guné wani kudi nak du taakwaké wate gunéké wawo guné wo.
2 Naané kutdéngék. Got wani kapéredi mu yakwa du taakwat yadan kapéredi mu yakatadékwa wan yéknwun. Waga naané kutdéngék.
3 Guné mé sanévéknwu. Guné nak du taakwa waga yadan kapéredi muké derét waatite guné wawo wani kapéredi mu yagunéran Got gunat waatimarék yaké dé yo, kapu yaga pulak? Gunat waatite yagunén kapéredi mu gunat wawo yakataké dé yo.
4 Guné kutdéngék. Got gunéké mawulé lékte gunat dé kutkalé yo. Yate yagunén kapéredi mu gunat bari yakataké kaapuk sanévéknwudékwa. Wani muké guné kéga wamarék yaké guné yo, “Wan bakna mu. Némaa mu kaapuk.” Naate wamarék yate guné kéga guna mawuléba waké guné yo, “Got naanéké dé mawulé léknu, naané yanakwa kapéredi mu kulaknyénynoké.”
5 Guné waga kaapuk wagunékwa, Gotké miték sanévéknwumarék yagunékwa bege. Guné guna kapéredi mawulé véknwute guna mawuléba apa yate kapéredi mu guné yasaaku. Yate guné yagunén kapéredi mu kulaknyénymuké guné kélik yo. Yagunéka Got dé rékaréka yo. Guné kapéredi mu las wawo yagunéran Got apakélé kot véknwute némaan ban raran nyaa rékarékat kapére yate yagunén akwi kapéredi mu gunat némaanba yakatate las wawo yakataké dé yo. Wani nyaa Got apakélé kot véknwukwa némaan ban rate akwi du taakwa yadan muké véknwute kudi wakweké dé yo. Wakwedu akwi du taakwa waké de yo, “Déku kudi wan yéknwun. Dé miték male dé yo.” Naate wate déku jébaaké kutdéngké de yo.
6 *Akwi du taakwat yadan mu kéga kaataké dé yo.
7 Du taakwa las deku mawuléba apa yate yéknwun mu yasaakute Gotké yénakwa yaabuba de yu. De déku du taakwa rate dé wale apuba apuba miték rasaakuké mawulé yate de apa jébaa yo déké. Waga yakwa du taakwat Got yéknwun mu kaatate wadu de dé wale miték rasaakuké de yo apuba apuba.
8 *Du taakwa las deku sépéké male sanévéknwute Gotna kudiké de kuk kwayu. Kwayéte de kapéredi mu yate kapéredi yaabuba de yu. Waga yakwa du taakwat Got rékarékat kapére yate yadan kapéredi mu némaanba yakataké dé yo.
9 Dé wadu kapéredi mu yakwa du taakwaké kapéredi mu yaaké dé yo. Judana du taakwaké apakélé kapéredi mu yaaké dé yo. Yaadu nak gena du taakwaké makwal kapéredi mu yaaké dé yo. Yaadu de akwi apa kaagél kutké de yo.
10 Got yéknwun mu yakwa du taakwat kutkalé yaké dé yo. Judana du taakwat némaanba kutkalé yaké dé yo. Ye nak gena du taakwat wawo kutkalé yaké dé yo. Yadu deku mawulé miték tédu de déku du taakwa rate dé wale nakurak mawulé yate miték rasaakuké de yo.
11 *Got waga yadéka naané kutdéngék. Got akwi du taakwat nakurak kudi male dé wakweyo. Nak kudi Judana du taakwat, nak pulak kudi nak gena du taakwat, waga kaapuk wakwedékwa.
12 Judana du taakwa Moses wakwen apa kudi kutdéngte kapéredi mu yadan, Got kot véknwukwa némaan ban rate Moses wakwen apa kudiké sanévéknwute deku kudi véknwute, yadan kapéredi mu derét yakataké dé yo. Nak gena du taakwa Moses wakwen apa kudi kutdéngmarék yate kapéredi mu ye de Moses wakwen apa kudiké sanévéknwumarék yate yalakgé de yo. Got wale rasaakumarék yaké de yo.
13 *Judana du taakwaké wani kudi wuné wakweyo, kéni muké kutdénggunén bege. Moses wakwen apa kudi véknwute wakwedén pulak yakwa du taakwa Gotna ménika yéknwun mu yakwa du taakwa raké de yo. Moses wakwen apa kudi bakna véknwukwa du taakwa Gotna ménika yéknwun mu yakwa du taakwa ramarék yaké de yo.

* **2:6:** Mt 16:27 * **2:8:** 2 Te 1:8 * **2:11:** 1 Pi 1:17 * **2:13:** Mt 7:21; Je 1:22

14 Nak gena du taakwa de Moses wakwedén apa kudi kaapuk kutdéngdan. Yate deku
mawulé véknwute Moses wakwedén pulak yadaka naané kutdéngék. Apa kudi nak
deku mawuléba dé tu. Tédéka de Moses wakwen apa kudi kutdéngmarék yate deku
mawuléba tékwa kudi véknwute de Moses wadén pulak de yo.
15 Naané derét véte naané kutdéngék. Got déku apa kudi deku mawuléba débu
wakwek. Wakwedéka deku mawulé derét dé wakweyo. Kéni mu yate yéknwun mu
guné yo. Wani mu yate kapéredi mu guné yo. Wani muké kutdéngdoké deku mawulé
derét dé wakweyo.
16 *Naané kutdéngék. Got apakélé kot yaran nyaa deku mawuléké sanévéknwuké dé
yo. Wani nyaa dé wadu dé Jisas Krais kot véknwukwa némaan ban rate, du taakwa
paakudan mawulé, paakute yadan muké wawo kudi wakweké dé yo. Wuné Jisas
Kraisna kudi du taakwat wakwete, dé waga yadéranké wuné wakweyo.

Juda de wak, "Moses wakwen apa kudi naanat kutkalé yaké dé yo"

17 Guné las Judana du taakwa rate guné guna yéba kevérékte guné wo, "Naané
Judana du taakwa naané ro. Rate naané Moses wakwen apa kudi véknwute naané
Gotna du taakwa naané ro."
18 Naate wate guné kutdéngék, yagunuké Got mawulé yadékwa jébaaké. Yagunéka
nak du gunat Moses wakwen apa kudiké yakwatnyédaka guné kutdéngék. Samu mu
wan yéknwun mu? Samu mu wan kapéredi mu? Waga guné kutdéngék.
19-20 Yate guné guna mawuléba guné wo, "Naané Moses wakwen apa kudiké
naané miték kutdéngék. Kutdéngte naané akwi adél kudiké naané miték kutdéngék.
Kutdéngte méni kiyaan duké yaabu wakwatnyédakwa pulak yate, naané kwatkwa du
taakwat Gotna kudiké yakwatnyéké naané yo. Yaa yaante gaankétéba kayénarékwa
pulak yate, naané kwatkwa du taakwana mawulat kutkalé yaké naané yo. Yano
de Gotké miték kutdéngké de yo. Kwatkwa du taakwa, makwal baadi pulak rate
kutdéngmarék yakwa du taakwat naana kudiké yakwatnyéké naané yo, de naané pulak
radoké."
21 Naate wate guné nak du taakwat guné kudiké yakwatnyéte samuké guné
kutdéngmarék yo? Guné waga yate kapéredi mu guné yo. Guné nak du taakwat guné
wo, "Guné sél yamarék yaké guné yo." Naate wate guné sél guné yo.
22 Guné derét guné wo, "Guné nak du taakwa wale kapéredi mu yamarék yaké guné
yo." Naate wate guné nak du taakwa wale kapéredi mu yo. Guné derét guné wo,
"Guné yénaa gotké kuk kwayéké guné yo." Naate wate guné yénaa gorét waatadakwa
gat wulae gwalmu sél guné yo.
23 Guné Moses wakwen apa kudiké guné wo, "Wan yéknwun kudi. Gotna yéba
kevéréknakwa kudi." Naate wate guné wani apa kudiké guné kuk kwayu. Guné Gotna
apa kudiké kuk kwayéte déku jébaa guné yaalébaanu.
24 *Guné Judana du taakwa waga yagunékwaké kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao:
Nak gena du taakwa yagunékwa kapéredi mu véte Gotké de kapéredi kudi wakweyo.

Got sépé sékudakwaké sanévéknwumarék yate mawuléké dé sanévéknwu

25 Kudi las wawo wakweké wuné yo, Got Mosesnyét wakwedéka Moses wakwen
apa kudi, guné Judana du taakwaké wawo. Guné makwal baadi ragunéka de "Gotna
du" naate guna sépé de sékuk. Guné Moses wakwen apa kudi véknwute wadén pulak
yagunéran wan yéknwun. Guné waga yate Gotna du guné ro. Wan adél. Guné Moses
wakwen apa kudiké kuk kwayégunéran guné nak gena du sépé sékumarék yadan du
pulak guné ro. De Gotké kutdéngmarék yate Gotna du ramarék yadakwa pulak, guné
Moses wakwen apa kudiké kuk kwayéte guné Gotna du kaapuk ragunékwa. Wan adél.

---

* **2:16:** 1 Ko 4:5 * **2:24:** Esi 36:22

26 Nak geba rate sépé sékumarék yadan du de Moses wakwen apa kudi véknwumarék
yate, bakna kutdéngte, Moses wakwedén pulak yadaran, de Gotna ménibа déku du
raké de yo. Waga rate de Gotna ménibа Judana du sépé sékudan du pulak raké de yo.
Wan wawo wan adél.
27 Waga rate sépé sékumarék yadan du, Moses wakwedén pulak yate yéknwun mu
yado, yadaran yéknwun paaté guné sépé sékun Judana du yagunéran paatat talaknaké
dé yo, guné Moses wakwen apa kudi kutdéngte wani apa kudiké kuk kwayégunékwa
bege. Guné wani kudiké mé sanévéknwu.
28 Gotna duké sanévéknwute wuné waga wo. Guné Juda guné wo, “Akwi Judana du
wan Gotna du. Deku néwepa Judana du taakwa radaka de wawo Judana du de ro. De
akwi Got Mosesnyét wakwedék Moses wakwen apa kudi kutdéngdaka de deku sépé de
sékuk. De akwi naana apa kudi de véknwu.” Naate wagunéka wuné wuné wo: Wan
kaapuk.
29 *Gotna du wan kéga yakwa du. De Gotké miték sanévéknwudaka Gotna Yaamabi
deku mawuléba dé tu. Téte dé wo, de Gotna du radoké. Gotna Yaamabi kure tékwa
du de Gotna du de ro. Got deku sépéké kaapuk sanévéknwudékwa. Got kwayédén
Yaamabiké dé sanévéknwu. Gotna Yaamabi kure tékwa duké Got dé wo, “Wuna
yéknwun du de.” Naate wadéka nak du Gotna Yaamabi deku mawuléba tédékwaké
kutdéngmarék yate, de deku yéba kaapuk kevérékdakwa.

3

Got déku kudi kulaknyénymarék yaké dé yo

1 Sal du nak kéga waké dé yo? “Got wani duké waga wadékwaké sanévéknwute,
wuné ménat kéga waato: De Judana du radakwaké, samu yéknwun mu Got derét
yadék de yéknwun du rate nak yéknwun duwat debu talaknak? De Gotna du radoké
de Judana apa kudi véknwute deku sépé sékudaka wani muké samu yéknwun mu Gorét
débu yaalak?”
2 Dé waga wadéran wuné dérét kéga waké wuné yo, “Wani muké kés pulak nak pulak
yéknwun mu débu yaalak. Wani muké taale gunat kéga wakweké wunék. Guné Judana
du, guné male Got déku nyéga débu kwayék, guné déku nyégaké miték véte nak du
taakwat déku kudi wakwegunuké.”
3 Wuné waga wawuru sal dé kéga waké dé yo? “Deké débu kwayék. Wan adél. Naané
kutdéngék. Juda la déké miték sanévéknwumarék yate déku kudi de kulaknyényék.
Waga kutdéngte sal naané kéga waké naané yo? Sal Got wakwedén adél kudi
kulaknyényké dé yo?”
4 *Dé waga wadéran wuné dérét kéga waké wuné yo: “Kaapuk. Waga wamarék
yaké naané yo. Akwi du taakwa yénaa yadaran naané wekna kutdéngké naané yo. Got
yénaa kaapuk yadékwa. Wadékwa pulak yaké dé yo. Wakwedén kudi kulaknyénymarék
yaké dé yo. Waga kutdéngké naané yo, du nak Gotna nyégaba kéni kudi kavidén bege:

> Méné Got méné kudi wakwemény du taakwa véknwute waké de yo, ‘Déku kudi
> wan adél kudi.’ Naate wado nak du taakwa kot véknwukwa némaan dut ménéké
> wakwedo méné waménu ména kudi deku kudit talaknaké dé yo.”

5 Sal wani du tépa wate képmaaba rakwa duna kapéredi mawulé véknwute kéga waké
dé yo? “Naané Juda Gotna kudi kulaknyénytakne kapéredi mu yanaran nak du naanat
véte waké de yo, ‘Got wan yéknwun ban. Kapéredi mu yadakwa pulak, kapéredi mu
kaapuk yadékwa. Yéknwun mu male dé yasaaku.’ Naate wadaran wan yéknwun. Naané
waga kapéredi mu yate Gotna jébaa naané wakwatnyu. Wakwatnyénakwaké Got yanan
kapéredi mu naanat yakatadéran wan kapéredi mu.”

---

* **2:29:** Kl 2:11 * **3:4:** 2 Ti 2:13; Sam 51:4

6 Dé waga wadéran wuné dérét waké wuné yo, “Wan kaapuk. Got yéknwun mu
male dé yo. Dé kapéredi mu yakatamarék yadu mukatik, dé akwi du taakwaké kot
véknwukwa némaan ban ramarék yadu.”
7 Sal wani du tépa wate kéga waké dé yo? “Naané yénaa yanaran nak du naanat
véte kéga waké de yo, ‘Got wan adél kudi wakwekwa ban. Wakwedén adél kudi
kulaknyénymarék yaké dé yo. Dé wani du yadan pulak yénaa kaapuk yadékwa.
Naané déku yéba kevérékgé naané yo.’ De waga wadaran wan yéknwun. Naané
yénaa kudi wakwete Got wakwedén adél kudi naané wakwatnyu. Got yanan kapéredi
mu yakatadéran wan kapéredi mu, naané dérét kutkalé yanan bege. Yéknwun mu
yaaladuké naané kapéredi mu yaké naané yo.”
8 Wani du waga wadéran wuné dérét waké wuné yo, “Wan kaapuk. Waga wamarék
yaké méné yo.” Naate waké wuné yo. Du las yénaa yate de wo, “Pol dé naanat
kudi wakweyo, naané kapéredi mu yano yéknwun mu yaaladuké.” Naate wate yénaa
yadanké Got waga wakwekwa du taakwat waga yadan kapéredi mu yakataké dé yo.
Wan yéknwun.

Yéknwun mu yakwa du taakwa las kaapuk radakwa

9 *Sal wani du tépa wate kéga waké dé yo? “Wakweménén kudiké sanévéknwute
wuné ménat waato. Naané Juda Gotna ménibа yéknwun mu yakwa du taakwa ranaka
nak gena du taakwa Gotna ménibа kapéredi mu yakwa du taakwa de ro, kapu kaapuk?”
Dé waga wadéran wuné dérét kéga waké wuné yo: Wan kaapuk. Wani muké wunébu
wakwek. Judana du taakwa, nak gena du taakwa, akwi du taakwa deku mawuléba
kapéredi mawulé dé tu. Tédéka deku kapéredi mawulé véknwute de kapéredi mu yo.
10 *Wani kapéredi mawulé yakwa du taakwaké Gotna nyégaba kéni kudi dé kwao:
Yéknwun mu yakwa du taakwa las kaapuk radakwa.
De akwi kapéredi mu de yo.
11 Akwi du taakwa kutdéngmarék yate de Gotna kudiké kuk kwayu.
Gotké mawulé yakwa du taakwa las kaapuk radakwa.
12 Akwi du taakwa Gotké yédakwa yaabu debu kulaknyényék.
Kulaknyénytakne de akwi kapéredi mu yakwa du taakwa de ro.
Du taakwa yéknwun mu yaké mawulé kaapuk yadakwa.
Akwi du taakwa de kapéredi mu yaké de mawulé yo.
13 *Du kiyaadéka rémtakne kukba vaadaka wani waaguba yaalakwa yaama pulak,
buldakwa kudi wan kapéredi kudi.
De yénaa kudi wakwete yénaa de yo, nak du taakwat.
Dut tikwa kaabe derét yaalébaandakwa pulak, buldakwa kudi nak du taakwana
mawulé dé yaalébaanu.
14 *Kapéredi kudi deku mawuléba dé sékérékne tu.
Tédéka de rékaréka yate kés pulak nak pulak kapéredi kudi male de bulu.
15 *Nak du taakwat viyaapérekgé de bari bari yeyé yeyo.
16 Yeyé yeyate radakwa akwi taaléba du taakwat yaalébaante deku mawulé wawo
de yaalébaanu.
17 Nak du taakwa wale nakurak mawulé yate miték raké kaapuk kutdéngdan.
18 *De Gotké sanévéknwumarék yate déku yéba kaapuk kevérékdakwa.
19 Wani kudi Gotna nyégaba de kavik, naané Gotna apa kudi miték véknwukwa
du taakwaké. Naané akwi kapéredi mu yakwa du taakwa ranakwaké, naané
kutdéngnoké, de waga kavik. Naané waga kutdéngte, Got apakélé kot véknwute

* **3:9:** Ro 3:22-23 * **3:10:** Sam 14:1-3 * **3:13:** Sam 5:9, 140:3 * **3:14:** Sam 10:7 * **3:15:** Pro 1:16 * **3:18:** Sam 36:1

némaan ban raran tulé, naané déku ménibа téte déku kudi véknwute déku kudi kaataké, naané akwi yapatiké naané yo.

20 *Naané kéni képmaaba rakwa akwi du taakwa Gotna apa kudi véknwute naané kutdéngék. Naané akwi naané kapéredi mu yo. Yate naané Moses wakwen apa kudi véknwute wadén pulak yate, Gotna ménibа yéknwun mu yakwa du taakwa raké naané yapatiyu. Waga naané kutdéngék.

Kraiské miték sanévéknwute de Gotna ménibа yéknwun mu yakwa du taakwa raké de yo

21 Bulaa naané Gotna ménibа yéknwun mu yakwa du taakwa ranoké, dé yaabu nak débu naanat wakwatnyék. Wani yaabu wan Moses wakwen apa kudi véknwunakwa yaabu kaapuk. Déknyénybа Moses, Gotna yébа kudi wakwen du wawo de naanat wakwek, wani yaabuké.

22-23 *Wani yaabu wan kégа. Naané Jisas Kraiské miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naanaran Got wadu naané déku ménibа yéknwun mu yakwa du taakwa raké naané yo. Judana du taakwa, nak gena du taakwa, naané akwi kapéredi mu naané yak. Yate yéknwun ban Got wale ramarék yate séknaaba naané ro.

24 *Ranaka dé naanéké mawulé lékte naanat bakna kutkalé yate kégа dé wo, “Krais Jisas kiyae gunat Setenna taababa kéraadék guné déké miték sanévéknwute bulaa wuna ménibа yéknwun mu yakwa du taakwa guné ro.” Naate dé wo.

25 *Got wadékа Krais Jisas giyae dé kiyaak, déku wény yanan kapéredi mu yat-nyéputidu Got naanat rékaréka yamarék yaduké. Kiyaadénké naané déké miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naano Got dé naanat tépa rékaréka yamarék yaké dé yo. Déku yéknwun paatéké naané kutdéngék. Déknyénybа Got yadan kapéredi mu yakataké mawulé yadu mukatik, du taakwa yadan kapéredi mu derét yakatakatik dé yak. Waga yamarék yate dé raségék. Krais Jisas yanan kapéredi muké kiyaaduké watakne bulaa dé naanat déku yéknwun paaté wakwatnyu.

26 Krais Jisas yanan kapéredi muké kiyaadék bulaa naané kutdéngék. Got yéknwun paaté male dé yo. Yadéka naané Jisaské miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naanaka dé naanat wo, “Guné wuna ménibа yéknwun mu yakwa du taakwa guné ro.” Naate wadéka naané waga kutdéngék.

27 Guné mé véknwu. Wani muké kutdéngte naané naana yébа kevérékmarék yaké naané yo. Samuké nae wuné waga wak? Waga wuné wak, naané, Moses wakwen apa kudi véknwute wadékwa pulak apa yate, Gotna ménibа yéknwun mu yakwa du taakwa ramarék yanaran bege. Waga wuné wak, naané Jisaské miték sanévéknwuno Got wadu naané déku ménibа yéknwun mu yakwa du taakwa ranaran bege.

28 *Waga wuné wak, kéni muké kutdéngnakwa bege. Naané Moses wakwen apa kudi véknwunaran naané Gotna ménibа yéknwun mu yakwa du taakwa ranoké, Got wamarék yaké dé yo. Naané Jisaské miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naanaran Got wadu naané déku ménibа yéknwun mu yakwa du taakwa raké naané yo.

29 *Guné mé sanévéknwu. Got wan Judana némaan ban male, kapu dé wan nak gena du taakwana némaan ban wawo? Got wan nak gena du taakwana némaan ban wawo. Dé akwi képmaaba rakwa du taakwana némaan ban.

30 Got wan nakurak male. Dé nakurak kudi dé wakweyo akwi du taakwat. Judana du taakwa Krais Jisaské miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naadaran Got deké “Yéknwun mu yakwa du taakwa” naaké dé yo. Nak gena du taakwa Krais Jisaské miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naadaran Got deké wawo “Yéknwun mu yakwa du taakwa” naaké dé yo.

---

* **3:20:** Ga 2:16; Ro 7:7 * **3:22-23:** Ro 1:17, 3:9 * **3:24:** Ep 2:8 * **3:25:** 1 Jo 4:10 * **3:28:** Ga 2:16 * **3:29:** Ro 10:12

31 Dé waga wadéranké sanévéknwute, naané kéga wamarék yaké naané yo, “Naané Krais Jisaské miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naanaran naané Gotna apa kudiké naané kuk kwayu.” Waga wamarék yaké naané yo. Naané Krais Jisaské miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naate naané Gotna apa kudi miték véknwu.

4

Got Ebrayamké dé “Yéknwun mu yakwa du” naak

1 Bulaa naané Juda naana képmawaara Ebrayamké sanévéknwuké naané yo. Dé samu yadék Got dé dérét kutkalé yak? Wani muké wakweké wunék.

2 Dé apa jébaa yadénké Got déké “Yéknwun mu yakwa du” naadu mukatik, dé kapmu déku yéba kevérékte yéknwun mu yakatik dé yak. Ebrayam Gotna ménība téte déku yéba kevérékgé dé yapatik, Got déku jébaaké sanévéknwumarék yadén bege.

3 *Wani muké Gotna nyégaba kéni kudi dé kwao: Ebrayam Gotké miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naadéka Got dé déké “Yéknwun mu yakwa du” dé naak.

4 Mé sanévéknwu. Naana du nak duké jébaa yadéka dé déku jébaaké yéwaa kwayu. Kwayédéka nyégéldéka naané kéga kaapuk wanakwa, “Déké mawulé lékte dé yéwaa kwayu.” Naate wamarék yate naané wo, “Yadén jébaa dé kaato.” Naate naané wo.

5 Guné wani muké sanévéknwute bulaa kéni muké mé sanévéknwu. Kapéredi mu yan du taakwa Gotna ménība yéknwun mu yakwa du taakwa radoké, Got dé kapmu dé wo. Dé wan waga wakwa ban. Dé waga yadéka naané déku ménība yéknwun mu yakwa du taakwa raké nae, yanan jébaaké kaapuk sanévéknwunakwa. Naané déku ménība yéknwun mu yakwa du taakwa raké nae, déké miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naané nao. Waga yanaka dé naanat wo, “Bulaa guné wuna ménība yéknwun mu yakwa du taakwa guné ro.”

6-8 *Déknyényba ran du Devit wawo wani muké dé wak. Gotna nyégaba kéga dé kavik:

> Némaan Ban Got du taakwana kapéredi mawulé kutnébule yadan kapéredi mu yatnyéputidénké wani du taakwa yéknwun mawulé yaké de yo.
>
> Dé yadan kapéredi muké sanévéknwumarék yadu de yéknwun mawulé yaké de yo.

Waga kavidéka naané kutdéngék. Du taakwa Gotna ménība yéknwun mu yakwa du taakwa raké nae, yadan jébaaké sanévéknwumarék yate, déké miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naadaran wani du taakwa yéknwun mawulé yaké de yo.

9 Naané miték sanévéknwuké naané yo. Naané Devit kavin kudi véknwute naané sépé sékudan Judana duké male naané sanévéknwu, kapu sépé sékumarék yadaka nak geba yaan duké wawo naané sanévéknwu? Naané sépé sékumarék yadaka nak geba yaan duké wawo naané sanévéknwu. De wawo yéknwun mawulé yaké de yo. Naané kutdéngék. Ebrayam Gotké miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naadéka Got déké dé wak, “Yéknwun mu yakwa du dé ro wuna ménība.” Naate dé Ebrayamké wak.

10 Yani tulé Got dé waga wak? Ebrayamna sépé sékudan tulé, kapu déku sépé sékumarék yadan tulé? Wan déku sépé wekna sékumarék yadan tulé.

11 Taale Gotké miték sanévéknwudéka Got dé wak, “Wuna ménība dé yéknwun mu yakwa du dé ro.” Naate wadéka wani tulé de Ebrayamna sépé kaapuk sékudan. Kukba de déku sépé sékuk. Nak du véte kéga wadoké, “Ebrayam Gotké miték sanévéknwute Gotna ménība yéknwun mu yakwa du dé ro. Wan adél. Bulaa naané wani muké naané kutdéngék.” Naate wadoké de déku sépé sékuk. Ebrayam déknyényba waga yadék de sépé sékumarék yadaka Gotké miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naakwa du de wo, “Naané Ebrayam sanévéknwudén pulak, Gotké miték sanévéknwunaka Ebrayam

* **4:3:** Jen 15:6; Ga 3:6 * **4:6-8:** Sam 32:1-2

wan naana képmawaara.” Naate de wo. Wani duké Got dé wo, “Wunéké miték sanévéknwutakne de wuna méniba yéknwun mu yakwa du de ro.”
12 Naana képmawaara Ebrayam déku sépé sékumarék yadan tulé Gotké miték sanévéknwudén pulak, naana sépé sékudan du, naané Gotké miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naané nao. Naate, naané wawo naané wo, “Naané Ebrayam Gotké miték sanévéknwudén pulak, Gotké miték sanévéknwunaka Ebrayam wan naana képmawaara.”

Got déké miték sanévéknwukwa du taakwaké dé wak de déku méniba yéknwun mu yakwa du taakwa radoké

13 Déknyényba Got dé Ebrayamét wak, “Wuné akwi képmaa kwayéké wuné yo, méné, ména képmawaaraké. Wan adél.” Wani kudi wakwete Ebrayam Moses wakwen apa kudi véknwute wadén pulak yadénké, Got kaapuk sanévéknwudén. Wani kudi wakwete Got dé sanévéknwuk, Ebrayam déké miték sanévéknwute déku méniba yéknwun mu yakwa du radékwaké.
14 *Du taakwa las de wo, “Naané Moses wakwen apa kudi véknwute wadén pulak yanaran Got naanéké wadén mu tiyaaké dé yo.” Naate wado waga yakwa du taakwaké Got kwayédu mukatik, naané kéga wano, “Naané Gotké miték sanévéknwunaran wan bakna mu. Got wakwedén adél kudi wan yaamabi kudi male.”
15 *Waga wamarék yaké naané yo, naané Gotna apa kudi véknwute, wadén pulak yaké mawulé yate, wani kudiké kuk kwayéno Got yanan kapéredi muké rékaréka yadéran bege. Yate yanan kapéredi mu naanat yakataké dé yo. Naanat kutkalé yamarék yaké dé yo. Moses wani apa kudi wakwemarék yadu mukatik naané wani apa kudiké kuk kwayémarék yano.
16 Wani kudiké sanévéknwute naané kutdéngék. Du taakwa Gotké miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naado Got, derét wakwedén pulak, derét kutkalé yaké dé yo. Yadan yéknwun muké sanévéknwumarék yate, mawulé yadékwa pulak yate dé derét kutkalé yaké dé yo. Yate Ebrayamna akwi képmawaarat kutkalé yaké dé yo. Wan adél. Moses wakwen apa kudi véknwute wadén pulak yate Gotké miték sanévéknwukwa du taakwa, Moses wakwen apa kudi véknwumarék yate Ebrayam pulak Gotké miték sanévéknwukwa du taakwa, naané akwi Ebrayamna képmawaara rano Got wakwedén pulak naanat kutkalé yaké dé yo.
17 *Naanat kutkalé yadéranké kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao: Got dé Ebrayamét wak, “Wuné wawuru méné wupmalemu képmaaba rakwa du taakwana képmawaara raké méné yo.” Wani kudi véknwute naané kutdéngék. Gotna méniba Ebrayam naané Gotké miték sanévéknwukwa du taakwana képmawaara dé ro. Dé Gotké miték sanévéknwudéka dé dérét wani kudi wakwek. Got wan kiyaan du tépa nébéle raapdoké wakwa ban. Got wan ramarék yan gwalmu yaaladuké wakwa ban.
18 *Got Ebrayamét dé wak, “Ména képmawaara wupmalemu raké de yo.” Naate wadéka Ebrayam déku kudi véknwute dé wak, “Wakwedén pulak, wuna képmawaara wupmalemu raké de yo. Wan adél.” Naate watakne kéga kaapuk wadén, “Yaga pulak wuna képmawaara wupmalemu raké de yo, wuné gwalepa ye baadi kéraamarék yawurén bege? Wan yénaa kudi dé wakweyo.” Naate wamarék yate dé baadiké dé raségék.
19 *Déku kwaaré wupmalemu (100 pulak) yadéka dé kiyaaké yakwa gwalepa du pulak radéka, déku taakwa Sera gwalepa ye nyaan kéraamarék raléka dé wani muké kaapuk sanévéknwudén. Gotké wekna miték sanévéknwute Got wakwen kudi adél yaduké dé raségék.

* **4:14:** Ga 3:18 * **4:15:** Ro 5:13 * **4:17:** Jen 17:5 * **4:18:** Jen 15:5 * **4:19:** Jen 17:17

20-21 Raségéte dé kéga kaapuk wadén, “Ané nyaan kéraamarék yate bari kiyaaké ané yo.” Naate wamarék yate Gotna yéba kevérékte dé wak, “Got wunat adél kudi débu wakwek, wuna képmawaara wupmalemu radaranké. Got naana Némaan Ban rate apa dé yo. Wakwedén pulak yaké dé yo. Wan adél. Déku kudi adél yadu wuné apa ye nyaan kéraaké wuné yo. Wan adél.” Naate watakne Gotké miték male sanévéknwute dé déku kudi adél yaduké dé raségék.

22 *Dé Gotké miték sanévéknwusaakute déku kudiké “Adél” naadéka Got déké dé wak, “Dé wuna ménibа yéknwun mu yakwa du dé ro.”

23 Naate wadéka wani kudi dé kwao Gotna nyégaba. Wani kudi Ebrayamké male kaapuk wakwedékwa.

24-25 *Wani kudi naaneké wawo dé wakweyo. Got naana Némaan Ban Jisasnyét wadéka giyae dé yanan kapéredi muké kiyaak. Kiyaadéka naané Gotna ménibа yéknwun mu yakwa du taakwa ranoké, Got wadéka dé tépa nébéle raapmék. Raapdénké naané Ebrayam yadén pulak Gotké miték sanévéknwute, déku kudiké “Adél” naanaran, dé Ebrayamké wadén pulak, naanéké wawo waké dé yo. Kéga waké dé yo, “De wunéké miték sanévéknwute wuna ménibа yéknwun mu yakwa du taakwa de ro.”

5

Got dé wo, “Wuna ménibа yéknwun mu yakwa du taakwa de ro”

1 *Naané Jisas Kraisna jébaaba yaalan du taakwa Gotké miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naanaka Got dé naanéké wo, “Wuna ménibа yéknwun mu yakwa du taakwa de ro.” Naate wadékwaké sanévéknwute, naané kéga yaké naané yo. Naana Némaan Ban Jisas Krais naanéké kiyae yanan kapéredi mawulé kutnébuldénké naané Got wale nakurak mawulé yasaakute miték raké naané yo.

2 Jisas Krais naanéké kiyaadéka naané déké miték sanévéknwunaka Got yanan yéknwun muké sanévéknwumarék yate naanéké mawulé lékte naanat bakna kutkalé yadék naané déku du taakwa naané ro. Rate naané yéknwun mawulé yate dusék takwasék yate, naané déku gayéba dé wale apuba apuba miték rasaakunaranké, raségéké naané yo.

3 *Kapéredi mu naanéké yaadu wani tulé wawo naané yéknwun mawulé yate dusék takwasék yasaakuké naané yo, kéni muké kutdéngnan bege. Kapéredi mu naanéké yaadu naané naana mawuléba apa yate miték ténaran naana mawulé apa ye miték téké dé yo. Tédu naané Jisas Kraiské kuk kwayémarék yaké naané yo.

4 Kapéredi mu naanéké yaadu naana mawulé apa ye miték tédéran Got naanéké yéknwun mawulé yaké dé yo. Yadu, déku kudi adél yadu naané dé wale miték rasaakunaranké, raségéké naané yo. Waga naané kutdéngék.

5 Naané bakna raségémarék yaké naané yo. Naané kutdéngék. Got naanéké dé mawulat kapére yo. Dé naanéké kuk tiyaamarék yaké dé yo. Déku Yaamabi naanéké tiyaadéka dé naana mawuléba wulae tédéka naané Gotna mawuléké naané kutdéngék. Kutdéngte naané raségéké naané yo.

6 Déknyényba naané apa yamarék yanaka Got wadén tulé Krais yae dé naané déku kudi véknwumarék yan du taakwaké dé kiyaak.

7 Mé sanévéknwu. Du nak dé kapéredi mu yamarék yakwa dut kutkalé yaké nae kiyaaké dé yo, kapu kaapuk? Sal dé yéknwun mu yakwa dut kutkalé yaké nae apa yate déké kiyaaké dé yo?

---

* **4:22:** Jen 15:6 * **4:24-25:** Ro 15:4 * **5:1:** Ro 3:24 * **5:3:** Je 1:2-3

8 *Naané yéknwun mu yakwa du taakwa ramarék yate kapéredi mu yakwa du taakwa ranaka Krais naanat kutkalé yaké nae dé naanéké kiyaak. Got naanéké mawulat kapére yate wadéka Krais dé naanéké kiyaak. Got waga watakne dé naanat wakwatnyu, dé naanéké mawulat kapére yadékwaké.

9 *Krais kiyaadéka déku wény yanan kapéredi mu yatnyéputidék naané Gotna ménіba yéknwun mu yakwa du taakwa naané ro. Krais naanéké waga yatakne kéga wawo yaké dé yo. Dé naanat kutkalé yadu Got yanan kapéredi muké rékaréka yate, yanan kapéredi mu naanat yakatamarék yaké dé yo. Wan adél.

10 *Déknyényba Gotna maama ranan tulé, dé Gotna nyaan kiyaadék bulaa naané Gotna maama ramarék yate naané Got wale nakurak mawulé yate miték ro. Naané waga rate naané miték kutdéngék. Gotna nyaan nébéle raapme rasaakute naanat kutkalé yadu, Got yanan kapéredi muké rékaréka yate, naanat yakatamarék yaké dé yo. Wan adél.

11 Waga kutdéngte naané, naana Némaan Ban Jisas Krais naanéké kiyaadék naané Got wale nakurak mawulé yate miték ranakwaké sanévéknwute, naané Gotké yéknwun mawulé yate déké dusék takwasék yaké naané yo. Wani akwi muké sanévéknwute, kapéredi mu naanéké yaadu, naané yéknwun mawulé yate dusék takwasék yaké naané yo.

Adam kapéredi mu yadéka de kiyaak. Jisas Krais naanat kutkalé yadénké naané rasaakuké naané yo

12 *Naané Gotké miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naanaka Got naanéké “Yéknwun mu yakwa du taakwa” naadékwaké sanévéknwute, naané kutdéngék. Déknyényba taale ran du Adam kapéredi mu ye kiyaadéka déku kukba yae kéni képmaaba rakwa akwi du taakwa déku képmawaara rate de kiyaak. Kiyaadanké naané wawo akwi kiyaaké naané yo, naané akwi kapéredi mu yanan bege. Waga naané kutdéngék.

13 Got apa kudi Mosesnyét wakwemarék yadén tulé du taakwa de kapéredi mu yak. Wani tulé de wani apa kudiké kutdéngmarék yate kapéredi mu yadaka Got kaapuk wadén, “Wan kapéredi mu yakwa du taakwa.”

14 *Naate wamarék yate dé du taakwa kiyaadoké dé wak. Adam ran tulé du taakwa bakna kiyaadaka, nak tulé kiyaadaka, nak tulé kiyaadaka, Moses ran tulé wawo de kiyaak. Adam Gotna kudiké kuk kwayédéka nak du taakwa Adam yadén pulak yamarék yate nak kapéredi mu de yak. De akwi de kiyaak. Adam wan kukba yaaran du Jisas Kraisna nyaap pulak dé rak.

15 Adam yan kapéredi mu, Got naanat bakna kutkalé yakwa mu, wani mu wan mu vétik. Nakurak mu kaapuk. Nakurak du Adam kapéredi mu yadéka de wupmalemu du taakwa kiyaak. Got wupmalemu du taakwat bakna kutkalé yate, deké kiyaaduké Jisas Kraisnyét kwayédéka, dé deké yéknwun mu male yate dé kiyaak. Kiyaadék naané wupmalemu du taakwa miték ro.

16 Déknyényba nakurak du Adam kapéredi mu yadéka Got yadén kapéredi mu yakatate dé du taakwaké wak, “Wan kapéredi mu yakwa du taakwa de ro.” Naate wadéka de akwi wupmalemu kapéredi mu de yak. Yadaka bulaa Got nak pulak mu yate, deké kiyaaduké Jisas Kraisnyét kwayédéka kiyaadék débu naanéké wak, “Wuna ménіba yéknwun mu yakwa du taakwa de ro.” Naate dé wak.

17 Déknyényba wani nakurak du Adam kapéredi mu yadéka akwi du taakwa de kiyaak. Bulaa Got yanan muké sanévéknwumarék yate, naanat bakna kutkalé yate, apakélé mu naanéké tiyaate, naanéké kiyaaduké Jisas Kraisnyét wadénké, naané

* **5:8:** Jo 3:16; 1 Jo 4:10 * **5:9:** Ep 1:7 * **5:10:** Kl 1:22 * **5:12:** Jen 3:6; Ro 6:23 * **5:14:** 1 Ko 15:21-22

wupmalemu du taakwa déku méniba yéknwun mu yakwa du taakwa rate dé wale apuba apuba miték rasaakuké naané yo. Rate naané némaan du taakwa raké naané yo nak du taakwaké.
18 Déknyényba Adam kapéredi mu yadéka Got akwi du taakwa yadan kapéredi mu derét yakataké dé wak. Bulaa Jisas Krais yéknwun mu yadék, naané Gotna méniba yéknwun mu yakwa du taakwa rate dé wale apuba apuba miték rasaakunoké, Got débu wak.
19 Déknyényba nakurak du Gotna kudiké kuk kwayédéka Got dé wupmalemu du taakwaké wak, “Wan kapéredi mu yakwa du taakwa.” Naate dé wak. Bulaa nakurak du Gotna kudi véknwute wadén pulak yadék Got débu wak, naané wupmalemu du taakwa déku méniba yéknwun mu yakwa du taakwa ranoké.
20 Déknyényba Adam waga yadéka kukba Moses Gotna apa kudi du taakwat dé wakwek, de kéga kutdéngdoké. De kapéredi mu yate Gotna apa kudiké de kuk kwayék. De waga kutdéngte kapéredi mu kaapuk kulaknyénydan. De kapéredi mu las wawo yadaka Got derét rékaréka yamarék yate yadan kapéredi mu kaatamarék yate deké mawulé lékte derét dé bakna kutkalé yak.
21 *Déknyényba Adam kapéredi mu yadéka akwi du taakwa déku képmawaara rate de kiyaak. Bulaa Got yanan kapéredi mu kaatamarék yate naanat bakna kutkalé yadéka, naana Némaan Ban Jisas Krais naanéké kiyaadénké Got naanéké dé wo, “Wuna méniba wan yéknwun mu yakwa du taakwa de ro.” Naate wadékwaké, naané nak du taakwaké némaan du taakwa rate apuba apuba dé wale miték rasaakuké naané yo.

6

Naané Krais wale naané kiyaak

1 Guné, wani muké sanévéknwute yaga guné wo? “Naané kapéredi mu las yasaakunaran Got kaatamarék yate naanéké mawulé lékte naanat bakna kutkalé yasaakudu naanéké mawulé lékdékwa mu apakélé yaké dé yo.”
2 Guné waga wagunéran sépélak guné wo. Guné waga wagunéran wuné kéga waké wuné yo: Wan kaapuk. Waga wamarék yaké guné yo. Naané kapéredi mu tépa yamarék yaké naané yo, kapéredi muké kiyae wani paatéké kuk kwayénan bege.
3 Déknyényba naané Krais Jisasna yéba gu yaakunanké guné mé sanévéknwu. Naané dé wale nakurak mawulé yate déku yéba gu yaakute naané dé kiyaadén pulak yate naané kiyaa pulak naané yak.
4 *Samuké nae wuné kéga wak? “Naané kiyaa pulak naané yak.” Kéni muké sanévéknwute wuné waga wak. Déknyényba Krais kiyaadéka de dérét rémdaka naana yaapa Got apa yate wadéka dé tépa nébéle raapmék. Krais yadén pulak naané yak. Naané dé wale nakurak mawulé yate déku yéba gu yaakute, naané kiyaa pulak yanaka Got naanat rémdékwa pulak dé yak, naané wawo raapme kulé mawulé kérae yéknwun mu male yanoké.

Naané Krais wale nakurak mawulé yate rasaakuké naané yo

5 Naané kiyaadén pulak yate dé wale kiyaa pulak naané yak. Yatakne naané kutdéngék. Dé tépa nébéle raapdén pulak, naané dé wale tépa nébéle raapké naané yo. Raapme naané kulé mawulé kérae yéknwun mu yate miték male raké naané yo.
6 *Waga kutdéngte kéga wawo naané kutdéngék. Déknyényba naana kapéredi muké de Krais Jisasnyét miba viyaapata taknak. Yadaka Got wadék naané déku jébaaba yaale naané déknyényba yanan kapéredi muké naanébu kuk kwayék. Kwayénaka naana kapéredi mawulé débu kiyaak. Kapéredi mawulé naana mawuléba tépa apa yamarék

* **5:21:** Ro 6:23 * **6:4:** Kl 2:12 * **6:6:** Ga 2:19-20

yadu naané kapéredi mu yasaakumarék yaké nae, naané déknyényba yanan kapéredi muké naanébu kuk kwayék. Waga naané kutdéngék.

7 Kéni képmaaba rate jébaa yakwa duké, guné mé sanévéknwu. Jébaa yakwa du kiyaado némaan du deké tépa apa yamarék yaké de yo. Naané wani jébaa yakwa du pulak rate kapéredi muké kuk kwayéte kiyaa pulak yano kapéredi mu naanéké tépa apa yamarék yaké dé yo.

8 Wani muké sanévéknwute naané wo, “Naané Krais wale kiyae naané dé wale nébéle raapké naané yo. Yate dé wale miték rasaakuké naané yo. Wan adél.”

9 *Naate wate kéga naané kutdéngék. Krais kiyaadéka Got wadéka dé tépa nébéle raapmék. Raapme dé tépa kiyaamarék yaké dé yo. Du taakwa kiyaadakwa paaté déké tépa apa yamarék yadu dé tépa kiyaamarék yaké dé yo.

10 *Déknyényba du taakwa yadan kapéredi mu yatnyéputiké nae dé kiyaak. Nakurak apu male dé kiyaak. Kiyaadéka Got apa yate wadék dé tépa nébéle raapme dé Got wale rasaaku.

11 *Waga kutdéngte guné kéga waké guné yo, “Naané kiyaa pulak ye kapéredi mawuléké kuk kwayétakne naané kapéredi mu tépa yamarék yaké naané yo. Yano Got wadu naané kulé mawulé kérae Krais Jisas wale nakurak mawulé yate Gotké yéknwun jébaa yate miték rasaakuké naané yo.” Naate wate guné miték sanévéknwute kapéredi mu yamarék yate miték raké guné yo.

12 Waga rate kapéredi mawuléké kuk kwayégunu kapéredi mawulé guna mawuléba tépa apa yamarék yaké dé yo. Yadu guné kapéredi mawulé véknwumarék yate guna sépéba kapéredi mu yamarék yaké guné yo.

13 *Guné kapéredi mu yamuké, guné guna maan, taaba, apa, sépékwaapaba tékwa akwi muké, apa yaké guné yo. Guné yéknwun mu male yaké guné wani muké apa yate guna sépé, guna mawulé, guna sépékwaapaba tékwa akwi mu Gotké kwayéké guné yo. Guné kiyaan du taakwa pulak ragunéka Got wadéka guné waga ragunén paaté kulaknyénytakne guné kulé mawulé kéraak. Kérae dé wale miték rasaakugunékwaké sanévéknwute, guné wani mu Gotké kwayéké guné yo. Kwayégunu Got wadu guné yéknwun mu male yaké guné yo.

14 Bulaa Moses wakwen apa kudi guna mawuléba apa yamarék yadéka Got gunéké mawulé lékte gunat bakna kutkalé yadék guné miték ro. Kapéredi mawulé guna mawuléba tépa apa yamarék yaké dé yo.

Naané yéknwun mu male yaké naané mawulé yo

15 *Guné, Moses wakwen apa kudi guna mawuléba apa yamarék yadéka Got gunat bakna kutkalé yadéka miték rate guné yaga guné wo? “Bulaa Moses wakwen apa kudi naana mawuléba apa kaapuk yadékwa. Yadu naané kapéredi mu yanaran Got naanat yakatamarék yaké dé yo.” Naate guné wo, kapu yaga pulak? Kaapuk. Waga wamarék yaké guné yo. Got gunat bakna kutkalé yadénké, guné kapéredi mu yamarék yaké guné yo.

16 *Kéni kudi mé véknwu. Guné kusékétte nak duké jébaa yagunu, dé gunéké apa yadu, guné déku jébaa yakwa du taakwa rate, déku kudi véknwute wadékwa pulak yaké guné yo. Wani kudi véknwute guné kutdéngék. Kapéredi mawulé guna mawuléba apa yadu, guné kapéredi mawulé véknwute wadékwa pulak yate, Setenna jébaa yakwa du taakwa ragunéran, guné kapéredi yaabuba yéte yalakgé guné yo. Got wale rasaakumarék yaké guné yo. Got guna némaan ban radu, guné déku kudi véknwute wadékwa pulak yate, déku jébaa yakwa du taakwa ragunéran, guné Gotké

* **6:9:** Re 1:18 * **6:10:** 1 Pi 3:18 * **6:11:** 1 Pi 2:24 * **6:13:** Ro 12:1 * **6:15:** Ro 6:1 * **6:16:** Jo 8:34

yénakwa yaabuba yéte, déku ménibа yéknwun mu yakwa du taakwa raké guné yo. Waga guné kutdéngék.

17-18 *Déknyényba kapéredi mawulé guna mawuléba wulae téte guna mawuléba apa yadéka guné kapéredi mawulé véknwute kapéredi mu guné yasaakuk. Yagunéka Got gunat dé kéraak, guné yéknwun mu male yagunuké. Kéraadéka bulaa guné kapéredi mawulé véknwumarék yate, guné Jisas Kraiské gunat yakwatnyédan kudi miték véknwute, wani kudiké yéknwun mawulé yate, guné Gotna jébaa yakwa du taakwa guné ro. Got waga yadék guné waga ragunékwaké, naané déké yéknwun mawulé yate déku yéba kevérékgé naané yo.

19 Wani kudi wakwete wuné képmaaba rakwa muké gunat wakweyo. Guné Gotna jébaaké miték kutdéngmarék yate képmaaba rakwa muké kutdéngkwa du taakwa, gunat wuné képmaaba rakwa muké kudi wakweyo. Wakwewuru guné véknwute Gotna jébaaké kutdéngké guné yo. Déknyényba guné kapéredi mawulé véknwute guna sépéba kapéredi mu yate kés pulak nak pulak wupmalemu kapéredi mu guné yak. Bulaa guna sépé, guna mawulé, guna sépékwaapaba tékwa akwi mu Gotké kwayéké guné yo. Kwayéte guné yéknwun mawulé yasaakute Gotké yéknwun mu male yaké guné yo.

20 Déknyényba guné yéknwun mu male yasaakukwa ban Gotké sanévéknwumarék yate, Got mawulé yadékwa mu kaapuk yagunén. Yagunéka kapéredi mawulé guna mawuléba wulae téte guna mawuléba apa yadéka guné kapéredi mu guné yak.

21 *Bulaa guné Gotna jébaaba yaale yagunén kapéredi muké guné nyékéri yo. Déknyényba wani mu yatakne guné yéknwun mu guné kéraak, kapu yaga pulak? Kaapuk. Guné wani kapéredi mu yate kapéredi taalat yédakwa yaabuba guné yék. Wani yaabuba yékwa du taakwa yalakgé de yo.

22 Kapéredi mawulé guna mawuléba apa yadéka Got gunat dé kéraak, guné déku taababa ragunuké. Kéraadéka guné déku taababa rate déké sanévéknwute mawulé yadékwa mu guné yo. Yagunéka yéknwun mawulé guna mawuléba wulae téte guna mawuléba apa yadéka guné yéknwun mu yo. Yate kéni yéknwun mu guné kérao. Guné kulé mawulé kérae yéknwun mu guné yasaaku. Yate miték rate guné Got wale miték rasaakuké guné yo apuba apuba.

23 *Wakwewurén kudiké sanévéknwute wuné gunat kéga wo. Kapéredi mu yakwa du taakwat Got kaatate wadu kéni kapéredi mu yaaké dé yo. De yalakgé de yo. Got wale rasaakumarék yaké de yo. Naana Némaan Ban Jisas Krais wale nakurak mawulé yate rakwa du taakwaké, Got kéni yéknwun mu bakna kwayéké dé yo. De dé wale miték rasaakuké de yo apuba apuba.

7

Naané kulé mawulé kérae yéknwun mu yaké naané yo

1 Krais Jisasna jébaaba yaale wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, guné apa kudi miték kutdéngte, bulaa wakwewurékwa kudi miték kutdéngké guné yo. Du taakwa kéni képmaaba wekna rate apa kudi véknwute wadékwa pulak yaké de yo. Kiyaado wani apa kudi eké apa yamarék yaké dé yo.

2 Naana apa kudi kéga dé wo, “Taakwa du ralu léku du wekna radu lé dé wale rasaakuké lé yo. Dé kiyaadu lé mawulé yate nak du wale raké lé yo.”

3 Naate wadéka naané kutdéngék. Léku du wekna radu taakwa nak du wale raléran naané naana apa kudi véknwute léké kéga waké naané yo, “Nak du wale kapéredi mu yakwa taakwa.” Naate waké naané yo. Léku du kiyaadu lé nak du wale raléran, naana apa kudi véknwute naané lérét waatimarék yaké naané yo. Léké wamarék yaké naané yo, “Kapéredi mu yakwa taakwa.”

* **6:17-18:** Jo 8:36 * **6:21:** Ro 7:5 * **6:23:** Ro 5:15

4 *Guné wuna du taakwa, guné wani taakwa pulak guné rak. Naana apa kudi wani
du ra taakwaké apa yadékwa pulak, déknyényba Moses wakwen apa kudi gunéké apa
dé yak. Krais kiyaadéka guné dé wale nakurak mawulé yate kiyaadén pulak yagunék
bulaa Moses wakwen apa kudi gunéké apa kaapuk yadékwa. Déknyényba naané Moses
wakwen apa kudi véknwukwa du taakwa ranaka, Got kiyaan ban Kraisnyét wadéka dé
tépa nébéle raapmék. Naané Gotké yéknwun jébaa yanoké, Got Kraisnyét wadéka dé
tépa nébéle raapmék. Raapme radéka naané déku du taakwa naané ro.
5 *Déknyényba naané kéni képmaana muké male sanévéknwute, naané naana sépéba
kapéredi mu yaké naané mawulé yak. Yate naané Moses wakwen apa kudiba kéni kudi
naané vék: Guné wani wupmalemu kapéredi mu yamarék yaké guné yo. Wani kudi
vénaka kapéredi mawulé naana mawuléba wulae tédéka naané wani kapéredi mawulé
véknwute wani kapéredi mu naané yak. Yate naané kapéredi taalat yédakwa yaabuba
naané yék. Wani yaabuba yékwa du taakwa yalakgé de yo. Got wale rasaakumarék
yaké de yo.
6 *Déknyényba naané waga naané rak. Moses wakwen apa kudi naanéké apa
yadéka naané wani kudi véknwute Gotké jébaa yaké naané mawulé yak. Yanaka Krais
kiyaadéka naané dé wale nakurak mawulé yate kiyaadén pulak yanak bulaa Moses
wakwen apa kudi naanéké apa kaapuk yadékwa. Naané Moses wakwen apa kudiké
sanévéknwumarék yate, Gotna Yaamabi tiyaadékwa kulé mawulé kérae, naané miték
rate Gotké jébaa yo.

Moses wakwen apa kudi véknwute yanan kapéredi muké kutdéngké naané yo

7 *Mé sanévéknwu. Sal naané kéga waké naané yo? “Moses wakwen apa kudi wan
kapéredi mu.” Kaapuk. Waga wamarék yaké naané yo. Moses dé kéga wakwek, “Guna
mawulé nak duna gwalmuké génmarék yaké dé yo.” Moses wani kudi wakwemarék
yadu mukatik wuné kutdéngmarék yawuru. Wuna mawulé nak duna gwalmuké
géndéran wan kapéredi mawulé. Bulaa waga kutdéngte wuné wuna mawuléba tékwa
kapéredi mawuléké wuné kutdéngék.
8 Wuna mawulé nak duna gwalmuké génmarék yadéran apa kudi kutdéngwuréka,
kapéredi mawulé wuna mawuléba tédéka, bulaa wuné wani muké sanévéknwu
wanévéknwuréka wuna mawulé dé wupmalemu duna gwalmuké génu. Moses wani
apa kudi wakwemarék yadu wuné wuna kapéredi mawulé véknwute wani muké
sanévéknwu wanévéknwumarék yawuru mukatik, wani kapéredi mu wunéké apa
yamarék yadu. Wani kudi wakwete gunéké wawo wuné sanévéknwu.
9 Déknyényba wani apa kudi kutdéngmarék yate kwatkwa rate wuné dusék yate
rak. Kukba wani apa kudi kutdéngte, kapéredi mawulé wuna mawuléba tédékwaké
kutdéngte, kapéredi yaabuba wuné yék.
10 Wani yaabuba yékwa du taakwa yalakgé de yo. Wuné kutdéngék. Got déku apa
kudi wakwedéka Moses wani kudi dé wakwek, naané yéknwun mawulé yate miték
ranoké. Got waga wakwedéka wuné yéknwun mawulé yamarék yate kaapuk miték
rawurén. Yate kapéredi yaabuba yéte, yalakgé wuné yak.
11 Wuné wani apa kudi véknwute kés pulak nak pulak kapéredi muké kutdéngwuréka
wuna kapéredi mawulé némaan yadéka wuné yéknwun muké kaapuk kutdéngwurén.
Yate kapéredi mawulé véknwute wuné kapéredi yaabuba yéte, yalakgé wuné yak.
Waga wuné kutdéngék.
12 *Kutdéngte kéni muké wawo wuné kutdéngék. Moses wakwen apa kudi wan
kapéredi kudi kaapuk. Wan yéknwun kudi, Got wani kudi Mosesnyét wakwedén bege.

---

* **7:4:** Ga 2:19 * **7:5:** Ro 6:21 * **7:6:** Ro 8:2 * **7:7:** Eks 20:17 * **7:12:** 1 Ti 1:8

Naana mawulé nak duna gwalmuké génmarék yadéran kudi wan adél kudi. Wan yéknwun kudi male.
13 Yaga waké naané yo? Moses wakwen apa kudi yéknwun kudi véknwute yalak-
wuréran yaabuba wuné yu, kapu kaapuk? Wan kaapuk. Waga wamarék yaké naané
yo. Kapéredi mawulé wuna mawuléba tédéka wuné yalakwuréran yaabuba wuné
yék. Wuné wani yéknwun kudi miték véknwuké mawulé yate wuné kapéredi mawulé
véknwute wuné yalakwuréran yaabuba wuné yék. Samu muké nae Got wani apa kudi
wakwedéka dé Moses wakwek? Wuna mawulé nak duna gwalmuké génmarék yadéran
kudi kutdéngte wuné wani kapéredi mawulé véknwumarék yawuruké, Got wani apa
kudi wakwedéka dé Moses wakwek. Got yanakwa kapéredi mawuléké rékaréka yate
kélik yadékwaké naané kutdéngnoké, Got wani apa kudi wakwedéka dé Moses wakwek.

Kapéredi mawulé naana mawuléba tédéka naané kapéredi mu yo

14 Naané kutdéngék. Got wani apa kudi wakwedéka Moses wani kudi wakwedéka
wani kudi naana mawulat kutkalé yate wani kudi yéknwun dé yo. Waga naané
kutdéngék. Wuné kéni képmaaba rakwa du mawulé yadékwa pulak yate, kapéredi
mawulé yate, kapéredi mu yate, baagwit gidan du pulak rawuréka wuna mawulé
kapéredi dé yo. Wani kudi wakwete wuné gunéké wawo wuné wakweyo.
15 Wuné yawurékwa muké las kaapuk kutdéngwurén. Yate wuné mawulat kapére
yawurékwa mu kaapuk yawurékwa. Wuné yamuké kélik yawurékwa mu apuba apuba
wuné yo.
16 Waga yate wuna mawuléba wuné wo, “Moses wakwen apa kudi wan yéknwun.
Wuné wani kudi véknwute wadén pulak yaké wuné yo.” Naate wate wuné wadén pulak
kaapuk yawurékwa. Wuné wani kudiké kuk kwayéte wuné kélik yawurékwa mu wuné
yo.
17 Wuné kapmu kapéredi mu yaké mawulé kaapuk yawurékwa. Kapéredi mawulé
wuna mawuléba wulae tédéka wuné wani kapéredi mawulé véknwute kapéredi mu
wuné yo.
18 Wuné kutdéngék. Wuné kéni képmaaba rakwa du rate wuna sépéba kapéredi
mu yaké mawulé yawuréka yéknwun mawulé wuna mawuléba kaapuk tékwa. Wuné
yéknwun mu yaké mawulé yate wani yéknwun mu yaké wuné yapatiyu. Yate wuné
kapéredi mu yo.
19 Waga kutdéngte wuné yéknwun mu yaké mawulé yate wuné yéknwun mu kaapuk
yawurékwa. Kélik yawurékwa kapéredi mu wuné yasaaku.
20 Waga kélik yate wani kapéredi mu wekna yate wuné kutdéngék. Kapéredi mawulé
wuna mawuléba tédéka wuné wani kapéredi mu yo.
21 Wuné waga male wuné ro. Rate wuné Moses wakwen apa kudiké sanévéknwute
wuné vu. Yéknwun mu yaké mawulé yate kapéredi mu wuné yo.
22 Wuné kulé mawulé kérae Got wakwen apa kudi miték véknwuké wuné mawulat
kapére yo.
23 *Yate wuné kutdéngék, nak pulak mawulé wuna mawuléba wulae tédékwaké.
Tédéka yéknwun kulé mawulé wani kapéredi mawulé wale vététi bét wuna mawuléba
téte bét waariyo. Yabétka wuné baagwit gidan du pulak rate, wuna mawuléba tékwa
kapéredi mawulé véknwute, kapéredi mu yaké wuné mawulé yo.
24-25 *Guné wunéké guné kutdéngék. Wuné kulé mawulé kérae, Gotna apa kudi miték
véknwute yéknwun mu yaké wuné mawulé yo. Kapéredi mawulé wuna mawuléba
wulae tédéka wuné kapéredi mu yaké wuné mawulé yasaaku. Kape du wuné. Kapéredi
mawulé véknwute kapéredi mu yate wuné yalakdaran yaabuba wuné yu. Yéwuru

* **7:23:** Ga 5:17; Je 4:1 * **7:24-25:** 1 Ko 15:57

kiyadé wunat kutkalé yadu wuné yéknwun taalat yéké wuné yo? Naana Némaan Ban Jisas Krais wunat kutkalé dé yo. Yadékwaké, wuné Gotna yéba kevérékgé wuné yo.

8

Krais naana kapéredi mu yatnyéputitakne wadéka Got dé déku Yaamabi tiyaak

1 Krais Jisas kiyaadéka Got yanan kapéredi mu yakatamarék yate dé kudi nak kaapuk
wadén, naané Krais Jisas wale nakurak mawulé yakwa du taakwa yanan kapéredi
muké kapéredi mu nyégélnoké.
2 Déknyényba wuné kapéredi mawulé male véknwute wuné yalakdaran yaabuba
wuné yék. Bulaa Gotna Yaamabi wunat kutkalé yadéka wuné baagwit gidan du pulak
ramarék yate, yéknwun mawulé yate, miték rate yéknwun taalat yédakwa yaabuba
wuné yu. Gotna Yaamabi wan naané Krais Jisas wale nakurak mawulé yate miték
ranoké apa tiyaakwa ban.
3 Déknyényba naané kéni képmaaba rakwa du taakwa male rate kapéredi mawulé
véknwunaka Moses wakwen apa kudi naanat kutkalé yaké dé yapatik. Bulaa Got
naanat débu kutkalé yak. Déku nyaanét wadéka dé naana sépé pulak kure, yanan
kapéredi mawulé yatnyéputiké dé kéni képmaat giyaak. Naana sépé pulak kure
giyae yanan kapéredi muké kiyae yanan kapéredi mawulé yatnyéputidénké, kapéredi
mawulé naanéké tépa apa yamarék yaké dé yo.
4 *Got waga naanat kutkalé dé yak, naané naana kapéredi mawulé véknwumarék yate
Gotna Yaamabina kudi véknwute, Got apa kudi wakwedén pulak yanoké.
5-6 *Deku kapéredi mawulé véknwukwa du taakwa deké kapéredi mawulé dé apa
yo. Yadéka de yalakdaran yaabuba de yu. De Got wale ramarék yaké de yo. Gotna
Yaamabina kudi véknwukwa du taakwa deké Gotna Yaamabi dé miték vu. Védéka
de Got wale nakurak mawulé yate déké yénakwa yaabuba de yu. De Got wale miték
rasaakuké de yo.
7 Yalakdaran yaabuba yékwa du taakwaké kudi wakwete wuné kéni muké wawo
wuné wakwek. Deku kapéredi mawulé deké apa yadéka de Gotna maama ro, Got
wakwen apa kudi véknwumarék yadakwa bege. De Got wakwen apa kudi miték
véknwuké de yapatiyu.
8 Yate de deku kapéredi mawulé véknwudaka Gotna mawulé deké yéknwun kaapuk
yakwa.
9 *Guné wani du taakwa pulak kaapuk ragunékwa. Gotna Yaamabi guna mawuléba
dé tu. Tédékwaké, kapéredi mawulé gunéké apa yamarék yadu guné kapéredi mawulé
véknwusaakumarék yaké guné yo. Gotna Yaamabi guna mawuléba tédéran Gotna
Yaamabi gunéké miték védu guné dé wale nakurak mawulé yate miték raké guné yo.
Krais Jisasna Yaamabi du taakwana mawuléba wulae témarék yadéran de déku du
taakwa ramarék yaké de yo.
10 Krais guna mawuléba tédéran guna wuraanyan dé wale miték rasaakuké dé yo,
Got gunéké “Yéknwun mu yakwa du taakwa” naadén bege. Guné kiyaaké guné yo,
kapéredi mu yagunékwa bege. Kiyaagunu guna sépé biyaapké dé yo. Guna wuraanyan
rasaakuké dé yo.
11 Déknyényba Jisas Krais kiyaadéka Got wadéka dé tépa nébéle raapmék. Gotna
Yaamabi guna mawuléba wulae tédéran guné wawo waga yaké guné yo. Kiyaagunu
Got tépa wadu déku Yaamabi apa yadu guné wawo nébéle raapme dé wale miték
rasaakuké guné yo.

Gotna Yaamabi wadék naané Gotna baadi ro

* **8:4:** Ga 5:16 * **8:5-6:** Ga 6:7-8 * **8:9:** 1 Ko 3:16

12 Wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, Gotna Yaam-
abi naana mawuléba wulae téte waga apa yadékwaké sanévéknwute, wuné gunat
wakweyo. Naané naana kapéredi mawulé kulaknyénytakne Gotna Yaamabina kudi
véknwute raké naané yo.
13 *Guné kapéredi mawulé bulaa véknwugunéran guné yalakdaran yaabuba guné yu.
Guné Got wale rasaakumarék yaké guné yo. Guné Gotna Yaamabit apa kérae bulaa
kapéredi mawuléké kuk kwayégunéran guné Gotké yénakwa yaabuba guné yu. Guné
Got wale miték rasaakuké guné yo.
14 Gotna Yaamabina kudi miték véknwukwa du taakwa de Gotna baadi de ro. Radaka
naané kutdéngék, guné wawo Got wale miték rasaakugunéranké.
15-16 **Gotna Yaamabi guna mawuléba wulae téte apa yadu guné baagwit gidan
du taakwa pulak rate, kapéredi mawulé véknwute, tépa wup yagunuké, Got kaapuk
wadén. Gotna Yaamabi guna mawuléba wulae téte gunéké miték védu, Got gunat kure
yédu, guné déku baadi ragunuké, Got dé wak. Gotna Yaamabi naana mawuléba wulae
téte yéknwun mawulé tiyaadéka naané kutdéngék, naané Gotna baadi ranakwaké.
Kutdéngte naané Gorét naané wo, “Méné naana yaapa.”
17 *Naate wate Gotna baadi rano, déku du taakwat yaké wadén pulak, dé naana yaapa
rate naanat kutkalé yadu, naané dé wale miték rasaakuké naané yo. Krais déknyényba
kaagél kutdén pulak, naané déku jébaa yate yéknwun muké kaagél kutnaran, Got wadu,
naané kukba Krais wale rate, naané wawo, dé wale miték male rasaakuké naané yo.

Kukba naané Got wale miték male rasaakuké naané yo

18 *Kéga wuné wo. Naané Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwa bulaa kutnakwa
kaagél wan bakna mu. Kukba naané dérét véte naané wawo dé wale miték male
rasaakunaran wan némaa mu.
19-22 *Déknyényba Got déku mawuléba sanévéknwute dé wak, déku baadit kutkalé
yadéran tulé kuttaknadén akwi mu miték male raduké. Waga wate, dé wani mu
déknyényba miték male raduké kaapuk wadén. Taale dé wak, wani mu kapére ye
kaapuk yaduké. Wadéka kuttaknadén akwi mu, kuttaknadén akwi du taakwa wawo
de kaagél kure kapére yate de kaapuk yo. Waga yate, Got déku baadit kutkalé yadéran
nyaaké mawulat kapére yate, de raségu. Naané kutdéngék. Taakwa kaagél kutte
nyaan kéraadaran nyaa bari yaaduké mawulat kapére yate raségédakwa pulak, de
kuttaknadén akwi mu Got déku baadit kutkalé yadéran nyaa bari yaaduké mawulat
kapére yate, de deku mawuléba géraate raségu. Wani nyaa Gotna baadi apa yate miték
male raké de yo. Rado akwi du taakwa kuttaknadén akwi mu wawo véké de yo. Wani
nyaa kuttaknadén akwi mu miték male raké de yo. De kapére yamarék yate kaapuk
yamarék yaké de yo.
23 *Got kuttaknadén akwi mu wani nyaaké de raségu. De male kaapuk. Naané
wawo naané wani nyaa bari yaaduké naané raségu. Got naané déku du taakwat
kukba kutkalé yaké, taale dé déku Yaamabi naanéké tiyaak. Tiyaadék déku Yaamabi
naana mawuléba wulae tédéka naané naana mawuléba géraate naané wo, “Got déku
baadit kutkalé yadéran nyaa bari yaaduké naané mawulat kapére yo. Wani nyaa Got
naanat kutkalé yate, ‘Wuna baadi’ naate, kulé sépé tiyaatakne naanat kure yédu naané
némaan du taakwa rate yéknwun mu male yaké naané yo.” Naate wate naané Gotké
raségu.
24 Déknyényba, Got naanat Setenna taababa kéraadén tulé, naané wani nyaa bari
yaaduké naané raségék. Naané kéga naané yo. Kulé mu nak naanéké yaamarék

* **8:13:** Ga 6:7-8 * **8:15-16:** 2 Ti 1:7; Ga 4:6 * **8:15-16:** 1 Jo 4:13 * **8:17:** Ga 4:7; Re 21:7 * **8:18:** 2 Ko 4:17
* **8:19-22:** Jen 3:17-19; Re 21:1 * **8:23:** 2 Ko 5:2-4

yadéka naané wani mu vémarék yate wani mu yaaduké naané raségu. Nak mu naanéké yaadéka naané wani mu véte naané wani mu yaaduké kaapuk raségénakwa.
25 Waga yanakwa pulak, naané Got naanat kutkalé yadéran nyaaké kutdéngmarék yate, wani nyaa yaaduké naané raségu. Yéknwun mawulé yate, wulkiyaa yamarék yate, naané Got naanat kutkalé yadéran nyaa yaaduké naané raségu.
26-27 *Gotna Yaamabi wawo dé naanat kutkalé yo. Naané Gotna du taakwa naana mawuléba apa yamarék yate Gorét waatanaran muké las kutdéngmarék yanaka, Gotna Yaamabi naanat kutkalé yadéka naané Gorét naané waato. Naané Gorét miték waataké yapatinaka Gotna Yaamabi naanéké mawulé lékte naanat kutkalé yadéka naané Gorét waato. Kudi bulmarék yate naana mawuléba géraate Gorét naané waato. Gotna Yaamabi Gotna mawuléké sanévéknwute Gorét dé waato naanéké. Waatadéka dé, akwi du taakwana mawuléké kutdéngkwa ban Got, déku Yaamabina mawuléké dé kutdéngék.
28 *Naané déku du taakwa ranoké Got déku mawuléba sanévéknwute naanat débu wak. Naané kutdéngék. Déké mawulat kapére yakwa du taakwa naanéké kapéredi mu yaadu, naanéké yéknwun mu yaadu, Got naanéké miték véte naanat kutkalé yaké dé yo. Waga naané kutdéngék.
29 *Déknyényba Got dé wak, “Kukba wani du taakwa wuna du taakwa raké de yo. Wuné wawuru wuna nyaan deku némaadu radu de déku wayéknaje, dé pulak raké de yo.”
30 *Naate wadéka déku kudi adél yadéka, naané déku jébaaba yaalanoké naanat dé wo. Wadéka naané déku jébaaba yaalanaka dé wo, naané déku ménіba yéknwun mu yakwa du taakwa rate kukba dé wale miték male rasaakunoké. Wani muké sanévéknwte, Got naanéké miték véte naanat kutkalé yadéranké, naané kutdéngék.

Got naanéké dé mawulat kapére yasaaku

31 Wani muké sanévéknwute yaga waké naané yo? Got waga naana saknwuba tédu maama naanat kotimte naanat yaalébaanké de yo, kapu yaga pulak? Waga wamarék yaké naané yo. Got waga naana saknwuba tédéka maama naanat yaalébaanké de yapatiyu.
32 Got naanéké mawulat kapére yate déknyényba dé déku nyaan dé wale raduké kaapuk wadén. Déku nyaan dérét kulaknyénytakne naanéké giyaaduké dé wak. Watakne dé naanéké kaagél kure kiyaaduké dé dérét maamaké kwayék. Dé waga kwayédéka naané kutdéngék. Dé yapatinakwa akwi mu wawo naanéké bakna tiyaaké dé yo.
33 Got kapmu dé naanat wo, “Guné wuna du taakwa ragunuké gunat wunébu wak. Bulaa guné wuna ménіba yéknwun mu yakwa du taakwa guné ro.” Naate wadu akwi du taakwa naanat kéga wamarék yaké de yo, “Guné kapéredi mu yakwa du taakwa.”
34 *Naate wamarék yado nak du wamarék yaké dé yo, Got naanat yanan kapéredi mu yakatadéranké. Waga wamarék yaké dé yo, Got naanat yakatadéran mu Krais Jisas yaatate, naanéké kiyae nébéle raapme, Gotna yéknwun tuwa taababa rate Gorét naanéké waatadékwa bege.
35 *Krais naanéké dé mawulat kapére yo. Naanéké mawulat kapére yasaakuké dé yo. Samu mu naanéké yaadu Krais naanéké mawulat kapére yamarék yaké dé yo? Kaapuk. Kéni mu naanéké yaadéran dé naanéké mawulat kapére yasaakuké dé yo. Naanéké kapéredi mu yaadéran, naané apa kaagél kutnaran, nak du de naanat yaalébaandaran, naanat kaadé yadéran, naané baapmu wutké yapatinaran, kapéredi mu naanat yaalébaanké yadéran, nak du naanat viyaapérekdaran, wani mu

* **8:26-27:** Sam 139:1 * **8:28:** Ep 1:11 * **8:29:** 1 Jo 3:2 * **8:30:** 2 Te 2:13-14 * **8:34:** 1 Jo 2:1; Yi 7:25
* **8:35:** 2 Ko 4:8-11; Sam 44:22

naanéké yaadéran Krais naanéké mawulat kapére yasaakuké dé yo. Yate dé naanat kulaknyénymarék yaké dé yo.
36 Wani kapéredi muké du nak déknyényba kéni kudi Gorét wakwedéka dé Gotna nyégaba kwao:
Naané ména du taakwa ranaka de ména jébaaké kélik yate akwi nyaa naanat viyaapérekgé de mawulé yo.
De naanat véte de naanéké wo, “Du sipsipmét viyaapérekdakwa pulak, derét viyaapérekgé naané yo.”
37 Wani kudi adél yadu wani kapéredi mu naanéké yae naanat yaalébaanké dé yo, kapu kaapuk? Wan kaapuk. Naanat yaalébaanmarék yaké dé yo, naanéké mawulat kapére yakwa ban Krais Jisas apat kapére ye naanéké apa tiyaadékwa bege. Waga wuné kutdéngék.
38-39 *Kéga wawo wuné kutdéngék. Got naanéké dé mawulat kapére yo. Yate wadék naana Némaan Ban Krais Jisas naanéké kiyaadéka naané déku taababa naané ro. Got naanéké mawulat kapére yasaakute naanat kutkalé yaké dé yo. Naanat kulaknyénymarék yaké dé yo. Naané kiyaanaran dé naanat kulaknyénymarék yaké dé yo. Naané kéni képmaaba wekna ranaran dé naanat kulaknyénymarék yaké dé yo. Gotna kudi kure giyaakwa du, apa yakwa mu, de akwi naané Got wale rano naanat kérae kure yéké yapatiké de yo. Bulaa rakwa mu, kukba yaaran mu, awuréba rakwa mu, adaba rakwa mu, nak taaléba rakwa nak mu wawo, wani mu akwi naanéké apa yate tébétké yadu Got naanat kulaknyénymarék yaké dé yo. Dé naanéké mawulat kapére yasaakute naanat kutkalé yaké dé yo.

9

Pol déku du taakwa Isrelké dé némaa mawulé léknék

1 Wuné Krais Jisasna du rate wuné adél kudi wakweyo. Wuné yénaa kaapuk yawurékwa. Wakwewurékwa kudi adél yadékwaké wuné kutdéngék. Gotna Yaamabi wuna kudiké dé kusékéru.
2-3 Wuna kém Isrelna du taakwa Kraisna jébaaba yaalamarék yadak wuné deké némaa mawulé lékte wuna mawuléba deké apuba apuba wuné gérao. Géraate wuna mawuléba wuné wo: Wuna kémna du taakwat kutkalé yaké wuné mawulat kapére yo. Wuné derét kutkalé yate, deku waagu tawuké apa yawuru, de Gotna gayét yédo, wuné yémarék yawuru mukatik, wan yéknwun. Wuné apa yate wuna kémna du taakwat kutkalé yawuru, Krais wunéké kuk tiyaadu, Got wunéké kélik yadu mukatik, wuné derét kutkalé yawurénké yéknwun mawulé yawuru. Deké mawulé lékte waga wuné wo.
4 Déknyényba Isrelét Got “Wuna du” naadék bulaa wuna kémna du taakwa de Isrelna képmawaara ro. Déknyényba Got wadék de déku baadi de rak. Radaka Got deku nyédéba téte nyaa vékwa pulak radéka de vék. Got derét kutkalé yadéran kudi dé derét wakwek. De miték radoké dé derét apa kudi wakwek. De dérét miték waanabadoké dé derét yakwatnyék. De miték rasaakudaranké dé derét kudi wakwek.
5 *Deku képmawaara wan Ebrayam, Aisak, Jekop. Got wadén ban Krais kéni képmaaba rate deku kémba dé rak. Waga rate dé kéga wawo dé ro. Dé akwi du taakwa gwalmuké wawo némaan ban Got dé ro. Radékwaké naané déku yéba apuba apuba kevérékgé naané yo. Wan adél.

Got wadék de déku du taakwa de ro

6 Wani kudi wakwete wuné kéga kaapuk wakwewurékwa. “Déknyényba Got Isrelna képmawaara Ebrayamét dé wak, déké déku képmawaaraké wawo. Waga wadén kudi

* **8:38-39:** Jo 10:38 * **9:5:** Mt 1:1-2; Jo 1:1

adél kaapuk yadén.” Waga kaapuk wakwewurékwa. Mé sanévéknwu. Isrelna képmawaara de akwi Gotna du taakwa kaapuk radakwa. Isrelna képmawaara las male de Gotna du taakwa ro.
7 *Ebrayamna képmawaara de akwi Gotna du taakwa kaapuk radakwa. Ebrayamna
képmawaara las male de Gotna du taakwa ro. Déknyényba Got dé Ebrayamét wak,
“Wupmalemu képmawaaraké kudi ménat wakwete wuné Sera kéraalén nyaan Aisakna
képmawaaraké wuné wakwek. Ménéké jébaa yan taakwa Yega kéraalén nyaan ména
maknanyanké kaapuk wakwewurén.” Naate wadéka wuné kutdéngék.
8 Ebrayamna akwi képmawaaraké wamarék yaké naané yo, “Wan Gotna du taakwa.”
Naate wamarék yate kéga waké naané yo, “Got Ebrayamna képmawaara laské dé wani
kudi wakwek. Wani kudi wakwedén képmawaara male de Gotna kudi véknwute déku
du taakwa de ro.” Naate wate waga kutdéngké naané yo.
9 *Déknyényba Got Ebrayamét kéni kudi dé wakwek, “Ména taakwa Sera nyaan
kéraaké lé yo. Adél wuné wo ménat. Wuné wawurén tulé gwaamale yaawuru nyaan
kéraaké lé yo.” Naate dé dérét wakwek.
10 Kéni muké wawo mé sanévéknwu. Wupmalemu kwaaré yédéka nak taakwa,
léku yé Rebeka, du nyaan vétik léku biyaaba bét kwaak. Bétku yaapa wan naana
képmawaara Aisak.
11-12 *Rebekana biyaaba wekna kwaabétka Got dé lérét wak, “Taale kéraanyénéran
nyaan kukba kéraanyénéran nyaanna jébaa yaran du raké dé yo.” Naate wate déku
mawuléba male sanévéknwute dé wani du nyaan vétikgé waga wakwek. Yabéréran
jébaaké sanévéknwumarék yate dé waga wakwek.
13 *Wani du nyaan vétikgé kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao: Got dé wak, “Wuné
Jekop déku képmawaaraké wawo wuné mawulé yak. Wuné Iso déku képmawaaraké
wawo wuné kélik yak.”
14 Waga wadénké naané kéga wamarék yaké naané yo, “Got mawulé vétik yate
sépélak dé yo.” Waga wamarék yaké naané yo.
15 *Wani muké déknyényba Got dé Mosesnyét wak, “Wuné wuna mawuléba
sanévéknwute mawulé yawurékwa pulak yaké wuné yo. Wuné du taakwa laské
mawulé lékte derét kutkalé yaké wuné yo.”
16 *Naate wadéka naané kutdéngék. Got du taakwana mawulé, yadan apa muké
wawo kaapuk sanévéknwute deké mawulé lékte derét kutkalé yadékwa. Got déku
mawuléba sanévéknwute mawulé yadékwa pulak yate deké mawulé lékte derét dé
kutkalé yo.
17 *Waga kutdéngte kéni muké wawo mé sanévéknwu. Déknyényba Got dé kéni kudi
Perot wadéka dé Gotna du nak Gotna nyégaba kavik: Wuné wawurék méné Isipna
némaan ban ro. Akwi képmaaba rakwa du taakwa ménat véte, wuna apaké kutdéngte
wuna jébaaké kutdéngdoké, wuné ménat wawurék méné némaan ban ro.
18 Got waga wadéka naané kutdéngék. Got déku mawuléba sanévéknwute las du
taakwaké mawulé lékte derét dé kutkalé yo. Got déku mawuléba sanévéknwute wadéka
nak du taakwa de déku kudiké kélik yo.

Got las du taakwat rékaréka yate dé nak du taakwaké mawulé léknu

19 Sal guna du las wunat kéga waké de yo? “Got waga wadéran samuké dé naanat
waatiké dé yo, yanan kapéredi muké? Naané dé wadén pulak yate naané déku kudi
véknwu.”
20 Naate wadaran wuné derét kéga waké wuné yo: Waga wate guné bakna du
rate guné Gorét guné waatiyu. Waga wamarék yaké guné yo. Kéni kudi mé véknwu.

---

* **9:7:** Jen 21:12 * **9:9:** Jen 18:14 * **9:11-12:** Jen 25:21, 23 * **9:13:** Mal 1:2-3 * **9:15:** Eks 33:19 * **9:16:** Ta 3:5; Ep 3:9 * **9:17:** Eks 9:16

Képmaat yadén awu dérét yan dut wamarék yaké dé yo, “Samuké méné wunat waga yak?” Naate wamarék yaké dé yo.
21 Awu yakwa du képmaa las kérae awu vétik yadéran déku mawuléba sanévéknwute
yaké dé yo. Sal dé kubi kadaran amékat nak yate kadému sérakdaran awu nak yaké dé
yo? Wan déku mawulé. Wan déku jébaa.
22 Waga yadékwa pulak, Got déku mawuléba sanévéknwute yadéran gunė Gorét
waatimarék yaké gunė yo. Dé du taakwat débu yak. Yatakne déku mawuléba
sanévéknwute kusékétdéka las de yalakdaran yaabuba de yu. Yédo dé bari rékaréka
yamarék yate kukba rékaréka yate yadan kapéredi mu yakataké dé yo. Gotna apa véte,
yadan kapéredi muké rékaréka yadékwaké kutdéngdoké, waga yadéran, gunė dérét
waatimarék yaké gunė yo.
23 Got déku mawuléba sanévéknwute, nak du taakwaké mawulé lékte deké
déknyényba débu wak, de déké yéknwun yaabuba yéte, dé wale miték rasaakute, nyaa
vékwa pulak radoké. Wani du taakwa dé wale miték rasaakudaranké kutdéngdoké,
Got yalakdaran yaabuba yékwa du taakwat kaapuk bari rékaréka yadékwa. Got waga
yadékwaké, gunė dérét waatimarék yaké gunė yo.
24 Naané Got wadén du taakwa las naané Isrelna képmawaara rate Judana kémba
naané ro. Las naané nak gena du taakwa naané ro. Naanéké mawulé lékte naanat
débu wak, naané déku du taakwa ranoké.
25 *Wani muké déknyényba Gotna yéba kudi wakwen du nak déku yé Osea Got
wakwen kudi kéga dé Gotna nyégaba kavik:

> Wuna kémba ramarék yan du taakwat wawuru de wuna du taakwa raké de yo.
> Déknyényba mawulé yamarék yawurén du taakwat waké wuné yo, “Wuné gunéké
> mawulat kapére wuné yo.”
> Naate wawuru de mawulat kapére yawurékwa du taakwa raké de yo.
> 26 *Déknyényba du taakwa lasnyét wuné wak, “Gunė wuna du taakwa kaapuk.”
> Naate wawurén taaléba wuné derét kéga waké wuné yo, “Wuné Got apuba apuba
> wuné rasaaku. Gunė wuna baadi raké gunė yo.”

27-28 *Déknyényba Gotna yéba kudi wakwen nak du Aisaia, Isrelna du taakwaké
Gotna nyégaba dé kéga kavik: Kukba Némaan Ban Got kéni képmaaba apakélé kot
véknwukwa némaan ban rate, du taakwana kudi véknwute, yadan kapéredi mu derét
yakataké dé yo. Wani tulé dé Isrelna wupmalemu du taakwa yadan kapéredi mu derét
yakataké dé yo. Isrelna du taakwa wupmalemu ye, kus maaléba rakwa yawusa pulak
yadaran, dé Isrelna walkamu du taakwat male kérae derét kutkalé yaké dé yo.
29 *Waga kavitakne nak kudi wawo Aisaia kéga dé kavik:

> Apat kapére yakwa Némaan Ban Got naana du taakwa las wekna radoké wamarék
> yadu mukatik, naané akwi Sodomba ran du taakwa, Gomoraba ran du taakwa
> yadan pulak, naané kiyaasadakatik naané yak.

Gotna méniba yéknwun mu yakwa du taakwa raké nae Isrel de apa yak

30 Waga wakwete kéni muké wuné sanévéknwu. Nak geba rakwa du taakwa las
Gotna méniba yéknwun mu yakwa du taakwa raké sanévéknwumarék yate, de Gotké
miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” de naak. Naadaka Got deké dé wak, “De waga
yatakne wuna méniba yéknwun mu yakwa du taakwa de ro.”
31 Naate watakne dé wani kudi Isrelna las du taakwaké kaapuk wadén. Isrelna las
du taakwa deku mawuléba de wak, “Naané Moses wakwen apa kudi véknwute, wadén
pulak yanaran, naané Gotna méniba yéknwun mu yakwa du taakwa raké naané yo.”

---

* **9:25:** Ose 2:23 * **9:26:** Ose 1:10 * **9:27-28:** Ais 10:22-23 * **9:29:** Ais 1:9

Naate wate de Moses wakwen apa kudi véknwute, wadén pulak yaké mawulé yate, de waga yaké de yapatik.
32 Guné mé sanévéknwu. Yaga pulak yate de Moses wakwen apa kudi véknwute, wadén pulak yaké de yapatik? De kéga kaapuk wadan, “Naané Gotké miték sanévéknwunaran dé naanat kutkalé yadu, naané Moses wakwen apa kudi miték véknwuké apa yaké naané yo.” Naate wamarék yate de kéga wak, “Naané apa yate yéknwun mu yanaran naané Moses wakwen apa kudi miték véknwuké apa yaké naané yo.” Naate wate deku apaké sanévéknwute de Gotké kaapuk miték sanévéknwudan. Waga yate de Krais Jisaské de kuk kwayék. Krais Jisas wan du taakwa maan viyaadakwa matu pulak. Déknyényba Got kudi las dé wani matuké wakwek.
33 *Wakwedéka déku kudi déku nyégaba kéga dé kwao:
Mé véknwu. Saionba ga kaaké wuné yo.
Taale matu nak taknaké wuné yo.
Du taakwa wani matuba maan viyaaké de yo.
Du taakwa wani némaa matuba akéréké de yo.
Wani matuké miték sanévéknwukwa du taakwa miték male raké de yo.

10

Isrel de Gotna méniba yéknwun mu yakwa du taakwa kaapuk radan

1 Krais Jisasna jébaaba yaale wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, Got Isrelét kutkalé yadu de dé wale miték radoké, wuné mawulat kapére yo. Got wuna kémna du taakwat kutkalé yaduké sanévéknwu wanévéknwute, wuné dérét apuba apuba wuné waato wani muké.
2 Wuné deké kutdéngte wuné wakweyo. De apat kapére yate Gotna jébaa yaké de mawulat kapére yo. Yate de déké yénakwa yaabuké de yékéyaak yo.
3 *De Gotké yénakwa yaabuké kutdéngmuké kélik yate, de kéga kaapuk wadan, “Got wadu naané déké ye déku méniba yéknwun mu yakwa du taakwa raké naané yo.” Waga wamarék yate Gotké miték sanévéknwumarék yate de wak, “Naané kapmu apat kapére yate, Moses wakwen apa kudi véknwute wadén pulak yate, naané Gotké ye déku méniba yéknwun mu yakwa du taakwa raké naané yo.” Naate wate de sépélak yo.
4 De Krais Jisaské kaapuk sanévéknwudakwa. Krais naanéké kiyaadénké Moses wakwen apa kudi naanéké apa yamarék yaké dé yo. Naané Kraiské miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naanaran, Got wadu, naané déku méniba yéknwun mu yakwa du taakwa raké naané yo.
5 Déknyényba Moses dé wakwek, apa kudi véknwute wadékwa pulak yakwa du taakwaké. Wani du Gotna méniba yéknwun mu yakwa du taakwa radaranké, kéga dé wakwek: “Akwi apa kudi véknwute wadén pulak yakwa du taakwa Got wale miték rasaakuké de yo apuba apuba.”
6-7 Waga wakwedéka bulaa Got dé wale miték rasaakunaran kulé yaabu dé naanat wakwatnyu. Naané déké miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naanaran, dé wadu, naané dé wale miték rasaakuké naané yo apuba apuba. Wani muké kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao: Guné guna mawuléba kéni kudi wamarék yaké guné yo, “Dérét kure giyaaké kiyadé nyérét waaréké yo? Dérét kure yaalaké kiyadé kiyaan du taakwa rakwa taalat dawuliké yo?” Wani kudi wamarék yaké guné yo, Krais naanéké yaadén bege.
8 *Naané Kraiské miték sanévéknwute, Gotna méniba yéknwun mu yakwa du taakwa ranakwaké, Gotna nyégaba kéni kudi dé kwao: Wani kudi guna mawuléba dé tu. Wani muké guné kudi wakweyo. Wani kudi wan du taakwat wakwenakwa kudi. Kéga naané wakweyo: “Guné Kraiské miték sanévéknwute déku kudiké ‘Adél’ naaké guné yo.

* **9:33:** Ais 8:14, 28:16; 1 Pi 2:6, 8 * **10:3:** Ro 9:31-32 * **10:8:** Diu 30:14

9 Guné kéga wagunéran, ‘Jisas Némaan Ban dé ro, akwi du taakwa gwalmuké wawo.’
Naate wagunéran guna mawuléba waké guné yo, ‘Krais kiyaadéka Got wadéka dé
tépa nébéle raapmék. Wan adél.’ Naate wagunéran Got gunat kéraaké dé yo Setenna
taababa. Kérae gunat kutkalé yaké dé yo.”
10 Naate naané wo, Gotna paaté kutdéngnan bege. Naané naana mawuléba Kraiské
miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naanaka, Got wadéka naané déku ménіba
yéknwun mu yakwa du taakwa naané ro. Naané nak du taakwat kéga naané wakweyo,
“Jisas wan naana Némaan Ban.” Naate wakwenaka Got naanat Setenna taababa kérae
kure yédéka naané Gotké yénakwa yaabuba yu.
11 *Wani muké kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao: Déké miték sanévéknwukwa du
taakwa yéknwun mawulé yate miték raké de yo.
12 *Wani kudi dé akwi képmaaba yaan du taakwaké wakweyo. Wakwedéka Judana
du taakwa, nak gena du taakwa wawo de Gotna ménіba nakurak kémba de ro. Got
wan akwi du taakwana Némaan Ban. Judana Némaan Ban male kaapuk. Naané akwi
naana nakurak Némaan Ban male dé ro. Rate dé dérét waatakwa akwi du taakwaké
miték male véte derét dé kutkalé yo.
13 *Wani muké kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao: Némaan Banét waatakwa akwi du
taakwat dé Setenna taababa kéraadu, de miték rasaakuké de yo.
14 Du taakwa naana Némaan Ban Jisas Kraiské miték sanévéknwumarék yadaran
dérét waataké yapatiké de yo. Déké kudi véknwumarék yadaran de déké miték
sanévéknwuké yapatiké de yo. Nak du déku kudi derét wakwemarék yadaran de déké
kudi véknwuké yapatiké de yo.
15 *Got Kraiské kudi wakwedoké wani duwat wamarék yadéran de déké kudi
wakwemarék yaké de yo. Wani muké kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao: Du taakwa
yae de Gotna kudi wakweyo. Wan yéknwun mu de yo.

Isrel de Gotna kudi kaapuk miték véknwudan

16 *Isrelna du taakwa walkamu male de wani kudi véknwuk. Isrelna du taakwa
wupmalemu kaapuk véknwudan. Wani muké Gotna yéba kudi wakwen du Aisaia
déknyényba dé Gotna nyégaba kéga kavik: Némaan Ban, naané ména kudi du taakwat
wakwenaka walkamu male de miték véknwu.
17 Wani kudi véknwute naané kutdéngék. Du las nak du taakwat Kraiské kudi
wakwedo véknwuké de yo. Véknwute de las déké miték sanévéknwute déku kudiké
“Adél” naaké de yo.
18-19 *Sal guné kéga waké guné yo? “Isrelna du taakwa Gotna kudi de véknwuk, kapu
yaga pulak?” Naate wagunéran wuné kéga waké wuné yo: Adélna. Debu véknwuk.
Véknwudanké kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao:

> Gotké de képmaaba rakwa du taakwat kudi wakweyo.
> Séknaaba rakwa du taakwat wawo de kudi wakweyo.

Sal guné kéga waké guné yo? “Isrelna du taakwa Gotna kudi de miték kutdéngék,
kapu kaapuk?” Naate wagunéran wuné waké wuné yo: Guné déknyényba Got
wakwedéka Moses wakwedén kudiké mé sanévéknwu. Wani kudi Gotna nyégaba kéga
dé kwao:

> Wuné wawuru guné Isrel, ‘Bakna du taakwa’ naagunéran du taakwaké, kapére
> mawulé yaké guné yo, wuné derét kutkalé yate gunat kutkalé yamarék
> yawurékwa bege.
> Wuné wawuru guné kwatkwa du taakwat rékaréka yaké guné yo.

---

* **10:11:** Ais 28:16 * **10:12:** Kl 3:11; Ga 3:28 * **10:13:** Joe 2:32 * **10:15:** Ais 52:7 * **10:16:** Ais 53:1
* **10:18-19:** Sam 19:4; Diu 32:21

20 *Kukba Aisaia wawo wani muké Gotna nyégaba dé kavik. Got wakwedéka dé wup
yamarék yate déku kudi kéga dé kavik:
Wunéké sékalmarék yan du taakwa de wunat debu vék.
Wunat waatamarék yan du taakwana méniba téwuréka de wunat debu vék.
21 *Got waga wakwetakne dé Isrelna du taakwaké kéga wak: “Akwi nyaa wuné derét
tabataba yak, de wunéké yae wuna kudi miték véknwudoké. Yawuréka de wunéké kuk
tiyaate wuna kudiké kélik yo.”

11

Got Isrelna walkamu du taakwaké dé mawulé léknék

1 *Wani kudi véknwutakne yaga guné wo? Sal guné kéga waké guné yo? “Got
déku du taakwa Isrelna du taakwaké débu kuk kwayék, kapu yaga pulak?” Kaapuk.
Waga wamarék yaké guné yo. Wuné wawo wuné Isrelna du. Ebrayam wan wuna
képmawaara. Wuné Bensaminna kémba wuné ro.
2 Déknyényba Got dé naané Isrelna képmawaarat wak, de déku du taakwa radoké.
Watakne dé naané déku du taakwaké kuk kaapuk tiyaadén. Guné kutdéngék.
Déknyényba Gotna yéba kudi wakwen du nak Ilaija Gorét wakwedéka déku kudi Gotna
nyégaba dé kwao.
3 *Isrelna du taakwat waatite dé Gorét kéga wakwek: “Wuna Némaan Ban, de
ména yéba kudi wakwen duwat debu viyaapéreknék. Yate de ménéké kwaami tuwe
kwayénakwa jaabé debu yaalébaanék. Yadaka wuné male ména du wuné ro. Rawuréka
de wunat viyaapérekgé de sékalu.”
4 *Naate Ilaija wadéka Got déku kudi kaatate kéga dé wak, “Méné male wuna du
kaapuk raménékwa. Duwat las wawo (7000) wawurék de wawo wuna du de ro. Rate
de wani yénaa got déku yé Bal déké kaapuk kwati yaanéte dérét waatadakwa.”
5 Naate wadéka naané kutdéngék. Wani tulé walkamu du taakwa de Gotna du
taakwa rak. Bulaa wawo walkamu du taakwa de Gotna du taakwa ro. Got derét yadan
mu kaatamarék yate derét bakna kutkalé yate, déku jébaaba yaaladoké derét wadék,
de déku du taakwa ro.
6 Got wani du taakwat waga wate dé yadan yéknwun muké kaapuk sanévéknwudén.
Dé wani du taakwat waga wate déku mawuléba sanévéknwute dé derét bakna kutkalé
yak. Got yanan yéknwun mu vétakne, naané déku du taakwa ranoké naanat wadu
mukatik, naané kéga wano, “Yanan yéknwun mu dé kaato.” Naate wano, dé yanan
yéknwun mu kaatadu mukatik, naané kéga wamarék yano, “Dé naanat bakna dé
kutkalé yo.” Wani kudi bulaa naané wo, yanan yéknwun muké sanévéknwumarék yate
naanat bakna kutkalé yadékwa bege.
7 Bulaa mé sanévéknwu. Isrelna wupmalemu du taakwa Gotna méniba yéknwun mu
yakwa du taakwa raké mawulé yate, de wani paatéké kaapuk kutdéngdan. Déku du
taakwa radoké Got wadén du taakwa, de male de waga radaran paatéké de kutdéngék.
De walkamu male de kutdéngék.
8 *Wani paatéké kutdéngmarék yan du taakwaké kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao:
Got wadék de miték vémarék yate miték véknwumarék yadaka deku mawulé
yékéyaak débu yak.
Déknyényba waga rate, bulaa wawo waga rate, de kaapuk miték sanévéknwudakwa.
9 *Devit wawo déknyényba deké dé wakwek. Kéga dé wak:
De deku muké male sanévéknwute de wupmalemu apakélé yaa sérakte ko.

* **10:20:** Ais 65:1 * **10:21:** Ais 65:2 * **11:1:** Pl 3:5 * **11:3:** 1 Kin 19:10, 14 * **11:4:** 1 Kin 19:18 * **11:8:** Diu 29:4 * **11:9:** Sam 69:22-23

Yadakwaké sanévéknwute wuné Gorét waato, kwaami yaadéba dawulidéka
viyaadakwa pulak, derét bari viyaaduké.
Viyaadu yadan kapéredi mu derét yakataké dé yo.
10 Dé wadu de méni kiyaan du pulak raké de yo.
Dé wadu de apakélé gwalmu yaate kwaale yékwa du pulak, apa jébaa yasaakuké
de yo.
Naate wate dé Krais Jisaské kuk kwayékwa du taakwaké wak.

Got nak gena du taakwat dé Setenna taababa kérao

11 *Wani du taakwaké sal guné kéga waké guné yo? “De Gotké miték sanévéknwumarék yate, Kraiské kuk kwayéte, Gotké yénakwa yaabu kulaknyénytakne, de yalakgé de yo, kapu kaapuk?” Naate wagunéran wuné waké wuné yo: Wan kaapuk. Waga wamarék yaké guné yo. Isrelna du taakwa Gotké miték sanévéknwumarék yadaka, Got déku mawuléba sanévéknwute nak gena du taakwat bakna kutkalé yate, derét dé Setenna taababa kérao. Kérae déké yénakwa yaabuba derét dé kure yu. Isrelna du taakwa wani mu véte, Got nak gena du taakwat kutkalé yate derét kutkalé yamarék yadékwaké rékaréka yate, de wawo Gotké yénakwa yaabuba yéké mawulé yadoké, Got dé nak gena du taakwat kutkalé yo.
12 Bulaa mé sanévéknwu. Isrelna du taakwa kapéredi mu yate Kraiské kuk kwayédak, Got nak gena du taakwat dé kutkalé yo. Isrelna akwi du taakwa kukba Kraiské miték sanévéknwudo Got déku du taakwa akwi naanat kutkalé yate naanat miték male yaké dé yo.
13-14 Guné Romba rakwa du taakwa las, guné Isrelna du taakwa kaapuk ragunékwa. Guné nak gena du taakwa guné ro. Bulaa guné nak gena du taakwa, gunat kudi las wakweké wunék. Wuné Krais Jisasna kudi kure yae déku kudi guné nak gena du taakwat wakwewuruké, Got wunat débu wak. Wadéka wuné wuna mawuléba wuné kéga wo, “Wuna jébaa wan némaa jébaa. Wuné nak gena du taakwat Krais Jisasna kudi wakwewuru, de déké miték sanévéknwudo Got derét kutkalé yadu, sal de las wuna kémna du Isrel, Got nak gena du taakwat kutkalé yate derét kutkalé yamarék yadékwaké rékaréka yate, de wawo Krais Jisaské miték sanévéknwute, Gotké yénakwa yaabuba yéké de yo?” Naate wate apat kapére yate Krais Jisasna kudi wuné gunat wakweyo.
15 Bulaa Got Isrelna du taakwaké kélik yate dé nak gena du taakwat kutkalé yo, de dé wale nakurak mawulé yate déku du taakwa radoké. Kukba Isrelna du taakwa Kraiské miték sanévéknwute, Gotké yénakwa yaabuba tépa yédo, Got wadu de kiyae nébéle raapmén du taakwa pulak rate, miték raké de yo.
16 Kéni kudiké mé sanévéknwu. Guné kulé kadému kérae, guné taale kéraagunén kadémuké las “Gotna kadému” naate, guné Gotké kwayu. Waga kwayéte guné kéraagunén akwi kadému Gotké kwayé pulak guné yo. Kéraagunén akwi kadémuké Got “Wuna kadému” dé nao. Guné miké nak sanévéknwute, mina mégiké “Gotna mu” naate, déké kwayéte, guné wani mi akwi, migalé wawo, apa wawo, mégi wawo, Gotké kwayé pulak guné yo. Wani miké Got “Wuna mi” dé nao. Wani muké sanévéknwute naané kutdéngék. Bulaa rakwa Isrelna du taakwaké, Got “Wuna du taakwa” naaké dé yo, deku képmawaara déknyényba déku du taakwa radan bege.
17 Isrelna du taakwa wan yaawiba tawudakwa mi pulak de ro. Wani mina yé oliv. Guné nak gena du taakwa, guné jéraaba bakna wure tékwa mi pulak guné ro. Got yaawiba tékwa mina gaalé las kérépakne yatjadatakne, jéraaba tékwa mina gaalé kérépakne kérae kure ye, dé yaawiba tékwa miba takne baagwit gidéka, jéraaba tékwa miba kérépakdén migalé de yaawiba tékwa miba kérépakdén migaléna waagu tawuk.

* **11:11:** Ap 13:46

Tawe de wani mina gu kérae de apa yo. Isrelna képmawaara de wani mina mégi pulak. Guné jéraaba tékwa mina gaalé kérépakne yaawiba tékwa miba taknadén migalé pulak ragunéka, Got Isrelna képmawaarat kutkalé yaké wakwedén pulak, gunat dé kutkalé yo. Yate dé gunéké apa kwayu.

18 Kwayédékwaké, guné nak gena du taakwa kéga wamarék yaké guné yo, “Naané némaan du taakwa rate Isrelna du taakwat naanébu talaknak. De Got kérépakne yatjadadén migalé pulak rate de gweba du taakwa de ro.” Waga wamarék yaké guné yo, guné migalé pulak rate deké apa kwayémarék yaguné́ka, Isrelna képmawaara mi mégi pulak rate gunéké apa kwayédakwa bege.

19 Sal guné taknadén migalé pulak rate kéga waké guné yo? “Got dé déknyényba tén migalé dé kérépaknék, naané deku waagu tawunoké.”

20-21 Waga wate guné adél kudi guné wo. Kéni muké wawo sanévéknwuké guné yo. Got wani migalé dé kérépaknék, kapéredi yadén bege. Isrelna du taakwa de kéni kapéredi mu de yak. De Krais Jisaské kaapuk miték sanévéknwudan. Guné Krais Jisaské miték sanévéknwute guné deku waagu tawuk. Tawe guna yéba kevérékmarék yate, kéga wamarék yaké guné yo, “Naané némaan du taakwa rate Isrelna du taakwat naanébu talaknak.” Naate wamarék yate, guné kéga waké guné yo, “Got yaawiba tékwa mina gaaléké kélik yate dé kérépakne yatjadak. Isrelna du taakwa Krais Jisaské miték sanévéknwumarék yate, de wani mina gaalé pulak radaka, Got débu wak, de yalakdaran yaabuba yédoké. De yadan pulak, naané Krais Jisaské miték sanévéknwumarék yanaran, sal dé naanéké wawo kélik yate wadu naané yalakgé naané yo?” Naate wate guné déké wup yate déké miték sanévéknwusaakuké guné yo.

22 *Got waga yadéka naané kutdéngék. Dé las du taakwaké dé mawulé léknu. Dé las du taakwat dé rékaréka yo. Déké kuk kwayéte kapéredi mu yasaakukwa du taakwat dé rékaréka yo. Guné déké miték sanévéknwute déku kudi véknwukwa du taakwaké dé mawulé léknu. Guné déké miték sanévéknwusaakumarék yagunéran, guné kérépakne yatjadadén migalé pulak raké guné yo.

23 Isrelna du taakwa Gotké tépa miték sanévéknwudaran, Got derét tépa déku kémba taknaké dé apa yo, du kérépakdén migalé nak miba taknadu miték téduké apa yadékwa pulak.

24 Guné nak gena du taakwa, guné jéraaba tékwa mina gaalé, kérépakdén migalé pulak guné rak. Waga raguné́ka, Got nak pulak jébaa yate, dé wani migalé yaawiba tékwa miba takne baagwit gitaknadék guné wani miba miték tu. Isrelna du taakwa wan yaawiba tékwa mina gaalé pulak. Got gunat waga yatakne, dé yaawiba tékwa mina gaalé kérépakne wani miba tépa taknaké mawulé yadéran, derét taknate dé apa jébaa yamarék yaké dé yo. Makwal jébaa male yaké dé yo. Waga wuné wo, Got Isrelna du taakwa déku kémba tépa taknaké mawulé yadéran, waga yaké apa yadékwa bege.

Got akwi du taakwaké dé mawulé léknu

25-26 *Guné wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, guné guna yéba kevérékmarék yate kéga wamarék yaké guné yo, “Naané kapmu Gotna akwi jébaaké naanébu kutdéngék.” Naate wamarék yate kéni kudi véknwuké guné yo. Déknyényba Got déku jébaa las dé paakuk. Bulaa wani jébaaké wakwedéka wuné gunat wakweyo, guné wani jébaaké miték kutdénggunuké. Isrelna du taakwa las bulaa Krais Jisasna kudiké de kuk kwayu. Kukba Kraisna jébaaba yaaladoké Got wadéka nak geba yaan akwi du taakwa Kraisna jébaaba yaalado kukba Isrelna akwi du taakwa déku jébaaba yaalaké de yo. Yaale de wawo Gotké yénakwa yaabuba yéké de yo. Isrelna du taakwa waga yadaranké kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao:

Saionba derét kutkalé yaran ban yaaké dé yo.

---

* **11:22:** Yi 3:14 * **11:25-26:** Ais 59:20-21

Yae wadu de Jekopna képmawaara Gotna kudiké tépa kuk kwayémarék yaké de yo.
27 Wani muké Got wakwedéka déku kudi déku nyégaba kéga dé kwao:
Yadan kapéredi mu yatnyéputiwuru derét déknyényba wawurén kudi adél yaké dé yo.
28-29 Guné nak gena du taakwa Krais Jisasna jébaaba yaalagunuké, Got wadék de Isrelna du taakwa Krais Jisasna kudiké kuk kwayéte de Gotna maama ro. Déknyényba Got deku képmawaarat dé wak, de déku du taakwa radoké. Watakne derét, deku képmawaarat wawo kutkalé yaké débu wak. Deku képmawaarat waga wadén kudiké sanévéknwute, deké wekna dé mawulat kapére yo. Dé du taakwat dé wo, de déku du taakwa radoké. Dé déku mawuléba sanévéknwute du taakwat bakna kutkalé dé yo. Yate kukba nak mawulé yamarék yaké dé yo. Yate dé Isrelna du taakwaké wekna dé mawulat kapére yo.
30 Déknyényba guné nak gena du taakwa Gotna kudiké guné kuk kwayék. Kwayégunéka Isrelna du taakwa Gotna kudiké kuk kwayédak Got deké kélik yate bulaa gunéké dé mawulé léknu. Lékdéka guné dé wale miték ro.
31 Got gunéké waga mawulé dé léknu, kukba Isrelna du taakwa, Got gunéké mawulé lékte deké mawulé lékmarék yamuké kélik yate, yadan kapéredi mu kulaknyénytakne Gotna kudi tépa véknwudo Got deké mawulé lékduké. Lékdu de wawo dé wale miték raké de yo.
32 Wani muké sanévéknwute naané kéga kutdéngék. Akwi du taakwa Gotna kudiké kuk kwayédak derét débu kulaknyényék, de kapéredi mu yakwa du taakwa radakwaké kutdéngdoké. Waga dé yak, deké mawulé lékdu de akwi miték radoké.

Gotna yéba kevérékgé naané yo

33 Got némaan ban dé ro, akwi du taakwa gwalmuké wawo. Got wan yéknwun mawulé male pukaakwa ban. Dé akwi muké dé kutdéngék. Naané déku akwi kudi miték kutdéngké naané yapatiyu. Naané déku akwi jébaa véké naané yapatiyu.
34-35 *Wani muké kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao:
Kiyadé Némaan Banna mawulé kutdéngék?
Kiyadé dérét yakwatnyéké yo, yadéran jébaaké?
Kiyadé déké gwalmu taale kwayédu dé déké tépa kaataké dé yo?
Waga yaran du nak kaapuk radékwa.
Wani kudi waga dé kwao, Got déku kapmu akwi mu kutdéngte akwi mu kuttaknadén bege.
36 *Got wadéka akwi mu dé yaalak. Got apa yate wadék akwi mu dé ro. Akwi mu wan déku mu male. Naané déku yéba apuba apuba kevérékgé naané yo. Wan adél.

12

Naané naana sépé naana mawulé wawo Gotké kwayéké naané yo

1 *Got naanéké mawulé lékte naanat bakna kutkalé yadénké, Gotna ménіba yéknwun mu yakwa du taakwa ranakwaké sanévéknwute, wuné gunat wakweké wunék. Némaanba wakwemarék yate wuné gunat kwekére wakweké wunék. Wakwewuru guné, wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, mé véknwu. Got wunéké némaa mawulé lékdéka wuné gunat wo, guné guna sépé guna mawulé wawo Gotké kwayégunuké. Du Gotké kwaami viyae tuwe kwayédan pulak, guné kulé mawulé kérae kulé rate yéknwun mu male yate guna sépé guna mawulé wawo Gotké kwayéké guné yo. Waga kwayéte guné Gotna yéba miték kevérékgé guné yo. Kevérékgunu Gotna mawulé gunéké yéknwun yaké dé yo.

* **11:34-35:** Ais 40:13 * **11:36:** 1 Ko 8:6 * **12:1:** Ro 6:13

2 *Guné kéni képmaana kapéredi muké sanévéknwukwa du taakwa yakwa pulak yamarék yaké guné yo. Guné Gorét kulé mawulé gunébu kéraak. Kérae guné kéni képmaana kapéredi muké sanévéknwumarék yate nak mawulé yaké guné yo. Yate guné Got mawulé yadékwa muké sanévéknwuké guné yo. Sanévéknwute guné wani mu yate wani muké kutdéngké guné yo. Wani mu wan yéknwun mu male. Got wani muké dé yéknwun mawulé yo.

Got tiyaan apa kérae miték yaké naané yo

3 *Got wunéké mawulé lékte wunat bakna kutkalé yadék wuné déku jébaa yate wuné déku yéba gunat nak nak wakweyo. Guné nak nak guna yéba kevérékte guna mawuléba kéga wamarék yaké guné yo, “Wuné kapmu apa yate miték wuné ro.” Naate wamarék yate guné nak nak miték sanévéknwe guna mawuléba kéga waké guné yo, “Got wunat kutkalé yadéka wuné Gotké miték sanévéknwute déku kudiké ‘Adél’ naawuréka dé wunéké kéni apa tiyao. Tiyaadéka wuné déké jébaa yate miték ro.”

4 *Kéni aja kudiké mé sanévéknwu. Duna sépékwaapaba wupmale mu dé tu. Maan, taaba, waan, méni, nak mu wawo, dé tu. Wani mu nakurak jébaa male kaapuk yadakwa. Kés pulak nak pulak jébaa de yo.

5 Wani kudiké sanévéknwute naanéké mé sanévéknwu. Naané Kraisna jébaaba yaalan du taakwa naané wupmalemu du taakwa naané ro. Rate naané duna maan, taaba, waan, méni pulak naané ro. Rate naané Kraisna kémba rate, de wale miték rate, Krais wale nakurak mawulé yate, naané nakurak duna sépékwaapa pulak naané ro.

6 *Got naanat nak nak bakna kutkalé yate kés apa nak apa débu tiyaak. Tiyaadénké, naané nak nak kés apa nak apa kérae kés jébaa nak jébaa yaké naané yo déké. Got gunéké las déku yéba déku kudi wakwegunéran apa kwayédénké, guné wani apa kéraan du taakwa déku yéba déku kudi wakweké guné yo. Déku akwi kudiké miték sanévéknwute waga wakweké guné yo.

7 Got gunéké las nak du taakwat kutkalé yagunéran apa kwayédénké, guné wani apa kéraan du taakwa guné derét kutkalé yaké guné yo. Got guné las nak du taakwat déku jébaaké yakwatnyégunéran apa gunéké kwayédénké, guné wani apa kéraan du taakwa guné derét déku jébaaké yakwatnyéké guné yo.

8 Got yéknwun kudi wakwete nak du taakwana mawulat kutkalé yagunéran apa gunéké las kwayédénké, guné wani apa kéraan du taakwa guné derét yéknwun kudi wakwete deku mawulat kutkalé yaké guné yo. Got wupmalemu gwalmu nak du taakwaké kwayégunéran apa gunéké ls kwayédénké, guné wani apa kéraan du taakwa kaatadaranké sanévéknwumarék yate deké bakna kwayéké guné yo. Got nak du taakwaké némaan du rate deké miték végunéran apa gunéké las kwayédénké, guné wani apa kéraan du taakwa miték rate deké miték véké guné yo. Got nak du taakwaké mawulé lékte derét kutkalé yagunéran apa gunéké las kwayédénké, guné wani apa kéraan du taakwa yéknwun mawulé yate deké mawulé lékte derét kutkalé yaké guné yo.

Guné deké mawulat kapére yaké guné yo

9 *Guné, mé véknwu. Guné yénaa yamarék yate nak du taakwaké mawulat kapére yaké guné yo. Guné kapéredi muké kuk kwayéte yéknwun mu male yaké guné yo.

10 Guné Krais Jisasna jébaaba yaale guné akwi nakurak kémba rate némaadugu wayéknaje nyangegu pulak guné ro. Rate guné wale Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwaké mawulat kapére yaké guné yo. Guné nak du taakwana yéba kevérékgé mawulé yaké guné yo.

---

* **12:2:** Ep 4:22-24, 5:17 * **12:3:** Ep 4:7 * **12:4:** 1 Ko 12:12 * **12:6:** 1 Ko 12:7-10; 1 Pi 4:10-11 * **12:9:** 1 Pi 1:22

11 *Gotna Yaamabi tiyaadén yéknwun mawulé kéraе apat kapére yate naana Némaan Banna jébaa yasaakuké guné yo. Wulkiyaa yamarék yaké guné yo.

12 *Got gunat kutkalé yaduké raségéte, guné yéknwun mawulé yate dusék takwasék yaké guné yo. Guné kapéredi mu yaadu guné apa ye miték téké guné yo. Guné Got wale apuba apuba kudi bulké guné yo.

13 Gotna du taakwa las gwalmuké yapatido guné deké mawulé lékte derét kutkalé yaké guné yo. Nak gena du taakwa guné yaado de guné wale radoké, guné derét waké guné yo.

14 *Du las gunat yaalébaandaran, Got derét kutkalé yaduké, guné dérét waataké guné yo. Got derét yaalébaanduké, guné dérét waatamarék yaké guné yo.

15 Du taakwa las yéknwun mawulé yate dusék takwasék yado guné de wale yéknwun mawulé yate dusék takwasék yaké guné yo. Du taakwa las géraado guné de wale géraaké guné yo.

16 *Guné akwi nakurak mawulé yate miték raké guné yo. Guna yéba kevérékmarék yaké guné yo. Yate némaan du taakwaké male sanévéknwumarék yaké guné yo. Guné bakna du taakwaké wawo sanévéknwuké guné yo. Sanévéknwute bakna du taakwa wale rate de wale kudi bulké guné yo. Guné kéga wamarék yaké guné yo, “Naané male naané kutdéngék.” Naate wamarék yate nak du taakwaké sanévéknwuké guné yo.

17 *Du nak gunat kapéredi mu yadu guné dérét kapéredi mu yakatamarék yaké guné yo. Guné yéknwun mu male yaké guné yo. Yagunu nak du taakwa véte, guné “Yéknwun mu yakwa du taakwa” naate, guné waga kutdéngké de yo.

18 Nak du taakwa wale waaru waariyamarék yaké guné yo. Guné akwi du taakwa wale nakurak mawulé yate miték male raké guné yo. Waga miték raké guné apat kapére yaké guné yo.

19 *Mawulat kapére yawurékwa du taakwa, guné mé véknwu. Guné gunat yadan kapéredi mu yakatamarék yaké guné yo. Guné bakna ragunu Got derét rékaréka yate gunat yadan kapéredi mu derét yakataké dé yo. Yakatadéranké kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao: Némaan Ban kéga dé wo, “Wuné kapmu de yadakwa kapéredi mu derét yakataké wuné yo. Wan wuna jébaa.”

20 *Guné gunat yadan kapéredi mu yakatamarék yate kéga yaké guné yo: Guna maamat kaadé yadu guné deké kadému kwayéké guné yo. Derét gutak yadu guné deké gu kwayéké guné yo. Guné waga yagunu de nyékérit kapére yaké de yo, gunat kapéredi mu yadan bege. Wani kudi Gotna nyégaba dé kwao.

21 Guné yéknwun mu male yaké guné yo. Kapéredi mu guné apa yamarék yaduké, guné yadan kapéredi mu derét yakatamarék yaké guné yo. Apat kapére yate yéknwun mu male yate guné apa yaké guné yo, kapéredi muké.

13

Naané Gapmanna kudi véknwute wadakwa pulak yaké naané yo

1 *Bulaa gapmanké wakweké wunék. Got wadéka akwi gapman akwi kawunsil némaan du rate du taakwaké de miték vu. De waga védaranké, képmaaba rakwa du derét kaapuk wakwedakwa. Got waga wakwedékwaké sanévéknwute, naané akwi gapman, akwi kawunsilna kudi véknwute wadakwa pulak yaké naané yo.

---

* **12:11:** Kl 3:23 * **12:12:** 1 Te 5:16-18 * **12:14:** Mt 5:44; Lu 23:34 * **12:16:** Ro 14:19; Pl 2:2-3 * **12:17:** 1 Te 5:15 * **12:19:** Diu 32:35; 2 Te 1:6-7 * **12:20:** Pro 25:21-22 * **13:1:** Ta 3:1

2 Guné wani némaan duna kudiké kuk kwayégunéran guné Gotna kudiké guné kuk kwayu, dé wani du gapmanna jébaa yadoké wadén bege. Guné akwi némaan duna kudiké kuk kwayégunéran Got kusékétdu de kapéredi mu gunat yakataké de yo.

3 *Guné yéknwun mu yagunéran gapmanké guné wup yamarék yaké guné yo. Guné kapéredi mu yagunéran gapmanké wup yaké guné yo. Guné deké wup yamuké kélik yagunéran guné yéknwun mu yaké guné yo. Yagunu gapman de gunéké yéknwun mawulé yaké de yo.

4 Got kapmu débu wak, wani du déké jébaa yate gunat kutkalé yadoké. Guné kapéredi mu yagunéran deké wup yaké guné yo, de apa yate wani kapéredi mu gunat yakatadaran bege. Got kapéredi muké rékaréka yate dé kapmu débu wak, de déké jébaa yate guné kapéredi mu yakwa du taakwat yagunén kapéredi mu yakatadoké. De wani jébaa yaké apa debu kéraak. Apa kérae de bakna ramarék yaké de yo. Wani apa kérae de yagunén kapéredi mu yakataké de yo.

5 Got rékaréka yate wadu de gapman yagunén kapéredi mu yakatamuké, guné gapmanna kudi véknwute wadakwa pulak yaké guné yo. Wani muké male sanévéknwumarék yaké guné yo. Kéni muké wawo sanévéknwuké guné yo. Guna mawuléba guné kutdéngék. Guné gapmanna kudi véknwute wadakwa pulak yagunéran wan yéknwun. Got wani muké dé mawulé yo. Waga kutdéngte gapmanna kudi véknwute wadakwa pulak yaké guné yo.

6 Wani muké sanévéknwute guné takis kwayéké guné yo. Gapman Gotké jébaa yate gunéké miték védo guné deké takis kwayéké guné yo.

7 *Du taakwa gunat kutkalé yado guné derét wawo kutkalé yaké guné yo. Yate guné kéga yaké guné yo. Gapman wadakwa takis kwayéte nak takis wawo kwayéké guné yo. Gunéké miték vékwa duna yéba kevérékte deku kudi véknwute wadakwa pulak yaké guné yo. Waga yagunéran wan yéknwun.

Guné guna du taakwat kéga yaké guné yo

8 *Du las, guné gwalmu kaatagunéranké sanévéknwute, gunéké gwalmu kwayédo guné wani gwalmu nyégélgunéran, wani kwaabu bari kwayékataké guné yo. Waga yagunu wani kwaabu bari kaapuk yaké dé yo. Kéni mu rasaakuké dé yo. Guné guna du taakwaké mawulat kapére yate derét kutkalé yasaakuké guné yo. Guné akwi du taakwaké waga yate guné Mosesna akwi apa kudi véknwugunékwa pulak guné yo.

9-10 *Déknyényba Gotna nyégaba Moses kéni apa kudi dé kavik: Guné nak du taakwa wale kapéredi mu yamarék yaké guné yo. Nak du taakwat viyaapérekmarék yaké guné yo. Sél yamarék yaké guné yo. Guna mawulé nak du taakwana gwalmuké génmarék yaké dé yo. Kavidén kudi guné kutdéngék. Kéni kudi wawo Gotna nyégaba dé kwao: Guné guna sépéké mawulat kapére yagunékwa pulak, guné nak du taakwaké mawulat kapére yaké guné yo. Yate guné derét kutkalé yaké guné yo. Guné wani kudi véknwute guna du taakwaké mawulat kapére yate derét kutkalé yagunéran guné wani du taakwat Moses kavin kapéredi mu nak kapéredi mu wawo yamarék yaké guné yo. Guné deké mawulat kapére yate derét kutkalé yate guné Mosesna apa kudi akwi guné véknwu.

Naané miték male raké naané yo

11 Waga yagunéranké wuné wakweyo, guné bulaa ranakwa tuléké kutdénggunékwa bege. Déknyényba naané Jisas Kraiské batnyé miték sanévéknwute, dé gwaamale yae naanat kérae kure yédéran tuléké kudi naané véknwuk. Wani tulé yaamale yaké dé yo. Waga kutdéngte guné widé kwaakwa du pulak, wulkiyaa yamarék yaké guné yo. Widé kwae ligéne raapme jébaa yakwa du pulak, guné apa jébaa yaké guné yo.

---

* **13:3:** 1 Pi 2:13-14 * **13:7:** Mt 22:21 * **13:8:** Mt 22:39-40 * **13:9-10:** Eks 20:13-17; 1 Ko 13:5

12 *Bulaa ranakwa tulé wan gaan pulak. Jisas Krais gwaamale yaadéran tulé wan
nyaa pulak. Nyaa bari yaadéranké sanévéknwute, naané gaankétéba rakwa du taakwa
kapéredi mu yadakwa pulak, kapéredi mu yamarék yaké naané yo. Kapéredi mu
kulaknyénytakne naané Seten wale waariyaké nae waariyakwa du pulak yate, Got
tiyaadéka waariyanakwa mu kérae, apa yate miték téké naané yo.
13 *Waga yate naané nyaakaba téké naané yo. Téte yéknwun mu male yaké naané yo.
Naané kéga yamarék yaké naané yo. Naané apakélé yaa sérakte kadému kate naané
waagété gu kate waagété yamarék yaké naané yo. Naané nak du taakwa wale kapéredi
mu yamarék yaké naané yo. Yéknwun mu nak duké yaate, naanéké yaamarék yadu,
wani duké naané kapéredi mawulé yamarék yate waaru waariyamarék yaké naané
yo.
14 *Naané waga yamarék yate, naana kapéredi mawulé véknwumarék yate, wani
kapéredi mu yaké sanévéknwumarék yaké naané yo. Yate naana Némaan Ban Jisas
Kraisnyét kulé mawulé kérae, naané dé wale nakurak mawulé yate miték raké naané
yo.

14

Deku mawuléba sanévéknwute yadakwa muké naané naana du taakwat waatimarék yaké naané yo

1 *Guné Jisas Kraisna jébaaba yaale déké miték sanévéknwute déku kudiké “Adél”
naagunéka guna mawulé apa ye dé miték tu. Jisas Kraisna jébaaba yaalan nak du
taakwa déké sanévéknwute mawulé vétik yadaka deku mawulé kaapuk apa ye miték
tédékwa. Wani mawulé yakwa du taakwa gunéké yaadaran guné deké yéknwun
mawulé yate de wale rate kudi bulké guné yo. Kudi bulte guné de wale deku mawuléba
sanévéknwute yadakwa muké waarumarék yaké guné yo.
2 Jisas Kraisna jébaaba yaalan du taakwa las de wo, “Naané akwi kadému akwi
kwaami kaké naané yo. Waga yanaranké Got yéknwun mawulé dé yo.” Naate wadaka
déku jébaaba yaalan nak du taakwa, deku mawulé apa ye miték témarék yadéka, de wo,
“Naané kwaami kamarék yaké naané yo. Kadému male kaké naané yo. Waga yanaran
Got yéknwun mawulé yaké dé yo.”
3 Waga wakwa du taakwaké kwaami kakwa du taakwa kapéredi mawulé yamarék
yaké de yo. Yado kwaami kamarék yakwa du taakwa kwaami kakwa du taakwaké kéga
wamarék yaké de yo, “De kwaami kate kapéredi mu de yo.” Naate wamarék yaké de yo,
kwaami kamarék yakwa du taakwa, kwaami kakwa du taakwat wawo déku jébaaba
yaaladoké, Got wadén bege.
4 *Mé sanévéknwu. Guné kwaamiké sanévéknwute Krais Jisasna jébaaba yaalan nak
du taakwat waatite, guné Gotna jébaa yakwa du taakwat waatiyu. Wan yéknwun,
kapu kaapuk? Wan kaapuk. Got wani jébaaké téségékwa du rate dé male wani jébaa
yakwa du taakwat kéga waké dé yo, “Guné kapéredi mu guné yo.” Naate wadéranké
sanévéknwute, guné Jisas Kraisna jébaaba yaalan nak du taakwat kéga wamarék yaké
guné yo, “Guné kwaami kate kapéredi mu guné yo.” Naate wamarék yaké guné yo, Got
deku némaan ban rate yadan muké wakwedéran bege. Wani du taakwana mawulé
apa yamarék yadéran dé deké kuk kwayémarék yate derét kutkalé yaké dé yo, deku
mawulé apa ye miték téduké. Derét kutkalé yaké dé apa yo. Yadékwaké sanévéknwute,
guné deké yéknwun mawulé yaké guné yo. Yate guné bakna muké de wale waarumarék
yaké guné yo.
5 Du taakwa las de wo, “Nyaa las wan némaa nyaa. Wani nyaa wan Gotna nyaa. Nak
nyaa wan bakna nyaa.” Naate wadaka nak du taakwa de wo, “Akwi nyaa wan bakna

* **13:12:** Ep 6:11 * **13:13:** Ep 5:18 * **13:14:** Ga 5:16 * **14:1:** Ro 15:7 * **14:4:** Mt 7:1

nyaa.” Naate wadaka wuné gunat wo: Nyaa las wan Gotna nyaa, kapu akwi nyaa wan Gotna nyaa? Wani nyaaké guné nak nak guna mawuléba sanévéknwuké guné yo. Sanévéknwute guna mawuléba sanévéknwugunékwa pulak yaké guné yo.

6 Nakurak nyaaké “Némaa nyaa” naakwa du taakwa de wani nyaa naana Némaan Ban Gotna yéba kevéréknu. Wan yéknwun. Kwaami kakwa du taakwa naana Némaan Ban Got yéknwun mu deké kwayédéranké sanévéknwute déké yéknwun mawulé yate de déku yéba kevéréknu. Kevérékte de ko. Wan yéknwun. Kwaami kamuké yaakétkwa du taakwa de wawo naana Némaan Ban Gotké sanévéknwute déké yéknwun mawulé yate de déku yéba kevéréknu. Kevérékte de kwaami kaapuk kadakwa. Wan wawo wan yéknwun.

7 *Naané kéni képmaaba wekna raké naané yo, kapu naané bari kiyaaké naané yo? Wani muké naané apa kaapuk yanakwa.

8 Naana Némaan Ban mawulé yadéran naané kéni képmaaba wekna raké naané yo. Naana Némaan Ban mawulé yadéran naané kiyaaké naané yo. Wekna rate naané naana Némaan Banna taababa naané ro. Kiyaanaran déku taababa naané raké naané yo.

9 Wani muké dé Krais kiyae dé tépa nébéle raapmék. Kiyaan du taakwa, naané wekna rakwa du taakwaké wawo némaan ban raké nae dé kiyae dé tépa nébéle raapmék.

10 *Guné kwaami kamarék yakwa du taakwa, samuké guné Jisas Kraisna jébaaba yaalan nak du taakwat guné kéga wo? “Guné kwaami kate kapéredi mu guné yo.” Guné kwaami kakwa du taakwa, samuké guné Jisas Kraisna jébaaba yaalan nak du taakwaké kapéredi mawulé yate guné derét kéga wo? “Guné kwatkwa rate, kwaami wan bakna mu radékwaké, kaapuk kutdénggunén.” Waga wamarék yaké guné yo. Wani kudi wuné wakweyo, naané akwi Gotna méniba téno dé apakélé kot véknwukwa némaan ban rate yanan muké wakwedéran bege.

11 *Got waga yadéranké kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao:

Némaan Ban dé wo, “Wuné némaan ban rate gunat wuné wakweyo.
Akwi du taakwa yae wunéké kwati yaane waadé daaké de yo.
Yate de waké de yo, ‘Méné Got, méné naana Némaan Ban.’ Naate waké de yo. Wan adél.”

12 *Wani kudiké sanévéknwute naané kutdéngék. Got naana némaan ban radu naané akwi nak nak Gotna méniba téno, dé wakwedu, naané yanan muké déku kudi kaataké naané yo. Got kapmu wani muké wakweké dé yo. Wakwedéranké sanévéknwute, guné bulaa wani muké Jisas Kraisna jébaaba yaalan nak du taakwat waatimarék yaké guné yo.

Naana du taakwana mawulé yaalébaankwa mu yamarék yaké naané yo

13 Naané akwi Gotna méniba ténaranké sanévéknwute, guné kéga yaké guné yo. Guné Jisas Kraisna jébaaba yaalan du taakwat kadému, kwaami, némaa nyaaké tépa waatimarék yaké guné yo. Guné kéga waké guné yo, “Naané miték raké naané yo. Kwaami kanakwa paaté nak du taakwana mawulé yaalébaanké dé yo, kapu kaapuk? De kwaami kanakwa paatéké miték kutdéngmarék yado wani paaté deku mawulé yaalébaandéran, naané kwaami kamarék yate deku mawulé yaalébaankwa nak mu wawo yamarék yaké naané yo.” Naate wagunéran wan yéknwun.

14 *Némaan Ban Jisas dé wak, “Akwi mu wan yéknwun mu.” Naate wadéka wuné waga wuné kutdéngék. Kutdéngte kéga wawo wuné kutdéngék. Du taakwa las miték sanévéknwumarék yate kéga wadaran, “Naané kwaami kamuké Got kélik dé yo. Naané

* **14:7:** 1 Te 5:10; Pl 1:21 * **14:10:** Ap 17:31; 2 Ko 5:10 * **14:11:** Ais 45:23; Pl 2:10-11 * **14:12:** 1 Pi 4:5
* **14:14:** Ap 10:15

kwaami kanaran wan kapéredi mu. Naané kwaami kamarék yaké naané yo.” Naate wate wani kudi véknwumarék yate, “Dékumuk” naate, wani kwaami kadaran deké wan kapéredi mu. De kapéredi yaabuba de yu.

15 *Waga kutdéngte wuné gunat wo. Guné kwaami kagunéran sal Jisas Kraisna jébaaba yaalan du taakwa las gunat védo deku mawulé kapére yaké dé yo? Yadu kéga waké de yo, “Guné wani mu kate kapéredi mu guné yo. Waga kamarék yaké guné yo.” Naate waké de yo. Guné kwaami waga kagunéran derét kutkalé yamarék yate deké kaapuk mawulat kapére yagunékwa. Guné kwaami waga kagunéran deku mawulé guné yaalébaanu. Yaalébaangunu de kapéredi yaabuba yéké de yo. Wani du taakwaké wawo Krais dé kiyaak. Waga kiyaadénké sanévéknwute guné deku mawulé yaalébaanmarék yaké guné yo.

16 “Yéknwun” naagunén muké nak du taakwa “Kapéredi mu” naamuké, guné deku mawulé yaalébaankwa mu yamarék yaké guné yo.

17 Naané kutdéngék. Got némaan ban rate dé kadému, kwaami, guké wawo, kéga kaapuk wadékwa, “Wan némaa mu.” Naate wamaré yate dé wo, “Kéni mu wan némaa mu. Wuna Yaamabi guna mawuléba wulae tédu guné yéknwun mu male yate, nak du taakwa wale miték rate, guné yéknwun mawulé yate wunéké dusék takwasék yaké guné yo. Wani mu wan némaa mu.” Naate Got wadéka wani némaa muké naané kutdéngék.

18 Guné waga rate Kraisna jébaa kutsaakugunéran Got gunéké yéknwun mawulé yadu nak du taakwa wawo gunéké yéknwun mawulé yaké de yo.

19 *Wakwewurén kudiké sanévéknwute guné guna du taakwa wale miték raké guné yo. Rate guné deku mawulat kutkalé yagunu de guna mawulat kutkalé yaké de yo.

20 Got jébaa dé yo, du taakwa déké sanévéknwute miték radoké. Sal guné kwaami kate déku jébaa yaalébaanké guné yo? Waga yamarék yaké guné yo. Akwi kwaami wan yéknwun. Wan kapéredi mu kaapuk. Guné kwaami kate nak du taakwana mawulé yaalébaangunu de kapéredi yaabuba yédaran wan kapéredi mu.

21 *Guné kéga wagunéran, “Naané kwaami kate wain gu kate nak mu wawo yate, naané Jisas Kraisna jébaaba yaalan nak du taakwana mawulé yaalébaanno, de kapéredi yaabuba yédaran, wan kapéredi. Deké sanévéknwute wani mu yamarék yanaran, wan yéknwun.” Naate wate wani mu yamarék yagunéran, wan yéknwun.

22 Guné sanévéknwe guné akwi mu kate miték yagunéranké kutdéngte, guné wani muké nak du taakwa wale kudi bulmarék yaké guné yo. Got wale kudi bulké guné yo wani muké. Dé wale kudi bultakne guné nak nak kéga wagunéran, “Wuné kutdéngék. Yawuréran mu wan yéknwun mu.” Waga wagunéran guné wani muké yéknwun mawulé yaké guné yo.

23 Naané kutdéngék. Naané yaké mawulé yanaran muké kéga wanaran, “Naané wani mu yanaran naané kapéredi mu yaké naané yo, kapu kaapuk?” Naate sanévéknwunaran naané mawulé vétik naané yo. Naané mawulé vétik yate wani mu yanaran naané kapéredi mu naané yo. Waga kutdéngte guné kéga wagunéran, “Wani kwaami kanaran kapéredi mu yaké naané yo, kapu kaapuk?” Naate sanévéknwugunéran guné mawulé vétik yate wani kwaami kate kapéredi mu guné yo.

15

Krais sanévéknwudén pulak nak du taakwaké sanévéknwuké naané yo

1 Naané Jisas Kraisna jébaaba yaale déké miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naanaka naana mawulé apa ye dé miték tu. Jisas Kraisna jébaaba yaalan nak du taakwa déké sanévéknwute mawulé vétik yadaka deku mawulé kaapuk apa ye miték tédékwa. Yadéka de kéga wo, “Naané wani mu yanaran kapéredi mu yaké naané

* **14:15:** 1 Ko 8:11-12 * **14:19:** Ro 12:18 * **14:21:** 1 Ko 8:13

yo, kapu kaapuk?” Naate wakwa du taakwaké naané sanévéknwuké naané yo. Naana mawuléké sanévéknwumarék yaké naané yo. Deké sanévéknwute naané, “Wan kapéredi mu” naadakwa mu, yamarék yaké naané yo.

2 *Naané Jisas Kraisna jébaaba yaalan nak du taakwaké sanévéknwute derét kutkalé yaké naané yo, de déké miték sanévéknwudo deku mawulé apa ye miték téduké.

3 *Naané kutdéngék. Krais wawo déku mawuléké kaapuk sanévéknwudén. Kapéredi mu dé déké yaak. Déké yaan muké kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao: Méné Got, de méneké kapéredi kudi wakwete de wunéké wani kapéredi kudi wakwek. Wani kudiké sanévéknwute naana mawuléké sanévéknwumarék yaké naané yo.

4 *Déknyényba ran du Gotna jébaaké du taakwat yakwatnyéké nae de Gotna nyégaba kudi kavik. Waga kavite de naanat wawo Gotna jébaaké yakwatnyéké nae de yak. Naané wani kudi véknwute yéknwun mawulé yate déku jébaa kutsaakute, dé naanat kérae kure yédéranké raségénoké, de wani kudi kavik.

5 Yéknwun mawulé tiyaakwa ban Got guna mawulat kutkalé yate guném apa kwayédu guné Krais Jisas wale nakurak mawulé yate, dé yan pulak, guna du taakwa wale nakurak mawulé male yate, miték raké guné yo. Waga wuné dérét waato.

6 Guné akwi waga yate nakurak mawulé yate nakurak kudi wakwete naana Némaan Ban Jisas Kraisna yaapa Gotna yéba kevérékgunuké, wuné dérét waato.

Krais Judat kutkalé yate dé nak gena du taakwat wawo kutkalé yak

7 Krais gunat dé kutkalé yak, guné déku jébaaba yaale déku du taakwa ragunuké. Gunat kutkalé yadén pulak, guné wakwewurén kudiké sanévéknwute nak du taakwat kutkalé yaké guné yo, de guné wale radoké. Guné waga yate Gotna yéba kevérékgé guné yo.

8 *Guné akwi waga yagunuké gunat kéga wuné wo. Jisas Krais Judana du taakwat kutkalé yaké nae dé jébaa yakwa du dé rak. Got adél kudi wakwedékwaké kutdéngdoké, dé waga rak. Deku képmawaarat Got wakwen kudi adél yaduké, dé Jisas Krais waga rak.

9 Nak gena du taakwa Got du taakwaké mawulé lékdékwaké kutdéngdoké, dé waga rak. De akwi, Got du taakwaké mawulé lékdékwaké kutdéngte, déku yéba kevérékdoké, dé waga rak. Dé waga radékwaké déku kudi Gotna nyégaba kéga dé kwao:

Wuné nak gena du taakwa wale rate méneké derét wakweké wuné yo.
Wakwete wuné gwaaré waate ména yéba kevérékgé wuné yo.

10 *Nak gena du taakwaké nak kudi Gotna nyégaba kéga dé kwao:

Guné nak gena du taakwa, guné Judana du taakwa Gotna du taakwa de wale yéknwun mawulé yate Gotké dusék takwasék yaké guné yo.

11 *Kéni kudi wawo Gotna nyégaba dé kwao:

Guné nak gena akwi du taakwa, Némaan Ban Gotna yéba kevérékgé guné yo.
Akwi képmaaba rakwa du taakwa déké yéknwun mawulé yate déku yéba kevérékgé de yo.

12 *Déknyényba Gotna yéba kudi wakwen du Aisaia Gotna nyégaba kéni kudi dé kavik:

Kukba du nak yaalaké dé yo. Devitna yaapa Jesina kémba wani du yaalaké dé yo.
Yaale dé nak gena du taakwaké némaan ban raké dé yo.
Radu de déké miték sanévéknwute raségéké de yo, dé derét kutkalé yaduké.

Wani kudi akwi Gotna nyégaba taale de kavik. Kukba Jisas Krais yae jébaa yakwa du rate akwi du taakwat kutkalé yadéka wani kudi adél dé yak.

---

* **15:2:** Ro 14:19; 1 Ko 10:24 * **15:3:** Sam 69:9 * **15:4:** 1 Ko 10:11; 2 Ti 3:17 * **15:8:** Ap 3:25-26; Sam 18:49
* **15:10:** Diu 32:43 * **15:11:** Sam 117:1 * **15:12:** Ais 11:10

13 *Guné yéknwun mawulé tiyaakwa ban Gotké miték sanévéknwute déku kudiké
“Adél” guné nao. Naagunéka wuné dérét waato, dé wadu guné Jisas Kraisna jébaaba
yaalan nak du taakwa wale nakurak mawulé yate Gotké dusék takwasék yagunu
yéknwun mawulé guna mawuléba sékérékne téduké. Tédu Got wadu déku Yaamabi
gunéké apa kwayédu guné yéknwun mawulé yate miték raségéké guné yo. Got gunat
kutkalé yate gunat kérae déku gayét kure yédéranké miték raségéké guné yo. Waga
wuné dérét waato.

Pol Gotna jébaa yadékwaké dé yéknwun mawulé yak

14 Guné Krais Jisasna jébaaba yaale wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak
rakwa du taakwa, guné yéknwun mu yakwa du taakwa ragunékwaké wuné kutdéngék.
Guné Gotna kudiké miték kutdéngte, guné guna du taakwa déku kudi véknwute miték
radakwaké, derét yakwatnyéké, guné apa yo. Waga wawo wuné kutdéngék.
15 Got wunéké mawulé lékte wunat bakna dé kutkalé yak, déku jébaa yawuruké.
Yadéka wuné déku jébaa yate kéni nyégaba kudi némaanba pulak gunéké wunébu
wakwek. Guné Gotna kudiké yékéyaak yagunu wuné gunéké némaan ban ramuké kélik
yate wani kudi némaanba pulak wunébu wakwek.
16 *Got wunat débu wak, Krais Jisasna kudi nak gena du taakwat wakwewuruké.
Waga wadék wuné Gotna jébaa yakwa nyédé du pulak téte wuné yeyé yeyate wani kudi
wakweyo. Nak gena du taakwa wuna kudi véknwute Jisas Kraiské miték sanévéknwudo
Gotna Yaamabi wadu de Gotna jébaaba yaale déku méniba yéknwun du taakwa radoké,
wuné wani kudi wakweyo. Waga rado Got deké yéknwun mawulé yaduké, wuné
wani kudi wakweyo. Nak gena du taakwa déku jébaaba yaaladoké, wuné derét waga
wakwete wuné derét déké kwayéwurékwa pulak wuné yo. Waga wuné yo, Got guné
nak gena du taakwaké wawo yéknwun mawulé yaduké.
17 Krais Jisas wale nakurak mawulé yate Gotké waga jébaa yate wuné wani jébaaké
yéknwun mawulé yate wakweyo.
18 *Krais wani jébaa yawuruké wunéké apa débu tiyaak. Nak gena du taakwa déku
kudi miték véknwudoké, dé wunéké apa débu tiyaak. Wuné apa tiyaadéka yawurén
jébaaké wakweké wuné yo. Wani jébaaké male wakweké wuné yo. Kéni jébaa wunébu
yak. Nak gena du taakwat Kraisna kudi wakwete de wale rate yéknwun mu wunébu
yak.
19 Gotna Yaamabi apa tiyaadéka wuné kés pulak nak pulak apa jébaa déknyényba
vémarék yadan jébaa deku méniba wunébu yak. Yate wuné Jerusalemba Kraisna
kudi wakwete wani gayé kulaknyénytakne akwi taaléba yeyé yeyate déku akwi kudi
wakwete wuné Ilirikamna képmaa saabak.
20 *Waga yate kéga wuné mawulé yak. Kraiské kutdéngmarék yakwa du taakwat
male déku kudi wakweké wuné yo. Nak du Kraisna kudi derét taale wakwedaran wuné
wani duna kukba yémarék yaké wuné yo. Waga mawulé yate Kraiské kutdéngmarék
yakwa du taakwat wuné déku kudi wakwek.
21 *Wani du taakwaké kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao:

Déku kudi véknwumarék yan du taakwa déku kudi véknwuké de yo.
Véknwute kutdéngte dérét véké de yo.

Wani kudi adél yaduké wuné Kraiské kutdéngmarék yakwa du taakwaké ye déku
kudi derét wunébu wakwek.

Pol Romna du taakwat vétakne Spenét yéké dé mawulé yak

* **15:13:** Ro 14:17 * **15:16:** Ro 1:5 * **15:18:** 2 Ko 3:5; Ap 19:11-12 * **15:20:** 2 Ko 10:15-16 * **15:21:** Ais 52:15

22-23 *Waga yate, wupmalemu kwaaré gunéké yae guné Rom guna ménidaama véké mawulat kapére yate, gunéké yaaké wunébu yapatik. Bulaa rawurékwa gayéba, kéni gayéba tékwa taaléba wawo, wuné yawurékwa jébaa wunébu yabutik.
24 Yatakne bulaa Spenét yéké wunék. Wani képmaat yéte taale gunéké yaaké wunék. Yae guné wale walkamu rate guné wale kudi bulwuru wuna mawulé yéknwun yaké dé yo. Yadu wuné gunat kulaknyényké yawuru guné wunat kutkalé yagunu wuné Spenét miték yéké wuné yo.
25 Taale Jerusalemba rakwa Gotna du taakwaké yéwaa kwayéké wuné wani gayét yéké wuné yo.
26 *Masedoniana képmaa, Akaiana képmaa wawo, wani képmaaba rate Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwa deku mawuléba sanévéknwute yéwaa jawe kwayésatiké debu wak. Krais Jisasna jébaaba naané wale yaalan du taakwa las Jerusalemba rate gwalmuké yapatidaka de wak, “Naané Krais Jisasna jébaaba yaalan akwi du taakwa nakurak kémba naané ro. De gwalmuké yapatidakwaké, naané yéwaa jawe deké kwayésatiké naané yo.” Naate de wak.
27 Deku mawuléba sanévéknwute yéwaa jawe deké kwayéké debu wak. Watakne waga yadan wan yéknwun. Wani kudi wuné wakweyo, Judana du déknyényba derét kutkalé yadanké bulaa wani yéknwun mu kaatadakwa bege. Déknyényba Judana du nak gena du taakwat Gotké yénakwa yaabu wakwatnyédanké, bulaa nak gena du taakwa de wale nakurak kémba rate wani yéknwun mu kaatate deké yéwaa kwayéké de yo.
28 Wuné ye wani yéwaa Jerusalemba rakwa Gotna du taakwaké kwayéwuru de kutdéngké de yo, nak gena du taakwa wawo Gotna kémba radakwaké. Wani yéwaa kwayétakne gwaamale yae Spenét yédakwa yaabuba yéte gunéké yaaké wuné yo. Yae gunat vétakne Spenét yéké wuné yo.
29 *Wuné kutdéngék. Krais wunat kutkalé yadu, yéknwun mawulé wuna mawuléba sékérékne tédu, wuné gunéké yae Kraisna kudi guné wale bulwuru, Krais gunat wawo kutkalé yadu, yéknwun mawulé guna mawuléba sékérékne téké dé yo.
30 *Gunéé Jisas Kraisna jébaaba yaale wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, gunat wuné wakweyo. Naana Némaan Ban Jisas Kraisna yéba wuné gunat wakweyo. Gotna Yaamabi naanat kutkalé yadék naané Jisas Kraisna jébaaba yaalan nak du taakwaké mawulat kapére yate wuné gunat wakweyo. Guné apa yate Némaan Ban Gorét waatagunu dé wunat kutkalé yaké dé yo. Wuné wawo dérét wuné waatasaaku.
31 Dé wunat kutkalé yadu wuné Judiana képmaat yéwuru waba rate Jisas Kraisna jébaaba yaalamarék yan du taakwa wunat yaalébaanmarék yaké de yo. Dé wunat kutkalé yadu wuné Jerusalemét ye waba rakwa déku du taakwaké yéwaa kwayéwuru de yéknwun mawulé yate wani yéwaa nyégélké de yo.
32 Yado, dé gunéké yaawuruké mawulé yadéran, wuné yéknwun mawulé yate déké dusék yate gunéké yaaké wuné yo. Yae guné wale rawuru naana mawulé miték téké dé yo. Got waga wunat kutkalé yaduké, naané akwi dérét waataké naané yo.
33 Yéknwun mawulé tiyaakwa ban Got guna mawuléba tédu, guné akwi nakurak mawulé yate miték ragunuké wuné dérét waato. Wan adél.

16

Pol wupmalemu du taakwaké dé yéknwun mawulé yak

1-2 Guné kéni kudi mé véknwu. Krais Jisasna jébaaba yaalan taakwa nak, léku yé Pibi, gunéké yaaké lé yo. Yaalu guné léké yéknwun mawulé yate lérét kutkalé yaké guné yo.

* **15:22-23:** Ap 19:21 * **15:26:** 2 Ko 8:1-2, 9:2 * **15:29:** Ro 1:11 * **15:30:** Kl 4:3; 2 Te 3:1-2

Gotna du taakwa naana Némaan Banna jébaaba yaalan akwi du taakwat waga yanaran wan yéknwun. Lé Senkriaba rate Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwat kutkalé yate lé Gotké jébaa yo. Lé wupmalemu du taakwat kutkalé ye wunat wawo lébu kutkalé yak. Lé yae gwalmuké nak yapatiléran guné, naanat kutkalé yalénké sanévéknwute, lérét kutkalé yaké guné yo.

3 *Prisila bét léku du Akwilaké wuné yéknwun mawulé wuné yo. Yawurékwa mawuléké bérét wakweké guné yo. Déknyényba bét wuné wale Krais Jisasna jébaa bét yak.

4 Naané waga jébaa yanaka nak du wani jébaaké kélik yate wunat viyaapérekgé mawulé yadaka bét wunat kutkalé yak. Yabétka bérét wawo viyaapérekgé de mawulé yak. Bét wunat kutkalé yabérénké, wuné bétké yéknwun mawulé yawuréka de nak geba yae Krais Jisasna jébaaba yaalan akwi du taakwa de wawo bétké de yéknwun mawulé yo. Yate naané wo, “Bét naanéké miték bét yak.”

5 *Krais Jisasna jébaaba yaale bétku gaba bét wale jawe Gotna kudi bulkwa du taakwa, deké wawo wuné yéknwun mawulé yo. Yawurékwa mawuléké derét wakweké guné yo.

Kéni du taakwaké wawo wuné yéknwun mawulé yo. Yawurékwa mawuléké derét wawo wakweké guné yo:

Mawulat kapére yawurékwa du, Epinitas. Esiana makwal képmaaba rakwa nak du taakwat talakne dé taale Kraiské miték sanévéknwuk.

6 Maria. Lé gunat kutkalé yaké nae wupmalemu apu lé apa jébaa yak.

7 Wuna kémna du, Andronikas bét Junias. Déknyényba Kraiské jébaa yabétka Kraisna maama wani jébaaké kélik yate bérét wawo raamény gaba kusola taknadaka bét waba kwaak. Bét taale Kraiské miték sanévéknwubétka wuné kukba déké miték sanévéknwuk. Bét Kraisna kudi kure yaakwa du rate déku kudi miték male bét wakwek.

8 Amplietas. Dé naana Némaan Banna jébaa yadéka wuné déké wuné mawulat kapére yo.

9 Kraisna jébaaba yaale naané wale jébaa yakwa du, Eban.

Mawulat kapére yawurékwa du, Stekis.

10 Apelis. Dé Kraisna jébaa miték yasaakudékwaké, naané kutdéngék.

Aristobiulasna gaba rate Kraisna jébaaba yaalan du taakwa.

11 Wuna kémna du, Yerodion.

Nasisasna gaba rate naana Némaan Banké miték sanévéknwukwa du taakwa.

12 Naana Némaan Banké apa jébaa yakwa taakwa vétik, Traipina bét Traiposa.

Mawulat kapére yanakwa taakwa, Pesis. Lé wupmalemu apa jébaa lébu yak, naana Némaan Banké.

13 *Rupas, déku néwaa wale. Dé naana Némaan Banké némaa yéknwun jébaa dé yo. Wuna néwaa wunat kutkalé yalén pulak, Rupasna néwaa wunat lébu kutkalé yak.

14 Asinkritas. Pligon. Yemis. Patrobas. Yemas. Wani du wale rate Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwa wawo.

15 Pilologas bét Julia. Nerias, déku nyange wale. Olimpas. De wale rakwa Gotna akwi du taakwa wawo.

Wani du taakwaké wuné yéknwun mawulé yo. Yawurékwa mawuléké derét wakweké guné yo.

16 *Naané Gotna du taakwa yanakwa pulak, guné guna du taakwaké yéknwun mawulé yate derét taaba kutké guné yo.

Kraisna jébaaba yaalan akwi du taakwagunéké yéknwun mawulé yate wadaka wuné gunat wakweyo.

* **16:3:** Ap 18:1-2, 26 * **16:5:** 1 Ko 16:19 * **16:13:** Mk 15:21 * **16:16:** 1 Ko 16:19-20; 1 Pi 5:14

Du las de Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwana mawulé yaalébaanék

17 *Guné Romba rate Krais Jisasna jébaaba yaale wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, guné wakwewurékwa kudi miték mé véknwu. Du las de Krais Jisaské déku du wakwedan kudi véknwumarék yate de nak pulak kudi wakweyo. Wakwedaka du taakwa las deku kudi véknwute waaru waariyate kés pulak nak pulak mawulé de yo. Yate nakurak mawulé yamarék yate de kaapuk miték radakwa. Guné waga wakwekwa duké jérawu yaké guné yo.

18 *Waga wakwekwa du de naana Némaan Ban Kraiské jébaa kaapuk yadakwa. De kapéredi mawulé véknwute deku sépéké male de sanévéknwu. Yate de kapéredi mu yo. Yate yénaa kudi wakwedaka de miték kutdéngmarék yakwa du taakwa las de deké wo, “Wan yéknwun kudi de wakweyo. Naana yéba kevérékdaka naané deku kudiké naané mawulé yo.” Naate wate de kaapuk kutdéngdan. Yénaa yakwa duna kudi deku mawulé dé yaalébaanu.

19 *Guné Gotna kudi véknwute wadékwa pulak yagunékwaké, akwi du taakwa debu véknwuk. Waga yagunéka wuné gunéké yéknwun mawulé yate dusék wuné yo. Yate guné kéga yagunuké wuné mawulé yo. Guné kutdéngké guné yo. Samu mu wan yéknwun mu? Samu mu wan kapéredi mu? Waga kutdéngte guné kapéredi muké kuk kwayéte yéknwun mu male yaké guné yo.

20 Guné waga yagunu yéknwun mawulé tiyaakwa ban Got, Setenét bari yaalébaandu guné Setenna duké némaan du taakwa raké guné yo.

Naana Némaan Ban Jisas Krais gunéké mawulé lékte gunat kutkalé yaduké wuné dérét waato.

Du las Romké de yéknwun mawulé yak

21 *Wuné wale jébaa yakwa du, Timoti, dé gunéké yéknwun mawulé yo. Wuna kémna du kupuk, Lusias, Jeson, Sosipata de wawo gunéké yéknwun mawulé de yo. Yate wadaka wuné gunat wakweyo.

22 Wuné Tetias wuné Polna kudi véknwute déké wuné kéni nyéga kaviyu. Wuné wawo yéknwun mawulé wuné yo, guné Romba rate naana Némaan Banna jébaaba yaalan du taakwaké. Yate bulaa gunat wuné wakweyo.

23 *Kawunsil du taakwat nyégéldakwa yéwaaké miték vékwa du, Erastas, Jisas Kraisna jébaaba naané wale yaalan du, Kwotas, Gaias de wawo gunéké yéknwun mawulé de yo. Yate wadaka bulaa gunat wuné wakweyo. Wuné Pol, Gaias wale rawuréka kéni gayéba rate Jisas Kraisna jébaaba yaalan du taakwa de Gaiasna gaba jawe rate Gotna kudi bulu.

24 [Naana Némaan Ban Jisas Krais gunéké mawulé lékte gunat kutkalé yaduké wuné dérét waato. Wan adél.]

Naané Gotna yéba kevérékgé naané yo

25-26 *Naané apuba apuba rasaakukwa ban Gotna yéba kevérékgé naané yo. Dé guna mawulat kutkalé yaké dé apa yo, guné déké miték sanévéknwusaakugunuké. Jisas Kraiské kudi wakwete wuné Gotna apaké gunat wuné wakweyo. Déknyényba Jisas Kraisna jébaaké Got kudi dé paakuk. Wupmalemu kwaaré wani kudi dé paakuk. Gotna yéba kudi wakwen du las wani muké Gotna nyégaba de kavik. Kavidaka nak du taakwa wani muké kaapuk kutdéngdan. Bulaa Got débu naanat wak, naané Jisas Kraiské kudi wakwenoké. Wadék naané yeyé yeyate akwi du taakwat Jisas Kraiské kudi wakweyo. De akwi Jisas Kraiské miték sanévéknwute Gotna kudi véknwute wadékwa pulak yadoké, naané derét Jisas Kraisna kudi wakweyo.

---

* **16:17:** Ta 3:9-10 * **16:18:** Pl 3:19; 2 Pi 2:3 * **16:19:** Ro 1:8 * **16:21:** Ap 16:1-2 * **16:23:** 1 Ko 1:14 * **16:25-26:** Kl 1:26

27 *Got male dé akwi muké kutdéngék. Yadénké, naané Jisas Kraisna yéba dé wale
kudi bulte déku yéba kevérékgé naané yo apuba apuba. Wan adél.
Wani wuné wakwebutik.

* **16:27:** 1 Ti 1:17

Korinba rakwa du taakwaké Pol taale kavin nyéga

1 Got wunat wadék wuné Pol Krais Jisasna kudi kure yaakwa du wuné ro. Rate gunat
wuné wakweyo nyégaba. Sostenis wawo Krais Jisasna jébaaba débu yaalak. Yaale
wuné wale rate ané kéni nyéga kaviyu gunéké.
2 Guné Korinba rate Gotna kudi miték véknwukwa du taakwaké ané kéni nyéga
kaviyu.
Déknyényba Got gunat wadék yagunén kapéredi mu kulaknyénytakne Krais Jisasna
jébaaba yaale guné Gotna du taakwa ro. Guné male kaapuk waga ragunékwa. Gege
gayéba rakwa wupmalemu du taakwa de wo, “Jisas Krais wan naana Némaan Ban.”
Naate wate de wawo Gotna du taakwa de ro. Jisas Krais deku Némaan Ban rate naana
Némaan Ban wawo dé ro.
3 *Naana yaapa Got guné mawulé lékte gunat kutkalé yate, yéknwun mawulé
kwayéte, Némaan Ban Jisas Krais waga male yadu guné miték raké guné yo. Waga
ané Gorét waato.

Pol dé Gotké yéknwun mawulé yate déku yéba kevéréknu

4-5 *Guné Krais Jisasna jébaaba yaalagunék Got yéknwun mawulé débu kwayék
gunéké. Kwayédéka guné Krais Jisas wale nakurak mawulé yate guné ro. Rate guné
miték kutdéngte yéknwun kudi male wakweyo. Waga yagunékwaké sanévéknwute,
wuné Gotké yéknwun mawulé yate wuné akwi nyaa déku yéba kevéréknu.
6 Naané Kraiské kudi wakwenaka guné miték véknwuk. Guna mawuléba miték
sanévéknwute guné miték kutdéngte yéknwun kudi male wakweyo.
7 Got akwi yéknwun mawulé gunéké débu kwayék. Kwayédéka guné naana Némaan
Ban Jisas Krais yaadéranké raségéte guné miték ro.
8 *Naana Némaan Ban Jisas Krais gunéké védu guna mawulé apa ye miték tésaakuké
dé yo. Tésaakudu gwaamale yaadéran nyaa guné Gotna méniba yéknwun mu male
yakwa du taakwa raké guné yo.
9 *Got gunat débu wak, guné déku nyaan naana Némaan Ban Jisas Kraisna jébaaba
yaale dé wale nakurak mawulé yate ragunuké. Got gunat déknyényba watakne, guna
mawulé miték tédu guné yéknwun mu male yagunuké, dé gunéké vésaakuké dé yo.
Gunat kulaknyénymarék yaké dé yo. Wan adél.

Jisasna du taakwa kémba kémba rate kaapuk miték radakwa

10 *Krais Jisasna jébaaba yaale wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa
du taakwa, gunat wuné wakweyo. Naana Némaan Ban Jisas Kraisna yéba wuné
wakweyo. Guné guna du taakwa wale waarumarék yaké guné yo. Yate guné nakurak
mawulé yate nakurak kudi bulte nakurak jébaa yate miték raké guné yo.
11 *Taakwa nak, léku yé Klowi, léku kém de wunat wakwek, guné guna du taakwa
wale waarugunékwaké. Guné guna du taakwa wale waarumarék yagunuké wuné
wakweyo.
12 Wuné kéni kudiké wuné wo. Guné akwi nak nak guné kés pulak nak pulak kudi
bulu. Bulte las guné wo, “Naané Polna du taakwa.” Las guné wo, “Naané Apolosna du
taakwa.” Las guné wo, “Naané Pitana du taakwa.” Las guné wo, “Naané Kraisna du
taakwa.”
13 Krais yae nakurak kudi male dé wakwek. Guné waga waarute kéni kudi pulak
guna mawuléba guné wo, “Krais kés pulak nak pulak kudi dé wakwek.” Naate wate

* **1:3:** 1 Ko 6:11 * **1:4-5:** Kl 1:3-4 * **1:8:** Pl 1:6; 1 Te 3:13 * **1:9:** 1 Jo 1:3 * **1:10:** Pl 2:2 * **1:11:** Ap 18:24-28, 19:1-2

guné kapéredi mu yo. Guné las guné wo, “Naané Polna du taakwa.” Samuké guné waga wo? Wan Krais dé miba kiyae dé gunat kutkalé yak. Wuné kaapuk. Wan Kraisna yéba guné gu yaakuk. Wuna yéba kaapuk. Guné Kraisna jébaaba yaale guné déku du taakwa guné ro. Wuna jébaaba yaalamarék ye wuna du taakwa kaapuk ragunékwa.

14 *Guna du Krispas bét Gaiasnyét male wuné Krais Jisasna yéba gu yaakutaknak.
Guna nak du taakwat kaapuk gu yaakutaknawurén. De kéga wamuké kélik wuné yo,
“Pol derét gu yaakutaknadék de déku du taakwa de ro.” De waga wamuké kélik yate
wuné walkamu duwat male Krais Jisasna yéba gu yaakutaknawurénké, wuné Gotké
yéknwun mawulé yate déku yéba kevéréknu.
15 Guné wuna yéba gu yaakugunénké, wamarék yaké de yo.
16 *Ao, bulaa wuné sanévéknwu. Wuné Stepanas déku kémét wawo wuné Krais
Jisasna yéba gu yaakutaknak. Yate naknét wawo wuné déku yéba gu yaakutaknak,
kapu kaapuk? Wani muké las kaapuk kutdéngwurén.
17 *Wuné yeyé yeyate du taakwat Kraisna yéba gu yaakutaknawuruké, Krais kaapuk
wunat wadén. Wuné yeyé yeyate déku yéknwun kudi wakwewuruké, dé wunat
wak. Kutdéngkwa du wakwedakwa pulak kaapuk wakwewurékwa. Kutdéngmarék
yakwa du wakwedakwa pulak wuné kudi wakweyo. Kutdéngkwa du pulak wak-
wewuru mukatik, guné wagunu, “Dé wupmalemu yéknwun kudiké kutdéngte dé
wakweyo. Yéknwun mawulé pukaakwa du.” Naate wagunu mukatik guné Kraiské
sanévéknwumarék yate wunéké male sanévéknwugunu. Krais gunéké miba kiyaadénké
sanévéknwugunuké wuné mawulé yo. Yate wuné kutdéngmarék yakwa du wak-
wedakwa pulak wuné kudi wakweyo.

Krais dé Gotna apa naanat wakwatnyék

18 *Gotké yénakwa yaabuba yémarék yakwa du taakwa de wo, “Krais miba kiyaadén
kudi wan waagété kudi.” Naané Gotké yénakwa yaabuba yékwa du taakwa naané wo,
“Krais miba kiyaadén kudi wan yéknwun kudi. Krais miba kiyae dé Gotna apa naanat
wakwatnyék.”
19 *Wani muké Got wadéka déku kudi déku nyégaba dé kéga kwao:
Kutdéngkwa duna mawulé yaalébaanké wuné yo.
Apa kudiké kutdéngkwa duna mawuléké kuk kwayéké wuné yo.
20 Got waga wadéka kéni képmaana muké kutdéngkwa duna mawulé débu yékéyaak
yak. Kutdéngkwa duna mawulé yaga pulak? Apa kudiké kutdéngkwa duna mawulé
yaga pulak? Kéni tulé rate wupmalemu kudi bulkwa duna mawulé yaga pulak? Gotna
ménība walkamu male de kutdéngék.
21 Got akwi muké kutdéngte wadéka kéni képmaana muké kutdéngkwa du deku
mawuléba de dérét kutdéngké de yapatik. Du taakwa déké kutdéngdoké dé Got mawulé
yak. Yate dé déku nyaanét wadéka dé giyae déku jébaa wakwatnyék. Got wadéka
naané déku nyaanké kudi wakwenaka de Gotna kudi miték véknwukwa du taakwa kulé
mawulé kérao. Kérae apuba apuba miték rasaakuké de yo. Naané Gotna nyaanké kudi
wakwenaka de kéni képmaana muké kutdéngkwa du wo, “Wan waagété kudi.”
22 *Judana du taakwa Gérikna du taakwa wawo waga de wo. Juda de las wo, “Got
déknyényba vémarék yanan apa jébaa yadu naané véte kutdéngké naané yo. Krais wan
naanat kutkalé yaduké Got wadén ban. Got waga yadéran naané wani kudi miték
véknwuké naané yo.” Naate wadaka de Gérikna du taakwa, nak geba yaan nak du
taakwa wawo de las wo, “Taale naané miték kutdéngké naané yo. Déku kudi yéknwun
yadékwaké kutdéngte, naané wani kudi miték véknwuké naané yo.”

---

* **1:14:** Ap 18:8 * **1:16:** 1 Ko 16:15 * **1:17:** 1 Ko 2:1-2, 5 * **1:18:** Ro 1:16 * **1:19:** Ais 29:14 * **1:22:** Mt 12:38; Ap 17:18

23 Naané Krais miba kiyaadénké naané kudi wakweyo. Wani kudi wakwenaka Juda
de wo, “Kapéredi mu yakwa du male miba de kiyao. Got wadén ban Krais miba
kiyaamarék yaké dé yo. Krais miba kiyaadén kudiké kélik naané yo.” Nak gena du
taakwa de wo, “Wani kudi wan waagété kudi.”
24 Naané Juda las, nak gena du taakwa las Got naanat wadéka véknwute naané naané
kutdéngék. Krais miba kiyae dé Gotna apa, Gotna yéknwun mawulé wawo dé naanat
wakwatnyék. Krais miba kiyaadén kudiké naané mawulé yo.
25 Got wadéka Krais miba kiyaadék de kwatkwa du taakwa wo, “Got apa kaapuk
yadékwa.” Naate wate de Gotna apaké kaapuk kutdéngdan. Gotna apa akwi duna apat
dé talaknak. Kwatkwa du taakwa Gotna mawuléké de wo, “Déku mawulé waagété
mawulé.” Naate wate de Gotna mawuléké kaapuk kutdéngdan. Gotna yéknwun
mawulé akwi duna mawulat dé talaknak.
26 *Wuna du taakwa, guné mé sanévéknwu. Sanévéknwute guné wuna kudi adél
yadékwaké kutdéngké guné yo. Déku jébaaba yaalagunuké Got gunat wadén tulé, guné
kwatkwa du taakwana ménіba yaga pulak guné rak? Guna du taakwa walkamu male
yéknwun mawulé de pukaak. Guna du taakwa walkamu male de apa yak. Guna du
taakwa walkamu male némaan du taakwa de rak.
27 Wani tulé de kwatkwa du taakwa gunéké de wak, “Wan kutdéngkaapuk yakwa du
taakwa.” Naate wadaka Got dé wak, déku jébaaba yaalagunuké. Got gunat dé waga
wak, kéni képmaana muké kutdéngkwa du taakwa deku yéba kevérékmarék yadoké.
Wani tulé de kwatkwa du taakwa gunéké de wak, “Wan apa yakaapuk yakwa du
taakwa.” Naate wadaka Got dé wak, déku jébaaba yaalagunuké. Got gunat dé waga
wak, apa yakwa du taakwa deku yéba kevérékmarék yadoké.
28 *Kwatkwa du taakwa de gunéké de wak, “Wan némaan du taakwa kaapuk. Wan
bakna du taakwa. Deké sanévéknwukaapuk yaké naané yo.” Naate wadaka Got dé wak,
déku jébaaba yaalagunuké. Got gunat dé waga wak, kéni képmaana némaan du taakwa
deku yéba kevérékmarék yadoké.
29 Akwi du taakwa Gotna ménіba téte de deku yéba kevérékmarék yadoké, Got waga
dé yak.
30 *Got wadék guné Krais Jisas wale nakurak mawulé yate ro. Krais Jisas kiyaadéka
naané déku jébaaba yaale yéknwun mawulé kérae Gotna jébaa Gotké wawo naané
miték kutdéngék. Krais Jisas kiyaadék Got naanat véte dé wo, “Yéknwun mu yakwa du
taakwa de. Wuna du taakwa de ro.” Naate dé wo. Krais Jisas naanat Setenna taababa
kéraadék naané Krais wale miték ro.
31 *Krais Jisas waga yadénké wuné Gotna nyégaba kwaakwa kudi nak gunat
wakweyo: “Du taakwa duna yéba kevérékgé mawulé yate naana Némaan Banna yéba
kevérékgé de yo.” Naate wuné wakweyo.

2

Krais miba kiyaadénké dé Pol kudi wakwek

1 *Guné Krais Jisasna jébaaba yaale wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pu-
lak rakwa du taakwa, mé véknwu. Némaan Banna yéba male kevérékgunuké
sanévéknwute, wuné gunat Got paakudén kudi wakweké yae, wuné apa kudiké
kutdéngkwa du pulak kaapuk wakwewurén.
2 Wuna mawuléba kéga wuné wak, “Wuné guné wale rate wuné nak muké
sanévéknwumarék yaké wuné yo. Wuné Jisas Kraiské male sanévéknwuké wuné yo.
Miba kiyaadénké sanévéknwute wakweké wuné yo.”

---

* **1:26:** Mt 11:25 * **1:28:** Je 2:5 * **1:30:** Ro 3:22-23; Ep 1:7 * **1:31:** Jer 9:24; 2 Ko 10:17 * **2:1:** 1 Ko 1:17

3 Naate watakne, wuné guné wale rawurén tulé, Jisas Kraisna jébaa miték yamarék
yamuké wup wuné yak. Wuné apa las kaapuk yawurén.
4 *Yate apa kudiké kutdéngkwa du miték wakwedakwa pulak kaapuk wakwewurén.
Wuné kudi wakwewuréka Gotna Yaamabi Gotna apat dé gunat wakwatnyék.
5 Guné waké guné yo, “Kutdéngkwa duna kudi véknwute naané kaapuk kutdéngnan.
Got apa yadéka naané kutdéngék. Krais miba dé kiyaak naanéké. Wan adél.” Naate
wagunuké wuné wani kudi wakwek.

Gotna Yaamabi dé naanéké yéknwun mawulé tiyao

6 Gotna kudi miték kutdéngkwa du taakwat wuné nak kudi wakweyo. Gotna apa
kudiké wuné wakweyo, de las wawo miték kutdéngdoké. Derét wakwewurékwa kudi
wan kéni képmaana muké kutdéngkwa du wakwedakwa kudi pulak kaapuk. Wan kéni
képmaaké miték vékwa némaan du wakwedakwa kudi pulak kaapuk. Wani du bari
kiyaado nak du deku kudi véknwumarék yaké de yo.
7 *Wuné Got paakudén kudi wuné wakweyo. Got déku kudi las dé paakuk, kéni
képmaaba rakwa kwatkwa du taakwa kutdéngmarék yadoké. Déknyényba Got kéni
képmaa kuttaknamarék yate dé wak, naané paakudén kudiké miték kutdéngte kulé
mawulé kérae miték rasaakunoké.
8 *Kéni képmaaba rakwa némaan du de Got paakudén kudiké kaapuk kutdéngdan.
De kutdéngdo mukatik akwi némaan duwat talaknan naana Némaan Banét miba
viyaapata taknamarék yakatik de yak.
9 *Déknyényba Gotna du nak Gotna nyégaba dé kéga kavik:

Got samu mu débu yak, déké mawulat kapére yakwa du taakwa dé wale apuba
apuba miték rasaakudoké?

Du taakwa kaapuk védan. De kaapuk véknwudan.

Deku mawuléba sanévéknwute de kaapuk kutdéngdan wani muké.

Waga kavidén mu Got paakén muké wuné wakweyo.
10 Got wadéka déku Yaamabi naané Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwat
rasaakunaran muké débu wakwatnyék. Gotna Yaamabi dé akwi muké kutdéngék. Got
paakudén mawuléké wawo dé Gotna Yaamabi kutdéngék.
11 Kiyadé nak duna mawulé kutdéngék? Wani du kapmu dé déku mawulé
kutdéngék. Kiyadé Gotna mawulé kutdéngék? Gotna Yaamabi kapmu dé Gotna
mawulé kutdéngék.
12 *Naana mawulé kwatkwa duna mawulé pulak kaapuk tédékwa. Go wadék déku
Yaamabi naana mawuléba dé tu, naané Got tiyaadékwa mawuléké miték kutdéngnoké.
13 Naané Got tiyaadéka nyégélnakwa mawuléké naané wakweyo. Kéni képmaaba
rakwa du wani kudi naanat kaapuk wakwedakwa. Gotna Yaamabi dé naanat
wakwedéka naané gunat wakweyo. Naané Gotna Yaamabina kudi véknwute naané
déku Yaamabi kure tékwa du taakwat déku kudi wakweyo.
14 *Gotna Yaamabi kure témarék yakwa du taakwa Gotna Yaamabi wakwekwa kudi
kaapuk véknwudakwa. Yate de wo, “Wani kudi wan waagété kudi.” Naate wate de
wani kudiké kaapuk miték kutdéngdakwa. Gotna Yaamabi kure tékwa du taakwa male
Gotna Yaamabi wakwekwa kudiké miték kutdéngké de yo.
15 Gotna Yaamabi kure tékwa du taakwa de kutdéngké de yo. Samu mu wan yéknwun
mu? Samu mu wan kapéredi mu? Yéknwun mu kapéredi muké wawo kutdéngte de
bulké de yo. Gotna Yaamabi kure témarék yakwa du taakwa de Gotna Yaamabi kure
tékwa du taakwaké kutdéngké de yapatiyu.
16 *Yadakwaké, déknyényba Gotna du nak kéni kudi dé kavik Gotna nyégaba:

---

* **2:4:** 1 Te 1:5 * **2:7:** Kl 1:26 * **2:8:** Lu 23:34; Ap 13:27 * **2:9:** Ais 64:4 * **2:12:** Jo 16:13 * **2:14:** 1 Ko 1:18 * **2:16:** Ais 40:13

Kiyadé Némaan Banna mawulé kutdéngék?
Kiyadé dérét yakwatnyéké yo jébaaké?
Waga pulak du nak kaapuk radékwa.

Waga dé kavik déknyényba. Gotna Yaamabi kure témarék yakwa du taakwa de Némaan Banna mawulé kaapuk kutdéngdan. Naané Gotna Yaamabi kure tékwa du taakwa Krais wale nakurak mawulé yate déku mawulé naané kutdéngék.

3

Gotna jébaa yakwa du

1 *Wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, Gotna Yaamabi kure tékwa duwat némaa kudi wakwewurékwa pulak gunat wakweké wuné mawulé yak. Yate wuné gunat waga kaapuk wakwewurén. Guné Kraisna jébaaba batnyé yaale guné baadi pulak guné rak. Ragunéka wuné Gotna Yaamabi kure témarék yakwa du taakwat wakwewurékwa pulak wuné gunat wakwek.

2-3 Wakwewuréka Gotna apa kudi véknwuké guné yapatik, guna mawulé baadina mawulé tékwa pulak tén bege. Tédéka gunat wakwewurékwa kudi wan makwal baadi kakwa munyaa pulak. Wani kudi wan némaan du taakwa kakwa kadému pulak kaapuk. Bulaa wawo guna mawulé baadina mawulé tékwa pulak dé tu, kéni képmaaba rakwa kwatkwa du taakwa pulak ragunékwa bege. Guné guna du taakwat kapére mawulé yate guné de wale waga waarusaaku. Yagunéka wuné gunéké kutdéngék. Guné kéni képmaaba rakwa kwatkwa du taakwa pulak rate, guné mawulé yadakwa pulak guné yo.

4 Yate kéga wawo guné yo. Guné las guné wo, “Naané Polna du taakwa.” Las guné wo, “Naané Apolosna du taakwa.” Waga wagunéka wuné kutdéngék. Guné kéni képmaaba rakwa kwatkwa du taakwa rakwa pulak, wekna guné ro.

5 Guné miték mé sanévéknwu. Apolos wan yaga pulak du? Wuné Pol yaga pulak du? Ané vététi wan Gotna jébaa yakwa du male. Guné anéké sanévéknwute, guné mawulé vétik yate kémba kémba ramarék yaké guné yo. Némaan Ban anéké nak nak dé jébaa tiyaak. Tiyaadék ané jébaa yatéka guné déku kudi véknwu.

6 *Wuné Némaan Ban tiyaadén jébaa yate taale wuné gunat kudi wakwek Gotké. Wani kudi wakwete wuné képmaaba kadému yaanankwa du pulak wuné ro. Apolos Némaan Ban kwayédén jébaa yate kukba yae gunat kutkalé yaké dé kudi las wawo wakwek Gotké. Wani kudi wakwete dé kadémuba gu sévikwa du pulak dé ro. Waga yatéka Got kapmu wadéka déku kudi miték véknwuguneka guna mawulé miték dé tu. Guna mawulé miték téte dé kadému yéknwun ye tékwa pulak dé tu.

7 Kadému yaanankwa du wan némaan ban kaapuk. Kadémuba gu sévikwa du dé wawo némaan ban kaapuk. Got wadéka dé kadému yéknwun yo. Got kapmu dé némaan ban ro.

8 Wuné kadému yaanankwa du pulak wuné taale jébaa yak. Apolos kadémuba gu sévikwa du pulak dé kukba jébaa yak. Yate ané nakurak jébaa male ané yo. Kukba Got yatén yéknwun jébaaké nak nak kaataké dé yo.

9 *Wan Got dé wani jébaa anéké tiyaak. Gotna jébaa ané vététi ané yasaaku. Guné Got kadému yaanandékwa képmaa pulak guné ro. Ragunéka ané déku képmaaba jébaa yo.

Gotna jébaa yakwa du wan ga kaakwa du pulak

Gotna ga pulak guné ro.

10 Ragunéka Got wunéké yéknwun mawulé tiyaate wunat wadék wuné déku jébaa yo. Yate wuné yéknwun ga kaakwa du pulak wuné ro. Rate guné wale rate, du gana

* **3:1:** Yi 5:12-13 * **3:6:** Ap 18:4, 11, 27-28 * **3:9:** Ep 2:20

kwaat yaanédékwa pulak, wuné jébaa taale yak. Yawurék nak du kukba yae guné wale rate, du ga pukwa pulak, dé jébaa yo. Akwi du guné wale rate, ga kaakwa du miték sanévéknwe yadakwa pulak, de Gotna jébaa yaké yate miték sanévéknwe yaké de yo.

11 *Gunébu kutdéngék. Got Jisas Kraisnyét wadék dé nyédé kwaat pulak dé tu. Wani nyédé kwaat tésaakuké dé yo. Nak du nak nyédé kwaat yaanémarék yaké dé yo. Wuné gunat Jisas Kraiské male wuné yakwatynék, guné déku kudi miték véknwugunuké. Nak du yae nak némaan duké gunat yakwatnyédaran guné deku kudi véknwumarék yaké guné yo.

12 Gotna jébaaba yaalan du taakwa wan ga kaakwa du pulak de ro. Las de wupmalemu yéknwun jébaa yo. Yate de las tésaakuran yéknwun mit ga kaakwa du pulak de ro. Las de yéknwun matut kaakwa du pulak de ro. Las de yéknwun jébaa kaapuk yadakwa. Yate las tésaakumarék yakwa anygwa mit ga kaakwa du pulak de ro. Las wit ga kaakwa du pulak de ro.

13 *Kukba Got, akwi du taakwana jébaaké wakwedéran tulé, yaa pulak yaante deku jébaa wakwatnyédu, de akwi du taakwa véte kutdéngké de yo deku jébaaké. Guné miké mé sanévéknwu. Yaa yaandu, gaké yaanédan atku yakwa kwaat yaanmarék yate, miték tésaakuké dé yo. Gaké yaanédan atku yamarék yakwa mi yaa yaane butikgé dé yo. Yadu naané véte miké kutdéngké naané yo. Yaa yaandu wani miké kutdéngnaran pulak, Got wakwedéran tulé yaa pulak yaandu naané, Gotna jébaaba yaalan du taakwa deku jébaaké kutdéngké naané yo.

14 Got yéknwun jébaa yaran du taakwana jébaa kaataké dé yo.

15 Yéknwun jébaa yamarék yaran du taakwana jébaa kaapuk yaké dé yo. Guné kutdéngék. Ga yaandu deku gwalmu yaa yaane butikdu de du taakwa bari gwaade bakna raké de yo. Wani du taakwa radaran pulak, yéknwun jébaa yamarék yaran du taakwa kukba bakna raké de yo.

Jisasna jébaaba yaalan du taakwa wan Gotna ga pulak

16-17 *Got guna nyédéba dé tu. Tédéka Gotna Yaamabi guna mawuléba dé tu. Samuké guné wani muké las kutdéngmarék yo? Guné wan Gotna ga pulak. Du las gunat yaalébaandaran Got wani duwat yaalébaanké dé yo, déku ga wan yéknwun ga bege. Guna du las guna mawulé yaalébaante wadaka guné kémba kémba rate miték kaapuk ragunékwa. Got derét yaalébaanmuké de jérawu yaké de yo.

Naané naana duna yéba kevérékmarék yaké naané yo

18 Kéni kudi mé véknwu. Yénaa kudiké jérawu yaké guné yo. Guna du nak wadéran, “Wuné miték wunébu kutdéngék. Akwi du wuna yéba kevérékgé de yo.” Naate wadéran déku mawulé miték témarék yaké dé yo. Déku mawulé miték téduké, dé déku yéba kevérékmarék yate déku paaté kulaknyénytakne kwatkwa duna ménība kutdéngmarék yakwa du raké dé yo. Rate Got kwayékwa mawulé kérae yéknwun mawulé pukaakwa du raké dé yo.

19 *Kéni képmaana muké kutdéngkwa du taakwa Gotna ménība de kutdéngmarék yakwa du taakwa de ro. Radakwaké Gotna nyégaba déku du nak déknyényba kéga dé kavik: Got wadu de apa kudiké kutdéngkwa du deku yéknwun mawuléké sanévéknwute deku yéba kevérékte yalakgé de yo, baalé yaadéba dawuliye kiyaadakwa pulak.

20 *Nak du wawo déknyényba dé deké kéga kavik: Némaan Ban apa kudiké kutdéngkwa duna mawulé dé kutdéngék. Wan yéknwun mawulé kaapuk.

21 Wani kudiké sanévéknwute guné guna némaan duna yéba kevérékmarék yate wamarék yaké guné yo, “De kutdéngkwa du de.” Naate wamarék yaké guné yo, Got

* **3:11:** 1 Pi 2:6 * **3:13:** 1 Ko 4:5 * **3:16-17:** 1 Ko 6:19-20 * **3:19:** Jop 5:13 * **3:20:** Sam 94:11

gunat kutkalé yaké akwi du akwi mu gunéké kwayédén bege. Kwayédék akwi du akwi mu wan gunakun.
22 Apolos, Pita, wuné Pol, kéni képmaa, kéni képmaaba ragunékwa tulé, kiyaagunéran tulé, bulaa yagunékwa mu, kukba yagunéran mu, akwi wan gunakun male. Wani mu wani du wawo gunat kutkalé yaké de yo. Gunat yaalébaanmarék yaké de yo. Guné deké némaan du taakwa guné ro.
23 Ragunéka Krais guna némaan ban dé ro. Radéka Got Kraisna némaan ban dé ro.

4

Némaan Ban dé kapmu déku duna jébaaké kudi wakweké dé yo

1 Guné naanéké waké guné yo, “De Kraisna kudi véknwute de déku jébaa miték yo. Krais derét kudi wakwedéka Got déknyényba paakudén kudi bulaa de naanat wakweyo. De Kraisna jébaa yakwa du de. De adél kudi de naanat wakweyo.” Naate wagunuké wuné mawulé yo.
2 Némaan du deku jébaa yakwa du yéknwun mawulé yate yéknwun jébaa deké yakwedoké de mawulé yo. Naané Gotna yéba kudi wakwekwa du wani jébaa yakwa du pulak, yéknwun mawulé yate yéknwun jébaa déké yakwenoké dé Got mawulé yo.
3-4 Wuné Kraiské yéknwun jébaa wuné yo, kapu kaapuk? Guné, nak du wawo, kot véknwukwa némaan du rate wuna jébaaké kudi wakwegunéka wuné kaapuk véknwurékwa. Naana Némaan Ban Krais wuna jébaaké kudi wakwedu wuné véknwuké wuné yo. Dé kot véknwukwa némaan ban rate wuna jébaaké kudi wakweké dé yo. Déké jébaa yakwete yéknwun jébaa wuné yo, kapu kaapuk? Wuna mawulé miték dé tu yawurén jébaaké. Wuné kapmu némaan ban rate déké yakwewurén jébaaké kudi wakwemarék yaké wuné yo. Wan déku jébaa. Dé kapmu wuna jébaa dé kutdéngék. Dé kapmu némaan ban rate wuna jébaaké kudi wakweké dé yo.
5 Némaan Ban yaadéran tulé yaamarék yadu, guné kot véknwukwa némaan du rate nak duna jébaaké kudi wakwemarék yaké guné yo. Némaan Ban yaadéranké raségéké guné yo. Dé yae paakudan akwi jébaa akwi mawulé wakwatnyéké dé yo. Wakwatnyédu akwi du taakwa véte kutdéngké de yo. Wani tulé Got kapmu kot véknwukwa némaan ban rate kudi wakweké dé yo, naané nak nak yanan yéknwun jébaaké. Dé wakwedu guné kot véknwukwa némaan du ramarék yate yanan jébaaké bulaa kudi wakwemarék yaké guné yo.

Korin deku yéba de kevéréknék

6 Guné wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, wani kudi wakwete wuné Apolos wale anéké wuné wakwek, guné guna némaan duké miték sanévéknwugunuké. Guné anat véte Gotna nyégaba kwaakwa kudi miték véknwuké guné yo. Véknwute guné guna yéba kevérékmarék yate wamarék yaké guné yo, “Naana némaan du guna némaan duwat débu talaknak.”
7 Guné akwi du taakwa rakwa pulak guné ro. Samuké guné kéga wo? “Naané némaan du taakwa rate nak du taakwat naanébu talaknak.” Gorét guné akwi mu gunébu nyégélék. Samu mu guné kapmu guné bakna kéraak? Got gunéké akwi mu débu kwayék. Guné kapmu gwalmu las bakna kaapuk kéraagunén. Samuké guné guna yéba kevéréknu?
8 *Guné guna mawuléba guné wo, “Naané Kraisna kudi akwi naanébu kutdéngék. Naanat yéknwun mawulé débu sékéréknék. Naané kapmu Got tiyaadékwa apa kérae naané déku du taakwaké némaan du taakwa ro. Nak du taakwa naanat kutkalé yamarék yadaka naané némaan du taakwa ro.” Naate wate guné wani muké kaapuk

* **4:8:** Re 3:17

kutdénggunén. Yagunéka mawulé wuné yo, guné naané wale Gotna jébaaba némaan du taakwa ragunuké. Bulaa naané Kraisna kudi kure yékwa némaan du kaapuk ranakwa.
9 Yanakwaké, nak apu nak apu wuna mawuléba wuné wo, “Got wadék naané Jisas Kraisna kudi taale wakwen du némaan du kaapuk ranakwa. Bakna du naané ro. Naané gweba du pulak naané ro. Naané kiyaadoké wadakwa du pulak naané ro. Ranaka wadaka naané apa yamarék yakwa du pulak ténaka de képmaaba rakwa du taakwa naanat vu. Yadaka de Gotna kudi kure giyaakwa du wawo naanat rate vu. Got wadék naané waga ro.” Naate wuné wo.
10 Naané Kraisna kudi wakwenaka de naanéké wo, “Wan waagété kudi wakwekwa du de.” Guné gunéké guné wo, “Naané Kraisna du taakwa rate akwi muké naané kutdéngék.” Naate wate guné kaapuk kutdénggunén. Naanat véte de wo, “De apa las kaapuk yadakwa.” Guné gunéké guné wo, “Naané kapmu naané apat kapére yo.” Naate wate guné apa las kaapuk yagunékwa. Naanéké de wo, “De némaan du kaapuk radakwa. Bakna du de.” Guné gunéké guné wo, “Nak du taakwa naana yéba de kevéréknu. Naané némaan du taakwa naané ro.” Naate wate guné némaan du taakwa kaapuk ragunékwa.
11 *Naanéké “Bakna du” naadaka naané Kraisna jébaa yanaka de naanat kutkalé kaapuk yadakwa. Yadaka déknyénybа kéga re kéni tulé wawo naané kéga ro. Naané kaadéké kiyaanaka dé naanat gutak yo. Naané yéknwun baapmu wutké naané yapatiyu. Nak du de naanat viyao. Naané gege gayét naané yeyé yeyo. Miték ranaran gayé nak kaapuk tékwa.
12 *De naana yéba kaapuk kevérékdakwa. De naanat kutkalé kaapuk yadakwa. Naané yéwaa nyégéle naana kadému kéraaké, naané apakélé jébaa yo. Naanat wasélékdaka naané Gorét waato, dé derét kutkalé yaduké. De naanat yaalébaandaka naané derét kaatamarék yate bakna tu.
13 De naanat kapéredi kudi wadaka naané derét yéknwun kudi wakweyo. Naané sébayéba yatjadadakwa mu pulak naané deku ménibа ro. Ranaka de naanéké wo, “Wan gweba du de. De duna téki pulak de tu. Deku kudi véknwumarék yaké naané yo.” Naate wadaka déknyénybа waga re naané bulaa wawo waga ro.

Korin Pol yakwa pulak yaké de yo

14 Guné wuna baadi pulak ragunéka wuné gunéké mawulat kapére yo. Yate guné wuna kudi véknwute, guné guna yéba kevérékte kapéredi mawulé yagunékwaké miték kutdénggunuké, wuné wani kudi kavik. Guna kapéredi mawuléké nyékéri yagunuké, wani kudi kaapuk kaviwurén.
15 Wuné Krais Jisaské gunat taale wakwewuréka guné wani kudi véknwute guné déku jébaaba yaalak. Yaalagunék wuné guna yaapa pulak wuné ro. Wupmalemu du Krais Jisaské gunat yakwatnyédaran guné wuna kudi taale véknwuké guné yo.
16 *Yaapa pulak rate wuné gunat wo, wuné Kraisna kudi miték véknwute rawurékwa pulak, guné miték véknwute ragunuké.
17 *Waga ragunuké wuné Timotit wak, dé gunéké yéduké. Kraisna kudi dérét wakwewurék dé miték véknwe wuna nyaan pulak radéka wuné déké mawulat kapére yo. Dé Némaan Banna jébaa miték male dé yo. Dé ye saabe gunat wuna kudi wakweké dé yo, wuné akwi gayéba yéte Gotna du taakwat wakwewurékwa pulak. Wakwedu guna mawulé miték tédu guné Kraisna kudi miték véknwute rawurékwa pulak, véknwute raké guné yo.
18 Guna du taakwa las de wunéké wo, “Dé naanéké yaamarék yaké dé yo.” Naate wate de wuna kudi véknwumarék yo.

---

* **4:11:** 2 Ko 11:23-27 * **4:12:** Ap 18:3; Lu 6:28 * **4:16:** Pl 3:17 * **4:17:** Pl 2:22

19 Némaan Ban, dé gunéké bari yaawuruké mawulé yadéran, wuné gunéké bari yaaké wuné yo. Yae véte kutdéngké wuné yo deké. Wuna kudi véknwumarék yakwa du taakwaké Got déku apa kwayédéka de wakweyo, kapu deku kudi wan yaamabi kudi?
20 *Yaga pulak kutdéngké naané yo wani du taakwaké? Got némaan ban rate deké miték védéka de déku jébaa yo, kapu kaapuk? Got kwayédén apa kéraе de déku jébaa yo, kapu kaapuk? Kwayédén apa kéraadaran de yéknwun jébaa yaké de yo. Wuné deku kudiké sanévéknwumarék yate, deku jébaa véte, deké kutdéngké wuné yo.
21 Yaapa déku baadi miték radoké derét viyaadéran baagé kure derét waatidékwa pulak, wuné gunéké yae, gunéé miték ragunuké, gunat waatiké wuné yo, kapu taale gunéé wuna kudi véknwe kapéredi mawulé kulaknyénytakne miték raké gunéé yo? Ragunu wuné yae gunéké mawulat kapére yate kudi gunat kwekére wakweké wuné yo, kapu yaga pulak? Samu yawuruké gunéé mawulé yo? Wan guna jébaa. Wuna jébaa kaapuk.

5

Korinba rakwa du nak kapéredi mu dé yak

1 Guné kapéredi mu yagunéka de kudi wakweyo. Wakwedaka wuné véknwuk. Guna du nak dé déku yaapanataakwa kéraak. Wani muké Gotna kudi véknwumarék yakwa du taakwa de wo, “Wani kapéredi mu yamarék yaké naané yo.” Naate wadaka guna du nak dé wani kapéredi mu yak.
2 Guné guna yéba kevérékte guné wo, “Naané Krais Jisasna jébaaba yaale yéknwun mu yakwa du taakwa male naané ro.” Naate wagunéka guna du wani kapéredi mu yadék samuké guné guna mawuléké wekna dusék takwasék yo? Guna du waga yadénké guné kélik yaké guné yo. Dusék takwasék yamarék yaké guné yo. Yate guné Gotna kudi bulké jawe rate waga yakwa dut wagunu dé guné wale jawumarék yaké dé yo.
3-5 *Wuné guné wale kaapuk rawurékwa. Guné Korinba ragunéka wuné séknaaba wuné ro. Séknaaba rate wuné gunéké saaki sanévéknwu. Wuna mawulé guné wale dé tu. Tédéka wuné naana Némaan Ban Jisasna yéba wakwete, wani kapéredi mu yan duké wuna mawuléba wunébu wak. Bulaa gunat wuné wakweyo. Guné Jisasna jébaaba yaalan du taakwa akwi jawe bulgunu, wuna mawulé guné wale tédu, guné naana Némaan Ban Jisasna yéba wani kapéredi mu yan dut wakweké guné yo. Dérét guné waké guné yo, dé gunat kulaknyénytakne Setenké yéduké. Yédu Seten déku némaan ban rate déku sépé yaalébaandu, sal wani du yadén kapéredi muké kuk kwayédu dé Némaan Ban Jisas wani duké kulé mawulé kwayéké dé yo? Kwayédu akwi du taakwa yadan jébaaké wakwedéran tulé, wani du miték rasaakuké dé yo.

Korin wado wani kapéredi mu yan du yéké dé yo

6 Guné wo, “Naané Gotna kudi miték véknwute naané yéknwun mu yakwa du taakwa naané ro.” Naate wate guna yéba kevérékguneka guna mawulé kaapuk miték tékwa. Waga wamarék yaké guné yo, kapéredi mawulé yagunékwa bege. Kéni aja kudi mé véknwu. Walkamu résépu yate béretba yeyé yeyate kutdéka béret kapéredi dé yo. Waga yakwaké gunébu kutdéngék. Kapéredi mawulé walkamu résépu pulak, bari yeyé yeyate némaanba yate du taakwana mawulat yaalébaanké dé yo.
7 *Wani muké sanévéknwute wuné gunat wakweyo. Wani du yan kapéredi mu wan walkamu résépu pulak dé tu. Déku kapéredi mawulé walkamu résépu pulak yeyé yeyate guna mawulat yaalébaanmuké, guné wani dut wagunu dé guné wale jawumarék yate Gotna kudi bulmarék yaké dé yo. Guna mawulé yéknwun béret pulak miték tédu guné Gotna ménibа yéknwun du taakwa ragunuké, dé guné wale ramarék yaké dé yo.

* **4:20:** 1 Ko 2:4 * **5:3-5:** 1 Ti 1:20 * **5:7:** Eks 12:21; Jo 1:29

Déknyényba Judana du taakwa Pasova waadakwa yaa sérakne, sipsip nyaan viyae kaké yate, déknyényba taknadan yis kulaknyénytakne de wani kwaami béret wale kak. Krais wani sipsip nyaan pulak dé tu. Dérét viyaadaka dé naanéké nae dé kiyaak. Kiyaadéka naana mawulé guna mawulé wawo miték tédéka naané Gotna ménība yéknwun mu yakwa du taakwa naané ro. Rate guné wagunu wani kapéredi mu yan du guné wale ramarék yaké dé yo.

8 Krais naanéké kiyaadénké sanévéknwute, naané kapéredi mawulé kulaknyényké naané yo, Judana du taakwa déknyényba taknadan yis kulaknyénydan pulak. Yate naané yéknwun mawulé male yaké naané yo. Naana mawulé miték tésaakudu naané Kraisna jébaa yate adél kudi male bulké naané yo.

9 Gunéké kaviwurén nak nyégaba kéga wuné wak, “Guné, taakwat tébétte kapéredi mu yakwa du wale ramarék yate de wale bulmarék yaké guné yo.”

10 Waga wate wuné kéni képmaaba rakwa kwatkwa duké kaapuk wawurén. Kwatkwa du las de taakwat tébétte kapéredi mu yo. Las deku mawulé dé nak duna gwalmuké génu. Las de nak duna gwalmu sél yo. Las de yénaa gorét waato. Deké kaapuk wawurén. Guné kwatkwa du wale ramarék yate de wale bulmarék yagunu mukatik, yaba ragunu? De gege gayéba radakwa bege. Guné kéni képmaa akwi kulaknyénytakne yégunu.

11 *Wani kudi wakwete wuné nak duké wuné wakwek. Wani du de wo, “Naané Krais Jisasna jébaaba yaalan du naané.” Naate wate de kéni kapéredi mu yo. Las de taakwat tébétte kapéredi mu yo. Las deku mawulé dé nak duna gwalmuké génu. Las de yénaa gorét waato. Las de nak duké yénaa kudi wakweyo. Las de waagété gu kate waagété yo. Las de nak duna gwalmu sél yo. Wani mu yate Krais Jisasnyét yénaa yakwa duké wuné wakwek. Guné de wale ramarék yate bulmarék yaké guné yo. De wale kadému kamarék yaké guné yo.

12-13 Taakwat tébétte kapéredi mu yate kéni képmaaba rakwa kwatkwa duké wuné kaapuk wakwewurén, wuné kot véknwukwa némaan du rate deku jébaaké kudi wakwemarék yawuréran bege. Wan wuna jébaa kaapuk. Wan Gotna jébaa. Dé kot véknwukwa némaan ban rate deku jébaaké kudi wakweké dé yo. Krais Jisasna jébaaba yaale kapéredi mu yakwa duké wuné wakwek, naané kot véknwukwa némaan du rate deku jébaaké kudi wakwenaran bege. Wan naana jébaa. Naané wani jébaa yanaranké, Gotna nyégaba kwaakwa kudi nak kéga dé wo, “Guné wale rate kapéredi mu yakwa duwat wagunu de yéké de yo. Guné wale ramarék yaké de yo.” Guné wani kudi véknwute wani kapéredi mu yan banét wagunu dé gunat kulaknyénytakne yéké dé yo. Guné wale jawe ramarék yaké dé yo.

6

Kraisna jébaaba yaalan nak du taakwat kotimkaapuk yaké de yo

1 Guna du las Krais Jisasna jébaaba yaalan nak du wale waarute de Gotna kudi véknwumarék yate kot véknwukwa duké de yu, wani némaan ban deku kudi véknwute deku jébaaké wakweduké. Gotna kudi véknwumarék yakwa duké yédakwaké, de samuké de nyékéri yamarék yo? Samuké de Gotna duké yémarék yo, de deku jébaaké wakwedoké?

2 Kukba naané Gotna du taakwa némaan du taakwa rate kot véknwute kwatkwa du taakwa yan jébaaké kudi wakweké naané yo. Wani muké gunébu kutdéngék. Guné kukba némaan du taakwa rate deku jébaaké kudi wakwegunéran samuké guné makwal muké bulaa kudi wakwemarék yo?

3 Kukba naané Gotna du taakwa némaan du taakwa rate Gotna kudi kure giyaakwa duna jébaaké kudi wakweké naané yo. Waga yanaranké gunébu kutdéngék. Naané

* **5:11:** Ep 5:3, 7

kukba deku némaa jébaaké kudi wakwenaran kéni képmaaba rakwa duna makwal jébaaké wawo kudi wakweké naané yo.
4 Guné deku jébaaké kukba wakweké guné yo. Guné bulaa guna duna jébaaké kudi wakweké yate samuké guné Gotna kudi véknwumarék yakwa duké yu? Deké naané Gotna kudi véknwukwa du naané wo, “Kwatkwa du. Bakna du de ro.” Naate wanaka samuké guné deké yu, de kot véknwukwa némaan du rate guna jébaaké kudi wakwedoké?
5 Wuné wani kudi wakweyo, guné nyékéri yate, guné deké yémarék yagunuké. Duna jébaaké kudi wakweké kutdéngkwa du de guné wale ro.
6 Samuké guné guna némaan duké sanévéknwumarék yo? Samuké guna du las guna nak du wale waarute de derét kotimu? Wan kapéredi paaté guné yo. Samuké guna du las nak dut kotimte, de Gotna kudi véknwumarék yakwa duna méniba téte kudi buldaka wani kot véknwukwa némaan ban deku jébaaké dé wakweyo? Wan kapéredi paaté de yo.
7 *Guna du taakwat kotimte guné kapéredi paaté yo. Yagunéka wuné kutdéngék. Guné Gotké sanévéknwumarék yo. Guna du las gunat yaalébaando, guné waarumarék yate, guné derét kotimkaapuk yate bakna tégunu mukatik, wan yéknwun. Guna du las guna gwalmu bakna kéraado guné waarumarék yate derét kotimkaapuk yate bakna ragunu mukatik, wan yéknwun.
8 Guné waga kaapuk yagunékwa. Guné kapéredi mu yate guné derét kotimte nak duna gwalmu bakna kérao. Guné, guné wale Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwat, guné waga yo.
9-10 *Kapéredi mu yakwa du taakwa de Gotna gayéba ramarék yaké de yo. Waga yadaranké guné kutdéngék. Miték mé véknwu. Guné guna mawulat yénaa yamarék yaké guné yo. Taakwat tébétte kapéredi mu yakwa du, dut tébétte kapéredi mu yakwa taakwa, yénaa gorét waatakwa du taakwa, nak duna taakwa wale kapéredi mu yakwa du, nak taakwana du wale kapéredi mu yakwa taakwa, kapéredi mawulé yate du wale kwaakwa du, kapéredi mawulé yate taakwa wale kwaakwa taakwa, sél yakwa du taakwa, nak duna gwalmuké mawulé génkwa du taakwa, waagété gu kate waagété yakwa du taakwa, nak du taakwaké yénaa kudi wakwekwa du taakwa, nak duna gwalmu bakna kéraaké yate derét viyaakwa du taakwa, waga yakwa du taakwa de Gotna gayéba ramarék yaké de yo. Got némaan ban rate deké miték vémarék yaké dé yo.
11 *Déknyényba guna du taakwa las waga guné rate yak. Yagunéka Got guna kapéredi mawulé débu kutnébulék. Got wadék guné déku jébaaba yaale guné déku du taakwa guné ro. Naana Némaan Ban Jisas Krais gunat kutkalé yadéka Gotna Yaamabi guna mawuléba wulae tédéka dé Got gunat véte dé wo, “Wan yéknwun mu yakwa du taakwa.”

Naana sépé naana mawulé wale Gotna yéba kevérékgé naané yo

12 Guna du las de wo, “Krais Jisas waatimarék yan mu akwi yaké naané yo.” Naate wadaka wuné wo, “Kaapuk. Gunat kutkalé yamarék yakwa mu wawo yamarék yaké guné yo.” Naate wuné wo. Naanat kutkalé yamarék yakwa mu yano mukatik, wani muké saaki sanévéknwuno wani mawulé male tédu naané Gotké sanévéknwuké yapatino. Naanat kutkalé yamarék yakwa mu yamarék yaké naané yo.
13 *Guna du las de wo, “Got kadému débu yak biyaaké. Yate biyaa débu yak kadémuké.” Naate wate de wupmalemu kadému kaké sanévéknwute, taakwat tébétte de wale kapéredi mu yaké de sanévéknwu. Wani muké mé sanévéknwu. Kadému, biyaa wawo, wan bakna mu. Kukba Got wadu kadému, biyaa wawo, kaapuk yaké dé yo.

* **6:7:** Mt 5:39-40; 1 Te 5:15 * **6:9-10:** Ep 5:5; Re 22:15 * **6:11:** Ta 3:3-7 * **6:13:** 1 Te 4:3-4

Kadému biyaa tésaakumarék yaké dé yo. Guna sépé wan nak pulak. Bakna mu kaapuk. Naané taakwat tébétte de wale kapéredi mu yanoké, Got naana sépé kaapuk yadén. Naané déku kudi véknwuno Jisas Krais naana sépéké némaan ban raduké, Got dé naana sépé yak. Yadénké, naané taakwat tébétmarék yate de wale kapéredi mu yamarék yate naana sépat kapéredi mu yamarék yaké naané yo.

14 *Naana Némaan Ban Jisas Krais kiyaadéka Got wadéka dé tépa nébéle raapmék. Naané kiyaano Got apa yate naanat wawo wadu naana sépé yéknwun yadu tépa nébéle raapme apuba apuba rasaakuké naané yo. Waga yanaranké, naané taakwat tébétmarék yate de wale kapéredi mu yamarék yate naana sépat kapéredi mu yamarék yaké naané yo.

15 *Naané Kraisna maan taaba sépé pulak naané ro. Wani muké gunébu kutdéngék. Guné Kraisna maan taaba sépé pulak rate, guné akwi mu yadékwa pulak guné yo. Yaga pulak? Krais yaabuba tékwa taakwa wale kwaaké dé yo, kapu kaapuk? Wan kaapuk. Yaga pulak guné, Kraisna maan taaba sépé pulak rate, yaabuba tékwa taakwa wale kwaaké guné yo? Guné wani kapéredi mu yamarék yaké guné yo.

16 *Du yaabuba tékwa taakwa wale kwaabéréran bét nakurak sépé ye raké bét yo. Wani muké guné kutdéngék. Du bét taakwaké Gotna nyégaba kéni kudi dé kwao: Bét nakurak sépé ye raké bét yo. Wani kudiké sanévéknwute guné yaabuba tékwa taakwa wale kwaamarék yaké guné yo. Guné de wale nakurak sépé yamuké, guné de wale nakurakba ramarék yaké guné yo.

17 Guné Némaan Ban Jisas wale rate guné dé wale nakurak mawulé yaké guné yo.

18 Guné taakwat tébétmarék yate de wale kapéredi mu yamarék yaké guné yo. Wani kapéredi mu yate du de deku sépat yaalébaanu. Nak kapéredi mu yate du deku sépat kaapuk yaalébaandakwa.

19-20 **Guné guna sépat yaalébaanmarék yaké guné yo, guna sépé Gotna ga pulak kwaadékwa bege. Got déku Yaamabi kwayédéka dé guna mawuléba rate guna sépéba wawo dé ro. Wani muké guné kutdéngék. Got gunéké mawulé lékte déku nyaanét wadéka dé kiyaak, gunat Setenna taababa kéraadu guné déku du taakwa ragunuké. Waga yadéka guné guna sépéké némaan du kaapuk ragunékwa. Krais guna sépéké dé némaan ban ro. Guné wamarék yaké guné yo, “Naana sépat mawulé yanakwa mu akwi yaké naané yo.” Naate wamarék yate yaabuba tékwa taakwa wale kwaamarék yaké guné yo, Krais guna sépéké némaan ban radékwa bege. Radu guné déku jébaa yate miték raké guné yo. Rate guna sépé guna mawulé wale déku yéba kevérékgé guné yo.

7

Taakwa yakwa du, du rakwa taakwaké dé Pol kudi wakweyo

1 Guné nyégaba kavigunén kudi kaataké wunék. Du, taakwa yamarék yate kawi radaran, wan yéknwun. Waga sanévéknwute wuné waga wo.

2 Wupmalemu du, taakwat tébétte, de kapéredi mu yo. Wupmalemu taakwa, duwat tébétte, de kapéredi mu yo. Guné waga yamuké, nak kudi wawo wuné wo. Guné akwi du, guné wani kapéredi mu yamuké, nak nak, taakwa yaké guné yo. Guné akwi taakwa, wani kapéredi mu yamuké, nak nak, du raké guné yo.

3-4 Taakwa léku sépéké némaan ban kaapuk ralékwa. Léku du dé némaan ban ro léku sépéké. Du wawo déku sépéké némaan ban kaapuk radékwa. Déku taakwa lé némaan ban ro déku sépéké. Déku taakwa dé wale kwaaké mawulé yalu dé kélik yamarék yaké dé yo. Léku du lé wale kwaaké mawulé yadu lé kélik yamarék yaké lé yo.

---

* **6:14:** Ro 8:11; 2 Ko 4:14 * **6:15:** 1 Ko 12:27 * **6:16:** Jen 2:24 * **6:19-20:** 1 Ko 3:16-17 * **6:19-20:** 1 Pi 1:18-19

5 Du déku taakwa wale nakurakba rate kwaate, dé lérét kuk kwayémarék yate déku
sépéké kawu yamarék yaké dé yo. Yadu lé dérét kuk kwayémarék yate léku sépéké kawu
yamarék yaké lé yo. Bét nakurak mawulé yate Gotké male sanévéknwuké, bétku sépé
walkamu tulé kulékibéréran wan yéknwun. Kukba bét nakurakba rate tépa kwaaké bét
yo. Tépa kwaamarék yabéréran sal Seten yae bétku mawulé yaalébaandu bét nak du
nak taakwa wale kapéredi mu yaké bét yo?
6 Guné wunat waatagunék wuné kusékéru. Guné du, taakwa yagunékwaké wuné
kusékéru. Guné taakwa, du ragunékwaké wuné kusékéru. Guna mawulé. Wani muké
apa kudi kaapuk wakwewurékwa.
7 Akwi du taakwa wuné pulak kawi radoké wuné mawulé yo. Got dé naanéké kés
pulak nak pulak apa dé tiyao, kés pulak nak pulak jébaa yanoké. Dé wadéka du las
taakwa yadaka taakwa las de du ro. Got nak du taakwaké nak apa kwayédéka de kawi
du kawi taakwa ro.
8 Taakwa yamarék yakwa du, taakwakiyaadu, du ramarék yakwa taakwa,
dukiyaataakwat kéga wuné wo: Guné wuné rakwa pulak kawi ragunéran wan
yéknwun.
9 *Nak kudi wawo wuné wo: Guné du, guné taakwa yaké mawulat kapére yagunéran
guné taakwa yaké guné yo. Guné taakwa, guné du raké mawulat kapére yagunéran
guné du raké guné yo. Wan yéknwun. Guné waga yaké mawulat kapére yate, waga
yamarék yate, bakna ragunéran, sal guna mawulé yaa pulak yaante miték témarék
yadu guné kapéredi mu yaké guné yo?
10 Krais Jisasna jébaaba yaale du rakwa taakwa, taakwa yakwa du wawo, gunat wuné
kéni kudi wakweyo. Kén wuna kudi kaapuk. Kén Némaan Ban Jisas Kraisna kudi.
Taakwa léku du kulaknyénymarék yaké lé yo.
11 Du déku taakwat wamarék yaké dé yo, lé dérét kulaknyénytakne yéluké. Taakwa
léku du kulaknyényléran lé bakna raké lé yo. Nak du wale ramarék yaké lé yo. Lé bakna
ramuké kélik yaléran, lé léku duké tépa gwaamale ye, nakurak mawulé tépa yate, miték
raké bét yo.
12 Nak du taakwaké wuné kéni kudi wakweyo. Némaan Ban wunat kudi kaapuk
wakwedén wani muké. Gotna Yaamabi wuna mawuléba tédéka wuné kéni kudi
wakweyo. Kraisna kudi miték véknwukwa du Kraisna kudi miték véknwumarék yakwa
taakwat yadu, lé dé wale rasaakuké mawulé yaléran, dé wani taakwat wamarék yaké
dé yo, lé dérét kulaknyénytakne yéluké.
13 Kraisna kudi miték véknwukwa taakwa Kraisna kudi véknwumarék yakwa du wale
ralu, dé lé wale rasaakuké mawulé yadéran, lé dérét kulaknyénymarék yaké lé yo.
14 Guné guné kutdéngék. Kraisna kudi véknwumarék yakwa du Kraisna kudi miték
véknwukwa taakwat ye, lé wale rasaakudéran, Got wani taakwaké sanévéknwute waké
dé yo, “Bét nakurakba rasaakubéru wuné wawuru wani du déku taakwana mawulé
yaalébaanmarék yaké dé yo.” Naate wadu Kraisna kudi véknwumarék yakwa taakwa
Kraisna kudi mité véknwukwa du wale re, dé wale rasaakuléran, Got wani duké
sanévéknwute waké dé yo, “Bét nakurakba rasaakubéru wuné wawuru wani taakwa
léku duna mawulé yaalébaanmarék yaké lé yo.” Got waga wate bétku baadiké waké dé
yo, “Wan Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwana baadi pulak.” Got wani baadiké
waga wamarék yadu mukatik, dé deké wadu, “Wuna kudi véknwumarék yakwa du
taakwana baadi.”
15 *Kraisna kudi véknwumarék yakwa du Kraisna kudi miték véknwukwa taakwat
ye, lérét kulaknyényké mawulé yadéran, dé lérét kulaknyényké dé yo. Wan yéknwun.
Kraisna kudi véknwumarék yakwa taakwa Kraisna kudi miték véknwukwa du wale re,
dérét kulaknyényké mawulé yaléran, lé dérét kulaknyényké lé yo. Wan yéknwun. Got

* **7:9:** 1 Ti 5:14 * **7:15:** Ro 12:18

débu wak, déku du taakwana mawulé miték tédu, de nakurak mawulé yate miték radoké. Wani muké wadék wuné kéni kudi wo: Kraisna kudi miték véknwukwa duna taakwa Kraisna kudi véknwumarék yate, dérét kulaknyényké mawulé yalu, lé dérét kulaknyényluké wadéran, wan yéknwun. Kraisna kudi miték véknwukwa taakwana du Kraisna kudi véknwumarék yate, lérét kulaknyényké mawulé yadu, lé kusékétléran, wan yéknwun.

16 *Guné Kraisna kudi miték véknwukwa taakwa, guna du Kraisna kudi véknwumarék yadaran, guné derét bari kulaknyénymarék yaké guné yo. Guné de wale rate, sal guna duwat kutkalé yagunu, de Kraisna kudi miték véknwute kulé mawulé kéraaké de yo, kapu yaga pulak? Guné kaapuk kutdénggunén. Guné Kraisna kudi miték véknwukwa du, guna taakwa Kraisna kudi véknwumarék yadaran, guné derét bari kulaknyénymarék yaké guné yo. Guné de wale rate, sal guna taakwat kutkalé yagunu, de Kraisna kudi miték véknwute kulé mawulé kéraaké de yo, kapu yaga pulak? Guné wawo kaapuk kutdénggunén.

Got naanat wadén tulé ranan pulak rasaakuké naané yo

17 *Wani kudi véknwute kéni kudi wawo mé véknwu. Got wadéka guné samu jébaa guné yak? Déku jébaaba yaalagunuké Got gunat wadéka guné yaga pulak guné rak? Guné nak nak, waga ragunén pulak, rasaakuké guné yo. Waga wuné mawulé yo. Wani kudi akwi gayéba rate Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwat wuné wakweyo.

18 Judana du déknyényba, “Wan Gotna du” naate, duna sépé sékudanké, dé Krais Jisasna jébaaba yaaladuké Got dérét wadéran, wani du sékudan sépéna rémwény yatnyéputimarék yaké dé yo. Nak gena du nak duna sépé sékumarék yadanké, dé Krais Jisasna jébaaba yaaladuké Got dérét wadéran, wani du de déku sépé sékudoké wamarék yaké dé yo.

19 *Sépé sékudakwa wan bakna mu. Sépé sékumarék yadakwa wan wawo wan bakna mu. Gotna kudi miték véknwute wadékwa pulak yadakwa, wan némaa mu.

20 Akwi du taakwa, Got Krais Jisasna jébaaba yaaladoké taale derét wadén tulé radan pulak, rasaakuké de yo.

21 Déknyényba Krais Jisasna jébaaba yaalagunuké Got wadén tulé, guné nak duna jébaa yakwa du taakwa guné rak, kapu yaga pulak? Dékumuk. Nak duna jébaa yagunékwaké, kapére mawulé yamarék yaké guné yo. Deku jébaa yate yéknwun mawulé yaké guné yo. Guné derét kulaknyénytakne miték yégunuké wadaran, wan yéknwun. Guné yéknwun mawulé yate deku jébaa kulaknyénytakne miték yéké guné yo.

22 Guné némaan duna kudi véknwute deku jébaa yakwa du taakwa, guné mé véknwu. Wani némaan du gunéké apa yadan pulak, déknyényba Seten dé gunéké apa yate némaan ban rak. Naana Némaan Ban Krais Jisas déku jébaaba yaalagunuké wadéka, guné déku kudi véknwugunéka, dé wadéka Seten kaapuk apa yate gunéké némaan ban radékwa. Yadéka guna mawulé miték tédéka guné némaan duké jébaa yakwa du taakwa rakwa pulak kaapuk ragunékwa. Yate guné waga ragunékwaké, nyékwa jébaa yakwa du taakwa, déknyényba du las kaapuk gunéké apa yate gunéké némaan du radan. Guné miték guné rak. Guné mawulé yagunékwa jébaa yaguném naana Némaan Ban Krais Jisas déku jébaaba yaalagunuké watakne, bulaa dé apa yate gunéké némaan ban ro. Radéka guné déku kudi véknwute mawulé yadékwa jébaa yo. Bakna kaapuk ragunékwa.

23 Got apakélé jébaa ye dé gunat kutkalé yak. Déku nyaan gunat kutkalé yaké dé kiyaak. Kiyaadénké guné mawulé yadékwa pulak male yaké guné yo.

---

* **7:16:** 1 Pi 3:1-2 * **7:17:** 1 Ko 7:24 * **7:19:** Ga 5:6

24 Wuné wale Krais Jisasna jébaa yakwa du taakwa, gunat wuné wakweyo. Got gunat
taale wadén tulé ragunén pulak, guné rasaakuké guné yo. Guné Judana du taakwa
ragunéran Got wale nakurak mawulé yate waga rasaakuké guné yo. Guné nak gena
du taakwa ragunéran Got wale nakurak mawulé yate waga rasaakuké guné yo. Guné
némaan duna kudi véknwute deku jébaa yakwa du taakwa ragunéran Got wale nakurak
mawulé yate waga rasaakuké guné yo. Guné guna mawuléba sanévéknwute mawulé
yagunékwa jébaa yakwa du taakwa ragunéran Got wale nakurak mawulé yate waga
rasaakuké guné yo.

Kawi du kawi taakwaké dé Pol kudi wakweyo

25 Kawi du kawi taakwaké Némaan Ban wunat kudi las kaapuk wakwedén. Wuné
wuna mawuléba sanévéknwute deké kudi wakweyo. Got wunéké mawulé lékte wadéka
wuné yéknwun mawulé yate yéknwun kudi wuné wakweyo. Guné wunéké waké guné
yo, “Naané kutdéngék. Kraisna kudi wakwekwa du dé. Déku kudi wan adél kudi.
Yéknwun kudi dé wakweyo. Naané déku kudi véknwuké naané yo.” Waga wagunuké
wuné mawulé yo.

26 Kéni tulé wupmalemu kapéredi mu dé naané Krais Jisasna jébaaba yaalan du
taakwaké dé yao. Yaadéka gunat wuné wakweyo. Guné bulaa ragunékwa pulak male
raké guné yo. Waga ragunéran wan yéknwun.

27 Guné taakwa guné yak kapu kaapuk? Taakwa yagunéran derét kulaknyénymarék
yaké guné yo. Guné taakwa yamarék yagunéran guné taakwa yaké sanévéknwumarék
yaké guné yo.

28 Guné du, taakwa yagunéran wan kapéredi mu kaapuk. Guné taakwa, du
ragunéran wan kapéredi mu kaapuk. Wani kudi wakwetakne nak kudi wuné
wakweyo. Du rakwa taakwa, taakwa yakwa du, deké deku kémké wawo wupmalemu
kapéredi mu yaaké dé yo. Wani kapéredi mu kawi du kawi taakwaké yaaran kapéredi
mat talaknaké dé yo. Wani kapéredi mu gunéké yaamuké kélik wuné yo.

29 Krais Jisasna jébaaba yaale wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du
taakwa, kéga yagunuké wuné mawulé yo. Krais Jisasna jébaa yanaran tulé walkamu
dé tu. Wani muké sanévéknwute guné waké guné yo, “Krais Jisasna jébaa wan némaa
jébaa. Naané walkamu tulé male rate déku jébaaké male sanévéknwuké naané yo.”
Naate wate guné taakwa ye, taakwa yamarék yakwa du Krais Jisasna jébaaké male
sanévéknwute jébaa yadakwa pulak, guné Krais Jisasna jébaa yaké guné yo.

30 Guné géraakwa du taakwa, géraagunékwa muké sanévéknwumarék yate,
géraamarék yakwa du taakwa yadakwa pulak, guné Krais Jisasna jébaa yaké guné
yo. Guné dusék takwasék yakwa du taakwa, dusék takwasék yagunékwa muké
sanévéknwumarék yate, dusék takwasék yamarék yakwa du taakwa yadakwa pulak,
guné Krais Jisasna jébaa yaké guné yo. Guné gwalmu kéraakwa du taakwa, wani
gwalmuké sanévéknwumarék yate, déku jébaaké male sanévéknwute guné Krais Jisasna
jébaa yaké guné yo.

31 *Guné kéni képmaaba rakwa muba jébaa yakwa du taakwa, wani muké
sanévéknwumarék yate Krais Jisasna jébaaké male sanévéknwute déku jébaa yaké guné
yo. Naané naané kutdéngék. Kéni képmaa bari kaapuk ye nak pulak téké dé yo. Waga
kutdéngte wuné wani kudi wakwek.

32 Guné Némaan Banna jébaa male yaké sanévéknwugunuké wuné mawulé yo. Guné
nak muké sanévéknwu wanévéknwumuké wuné kélik yo. Taakwa yamarék yakwa
du de Némaan Ban Krais Jisasna mawulé deké yéknwun yaduké, de sanévéknwu.
Sanévéknwute, dé mawulé yakwa jébaa yaké de mawulé yo.

---

* **7:31:** 1 Jo 2:17

33 Taakwa yakwa du de deku taakwana mawulé deké yéknwun yaduké, kéni képmaana muké de sanévéknwu. Sanévéknwute, deku taakwa mawulé yakwa jébaa yaké de mawulé yo.
34 Waga yate de mawulé vétik yo. De Némaan Ban Krais Jisaské de sanévéknwu. De deku taakwaké wawo de sanévéknwu. Du ramarék yakwa taakwa de Némaan Ban Krais Jisasna mawulé deké yéknwun yaduké, de sanévéknwu. Sanévéknwute, deku mawulé deku sépé miték téduké mawulé yate, de déku jébaa miték yaké de sanévéknwu. Du rakwa taakwa de deku duna mawulé deké yéknwun yaduké, de kéni képmaana muké de sanévéknwu. Sanévéknwute de deku du mawulé yakwa jébaa yaké de mawulé yo. Waga yate Némaan Ban Jisaské sanévéknwute, deku duké wawo sanévéknwute, de mawulé vétik yo.
35 Wani kudi wuné wakwek, guna mawulé miték tédu guné miték ragunuké. Kéga kaapuk wakwewurékwa, “Guné du, taakwa yamarék yaké guné yo. Guné taakwa, du ramarék yaké guné yo.” Waga kaapuk wakwewurékwa. Guné miték rate Némaan Ban Jisas wale nakurak mawulé yate, déku jébaa miték yagunuké, wuné mawulé yo. Guné mawulé vétik yate Némaan Banna jébaa kapéredi yamuké, kélik wuné yo. Yate wuné wani kudi wakwek.
36 Du nak, dé yaduké wadan taakwat wekna yamarék ye, lé wale bulte, bét nakurak mawulé yate Némaan Banké sanévéknwuké yate kapmu kapmu raké wabéru, kukba déku mawulé léké yaa pulak yaandu, dé lérét yaké mawulé yadéran, dé mé lérét yo. Wan yéknwun. Waga yate kapéredi mu yamarék yaké dé yo.
37 Nak du, déku mawulé déku sépé wawo apa ye tédu déku mawuléba kéga wadéran, “Wuné yawuruké wadan taakwat yamarék yaké wuné yo. Lé bakna raluké wuné mawulé yo. Ané Némaan Banké sanévéknwute kapmu kapmu raké ané yo.” Naate wadéran, lérét yamarék yate, kawi du rate miték yaké dé yo.
38 Wani duké sanévéknwute wuné kéga wakweyo. Du dé yaduké wadan taakwat yadéran, wan yéknwun. Nak du, dé yaduké wadan taakwat yamarék yate, Némaan Banké sanévéknwute, bakna radéran, wan némaa yéknwun paaté.
39 *Taakwana du wekna radéran lé léku du wale raké lé yo. Yalu, léku du kiyaadu, lé nak du wale raké mawulé yalu, wani du Némaan Banna kudi miték véknwudéran, wan yéknwun. Lé dé wale raké lé yo.
40 Wuna mawuléba kéga wuné wo: Wani taakwa dé wale raléran wan yéknwun. Lé bakna raléran wan némaa yéknwun paaté. Naate wuné wo wuna mawuléba. Wuna mawuléba Gotna Yaamabi dé tu. Tédéka wuné yéknwun kudi wakweyo gunat. Guné wuna kudi véknwugunéran, wan yéknwun.

8

Yénaa gotké kwayédan kwaami

1 Guné yénaa gotké kwayédan kwaamiké waatagunén kudiké bulaa kaataké wunék.
Guné wak, “Naané wani muké naané kutdéngék.” Naate wate guné adél kudi guné wak. Kéni kudi wawo mé véknwu. Du taakwa kéga wadaran, “Naané wupmale muké naané kutdéngék.” Naate wadaran deku mawuléké dusék takwasék de yo. Yate deku yéba kevérékte de nak du taakwat kutkalé yamarék yaké de yo. Guné nak du taakwaké mawulat kapére yate derét kutkalé yaké jébaa yagunéran guna mawulé apa ye miték téké dé yo. Nak du taakwaké mawulat kapére yagunékwa mu wan némaa mu. Wupmale muké kutdénggunékwa mu wan bakna mu.

* **7:39:** 2 Ko 6:14

2 Du deku mawuléba wadaran, “Naané wupmale muké naané kutdéngék.” Naate
wadaran de miték kutdéngdakwa yaabuké kaapuk kutdéngdan. Deku mawulé kaapuk
wekna yéknwun yakwa.
3 *Gotké mawulat kapére yakwa du taakwa Gotna du taakwa radaka deku mawulé
yéknwun dé yo. Got déku du taakwat dé kutdéngék.
4 Yénaa gotké kwayédan kwaami kadakwaké, kéga wuné wo. Yénaa got wan yaamabi
kaapuk. Wan bakna mu. Miba taadakwa mu male dé. Wupmalemu Got kaapuk
radakwa. Nakurak Got male dé ro. Waga naané kutdéngék.
5 Wupmalemu képmaaba rakwa gwalmu, wupmalemu nyétba rakwa muké wawo
kwatkwa du taakwa de wo, “Naana némaan du. De naanéké de miték vu.”
6 *Naate wadaka naané kutdéngék. Naanéké miték vékwa ban wan naana yaapa Got.
Dé watakne dé akwi mu kuttaknak. Yadék naané déku du taakwa naané ro. Naané
nakurak Némaan Ban male. Wan Jisas Krais. Dé jébaa yate akwi mu dé kuttaknak.
Yadék naané dérét kulé mawulé kérae naané miték ro. Rate naané kutdéngék yénaa
gotké. Wan némaan ban kaapuk. Wan bakna mu.
7 Du taakwa las wani muké kaapuk kutdéngdan. Déknyényba de las Gotna kudiké
kutdéngmarék yate de yénaa gotké kwayédan kwaami kak. Katakne kukba las de
Krais Jisasna jébaaba yaalak. Yaaladak deku mawulé kaapuk apa ye miték tékwa. De
bulaa de wo, “Yénaa gotna apa dé kwao, yénaa gotké kwayédan kwaamiba. Naané
wani kwaami kanaka wani yénaa gotna apa naana mawulé dé yaalébaanék.” Naate
wadaka deku mawulé kaapuk miték tékwa. De kaapuk miték kutdéngdan, yénaa got
apa yamarék yadékwaké.
8 Yaga pulak naané Gotna ménība miték raké naané yo? Wani kwaami kate Gotna
ménība miték raké naané yo, kapu wani kwaami kamarék yate Gotna ménība miték
raké naané yo? Naané yénaa gotké kwayédan kwaami kanaran Got naanat wamarék
yaké dé yo, “Guné yéknwun mu yakwa du taakwa.” Naané yénaa gotké kwayédan
kwaami kamarék yanaran Got naanat wamarék yaké dé yo, “Guné yéknwun mu yakwa
du taakwa.” Naate wamarék yaké dé yo. Wani kwaami kanaran wan bakna mu. Wani
kwaami kamarék yanaran wan wawo wan bakna mu.
9-10 *Wani kudi véknwute kéni kudi wawo mé véknwu. Guné “Wan bakna mu” naate,
yénaa gotké kwayédan kwaami kaké yate, guné taale mé miték sanévéknwu. Du taakwa
las Krais Jisasna jébaaba yaaladak deku mawulé kaapuk apa ye miték tékwa. Wani du
taakwa de wo, “Naané wani kwaami kanaran sal wani yénaa gotna yéba kevéréknakwa
pulak yate, kapéredi mu yaké naané yo? Naané wani kwaamiké naanébu yaakérék.”
Naate de wo. Guné, “Wan bakna mu” naate, wani muké kutdéngte, yénaa gorét
waatadakwa gat wulae, yénaa gotké kwayédan kwaami kagunéran, de véte sal de
wawo wani kwaami kaké de yo? Waga yate de kapéredi mu de yo, de wani kwaamiké
yaakétdan bege. Guné wani kwaami kagunéran, sal nak du taakwa kagunéran pulak
kate, de kapéredi mu yaké de yo?
11 Wani muké sanévéknwute guné wani kwaami kamarék yaké guné yo. Wani du
taakwa wawo de Krais Jisasna jébaaba debu yaalak. Wani du taakwaké wawo Krais
Jisas dé kiyaak. Guné, “Wan bakna mu” naate, kutdéngte, wani du taakwaké mé
sanévéknwu. Deku mawulé yaalébaangunu de kapéredi yaabuba yémuké, guné wani
kwaami kamarék yaké guné yo.
12 Wani du taakwana mawulé kaapuk apa ye miték tékwa. Guné deku mawulé
yaalébaangunéran derét kapéredi mu yaké guné yo. Yagunu de Krais Jisasna kudi tépa
miték véknwumarék yaké de yo. Waga yadaran guné Krais Jisasnyét guné kapéredi mu
yo.

* **8:3:** Jo 14:23 * **8:6:** Ep 4:6; Jo 1:3 * **8:9-10:** Ro 14:13-15

13 *Wani muké sanévéknwute wuné wo. Naané wani kwaami kano, de naané wale
Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwa naanat véte kapéredi mu yadaran, naané wani
kwaami tépa kamarék yaké naané yo. Naané, “Yénaa got wan bakna mu” naate, yénaa
gotké kutdéngte, naané kutdéngnan muké sanévéknwumarék yate, nak du taakwaké
mawulat kapére yaké naané yo. De kapéredi yaabuba yémuké, naané wani kwaami
kamarék yaké naané yo.

9

Pol Krais Jisasna jébaa yate dé yéwaa nyégélmarék yadékwaké yéknwun mawulé yak

1 *Du las de wuna kudiké kuk kwayu. Kuk kwayédakwaké guné kéni kudi mé véknwu.
Wuné Krais Jisasna kudi kure yaakwa du wuné. Nak duna kudi véknwumarék yate
mawulé yawurékwa jébaa wuné yo. Yawuru nak du wuna jébaaké wunat waatimarék
yaké dé yo. Wuné naana Némaan Ban Jisasnyét wunébu vék. Wuné déku jébaa
yawuréka guné déku jébaaba gunébu yaalak. Wan adél kudi.

2 *Nak du taakwa kéga wadaran, “Pol Krais Jisasna kudi kure yaakwa du kaapuk.”
Naate wadaran wan bakna mu. Guné kutdéngék. Wuné Krais Jisasna kudi kure
yaakwa du wuné. Guné wale rate gunat kudi wunébu wakwek, naana Némaan Ban
Krais Jisaské. Wakwwuréka guné véknwute déku jébaaba gunébu yaalak. Yaala-
gunénké, akwi du taakwa gunat véte wunéké kutdéngké de yo.

3 Du las wuna jébaaké wunat waatidaka wuné kéni kudi wakweyo derét.

4 Wuné naana Némaan Ban Krais Jisasna jébaa wuné yo. Wani jébaa yawurékwaké,
de du taakwa wunéké kadému gu wawo tiyaado mukatik, wan yéknwun.

5 Pita, Krais Jisasna kudi kure yaakwa nak du, déku wayéknaje wawo, de taakwa ye,
Jisasna jébaa yate de deku taakwat kure yeyé yeyo. Wuné de yakwa pulak yate, Krais
Jisasna jébaaba yaalan taakwat nak ye, lérét kure, nak du taakwaké yétu, de léké wawo
kadému gu kwayédo mukatik, wan yéknwun.

6 Ané Banabas wale jébaa yate yéwaa nyégéle, ana kadému ana yéwaat ané kérao.
Ané kapmu waga ané yo. Krais Jisasna kudi kure yaakwa nak du waga kaapuk
yadakwa. Ané de yakwa pulak yatu mukatik, wan yéknwun.

7 Kéni kudi mé véknwu. Waariyakwa du deku jébaa yate waariyadakwa yéwaa
nyégéle deku kadému de kérao, nyégéldakwa yéwaat. Nak du deku képmaaba jébaa
yatakne de wani képmaaba yaanandan kadému de ko. Nak du nak jébaa yate de
bulmakawuké téségu. Wani jébaa yate de bulmakawuna munyabi ko. De akwi deku
jébaa yate de kadému kérao. Samuké ané kapmu Krais Jisasna jébaa yate, déku kudi
wakwete, ané bakna jébaa yo? Yate ané gunat kadému kaapuk kéraatékwa?

8 Wuné bakna duna kudi véknwute waga kaapuk wawurékwa. Akwi du taakwa wani
muké de kutdéngék. Moseské Got kwayédén apa kudi wawo waga dé wo.

9 *Déknyényba Moses kéni apa kudi kéga dé kavik: Bulmakawu jébaa yate wit sék
akipérido guné deku kudi gipatamarék yaké guné yo. De wani jébaa yate wit sék las de
mé ko. Got wani kudi Mosesnyét wate bulmakawuké male kaapuk sanévéknwudén.

10 Wani kudi wate wan naanéké dé sanévéknwuk. Deku képmaaba jébaa yakwa du
de képmaa vao. Wani képmaaba yaanandaran kadému kaké de wani jébaa yo. Kadému
kéraakwa du wani kadému las kaké de wani jébaa yo.

11 *Naané Krais Jisasna jébaa yate déku kudi gunat naanébu wakwek, guna mawulé
miték téduké. Waga yananké, naana sépé miték téduké guné kadému las tiyaakata-
gunéran, wan yéknwun.

---

* **8:13:** Ro 14:21 * **9:1:** Ap 26:16 * **9:2:** 2 Ko 3:2-3 * **9:9:** Diu 25:4; 1 Ti 5:18 * **9:11:** Ro 15:27

12 Nak du Krais Jisasna jébaa yate déku kudi gunat wakwedaka guné deku jébaaké
sanévéknwute gwalmu yéwaa kwayu. Wan yéknwun. Naané Krais Jisasna jébaa
yate déku kudi taale gunat wakwenanké, samuké guné naana jébaaké sanévéknwute
naanéké las tiyaamarék yo? Guné naanéké tiyaagunéran wan yéknwun paaté.
Naané gunat gwalmu yéwaa nyégélno mukatik wan yéknwun. Naané wani mu
nyégélnaran sal naané nak du taakwana mawulé yaalébaanno de wani muké nyégi yate
Krais Jisasna yéknwun kudiké kuk kwayéké de yo? Wani muké sanévéknwute naané
gunat gwalmu yéwaa kaapuk las nyégélnan. Apa jébaa ye naané kiyaaké yate, gunat
gwalmu yéwaa kaapuk las nyégélnan.
13 Gotna gaba jébaa yakwa du wani gat kure yaadan kadému de las ko. Kwaami tuwe
Gotké kwayédakwa taaléba jébaa yakwa du kure yaadan kwaami de las ko. Waga yate
de miték yo. Guné wani muké guné kutdéngék.
14 *De jébaa yate kadému nyégéldakwaké, dé Némaan Ban Krais kéni kudi wakwek,
“Wuna jébaa yate wuna kudi wakweran du de gwalmu yéwaa nyégélké de yo, deku
kudi véknwuran du taakwat.”
15 Wani kudiké sanévéknwute naané kutdéngék. Naané gunat gwalmu yéwaa
nyégélké mawulé yano mukatik wan yéknwun. Waga kutdéngte wuné waga kaapuk
yawurén. Yate gunat gwalmu nak kaapuk nyégélwurén. Wuné Krais Jisasna jébaa
yawuréka guné wani jébaaké gwalmu yéwaa las tiyaakatamuké wuné kélik yak. Bulaa
wani mu nyégélké kaapuk kéni kudi kaviwurékwa. Guné wunéké gwalmu tiyaamuké
kélik wuné yo. Guné tiyaamarék yagunu wuné taale kaadéké kiyaawuréran wan
yéknwun. Kéni muké sanévéknwute wuné wani kudi wakwek. Wuné gunat gwalmu
nyégélwuréran wuné kéni kudi tépa wakweké yapatiké wuné yo, “Wuné Krais Jisasna
jébaa yate derét déku kudi wakwete wuné derét gwalmu las kaapuk nyégélwurékwa.
Waga yate wuné miték yo.” Wuné yéknwun mawulé yate wani kudi apuba apuba
wakweké wuné mawulé yo.
16 Wuné Krais Jisasna kudi wakwete, wuna yéba kevérékmarék yaké wuné yo. Got dé
wunéké wani jébaa tiyaak. Wuné tiyaadén jébaa yamarék yawuru mukatik, Got wunat
waatidu, miték ramarék yawuru.
17 Wuna mawuléba male sanévéknwute wani jébaa yawuru mukatik, yéwaa nyégélké
mawulé yawuru. Wuna mawuléba sanévéknwute, kéni jébaa kaapuk yawurékwa. Got
wunat watakne dé wunéké wani jébaa tiyaak.
18 Got tiyaadén jébaa yate samu mu wuné nyégélu? Wuné nyégélwurékwa mu kéga:
Krais Jisasna kudi wakwete derét gwalmu yéwaaké kaapuk yaawiwurékwa. Wuné
Krais Jisasna kudi wakwewuréka de bakna véknwu. Bakna véknwudakwaké, wuné
yéknwun mawulé yo. Nyégélwurékwa yéknwun mawulé wan wuna kadému pulak.

Pol akwi du taakwaké jébaa yakwa du dé rak

19 Wuné déku jébaa bakna yawuruké, nak du wunéké apa kaapuk yadékwa. Wuné
kapmu watakne wuné akwi du taakwaké jébaa yakwa du wuné ro. Samuké nae wuné
waga ro? Wupmalemu du taakwa Krais Jisasna kudi miték véknwudoké wuné waga ro.
20-21 Waga rate wuné déku jébaa yate Judana du taakwa wale rate, de rakwa pulak
wuné ro, de Krais Jisasna kudi miték véknwudoké. Wuné Kraisna apa kudi wuné
véknwu. Véknwute Gotna ménība wuné yéknwun du ro. Rate wuné Krais Jisasna
jébaa yate, Mosesna apa kudiké kutdéngkwa du wale rate, de Krais Jisasna kudi miték
véknwudoké, wuné Mosesna apa kudiké kutdéngkwa du pulak wuné ro. Wuné Krais
Jisasna jébaa yate, Mosesna apa kudiké kutdéngmarék yakwa nak gena du taakwa wale
rate, de Krais Jisasna kudi miték véknwudoké, wuné Mosesna apa kudiké kutdéngmarék

* **9:14:** Mt 10:10; Ga 6:6

yakwa du pulak wuné ro. Waga yate wuné Krais Jisasna apa kudi véknwute wuné Gotna apa kudi wuné véknwu. Gotna apa kudi kaapuk kulaknyénywurén.

22 Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwa las deku mawulé kaapuk apa ye miték tékwa. Mawulé vétik yate de miték kaapuk radakwa. De Krais Jisaské kuk kwayémuké, wuné miték sanévéknwute de wale ro. Rate kélik yadakwa jébaa wuné yamarék yo, deku mawulé miték tédu de Kraiské miték sanévéknwudoké. Akwi du béré taakwa béré Krais Jisasna kudi miték véknwute kulé mawulé kérae miték rasaakudoké wuné mawulé yo. Yate wuné de wale jébaa yate, deku kudi véknwute, de wale wuné kudi bulu. Derét kutkalé yaké nae wuné waga yo.

23 Krais Jisasna jébaa yate déku kudi wakwete wuné waga yasaaku, Got wuné nak du taakwa wale naanat kutkalé yaduké.

Naané apa yano Got kutkalé yaké dé yo naanat

24 *Gwalmu nyégélké pétékwa du akwi apa yate de pétu. Yate nakurak male derét talakne dé yéknwun gwalmu nyégélu. Waga yadakwaké guné kutdéngék. Pétékwa du apa yakwa pulak, guné wawo apa yaké guné yo. Got gunat kutkalé yaduké, apa yaké guné yo.

25 *Gwalmu nyégélké pétékwa du de bakna kaapuk pétédakwa. De miték pétéké, deku sépé deku mawuléké wawo de apa yo. Yate de pétu. Wan bakna gwalmu nyégélké de pétu. Wani gwalmu bari kaapuk yaké dé yo. Naané apa yaké naané yo, Got kukba tiyaadéran mu nyégélké. Wani yéknwun mu apuba apuba rasaakuké dé yo. Kaapuk yamarék yaké dé yo.

26 Gwalmu nyégélké pétékwa du miték de yu, pétédakwa yaabuba. Nakurak mawulé yate de pétépété ye saabo. Kés pulak nak pulak mawulé kaapuk yadakwa. Wani du pulak wuné nakurak mawulé yate miték wuné yu, Gotké yénakwa yaabuba.

Taabat waariyakwa du de miték sanévéknwe deku taabaké de apa yo. Yate de viyao. Bakna kaapuk viyaadakwa. Yadakwa pulak, wuné miték sanévéknwe Gotké yawurékwa jébaaké wuné apa yo. Bakna kaapuk yawurékwa.

27 Wuné Gotna jébaa miték yaké nae, wuna sépé wuna mawuléké wawo wuné apa yo. Krais Jisasna kudi nak du taakwat wunébu wakwek. Got wunéké kuk tiyaamuké, wuna sépé wuna mawuléké wawo wuné apa yo. Guné, wuné yakwa pulak, guna sépé guna mawuléké wawo apa yaké guné yo, Gotna ménība miték raké.

10

Kapéredi mu naana mawulé yaalébaanmarék yaké dé yo

1 *Guné Krais Jisasna jébaaba yaale wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, guné mé miték véknwu. Du taakwa las deku sépé deku mawuléké wawo apa yamarék yadaka Got derét kuk kwayédénké, miték kutdénggunuké mawulé yate, wuné gunat wo.

Déknyényba naané Judana képmawaara, du ramarék taaléba Moses wale yeyé yeyadaka, Got deké miték véte wadéka dé buwi nak ték. Téte taale yédéka dé Got buwiba téte derét yédaran yaabu wakwatnyék. Wakwatnyédéka de akwi buwi gwaléba yék. Yédaka Got wadéka dé apakélé kus deku yaabu kaapuk tétépédén. Got wadéka de akwi miték ye wani kus puk.

2 De Moses wale wani buwi gwaléba yéte de wani kus puk. De akwi waga yate Moses wale nakurak mawulé yadanké, Got derét gu yaakutaknadén pulak dé yak.

---

* **9:24:** Pl 3:14 * **9:25:** Je 1:12 * **10:1:** Eks 13:21, 14:22-29

3-4 *De du ramarék taaléba Got wadéka de akwi kadému gu kak. Apakélé matuba nak gu yaaladéka de akwi kak. Krais Jisas wani kadému gu dé kwayék. Dé gu kadan matu pulak rate, dé deku mawulat kutkalé yak. Dé de wale dé yék.

5 *Got wani yéknwun mu akwi du taakwaké kwayédéka wupmalemu du taakwa Gotna kudi kaapuk miték véknwudan. Yadaka Got deké kélik yadéka de du ramarék taaléba de yalaknék.

6 Naana képmawaara waga yadanké, guné miték sanévéknwuké guné yo. Sanévéknwe kutdéngte guné, de yadan pulak, kapéredi mu yamarék yaké guné yo. De kapéredi muké de mawulé yak.

7 *De las yénaa gotna yéba de kevéréknék. Yadanké kéni kudi dé kwao Gotna nyégaba: Du taakwa yénaa gotna yéba kevérékte rate de kadému kak. Katakne de raapme kétik. Guné, yadan pulak, yénaa gotna yéba kevérékmarék yaké guné yo.

8 Guné nak du taakwa wale kapéredi mu yamarék yaké guné yo, deku du taakwa las yadan pulak. Yadaka Got wadéka de nakurak nyaa wupmalemu (23,000) de yalaknék.

9 Deku du taakwa las Némaan Banna kudiké kuk kwayéte de wak, “Naanat kutkalé yaké dé yo, kapu kaapuk?” Naate wadaka Got wadéka de kaabe derét tidaka de kiyaak. Yadan pulak, Gotna kudiké kuk kwayémarék yaké naané yo.

10 Deku du taakwa las de Gorét waatik. Waatidaka Got wadéka dé déku kudi kure giyae du taakwat viyaakwa ban yae derét viyaadéka de kiyaak. De yadan pulak, guné Gorét waatimarék yaké guné yo.

11 *Wani kapéredi mu dé naana képmawaaraké yaak. Yaadéka dé Gotna du nak wani muké Gotna nyégaba kavik, naané wani kapéredi mu yamarék yate yéknwun mawulé yate miték ranoké. Naané kéni képmaa bari kaapuk yaran tulé rate wani muké kutdéngte miték male raké naané yo. Guné wani muké miték sanévéknwe raké guné yo.

12 “Naané wani kapéredi mu kaapuk yanakwa.” Naate wagunéran miték sanévéknwuké guné yo, guné wawo kapéredi mu yamuké.

13 *Kapéredi mawulé gunéké dé yao. Gunéké yaakwa kapéredi mawulé wan akwi du taakwaké yaakwa kapéredi mawulé pulak. Got adél kudi débu wak, gunéké miték védéranké. Watakne dé gunat kutkalé yadu wani kapéredi mawulé guna mawulé yaalébaanmarék yaké dé yo. Kapéredi mawulé guna mawulé yaalébaanmuké, Got nak yaabu gunat wakwatnyéké dé yo. Guné wakwatnyédéran yaabuba yégunéran guna mawulé apa ye tédu guné kapéredi mu yamarék yaké guné yo.

Gotna yéba kevérékte, Setenna yéba kevérékmarék yaké naané yo

14 Guné wuna du taakwa, guné naané Judana képmawaara yadan pulak kapéredi mu yamuké, bulaa gunat wuné wakweyo. Guné yénaa gotna yéba kevérékmarék yaké guné yo. Guné yénaa gotké kuk kwayéké guné yo.

15 Guné yéknwun mawulé yakwa du taakwa guné ro. Guné wani kudiké miték mé sanévéknwu. Wan yéknwun kudi, kapu kapéredi kudi?

16 *Krais Jisas naanéké kiyaadénké sanévéknwute naané jawe ro. Rate Jisas déku du wale rate yadén pulak, naané akwi gu kaké yate Gotké yéknwun mawulé yate, déku yéba naané kevéréknu. Yatakne, “Déku wény” naate, naané kate naana Némaan Ban Krais Jisas wale nakurak mawulé yate ro. Naané akwi rate béret bule, “Déku sépé” naate, naané kate naana Némaan Ban Krais Jisas wale nakurak mawulé yate ro.

17 Naana Némaan Ban Krais Jisaské sanévéknwute naané kate ro. Naané wupmalemu du taakwa dé wale nakurak mawulé yate nakurak kémba naané ro, naana némaan ban nakurak male radékwa bege.

---

* **10:3-4:** Eks 16:35, 17:6 * **10:5:** Yi 3:17 * **10:7:** Eks 32:6 * **10:11:** Ro 15:4 * **10:13:** Yi 4:15 * **10:16:** Mt 26:26-28; Ro 12:5

18 Guné Judana du taakwaké mé sanévéknwu. Gotké kwayédan kwaami de matu
jaabéba takno déké. Takne de wani kwaami ko. Kate de Got wale nakurak mawulé
yate ro.
19 *Wani kudiké bulaa wuné wakweyo. Yénaa gotké kwayédan kwaamiba apa
kaapuk yadékwa. Yénaa got apa kaapuk yadékwa.
20 Gotna kudi véknwumarék yakwa du taakwa yénaa gotké kwaami kwayéte wan
Setenna kémké de kwayu. Gotké kaapuk kwayédakwa. Nak du wani kwaami kate
Setenna kém wale nakurak mawulé yaké de yo. Guné Setenna kém wale nakurakba
rate de wale nakurak mawulé yamuké, kélik wuné yo.
21 *Guné Némaan Ban Krais Jisas wale kadému gu kate dé wale nakurak mawulé guné
yate ro. Rate yaga pulak guné Setenna kém wale kate, de wale nakurak mawulé yaké
guné yo? Kaapuk. Waga yaké yapatiké guné yo.
22 Yaga pulak? Némaan Ban Krais Jisas nyégi yate gunéké kélik yaduké guné mawulé
yo? Mawulé yate guné Setenna kém wale guné nakurak mawulé yo? Waga yamarék
yaké guné yo. Yaga pulak? Guné Setenna yéba kevérékte waké guné yo, “Naané
apat naané kapére yo. Naané kapéredi mu yanaran Némaan Ban Krais kapéredi mu
naanat yakatamarék yaké dé yo.” Guné waga waké guné yo, kapu yaga pulak? Waga
wagunéran guné kaapuk kutdénggunékwa déké. Déku apa naana apat débu talaknak.

Apuba apuba Gotna yéba kevérékgé naané yo

23 Guné las guné wo, “Krais Jisas waatimarék yan mu naané yaké naané yo. Wan
yéknwun.” Wuné wuné wo, “Kaapuk. Naanat kutkalé yamarék yakwa mu wawo
yamarék yaké naané yo.” Guné las guné wo, “Mawulé yanakwa akwi mu naané yaké
naané yo. Wan yéknwun.” Wuné wuné wo, “Kaapuk. Naana mawulat apa yamarék
yakwa mu yamarék yaké naané yo.”
24 Guné guna sépéké sanévéknwumarék yaké guné yo. Nak du taakwat kutkalé yaké
sanévéknwuké guné yo.
25-26 Gotna nyégaba kéni kudi dé kwao: Kéni képmaaba tékwa akwi gwalmu wan
Némaan Ban Gotna gwalmu male. Kéni képmaa wan Némaan Banna képmaa male.
Naané wani kudi véknwute naané kutdéngék. Akwi kadému kwaami wan Gotna mu.
Waga kutdéngte mawulé yanakwa akwi kadému kwaami kaké naané yo. Maketba
kéraadakwa wupmalemu kwaami taale debu yénaa gotké kwayék. Wan adél. Dékumuk.
Wani muké sanévéknwumarék yate, guné mawulé yate kaké guné yo. Guné derét
waatamarék yaké guné yo, “Wan samu kwaami? Wan yénaa gotké kwayédan kwaami,
kapu kaapuk?” Naate waatamarék yate bakna kaké guné yo. Kate guna mawuléba
wamarék yaké guné yo, “Wani kwaami kate kapéredi mu naané yo, kapu kaapuk?”
Naate wamarék yaké guné yo, akwi kwaami Gotna kwaami rakwa bege.
27 Krais Jisasna kudi véknwumarék yakwa du nak, déku gaba kadému kwaami
kagunuké wadu, guné mawulé yate yéké guné yo. Yégunu gunéké kwayédéran akwi
kadému kwaami kaké guné yo. Guné dérét waatamarék yaké guné yo, “Wani kwaami
wan yénaa gotké kwayédan kwaami, kapu kaapuk?” Naate waatamarék yate bakna
kaké guné yo. Kate guna mawuléba wamarék yaké guné yo, “Kapéredi mu naané yo,
kapu kaapuk?”
28 Gunat du nak wadéran, “Kén yénaa gotké kwayédan kwaami.” Waga wadéran
guné wani duké sanévéknwe, déku mawuléké wawo sanévéknwute, guné wani kwaami
kamarék yaké guné yo. Guné wani kwaami kagunéran sal dé kéga waké dé yo? “Guné
wani kwaami kate guné yénaa gotna yéba guné kevéréknu. Kevérékgunékwaké, wuné
yénaa gotna yéba kevérékwuréran wan yéknwun.”

---

* **10:19:** 1 Ko 8:4 * **10:21:** 2 Ko 6:15

29 Dé waga wadu guné déku mawulé yaalébaanmuké, guné wani kwaami kamarék yaké guné yo.
Guna du nak sal wunat kéga waké dé yo? “Wuné wani kwaami kaké wuné mawulé yo. Samuké wuné nak duna mawuléké sanévéknwuké yo?
30 Wuné kawuréran kadému kwaamiké sanévéknwute, Gotké yéknwun mawulé yate, déku yéba wuné kevéréknu. Kevérékte wuné ko. Waga yate wuné yéknwun mu yo. Nak du Gorét wawurékwa kadému kwaamiké wunat waatimarék yaké dé yo.”
31 Guna du nak waga wadéran déku mawulé kaapuk miték tékwa. Déku kudiké sanévéknwute wuné kéni kudi wakweyo. Guné kadému, kwaami, gu kate, guné nak du taakwaké sanévéknwuké guné yo. De Gotna yéba kevérékdoké, guné sanévéknwuké guné yo.
32 Guné Korin guné Judana du taakwa, nak gena du taakwa, Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwaké wawo sanévéknwuké guné yo. Sanévéknwute, de kapéredi mu yamarék yadoké, guné miték male raké guné yo.
33 Guné wuné yakwa pulak yate raké guné yo. Akwi du taakwat kutkalé yaké sanévéknwute wuné saaki apa yate ro. Wuné wuna sépat kutkalé yaké apa kaapuk yawurékwa. Derét kutkalé yawuru, de kulé mawulé kérae Got wale miték rasaakudoké, wuné apa yate ro.

11

1 Wuné Krais Jisas yadén pulak wuné yo. Guné wunat véte wuné yakwa pulak yaké guné yo.

Taakwa Gotna kudi buldakwa gaba téte Gorét waatate deku maakna saapké de yo

2 Guné wunéké sanévéknwute Krais Jisaské wakwewurékwa kudi saaki guné véknwusaaku. Waga yagunéka wuna mawulé yéknwun dé yo.
3-4 Kéni kudi wawo kutdénggunuké wuné mawulé yo. Guné kutdéngék. Wupmalemu du de wo, “Nak du naanéké némaan du kaapuk radakwa. Got kapmu wan naana Némaan Ban. Maakna saapmarék yate naané wakwatnyu, nak du naana némaan du ramarék yadakwaké.” Naate wate de maakna saapmarék yate de Got derét wakwedékwa kudi wakweyo. Deku taakwa de wo, “Naana du wan naana némaan du. Naané naana maakna saapme naané wakwatnyu, naana du naana némaan du radakwaké.” Naate wate de taakwa maakna saapme de kudi wakweyo. Wupmalemu du taakwa waga yate de miték yo. Waga guné kutdéngék. Got némaan ban dé ro Krais Jisaské. Krais Jisas némaan ban dé ro akwi duké. Du némaan ban dé ro déku taakwaké. Du Gotna kudi bulnakwa gaba téte, maakna saapme Gorét waatate, Got derét wakwedékwa kudi wakwedaran, de Gotna yéba kevérékmarék yo.
5-6 Taakwa Gotna kudi bulnakwa gaba téte, deku maakna saapmarék yadaran, de deku nébé yaputiké de yo. De deku nébé yaputiké nyékéri yadakwaké, de Gotna kudi bulnakwa gaba téte deku maakna saapké de yo. De Gotna kudi bulnakwa gaba téte maakna saap raapiye, Gorét waatate, Got derét wakwedékwa kudi wakwedaran, de deku du deku némaan du radakwaké, kaapuk miték sanévéknwudakwa. Yaabuba tékwa taakwana nébé yaputidaka nyékéri yadakwa pulak, Gotna kudi wakwete maakna saapmarék yan taakwa nyékéri yaké de yo.
7 *Du Gotna kudi bulakwa gaba téte, Gotna yéba kevérékte, deku maakna saapmarék yaké de yo. De Gotna apa walkamu de wakwatnyu. Némaan du rate Got pulak walkamu de tu. Du Gotké némaan ban kaapuk radékwa. Taakwa duna apa walkamu de wakwatnyu. Wakwatnyédaka de du némaan du de ro taakwaké.

* **11:7:** Jen 1:26-27

8 *Wani kudi wuné wo, Got déknyényba dut taale yadén bege. Got taakwana sépéba
dut kaapuk yadén. Duna sépéba dé taakwat yak.
9 *Got taakwaké kaapuk sanévéknwute dut yadén. Dé duké sanévéknwute dé taakwat
yak.
10 Du de taakwaké némaan du radakwaké sanévéknwute, wuné kéga wo: Taakwa
Gotna kudi bulnakwa gaba téte, Gotna yéba kevérékte, deku mawuléba waké de yo,
Naana du de naanéké némaan du ro. Naate wate de deku maakna saapké de yo. Gotna
kudi kure giyaakwa duké wawo sanévéknwute wuné waga wo. De wani taakwaké
“Wan kapéredi mu yakwa taakwa” naamuké, wuné wani kudi wo.
11 Nak kudi wawo mé véknwu. Naané Némaan Ban Krais Jisasna jébaaba yaale naané
wamarék yaké naané yo, “Du wan yéknwun. Taakwa wan kapéredi.” Waga wamarék
yaké naané yo. Du wawo taakwa wawo wan yéknwun male.
12 Got taale dé duna sépéba dé taakwat yak. Yadék bulaa taakwa de du nyaan kérao.
Got kapmu wadéka de akwi du akwi taakwa ro.
13 Guné kapmu kudi bulte sanévéknwuké guné yo. Taakwa maakna saapmarék yate,
Gotna kudi bulnakwa gaba téte, Gorét waatadaran, wan yéknwun, kapu kaapuk?
Kaapuk.
14-15 Got taakwaké dé sémény nébé débu kwayék, de deku maakna saapdoké.
Kwayédénké taakwa Gotna kudi bulnakwa gaba téte, Gorét waatate, deku maakna
saapké de yo, baapmu wurét. Sémény nébé wan taakwana yéknwun mu. Du sémény
nébé téran de yéknwun yamarék yaké de yo. Naana du taakwa akwi wani muké de
kutdéngék.
16 Guné las wani muké waaruké mawulé yagunéran wuné gunat kéga waké wuné
yo: Naané Krais Jisasna yéba kudi wakwekwa du naané saaki wakweyo, taakwa Gotna
kudi bulnakwa gaba téte, kudi wakwete, deku maakna saapdoké. Gotna kudi miték
véknwukwa nak du taakwa wawo de wani kudi male wakweyo.

Korin kadému gu kate de Némaan Banké sanévéknwumarék yak

17 Bulaa gunat apa kudi las wakweké wuné mawulé yo. Yate yagunékwa muké guna
yéba kevérékmarék yaké wuné yo. Guné Gotna yéba kevérékgé yate jawe ragunékwa
tulé, yéknwun mu kaapuk yagunékwa. Guné kapéredi mu yagunéka wani mu guna
mawulé dé yaalébaanu.
18 *Taale kéni muké bulké wunék. Guné Gotna kudi bulte jawe rate, guné kés pulak
nak pulak mawulé yate kémba kémba rate, guné miték kaapuk ragunékwa. Nakurak
mawulé yamarék yate guné ro. Waga wuné kudi véknwuk. Véknwurén kudi wan adél,
kapu kaapuk? Naate sanévéknwute wuna mawuléba wuné wo, “Ao. Wan adél. De
kémba kémba de ro. Nakurak mawulé kaapuk yadakwa.”
19 Naate wawuréka guné waga rate kés pulak nak pulak mawulé guné yo. Yate kudi
guné bulu. Bule bule guné kudi giye adél kudi wakwekwa duké kutdéngké guné yo.
Wan yéknwun. Guné kutdéngte nakurak kémba raké guné yo. Wan yéknwun. Kés
mawulé nak mawulé yate kémba kémba ramarék yaké guné yo. Wan kapéredi paaté.
20 Kéni kudi véknwute wuné wakweyo. Guné Gotna yéba kevérékgé jawe naku-
rakba rate, kadému gu kate, guné Némaan Ban Krais Jisas gunéké kiyaadénké miték
sanévéknwumarék yo.
21 Yate guné guna kadému gu kure ye, guné nak nak bari bari guna kadému gu
kérae ko. Nak duké munikwemarék yate guné ko. Waga kate kapéredi paaté guné
yo. Yagunéka las de kaadé wale ro. Las de waagété gu kate de waagété yo.
22 Guné waga yate Gotna du taakwat kapéredi mu guné yo. Guné waga yagunéka
kadému yamarék du taakwa de nyékéri yo. Guné waga yate guné kapéredi paaté yo.

* **11:8:** Jen 2:21-23 * **11:9:** Jen 2:18 * **11:18:** 1 Ko 1:10-12

Wani paatéké gunat wuné waatiyu. Guné Gotna du taakwaké sanévéknwumarék yate wupmalemu kadémuké mawulé yate, bari bari kate guné kapéredi paaté yo. Kadému gu kagunékwa ga dé kwao. Wupmalemu kadémuké mawulé yagunéran taale waba kaké guné yo. Katakne yaaké guné yo.

Némaan Ban Jisas dé déku duké béret wain gu kwayék

23-24 *Wuné kutdéngék. Guné Némaan Ban Jisaské kaapuk miték sanévéknwugunékwa. Yate guné wani kapéredi paaté yo.

Mé véknwu. Gunat yakwatnyéwurén kudi wan Némaan Ban Jisas dé wunat yakwatnyék. Guné wani kudiké yékéyaak guné yak. Wani kudi kéga: Déknyényba gaan nak Judas dé Jisasnyét déku maamaké kwayék. Waga guné kutdéngék. Taale wani gaan Némaan Ban Jisas béret kérae dé Gorét wak, “Yéknwun mu ménébu tiyaak. Wan yéknwun.” Naate watakne béret bule dé déku duwat wak, “Kén wuna sépé. Gunat kutkalé yaké wuné wuna sépé kwayu. Guné wunéké sanévéknwute waga yasaakuké guné yo.”

25 **Naate wadéka kabutidaka dé wain gu kérae, Gotna yéba kevérékne dé derét wak, “Kéni gu Gotna kulé kudiké dé gunat wakwatnyu. Wuna wény akudu guné véte kutdéngké guné yo, déku kudi adél yaranké. Guné kéni gu kate apuba apuba wunéké sanévéknwuké guné yo.” Déku wény akudu kiyaadéranké sanévéknwute, dé wani guké wani kudi wakwek.

26 *Wakwedénké wuné gunat wakweyo. Guné Némaan Banké sanévéknwute béret wain gu kate, dé guna Némaan Ban guném kiyaadénké, guné wakwatnyu. Dé tépa gwaamale yaadéranké raségéte, guné waga yasaakuké guné yo.

Némaan Banké sanévéknwumarék yate béret wain gu bakna kate de kapéredi paaté yo

27 Némaan Ban Jisas naanéké kiyaadénké, guné déku du taakwaké miték sanévéknwumarék yate, kapéredi paaté yate, kagunékwaké sanévéknwute, wuné kéni kudi wawo wuné wo. Du taakwa miték sanévéknwumarék yate, kapéredi mawulé yate, béret gu bakna kadaran de Némaan Ban Jisasna sépé déku wényké wawo de kuk kwayu. Waga yate de kapéredi paaté yo.

28 *Waga yamuké, de taale miték sanévéknwute nak nak deku mawuléba waké de yo, “Naané kapéredi mawulé naané yo, kapu kaapuk? Kapéredi mawulé yanaran naané wani kapéredi mawulé kulaknyényké naané yo.” Naate wate kapéredi mawulé kulaknyénytakne yéknwun mawulé male yaké de yo. Yate Némaan Ban Jisas deké kiyaadénké sanévéknwute béret gu kaké de yo.

29 Du taakwa Némaan Ban Jisas deké kiyaadénké sanévéknwumarék yate, déku sépé déku wényké sanévéknwumarék yate, wani béret gu bakna kadaran kukba Got wani kapéredi mu derét yakataké dé yo.

30 Guna wupmalemu du taakwa apa yamarék yate kiyakiya yate las debu kiyaak, de Némaan Banna sépé wényké wawo miték sanévéknwumarék yate wani béret gu bakna kadan bege.

31 *Guné Némaan Ban Jisaské sanévéknwute, béret gu kaké mawulé yate, taale guna mawuléba miték sanévéknwute, kapéredi mawulé kulaknyénytakne yéknwun mawulé yagunu mukatik, guné kapéredi mu yamarék yagunu Got gunat yakatamarék yadu.

32 **Naana Némaan Ban Got bulaa yanan kapéredi muké sanévéknwute naanéké kaagél tiyaadéran, dé naanat déku baadi pulak dé yakwatnyu. Waga yate dé kukba kéni képmaaba rakwa kwatkwa du taakwat waatidéran pulak, naanat waatimarék yaké dé yo.

---

* **11:23-24:** Ro 15:2 * **11:25:** 1 Ko 8:4-13 * **11:25:** Yi 9:18-20 * **11:26:** Sam 24:1 * **11:28:** 2 Ko 13:5 * **11:31:** Kl 3:17 * **11:32:** Ro 14:13 * **11:32:** Yi 12:5-6

33 *Wuné wale Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwa, wani muké sanévéknwute
guné kéga yaké guné yo. Némaan Ban Jisaské sanévéknwute, guné kadému gu kaké
jawe rate, taale guné guna akwi du taakwaké raségéké guné yo. Raségégunu yaado
guné akwi rate akwi kaké guné yo.
34 Du taakwa las derét apakélé kaadé yadu, de nak du taakwaké raségémuké kélik
yadaran, de taale deku gaba kaké de yo. Deku gaba katakne yaaké de yo. Waga yaado
guné naana Némaan Ban Jisaské miték sanévéknwute, guné akwi kapéredi mawulé
kulaknyénytakne, guna du taakwaké sanévéknwute, de wale miték male rate béret gu
wawo kaké guné yo.
Kavigunén kudi las wawo dé ro. Kukba wuné gunéké yae kavigunén nak muké kudi
wakweké wuné yo.

12

Kés apa nak apa Gotna Yaamabi dé tiyao

1 Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwa, bulaa kudi las bulké wunék, Gotna
Yaamabi tiyaadékwa apaké. Guné wani apaké miték kutdénggunuké wuné mawulé
yo.
2 Guné kutdéngék. Déknyényba, guné Gotna kudi véknwumarék yagunén tulé, de kudi
bulmarék yakwa yénaa gotké gunat kure yédaka, guna mawulé yékéyaak yadéka, guné
yénaa gotna yéba kevéréknék.
3 Bulaa du taakwa de las wo, “Gotna Yaamabi naanéké apa tiyaadék naané déku
kudi wakweyo.” Wadaka guné véknwu. Yaga pulak deku kudiké kutdéngké guné
yo? Wan adél kudi, kapu yénaa kudi? Kéni kudi véknwute guné kutdéngké guné yo.
Du taakwa kéga wadaran, “Jisas wan kapéredi mu yan du. Dé kapéredi taalat dé
mé yu.” Naate wadaran naané kutdéngké naané yo, Gotna Yaamabi deku mawuléba
témarék yadékwaké. Gotna Yaamabi deku mawuléba témarék yadéran du taakwa kéga
wamarék yaké de yo, “Jisas wan naana Némaan Ban.” Gotna Yaamabi deku mawuléba
tédéran du taakwa kéga waké de yo, “Jisas wan naana Némaan Ban.”
4 Gotna Yaamabi wan nakurak male dé ro. Rate dé kés pulak nak pulak apa dé
naanéké tiyao.
5 Naana Némaan Ban wan nakurak male dé ro. Radéka naané kés pulak nak pulak
jébaa déké yo.
6 Got wan nakurak male dé ro. Rate dé naané déku du taakwaké apa tiyao, kés pulak
nak pulak jébaa yanoké.
7 *Wan Gotna Yaamabi dé naana mawuléba tu. Téte dé naanéké nak nak apa tiyao,
naané Gotna du taakwat akwi kutkalé yanoké.
8 Gotna Yaamabi naana mawuléba téte dé naanéké nak nak kés pulak nak pulak
apa tiyao. Tiyaadéka las naané yéknwun mawulé pukaakwa du rate yéknwun paatéké
naané kudi wakweyo. Las naané Gotna jébaaké kutdéngte kudi wakweyo.
9 Gotna Yaamabi apa tiyaadéka las naané Gotké miték male sanévéknwute naané wo,
“Got akwi kudi wakwedékwa pulak waga yaké dé yo. Waga naané kutdéngék.” Las
naané kiyakiya yakwa du taakwat wanaka de tépa yéknwun yo.
10 Gotna Yaamabi apa tiyaadéka las naané déknyényba vémarék yadan apa jébaa yo.
Las naané Gotna yéba déku kudi wakweyo. Las naané nak du taakwaké kutdéngék.
Gotna Yaamabi deku mawuléba wulae tédéka de kudi wakweyo, kapu Seten deku
mawuléba wulae tédéka de kudi wakweyo? Gotna Yaamabi apa tiyaadéka las naané
véknwumarék yanakwa kudiba wakweyo. Las naané wani kudi véknwumarék yanaka
Gotna Yaamabi apa tiyaadéka wani kudi naané walaaku.

* **11:33:** 1 Ko 9:20-22 * **12:7:** 1 Ko 14:26

11 Naané Gotna du taakwa waga yanaka wan Gotna Yaamabi male dé wani apa nak
nak naanéké tiyao. Gotna Yaamabi male déku mawuléba sanévéknwute dé wani apa
naanéké nak nak tiyao.

Kraisna du taakwa akwi wan nakurak duna sépékwaapa pulak

12 *Naané kés pulak nak pulak apa Gotna Yaamabit nyégéle, naané kés pulak nak
pulak kémba kaapuk ranakwa. Nakurak kémba male naané ro. Bulaa kéni aja kudi mé
véknwu. Duna sépékwaapa wan nakurak male dé tu. Tédéka wupmale mu dé tu déku
sépékwaapaba. Wani wupmale mu tédéka dé sépékwaapa nakurak male dé tu. Kraisna
jébaaba yaalan du taakwa naané nakurak duna sépékwaapa pulak naané tu.
13 *Naané yaga pulak? Naané Judana du taakwa naané ro, kapu nak gena du taakwa
naané ro? Nak duna kudi véknwute déké jébaa yakwa du taakwa naané ro, kapu
mawulé yanakwa jébaa yakwa du taakwa naané ro? Dékumuk. Naané akwi nakurak
mawulé yate nakurak yéba gu naanébu yaakuk. Yaakunaka Gotna Yaamabi nakurak
male rate dé naana mawuléba akwi dé tu. Téte yadéka naané nakurak kémba rate
nakurak duna sépékwaapa pulak naané tu.
14 Naané kutdéngék. Duna sépékwaapaba nakurak mu male kaapuk tédékwa. Duna
sépékwaapaba wupmale mu dé tu.
15-16 Duna maan wan nak mu. Duna taaba wan nak mu. Wani mu vétik bét vététi
nakurak sépékwaapaba bét tu. Duna méni wan nak mu. Duna waan wan nak mu.
Bét jébaa vétik yate bét vététi nakurak sépékwaapaba bét tu. Naané Krais Jisasna
jébaaba yaalan du taakwa naané kés pulak nak pulak apa nyégéle naané kés pulak
nak pulak jébaa yo. Yate naané duna maan, taaba, waan, méni pulak waga naané ro.
Wupmalemu nak pulak mu nakurak sépékwaapaba tékwa pulak, naané Krais Jisasna
jébaaba yaalan du taakwa wupmalemu nak pulak jébaa yate naané nakurak kémba
male naané ro. Waga rate naané kéga wamarék yaké naané yo, “De Krais Jisasna
jébaaba yaalan nak du taakwa nak pulak jébaa de yo. Naané nak pulak jébaa naané
yo. Yate naané de wale nakurak kémba kaapuk ranakwa.” Naate wamarék yaké naané
yo, naané akwi nakurak kémba ranakwa bege.
17 Sépékwaapaké tépa mé sanévéknwu. Naana sépékwaapaba méni male tédéran
naané véknwumarék yaké naané yo, waan témarék yakwa bege. Naana sépékwaapaba
waan male tédéran naané yaama véknwumarék yaké naané yo, taama témarék yakwa
bege.
18 Got naana sépékwaapa waga kaapuk yadén. Dé akwi mu dé miték kuttaknak,
naana sépékwaapaba.
19 Got sépékwaapaba tékwa nakurak mu male yadu mukatik, naana sépékwaapa
miték témarék yakatik dé yak.
20 Got waga kaapuk yadén. Wupmalemu mu dé tu naana sépékwaapaba. Tédéka
naana sépékwaapa nakurak male dé tu.
21 Duna méni wan nak mu. Duna taaba wan nak mu. Bét vététi wan yéknwun mu.
Méni taaba sépékwaapaba témarék yadéran, sépékwaapa miték témarék yaké dé yo.
Méni wawo taaba wawo sépékwaapaba akwi téran, duna sépékwaapa miték téké dé
yo. Akwi mu tédu sépékwaapa miték téran pulak, naané Krais Jisasna jébaaba yaalan
akwi du taakwa nakurak mawulé yate nakurak kémba miték raké naané yo. Waga
rate naané Krais Jisasna jébaaba yaalan nak du taakwat kéga wamarék yaké naané yo,
“Naané kapmu déku jébaa yaké naané apa yo. Guné mé yaage yé.” Naate wamarék
yaké naané yo, naané akwi nakurak mawulé yate déku jébaa yamarék yano déku kém
miték témarék yadéran bege.

---

* **12:12:** Ro 12:4-5 * **12:13:** Ga 3:28

22 Naana sépékwaapaba tékwa muké las naané wo, “Apa yamarék yakwa mu.” Waga
wanakwa mu naana sépékwaapaba témarék yadu mukatik, naana sépékwaapa miték
témarék yakatik dé yak.
23 Naana sépékwaapaba tékwa nak muké naané wo, “Bakna mu.” Wate naané wani
mu baapmu wurét kuso. Naana sépékwaapaba tékwa nak muké naané wo, “De wani
mat védaran wan yéknwun kaapuk.” Naate wate naané wani muba gwalmu kusado.
24 Naana sépékwaapaba tékwa nak muké naané wo, “Wan yéknwun mu.” Naate wate
wani muba gwalmu naané kusadamarék yo. Got naana sépékwaapa ye dé kés mu nak
mu naana sépékwaapaba kuttakne dé naanat wak, naané “Bakna mu” wanakwa muké
miték vénoké.
25 Naana sépékwaapaba tékwa mu kapmu kapmu téduké kaapuk waga yadén. Naana
sépékwaapa nakurakba rate miték téduké dé waga yak. Naana sépékwaapaba tékwa
muké miték vénakwa pulak, naané Krais Jisasna jébaaba yaalan akwi du taakwaké
miték véké naané yo. Yate naané akwi nakurak kémba rate miték male raké naané
yo.
26 Naana sépékwaapa nak nyédéba kaagél yaran dé akwi sépékwaapa kaagél yo. Akwi
sépékwaapa waga kaagél yadékwa pulak, Krais Jisasna jébaaba yaalan nak du kaagél
kutdéka naané Krais Jisasna jébaaba yaalan akwi du taakwa nakurak kémba rate naané
kaagél kuru. Déku jébaaba yaalan nak duna yéba kevérékdaka naané déku jébaaba
yaalan akwi du taakwa nakurak kémba rate wani muké yéknwun mawulé yo.

27 *Guné Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwa, guné akwi nakurak mawulé yate
déku sépékwaapa pulak guné ro. Rate guné nak nak sépékwaapaba tékwa mu pulak
guné ro.
28 *Ragunéka dé Got déku du taakwat wak, guné nak nak déku jébaa yagunuké.
Taale apa kwayéte dé du taakwat las wak, Krais Jisasna yéba kudi wakwedoké. Deku
kukba dé lasnyét wak, derét wakwedékwa kudi wakwedoké. Kukba dé lasnyét wak,
de du taakwa baadit déku jébaaké yakwatnyédoké. Deku kukba dé lasnyét wak,
de déknyényba vémarék yadan apa jébaa yadoké. Deku kukba dé lasnyét wak, de
kiyakiya yakwadu taakwat wado de yéknwun yadoké. Lasnyét dé wak, de nak du
taakwat kutkalé yadoké. Lasnyét dé wak, de yéknwun kudi wakwedo de nak du
taakwa nakurak mawulé yate nakurak jébaa yadoké. Lasnyét dé wak, de véknwumarék
yadakwa kudiba wakwedoké.

29 Yaga pulak? Got waga wadék naané akwi Krais Jisasna yéba kudi wakweyo? Wan
kaapuk. Las male de déku yéba wakweyo. Naané akwi Got naanat wakwedékwa kudi
wakweyo? Wan kaapuk. Las male de wani kudi wakweyo. Naané akwi Gotna jébaaké
derét yakwatnyu? Wan kaapuk. Las male de Gotna jébaaké derét yakwatnyu. Naané
akwi déknyényba vémarék yadan apa jébaa yo? Wan kaapuk. Las male de wani apa
jébaa yo.
30 Naané akwi kiyakiya yakwa du taakwat wanaka de yéknwun yo? Wan kaapuk.
Las male de kiyakiya yakwa du taakwat waga wo. Naané akwi véknwumarék yanakwa
kudiba wakweyo? Wan kaapuk. Las male de véknwumarék yadakwa kudiba wakweyo.
Naané akwi wani kudi walaakute naané wakweyo? Wan kaapuk. Las male de wani
kudi walaakute wakweyo.
31 *Wani apa akwi wan yéknwun apa. Las wan némaa yéknwun apa. Guné wani apa
kéraaké mawulat kapére yagunuké wuné mawulé yo.

Bulaa miték male ragunéranké kudi las bulké wunék.

---

* **12:27:** Ro 12:5 * **12:28:** Ep 4:11-12 * **12:31:** 1 Ko 14:1

13

Nak du taakwaké mawulat kapére yaké naané yo

1 Yaga pulak? Gotna Yaamabi naanéké apa tiyaadu naané kéni képmaaba rakwa
du buldakwa kudi akwi véknwumarék yate, wani kudiba wakwete, Gotna kudi kure
giyaakwa duna kudiba wawo naané wakweyo? Waga wakwete, naané nak du
taakwaké mawulat kapére yamarék yanaran, naané yaamabi kudi male bulké naané
yo. Mi miték yamarék yadakwa pulak, naané yaamabi kudi male bulké naané yo.
2 Gotna Yaamabi naanéké apa tiyaadéka naané Got naanat wakwedékwa kudi
wakweyo, kapu yaga pulak? Naané Got paakun akwi kudiké naané kutdéngék, kapu
yaga pulak? Naané vémarék yate yamarék yadan muké naané kutdéngék, kapu yaga
pulak? Naané yéknwun mawulé yate, Gotna kudi miték véknwute, nébuké nak wano,
dé ye aniba téké dé yo, kapu yaga pulak? Naané waga yate, nak du taakwaké mawulat
kapére yamarék yanaran, naané Gotna ménibа gweba du taakwa male raké naané yo.
3 Naané naana gwalmu akwi, gwalmu yamarék yakwa du taakwaké naané kwayu,
kapu yaga pulak? Naané Gotna kudi wakwete, déku jébaaké male sanévéknwute
kusékétnaka Gotké kélik yakwa du naana sépé de yaaba tu, kapu yaga pulak? Naané
wani yéknwun mu yate, nak du taakwaké mawulat kapére yamarék yanaran, Got
naanéké yéknwun mawulé yamarék yaké dé yo.
4 *Naané nak du taakwaké mawulat kapére yate kéga yaké naané yo. Naané
derét bari rékaréka yamarék yaké naané yo. Naané derét kutkalé yasaakuké naané
yo. Yéknwun mu deké yae naanéké yaamarék yadéran, naané deké kapére mawulé
yamarék yaké naané yo. Naané naana yéba kevérékmarék yaké naané yo. Naané yanan
muké némaanba wakwemarék yaké naané yo.
5 Naané nak du taakwaké yéknwun mawulé yaké naané yo. Nak du taakwa miték
radoké naané de wale jébaa yaké naané yo. Naana sépéké male sanévéknwumarék
yaké naané yo. Naané nak du taakwat bari waatimarék yaké naané yo. Nak du taakwa
naanat yaalébaandaran naané nyégi yamarék yaké naané yo, wani muké.
6 *Nak du taakwa kapéredi mu yado naané wani muké dusék takwasék yamarék yaké
naané yo. De yéknwun mu yado naané wani muké yéknwun mawulé yaké naané yo.
Naané nak du taakwaké mawulat kapére yate waga yasaakuké naané yo.
7 *Naané nak du taakwaké mawulat kapére yano de naanat kapéredi mu yado naané
de wale miték rasaakuké naané yo. Deké mawulat kapére yate naané deké naana
mawuléba waké naané yo, “Deku kapéredi mawulé bari kulaknyénytakne miték raké
de yo. Deku kapéredi mawuléké sanévéknwumarék yate naané derét kutkalé yasaakuké
naané yo.” Naate waké naané yo.
8 Naané nak du taakwaké mawulat kapére yate naané yéknwun mawulé naané
yo. Wani yéknwun mawulé tésaakuké dé yo. Gotna Yaamabi tiyaakwa kés apa nak
apa kukba kaapuk yaké dé yo. Yadu du taakwa Got derét wakwedékwa kudi tépa
wakwemarék yado, véknwumarék yadakwa kudiba tépa wakwemarék yado, vémarék
yate yadan muké tépa kutdéngmarék yaké de yo. Nak du taakwaké mawulat kapére
yanaran mawulé tésaakuké dé yo.
9 Bulaa naané akwi muké kutdéngmarék yo. Walkamu muké male naané kutdéngék.
Bulaa naané Got wakwedékwa akwi kudi wakwemarék yo. Wani kudi walkamu male
naané wakweyo.
10 Kukba Got déku jébaa yabutidu yéknwun mu male téké dé yo. Tédu akwi muké
kutdéngké naané yo. Akwi kudi wakweké naané yo. Waga yate miték male raké naané
yo. Rano Gotna Yaamabi apa tépa tiyaamarék yadu, wani apa kaapuk yadu, nak du
taakwaké mawulat kapére yanaran mawulé tésaaakuké dé yo.

* **13:4:** Ro 13:10 * **13:6:** Ro 12:9 * **13:7:** 1 Pi 4:8

11 Déknyényba naané baadi ranan tulé naané baadi rate bulkwa pulak naané bulék. Baadi véknwukwa pulak naané véknwuk. Baadi sanévéknwukwa pulak naané sanévéknwuk. Bulaa némaan ye naané baadi rate yanan mawulé naanébu kulaknyényék.
12 *Baadi walkamu kutdéngdakwa pulak, bulaa walkamu male naané kutdéngék. Gu kayékni véte naana ménidaamat kaapuk miték vénakwa. Walkamu male naané vu. Waga vénakwa pulak, bulaa Gotna jébaaké walkamu naané vu. Kukba yaaran tulé, wani Gotna ménidaamat véké naané yo. Bulaa naané walkamu male naané kutdéngék. Kukba naané Gotké miték kutdéngké naané yo, dé naanéké kutdéngdén pulak.
13 Gotna Yaamabi tiyaakwa apa kaapuk yadu yéknwun mu kupuk rasaakuké dé yo. Naané kéni mu naané yo. Naané Gotké miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naané nao. Naané Got wale apuba apuba miték rasaakunaranké sanévéknwute, naané yéknwun mawulé yo. Naané nak du taakwa Gotké wawo naané mawulat kapére yo. Wani mu akwi wan yéknwun mu. Nak du taakwa Gotké wawo mawulat kapére yanakwa mu, nak mat débu talaknak. Wani mu wan némaa yéknwun mu.

14

Gotna Yaamabi naanéké tiyaakwa apa

1 *Gunat wuné wakweyo. Guné apa yate deké mawulat kapére yaké guné yo. Nak kudi wawo wuné wakweyo. Guné deké mawulat kapére yate guné Gotna Yaamabi tiyaakwa kés pulak nak pulak apa kéraaké mawulé yaké guné yo. Gotna yéba kudi wakwenoké dé Gotna Yaamabi apa nak tiyao. Guné wani apa kéraaké mawulat kapére yaké guné yo.
2 Kéni muké sanévéknwute wuné waga wo. Du véknwumarék yadakwa kudiba wakwete, de nak du taakwat kaapuk wakwedakwa. De Gorét de wakweyo. Gotna Yaamabi apa kwayédéka de Got paakun muké de kudi wakweyo.
3 Gotna du taakwa déku yéba kevérékgé jawe radaka, Gotna yéba kudi wakwekwa du véknwudakwa kudiba wakwete, derét de wakweyo. Wakwedaka deku kudi véknwudaka deku mawulé apa yate dé miték tu. Deku kudi véknwute de yéknwun mawulé yo. Yate de yéknwun jébaa yate de wup yamarék yo.
4 Waga yadakwaké, Gotna yéba kudi véknwudakwa kudiba wakweké, guné mawulé yaké guné yo. Véknwumarék yadakwa kudiba wakwete, du de deku mawulat male kutkalé yo. Gotna yéba kudi wakwekwa du, véknwudakwa kudiba wakwete, de Gotna du taakwat kutkalé yo. Yadaka de véknwute de Gotké las wawo kutdéngék.
5 Guné akwi véknwumarék yadakwa kudiba wakwegunuké wuné mawulé yo. Guné Gotna yéba kevérékgé jawe rate, guné wupmalemu du véknwumarék yadakwa kudiba wakwemuké wuné kélik yo. Guné akwi Gotna yéba kudi wakwegunuké wuné mawulat kapére yo. Gotna yéba kudi wakwekwa duna kudi, dé véknwumarék yadakwa kudiba wakwekwa duna kudit débu talaknak. Du las véknwumarék yagunékwa kudiba wakwekwa duna kudi véknwute, walaakute, wakwedaran wani kudi guna mawulat kutkalé yaké dé yo. De wani kudi walaakute, Gotna du taakwa gunat wani kudi wakwedaran, guné véknwute Gotké las wawo kutdéngké guné yo.
6 Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwa, mé véknwu. Guné Gotna yéba kevérékgé jawe ragunu, nak du guné ye, véknwumarék yagunékwa kudiba gunat wakwedaran, guna mawulat kutkalé yamarék yaké de yo. De véknwugunékwa kudiba bulte, Gotna yéba kudi gunat wakwedaran, guna mawulat kutkalé yaké de yo. Gotna yéba kudi gunat wakwete Gotna jébaaké gunat yakwatnyédaran, guna mawulat kutkalé yaké de yo.

* **13:12:** 1 Jo 3:2 * **14:1:** 1 Ko 12:31, 14:39

Véknwudakwa kudiba derét Gotna kudi wakweké naané yo

7 Du nak kwélé miték yapévémarék yadéran, du taakwa déku kudi miték
véknwumarék yaké de yo. Nak du mi miték yamarék yadéran, du taakwa wani mi miték
véknwumarék yaké de yo.
8 Du nak kaany miték yapévémarék yadéran, waariyakwa du miték véknwumarék
yate, waariyaké yémarék yaké de yo.
9 Wani kwélé, kaany waadu miték véknwumarék yadaran pulak, guné véknwumarék
yadakwa kudiba wakwegunéran, guné wale tékwa du taakwa guna kudi miték
véknwumarék yaké de yo. Guné waga yate deku mawulat kutkalé yamarék yaké guné
yo. Yaamabi kudi male wakweké guné yo.
10 Wupmalemu kudi dé ro kéni képmaaba. Wani kudi bulkwa du taakwa deku kudi
de véknwu. Wan adél.
11 Naané Gotna yéba kevérékgé jawe rano, du nak véknwumarék yanakwa kudiba
wakwedéran, dé naana mawulat kutkalé yamarék yaké dé yo. Nak geba yaan du déku
kudi buldu, naané véknwumarék yano, dé naana mawulat kutkalé yamarék yadéran
pulak, véknwumarék yanakwa kudiba wakweran du naana mawulat kutkalé yamarék
yaké dé yo.
12 *Guné Gotna Yaamabi tiyaakwa apa kéraaké guné mawulé yo. Yate guné Gotna du
taakwana mawulat kutkalé yaké mé sanévéknwu. Sanévéknwute guné véknwudakwa
kudiba derét wakwete, deku mawulat kutkalé yate, Gotna Yaamabi kwayékwa apa
kéraaké mawulat kapére yaké guné yo.
13 Gotna du taakwa Gotna yéba kevérékgé jawe rado, véknwumarék yadakwa kudiba
wakweran du de Gorét waatado, dé déku Yaamabi apa kwayédu nak du wani kudi
walaakute derét wakweké dé yo.
14 Guné mé sanévéknwu. Gotna Yaamabi apa tiyaadu naané véknwumarék yanakwa
kudiba Gorét waatanaran naana wuraanyan Got wale kudi bulké dé yo. Buldu wani
kudiké kutdéngmarék yano naana mawulé bakna téké dé yo.
15 *Yaga pulak yate miték yaké naané yo? Kéga yaké naané yo. Gotna Yaamabi
apa tiyaadu naané véknwumarék yanakwa kudiba Gorét waatano naana wuraanyan
Got wale kudi bulké dé yo. Gotna Yaamabi apa tiyaadu naané véknwunakwa kudiba
wawo Gorét waatate wani kudi kutdéngno naana mawulé Got wale bulké dé yo.
Véknwumarék yanakwa kudiba, véknwunakwa kudiba wawo, Gorét waatate miték yaké
naané yo. Gotna Yaamabi apa tiyaadu, naané véknwumarék yanakwa kudiba Gotké
gwaaré waano, naana wuraanyan Gotna yéba kevérékgé dé yo. Gotna Yaamabi apa
tiyaadu, naané véknwunakwa kudiba wawo Gotké gwaaré waano, naana mawulé
Gotna yéba kevérékgé dé yo. Véknwumarék yanakwa kudiba, véknwunakwa kudiba
wawo, Gotké gwaaré waate miték yaké naané yo.
16 Guné waga yamarék yate, véknwumarék yagunékwa kudiba male Gotna yéba
kevérékgunéran, kwatkwa du taakwa guné wale rate wani kudi véknwumarék yate,
Gotna yéba kevérékgunékwaké de yaga pulak “Adél” naaké de yo? Waga wamarék yaké
de yo, véknwumarék yadakwa kudiba wakwegunékwa bege.
17 Guné véknwumarék yagunékwa kudiba wakwegunéran Gotna yéba guné miték
kevérékgé guné yo. Kevérékte véknwumarék yadakwa kudiba wakwegunéran guna
kudi deku mawulat kutkalé yamarék yaké dé yo.

18 Gotna Yaamabi wunéké apa tiyaadéka wuné kapmu rate wupmalemu apu
véknwumarék yawurékwa kudiba wuné wakweyo. Gotna Yaamabi gunéké apa
kwayédéka guné véknwumarék yagunékwa wupmalemu kudiba guné kudi wakweyo.

---

* **14:12:** Ep 4:12 * **14:15:** Ep 5:19

Wunéké tiyaadén apa dé gunéké kwayédén apat débu talaknak. Wunéké tiyaadén apaké wuné Gotna yéba kevéréknu.

19 Yawuréka Gotna du taakwa jawe ragunéka wuné nak apaké wuné mawulé yo. Wuné derét véknwudakwa kudiba wakwewuru, de Gotké miték kutdéngdoké, wuné mawulé yo. Wuné derét véknwumarék yadakwa kudiba wakwemuké wuné kélik yo. Véknwudakwa walkamu kudi véknwumarék yadakwa wupmalemu kudit débu talaknak. Véknwudakwa walkamu kudi wan yéknwun. Walkamu kudi wakwete deku mawulat kutkalé yaké wuné yo.

20 *Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwa, mé véknwu. Guné guna mawuléba baadi pulak ramarék yaké guné yo, véknwumarék yagunékwa kudiba wakwegunékwaké. Makwal baadi kwatkwa radakwa pulak, guné kapéredi muké kwatkwa ragunuké wuné mawulé yo. Némaan du taakwa kutdéngdakwa pulak, guné Gotna muké miték kutdénggunuké wuné mawulé yo.

21 *Déknyényba Gotna yéba kudi wakwen du Judana du taakwat véknwudakwa kudiba wakwedaka de kaapuk véknwudan. Yadanké kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao:

> Némaan Ban Got dé wak, “Kés pulak nak pulak kudiba Judana du taakwat wakweké wuné yo.
> Nak gena kudiba derét wakwewuru de wuna kudi miték véknwumarék yaké de yo.”

22 Got Judana du taakwat véknwumarék yadan kudiba waga wakwete déku apa dé wakwatnyék. Wakwatnyédéka naané kutdéngék. Gotna Yaamabi duké las apa kwayédéka de véknwumarék yadakwa kudiba wakwedaka Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwa Gotna apaké kaapuk kutdéngdan. Wani kudi wakwedaka de Krais Jisaské kutdéngmarék yakwa du taakwa Gotna apaké de kutdéngék. Gotna Yaamabi duké las apa kwayédéka Gotna yéba véknwudakwa kudiba wakwedaka de Krais Jisaské kutdéngmarék yakwa du taakwa Gotna apaké kaapuk kutdéngdan. Wani kudi wakwedaka de Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwa Gotna apaké de kutdéngék. Kutdéngte de apa yate miték téké de yo.

23 Gotna du taakwa akwi jawe rate, véknwumarék yadakwa kudiba wakwedaran, kwatkwa du taakwa las wulae, wani kudi véknwumarék yate, de véte waké de yo, “Wani du taakwa wan waagété de yo.”

24-25 *Gotna du taakwa akwi jawe rate, Gotna yéba véknwudakwa kudiba wakwedaran, kwatkwa du taakwa las wulae wani kudi véknwuké de yo. Véknwute yadan kapéredi muké sanévéknwuké de yo. Sanévéknwute deku kapéredi mawuléké kutdéngké de yo. Kutdéngte de waadé daate Gotna yéba kevérékgé de yo. Yate de waké de yo, “Got guné wale dé tu. Wan adél.”

De jawe Gotna yéba kevérékte miték male raké de yo

26 Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwa, mé véknwu. Guné jawe rate Gotna yéba kevérékte guné akwi kéga guné yo. Nak du gwaaré waadéka nak du gunat Gotna jébaaké dé yakwatnyu. Yadéka nak du Gotna yéba kudi dé wakweyo. Yadéka nak du véknwumarék yagunékwa kudiba wakwedéka nak du wani kudi walaakute gunat dé wakweyo. Guné akwi waga yate waba rakwa du taakwana mawuléké sanévéknwuké guné yo. Deku mawulé apa ye miték téduké, guné miték yaké guné yo.

27 Véknwumarék yagunékwa kudiba wakweké mawulé yaran du vétik kupuk male wakweké de yo. Wupmalemu du wani kudiba wakwemarék yaké de yo. Nak du taale wakwedu nak du kukba wakweké dé yo. Wakwedu nak du wani kudi walaakute gunat wakweké dé yo.

---

* **14:20:** Ro 16:19 * **14:21:** Ais 28:11-12 * **14:24-25:** Jo 16:8

28 Kudi walaakukwa du nak ramarék yadéran, véknwumarék yagunékwa kudiba
wakwekwa du guné wale jawe rate, wani kudi wakwemarék yaké de yo. De akélak
rado deku wuraanyan male Got wale bulké de yo.
29 *Du vétik kupuk Gotna yéba kudi wakweké de yo. Wakwedo waba rakwa du
taakwa véknwute wani kudiké miték sanévéknwuké de yo.
30 Du nak wakwedu Got nak dut nak kudi wakwedu dé raapme téte wani kudi
wakweké dé yo. Taale wakwen du akélak rate véknwuké dé yo.
31 Waga yate guné nak taale nak kukba nak kukba waga guné Gotna yéba kudi
wakweké guné yo. Wakwegunu akwi du taakwa kutdéngdo deku mawulé apa yate
miték téké dé yo.
32-34 *Guné jawe rate, Gotna yéba kevérékte, guné yéknwun mawulé yate miték
ragunuké, Got dé mawulé yo. Guné kapéredi mawulé yate sépélak ramuké Got dé kélik
yo. Yadékwaké Gotna yéba kudi wakwekwa du deku mawuléba deu kudiké miték véké
de yo. Véte yéknwun kudi wakweké kutdéngké de yo.
Gotna jébaaba yaalan du taakwa jawe rate taakwa akélak radakwa pulak, guné Gotna
kudi bulké jawe rate, taakwa akélak raké de yo. Kudi wakwemarék yaké de yo. Wani
muké Gotna nyégaba apa kudi nak dé kwao: Taakwa de duké némaan yakaapuk yaké
de yo.
35 Taakwa Gotna kudiké nak miték kutdéngké mawulé yadaran, de ye deku gaba rate,
deku duwat waataké de yo. Guné Gotna du taakwa déku gaba rate déku yéba kevérékte,
taakwa kudi wakwedaran, de waga yate kapéredi mu de yo.
36 Samuké guné taakwaké wakwewurén kudi véknwumarék yate guné nak kudi bulu?
Waga yate guné kapéredi mu yo. Got taale gunat kaapuk wakwedén. Guné male Gotna
kudi nyégélgunéka de las kaapuk nyégéldan, kapu yaga pulak? Guné male Gotna kudi
nyégélgunu mukatik, guné kulé kudi wakwegunu naané véknwuno. Guné male Gotna
kudi kaapuk nyégélgunén. Yate guné wakwenan kudiké kuk kwayémarék yaké guné
yo.
37 Guna du las kéga wadaran, “Got naanéké dé déku kudi tiyaak. Gotna Yaamabi
naanéké dé apa tiyao.” Naate wadaran de gunéké kaviwurékwa kudiké kutdéngdoké
wuné mawulé yo. Némaan Ban Got débu wak, wuné wani kudi kaviwuru guné akwi
miték véknwugunuké.
38 Guna du las wani kudiké kuk kwayédaran guné deké kuk kwayéké guné yo.
39 Wuna du taakwa, guné Gotna kudi bulké jawe rate, Gotna yéba kudi wakweké
mawulat kapére yaké guné yo. Yagunu guna du las véknwumarék yagunékwa kudiba
wakweké mawulé yadaran, guné derét waatimarék yaké guné yo.
40 *Yate guné Gotna yéba kevérékte miték male raké guné yo. Yéknwun mawulé yate
guné kudi wakweké guné yo. Sépélak wakwemarék yaké guné yo. Nak taale nak kukba
nak kukba waga wakwete miték wakweké guné yo.

15

Krais kiyae dé tépa nébéle raapmék

1 Krais Jisasna jébaaba yaale wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa
du taakwa, mé véknwu. Gunat Krais Jisaské wakwewurén kudiké sanévéknwugunuké
wuné mawulé yo. Guné wani kudi véknwugunéka guna mawulé apa yate miték dé tu.
2 Guné wani kudi miték véknwusaakugunéran, Got gunéké kulé mawulé kwayédu
guné miték rasaakuké guné yo apuba apuba. Guné wani kudi miték véknwumarék
yagunéran guné miték rasaakumarék yaké guné yo.
3 *Wuné Krais Jisasna kudi véknwe wunébu gunat wakwek. Wakwete wuné gunat

* **14:29:** 1 Te 5:20-21 * **14:32-34:** 1 Ti 2:11 * **14:40:** 1 Ko 14:32-33 * **15:3:** Ais 53:8-9

wak. Wan némaa kudi. Wani kudi kéga: Krais Jisas yanan kapéredi muké dé kiyaak, déknyényba Gotna nyégaba kavidan pulak.
4 *Kiyaadéka de waaguba rémék. Rémtaknadaka nyaa vétik yédéka ganbaba Got wadéka dé tépa nébéle raapmék. Déknyényba wani muké wawo de kavik Gotna nyégaba.
5 *Nébéle raapme taale dé Krais Jisas Pitaké yédéka dé Pita dérét vék. Védéka kukba dé wale yeyé yeyan duké yédéka de akwi dérét vék.
6 Kukba dé wupmalemu (500 pulak) du taakwaké yédéka de dérét vék. Wani du taakwa déknyényba déku jébaaba de yaalak. Wani du taakwa wupmalemu de wekna ro. Las debu kiyaak.
7 Kukba Krais Jisas dé némaan du Jems, Jisasna kudi kure yaakwa duké las wawo yédéka de akwi dérét vék. Krais Jisas nébéle raapdénké naané miték kutdéngké naané yo, wupmalemu du taakwa dérét védan bege.
8 *Sésékukba wunéké yaadéka wuné dérét vék. Néwaa nyaan miték témarék ye bari kéraaléka nyaan yéknwun yamarék yadékwa pulak, wuné yéknwun yamarék yawuréka dé wunéké yaadéka wuné dérét vék.
9 *Kéni kudiké sanévéknwute wuné wunéké waga wak. Krais Jisasna kudi kure yaakwa nak du de némaan du de ro. Wuné Krais Jisasna kudi kure yaakwa du wuné bakna du wuné ro. Déknyényba wuné Gotna du taakwat yaalébaanék. Yéknwun du kaapuk rawurén. Nak du wunéké kéga wadaran, “Yaga pulak dé Krais Jisasna yéba kudi wakweké dé yo? Dé yéknwun du kaapuk. Déké ‘Krais Jisasna du’ naamarék yaké naané yo. Dé Gotna du taakwat yaalébaandén bege.” Naate wadaran de adél kudi waké de yo.
10 *Wan Got dé wunéké miték vék. Véte yéknwun mawulé tiyaadék bulaa wuné Krais Jisasna kudi kure yaakwa du wuné ro. Got wunéké yéknwun mawulé tiyaadék wuné bakna kaapuk rawurékwa. Tiyaadén jébaa yate wuné apa jébaa yo. Yawurékwa jébaa nak duna jébaat débu talaknak. Wuné kapmu wani jébaa kaapuk yawurékwa. Got wunéké mawulé lékte wunat kutkalé yadék wuné wani jébaa yo.
11 Krais Jisasna kudi kure yaakwa nak du déké jébaa yadaka wuné wawo déké jébaa wuné yo. Naanéké sanévéknwumarék yaké guné yo. Wakwenan kudiké sanévéknwuké guné yo. Naané nakurak kudi gunat naanébu wakwek, Krais Jisas kiyae tépa nébéle raapdénké. Wani kudiké wekna sanévéknwuké guné yo. Guné wani kudi véknwe guné wak, “Wan adél.” Naate wate guné yéknwun mawulé yate miték ro.

Jisasna jébaaba yaale kiyaan du taakwa nébéle raapké de yo

12 Mé véknwu. Krais Jisas kiyaadéka Got wadéka tépa nébéle raapdénké naané saaki wakweyo. Wakwenaka guné miték véknwu. Bulaa guna du las kéga de wo, “Kiyaan du taakwa tépa nébéle raapmarék yaké de yo.” Naate wate kwatkwa rate de kaapuk miték wadakwa.
13 De adél kudi wado mukatik, Krais Jisas kiyae dé Gotna kudi véknwumarék ye tépa nébéle raapmarék yakatik dé yak.
14 Krais Jisas kiyae, dé tépa nébéle raapmarék yadu mukatik, naané Gotna kudi wakwekwa du adél kudi wakwemarék yano, guné déké miték sanévéknwute guné miték yamarék yakatik guné yak.
15 *Naané kéga naané wak, “Krais Jisas kiyaadéka Got wadéka dé tépa nébéle raapmék.” Naate wananké, Jisas nébéle raapduké Got wamarék yadu mukatik, naané yénaa kudi wakwekatik naané yak Gotké. Kwatkwa du de wo, “De tépa nébéle raapdoké, Got kiyaan du taakwat wamarék yaké dé yo.” Deku kudi adél yadu mukatik,

* **15:4:** Ap 2:24-32; Lu 24:46 * **15:5:** Lu 24:33-36 * **15:8:** Ap 9:3-6 * **15:9:** Ap 8:3 * **15:10:** 2 Ko 3:5, 11:23 * **15:15:** Ap 4:33

Jisas nébéle raapduké, Got dérét wamarék yakatik dé yak. Deku kudi adél kudi kaapuk. Wan yénaa kudi. De tépa nébéle raapdoké, Got kiyaan du taakwat dé wo.

16 Got kiyaan du taakwat tépa nébéle raapdoké, wamarék yadu mukatik, naané kéga wano, “Krais Jisas kiyaadéka Got dérét kaapuk wadén, dé tépa nébéle raapduké.” Waga wamarék yaké naané yo, Got wadék Krais Jisas tépa nébéle raapdén bege.

17 Krais Jisas kiyae dé tépa nébéle raapduké Got wamarék yadu mukatik, guné déké miték sanévéknwugunu dé gunat kutkalé yamarék yadu. Waga yamarék yadu mukatik, guné kapéredi mu yakwa du taakwa Gotna ménibа rasaakugunu.

18 Got kiyaan du taakwa nébéle raapdoké wamarék yadu, kwatkwa duna kudi adél yadu mukatik, Krais Jisasna kudi miték véknwe kiyaan du taakwa Got wale rasaakumarék yado. De yalakdo.

19 Naané Krais Jisasna kudi miték véknwuno, Got naanat kutkalé yadu, naané kéni képmaaba male miték rate, kukba kiyaano, naanat kutkalé yamarék yadu mukatik, naané miték ramarék yano. Waga yamarék yano mukatik, nak du taakwa naanéké kéga wado, “Kape du taakwa. Naané deké mawulé lékgé naané yo. De yénaa kudi wakwete de waagété mawulé yo. Deku waagété mawulé nak du taakwana waagété mawulat débu talaknak.” Waga wamarék yaké de yo, Got kukba wawo naanat kutkalé yadéran bege.

20 *Deku kudi yénaa kudi. Krais Jisas kiyaadéka Got wadéka dé tépa nébéle raapmék. Wan adél kudi. Kukba Got wadu de kiyaan du taakwa tépa nébéle raapké de yo. Waga kutdéngké naané yo, Got Krais Jisasnyét taale waga wadén bege.

21-22 *Déknyénybа du nak Adam, dé kapéredi mu yak. Yadék akwi du taakwa de kiyao. Nak du Krais Jisas, dé naanéké yéknwun jébaa dé yak. Yadénké, Got wadu kiyaan du taakwa tépa nébéle raapké de yo. Akwi du taakwa wan Adamna képmawaara naané ro. Yate naané kapéredi mu yate re kiyaaké naané yo. Naané Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwa déku kémba naané ro. Rate kukba kiyaano, Got wadu, naané Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwa tépa nébéle raapme dé wale apuba apuba miték rasaakuké naané yo.

23 *Déknyénybа Got dé wak, Krais Jisas taale nébéle raapdu, naané kukba nébéle raapnoké. Wadéka taale Krais Jisas yanan kapéredi muké kiyaadéka Got wadéka dé tépa nébéle raapmék. Kukba Krais Jisas tépa gwaamale yae wadu naané déku jébaaba yaalan du taakwa akwi tépa nébéle raapké naané yo.

24-26 *Krais tépa gwaamale yaadéran tulé akwi mu kaapuk yaké dé yo. Krais Jisas némaan ban raké dé yo. Radu Got wadu déku maamat viyaadu déku apa deku apat talaknaké dé yo. Talaknadu dé deké wawo némaan ban radu de wawo déku kudi véknwuké de yo. Krais Jisas dé déku jébaaké kélik yan némaan du, déku jébaaké kélik yan gapman, Setenna kémét wawo yaalébaanké dé yo. Kukba dé kiyaanakwa paaté yaalébaanké dé yo. Yaalébaandu wani tulé raran du taakwa kiyaamarék yaké de yo. Krais Jisasna apa déku maamana apat akwi talaknadu dé déku du taakwa akwi mu wawo déku yaapa Gotké kwayéké dé yo. Kwayédu dé Got némaan ban rate deké apa yaké dé yo.

27 *Krais kiyaanakwa paaté yaalébaandéranké, Gotna nyégaba déku du nak kéni kudi dé kavik: Got débu wak, déku apa akwi du taakwa akwi mu wawo deku apat talaknadu dé némaan ban raduké. Wani du wani kudi kavite, akwi muké némaan ban radéranké kavite, Gotké kaapuk wadén. Krais Jisas akwi du taakwa akwi muké wawo némaan ban raké dé yo. Waga radéranké Got débu wak. Wadénké, Krais Jisas dé Gotké némaan ban ramarék yaké dé yo.

---

* **15:20:** 1 Te 4:14 * **15:21-22:** Ro 5:12, 18 * **15:23:** 1 Te 4:16 * **15:24-26:** Mt 22:44; Re 20:14-15 * **15:27:** Sam 8:6

28 Krais Jisas akwi du taakwa, akwi muké wawo, némaan ban rate, dé wani du taakwa
wani mu wawo déku yaapa Gotké kwayéké dé yo. Kwayédu dé Got kapmu némaan ban
raké dé yo, akwi du taakwa, akwi muké wawo.
29 Krais kiyae nébéle raapdén kudi adél yamarék yaran, guna du taakwa las kiyaan du
taakwaké sanévéknwute, Némaan Ban Jisasna yéba tépa gu yaakute, de kaapuk miték
yadakwa. Du las de wo, “Kiyaan du taakwa nébéle raapdoké Got wamarék yaké dé
yo.” Naate wado kiyaan du taakwa nébéle raapmarék yadaran, guna du taakwa las
kiyaan du taakwaké sanévéknwute, Némaan Ban Jisasna yéba tépa gu yaakute, de derét
kutkalé yamarék yaké de yo.
30 *Kiyaan du taakwa nébéle raapmarék yado mukatik naané Gotna jébaa yate,
naanat yaalébaanké mawulé yaran duké yémarék yano. Naané kutdéngék. De naanat
viyaado kiyaanaran Got wadu naané tépa nébéle raapké naané yo. Waga kutdéngte
naané deku taalat yéte naané yéknwun mawulé yo.
31 Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwa, guné naana Némaan Ban Jisas wale
nakurak mawulé yate ragunéka, wuné gunéké duséknét kapére yo. Wan adél. Gunéké
duséknét kapére yate wuné gunat kéni adél kudi wuné wo. Akwi nyaa de wupmalemu
du wunat viyaapérekgé de sanévéknwu.
32 *Kéni gayé Epesasba rakwa du de kwatbosa yakwa pulak, wunat viyaapérekgé de
yak. Kiyaan du taakwa nébéle raapmarék yadaran naané las du yakwa pulak mé yano.
Wani du de wo, “Dékumuk. Kiyae kaapuk yaké naané yo. Kukba ramarék yaké naané
yo. Bulaa naané miték ro. Naané wupmalemu kadému gu kaké naané yo. Ye kukba
bakna kiyaaké naané yo.” Naate wate de yéknwun kudi kaapuk wadakwa. Waga naané
kutdéngék. Kutdéngte naané de yakwa pulak, yamarék yaké naané yo.
33 Kéni kudi mé véknwu: “Kapéredi mu yakwa du taakwa de wale yeyé yeyakwa du
taakwana mawulé de yaalébaanu.” Wani kudi wan adél kudi. De gunat yénaa yamuké,
guné miték sanévéknwe, de wale yeyé yeyamarék yaké guné yo.
34 *Guné waagété yate kapéredi mawulé guné yak. Yagunén kapéredi mawulé
kulaknyénytakne, kapéredi mu tépa yamarék yaké guné yo. Guna du taakwa las Gotké
kutdéngmarék yate de wo, “Got kiyaan du taakwat wamarék yaké dé yo, de tépa nébéle
raapdoké.” Guné wani muké nyékéri yagunuké wuné wani kudi wakweyo.

Kiyaan du taakwa nébéle raapdo deku sépé nak pulak yaké dé yo

35 Du las kéga waké de yo, “Kiyaan du taakwa nébéle raapdaran kudi wan waagété
kudi. Kiyaan du taakwa yaga pulak nébéle raapké de yo? De yaga pulak sépé kure raké
de yo?”
36 Naate wado wuné waké wuné yo: Guné waagété du guné. Mé sanévéknwu. Maaku
sék pukaataknagunu képmaaba kwae kukba dé tépa buréle yaalaké dé yo. Rékaa
yamarék yan maaku sék pukaataknagunu kukba dé tépa buréle yaalamarék yaké dé
yo. Rékaa yan maaku sék pukaataknagunu kukba dé tépa buréle yaalaké dé yo. Maaku
sék rékaa ye tépa buréle yaalakwa pulak, du taakwa kiyae tépa nébéle raapké de yo.
37 Pukaagunékwa mu wan makwal sék male. Guné maaku apa kaapuk pukaa-
gunékwa. Sék pukaataknagunu buréle yaale maaku apa waaréké dé yo.
38 *Nak sék nak apa yaalaké dé yo. Yadu nak pulak sék nak pulak apa yaalaké dé yo.
Akwi sék deku apa male yaalaké de yo. Wani sékgé Got déku mawulébа wadék de kés
pulak nak pulak apa yaalo. Guné sék pukaagunu dé nak pulak mu ye buréle yaalaké
dé yo. Sék nak pulak yadékwa pulak, guné kiyaan du taakwa rémgunu de nak pulak
sépé ye nébéle raapké de yo.

---

* **15:30:** 2 Ko 4:10-11, 11:26 * **15:32:** Lu 12:19-20 * **15:34:** Lu 15:17-18 * **15:38:** Jen 1:11

39 Akwi mu nakurak sépé kaapuk kure tédakwa. Kés pulak nak pulak sépé de kure
tu. Du de nak pulak sépé kure tu. Jéraaba tékwa kwaami de nak pulak sépé kure tu.
Api de nak pulak sépé kure tu. Gukwami de nak pulak sépé kure tu.
40 Nyétba de mu las ro. Képmaaba de mu las ro. Nyétba rakwa mu wan nak pulak.
Képmaaba rakwa mu wan nak pulak.
41 Nyaa, baapmu, nyétba tékwa akwi kun de akwi wan yéknwun. Nyaa wan nak
pulak. Baapmu wan nak pulak. Kun wan nak pulak. Akwi kun nakurak pulak kaapuk
tédékwa. Las de walkamu yaa yaanu. Las de némaa yaa yaanu.
42 Kiyaan du taakwa tépa nébéle raapme waga male yaké de yo. Du taakwa
kiyaadaka naané deku gaaba ségwi rému képmaaba. Wani gaaba ségwi bari biyaapké
dé yo. Kiyaan du taakwa nébéle raapme nak pulak sépé kure tédo wani sépé apuba
apuba rasaakuké dé yo. Biyaapmarék yaké dé yo.
43 *Képmaaba rémnakwa gaaba ségwi wan kapéredi mu, sébayéba yatjadanakwa mu
pulak. Tépa nébéle raapran sépé wan yéknwun sépé male. Rémnakwa gaaba ségwi apa
kaapuk yakwa. Tépa nébéle raapran sépé apa yaké dé yo.
44 Rémnakwa gaaba ségwi wan képmaana sépé. Tépa nébéle raapran sépé wan Gotna
gayéba raran du taakwana sépé. Képmaana sépé wan nak pulak sépé. Gotna gayéna
sépé wan nak pulak sépé.
45 *Képmaana sépéké Gotna nyégaba kéni kudi dé kwao: Taale ran du Adam dé kéni
képmaana du dé rak. Krais Jisaské de wo, “Kukba ran Adam.” Dé Gotna gayéba giyaan
du kulé mawulé tiyaadu naané kulé mawulé kérae apuba apuba miték rasaakuké
naané yo.
46 Naané Gotna gayéba rakwa du taakwana sépé taale kure te kukba naané képmaana
sépé kure tu, kapu yaga pulak? Taale naané képmaana du taakwa naané ro. Kukba
naané kiyae tépa nébéle raapké naané yo. Raapme Gotna gayéba rakwa du taakwa
raké naané yo.
47 Taale Got Adamét képmaat dé yak. Yatakne kukba wadéka nak Adam déku nak yé
Krais Jisas dé Gotna gayéba giyaak.
48 Naané kéni képmaaba rakwa du taakwa képmaat yadén du Adam pulak naané ro.
Krais Jisas képmaana du kaapuk. Gotna gayéba yaan du dé. Krais Jisasna jébaaba yaale
naané déku kémba naané ro. Kukba naané dé rakwa pulak raké naané yo.
49 Naané kéni képmaaba rate naané Adam pulak képmaana du taakwa naané ro.
Naané kukba Gotna gayéba rate, naané Krais Jisas pulak, Gotna gayéba rakwa du
taakwa raké naané yo.
50 *Guné, wuna du taakwa, mé véknwu. Du taakwa kéni képmaana sépé, biyaapkwa
sépé kure téte, de Gotna apa kéraamarék yate déku gayét yémarék yaké de yo. Du
taakwana sépé nak pulak yadu e déku gayét yéké de yo. Déku gayéba rakwa gwalmu
biyaapmarék yaké dé yo. De déku gayét yédo Got némaan ban rate deké miték véké dé
yo. Adél wuné gunat wakweyo.
51 *Guné mé véknwu. Wuné paakutaknadék rakwa kudi nak bulaa gunat wakweké
wunék. Naané Krais Jisasna du taakwa akwi kiyaamarék yaké naané yo. Got wadu
naana sépé nak pulak yaké dé yo.
52 Got wadu déku du nak kaany yapévuké dé yo. Yapévudu nyét bari kulabikwa
pulak, naana sépé bari bari nak pulak yaké dé yo. Kaany waadu Got wadu Némaan
Ban Jisasna jébaaba yaale kiyaan akwi du taakwa nébéle raapké de yo. Raapdo deku
sépé nak pulak yadu wani sépé biyaapmarék yaké dé yo. Naané wawo Némaan Ban
Jisasna jébaaba yaalan du taakwa képmaaba wekna rano naana sépé nak pulak yaké
dé yo. Yadu naané akwi apuba apuba miték rasaakuké naané yo.

* **15:43:** Pl 3:21 * **15:45:** Jen 2:7; Jo 6:63 * **15:50:** Jo 3:5-6 * **15:51:** 1 Te 4:15-17; Re 11:15

53 *Got wadu naana sépé nak pulak yate Gotna gayéba raran du taakwana sépé ye
rasaakuké dé yo. Biyaapmarék yaké dé yo.
54-55 *Biyaapkwa sépé wan kapéredi sépé. Wani sépé kulaknyénytakne nak pulak
yéknwun sépé kérae naané miték rasaakuké naané yo apuba apuba. Wani tulé kéni
kudi, déknyényba Gotna nyégaba kavidan kudi adél yaké dé yo:
Got déku maama wale waariyadéka déku apa deku apat talaknadéka dé
kiyaanakwa paaté yaalébaanék.
Yaalébaandénké naané tépa kaagél kure kiyaamarék yaké naané yo.
Du taakwa kiyaadakwa paaté débu kaapuk yak.
Wani paaté naaneké tépa yaamarék yaké dé yo.
56 *Bulaa naané kaagél kure kiyao, kapéredi mu yanan bege. Gotna apa kudi dé
yanakwa kapéredi mawulé wakwatnyu. Wani tulé yanan kapéredi mawulé wani apa
kudi wawo kaapuk yaké dé yo.
57 *Got naanat kutkalé yadék, naana Némaan Ban Krais Jisas kiyaanakwa paaté
yaalébaandék, naanéké tiyaadén apa du taakwa kiyaadaran apat débu talaknak.
Talaknadénké naané Gotké yéknwun mawulé yate déku yéba kevérékgé naané yo.
58 *Mawulat kapére yawurékwa du taakwa, guné Krais Jisasna jébaaba yaale kiyaan
du taakwa nébéle raapdaran kudiké mé sanévéknwu. Sanévéknwugunu guna mawulé
apa yate miték téké dé yo. Guné wani adél kudi kulaknyénymarék yaké guné yo. Guné
Némaan Ban Krais Jisaské yagunékwa jébaa yasaakuké guné yo. Guné kiyae nébéle
raapgunéran tulé Got guna yéknwun jébaa kaataké dé yo. Wan adél. Guné waga
kutdéngte, apa yate, déké jébaa yasaakuké guné yo.

16

Gwalmu yamarék yan Gotna du taakwaké de yéwaa jawuké de yo

1 *Bulaa Jerusalemba rakwa Gotna du taakwaké jawugunéran yéwaaké kudi wak-
weké wunék. Galesiaba rate Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwat wuné wani muké
wakwek. Derét wakwewurén pulak, guné wawo akwi Sande yaké guné yo.
2 Akwi Sande guné nak nak jébaa yate nyégélgunékwa yéwaa las taknaké guné
yo. Guné wupmalemu yéwaa nyégélte wupmalemu yéwaa taknaké guné yo. Guné
walkamu yéwaa nyégélte guné walkamu yéwaa taknaké guné yo. Guna gaba
taknagunu miték raké dé yo. Radu wuné yaawuru, apa jébaa yate, deké kwayégunéran
yéwaaké sékalmarék yaké guné yo.
3 Jawugunéran yéwaa kure yédoké, guné yéknwun dut las waké guné yo. Wagunu
wuné yae deké nyéga kaviye deké kwayéwuru de wani nyéga, jawugunéran yéwaa
wawo kure yéké de yo Jerusalemét.
4 Sal wuné wawo Jerusalemét yéké wuné yo? “Wan yéknwun” naanaran, wuné yéké
wuné yo. Yéwuréran de wuné wale yéké de yo.

Pol yéte Korinét véké dé mawulé yak

5 Wuné ye Masedonia saabe wani képmaaba taale yeyé yeyate Gotna kudi wakweké
wuné yo. Wakwetakne kukba gunéké yaaké wuné yo.
6-7 Yae walkamu tulé guné wale raké wuné yo, kapu wupmalemu baapmu guné
wale raké wuné yo? Sal wupmalemu baapmu re apakélé wimut kutkwa tulé wawo
raké wuné yo? Wuné gunat vétakne bari yémuké wuné kélik yo. Wuné guné wale
wupmalemu baapmu raké wuné mawulé yo. Naana Némaan Ban Krais Jisas, wuné
guné wale wupmalemu baapmu rawuruké wadéran, waga raké wuné yo. Rawuru

* **15:53:** 2 Ko 5:4 * **15:54-55:** Ais 25:8; Ose 13:14 * **15:56:** Ro 6:23 * **15:57:** Ro 7:24-25 * **15:58:** Pl 1:27; 1 Ko 16:13 * **16:1:** 2 Ko 8:1-7

guné wunat kutkalé yaké guné yo, wuné kukba gunat kulaknyénytakne nak gayét ye Gotna kudi waba wakwewuruké.

8-9 *Taale rawurékwa gayé Epesasba rasaakuké wuné yo. Kéni gayéba rakwa wupmalemu du taakwa bulaa Gotna kudi véknwuké de mawulé yo. Yadaka wuné apakélé jébaa yate Gotna kudi wuné wakweyo. Wupmalemu du taakwa Gotna kudi miték véknwute Krais Jisasna jébaaba yaaladoké, wuné wani jébaa yasaakuké wuné yo. Wupmalemu du wani jébaaké kélik yate de Kraisna maama ro. Deké wup yamarék yate, Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwana mawulé apa yate miték téduké, wuné déku kudi wakwete kéni gayéba rasaakuké wuné yo. Re Pentikos waadakwa apakélé yaa sérakdo katakne wuné Epesas kulaknyénytakne yéké wuné yo Masedoniat.

10 *Timoti, wuné yakwa pulak, dé Némaan Ban Jisasna jébaa yo. Yate dé gunéké yaadéran guné déké yéknwun mawulé yaké guné yo. Dérét kutkalé yagunu dé guné wale radu guné akwi miték raké guné yo.

11 *Rate guné déku kudi véknwuké guné yo. Guné déké “Bakna du” naamarék yaké guné yo. Yate dérét kutkalé yaké guné yo, dé kukba gunat kulaknyénytakne yéknwun mawulé yate wunéké gwaamale yaaduké. Dé naana nak du wale gwaamale yaadaranké wuné raségu.

12 *Bulaa naana wayékna pulak du Apoloské kudi wakweké wunék. Krais Jisasna jébaaba yaalan nak du wale gunéké yéduké wuné dérét wak. Wawuréka dé wak, “Bulaa wan yéknwun tulé kaapuk. Bulaa Korinét yémarék yaké wuné yo. Yéknwun tulé yaadu wuné yéké wuné yo.”

Pol kudi dé wakwebutiyu

13 *Guné kapéredi yaabuba yémuké, guné miték sanévéknwuké guné yo. Guna mawulé apa yate miték tédu guné Krais Jisasna kudi miték véknwusaakuké guné yo. Wup yamarék yate apa yate téké guné yo.

14 Guné nak du taakwaké mawulat kapére yate guna jébaa yasaakuké guné yo.

15 *Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwa, gunat wuné wakweyo. Guné Stepanas déku kémké wawo guné kutdéngék. De Akaiaba rakwa du taakwat talakne de taale Krais Jisasna kudi miték véknwuk. Véknwute apa jébaa yate de Gotna du taakwat kutkalé yasaaku.

16 *Deké gunat wuné wakweyo. Guné deku kudi véknwute de wale Némaan Ban Jisasna jébaa yakwa duna kudi wawo véknwute, wakwedakwa pulak yaké guné yo.

17 Guné wagunék de Stepanas, Potiunetas, Akaikas, wunéké yaadak wuna mawulé yéknwun dé yo. Guné wunéké yaaké yapatigunéka de wunéké yaak.

18 *De yae gunéké yéknwun kudi wakwedaka bulaa wuna mawulé miték dé tu. Miték tédékwaké kutdénggunu guna mawulé wawo miték téké dé yo. De naana mawulat kutkalé yadanké guné deku yéba kevérékgé guné yo.

19-20 *Akwila bét déku taakwa Prisila, bétku gaba Gotna kudi bulké jawe rate Krais Jisasna jébaaba yaalan nak du taakwa wawo, de gunéké mawulat kapére yate Némaan Ban Jisasna yéba kevérékte de yéknwun mawulé yo gunéké. Kéni gayéba rate Némaan Ban Jisasna jébaaba yaalan nak du taakwa wawo de akwi gunéké yéknwun mawulé yo. Esiana wupmalemu nak taaléba Gotna kudi bulké jawe rate Krais Jisasna jébaaba yaalan nak du taakwa wawo de gunéké yéknwun mawulé yo. De akwi yéknwun mawulé yate wunat wadaka wuné deku kudi gunat wakweyo.

Naané Gotna du taakwa yanakwa pulak, guné guna du taakwaké yéknwun mawulé yate derét taaba kutké guné yo.

---

* **16:8-9:** Ap 19:1-2, 8-10 * **16:10:** 1 Ko 4:17 * **16:11:** 1 Ti 4:12 * **16:12:** 1 Ko 3:6 * **16:13:** Ep 6:10 * **16:15:** 1 Ko 1:16 * **16:16:** 1 Te 5:12 * **16:18:** Pm 1:7 * **16:19-20:** Ro 16:3-5

21 Bulaa wuné Pol wuna kudi kavin dut nyéga kérae, gunéké yéknwun mawulé yate,
wuné wuna taabat kéni kudi kaviyu.
22 *Du taakwa naana Némaan Ban Jisaské mawulat kapére yamarék yadaran de mé
yalaknu. De Got wale rasaakumarék yaké de yo.
Naana Némaan Ban Jisas, méné mé yaa.
23 Naana Némaan Ban Jisas gunéké mawulé lékte gunat kutkalé yaduké wuné dérét
waato.
24 Naané akwi Krais Jisasna du taakwa naané ro. Rate wuné gunéké akwi mawulat
kapére yo. Waga kutdénggunuké wuné gunat wakweyo.
Wani wuné wakwebutik.

* **16:22:** Re 22:20

Korinba rakwa du taakwaké Pol kukba kavin nyéga

1 *Got wunat wadék wuné Pol Krais Jisasna kudi kure yaakwa du wuné ro. Rate bulaa
wuné gunat wakweyo nyégaba. Krais Jisasna jébaaba yaale naana wayéknа pulak
rakwa du Timoti, wuné wale rate ané kéni nyéga kaviyu gunéké. Guné Korinba rate
Gotna kudi miték véknwukwa du taakwa, guné Akaiana nak képmaaba rakwa Gotna du
taakwa akwi, gunéké wawo ané kéni nyéga kaviyu.
2 *Naana yaapa Got gunéké mawulé lékte gunat kutkalé yate, gunéké yéknwun
mawulé kwayéte, naana Némaan Ban Jisas Krais gunéké waga male yadu guné miték
raké guné yo. Waga ané Gorét waato.

Pol Gotna yéba dé kevéréknu

3 *Naané naana Némaan Ban Jisas Kraisna yaapa Got déku yéba kevérékgé naané
yo. Got wan du taakwaké mawulé lékgwa ban. Dé wan du taakwana mawulat kutkalé
yakwa ban.
4 Kapéredi mu nak du taakwaké yaadu naané derét kutkalé yanoké, dé naana
mawulat waga kutkalé yo. Kapéredi mu naanéké yaadéka dé naanat kutkalé yadékwa
pulak, derét kutkalé yanoké, dé naana mawulat waga kutkalé yo.
5 Naané Jisas Kraisna du taakwa ranaka, kapéredi mu déké déknyényba yaadén pulak,
bulaa wupmalemu kapéredi mu dé naanéké yao. Yaadéka naané Krais wale nakurak
mawulé yanaka Got dé naana mawulat kutkalé yo.
6 Kapéredi mu naanéké yaadéka naané kaagél kuru gunéké. Gunat kutkalé yano
guné Got wale miték ragunuké, naané kaagél kuru gunéké. Kaagél kutnaka Got dé
naana mawulat kutkalé yo. Guné wawo kaagél kutnakwa pulak kaagél kutgunéran
tulé, guné naanat véte apa yate yéknwun mawulé yagunuké, Got dé naana mawulat
kutkalé yo. Yadu naané guna mawulat kutkalé yaké naané yo.
7 Naané kutdéngék. Kaagél kutnakwa pulak, guné kaagél kutké guné yo. Kutgunu
Got naana mawulat kutkalé yadékwa pulak, guna mawulat kutkalé yaké dé yo. Waga
naané kutdéngék.
8 *Guné Jisas Kraisna jébaaba yaale wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak
rakwa du taakwa, naané Esiana képmaaba ranaka naanéké yaan kapéredi muké
kutdénggunuké, naané mawulé yo. Apakélé kapéredi mu yae dé naanat yaalébaanké
yak. Yadéka naané apa kaagél kutte naana mawuléba naané wak, “Sal naané bari
kiyaaké naané yo?”
9 Naate wate kéga wawo naané wak, “Kot véknwukwa némaan ban de bari kiyaadoké
wadén du pulak naané ro. Bari kiyaaké naané yo.” Naate wanaka naana wuraanyan
dé génék. Wani kapéredi mu naanéké yaadéranké Got dé kusékérék. Naané kéga waké
naané yo, “Got apat dé kapére yo. Dé apa yate wadék de kiyaan du taakwa nébéle
raapme ro. Naana apa wan makwal apa. Déku apa wan apakélé. Naané dérét waatano
dé apa yate naanat kutkalé yaké dé yo.” Naate wanoké, wani kapéredi mu naanéké
yaadéranké Got dé kusékérék.
10-11 *Wupmalemu apu déknyényba naané wak, “Apakélé kapéredi mu naanéké dé
yao. Bulaa kiyaaké naané yo.” Naate wanaka Got dé naanat kutkalé yadéka naané
miték rak. Kapéredi mu las wawo naanéké yaadu dé naanat tépa kutkalé yadu naané
miték raké naané yo. Naané kutdéngék. Guné naanéké Gorét waatate waga naanat
kutkalé yagunu, Got waatagunéran kudi véknwute naanat tépa kutkalé yadu naané

* **1:1:** 1 Ko 1:1 * **1:2:** 1 Ko 1:3 * **1:3:** 1 Pi 1:3; Ro 15:5-6 * **1:8:** Ap 19:23-24; 1 Ko 15:30-32 * **1:10-11:** 2 Ti 4:18

miték raké naané yo. Waga kutdéngte naané waga yaduké raségu. Got naanat waga kutkalé yadu, naané tépa miték rano, wupmalemu du taakwa véte, Gotké yéknwun mawulé yate déku yéba kevérékgé de yo.

Pol derét kaapuk yénaa yadén

12 *Naané kéni muké kutdéngte naané yéknwun mawulé yo. Got naanéké mawulé lékte naanat kutkalé yadéka naané guné wale rate, nak taaléba rakwa du taakwa wale rate, naané yéknwun mu yéknwun mawulé male yate, yénaa yamarék yate naané miték rak. Naané waga rate naané naana mawuléba kaapuk sanévéknwunan. Got tiyaadén yéknwun mawulé véknwute naané waga yate miték rak. Waga kutdéngte naané yéknwun mawulé yo.

13-14 *Gunéké kavinan kudi guné véte miték kutdénggunuké naané kavik. Kudi las kaapuk paakunan. Kavinan kudi véte guné wani kudi miték kutdéngké guné yo. Bulaa naana jébaa naana mawuléké kaapuk miték kutdénggunén. Walkamu male guné kutdéngék. Naana Némaan Ban Jisas gwaamale yaaran nyaa guné naanéké miték kutdénggunuké naané mawulé yo. Wani nyaa naané gunéké yéknwun mawulé male yanakwa pulak, guné naanéké yéknwun mawulé male yaké guné yo.

15-16 Guné naanéké yéknwun mawulé yagunékwaké kutdéngte, wuné Masedoniana képmaat yéte taale gunat véké wuné wakwek. Masedonia kulaknyénytakne gwaamale yae gunat tépa véké wuné wakwek. Waga wakwete apu vétik gunat véte gunat kutkalé yaké wuné mawulé yak. Gunat véwuru guné wunat kutkalé yagunu naané Judiana képmaat miték yéké wuné wakwek.

17 Yaga guné wo, guna mawuléba? Waga yaké watakne, waga yamarék yate, wuné yénaa kudi bulkwa du wuné ro, kapu yaga pulak? Waga yaké watakne Gotna kudi véknwumarék yakwa du pulak wuné rak, kapu yaga pulak? De yénaa yate de wo, “Yaaké naanék.” Naate watakne de kaapuk yaadakwa. De yénaa yate de wo, “Yaamarék yaké naané yo.” Naate watakne de yao.

18 Wuné wani du pulak kaapuk rawurékwa. Wuné yénaa kaapuk yawurékwa. Got apuba apuba adél kudi wakwedéka wuné dé pulak adél kudi apuba apuba wuné wakweyo. Wuné “Yaaké wunék” naawuréran, wuné yaaké wuné yo. Wuné “Yaamarék yaké wuné yo” naawuréran, wuné yaamarék yaké wuné yo.

19 Wuné, Sailas, Timoti, waga naané Gotna nyaan Jisas Kraiské gunat kudi wakwek. Dé yénaa yamarék yate nakurak kudi male dé wakweyo. Adél kudi male dé wakweyo. Dé wakwedékwa pulak yaké dé yo. Wuné déku jébaaba yaale adél kudi male wuné wakweyo.

20 *Got adél kudi male dé wakweyo. Déknyényba dé naana képmawaarat wak, “Gunat kutkalé yaké wuné yo. Wan adél.” Naate watakne déku nyaanét wadék dé naanat kutkalé yadéka Gotna kudi adél dé yo. Jisas Krais waga naanat kutkalé yadéka naané akwi déku yéba Gorét waatate Gotna yéba kevérékte naané wo, “Ména kudi adél kudi.”

21 *Wan Got dé naanéké apa tiyao. Tiyaadéka naané guné wale apa yate Kraiské miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naané nao. Wan Got dé naanat wak, déku jébaa yanoké.

22 Wan Got dé naané Kraisna jébaaba yaalan du taakwat débu wak, naané déku du taakwa rate yéknwun mu male yanoké. Dé déku Yaamabi naanéké tiyaadéka dé wulae naana mawuléba dé tu. Tédéka naané kutdéngék. Got déku Yaamabi waga tiyaate naanat kutkalé yate kukba naanat kutkalé yasaakuké dé yo.

Pol deké kaapuk bari yédén

* **1:12:** 1 Ko 1:17; 2 Ko 2:17 * **1:13-14:** Pl 2:16 * **1:20:** Ro 15:18-19 * **1:21:** 1 Jo 2:27; Ep 1:13-14; Ro 8:16-17

23 *Got wuna mawulé kutdéngte dé kéga wawo kutdéngék. Wakwewurékwa kudi wan adél kudi male. Waga kutdéngte dé gunat wakweké dé yo. Ragunékwaké sanévéknwute, wuné gunat véké Korinét kaapuk bari yaawurén. Gunat némaanba waatiwuru guna mawulé kapére yamuké kélik yate, wuné guné kaapuk bari yaawurén.

24 *Guné apa yamuké kélik naané yak. Guné Krais Jisaské miték sanévéknwute déku kudiké "Adél" naagunéka guna mawulé miték dé tésaaku. Waga tésaakudékwaké kutdéngte, naané wani muké apa kudi gunat wakwemuké kélik naané yo. Guna mawulat kutkalé yano guné yéknwun mawulé yate guna du taakwa wale miték ragunuké mawulé naané yo.

2

1 *Wuné wak, "Deké bulaa yémarék yaké wuné yo. Derét tépa véte deré tépa némaanba waatimarék yaké wuné yo."

2 Naate wate wuné guné kaapuk yaawurén. Wuna mawulé yéknwun dé yo guné. Yadéka wuné gunat waatiwuru guna mawulé kapére yamuké kélik yate, wuné guné kaapuk yaawurén. Guna mawulé kapére yadu guné wuna mawulat kutkalé yaké yapatimuké, wuné guné kaapuk yaawurén.

3 Yate wuna mawulébа wuné wak, "Korin Krais Jisaské wakwewurén kudi miték véknwudanké wuna mawulé yéknwun dé yo deké. Yadéka, wuné yae kapéredi mu kulaknyénymarék yado wuné véte derét waatimuké, kélik wuné yo. Derét waatiwuru de wale wuné wale naana mawulé kapére yamuké, kélik wuné yo." Naate wate wuné guné yaamarék yate guné nyégaba wuné kavik. Guné taale kapéredi mu kulaknyénytakne miték male ragunu wuné kukba yaaké mawulé yate guné nyégaba wuné kavik. Guné taale miték ragunu wuna mawulé guné yéknwun yadu guna mawulé wuné yéknwun yaduké, wuné guné nyégaba kavik.

4 *Guné kaviwuréka wuna mawulé kapére dé yak. Yadéka wuné wupmalemu apu géraak. Yagunékwa kapéredi mu gunat yaalébaanmuké wup yate wuné géraak. Wani nyéga kavite, wuné guné mawulat kapére yawurékwaké guné kutdénggunuké, wuné mawulé yak. Guna mawulé kapére yaduké, wuné mawulé kaapuk yawurén.

Yadén kapéredi muké tépa sanévéknwumarék yaké de yo

5 *Wani du kapéredi mu yadéka wuné wani muké géraawuréka wuna mawulé kapére dé yak. Dé kapéredi mu yadéka guné las wani muké géraagunéka guna mawulé kapére dé yak. Guné akwi kaapuk géraagunén. Dérét némaanba waatimuké kélik yate wuné "Akwi" naamarék yate, "Las" wuné nao.

6 Guné taale kaviwurén nyéga vétakne guné wupmalemu du taakwa kapéredi mu yan dut waatite déké kuk guné kwayék. Wan yaak.

7 Dé nyégit kapére yadu déku mawulé kapére yasaakumuké, guné dérét tépa waatimarék yaké guné yo. Yate déku mawulat kutkalé yate guné dérét kéga waké guné yo, "Yaak. Méné wani kapéredi mu ménébu kulaknyényék. Wan yéknwun. Bulaa yéknwun mawulé yaké méné yo." Naate watakne yadén kapéredi muké guné tépa sanévéknwumarék yaké guné yo.

8 Dé nyégit kapére yadu déku mawulé kapére yasaakumuké, gunat wuné wakweyo. Guné dérét kéni kudi wawo waké guné yo, "Méneké naané mawulat kapére yo." Naate wagunu wuné kutdéngké wuné yo, guné wuna kudi véknwugunékwaké.

---

* **1:23:** Ro 1:9 * **1:24:** 1 Pi 5:3 * **2:1:** 1 Ko 4:21 * **2:4:** 2 Ko 7:8-9 * **2:5:** 1 Ko 5:1

9 Gunéké kutdéngké nae wani nyéga déknyényba wuné kavik. Guné wuna kudi véknwute wakwewurén pulak yaké guné yo, kapu kaapuk? Bulaa wakwewurékwa pulak yagunékwaké kutdéngte, gunat wuné wo, wuna nak kudi véknwugunuké.
10 Du yadan kapéredi mu kulaknyénytakne wani muké mawulé lékdo guné “Yaak” naate yadan kapéredi muké tépa sanévéknwumarék yaké guné yo. Waga yagunu wuné wawo “Yaak” naate, yadan kapéredi muké tépa sanévéknwumarék yaké wuné yo. De wunat kapéredi mu yadaran wuné yadan kapéredi muké tépa sanévéknwumarék yaké wuné yo. Kraisna yéba wakwete gunat kutkalé yaké nae wuné yadan kapéredi muké tépa sanévéknwumarék yaké wuné yo.
11 *Naané kutdéngék. Seten naanat yénaa yate naanat yaalébaanké dé mawulé yo. Waga kutdéngte, dé naanat waga yaalébaanmuké, de yadan kapéredi mu kulaknyénydo naané yadan kapéredi muké tépa sanévéknwumarék yaké naané yo.

Troasba dé Pol mawulé léknék

12 *Déknyényba wuné Troasnyét ye Kraiské yéknwun kudi wakweké mawulé yawuréka dé naana Némaan Ban wadéka wani gayéba rakwa wupmalemu du taakwa wani kudi véknwuké de mawulé yak.
13 Yadaka wuné wani gayéba kaapuk rasaakuwurén. Krais Jisasna jébaaba wuné wale yaalan du, déku yé Taitas, déké waba sékalpatiye wuné mawulé lékte waba rakwa du taakwat kulaknyénytakne déké sékalte wuné yék, Masedoniana képmaat.

Got apa kwayédéka de déku jébaa yakwa du apa yate ro

14 *Naané Gotna yéba kevérékgé naané yo. Naané Krais wale nakurak mawulé yate déku apa kure ténaka Got dé naanat kure yu. Naana Némaan Ban Jisas Kraisna apa déku maamana apat talaknadék naané dé wale apa yate dé wale naané miték yu, yéknwun yaabuba. Naané gege gayét yéte Kraisna kudi wakwenaka wupmalemu du taakwa de déké kutdéngék. Yéknwun yaama yakwa gu yaama yeyé yeyadéka wupmalemu du taakwa véknwudakwa pulak, wupmalemu du taakwa de Kraiské wakwenakwa kudi véknwute de déké kutdéngék.
15 *Naané Krais wale nakurak mawulé yate naané Krais Gotké kwayédékwa yéknwun yaama yakwa gu pulak naané ro, Gotna ménība. Ranaka de Gotké yénakwa yaabuba yékwa du taakwa, yalakdaran yaabuba yékwa du taakwa wawo naanat véte Kraiské de sanévéknwu.
16 Gotké yénakwa yaabuba yékwa du taakwa naanat véte naana kudi véknwudaka naané yéknwun yaama yakwa gu pulak deku ménība ranaka de Kraiské sanévéknwute de kutdéngék. Krais derét kutkalé yadu Got derét kérae kure yéké dé yo déku gayét. Kure yédu de dé wale rasaakuké de yo apuba apuba. Waga kutdéngdaka yalakdaran yaabuba yékwa du taakwa naanat véte wakwenakwa kudi véknwudaka deku mawulé kapére dé yo. Gaaba ségwiba yaalakwa yaama pulak véknwudaka mawulé kapére yadékwa pulak, wani du taakwana mawulé kapére dé yo. Yadéka de Kraiské sanévéknwute déké kuk kwayétakne de kutdéngék. Krais derét kutkalé yamarék yadu de yalakdaran yaabuba yésaakute Got wale ramarék yate séknaaba rate kiyaan du taakwana taaléba rasaakuké de yo. Waga de kutdéngék. Naané kapmu apa yate wani jébaa yaké naané yapatiyu. Got naanéké apa tiyaadék naané wani jébaa yo.
17 *Guné kutdéngék. Wupmalemu du taakwa yénaa yate yéwaa nyégélké nae de gege gayét yéte Gotna kudi wakweyo. Naané de pulak kaapuk yanakwa. Got déku jébaa yanoké naanat wadék naané Krais wale nakurak mawulé yate, Gotna ménība rate, yéknwun mawulé yate, adél kudi wakwete, naané Gotna kudi bakna wakweyo. Waga yanakwaké guné kutdéngék.

---

* **2:11:** Lu 22:31-32 * **2:12:** Ap 14:27 * **2:14:** Ro 6:17 * **2:15:** 1 Ko 1:18 * **2:17:** 1 Pi 4:11

3

Kulé kudi véknwute jébaa yakwa du

1 *Wani du pulak yamarék yanakwaké wakwete, naané naana yéba kevérékmuké kélik naané yo. Wani kudi wakwete naané kéni kudi kaapuk wanakwa, “Sal Korinba rakwa du taakwa naanat kutdéngmarék yate naana kudi véknwumarék yaké de yo? Du las nak get yéte de nyéga las kure yu. Wani nyégaba kéni kudi dé kwao: Kéni nyéga kutkwa du yéknwun du de ro. Guné deku kudi véknwuké guné yo. Waga pulak nyéga kure yaamarék yano Korinba rakwa du taakwa naana kudi véknwuké de yo, kapu yaga pulak?” Wani kudi naané kaapuk wanakwa, guné naanéké kutdénggunékwa bege. Naané waga pulak nyéga kure yaamarék yanaka gege gayéba rakwa du taakwa de naana kudi véknwu.

2 Guné waga kavidan kudi pulak guné ro. Akwi du taakwa gunat véte de wo, “De Pol bérénа kudi véknwute yéknwun mu male de yo. Yadaka naané kutdéngék. Pol béré yéknwun jébaa de yo.” Naate watakne de naana kudi véknwu.

3 Naané naana mawuléba naané kutdéngék, wani kudi adél yadékwaké. Krais déku kudi naana mawuléba kavidéka naané gunat déku kudi wakweyo. Wakwenaka guné naana kudi véknwute Kraisna jébaa yate guné Krais kavin nyéga pulak guné ro. Raguné́ka akwi du taakwa gunat véte de wo, “Pol béré wakwedan kudi wan yéknwun kudi. Got deku jébaaké dé yéknwun mawulé yo.” Naate de wo. Déknyényba Moses Gotna kudi matuba dé kavik, du taakwa Gotna kudi véknwute wadén pulak yadoké. Krais déku kudi guna mawuléba dé taknak. Taknadéka guné déku kudi miték véknwute wadékwa pulak guné yo. Yaguné́ka nak du taakwa gunat véte de kutdéngék. Apuba apuba rasaakukwa ban Gotna Yaamabi naana mawuléba wulae téte naanat wadéka naané déké yéknwun jébaa yo.

4 Wani kudi naané wo, naané Gotké yéknwun mawulé yanakwa bege. Krais naanat kutkalé yadéka naané Gotké miték sanévéknwunaka dé naanéké apa tiyaadéka naané déké yéknwun jébaa yo.

5 Naané kapmu apa yate naané déké yéknwun jébaa yaké naané yapatiyu. Got apat kapére yate naanéké apa tiyaadéka naané déké yéknwun jébaa naané yo.

6 *Got naanat débu wak, du taakwat kéraadéran kulé kudi nak du taakwat wakwenoké. Watakne dé naanéké apa tiyaak, wani jébaa yanoké. Got wakwen kulé kudi wan déku nyégaba kwaakwa apa kudi kaapuk. Got wakwen kulé kudi wan déku Yaamabi du taakwana mawuléba wulae tékwa kudi. Got déknyényba wakwen apa kudi dé du taakwa yadan kapéredi mu dé derét wakwatnyu. Wani du taakwa wani apa kudi véknwute wadékwa pulak yaké yapatite, Gotna ménіba yéknwun mu yakwa du taakwa raké yapatite, yalakgé de yo. Got wale rasaakumarék yaké de yo. Gotna Yaamabi du taakwana mawuléba wulae tédéka de Gotké yénakwa yaabuba de yu. Wani du taakwa Got wale rasaakuké de yo apuba apuba.

7-8 *Déknyényba Got déku apa kudi dé matuba kavik. Wani tulé Got dé yaa yaante vérépvérép yaankwa pulak dé yak. Yadéka Moses Gotna ménіba tédéka déku ménidaama wawo yaa yaante vérépvérép yaankwa pulak dé yak. Taale némaanba dé waga yak. Kukba kwekére dé waga yak. Yadéka Moses Isrelna du taakwat Gotna apa kudi wakwedéka de déku ménidaamat véké de yapatik. Wani apa kudi du taakwa yalakdaran yaabu dé wakwatnyu. Moses wani kudi derét wakwedéka déku ménidaama yaa yaante vérépvérép yaankwa pulak dé yak. Naané Gotna kulé kudi wakwete Gotna Yaamabi wale Gotna jébaa yate, yaga pulak naané téké naané yo? Naané apuba apuba yaa yaante vérépvérép yaankwa pulak miték yasaakuké naané yo, Gotna kulé kudi déku apa kudit talaknadén bege.

* **3:1:** Ap 18:27 * **3:6:** Jo 6:63; Ro 7:6 * **3:7-8:** Ga 3:2-5

9 *Got wani apa kudi dé Mosesnyét wakwek. Wakwedéka Moses du taakwat
wakwedéka de wani kudi véknwute yadan kapéredi muké de kutdéngék. Kutdéngte
de yéknwun mu kaapuk yadan. Yalakdaran yaabuba de yék. Yéte de kutdéngék.
Got wakwedén apa kudi wan yéknwun kudi. Wan némaa kudi. Waga de kutdéngék.
Got kulé kudi naanat wakwedék naané wani kudi wakwete kéga naané wo, “Gotna
Yaamabi guna mawuléba wulae tédu gunéGotna ménibа yéknwun mu yakwa du
taakwa raké gunéyo. Rate Gotké yénakwa yaabuba yéké gunéyo.” Naate wanaka
nak du taakwa de wo, “Wani kulé kudi wan yéknwun kudi male. Wan apat kapére
yakwa kudi.” Naate wadaka naané kutdéngék. Got déku Yaamabiké wakwedén kulé
kudi Mosesnyét taale wakwedén kudit débu talaknak.
10 Moses du taakwat Gotna apa kudi wakwedéka de wak, “Wani kudi wan yéknwun
kudi. Apa yakwa kudi.” Naate wadaka Got kulé kudi wakwedék bulaa naané wo,
“Wani kulé kudi wan yéknwun kudi male. Wan apat kapére yakwa kudi. Naané wani
kulé kudi véknwuké naané yo.” Naate wate naané kutdéngék. Got wakwedén kulé kudi
taale wakwedén kudit débu talaknak.
11 Got taale wakwedén kudi kukba kaapuk yadéranké kutdéngte de wak, “Wan
yéknwun kudi. Wan apa yakwa kudi.” Naate wadaka Got wakwedén kulé kudi apuba
apuba rasaakudéranké kutdéngte naané wo, “Wani kulé kudi wan yéknwun kudi male.
Apat kapére yakwa kudi.” Naate wate naané kutdéngék. Got wakwedén kulé kudi
taale wakwedén kudit débu talaknak.
12 Got wakwedén kulé kudi apat kapére yate rasaakudéranké kutdéngte, naané wup
yamarék yate, apa yate wani kudi nak du taakwat wakweyo.
13 Naané Moses déknyénybа yan pulak kaapuk yanakwa. Déku ménidaama yaa
yaante vérépvérép yaankwa pulak yadéka dé Isrelna du taakwat wakwetakne déku
ménidaama baapmu wurét dé saaptépék. Déku ménidaama taale yaa yaante vérépvérép
yaankwa pulak yate kukba kwekére pulak yaandéka wani du taakwa de vémuké
dé kélik yate déku ménidaama baapmu wurét dé saaptépék. Moses waga yadéka
naané nak pulak naané yo. Wakwenakwa kudi kaapuk yamarék yate rasaakudéranké
kutdéngte, naané apa yate paakumarék yate wani kudi wakweyo.

14 *Baapmu wut gwalmu nak saaptépédéka paakwe kwaadéka naané wani mu véké
yapatinakwa pulak, de Isrelna du taakwa déknyénybа Moses wakwedén kudiké kaapuk
miték kutdéngdan. Bulaa wawo Isrelna du taakwa Got wakwedéka Moses wakwen apa
kudi véknwute de wani kudiké kaapuk miték kutdéngdan. Krais wale nakurak mawulé
yakwa du taakwa male wani kudiké miték kutdéngké de yo.
15 Bulaa ranakwa tulé wupmalemu Isrelna du taakwa Gotna kudi buldakwa gaba
jawe de véknwu, némaan du Moses wakwen apa kudi nyégaba véte némaanba
wakwedaka. Véknwute wani kudiké miték kutdéngké de yapatiyu. Baapmu wut
saaptépédén gwalmu véké yapatinakwa pulak, de wani kudiké miték kutdéngké de
yapatiyu.

16 *Du taakwa yadan kapéredi muké kuk kwayétakne naana Némaan Banké miték
sanévéknwute de Moses wakwen apa kudiké miték kutdéngké de yo. Baapmu wut
gwalmu nak saaptépétakne raapidaka naané wani mu miték vénakwa pulak, de naana
Némaan Banké miték sanévéknwute Moses wakwen apa kudiké miték kutdéngké de yo.
17 *Wuné “Némaan Banké” wekna kudi wakwete wuné Gotna Yaamabiké wuné
wakweyo. Gotna Yaamabi du taakwana mawuléba wulae tédéka Moses wakwen apa
kudi wani du taakwana mawuléké apa kaapuk yadékwa. Yadéka de raamény gaba re
kaapat yaalan du pulak, de yéknwun mawulé yate miték ro.

---

* **3:9:** Ro 3:21 * **3:14:** Ro 11:25 * **3:16:** Ro 11:23, 26 * **3:17:** Jo 8:32, 36; Ro 8:2; Ga 5:1

18 Naané Jisas Kraisna jébaaba yaalan du taakwa, naana mawuléba Gotna Yaamabi
wulae tédéka naané naana Némaan Ban pulak naané ro. Rate naané naana ménidaama
baapmu wurét saaptépémarék yanakwa pulak yanaka, nak du taakwa naanat véte de
naana Némaan Banké de kutdéngék. Ménidaama védakwa glas duna kayékni wakwat-
nyédékwa pulak, naana Némaan Banét derét naané wakwatnyu. Wakwatnyénaka de
naanat véte de kutdéngék. Naana Némaan Ban wan apat kapére yakwa ban. Nyaa
vékwa pulak yakwa ban. Waga de kutdéngék, naané dé wale nakurak mawulé yate
dé pulak kwekére kwekére némaan yanaka de naanat véte déké kutdéngdakwa bege.
Naané waga yakére ye ye kukba némaan ye dé pulak male raké naané yo. Rate naané
wawo apat kapére yate nyaa vékwa pulak yaké naané yo. Naana Némaan Ban Gotna
Yaamabi naanat kutkalé yasaakudu naané waga yaké naané yo.

4

Kraisna kudi kure yékwa du wan képmaat yadan awu pulak

1 Got naanéké mawulé lékte dé naanéké wani jébaa débu tiyaak. Tiyaadék naané
wani jébaa yamuké wulkiyaa kaapuk yanan.

2 *Naané kapéredi mu, nyékéri yanan muké wawo naanébu kuk kwayék. Naané
kaapuk yénaa yanakwa. Naané Gotna kudi miték wakweyo. Wakwete naané kaapuk
nak pulak kudi wakwenakwa. Naané Gotna méniba rate adél kudi male naané akwi
du taakwat wakweyo, deku mawuléba sanévéknwute wakwenan kudi adél yadékwaké
de kutdéngdoké.

3 Waga wakwete naané kutdéngék. Wani kudiké miték kutdéngmarék yakwa du
taakwa de yalakdaran yaabuba de yu.

4 *Gotna kudi véknwumarék yakwa du taakwana némaan ban, Seten, dé wakwe-
nakwa kudiké miték kutdéngmarék yakwa du taakwana mawulé débu taknatépék, de
Jisas Kraiské kudi véknwumarék yadoké. Dé deku mawulé débu taknatépék, de wani
yéknwun kudi véknwumarék yate nyaakaba ramarék yadoké. Dé deku mawulé débu
taknatépék, Jisas Krais Got pulak rate apat kapére yate yéknwun ban radékwaké de
kutdéngmarék yadoké.

5 Naané du taakwat Gotna kudi wakwete, de naana yéba kevérékdoké naané kaapuk
sanévéknwunakwa. Naané derét kéga naané wakweyo: Jisas Krais wan naana Némaan
Ban. Naané Jisaské mawulat kapére yate déku yéba kevérékte naané guna jébaa yakwa
du ro. Naate naané wakweyo.

6 *Déknyényba gaan male ye tén tulé Got dé wak, “Yé dé mé téknu. Nyaaka dé mé
yo.” Naate wadéka dé nyaaka yak képmaaba. Bulaa Got wadék naana mawuléba
nyaaka dé yo. Yadéka naané déknyényba gaankétéba rate Gotké kutdéngmarék ye,
bulaa nyaakaba rate naané Jisas Kraisnyét véte Goré naané kutdéngék. Got apat
kapére yate nyaa vékwa pulak yadékwaké, naané Jisas Kraisnyét véte kutdéngék.

7 Naané waga kutdéngnaka naana mawulé miték dé tu. Tédéka naané Jisas Kraisna
kudi wakwenaka naana sépé apa kaapuk yakwa. Képmaat yadan awu matuba akére
bari pulaapme kaapuk yakwa pulak, naana sépé apa yamarék yadu naané bari kiyaaké
naané yo. Naana sépé apa yamarék yadéka nak du taakwa naanat véte de naanéké
wo, “De deku némaan ban Gotké apa jébaa yate dérét apa de kérao. Deku kapmu apa
kaapuk yadakwa.” Naate wate de kutdéngék Got apat kapére yadékwaké.

8-9 Naané Jisas Kraisna kudi wakwenaka déku maama naanat kapéredi mu yadaka
naané apakélé kaagél kuru. Kutnaka de naana mawulé kaapuk yaalébaandakwa. Nak
apu nak apu naané kutdéngmarék yate naané wo: Yaga pulak yaké naané yo? Samu mu
wan yéknwun mu? Samu mu wan kapéredi mu? Naate sanévéknwute naané Kraisna

* **4:2:** 1 Te 2:5 * **4:4:** Ep 2:2 * **4:6:** Jen 1:3; 1 Pi 2:9

jébaaké kuk kaapuk kwayénakwa. Wupmalemu du taakwa naana maama radaka Got naanat kaapuk kulaknyénydékwa. Wupmalemu du taakwa naanat viyaadaka naané kaapuk yalaknakwa.

10 Déknyényba du de Jisasnyét viyaapéreknék. Yadaka naané Jisasna jébaa yate gege gayét yénaka apuba apuba de naanat wawo viyaapérekgé de mawulé yo. Naané waga naané yo, nak du taakwa naana jébaa véte Jisas naana mawuléba wulae tédékwaké kutdéngdoké.

11 *Naané Jisasna jébaa kutnaka nak du taakwa kélik yate naanat viyaapérekgé de mawulé yo. Wani kapéredi mu dé naanéké yao, nak du taakwa naanat véte Jisas naana mawuléba wulae tédékwaké kutdéngdoké.

12 Naané Jisas Kraisna kudi wakweno naanat viyaaké mawulé yado naané bari kiyaaké naané yo. Guné wakwenan kudi véknwute kulé mawulé kérae Got wale rasaakuké guné yo apuba apuba.

13 Déknyényba du nak kéni kudi dé Gotna nyégaba kavik: Wuné Gotké miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” wuné naak. Naate wuné nak du taakwat déku kudi wakwek. Waga kavidéka naané dé pulak rate, naané wawo Gotké miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naate nak du taakwat déku kudi wakweyo.

14 *Naané kutdéngék. Got wadék dé Némaan Ban Jisas tépa nébéle raapmék. Got waga watakne tépa waké dé yo, naané tépa nébéle raapme Jisas wale ranoké. Got naanat kérae gunat wawo kérae naanat akwi kure yéké dé yo Jisaské. Waga kutdéngte naané Gotna kudi wakweyo.

15 Naané waga wakwenaka de kélik yate naanat kapéredi mu yadaka naané kusékéru. De naanat kapéredi mu yado naané apa yate miték ténaran guné naanat véte guné wawo apa yate miték téké guné yo. De naanat kapéredi mu yado nak du taakwa wawo Gotké kudi véknwuké de yo. Véknwudo kukba wupmalemu du taakwa Gotké kudi véknwute, kutdéngké de yo. Dé deké mawulé léknu. Kutdéngte de Gotké yéknwun mawulé yate déku yéba miték kevérékgé de yo. Wani muké akwi sanévéknwunaka de naanat kapéredi mu yadaka naané kusékéru.

16 Got wadu naané tépa nébéle raapme Jisas wale rasaakunaranké sanévéknwute, naané déku jébaa yamuké wulkiyaa kaapuk yanakwa. Naana sépé kwekére kwekére kiyaate apa kaapuk yakwa. Naana wuraanyan kiyaamarék yate akwi nyaa Gotna Yaamabit apa dé kérao.

17 *Naanéké yaakwa kapéredi mu wan walkamu male. Wani kapéredi mu bari yéké dé yo. Rasaakumarék yaké dé yo. Wani walkamu kapéredi mu taale yaadu kukba naané miték rasaakuké naané yo. Got wale apuba apuba rasaakute naané wawo dé pulak nyaa vékwa pulak yanaran mu wan némaa mu. Naanéké yaakwa akwi kapéredi mat talaknaké dé yo.

18 *Naané du taakwa vékwa muké kaapuk sanévéknwunakwa. Du taakwa vémarék yakwa muké naané sanévéknwu wanévéknwu. Du taakwa vékwa mu wan képmaaba rate rasaakumarék yakwa mu. Du taakwa vémarék yakwa mu wan Gotna gayéba rate apuba apuba rasaakukwa mu. Naané Gotna gayéba rate apuba apuba rasaakukwa muké sanévéknwute, naané Gotna jébaa yamuké wulkiyaa kaapuk yanakwa.

5

Got wale miték rasaakudaranké de kutdéngék

1 Naané kéga naanébu kutdéngék. Naana sépé wan surél pulak. Surél walkamu tulé male dé kwao. Surél jégwaa ye bari kaapuk yakwa pulak, naana sépé bari biyaapme kaapuk yaké dé yo. Naané kiyae kulé sépé kérae tépa nébéle raapme Gotna gayéba

* **4:11:** Ro 8:36 * **4:14:** Ro 8:11; 1 Te 4:14 * **4:17:** Ro 8:17-18 * **4:18:** Yi 11:1-3

rasaakuké naané yo. Kéraanaran kulé sépé wan apa yakwa sépé. Rasaakukwa sépé. Biyaapmarék yakwa sépé. Got wani kulé sépé yatakne wani yéknwun sépé naanéké tiyaaké dé yo. Wani sépé wan képmaaba kure ranakwa sépé pulak kaapuk. Waga naané kutdéngék.

2 *Naané kéni képmaaba rate képmaana sépé kure naané wani sépéké kélik yo. Naané waare Gotna gayéba rate tiyaadéran kulé sépé kéraaké naané mawulat kapére yo.

3 Yate kulé sépé kéraano naana wuraanyan bakna ramarék yaké dé yo.

4 *Naané képmaana sépé kure ranaka kaagél dé yasaaku naanat. Yadéka naané kulé sépéké naané mawulé yo. Naané kéga kaapuk wanakwa: Naané sépé kure ramarék yano naana wuraanyan male raduké naané mawulé yo. Naate wamarék yate kéga naané wo: Kiyae naané Gorét kulé sépé kéraaké naané mawulé yo. Kéni képmaana sépé bari dé biyaapmu. Kulé sépé rasaakuké dé yo. Kulé sépé kéni képmaana sépat talaknaké dé yo. Naané kulé sépé kérae Got wale apuba apuba miték rasaakuké naané yo. Naate naané wo.

5 *Naané kulé sépé kérae waga ranoké Got débu wak. Watakne naanéké déku Yaamabi débu tiyaak, naané waga miték rasaakunaranké kutdéngnoké.

6 *Got déku Yaamabi waga tiyaadék naana mawuléba wulae tédéka naana mawulé apa dé yo. Yadéka wup kaapuk yanakwa. Yéknwun mawulé yate naané kutdéngék. Naané kéni képmaana sépé wekna kure rate naané naana Némaan Ban wale déku gayéba kaapuk ranakwa.

7 Waga naané kutdéngék, naané dérét vémarék yate, dé wadén pulak yadéranké kutdéngnakwa bege.

8 *Kéni képmaana sépé kulaknyénytakne naana Némaan Ban wale déku gayéba raké mawulé yate naané wup yamarék yate naané naana mawuléba apa yo.

9 Yate naané wo: Naana Némaan Ban mawulé yakwa jébaa male yaké naané yo. Naané kéni képmaana sépé kure rate kéni képmaaba wekna ranaran dé mawulé yakwa jébaa male yaké naané yo. Naané kulé sépé kérae dé wale déku gayéba ranaran dé mawulé yakwa jébaa male yaké naané yo. Naate wate wani jébaa male yaké naané yo.

10 *Naané kutdéngék. Kukba Krais apakélé kot véknwute némaan ban radéran tulé naané akwi saakiye déku méniba téké naané yo. Téno dé kéni képmaana sépé kure téte yanan mu kaataké dé yo. Naané yéknwun mu yanaran dé naanat yéknwun mu kaataké dé yo. Naané kapéredi mu yanaran dé naanat yanan kapéredi mu yakataké dé yo. Waga kutdéngte naané naana Némaan Ban mawulé yakwa jébaa male yaké naané yo.

De Got wale nakurak mawulé yate radoké de kudi wakweyo

11 Naana Némaan Ban apakélé kot véknwute némaan ban radéranké kutdéngte, naané miték sanévéknwute déké naané yéknwun mawulé yo. Yate kwatkwa du taakwa Gotna kudi miték véknwudoké, naané apa jébaa yo. Naané yéknwun mawulé yate yéknwun mu yanakwaké, Got dé kutdéngék. Guné wawo wani muké kutdénggunuké wuné mawulé yo.

12 Naané gunat kéga kaapuk wanakwa: Naané yéknwun mu yakwa du. Naate wamarék yate naané apa jébaa yo, guné yanakwa mu yanakwa mawuléké wawo kutdéngte wani muké yéknwun mawulé yagunuké. Du las yénaa yate walkamu yéknwun mu de yo. Yadaka deku mawulé kaapuk miték tékwa. Naané yéknwun mu yéknwun mawulé yanaka naana mawulé miték dé tu. Naané apa jébaa naané yo, guné véte yanakwa yéknwun mawuléké guné yéknwun mawulé yate nak du taakwat wani muké wakwegunuké.

---

* **5:2:** Ro 8:23 * **5:4:** 1 Ko 15:53 * **5:5:** Ro 8:16, 23 * **5:6:** Yi 11:13-14 * **5:8:** Pl 1:23 * **5:10:** Ro 2:16

13 Sal guné naanéké kéga waké guné yo? “De waagété yate de waga wakweyo.”
Naate wagunéran naané kéga waké naané yo: Naané Gotké jébaa yate waga naané
wakweyo. Naate wano sal guné naanéké kéga waké guné yo? “De yéknwun mawulé
yate de waga wakweyo.” Naate wagunéran naané kéga waké naané yo: Naané gunat
kutkalé yanaranké naané wakweyo.
14 Naate wate waga yaké naané yo, Jisas Krais naanéké mawulat kapére yadéka
naané mawulé yadékwa pulak yanakwa bege. Naané kutdéngék. Krais akwi du
taakwat Setenna taababa kéraaké nae débu kiyaak. Waga naané kutdéngék. Kiyaan
du déknyényba yadan muké sanévéknwumarék yadakwa pulak, naané Kraisna jébaaba
yaalan du taakwa déknyényba yanan kapéredi mu kulaknyénytakne bulaa wani muké
tépa kaapuk sanévéknwunakwa.
15 *Naané kulé mawulé kérae dé wale miték rasaakunoké dé Krais kiyaak. Naané
akwi du taakwa dé wale miték rate, mawulé yanakwa pulak yamarék yate, dé mawulé
yadékwa pulak yanoké, dé kiyae tépa nébéle raapmék.
16 Naané mawulé yadékwa pulak yate nak du taakwat véte, naané kéni képmaana
muké sanévéknwukwa du taakwa wadakwa pulak kéga kaapuk wanakwa: De wup-
malemu gwalmu takne némaan du taakwa de ro, kapu kaapuk? Naate wamarék yate
naané deku mawuléké sanévéknwute naané kéga wo: De Krais wale nakurak mawulé
yate miték de ro, kapu kaapuk? Waga naané sanévéknwu. Naané déknyényba kwatkwa
rate Kraiské naané wak: Dé wupmalemu gwalmu taknamarék yate bakna du dé rak.
Némaan du kaapuk. Naate watakne bulaa déké naané wo: Naana Némaan Ban déwan.
Naate naané wo, déké kutdéngnan bege.
17 *Du taakwa Krais wale nakurak mawulé yate de kulé mawulé kérae kulé du
taakwa de ro. Déknyényba yédan yaabu kulaknyénytakne kulé yaabuba Gotké yéte
de kulé du taakwa de ro.
18 *Got wadék naané kulé du taakwa naané ro. Déknyényba naané Gotna maama
naané rak. Ranaka Got wadéka Krais giyae naanéké dé kiyaak. Naané Got wale
nakurak mawulé yate, déku du taakwa ranoké nae dé Krais kiyaak. Naané Gotna du
taakwa ranaka Got naanat débu wak, naané nak du taakwat déku kudi wakweno de
wawo dé wale nakurak mawulé yate déku du taakwa radoké.
19 *Got débu naanat wak, derét kéni kudi wakwenoké: “Krais giyae kéni képmaaba
rakwa du taakwaké kiyaaduké Got dé dérét wak. Guné kéni képmaaba rakwa du
taakwa dé wale nakurak mawulé yate déku du taakwa ragunuké, Got dé Kraisnyét
waga wak. Wadék Krais kiyae yagunén kapéredi mu yatnyéputidénké, guné kapéredi
mu kulaknyénygunéran Got wani kapéredi muké tépa sanévéknwumarék yaké dé yo.”
Naate wakwenoké Got débu naanat wak.
20 Wadék naané gunat Kraisna kudi wakweyo. Guné Gotna du taakwa ragunuké Got
dé mawulé yo. Yate naanat wadék naané gunat wakweyo. Kraisna yéba naané gunat
wakweyo, guné Gotna maama ragunékwa paaté kulaknyénytakne, dé wale nakurak
mawulé yate déku du taakwa ragunuké.
21 *Krais kapéredi mu las kaapuk yadén. Yadéka naané Gotna du taakwa ranoké dé
Got naané yanan akwi kapéredi mu kérae dé Kraiské kwayék. Kwayédéka dé Gotna
ménibа kapéredi mu yan du dé rak. Rate, dé wale nakurak mawulé yanoké, dé yanan
kapéredi muké dé kiyaak. Naané Gotna ménibа yéknwun mu yakwa du taakwa ranoké,
Krais yanan kapéredi muké dé kiyaak.

6

Wani jébaa yate de apa kaagél kurék

* **5:15:** Ro 14:7-8 * **5:17:** Jo 3:3 * **5:18:** Ro 5:10 * **5:19:** Kl 1:19-20 * **5:21:** Yi 4:15, 7:25-26

1 Got naanat waga wadéka naané dé wale jébaa yate gunat naané kéga wakweyo:
Mé véknwu. Got gunat waga kutkalé yadénké guné bakna ramarék yaké guné yo.
Guné dé wale nakurak mawulé yate déku du taakwa raké guné yo. Naate naané gunat
wakweyo.
2 *Wani muké Got dé kéga wak:
Wuné gunéké mawulé lékgé wawurén tulé wuné waatagunén kudi wuné véknwuk.
Wuné gunat kérae wunéké yaadakwa yaabuba taknaké wawurén tulé wuné gunat
kutkalé yak.
Naate wadéka du nak Gotna nyégaba waga kavidéka wuné wani kudiké
sanévéknwute gunat wuné wo: Mé véknwu. Bulaa Got gunéké mawulé lékgé dé mawulé
yo. Bulaa Got gunat kérae déké yénakwa yaabuba taknaké dé mawulé yo. Waga
mawulé yadékwa tulé wan bulaa.
3 Naané apuba apuba yéknwun jébaa yate yéknwun mawulé yate miték male naané
ro. Nak du taakwa naanat véte sépélak rate Gotké kuk kwayémuké, naané yéknwun
jébaa yate yéknwun mawulé yate miték male naané ro.
4 Nak du taakwa naanat véte, “Gotké yéknwun jébaa yakwa du” naadoké, naané
Gotna jébaa yakwa du yéknwun jébaa yate, yéknwun mawulé yate, miték male naané ro.
Kés pulak nak pulak kapéredi mu, naanat yaalébaankwa mu wawo naanéké yaadéka
naané naana mawuléba apa yate yéknwun mawulé yate miték male naanébu rak.
5 Naanat baagat viyae naanat raamény gaba kusola taknadaka wupmalemu du
taakwa jawe némaanba waate naanat viyaapérekgé yadaka naané naana mawuléba
apa yate, yéknwun mawulé yate, miték male naanébu rak. Apakélé jébaa yate,
wupmalemu apu Gotna jébaa yate gaan widé kwaamarék yate, kaadé wale rate, naané
naana mawuléba apa yate yéknwun mawulé yate, miték male naanébu rak.
6 *Nak du taakwa naané Gotna jébaa yakwa du ranakwaké kutdéngdoké, naané kéga
naané yo. Naané yéknwun mawulé yate yéknwun mu male naané yo. Naané Jisas
Kraisna jébaaké kutdéngte naané Gorét naané kutdéngék. Naané nak du taakwat bari
waatimarék yate deké naané mawulé léknu. Gotna Yaamabi naana mawuléba wulae
tédéka naané nak du taakwaké mawulat kapére yate derét naané kutkalé yo.
7 Naané adél kudi male naané wakweyo. Got naanéké apa tiyaadéka naané déku
jébaa yo.
Kéni aja kudi mé véknwu. Du waariyaké yate waariyadakwa mu de kuru. Maamat
viyaaké yéknwun tuwa taababa de kulaa kuru. Maamana vi deku waratapba
wulaamuké aki tuwa taababa de waaké kuru. Waga kutte waariyate de miték tu.
Naana yéknwun mawulé wan deku kulaa pulak. Yanakwa yéknwun mu wan deku
waaké pulak. Naané yéknwun mawulé yéknwun mu male yanaka de naana mawulat
yaalébaanmarék yadaka naané miték tu.
8 Du las de naanéké wo, “Yéknwun mu yakwa du de.” Naate wadaka las de naanéké
wo, “Kapéredi mu yakwa du de.” Naate wadaka las de naanéké kapéredi kudi
wakweyo. Las de naana yéba kevéréknu. Las de naanéké wo, “Wan yénaa yakwa du.”
Naate wadaka naané adél kudi male naané wakweyo.
9 *Du las naanéké “Bakna du” naadaka Got déku du taakwa wawo de naanéké
“Némaan du” nao. Kwatkwa du naanat viyaapérekgé mawulé yadaka naané ro. De
naanat viyaate de naanat kaapuk viyaapérekdan.
10 *Wupmalemu kapéredi mu naanéké yaadéka naané mawulé léknu. Lékte naané
apuba apuba yéknwun mawulé naané yo Gotké. Naané gwalmu yamarék du naané ro.
Rate naané nak du taakwat kutkalé yo, de Got wale apuba apuba miték rasaakudoké.
Kéni képmaana muké sanévéknwukwa du de naanéké wo, “Wan gwalmu las kure

* **6:2:** Lu 4:19-21; Ais 49:8 * **6:6:** 1 Ti 4:12 * **6:9:** 2 Ko 4:10 * **6:10:** Kl 1:24

ramarék yakwa du. Gweba du de." Naate wadaka naané kutdéngék. Got naanat kutkalé yadéka naané dé wale nakurak mawulé yate miték ro. Kukba naané dé wale miték rasaakuké naané yo apuba apuba.

11 Guné Korin, gunat akwi kudi naanébu wakwek. Kudi las kaapuk paakunan. Yate gunéké naané mawulat kapére yo.

12 Yanaka guné naané wale nakurak mawulé kaapuk yagunékwa. Naané gunéké yanakwa pulak, guné naanéké kaapuk mawulat kapére yagunékwa.

13 Yaapa déku baadit wakwedékwa pulak, bulaa wuné gunat wakweyo. Naané gunéké mawulat kapére yanakwa pulak, guné wawo naanéké mawulat kapére yaké guné yo.

Naané Gotna ga pulak naané tu

14 Guné Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwa, guné déku jébaaba yaalamarék yan du taakwa wale ramarék yaké guné yo. De wale jébaa yamarék yaké guné yo. Wani kudi wuné wakweyo, yéknwun mu yakwa du taakwa kapéredi mu yakwa du taakwa wale nakurak mawulé yaké yapatidakwa bege. Naan' kutdéngék. Gaan nyaa wale vététi kaapuk tébétkwa. Guné, nyaakaba rakwa du taakwa, gaankétéba rate kapéredi mu yakwa du taakwa wale nakurak mawulé yaké guné yapatiyu.

15 Yaga pulak? Krais Seten wale dé nakurak mawulé yate ro, kapu kaapuk? Wan kaapuk. Kraisna kudiké "Adél" naakwa du taakwa Kraisna kudiké "Yénaa" naakwa du taakwa wale de nakurak mawulé yate raké de yo, kapu kaapuk? Wan kaapuk. De mawulé vétik yate kémba kémba raké de yo.

16 Gotna kudi bulnakwa gaba naané yénaa got taknamarék yaké naané yo. Guné kutdéngék. Naané Got radékwa ga pulak naané tu. Waga téte naané yénaa gorét waatakwa du taakwa wale ramarék yaké naané yo. Naanéké Gotna nyégaba kéni kudi dé kwao:

> Got dé wak, "Wuné deku mawuléba wulae téké wuné yo.
> Wuné de wale yéké wuné yo.
> Wuné deku némaan ban Got rawuru de wuna du taakwa raké de yo."

17-18 Naate watakne naana Némaan Ban Got akwi muké apat kapére yate dé kéga wak,

> "Guné wuna kudi véknwute derét kulaknyénytakne yéké guné yo.
> De wale ramarék yaké guné yo.
> Yadakwa kapéredi mu gunat yaalébaanmuké guné wani kapéredi muké kuk kwayéké guné yo.
> Waga yagunu wuné gunat waké wuné yo, guné wuna du taakwa ragunuké.
> Watakne wuné guna yaapa rawuru guné wuna baadi raké guné yo." Naate dé Némaan Ban Got wak.

7

1 *Mawulat kapére yawurékwa du taakwa, Got naanat kutkalé yaké wadén kudiké sanévéknwuké naané yo. Yate naané naana mawulé yaalébaankwa kapéredi mu, naana sépé yaalébaankwa kapéredi mu, akwi kapéredi muké kuk kwayéké naané yo. Kwayétakne "Got naana Némaan Ban" naate déku yéba kevérékgé naané yo. Yate naané yéknwun mawulé yate, yéknwun mu male yate déku du taakwa raké naané yo. Waga wuné mawulé yo.

Korin kapéredi mu kulaknyénydaka Pol dé yéknwun mawulé yak

* **7:1:** 1 Jo 3:3

2 Naané gunat kapéredi mu las kaapuk yanan. Gunat kaapuk yaalébaannan. Gunat kaapuk yénaa yate gwalmu nyégélnan. Naané gunat nak nak yéknwun mu male naané yak. Yananké guné naanéké mawulat kapére yaké guné yo.
3 Wuné waga wate wuné gunat kaapuk waatiwurékwa. Wuné kéga wunébu wak: Naané guné ké naané mawulat kapére yo. Naate wawurénké, naané kiyaaké yanaran guné ké mawulat kapére yasaakuké naané yo. Naané wekna ranaran naané guné ké mawulat kapére yasaakuké naané yo. Yate kéga wuné kutdéngék. Guné yéknwun mu yaké guné yo.
4 Waga kutdéngte guné ké kapére mawulé kaapuk yawurékwa. Yéknwun mawulé wuné yo guné ké. Wupmalemu kapéredi mu naanéké yaadéka wuné guné ké sanévéknwuréka wuna mawulé miték dé tu. Tédéka yéknwun mawulé male wuné yo guné ké.
5 Déknyényba naané Masedoniana képmaat ye kés pulak nak pulak gayéba ranaka waba wawo wupmalemu kapéredi mu wupmalemu apu dé naanéké yaak. Wani muké yaap kaapuk ranan. Wupmalemu du naanat waatidaka wupmalemu du naanat viyaadaka, guné Krais Jisasna jébaaba yaalan nak du taakwa wawo Gotké kuk kwayémuké, naané wup naané yak.
6 *Yanaka wup yakwa duna mawulat kutkalé yakwa ban Got dé Taitasnyét dé wak, dé naanéké yaaduké. Dé yae guné ké kudi wakwedéka Got dé naana mawulat kutkalé yak.
7 Taitas yaadék naané yéknwun mawulé yo. Wani muké male yéknwun mawulé kaapuk yanakwa. Kéni muké wawo naané yéknwun mawulé yo. Dé guné ké kéni kudi wunat dé wakwek. Guné wunat véké guné mawulat kapére yo. Guné yagunén kapéredi muké kélik yate guné gérao. Guné wunéké mawulat kapére yate wuna yéba guné kevéréknu. Guné waga yagunéka dé yéknwun mawulé dé yo guné ké. Wani kudi wakwete dé naana mawulat kutkalé yak. Yadéka wuné yéknwun mawulé male wuné yo guné ké
8 Déknyényba wuné guna du yadén kapéredi muké sanévéknwute guné ké nyéga nak wuné kavik. Kavitakne kwayésatite wuné wak: De wani nyéga véte kélik yado deku mawulé kapére yaké dé yo. Naate wawuréka wuna mawulé wawo kapére dé yak. Bulaa wuna mawulé kapére kaapuk yadén. Guné wani nyéga végunéka walkamu tulé guna mawulé kapére yadén wan yéknwun.
9 Wani kudi wuné wo, guné guna du yadén kapéredi muké kélik yagunéka guna mawulé kapére yadéka wani muké kuk kwayégunén bege. Guné kapéredi muké kélik yate Gotké guné sanévéknwuk. Sanévéknwute déku kudi véknwute guné bulaa miték guné ro. Naané guna mawulat kaapuk yaalébaannan. Wani muké wuné yéknwun mawulé yo.
10 *Naané kutdéngék. Du taakwa yadan kapéredi muké kélik yate wani kapéredi mu kulaknyénydaran Got derét kutkalé yaké dé yo, de déké yénakwa yaabuba tépa yéte dé wale miték rasaakudoké. De waga yadaran taale kélik yadaka kapére mawulé yadan wan kapéredi mu kaapuk. Wan yéknwun. Gotké miték sanévéknwumarék yate kéni képmaana muké male sanévéknwukwa du taakwa kapéredi mu ye kukba yaaran kapéredi muké kélik yate wani kapéredi mu wekna de yo. De wani kapéredi mu kaapuk kulaknyénydakwa. Yate de yalakgé de yo. Got wale miték rasaakumarék yaké de yo. Waga naané kutdéngék.
11 Guné taale yagunén kapéredi muké kélik yate guné mawulé léknék. Lékte kapéredi mu kulaknyénygunéka Got gunat kutkalé yadék bulaa guné miték ro. Guné kaviwurén kapéredi muké miték sanévéknwute yéknwun mu yaké mawulé yate wani kapéredi

* **7:6:** 2 Ko 1:3-4 * **7:10:** Yi 12:16-17

muké kuk kwayéké guné mawulé yak. Yate guné wani kapéredi mu yan dut guné waatik. Waatite, Got wani kapéredi muké rékaréka yamuké wup yate, guné wani kapéredi muké guné kuk kwayék. Kuk kwayétakne bulaa miték guné ro. Rate guné wunat tépa véké guné mawulé yo. Guné waga yate wani kapéredi muké kélik yate yéknwun mu guné yak. Bulaa guné yéknwun mawulé yate miték guné ro.

12 Wuné wani nyéga kavite wuné wani kapéredi mu yan duké kaapuk sanévéknwurén. Wuné wani nyéga kavite wuné yaalébaandén duké kaapuk sanévéknwurén. Wani nyéga kavite gunéké wuné sanévéknwuk. Wani nyéga wuné kavik, guné wani nyéga véte, wuna kudi véknwute wawurén pulak yate, kéga wagunuké, “Naané Gotna ménība rate bulaa naané kutdéngék. Pol béréké naané mawulat kapére yo.” Naate wagunuké wuné mawulé yak.

13 Yate wani nyéga kaviwuréka guné véte wawurén pulak yagunék bulaa wani muké naana mawulé yéknwun dé yo. Kéni muké wawo naana mawulé yéknwun dé yo. Taitas gunéké yae guné akwi yéknwun mu yagunéka véte dé gunéké yéknwun mawulé dé yak. Yadéka wuné wawo yéknwun mawulé wuné yo gunéké.

14 *Déknyényba wuné gunéké Taitasnyét wak, “De ména kudi véknwuké de yo. De yéknwun mu yaké de mawulé yo.” Naate wawuréka dé yae gunat védéka wuna kudi adél dé yak. Wuné adél kudi male wakwete dérét adél kudi wunébu wakwek. Wakwewuréka guné wuna kudi véknwute wawurén pulak yagunéka wuna kudi waga adél yadéka wuné yéknwun mawulé wuné yo gunéké.

15 Déknyényba Taitas gunéké yae wuna kudi wakwedéka guné akwi wani kudi véknwute, guné kapéredi mu yamuké wup yate, wadén pulak yaké mawulé yagunéka dé vék. Véte gunéké dé mawulé yak. Bulaa wunéké gwaamale yae gunéké sanévéknwute gunéké dé mawulat kapére yo.

16 *Dé wunat gunéké wakwedéka bulaa wuné kutdéngék. Guné yéknwun mu male yaké guné yo. Waga kutdéngte wuné yéknwun mawulé male wuné yo gunéké.

8

Jisas Kraisna du taakwa de déku nak du taakwat kutkalé yo

1 *Guné Jisas Kraisna jébaaba yaale wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, bulaa gunat wuné wakweyo, guné Got yadén muké kutdénggunuké. Got dé Jisas Kraisna jébaaba yaale Masedoniana képmaaba rakwa du taakwaké miték véte deké dé yéknwun mawulé kwayék.

2 Kwayédéka apakélé kapéredi mu deké yaadéka gwalmuké yapatikwa du taakwa de rak. Rate de kapére mawulé yamarék yate yéknwun mawulé male de yak. Yate de Jisas Kraisna jébaaba yaalan nak du taakwaké wupmalemu yéwaa kwayéké de jawuk.

3 *De walkamu yéwaa male nyégéle wani yéwaa jawutakne kukba deku mawulébа sanévéknwute yéwaa las wawo jawutakne wani du taakwaké kwayéké wupmalemu yéwaa de jawuk. Waga yadanké wuné kutdéngék. Waga yate de deku mawulébа sanévéknwuk. Wuné wani muké derét kaapuk wawurén.

4 De naana du taakwa wale jébaa yate Judiaba rakwa Gotna du taakwat kutkalé yaké mawulé yate de jawutaknadan wupmalemu yéwaa Judiat kure yéwuruké, de wunat waatak.

5 Déknyényba naané naana mawulébа deké naané wak, “Walkamu yéwaa kwayéké de yo.” Naate wanaka de walkamu yéwaa taale takne kukba yéwaa las wawo takne wupmalemu yéwaa de kwayék. De de wak, “Naané yaga pulak yanoké dé Got mawulé yo?” Naate watakne de déku jébaa yaké nae deku sépé deku mawulé wawo naana Némaan Ban Gotké de kwayék. Kwayétakne de naanat kutkalé yaké nae de wak, naana

* **7:14:** Ep 5:7-11 * **7:16:** 1 Ko 3:16 * **8:1:** Ro 15:26 * **8:3:** 1 Ko 16:2

akwi kudi véknwudaranké. Watakne de Gotna du taakwaké wupmalemu yéwaa jawe kwayék.
6 De waga yadaka naané Taitasnyét wak, “Méné Korinba rakwa du taakwa Gotna nak du taakwaké yéwaa kwayédoké derét taale méné wakwek. Wakweménék de kwayu. Bulaa méné tépa ye véké méné yo. De yéwaa las wawo de jawutaknak, kapu kaapuk? Jawutaknamarék yadaran de bari wani yéknwun jébaa yabutidoké, méné derét wakweké méné yo.”
7 *Naate watakne bulaa gunat naané wakweyo. Akwi muké miték yagunékwa pulak, kéga wawo miték yaké guné yo. Guné nak du taakwaké wupmalemu yéwaa kwayéké guné yo. Guné Jisas Kraiské miték sanévéknwute déku kudiké guné “Adél” nao. Guné déku kudi miték guné wakweyo nak du taakwat. Guné Gotké miték guné kutdéngék. Guné déku jébaa miték yaké yéknwun mawulé guné yo. Guné naanéké guné mawulat kapére yo. Guné waga miték yagunékwa pulak, kéga wawo miték yaké guné yo. Guné Krais Jisasna jébaaba yaale gwalmuké yapatikwa du taakwat kutkalé yate deké wupmalemu yéwaa kwayéké guné yo.
8 Guné wuné mawulé yawurékwa pulak yagunuké, wuné gunat apa kudi las kaapuk wakwewurékwa. Guné guna mawuléba sanévéknwute waga yagunuké, gunat wuné waga wakweyo. Kéni taaléba rate Jisas Kraisna jébaaba yaalan du taakwa de nak du taakwat kutkalé yaké mawulé yadakwaké, gunat wuné wakweyo. Guné de yakwa pulak yagunuké, gunat wuné wakweyo. Guné waga yate gwalmuké yapatikwa du taakwaké wupmalemu yéwaa kwayéte derét kutkalé yagunéran, naané kutdéngké naané yo, guné deké mawulat kapére yagunékwaké.
9 *Naana Némaan Ban Jisas Krais naanéké waga mawulat kapére yadékwaké guné kutdéngék. Dé taale wupmalemu gwalmu yan du dé rak. Re gunat kutkalé yaké nae dé kéni képmaat giyae gwalmu yamarék du dé rak. Guné dé ran pulak kukba miték rasaakugunuké, dé kéni képmaat giyae gwalmu yamarék du dé rak. Dé naanéké waga mawulat kapére yadékwaké sanévéknwute, guné nak du taakwaké mawulat kapére yaké guné yo.
10 Wuné wani muké kéga wuné sanévéknwu. Nak kwaaré guné Jisas Kraisna jébaaba yaale gwalmuké yapatin du taakwaké yéwaa kwayéké mawulé yate guné batnyé yéwaa jawutaknak. Nak du taakwa kwayémarék yadan tulé guné taale deké yéwaa jawutaknak.
11-12 *Bulaa guné yéwaa waga jawutaknagunéran jébaa yabutiké guné yo. Guné wani jébaaké yéknwun mawulé taale yatakne, wani jébaa yabutiké, guné yéknwun mawulé yaké guné yo. Yate walkamu yéwaa nyégélgunéran guné walkamu yéwaa kwayéké guné yo. Wupmalemu yéwaa nyégélgunéran wupmalemu yéwaa kwayéké guné yo. Wani kudi wuné wo, Gotké kutdéngwurékwa bege. Du taakwa yéknwun mawulé yate yéwaa kwayédaka Gotna mawulé yéknwun dé yo deké. Dé kutdéngék. De walkamu yéwaa nyégéldaran wupmalemu yéwaa kwayéké de yapatiyu. De yéknwun mawulé yate walkamu yéwaa kwayéké de yo. Derét wupmalemu yéwaaké wakwemarék yaké dé yo. Waga kutdéngte dé yéwaaké kaapuk sanévéknwudékwa. Dé yadakwa yéknwun mawuléké dé sanévéknwu. Bulaa guné waga kutdéngte yéknwun mawulé yate yéwaa jawutakne deké kwayéké guné yo.
13 *Wani kudi wakwete wuné kéga wamarék yo: Guné wupmalemu yéwaa kwayétakne gwalmuké yapatite bakna ragunu de guna yéwaa nyégéle wupmalemu gwalmu wale raké de yo. Waga wuné wamarék yo.
14 Kéga wuné wo: Kéni tulé guné wupmalemu yéwaa wupmalemu gwalmu gunébu taknak. De gwalmuké yapatite bakna de ro. Guné bulaa deké kwayégunéran wan

* **8:7:** 2 Ko 9:8 * **8:9:** Mt 8:20; Pl 2:6-7 * **8:11-12:** Mk 12:43 * **8:13:** 2 Ko 9:12

yéknwun. Kukba guné gwalmuké yapatigunu de wupmalemu gwalmu wupmalemu yéwaa takne gunéké kwayédaran wan yéknwun. Guné akwi waga yagunéran guné akwi miték raké guné yo. Naate wate wuné gunat wak, guné yéwaa jawutakne deké kwayégunuké.

15 *Akwi du taakwa deku du taakwat kutkalé yate de wale miték radakwaké, kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao: Wupmalemu kadému kéraan du kadému kadaka kadému las wawo kaapuk ran. Walkamu kadému kéraan du kadémuké kaapuk yapatidan. De miték de kak.

Jébaa yakwa du las Korinét yéké de yo

16 Got wadék Taitas naané yanakwa pulak, gunat kutkalé yaké dé mawulat kapére yo. Got waga wadéka naané déké yéknwun mawulé yate déku yéba kevéréknu.

17 Taitas gunat kutkalé yaké mawulat kapére yadéka naané, dé gunéké yaaduké wanaka, dé kusékérék. Taale déku mawuléba sanévéknwute gunéké yaaké dé mawulé yak. Yate kukba naana kudi véknwute gunéké yaaké dé kusékérék.

18 Nak dut wawo gunéké yaaduké naanébu wak. Dé wawo Jisas Kraisna jébaaba débu yaalak. Kraisna jébaaba yaalan nak du taakwa de kutdéngék. Dé Kraisna kudi miték dé wakweyo. Waga kutdéngte de déké “Yéknwun du” de nao.

19 Wani dut de gege gayéba rate Kraisna jébaaba yaalan du taakwa debu wak, dé naané wale Jerusalemét yéte naané wale jawutaknadan yéwaa waba rakwa du taakwaké kwayéduké. Naané wani jébaa yano nak du taakwa véte kutdéngké de yo, naané nak du taakwat kutkalé yaké mawulé yanakwaké. Kutdéngte naana Némaan Banna yéba kevérékgé de yo.

20 Naané jawutaknadan wupmalemu yéwaa kure yéno wadan du naané wale yéké dé yo. Sal de naanat waatite kéni kudi naanéké waké de yo? “De jawutaknanan yéwaaké kaapuk miték raségédan. De Jerusalemba rakwa du taakwaké kaapuk kwayédan.” De waga wamuké kélik yate, naané kapmu wani yéwaa kérae kure yémarék yaké naané yo. Wadan du wawo wani yéwaa kérae kure naané wale yéké dé yo.

21 Naané yéknwun mu male yaké naané mawulé yo. Naané yéknwun mu yano naana Némaan Ban véké dé yo. Dé male kaapuk. Naané yéknwun mu yano nak du taakwa wawo véké de yo. Akwi du taakwa naanat véte, naané yéknwun mu yakwa du ranakwaké kutdéngdoké, naané mawulé yo. Yate kéni du naané wale yédéranké naané yéknwun mawulé yo.

22 Jisas Kraisna jébaaba yaalan nak dut wawo naanébu wak, dé wani du vétik wale gunéké yaaduké. Wani du apuba apuba nak du taakwat kutkalé yaké mawulé yadéka naanébu vék. Véte dérét gunéké wakwewuréka dé wak, “Wuné kutdéngék. De Korin ména kudi miték véknwute wani yéwaa jawutaknaké de yo.” Naate wate gunat kutkalé yaké dé mawulat kapére yo.

23 Guné Taitaské guné kutdéngék. Dé wuné wale Gotna jébaa yate dé gunat kutkalé yo. Dé wale yaaran du vétik Kraisna jébaaba yaale bét déku jébaa kuru. Nak geba rate Kraisna jébaaba yaalan nak du taakwa de bérét wak, Kraisna kudi wakwebéruké. Bét yéknwun jébaa yabéru nak du taakwa véte Kraisna yéba kevérékgé de yo.

24 *Wani du kupuk yaado guné miték male raké guné yo. Rate guné nak du taakwaké mawulat kapére yate derét kutkalé yaké guné yo. Naané wani duwat gunéké naanébu wak, “De Kraisna kudi miték véknwute nak du taakwaké de mawulat kapére yo.” Naate wananké de yaado guné nak du taakwaké mawulat kapére yate derét kutkalé yagunu de, Kraisna jébaaba yaalan nak du taakwa wawo, véte kutdéngké de yo. Naané adél kudi naanébu wak gunéké.

---

* **8:15:** Eks 16:18 * **8:24:** 2 Ko 7:13-14

9

Gotna nak du taakwat kutkalé yaké gunéyo

1 *Guné guné kutdéngék. Naané Judiat ye waba rakwa Gotna du taakwaké yéwaa kwayéké naané yo. Waga kutdénggunénké bulaa wuné wani muké sémény kudi kavimarék yaké wuné yo.
2 Guné deké yéwaa kwayéké mawulé yagunékwaké, wunébu kutdéngék. Kutdéngte wuné Masedoniana képmaaba rakwa du taakwat gunéké wuné wak, “Akaiana képmaaba rakwa du taakwa de miték debu yak. Aniké kwaaré de Gotna nak du taakwaké kwayéké yate de yéwaa jawutaknak.” Naate wawuréka kéba rakwa wupmalemu du taakwa de wak, “Wan yéknwun mu de yak. Naané wawo Gotna nak du taakwaké kwayéké, yéwaa jawuké naané yo.” Naate watakne de yéwaa jawutakno.
3 Wani kudi gunéké watakne, Taitas béré gunéké yae gunat védoké, wuné derét wak. Wawurén pulak guné wani yéwaa akwi jawutaknagunéka dé miték ro, kapu yaga pulak? Jawutaknagunén yéwaa miték ramarék yamuké, wuné wani du kupuknét wak, de gunéké yae gunat védoké.
4 Déknyényba wuné gunéké wak, “De wani yéwaa de miték jawutaknak.” Naate wawurénké, de Masedoniana képmaaba rakwa du taakwa las wuné wale yae, guné wawurén pulak yamarék yate wani yéwaa miték jawutaknamarék yagunu, de védo mukatik, wuné wani muké nyékéri yawuru. De waga védo mukatik guné wawo nyékéri yagunu.
5 Naané waga nyékéri yamuké, wuné wani du kupuknét wuné wak, de taale gunéké yaadoké. Déknyényba guné wak, “Naané Judiaba rate Jisas Kraisna jébaaba yaalan du taakwaké wupmalemu yéwaa jawe kwayéké naané yo.” Naate wagunénké wani du kupuk wani yéwaa kéraaké nae yaaké de yo. Yaado guné nakurakba jawutaknagunu wani tulé wuné yaaké wuné yo. Guné waga yagunéran nak du taakwa véte kutdéngké de yo. Nak du gunéké apa yamarék yadéka guné guna mawulébа male sanévéknwute guné wani yéwaa kwayu.
6 *Wani kudi wakwete wuné kéni aja kudiké wuné sanévéknwu. Walkamu kadému yaanankwa du dé walkamu kadému male kéraaké dé yo. Wupmalemu kadému yaanankwa du dé wupmalemu kadému kéraaké dé yo. Wani kudi wakwete wuné yéwaa kwayégunéranké wuné sanévéknwu.
7 Sanévéknwute wuné gunat wo. Guné akwi nak nak guna mawulébа taale sanévéknwuké guné yo. Sanévéknwe mawulé yagunékwa pulak yéwaa kwayéké guné yo Gotké. Guné Gotké kwayéte, kélik yamarék yaké guné yo. Guné Gotké kwayéte nak duna kudi véknwumarék yate guna mawulébа sanévéknwute kwayéké guné yo. Guné yéknwun mawulé yate Gotké kwayégunéran wan yéknwun. Waga kwayéte guné yéknwun paaté male yaké guné yo.
8 Guné gwalmuké nak yapatigunéran Got wani gwalmu gunéké kwayéké dé apa yo. Gunéké gwalmu las wawo kwayéké dé apa yo. Waga kwayédu guné gwalmuké yapatimarék yaké guné yo. Yagunu nak du taakwa gwalmuké yapatido guné deké wupmalemu yéwaa kwayéké guné yo.
9 *Wani muké kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao:

> Gotna du de wupmalemu gwalmu wupmalemu yéwaa gwalmu yamarék du taakwaké de kwayu.

Derét kutkalé de yasaaku apuba apuba.
10 Aja kudi nak wawo wakweké wunék. Got kadému dé kwayu, du taakwa yaanandoké. Got dé wo, yaanandan kadému miték yaaladu de kadoké. Wani kudiké sanévéknwute naané kutdéngék. Got waga yate dé gwalmu yéwaa gunéké kwayéké

* **9:1:** 2 Ko 8:1-7 * **9:6:** Pro 11:24 * **9:9:** Sam 112:9

dé yo, guné yéknwun mu yéknwun mawulé yate gwalmu yamarék du taakwaké kwayégunuké. Yate wupmalemu gwalmu wupmalemu yéwaa las wawo gunéké kwayéké dé yo.

11 Dé waga gunéké kwayéké dé yo, guné yéknwun mawulé yate gwalmu yamarék du taakwaké kwayégunuké. Guné waga yagunu naané jawutaknagunén yéwa kérae kure ye Jerusalemba rate gwalmu yamarék du taakwaké kwayénaran de Gotna yéba kevérékgé de yo.

12 Guné waga kwayégunéran guné gwalmuké yapatikwa Gotna du taakwat kutkalé yaké guné yo. Nak yéknwun mu wawo guné yaké guné yo. Guné waga kwayégunéran yéknwun mawulé wani du taakwana mawuléba sékérékdu de Gotna yéba miték kevérékgé de yo.

13 Guné waga kwayégunéran Judiaba rakwa wupmalemu du taakwa gunat véte kéga waké de yo, “Korinba rakwa du taakwa de Jisas Kraisna kudi miték véknwute déku jébaa de miték kuru. Kutte naané, gwalmuké yapatikwa wupmalemu du taakwa las wawo, naanéké de wupmalemu yéwaa tiyao. Tiyaadakwaké sanévéknwute, naané Gotna yéba kevérékgé naané yo.”

14 Naate wate de Got gunéké kwayédén yéknwun mawuléké kutdéngké de yo. Kutdéngte de gunéké mawulat kapére yate Gorét waataké de yo, dé gunat kutkalé yasaakuduké.

15 Got naanéké némaa yéknwun mu débu tiyaak. Akwi nak mat débu talaknak. Tiyaadénké sanévéknwute, naané déku yéba kevérékgé naané yo.

10

Pol deku kudi kaatate déku jébaaké dé wakweyo

1 *Guné Korinba rakwa du taakwa las guné wunéké kéga wo, “Pol séknaaba rate dé naanat kudi némaanba wakweyo. Dé yae naana méniba téte wup yate kudi kwekére male dé wakweyo.” Naate wagunéka Krais déku yéba kevérékmarék yate kudi kwekére wakwedén pulak, wuné Pol wuné gunat kwekére kudi wakweyo. Wakwewuru guné wuna kudi véknwuké guné yo.

2 *Wuné yae gunat némaanba wakwemuké kélik yate, bulaa gunat wuné wo. Guné wunéké wadan kapéredi kudiké kuk kwayétakne miték raké guné yo. Waga ragunu wuné gunéké yaaké wuné yo. Las guné kéga wo, “Kéni képmaana muké male sanévéknwukwa du yadakwa pulak, Pol béré de kapéredi mu yo.” Naate wagunéran wuné yae gunat némaanba wakweké wuné yo.

3 Naané kéni képmaaba naané ro. Wan adél kudi. Kéni képmaaba rate naané waariya pulak naané yo. Kéni képmaana muké male sanévéknwute Gotna kudi véknwumarék yakwa du waariyadakwa pulak, naané kaapuk yanakwa.

4 *Naané kéni képmaaba rate waariyadakwa mu kaapuk kure waariyanakwa. Got naanéké apa débu tiyaak, naané waariya pulak yate Setenna apa mu yaalébaannoké. Setenna du Gotké yénaa yate kapéredi kudi buldaka naané Got tiyaadékwa apa kérae kudi wakwenaka naana kudi deku kudit débu talaknak.

5 Setenna du de Gotké yénakwa yaabu de taknatépu, du taakwa Gotké kutdéngmarék yadoké. Naané taknatépédan mu yaalébaante Gotké yénakwa yaabu naané kuru. Yate naané Setenna taababa rakwa du taakwana mawulat naané kutkalé yo. Yate naané apa jébaa naané yo, wani du taakwa Setenét kulaknyénytakne ye Jisas Kraisna taababa rate déku kudi miték véknwudoké.

---

* **10:1:** 1 Ko 2:3 * **10:2:** 1 Ko 4:21 * **10:4:** Ep 6:13-17

6 Waga yate guné naana kudi véknwute wanakwa pulak male yagunuké naané
mawulé yo. Guné waga yagunu naané apa yate naana kudi véknwumarék yakwa du
taakwat yadan kapéredi mu némaanba yakataké naané yo.
7 Guné wuna ménidaama véte guné guna mawuléba guné wo, “Pol wan apa yamarék
yakwa du. Yaga pulak dé Kraisna du raké dé yo?” Naate wagunéka gunat wuné wo:
Sal guna du nak kéga waké dé yo? “Wuné Kraisna du.” Naate wadéran wan yéknwun.
Waga wadéran wuné dérét waké wuné yo: Naané wawo naané Kraisna du. Wani muké
yékéyaak yamarék yaké méné yo.
8 Naate waké wuné yo, naana Némaan Ban gunéké miték vénoké naanat wadén
bege. Dé naanat waga wadéka naané wupmalemu apu gunat kéga naané wo: Naané
guna némaan du rate gunéké miték véké naané yo. Naate wate wuné wani jébaaké
nyékéri yamarék yaké wuné yo. Naana Némaan Ban wunat waga wate, wuné gunat
yaalébaanwuruké kaapuk sanévéknwudén. Dé waga wate, wuné guna mawulat kutkalé
yawuruké dé sanévéknwuk.
9 Wani kudi wuné wo, guné miték sanévéknwugunuké. Sanévéknwute guné kéga
wamarék yaké guné yo, “Naané wup yanoké dé wani kudi naanéké kaviyu.” Naate
wamarék yagunuké wuné mawulé yo.
10 Las kéga guné wo, “Pol déku nyégaba naanat apa kudi dé némaanba wakweyo. Dé
naanéké yae naané wale rate dé apa las kaapuk yadékwa. Déku kudi wan yaamabi
kudi.”
11 *Naate wakwa du, gunat wuné kéga wo: Naané séknaaba rate gunat nyégaba
naané kudi wakweyo. Naané guné wale rate naané nyégaba kavinakwa kudi
male naané gunat wakweyo. Wan nakurak kudi male naané wakweyo. Waga
wakwenakwaké, guné miték kutdénggunuké wuné mawulé yo.
12 Du las kéga de wo, “Wani du miték de ro. Naané derét talakne miték male naané
ro.” Naate wakwa du pulak naané kaapuk wanakwa. De deku yéba de kevéréknu.
Naané de yakwa pulak, naana yéba kevérékmarék yaké naané yo. Waga yakwa du
kaapuk miték kutdéngdan.
13 *Got dé naanat wak, “Gunéké wuné kéni jébaa kwayu. Guné kéni jébaa male yaké
guné yo.” Naate wadék naané tiyaadén jébaa male naané yo. Yate tiyaadén jébaaké
male sanévéknwute naané yéknwun mawulé yate dusék yo. Tiyaadén jébaa yate naané
gunat déku kudi wakweyo.
14 Déknyényba, du las Jisas Kraisna kudi gunat wakwemarék yadan tulé, naané taale
yae Got naanat wadén jébaa yate, naané gunat wani kudi wakwek. Wakwetakne bulaa
naané Got tiyaadén jébaa guné wale yananké wakwenakwa wan yéknwun.
15 Naané nak du yadan yéknwun jébaaké kéni kudi kaapuk wanakwa: Naané wani
jébaa naané yak. Naate wamarék yate naané Got tiyaadéka yanan jébaaké male
naané wakweyo. Guné wale yanakwa jébaa Got naanéké tiyaadék bulaa naané
gunat naané wo: Guné Jisas Kraiské miték sanévéknwute déku jébaa kutsaakuké guné
yo. Kutsaakugunu naané du taakwat las wawo kudi wakweno de wawo déké miték
sanévéknwuké de yo. Sanévéknwute déku jébaaba yaalan du taakwa wupmalemu raké
de yo. Waga naané mawulé yo. Naate naané wo, nak képmaat yéké mawulé yanakwa
bege.
16 Naané guna képmaa kulaknyénytakne nak képmaat ye waba rakwa kwatkwa du
taakwat Jisas Kraisna kudi wakweké naané mawulé yo. Nak du taale ye kwatkwa
du taakwat Jisas Kraisna kudi wakwedaran naané wani du taakwat déku kudi
wakwemarék yaké naané yo. Naané kukba ye yanakwa jébaaké yéknwun mawulé
yanaran sal taale yén du naanat kéga waké de yo? “Naané kéba taale Gotna jébaa

* **10:11:** 2 Ko 13:2, 10 * **10:13:** Ro 12:3

naané yak. Guné kukba yae derét Jisas Kraisna kudi wakwetakne guné naana jébaa guné yaalébaanu." De waga wamuké kélik naané yo. De waga wamuké kélik yate, naané Gotké kutdéngmarék yakwa du taakwaké male ye, derét Jisas Kraisna kudi wakweké naané yo.

17 Gotna nyégaba kéni kudi dé kwao: Du taakwa duna yéba kevérékgé mawulé yate, naana Némaan Banna yéba kevérékgé de yo.

18 *Wani kudi véknwute naané kutdéngék. Du taakwa, yadan jébaaké sanévéknwute, deku yéba kevérékte kéga wadaran, "Naané yéknwun mu yakwa du taakwa naané ro." Naate wadaran Got deké yéknwun mawulé yamarék yaké dé yo. Naana Némaan Ban dé du taakwa yadan jébaaké sanévéknwute deké kéga wadéran, "De yéknwun mu yakwa du taakwa de ro." Naate wadéran Got deké yéknwun mawulé yaké dé yo.

11

Yénaa kudi wakwekwa duké dé Pol wakweyo

1 Kudi las wawo wakweké wuné mawulé yo. Wakwewuru guné véknwuké guné yo. Wuné waagété pulak kudi wakwewuréran guné véknwuké guné yo. Waga wuné mawulé yo.

2 *Got gunéké mawulé lékdéka wuné wawo gunéké wuné mawulé léknu. Lékte wuné gunéké sanévéknwu wanévéknwu. Kéni aja kudiké mé sanévéknwu. Du nak taakwa yaké dé léku yaapat kéga wo, "Ména takwanyanét mé wakwe, lé wuné wale raluké." Naate wadu léku yaapa kusékétdéran dé lérét kure yédéran tuléké raségéte léku yaapa déku takwanyanké miték véké dé yo, lé nak du wale kwaamarék yate miték male raluké. Vétakne wadén tulé dé lérét kwayéké dé yo, léku duké. Wani kudiké sanévéknwute guné mé véknwu. Jisas Krais wadék guné wani du raran taakwa pulak guné ro. Wuné wani yaapa pulak rate gunéké wuné miték vu, guné miték male ragunuké. Krais yae guna yéknwun mawulé véte gunat déku gayét kérae kure yédéran tuléké raségéte gunéké wuné miték vu.

3 *Véte Seten yae yénaa yate guna mawulat yaalébaanmuké wup wuné yo. Déknyényba Seten kaabena mawuléba wulae téte taale ran taakwa Iv lérét yénaa dé yak. Yadéka lé Gotna kudiké kuk kwayék. Seten waga léku mawulat yaalébaandén pulak, guna mawulat wawo yaalébaanmuké wup wuné yo. Dé guna mawulat yaalébaandéran guné Jisas Kraiské miték sanévéknwumarék yate, déku jébaa kutmarék yate guné déké kuk kwayéké guné yo.

4 *Guné waga yamuké wup wuné yo, guné nak du wakwedakwa kés kudi nak kudi bari véknwuké mawulé yagunékwa bege. Naané déknyényba gunéké yae gunat adél kudi naané wakwek Jisaské. Wani du nak pulak kudi de wakweyo. Naané Jisasna kudi gunat wakwenaka Gotna Yaamabi guna mawuléba dé wulae ték. De nak pulak kudi gunat wakwedaka guné véknwugunéka lé kutakwa nak guna mawuléba wulae tu. Naané Gotké yénakwa yaabuké gunat yakwatnyénaka "Adél" guné naak. De yénaa yate Gotké yédakwa nak yaabuké gunat yakwatnyédaka guné bari véknwu.

5 Mé véknwu. Guné wani duké guné wo, "De Jisas Kraisna kudi miték de kure yu. Wan yéknwun du de." Naate wagunéka wuné gunat wuné wo: De yénaa yakwa du. Guné deku kudi véknwugunéran wuna kudi miték véknwuké guné yo, wuna yéknwun mawulé deku mawulat talaknadén bege. Naate wuné wo.

6 *Wuné wakwedakwa pulak kudi miték wakwemarék yawuréka deku kudi wuna kudit débu talaknak, kapu yaga pulak? Dékumuk. Wuné Jisas Kraiské miték wuné

* **10:18:** 1 Ko 4:4-5 * **11:2:** Ep 5:26-27 * **11:3:** Jen 3:4, 13 * **11:4:** Ga 1:8-9 * **11:6:** Ep 3:3-4

kutdéngék. Kutdéngwuréka wuna yéknwun mawulé deku mawulat débu talaknak. Naané apuba apuba Kraiské wakwete déku jébaa miték yanaka gunébu vék.

7 Wuné guné wale rate Gotna kudi gunat wakwete wuné wani jébaaké nyégélwuréran yéwaaké gunat kaapuk yaawiwurén. Gunéké sanévéknwute gunat wuné Gotna kudi wakwek. Wuna sépéké kaapuk sanévéknwurén. Yaga pulak? Waga yate wuné kapéredi mu wuné yak, kapu kaapuk? Wan kaapuk.

8 Wuné guné wale rate Gotna jébaa yawuréka Jisas Kraisna jébaaba yaale nak geba rakwa du taakwa de wunéké yéwaa tiyaasatik. Tiyaasatidaka wuné deku yéwaa wuné nyégélék. Nyégéle wuné wani tulé kaapuk de wale rate Gotna jébaa yawurén. Guné wale rate wuné Gotna jébaa yak.

9 Guné wale rate Gotna jébaa yate wuné gwalmuké wuné yapatik. Yate guné wunat kutkalé yagunuké gunat yéwaaké kaapuk yaawiwurén. Jisas Kraisna jébaaba yaale Masedoniaba rakwa du taakwa wunéké sanévéknwute yéwaa jawutaknadaka deku du las wani yéwaa kure yae de wunéké tiyaak. Déknyényba gunat yéwaaké kaapuk yaawiwurén. Kukba wawo gunat yéwaaké yaawimarék yaké wuné yo.

10 Jisas Krais wuna mawuléba tédéka wuné adél kudi male wuné wakweyo. Wakwete Akaiana képmaaba rakwa du taakwat wuné kéga waké wuné yo, “Korinba rakwa du taakwa wale rate Gotna jébaa yate wuné derét yéwaa kaapuk nyégélwurén. Wan adél.”

11 Naate waké wuné yo, gunat yéwaa nyégélmarék yawurén bege. Yaga guné sanévéknwu? Samuké nae wuné gunat yéwaa kaapuk nyégélwurén? Gunéké kélik yate wuné gunat yéwaa kaapuk nyégélwurén, kapu kaapuk? Wan kaapuk. Gunéké mawulat kapére yate wuné gunat yéwaa kaapuk nyégélwurén. Wuné gunéké mawulat kapére yawurékwaké Got dé kutdéngék.

12 Yawurén pulak tépa yaké wuné yo. Gunat yéwaaké yaawimarék yaké wuné yo. Yénaa yakwa du wunéké kudi bulmarék yadoké, waga yamarék yaké wuné yo. De de wo, “Naané wawo Kraisna kudi kure yaakwa du. Naané wawo yéknwun du naané ro. Pol yakwa pulak naané wawo Kraisna jébaa naané yo.” Naate wate yénaa de yo. De gunat de yéwaa nyégélu. Waga yate de wuné yakwa pulak kaapuk yadakwa.

13 *Wani du wan yénaa yakwa du. Yénaa yate de gunat wo, “Naané Kraisna kudi kure yaakwa du.” Naate wate de yénaa yate déku jébaa yakwa du pulak de ro.

14 Yénaa yakwa du de kapmu waga kaapuk yadakwa. Deku némaan ban Seten wawo yénaa dé takno. Taknate dé nak pulak yate Gotna kudi kure giyaakwa du pulak dé ro.

15 Waga radéka déku jébaa yakwa du wawo, dé yénaa yakwa pulak, yénaa de yo. Guné derét véte kéga wagunuké de mawulé yo, “Wani du wan Gotna jébaa yakwa du.” Naate wagunuké mawulé yate de gunat yénaa yo. De kapéredi mu waga yadaka Got dé derét vu. Véte kukba derét yadan kapéredi mu yakataké dé yo.

Pol wani jébaa yadéka wupmalemu kapéredi mu dé yaak

16 Taale wawurén pulak wuné tépa waké wuné yo. Guné wunat “Waagété du” naamarék yaké guné yo. Guné wunat “Waagété du” naagunéran guné wuna kudi véknwuké guné yo. Yénaa yakwa du yadakwa pulak, wuné wawo wuna yéba las kevérékgé wuné yo.

17 Wuné Némaan Banna kudi véknwute wuné kaapuk waga wawurékwa. Wuné wuna yéba kevérékte wuné waagété du pulak wuné wakweyo.

18 Wupmalemu du deku yéba kevérékte de wo, “Naané yéknwun du rate kéni yéknwun jébaa naané yo.” Naate wadaka wuné, de wadakwa pulak, wakweké wuné yo.

19 Guné guna mawuléba guné wo, “Naané yéknwun mawulé pukaakwa du taakwa naané.” Naate wate guné kaapuk miték kutdénggunén. Kutdéngmarék yate guné waagété duna kudi véknwute wani kudiké guné dusék takwasék yo.

---

* **11:13:** Pl 3:2

20 De gunat de tébéru, guné deku kudi véknwute wadakwa pulak deku jébaa yagunuké. De guna gwalmu kérae gunat kapéredi mu yate deku yéba kevérékte de wo, “Naané némaan du. Guné bakna du taakwa.” Naate wate de guna ménidaamaba viyao. Waga yadaka guné derét waatimarék yate deku kudi guné véknwu. Waga yagunéka gunat wuné wo, “Guné yéknwun mawulé pukaakwa du taakwa kaapuk.” Naate wuné gunat wo.
21 Naané yadakwa pulak gunat kaapuk yanan. Guné mé sanévéknwu. Naané gunéké apa yamarék yate sépélak naané yak, kapu yaga pulak? Sépélak kaapuk yanan.

Bulaa de deku yéba kevérékte yadan muké wakwedakwa pulak, wuné wawo wuna yéba kevérékte yawurén muké wakweké wuné yo. Wuné kutdéngék. Wuné waga wakwete waagété du pulak wuné wakweyo. Kutdéngte, guné wunéké miték kutdénggunuké wuné wakweyo.
22 *Wani du de wo, “Naané Yibruna du.” Naate wadaka wuné wawo Yibruna du wuné. De de wo, “Naané Isrelna kémba naané ro.” Naate wadaka wuné wawo Isrelna kémba wuné ro. De de wo, “Naané Ebrayamna képmawaara naané.” Naate wadaka wuné wawo Ebrayamna képmawaara wuné.
23 *De de wo, “Naané Kraisna jébaa yakwa du.” Naate wadaka wuné wawo Kraisna jébaa yakwa du wuné ro. Kraiské yawurén jébaa déké yadan jébaat débu talaknak. Wuné wani kudi wakwete waagété du pulak wuné wakweyo. Mé véknwu. Wuné Kraisna jébaa yate apakélé jébaa wuné yak. Yawuréka wupmalemu apu déku maama wani jébaaké kélik yate raamény gaba wunat de kusola taknak. Wupmalemu apu Kraisna jébaaké kélik yate de wunat viyaak. Wupmalemu apu wuné kiyaaké yak. Waga yawuréka Kraiské yawurén apa jébaa de yadan jébaat débu talaknak.
24 Kudi las wawo mé véknwu. Wupmalemu (39) apu de Juda wunat baagwit viyaak. Nakurak nyaa male wunat kaapuk waga viyaadan. Nyaa naktaba de wunat waga viyaak.
25 *Nyaa kupuk de Romna du wunat baagwit viyaak. Nak nyaa de Juda wunat matut viyaak. Apu kupuk wuné sipba yéwuréka apakélé kus raapme waaréte wani sipmét lé yaalébaanék. Nak apu sipmét waga yaalébaanléka wuné gaan nak nyaa nak kus takuba kwaate yeyé yeyak.
26 *Wupmalemu apu wuné séknaa yaabuba yék. Yéwuréka nak apu kwayé kwaléka nak apu sél yakwa du wunat viyaate gwalmu bakna kéraaké yadaka wupmalemu apu wuné yalakgé yak. Wuna du taakwa Juda de wunat yaalébaanké yak. Nak gena du taakwa wawo de wunat yaalébaanké yak. Wuné gayéba rawuréka de wunat yaalébaanké yak. Wuné du ramarék taaléba yéwuréka de wunat yaalébaanké yak. Wuné kusba yéte wuné yalakgé yak. Du las yénaa yate de wunat wak, “Naané wawo Jisas Kraisna jébaaba naanébu yaalak.” Naate watakne de wawo wunat yaalébaanké yak.
27 Wuné Jisas Kraisna jébaa yate apakélé jébaa male wuné yasaakuk. Yate wupmalemu gaan wuné widé kaapuk kwaawurén. Wupmalemu apu wuné kaadé wale rawuréka dé wunat gutak yak. Wupmalemu apu wuné kadému kaapuk kawurén. Wupmalemu apu wunat yépmaa yadéka wuné yéknwun ga yéknwun baapmu wutké wawo wuné yapatik.
28 Wani kapéredi mu wunéké yaadéka wuné Jisas Kraisna jébaa yate akwi nyaa kéni muké wawo wuné sanévéknwu wanévéknwu. Jisas Kraisna jébaaba yaale kés gayé nak gayéba rakwa du taakwa de déké miték sanévéknwute miték de ro, kapu kaapuk? Naate wuné sanévéknwu.

---

* **11:22:** Pl 3:5 * **11:23:** Ap 16:23 * **11:25:** Ap 14:19, 16:22 * **11:26:** Ap 9:23

29 Du taakwa las Jisas Kraisna jébaaba yaaladaka deku mawulé kaapuk apa ye
miték tékwa. Wani du taakwaké wuné mawulé léknu. Kapéredi mu deké yaadéka
kaagél kutdaka wuné wawo kaagél wuné kuru. Du las derét yénaa kudi wakwedo
de véknwute kapéredi mu yadaran wuné wani muké wuné rékaréka yo.
30 Wuné wuna yéba kevérékte yéknwun mu yawuréran wuné yawurén jébaaké wak-
wemarék yaké wuné yo. Got apat kapére yate wunéké apa tiyaadénké kutdénggunuké,
wuné apa yamarék yawurékwa muké wakweké wunék.
31 Naana Némaan Ban Jisasna yaapa Got dé kutdéngék, wuné yénaa kudi wakwe-
marék yawurékwaké. Naané Gotna apaké sanévéknwute Gotna yéba apuba apuba
kevérékgé naané yo.
32 *Apa yamarék yawurékwa mu nak wan kéga. Déknyényba wuné Damaskasba
rawuréka Aretas némaan ban radéka, dé wale jébaa yate wani gayéké miték véduké
wadén du, wunat kérae raamény gaba kusola taknaké dé mawulé yak. Yate, wuné
yaage yémuké, dé waariyakwa duwat wadéka de gayéna raatmuba tén gwéspétéba de
wunéké téségék. Wani raatmu wan apakélé raatmu, matut yadan raatmu.
33 Téségédaka wuna du de apakélé kébiba baagwi lékik. Lékitakne wunat wadaka
wuné kébiba rawuréka de wimut wulaaduké kulaknyénytaknadan yaabuba rate
baagwit kutte de wunat kaapat kusadak. Yadaka wuné kébi kulaknyénytakne wuné
yaage yék. Yaage yéwuréka wani gayéna némaan du wunat kaapuk kulékidén.

12

Pol yégan pulak yadéka dé Got dérét wupmalemu kudi wakwek

1 Wani du deku yéba kevérékdo wuné wawo wuna yéba kevérékgé wuné yo,
wuné Jisas Kraisna kudi kure yaakwa du rawurékwaké guné kutdénggunuké. Waga
yawuréran wani mu wunat kutkalé yamarék yaké dé yo. Dékumuk. Wuné bakna wuna
yéba kevérékgé wuné yo. Kevérékte gunat wakweké wunék, yégan pulak yawurén
muké. Naana Némaan Ban déknyényba paakudén muké wunat wakwedénké wawo
wakweké wunék.
2 Wupmalemu (14) kwaaré déknyényba wuné Kraisna jébaaba yaalan du rate yégan
pulak yawuréka Got wunat kérae dé wunat kure waarék nyétba tékwa déku gayét.
Kaapuk kutdéngwurén. Wuna wuraanyan wuna sépé wawo dé kérae kure waarék,
kapu wuna wuraanyan male dé kérae kure waarék? Got kapmu wani muké dé
kutdéngék.
3 Kéga male wuné kutdéngék. Wuné Gotna gayét wuné waarék. Wani muké
kutdéngte kéni muké las kaapuk kutdéngwurén. Wuna wuraanyan male dé waarék,
kapu sépé wawo wuraanyan wawo waga dé waarék? Got kapmu dé kutdéngék.
4 Got wunat waga kérae kure waarédéka wuné némaa yéknwun kudi wuné véknwuk.
Véknwuréka dé wunat wak, “Méné wani muké derét wakwemarék yaké méné yo.”
Naate wadéka wuné wani muké kaapuk wakwewurékwa. Kéni képmaaba rakwa du
wani muké wakweké de yapatiyu.
5 Wani yégan pulak yawurén mu wan némaa mu. Wani muké wuné yéknwun mawulé
yate dusék yate wakwewuru mukatik wan yéknwun. Wani muké wuné wuna yéba
kevérékmarék yate wakwemarék yaké wuné yo. Wuné apa yamarék yawurékwa muké
male wakweké wuné yo.
6 Wani yégan pulak yawurén muké wuna yéba kevérékwuru mukatik, wuné waagété
yamarék yawuru, wuné adél kudi wakwewuréran bege. Du taakwa wuna jébaa véte
wuna kudi véknwute wunéké miték kutdéngdoké wuné mawulé yo. Wuné wani yégan
pulak muké kudi wakwewuru, de wani kudi male véknwute, wunéké “Yéknwun du”

* **11:32:** Ap 9:23-25

naamuké wuné kélik yo. Yate wuné wani yégan pulak yawurén muké wakwemarék yate wuna yéba kevérékmarék yaké wuné yo.

Pol apakélé kaagél dé kurék

7 Wuné Gotna gayét waaréwuréka dé wunat wupmalemu kulé muké dé wunat kudi wakwek. Wan adél. Wuné wuna yéba kevérékte wani yéknwun muké duséknét kapére yamuké, Got kusékétdéka Seten wunat viyaadéka wuné wuna sépéba apakélé kaagél kurék. Du nak apakélé raaményba maan viyae apa kaagél kutdékwa pulak, wuné wani muké apakélé kaagél wuné kurék.

8 Kaagél kutwurékwa muké apu kupuk wuné Némaan Banét waatak, wani mu wunat kulaknyénytakne yéduké.

9 *Waatawuréka dé wak, “Kaapuk. Méné kaagél kutké méné yo. Wuné méném miték véte méném yéknwun mawulé kwayéké wuné yo. Kwayéwuru méné apa yamarék yate wunat apa kérae apa jébaa yaménu nak du véte waké de yo, ‘Ao. Wan Jisas Krais wani apa dé kwayu.’ Naate waké de yo.” Waga Némaan Ban Jisas Krais dé wunat wak. Wadéka wuné apa yamarék yate wuné yéknwun mawulé yo. Yate wuné kutdéngék. Wuné apa jébaa yawuruké dé Krais apa tiyao. Wan wuna apa kaapuk.

10 Waga kutdéngte wuné Kraisna jébaa yate yéknwun mawulé wuné yasaaku. Wuné kaagél kutwuréka du las wunéké kapéredi kudi wakwedaka kapéredi mu wunéké yaadéka wuné yéknwun mawulé wuné yasaaku. Maama wunat viyaadaka kés pulak nak pulak kapéredi mu wunat yaalébaanké yadaka wuné yéknwun mawulé wuné yasaaku. Wuné apa yamarék yawuréka Krais wunéké apa tiyaadékwaké kutdéngte, wuné yéknwun mawulé wuné yasaaku.

Pol Korinba rakwa du taakwaké dé sanévéknwu

11 Wuné kutdéngék. Waagété du de deku yéba kevéréknu. Wuné wuna yéba kevérékte waagété du pulak wuné kudi wakweyo. Kutdéngte wuné gunat wo. Guné wani yénaa yakwa duké guné wakweyo, “De Jisas Kraisna kudi miték male de kure yao. Wan yéknwun du de.” Wakwete guné wunéké wani yéknwun kudi kaapuk wakwegunékwa. Guné wunéké waga wakwegunu mukatik wan miték yakatik guné yak, wuna yéknwun mawulé deku yéknwun mawulat talaknadén bege. Guné waga yamarék yagunék wuné yawurén muké wakwete waagété du pulak wuné kudi wakweyo.

12 *Wuné gunéké Kraisna kudi kure yae guné wale rate déku jébaa yawuréka guné vék. Wuné déku jébaa kutsaakute wulkiyaa yamarék yate kés pulak nak pulak apa jébaa déknyényba vémarék yagunén jébaa yawuréka guné vék. Véte guné wak, “Pol wan Kraisna kudi kure yaakwa du. Déku jébaa yakwa du. Wan adél.” Naate guné déknyényba wak.

13 *Bulaa guné wunéké wo, “Nak geba rate Kraisna jébaaba yaalan du taakwaké dé mawulé yo. Naané wawo Kraisna jébaaba yaalan du taakwa naané ro. Ranaka dé naanéké mawulé kaapuk yadékwa.” Naate waguné́ka gunat wuné wo: Samu yawurék guné waga wo? Wuné gwalmuké yapatite wuné gunat yéwaaké yaawimarék yawurék guné waga wo, kapu yaga pulak? Wuné waga yate kapéredi mu gunat yawuréran guné wani muké rékaréka yamarék yate sanévéknwumarék yaké guné yo. Waga wuné mawulé yo.

14 Déknyényba apu vétik gunéké wuné yaak. Bari tépa yaaké wuné yo. Wuné yae gunat yéwaaké yaawimarék yaké wuné yo. Yéwaa nyégélmuké kélik yate gunéké mawulé lékte wuné yaaké wuné yo. Guné kutdéngék. Makwal baadi de deku néwepaké kadému kaapuk kéraadakwa. Néwepa deku makwal baadiké de kadému kérao. Kérae

* **12:9:** Pl 4:13 * **12:12:** Jo 4:48; Ap 19:12 * **12:13:** 2 Ko 11:9

deku baadiké de kwayu. Waga kutdéngte guné mé sanévéknwu. Guné wuna makwal baadi pulak ragunéka wuné guna yaapa pulak rate wuné gunéké yae gunat bakna kutkalé yaké wuné yo.

15 Gunat kutkalé yaké mawulé yate wuné taknawurén akwi mu gunéké kwayéké wuné mawulé yo. Yate guna mawulé miték téduké wuné gunéké apa jébaa yaké wuné yo. Yate gunéké mawulat kapére yasaakuwuru guné wunéké mawulé walkamu yaké guné yo, kapu yaga pulak? Guné waga yagunéran wuné gunéké mawulat kapére yate gunéké apa jébaa yaké wuné yo.

16 Guné las kéga guné wo, “Pol naané wale rate dé naanat yéwaaké kaapuk yaawidén. Wan adél.” Naate wagunéka guné las kéga guné wo, “Dé naané wale rate yéwaa kéraaké dé naanat yénaa taknak. Takne dé naana yéwaa bakna kéraak.”

17 Naate wagunéka wuné gunat waato: Yaga pulak wuné waga yak? Wuné wuna duwat wakwewuréka bét gunéké yae gunat yénaa yate guna yéwaa kérae wunéké bét tiyaak, kapu yaga pulak? Wan kaapuk.

18 Taitas, Jisas Kraisna jébaaba yaalan nak dut wawo wakwewuréka bét gunéké yaak. Yae Taitas yénaa yate guna yéwaa bakna dé kéraak, kapu yaga pulak? Wan kaapuk. Dé wuné wale nakurak mawulé yadéka ané nakurak jébaa yo. Ané waga yatéka guné vék.

19 Guné kaviwurékwa nyéga véte guné kéga wamarék yaké guné yo, “Polké ‘Yéknwun mu yakwa du’ naanoké, dé naanéké wani nyéga kavik.” Naate wamarék yaké guné yo. Naané waga kaapuk yanakwa. Mawulat kapére yawurékwa du taakwa, gunat wuné wo. Naané Jisas Krais wale nakurak mawulé yae gunat kudi wakwete guna mawulat kutkalé yaran kudi male naané wakweyo. Wan adél wuné wo. Gotna ménība rate waga wuné wo. Wani kudi wuné wo, gunéké sanévéknwu wanévéknwurékwa bege.

20 Wuné gunéké yae kapéredi mu wekna yagunu vémuké wuné kélik yo. Wuné waga yagunu véte gunat waatiwuru, guné waatiwuréranké kélik yamuké wuné kélik yo. Guné samu guné yo? Guné waaru waariyagunékwa, guné nak du taakwaké kapére mawulé yagunékwa, guné nak du taakwat rékaréka yagunékwa, guné nak du taakwat kutkalé yamarék yate guna sépéké male sanévéknwugunékwa, guné nak du taakwaké yénaa kudi wakwegunékwa, guné kapére mawulé yate yadan jébaaké sébul wabulgunékwa, guna yéba kevérékgunékwa, guné kés mawulé nak mawulé yate guna du taakwa wale miték kaapuk ragunékwa, waga guné kapéredi mu yo, kapu yaga pulak? Guné waga yagunu vémuké wuné kélik yo.

21 *Wuné Got wale nakurak mawulé yate wuné gunéké sanévéknwu wanévéknwu. Wuné yae gunat véte wuné nyékéri yamuké wuné sanévéknwu wanévéknwu. Guné wuna kudi véknwumarék yate kapéredi mu wekna yagunéran wuné nyékéri yaké wuné yo. Guné las, déknyénība yagunén pulak, wekna kapéredi mawulé yate guné du, taakwat tébétgunékwa, guné taakwa, nak taakwana duké yégunékwa, guné yaabuba tékwa du taakwa wale kwaagunékwa, waga guné kapéredi mu yo, kapu yaga pulak? Guné wani kapéredi mu wekna yagunu wuné yae véte wani muké kélik yate gunéké géraaké wuné yo. Guné wani kapéredi mu wekna yagunu vémuké kélik yate wuné gunat waga némaanba wakweyo.

13

Korin Jisas Kraiské miték sanévéknwusaakuké de yo

1 *Déknyénība apu vétik gunéké wuné yaak. Bari tépa yaaké wunék. Kéni apu, kot véknwukwa némaan ban pulak rate, guna kudi véknwuké wuné yo. Wani muké kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao: Du vétik kupuk, nak du kapéredi mu yadu vétakne,

* **12:21:** 2 Ko 13:2 * **13:1:** Mt 18:16; 1 Ti 5:19

de wani muké kot véknwukwa némaan banét wakweké de yo. Wani kudi véknwute yaawuru guné waga yaké guné yo.
2 Déknyényba gunat vétakne ye gwaamale yae guné wale rate wuné gunat wakwek, guné wale rate kapéredi mu yakwa du taakwa wani kapéredi mu kulaknyénydoké. Bulaa wuné séknaaba rate wuné gunat tépa wakweyo. De wani kapéredi mu kulaknyényké de yo. Kulaknyénymarék yadaran wuné tépa yae derét némaanba waatiké wuné yo.
3 Guné wunéké guné wo, “Jisas Krais wani kudi Polét wakwedéka dé Pol naanat wakweyo, kapu Pol déku mawuléba male sanévéknwute dé naanat waga wakweyo?” Naate wagunéka bulaa wuné gunat wo. Gunéké yae gunat némaanba waatiwuru guné véknwute waké guné yo, “Ao. Krais Polét wakwedéka dé naanat wani kudi dé wakweyo. Krais naané wale rate apa dé yo. Déku apa wan apakélé. Makwal kaapuk. Bulaa waga naané kutdéngék.” Naate waké guné yo.
4 *Déknyényba, Kraisnyét miba viyaapata taknadan tulé, Krais kiyae dé apa kaapuk yadén. Yadéka Got apa yate wadéka Krais dé nébéle raapmék. Bulaa Gorét apa kérae dé Got wale apa yate rasaaku. Dé kéni képmaaba rate apa yamarék yadén pulak, naané wawo apa las kaapuk yanakwa. Yanaka Got naanéké apa tiyaadéka naané Krais wale nakurak mawulé yate ro. Rate guné kapéredi mu kulaknyénytakne yéknwun mu yagunuké, naané apa yate gunat némaanba wakweké naané yo.
5 Guné miték mé sanévéknwu. Guné Krais Jisaské miték sanévéknwusaakute déku jébaa guné kutsaaku, kapu yaga pulak? Dé guna mawuléba tédékwaké guné kutdéngék, kapu kaapuk? Guné waga yamarék yagunéran guné déku du taakwa kaapuk ragunékwa.
6 Naané déku du naané ro. Wan adél. Waga ranakwaké, guné kutdénggunuké wuné mawulé yo.
7 Naané Gorét naané waato, dé gunat kutkalé yadu guné kapéredi mu las yamarék yagunuké. Guné yéknwun mu male yagunuké naané mawulé yo. Got naanéké apa débu tiyaak, yéknwun muké gunat yakwatnyénoké. Guné yéknwun mu male yagunéran naané wani apa kérae gunat némaanba wakwemarék yaké naané yo. Naané wani apa kérae gunat némaanba wakwenaran nak du kutdéngké de yo, naané Gotna kudi kure yaakwa du ranakwaké. Naané gunat némaanba wakwemuké kélik yate, gunat kwekére wakweké naané mawulé yo. Gunat kwekére wakweno nak du taakwa, yéknwun mu yagunéranké gunat yakwatnyénakwa apaké, kutdéngmarék yadaran wan bakna mu. Guné yéknwun mu yaké guné yo. Wani muké male naané mawulé yo.
8 Naané nak du taakwaké wup yamarék yate adél kudi male naané wakweyo, Gotna jébaaké. Déku jébaa yaalébaanmarék yaké naané yo.
9 Yate, naané apa yamarék yano guné Gorét apa kérae apa yagunéran, naané wani muké yéknwun mawulé yaké naané yo. Naané Gorét naané waato, guné yéknwun mu male yakwa du taakwa ragunuké.
10 *Bulaa wuné séknaaba rate wuné gunat kudi némaanba wakweyo nyégaba. Wuné yae, kapéredi mu wekna yagunu véte gunat némaanba waatimuké kélik yate, wuné waga wakweyo. Wuné guna némaan du rate gunéké miték véwuruké, naana Némaan Ban wunéké dé apa tiyaak. Gunéké miték véte wuné guna mawulat yaalébaanmarék yate guna mawulat kutkalé yawuruké, naana Némaan Ban wunéké dé apa tiyaak.

Pol derét dé kudi wakwebutiyu

11 Wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, bulaa wuna kudi wakwebutiké wunék. Gunéké yéknwun mawulé yate wuné gunat wo. Guné wakwewurén kudi véknwute wawurén pulak yaké guné yo. Guné yéknwun mu male

* **13:4:** Pl 2:7-8 * **13:10:** 2 Ko 2:3-4

yaké guné yo. Guné akwi nakurak mawulé yate miték male raké guné yo. Guné waga ragunu yéknwun mawulé tiyaakwa ban Got guné wale rasaakuké dé yo. Dé gunéké mawulat kapére yate guné wale rasaakuké dé yo.

12 Naané Jisas Kraisna jébaaba yaalan du taakwa yanakwa pulak, guné guna du taakwaké yéknwun mawulé yate guné nak nak derét taaba kutké guné yo. Kéni taalébа rakwa Gotna du taakwa gunéké yéknwun mawulé yadaka bulaa gunat wuné wakweyo.

13-14 Némaan Ban Jisas Krais gunéké mawulé lékte gunat kutkalé yaké dé yo. Got gunéké mawulat kapére yasaakuké dé yo. Gotna Yaamabi guna mawulébа wulae tédu guné akwi nakurak mawulé yate miték raké guné yo. Waga wuné Gorét waato.

Wani wuné wakwebutik.

Galesiaba rakwa du taakwaké Pol kavin nyéga

1-2 *Wuné Pol Jisas Kraisna kudi kure yaakwa du, wuné gunat kéni kudi wakweyo. Guné Galesiaba rate Jisas Kraisna jébaaba yaalan du taakwa, gunat wuné kéni kudi wakweyo. Kéni képmaaba rakwa du kaapuk wunat wadaka kéni jébaa yawurékwa. Jisas Krais naana yaapa Got wale bét wunat wabétka wuné kéni jébaa yo. Jisas déknyényba kiyaadéka Got wadéka tépa nébéle raapdéka wuné déku yéba kudi wakweyo. Jisas Kraisna jébaaba yaalan du las wuné wale rate naané gunat wo, guné yéknwun mawulé yate miték ragunuké.

3 Naana yaapa Got gunéké mawulé lékte gunat kutkalé yate, yéknwun mawulé kwayéte, naana Némaan Ban Jisas Krais waga male yadu guné miték raké guné yo. Waga wuné Gorét waato.

4 *Krais dé naana yaapa Gotna kudi véknwute naana kapéredi mawulé yatnyéputiké nae dé kiyaak. Kéni tulé wupmalemu kapéredi mawulé yakwa du taakwa de ro. Naané de yakwa pulak kapéredi mawulé yamuké, dé Krais déku kapmu naanat kutkalé yate dé kiyaak.

5 Waga yadénké sanévéknwute, naané apuba apuba Gotna yéba kevérékSaakuké naané yo. Wan adél.

Kraisna kudi male véknwuké naané yo.

6 Déknyényba Got gunat dé wak, guné Krais Jisasnyét kulé mawulé kérae dé wale apuba apuba miték rasaakugunuké. Wadéka guné Kraisna kudi kaapuk miték véknwusaakugunén. Gorét bari bari guné kulaknyényu. Kulaknyényte guné nak kudi véknwute guné wo, “Wan yéknwun kudi. Wani kudi véknwute kulé mawulé kérae miték rasaakuké naané yo.” Waga wagunéka kwagénte wuné wo, “Aki. Samuké guné bari bari nak kudi véknwu? Wan kapéredi mu guné yo.” Naate wate wuné gunéké sanévéknwu wanévéknwu.

7 *Guné nak kudiké guné wo, “Wan yéknwun kudi. Wani kudi véknwute kulé mawulé kérae miték rasaakuké naané yo.” Naate wagunéka wuné wo, “Wan kaapuk. Wani kudi véknwute, guné kulé mawulé kéraamarék yate miték rasaakumarék yaké guné yo. Yéknwun kudi nakurak male dé ro. Wani kudi wan Krais Jisasna kudi. Guné wani kudi male véknwute kulé mawulé kérae miték rasaakuké guné yo.” Wawurén kudi wan adél kudi. Du las Kraisna jébaa yaalébaanké nae de gunat nak kudi wakweyo. Wakwete de gunat yénaa yadaka guné wo, “Deku kudi wan adél kudi, kapu kaapuk?” Naate sanévéknwugunéka guna mawulé kaapuk miték tédékwa.

8 *Mé véknwu. Déknyényba naané Kraisna kudi wakwekwa du naané déku kudi gunat wakwek, guné kulé mawulé kérae miték rasaakugunuké. Wakwenaka véknwugunén kudi wan adél kudi male. Naané bulaa nak kudi gunat wakwete kéga wakweno mukatik, “Kéni nak kudi véknwute kulé mawulé kérae miték rasaakuké guné yo.” Naate wano mukatik naané adél kudi wamarék ye, naané Gotna ménība kapéredi mu yakwa du rate, kapéredi taalat yéno. Gotna kudi kure giyaakwa du nak giyae, guné Kraisna kudi kulaknyénytakne kulé mawulé kérae miték rasaakugunéran nak kudi gunat wakwedu mukatik, dé wawo Gotna ménība kapéredi mu yakwa du rate kapéredi taalat yédu.

9 Wani muké bulaa tépa wakweké naané yo. Déknyényba Kraisna kudi naané gunat wakwek, guné kulé mawulé kérae miték rasaakugunuké. Wakwenaka véknwute guné

* **1:1-2:** Ga 1:11-12 * **1:4:** Ga 2:20; Ta 2:14 * **1:7:** Ap 15:1, 24 * **1:8:** 1 Ko 16:22

wak, “Wan adél kudi.” Naate wagunéka wuné wak, “Nak du yae, kulé mawulé kéraе miték rasaakugunéran nak kudi gunat wakwedaran, de waga yate kapéredi mu de yo. Deku mé yalaknu. De Got wale rasaakumarék yaké de yo.”

10 *Wuné wani kudi wakwete wuné Gotké wuné sanévéknwu. Kéni képmaaba rakwa duké kaapuk sanévéknwurékwa. Got wunéké yéknwun mawulé yaduké wuné sanévéknwu. Kéni képmaaba rakwa du wunéké yéknwun mawulé yadoké, kaapuk sanévéknwurékwa. Wuné kéni képmaaba rakwa du wunéké yéknwun mawulé yadoké sanévéknwuru mukatik, wuné Kraisna jébaa yakwa du ramarék yawuru.

Krais dé kapmu dé Polét wak déku kudi kure yéduké

11-12 Jisas Kraisna jébaaba yaale wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, guné mé véknwu. Wakwewurékwa yéknwun kudi kéni képmaaba rakwa du wunat kaapuk wakwedan. Kéni képmaaba rakwa du las wani kudiké wunat kaapuk yakwatnyédan. Wan Jisas Krais dé kapmu dé wunat wani kudi wakwek.

13 *Déknyényba yawurén muké wakwedaka gunébu véknwuk. Wuné Judana du rate Judana apa kudi véknwute apat kapére yate Gotna jébaaba wulaan du taakwat wuné yaalébaanék. Yaalébaante wuné derét akwi viyaasadaké wuné mawulé yak. De Krais Jisasna kudi véknwudaka wuné déknyényba déku kudiké kélik yate Judana apa kudiké male mawulé yate waga yawuréka gunébu véknwuk.

14 *Nak Judana du wuna naawi du rate de wawo Judana apa kudi de miték véknwuk. Wuna képmawaara wakwen apa kudi miték véknwuké mawulat kapére yate wuné wuna naawi duwat talakne wuné Judana apa kudi miték male véknwuk. Véknwute Judana apa kudiké wuné miték kutdéngék.

15 *Wuné déknyényba waga yawuréka Got wuné waga yamuké kélik dé yak. Déknyényba wuna néwaa wunat kéraamarék yalén tulé wuné déku du rawuruké, dé Got wak. Watakne wunéké mawulat kapére yate déku jébaa yawuruké, dé wunat wak.

16 Watakne kukba déku mawulé sanévéknwute dé déku nyaan Jisas Kraisnyét wunat wakwatnyék. Wuné Jisas Kraisna kudi nak gena du taakwat wakwewuruké, dé Got déku nyaanét wunat wakwatnyék. Wakwatnyédéka vétakne wuné nak duké kaapuk yéwurén, Jisas Kraiské kudi bulké.

17 Yate Jerusalemba rate Jisasna kudi taale kure yaan duké wawo kaapuk yéwurén. Wuné du ramarék séknaa képmaa Arebiat wuné yék. Ye kukba gwaamale yae wuné Damaskasnyét yék.

18 Kukba kwaaré kupuk yédéka wani tulé male wuné Jerusalemét waarék. Pitat véké wuné Jerusalemét waarék. Waare wuné dé wale walkamu (15) nyaa male wuné rak.

19 *Wani tulé wuné naana Némaan Ban Jisasna wayéknа Jemsnyét véte dé wale kudi wuné bulék. Pita bét Jemsnyét male wuné vék. Krais Jisasna kudi kure yaakwa nak dut kaapuk véwurén.

20 Kén guné kaviwurékwa kudi wan adél kudi male. Yénaa kudi kaapuk. Gotna ménіba rate wuné gunat wani adél kudi wakweyo. Guné wani kudi véte kutdéngké guné yo. Képmaaba rakwa du Jisas Kraisna kudi wunat kaapuk wakwedan.

21 Pita bét Jemsnyét vétakne Judiana képmaa kulaknyénytakne wuné Siriana képmaa Silisiana képmaat wawo wuné yék.

22 Wani tulé de Judiana képmaaba rate Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwa wuna ménidaama kaapuk védan. Yate kaapuk wunat kutdéngdan.

23 De kéni kudi male de véknwuk, “Déknyényba dé wani du naana du taakwat viyaapérekne, dé naana Némaan Ban Krais Jisasna yéknwun kudi yaalébaanké dé

---

* **1:10:** 1 Te 2:4 * **1:13:** Ap 8:3 * **1:14:** Ap 22:3 * **1:15:** Ap 9:3-6 * **1:19:** Mt 13:55

mawulé yak. Bulaa déku kudi miték véknwute dé déké yéknwun kudi wakweyo." Wani kudi véknwute waga male de wunéké kutdéngék.
24 Waga kutdéngte de Gotna yéba kevéréknék.

2

Krais Jisasna kudi kure yékwa du de Polét kaapuk waatidan

1 Wuné wupmalemu (14) kwaaré re ané Banabas wale Jerusalemét tépa waarék. Yéte ané Taitasnyét kwole naané akwi yék. Taitas wan Gérikna du dé. Déknyényba de Judana apa kudi véknwumarék yate déku sépé kaapuk sékudan, dé nak gena du radén bege.
2 Wuné wani tulé Jerusalemét waarék, Got wunat wani gayét waaréwuruké wakwedén bege. Ye wuné Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwana némaan du Pita, Jems, Jon, nak némaan du wawo de wale waga naané kudi bulék. Naané némaan du male naané kudi bulék. Bulte wuné derét wuna jébaaké kudi wakwek. Judana apa kudi véknwumarék yakwa nak gena du taakwaké ye, derét Krais Jisasna kudi wakwete, waga yawurékwa jébaaké wuné némaan duwat wakwek. De wunéké kutdéngmarék yate, yawurén jébaaké "Wan kapéredi," naamuké kélik yate, wuné derét wakwek. De wunéké kutdéngte, yawurékwa jébaaké "Wan yéknwun," naadoké mawulé yate, wuné derét wakwek.
3 Wakwewuréka de wunat wak, "Wan yéknwun jébaa méné yo." Naate wate de wuné wale yaan du Taitaské kaapuk wadan. Dé nak gena du rate déku sépé sékudakwa kudi véknwumarék yadénké, de déku sépé sékunoké kaapuk wadan. Yate de sépé sékudakwa kudi déknyényba wakwedan pulak kaapuk wakwedan naanat.
4 *Yénaa yakwa du las de wak, "Naané Krais Jisasna jébaaba naanébu yaalak." Naate wate yénaa yate, ranan gat yaale naana kudi yaalébaanké nae, de naana kudi véknwuk. Naané Krais Jisas wale nakurak mawulé yate naané déku kudi véknwu. Moses wakwen apa kudi naanéké kaapuk apa yadékwa. Moses wakwen apa kudi naanéké apa yadu mukatik, naané baagwit gidan du pulak rano. Naané yéknwun mawulé yate bakna miték naané ro. Waga ranakwaké kutdéngte, de yénaa yakwa du ranan gat yaalak. Moses wakwen apa kudi naanéké apa yadu naané wani apa kudi miték véknwunoké mawulé yate, de yénaa yakwa du yaalak. Yaale de wakwek, naané Moses wakwen apa kudi véknwute Taitasna sépé sékunoké. Yénaa yakwa du waga wadaka de némaan du wani muké naanat kaapuk apa yate wadan.
5 Yénaa yakwa du waga wadaka naané deku kudi kaapuk véknwunan. Guné Galesiaba rate Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwa guna mawulé yékéyaak yamuké, naané deku kudi kaapuk véknwunan. Naané Taitasna sépé sékuno mukatik, sal guné guna mawuléba kéga wakatik guné yak? "Naané wawo Judana du taakwa kaapuk ranakwa. Naané Moses wakwen apa kudi véknwute wadén pulak yanaran wan yéknwun, kapu kaapuk?" Guné waga sanévéknwute Kraisna kudi kulaknyénytakne yalakmuké, naané yénaa yakwa duna kudi kaapuk véknwunan Guné Kraisna kudi male véknwute kulé mawulé kérae miték ragunuké, naané deku kudi kaapuk véknwunan.
6 *Wani gaba ran némaan du nak gena du taakwat wakwewurén kudi véknwute de nak kudi wawo wunat kaapuk wakwedan. Némaan du, bakna du wawo, naané nakurak mawulé pulak yate Gotna méniba naané ro. Rate wuné de kubu du radakwaké sanévéknwumarék yate wuné derét wakwek.
7-9 De némaan du wuna kudi véknwe de nak kudi wawo wunat kaapuk wakwedan. De némaan du Pita, Jems, Jon kéga de kutdéngék. Got dé Pitat wak, dé Kraisna kudi Judana du taakwat wakweduké. Dérét waga wadén pulak, Got dé wunat wak, wuné

* **2:4:** Ap 15:1, 24 * **2:6:** Ap 10:34

Kraisna kudi nak gena du taakwat wakwewuruké. Waga kutdéngte de Banabas wale anat kéga wak, “Béné yéknwun jébaa male béné yak. Yabénén pulak, béné nak gena du taakwat Kraisna kudi wakwesaakuké béné yo. Wan yéknwun. Pita Judana du taakwat Kraisna kudi wakwedéka Got dérét kutkalé yadéka de wupmalemu Judana du taakwa Kraisna kudi miték véknwu. Méné nak gena du taakwat Kraisna kudi wakweméné ka Got ménat kutkalé yadéka de wupmalemu nak gena du taakwa Kraisna kudi miték véknwu. Got ménéké dé yéknwun mawulé kwayu, wani jébaa yaménuké.” Naate de wani du wak. Wani duké naané akwi naané wo, “De Jerusalemba rate Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwana némaan du de.” Waga naané deké wo. Wani du Gotké yatén jébaaké mawulé yate de Banabas wale anat taaba kurék. Kutte de wak, “Judana du taakwat Kraisna kudi wakwesaakuké naané yo. Nak gena du taakwat Kraisna kudi wakwesaakuké béné yo.

10 *Kéni kulé kudi male bénat wakweké naané yo. Béné nak gena du taakwat kéga waké béné yo, ‘Guné gwalmu yamarék yakwa du taakwaké sanévéknwute derét kutkalé yaké guné yo.’ Waga wate miték yaké béné yo.” Naate wadaka wuné wani kudiké mawulé yate wuné waga yasaaku.

Pol dé Pitat waatik

11-12 *Déknyényba Pita Krais Jisasna jébaaba yaale dé yéknwun mawulé yak. Yate dé Antiokba rate Krais Jisasna jébaaba yaalan akwi du wale dé kadému kak. Dé Judana du rate deku apa kudiké sanévéknwumarék yate, Kraisna kudiké sanévéknwute dé Kraisna du wale kak. Waga kate dé miték yak. Déku mawuléba kéni kudi kaapuk wadén, “Judana apa kudi véknwute de Krais Jisasna jébaaba debu yaalak, kapu nak gena du rate Krais Jisasna jébaaba bakna de yaalak?” Naate kaapuk sanévéknwudén. Yate dé akwi du wale kate dé miték yak. Yadéka kukba de Judana du las wawo Jerusalemba rate némaan ban Jems wale kudi bultakne de Antioknét yék. Yédaka Pita derét véte wup yate déku mawuléba dé wak, “Wuné nak gena du wale kadému kawuru de Jems wale kudi bule yaan du wunat véte wunat waatimuké, wuné kélik yo. Sal de wunat véte waké de yo? ‘Dé nak gena du wale kadému kate dé naané Judana apa kudiké kuk kwayu. Naané Judana du Moses wakwen apa kudi véknwute nak gena du wale kadému kamarék yaké naané yo, de Moses wakwen apa kudi véknwumarék yate deku sépé sékumarék yadan bege. Pita nak gena du wale kadému kadékwa wan kapéredi paaté dé yo.’ Naate wunéké waké de yo, kapu yaga pulak?” De waga wate dérét waatimuké wup yate, dé Pita nak gena du wale tépa kadému kaapuk kadén. De wale kaapuk radén. Dé waga yate kapéredi paaté dé yak. Yadéka wuné Pol Antiokba rate wupmalemu duna ménibа téte Pitat véte dérét wuné waatik.

13 Pita waga yadéka Antiokba rakwa Judana nak du wawo Krais Jisasna jébaaba déknyényba yaale Pita yadén pulak yate, de nak gena du wale kadému kaapuk kadan. Banabas wawo de yan pulak wani kapéredi paaté yate dé nak gena du wale kadému kaapuk kadén. Déknyényba wani du akwi deku mawuléba de wak, “Naané Judana du nak gena du wale kadému kanaran wan yéknwun.” Naate wate de miték kutdéngék. Kutdéngte kukba Judana duké wup yate yénaa yate de kutdéngdan paaté kulaknyényék. Yate de kapéredi paaté yak.

14 Waga yate adél kudi yéknwun mawulé wawo kulaknyénytakne kapéredi paaté yadaka, wuné véte deku ménibа téte Pitat waatite wuné wak, “Méné Judana du méné ro. Déknyényba Jisas Kraisna kudi méné véknwuk. Bulaa Moses wakwen apa kudi ménéké kaapuk apa yadékwa. Yadéka méné nak gena du pulak méné ro. Waga yate méné miték yo. Yate samuké méné bulaa nak paaté méné yo? Méné waga yaménéka de nak gena du taakwa Moses wakwen apa kudi véknwute Judana du taakwa rakwa

* **2:10:** Ap 11:29-30 * **2:11-12:** Ap 11:2-3

pulak raké de sanévéknwu. Wan kapéredi paaté. Yéknwun paaté kaapuk. Méné waga yaménéka wuné kélik yo." Naate wate wuné Pitat waatik.

Krais Jisaské miték sanévéknwukwa du taakwa Gotna méniba yéknwun du taakwa raké de yo

15 Naané nak gena du kaapuk ranakwa. Naané Judana du naané ro, naana néwepa
Judana du taakwa radan bege. Judana du las de nak gena du taakwaké wo, "De Moses
wakwen apa kudi véknwumarék yate Gotna ménipa kapéredi mu yakwa du taakwa de
ro."
16 *Naate wadaka naané nak gena du ramarék yate, Judana du rate, naané
kutdéngék. Du taakwa Gotna ménipa yéknwun mu yakwa du taakwa raké nae de Moses
wakwen apa kudiké sanévéknwumarék yaké de yo. Gotna ménipa yéknwun mu yakwa
du taakwa raké nae de Jisas Kraiské miték sanévéknwuké de yo. Waga naané kutdéngék.
Naané Judana du Krais Jisasna jébaapa yaale waga naané kutdéngék. Naané Krais
Jisaské miték sanévéknwute naana mawulépa naané wo, "Krais dé naana kapéredi
mawulé kutnébuldéka naané Gotna ménipa yéknwun mu yakwa du taakwa naané ro.
Wan adél. Naané Moses wakwen apa kudi miték véknwute, wadén pulak yate, waga
male yanaran naané Gotna ménipa yéknwun du taakwa ramarék yaké naané yo."
17 Naané Krais Jisasna jébaapa yaale naané kutdéngék, Moses wakwen apa
kudi naanéké tépa apa yamarék yadu naané Kraisna kudi miték véknwunaranké.
Kutdéngnaka Moses wakwen apa kudi naanéké apa yamarék yadéka naané nak gena
du taakwa pulak naané ro. Waga rano sal nak du naanat véte kéga waké de yo? "Mé vé.
De Moses wakwen apa kudi miték véknwumarék yate kapéredi paaté de yo. Yadaka dé
deku némaan ban Jisas derét dé yakwatnyu, kapéredi paaté yadoké." Naate wadaran
de yénaa kudi male wakweké de yo. Naana némaan ban Jisas Krais yéknwun paatéké
male dé naanat yakwatnyu.
18 Déknyényba naané wak, "Naané Moses wakwen apa kudi véknwute, wadén pulak
yate, naané yéknwun mawulé kérae Gotna ménipa yéknwun mu yakwa du taakwa
raké naané yo." Naate watakne naané kukba kutdéngék. Naané Moses wakwen apa
kudi véknwute, wadén pulak yanaran, yéknwun mawulé kéraamarék yaké naané yo.
Waga kutdéngte naané yéknwun mawulé kéraaké nae naané Judana paaté naanébu
kulaknyényék. Kulaknyénytakne yéknwun mawulé kéraaké naané Krais Jisasna kudi
véknwu. Véknwuno Moses wakwen apa kudi naanéké tépa apa yamarék yaké dé yo.
Naané Krais Jisasna kudiké kuk kwayéno Moses wakwen apa kudi naana mawulépa
tépa apa yadéran naané kapéredi mu yakwa du raké naané yo.
19 *Moses wakwen apa kudiké sanévéknwe déknyényba wuné kutdéngék, wani apa
kudi miték véknwute Gotna ménipa yéknwun mu yakwa du ramarék yawuréranké.
Kutdéngte Gotna ménipa yéknwun mu yakwa du raké mawulat kapére yate, wuné
Judana paaté kulaknyénytakne wuné Krais Jisasna kudi wuné véknwuk. Véknwute
wuné kulé mawulé kérae Gotké yénakwa yaabuba wuné yu. Yéte déké sanévéknwute
wuné ro. Déknyényba Kraisnyét miba de viyaapata taknak. Viyaapata taknadaka dé
kiyaak. Kiyaadénké wuné déké miték sanévéknwute dé wale miba wunébu kiyaak.
20 Kiyae kéni képmaaba rate wuné kapéredi mawulé kaapuk véknwurékwa. Kapéredi
mawulé kulaknyénytakne wuné kulé mawulé kéraak, Kraisnyét. Kéraawurék Krais
wuna mawulépa dé tu. Tédéka wuné miték wuné rasaaku, Gotna nyaan Kraiské miték
sanévéknwurékwa bege. Gotna nyaan wunéké mawulat kapére yate wunat kutkalé
yaké nae dé kiyaak. Kiyaadék wuné miték wuné rasaaku, déku kudi miték véknwute
déku kudiké "Adél" naawurékwa bege.

---

* **2:16:** Ro 3:20-28, 11:6 * **2:19:** Ro 6:6, 7:6; Jo 13:1; Ga 1:4

21 Naané Gotna méniba yéknwun mu yakwa du taakwa raké mawulé yanaran naané
Moses wakwen apa kudiké sanévéknwumarék yaké naané yo. Naané Moses wakwen
apa kudi véknwute Gotna méniba yéknwun mu yakwa du taakwa rano mukatik, Krais
kiyae dé naanat kutkalé yaké yapatikatik dé yak. Naané Gotna méniba yéknwun mu
yakwa du taakwa naané ro, Krais Jisas kiyae naanat kutkalé yadén bege. Naané Gotna
méniba yéknwun mu yakwa du taakwa ranakwaké sanévéknwute, wuné Got tiyaadén
du Krais Jisaské kuk kwayémarék yaké wuné yo.

3

Naané Moses wakwen apa kudi véknwuké naané yo kapu Krais Jisaské miték sanévéknwuké naané yo?

1 Guné Galesiaba rakwa du taakwa, guné waagété gunébu yak. Déknyényba naané
Jisas Kraiské gunat yakwatnyéte kudi miték naané wakwek, déké. Wakwenaka guné
miték véknwuk. Véknwute guné miba kiyaadénké miték kutdéngék. Kutdénggunénba,
yaga pulak de du las yénaa yadaka guné deku kudi véknwute guné waagété yo?
2 Gunat kéni kudi male wuné waato. Guné samu yagunék dé Got déku Yaamabi
gunéké dé kwayék? Moses wakwen apa kudi véknwute wadén pulak guné yak, kapu
Krais Jisaské miték sanévéknwute déku kudiké guné “Adél” guné naak? Wan Krais
Jisaské guné miték sanévéknwuk. Sanévéknwugunéka Got déku Yaamabi dé kwayék
gunéké. Waga guné kutdéngék.
3 Kutdéngte samuké guné bulaa waagété yo? Déknyényba Gotna Yaamabi gunat
kutkalé yadéka guné Krais Jisasna jébaaba yaale guné déku du taakwa rak. Samuké
guné bulaa nak mawulé yate Moses wakwen apa kudiké guné kéga wo? “Naané kapmu
apa yate wani apa kudi miték véknwute wadén pulak yate Gotna du taakwa raké naané
yo.” Waga wate guné waagété yo.
4 Guné Krais Jisasna kudi miték véknwugunék déku maama gunat wupmalemu
kapéredi mu yadaka guné yéknwun mawulé yate miték rak. Guné yéknwun mawulé
yasaakugunuké wuné mawulé yo. Wani yéknwun mawulé bakna yémuké wuné kélik
yo.
5 Gunat tépa wuné waato. Guné Moses wakwen apa kudi véknwugunék Got déku
Yaamabi gunéké kwayéte dé déknyényba vémarék yagunén apa jébaa guna méniba
dé yo, kapu guné Krais Jisaské miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naagunék dé
Got waga yo? Gunébu kutdéngék. Wan Krais Jisaské guné miték sanévéknwute déku
kudiké “Adél” naagunék, dé Got déku Yaamabi gunéké kwayéte dé déknyényba vémarék
yagunén apa jébaa yo, guna méniba.
6 *Mé véknwu. Guné Gotké miték sanévéknwugunéka dé gunat kutkalé yak. Gunat
yadén pulak déknyényba dé Ebrayamét kutkalé yak. Ebrayamké Gotna nyégaba kéni
kudi dé kwao: Ebrayam Gotké miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naadéka Got dé
déké “Yéknwun mu yakwa du” dé naak. Wani kudi dé kwao Gotna nyégaba. Ebrayam
déku kapmu yate dé yéknwun mu yakwa du kaapuk radén. Ebrayam Gotké miték
sanévéknwudéka Got dé wak, “Ebrayam wan yéknwun mu yakwa du dé.” Naate dé
Got wak.
7 Guné bulaa déku kudiké mé miték sanévéknwu. Judana du taakwa de las wo,
“Naané Judana du taakwa Ebrayamna kémba naané ro, Ebrayam naana képmawaara
radén bege.” Naate wate de yadén pulak kaapuk yadakwa. Yate de Gotké kaapuk miték
sanévéknwudakwa. Naané Ebrayamna képmawaara pulak naané ro. Wani kudi wuné
wo, naané Ebrayam yadén pulak Gotké miték sanévéknwunakwa bege.

* **3:6:** Jen 15:6

8 *Wupmalemu kwaaré déknyényba Got kutdéngte dé wak, “Kukba du taakwa las
Judana du taakwa ramarék yate, nak gena du taakwa rate, wunéké miték sanévéknwute
waké de yo, ‘Wan Got dé naanat kutkalé yo. Wan adél.’ Naate wate de wuna ménibа
yéknwun mu yakwa du taakwa raké de yo.” Naate Got wate deké kutdéngdéka kéni
kudi dé kwao Gotna nyégaba: Got dé Ebrayamét wak, “Wuné ménéké sanévéknwute
akwi du taakwat kutkalé yaké wuné yo.” Naate Got wadék wani kudi dé kwao, déku
nyégaba.
9 *Wani kudiké sanévéknwute naané kutdéngék. Ebrayam Gotké miték sanévéknwute
déku kudiké “Adél” naadéka dé Got dérét kutkalé yak. Ebrayamét kutkalé yadén
pulak, déké miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naaran akwi du taakwat wawo
Got kutkalé yaké dé yo. Waga naané kutdéngék.
10 *Du taakwa nak paaté yadaran Got derét kutkalé yamarék yaké dé yo. Déknyényba
Moses wakwen apa kudiké kéni kudi du nak dé kavik Gotna nyégaba: Wani apa kudi
akwi, déku nyégaba kwaakwa apa kudi miték véknwumarék yate, wakwedén pulak
yamarék yakwa du taakwa akwi deku mé yalaknu. Got wale rasaakumarék yaké de yo.
Waga kavidéka naané kutdéngék. Du taakwa las deku mawuléba de wo, “Naané wani
apa kudi akwi miték véknwunaran Got naanat kutkalé yadu naané miték rasaakuké
naané yo, dé wale.” Naate wate de kaapuk kutdéngdan. De yalakgé de yo. Got wale
rasaakumarék yaké de yo.
11 *Déknyényba nak du dé nak kudi Gotna nyégaba kéga kavik: Gotké miték
sanévéknwute déku kudiké “Adél” naakwa du taakwa de dé wale apuba apuba miték
rasaakuké de yo. Got wani du taakwat waké dé yo, “Guné wuna ménibа yéknwun mu
yakwa du taakwa guné ro, wunéké miték sanévéknwute wuna kudiké ‘Adél’ naagunén
bege.” Naate wadéran du taakwa Got wale apuba apuba miték rasaakuké de yo. Wani
kudi déknyényba kavidénké naané kéga kutdéngék. Akwi du taakwa Moses wakwen
apa kudi véknwe deku kapmu apa yate, de Gotna ménibа yéknwun mu yakwa du taakwa
ramarék yaké de yo. Moses wakwen apa kudi véknwudakwa yaabu wan Gotké yénakwa
yaabu kaapuk. Waga naané kutdéngék.
12 *Yaabu vétik bét kwao. Nakurak yaabuké kéni kudi dé kwao Gotna nyégaba: Du
taakwa wani apa kudi miték véknwute Got wadékwa pulak male yaké de yo. Ye Got
wale apuba apuba rasaakuké de yo. Wani kudi nakurak yaabuké dé wakweyo. Naané
wani yaabuba yéte naané kapmu apa yanaran Gotké miték sanévéknwumarék yaké
naané yo.
13 *Naané wani yaabuba yéké naané yapatik. Yananké, Got naanéké kuk tiyaadu
yanan kapéredi mu naanat yakatadu mukatik wan yéknwun. Krais nak yaabu débu
naanat wakwatnyék. Krais naanéké kiyae dé naanat kéraak, Got naanéké kuk
tiyaamarék yate yanan kapéredi mu naanat yakatamarék yaduké. Krais naanat
kutkalé yadéka Got dé yanan kapéredi mu yakatate wadéka de dérét viyaapata taknak.
Dérét viyaapata taknadanké sanévéknwute, kukba Got naanéké kuk tiyaamarék yate,
yanan kapéredi mu naanat yakatamarék yaké dé yo. Wani muké déknyényba du nak
Gotna nyégaba kéni kudi dé kavik: Miba kiyaan duké Got dé kuk kwayu.
14 Wani kudi véknwute naané kutdéngék. Krais Jisas miba kiyaadéka Got Ebrayamét
wakwedén kudi adél dé yak. Déknyényba Got dé Ebrayamét kéni kudi wak, “Wuné
ménat kutkalé yaké wuné yo.” Naate wadéka Krais Jisas du taakwat kutkalé yaké nae
miba kiyaadéka wani kudi adél dé yak. Krais Jisas dé Judana du taakwa ramarék yate
nak gena du taakwaké dé kiyaak. Judana du taakwaké wawo dé kiyaak. Naanéké dé
kiyaak, naané déké miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naano, Got déknyényba

* **3:8:** Jen 12:3; Ap 3:25 * **3:9:** Ro 4:16 * **3:10:** Diu 27:26 * **3:11:** Ga 2:16 * **3:12:** Ro 10:5 * **3:13:** Diu 21:22-23; 2 Ko 5:21

wadén pulak naanat kutkalé yaduké. Naané Krais Jisaské miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naanaran, Got déku Yaamabi tiyaadu dé naanéké kulé mawulé tiyaaké dé yo.

Moses wakwen apa kudi Gotna némaa adél kudit talaknamarék yaké dé yo

15 Krais Jisasna jébaaba yaale wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, mé véknwu. Guné wani kudiké miték kutdénggunuké nae, taale wuné kéni képmaaba rate yanakwa jébaaké kudi las wakweké wunék. Du vétik jébaa nak yaké adél kudi gibéru nak du yae bétku kudiké “Kaapuk” naamarék yaké dé yo. Yadu nak d yae bétku kudiké kudi las wawo wakwemarék yaké dé yo, bét adél kudi gibérén bege. Bétku kudi rasaakuké dé yo. Waga naané kéni képmaaba rakwa du yo. Bétku adél kudi rasaakudu naané miték kutdéngké naané yo. Gotna némaa adél kudi apuba apuba rasaakuké dé yo.

16 *Bulaa Gotké mé sanévéknwu. Déknyényba Got kéni némaa adél kudi dé Ebrayamét wakwek. “Wuné ménat, ména képmawaarat wawo kutkalé yaké wuné yo.” Naate wadénké guné mé sanévéknwu. Dé képmawaaraguké kaapuk wakwedén. Dé képmawaaraké dé wakwek. Wani kudi wakwete dé wupmalemu duké kaapuk sanévéknwudén. Waga wakwete dé nakurak duké male dé sanévéknwuk. Wani kudi wakwete wan Krais Jisaské dé sanévéknwuk.

17 *Bulaa wani muké las wawo wakweké wuné yo. Mé véknwu. Wupmalemu kwaaré déknyényba Got dé Ebrayamét kéga wak, “Méné wunéké miték sanévéknwute wuna kudiké ‘Adél’ naaménéran wuné ménat, ména képmawaarat wawo kutkalé yaké wuné yo. Wan adél kudi wuné wakweyo.” Naate watakne wupmalemu kwaaré (430) yédéka dé Moseské apa kudi las kwayék. Kukba wadén kudi taale wadén kudit kaapuk talaknadén. Taale wadén kudi rasaakuké dé yo.

18 *Naané wani apa kudi miték véknwuno Got naanat kutkalé yadu naané apuba apuba miték rasaakuno mukatik, naané Ebrayam yadén pulak yamarék yano. Naané Gotké miték sanévéknwunaran naané waké naané yo, “Got wakwedén pulak naanat kutkalé yaké dé yo.” Naate wanaran naané kutdéngké naané yo. Naané Ebrayam yadén pulak naané yo, dé Gotké miték sanévéknwute wakwedén némaa adél kudi véknwudén bege.

19 *Déknyényba Got dé Ebrayamét wak, “Wuné ménat, ména képmawaarat wawo kutkalé yaké wuné yo.” Naate watakne kukba dé Mosesnyét apa kudi wak, Judana du taakwa wakwedén pulak yadoké. Samu muké sanévéknwute dé Mosesnyét wani apa kudi wak? Bulaa gunat wakweké wuné yo wani muké. Akwi du taakwa yadan kapéredi muké kutdéngdoké dé wani apa kudi dérét wakwek. Wani apa kudi apuba apuba rasaakuduké kaapuk wakwedén. Krais yaadu wani apa kudi kaapuk yaduké dé wakwek. Ebrayamna képmawaara Jisas Krais yaaran tulé wani apa kudi kaapuk yaduké dé Got déknyényba wakwek. Wakwedéka kukba Jisas Krais dé yaak. Got Ebrayamét wakwedén pulak, déku képmawaara Jisas Kraisnyét dé Got kutkalé yak. Waga yate dé akwi du taakwat kutkalé yak. Yadénké, bulaa Mosesnyét wadén apa kudi naanéké apa yamarék yaké dé yo. Nak kudi wawo mé véknwu. Got wani apa kudi wakwete dé képmaaba rakwa dut kaapuk wakwedén. Got wani apa kudi wakwete déku kudi kure giyaakwa duwat wakwedéka de Mosesnyét wani kudi wakwek. Wakwedaka dé Moses képmaaba rakwa du taakwat wani kudi wakwek. Waga wakwete dé nyédéba rakwa du dé rak. Got kudi wakwedéka képmaaba rakwa du taakwa radaka Moses deku nyédéba dé rak. Waga rate dé derét wani kudi wakwek.

---

* **3:16:** Lu 1:55; Jen 12:2 * **3:17:** Ap 7:6 * **3:18:** Ro 4:14, 11:6 * **3:19:** Ro 5:20

20 Got Ebrayamét wadén tulé dé nak pulak dé yak. Yate kaapuk nak dut wakwedén,
Ebrayamét déku kudi waduké. Déku kapmu dé Ebrayamét wak. Kéni kudi dé wak,
“Wuné ménat, ména képmawaarat wawo kutkalé yaké wuné yo. Wan adél.” Naate
wadéka Ebrayam kapmu dé véknwuk. Got waga wadén kudi Mosesnyét wadén kudit
débu talaknak.

Akwi du taakwa yadan kapéredi muké kutdéngdoké dé Got wani apa kudi wak

21 *Mé sanévéknwu. Got Mosesnyét wadén apa kudi wan nak yaabu dé naanat
wakwatnyu? Got Ebrayamét wakwedén kudi wan nak pulak yaabu dé naanat
wakwatnyu? Wan kaapuk. Apa kudi miték véknwe de Gotna ménibа yéknwun mu
yakwa du taakwa radoké dé apa kudi wakwedu mukatik, du taakwa wani apa kudi
véknwe déku ménibа yéknwun mu yakwa du taakwa rakatik de yak. Got waga apa kudi
kaapuk wakwedén.
22 *Naané Gotna nyégaba véte naané kutdéngék. Akwi du taakwa wan kapéredi
mawulé yakwa du taakwa. Kapéredi mawulé naana mawuléba dé tu. Waga kutdéngte
naané kéni mu wawo naané kutdéngék. Naané Jisas Kraiské miték sanévéknwute
déku kudiké “Adél” naatakne kulé mawulé kérae Got wale miték rasaakuké naané yo.
Jisas Kraisnyét kéraanaran wani kulé mawuléké Got déknyényba dé Ebrayamét wak,
“Wuné ménat, ména képmawaarat wawo kutkalé yaké wuné yo.” Naate watakne déku
nyaan Jisas Kraisnyét kutkalé yatakne wadék naané Jisas Kraiské miték sanévéknwute
déku kudiké “Adél” naatakne naané kulé mawulé kérae miték ro. Jisas Kraiské miték
sanévéknwute déku kudiké “Adél” naanaran naané kulé mawulé kérae Got wale apuba
apuba miték rasaakuké naané yo.
23 Déknyényba Krais kéni képmaat yaamarék yadén tulé Moses wakwen apa kudi
naanéké dé apa yak. Yadéka naané kwabugi du kutdaka raamény gaba rakwa du
taakwa pulak naané rak. Krais Jisas yae naanat kutkalé yadu naané déké miték
sanévéknwute, miték ranaranké raségéte, naané wani tulé raamény gaba rakwa du
taakwa pulak naané rak.
24 Nak muké mé sanévéknwu. Déknyényba naané Moses wakwen apa kudi miték
véknwe Gotna jébaaké walkamu naané kutdéngék. Naané wani apa kudi véknwunaka
naana mawulé apa pulak dé yak. Yadéka Krais Jisas yaadéranké naané raségék. Dé
yaadu naané déké miték sanévéknwute kulé mawulé kérae Gotna ménibа yéknwun mu
yakwa du taakwa raké nae naané déké raségék.
25 Bulaa Krais Jisas yaadék naané déké miték sanévéknwute déku kudiké “Adél”
naatakne naané dérét kulé mawulé naanébu kéraak. Bulaa Moses wakwen apa kudi
naanéké apa kaapuk yadékwa. Yadéka bulaa naané raamény gaba rakwa du taakwa
pulak ramarék yate, naané bakna miték naané ro.

Naané Krais Jisaské miték sanévéknwute Gotna baadi naané ro

26 *Guné akwi wan Gotna baadi guné ro, Krais Jisaské miték sanévéknwute déku
kudiké “Adél” naagunékwa bege. Guné akwi Krais Jisas wale nakurak mawulé yate
Gotna baadi guné ro.
27 *Waga rate guné Kraisna yéba gu yaakwe Krais wale nakurak mawulé yakwa
du taakwa, guné kulé mawulé gunébu kéraak. Kéraagunéka guna mawulé wan déku
mawulé pulak dé tu.
28 *Waga tédéka guné Krais Jisas wale nakurak mawulé yate guné nakurak kémba
male guné ro. Rate guné wamarék yaké guné yo, “Naané las naané Judana du taakwa
naané ro. Las naané nak gena du taakwa naané ro. Naané las nak duna kudi véknwute
deku jébaa yakwa du taakwa naané ro. Las naané naana mawuléba sanévéknwute

* **3:21:** Ro 8:2-4 * **3:22:** Ro 3:9-19 * **3:26:** Jo 1:12 * **3:27:** Ro 6:3-4, 13:14 * **3:28:** 1 Ko 12:12-13

mawulé yanakwa jébaa yakwa du taakwa naané ro. Naané las du naané ro. Las naané taakwa naané ro." Waga wamarék yaké guné yo, guné akwi Krais Jisas wale nakurak mawulé yate ragunékwa bege. Guné kéga waké guné yo, "Naané akwi Krais Jisasna du taakwa naané ro. Rate naané nakurak kémba male naané ro. Kés pulak nak pulak mawulé yamarék yate kémba kémba kaapuk ranakwa."

29 Naate wate kéni kudi wawo mé véknwu. Krais wan Ebrayamna kémba dé yaak. Ebrayam Gotké dé miték sanévéknwuk. Guné Kraiské miték sanévéknwute Kraisna du taakwa guné ro. Rate Ebrayamna kémba guné ro, guné Ebrayam wale Gotké miték sanévéknwugunén bege. Ragunékwaké, Got gunat wawo kutkalé yaké dé yo, déknyényba Ebrayamét wakwetakne dérét kutkalé yadén pulak.

4

Déknyényba baagwit gidan du pulak re bulaa Gotna baadi naané ro

1 Kudi las wawo wakweké wunék, Got gunat wawo kutkalé yadéranké. Guné miték kutdénggunuké wuné wakweyo. Yaapa nak kiyaaké yate, déku makwal nyaanét déku gwalmu akwi kéraaduké watakne, kiyaadu wani nyaan wani gwalmu bari kéraamarék yaké dé yo, dé wekna makwal nyaan radékwa bege. Dé radu némaan du nak dérét kure téte déké miték véké dé yo. Védu wani nyaan némaan duna kudi véknwute baagwit gidan du pulak raké dé yo. Rate déku yaapa kwayédén gwalmuké téségémarék yaké dé yo.

2 Makwal nyaan radékwa tulé némaan du nak déku gwalmu déké wawo miték véké dé yo. Kukba, déku yaapa déknyényba wadén tulé, wani du nyaan némaan ye déku yaapana gwalmu kérae wani muké téségéké dé yo.

3 *Déknyényba naané Gotna baadi ramarék yate wani makwal nyaan pulak naané rak. Rate naané kéni képmaaba rakwa duna apa kudi miték véknwuk. Véknwunaka wani apa kudi naanéké apa yadéka naané baagwit gidan du pulak naané rak.

4 *Waga ranaka Got déku mawuléba wadén tulé wadéka déku nyaan Krais Jisas dé giyaak. Giyaadéka taakwa nak lé dérét kéraak. Lé Judana taakwa rate dérét kéraaléka dé Judana du dé rak. Judana du rate dé akwi Juda wani tulé yadan pulak, dé Moses wakwen apa kudi véknwuk.

5 Dé naanat kutkalé yaké nae dé giyaak. Moses wakwen apa kudi naanéké apa yamarék yadu naané baagwit gidan du pulak ramarék yate miték rate Gotna baadi ranoké nae, dé giyaak.

6 *Bulaa guné Gotna baadi guné ro. Naané akwi Gotna baadi naané ro. Ranaka déku nyaan naanéké dérét waatadéka Got wadéka déku nyaanna Yaamabi naana mawuléba wulae dé naana mawuléba tu. Téte naanat kutkalé yadéka naané Gotké kutdéngte naané dérét wao, "Naana yaapa." Waga waate naané miték wo.

7 *Gotna nyaanna Yaamabi naana mawuléba waga tédéka Moses wakwen apa kudi naanéké apa yamarék yadéka naané baagwit gidan du pulak kaapuk ranakwa. Bulaa naané Gotna baadi rate naané miték ro. Rate naané déku yéknwun mu akwi kéraaké naané yo, Got déknyényba déku baadiké wani mu kwayéké wadén bege.

Pol Galesiaké dé sanévéknwu wanévéknwuk

8 *Déknyényba guné Gotké kaapuk kutdénggunén. Yate guné kwatkwa rate guné kés pulak nak pulak yénaa gorét waatak. Wani mu wan Got kaapuk. Derét waatate deké male guné sanévéknwuk.

9 Bulaa guné Gorét guné kutdéngék. Kutdéngguném dé Got gunat dé kutdéngék. Wan némaa mu. Got gunat kutdéngdéka samuké guné déké kuk kwayéte guné déknyényba

* **4:3:** Kl 3:20-23 * **4:4:** Jo 1:14; Ro 8:3-4 * **4:6:** Ro 8:15-16 * **4:7:** Ro 8:17; Ga 3:29 * **4:8:** 1 Ko 8:4-6

rate waatagunén mat tépa waataké guné mawulé yo? Samuké guné tépa mawulé yo wani muké? Wani mu wan apa yamarék yakwa mu. Gunat kutkalé yamarék yakwa mu. Guné derét tépa waataké mawulé yate kapéredi mu guné yo.

10 *Gunéké wuné sanévéknwu wanévéknwu. Guné Judana yaap ra tuléké sanévéknwute guné nyaa, baapmu, kwaaré, wani tuléké las guné wo, “Wan némaa tulé. Wani tulé naané Moses wakwen apa kudi véknwute yaap raké naané yo. Waga rate naané Gotna ménipa yéknwun mu yakwa du taakwa raké naané yo.” Naate wagunéka guna mawulé waagété dé yak. Yadéka guné déknyényba yagunén pulak tépa yate guné yéknwun mu kaapuk yagunékwa.

11 Yagunéka wuné wup yate wuné wo, “Galesia wale rate Gotna jébaa yate déku kudi wuné wakwek. Sal Galesia bari yékéyaak yaké de yo wani kudiké? Sal yawurékwa jébaa bakna yéké dé yo?”

12-13 *Guné Galesiaba rate Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwa, gunat wuné wakweyo. Wuné Gotké miték sanévéknwute miték rawurékwa pulak ragunuké mawulé yate, gunat wuné wakweyo. Déknyényba Moses wakwen apa kudi gunéké apa yamarék yadén pulak, Moses wakwen apa kudi bulaa wunéké apa kaapuk yadékwa. Yate wuné miték ro. Guné waga ragunuké mawulé yate gunat wuné wakweyo. Gunébu kutdéngék. Déknyényba batnyé yae wuné guné wale rasaakuk, apakélé kiyakiya yadéka yaabuba yéké yapatiwurén bege. Rate wuné gunat Krais Jisasna kudi wakwek. Wakwewuréka guné wunat kapéredi mu las kaapuk yagunén.

14 Kiyakiya yadéka guné wale rawuréka guné wunéké kaapuk kuk tiyaagunén. Yate wunéké kaapuk wulkiyaa yagunén. Guné wunéké mawulé yate guné wunat kutkalé yak. Got wale re déku kudi kure giyaakwa dut kutkalé yagunéran pulak, guné wunat kutkalé yak. Guné Krais Jisasnyét kutkalé yagunéran pulak, guné wunat kutkalé yak.

15 Wani tulé guné wunéké wuna kudiké wawo guné mawulé yak. Wan adél kudi wuné wakweyo. Wani tulé guné wunat tépa kutkalé yaké guné mawulat kapére yak. Wani tulé guné wunéké yéknwun mu male tiyaaké guné mawulé yak. Yate guné guna méni tiyaate wunat kutkalé yagunu mukatik, guné guna méni tiyaaké mawulé yakatik guné yak.

16 *Bulaa guné wunéké mawulé kaapuk yagunékwa. Wuné gunat némaanba kudi wakwewurék bulaa guné wuna kudiké kélik yate wuna maama guné ro. Waga wuné sanévéknwu.

17 Mé véknwu. Du las de gunat wo, “Guné Moses wakwen apa kudi véknwute yéknwun mu yakwa du taakwa raké guné yo.” Naate wate de guna yéba kevéréknu. Kevérékte de gunéké kaapuk sanévéknwudakwa. Guné wuna kudi véknwumarék yate deku kudiké mawulat kapére yagunuké, de sanévéknwu.

18 De guna yéba waga kevérékte de gunat kutkalé yaké sanévéknwudo mukatik, wan yéknwun. De guna yéba kevérékgé mawulé yate, wuné guné wale rawurékwa tulé, wuné séknaaba rawurékwa tulé wawo, guna yéba kevérékdaran wan yéknwun. Wuné guné wale rawurékwa tulé male guna yéba kevérékdaran wan yéknwun kaapuk.

19 Guné wuna kudi véknwe wuna baadi pulak rakwa du taakwa, gunéké wuné sanévéknwu wanévéknwu. Gunéké sanévéknwuréka wuna mawulé kapére dé yo. Nyaan kéraaké kaagél kutkwa taakwa nyaan bari kéraaké mawulat kapére yalékwa pulak, guné Krais Jisas wale nakurak mawulé bari yate ragunuké wuné mawulat kapére yo.

20 Kape du taakwa. Gunéké sanévéknwu wanévéknwute wuné bulaa guné wale raké wuné mawulat kapére yo. Guna ménidaama véte guné wale kudi bulké wuné mawulé

* **4:10:** Kl 2:16 * **4:12-13:** 1 Ko 2:3 * **4:16:** Jo 8:45

yo. Nyégaba gunat wakwemuké kélik wuné yo. Samu kudi wakwewuru guna mawulé yéknwun yaké dé yo? Kaapuk kutdéngwurén.

Yega bét Seraké Pol dé aja kudi wakwek

21 Guné las guné wo, “Moses wakwen apa kudi naanéké apa yadu naané wani kudi véknwute Gotna ménіba yéknwun mu yakwa du taakwa raké naané yo.” Naate wakwa du taakwa guné Moses wakwen apa kudiké kaapuk miték kutdénggunén. Guné miték kutdénggunuké kudi las wawo wakweké wuné yo.

22 *Mé véknwu. Gotna nyégaba kudi las dé kwao, Ebrayamké. Dé nyaan vétik dé yak. Nyaan nak déké jébaa yakwa taakwa léku yé Yega lé kéraak. Lé baagwit gidan taakwa pulak rate lé Ebrayamké jébaa yak. Nyaan nak déku bapa taakwa léku yé Sera lé kéraak. Lé baagwit gidan taakwa pulak ramarék yate bakna miték lé rak.

23 *Ebrayamké jébaa yakwa taakwa lé kéni képmaaba rakwa taakwa pulak lé nyaan nak kéraak. Déku yé Ismal. Ebrayamna bapa taakwa Sera nyaan kéraamarék yakwa taakwa raléka Got lérét kudi wakwetakne, “Wan adél” naadéka kukba lé nyaan nak kéraak. Déku yé Aisak.

24 *Wuné wani taakwaké wakwete wuné aja kudi wakwek. Gotna kudiké wuné wakwek. Wuné baagwit gidan taakwa pulak rate Ebrayamké jébaa yakwa taakwa Yegaké wakwete, wuné Mosesnyét Got wakwedén kudiké wuné wakwek. Moses nébuba nak radéka Got wani kudi dé wakwek. Wani nébuna yé Sainai. Got wani apa kudi Mosesnyét wadéka wani kudi véknwukwa du taakwaké dé wani kudi apa yak. Kukba yae wani kudi véknwukwa du taakwaké wawo dé wani kudi apa yak. Yadéka de akwi baagwit gidaka nak duké jébaa yakwa du taakwa pulak de rak.

25 Wuné baagwit gidan taakwa pulak rate Ebrayamké jébaa yakwa taakwa Yegaké wakwete, wuné Sainai nébuké wawo wuné wakwek. Wani nébu Arebiana képmaaba dé tu. Kéni tulé tékwa gayé Jerusalemké wawo wuné wakwek. Jerusalem wan akwi Judana du taakwana néwaage. Wani du taakwaké dé Moses wakwen apa kudi dé apa yo. Yadéka de nak du gidaka deku jébaa yakwa du taakwa pulak de ro.

26 Wuné gidan taakwa pulak ramarék yate miték rakwa taakwa Seraké wakwete, wuné nak gayéké wuné wakwek. Wani gayé wan nak pulak Jerusalem. Wan Gotna gayé. Naané Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwa wan naana gayé. Moses wakwen apa kudi naanéké apa yamarék yadéka naané gidan du taakwa pulak ramarékyate naané miték ro.

27 *Déknyényba du nak dé kéni aja kudi Gotna nyégaba kavik:

Nyéné nyaan témarék yan taakwa, nyéné takwasék yaké nyéné yo.
Nyéné nyaan kéraamarék yan taakwa, yéknwun mawulé yate takwasék yaké nyéné yo.
Nyéna du nyénat walkamu tulé kulaknyénytakne nak taakwat yadu nyéné kawi taakwa rate nyéné wup yamarék yaké nyéné yo.
Kukba nyéna képmawaara wupmalemu raké de yo. Rate nyéna képmawaara du ra taakwana képmawaarat talaknaké de yo.
Waga dé kavik, baagwit gimarék yadan taakwa léku képmawaaraké wawo. Léku képmawaara wan naané Krais Jisaské miték sanévéknwukwa du taakwa. Naanéké Moses wakwen apa kudi apa yamarék yadéka naané gidan du taakwa pulak ramarék yate naané miték ro.

28 Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwa, mé véknwu. Déknyényba Got Ebrayamét dé wak, “Méné nyaan nak yaké méné yo. Wan adél.” Naate wadéka Ebrayamna taakwa Sera lé Aisaknét kéraak. Naanéké wawo Got dé adél kudi wakwek. Wakwedék naané Aisak pulak naané ro.

---

* **4:22:** Jen 16:15, 21:2 * **4:23:** Ro 9:7-9 * **4:24:** Ro 8:15-16 * **4:27:** Ais 54:1

29 Baagwit gidan taakwa pulak rate, Ebrayamké jébaa yakwa taakwa Yega, lé maknanyan kéraak. Gotna Yaamabi lérét kudi wakwemarék yadéka lé kéni képmaaba rate yakwa taakwa pulak yate lé nyaan kéraak. Ebrayamna bapa taakwa Sera baagwit gidan taakwa pulak ramarék yate kukba lé nyaan kéraak. Gotna Yaamabi lérét kudi wakwetakne, "Wan adél" naadéka, lé kéni képmaaba rakwa taakwa pulak yate lé nyaan kéraak. Kéraaléka kukba dé maknanyan Ismal déku wayékna Aisaknét yaalébaanék. Yadén pulak, bulaa de naana maama naanat de yaalébaanu. Naana maama de wo, "Moses wakwen apa kudi deké apa yaduké naané mawulé yo." Naate wate de Krais Jisasna jébaaba yaale Gotna Yaamabi kure tékwa du taakwa naanat de yaalébaanu.

30 *Baagwit gidan taakwa pulak rate, Ebrayamké jébaa yakwa taakwa léku nyaanké, Gotna nyégaba kéni kudi dé kwao: Got dé Ebrayamét wak, "Ména bapa taakwana nyaan maknanyanét waménén gwalmu kukba kéraaké dé yo. Baagwit gidan taakwa pulak rate ménéké jébaa yakwa taakwana nyaan maknanyanét waménén gwalmu las kéraamarék yaké dé yo. Dé wani gwalmu kéraamuké, méné waménu baagwit gidan taakwa pulak rate ménéké jébaa yakwa taakwa léku nyaan wale, ménat kulaknyénytakne yéké bét yo." Naate dé Got wak Ebrayamét.

31 Krais Jisasna jébaaba yaale wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, mé sanévéknwu. Naané baagwit gidan taakwa pulak rate Ebrayamké jébaa yakwa taakwana nyaan pulak, kaapuk ranakwa. Naané baagwit gimarék yadan taakwa pulak rate déku bapa taakwana nyaan pulak, naané ro. Rate naané nak du gidaka deku jébaa yakwa du pulak kaapuk ranakwa. Moses wakwen apa kudi naanéké apa yamarék yadéka naané Krais Jisaské miték sanévéknwute miték naané ro.

5

Naané baagwit gidan du taakwa pulak ramarék yate miték raké naané yo

1 *Waga rate, naané kulé mawulé kérae miték rasaakunoké Krais Jisas naanat kutkalé yadénké sanévéknwute, guné miték male rasaakuké guné yo. Yate guné apa yagunu Moses wakwen apa kudi gunéké apa yamarék yaké dé yo. Yadu guné baagwit gidan du taakwa pulak tépa ramarék yaké guné yo.

2 Guné mé véknwu. Wuné Pol gunat wakwewuru guné mé véknwu. Guné Gotna ménibа yéknwun mu yakwa du raké yate wagunu Judana du guna sépé sékudaran Moses wakwen apa kudi gunéké apa yaké dé yo. Waga yadéran guné Krais Jisasna jébaaké guné kuk kwayu. Waga kwayégunu Krais Jisas gunat kutkalé yamarék yaké dé yo.

3 Guné kéni kudi miték kutdénggunuké wuné mawulé yo. Yate wuné gunat tépa wakweyo. Guné Gotna ménibа yéknwun mu yakwa du raké yate, Moses wakwen apa kudi nak taabék véknwe wagunu de guna sépé sékudaran guné Moses wakwen apa kudi akwi véknwuké guné yo.

4 Guné las Gotna ménibа yéknwun mu yakwa du raké nae Moses wakwen apa kudi véknwe guné Krais Jisasnyét guné kulaknyényu. Dé wale nakurak mawulé yamarék yate guné nak mawulé yate ro. Ragunu Got gunéké yéknwun mawulé kwayémarék yate gunat kutkalé yamarék yaké dé yo.

5 Naané waga kaapuk ranakwa. Gotna Yaamabi Kraisna jébaaké naanat yakwatnyédéka naané yéknwun mawulé yate Kraiské miték sanévéknwute naané wo, "Krais Jisas gwaamale yae naanat kérae kure yéké dé yo. Kure yédu naané Gotna ménibа yéknwun mu yakwa du raké naané yo. Wan adél." Naate wate naané déké raségu.

6 Naané Krais Jisasna jébaaba yaale dé wale naané nakurak mawulé yate ro. Rate sépéké kaapuk sanévéknwunakwa. De naana sépé de sékuk, kapu naana sépé kaapuk

* **4:30:** Jen 21:10; Jo 8:35 * **5:1:** Jo 8:32, 36; Ap 15:10

sékudan? Dékumuk. Wan bakna mu. Némaa mu kaapuk. Kéni mu wan némaa mu. Naané Krais Jisaské miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naate naané nak du taakwa Gotké wawo mawulat kapére yaké naané yo. Waga yanaran wan némaa mu.

7 Déknyényba Kraisna kudi miték véknwute guné Galesiaba rakwa du taakwa yéknwun mawulé yate miték rak. Ragunéka bulaa du las yae guna mawulé de yaalébaanu. Yaalébaandaka guné wani adél kudi kulaknyényké sanévéknwute Moses wakwen apa kudiké guné sanévéknwu.

8 Waga yagunuké Got kaapuk wadén. Got gunat dé wak, déku nyaan Krais Jisaské miték sanévéknwugunuké. Got guna mawulé kaapuk yaalébaandén. Wan yénaa yakwa du de guna mawulé yaalébaanék.

9 Résépuké kudi las wakweké wuné yo. Walkamu résépu kadémuba yeyé yeyate kutdéka dé kadému bari kapéredi yo. Yénaa yakwa kudi wan résépu yeyé yeyakwa pulak yate, bari du taakwana mawulé yaalébaanké dé yo.

10 Gunéké wuné yéknwun mawulé yo. Wani du guna mawulé yaalébaanmarék yaké de yo, naané guné wale, naana Némaan Ban Krais Jisas wale nakurak mawulé yate ranakwa bege. Wuné kutdéngék. Guna mawulé wuna mawulé pulak téké dé yo. Yadu guné wuné wale nakurak mawulé yaké guné yo, wakwewurékwa kudiké. Yagunu Moses wakwen apa kudi gunéké apa yamarék yaké dé yo. Waga kutdéngte wuné kéga wawo wuné kutdéngék. Guna mawulé yaalébaankwa du kapéredi mu waga yadanké Got wani du yadan kapéredi mu derét yakataké dé yo. Wani du wan némaan du, kapu bakna du de? Dékumuk. Got wani du yadan kapéredi mu derét yakataké dé yo.

11 *Krais Jisasna jébaaba yaale wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, mé véknwu. Wuné Krais Jisasna kudi wakwete wuné kéni kudi kaapuk wawurékwa, “Guné Moses wakwen apa kudi véknwe guna sépé sékuké guné yo.” Naate kaapuk wawurékwa. Déknyényba kwatkwa rate wuné wani kudi wakwek. Bulaa wani kudi kaapuk wawurékwa. Wuné sépé sékutakne Gotna ménība yéknwun mu yakwa du radaran kudi tépa wakwewuru mukatik, de Judana du wunat yaalébaanmarék yado. Wuné Krais Jisas naanéké miba kiyaadéka naané Gotna ménība yéknwun mu yakwa du taakwa ranakwa kudi wakwewuréka de wuna kudiké kuk kwayu.

12 Guna mawulé yaalébaankwa du deku sépé akwi sékudaran wan yéknwun.

13 *Guné wuna du taakwa, guné mé miték véknwu. Got gunat wadéka guné Krais Jisasna jébaaba gunébu yaalak. Yaalagunék Moses wakwen apa kudi gunéké apa kaapuk yadékwa. Guné baagwit gidan du taakwa pulak ramarék yate guné miték ro. Rate guné wamarék yaké guné yo, “Naané mawulé yanakwa pulak yaké naané yo. Yate kapéredi muké mawulé yate kapéredi mu yaké naané yo.” Waga wamarék yaké guné yo. Guné kéga waké guné yo, “Naané wale Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwaké naané mawulat kapére yaké naané yo. Yate naané derét kutkalé yaké naané yo.” Naate wate guné deké mawulat kapére yate derét kutkalé yate miték raké guné yo.

14 Guné waga yagunéranké kéni kudi dé kwao, Moses kavin apa kudiba: Guné guna sépéké mawulat kapére yagunékwa pulak, guné nak du taakwaké mawulat kapére yaké guné yo. Yate derét kutkalé yaké guné yo. Guné wani nakurak kudi miték véknwute wadékwa pulak yate, guné Moses wakwen akwi apa kudi véknwute wadéka yagunékwa pulak yaké guné yo. Yate miték raké guné yo.

15 Guné waga ramarék yate kwatbosa waariyakwa pulak, guna du taakwa wale waaru waariyate derét yaalébaangunéran guné jérawu yaké guné yo, guné akwi yalakmuké.

Naané Gotna Yaamabina kudi véknwute miték raké naané yo

* **5:11:** 1 Ko 1:23 * **5:13:** 1 Pi 2:16

16 *Wani kudi wakwete kéni muké wuné sanévéknwu. Mé véknwu. Gotna Yaamabi guna mawuléba wulae tédu guné Gotna Yaamabina kudi miték véknwusaakute miték raké guné yo. Waga rate guné yéknwun mawulé yate yéknwun mu male yaké guné yo. Guné kapéredi mawulé yamarék yate kapéredi mu yamarék yaké guné yo.

17 *Du taakwana kapéredi mawulé wan Gotna Yaamabina mawulé pulak kaapuk. Gotna Yaamabi du taakwana kapéredi mawulé wale maama pulak bét ro. Rabétka Gotna Yaamabi naana kapéredi mawulé wale naana mawuléba téte kudi vétik wate bét waariyo. Yabétka guné mawulé yagunékwa mu yaké guné yapatiyu.

18 *Guné Gotna Yaamabi mawulé yadékwa pulak yate miték raké guné yo. Ragunu Moses wakwen apa kudi guné apa yamarék yaké dé yo.

19-21 Naané du taakwana kapéredi mawuléké naanébu kutdéngék. Wani mawulé yate de nak du taakwa wale kapéredi mu yadakwa, kés pulak nak pulak yénaa gorét waatadakwa, kus mayéra yadakwa, nak du taakwa wale maama radakwa, waaru waariyadakwa, nak du taakwaké kapére mawulé yadakwa, rékaréka yadakwa, deku kapmu gwalmu kéraaké sanévéknwudakwa, nak du taakwat waatidakwa, nakurak mawulé yamarék yate kémba kémba rate miték ramarék yadakwa, nak du taakwaké nyégi yadakwa, waagété gu katakne waagété yadakwa, apakélé yaa sérakne wup-malemu kadému gu wawo katakne kapéredi mu yadakwa, waga pulak kapéredi mu las wawo yadakwa, waga yate de kapéredi mawulé yate kapéredi mu yo. Gunat déknyényba wakwewurén pulak bulaa wuné gunat tépa wakweyo. Guné wani kapéredi mu yamarék yaké guné yo. Wani kapéredi mu yakwa du taakwa Got wale rasaakumarék yaké de yo. Gotna gayét yémarék yaké de yo.

22-23 *Gotna Yaamabina kudi véknwukwa du taakwa yéknwun mawulé yate Gotna gayét yéké de yo. Gotna Yaamabi kure tékwa du taakwa de kéga yaké de yo. De nak du taakwaké mawulat kapére yadaran, yéknwun mawulé yate Gotké dusék takwasék yadaran, nak du taakwa wale miték radaran, nak du taakwa derét yadan kapéredi mu derét kaatamarék yadaran, du taakwat kutkalé yadaran, yéknwun mu male yadaran, wakwedakwa pulak yadaran, nak du taakwat kwekére yadaran, miték sanévéknwute miték radaran, waga yate yéknwun mu yaké de yo. Wani yéknwun mu yadaran akwi du taakwa derét waatikaapuk yaké de yo.

24 *Wani yéknwun mu yakwa du taakwa wan Krais Jisasna du taakwa de ro. De déknyényba yadan kapéredi mawuléké debu kuk kwayék, Krais Jisasna du taakwa radakwa bege. Krais Jisas déknyényba miba kiyaadék de wani kapéredi mawuléké kuk kwayétakne de yéknwun mawulé male yo.

25 *Wan Gotna Yaamabi dé naanéké kulé mawulé tiyaak. Naané tiyaadén kulé mawulé kérae déku kudi véknwusaakute naané miték male rate yéknwun mu male yaké naané yo. Naané naana yéba kevérékmarék yaké naané yo.

26 *Naané naana yéba kevéréknaran naané naana du taakwana mawulé yaalébaanno de naanéké nyégi yaké de yo. De waga yamarék yado naané akwi miték male ranoké, naané Gotna Yaamabina kudi véknwuké naané yo.

6

Naané derét kutkalé yaké naané yo

1 *Krais Jisasna jébaaba yaale wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, mé véknwu. Guna du taakwa las Krais Jisasna jébaaba yaale kapéredi mu yado végunéran, guné Gotna Yaamabi kure tékwa du taakwa derét kutkalé yate deku mawulat miték yaké guné yo. Yate derét yéknwun kudi kwekére kwekére wakweké

* **5:16:** Ro 8:3-4 * **5:17:** Ro 7:15-23 * **5:18:** Ro 6:14 * **5:22-23:** Ep 5:8-9 * **5:24:** Kl 3:5 * **5:25:** Ro 8:3-4 * **5:26:** Pl 2:3 * **6:1:** Mt 18:15

guné yo. Derét waatimarék yaké guné yo. Yate guné jérawu yaké guné yo, guné wawo de yan pulak kapéredi mu yamuké.

2 *Guné guna du taakwat kutkalé yaké guné yo. Waga yagunéran wan yéknwun. Krais Jisas waga yanoké dé wak.

3 Guné guna mawuléba kéga wamarék yaké guné yo, “Naané némaan du taakwa naané. Nak du taakwa wan bakna du taakwa. Naané yadan pulak kapéredi mu kaapuk yanakwa. Naané derét kutkalé yamarék yaké naané yo.” Waga waran du taakwa guné wani muké kaapuk kutdénggunén. Guné bakna du taakwa guné ro. Sal guné wawo kapéredi mu yaké guné yo? Wani muké sanévéknwute guné akwi du taakwat kutkalé yaké guné yo.

4-5 *Kéni kudi wawo mé véknwu. Nak du taakwa gunat kutkalé yadoké guné raségémarék yaké guné yo. Kapéredi mu yaadu akwi du taakwa nak nak deku mawuléba apa yate yéknwun mawulé yate miték raké de yo. Rate yéknwun jébaa yaké de yo. Got waga dé mawulé yo. Yadékwaké sanévéknwute wuné gunat wo. Akwi du taakwa nak nak deku jébaa yaké de yo. Yate deku jébaaké nak nak waké de yo, “Wan yéknwun jébaa wuné yo, kapu kapéredi jébaa wuné yo?” Waga sanévéknwute de kapmu miték yadan jébaaké yéknwun mawulé yaké de yo. Yate nak du taakwana jébaaké génmarék yaké de yo.

6 Du las yae Krais Jisasna kudi gunat wakwedo guné guna yéknwun gwalmu las deké munikweké guné yo. Waga yate guné derét kutkalé yaké guné yo.

7-8 *Mé véknwu. Got akwi muké dé kutdéngék. Guné Gorét yénaa yaké yapatiké guné yo. Guné kéni kudiké mé miték sanévéknwu. Du nak déku képmaaba kadému yaanane kukba wani kadému male kéraaké dé yo. Kéraadéran pulak, du taakwa yadaran mu male kukba de kéraaké de yo Gorét. Kapéredi mu yakwa du taakwa deku kapéredi mawulé véknwute Gotna Yaamabina kudi véknwumarék yadaran, Got yadan kapéredi mu yakatate wadu de yalakgé de yo. Dé wale rasaakumarék yaké de yo. Gotna Yaamabi kure tékwa du taakwa yéknwun mu male yate déku kudi véknwudaran Gotna Yaamabi wadu kukba de yéknwun mu male kéraaké de yo. Kéraate Got wale apuba apuba miték rasaakuké de yo.

9 *Wani kudiké sanévéknwute wuné gunat wo. Naané yéknwun mu yéknwun jébaa yamuké wulkiyaa yamarék yaké naané yo. Naané wulkiyaa yamarék yate yéknwun mu yéknwun jébaa yanaran Got apakélé kot véknwute némaan ban raran tulé dé yanan yéknwun mu naanat kaataké dé yo.

10 Kukba kaatadéranké sanévéknwute bulaa wuné wakweyo. Naané yéknwun mu yéknwun jébaa yasaakuké naané yo. Yate derét kutkalé yanaran tulé yaadu naané akwi du taakwat kutkalé yaké naané yo. Yate Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwaké wawo sanévéknwute naané apa yate derét kutkalé yasaakuké naané yo.

Krais miba kiyaadénké Pol dé déku yéba kevéréknu.

11 Kéni nyéga mé vé. Bulaa wuné Pol wuna kudi kavin dut nyéga kérae wuné wuna taabat kéni kudi kaviyu. Guné kaviwurén kudi véte wuna kudi miték véknwugunuké, wuné kapmu némaanba kéni kudi kaviyu.

12 *Guné guna sépé sékugunuké mawulé yakwa du, de Judana duna ménibа yéknwun du raké nae, de sépé sékugunéran kudi gunat wakweyo. De sépé sékugunéran kudi kulaknyénytakne Krais naanéké miba kiyaadénké wakwedo, Juda wani kudiké derét waatite derét yaalébaanmuké, de sépé sékugunéran kudi gunat wakweyo.

13 Wani kudi wakwete deku sépé sékun du de Moses kavin akwi apa kudi kaapuk miték véknwudakwa. Sépé sékudakwa kudi, walkamu apa kudi las wawo, wani kudi

* **6:2:** Ro 15:1-2 * **6:4-5:** 2 Ko 13:5; Ro 14:12 * **6:7-8:** Jo 3:5-6, 6:63; Ro 8:13 * **6:9:** 2 Te 3:13; 1 Ko 15:58
* **6:12:** Ga 5:11; Pl 3:18

male de véknwu. Yate de deku yéba kevérékgé mawulé yate de gunat wakweyo, guna sépé sékugunuké. Guné waga yagunéran de nak du taakwat waké de yo, “Mé vé. De naana kudi véknwute de wanakwa pulak yate deku sépé de séku. Naané némaan du naané ro.” Naate wate deku éba kevérékgé mawulé yate de gunat wakweyo, guna sépé sékugunuké.

14 *De deku yéba kevérékgé mawulé yadakwa pulak, wuné kaapuk yawurékwa. Wuné wuna yéba kevérékmuké kélik wuné yo. Naana Némaan Ban Jisas Kraisna yéba kevérékgé wuné mawulé yo. Dé némaan ban dé ro. Wuné némaan du kaapuk. Dé naanéké miba kiyaadénké wuné déku yéba kevérékgé wuné mawulé yo. Dé miba kiyaadék wuna kapéredi mawulé dé wale débu kiyaak. Kiyaadék kéni képmaaba rakwa mu wunéké apa kaapuk yadékwa. Wani muké wunébu kuk kwayék.

15 *Jisas Krais miba kiyaadénké wuné wakweyo. Naané naana sépé sékunaran wan bakna mu. Naané naana sépé sékumarék yanaran wan bakna mu. Nakurak mu male dé némaa mu yak. Got naanéké kulé mawulé tiyaadéka naané kulé du taakwa ranakwa wan némaa mu.

16 Guné kulé mawulé kérae kulé du taakwa rate Gotna ménība Isrelna du taakwa guné ro. Guné déku du taakwaké Got mawulé lékgé dé yo. Akwi gege gayéba rakwa déku du taakwaké mawulé lékgé dé yo. Lékte gunéké yéknwun mawulé kwayédu guné miték raké guné yo. Waga wuné Gorét waato.

17 *Wuné Jisasna jébaa yakwa du rawuréka Jisasna maama déknyényba de wunat viyaak. Viyaadaka nak du taakwa wunat viyaadan waasé yan rémwényét véte de kutdéngék, Jisasna jébaa yawurékwaké. Jisasna jébaa yawuréka wunat viyaadak bulaa wuné kélik yo, nak du wunéké tépa apa yamuké.

18 Krais Jisasna jébaaba yaalan wuna némaadugu wayéknaje nyangegu, gunéké wuné naana Némaan Ban Krais Jisasnyét waato. Dé gunéké mawulé lékte gunat kutkalé yaduké wuné dérét waato. Wan adél.

Wani wuné wakwebutik.

* **6:14:** Ga 2:20 * **6:15:** 2 Ko 5:17 * **6:17:** 2 Ko 4:18

Epesasba rakwa du taakwaké Pol kavin nyéga

1 *Got wunat wadék wuné Pol Krais Jisasna kudi kure yaakwa du rate wuné gunat wakweyo nyégaba. Guné Gotna du taakwa Epesasba raguné*ka* gunat wuné wakweyo. Guné Krais Jisasna jéb*aa*ba yaale déku kudi miték véknwukwa du taakwa, gunat wuné wakweyo.

2 Naana yaapa Got gunéké mawulé lékte gunat kutkalé yate, yéknwun mawulé kwayéte, Ném*aa*n Ban Jisas Krais waga male yadu guné miték raké guné yo. Waga wuné Gorét waato.

Got wadéka Krais naanat dé kutkalé yak

3 Naané naana Ném*aa*n Ban Jisas Kraisna yaapa Gotna yéb*a* kevérékgé naané yo. Naané Jisas Krais wale nakurak mawulé yate ranaka Got naana mawulat kutkalé yate dé akwi yéknwun mawulé naanéké débu tiyaak. Tiyaadéka naané Gotna du taakwa rate déku gayéké naané saaki sanévéknwu. Yate Got waga yadénké naané déku yéb*a* kevérékgé naané yo.

4-5 *Déknyényb*a* Got kéni képm*aa* kuttaknamarék yadén tulé dé wak, naané Jisas Krais wale nakurak mawulé yate déku du taakwa ranoké. Déku du taakwa rate déku ménib*a* yéknwun mu yakwa du taakwa ranoké, Got déknyényb*a* waga dé wak. Got naanéké mawulat kapére yate dé déku mawulébа wak, Jisas Krais yae naanéké kiyaadu naané déku kémb*a* ranoké. Naané déku kémb*a* ranoké Got apuba apuba dé mawulé yak.

6 Waga yate dé naanat kutkalé yate naanéké mawulé lékte dé akwi yéknwun mawulé débu tiyaak, naané Jisas Kraisna du taakwa ranakwa bege. Déké dé mawulat kapére yo. Got waga tiyaadénké déku yéb*a* kevérékgé naané yo.

7-8 *Krais naanéké kiyaadéka déku wény akudéka dé Got naanat kérae yanan kapéredi mu débu yatnyéputik. Yatnyéputiye yanan kapéredi muké tép*a* sanévéknwumarék yaké dé yo. Got waga yate naanéké ném*aa* mawulé lékte naanat kutkalé yate dé yéknwun mawulé male naanéké débu tiyaak. Waga yate dé miték male dé yak naanat.

9 Déknyényb*a* Got dé wak, déku nyaan Jisas Krais jéb*aa* yadu dé nak jéb*aa* yadéranké. Taale déku jéb*aa* dé Got paakuk. Dé wak, “Kukba wani jéb*aa* derét wakwatnyéké wuné yo.” Naate watakne dé taale wani jéb*aa* paakuk. Bulaa dé naanat wani jéb*aa* wakwatnyu. Got yadéran jéb*aa*ké miték kutdéngnoké, bulaa dé Got naanat wani jéb*aa* wakwatnyu.

10 Got yadéran jéb*aa* kégа. Déknyényb*a* wadén tulé yaadu Got nyét, képm*aa*, wani taaléb*a* rakwa du taakwa gwalmu wawo akwi kérae nakurakba takne Kraiské kwayéké dé yo. Kwayédu Krais akwi muké ném*aa*n ban raké dé yo.

11 Got déku mawulébа sanévéknwute dé akwi jéb*aa* yo. Yate taale dé naané Judana du taakwat wak. Krais yadéran jéb*aa*ké sanévéknwe watakne dé naanat déku kémb*a* taknadék naané Krais wale nakurak mawulé yate ro.

12 Naané Judana du taakwa taale naané Kraiské miték sanévéknwuk. Sanévéknwun*a*k*a* Got dé mawulé yak, nak du taakwa naanat véte déku yéb*a* miték kevérékdoké.

13 *Naané taale Kraiské miték sanévéknwun*a*k*a* kukba guné nak gena du taakwa déké adél kudi guné véknwuk. Guné wani kudi véknwute guné kutdéngék. Krais guné kiyae gunat dé kutkalé yak, guné dé wale miték rasaakugunuké. Waga kutdéngte guné déké miték sanévéknwute guné wak, “Déku kudi wan adél kudi.” Naate waguné*k*a* Got

* **1:1:** Ap 18:19-21, 19:1-40, 20:17-38 * **1:4-5:** Jo 15:16; 2 Te 2:13; Ep 5:27 * **1:7-8:** Ep 2:7 * **1:13:** Ep 4:30

déku Yaamabi dé gunéké kwayék. Kwayéte dé akwi du taakwat wakwatnyu gunéké. Guné Kraisna du taakwa guné ro. Krais Jisasna jébaaba yaalan akwi du taakwaké déku Yaamabi kwayéké nae déknyényba Got dé kwayédéranké “Adél” naak. Naadén pulak, gunéké déku Yaamabi kwayéte dé akwi du taakwat wakwatnyu, guné Kraisna du taakwa ragunékwaké.

14 *Got déku Yaamabi tiyaadéka naané kutdéngék. Got débu wak, déku du taakwa dé wale déku gayéba rado deké yéknwun mu kwayédéranké. Wadén pulak dé naanéké yéknwun mu tiyaaké dé yo. Waga naané kutdéngék, Got taale déku Yaamabi naanéké tiyaadén bege. Kutdéngte naané déké yéknwun mawulé yate déku yéba kevérékgé naané yo.

De miték kutdéngdoké dé Pol Gorét waato

15-16 *Got naanat waga kutkalé yadéka guné Epesasba rakwa du taakwaké sanévéknwute, Gorét waatate, déku yéba apuba apuba wuné kevéréknu. Guné naana Némaan Ban Jisaské miték sanévéknwute dé wale nakurak mawulé yate ragunékwaké, wunébu véknwuk. Guné Gotna akwi du taakwaké mawulat kapére yate derét kutkalé yagunékwaké, wunébu véknwuk. Véknwute gunéké sanévéknwute Gorét waatate déku yéba apuba apuba wuné kevéréknu.

17 Yate wuné dérét waatasaaku, dé gunéké yéknwun mawulé kwayéduké. Kwayédu guné Kraiské miték kutdéngké guné yo. Krais gunéké yakwedén akwi jébaaké wawo miték kutdéngké guné yo. Waga kutdénggunuké wuné Gorét waatasaaku. Got wan naana Némaan Ban Jisas Kraisna némaan ban. Dé naana yaapa rate déku gayéba dé némaan ban ro.

18 Dé guna mawulat kutkalé yadu guné nyégélgunuké wadén yéknwun muké miték kutdénggunuké, wuné dérét waatasaaku. Naané déku jébaaba yaalanoké wadén déku du taakwa dé wale déku gayéba rate miték male rasaakunaranké miték kutdénggunuké, wuné dérét waatasaaku.

19-20 *Déku apa akwi némaan duna apat débu talaknak. Talaknadék dé apa yate déké miték sanévéknwukwa du taakwa naanat kutkalé yadéranké miték kutdénggunuké, wuné dérét waatasaaku. Déknyényba Jisas Krais kiyaadéka Got wani apa yate wadéka dé tépa nébéle raapmék. Raapme dé Gotna gayét waarék. Waare dé némaan ban rate Gotna yéknwun tuwa taababa dé ro.

21 *Got apa yate wadéka Krais dé akwi némaan du taakwa, akwi kubu du, apa yakwa akwi du taakwa, nak du taakwaké vékwa du taakwa, wani akwi du taakwaké dé némaan ban ro. Dé akwi némaan du taakwat, débu talaknak. Talakne dé bulaa rakwa némaan du taakwa, kukba raran némaan du taakwa, akwi du taakwaké dé némaan ban ro.

22 *Got débu wak, Krais Jisas apat kapére yate akwi muké némaan ban raduké. Got débu wak, Krais Jisas némaan ban rate naané déku jébaaba yaalan akwi du taakwaké miték véduké.

23 Krais Jisas apa yate akwi muké dé akwi taaléba jébaa yo. Déku jébaaba yaalan du taakwa naané déku sépé pulak naané ro. Dé maakna pulak dé tu. Naané déku jébaaba yaalan du taakwa dé wale nakurak mawulé yate dé wale nakurakba rano, dé naané wale nakurakba radu, naané akwi miték male rasaakuké naané yo.

2

Got wadék naané kiyaan du taakwa pulak re kulé mawulé kérae Krais wale miték rasaaku

* **1:14:** 2 Ko 1:22 * **1:15-16:** Kl 1:4-11 * **1:19-20:** Yi 1:3, 13 * **1:21:** Kl 2:15; Pl 2:9-10 * **1:22:** Kl 1:18

1 *Déknyényba guné nak gena du taakwa guna mawuléba kapéredi mawulé dé wulae
ték. Tédéka guné kapéredi mu guné yak. Yate guné kiyaan du taakwa yadakwa pulak
guné Gotna kudi kaapuk véknwugunén.
2 *Wani tulé guné kapéredi mu male guné yak. Kéni képmaaba rakwa nak du taakwa
yadakwa pulak guné yak. Yagunéka akwi kutakwana némaan ban Seten guna némaan
ban radéka guné déku kudi véknwuk. Bulaa wawo Seten Gotna kudi véknwumarék
yakwa du taakwana mawuléba dé wulae tu. Téte dé derét tébéru, kapéredi mu yadoké.
3 *Déknyényba naané Judana du taakwa waga naané rak. Naané naana
képmawaarana kudi naané véknwuk. Véknwute naana sépéké male sanévéknwute
naana kapéredi mawulé véknwute kapéredi mu naané yak. Gotna kudi véknwumarék
yate, nak geba rakwa du taakwa kapéredi mu yadan pulak, naané wawo kapéredi mu
naané yak. Wani tulé Got yanan kapéredi mu yakatadu mukatik wan miték yakatik dé
yak.
4 Némaa mawulé lékgwa ban Got yanan kapéredi mu kaapuk yakatadén. Naanéké dé
mawulé léknék. Lékte naanéké mawulat kapére dé yak.
5 Yate déku kapmu dé naanat Setenna taababa kéraak. Kérae kulé mawulé
dé naanéké tiyaak, naané dé wale apuba apuba miték rasaakunoké. Déknyényba
naané kiyaan du taakwa yadakwa pulak, naané Gotna kudi véknwumarék yate déké
kutdéngmarék yate ranaka, dé naanéké mawulé lékte dé naanéké kulé mawulé bakna
tiyaak, naané dé wale apuba apuba miték rasaakunoké. Déknyényba Krais Jisas
kiyaadéka Got wadéka dé nébéle raapmék. Nébéle raapme Got wale dé rasaaku. Yadéka
naané wawo Krais wale nakurak mawulé yate naané Got wale miték rasaaku.
6 *Naané Krais Jisas wale nakurak mawulé yate ranaka Got naanat wawo débu wak,
“Guné Krais wale wuna gayéba rakwa némaan du taakwa pulak guné ro.”
7 *Got dé waga wak, kukba raran du taakwa déku mawulé kutdéngdoké. Got naanéké
mawulat kapére yate naanéké mawulé lékte naanéké miték véte wadéka Krais Jisas
naanéké kiyae naanat kutkalé dé yak. Du taakwa wani muké kutdéngdoké Got dé
naanat wak, Krais wale ranakwaké.
8 *Wunébu wakwek. Wan Got dé gunéké mawulé léknék. Mawulé lékte dé
gunat kutkalé yate gunat Setenna taababa dé kéraak. Kéraadéka guné déké miték
sanévéknwute déku kudiké “Adél” naagunéka dé gunéké kulé mawulé kwayék. Gunat
wuné waato. Guné jébaa yagunék Got gunéké dé kulé mawulé kwayék, kapu kaapuk?
Wan kaapuk. Got déku kapmu dé gunéké kulé mawulé bakna kwayék.
9 *Naané jébaa ye kulé mawulé kéraano mukatik, naané naana yéba kevérékno.
Naané naana yéba kevérékmarék yaké naané yo, Got déku kapmu yate naanéké kulé
mawulé bakna tiyaadékwa bege.
10 *Got naanéké kulé mawulé bakna tiyaadéka naané déku du taakwa naané ro. Rate
naané Krais Jisas wale nakurak mawulé yate ro. Waga rate naané yéknwun mawulé
yate miték rate nak du taakwat kutkalé yaké naané yo. Got naanéké kulé mawulé dé
tiyao, naané déku du taakwa rate waga yanoké. Déknyényba Got dé wak, naané waga
yanoké.

Kém vétik rananké Got wadék bulaa nakurak kémba naané ro

11 Got gunéké mawulé lékte gunat Setenna taababa kéraadénké, guné kéni muké
mé sanévéknwu. Déknyényba de guna sépé kaapuk sékudan. Wani tulé naané Judana
du, naané Gotna du ranakwaké wakwatnyéké nae naana sépé sékwe, gunat wasélékte
naané gunat wak, “Nak gena du. Sépé sékumarék yakwa du.”

---

* **2:1:** Kl 2:13 * **2:2:** Ep 6:12 * **2:3:** Ta 3:3 * **2:6:** Ro 6:8 * **2:7:** Ro 2:4 * **2:8:** Ro 3:24; 2 Ti 1:9 * **2:9:** Ta 3:5 * **2:10:** Ta 2:14

12 *Wani tulé guné nak mawulé yate guné Krais Jisas wale nakurak mawulé kaapuk yagunén. Wani tulé guné naané Isrelna du taakwa wale kaapuk ragunén. Naané Got wadén du taakwa ranaka guné nak gena du taakwa, Got wamarék yadén du taakwa guné rak. Ragunéka Got némaa adél kudi déku du taakwat wakwetakne dé gunat wani kudi kaapuk wakwedén. Guné Gotké kutdéngmarék yate dé wale nakurak mawulé yamarék yate séknaaba guné rak. Waga rate guné dé wale apuba apuba miték rasaakuké guné yapatik.

13 Déknyényba guné séknaaba guné rak. Bulaa guné naané Judana du taakwa wale Gotna du taakwa guné ro, Krais Jisas naanéké kiyaadéka déku wény akudéka guné déké miték sanévéknwugunékwa bege.

14 *Krais Jisas déku kapmu yadék guné nak gena du taakwa naané Judana du taakwa wale nakurak mawulé yate déku kémba naané ro. Déknyényba naané Juda nak gena du taakwa wale naané maama rak. Ranaka waariyanakwa mawulé naana mawuléba dé ték. Waariyanakwa mawulé wan raatmu pulak. Naané nak saknwuba ranaka guné nak saknwuba guné rak. Rate naané kém vétik naané rak. Waga ranaka nakurak kémba ranaran yaabu kaapuk kwaan. Yadéka Krais Jisas naanéké kiyae wani raatmu dé péraatnyék. Péraatnyédék nakurak mawulé yate nakurak kémba ranaran yaabu dé kwao.

15 Déknyényba naané Juda naana wupmalemu apa kudi naanéké apa yadéka, naané wani kudi véknwute wadékwa pulak yate, naané nak gena du taakwa wale naané maama rak. Ranaka Krais Jisas kiyaadéka wani kudi naanéké apa kaapuk yadén. Krais waga dé yak, naané Judana du taakwa nak gena du taakwa wawo dé wale nakurak mawulé yate nakurak kulé kémba ranoké. Dé waga dé yak, naané maama ramarék yate waariyamarék yate nakurak mawulé yate miték ranoké.

16 *Dé miba dé kiyaak, naané Judana du taakwa nak gena du taakwa wale maama rasaakumarék yanoké. Dé miba dé kiyaak, naanat kérae naanat Gotké gwaamale kure yédu naané dé wale nakurak mawulé yate nakurak kémba male ranoké.

17 Dé yae dé naané akwi du taakwat yéknwun kudi wakwek. Guné nak geba rakwa du taakwa Got wale ramarék yate séknaaba guné rak. Naané Judana du taakwa Gotna du taakwa naané rak. Krais yae dé naanat wakwek, naané maama ramarék yate, waariyamarék yate, nakurak mawulé yate miték ranoké.

18 *Krais akwi du taakwa yadan kapéredi mawuléké débu kiyaak, Gotna Yaamabi naanat kutkalé yadu guné nak gena du taakwa naané Judana du taakwa wawo naané akwi naana yaapa Gotna du taakwa ranoké. Gotna Yaamabi nakurak male rate naanat dé kutkalé yo.

Naané Kraisna du taakwa Gotna ga pulak naané ro

19 Krais waga yadék guné nak gena du taakwa bulaa guné naana maama kaapuk ragunékwa. Bulaa guné séknaaba rakwa du taakwa kaapuk ragunékwa. Bulaa guné naané wale nakurak mawulé yate Gotna akwi du taakwa wale guné nakurak mawulé yate ro. Bulaa guné Gotna kémba guné ro.

20 *Gaké guné kutdéngék. Taale de kwaat yaanétakno, ga miték kwaaduké. Gaké mé sanévéknwu. Gotna kém wan ga pulak. Guné Gotna kémba ragunéka Got guna mawuléba dé ro. Krais Jisasna kudi kure yaakwa du Gotna yéba kudi wakwekwa du wale de némaan du de ro. Rate de taale yaanédan kwaat pulak de tu. Krais Jisas wan nyédé kwaat pulak dé tu.

21 *Dé naanat kutdéka déku taababa naané miték ro. Naanat wekna kutdu naané dé wale miték rasaakuké naané yo. Du yéknwun ga wekna kaadaka nak du taakwa

* **2:12:** Ro 9:4; 1 Te 4:13 * **2:14:** Kl 1:20; 1 Ko 12:13 * **2:16:** Kl 1:20, 22 * **2:18:** Ep 3:12 * **2:20:** 1 Ko 3:11 * **2:21:** 1 Ko 3:16; Kl 2:19

de kutdéngék. Kukba wani ga miték male kwaaké dé yo. Naané wekna kaadakwa ga pulak naané ro. Kukba naané miték male rate Némaan Banna yéknwun ga pulak raké naané yo. Naané waga rate Gotna yéba kevérékgé naané yo.

22 *Guné nak gena du taakwa guné wawo naané wale raké guné yo. Gotna Yaamabi dé jébaa yo, guné nak gena du taakwa naané Judana du taakwa wale, naané akwi Némaan Ban Krais Jisas wale nakurak mawulé yate, Got radéran yéknwun ga pulak ranoké.

3

Nak gena du taakwat Pol Kraisna kudi dé wakweyo

1 *Wuné Pol, guné nak gena du taakwat wuné wakwesaaku, Krais Jisas gunéké kulé yaabu kutdu guné Gotna kémba yaalagunéranké. Wani jébaa gunéké yawuréka Krais Jisasna maama déku kudiké kélik yate wunat raamény gaba taknadak wuné ro. Rate Got gunéké yadén jébaaké sanévéknwute wuné dérét waato, dé gunat kutkalé yaduké.

2 Gunébu kutdéngék. Got dé wunat wak, wuné kéni yéknwun jébaa yawuruké. Got dé wunat wak, wuné gunéké miték véte gunéké yadékwa jébaaké gunat wakwewuruké. Wani muké gunébu kutdéngék. Waga wuné sanévéknwu.

3 *Gunat walkamu kudi wuné wakwek, Got wunat wakwedén kudiké. Déknyényba paakudén kudiké guné nak gena du taakwat wuné wakwek.

4 Guné kéni nyégaba kaviwurén kudi véte guné kutdéngké guné yo, wuné Kraiské Got paakudén kudiké kutdéngwurékwaké.

5 Déknyényba Got du taakwat wani kudi kaapuk wakwedén. Bulaa Got wadék déku Yaamabi wani kudi débu wakwek, déku yéba kudi wakwekwa du Kraisna kudi kure yaakwa duwat wawo.

6 *Déknyényba paakudén kudi wan kéga: Nak gena du taakwa Krais Jisaské yéknwun kudi miték véknwute, déku kudiké “Adél” naate, kulé mawulé kérae dé wale miték rasaakudoké, dé Got yaabu nak débu kurék. Nak gena du taakwa wawo naané Judana du taakwa wale Gotna kémba yaaladoké, Got yaabu nak débu kurék. Nak gena du taakwa Krais Jisas wale nakurak mawulé yate, naané Judana du taakwa nyégélnoké wadén yéknwun mu, de wawo nyégélké de yo, Gorét. Déknyényba naané wani kudiké kutdéngmarék yate naana mawuléba kéga naané wak, “Naané Juda male Gotna kémba wulae dérét yéknwun mu nyégélké naané yo.” Naate watakne bulaa kutdéngte naané wo, “Nak gena du taakwa wawo Gotna kémba yaale dérét yéknwun mu nyégélké de yo.”

7 Got wunéké mawulé lékte wunat kutkalé yate dé wunat wak, wani yéknwun kudi wakwewuruké. Wunéké déku apa tiyaate dé wunat wak, apa yate Krais Jisasna kudi wakwewuruké.

8 *Wuna mawuléba wuné wak, “Sal Got wadu némaan du dé nak gena du taakwat Krais Jisasna kudi wakweké dé yo?” Naate wawuréka dé wuné bakna duké dé wani jébaa tiyaak. Dé wunéké mawulé lékte wunat wadék wuné déké jébaa yate nak gena du taakwat Krais Jisasna kudi wuné wakweyo. Krais Jisas wupmalemu yéknwun mu dé naanéké tiyao. Naané wani muké miték kutdéngké naané yapatiyu. Wani muké wawo wuné nak gena du taakwat wakweyo.

9 *Déknyényba Got akwi mu dé kuttaknak. Yate taale déku kudi dé paakuk, kukba yadéran jébaaké. Wani kudi wupmalemu kwaaré paakutaknadéka dé rak. Radéka bulaa wunat wadék wuné wani muké wakweyo, akwi du taakwa paakudén kudi miték kutdéngdoké.

---

* **2:22:** 2 Ko 6:16 * **3:1:** Ep 4:1; Pl 1:13 * **3:3:** Ep 1:9; Kl 1:26 * **3:6:** Ep 2:13, 19 * **3:8:** 1 Ko 15:9-10 * **3:9:** Kl 1:29

10-11 Got déknyényba wani kudi dé paakuk. Déknyényba dé naana Némaan Ban Krais Jisasnyét débu wak, naanat kutkalé yadu naané Judana du taakwa nak gena du taakwa wawo déku jébaaba yaale nakurak mawulé yate nakurak kémba ranoké. Naana Némaan Ban Krais Jisas naanat kutkalé yadu, naané Judana du taakwa nak gena du taakwa wawo, déku jébaaba yaale nakurak mawulé yate nakurak kémba rano, de Gotna gayéba rakwa akwi némaan du akwi kubu du wawo véké de yo. Véte kéga kutdéngké de yo. Got kés pulak nak pulak yéknwun mawulé yate akwi muké dé miték kutdéngék.

12 *Naané naana Némaan Ban Krais Jisas wale nakurak mawulé yate, déké miték sanévéknwute, déku kudiké “Adél” naate, kéga kutdéngké naané yo. Naané wup yamarék yate Gotna ménība téte dé wale kudi bulké naané yo. Yéknwun mawulé yate dé wale kudi bulké naané yo.

13 *Waga kutdéngte gunéé nak gena du taakwaké yawurén jébaaké sanévéknwute wuné gunat wo. Kaagél kutwurékwaké guné yéknwun mawulé yaké guné yo. Wuné gunéké Krais Jisasna jébaa yawuréka de kélik yate wunat raamény gaba kusola taknak. Taknadaka kaagél wuné kuru gunéké. Kaagél kutwurékwaké guné sanévéknwute wani muké kapére mawulé yamarék yaké guné yo. Yate guné kéga waké guné yo, “Pol waga naanéké kaagél kutdéka nak du taakwa de naanéké sanévéknwu.” Naate waké guné yo.

Pol Gorét dé waato Krais deké mawulat kapére yadékwaké kutdéngdoké

14 Wunébu wakwek. Guné nak gena du taakwa wawo Gotna kémba yaalagunuké, Got yaabu nak débu kurék. Taale wani yaabuké kudi paakutakne kukba wunat wakwedéka bulaa wuné gunat wakweyo. Wani yéknwun yaabuké sanévéknwute wuné gunéké mawulé yate naana yaapa Gorét gunéké wuné waato.

15 Got dé akwi kémna yaapa ro, déku gayéba rakwa kém, képmaaba rakwa kémké wawo.

16 *Yéknwun jébaa male dé yo. Yéknwun kudi male dé wakweyo. Yéknwun mawulé male dé tiyao. Tiyaadékwa yéknwun mawulé kaapuk yamarék yaké dé yo. Rasaakuké dé yo. Got yéknwun ban radéka dérét wuné kéga waato. Dé déku apa kwayédu déku Yaamabi guna mawulébа wulae sékérékne téké dé yo. Tédu guné guna mawulébа apa yate miték téké guné yo.

17 Gorét kéga wawo wuné waato: Guné Krais Jisaské miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naagunu Krais Jisas guna mawulébа téké dé yo. Tédu guné du taakwaké mawulat kapére yate derét kutkalé yate apa yate téké guné yo. Képmaa mi mégi kulékidéka mi apa ye tékwa pulak, guné deké mawulat kapére yate guné apa yate téké guné yo.

18 Téte guné Gotna du taakwa wale miték kutdéngké guné yo. Krais Jisas naanéké mawulat kapére dé yo. Naanéké mawulat kapére yadékwa mu wan apakélé némaa mu. Akwi nak némaa mat débu talaknak.

19 Guné naanéké mawulat kapére yadékwaké miték kutdénggunuké, wuné mawulé yo. Krais Jisasna akwi mawuléké kutdéngké naané yapatiyu. Guné déku mawuléké las kutdéngte las wawo kutdéngké guné yo. Kutdénggunu Gotna mawulébа tékwa akwi yéknwun mawulé guna mawulébа wawo sékérékne téké dé yo. Waga wuné Gorét waato.

20 *Gotna apa akwi némaan duna apat débu talaknak. Déku apa dé naana mawulébа jébaa yo. Yadéka Got dérét waatanaran akwi jébaa yaké dé apa yo. Sanévéknwunaran akwi jébaa wawo yaké dé apa yo. Nak jébaa wawo yaké dé apa yo.

---

* **3:12:** Ep 2:18; Yi 4:16 * **3:13:** 2 Ti 2:10 * **3:16:** Kl 2:7; Jo 14:23 * **3:20:** Kl 1:29

21 Déknyényba dé wadéka Krais Jisas naanéké kiyae naanat Setenna taababa dé kéraak. Dé naané Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwaké apa dé tiyao. Waga yadékwaké sanévéknwute, naané bulaa rakwa du taakwa kukba raran du taakwa wawo déku yéba kevérékgé naané yo apuba apuba. Adél.

4

Naané Kraisna jébaaba yaalan du taakwa déku sépé naané ro

1 *Got naanat waga kutkalé yadékwaké sanévéknwute, bulaa kéni kudi gunat wuné wakweyo. Naana Némaan Ban Jisasna maama déku yéba yawurén jébaaké kélik yate wunat raamény gaba kusola taknadak waba rate bulaa kéni kudi gunat wuné wakweyo. Got gunat wadén pulak, guné yéknwun mawulé yate miték male raké guné yo. Guné déku du taakwa ragunuké, déknyényba Got gunat wadén pulak, yéknwun mawulé yate miték male raké guné yo.

2 *Guné guna yéba kevérékmarék yate apuba apuba akwi du taakwat kwekére yaké guné yo. Kapéredi mu gunat yado guné rékaréka yamarék yate wani kapéredi mu derét yakatamarék yaké guné yo. Yate deké mawulat kapére yaké guné yo.

3 *Gotna Yaamabi yéknwun mawulé tiyaadéka naané nakurak mawulé yate ro. Waga rasaakuké mawulé yate guné apa jébaa yaké guné yo. Guné Krais Jisasna jébaaba yaalan nak du taakwa wale nakurak mawulé yate miték rasaakuké, guné apa jébaa yaké guné yo.

4 Krais Jisasna jébaaba yaalan akwi du taakwa, naané nakurak sépé naané ro. Gotna Yaamabi wan nakurak male dé tu, naana mawuléba. Got débu wak, naané akwi nakurak mawulé yate déku gayét ye dé wale nakurakba miték rasaakunoké.

5 Naana Némaan Ban wan nakurak male. Naané nakurak banké male miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naate naané Gotké yédakwa nakurak yaabuba yéké naané yo. Wani ban wan Krais Jisas. Naané nakurak yéba male naané gu yaaku. Wan Krais Jisasna yéba.

6 Naana yaapa Got wan nakurak male dé ro. Dé naané akwi du taakwaké dé miték vu. Dé naana mawuléba dé tu. Dé wadéka naané déké jébaa yo.

7 *Krais Jisas apat kapére yate dé naanéké nak nak kés pulak nak pulak apa dé tiyao, naané kés pulak nak pulak jébaa yanoké.

8 *Krais wani mu tiyaadékwaké, déknyényba du nak kéni kudi Gotna nyégaba dé kavik:
Déku apa déku maamana apat talaknadéka dé derét kérae kure waarék, nyérét.
Waare du taakwaké dé kés pulak nak pulak yéknwun mu kwayék.

9 Wani makwal kudi “dé waarék” wate, samuké nae dé wak? Kéni kudiké nae dé wak. Taale Krais Gotna gayéba dé giyaak kéni képmaat.

10 Aga giyaan du male dé aga Gotna gayét gwaamale waarék. Waare némaan ban rate akwi némaan duwat débu talaknak. Yate akwi taaléba rate akwi du taakwa wale raké dé yo.

11 *Wan Krais dé déku du taakwaké yéknwun mu kwayu. Kés pulak nak pulak apa dé kwayu. Dé nak apa kwayédéka de las déku kudi kure yu. Dé nak apa kwayédéka de las déku yéba kudi wakweyo. Dé nak apa kwayédéka, déku jébaaba yaaladoké, de las kwatkwa rakwa du taakwat déké kudi wakweyo. Dé nak apa kwayédéka de las déku jébaaba yaalan du taakwaké miték véte derét yakwatnyu, déku jébaaké.

---

* **4:1:** Kl 1:10 * **4:2:** Kl 3:12-13 * **4:3:** Ro 12:16-18; 1 Pi 3:8 * **4:7:** Ro 12:3, 6 * **4:8:** Sam 68:18 * **4:11:** 1 Ko 12:28

12 Krais Jisas wani apa dé tiyao, naané Gotna du taakwat déku jébaaké yakwatnyénoké. De Krais Jisasna jébaaba yaale de déké jébaa miték yate deku mawuléba apa yate tédo déku kém apakélé yaduké, naané derét yakwatnyéké naané yo.

13 *Yatakne kukba naané Gotna nyaanké miték male sanévéknwute dérét miték male kutdéngte nakurak mawulé male yate rasaakuké naané yo. Makwal baadi kukba némaan yadaran pulak, naané Gotna kémba rate taale makwal baadi radakwa pulak re, kukba némaan yaké naané yo, Krais naana mawuléba wulae apa yate tédékwa bege. Némaan ye dé pulak male raké naané yo.

14 *Dé pulak rate, naané makwal baadi pulak ramarék yaké naané yo. Makwal baadi kés pulak nak pulak mawulé yate kés kudi nak kudi véknwute kés mu nak mu de yo. Yadakwa pulak yate ramarék yaké naané yo. Nak du naanat kulé kudi wakwedo naané, makwal baadi véknwukwa pulak, wani kudi bari véknwumaék yaké naané yo. Wimut kutdéka rékaa mi gaga sépélak yeyé yeyadékwa pulak, naané wupmalemu kulé kudi véknwunaran naana mawulé sépélak téké dé yo. Naana mawulé waga témuké, nak du naanat kulé kudi wakwedo naané deku kudi bari véknwumarék yaké naané yo. Nak du naanat yénaa yatakne makwal baadit tébétdaran pulak, de naanat tébétmarék yaké de yo.

15 *Makwal baadi pulak ramarék yaké naané yo. Némaan du taakwa pulak raké naané yo. Rate du taakwaké mawulat kapére yate adél kudi wakwete raké naané yo. Waga yate naané Krais wale nakurak mawulé male yate kukba naané dé pulak raké naané yo. Dé kubu du dé ro, Gotna kémba rakwa akwi du taakwaké.

16 *Duna sépékwaapa pulak naané ro. Duna maakna, maan taaba, apa, sépé wawo miték tédéka wani du apa yate dé miték tu. Miték tédékwa pulak, naané Kraiské miték sanévéknwukwa du taakwa déku kudi véknwute nak du taakwaké mawulat kapére yate apa yate miték raké naané yo. Krais naanat kutdu naané kés pulak nak pulak jébaa yate Gotna kémba rate yéknwun mawulé yate apa yate miték raké naané yo.

Krais Jisaské miték sanévéknwukwa du taakwa kulé mawulé kérae kulé du taakwa raké de yo

17 *Wakwewurén akwi kudiké sanévéknwute wuné gunat nak kudi wakwewuru guné miték véknwuké guné yo. Némaan Banna yéba wuné némaanba gunat wakweyo. Guné Gotké las kutdéngmarék yakwa du taakwa rakwa pulak, tépa ramarék yaké guné yo. De kéni képmaaba rakwa bakna muké de sanévéknwu.

18 Deku mawulé yékéyaak yadéka de kwatkwa ro. Radaka deku mawulé gaankété ye dé tu. Tédéka Got kwayédékwa kulé mawuléké kaapuk kutdéngdan.

19 De kapéredi mawulé yate kés pulak nak pulak kapéredi mu de yo. De nak du taakwa wale kapéredi mu de yasaaku. Yate nyékéri las kaapuk yadakwa.

20 Guné waga yamarék yaké guné yo. Naané Kraiské gunat yakwatnyéte naané waga yagunuké gunat kaapuk yakwatnyénan.

21 Déknyényba guné Krais Jisasna jébaaba yaalagunéka naané gunat déké adél kudi yakwatnyék, guné déku du taakwa rate miték ragunuké. Yakwatnyénaka guné miték véknwuk. Waga wuné sanévéknwu.

22 *Yakwatnyénan kudi wan kéga: Guné yagunén kapéredi mawulé yagunén kapéredi muké wawo kuk kwayéké guné yo. Déknyényba kapéredi mawulé guna mawuléba wulae tédéka guné kapéredi muké mawulé yate guné miték kaapuk ragunén. Kapéredi mawulé kapéredi mu yasaakugunéran guné yalakgé guné yo. Bulaa wani kapéredi mawulé kapéredi muké wawo kuk kwayéké guné yo.

---

* **4:13:** Kl 1:28 * **4:14:** 1 Ko 14:20; Yi 13:9 * **4:15:** Ep 4:25 * **4:16:** Kl 2:19 * **4:17:** Ro 1:21 * **4:22:** Kl 3:9-10; Ro 12:2

23 Kwayétakne Gorét waatagunu dé gunéké kulé mawulé kwayéké dé yo. Wani kulé
mawulé wan yéknwun mawulé male.
24 Wani kulé mawulé kérae guné kulé du taakwa raké guné yo. Rate Gotna kudi
véknwute dé pulak rate miték male raké guné yo. Rate yéknwun mu male yaké guné
yo.
25 *Bulaa wani kudiké mé sanévéknwu. Naané akwi Gotna kémba naané ro.
Rate naané nakurak mawulé yaké naané yo. Yate guné yénaa yagunékwa kudi
kulaknyényké guné yo. Gotna kémba rakwa nak du taakwat adél kudi wakweké guné
yo.
26 Guné rékaréka yagunéran jérawu yaké guné yo, guné kapéredi mu yamuké. Guné
nak duwat rékaréka yagunéran, bari de wale kudi bulte rékaréka yagunékwa mawulé
bari kulaknyénytakne, derét miték yaké guné yo. Nyaa dawulidu wekna rékaréka
yagunéran guné widé kwaamarék yaké guné yo. Taale de wale kudi bulte rékaréka
yagunékwa mawulé bari kulaknyényké guné yo. Kulaknyénytakne guné widé kwaaké
guné yo.
27 Naané wekna rékaréka yanaran sal Seten naanat tébére kure yéké dé yo? Dé gunat
tébére kure yémuké, guné rékaréka yagunékwa mawulé bari kulaknyényké guné yo.
28 Sél yakwa du tépa sél yamarék yaké de yo. De yéknwun mawulé yate yéknwun jébaa
male yaké de yo. Yate gwalmu las kérae gwalmu yamarék du taakwaké kwayéké de
yo.
29 *Guné nak du taakwaké kudi wakweké yate guné deké kapéredi kudi wakwemarék
yaké guné yo. Nak du taakwana mawulat kutkalé yakwa yéknwun kudi male wakweké
guné yo. Wakwete derét miték yaké guné yo.
30 *Guné kapére mawulé yate kapéredi mu yagunéran Gotna Yaamabi kélik yadu
déku mawulé kapére yaké dé yo, yagunén muké. Déku mawulé kapére yamuké, guné
kapéredi mawulé yamarék yaké guné yo. Got déku Yaamabi débu gunéké kwayék, guné
déku baadi ragunuké. Gotna Yaamabi guna mawuléba wulae tédéka guné kutdéngék,
Krais Jisas gwaamale giyae gunat kérae kure waarédu, guné dé wale apuba apuba
miték rasaakugunéranké. Kutdéngte guné kapéredi mawulé yamarék yaké guné yo.
31 *Yagunén kapéredi mawulé akwi kulaknyényké guné yo. Deké nyégi yagunékwa
mawulé, derét waatigunékwa mawulé, rékaréka yagunékwa mawulé wawo ku-
laknyényké guné yo. Guné waaru waariyagunékwa, deké kapéredi kudi wakwe-
gunékwa, deké kapéredi mawulé yagunékwa, waga yagunékwa kapéredi mawulé akwi
kulaknyényké guné yo.
32 *Kulaknyénytakne guné guna du taakwat kutkalé yate deké mawulé lékgé guné
yo. Guné Krais Jisasna jébaaba yaalagunék Got yagunén kapéredi mu yatnyéputiye dé
wani muké tépa kaapuk sanévéknwudékwa. Yadékwaké, Krais Jisasna jébaaba yaalan
du taakwa gunat kapéredi mu yado, guné yadan kapéredi muké “Dékumuk” naate, guné
wani muké tépa sanévéknwumarék yaké guné yo.

5

Naané nyaakaba rate yéknwun mu male yaké naané yo

1 Got gunéké mawulat kapére yadéka guné déku baadi guné ro. Rate guna mawulé
déku mawulé pulak téduké, guné sanévéknwuké guné yo. Sanévéknwute guné nak du
taakwaké mawulat kapére yaké guné yo.
2 *Krais Jisas naanéké mawulat kapére yate dé naanéké apa jébaa yate dé kiyaak.
Kiyaadéka Got déku jébaaké dé yéknwun mawulé yak. Du las déknyényba kwaami viyae
tuwe déké kwayédaka Got yéknwun yaama véknwute yéknwun mawulé yadén pulak,

* **4:25:** Ep 4:15 * **4:29:** Ep 5:4; Kl 4:6 * **4:30:** Ep 1:13-14 * **4:31:** Kl 3:8 * **4:32:** Kl 3:12-13 * **5:2:** Ga 2:20

Got Krais Jisasna jébaaké dé yéknwun mawulé yak. Krais Jisas yadén pulak, guné nak du taakwaké mawulat kapére yaké guné yo.

3 Guné Gotna du taakwa rate guné kapéredi mawulé yamarék yaké guné yo. Nak du taakwa wale kapéredi mu yamarék yaké guné yo. Guna mawulé nak du taakwana gwalmuké génmarék yaké dé yo. Wani kapéredi mu yamarék yate wani muké wawo bulmarék yaké guné yo.

4 *Guné sépélak bulmarék yate kapéredi kudi bulmarék yaké guné yo. Kapéredi muké bulmarék yaké guné yo. Guné waga bulmarék yate, yéknwun kudi male wakwete, Gotké yéknwun mawulé yate déku yéba kevérékgé guné yo.

5 *Gunébu kutdéngék. Nak du taakwa wale kapéredi mu yakwa du taakwa kapéredi mawulé yakwa du taakwa wawo Gotna gayét yémarék yaké de yo. De Krais wale némaan du taakwa ramarék yaké de yo. Nak du taakwana gwalmuké génkwa du taakwa wawo Gotna gayét yémarék yaké de yo. De Krais wale némaan du taakwa ramarék yaké de yo. Deku mawulé nak du taakwana gwalmuké géndéran de Gotna yéba kevérékmarék yate deku yéba de kevéréknu.

6 *Kapéredi muké du taakwa las de wo, “Wan kapéredi mu kaapuk. Wan bakna mu.” Naate wate yénaa de yo. Guné wani du taakwana kudi véknwumarék yaké guné yo. Du taakwa wani kapéredi mu yate de Gotna kudiké kuk kwayu. Wani kapéredi mu yakwa du taakwat Got dé rékaréka yo.

7 Guné wani kapéredi mu yakwa du taakwa wale yeyé yeyamarék yate, yadakwa kapéredi mu yamarék yaké guné yo.

8 Déknyényba guné kapéredi mawulé yate gaankétéba guné rak. Bulaa guné Némaan Banna du taakwa rate yéknwun mawulé yate guné nyaakaba guné ro. Rate déku du taakwa radakwa pulak, guné miték sanévéknwute miték male raké guné yo. Waga rate guné kapéredi mu yamarék yaké guné yo. Kapéredi mu yakwa du taakwa wale yeyé yeyamarék yate, yadakwa kapéredi mu yamarék yaké guné yo.

9 Naané miték sanévéknwute miték male rate nyaakaba ranaran, naané yéknwun mawulé male yate yéknwun mu male yate adél kudi male wakweké naané yo.

10 *Guné Némaan Ban mawulé yadéran jébaaké sanévéknwuké guné yo. Sanévéknwute kutdéngte, wani jébaa male yaké guné yo.

11 Guné kapéredi mu yakwa du taakwa wale yeyé yeyamarék yate yadakwa kapéredi mu yamarék yaké guné yo. De Setenna kapéredi jébaa yate gaankétéba de ro. Rate de nak du taakwana mawulat kaapuk kutkalé yadakwa. Guné wani du taakwat wakweké guné yo, yadan kapéredi muké. Wakwegunu Got wani muké kélik yadékwaké kutdéngké de yo.

12 Paakute yadakwa kapéredi muké kudi bulmarék yaké naané yo. Naané wani muké bulmuké nyékéri naané yo.

13 *Nyaa véte gaankété yakwa taaléba nyaaka yadéka de akwi mat miték védakwa pulak, guné de yadan kapéredi muké wani du taakwat wakwegunu de wani muké miték kutdéngké de yo.

14 Guné waga wakwegunu sal de las yadan kapéredi mu kulaknyénytakne nyaakaba raké de yo? Waga radaranké du las kéni kudi de wakweyo:

Guné widé kwaakwa du taakwa, ligéne raapké guné yo.
Guné kiyaan du taakwa yadakwa pulak Gotna kudi véknwumarék yate, bulaa guné raapme Gotna kudi véknwuké guné yo.
Véknwugunu Krais gunat kutkalé yadu guné nyaakaba raké guné yo.
Waga de wakweyo, gaankétéba rakwa du taakwat.

---

* **5:4:** Ep 4:29 * **5:5:** 1 Ko 6:9-10 * **5:6:** Ro 1:18 * **5:10:** Ro 12:2 * **5:13:** Ep 2:1

15 Wakwewurén akwi kudi véknwute miték sanévéknwute miték male raké guné yo.
Kwatkwa ramarék yate Gotké kutdéngte miték raké guné yo.
16 *Kéni tulé wupmalemu du taakwa kapéredi mawulé yate wupmalemu kapéredi
mu de yo. Guné yéknwun mu yéknwun jébaa male yaké guné yo.
17 Yate kwatkwa ramarék yate, Got mawulé yadéran jébaaké kutdéngte, wani jébaa
yate miték male raké guné yo.

18 *Guné waagété gu kate waagété yamarék yaké guné yo, dé guna mawulé
yaalébaandéran bege. Guné waatagunu Gotna Yaamabi guna mawuléba wulae apa
yate téte guna mawulat kutkalé yaké dé yo. Yadu yéknwun mawulé sékérékgé dé yo,
guna mawuléba.
19 *Yadu guné Krais Jisasna jébaaba yaalan nak du taakwa wale jawe rate guné
Némaan Ban Kraiské yéknwun mawulé yate déku yéba kevérékte déké gwaaré waaké
guné yo. Gotna nyégaba kwaakwa kudi véte gwaaré waaké guné yo. Guna mawulé
yéknwun yaduké guné wupmalemu gwaaré las wawo déké waaké guné yo.
20 *Yéknwun mu gunéké yaadu kapéredi mu wawo gunéké yaadu naana Némaan Ban
Jisas Krais naanat kutkalé yadénké sanévéknwute, guné apuba apuba naana yaapa
Gotké yéknwun mawulé yate déku yéba kevérékgé guné yo.

Taakwa yakwa du, du rakwa taakwa, kéga raké guné yo.

21 Guné Krais Jisaské miték sanévéknwute déku yéba kevérékte, guné déku jébaaba
yaalan nak du taakwana kudi véknwute wadakwa pulak yaké guné yo.

22-23 *Guné taakwa, gunat wuné wakweyo. Némaan Ban Krais déku jébaaba yaalan
du taakwa dé wale miték rasaakunoké, naanat kutkalé yate naanéké débu kiyaak.
Kiyaadék naané nakurak kémba rate déku sépé pulak naané ro. Krais Jisas némaan
ban rate naané déku jébaaba yaalan du taakwaké miték védékwa pulak, du de deku
taakwaké miték véké de yo. Védo guné taakwa, guné guna duna kudi véknwuké guné
yo.
24 Naané Kraisna jébaaba yaalan du taakwa nakurak kémba rate déku kudi miték
véknwunakwa pulak, guné taakwa guna duna kudi miték véknwuké guné yo. Véknwute
wadakwa pulak male yaké guné yo.

25 *Guné du, gunat wuné wakweyo. Naané Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwaké
mawulat kapére yate naanéké dé kiyaak. Yadén pulak, guné du, guna taakwaké
mawulat kapére yate derét kutkalé yaké guné yo.
26 *Krais Jisas naané déku jébaaba yaalan du taakwaké dé kiyaak, naané déku kudiké
“Adél” naatakne déku yéba gu yaakwe Gotna ménība yéknwun du taakwa male ranoké.
27 *Krais waga dé yak, naané déku jébaaba yaalan du taakwa akwi kapéredi mu akwi
kapéredi mawulé wawo kulaknyénytakne yéknwun mawulé male yate déku ménība
miték rate déku du taakwa male ranoké.
28 Krais Jisas naané déku jébaaba yaalan du taakwaké mawulat kapére yadékwa
pulak, du deku taakwaké mawulat kapére yaké de yo. Du deku sépéké mawulat kapére
yadakwa pulak, de deku taakwaké mawulat kapére yaké de yo. Du deku taakwaké
mawulat kapére yate de deku sépéké mawulat kapére yo.
29-30 *Du taakwa de deku sépéké de miték vu. Deku sépéba kapéredi mu las kaapuk
yadakwa. Yadakwa pulak, Krais naané déku jébaaba yaalan du taakwaké dé miték vu,
naané déku sépé pulak ranakwa bege.

---

* **5:16:** Kl 4:5 * **5:18:** Ro 8:6, 13:13 * **5:19:** Kl 3:16 * **5:20:** Kl 3:17; 1 Te 5:18 * **5:22-23:** Kl 3:18; 1 Pi 3:1; 1 Ko 11:3 * **5:25:** Kl 3:19 * **5:26:** Yi 10:10 * **5:27:** 2 Ko 11:2 * **5:29-30:** 1 Ko 12:27

31 *Wakwewurén kudiké kéni kudi dé kwao Gotna nyégaba: Du déku néwepat
kulaknyénytakne taakwa ye bét nakurakba raké bét yo. Rate nakurak sépé ye raké
bét yo.
32 Kéga wuné wo. Wani kudi wan némaa kudi. Aja kudi wani kudiba dé kwao. Wani
kudi naanat dé yakwatnyu, Krais naané déku jébaaba yaalan du taakwaké wawo. Du
déku taakwa wale nakurak sépé ye rabétkwa pulak, naané Krais Jisasna jébaaba yaalan
du taakwa dé wale nakurakba naané ro.
33 Wani kudi gunéké wawo dé naanat kéga yakwatnyu. Guné du, guna sépéké
mawulat kapére yagunékwa pulak, guna taakwaké mawulat kapére yaké guné yo.
Guné taakwa, guna duna kudi véknwute deku yéba kevérékgé guné yo.

6

Baadi, néwepa, guné kéga yaké guné yo

1 *Guné baadi, Némaan Ban Krais Jisasna jébaaba yaale rate guné guna néwepana
kudi véknwute wadakwa pulak apuba apuba yaké guné yo. Waga yagunéran wan
yéknwun.
2-3 *Waga yagunéranké Gotna nyégaba kéni kudi dé kwao: Guné guna néwepana yéba
kevérékte deku kudi miték véknwuké guné yo. Déknyényba Got wani apa kudi dé naana
képmawaara Mosesnyét wakwek, Gotna du taakwat waga wakweduké. Wakwete dé
kudi las wawo kéga wakwek, “Guné waga yagunéran guné miték rate wupmalemu
kwaaré raké guné yo, kéni képmaaba. Wan adél.” Naate dé Got Mosesnyét wakwek.
4 *Guné néwepa, guna baadi yéknwun mawulé yate miték rate rékaréka yamarék
yadoké, guné derét némaanba waatimarék yaké guné yo. Guné deké miték véte derét
Némaan Ban Krais Jisasna kudiké yakwatnyéké guné yo, de miték radoké.

Jébaa yakwa du taakwa, jébaaké téségékwa du, kéga yaké guné yo

5 *Guné nak duna jébaa yakwa du taakwa, guné guna jébaaké téségékwa duna kudi
miték véknwuké guné yo. Véknwute deké sanévéknwute deku yéba kevérékgé guné yo.
Kraisna kudi miték véknwugunékwa pulak, guna jébaaké téségékwa duna kudi miték
véknwuké guné yo.
6 Véknwute wadakwa pulak apuba apuba yaké guné yo. De gunéké yéknwun mawulé
yadoké, guné guna jébaa védakwa tulé male wadakwa pulak yamarék yaké guné yo.
Guna jébaa vémarék yadakwa tulé, guna jébaa védakwa tulé wawo, wadakwa pulak
yaké guné yo. Waga yate guné Kraisna jébaa yakwa du taakwa rate jébaa yaké guné
yo. Yéknwun mawulé yate, Got mawulé yadékwa pulak yate, yéknwun jébaa male yaké
guné yo.
7 Guné kutdéngék. Guné guna némaan duké male jébaa kaapuk yagunékwa. Guné
jébaa yate naana Némaan Ban Krais Jisaské wawo guné jébaa yo. Waga kutdéngte guné
yéknwun mawulé yate yéknwun jébaa male yaké guné yo.
8 *Mé sanévéknwu. Naana Némaan Ban Krais gwaamale giyae akwi du taakwa yadan
yéknwun jébaa kaataké dé yo. Nak duna kudiba véknwute wadakwa pulak jébaa yakwa
du taakwa, deku mawuléba sanéveknwute mawulé yadakwa jébaa yakwa du taakwat
wawo, yadan yéknwun jébaa kaataké dé yo. Waga kaatadéranké sanévéknwute guné
yéknwun jébaa male yaké guné yo.
9 *Guné jébaaké téségékwa du, guna jébaa yakwa du taakwa gunéké yéknwun mawulé
yadaran pulak, guné deké yéknwun mawulé yaké guné yo. Mé sanévéknwu. Guna
Némaan Ban wan deku Némaan Ban wawo. Dé déku gayéba rate nakurak mawulé dé

* **5:31:** Jen 2:24 * **6:1:** Kl 3:20 * **6:2-3:** Eks 20:12 * **6:4:** Kl 3:21 * **6:5:** Kl 3:22-23; Ta 2:9 * **6:8:** Kl 3:24-25 * **6:9:** Kl 4:1

yo, akwi du taakwaké. Dé Némaan Ban rate akwi du taakwaké sanévéknwute dé deké miték vu. Waga védékwaké sanévéknwute, guné guna jébaa yakwa du taakwaké miték téségéte derét kwekére kudi wakweké guné yo. Waga yagunu de wup yamarék yaké de yo.

Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwa waariyakwa du taakwa pulak de ro

10 Wuné kudi kéga wakwebutiké wunék. Mé véknwu. Naana Némaan Ban Krais Jisas apat kapére yate dé naanéké apa tiyao. Guné dé wale nakurak mawulé yate dérét apa kérae guna mawuléba apa yate miték téké guné yo.

11 *Got naanéké dé kés apa nak apa tiyao. Wani apa wan waariyanakwa mu pulak. Wani apa dé tiyao, naané Seten wale waariyanoké. Guné wani apa akwi kéraaké guné yo, Seten gunat yénaa yate gunat tébétmuké.

12 Maama wale naané waariyo. Wani maama wan kéni képmaaba rakwa du kaapuk. Wani maama wan Setenna du taakwa. Naané awuréba rakwa akwi kutakwa wale naané waariyo. Kapéredi mu yakwa némaan du taakwa, kubu du, kéni képmaaba rate gaankétéba apa yakwa mu, de wale naané waariyo.

13 *Waga waariyate guné Got kwayédéka waariyagunékwa mu akwi kéraaké guné yo. Kérae, guna maama gunat viyaaké yaado, guné apa ye téte waariyaké guné yo. Waariyagunu gunat yaalébaanmarék yaké de yo. Yado guné apa yate miték téké guné yo.

14 *Guné Seten wale waariyaké yate Got kwayédéka waariyagunékwa mu akwi kérae apa yate téké guné yo. Waariyakwa du waariyaké nae de apa baagwi nyaaméba giyu. Gotna kudi wan wani baagwi pulak. Guné wani adél kudi kéraagunu dé guna mawuléba téké dé yo.

Waariyakwa du waariyaké yate de kapat yadan baapmu wut kusado, maama viyaado deku vi deku waratapba wulaamuké. Yéknwun mu yagunékwa paaté wan wani baapmu wut pulak. Guné yéknwun mawulé yate yéknwun mu male yaké guné yo.

15 Guné kutdéngék. Krais Jisas naanat kutkalé yate naanéké kiyaadék bulaa Got naanat kaapuk rékaréka yadékwa. Yadéka naané Got wale nakurak mawulé yate miték ro. Waga ranakwaké guné nak du taakwat wani yéknwun kudi wakweké guné yo. Waariyakwa du maanba su kusade miték tédakwa pulak, guné nak du taakwat wani yéknwun kudi wakwete apa yate miték tésaakuké guné yo.

16 Waariyakwa du waariyaké yate de waaké kuru, maama viyaado deku vi deku sépéba wulaamuké. Krais Jisaské miték sanévéknwugunékwa mawulé wan guna waaké pulak. Seten guna mawulé yaalébaanké nae dé gunat viyaaké dé yo. Yate dé gunéké kés pulak nak pulak kapéredi mawulé kwayéké dé yo. Kwayéte dé pérés kwalpék kérae gunat viyaadékwa pulak yaké dé yo. Wani pérés yaa pulak dé yaanu. Seten gunéké kwayédéran kapéredi mawulé yaa yaankwa pérés yadékwa pulak guna mawulé yaalébaanmuké, guné Krais Jisaské miték sanévéknwuké guné yo.

17 *Waariyakwa du waariyaké yate de kapat yadan maakna saap de saapmu, maama deku maaknaba viyaamuké. Guné kutdéngék. Déknyényba Got Setenna taababa gunat dé kéraak, guné dé wale apuba apuba miték rasaakugunuké. Got yadén jébaa wan kapat yadan maakna saap pulak. Guné Got yadén jébaaké sanévéknwute apa ye miték tésaakuké guné yo.

Waariyakwa du waariyaké yate de kulaa kuru, maamat viyaaké. Gotna Yaamabi gunat dé yakwatnyu, Gotna kudiké. Gotna kudi wan waariyadakwa kulaa pulak. Guné déku kudi miték véknwute apa yate tégunu Seten gunat yaalébaanmarék yaké dé yo.

18 *Guné waga miték tésaakuké mawulé yate apuba apuba Got wale kudi bulké guné

* **6:11:** Je 4:7; 1 Pi 5:8-9 * **6:13:** 2 Ko 10:4 * **6:14:** 1 Te 5:8 * **6:17:** Yi 4:12 * **6:18:** Lu 18:1

yo. Bulte guné dérét waataké guné yo, dé gunat kutkalé yaduké. Gotna Yaamabi guna mawuléba wulae tédu apuba apuba Got wale kudi bulké guné yo. Gaan nyaa yéknwun mawulé yate Got wale kudi bulké guné yo. Dé wale kudi bulmuké wulkiyaa yamarék yaké guné yo. Dé déku akwi du taakwat kutkalé yaduké, guné dérét waatasaakuké guné yo.

19 *Dé wunat wawo kutkalé yaduké, dérét waatasaakuké guné yo. Guné kéga Gorét waatagunuké wuné mawulé yo. Got wunat kutkalé yate yéknwun mawulé tiyaadu wuné wup yamarék apa yate, nak du taakwat Got déknyényba paakudén kudi wakweké wuné yo. Wakwewuru de wawo wani yéknwun kudi kutdéngké de yo, Krais Jisaské.

20 Krais Jisas dé kapmu dé wunat wakwek, déku kudi wakwewuruké. Wuné wakwewuréka déku maama kélik yate raamény gaba wunat kusola taknadak wuné raamény gaba wuné ro. Rate wuné wup yamarék apa yate déku kudi derét miték male wakwewuruké, guné Gorét waatasaakuké guné yo.

Got derét kutkalé yaduké Pol dé dérét waato

21-22 *Mawulat kapére yanakwa du Tikikasnyét wunébu wak, dé gunéké yéduké. Dé naané wale rate naana Némaan Ban Jisas Kraisna jébaa miték yakwa du dérét wunébu wak, dé gunéké yéduké. Dé ye yawurékwa jébaaké, rawurékwaké wawo, gunat wakweké dé yo. Wakwedu guné naané ranakwaké kutdéngké guné yo. Yagunu dé guna mawulat kutkalé yaké dé yo. Dé waga yaduké wunébu dérét wak.

23 Némaan Ban Jisas Krais guné déku jébaaba yaalan du taakwaké yéknwun mawulé kwayéte naana yaapa Got gunéké yéknwun mawulé kwayéké dé yo. Kwayédu guné Gotké miték sanévéknwusaakute guna du taakwa wale miték rate deké mawulat kapére yaké guné yo. Waga wuné Gorét waato.

24 *Naana Némaan Ban Jisas Kraiské mawulat kapére yasaakukwa akwi du taakwaké Got mawulé lékte derét kutkalé yaké dé yo. Waga yaduké wuné dérét waato.

Wani wuné wakwebutik.

---

* **6:19:** Kl 4:3-4 * **6:21-22:** Kl 4:7 * **6:24:** 1 Pi 1:8

Pilipaiba rakwa du taakwaké Pol kavin nyéga

1 *Wuné Pol kéni nyéga wuné gunéké kaviyu. Ané Timoti wale Krais Jisasna jébaa yakwa du rate ané gunéké sanévéknwu. Sanévéknwute wuné gunéé Pilipaiba rate Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwa, gunéké wuné kaviyu. Guné Pilipaiba rakwa Gotna du taakwa, guna némaan du, de wale jébaa yakwa du wawo, gunéké wuné kaviyu.
2 Naana yaapa Got gunéké mawulé lékte gunat kutkalé yate, yéknwun mawulé kwayéte, Némaan Ban Jisas Krais gunéké waga male yadu guné miték raké guné yo. Waga wuné Gorét waato.

Pol deké sanévéknwute dé Gotna yéba kevéréknu

3 Wuné gunéké sanévéknwute wuna Némaan Ban Gotna yéba wuné kevéréknu.
4 Dé gunat kutkalé yaduké dérét waatate wuné gunéké yéknwun mawulé wuné yasaaku.
5 Guné wuné wale Jisas Kraisna jébaa guné yasaaku. Déknyényba wuné guné wale wani jébaa batnyé yawuréka guné wuné wale déku jébaa guné yak. Ye guné wuné wale déku jébaa guné yasaaku. Yagunékwaké sanévéknwute, wuné gunéké yéknwun mawulé wuné yasaaku.
6 *Yate wuné kéga wunébu kutdéngék. Got déku jébaa yate gunéké yéknwun mawulé kwayédéka guné Jisas Kraiské miték sanévéknwute déku jébaaba gunébu yaalak. Guné déku jébaa miték kutsaakugunuké dé gunéké yéknwun mawulé kwayésaakuké dé yo. Kwayédu kukba Jisas Krais gwaamale yaaran nyaa yéknwun mawulé kwayédékwa jébaa kaapuk yaké dé yo.
7 Gunéké wuné mawulat kapére yo. Gunéké waga sanévéknwuréran wan yéknwun. Wuné bulaa raamény gaba kwaate, déknyényba kaapaba rate, Jisas Kraisna kudi nak du taakwat wakwete, déku kudi adél yadékwaké wakwatnyéte, wani jébaa wekna wuné yasaaku. Guné wuné wale wani jébaa yagunéka Got naanat dé kutkalé yo.
8 Wuné gunéké mawulat kapére yo. Krais Jisas gunéké mawulat kapére yadékwa pulak, wuné gunéké mawulat kapére yo. Yawuréka Got dé kutdéngék, adél kudi wakwewurékwaké.
9 *Gorét wuné waato, guné nak du taakwaké mawulat kapére yate apa yate waga yasaakugunuké. Guné Gotna jébaaké miték kutdéngte, yadan yéknwun mu yadan kapéredi muké wawo kutdénggunu wani yéknwun mawulé apakélé yaduké, wuné Gorét waato.
10 *Guné waga yagunéran yéknwun mu male yaké guné yo. Yagunu Jisas Krais gwaamale yaaran tulé dé apakélé kot véknwukwa némaan ban rate gunat waatimarék yaké dé yo. Yate gunat waké dé yo, “Guné yéknwun mu yakwa du taakwa guné ro. Kapéredi mu las kaapuk yagunékwa.” Naate waké dé yo.
11 Dérét wuné waato. Jisas Krais gunéké apa kwayédu guné yéknwun mawulé male yate yéknwun mu male yaké guné yo. Yagunu nak du taakwa gunat véte Gotna yéba kevérékte waké de yo, “Got akwi némaan duwat débu talaknak. Dé kapmu apat dé kapére yo.”

Pol raamény gaba kwaadéka de Krais Jisaské kudi véknwu

12 *Guné Krais Jisasna jébaaba yaale wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, guné kéni muké kutdénggunuké wuné mawulé yo. Wunat raamény gaba kusola taknadaka wani kapéredi mu Krais Jisasna jébaat kaapuk taknatépédén.

* **1:1:** Ap 16:1, 12-40 * **1:6:** Pl 2:13 * **1:9:** Kl 1:9 * **1:10:** Pl 2:15-16 * **1:12:** 2 Ti 2:9

Wani kapéredi mu wunéké yaadék wupmalemu du taakwa las wawo de Krais Jisasna jébaaké kudi véknwu.
13 Bulaa Romna kwabugi du, nak du wawo de Kraiské de kudi véknwu. Wuné Kraisna
du rawuréka de déku maama wunat raamény gaba kusola taknadanké, de kutdéngék.
14 Krais Jisasna jébaaba yaalan wupmalemu du taakwa de raamény gaba
kwaawurékwaké sanévéknwudaka deku mawulé wani muké apa ye dé tu. Tédéka de
wup yadakwa mawulé kulaknyénytakne apat kapére yate Gotna jébaa kutte de déku
kudi wakweyo.
15-17 Wuné kutdéngék. Du las wunéké kapéredi mawulé yate wuna jébaa yaalébaanké
nae de yénaa yate Krais Jisaské kudi wakweyo. Deku yéba kevérékgé de mawulé yo.
Yate wuné raamény gaba kwaate rékaréka yate yéknwun mawulé yamarék yawuruké
nae de yénaa yate Krais Jisaské kudi wakweyo. Las de yéknwun mawulé yate adél yate
de Krais Jisaské kudi wakweyo. De wunéké mawulat kapére yate yéknwun mawulé
yate Krais Jisaské kudi wakweyo. Waga wuné kutdéngék. Wunéké mawulat kapére
yakwa du de kutdéngék. Got wadék wuné raamény gaba kwao, wuné Krais Jisaské nak
du taakwat kudi wakweké.
18 Akwi du Krais Jisaské kudi de wakweyo. Wan miték. Yénaa yate de Krais Jisaské
kudi wakweyo, kapu adél yate de Krais Jisaské kudi wakweyo? Dékumuk. De Krais
Jisaské kudi wakwedakwaké wuné yéknwun mawulé yo. Yéknwun mawulé yasaakuké
wuné yo.

Wuné wekna rawuréran wuné Kraisna jébaa kutsaakuké wuné yo

19 *Wuné kutdéngék. Guné wunéké Gorét guné waato. Jisas Krais déku Yaamabi
wunéké tiyaadéka dé wunat dé kutkalé yo. Yate dé kukba wadu wuné raamény ga
kulaknyénytakne kaapat yaalaké wuné yo. Waga kutdéngte wuné yéknwun mawulé
yasaakuké wuné yo.
20 *Kéga wuné mawulat kapére yo. Wuné yawurékwa muké nyékéri yamarék yaké
wuné yo. Wuné wup yamarék yate apa yate Jisas Kraiské kudi wakwesaakuké wuné
yo, déknyényba apa yate wakwewurén pulak. Waga wakwewuru nak du taakwa wunat
véte Kraisna yéba kevérékgé de yo. Wuné Kraisna jébaa yate rawuréran de déku
yéba kevérékgé de yo. Wuné Kraisna jébaa yawuru de déké kélik yate wunat viyaado
kiyaawuréran de déku yéba kevérékgé de yo.
21 *Wuné kiyaamarék yate rawuréran wuné Kraisna jébaa kutsaakuké wuné yo. Wan
yéknwun. Wuné kiyaawuréran wuné Krais wale rasaakuké wuné yo. Wan némaa
yéknwun mu.
22 Wuné kéni képmaaba wekna rasaakuwuréran wuné Jisas Kraiské yéknwun jébaa
male yaké wuné yo. Yaga pulak yaké wuné mawulé yo? Bari kiyaaké wuné mawulé
yo, kapu kéni képmaaba rasaakuké wuné mawulé yo? Kaapuk kutdéngwurén.
23 *Kutdéngmarék yate wani muké mawulé vétik wuné véknwu. Wuné kiyae Gotna
gayéba Krais wale raké wuné mawulat kapére yo. Wan yéknwun.
24 Wuné kéni képmaaba wekna rate guné sanévéknwute gunat kutkalé yaké wuné
mawulat kapére yo. Wan wawo wan yéknwun.
25 Wuné wani muké sanévéknwute wunébu kutdéngék. Wuné kéni képmaaba guné
wale wekna raké wuné yo. Guné wale rate gunat kutkalé yasaakuké wuné yo, guné
guna mawuléba apa yate Kraiské miték sanévéknwugunuké apuba apuba. Déké miték
sanévéknwute déku kudiké “Adél” naate guné déké yéknwun mawulé yasaakuké guné
yo.

---

* **1:19:** 2 Ko 1:10-11 * **1:20:** 1 Pi 4:16 * **1:21:** Ga 2:19-20 * **1:23:** 2 Ko 5:8

26 Wuné gunéké tépa yaawuréran gunéKrais Jisas wunéké miték védéranké
sanévéknwuké gunéyo. Sanévéknwute gunéyéknwun mawulé yate dusék takwasék yate
déku yéba kevérékgé gunéyo.

Pol wale Kraisna jébaa yate apa yaké de yo

27 *Naana maama wado wuné gunéké yae gunéwale raké wuné yo, kapu séknaaba
raké wuné yo? Dékumuk. De wunat yadaran muké sanévéknwumarék yaké gunéyo.
Kéni muké mé sanévéknwu. GunéKraisna kudi miték véknwute wakwedén pulak yaké
gunéyo. Waga yagunu wuné gunéké kéni kudi véknwuké wuné mawulé yo. Gunéakwi Jisas Kraiské miték sanévéknwute guna mawuléba apa yate nakurak mawulé yate
nakurak kudi bulte gunénak du taakwat Jisas Kraiské kudi wakwesaaku.

28 Gunéguna maamaké wup yamarék yaké gunéyo. Yate guna mawuléba apa
yagunu de véte kutdéngké de yo. De yalakgé de yo. Rasaakumarék yaké de yo.
Gunékulé mawulé kérae miték rasaakuké gunéyo. De waga kutdéngdo gunéGotké
kutdéngké gunéyo. Dé wadu gunédé wale miték rasaakuké gunéyo.

29 *Got gunéké apa débu kwayék, gunéKraisna jébaa yagunuké. Kraisna jébaa yate
gunédéké miték sanévéknwute déku kudiké gunéAdél nao. Kraisna jébaa yate gunédéké kaagél kuru.

30 *Waga yate gunéwuné wale déku jébaa gunémiték yo. Naané déku jébaa yate
waariyakwa du pulak apa yaké naané yo. Déknyényba wuné du taakwat Krais Jisaské
kudi wakwewuréka du las wunat yaalébaanké yadaka gunévék. Bulaa nak duwat
Krais Jisaské kudi wekna wakwewuréka de wunat yaalébaanké yadaka gunéváknwuk.
Gunénaané wale Krais Jisaské kudi wakwenaka de naanat yaalébaanké de mawulé yo.
Yado naané akwi, waariyakwa du pulak, kaagélké wup yamarék yate apa yasaakuké
naané yo.

2

Gunénakurak mawulé yate de wale miték raké gunéyo

1 GunéKrais Jisasna jébaaba yaale Pilipaiba rakwa du taakwa, guna mawulé apa
ye dé tu, kapu kaapuk? Ao, apa ye dé tu. Krais gunéké mawulat kapére yadéka gunénak du taakwaké mawulat gunékapére yo, kapu kaapuk? Ao, deké gunémawulat
kapére yo. Gotna Yaamabi guna mawuléba tédéka gunéguna du taakwa wale nakurak
mawulé yate ro, kapu kaapuk? Ao, de wale gunénakurak mawulé yate ro. Gunédeké
mawulat kapére yate gunédeké mawulé léknu, kapu yaga pulak? Deké gunémawulé
léknu. Waga wuné kutdéngék.

2 Kutdéngte wuné gunat wakweyo. Gunéakwi nakurak mawulé male yate nakurak
kudi male bulte nakurak jébaa yaké gunéyo. Gunéakwi guna du taakwaké mawulat
kapére yate nakurak kém pulak raké gunéyo. Waga yagunu wuné gunéké yéknwun
mawulé male yaké wuné yo.

3 *Gunéguna sépéké male sanévéknwumarék yaké gunéyo. Guna yéba kevérékmarék
yaké gunéyo. Gunénak du taakwaké yéknwun mawulé yate deku yéba kevérékgé gunéyo.

4 *Gunémawulé yagunéran jébaaké male sanévéknwumarék yaké gunéyo. Nak du
taakwa mawulé yadaran jébaaké wawo sanévéknwuké gunéyo. Sanévéknwute gunéde
wale jébaa yaké gunéyo.

Krais déku yéba kevérékmarék yadéka Got déku yéba dé kevéréknék

5 GunéKrais Jisas wale nakurak mawulé yate raké gunéyo.

---

* **1:27:** Ep 4:1 * **1:29:** Ap 5:41 * **1:30:** 1 Te 2:2 * **2:3:** Ro 12:10, 16 * **2:4:** 1 Ko 10:24, 33

6 *Déknyényba dé Got pulak dé rak. Rate Got pulak rasaauké kaapuk apa yate
sanévéknwudén.
7 *Yate dé némaan ban kaapuk rasaakudén. Mawulé yadékwa pulak yamarék yate,
déku gayé kulaknyénytakne bakna jébaa yakwa du pulak dé rak. Kéni képmaat
giyaadéka kéni képmaaba rakwa taakwa nak lé dérét kéraak. Kéraaléka kéni képmaana
du dé rak, naané pulak.
8 *Kéni képmaana du rate dé déku yéba kaapuk kevérékdén. Yate bakna du rate dé
Gotna kudi véknwuk. Véknwute kusékétdéka de du las dérét viyaapéreknék. Miba
de dérét viyaapata taknadaka dé kiyaak, déknyényba kapéredi mu yan duwat miba
viyaapata taknadaka kiyaadan pulak.
9 *Krais Jisas waga yate kiyaadéka Got déku yéba kevérékte wadéka dé némaan ban
dé ro. Got wadéka dé akwi némaan duwat talakne akwi du taakwa gwalmuké wawo
dé némaan ban ro.
10 *Gotna gayéba rakwa du taakwa, kéni képmaaba rakwa du taakwa, adawuli yaalé
képmaaba rakwa du taakwa, akwi du taakwa Jisasna yéba kevérékgé nae déké kwati
yaane waadé daaké de yo.
11 *Daate de akwi kéga waké de yo, “Jisas Krais wan naana Némaan Ban.” Naate wate
de naana yaapa Gotna yéba kevérékgé de yo.

Naané yaankwa téwayé pulak rate yaabu wakwatnyéké naané yo

12 Mawulat kapére yawurékwa du taakwa, déknyényba guné wale rawuréka guné
wuna kudi véknwuk. Bulaa séknaaba wuné ro. Guné bulaa wawo wuna kudi
véknwugunuké wuné mawulat kapére yo. Mé véknwu. Guné Gotké wup yate miték
sanévéknwu wanévéknwute Got mawulé yadékwa pulak yaké guné yo. Yate guné déké
yénakwa yaabuba yéké guné yo.
13 *Got guné wale téte dé jébaa yo, guné mawulé yadékwa pulak male yaké mawulé
yagunuké. Yadékwaké sanévéknwute, guné akwi déku kudi véknwute mawulé yadékwa
pulak yaké guné yo.
14 Guné mé véknwu. Guné rékaréka yate kudi bulmarék yaké guné yo. Guné waaru
waariyamarék yaké guné yo.
15-16 Guné waga yamarék yagunéran guné kapéredi mu las yamarék yate miték male
raké guné yo. Rate guné yéknwun mawulé male yate Gotna baadi rate yéknwun mu
male yaké guné yo. Yate guné kéni képmaaba rakwa kapéredi mawulé yate kapéredi
mu yakwa du taakwa wale téte yaankwa téwayé pulak raké guné yo. Yaankwa téwayé
gaankétéba kayénaréte yéknwun yaabu wakwatnyédékwa pulak, guné derét Krais
Jisaské kudi wakwete guné déké yénaran yaabu derét wakwatnyéké guné yo. Guné
waga yagunéran Jisas Krais apakélé kot véknwute némaan ban raran tulé yéknwun
mawulé yaké wuné yo. Wani tulé gunat véte kutdéngké wuné yo. Wuné Jisas Kraiské
apa jébaa yasaakuwuréka guné wupmalemu du taakwa déku jébaaba yaalagunénké
dé wunat waké dé yo, “Méné yéknwun jébaa ménébu yak wunéké.” Naate wadéranké
kutdéngte yéknwun mawulé yaké wuné yo.
17 Guné wale wuné yéknwun mawulé wuné yo. Guné Krais Jisaské miték
sanévéknwute, déku kudiké “Adél” naate, guné guna yéknwun mawulé Gotké guné
kwayu. Déknyényba Gotké kwaami tuwe kwayédan pulak, guné guna yéknwun mawulé
déké guné kwayu. Kwayétakne yéknwun jébaa guné yo déké. Wuné wawo déké wuna
yéknwun mawulé kwayéte déké yéknwun jébaa wuné yo. Yate wuné gunat kutkalé yaké
yate kiyaaké yawuréran wekna yéknwun mawulé yaké wuné yo.

---

* **2:6:** Jo 1:1-2 * **2:7:** 2 Ko 8:9 * **2:8:** Yi 5:8, 12:2 * **2:9:** Ep 1:20-21 * **2:10:** Ro 14:11 * **2:11:** Ro 10:9
* **2:13:** 1 Te 2:13

18 Yawurékwa pulak, guné wawo yéknwun mawulé yaké guné yo. Guné wuné wale
yéknwun mawulé yate dusék takwasék yaké guné yo.

Timoti yéké dé yo Pilipait

19 Naana Némaan Ban Jisas dé Timoti gunéké yéduké mawulé yadéran, wuné
walkamu tulé re Timotit wawuru dé gunéké yéké dé yo. Dé ye gunat vétakne tépa
gwaamale yae gunéké wunat wakwedu wuna mawulé yéknwun yaduké, wuné dérét
wawuru dé gunéké yéké dé yo.
20 Timoti wuné wale gunéké mawulé yate gunat kutkalé yaké dé sanévéknwu. Nak
du dé yakwa pulak kaapuk yadékwa.
21 *Akwi nak du taakwa deku jébaaké male miték véte, de Jisas Kraisna jébaaké
kaapuk miték sanévéknwudakwa.
22 Timoti de yakwa pulak kaapuk yadékwa. Déké guné kutdéngék. Dé yéknwun jébaa
yakwa du dé. Ané Kraisna kudi wakwete dé wunat kutkalé yak, nyaan déku yaapat
kutkalé yadékwa pulak.
23 Wunat yadaran muké kutdéngte wuné dérét wawuru dé gunéké bari yéké dé yo.
Waga wuné sanévéknwu.
24 Naana Némaan Ban Jisas wuné gunéké yéwuruké mawulé yadéran wuné bari
gunéké yéké wuné yo. Waga wuné kutdéngék.

Epaprodaitas yéké dé yo Pilipait

25 *Wuné Epaprodaitasnyét wunébu wak, dé bari gunéké gwaamale yéduké. “Wan
yéknwun,” naate wuné dérét wunébu wak. Déknyényba guné dérét wagunéka dé
wunéké yae dé guna yéba jébaa yak. Yate wunat dé kutkalé yak. Yate dé Jisas Kraisna
jébaaba yaale wuna wayékna pulak rate dé wuné wale jébaa yak. Waariyakwa du
apa yadakwa pulak, dé wani jébaaké apa yak. Bulaa wunébu dérét wak, gunéké tépa
gwaamale yéduké.
26 Dé gunat tépa véké mawulat dé kapére yo. Yate, dé kiyakiya yadénké guné
véknwugunéka, dé wani muké kapére mawulé yak.
27 Déknyényba dérét kiyakiya yadéka dé kiyaakatik dé yak. Wan adél. Yadéka dé Got
déké mawulé lékte wadéka dé tépa yéknwun yak. Got déké male kaapuk mawulé lékdén.
Dé wunéké wawo dé mawulé léknék. Wuné Epaprodaitaské némaanba géraamuké kélik
yate, dé wunéké wawo mawulé léknék. Yate wadéka dé tépa yéknwun yak.
28 Waga yadéka Epaprodaitas gunéké tépa yéduké wuné mawulat kapére yo, guné
dérét tépa véte yéknwun mawulé yagunuké. Guné yéknwun mawulé tépa yagunu wuné
gunéké sanévéknwute wuné wawo yéknwun mawulé yaké wuné yo.
29-30 Dé gunéké ye saabadu guné déké yéknwun mawulé yaké guné yo, Némaan Ban
Jisasna jébaaba yaalan akwi du taakwaké yéknwun mawulé yagunékwa pulak. Guné
déku yéba kevérékgé guné yo. Dé Jisas Kraisna jébaa yate kiyaakatik dé yak. Guné
wuné wale ramarék yagunéka dé guna waagu tawe wunat kutkalé yate kiyaakatik dé
yak. Yadénké sanévéknwute, guné déku yéba kevérékgé guné yo. Dé yan pulak yakwa
duna yéba wawo kevérékgé guné yo.

3

Naané Kraiské miték sanévéknwute Gotna ménibayéknwun mu yakwa du taakwa raké naané yo

1 *Krais Jisasna jébaaba yaale wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa
du taakwa, wuna kudi wakwebutiké yate wuné gunat wo. Guné naana Némaan Banké
dusék takwasék yate yéknwun mawulé yaké guné yo.

* **2:21:** 2 Ti 4:9-10 * **2:25:** Pl 4:18 * **3:1:** Pl 4:4

Kéni kudi gunéké tépa kavimuké wulkiyaa kaapuk yawurékwa. Guné kéni kudi wupmalemu apu véknwugunuké wuné mawulé yo. Yate wuné gunat tépa wakweyo, guné miték véknwute miték ragunuké.
2 Guné kapéredi mu yakwa duké jérawu yaké guné yo. De de wo, “Guné Gotna baadi raké mawulé yagunéran guné guna sépé sékuké guné yo.” Naate wadaka wuné deké wo: Wani du kwatbosa gwalmu yaalébaankwa pulak, de guna mawulé yaalébaanké de mawulé yo.
3 *Naate wuné wo, de wani kudi wate yénaa yadakwa bege. Gotna Yaamabi naana mawulébа tédéka dé naanat kutkalé yo. Yadéka naané Gotna yéba miték kevérékte Krais Jisas naanéké kiyaadénké sanévéknwute naané déké yéknwun mawulé yo. Yate Gotna baadi raké naané yo. Sépé sékudaranké sanévéknwumarék yaké naané yo.
4 Du las kéga wadaran, “Naané naana sépé sékwe nak apa kudi wawo véknwunaran Got naanéké kulé mawulé tiyaadu naané dé wale miték rasaakuké naané yo.” Naate wadaran wuné gunat wakweké wuné yo. Du las apa kudi de véknwu. Derét talakne apa kudi wuné miték véknwuk.
5 *Wuna néwaa wunat kéraaléka nyaa nak taaba sékét nak taababa kayék kupuk yédéka naana apa kudi véknwute de wuna sépé sékuk. Isrel wan wuna képmawaara. Wuné Bensaminna kémba wuné ro. Wuna néwepa Yibruna du taakwa rabétka wuné wawo Yibruna du wuné ro. Wuné Parisina du deku jébaaba wulae wuné Judana akwi apa kudi miték male wuné véknwuk.
6 *Wuné Moses wakwen apa kudi miték male véknwute wuna mawulébа apa yate, wuné Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwat wuné yaalébaanék. Wuné Judana akwi apa kudi miték male véknwute wuné wadékwa pulak wuné yak. Makwal apa kudiké nak kaapuk kuk kwayéwurén.
7 Déknyényba wani muké wuné wak: Wan némaa mu. Bulaa wani muké wuné wo: Wan bakna mu. Naate wate wani muké kaapuk sanévéknwurékwa. Bulaa Krais Jisaské male wuné sanévéknwu.
8-9 *Déknyényba wuné wupmale muké wuné wak: Wan némaa mu. Bulaa wani muké akwi wuné wo: Wan bakna mu. Sébayéba rakwa pulak mu male. Naate wate nakurak muké male wuné wo: Kéni mu wan némaa mu. Akwi nak mat débu talaknak. Naate wawurékwa mu wan wuna Némaan Ban Krais Jisaské miték sanévéknwute dérét kutdéngwuréran paaté. Déké sanévéknwute wani nak muké akwi wunébu kuk kwayék. Dé wuné wale tédu wuné dé wale nakurak mawulé yate raké mawulé yate wuné nak muké akwi wunébu kuk kwayék. Bulaa du taakwa wunat kutdéngte wuna yéba kevérékdaranké kaapuk sanévéknwurékwa. Gotké wuné sanévéknwu. Dé wunat waké dé yo, “Méné yéknwun du méné ro, Krais Jisaské miték sanévéknwuménékwa bege.” Got waga waduké wuné mawulé yo.
10-11 *Kéni muké male wuné mawulat kapére yo. Wuné Krais Jisas ran pulak rate, Krais Jisasnyét miték kutdéngké wuné yo. Dérét kutdéngte Gotna apaké kutdéngké wuné yo. Got apa yate wadéka Krais Jisas dé nébéle raapmék. Wani apaké kutdéngké wuné yo. Wuné Krais wale nakurak mawulé yate wuné dé kurén kaagél wuné wawo kutké wuné mawulé yo. Dé kiyaaké yate yéknwun mawulé yadén pulak, wuné wawo akwi nyaa yéknwun mawulé yaké wuné yo. Got kukba wunat wawo wadu wuné tépa nébéle raapme dé wale rasaakuké wuné yo. Waga wuné mawulat kapére yo.

Pol pétékwa du yadékwa pulak dé apa yasaaku

12 *Wuné kéga kaapuk wawurékwa: Wuné Krais Jisas ran pulak bulaa wuné ro. Wuné yéknwun mawulé kéraabutiye yéknwun mu male wuné yo. Kapéredi mu las

* **3:3:** Ro 2:28-29 * **3:5:** Lu 1:59; 2 Ko 11:22 * **3:6:** Ap 8:3 * **3:8-9:** Ro 3:21-22 * **3:10-11:** Ro 6:3-5; 1 Ko 15:23 * **3:12:** 1 Ti 6:12, 19

kaapuk yawurékwa. Naate wamarék yate kéga wuné yo. Wuné yéknwun mawulé yate yéknwun mu male yate Krais Jisasna du miték raké, apa jébaa wuné yasaaku. Krais Jisas wunat kutkalé yadék wuné déku du miték raké, wuné apa jébaa wuné yasaaku.

13 Krais Jisasna jébaaba wuné wale yaalan du taakwa, gunat wuné wo. Bulaa wuné kaapuk wekna yéknwun mawulé yate miték rasaakuwurékwa. Déknyényba yawurén muké kuk kwayétakne bulaa wuné kukba yaaran muké wuné sanévéknwu. Yate apa jébaa wuné yasaaku.

14 *Gwalmu nyégélké pétékwa duké mé sanévéknwu. Pétékwa du de pétékwa nak duwat talakne yéknwun gwalmu kéraaké de pétu. Pétékwa du yéknwun gwalmu kéraaké apa yadakwa pulak, wuné kéni képmaaba rate apa wuné yo. Kéraawuréran yéknwun mu wan kéga. Krais Jisas naanéké kiyaadénké, Got wadu kukba wuné waare dé wale miték rasaakuké wuné yo apuba apuba.

15 Naané Krais Jisaské miték kutdéngkwa du taakwa, naané wani mawulé yaké naané yo. Guné nak pulak mawulé yagunéran Got gunat yakwatnyéké dé yo, wani muké.

16 Naané déku jébaaké kutdéngte wani jébaa miték yaké naané yo.

17 *Guné Krais Jisasna jébaaba yaalan wuna du taakwa, guné akwi wuné rakwa pulak raké guné yo. Naané Krais Jisaské miték sanévéknwukwa du gunat yéknwun paaté naané wakwatnyu. Guné naanat véte yéknwun mawulé yate ranakwa pulak raké guné yo.

18 Wupmalemu apu déknyényba gunat wunébu wakwek. Wakwewurén pulak, bulaa tépa wuné wakweyo. Wuné mawulé lékwuréka wuna méniba ménegu yaaladéka wuné wakweyo. Wupmalemu du taakwa Krais Jisasna jébaaba déknyényba yaale bulaa de déku maama de ro. De yéknwun mawulé yamarék yate miték kaapuk radakwa. Yate Krais deké miba kiyaadénké kaapuk miték sanévéknwudakwa. Yate de Kraisna kudiké de kuk kwayu.

19 *Gotké mawulé yamarék yate de deku kapéredi mawulé véknwute deku sépéké male de sanévéknwu. Yate de kapéredi mu yo. Nak du wani kapéredi mu las yado mukatik de wani muké nyékéri yado. De waga yate nyékéri yadakwa muké de dusék takwasék yo. Yate kéni képmaana muké male de sanévéknwu. Waga yakwa du taakwa de kapéredi taalat yéké de yo. Got wale rasaakumarék yaké de yo.

20 *Naané Gotna gayét yéké naané yo. Naané Got wale miték rasaakuké naané yo apuba apuba. Naana Némaan Ban Jisas Krais Gotna gayé kulaknyénytakne tépa giyae naanat kéraadéranké naané raségu.

21 *Dé giyae apat kapére yadu naana kapéredi sépé walaakwe déku yéknwun sépé pulak yaké dé yo. Jisas Krais waga apat kapére yaké dé yo. Déku apa akwi duna apat débu talaknak. Naana sépat waga ye akwi du taakwa gwalmuké wawo némaan ban raké dé yo.

4

De nakurak mawulé yate yéknwun mawulé yate miték raké de yo

1 *Krais Jisasna jébaaba yaale wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, wani kudiké sanévéknwute gunat wuné wo. Mawulat kapére yawurékwa du taakwa, guné naana Némaan Ban Krais Jisaské apuba apuba miték sanévéknwute guna mawuléba apa yaké guné yo. Guné wuna kudi véknwe Krais Jisasna jébaaba yaalagunék wuné gunéké sanévéknwute yéknwun mawulé yate dusék wuné yo.

---

* **3:14:** 1 Ko 9:24 * **3:17:** 1 Te 1:7 * **3:19:** Ro 16:18 * **3:20:** Ep 2:6, 19 * **3:21:** 1 Ko 15:28 * **4:1:** 1 Te 2:19-20

2 Béné Yuodia bét Sintiki, bénat wuné wakweyo. Béné waarumarék yaké béné yo.
Béné kudi giye nakurak mawulé yate miték raké béné yo, Némaan Ban Krais Jisasna
jébaaba yaale Gotna kémba rabénékwa bege.
3 *Méné wuné wale Krais Jisasna jébaa yakwa yéknwun du, ménat wuné wakweyo.
Méné wani taakwa vétit kutkalé yaké méné yo, bét kudi giye nakurak mawulé yate
rabéruké. Bét wawo wuné wale apa jébaa bét yak, nak du taakwa Kraisna kudi
véknwudoké. Wani taakwa vétik, Klemen wale, wuné wale jébaa yakwa nak du taakwa
wawo, de akwi de apa jébaa yak, nak du taakwa Kraisna kudi véknwudoké. Deku yé
Got kure rakwa nyégaba dé kwao. De dé wale miték rasaakuké de yo apuba apuba.
4 Apuba apuba guné yéknwun mawulé yate Némaan Banké dusék takwasék yaké guné
yo. Tépa gunat wuné wo. Guné déké yéknwun mawulé yate dusék takwasék yaké guné
yo.
5 *Naana Némaan Ban Jisas yaamale yaké dé yo. Yaadéranké sanévéknwute, guné
akwi du taakwaké yéknwun mawulé yate guné derét waatikaapuk yate kwekére yaké
guné yo.
6 *Kés mu nak muké sanévéknwu wanévéknwumarék yaké guné yo. Guné gwalmuké
las yapatite wani muké Got wale kudi bulké guné yo. Bulte déké yéknwun mawulé yate
dérét waataké guné yo wani muké.
7 *Got naanéké yéknwun mawulé dé tiyao. Tiyaadékwa mawuléké naané kéni
képmaaba rakwa du taakwa kaapuk miték kutdéngnan. Tiyaadékwa mawulé kérae
naané wup yamarék yate miték naané ro. Guné Gotké yéknwun mawulé yate dérét
waatate, guné Krais Jisas wale nakurak mawulé yate ragunéran, Got wani yéknwun
mawulé gunéké kwayéké dé yo. Guna mawulé miték tédu guné wup yamarék yate
miték male ragunuké, Got wani yéknwun mawulé kwayéké dé yo.
8 Krais Jisasna jébaaba yaalan wuna du taakwa, wuna kudi wakwebutiké yate wuné
gunat wo. Guné yéknwun kudi, adél kudi, yéknwun jébaaké wawo sanévéknwuké guné
yo. Guné yéknwun mu, yéknwun mawulé, nak du taakwa yadakwa yéknwun muké
wawo sanévéknwuké guné yo. Gotna yéba kevérékgunékwa paaté, akwi yéknwun muké
wawo sanévéknwuké guné yo.
9 Gotna jébaaké gunat yakwatnyétakne déku kudi gunat wakwewuréka gunébu
véknwuk. Déku jébaa yawuréka gunébu vék. Véknwutakne végunén pulak, guné wawo
waga yaké guné yo. Waga yagunéran naanéké yéknwun mawulé tiyaakwa ban Got
guné wale téké dé yo.

Pilipai Polké gwalmu yéwaa kwayédaka dé yéknwun mawulé yak

10 Guné wunéké mawulé yate wunat tépa kutkalé yagunék wuné naana Némaan Ban
Jisas Kraiské yéknwun mawulé yate dusék yate déku yéba wuné kevéréknu. Wuné
kutdéngék. Déknyényba guné wunéké mawulé yate guné wunat kutkalé yaké guné
yapatik, wunat kutkalé yagunéran yaabuké kutdéngmarék yagunén bege.
11 Wuné gwalmuké yapatiwurékwaké kaapuk wawurékwa. Wuné kéga wuné
kutdéngék. Wupmalemu gwalmu takne yéknwun mawulé wuné yo. Walkamu gwalmu
takne wani tulé wawo yéknwun mawulé wuné yo.
12 Yéknwun mawulé yasaakuké wuné kutdéngék. Wupmalemu gayéba rate wuné
yéknwun mawulé yo. Nak apu gwalmu yamarék du rate, nak apu wupmalemu gwalmu
yan du rate, wuné yéknwun mawulé yo. Wupmalemu kadému kawuréka biyaa yakwa
tulé, kaadéké kiyaawurékwa tulé wawo, wuné yéknwun mawulé yo. Wupmalemu
yéwaa yawurékwa tulé, yéwaa yamarék yawurékwa tulé wawo, wuné yéknwun mawulé
yo.

---

* **4:3:** Ro 10:20 * **4:5:** Yi 10:37; Je 5:8-9 * **4:6:** Mt 6:25; Ep 6:18 * **4:7:** Jo 14:27

13 *Krais Jisas yawuruké mawulé yadékwa pulak yaké wuné yo, dé wunéké apa tiyae
wunat kutkalé yadékwa bege.
14 Dé wunat kutkalé dé yo. Guné wawo wunat kutkalé guné yak. Wan miték guné
yak.
15 Guné Pilipaiba rakwa du taakwa, guné guna kapmu guné kéga kutdéngék.
Déknyényba, wuné Krais Jisasna kudi batnyé gunat wakwetakne guna képmaa Mase-
donia kulaknyénywurén tulé, guné Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwa guné male
guné wunat kutkalé yak. Yate guné gwalmu yéwaa wawo wunéké tiyaak. Krais Jisasna
jébaaba yaalan nak du taakwa, guné yagunén pulak, de wunéké gwalmu yéwaa las
kaapuk tiyaadan.
16 Wuné Tesalonaikaba rate gwalmu yéwaaké yapatiwurén tulé wawo guné wunat
kutkalé yate yéwaa apu vétik guné wunéké tiyaasatik.
17 Guné wunéké yéwaa tiyaagunén wan yéknwun. Got tiyaagunén yéwaaké
sanévéknwute wani yéknwun muké gunat miték kaatate las wawo kwayéké dé yo.
18 *Guné gwalmu yéwaa kérae jawugunéka Epaprodaitas kure yaadéka wunébu
kéraak. Kérae bulaa gwalmuké nak kaapuk yapatiwurékwa. Guné wunat kutkalé
yagunék Gotna mawulé yéknwun dé yo gunéké. Got déké tuwe kwayédaka yéknwun
yaama yakwa muké yéknwun mawulé yadékwa pulak, wunéké tiyaagunén gwalmuké
wawo dé yéknwun mawulé yo, guné wunat kutkalé yagunén bege.
19 *Wuna Némaan Ban Got gunéké wupmalemu yéknwun mu kwayéké dé yo. Guné
Krais Jisas wale nakurak mawulé yate ragunu Got akwi yéknwun mu kure rate,
yapatigunékwa akwi mu kwayéké dé yo gunéké.
20 Naané naana yaapa Gotna yéba apuba apuba kevérékgé naané yo. Adél.

Pol kéni dé déku kudi wakwebutiyu

21-22 Krais Jisasna jébaaba yaale déku kudi miték véknwukwa du taakwaké wuné
yéknwun mawulé yo. Yawurékwaké guné derét waga wakweké guné yo. Krais Jisasna
jébaaba yaale wuné wale rakwa du taakwa wawo de gunéké yéknwun mawulé yo.
Romna némaan banna gaba rate jébaa yakwa du taakwa las Gotké miték sanévéknwute
de wawo gunéké yéknwun mawulé yo. Yate wadaka gunat wuné wakweyo.
23 Némaan Ban Jisas Krais gunéké mawulé lékte gunat kutkalé yaduké wuné dérét
waato.
Wani wuné wakwebutik.

---

* **4:13:** 2 Ko 12:9-10 * **4:18:** Ep 5:2 * **4:19:** 2 Ko 9:8

Kolosiba rakwa du taakwaké Pol kavin nyéga

1 Got wunat wadék wuné Pol Krais Jisasna kudi kure yaakwa du rate wuné gunat
wakweyo nyégaba. Krais Jisasna jébaaba yaalan nak du Timoti wale ané gunéké
yéknwun mawulé yo.
2 Guné Gotna du taakwa Kolosiba raguném gunat wuné wakweyo. Guné Kolosiba
rate Krais Jisasna jébaaba yaale déku kudi miték véknwukwa du taakwa, gunat wuné
wakweyo.
Naana yaapa Got gunéké mawulé lékte gunat kutkalé yate, yéknwun mawulé
kwayédu guné miték ragunuké ané dérét waato.

Got derét kutkalé yadéka de Kraiské miték sanévéknwuk

3-4 **Guné Jisas Kraiské miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naate dé wale
nakurak mawulé yate ragunékwaké, anébu kudi véknwuk. Guné Gotna akwi du
taakwaké mawulat kapére yagunékwaké, anébu kudi véknwuk. Véknwe ané gunéké
sanévéknwute Gorét waatate déku yéba apuba apuba kevéréknu. Got naana Némaan
Ban Jisas Kraisna yaapa radéka ané déku yéba kevéréknu.
5 Déknyényba guné Jisas Kraiské kudi taale véknwe wani kudiké miték
sanévéknwugunén tulé guné Got gunat kutkalé yadéranké guné raségék. Gunat kutkalé
yadéranké sanévéknwute, wekna guné raségu. Raségéte guné Jisas Kraiské miték
sanévéknwute, dé wale nakurak mawulé yate, Gotna du taakwaké mawulat kapére
yate, guné miték ro. Kukba guné Gotna gayét ye ragunu Got gunat kutkalé yadu guné
miték rasaakuké guné yo.
6 Guné Jisas Kraiské kudi batnyé véknwute guné kutdéngék. Got du taakwaké
mawulé lékte derét dé kutkalé yo. Yadékwaké kutdéngte, guné déku kudi miték
véknwute déké wupmalemu yéknwun jébaa guné yo. Guné male kaapuk waga
yagunékwa. Wupmalemu taaléba rakwa du taakwa wawo de Kraiské kudi miték
véknwute déké wupmalemu yéknwun jébaa de yo.
7 Got du taakwaké mawulé lékte derét kutkalé yadékwaké, dé Epapras gunat dé
yakwatnyék. Yakwatnyédéka guné wani muké kutdéngék. Dé Kraisna yéknwun jébaa
yakwa du dé. Dé Kraisna jébaa yate dé naanat kutkalé yo. Déké naané mawulat kapére
yo.
8 Dé naané wale rate gunéké kudi débu wakwek. Gotna Yaamabi gunat kure tédéka
guné nak du taakwaké mawulat kapére yagunékwaké, naanat kudi débu wakwek.

Pol dé Gorét waatasaaku deké

9 Wani kudi véknwe ané Gorét waatasaaku gunéké. Déku Yaamabi gunat kutkalé
yadu guné yéknwun mawulé yate Gotna kudi véknwuké guné yo. Véknwugunu yéknwun
mawulé guna mawuléba sékérékne téké dé yo. Tédu Got yagunuké mawulé yadékwa
akwi jébaaké kutdéngké guné yo. Waga kutdénggunuké ané dérét waatasaaku.
10 *Wani jébaaké kutdéngte guné wani jébaa yaké guné yo. Yate miték raké guné yo,
naana Némaan Ban wadén pulak. Miték ragunu naana Némaan Ban dé yagunéran akwi
jébaa, ragunéran paaténé wawo, mawulé yaké dé yo. Yadu guné déké wupmalemu
jébaa yate yéknwun jébaa male yaké guné yo. Yate guné Gotké las wawo miték
kutdéngké guné yo.

---

* **1:3-4:** Ep 1:16 * **1:3-4:** Ep 1:13; 1 Pi 1:3-4 * **1:10:** Pl 1:27; Ep 2:10

11 Ané Gorét kéga ané waatasaaku. Dé apat kapére yate akwi némaan duwat talakne gunéké apa kwayédu gunéké kés pulak nak pulak kapéredi mu yaadu guna mawulé génmarék yate apa yaké dé yo. Yadu guné yéknwun mawulé yate raké guné yo.
12 *Déknyényba naana yaapa Got gunat kutkalé yadék guné déku ménība yéknwun mu yakwa du taakwa guné ro. Gunat kutkalé yadén tulé dé wak, guné déku gayét wulaagunuké. Déku du taakwa wani yéknwun gayét wulae nyaa vékwa pulak radékwa taaléba radoké Got débu wak. Guné de wale wani gayét wulaagunéranké sanévéknwute, guné déké yéknwun mawulé yate déku yéba kevérékgé guné yo.
13 Déknyényba naané Setenna kudi véknwute déku du taakwa naané rak. Ranaka dé Got naanat kutkalé yate naanat kérae déku nyaanna du taakwa wale taknadék naané ro. Bulaa naané Gotna nyaanna kudi véknwute déku du taakwa naané ro. Got déku nyaanké dé mawulat kapére yo.
14 *Seten naanat kure tédéka Gotna nyaan naanéké kiyae dé Setenna taababa naanat kéraak. Kérae déknyényba yanan kapéredi mu yatnyéputidék naané déku du taakwa naané miték ro.

Kraisna paaté, Kraisna jébaa

15-16 *Kéni képmaaba rate naané Gorét kaapuk vénakwa. Yaga pulak Gotké kutdéngké naané yo? Gotna nyaan Krais Jisas dé Got pulak ye dé naanat wakwatnyu Gotké. Naané dérét véte Gotké kutdéngké naané yo. Got wadéka dé vénakwa mu, vémarék yanakwa mu wawo, dé kuttaknak. Got wadéka dé Gotna gayéba rakwa du, némaan du, kubu du, képmaaba rakwa akwi du taakwa, gwalmu wawo dé kuttaknak. Wani du taakwa gwalmu wawo déku du taakwa gwalmu radoké, Got wadéka dé kuttaknak. Kuttakne dé kuttaknadén akwi du taakwa gwalmuké wawo dé némaan ban ro.
17 *Taaleba Got wale dé Krais rak. Kukba Got wadéka dé akwi du taakwa gwalmu wawo dé kuttaknak. Dé apuba apuba apa yadéka nyétba rakwa akwi gwalmu, képmaaba rakwa akwi gwalmu wawo deku taaléba male de miték ro.
18 *Gotna nyaan Krais déku jébaaba yaalan akwi du taakwaké dé némaan ban ro. Wani du taakwa wan déku sépé pulak. Déknyényba kiyaadéka Got wadéka dé tépa nébéle raapmék. Yadénké kukba kiyaan déku du taakwa akwi nébéle raapké de yo. Dé déku jébaaba yaalan du taakwaké dé apa kwayu. Kwayéte dé deké némaan ban ro.
19 *Got dé mawulé yak, déku nyaan déku apa kérae dé pulak raduké.
20 *Déknyényba akwi du taakwa gwalmu wawo Gotna maama de rak. Radaka dé képmaaba rakwa akwi du taakwa gwalmu, déku gayéba rakwa akwi du taakwa gwalmu wawo, dé wale nakurak mawulé yadoké dé Got mawulé yak. Yate wadéka déku nyaan miba kiyaadéka déku wény dé akuk. Yadénké akwi du taakwa Got wale nakurak mawulé yate dé wale miték raké de yo.
21 *Guné déknyényba kapéredi mawulé yate kapéredi mu guné yak. Yate Gotna maama rate guné dé wale nakurak mawulé kaapuk yagunén.
22 *Bulaa guné Got wale nakurak mawulé yate ro, Got wadéka déku nyaan gunéké apa jébaa yadén bege. Guné Got wale nakurak mawulé yagunuké, dé wadéka déku nyaan képmaaba rakwa du ye gunéké dé kiyaak. Kiyae gunat kure yéké dé yo Gotké. Kure yédu guné yéknwun mawulé yate Gotna ménība yéknwun mu yakwa du taakwa raké guné yo. Wani tulé nak du taakwa yagunén kapéredi muké gunat waatikaapuk yaké de yo.
23 *Guné Krais Jisaské guné miték sanévéknwu. Sanévéknwute guné wo, “Déku kudi wan adél kudi.” Naate wate guné mawulé vétik yamarék yaké guné yo.

---

* **1:12:** Ep 1:18 * **1:14:** Ep 1:7-8 * **1:15-16:** Jo 1:3, 18 * **1:17:** Jo 1:1 * **1:18:** Ep 1:22-23 * **1:19:** Kl 2:9
* **1:20:** Ep 2:16 * **1:21:** Ep 2:3 * **1:22:** Ep 2:14-16 * **1:23:** Yi 6:11

Nakurak mawulé yate Krais Jisaské miték sanévéknwusaakute guna mawuléba apa yasaakugunéran dé gunat kure yéké dé yo Gotké. Guné Krais Jisaské kudi véknwe, Got gunat kutkalé yadéranké wekna raségégunéran, dé gunat kure yéké dé yo Gotké. Krais Jisaské de kudi wakweyo gege gayéba. Wuné Pol wuné wawo Krais Jisasna jébaaba yaale déku kudi wuné wakweyo.

Pol dé derét kutkalé yo

24 Bulaa wuné jébaa yate wuné gunat kutkalé yo. Yate wuné kaagél kuru. Kutte
wani kaagélké kaapuk sanévéknwurékwa. Wuné yéknwun mawulé male yate wuné ro.
Déknyényba Krais Jisas dé wunat wak, “Méné wuna jébaaba yaalan du taakwat kutkalé
yaké méné yo. Yate kaagél kutké méné yo.” Naate wadéka wuné déku jébaaba yaalan
du taakwat kutkalé yate apa kaagél kutte wuné kutdéngék. Déku kudi adél dé yak.
Kutdéngte déku kudiké sanévéknwute, yéknwun mawulé wuné yo wani kaagélké.
25 Got wunat wadék wuné Krais Jisasna jébaaba yaalan akwi du taakwat kutkalé yate
déku kudi derét wuné wakweyo. Yate wuné déku kudi gunat wawo wuné wakweyo.
26 *Déknyényba Got déku kudi dé paakuk, akwi du taakwaké. Bulaa déku du taakwat
dé wakwatnyu, paakudén kudiké.
27 *Got wani kudi paakwe rasaakumuké dé kélik yak. Dé déku du taakwa akwi
wani kudi véknwute kutdéngnoké dé mawulé yak. Krais séknaaba kaapuk radékwa.
Krais guna mawuléba dé ro. Radéka guné yéknwun mawulé yate guné Got wale
rasaakugunéran tuléké guné raségu.
28 *Wan Kraiské naané kudi wakweyo. Got naanéké yéknwun mawulé tiyaadéka
naané akwi du taakwat déké yakwatnyu, de déké miték kutdéngdoké. Naané mawulé
yo, de Kraisna kudi miték véknwute dé wale nakurak mawulé yate radoké. De waga
rado naané Gotké derét kérae kure yéké naané yo. Waga mawulé yate naané derét
kudi wakweyo.
29 *De waga yate radoké mawulé yate wuné apa jébaa wuné yasaaku. Krais
dé wunéké apa tiyaadéka déku apa wuna mawuléba tédéka wuné apa jébaa wuné
yasaaku.

2

De Kraiské miték sanévéknwuké de yo

1 Guné Krais Jisasna jébaaba yaale Kolosiba rakwa du taakwa, gunéké yawurén
apa jébaaké kutdénggunuké wuné mawulé yo. Krais Jisasna jébaaba yaale Leodisiaba
rakwa du taakwaké wawo wuné apa jébaa yo. Wuna ménidaama vémarék ye Krais
Jisasna jébaaba yaalan nak du taakwaké wawo wuné waga apa jébaa yo.
2 *Wani kudi wuné gunat wakweyo, guné wup yamarék yate guna mawuléba apa
yagunuké. Guné waga yate guna du taakwaké mawulat kapére yate de wale nakurak
mawulé yate guné las wawo miték kutdéngké guné yo Krais Jisaské. Kutdénggunu
yéknwun mawulé guna mawuléba sékérékgé dé yo. Sékérékdu guné Got déknyényba
paakwe bulaa wakwedékwa kudiké kutdéngké guné yo. Waga kutdénggunuké wuné
mawulé yo. Got wakwedékwa kudi wan Krais Jisasna kudi.
3 *Krais akwi adél kudi kutdéngdéka yéknwun mawulé débu sékéréknék déku
mawuléba. Krais kapmu naanat kutkalé yadu naané adél kudiké miték kutdéngte
yéknwun mawulé male yaké naané yo.
4 *Du las gunat wupmalemu kudi wakwete gunat yénaa yamuké wuné kélik yo. Yate
wuné wani kudi gunat wakweyo.

---

* **1:26:** Ep 3:3-6 * **1:27:** Ep 1:18-19 * **1:28:** Ep 4:13 * **1:29:** 1 Ko 15:10 * **2:2:** Ep 3:3-4, 16-19 * **2:3:** 1 Ko 1:30 * **2:4:** Ro 16:18

5 Guné wale ramarék yate, séknaaba rate, gunéké sanévéknwute, wuné wani kudi gunat wakweyo. Wuna mawulé guné wale dé tu. Tédéka wuné kudi véknwu, guné Kraiské miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naate guna mawuléba apa yate miték ragunékwaké. Véknwute wuné yéknwun mawulé yate dusék yate ro.

Krais wale nakurak mawulé yate miték rasaakuké naané yo

6 Guné Krais Jisaské miték sanévéknwute dérét gunébu wak, “Méné naana Némaan Ban. Wan adél.” Naate wagunéka bulaa wuné gunat wakweyo. Guné dé wale nakurak mawulé yate rasaakuké guné yo.

7 *Yate guna mawuléba déké apa ye raké guné yo, yéknwun mi képmaaba apa ye tékwa pulak. Naané déké gunat yakwatnyén kudiké miték sanévéknwute, guné waké guné yo, “Krais Jisasna kudi wan adél kudi. Déku du taakwa apuba apuba rasaakuké naané yo.” Naate wate guné Gotké yéknwun mawulé yate déku yéba apuba apuba kevérékgé guné yo.

8 Guné jérawu yaké guné yo. Wupmalemu kudi bulkwa du taakwa las gunéké yae gunat yénaa kudi wakwete gunat tébétdo guné Krais Jisasna jébaaké kuk kwayémuké, jérawu yaké guné yo. Wani du taakwa adél kudi kaapuk wakwedakwa. Yénaa kudi male de wakweyo. De képmawaarana kudi, kéni képmaana muké male de wakweyo. Krais Jisas wani kudiké derét kaapuk yakwatnyédén. Guné deku kudi véknwumuké jérawu yaké guné yo.

9 *Wani kudi wuné gunat wakweyo, Gotna akwi kudi Krais Jisasna mawuléba sékérékne tédéka, Got Kraisna sépéba tédékwa bege.

10 *Wani kudi wuné gunat wakweyo, guné Krais wale nakurak mawulé yate Gorét kéraagunén yéknwun mawulé male yagunékwa bege. Krais apa yakwa akwi némaan duké dé némaan ban ro.

11 *Guné Krais Jisasna jébaaba yaalagunéka dé wadéka guné yagunén kapéredi mawuléké gunébu kuk kwayék. Déknyényba Juda de “Gotna du,” naate deku du nyaanna sépé de sékuk. Guné nak pulak paaté yate guné “Kraisna du taakwa,” naate Krais wale nakurak mawulé yate, déknyényba yagunén akwi kapéredi mawuléké gunébu kuk kwayék.

12 *Guné Kraisna yéba gu yaakwe Krais yan pulak guné yak. Dé kiyaadéka de dérét waaguba rémtaknadaka Got wadéka dé tépa nébéle raapmék. Guné Kraisna yéba gu yaakute guné wawo waga guné yak. Guné guba dawuliye guné tépa raapme yaalak. Guné Gotké miték sanévéknwute Gotna apaké sanévéknwugunéka Got wadék guné kulé du taakwa guné ro.

13 *Mé véknwu. Kiyaan du de nak duna kudi véknwuké de yapatiyu. Kiyaan du kudi véknwuké yapatidakwa pulak, guné déknyényba kapéredi mu yatakne nak gena du taakwa rate Gotké kutdéngmarék yate guné Gotna kudi véknwuké guné yapatik. Yagunéka Got guna kapéredi mawulé kutnébule wadék bulaa guné déku kudi véknwute guné Krais Jisas wale miték rasaaku.

14 *Déknyényba Gotna akwi apa kudi véknwute wadén pulak yaké naané yapatik. Yate naané kapéredi mawulé yate Gotna ménibа kapéredi mu yakwa du taakwa naané rak. Got yanan kapéredi muké naanat waatidakwa kudi miba viyaapata takna pulak dé yak, Krais naanéké miba kiyaadén bege. Bulaa Got yanan kapéredi mu naanat yakatamarék yaké dé yo, Krais miba kiyae wani kapéredi mu yakutnyéputidén bege.

15 Krais miba kiyae kéni képmaana némaan du, Setenna jébaaba wulaan némaan duké wawo dé némaan ban ro. Radéka déku apa deku apat talaknadéka dé kapmu apat

* **2:7:** Ep 3:16-18 * **2:9:** Jo 1:14 * **2:10:** Ep 1:21-22 * **2:11:** Ro 2:28-29 * **2:12:** Ro 6:4-5 * **2:13:** Ep 2:1, 4-5 * **2:14:** Ep 2:14-16

kapére yate deku némaan ban radéka de akwi du taakwana méniba rate apa yamarék yate de bakna ro.

Naané Krais wale naané kiyaak

16 *Krais Jisas waga yadék bulaa gunat wuné wakweyo. Du las guné́ ye, kadému las guké wawo yaakétké mawulé yadaran, guné deku kudi véknwumarék yaké guné yo. De Moses wadén apakélé yaa sérakne kagunéran nyaa, kulé baapmu gayaléran nyaa, yaap ra nyaa wawo guné jébaa yamuké waatidaran guné wani duna kudi véknwumarék yaké guné yo.
17 Wani mu bari kaapuk yaké dé yo. Krais apuba apuba rasaakuké dé yo. Naané déké miték sanévéknwunaran dé naanat adél kudi wakwedu naané adél kudi kutdéngké naané yo. Kutdéngte naané Krais wale nakurak mawulé yakwa du taakwa wani duna kudi véknwumarék yaké naané yo.
18 Wani du guné́ ye de waké de yo, “Naané Gotna kudi kure giyaakwa duna yéba naané kevéréknu. Naané yégan pulak yate Gorét naanébu vék. Naané apuba apuba naané wo, ‘Naana mawulé kapéredi dé yo.’ Naate wate naana yéba kevérékmarék yanaka naana yéknwun mawulé guna mawulat débu talaknak.” Waga waké de yo, deku kapéredi mawulé véknwute. Guné deku kudi véknwumarék yaké guné yo.
19 *De Krais Jisaské kuk kwayétakne deku kapéredi mawulé male de véknwu. Dé wale nakurak mawulé kaapuk yate radakwa. Waga yadakwaké, guné deku kudi véknwumarék yaké guné yo. Naané waga kaapuk yanakwa. Krais Jisas déku jébaaba yaalan akwi du taakwaké kubu du rate dé naanéké miték vu. Dé duna maakna pulak dé ro. Naané duna sépékwaapa pulak naané ro. Duna maakna, maan taaba, apa, sépé wawo miték tédéran wani du apa yate dé miték tu. Miték tédékwa pulak, Krais Jisaské miték sanévéknwukwa du taakwa déku kudi véknwute dé wale nakurak mawulé yate apa yate de miték ro. Got deké apa kwayédéka de apa yate miték ro.
20 *Guné Krais wale guné kiyaak. Kiyae guné kéni képmaana kapéredi muké sanévéknwukaapuk yaké guné yo. Yate guné kéni képmaaba rakwa kwatkwa du pulak ramarék yaké guné yo. De kéni apa kudi de véknwu.
21 “Guné waatinan mu kutmarék yaké guné yo. Guné yaakétnan kadému kamarék yaké guné yo. Guné wakwenan mu kutmarék yaké guné yo.” Naate wado guné wani apa kudi véknwumarék yaké guné yo.
22 *Wani képmaana mu akwi késké dé yo. Wani apa kudi wakwekwa du deku mawuléba sanévéknwute de wani kudi wakweyo. Deku mawuléba sanévéknwute de wani muké du taakwat yakwatnyu.
23 Yadakwaké sanévéknwute guné deku kudi véknwumarék yaké guné yo. Wani du de wo, “Guné Gotna kudi kure giyaakwa duna yéba kevérékgé guné yo. Guné kéga waké guné yo, ‘Naana mawulé kapéredi dé yo.’ Naate wate guna yéba kevérékmarék yate guné kapéredi mu yamuké guné guna sépat viyaaké guné yo.” Naate wadaka nak du taakwa de deké wo, “Wani du wan yéknwun mawulé pukaakwa du.” Naate wate de kaapuk miték sanévéknwudakwa. Wani duna kudi wan yaamabi kudi male. Du taakwa wani duna kudi véknwute, wadan pulak yate, de deku kapéredi mawuléké kuk kwayéké yapatiké de yo. Yate deku kapéredi mawulé véknwute kapéredi mu yaké de yo. Yadaranké sanévéknwute, guné wani duna kudi véknwumarék yaké guné yo.

3

Got wadék naané Krais wale nakurak mawulé yate ro

* **2:16:** Ro 14:1-12 * **2:19:** Ep 4:15-16 * **2:20:** Ga 4:3-5, 9 * **2:22:** 1 Ko 6:13

1 *Krais Jisas kiyaadéka Got wadéka dé tépa nébéle raapmék. Raapme dé awurat waarék. Waarédéka Got déké apa kwayédéka dé Gotna yéknwun tuwa taababa rate némaan ban dé ro. Naané Krais wale kiyaanaka Got wadék naané nébéle raapme kulé mawulé kéraе apa yate naané Krais wale nakurak mawulé yate ro. Rate, guné naana Némaan Ban awuréba rate gunat kutkalé yadékwaké, sanévéknwuké guné yo.
2 *Wani yéknwun muké apuba apuba sanévéknwu wanévéknwuké guné yo. Kéni képmaana muké guné sanévéknwu wanévéknwumarék yaké guné yo.
3 *Krais gunéké kiyaadéka guné dérét kulé mawulé kéraе déku du taakwa guné kulé du taakwa ro. Rate guné Got wale nakurak mawulé yate ro. Rate guné kéni képmaana muké sanévéknwu wanévéknwumarék yaké guné yo. Kiyaan du taakwa kéni képmaana muké sanévéknwumarék yadakwa pulak, guné kéni képmaana muké sanévéknwu wanévéknwumarék yaké guné yo.
4 *Krais Jisas déku kapmu dé naanéké kulé mawulé tiyaak. Kukba dé nyaa vékwa pulak rate yaadu akwi du taakwa dérét véké de yo. Wani tulé guné dé wale rate nyaa vékwa pulak raké guné yo. Ragunu de nak du taakwa déku apa guna apat wawo véké de yo.

Naané kulé mawulé naanébu kéraak

5 *Wani muké sanévéknwute wuné gunat wo. Guné guna mawuléba tékwa kéni képmaana kapéredi muké kuk kwayéké guné yo. Wuné kéni kapéredi muké wuné wo. Du taakwa wale kapéredi mu yadakwa, yaabuba tékwa taakwa wale kwaadakwa, du nak duna taakwaké mawulé yadakwa, taakwa nak taakwana duké mawulé yadakwa, apakélé kapéredi mawulé yadakwa, nak du taakwana gwalmuké géndakwa, waga yadakwa kapéredi muké wuné wo. Du taakwana mawulé nak du taakwana gwalmuké géndéka, de Gotké sanévéknwumarék yate, gwalmuké male de sanévéknwu. Wani kapéredi muké akwi wuné wo.
6 *Wani kapéredi mu yakwa du taakwat Got yadan kapéredi mu yakataké dé yo, de Gotna kudi véknwumarék yadan bege.
7 Déknyényba guné kéni képmaana muké male sanévéknwute guné wawo wani kapéredi mu guné yak.
8 *Bulaa guné kéni akwi kapéredi muké kuk kwayéké guné yo. Guné rékaréka yamarék yate derét waatimarék yaké guné yo. Guné nak du taakwaké kapéredi mawulé yamarék yate deké kapéredi kudi wakwemarék yaké guné yo. Guné kapéredi kudi bulmarék yaké guné yo.
9 Guné yénaa kudi derét wakwemarék yaké guné yo, yagunén kapéredi mawulé yagunén kapéredi muké wawo déknyényba kuk kwayégunén bege.
10 Wani muké kuk kwayétakne guné kulé mawulé gunébu kéraak. Kéraе kulé du taakwa guné ro. Ragunéka Got gunéké dé jébaa yasaaku, guna mawulé déku mawulé pulak téduké. Got gunéké dé jébaa yasaaku, guné dérét miték kutdénggunuké. Yadu guné wani kapéredi mu yamarék yaké guné yo.
11 Guné Krais Jisasna jébaaba yaale kulé mawulé gunébu kéraak. Kéraе guné kémba kémba ramarék yaké guné yo. Nakurak mawulé yate nakurak kémba raké guné yo. Déknyényba guné kémba kémba guné rak. Las guné Judana kémba guné rak. Las guné Gérikna kémba guné rak. Las guné Judana kém yan pulak guné sépé sékuk. Las kaapuk sépé sékugunén. Las miték kutdéngmarék yate guné las miték kutdéngék. Las némaan du taakwa rate guné las deku jébaa yakwa du taakwa guné rak. Bulaa wani muké sanévéknwute, guné kés pulak nak pulak mawulé yamarék yate, kémba kémba ramarék

* **3:1:** Mk 16:19 * **3:2:** Mt 6:33 * **3:3:** 2 Ko 5:17; Ro 6:6-7 * **3:4:** 1 Jo 3:2 * **3:5:** Ep 5:3-5 * **3:6:** Ro 1:18 * **3:8:** Ep 4:25-32; Ro 12:2

yaké guné yo. Krais guna mawuléba tédu guné Krais wale nakurak mawulé yate déku nakurak kémba male raké guné yo. Krais dé kapmu guna némaan ban dé ro.

Naané nak du taakwaké mawulat kapére yaké naané yo

12 *Got gunat watakne gunéké mawulat kapére yadéka guné déku du taakwa guné ro. Rate guné kéni yéknwun mu yaké guné yo. Guné akwi du taakwaké mawulé lékte derét kutkalé yaké guné yo. Guné guna yéba kevérékmarék yate guné nak du taakwat yéknwun kudi kwekére kwekére wakweké guné yo. De gunat kapéredi mu yado guné derét yadan kapéredi mu yakatamarék yate guné miték male raké guné yo.

13 *Guné guna du taakwaké yéknwun mawulé yaké guné yo. Naana Némaan Ban Krais yagunén kapéredi mu yakutnyéputiye wani muké tépa kaapuk sanévéknwudékwa. Yadékwa pulak guné wawo yaké guné yo. Nak du taakwa gunat kapéredi mu yadaran, “Dékumuk” naate guné wani muké tépa sanévéknwumarék yaké guné yo.

14 *Guné nak du taakwaké mawulat kapére yate derét kutkalé yaké guné yo. Wani kudi wan némaa kudi. Guné waga yagunéran de wale nakurak mawulé yaké guné yo. Yate miték raké guné yo.

15 *Got gunat wadéka guné Kraisna jébaaba gunébu yaalak. Yaale guné nakurak kémba male guné ro. Rate guné Kraisnyét yéknwun mawulé kérae guné guna du taakwat waatimarék yaké guné yo. Guné de wale miték male raké guné yo. Yate apuba apuba Gotké yéknwun mawulé yasaakuké guné yo.

16 *Gunat wuné wakweyo. Krais wakwedén kudi guna mawuléba apa ye tésaakuké dé yo. Tésaakudu guné wani kudi véknwusaakuké guné yo. Yate guné wani kudiké sanévéknwute, de wani kudiké miték kutdéngdoké, guné guna du taakwat yakwatnyéké guné yo. Guné Gotké yéknwun mawulé yate déku yéba kevérékte déké gwaaré waaké guné yo. Gotna nyégaba kwaakwa kudi véte déké gwaaré waaké guné yo. Guna mawulé yéknwun yaduké guné wupmalemu gwaaré las wawo déké waaké guné yo.

17 *Guné Némaan Ban Jisasna jébaaba yaale déku du taakwa guné ro. Rate guné yéknwun kudi male wakwete yéknwun mu male yaké guné yo. Guné déku du taakwa rate dé wale nakurak mawulé yate naana yaapa Gotké yéknwun mawulé yasaakuké guné yo. Yate guné déku yéba kevéréksaakuké guné yo.

Pol dé du taakwa baadiké wawo kudi wakweyo

18 *Guné taakwa, guna duna kudi véknwuké guné yo. Guné waga yagunéran wan yéknwun, Némaan Ban Gotna méniba.

19 *Guné du, guna taakwaké mawulat kapére yaké guné yo. Yate derét rékaréka yamarék yate derét viyaamarék yaké guné yo.

20 *Guné baadi, guné guna néwepana akwi kudi véknwute wadakwa pulak yaké guné yo. Guné waga yagunéran Némaan Ban Got wani muké mawulé yaké dé yo.

21 *Guné yaapa, guna baadi gunéké nyégi yate Gotna kudiké kuk kwayémuké, guné derét bakna waatimarék yaké guné yo.

Jébaa yakwa du taakwa, jébaaké téségékwa du kéga yaké de yo

22 Guné nak duna jébaa yakwa du taakwa, guna jébaaké téségékwa duna akwi kudi miték véknwute wadakwa pulak yaké guné yo. De guna jébaa védakwa tulé male wadakwa pulak yamarék yaké guné yo. Guna jébaa vémarék yadakwa tulé, guna jébaa védakwa tulé wawo, wadakwa pulak yaké guné yo. Waga yate Némaan Ban Gotké

---

* **3:12:** Ga 5:22-23 * **3:13:** Mt 6:14 * **3:14:** Ro 13:8-10 * **3:15:** Jo 14:27 * **3:16:** Ep 5:19 * **3:17:** Ep 5:20
* **3:18:** 1 Pi 3:1-2 * **3:19:** 1 Pi 3:7 * **3:20:** Ep 6:1-3 * **3:21:** Ep 6:4

mawulat kapére yate, dé guna yéknwun jébaaké mawulé yaduké sanévéknwuké guné yo.
23 Guné guna jébaaké téségékwa duké male kaapuk jébaa yagunékwa. Guné Némaan Ban Krais Jisaské guné jébaa yo. Yate guné apuba apuba yéknwun jébaa male yaké guné yo.
24 Guné kutdéngék. Némaan Ban Got débu wak, déku du taakwa yadan yéknwun mu kaatadéranké. Waga kutdéngte kéni képmaaba rate apuba apuba yéknwun jébaa male yaké guné yo. Guné Némaan Ban Krais Jisaské jébaa yate guné apuba apuba yéknwun jébaa male yaké guné yo.
25 *Got kapéredi mu yaran du taakwat yadan kapéredi mu derét yakataké dé yo. Kapéredi mu yan akwi du taakwat Got nakurak kudi male wakweké dé yo. Dé apakélé kot véknwute némaan ban raran tulé dé derét nakurak kudi male wakweké dé yo.

4

1 Guné jébaa yakwa du taakwaké téségékwa du, guné kutdéngék. Guna Némaan Ban Got déku gayéba rate dé guna jébaaké téségu. Waga kutdéngte guné guna jébaa yakwa du taakwaké yéknwun mu male yaké guné yo. Derét kapéredi mu yamarék yaké guné yo.

Kéga yaké guné yo

2 *Guné apuba apuba Got wale kudi bulké guné yo. Bulte guné kés mu nak muké sanévéknwumarék yaké guné yo. Déké male sanévéknwute, wulkiyaa yamarék yate, apuba apuba dé wale kudi bulké guné yo. Yate déké yéknwun mawulé yate déku yéba kevérékgé guné yo.
3 Guné dé wale kudi bulte naanéké dérét waataké guné yo, dé naanat kutkalé yaduké. Naanat kutkalé yate dé naanat yaabu wakwatnyédu naané Krais Jisasna kudi akwi du taakwat miték wakweké naané yo. Déknyényba Got wani kudi dé paakuk. Bulaa dé naanat wakwatnyu. Wuné wani kudi déknyényba wuné wakwek. Wakwewuréka Kraisna maama kélik yate wunat raamény gaba kusola taknadak wuné ro.
4 Guné Gorét waataké guné yo, dé wunat kutkalé yadu wuné wani kudi miték wakwewuruké.
5 *Guné miték sanévéknwute Krais Jisasna jébaaba yaalamarék yan du taakwa wale kudi bulké guné yo. Bulte derét Krais Jisaské kudi wakweké yate guné véknwuké mawulé yadakwa tuléké guné sékalké guné yo.
6 *Deku mawulé miték téduké guné derét yéknwun kudi male wakweké guné yo. De gunat déku kudiké las waatado guné kutdéngte deku kudi miték kaataké guné yo.

Pol Tikikas bét Onisimasnyét wadéka bét yék

7 *Krais Jisasna jébaaba naané wale yaalan du Tikikas gunéké ye wuné yakwa akwi jébaaké wakweké dé yo. Tikikas naané wale dé naana Némaan Banké yéknwun jébaa yo. Déké naané mawulat kapére yo.
8 *Wuné dérét wawurék, ranakwaké gunat wakweké nae, dé gunéké yu. Dé wakwedu kutdénggunu guna mawulat kutkalé yaké dé yo.
9 *Guna gayéna du Onisimasnyét wawo wawurék dé Tikikas wale yu. Dé wawo Krais Jisasna jébaaba yaale dé naana Némaan Banké yéknwun jébaa yo. Déké wawo naané mawulat kapére yo. Wani du véti kéba yanan akwi muké gunat wakweké bét yo.

Pol Kolosiké dé kudi wakwebutiyu

---

* **3:25:** Ap 10:34 * **4:2:** Ep 6:18-20 * **4:5:** 1 Te 4:11-12 * **4:6:** Ep 4:29; 1 Pi 3:15-16 * **4:7:** Ep 6:21 * **4:8:** Ep 6:22 * **4:9:** Pm 1:10

10-11 *Wuné wale raamény gaba kwaakwa du Aristakas, du vétik wawo, Jisas déku
nak yé Jastas bét Banabasna badu Mak, wani du de gunéké yéknwun mawulé yo. Wani
du Judana du rate de Krais Jisasna jébaaba déknyényba yaale de wuné wale Gotna jébaa
yo. Judana nak du wuné wale Gotna jébaa kaapuk yadakwa. Wani du wuné wale jébaa
yate de wuna mawulat kutkalé yo. Déknyényba wuné gunéké kudi kavik Makgé. Dé
gunéké yédéran guné dérét miték yaké guné yo.
12 Guna gayéna du Epapras wawo dé gunéké yéknwun mawulé yo. Dé Krais Jisasna
jébaa yakwa du rate dé apuba apuba Gorét waato gunéké. Guné Krais Jisasna kudi
miték véknwusaakute guna mawuléba apa ye téké guné yo. Téte, Gotna kudi véknwute
wadékwa pulak yagunuké, dé apuba apuba Gorét waato.
13 Dé gunat Leodisiaba rakwa du taakwa, Yirapolisba rakwa du taakwat wawo gunat
kutkalé yaké nae, dé apa jébaa yo gunéké. Waga kutdéngte wuné gunat wakweyo.
14 *Mawulat kapére yanakwa du naana dokta Luk, bét Dimas wawo, bét gunéké
yéknwun mawulé yo. Wani du akwi gunéké yéknwun mawulé yate wadaka wuné gunat
wakweyo.
15 Leodisiaba rate Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwa, déku jébaaba yaalan
taakwa Nimpa, léku gaba jawute Gotna kudi bulte déku jébaaba yaalan du taakwaké
wawo naané yéknwun mawulé yo. Guné derét waga waké guné yo.
16 Kéni nyégaba kaviwurén kudi véknwutakne guné Leodisiaba rate Krais Jisasna
jébaaba yaalan du taakwaké nyéga kwayésatigunu de wawo wani kudi véknwuké de
yo. Leodisiaké kaviwurén kudi guné wawo véknwuké guné yo.
17 Guné Akipasnyét kéga wakweké guné o, “Méné Némaan Ban Krais Jisasnyét
nyégélménén jébaa miték yate yabutiké méné yo.”
18 Bulaa wuné Pol wuna kudi kavin dut nyéga kérae gunéké yéknwun mawulé yate
wuné wuna taabat kéni kudi kaviyu. Wuné raamény gaba wekna wuné kwao. Guné
wunéké sanévéknwute Gorét waataké guné yo, wunéké. Got gunéké mawulé lékte
gunat kutkalé yaduké wuné dérét waato.
Wani wuné wakwebutik.

* **4:10-11:** Ap 27:2, 12:12 * **4:14:** 2 Ti 4:9-12

Tesalonaikaba rakwa du taakwaké Pol taale kavin nyéga

1 Wuné Pol, Sailas bét Timoti wuné wale rabétka wuné nyégaba kéni kudi kaviyu.
Guné Tesalonaikaba rate Jisasna jébaaba yaalan du taakwa, guné wuné kaviyu.
Guné naana yaapa Gotna du taakwa guné ro. Guné Némaan Ban Jisas Kraisna du
taakwa guné ro. Got guné mawulé lékte gunat kutkalé yate yéknwun mawulé
kwayédu guné miték raké guné yo. Waga naané dérét waato.

Tesalonaika de Gotké miték sanévéknwute yéknwun mawulé yate miték rak

2 *Got wale kudi bulte guné sanévéknwunaka naana mawulé yéknwun yadéka
naané déku yéba kevéréknu apuba apuba.
3 Guné Gotna kudi miték véknwute guné yéknwun jébaa yo. Guné du taakwaké
mawulat kapére yate guné apa jébaa yo. Guné apa yate naana Némaan Ban Jisas Krais
gwaamale yaadéranké guné miték raségu. Waga naané kutdéngék. Kutdéngte naané
naana yaapa Gorét guné waato.
4 Guné Jisas Kraisna jébaaba yaale naana némaadugu wayéknaje nyangegu pulak
rakwa du taakwa, Got guné mawulat kapére yate wadék guné déku du taakwa guné
ro. Waga naané kutdéngék.
5 *Déknyényba naané guné wale rate Gotna kudi gunat naané wakwek. Bakna
yaamabi kudi kaapuk wakwenan. Naané Gotna kudi gunat wakwenaka dé Gotna
Yaamabi naana mawuléba wulae tédéka naané apa yate kéga wak, “Wan adél naané
wo.” Waga wanaka guné véknwuk. Naané guné wale rate guné sanévéknwute naané
guné wale apa jébaa yak. Waga yanaka guné vék.
6 *Naanat véte guné yanakwa pulak guné yak. Yate guné Némaan Ban yakwa pulak
waga guné yak. Yate Gotna kudi miték véknwugunéka de Gotna kudiké kélik yakwa du
gunat wupmalemu kapéredi mu yak. Yadaka Gotna Yaamabi guna mawuléba wulae
téte, yéknwun mawulé guné kwayédéka, guné yéknwun mawulé yate dusék takwasék
yak. Waga yate guné miték rak.
7 *Rate guné nak du taakwat wakwatnyék, yéknwun mawulé yate radaranké. Mase-
donia, Akaiaba wawo rate Jisaské miték sanévéknwukwa akwi du taakwa, yéknwun
mawulé yate ragunékwaké, de kudi véknwuk.
8 *Guné Némaan Banké kudi wakwegunéka de wani képmaaba rakwa du taakwa
véknwuk. Guné Gotké miték sanévéknwugunéka de wani képmaaba rakwa du taakwa,
gege gayéba rakwa du taakwa wawo, de véknwuk. Gotké miték sanévéknwugunékwaké,
naané kudi las wawo derét wakwemarék yaké naané yo, akwi du taakwa wani muké
kutdéngdan bege.
9 Wani du taakwa véknwutakne de kudi bulu, naané ye guné wale rananké. Bulte
de guné wo, “Wani du taakwa yénaa got kulaknyénytakne walaakwe bulaa apuba
apuba rasaakukwa Némaan Ban Gotna kudi véknwute de déku jébaa yo.”
10 *Naate wate de kudi las wawo guné kéga wo, “Gotna nyaan Gotna gayéba
giyaadéranké de raségu.” Naate de guné wo.
Gotna nyaan Jisas déknyényba kiyaadéka Got wadéka dé tépa nébéle raapmék.
Jisas naanat dé kutkalé yo. Kukba Got némaan ban rate, kapéredi mu yan du
taakwat rékaréka yate, yadan kapéredi mu derét yakatate, yanan kapéredi mu naanat
yakatamarék yaké dé yo, Jisas naanat kutkalé yadékwa bege.

---

* **1:2:** Pl 1:3-4 * **1:5:** 1 Ko 4:20 * **1:6:** 2 Te 3:9 * **1:7:** 1 Pi 5:3 * **1:8:** Ro 1:8 * **1:10:** Mt 16:27

2

Pol Tesalonaikaba rate dé kéni jébaa yak

1 Jisasna jébaaba yaale wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du
taakwa, guné kutdéngék. Déknyényba naané guněké ye guné wale rate Gotna kudi
wakwenaka guné miték véknwuk.
2 *Déknyényba Pilipaiba ranaka de naanat waatite naanat kapéredi mu yadaka naané
apa kaagél kurék. Pilipai kulaknyénytakne naané guněké yék. Yénaka naana Némaan
Ban Got yéknwun mawulé tiyaadéka naané wupmalemu maamaké wup yamarék yate
apa yate naané déku yéknwun kudi gunat wakwek. Waga guné kutdéngék.
3 Du las de naanéké kéga wo, “Kapéredi mawulé yate, kapéredi mu yate, yénaa kudi
wakwete, de gunat wani kudi wakweyo.” Waga wadakwa wan yénaa kudi.
4 *Déknyényba Got naanéké dé wak, “Deku mawulé wan yéknwun. De wuna kudi
wakweké de yo.” Naate wadéka naané mawulé yadékwa jébaa yo. Got naana
mawulat véte dé naanéké kutdéngék. Dé naanéké yéknwun mawulé yaduké naané kudi
wakweyo. Du taakwa naanéké yéknwun mawulé yadoké kudi kaapuk wakwenakwa.
5 *Naané guné wale rate yénaa kudi kaapuk wakwenan, guné naanéké yéknwun
mawulé yagunuké. Naané guné wale ranaka naana mawulé guna gwalmuké génmarék
yadéka yénaa kudi kaapuk wakwenan, guné gwalmu tiyaagunuké. Got dé kutdéngék.
Wan adél kudi naané wo.
6 *Guné, du las wawo, naana yéba kevérékmuké, naané kélik yak.
7 Naané Kraisna kudi kure yaakwa du déku jébaa naané yo. Yanakwaké, naana yéba
kevérékgunuké mawulé yano mukatik, wan yéknwun. Waga kaapuk yanan. Naané
guněké kwekére rate vék, néwaa léku baadiké vélékwa pulak.
8 Naané guněké mawulat kapére yate kéga naané wak, “Gotna kudi derét wakwe-
saakuké naané yo. De wale jébaa yate kiyaanaran wan némaa mu kaapuk. Wan bakna
mu.” Waga naané wak, guněké mawulat kapére yanakwa bege.
9 *Wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, guné kutdéngék.
Naané guné wale rate jébaa yate Gotna kudi wakwete apa jébaa las wawo naané yak.
Gaan nyaa apa jébaa naané yak, gwalmu kwayétakne yéwaa nyégélké. Gunat gwalmu
bakna nyégélmuké kélik yate, naané wani apa jébaa yak. Wani muké guné kutdéngék.
10 Guné Jisaské miték sanévéknwukwa du taakwa wale rate naané Gotna jébaa
yate gunat yéknwun kudi naané wakwek. Wakwete yéknwun mu male yate yéknwun
mawulé yate guné wale naané miték rak. Wani muké guné kutdéngék. Got wawo waga
dé kutdéngék.
11 *Yaapa déku baadiké miték rate védékwa pulak, naané guněké miték rate vék.
Waga guné kutdéngék.
12 *Véte naané gunat wakwesaakuk, Got mawulé yadékwa pulak yate yéknwun
mawulé yate, yéknwun mu yate miték ragunuké. Got dé wao, guné déku kudi véknwute
dé wale déku gayéba rasaakugunuké apuba apuba.

Kapéredi mu Tesalonaikat yadaka de Jisaské miték sanévéknwute de apa ye rak

13 *Déknyényba naané guné wale rate Gotna kudi wakwenaka guné wani kudi
véknwutakne guné wak, “Wan Gotna kudi. Wan adél. Képmaaba rakwa duna kudi
kaapuk.” Naate wate wan adél kudi guné wak. Akwi nyaa naané Got wale kudi bulte
guněké sanévéknwute, déku kudi véknwugunénké naané wo, “Wan yéknwun.” Naate
naané wo. Gotna kudi guna mawuléba wulae tédéka guna mawulé miték dé tu, guné
Jisaské miték sanévéknwukwa du taakwa wale Got kudi buldékwa bege.

---

* **2:2:** Ap 16:19-24 * **2:4:** Ga 1:10 * **2:5:** Ap 20:33 * **2:6:** Jo 5:41, 44 * **2:9:** 1 Ko 4:12 * **2:11:** 1 Ko 4:14
* **2:12:** Pl 1:27 * **2:13:** Ga 1:11-12

14 *Déknyényba naana gayé Judana du de deku gayéna du taakwat yaalébaanék.
Yaalébaandaka de Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwa, Gotna du taakwa, Judiaba jawe rate de kaagél kurék. Guna gayéna du gunat wawo de yaalébaanék.
Yaalébaandaka guné kaagél guné kurék. Waga gunat yaalébaandaka guné Judiana
képmaaba rakwa Jisasna du taakwa pulak guné rak.
15 *Déknyényba de Juda Gotna yéba kudi wakwen duwat de viyaapéreknék. Derét
viyaapérektakne de Némaan Ban Jisasnyét viyaapéreknék. Yatakne de naanat waatik.
Waatite wadaka naané deku képmaa kulaknyénytakne naané yék. Wani du waga
yadaka Got deké dé kélik yo. Wani du waga yatakne de akwi du taakwana maama
ro.
16 *Naané Gotna kudi nak gena du taakwat wakweké naané mawulé yak, Got derét
kutkalé yadu de déku kudi véknwute miték rasaakudoké. Mawulé yanaka de Juda akwi
du taakwana maama rate de naanat waatik, naané nak gena du taakwat wani kudi
wakwemuké. De waga yate wupmalemu kapéredi mu debu yak. Yadan kapéredi mu
deku mawuléba débu sékéréknék. Sékérékdéka bulaa Got derét dé rékaréka yo.

Pol Tesalonaikaba rakwa du taakwat tépa véké dé mawulé yak

17 Naana némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, mé véknwu.
Gunat kulaknyénytakne walkamu ye, naané gunat tépa véké naané mawulat kapére
yak. Kéba rate gunéké sanévéknwute, gunat vémarék yate, naané gunéké apuba apuba
mawulé léknék.
18 Lékte naané gunéké tépa yéké naané mawulé yak. Wuné Pol wupmalemu apu ye
gunat véké mawulé yawuréka, Seten yaabu tétépédéka naané kaapuk yénan.
19-20 *Naana Némaan Ban Jisas tépa yaadu naané déku ménibа téte, gunéké
sanévéknwute, yéknwun mawulé yate dusék yaké naané yo. Samu mat védu déku
mawulé naanéké yéknwun yaké dé yo? Gunat védu déku mawulé yéknwun yaké dé yo.
Guné naana kudi véknwute déké miték sanévéknwute déku kudiké guné “Adél” naak.
Gunéké sanévéknwute naané yéknwun mawulé yate duséknét kapére yo.

3

Pol wadéka dé Timoti yék deku mawulat kutkalé yaduké

1 *Déknyényba gunéké mawulé lékte wuné Pol Sailas wale ané wak, “Deké kutdéngké
ané mawulé yo. Deku kudiké ané rate véknwupatiyu. Ané kéba rate watu Timoti yéké
dé yo, deku kudi véknwuké.” Naate watakne Atensba rate ané Timotit wak, gunéké
yéduké.
2 *Timoti ané wale yeyé yeyate dé wawo Gotna jébaa yate yéknwun kudi dé
wakweyo Kraiské. Dérét watéka dé gunéké ye gunat kudi wakwek, guné Jisaské miték
sanévéknwugunu guna mawulé apa yate miték téduké.
3 Guné Jisasna jébaaba yaalagunénké, du las kélik yate gunat yaalébaanké de yo.
Guna du taakwa las wup yate Jisasna jébaa kulaknyénymuké ané wak, Timoti gunéké
ye yéknwun kudi wakweduké. Déknyényba Got yadaran paatéké kutdéngte dé wak,
“Wunéké miték sanévéknwukwa du taakwat yaalébaanké de yo.” Naate wadéka bulaa
naané Jisasna jébaaba yaalan du taakwa naané kaagél kuru.
4 *Wani muké guné kutdéngék, déknyényba guné wale rate naanat yaalébaandaranké
wakwewurén bege.
5 *Wani muké sanévéknwute kaapuk kutdéngwurén. Seten guna mawuléba wulae
dé tu, kapu kaapuk? Guné déku kudi guné véknwu, kapu kaapuk? Déknyényba guné
wale rate naané apa jébaa yak, guné Gotna kudi véknwugunuké. Guné wani kudi guné

* **2:14:** Ap 17:5 * **2:15:** Ap 2:23 * **2:16:** Ro 1:18 * **2:19-20:** Pl 4:1 * **3:1:** Ap 17:15 * **3:2:** Ap 16:1; 2 Ti 3:12 * **3:4:** Ap 14:22 * **3:5:** Pl 2:16

kulaknyényék, kapu yaga pulak? Guna mawulé apa yadéka guné Jisaské wekna guné miték sanévéknwu, kapu yaga pulak? Wani muké kutdéngké mawulé yate, guna kudiké raségémuké kélik yate, wuné Timotit wawuréka dé guné yék.

Timoti gwaamale yae kudi wakwedéka dé Pol yéknwun mawulé yak

6 *Timoti guné ye re bulaa débu anéké gwaamale yaak. Gwaamale yae dé anat kéni yéknwun kudi guné wakwek: “De Jisaské miték sanévéknwudaka deku mawulé miték dé tu. De du taakwaké mawulat kapére de yo. De bénéké apuba apuba de mawulé léknu. De bénat véké de mawulat kapére yo, béné derét véké mawulat kapére yabénékwa pulak.”
7 Naate wakwedéka, guna mawulé miték tédékwaké kudi véknwutéka, ana mawulé yéknwun dé yak. Du las de anat yaalébaandaka ané kaagél kutte guné kudi véknwutéka ana mawulé yéknwun dé yak.
8 Guné Némaan Banké miték sanévéknwugunu déku mawulé guna mawuléba radéran, naané yéknwun mawulé yate miték raké naané yo.
9 Guné sanévéknwute naané yéknwun mawulé yate Gotna ménība téte naané dérét wo, “De méné miték sanévéknwudaka méné miték ménébu yak. Wan yéknwun.”
10 Naate watakne naané gaan nyaa dérét waato, naané ye gunat tépa vénaranké. Guné Kraiské kudi las véknwumarék yagunéran naané yéknwun kudi las wawo gunat wakweké naané mawulé yo, guné miték véknwute ragunuké. Wani muké naané Gorét apuba apuba waato.

Pol dé kéga Gorét waatak

11 Naana yaapa Got naanat kutkalé yate naana Némaan Ban Jisas waga male yadu naané guné tépa yéké naané yo.
12 Némaan Ban gunat kutkalé yadu, guné wale rate déku jébaaba yaalan du taakwaké mawulé yate, guné akwi du taakwaké mawulé yaké guné yo. Mawulé yate apa yasaakute kukba deké mawulat kapére yaké guné yo, naané guné mawulat kapére yanakwa pulak.
13 *Némaan Ban Jisas wadu guna mawulé apa ye miték téké dé yo. Naana Némaan Ban Jisas déku du taakwa wale yaadu guné naana yaapa Gotna ménība yéknwun du taakwa tégunu dé waké dé yo, “Wan yéknwun du taakwa de.” Naate waké dé yo. Waga naané Gorét waato.

4

Kéga ranoké dé Got mawulé yo

1 Naana némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, bulaa kudi wakwebutiké wuné yo. Guné mé véknwu. Guné yéknwun mawulé yate miték ragunuké Got dé mawulé yo. Déknyénība naané guné wale rate naané gunat kudi wakwek, guné miték ragunuké. Wakwenaka guné véknwute yéknwun mawulé yate miték rak. Bulaa gunat naané wakweyo. Waga yate apa yate miték rasaakuké guné yo. Némaan Ban Jisas naané wale téte wadéka naané gunat wani kudi wakweyo.
2 Wani kudi guné kutdéngék, Némaan Ban Jisas naanat apa kudi wakwedéka wani kudi gunat wakwenaka véknwugunén bege.
3 *Guné kéga yagunuké dé Got mawulé yo. Guné Gotna du taakwa rate yéknwun mu male yaké guné yo. Guné nak du taakwa wale kapéredi mu yamarék yaké guné yo.
4-5 *Kwatkwa du Gotké kutdéngmarék yate kapéredi mawulé yate de taakwa yo. Guné kwatkwa du pulak kapéredi mawulé yamarék yaké guné yo. Guné yéknwun mawulé yate taakwa miték yaké guné yo.

---

* **3:6:** Ap 18:5 * **3:13:** Pl 1:9-10 * **4:3:** 1 Pi 1:16 * **4:4-5:** 1 Ko 6:13, 15; Ro 1:24-28

6 Guné nak duké sanévéknwuké guné yo. Deké sanévéknwute, derét yénaa yamarék yaké guné yo. Deku taakwa kéraamarék yaké guné yo. Déknyényba naané gunat kéga wak, “Du wani kapéredi mu yadaran Némaan Ban yadan kapéredi mu derét yakataké dé yo. Guné wani kapéredi mu yamarék yaké guné yo.” Naate naané gunat wak.

7 *Got naanat dé waak, naané déku jébaa yanoké. Naanat waatakne dé naané yéknwun mu male yanoké dé mawulé yo. Naané kapéredi mu yamuké dé kélik yo.

8 *Got déku Yaamabi dé tiyao naanéké. Tiyaadéka naané déku kudi wakweyo. Du taakwa las wakwenakwa kudi véknwumuké kélik yate, naanéké kuk tiyaate, de Gotké wawo kuk kwayu.

9 *Guné Jisasna jébaaba yaalan akwi du taakwaké mawulat kapére yaké guné yo. Deké mawulat kapére yagunéranké Got gunat débu yakwatnyék. Yadéka guné wani muké kutdéngék. Wuné wani muké kudi wakwemarék yaké wuné yo, Got gunat yakwatnyédén bege.

10 Guné waga kutdéngte guné Masedoniana képmaaba rate Jisasna jébaaba yaalan akwi du taakwaké guné mawulat kapére yo. Yagunéka bulaa gunat naané kéga wakweyo. Guné apa yate deké mawulat kapére yasaakuké guné yo.

11 *Guné kéga yaké guné yo. Guné kapmu guna jébaa yaké guné yo. Guna jébaa yate miték rate guna jébaaké male sanévéknwuké guné yo. Nak duna jébaaké sanévéknwumarék yaké guné yo. Wan deku jébaa. Guna jébaa kaapuk. Déknyényba naané wani muké gunat kudi wakwek.

12 *Guné waga rate guna jébaa yate guné kapmu guna gwalmu kéraaké guné yo. Kéraate nak du taakwat gwalmuké yaawimarék yaké guné yo. Guné waga ragunu de Jisasna jébaaba yaalamarék yakwa du taakwa véte gunéké waké de yo, “Wan yéknwun du taakwa.”

Némaan Ban gwaamale yae naanat kure waaréké dé yo

13 *Naana némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, mé véknwu. Kwatkwa du taakwa Jisaské sanévéknwumarék yate, dé wale apuba apuba rasaakudaranké kaapuk snévéknwudakwa. Yate de du taakwa kiyaadaka de némaanba gérao. Guné Jisaské miték sanévéknwe kiyaan du taakwaké kutdénggunuké, naané mawulé yo. Guné kwatkwa du taakwa pulak némaanba géraamuké, naané kélik yo.

14 Déknyényba Jisas kiyae dé tépa nébéle raapmék. Waga yadénké naané “Adél” nao. Jisasna jébaaba yaalan du taakwa kiyaado kukba Got wadu de tépa nébéle raapme Jisas wale tépa yaaké de yo. Waga yadaranké naané “Adél” nao.

15 *Némaan Ban kudi wakwedéka naané déku kudi véknwutakne, naané gunat déku kudi kéga wo. Kukba Némaan Ban gwaamale yaadu, déku jébaaba yaale képmaaba rakwa du taakwa naané déku jébaaba yaale kiyaan du taakwat talakne, taale waarémarék yaké naané yo.

16 Got némaanba waadu, déku kudi kure giyaakwa duna némaan du nak kudi wakwedu, Gotna kaany kudi waaké dé yo. Waadu Némaan Ban Jisas Gotna gayéba giyaaké dé yo. Giyaadu Némaan Banna jébaaba yaale kiyaan du taakwa tépa nébéle raapké de yo.

17 Raapdo naané wekna rakwa du taakwa naané de wale Jisasna jébaaba yaalan du taakwa, naané akwi waaréké naané yo. Naané Némaan Banét nyétba vénoké, dé de wale naanat buwiba kure yéké dé yo. Kure yédu naané akwi waare, dérét véte, dé wale miték rasaakuké naané yo apuba apuba.

---

* **4:7:** 1 Pi 1:15 * **4:8:** Lu 10:16 * **4:9:** Jo 13:34 * **4:11:** Ep 4:28 * **4:12:** Kl 4:5 * **4:13:** 1 Ko 15:20; Ep 2:12 * **4:15:** 1 Ko 15:51-52

18 Guné wani kudiké mé sanévéknwu. Guna du nak kiyaadu guna du taakwa déké némaa mawulé lékdaran guné wani kudi derét wakweké yo, deku mawulé miték téduké.

5

Némaan Ban gwaamale yaadéranké miték raségéké guné yo

1 *Naana némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, yani tulé yani nyaa wani mu yaalaké dé yo? Wani tuléké gunat kudi wakwemarék yaké naané yo, kéni muké kutdénggunén bege.

2 *Némaan Ban yaaran nyaa kutdéngmarék yagunéran tulé yaaké dé yo. Sél yakwa du gaan yaadéka guné kutdéngmarék yagunékwa pulak, waga wani nyaa kutdéngmarék yagunéran tulé yaaké dé yo. Waga guné kutdéngék.

3 *Du taakwa las kéga waké de yo, “Kén yéknwun tulé. Naané miték naané ro.” Waga wado kapéredi mu deké bari yaaké dé yo. Nyaan kéraaké yate kaagél kutkwa taakwa pulak, wani du taakwa kaagél bari kutké de yo. Wani kaagélké yaage yéké yapatiké de yo.

4 Naana némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, guné Gotna kudi véknwute guné miték ro. Guné de pulak kaapuk ragunékwa. Némaan Ban yaaran nyaa sél yakwa du yaakwa pulak, kutdéngmarék yagunéran tulé bari yaadu guné kwagénmarék yaké guné yo.

5 *Guné Gotna kudi miték véknwute yéknwun mawulé yate, nyaakaba guné ro. Rate Némaan Ban yaaran nyaaké guné raségu. Naané wawo Gotna kudi miték véknwute yéknwun mawulé yate, nyaakaba naané ro. De Gotna kudi véknwumarék yate kapéredi mawulé yate, gaankétéba de ro. Naané gaankétéba kaapuk ranakwa.

6 Widé kwaakwa duna mawulé kaapuk miték tékwa. Naana mawulé miték téduké, naané miték raségéké naané yo. Widé kwaakwa du pulak ramarék yaké naané yo.

7 Widé kwaaké yate, du taakwa gaan de widé kwao. Waagété gu kakwa du de waagété gu katakne gaan de waagété yo.

8 *Naané Gotna kudi véknwute nyaaba tékwa du taakwa, waga yamarék yaké naané yo. Naana mawulé miték téduké, naané miték raké naané yo. Waariyakwa du de atku baapmu wut kusado, maama viyaado deku vi deku waratapba wulaamuké. Maakna saap de saapmu, maama deku maaknaba viyaamuké. Waga ye miték téké de yo. Gotké miték sanévéknwute du taakwaké mawulat kapére yanaran paaté wan waariyakwa duna atku baapmu wut pulak. Got naanat kutkalé yadéranké raségénaran paaté wan waariyakwa duna maakna saap pulak. Waariyakwa du wani mu kusadatakne miték tédakwa pulak, naané wani yéknwun paaté yate miték téké naané yo.

9 Got dé wak, naané déku du taakwa ranoké apuba apuba. Naanat rékaréka yate yanan kapéredi mu yakataké dé waga wak, kapu kaapuk? Wan kaapuk. Naana Némaan Ban Jisas Krais naanat kutkalé yadu naané apuba apuba miték rasaakunoké, dé waga wak.

10 *Déku jébaaba yaale kiyaan du taakwa, déku jébaaba yaale képmaaba rakwa du taakwa wawo, naana Némaan Ban Jisas Krais wale rasaakunoké, dé Jisas kiyaak.

11 *Guné nak nak wani yéknwun kudi guna du taakwat wakwesaakuké guné yo, bulaa wakwegunékwa pulak. Wakwegunu deku mawulé guna mawulé wawo apa ye miték téké dé yo.

Pol kudi dé wakwebutiyu

---

* **5:1:** Mt 24:36 * **5:2:** Mt 24:42-44 * **5:3:** Lu 21:34-36 * **5:5:** Ep 5:8-9 * **5:8:** Ep 6:14, 17 * **5:10:** Ro 14:7-9 * **5:11:** Ju 1:20-21

12 *Naana némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, mé véknwu. Némaan Ban wadéka du las guna némaan du rate gunat de kudi wakweyo, guna mawulé miték téduké. Waga yate de guné wale apa jébaa yo. Gunat naané kéga wakweyo deké. Guné wani duna kudi véknwute, wadakwa pulak yate, derét kutkalé yaké guné yo.
13 Yate "Yéknwun du" naate, deké mawulat kapére yaké guné yo. Yate guné Jisasna jébaaba yaalan akwi du taakwa nakurak mawulé yate miték raké guné yo.
14 *Naana du taakwa, gunat naané némaanba kéga wakweyo. Jébaa yamuké wulkiyaa yakwa du taakwat guné kudi wakweké yo, tépa jébaa yadoké. Wup yakwa du taakwat yéknwun kudi wakweké guné yo, de apa yate miték tédoké. Apa yamarék yakwa du taakwat kutkalé yaké guné yo. Akwi du taakwat yéknwun kudi kwekére wakweké guné yo, deku mawulé miték téduké.
15 *Kéni kudi mé véknwu. Guna du taakwa, akwi du taakwat wawo, guné kutkalé yaké guné yo. Du las gunat kapéredi mu yadaran guné wani kapéredi mu kaatamarék yaké guné yo.
16 *Apuba apuba yéknwun mawulé yasaakuké guné yo.
17 *Apuba apuba Got wale kudi bulké guné yo.
18 *Krais Jisas wale nakurak mawulé yate déku du taakwa guné ro. Ragunékwaké, gunéké yéknwun mu yaadu, gunéké kapéredi mu yaadu, guné yéknwun mawulé yate Gorét kéga waké guné yo, "Got, méné naanéké méné miték vu." Naate Gorét waké guné yo apuba apuba. Waga wagunuké dé Got mawulé yo.
19 *Gotna Yaamabi jébaa dé yo. Guné déku jébaa kuttépémarék yaké guné yo.
20 *Du Gotna yéba kudi wakwedo guné wani kudiké kuk kwayémarék yaké guné yo.
21 *Taale guné akwi kudi akwi muké sanévéknwuké guné yo. Sanévéknwute kutdéngte yéknwun kudi véknwute yéknwun mu yaké guné yo.
22 Kapéredi kudi véknwumarék yate kapéredi mu yamarék yaké guné yo.
23 Yéknwun mawulé tiyaakwa ban Got gunat kutkalé yadu guné yéknwun mawulé yate yéknwun mu yakwa du taakwa raké guné yo. Dé guna mawulé, guna wuraanyan, guna sépéké, miték védu guné miték rasaakuké guné yo. Waga rasaakugunu naana Némaan Ban Jisas gwaamale yae gunat waké dé yo, "Yéknwun du taakwa guné." Naate waké dé yo. Waga naané mawulé yo.
24 *Guné Gotna kudi véknwugunuké dé gunat wao. Dé adél kudi wakwekwa ban rate, wakwedékwa pulak yate, gunat kutkalé yaké dé yo.
25 Naana némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, guné Gorét waataké guné yo naanéké.
26 Gotna du taakwat taaba kutnakwa pulak, guné Jisasna jébaaba yaalan akwi du taakwaké mawulé yate derét taaba kutké guné yo.
27 Némaan Ban wunat wadéka wuné déku yéba wuné kéga wo. Guné kéni nyégaba véte kéni kudi némaanba waké guné yo, Jisasna jébaaba yaalan akwi du taakwat.
28 Naana Némaan Ban Jisas Krais gunéké mawulé lékte gunat kutkalé yaké dé yo. Waga naané Gorét waato.
Wani wuné wakwebutik.

---

* **5:12:** Yi 13:17 * **5:14:** 2 Te 3:6, 11, 15 * **5:15:** 1 Pi 3:9 * **5:16:** Pl 4:4 * **5:17:** Lu 18:1 * **5:18:** Ep 5:20
* **5:19:** Ep 4:30 * **5:20:** 1 Ko 14:1, 39 * **5:21:** 1 Jo 4:1 * **5:24:** 2 Te 3:3

Tesalonaikaba rakwa du taakwaké Pol kukba kavin nyéga

1 Wuné Pol, Sailas bét Timoti wuné wale rabétka, wuné kéni nyéga kaviyu. Guné
Tesalonaikaba rate Némaan Ban Jisasna jébaaba yaalan du taakwa, gunéké wuné
kaviyu. Guné naana yaapa Gotna du taakwa guné ro. Guné Némaan Ban Jisas Kraisna
du taakwa guné ro.
2 Naana yaapa Got gunéké mawulé lékte gunat kutkalé yate, yéknwun mawulé
kwayéte, Némaan Ban Jisas Krais waga male yadu, guné miték raké guné yo. Waga
naané Gorét waato.

Pol deké sanévéknwute dé Gotna yéba kevéréknu

3 *Guné Némaan Ban Jisasna jébaaba yaale naana némaadugu wayéknaje nyangegu
pulak rakwa du taakwa, gunéké sanévéknwunaka naana mawulé yéknwun dé yo.
Yéknwun yadéka naané Gotna yéba kevéréknu apuba apuba. Guné apa yate Némaan
Banké guné miték sanévéknwusaaku. Guné apa yate nak nak Némaan Ban Jisasna
jébaaba yaalan akwi du taakwaké guné mawulat kapére yasaaku. Guné waga apa
yagunu naana mawulé yéknwun yadu naané déku yéba kevéréksaakuké naané yo.
4 *Némaan Banna kudiké kélik yakwa du gunat kapéredi mu yadaka guné kaagél
guné kuru. Kaagél kutte guné apa yate Némaan Banké miték sanévéknwugunéka guna
mawulé miték dé tu. Tédéka naané guna yéba kevérékte naané Gotna jébaaba yaalan
nak du taakwat gunéké naané kudi wakweyo.

Yanan jébaaké Got kaataké dé yo

5 *Got akwi du taakwa yan jébaaké derét kaataké dé yo. Wan yéknwun. Kukba dé
némaan ban rate gunéké miték véké dé yo, déku gayéba. Gunéké védéranké, bulaa guné
kaagél kuru. Kaagél kutgunékwaké, Got waké dé yo, “Wuna jébaa miték yate de kaagél
kuru. De wuna gayét yaalaké de yo.” Naate waké dé yo.
6 *Dé wadu de gunat yaalébaankwa du kaagél kutké de yo. Yadakwa kapéredi mu
kaatadéranké, “Wan yéknwun” dé nao.
7 *Bulaa guné kaagél kuru. Kukba Got wadu kaagél tépa kutmarék yaké guné yo.
Kukba Némaan Ban Jisas déku kudi kure giyaate apa yakwa du wale Gotna gayéba
giyaaké de yo. Giyaado véno Got yaap ranaranké wakweké dé yo.
8 *Wani tulé apakélé yaa yaanké dé yo. Naana Némaan Ban Jisas yae déké
kudi véknwumarék yate Gotké kutdéngmarék yakwa du taakwat, yadan kapéredi mu
yakataké dé yo.
9 *Dé wadu apuba apuba yalakgé de yo. De séknaaba téké de yo. Déku méniba témarék
yaké de yo. Yate de vémarék yaké de yo dé apa yate nyaa vékwa pulak yadu.
10 *Némaan Ban Jisas yaaran nyaa dé wadu, de waga yaké de yo. Wani nyaa dé yaadu
déku du taakwa déké miték sanévéknwute, déku yéba kevérékgé naané yo. Guné wawo
dérét véte déku yéba kevérékgé guné yo, déké wakwenan kudi véknwugunén bege.

Pol dé Gorét waatak Tesalonaikana mawulé miték téduké

11 *Naané wani muké sanévéknwute, naané Got wale apuba apuba kudi bulu gunéké.
Got dé gunat waak, déku jébaaba yaalagunuké. Guné déku jébaa miték yagunuké naané
Gorét waato. Guné déké miték sanévéknwute yéknwun mawulé yate yéknwun jébaa

---

* **1:3:** 1 Te 1:2-3 * **1:4:** 1 Te 2:19-20 * **1:5:** Pl 1:29 * **1:6:** Ro 12:19 * **1:7:** Mt 25:31 * **1:8:** Mt 25:41; Ro 2:8 * **1:9:** Mt 25:41-46; 2 Pi 3:7 * **1:10:** Kl 3:4 * **1:11:** Kl 1:10

yaké guné mawulé yo. Got apa yate gunat kutkalé yadu, guné miték rate, yéknwun mawulé yate, yéknwun jébaa miték yaké guné yo. Waga naané dérét waato.

12 *Guné waga yate déku du taakwa rate naana Némaan Ban Jisas Kraisna yéba kevérékgé guné yo. Kevérékgunu dé guna yéba kevérékgé dé yo. Got gunéké mawulé lékte gunat kutkalé yate, Némaan Ban Jisas waga yate dé guna yéba kevérékgé dé yo.

2

Kapéredi mu yakwa ban

1 *Naana némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, mé véknwu. Gunat wuné wakweyo. Naana Némaan Ban Jisas Krais yae wadu naané jawe dé wale ranaranké sanévéknwute, guné yéknwun mawulé yaké guné yo.

2 Du nak kéga dé wak, “Némaan Ban yaaran nyaa débu yaak.” Naate dé wak. Guné wani kudi véknwugunéran guna mawulé bari yékéyaak yamarék yaké dé yo. Yaga pulak guné wani kudi véknwuk? Du taakwana kudi véknwute dé waga wak, kapu nak du dé kapmu sanévéknwute dé wani kudi wakwek? Wuné nyégaba waga kaviwurénké du nak dé wakwek, kapu yaga pulak?

3 *Wuné wani kudi kaapuk kaviwurén. Wan yénaa dé yo. Déku kudi véknwumarék yaké guné yo. Kéni kudi mé véknwu. Taale du béré taakwa béré Gotké kuk kwayéké de yo. Kwayédo kapéredi mu yate kapéredi taalat yéran ban yaalaké dé yo. Kukba Némaan Ban Jisas yaaran nyaa yaaké dé yo.

4 *Wani kapéredi mu yakwa ban akwi duna yéknwun jébaaké kuk kwayéké dé yo. Kuk kwayéte du waatadakwa akwi muké wasélékgé dé yo. Wasélékte déku yéba male kevérékgé dé yo. Yate dé Gotna gat wulae rate dé waké dé yo, “Wuné kapmu wuné Got ro.” Naate wani kapéredi mu yakwa ban waké dé yo.

5 Déknyényba wuné guné wale rate wuné wani muké kudi wakwek. Wakwewurén kudiké yékéyaak yamarék yaké guné yo.

6 Bulaa gwalmu nak wani kapéredi mu yakwa banna jébaa dé tétépu. Tétépékwa gwalmu guné kutdéngék. Kukba Got wadén tulé yaadu wani kapéredi mu yakwa ban yaaladu de dérét véké de yo.

7 Bulaa du nak wani kapéredi mu yakwa banna jébaa dé tétépu. Tétépédéka du taakwa las kapéredi mawulé yate yadakwa kapéredi mu de paaku. Kukba Got wadu tétépékwa du képmaaba ramarék yaké dé yo.

8 Yadu kapéredi mu yakwa ban yaaladu kukba Némaan Ban Jisas yaadu de kapéredi mu yakwa banét véké de yo. Némaan Ban Jisas nyaa vékwa pulak rate, yae déku yaamabit yapévute, wani kapéredi mu yakwa banét viyaapérekgé dé yo. Viyaapérekdu kiyaadu déku jébaa kaapuk yaké dé yo.

9 *Kudi las wawo wakweké wunék, kapéredi mu yakwa banké. Taale Seten déké apa kwayédu, wani kapéredi mu yakwa ban yae apa yate, yénaa yate, kés pulak nak pulak kulé mu, déknyényba vémarék yadan apa mu yaké dé yo.

10 Yate kapéredi mu yadu de yalakran du taakwa yénaa kudi véknwuké de yo. Wani du taakwa Gotna kudiké kuk kwayéte, kulé mawulé kérae miték rasaakudaran adél kudiké kélik yadanké, de yalakgé de yo. Got derét kutkalé yamarék yaké dé yo.

11 Dé wadu de yénaa kudi male véknwuké de yo. Véknwute de waké de yo, “Wani kudi wan adél kudi.” Naate wado deku mawulé kapéredi yaké dé yo.

12 Yadu Got wadu de déku yéknwun kudi véknwumarék yate kapéredi mu yaké mawulé yan du taakwa akwi yalakgé de yo.

Got débu wak gunat Setenna taababa kéraadu guné dé wale rasaakugunuké

* **1:12:** 1 Ko 10:31 * **2:1:** 1 Te 4:13-17 * **2:3:** 2 Te 2:8 * **2:4:** Mt 24:5 * **2:9:** Mt 24:24; Re 13:13

13 *Naana némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, Némaan Ban gunéké dé mawulat kapére yo. Déknyényba Got wadéka déku Yaamabi gunat kutkalé yadéka, guné déku du taakwa miték rate adél kudi guné miték véknwuk, Némaan Ban Jisaské. Wani tulé Got dé wak, gunat taale Setenna taababa kéraadu guné dé wale rasaakugunuké. Nak du taakwat kukba kéraadu de dé wale rasaakudoké dé wak. Gunat wadénké sanévéknwute, yéknwun mawulé yate Gotna yéba kevérékgé naané yo.
14 Kukba naana Némaan Ban Jisas Krais nyaa vékwa pulak rate apa yaké dé yo. Déknyényba naané guné wale rate yéknwun kudi wakwek déké. Naané waga wakwek, guné kukba dé wale rate, dé apa yadékwa pulak, apa yagunuké. Wani kudi wakwenaka Got gunat dé waak, déku du taakwa ragunuké.
15 *Wani kudiké sanévéknwute guna mawuléba apa yate miték téké guné yo. Wakwenan kudi, nyégaba kavinan kudiké wawo sanévéknwute miték téké guné yo.
16-17 *Naana yaapa Got naanéké mawulé lékte naanat kutkalé yate naanéké dé mawulat kapére yo. Yate naanat yéknwun kudi wakwedéka, naana mawulé miték tésaakudéka, naané dé wale rasaakuké naané raségu. Naana yaapa Got wadu guna mawulé apa ye miték tédu, guné apa yate yéknwun mu yate, yéknwun kudi male bulké guné yo. Waga naané Gorét waato.

3

Gorét waataké guné yo dé naanat kutkalé yaduké

1 *Naana némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, bulaa kudi wakwebutiké wuné yo. Guné mé véknwu. Guné Gorét waataké guné yo naanéké. Waatagunu naanat kutkalé yadu naané kudi wakwesaakuké naané yo Némaan Banké. Wakweno wupmalemu du taakwa miték véknwute waké de yo, “Wani kudi wan yéknwun kudi. Wan adél.” Naate waké de yo, guné déknyényba wagunén pulak.
2 Kéni muké wawo Gorét waataké guné yo. Wupmalemu du déku kudi kaapuk véknwudakwa. Yate de kapéredi mu yo. Got naanat kutkalé yadu wani kapéredi mu yakwa du naanat yaalébaanmuké, guné Gorét waataké guné yo.
3 *Némaan Ban adél kudi wakwete, wakwedékwa pulak yaké dé yo. Yadu naané déké miték sanévéknwusaakuké naané yo. Dé wadu guné apa yagunu Seten gunat yaalébaanmarék yaké dé yo.
4 Némaan Ban naanat wadéka naana mawulé yéknwun dé yo guné. Guné naana kudi véknwusaakuké guné yo. Waga naané kutdéngék.
5 *Némaan Ban wadu guna mawulé miték tésaakuké dé yo. Tésaakudu guné kutdéngké guné yo, Got guné mawulat kapére yadékwaké. Krais guné déku mawulé kwayédu guné yéknwun mawulé yate apa yate téké guné yo. Waga naané Gorét waato.

Akwi du taakwa jébaa yaké de yo

6 *Naana némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, mé véknwu. Naana Némaan Ban Jisas Krais wadéka naané déku yéba kéni kudi wakweyo. Guna du taakwa las jébaa yamuké wulkiyaa yate, gunat jébaaké wakwenan kudi véknwumarék yadaran, guné deké kuk kwayéké guné yo.
7-8 *Guné yanan pulak yaké guné yo. Wani muké guné kutdéngék. Déknyényba naané guné wale rate naané apa jébaa yate, gaan nyaa jébaa naané yak. Jébaa yamuké kaapuk wulkiyaa yanan. Guné naanéké sanévéknwute apa jébaa yate gwalmu naanéké

* **2:13:** 1 Te 1:4; Ep 1:4-5; 1 Pi 1:2 * **2:15:** 1 Ko 16:13; Ro 8:30 * **2:16-17:** Yi 13:21; 2 Ko 1:3 * **3:1:** Ro 15:30-31; Ep 6:19 * **3:3:** Jo 17:15 * **3:5:** Yi 12:2 * **3:6:** 1 Te 5:14 * **3:7-8:** 1 Te 2:9

bakna tiyaamuké, naané kélik yak. Kélik yate naané wani apa jébaa yak. Guné naanéké gwalmu tiyaagunéka naané apuba apuba yéwaa kwayék. Bakna kaapuk kéraanan.
9 Naané gunat gwalmuké bakna yaawino mukatik wan yéknwun. Waga kaapuk yanan. Guné yanan jébaa véte yanan pulak yagunuké, naané mawulé yak. Gunat gwalmuké bakna yaawimuké naané kélik yak.
10 Wani kudi kulé kudi kaapuk. Déknyényba naané guné wale rate naané kéga wak, “Du taakwa jébaa yamuké wulkiyaa yadaran de kadému kamarék yaké de yo.” Naate naané wak.
11 Kudi las naané véknwuk gunéké. Guna du taakwa las jébaa yamuké wulkiyaa yate nak du taakwana jébaaké male de sanévéknwu. Sanévéknwute de nak du taakwana jébaaké sébul wabulte de bakna ro. Wani kudi véknwutakne naané gunat jébaa yamuké wulkiyaa yakwa du taakwaké wani kudi wakwek.
12 *Némaan Ban Jisas Kraisna yéba naané wani du taakwat kéga wakweyo. Guné jébaa miték yaké guné yo. Jébaa yate guna kadému kéraaké guné yo. Bakna ramarék yaké guné yo. Waga naané derét némaanba wakweyo.
13 *Naana némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, mé véknwu. Apuba apuba miték yasaakuké guné yo. Waga yamuké wulkiyaa yamarék yaké guné yo.
14 Du nak kéni nyégaba wakwewurén kudi véknwumarék yadéran, guné déké kutdéngte, déké kuk kwayéké guné yo. Kuk kwayégunu dé nyékéri yaké dé yo, naana kudi véknwumarék yadén bege.
15 Wani duké kéga waké guné yo, “Wani du wan naana wayékna. Dérét wakweké naané yo, yéknwun mawulé yate yéknwun jébaa yaduké.” Waga wate wani duké, “Naana maama,” naamarék yaké naané yo.

De miték raké de yo

16 *Yéknwun mawulé tiyaakwa Némaan Ban gunéké yéknwun mawulé kwayédu guné miték rasaakuké guné yo. Kapéredi mu yaadu, yéknwun mu yaadu, guné miték rasaakuké guné yo. Némaan Ban guné wale téké dé yo. Waga naané dérét waato.
17-18 *Naana Némaan Ban Jisas Krais gunéké mawulé lékte gunat kutkalé yaké dé yo. Waga wuné dérét waato. Bulaa nyéga kavin dut nyéga kérae wuné kapmu kéni kudi wuné kaviyu, apuba apuba nyéga kaviwurékwa pulak. Guné miték raké guné yo. Waga wuné mawulé yo. Yaak. Wuné wuna yé kéba wuné kaviyu: Pol.
Wani wuné wakwebutik.

* **3:12:** 1 Te 4:11 * **3:13:** Ga 6:9; 1 Ko 15:58 * **3:16:** Jo 14:27 * **3:17-18:** 1 Ko 16:21

Pol Timotiké taale kavin nyéga

1-2 *Méné Timoti, ménéké wuné Pol kéni nyéga kaviyu. Naanat Setenna taababa kéraakwa ban Got, gwaamale yae naanat kure yéran ban Krais Jisas wale, wadék wuné Krais Jisasna kudi kure yaakwa du wuné ro. Déknyényba méné wuna kudi véknwutakne méné Krais Jisasna jébaaba yaalak. Yaale wuna nyaan pulak raménéka ménat wuné wakweyo.

Naana yaapa Got ménéké mawulé lékte ménat kutkalé yate, ménéké sébéraa yate, yéknun mawulé kwayéte, naana Némaan Ban Krais Jisas waga male yadu méné miték raké méné yo. Waga wuné Gorét waato.

Yénaa kudi véknwumarék yaké naané yo

3 Déknyényba wuné Masedoniana képmaat yéké yate wuné ménat wak, Epesasba raménuké. Wani gayéba rasaakuménuké wuné mawulé yo. Du las yénaa kudi de du taakwat yakwatnyu. Méné derét waménu de wani kudi tépa yakwatnyémarék yaké de yo.

4 *Wani du de walésaki, képmawaarana yéké wawo, apakélé kudi de bulsaaku. Bulsaakute waarudo deku mawulé kapéredi yaké dé yo. Yadu de Gotna jébaa yamarék yaké de yo. Wani duwat waménu de wani muké bulsaakumarék yaké de yo. De Gotké miték sanévéknwute yéknwun mawulé yadaran déku jébaaké kutdéngké de yo.

5 Deku mawulé miték tédu yéknwun mawulé yate Gotké miték sanévéknwute du taakwaké mawulat kapére yadoké, méné wani duwat waga waké méné yo.

6 Du las yéknwun mawuléké kuk kwayétakne waagété yate de yaamabi kudi male de bulu.

7 *Bulte de du taakwat Gotna apa kudiké yakwatnyéké mawulé yate de wo, “Naané miték naané kutdéngék. Naana kudi mé véknwu.” Waga wate de Gotna kudiké miték kutdéngmarék yate, wadan kudiké wawo kaapuk kutdéngdan.

8 Got apa kudi du taakwaké débu kwayék. De wani apa kudi véknwute yéknwun jébaa yadaran wan miték. Waga naané kutdéngék.

9-10 Apa kudi kwayéte Got dé yéknwun du taakwaké sanévéknwuk, kapu kaapuk? Wan kaapuk. Apa kudi kwayéte dé kapéredi mu yakwa du taakwaké sanévéknwuk. Kudi véknwumarék yadakwa, kapéredi mawulé yadakwa, Gotna kudi véknwumarék yadakwa, Gotna kudiké kuk kwayédakwa, Gorét wasélékdakwa, néwepat viyaapérekdakwa, nak du taakwat viyaapérekdakwa, nak du taakwa wale kapéredi mu yadakwa, du nak du wale kwaadakwa, du taakwat sél ye kure yédakwa, yénaa yadakwa, yénaa kudi Gotna yéba wakwedakwa, kapéredi mu las wawo yadakwa, waga yate de kapéredi mu yo. Wani du taakwaké sanévéknwute Got dé apa kudi kwayék. Wani du taakwa adél kudiké de kuk kwayu.

11 Némaan Ban Got wadéka wuné déku jébaa yate yéknwun kudi wakwete wani adél kudi wakweyo. Wuné déku yéba wuné saaki kevéréknu.

Némaan Ban déké mawulé lékdénké Pol yéknwun mawulé dé yo

12 *Naana Némaan Ban Krais Jisas kéga dé wak, “Pol wuna jébaa yaké dé yo.” Waga watakne apa tiyaadéka wuné déku jébaa yo. Némaan Ban waga yadéka wuné déké yéknwun mawulé yo.

---

* **1:1-2:** Kl 1:27; Ap 16:1-3 * **1:4:** 1 Ti 4:7 * **1:7:** 1 Ti 6:3-5 * **1:12:** Ap 9:15

13 *Déknyényba wuné dérét wasélékte kapéredi kudi wakwete déku du taakwat wuné
yaalébaanék. Yaalébaanwuréka dé wunéké mawulé léknék, déké kutdéngmarék yate
kwatkwa rawurén bege.
14 Mawulé lékte Némaan Ban Krais Jisas wunéké miték vésaakute wunat kutkalé
yadéka, wuné déku du rate, wuné déké miték sanévéknwute déké mawulat kapére yo.
15 *Déknyényba Krais Jisas naana képmaat dé giyaak, kapéredi mawulé yakwa du
taakwat kutkalé yadu kulé mawulé kérae miték rasaakunoké. Wani kudi wan adél
kudi. Méné wani kudi mé miték véknwu. Akwi du taakwa wani kudi miték véknwuké
de yo. Déknyényba wuna kapéredi mawulé akwi duna kapéredi mawulat dé talaknak.
16 Talaknadéka dé Krais Jisas wunat bari kaapuk viyaadén. Yate wunéké
mawulé lékte wunat kutkalé dé yak, du taakwa las wawo déku yéknwun mawuléké
kutdéngdoké. Du taakwa wunat véte waké de yo, “Krais Jisas wani kapéredi mawulé
yakwa dut dé kutkalé yak, dé kulé mawulé kérae miték rasaakuduké. Naanat wawo
kutkalé yaké dé yo. Kutkalé yadu naané kulé mawulé kérae miték rasaakuké naané
yo. Waga naané kutdéngék, Krais Jisas dérét kutkalé yadén bege.” Naate waké de yo.
17 Got wan naana Némaan Ban. Dé kapmu Némaan Ban dé rasaaku. Dé akwi némaan
duwat dé talaknak. Apuba apuba rasaakuké dé yo. Dé kiyaamarék yaké dé yo. Dérét
kaapuk vénakwa. Dé kapmu Got dé ro. Dé apa yasaakuké dé yo. Akwi du taakwa déku
yéba kevérékgé de yo apuba apuba. Wan adél.

Timoti apa yate Gotna jébaa miték yasaakuké dé yo

18 *Wuna nyaan Timoti, mé véknwu. Déknyényba naané Gotna yéba ménat wak,
kukba yaménéran jébaaké. Wani kudiké sanévéknwute bulaa wuné ménat tépa
wakweyo wani jébaaké. Méné déknyényba wakwenan kudiké sanévéknwute Gotna
jébaa miték yasaakuké méné yo. Waariyakwa du apa yate miték tédakwa pulak, méné
Gotna jébaa yate, apa yate miték téké méné yo.
19 Téte méné yéknwun mawulé yate Krais Jisaské miték sanévéknwute Gotna jébaa
miték yasaakuké méné yo. Du las yéknwun mawulé kulaknyénytakne Krais Jisaské debu
kuk kwayék. Déké kuk kwayétakne, déké miték sanévéknwumarék yate, de sépélak ro.
20 *Yaimenias bét Aleksanda waga bét ro. Rate Gorét bét wasélékné k. Wasélékbétka
wuné wak, “Seten béna némaan ban raké dé yo. Dé bénéké véké dé yo. Béné naanat
kulaknyénytakne yéké béné yo. Béné Gorét tépa wasélékmarék yaké béné yo.” Naate
wuné wak, bét Gorét tépa wasélékmarék yabéru bétku mawulé yéknwun yaduké.

2

Guné Gorét kéga waanabaké guné yo

1-2 Kéni kudi ménat wakweké wunék. Kéni jébaa akwi jébaat dé talaknak. Guné
Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwa, jawe rate Gorét waanabaké guné yo, akwi
du taakwaké. Deké sanévéknwute yéknwun mawulé yate Gorét waanabaké guné yo,
dé derét kutkalé yaduké. Akwi némaa gayéna némaan ban, akwi gapmanké wawo,
dérét waanabaké guné yo. Dé wani némaan duwat kutkalé yadu de deku jébaa miték
yadoké, guné dérét waanabaké guné yo. Waanabagunu de némaan du yéknwun jébaa
yaké de yo. Yado naané akwi du taakwa Gotna kudi véknwute yéknwun mawulé yate
miték raké naané yo.
3 Guné dérét waga waanabagunéran wan yéknwun. Guné dérét waga waanaba-
gunéran dé naanat kutkalé yakwa ban Got véknwute mawulé yaké dé yo.
4 *Akwi du taakwa kulé mawulé kérae miték rasaakute adél kudiké kutdéngdoké, dé
Got mawulé yo.

---

* **1:13:** 1 Ko 15:9-10 * **1:15:** Lu 19:9-10 * **1:18:** 1 Ti 4:14 * **1:20:** 1 Ko 5:5 * **2:4:** 2 Pi 3:8-9

5 Got nakurak male dé ro. Nyédé du nak dé ro. Déku yé Krais Jisas. Got radéka du
taakwa radaka dé Krais Jisas nyédéba ro. Rate dé naanat kutkalé yo, naané Got wale
miték ranoké. Déknyényba kapéredi mawulé dé akwi du taakwat gik.
6 Gidéka Got wadén nyaa Krais Jisas yae dé kiyaak. Kapéredi mawulé naanat gisaaku-
marék yadu naané kulé mawulé kérae miték rasaakunoké, dé kiyaak. Kiyaadéka kéga
naané kutdéngék. Akwi du taakwa kulé mawulé kérae miték rasaakunoké dé Got
mawulé yo.
7 *Mawulé yate dé wunat wak, wuné Krais Jisasna kudi nak gena du taakwat
wakwete déku jébaaké derét yakwatnyéwuruké. De wani adél kudi miték véknwudoké,
wuné déku kudi wakweyo. Got kapmu dé wunat wak, wani jébaa yawuruké. Wan
adél.
8 Gege gayéba akwi du deku taaba kusawuréte Gorét waanabaké de yo. De
Gotna mawulé kérae miték rate, rékaréka yamarék yate, waatimarék yate, de dérét
waanabaké de yo. Waga wuné mawulé yo.

Taakwa kéga yaké de yo

9-10 *Taakwa wawo yéknwun mawulé yaké de yo. Yate miték raké de yo. Waga
wuné mawulé yo. De kéga wadaran, “Naané Gotna kudi naané miték véknwu.”
Naate wadaran de yéknwun jébaa yaké de yo. Yadaran jébaa wan yéknwun gwalmu
kusodakwa pulak. Wani jébaa yado du taakwa véte waké de yo, “Wan yéknwun taakwa
de.” Naate waké de yo. Taakwa deku yéba kevérékte, deku nébé deku sépéké male
sanévéknwute, wupmalemu yéwaa kwayéte kés pulak nak pulak kusodakwa yéknwun
gwalmu kusadamarék yaké de yo. Wagaké wuné kélik yo.
11 Du las Gotna kudi wakwedo taakwa akélak rate wani kudi véknwuké de yo.
Véknwute kudi bulmarék yaké de yo.
12 Taakwa duké némaan yamarék yaké de yo. Taakwa Gotna jébaaké duwat
yakwatnyémarék yaké de yo. Bulmarék yate akélak raké de yo.
13 *Taale Got dé Adamét yak. Yatakne kukba dé Ivmét yak. Waga yadénké, taakwa
duké némaan ramarék yaké de yo, Got dut taale yadén bege.
14 *Adam Setenna yénaa kudi kaapuk véknwudén. Iv kapmu lé Setenna yénaa kudi
véknwutakne, Gotna kudi véknwumarék yate, lé kapéredi mu yak. Waga yalénké,
taakwa duké némaan ramarék yaké de yo.
15 Taakwa Gotké miték sanévéknwute, déké mawulat kapére yate, kapéredi mu
yamarék yate, yéknwun mawulé yate miték ye radaran, Got derét kutkalé yaké dé yo,
nyaan kéraadaran tulé. Derét kutkalé yadu de miték rasaakuké de yo.

3

Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwaké rakwa némaan du

1 Kéni kudi kén adél kudi. Du nak Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwaké némaan
ban raké mawulé yadéran, yéknwun jébaaké dé mawulé yo.
2 *Du nak Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwaké némaan ban raké mawulé yate
kéga raké dé yo. Akwi du taakwana ménība miték raké dé yo. Dé nakurak taakwa male
yaké dé yo. Déku mawulé miték téké dé yo. Tédu dé kapéredi mawulé véknwumarék
yate yéknwun jébaa yaké dé yo. Dé yéknwun paaté yaké dé yo. Du las nak geba yaado
dé derét kutkalé yate kadému kwayéte wadu de déku gaba kwaaké de yo. Dé Gotna
jébaaké akwi du taakwat miték yakwatnyéké dé yo.
3 Dé waagété gu kate waagété yamarék yaké dé yo. Dé nak du taakwaké apa yamarék
yate miték raké dé yo. Dé bari rékaréka yamarék yate derét waatimarék yaké dé yo.

---

* **2:7:** Ap 9:15 * **2:9-10:** 1 Pi 3:3-4; 1 Ti 5:10 * **2:13:** Jen 2:7, 22 * **2:14:** Jen 3:6 * **3:2:** Ta 1:6-9

4 Déku mawulé yéwaaké génmarék yaké dé yo. Dé déku taakwa baadiké miték véké
dé yo. Védu deku mawulé miték tédu de miték raké de yo. Dé wadu déku baadi déku
kudi miték véknwuké de yo.
5 Du nak déku taakwa baadiké miték vémarék yadéran dé Gotna jébaaba yaalan du
taakwaké miték véké yapatiké dé yo. Wani du némaan ban ramarék yaké dé yo.
6 Kulé du Krais Jisasna jébaaba yaalamale ye radéran dé deké némaan ban ramarék
yaké dé yo. Dé kulé du rate, némaan ban rate déku yéba kevérékte kapéredi mu yadéran
Got dérét yadéran kapéredi mu yakataké dé yo, Setenét yakatadéran pulak.
7 *Némaan ban raké mawulé yaran ban dé yéknwun mawulé yate miték raké dé yo.
Radu de, Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwa, Krais Jisasna jébaaba yaalamarék yan
du taakwa wawo akwi du taakwa de déké waké de yo, “Wan yéknwun du dé.” Naate
waké de yo. Wani du miték radéran de du taakwa déké, “Wan kapéredi mu yakwa du,”
naamarék yaké de yo. Yado dé bari Setenna péligéba akérémarék yaké dé yo.

Némaan du wale jébaa yakwa du

8 Du las Krais Jisasna jébaaba yaale wani jébaana némaan du wale jébaa yaké de yo.
Wani du kéga raké de yo. De yéknwun mawulé yate adél kudi wakweké de yo. Kudi
vétik bulmarék yaké de yo. Wupmalemu wain gu kamarék yaké de yo. Déku mawulé
wupmalemu yéwaaké génmarék yaké dé yo.
9 De Krais Jisaské adél kudi miték véknwute yéknwun mawulé yaké de yo.
10 Taale guné deku jébaa véké guné yo. Végunu de yéknwun mawulé yate yéknwun
jébaa yate miték radaran, wagunu de némaan du wale jébaa yaké de yo.
11 *Deku taakwa wawo yéknwun paatéké sanévéknwuké de yo. Rate nak du taakwaké
yénaa kudi wakwemarék yaké de yo. Miték raké de yo. Adél kudi wakwete yéknwun
jébaa male yaké de yo.
12 Némaan du wale jébaa yakwa du de nak nak nakurak taakwa male yaké de yo.
Deku taakwa baadiké miték véké de yo. Védo de deku kudi véknwuké de yo.
13 Némaan du wale jébaa yakwa du yéknwun jébaa yaké de yo. Yate Krais Jisasna
jébaaba yaalan du taakwana méniba miték raké de yo. Krais Jisas yéknwun mawulé
tiyaadéka naané déku du rate naané déké miték sanévéknwu. Wani jébaa yakwa duké
wawo Krais Jisas yéknwun mawulé kwayéké dé yo. Kwayédu de déku du rate déké miték
sanévéknwute apa yate nak du taakwat déké kudi wakweké de yo.

Gotna paaté

14 Wuné bari ménéké yaaké wuné mawulé yo. Mawulé yate wuné kéni nyéga kaviyu
ménéké.
15 Wuné bari yaamarék yawuréran méné kaviwurén kudi véte kutdéngké méné yo,
Gotna du taakwa ranaranké. Got apuba apuba dé rasaaku. Déku kudi wan adél. Naané
déku jébaaba yaale déku du taakwa rate déku kudi véknwuké naané yo. Véknwute naané
yaanédan kwaatmu pulak, apa yate miték téké naané yo. Miték téte naané déku kudi
wakweké naané yo.
16 *Déknyényba Got apa kudi dé wakwek Krais Jisaské. Wani adél kudi wakwedéka
kukba naané Krais Jisasnyét kutdéngék. Dé némaan ban. Déké naané kéga wo:

Dé Got wale re giyae képmaaba rakwa duna sépé kure dé rak.
Radéka de du taakwa dérét vék.
Dé némaan ban radéka Gotna Yaamabi déké dé naanat wakwek.
Gotna kudi kure giyaakwa du de dérét vék.
Déku du de gege gayéba rakwa du taakwat kudi wakwek déké.
Wakwedaka de déké miték sanévéknwuk.
Got wadéka dé déku gayét waare dé némaan ban ro.

---

* **3:7:** 2 Ko 8:21 * **3:11:** Ta 2:3 * **3:16:** Jo 1:14; Mk 16:19

Naate naané wo Krais Jisaské.

4

Yénaa yakwa du

1 *Gotna Yaamabi kéga dé wo, “Mé véknwu. Kukba du las yénaa yakwa duna kudi, kutakwana kudi wawo véknwuké de yo. Véknwute Krais Jisasna kudiké kuk kwayéké de yo.” Naate dé Gotna Yaamabi wo.
2 Du nak wupmalemu apu kulaat jébaa yadéka kulaa kaapuk nébi kutkwa. Yénaa yakwa du las kapéredi mawulé yasaakudaka deku mawulé nébi kutmarék yakwa kulaa pulak kaapuk miték tédékwa. Yadéka yadan kapéredi mawuléké kaapuk kutdéngdan. Wani du de kéni yénaa kudi wakweké de yo: “Guné taakwa yamarék yaké guné yo.
3 *Guné las kakwaami kamarék yaké guné yo.” Naate de wani yénaa yakwa du wakweké de yo. Guné deku kudi véknwumarék yaké guné yo. Got akwi kakwaami dé kuttaknak, naané kanoké. Gotké miték sanévéknwukwa du taakwa adél kudi kutdéngte akwi kakwaamiké yéknwun mawulé yaké naané yo. Yéknwun mawulé yate tiyaadén kakwaamiké déku yéba kevérékte wani kakwaami kaké naané yo.
4 *Got kuttaknadén akwi kakwaami wan yéknwun. Kakwaamiké las kaapuk yaakétnakwa. Yéknwun mawulé yate Gotna yéba kevérékte akwi kakwaami naané ko.
5 Naané Gotna nyégaba véte némaanba wakwetakne, yéknwun mawulé yate Got wale kudi bultakne, naané wani yéknwun kakwaami ko.

Timoti Kraisna yéknwun jébaa yakwa du raké dé yo

6 Méné wani kudi Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwat wakweménéran méné déku jébaa miték yaké méné yo. Yate méné Krais Jisaské kudi miték véknwute, wakwenan kudi véknwute, apa yaménu ména mawulé miték téké dé yo. Wani kudi yéknwun kadému pulak dé tu. Nyaan yéknwun kadému kate némaan ye miték tédéran pulak, méné wani kudi véknwusaakute méné apa yaménu ména mawulé miték téké dé yo.
7 *Méné Gotké wakwedakwa kudi male véknwuké méné yo. Nak pulak kudi véknwumarék yaké méné yo. Wan bakna kudi. Wani kudiké kuk kwayétakne Gotna kudi véknwute apa yate miték raké méné yo.
8 Méné apa yate pétéménu ména sépékwaapa miték téké dé yo. Waga yate miték raké méné yo. Méné apa yate Gotké miték sanévéknwusaakuménu ména mawulé miték téké dé yo. Waga yate miték male raké méné yo. Ména mawulé miték tédu bulaa méné miték rate kukba wawo miték rasaakuké méné yo apuba apuba. Wan adél kudi.
9 *Akwi du taakwa wani kudi miték véknwuké de yo.
10 Wani kudiké sanévéknwute naané apa yate apa jébaa yo. Got apuba apuba dé rasaaku. Rasaakute dé akwi du taakwat kutkalé yo. Yate déké miték sanévéknwukwa du taakwat kutkalé yadu naané dé wale miték rasaakuké naané yo. Waga kutdéngte naané raségu, Got waga yaduké. Raségéte naané apa yate apa jébaa yo.
11 Méné wani kudi derét miték wakweké méné yo. Méné nébiara du méné ro.
12 Méné yéknwun kudi wakweké méné yo. Du taakwaké mawulat kapére yaké méné yo. Gotké miték sanévéknwute, déku kudi miték véknwute, yéknwun mawulé yate, yéknwun mu male yaké méné yo. Yaménu Gotna jébaaba yaalan du taakwa ménéké waké de yo, “Wan yéknwun du. Nébikara du radéka déku mawulé miték dé tu, néman duna mawulé pulak.” Naate wate, yaménékwa jébaa véte, de yaménékwa pulak yaké de yo.

---

* **4:1:** 2 Ti 3:1; 2 Pi 3:3; 1 Jo 2:18 * **4:3:** Jen 9:3; Ro 14:6 * **4:4:** Jen 1:31; Ap 10:15 * **4:7:** 1 Ti 6:20 * **4:9:** 1 Ti 1:15

13 Yaawuréranké raségéte méné apa yate kéga yaké méné yo. Méné Gotna nyégaba véte némaanba wakweké méné yo. Wakweménu de Gotna jébaaba yaalan du taakwa véknwuké de yo. Méné derét Gotna kudi wakweké méné yo. Gotna jébaaké derét yakwatnyéké méné yo.
14 *Déknyényba du las Gotna yéba wakwedaka némaan du ména maaknaba taaba kutdaka Got déku apa dé ménéké kwayék, déku jébaa yaménuké. Kwayédéka méné apa kérae kwayédén apaké kuk kwayémarék yaké méné yo. Yate déku jébaa miték yasaakuké méné yo.
15 Méné wani jébaa miték yasaakute, wakwewurén kudi miték véknwuménu de du taakwa véte waké de yo, “Déknyényba yéknwun mawulé yate dé miték rak. Bulaa yadékwa mawulé déknyényba yadén mawulat dé talaknak. Yéknwun mawulé male dé yo.” Naate waké de yo.
16 Méné jérawu yate, miték rasaakute, derét yéknwun kudi male wakwesaakuké méné yo Gotké. Yate wakwewurén kudi véknwuménéran Got ménat kutkalé yate, ména kudi véknwuran du taakwat wawo kutkalé yaké dé yo.

5

Gotna jébaaba yaalan du taakwat kéga wakweké dé yo

1 Gwalepa duwat kwekére wakweké méné yo. Derét waatimarék yaké méné yo. Méné yéknwun kudi ména yaapat wakweménékwa pulak, méné gwalepa duwat yéknwun kudi wakweké méné yo. Kéga ména mawuléba waké méné yo: “Nébikara du wuna wayéknaje pulak de ro.
2 Gwalepa taakwa wuna néwaa pulak de ro. Nébikara taakwa wuna nyangegu pulak de ro. Rado yéknwun mawulé yaké wuné yo deké.” Waga wate derét miték wakweké méné yo.

Dukiyaataakwa

3 Nyaan kéraamarék taakwana du kiyaado de kawi taakwa kapmu radaran guné wani taakwaké miték véké guné yo.
4 Dukiyaataakwana baadi gwalgu radaran de léké miték véké de yo, lé baadi radaka deké miték vélén pulak. Wan deku jébaa. Akwi du taakwa deku néwepa maamuguké wawo miték véké de yo. Yado Got véte deké mawulé yaké dé yo.
5 Dukiyaataakwa nyaan kéraamarék ye kawi raléran lé kéga waké lé yo, “Got wunéké miték véké dé yo.” Naate wate dérét waanabate lé gaan nyaa dérét waatasaakuké lé yo, léké miték véduké. Yalu Gotna jébaaba yaalan du taakwa wani taakwaké miték véké de yo.
6 Dukiyaataakwa deku sépéké male sanévéknwudaran deku mawulé sépélak téké dé yo. Tédu Gotké sanévéknwumarék yaké de yo, kiyaan du taakwa Gotké sanévéknwumarék yadakwa pulak. Gotna jébaaba yaalan du taakwa wani taakwaké miték vémarék yaké de yo.
7 Méné dukiyaataakwat wani kudi wakweké méné yo. Wakweménu de véknwute yéknwun mawulé yate miték raké de yo, akwi du taakwana méniba.
8 Gotna jébaaba yaalan du taakwa deku kémké miték vémarék yadaran de Gotna kudi véknwumarék yate wani kudiké kuk kwayu. Waga yadaka deku kapéredi mawulé Gotna jébaaba yaalamarék yan du taakwana kapéredi mawulat dé talaknak. Wan kapéredi mu yakwa du taakwa.
9 Dukiyaataakwa wupmalemu (60) kwaaré yédu gwalepa ye ralu méné léku yé kaviké méné yo nyégaba. Kavitakne guné léké miték véké guné yo. Lé déknyényba nakurak du wale male raléran guné léké miték véké guné yo.

* **4:14:** 2 Ti 1:6; Ap 8:17

10 *Lé yéknwun mawulé yate du taakwa wale yéknwun jébaa yaléran de léké waké de yo, “Wan yéknwun taakwa.” Naate wado guné léké miték véké guné yo. Lé baadiké déknyényba miték véte, nak gena du taakwaké kadému kwayéléran guné miték véké guné yo léké. Lé léku yéba kevérékmarék yate Gotna du taakwat kutkalé yaléran guné léké miték véké guné yo. Du taakwa géraado lé deku mawulat kutkalé yate de wale jébaa yate, kés pulak nak pulak yéknwun jébaa yasaakuléran guné léku yé nyégaba kavitakne guné léké miték véké yo.

11-12 Dukiyaataakwa nébikara taakwa radaran guné deku yé nyégaba kavimarék yate deké miték vémarék yaké guné yo. De taale waké de yo, “Naané kawi taakwa raké naané yo. Kawi rate Krais Jisasna jébaa male yaké naané yo. Adél naané wo.” Naate watakne sal kukba nak mawulé yate, du raké tépa mawulé yadaran Krais Jisaské wakwedan adél kudi kulaknyényké de yo? Kulaknyénytakne Kraiské kuk kwayédo waké de yo, “Wan yénaa kudi wakwekwa taakwa.” Naate waké de yo.

13 *Dukiyaataakwa nébikara rate, jébaa yamuké wulkiyaa yate, de akwi gat wulae yéte, jébaa kaapuk yadakwa. Yate bakna rate de kudi sébul wabulu nak du taakwaké. Sébul wabulte nak du taakwana jébaaké sanévéknwute de bulu. Deku jébaaké kaapuk sanévéknwudakwa. Waga bulte kapéredi kudi de bulu.

14 *Dukiyaataakwa nébikara rate kawi taakwa ramarék yaké de yo. De nak du wale rate baadi kérae gaké raségéte miték raké de yo. Waga wuné mawulé yo. De waga yadaran naana maama derét véte, Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwaké kapéredi kudi wamarék yaké de yo.

15 Dukiyaataakwa las bulaa Gotna kudi kulaknyénytakne de Setenna kudi véknwu. Wani muké sanévéknwute wuné wani kudi ménat wakweyo.

16 Taakwa Krais Jisaské miték sanévéknwute léku kémba rakwa taakwana du kiyaadu lé wani taakwaké miték véké lé yo. Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwa wan jébaa yamarék yaké de yo. Dukiyaataakwa nyaan kéraamarék ye bakna raléran Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwa léké miték véké de yo.

Némaan du

17 Némaan du Krais Jisasna jébaa yado guné deké yéwaa kwayéké guné yo. Némaan du yéknwun jébaa yate Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwaké miték védo guné déku jébaaba yaalan du taakwa deké yéwaa las wawo kwayéké guné yo. De apa yate Krais Jisasna kudi wakwete, déku jébaaké gunat miték yakwatnyédo guné deké yéwaa las wawo kwayéké guné yo.

18 *Déknyényba Gotna nyégaba jébaa yate yéwaa kéraadaranké, du dé nak kéga kavik: Bulmakawu jébaa yate wit sék akipérido deku kudi gipatamarék yaké guné yo. De wani jébaa yate wit sék las de mé ko. Waga kavidéka nak du dé Gotna nyégaba kéga kavik: Jébaa yakwa du jébaa yatakne yéwaa kéraaké de yo. Waga dé déknyényba kavik Gotna nyégaba.

19 Sal du nak kéga waké dé yo? “Wani némaan du kapéredi mu débu yak.” Naate wadéran méné waga wan duna kudi véknwumarék yaké méné yo. Du vétik kupuk waga wadaran méné deku kudi véknwuké méné yo.

20 *Némaan du las kapéredi mu yadaran méné derét némaanba wakweké méné yo, akwi némaan duna méniba. Wani némaan du véknwute wup yate de kapéredi mu yamuké, méné kapéredi mu yan duwat némaanba wakweké méné yo.

21 Méné wani kudi mé véknwu. Got, Krais Jisas, Gotna kudi kure giyaakwa du waga de wunat vu. Védaka deku méniba téte ménat némaanba wuné wakweyo, wani kudi véknwuménuké. Méné duna kudiké kutdéngmarék yate, yadén muké bari “Kapéredi

* **5:10:** Yi 13:2 * **5:13:** 2 Te 3:11 * **5:14:** 1 Ko 7:9 * **5:18:** 1 Ko 9:9-11 * **5:20:** Ep 5:11

mu," naamarék yaké méné yo. Taale déku kudi véknwutakne kutdéngte kukba déké kudi wakweké méné yo. Méné akwi du taakwat nakurak kudi wakweké méné yo. Ména du taakwat nak kudi, nak du taakwat nak kudi wakwemarék yaké méné yo.

22 Taale duna jébaa vétakne déku kudi véknwutakne déké kutdéngké méné yo. Wani du yéknwun du radéran méné kutdéngte déku maaknaba taaba kutte waké méné yo, "Méné némaan du raké méné yo. Némaan du rate Krais Jisasna jébaa yaké méné yo." Naate dérét waké méné yo. Wani duké kutdéngmarék yate bari wani kudi wamarék yaké méné yo. Méné déké kutdéngmarék yate wani kudi dérét waménu, dé némaan du rate kapéredi mu yadéran, déké, ménéké wawo, "Wan kapéredi mu yakwa du" naaké de yo. Méné yéknwun mawulé yate yéknwun mu male yaké méné yo.

23 Wupmalemu apu ménat yaalé dé tiyu. De waga wadaka wuné véknwuk. Méné kulé gu male kamarék yaké méné yo. Walkamu wain gu wawo kaké méné yo. Kaménu ména yaalé miték téké dé yo.

24 Du las kapéredi mu yadaka de akwi du taakwa véte kutdéngék deké. Las kapéredi mu yadaka du taakwa vémarék yate de deké kaapuk kutdéngdan. Kukba akwi du taakwa wani kapéredi muké kutdéngké de yo. Kutdéngdo Got wani duwat yadan kapéredi mu yakataké dé yo.

25 Du las yéknwun jébaa yadaka de akwi du taakwa véte kutdéngék deké. Las yéknwun jébaa yadaka de du taakwa vémarék yate deké kaapuk kutdéngdan. Kukba akwi du taakwa deku yéknwun jébaa véte kutdéngké de yo deké. Kapéredi mu yan duké kutdéngdaran pulak, yéknwun duké wawo waga kutdéngké de yo.

6

Nak duna jébaa yakwa du taakwa

1 *Nak duna jébaa yakwa du taakwa las Krais Jisasna jébaaba debu yaalak. Yaale deku jébaaké téségékwa duké kéga waké de yo: "De naana némaan du. Naané deku kudi véknwute yéknwun jébaa yaké naané yo deké." Waga waké de yo. De deku jébaaké téségékwa duna jébaa sépélak yadaran, Krais Jisasna jébaaba yaalamarék yan du taakwa derét véte, Gotna yéké, Krais Jisaské wakwenan kudiké wawo kapéredi kudi wakweké de yo.

2 *Jébaaké téségékwa du Krais Jisaské miték sanévéknwudaran jébaa yakwa du taakwa kéga waké de yo, "Naané akwi Krais Jisasna jébaaba naanébu yaalak. Yaale naana némaan duké mawulat kapére yate deku kudi miték véknwuké naané yo." Waga wate yéknwun jébaa yaké de yo, deku jébaaké téségékwa duké. De wamarék yaké de yo, "Naana némaan du wawo Krais Jisasna jébaaba debu yaalak. Bulaa naané deku kudi véknwumarék yaké naané yo, naané némaadugu wayéknaje nyangegu pulak ranakwa bege." Waga wamarék yaké de yo.

Kéga yate miték raké naané yo

3 *Méné Gotna kudiké du taakwat yakwatnyéte, wakwewurékwa kudi miték wakweké méné yo, akwi du taakwat. Naana Némaan Ban Jisas Kraisna kudi wan adél kudi. Naané wani kudi véknwute Gotna kudiké kutdéngké naané yo.

4-5 *Du las nak pulak kudi wakwete deku yéba kevérékte deku mawuléba de wo, "Naané miték kutdéngte miték male naané ro." Waga wate kaapuk kutdéngdakwa. Bakna de ro. Deku mawulé kapéredi ye tédéka de nak duna kudiké kélik yate, de wale de waarusaaku. Waga yate nak duké kélik yate rékaréka yate de derét waatiyu. Waatite nak duna kudiké kélik yate, du taakwaké yénaa kudi wakwete de waaru waariyo. Wani duna mawulé kapéredi ye tédéka deku mawuléba de wo, "Naané Gotna kudi

* **6:1:** Ta 2:9-10 * **6:2:** Pm 1:16 * **6:3:** 2 Ti 1:13-14; Ga 1:6-9 * **6:4-5:** 2 Ti 4:3-4

véknwunaran naané wupmalemu gwalmu kéraaké naané yo.” Waga wadakwa wan yénaa kudi. De Gotna kudiké kaapuk kutdéngdan.

6 *Mé véknwu. Naana mawulé deku gwalmuké génmarék yadu naané Gotna kudi miték véknwunaran, naané yéknwun mawulé yate miték raké naané yo. Wan adél.

7 Néwaa naanat kéraadaka naané gwalmu las kaapuk kure yaanan. Bakna naané yaak. Kukba naané kiyae gwalmu las kure yémarék yaké naané yo. Bakna yéké naané yo. Waga naané kutdéngék.

8 Naané kadému baapmu wut kure ténaran wan yéknwun. Nak képmaaba rakwa gwalmuké génmarék yaké naané yo.

9 Du taakwana mawulé wupmalemu gwalmuké génran deku mawulé kapéredi ye téké dé yo. Tédu waagété yado deku kapéredi mawulé derét gidu de kapéredi mu yate yalakgé de yo, kwaami yaadéba dawuliye yalakdakwa pulak.

10 *Du taakwana mawulé yéwaaké géndu wupmalemu kés pulak nak pulak kapéredi mu yaké de yo. Du taakwa las yéwaa kéraaké mawulat kapére yate, Gotna kudiké kuk kwayédaka deku mawulé kapére ye tédéka de apa kaagél kuru, deku mawuléba.

Méné apa yate miték rasaakuké méné yo

11 Méné Gotna du rate méné waga yamarék yaké méné yo. Méné apa yate kéga raké méné yo. Yéknwun mu yate Gotna kudi véknwute miték raké méné yo. Méné Gotké miték sanévéknwute du taakwaké mawulat kapére yaké méné yo. Méné kaagél kutménéran apa yate miték téké méné yo. Méné nak du taakwaké yéknwun mawulé yate deké apa yamarék yaké méné yo.

12 Du, nak du wale pétépété yéte derét talaknaké mawulé yadéran, némaanba pétéké dé yo. Waga yate wani duwat talaknadu de déké yéknwun gwalmu kwayéké de yo. Méné pétékwa du pulak apa yate, Gotna jébaa yaké méné yo. Yate déku kudi miték véknwuménu déku yéknwun mawulé kwayédu miték rasaakuké méné yo apuba apuba. Déknyényba méné du taakwana méniba téte méné némaanba wak, “Némaan Banké wuné miték sanévéknwu.” Naate waménéka dé Got ménat waak, déku jébaa yate kulé mawulé kérae miték rasaakuménuké apuba apuba.

13 *Got akwi mu dé kuttaknak. Kuttaknate dé yaamabi kwayék. Kwayédék de ro. Dé anat dé vu. Déknyényba Krais Jisasna maama dérét viyaapérekgé yadaka dé Pontias Pailatna méniba téte dé déku jébaaké kudi miték wakwek. Dé wawo anat dé vu. Bulaa Gotna méniba téte ménat wuné némaanba kéni kudi wakweyo.

14 Méné Gotna jébaa kulaknyénymarék yaké méné yo. Déku jébaa miték yasaakute miték raké méné yo. Déku jébaa yaalébaanmarék yaké méné yo. Yate naana Némaan Ban Jisas Krais tépa yaadéran nyaaké raségéké méné yo.

15 *Got déku kapmu wadu Jisas Krais tépa yaaké dé yo. Got kapmu dé yéknwun mawulé kwayu, akwi du taakwaké. Akwi némaan duwat talakne dé kapmu akwi némaan duké dé némaan ban ro.

16 Nak némaan ban kaapuk. Akwi du taakwa naané kiyao. Dé kapmu kiyaamarék yaké dé yo. Dé rasaaku. Déku gayéba apakélé nyaa pulak dé vésaaku. Naané déku gayét yéte séknaaba téké naané yo apakélé nyaa pulak védékwa bege. Dé rakwa saabamarék yaké naané yo. Du taakwa dérét déknyényba kaapuk védan. Kukba du taakwa dérét vémarék yaké de yo. Déku yéba kevéréksaakuké naané yo. Déku apa rasaakuké dé yo apuba apuba. Wan adél.

Gwalmumama du taakwa

17 Méné kéni képmaaba rakwa gwalmumama du taakwat kéga wakweké méné yo: “Guné guna yéba kevérékmarék yaké guné yo. Guné Gotké sanévéknwuké guné yo.

* **6:6:** Pl 4:11-12; Yi 13:5 * **6:10:** Ep 5:5 * **6:13:** Jo 18:36-37, 19:11 * **6:15:** Re 17:14

Guné miték raké yate, kéni képmaaba rakwa gwalmuké sanévéknwumarék yaké guné yo. Wani gwalmu rasaakumarék yaké dé yo. Got akwi mu naanéké bakna dé tiyao. Naané yéknwun mawulé yate miték ranoké dé naanéké tiyao.

18 Guné du taakwat kutkalé yaké guné yo. Derét kutkalé yate wupmalemu yéknwun jébaa yaké guné yo. Guné yéknwun mawulé yate guna gwalmu munikweké guné yo, nak du taakwaké." Naate wakweké méné yo gwalmumama du taakwat.

19 *De wani kudi véknwute waga yadaran yéknwun mawulé kéraaké de yo. Kérae miték raké de yo. Kukba Got wale miték rasaakuké de yo apuba apuba.

Méné Gotna jébaaké miték véké méné yo

20 **Timoti, méné mé véknwu. Got ménat wakwedén jébaa méné miték yaké méné yo. Déku jébaaké miték véte déku kudi miték véknwuké méné yo. Du taakwa las Gotké sanévéknwumarék yate yaamabi kudi bulte de wo, "Naané adél kudi naané kutdéngék." Naate wate yénaa de yo. Méné deku kudi véknwumarék yaké méné yo.

21 *Du taakwa las debu wak, "Naané akwi adél kudi naané kutdéngék." Waga watakne Gotna kudiké debu kuk kwayék. Kuk kwayéte Gotna yaabu kulaknyénytakne de kapéredi yaabuba yu. Méné deku kudi véknwumarék yaké méné yo.

Got ménéké mawulé lékte ménat kutkalé yaduké wuné dérét waato.

Wani wuné wakwebutik.

---

* **6:19:** Mt 6:19-20 * **6:20:** Lu 12:20 * **6:20:** 1 Ti 4:7; 2 Ti 1:14 * **6:21:** 2 Ti 2:18

Pol Timotiké kukba kavin nyéga

1-2 *Méné Timoti, ménéké wuné Pol kéni nyéga kaviyu. Wuna kudi véknwutakne Krais Jisasna jébaaba yaale wuna nyaan pulak raménéka wuné ménéké mawulat kapére yo. Got wadék wuné Krais Jisasna kudi kure yaakwa du wuné ro. Rate déku kudi wuné wakweyo, déku kudi miték véknwukwa du taakwa kulé mawulé kérae miték rasaakudoké.

Naana yaapa Got ménéké mawulé lékte ménat kutkalé yate, ménéké sébéraa yate, yéknwun mawulé kwayéte, naana Némaan Ban Krais Jisas waga male yadu, méné miték raké méné yo. Waga wuné Gorét waato.

Gotna kudi wakwemuké wup yamarék yaké naané yo

3 *Déknyényba wuna képmawaara yéknwun mawulé yate de Gorét waatak. Yadan pulak wuné yéknwun mawulé yate Gorét wuné waato. Waatate ménéké sanévéknwute déku yéba kevérékte gaan nyaa wuné dé wale kudi bulu ménéké.

4 Déknyényba wuné ménat kulaknyényké yawuréka méné mawulé lékte méné géraak. Géraaménénké wuné sanévéknwu. Wuné ménat tépa véké wuné mawulat kapére yo. Ménat tépa véte yéknwun mawulé yate dusék yaké wuné yo.

5 *Méné Gotké miték sanévéknwuménéka wuné ménéké sanévéknwu. Déknyényba ména maamu léku yé Lois yéknwun mawulé yate lé Gotké miték sanévéknwuk. Ména néwaa Yunis wawo yéknwun mawulé yate lé Gotké miték sanévéknwuk. Méné wawo, bét sanévéknwubérén pulak, déké méné miték sanévéknwu. Waga wuné kutdéngék.

6 Kutdéngte wuné kéni kudi ménat wakweyo: Déknyényba ména maaknaba taaba kutwuréka Got ménéké yéknwun mawulé dé kwayék, déku jébaa yaménuké. Got kwayédén mawuléké sanévéknwusaakute déku jébaa miték yasaakuké méné yo. Waga wuné ménat wakweyo.

7 *Got yéknwun mawulé tiyaadénké, naana mawulé miték tédu naané apa yate raké naané yo. Akwi mu du taakwaké wawo wup yamarék yaké naané yo. Du taakwaké mawulat kapére yaké naané yo. Naané kapéredi mu yamuké, naana sépé naana mawuléké miték véte miték raké naané yo. Waga ranoké, Got yéknwun mawulé dé naanéké tiyaak.

8 *Yéknwun mawulé ménéké kwayédénké, méné wup yamarék yate kudi wakweké méné yo, naana Némaan Banké. Déké kuk kwayémarék yaké méné yo. Wuné raamény gaba wuné ro, Némaan Banké yéknwun kudi wakwewuréka kélik yadan bege. Wunéké kuk tiyaamarék yaké méné yo. Got apa kwayédu méné apa yate déku kudi wakweké méné yo. Wakwete sal méné wawo kaagél kutké méné yo, kapu kaapuk? Wani kaagélké wup yamarék yaké méné yo.

9 *Got naanat débu kutkalé yak. Kutkalé yadénké, naané apuba apuba miték rasaakuké naané yo. Naanat kutkalé yatakne débu naanat waak, déku du ranoké. Yanan yéknwun jébaa véte dé naanat waga yak, kapu kaapuk? Wan kaapuk. Déku mawuléba sanévéknwute naanéké mawulé lékte miték véte dé naanat bakna kutkalé yak. Déknyényba Got dé wak, Krais Jisas yae naanat kutkalé yaduké. Kéni képmaa kuttaknamarék yadén tulé Got dé wak, Krais Jisas naanat kutkalé yadu naané déku du ranoké.

10 *Déknyényba Got dé waga wak. Wadéka Krais Jisas dé yaak, naanat kutkalé yaké. Yaadéka naané dérét vétakne Got déknyényba wadén kudiké naané kutdéngék. Krais

---

* **1:1-2:** 1 Ti 1:2 * **1:3:** Ap 24:16 * **1:5:** Ap 16:1 * **1:7:** Ro 8:15 * **1:8:** Ro 1:16 * **1:9:** Ep 2:8-9; Ta 3:4-5 * **1:10:** Yi 2:14-15

Jisas yae apa yadénké, naané kiyae yalakmarék yaké naané yo. Dé yae Gotna kudi wakwedénké, naané déku kudi véknwute apuba apuba miték rasaakuké naané yo. Waga naané kutdéngék.

11 *Got wunat débu wak, wuné déku kudi kure ye wakwete déku jébaaké derét yakwatnyéwuruké.

12 Wadék waga yawuréka kapéredi mu yadaka wuné kaagél kuru. Gotké wuné kutdéngék. Dé wunéké jébaa tiyaadék wuné déku jébaa yo. Yate wuné déké miték sanévéknwu. Dé wunéké miték vésaakuké dé yo. Waga wuné kutdéngék. Kutdéngte déku jébaa yamuké kaapuk wup yawurékwa. Déku jébaa yasaakuké wuné yo. Némaan Ban tépa yaadu wuné dérét véte déku jébaa yabutiké wuné yo.

13 *Adél kudi ménat wunébu wakwek. Méné apa yate wani kudi miték véknwuké méné yo. Véknwute wakwewurén pulak yaké méné yo. Krais Jisas wale nakurak mawulé yate naané déku du naané ro. Rate naané déké miték sanévéknwute, du taakwaké naané mawulat kapére yo. Méné waga rate déké miték sanévéknwusaakute deké mawulat kapére yasaakuké méné yo. Wani kudi mé véknwu. Wani kudi kulaknyénymarék yaké méné yo.

14 Gotna Yaamabi naana mawulébа dé tu. Téte dé naanéké apa tiyao. Méné déku apa kérae Gotna kudi miték véknwute wani adél kudi wupmalemu du taakwat wakweké méné yo. Wakwete jérawu yaké méné yo, de wani kudi yaalébaanmuké.

15 *Esiana képmaaba rakwa du taakwa akwi debu wunéké kuk tiyaak. Wani képmaaba rakwa du Piselas bét Yemosenis wawo bét wunéké kuk tiyaak. Waga méné kutdéngék.

16-17 Yadan pulak, Onesiporas kaapuk yadén. Wuné raamény gaba rawuréka dé Rom saabe wunéké sékale sékale kukba dé wunat vék. Wunéké kuk kaapuk tiyaadén. Wunat véte wupmalemu apu yae wuné wale rate yéknwun kudi wakwedéka wuna mawulé miték dé ték.

18 Némaan Ban déku kémké miték védu de miték raké de yo. Waga wuné mawulé yo. Déknyénybа Epesasba rate dé wupmalemu apu Gotna du taakwaké sanévéknwute dé yéknwun jébaa yak. Waga méné kutdéngék. Némaan Ban yaaran nyaa dé Onesiporaské miték véte dérét kutkalé yaké dé yo. Waga wuné mawulé yo.

2

Méné Krais Jisasna waariyakwa du pulak miték téké méné yo

1 Wuna nyaan pulak rakwa du Timoti, méné mé véknwu. Krais Jisas naanéké mawulé lékte naanat kutkalé yadéka naané dé wale nakurak mawulé yate ro. Méné waga rate apa yaké méné yo.

2 Déknyénybа wupmalemu duna ménibа téte wuné yéknwun kudi wakwek. Wakwewuréka méné véknwuk. Véknwutakne méné wani kudi yéknwun mawulé yakwa duwat wakweké méné yo. Wakwemenu de ménа kudi miték véknwute nak du taakwat miték yakwatnyéké de yo.

3 Waariyakwa du apa yate tékwa pulak, méné apa yate téké méné yo. Krais Jisasna yéknwun du téte apa yate, de ménat yaalébaanmuké, wup yamarék yaké méné yo. Méné naané wale kaagél kutké méné yo. Kaagélké wup yamarék yaké méné yo.

4 Kéni aja kudi kupuk mé véknwu. Waariyakwa du waariyaké yate déku némaan banna kudi véknwuké dé mawulé yo. Mawulé yate déku némaan banna kudi véknwute dé waariyadakwa jébaa male yo. Kés pulak nak pulak jébaa kaapuk yadékwa.

---

* **1:11:** 1 Ti 2:7 * **1:13:** Ta 1:9 * **1:15:** 2 Ti 4:16

5 *Taale du nak pétédaranké apa kudi véknwuké dé yo. Véknwutakne de wale pétépété ye derét talaknatakne dé taale ye yéknwun gwalmu nyégélké dé yo. Deku kudi véknwumarék yadéran wani yéknwun gwalmu nyégélmarék yaké dé yo.
6 *Taale du nak déku képmaaba apa jébaa yaké dé yo. Apa jébaa yate kadému yaanantakne kukba dé wupmalemu kadému kéraaké dé yo.
7 Wani aja kudi kupukgé mé sanévéknwu. Sanévéknwumému Némaan Ban yéknwun mawulé kwayédu méné akwi kudiké miték kutdéngké méné yo.
8 *Gotna kudi wakwete wuné Jisas Kraiské kudi wakweyo. Dé naana képmawaara Devitna kémba dé rak. Dé kiyaadéka Got wadéka dé tépa nébéle raapmék. Raapme dé ro. Méné déké mé sanévéknwu.
9 *Wuné Gotna kudi wakwewuréka de wunat baagwit gik, kapéredi mu yakwa banét gidakwa pulak. Wunat giye de raamény gaba kusola taknak. Gotna kudi kaapuk gidan. Bakna dé ro.
10 *De wunat kapéredi mu yadaka kaagél kutte wuné wup kaapuk yawurékwa. Got du taakwat débu waak, de déku du taakwa radoké. Got derét wawo kutkalé yadu de Krais Jisaské miték sanévéknwute kulé mawulé kérae dé wale apuba apuba miték rasaakuké de yo. Waga wuné mawulé yo. Mawulé yate deké sanévéknwute wuné kaagél kutte apa yate ro.
11 *Wupmalemu du taakwa de kéni kudi wakweyo Krais Jisaské. Kén adél kudi:
Dé kiyaadén pulak, naané dé wale kiyaanaran, kukba naané dé wale apuba apuba miték rasaakuké naané yo.
12 *Apa yate, déku jébaa kulaknyénymarék yanaran, kukba naané dé wale némaan du rate nak du taakwaké miték véké naané yo.
Naané kéga wanaran, “Dérét kaapuk kutdéngnan.” Naate wanaran dé naanéké waké dé yo, “Derét kaapuk kutdéngwurén.” Naate waké dé yo.
13 *Dé wakwedékwa pulak dé yo. Naané wakwenakwa pulak yamarék yanaran dé apuba apuba wakwedékwa pulak yaké dé yo.
Wani kudi wan adél kudi Krais Jisaské.

Méné yéknwun jébaa yakwa duké Got mawulé yaké dé yo

14 *Méné Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwat wani kudi wakweké méné yo. Wakweménu de wani kudiké yékéyaak yamarék yaké de yo. Guné Gotna ménіba guné tu. Téte méné derét kéga waké méné yo, “Guné Gotna ménіba téte, kudi bulte, kés kudi nak kudiké waarumarék yaké guné yo.” Naate waké méné yo. Du taakwa waarudo deku mawulé miték témarék yaké dé yo. Nak du taakwa waarudakwa kudi véknwudo deku mawulé yékéyaak yaké dé yo.
15 *Méné Gotna ménіba téte yéknwun jébaa yate, Got ména jébaa véte ménéké yéknwun mawulé yaduké, méné apa jébaa yasaakuké méné yo. Yate derét Gotna kudiké miték yakwatnyéké méné yo. Adél kudiké miték kutdéngdoké, méné derét miték wakweké méné yo. Yate Gotna ménіba téte méné yaménén jébaaké nyékéri yamarék yaké méné yo.
16 Du las Gotké sanévéknwumarék yate de yaamabi kudi bulu. Waga buldaka nak du taakwa deku kudi véknwute Gotké de kuk kwayu. Méné deku kudi véknwumarék yaké méné yo.
17 Makwal waasé apakélé yate duna sépé yaalébaanké dé yo. Deku kudi waasé yakwa pulak apakélé yadu nak du taakwa véknwudo wani kudi deku mawulé yaalébaanké dé yo. Yaimenias bét Pailitas bét wani kudi wakweyo.

---

* **2:5:** 2 Ti 4:8 * **2:6:** 1 Ko 9:7, 14 * **2:8:** Ro 1:3-4 * **2:9:** Pl 1:12-14 * **2:10:** Kl 1:24 * **2:11:** 2 Ko 4:11
* **2:12:** Mt 10:33 * **2:13:** Ro 3:4; Ta 1:2 * **2:14:** Ta 3:9 * **2:15:** Ta 2:7-8

18 Du kwaami viyaaké yate sétknwudakwa pulak, bét adél kudiké bétbu sétknwuk. Sétknwutakne bét yénaa kudi wakweyo. Kéga bét wo, “Naané kulé mawulé kérae naanébu nébéle raapmék. Raapme kukba kiyae tépa nébéle raapmarék yaké naané yo.” Naate wate yénaa bét yo. Yénaa yabétka Némaan Banna jébaaba yaalan du taakwa las wani kudi véknwute, Gotna kudi kaapuk miték véknwudakwa.

19 *Gotna du taakwa wani kudi véknwumarék yaké de yo. Nak du Gotna du taakwana mawulé yaalébaanmarék yaké de yo. Gotna du taakwa yaanétaknadan kwaatmu pulak miték téké de yo. Nak du wani kwaatmu pélmarék yaké de yo. Kéni kudi du nak dé kavik Gotna nyégaba: Némaan Ban dé kutdéngék, déku jébaaba yaalan du taakwa, déku jébaaba yaalamarék yan du taakwaké wawo. Nak du wawo kéga dé kavik: Némaan Banna jébaaba yaalan du taakwa kapéredi mawulé kulaknyényké de yo. Waga dé kavik.

20 *Kéni aja kudi mé véknwu. Kés pulak nak pulak agérap de taknak apakélé gaba. Agérap las de gol matut yak. Las de silva matut yak. Wupmalemu yéwaa kwayétakne de wani kubusaaku agérap yak. Las yéwaa kwayémarék yatakne de mit taak. Las de képmaat yak. Yéknwun agérapba de yéknwun kadému takno. Las agérapba de bakna mu takno.

21 Du taakwa kapéredi mawulé kulaknyénytakne yéknwun mawulé yadaran de yéknwun kadému taknadan agérap pulak raké de yo. De deku Némaan Ban Gotna du taakwa rate, déku jébaa yaké mawulé yate, déku kudiké de raségu. Raségéte dé wadu de déku jébaa miték yaké de yo.

22 Nébikara du yakwa pulak kapéredi mawulé yamarék yaké méné yo. Méné yéknwun mawulé yate miték raké méné yo. Méné Gotké miték sanévéknwusaakuké méné yo. Méné du taakwaké mawulat kapére yaké méné yo. Méné nak du wale waarumarék yate miték raké méné yo. Du las yéknwun mawulé yate de Némaan Banét waato, dé derét kutkalé yadu de waga miték radoké. Yadakwa pulak, méné yaké méné yo.

23 Du las waagété yate yaamabi kudi de bulu. Bulte kukba waarute de waariyo. Méné de wale kudi bulmarék yaké méné yo.

24 *Némaan Banna jébaa yakwa du waarute waariyamarék yaké dé yo. Dé yéknwun mawulé yate nak du taakwat kutkalé yaké dé yo. Dé du taakwat miték yakwatnyéké dé yo, Gotna jébaaké.

25-26 Du taakwa las déku kudi véknwumarék yadaran dé derét kudi kwekére wakweké dé yo, déku kudi véknwudoké. Rékaréka yamarék yate derét waatimarék yaké dé yo. Déknyénybа Seten déku péligéba derét dé kurék. Derét kure wadéka de déku kapéredi mawulé véknwute déku kudi véknwu. Sal Got derét kutkalé yadu de kapéredi mawulé kulaknyénytakne Gotna kudi véknwuké de yo, kapu kaapuk? Sal de Gotna kudi véknwute kulé mawulé kérae Setenét kulaknyénytakne yaage ye miték raké de yo, kapu kaapuk? Némaan Banna jébaa yakwa du, méné wani muké sanévéknwute nak duwat kudi kwekére wakweké méné yo.

3

Sésékukba yaaran tulé wupmalemu kapéredi mu yaaké dé yo

1 *Sésékukba yaaran tulé kapéredi mu yaadu du taakwa kaagél kutké de yo. Méné kéni kapéredi muké kutdéngménuké wuné mawulé yo.

2 *Du deku sépé, deku yéwaaké male sanévéknwuké de yo. Sanévéknwute nak duké kwayémarék yaké de yo. De dusék yate deku yéba male kevérékte nak du, Gorét wawo waatiké de yo. De deku néwepana kudi véknwumarék yaké de yo. Nak du derét kutkalé

* **2:19:** Jo 10:14-15 * **2:20:** Ro 9:21 * **2:24:** 1 Ti 3:3 * **3:1:** 1 Ti 4:1 * **3:2:** Ro 1:29-31

yado de wani duké yéknwun mawulé yamarék yaké de yo. De Gotna kudi véknwumarék yaké de yo.
3 De deku kémké mawulé yamarék yaké de yo. De rékaréka yate, nak du taakwa wale miték ramarék yaké de yo. De yénaa kudi wakweké de yo nak du taakwaké. De kapéredi mawulé yate kapéredi mu yaké de yo. De apa yate nak du taakwat viyaaké de yo. De yéknwun mawulé yakwa akwi du taakwaké kélik yaké de yo.
4 De deku du taakwat maamaké kwayéké de yo. De miték sanévéknwumarék yate, mawulé yadakwa pulak bari yaké de yo. De waké de yo, “Naané kapmu némaan du naané ro.” Naate waké de yo. De Gotké kélik yate kés pulak nak pulak kapéredi muké mawulé yaké de yo.
5 *De yénaa yado nak du taakwa derét véte deké kéga waké de yo, “De Gotna kudi véknwute de miték ro.” Waga wado de Gotna apaké kuk kwayéte yénaa yaké de yo. Wani kapéredi mu yakwa duké méné kuk kwayéké méné yo.
6 Wani du las yénaa yate, paakute, deku kudi de yéknwun mawulé yamarék yakwa taakwat de wakweyo. Wakwedaka wani taakwa deku kudi de véknwu. Déknyényba wani taakwa kapéredi mu de yak. Yatakne wani kapéredi muké sanévéknwute mawulé lékdaka deku mawulé kaapuk miték tékwa. Yate deku mawuléba sanévéknwute kés kudi nak kudi véknwuké de mawulé yo.
7 Mawulé yate de adél kudiké kutdéngké de yapatiyu. Waga yate de wani duna kudi véknwu.
8 Déknyényba du vétik Janis bét Jambris naana képmawaara Mosesna kudiké bét kuk kwayék. Mosesna kudiké kuk kwayébérén pulak, wani taakwat wakwekwa du de adél kudiké kuk kwayu. Kwayédaka deku mawulé kapéredi ye tédéka de yénaa yate kéga wo, “Naané yéknwun kudi miték naané véknwu.” Naate wate kaapuk miték sanévéknwudakwa. Deku jébaa bari kaapuk yaké dé yo.
9 Déknyényba Janis bét Jambriské du las de wak, “Kapéredi mawulé yate bét waagété jébaa yo.” Naate watakne bétku kudi kaapuk tépa véknwudan. Bétku jébaa kaapuk yadén pulak, wani duna jébaa bari kaapuk yaké dé yo. Akwi du taakwa deku jébaa véte waké de yo, “Kapéredi mawulé yate de waagété jébaa yo.” Naate wate deku kudi tépa véknwumarék yaké de yo.

Méné apa yate Gotna kudi miték véknwusaakuké méné yo

10 Méné waga yamarék yaké méné yo. Méné wuné wale yeyé yeyate jébaa yawuréka ménébu vék. Wuné derét yéknwun kudi wakwewuréka ménébu véknwuk. Wuné Gotké yéknwun jébaa las wawo yaké mawulé awuréka ménébu kutdéngék. Gotké miték sanévéknwute, du taakwaké mawulat kapére yate derét kutkalé yawuréka ménébu vék. Wuné apa yate Gotna kudi kulaknyénymarék yate miték téwuréka ménébu vék.
11 *De wunat kapéredi mu yadaka wuné kaagél kutwuréka ménébu vék. Déknyényba wuné Antiok, Aikoniam, Listraba wawo rawuréka wunat wupmalemu kapéredi mu yadaka apa kaagél kutwuréka ménébu kutdéngék. De wunat waga yadaka Némaan Ban wunat kutkalé yadéka wuné miték rak.
12 *Krais Jisas wale nakurak mawulé yate rakwa akwi du taakwat déku maama yaalébaanké de yo.
13 Kapéredi mu yakwa du taakwa, yénaa yakwa du taakwa wawo kapéredi mu yasaakuké de yo. Yate de kapéredi mu las wawo yaké de yo. Yate yénaa kudi wakwedo nak du taakwa deku kudi véknwudo deku mawulé kapéredi yaké dé yo. Yadu yénaa kudi wakwekwa du taakwana mawulé wawo kapéredi yaké dé yo.

---

* **3:5:** Mt 7:15, 21; Ta 1:16 * **3:11:** Ap 13:50, 14:5, 19-20 * **3:12:** Jo 15:20

14 *Méné radakwa pulak ramarék yaké méné yo. Déknyényba naané ménat yéknwun
kudi wakwenaka méné miték véknwuk. Naané wani yéknwun kudi wakwen du taakwat
méné kutdéngék. Kutdéngte wakwenan kudi miték véknwusaakuké méné yo. Wani
kudi kulaknyénymarék yaké méné yo.
15 Méné baadi raménéka de du taakwa ménat yakwatnyék, Gotna nyégaba
déknyényba kavidan kudiké. Yakwatnyédaka wani kudi méné batnyé miték véknwuk.
Bulaa wawo wani kudi méné miték véknwu. Du taakwa wani kudi miték véknwute
kulé mawulé kéraaké de yo. Kulé mawulé kérae de Krais Jisaské miték sanévéknwuké
de yo. Déké miték sanévéknwudo Got derét kutkalé yadu de miték rasaakuké de yo
apuba apuba. Waga méné kutdéngék.
16 *Déknyényba Gotna Yaamabi wadéka de Gotna kudi kavik déku nyégaba. Naané
wani yéknwun kudi véknwunaran adél kudi kutdéngte, yanakwa kapéredi muké
kutdéngte, kapéredi mawulé kulaknyénytakne yéknwun mawulé yanaranké kutdéngte,
yéknwun mu male yanaranké kutdéngte, waga kutdéngké naané yo.
17 Naané Gotna du wani yéknwun kudi miték véknwute apa yate miték kutdéngte akwi
yéknwun jébaa yaké naané yo.

4

Méné Gotna kudi miték wakweké méné yo

1 *Kukba Krais Jisas gwaamale yae kot véknwukwa némaan ban rate akwi du
taakwana jébaa véké dé yo. Vétakne yadan jébaaké kudi wakweké dé yo. Dé yae
némaan ban rate naanéké védéranké wuné sanévéknwu. Sanévéknwute bulaa Gotna
méniba, Krais Jisasna méniba téte ménat wuné wakweyo, yaménéran jébaaké.
2 *Kéga wuné wakweyo: Akwi nyaa méné Gotna kudi wakweké méné yo. De
véknwumuké kélik yadaran nyaa, véknwuké mawulé yadaran nyaa wawo wakweké
méné yo. De kapéredi mawulé yado méné derét némaanba wakweké méné yo, wani
kapéredi mu kulaknyénydoké. Derét yéknwun kudi wakweké méné yo, deku mawulé
miték téduké. Méné wani jébaa kulaknyénymarék yaké méné yo. De ména kudi
véknwumarék yado méné derét waatimarék yate derét yéknwun kudi tépa wakweké
méné yo.
3 *Kukba du taakwa deku kapéredi mawulé male véknwute, kulé kudi véknwuké
mawulé yate, wani kapéredi kudiké yakwatnyékwa duké sékalké de yo. Sékale vétakne,
de wale yeyé yeyate deku kapéredi kudi male véknwuké de yo. Gotna kudi véknwumuké
kélik yaké de yo.
4 Yate Gotna kudi kulaknyénytakne deku képmawaarana walésaki male véknwuké de
yo.
5 Méné apuba apuba yéknwun mawulé yaké méné yo. Kapéredi mawulé yadakwa
pulak, yamarék yaké méné yo. De ménéké kélik yate ménat yaalébaando kaagél
kutménéranké, sanévéknwu wanévéknwumarék yaké méné yo. Yéknwun kudi male
wakwe lakweké méné yo Krais Jisaské. Wakwete Got ménéké kwayén jébaa miték yaké
méné yo.

Wuna jébaa bari kaapuk yaké dé yo

6 Wuné wuna jébaa bari yabutiké wuné yo. De bari wunat viyaaké de yo. Viyaado
wuna wény akudu wuné kiyaaké wuné yo. Kiyae kéni képmaa kulaknyénytakne yéké
wuné yo.
7 Du nak de wale pétépété ye, derét talaknaké yate, némaanba pétéké dé yo. Wuné
pétékwa du pulak wuné némaanba wunébu yak. Ye wuné Gotna jébaa yak. Got wunéké

* **3:14:** 2 Ti 2:2 * **3:16:** 2 Pi 1:20-21 * **4:1:** Ap 10:42; Ro 14:9-10 * **4:2:** Ap 20:20, 31 * **4:3:** 1 Ti 4:1

tiyaadén jébaa wunébu yabutik. Gotna kudi wuné miték véknwu. Déku kudi kaapuk kulaknyénywurén.

8 *Yawurénké Némaan Ban wunat kutkalé yaké dé yo. Gwaamale yaadéran nyaa dé kot véknwukwa némaan ban rate akwi du taakwa yan jébaaké kudi wakweké dé yo. Wakwete wunat waké dé yo, “Méné yéknwun mu yan du.” Naate watakne dé yéknwun gwalmu tiyaaké dé yo. Yawurén jébaa vétakne wunéké tiyaaké dé yo. Wunéké male tiyaamarék yaké dé yo. Dé bari yaaduké mawulé yate raségéran du taakwaké wawo, kwayéké dé yo.

Pol déku kudi dé wakwebutiyu

9 Méné bari bari yaaké méné yo, wunat véké.

10 Wuné kapmu rate, méné yaaménuké wuné mawulé yo. Dimas kéni képmaaba rakwa gwalmuké mawulat kapére yate, dé wunat débu kulaknyénytakne yék. Tesalonaikat dé yék. Kresens Galesiana képmaat dé yék. Yédéka Taitas Dalmesiana képmaat yédék wuné kapmu wuné ro. Luk male dé wuné wale ro.

11 *Méné yaaké yate méné Maknét wawo kwole béné yaaké yo. Dé yae wuné wale jébaa yaké dé yo.

12 *Tikikas wuné wale kaapuk radékwa. Wuné wawuréka dé Epesasnyét yék.

13 *Méné yaate, méné yépmaa yadéka kusade téwurékwa baapmu wut kérae kure méné yaaké yo. Troasba wuné wani baapmu wut taknak. Wani gayéna du nak déku yé Kapas, dé wani baapmu wut kure ro. Wuna nyéga wawo kéraaké méné yo. Déknyényba meme sépéba kutnébuldaka nyéga pulak yadéka de wani sépéba kudi kavik. Kavidaka wuné las wuné kéraak. Wani kudi kavidan sépé, wuna nyéga wawo, kérae kure yaaké méné yo.

14 *Matu pulak muba sékwa du nak déku yé Aleksanda dé wunat wupmalemu kapéredi mu yak. Yadén kapéredi muké Got dérét yakataké dé yo.

15 Méné wawo, wani du ménat kapéredi mu yamuké, jérawu yaké méné yo. Jérawu yamarék yaménu dé yae ménat yaalébaanké dé yo. Wupmalemu apu wuné Krais Jisaské kudi wakwewuréka dé apa yate wani kudiké kuk kwayék.

16 Taale wuné Romna duna ménibа téwuréka Romna némaan banét wunéké wakwedaka du nak wuné wale kaapuk téte buldén. De akwi wunat kulaknyénytakne de yaage yék. Yédaka wuné Gorét waatak, wani kapéredi mu derét yakatamarék yaduké.

17 *Némaan Ban Krais Jisas kapmu wuné wale tédéka wuné kudi wakwek. Dé tédéka wuna mawulé apa yadéka wup yamarék yate wuné Gotna kudi akwi wakwek. Nak gena du Romna du waba de ték. Wuna gayé Judana du taakwa kaapuk waba tédan. Nak gena du taakwa waba téte wakwewurén kudi de véknwuk. Véknwute wuna kudit kaapuk talaknadan. Yate wunat yaalébaante kaapuk viyaapérekdan. Yadaka wuné miték ro.

18 Némaan Ban wunat kutkalé yate, de wunat yaalébaanmuké dé kélik yo. Yate wunat kutkalé yadu wuné waare déku gayé saabaké wuné yo. Waga wuné kutdéngék. Déku gayéba dé némaan ban rate déku du taakwaké dé miték vu. Wuné déku yéba apuba apuba kevérékgé wuné mawulé yo.

19 *Kudi las wawo wakweké wunék. Méné Prisila bét Akwilat kéga wakweké méné yo, “Pol bénéké yéknwun mawulé dé yo.” Naate watakne Onesiporasna gaba rakwa du taakwat wawo waga wakweké méné yo.

---

* **4:8:** Re 2:10 * **4:11:** Ap 15:37-39 * **4:12:** Ep 6:21-22 * **4:13:** Ap 20:6 * **4:14:** 1 Ti 1:20; Ro 2:6 * **4:17:** Ap 23:11, 27:23 * **4:19:** Ap 18:2-3

20 *Erastas dé Korinba ro. Déknyényba kiyakiya yadéka Tropimas Mailitasba radéka
wuné dérét waba kulaknyénytakne wuné yék. Dé wawo wuné wale kaapuk radékwa.
Méné bari bari yaaké méné yo.
21 Méné taale yaaménu kukba maas viyaakwa tulé yaaké dé yo. Waga wuné mawulé
yo.
Yubiulas, Piudens, Lainas, taakwa nak léku yé Klodia, Krais Jisasna jébaaba yaale
kéni gayéba rakwa du taakwa akwi de ménéké yéknwun mawulé yo. Yate wunat
wadaka bulaa wuné deku kudi ménat wakweyo.
22 Némaan Ban méné wale tédu ména mawulé miték téké dé yo. Némaan Ban gunéké
mawulé lékte gunat kutkalé yaduké wuné dérét waato.
Wani wuné wakwebutik.

* **4:20:** Ap 19:22

Pol Taitaské kavin nyéga

1-4 *Méné Taitas, ménéké wuné Pol kéni nyéga kaviyu. Wuné Gotna jébaa yakwa du rate Jisas Kraisna kudi kure yaakwa du rate wuné ménéké kaviyu. Déknyényba méné wuna kudi véknwutakne Jisas Kraisna jébaaba yaale bulaa méné wuna nyaan pulak méné ro. Wuna nyaan, ana Némaan Banna yéba ménat wuné wakweyo. Got wadén du taakwa déké miték sanévéknwute, apa yate déké las wawo miték sanévéknwudoké, wuné derét kudi wakweyo. De yéknwun mawulé yate Gotna kudi véknwute adél kudi kutdéngdoké, wuné derét wakweyo. Wani jébaa yate wuné kéga wo: Naané kulé mawulé kérae apuba apuba miték rasaakuké naané yo. Naané yéknwun mawulé yate wani muké raségéké naané yo. Waga wuné wo. Got adél kudi male dé wakweyo. Yénaa kudi kaapuk wakwedékwa. Déknyényba kéni képmaa kuttaknamarék yadén tulé Got dé wak, kulé mawulé kérae miték rasaakunaranké. Got wadén tulé déku du wani muké kudi de wakwek. Wakwedéka du taakwa kulé mawulé kérae miték rasaakudaranké de wani kudi véknwuk. Got wunat wawo dé wak, wani kudi wakwewuruké. Dé naanat kutkalé dé yo. Yadu naané miték rasaakuké naané yo apuba apuba. Wuné déku jébaa yate wuné déku kudi wakweyo.

Naana yaapa Got ménéké mawulé lékte ménat kutkalé yate, yéknwun mawulé kwayéte, naanat Setenna taababa kéraakwa ban Krais Jisas waga male yadu, méné miték raké méné yo. Waga wuné Gorét waato.

5 Déknyényba wuné wawuréka méné Kritna képmaaba raméneka wuné ménat kulaknyénytakne yék. Méné jébaa las wawo yaménu deku kapéredi mawulé yéknwun yaduké, wuné waga yak. Méné waménu akwi gayéba de némaan du las Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwaké miték véké de yo. Déknyényba wuné méné wale rate wuné ménat wak, waga waménuké.

6 *Wani némaan du kéga raké de yo. De miték raké de yo, akwi du taakwana ménіba. De kapéredi mu yamarék yaké de yo. De nak nak nakurak taakwa male yaké de yo. Deku baadi Krais Jisaské miték sanévéknwuké de yo. Deku baadi néwepana kudi véknwuké de yo. Véknwute yéknwun mawulé yate miték raké de yo, akwi du taakwana ménіba. Waga radaran wani du némaan du raké de yo.

7 *Wani némaan du Gotna du taakwaké miték véké de yo. Védaranké de yéknwun mu yakwa du raké de yo. De kapéredi mawulé yamarék yaké de yo. De deku yéba kevérékmarék yaké de yo. De bari rékaréka yamarék yaké de yo. De waagété gu kate waagété yamarék yaké de yo. De waariyaké mawulé yamarék yaké de yo. De apuba apuba yéwaa kéraaké sanévéknwumarék yaké de yo.

8 Nak geba yaan du deku gayét yaadaran de deké kadému kwayétakne, kwaadaran ga wawo kwayéké de yo. De yéknwun mawulé yate yéknwun jébaa yaké de yo. Deku mawulé miték téké dé yo. De yéknwun kudi male wakweké de yo. De Gotna kudi miték véknwusaakuké de yo. De kapéredi mu yamuké, deku mawulé deku sépéké miték véké de yo.

9 De yakwatnyénan kudi miték véknwuké de yo. Véknwute wani adél kudi kulaknyénymarék yaké de yo. Waga yate de adél kudi du taakwat wakweké de yo, deku mawulé miték téduké. Wani kudiké kuk kwayékwa du taakwat wawo wakweké de yo, deku kapéredi mawuléké kutdéngdoké.

Kritna képmaaba wupmalemu yénaa yakwa du de ro

* **1:1-4:** 2 Ko 8:23 * **1:6:** 2 Ti 2:24-26 * **1:7:** 1 Ti 3:2-7

10 Bulaa wupmalemu du némaan duna kudi kaapuk véknwudakwa. Wani du de wo,
“Jisas Kraisna jébaaba yaalan du taakwa de Judana apa kudi véknwuké de yo. Waga
naané mawulé yo.” Waga wate némaan duna kudi véknwumarék yate, yaamabi kudi
bulte, de yénaa kudi wakweyo. Yénaa kudi wakwedaka nak du taakwa deku kudi
véknwudaka dé deku mawulé kapéredi yo.
11 Wani du yaamabi kudi bulte yéwaa kéraaké yénaa kudi de wakweyo. Waga yate
de kapéredi mu yo. Got wani kudiké dé kélik yo. De kapéredi mu yadaka wupmalemu
du taakwa deku kém wale deku mawulé kapéredi dé yo. Méné derét waké méné yo,
wani yénaa kudi wakwemarék yadoké.
12 Déknyényba Kritna du nak, deku jébaaké kutdéngte dé wak, “Kritna du kéga de ro.
Yénaa kudi wakwesaakute, jébaa yamuké wulkiyaa yasaakute, kwatbosa yakwa pulak
kapéredi mawulé yasaakute de wupmalemu kadémat véte kwagénte de bari bari ko.
Waga yate de kapéredi mu yo.” Naate dé wak.
13 Wan adél kudi. Méné wani kudiké sanévéknwute derét némaanba wakweké méné
yo, waga yamarék yadoké. Wakweménu de yéknwun mawulé yate apa yate Jisas
Kraiské tépa miték sanévéknwuké de yo.
14 Derét wakweménu de Judana walésaki kulaknyényké yo. Yénaa kudi wawo
kulaknyényké de yo. Du las adél kudiké kuk kwayéte de yénaa kudi wakweyo. Méné
ména du taakwat némaanba wakweménu de wani yénaa kudi kulaknyényké yo.
15 Du taakwa las Jisas Kraiské sanévéknwute yéknwun mawulé de yo. Yate kéni
képmaaba rakwa muké sanévéknwudaka deku mawulé miték dé tu. Du taakwa las Jisas
Kraiské sanévéknwumarék yate kapéredi mawulé de yo. Yate kéni képmaaba rakwa
muké sanévéknwudaka deku mawulé sépélak dé tu. Tédéka de wo, “Yéknwun mu las
kaapuk radékwa.”
16 *Naate wate kéni kudi wawo de wo, “Naané Gorét naané kutdéngék.” Naate wate
yénaa de yo. Yénaa yate kapéredi mu yadaka naané derét véte naané kutdéngék. De
Gorét kaapuk kutdéngdan. Deku mawulé kapéredi ye tédéka de kapéredi mu yo. De
Gotna kudi véknwumarék yate yéknwun jébaa yaké de yapatiyu.

2

Gwalepa du taakwa

1 Naané ménat Krais Jisasna kudiké naanébu yakwatnyék. Méné déku jébaaba yaalan
du taakwat wani yéknwun kudi wakweké méné yo. Wani yénaa kudi wakwekwa du
pulak wakwemarék yaké méné yo.
2 Gwalepa duwat kéga wakweké méné yo: Guné yéknwun mawulé yate miték raké
guné yo. Guné guna mawulé, wuraanyan, sépéké miték véké guné yo. Guné Krais
Jisaské miték sanévéknwute, du taakwaké mawulat kapére yate, kaagél kutte apa yate
miték téké guné yo.
3 Gwalepa taakwat kéga wakweké méné yo: Guné Gotké apuba apuba sanévéknwute
miték raké guné yo. Guné nak du taakwaké yénaa kudi wakwemarék yaké guné
yo. Guné waagété gu kate waagété yamarék yaké guné yo. Guné nébikara taakwat
yéknwun jébaaké yakwatnyéké guné yo. Naate wakweké méné yo gwalepa taakwat.
4 *De nébikara taakwat yéknwun jébaaké yakwatnyédo de deku du, baadiké wawo,
mawulat kapére yaké de yo.
5 De gwalepa taakwana kudi véknwute, kapéredi mu yamuké deku mawulé deku
sépéké miték véte, nak duké yémarék yate, yéknwun mawulé yate miték raké de yo.
Waga rate deku jébaa miték yaké de yo. Deku duna kudi véknwuké de yo. Waga yado
akwi du taakwa derét véte Gotna kudiké kapéredi kudi wakwemarék yaké de yo.

* **1:16:** 2 Ti 3:5; 1 Jo 1:6, 2:4 * **2:4:** Ep 5:22

Nébikara du

6 Méné nébikara duwat kéga wakweké méné yo: Guné kapéredi mu yamuké, guna
mawulé guna sépéké miték véké guné yo. Naate derét wakweké méné yo.
7 *Méné yéknwun jébaa yaké méné yo. Yaménu de ménat véte, yaménékwa pulak
yaké de yo. Méné derét Gotna jébaaké yakwatnyéte adél kudi male wakweké méné yo.
Yénaa kudi wakwemarék yaké méné yo.
8 Méné adél kudi wakwéménu de naana maama du taakwana méniba téte, naanéké
kapéredi kudi wakweké mawulé yate, nyékéri yaké de yo, yéknwun kudi male
wakwenakwa bege. Nyékéri yate naanéké kapéredi kudi wakwemarék yaké de yo.

Nak duna jébaa yakwa du taakwa

9 *Nak duna jébaa yakwa du taakwat kéga wakweké méné yo: Guné guna némaan
duna kudi miték véknwuké guné yo apuba apuba. Miték véknwute wadakwa pulak
jébaa miték yaké guné yo. Guné de wale waarumarék yaké guné yo.
10 Guné deku gwalu sél yamarék yaké guné yo. Guné naanat kutkalé yakwa ban
Gotké sanévéknwute yéknwun jébaa yagunu de véte waké de yo, “Yéknwun du taakwa
de. Gotna kudi véknwute de yéknwun jébaa yo. Gotna kudi wan yéknwun kudi.” Naate
wakweké de yo. Waga wakweké méné yo, nak duna jébaa yakwa du taakwat.

Naané yéknwun mawulé yate miték rate Krais yaaran nyaaké raségéké naané yo

11 Got akwi du taakwaké mawulé lékte wadéka déku nyaan dé giyaak, naané miték
rasaakunoké apuba apuba. Got waga naanat kutkalé yadénké naanébu kutdéngék.
12 *Déknyényba naané Gotna kudi véknwumarék yate, kapéredi mawulé yate, kéni
képmaaba rakwa muké naané mawulat kapére yak. Bulaa Got naanat kutkalé yate dé
naanat yakwatnyu kéni muké. Bulaa naané naana mawulé, wuraanyan, sépéké miték
véte, yéknwun mawulé yate, Gotké sanévéknwute, déku kudi véknwusaakuké naané yo.
Déknyényba yanan pulak tépa yamarék yaké naané yo.
13 *Waga yate naané Némaan Ban Got yaaran nyaaké naané raségu. Wani nyaa
naanat kutkalé yakwa ban Jisas Krais nyaa vékwa pulak radu naané yéknwun mawulé
yate dérét véké naané yo.
14 *Déknyényba naanat Setenna taababa kéraaké nae dé naanéké kiyaak. Naana
kapéredi mawulé kulaknyénytakne, kulé mawulé kérae déku du taakwa rate, yéknwun
mawulé yate, yéknwun jébaa yaké mawulat kapére yanoké, dé naanéké kiyaak.
15 *Méné wani kudi wakweké méné yo, ména du taakwat. Méné némaan du rate
derét némaanba wakweké méné yo, deku kapéredi mawulé kulaknyénytakne yéknwun
mawulé yadoké. De ména kudi véknwudoké mawulé wuné yo. De ména kudiké kuk
kwayémuké kélik wuné yo.

3

Naané apa yate yéknwun mu yaké naané yo

1 *Méné Jisas Kraisna jébaaba yaalan du taakwaké méné rate vu. Méné kéni kudi
derét wakweké méné yo: Guné gapmanna kudi véknwute gapmanna jébaa yakwa duna
kudi wawo véknwuké guné yo. Véknwute wakwedakwa pulak yaké guné yo. Guné akwi
yéknwun jébaa yaké sanévéknwuké guné yo.
2 *Guné nak du taakwaké kapéredi kudi wakwemarék yaké guné yo. Akélak rate
akwi du taakwaké yéknwun mawulé yate, derét waatimarék yate, miték raké guné yo.
Waga derét wakweké méné yo.

---

* **2:7:** 1 Pi 5:3 * **2:9:** 1 Pi 2:18 * **2:12:** 1 Jo 2:16; Ep 1:4 * **2:13:** Pl 3:20 * **2:14:** 1 Pi 2:9; Ep 2:10 * **2:15:** 1 Ti 4:12 * **3:1:** Ro 13:1-7; 1 Pi 2:13-14 * **3:2:** 2 Ti 2:23-25

3 *Déknyényba naané Jisas Kraisna jébaaba yaalamarék ye kapéredi mawulé yate,
Gotna kudi véknwumarék yate, yénaa kudi véknwute, naané kapéredi mu yak. Naana
kapéredi mawulé véknwute naana sépéké male sanévéknwunaka dé kés pulak nak
pulak kapéredi mu naanat gik. Naané du taakwat yaalébaanké mawulé yanaka naana
mawulé deku gwalmuké dé génék. De naanéké kélik yadaka naané deké kélik yak.
4 *Naané wani kapéredi mu yate sépélak ranaka naanat kutkalé yakwa ban Got
naanéké mawulé lékte, naanéké mawulat kapére yate, dé naanat kutkalé yak.
5 Yanan yéknwun jébaa véte dé naanat kutkalé yak, kapu kaapuk? Wan kaapuk. Got
déku mawuléba sanévéknwute naanéké mawulé lékte dé naanat bakna kutkalé yak. Dé
naanat kutkalé yate, yanan kapéredi mawulé yakutnyéputidéka déku Yaamabi naanéké
kulé mawulé tiyaadék naané kulé mawulé kérae miték rasaaku.
6 Jisas Krais naanat kutkalé dé yak. Kutkalé yadéka naané déku du taakwa ranaka
Got déku Yaamabi tiyaadéka dé apa ye naana mawuléba wulaak. Wulae dé tu.
7 *Jisas Krais naanéké mawulé lékte dé naanat bakna kutkalé yo. Kutkalé yadékwaké,
Got naanat véte naanéké waké dé yo, “Wan yéknwun mu yakwa du taakwa de.”
Naate wadu naané kulé mawulé kérae miték rasaakuké naané yo apuba apuba. Waga
rasaakunaranké sanévéknwute naané yéknwun mawulé yo.
8 Wani kudi wan adél kudi. Méné wani kudi némaanba wakweké méné yo. Waga
wuné mawulé yo. Némaanba wakweménu de Gotké miték sanévéknwukwa du taakwa
yéknwun mawulé yate yéknwun jébaa yasaakuké de yo. Wakwewurén kudi wan
yéknwun kudi. Du taakwa wani kudi véknwudaran miték raké de yo.
9 Méné nak du wale yaamabi kudi bulmarék yate de wale waarumarék yaké méné
yo. Méné de wale képmawaarana yéké kudi bulsaakumarék yaké méné yo. Méné
derét waatimarék yaké méné yo. Méné waarumarék yaké méné yo, naané Judana apa
kudiké. Méné waga waaruménéran ména mawulé kapéredi yaké dé yo.
10 *Du nak waarusaakuké mawulé yadéran de déku kudi véknwute kés pulak nak
pulak mawulé yaké de yo. Waga yate miték ramarék yaké de yo. Méné wani dut waké
méné yo, wani kudi kulaknyényduké. Waménu dé ména kudi véknwumarék yadéran
méné dérét tépa waké méné yo, déku kudi kulaknyényduké. Waménu dé ména kudi
véknwumarék yadéran méné déké kuk kwayéké méné yo.
11 *Wani du kapéredi mawulé yate kapéredi mu yate sépélak raké dé yo. Sépélak radu
méné véte déké kutdéngké méné yo. Kutdéngte méné déké kuk kwayéké méné yo.

Deké de yéknwun mawulé yo

12 *Du vétik Atemas bét Tikikas bét wuné wale ro. Wuné wawuru nak ménéké yéké
dé yo. Ye saabadu méné wunéké bari bari yaaké méné yo. Maas viyaakwa tulé wuné
Nikopolisba raké wuné yo. Méné wanét yaaké méné yo.
13 *Méné Apolos bét apa kudiké kutdéngkwa du Sinaské kadému kwayéké méné yo,
yaabuba yébéru kaadé yadu kabéréran kadému. Kwayéménu kure miték yéké bét yo.
14 *Jisas Kraisna jébaaba yaalan naana du taakwa de nak du taakwat miték yate
yéknwun jébaa yaké de yo. Yate de gwalmu yakaapuk yakwa du taakwaké kwayéké
de yo. Naana du taakwa wani yéknwun jébaa yadoké wuné mawulé yo. Naana du
taakwa bakna ramuké wuné kélik yo.
15 Wuné wale rakwa du taakwa ménéké de yéknwun mawulé yo. Yate wadaka wuné
ménat wakweyo. Méné wale rakwa du taakwa Gotké miték sanévéknwute naanéké de
mawulat kapére yo. Méné derét kéga wakweké méné yo, “Pol béré de gunéké yéknwun
mawulé yo.”

---

* **3:3:** Ep 5:8-9 * **3:4:** Jo 3:5-7 * **3:7:** Mt 25:34 * **3:10:** Mt 18:15-17 * **3:11:** 1 Ti 6:3-5 * **3:12:** Ep 6:21-22
* **3:13:** Ap 18:24 * **3:14:** Ep 4:28

Got gunéké mawulé lékte gunat kutkalé yaduké wuné dérét waato.
Wani wuné wakwebutik.

Pol Pailimonké kavin nyéga

1-2 Mawulat kapére yawurékwa du Pailimon, méné wuné Pol kéni nyéga kaviyu. Krais Jisasna maama déké wakwewurén kudiké kélik yate wunat raamény gaba kusola taknadak wuné ro. Krais Jisasna jébaaba yaalan du Timoti wuné wale radéka méné wuné kéni nyéga kaviyu. Méné naané wale Krais Jisasna jébaa yakwa du, nyéné ana nyange pulak rakwa taakwa Apia, méné waariyakwa du pulak rate naané wale apa jébaa yakwa du Akipas, ména gaba jawute Krais Jisasna jébaaba yaalan du taakwa, gunéké wuné kaviyu.

3 Naana yaapa Got gunéké mawulé lékte gunat kutkalé yate, yéknwun mawulé kwayéte, Némaan Ban Jisas Krais waga male yadu guné miték raké guné yo. Waga wuné Gorét waato.

Pailimon Némaan Ban Jisaské miték sanévéknwute dé Gotna du taakwaké mawulat kapére yo

4-5 *Méné Pailimon, Némaan Ban Jisasna jébaaba yaale wuna wayékna pulak rakwa du, méné Gotna akwi du taakwaké méné mawulat kapére yo. Méné Némaan Ban Jisaské miték sanévéknwute déku kudiké méné “Adél” nao. Waga yaménéka wunébu kudi véknwuk. Véknwutakne Got wale kudi bulte wuné méné sanévéknwute yéknwun mawulé yate wuné déku yéba kevéréknu.

6 *Naané Kraiské miték sanévéknwute déku du naané ro. Ranaka dé naanat kutkalé yo. Méné wawo Kraiské miték sanévéknwute déku du rate nak duwat déké kudi wakwete, kutkalé yadékwa paatéké miték kutdéngménuké, wuné Gorét waato.

7 Méné Gotna akwi du taakwaké mawulat kapére yate derét kutkalé yaménéka deku mawulé miték dé tu. Waga yaménéka wani muké kudi véknwute yéknwun mawulé yawuréka wuna mawulé miték dé tu.

Pol Pailimonét dé waato Onisimaské

8 Waga yaménéka ménat wuné waato Onisimaské. Krais wadéka wuné déku yéba wakwete déku jébaa wuné yo. Yate wakwewurékwa pulak yaménuké némaanba ménat kudi wakwewuru mukatik, wan yéknwun.

9 Waga wakwemuké kélik wuné yo. Méné wunéké mawulat kapére yaménéka wuné méné mawulat kapére yate wuné ménat kwekére waato. Némaanba kaapuk wakwewurékwa. Wuné Pol gwalepa du wuné ro. Raamény gaba wuné ro, Krais Jisaské kudi wakwewuréka kélik yadan bege.

10 *Waga rate wuné ménat waato Onisimaské. Déknyényba wuné raamény gaba rawuréka wuna kudi véknwute dé Némaan Ban Jisasna jébaaba yaalak. Waga ye wuna nyaan pulak dé ro.

11 Déknyényba Onisimas ménat kaapuk kutkalé yadén. Bulaa wunat dé kutkalé yo. Wunat kutkalé yate dé ménat kutkalé yo.

12 Bulaa dérét wunébu wak, dé méné gwaamale yéduké. Wuné déké mawulat kapére yo. Yate, dé wunat kulaknyénytakne yémuké wuné kélik yak.

13 Dé ména waagu tawute wunat kutkalé yaduké wuné mawulé yak. Gotna kudi wakwetakne raamény gaba rate wuné mawulé yak, dé wuné wale rate wunat kutkalé yasaakuduké.

14 *Yate méné wuné sanévéknwuk. Méné taale waménu dé kéba rate wunat kutkalé yasaakuduké, wuné mawulé yak. Wuné taale wawuru dé kéba rate wunat kutkalé yasaakumuké, wuné kélik yak. Kéga wuné wak, “Wuna mawulé kaapuk. Pailimon

* **1:4-5:** Ro 1:8-9 * **1:6:** Kl 1:9 * **1:10:** Kl 4:9 * **1:14:** 2 Ko 9:7

mawulé yadékwa pulak yaké dé yo. Waga yate wunat kutkalé yaké dé yo." Waga wuné wak.
15 Sal méné kéga waké méné yo? "Déknyényba Onisimas wunat kulaknyénytakne ye dé baapmu vétik kupuk nak taaléba rak. Bulaa gwaamale yae sal wuné wale rasaakuké dé yo?
16 Déknyényba dé wuna jébaa yan du dé rak. Gwaamale yae dé Némaan Ban Jisas Kraiské miték sanévéknwute, wuna jébaa yate, mawulat kapére yawurékwa wayékna pulak raké dé yo." Waga waké méné yo. Déké mawulat kapére yawuréka dé wuna wayékna pulak dé ro. Méné wunat talakne méné déké mawulat kapére yaké méné yo, ména jébaa yate ména wayékna pulak radéran bege. Béné vététi Némaan Banna du raké béné yo.
17 Méné kéga waké méné yo, "Pol wale ané Némaan Banna jébaa yakwa du ané ro." Waga wate Onisimasnyét véte waké méné yo, "Wan miték ménébu gwaamale yaak. Wuna gat mé yaala." Naate dérét waké méné yo. Wuné yaawuréran méné wunat waga waké méné yo. Wunat waménéran pulak, dérét waga waké méné yo.
18 Onisimas ménat kapéredi mu débu yak, kapu kaapuk? Dé waga yadéran méné waménu wuné ménat kutkalé yaké wuné yo. Dé yéwaa las ménat débu bakna kéraak, kapu yaga pulak? Dé waga yadéran méné waménu wuné ména yéwaa kwayékataké wuné yo.
19 *Mé vé. Kéba wuné kapmu kéga wuné kaviyu. Wuné Pol déku kwaabu kwayékataké wuné yo. Wan adél. Waga wuné ménat wakweyo. Ména kwaabuké kudi wakwemarék yaké wuné yo. Déknyényba jébaa yate wuné ménat Gotna kudi wakwewuréka méné véknwuk. Véknwutakne kulé mawulé kérae miték rasaakuké méné yo. Wani jébaa wuné yak méné.
20 Wuna wayékna pulak rakwa du, wani jébaaké mé sanévéknwu. Wuné ménat yéknwun jébaa yawurénké, kéga yaménuké wuné mawulé yo. Méné naana Némaan Banké sanévéknwute Onisimaské wakwewurén kudi véknwuké méné yo. Kraisna jébaa yate ané déku du ané ro. Rate méné wuna wayékna pulak rate, wuna kudi véknwute, wakwewurén pulak yaké méné yo. Yaménu wuna mawulé miték téké dé yo. Waga ménat wuné waato.
21 Méné wuna kudi véknwute, wawurékwa pulak yaké méné yo. Waga wuné kutdéngék. Bulaa nyégaba kavite waga wuné kutdéngék. Wuné ménat wakwewurén kudi véknwute méné apa yate yéknwun mu las wawo yaké méné yo Onisimaské. Waga wuné kutdéngék.
22 *Nak kudi wawo wakweké wunék. Kwaawuréran ga kawu saakéraké méné yo. Guné Gorét guné waato wunéké. Got guna kudi véknwute wunat kutkalé yadu wuné guneké yaaké wuné yo. Waga wuné mawulé yo.

Deké dé yéknwun mawulé yo

23-24 **Wuné wale jébaa yakwa du Mak, Aristakas, Dimas, Luk, Epapras, waga de yéknwun mawulé yo méneké. Yate wadaka wuné ménat wakweyo. Epapras dé wuné wale raamény gaba ro, Krais Jisaské wakwedén kudiké kélik yadan bege.
25 Némaan Ban Jisas Krais guneké mawulé lékte gunat kutkalé yaké dé yo. Waga wuné dérét waato.
Wani wuné wakwebutik.

---

* **1:19:** Ga 6:11 * **1:22:** Pl 1:25 * **1:23-24:** Kl 1:7, 4:12 * **1:23-24:** Kl 4:10; 2 Ti 4:10-11

Yibruna du taakwaké kavidén kudi

Gotna nyaan naanat kudi débu wakwek

1 Déknyényba naana képmawaara radaka Got déku kudi déku yéba wakwekwa duwat dé wakwek. Wakwedéka de wani kudi naana képmawaarat wakwek. Wupmalemu apu derét dé wakwek. Lasnyét wadéka de yégan ye déku kudi véknwuk. Lasnyét dé de wale téte kudi wakwedéka de déku kudi véknwuk. De akwi déku kudi véknwe de wani kudi naana képmawaarat wakwek.

2 *Bulaa sésékukba yaaran tulé bari yaaké yadéka Got déku nyaanét déku kudi débu wakwek. Wakwedéka déku nyaan naanat débu wakwek. Déknyényba Got déku nyaanét wadéka dé akwi mu kuttaknak. Nyaa, baapmu, kun kwaaré, nyétba rakwa akwi mu, képmaa, képmaaba rakwa akwi mu, waga dé akwi mu kuttaknak. Kuttaknadéka Got dé wak, “Kukba wuna nyaan wani mu akwi kéraaké dé yo.” Naate dé wak.

3 *Déku nyaan wan Got pulak dé ro. Déku paaté wan Gotna paaté pulak. Got apa yadékwa pulak apa dé yo. Got apuba apuba rasaakudékwa pulak dé apuba apuba rasaaku. Déku kudi apat dé kapére yo. Yate dé wadéka kuttaknadén akwi mu deku taaléba rate miték de rasaaku. Dé akwi du taakwa yadan kapéredi mu kutnébulké nae dé kiyaak. Kiyae nébéle raapme Gotna gayét dé waarék. Waare déku yéknwun tuwa taababa dé ro. Dé némaan ban rakwa taaléba dé rasaaku.

Gotna nyaan némaan ban rate Gotna kudi kure giyaakwa akwi némaan duwat débu talaknak

4 *Dé Gotna yéknwun tuwa taababa radéka Got dérét dé wak, “Méné wuna nyaan rate némaan ban méné ro. Méné képmaaba rakwa akwi némaan duwat ménébu talaknak. Wuna kudi kure giyaakwa duwat wawo ménébu talaknak.”

5 *Déknyényba Got déku nyaanét wakwedén kudi du nak Gotna nyégaba kéga dé kavik:

Méné wuna nyaan. Wuné wawurék bulaa méné wuna nyaan rate némaan ban méné ro.

Gotna kudi nak du wawo dé kéga kavik:

Wuné déku yaapa. Dé wuna nyaan.

Wani kudi Got déku nyaanét dé wakwek. Déku kudi kure giyaakwa duwat waga kaapuk wakwedén. Déku nyaanét waga wakwedéka naané kutdéngék, déku nyaan déku kudi kure giyaakwa duké némaan ban radékwaké.

6 *Got déku maknanyan kéni képmaat giyaaduké mawulé yate déké dé kéga wak:

Wuna kudi kure giyaakwa akwi du déku yéba kevérékgé de yo.

Naate wadéka Gotna du nak déku kudi dé kavik Gotna nyégaba.

7 *Gotna nyégaba déku kudi kure giyaakwa duké kéni kudi dé kwao:

Got wadu déku kudi kure giyaakwa du déku kudi véknwute wimut pulak yeyé yeyaké de yo.

Got wadu déku jébaa yakwa du yaa pulak yeyé yeyaké de yo.

8 *Gotna nyégaba déku nyaanké nak kudi kéga dé kwao:

Got dé wak, “Méné Got, méné némaan ban rasaakuké méné yo apuba apuba.

Méné yéknwun mawulé yate yéknwun mu yasaakute némaan ban rate ména du taakwaké méné miték vu.

9 Méné kapéredi muké méné kélik yo.

---

* **1:2:** 1 Pi 1:10; Kl 1:16 * **1:3:** 2 Ko 4:4; Kl 1:15; Yi 8:1 * **1:4:** Pl 2:9 * **1:5:** Sam 2:7; Yi 5:5 * **1:6:** Lu 2:13-14 * **1:7:** Sam 104:4 * **1:8:** Sam 45:6-7

Méné yéknwun muké male méné mawulé yo.
Yaménékwaké wuné ména némaan ban ménat wunébu wak, ména duké némaan ban raménuké.
Méné wani muké yéknwun mawulé yate dusék yaké méné yo."
10 *Naate watakne kéni kudi wawo dé déku nyaanét wakwek:
Némaan Ban, déknyényba batnyé méné képmaa, képmaaba rakwa akwi mu wawo, nyét, nyétba rakwa akwi mu wawo, waga méné apa yate kuttaknak.
11 Wani mu akwi kaapuk yaké dé yo.
Méné kaapuk. Méné rasaakuké méné yo.
Wani mu akwi jégwaa baapmu wut pulak yaké dé yo.
12 Naané jégwaa baapmu wut kérae yatjadatakne kulé baapmu wut naané kérao.
Méné nyét képmaa, waba rakwa akwi mu wawo waga kérae yatjadatakne kulé nyét kulé képmaa wawo taknaké méné yo.
Méné, wani mu jégwaa yadéran pulak, gwalepa yamarék yaké méné yo.
Méné yéknwun du rasaakuké méné yo
Naate wakwedén kudi dé Gotna nyégaba kwao.
13 *Kéni kudi wawo dé kwao Gotna nyégaba:
Got déku nyaanét dé wak, "Méné némaan ban rate wuna yéknwun tuwa taababa raké méné yo.
Raménu wuné wawuru ména maama ména taababa raké de yo.
Rado méné némaan ban rate deké véké méné yo."
Naate Got dé wak déku nyaanét. Déku kudi kure giyaakwa duwat waga kaapuk wadén.
14 *Gotna kudi kure giyaakwa duké mé sanévéknwu. De yaga pulak? De wuraanyan pulak téte Gotké de jébaa yo. Got du taakwat Setenna taababa kéraaké mawulé yate dé wadéka de déku kudi kure giyaakwa du ye de kéraadéran du taakwat kutkalé yo.

2

Got naanat Setenna taababa dé kérao

1 Gotna nyaan némaan ban rate Gotna kudi kure giyaakwa akwi némaan duwat débu talaknak. Talaknadénké naané déku kudi miték véknwuké naané yo. Naané déku kudi déknyényba véknwe naané déku kudi miték véknwusaakuké naané yo. Déku kudi kulaknyénymarék yaké naané yo.
2 *Déknyényba Got déku kudi kure giyaakwa duwat déku apa kudi wakwedéka de Mosesnyét wani apa kudi wakwek. Naané kutdéngék. Wakwedan kudi wan adél kudi male. Wani apa kudi véknwumarék yan du taakwa, wani apa kudiké kuk kwayén du taakwat wawo Got yadan kapéredi mu dé yakatak.
3 Déku kudi kure giyaakwa du wakwen kudi véknwumarék yan du taakwat waga yakatadénké yaga pulak yaké dé yo, naana Némaan Ban Jisas Krais wakwedén kudi véknwumarék yakwa du taakwat? Dé derét némaanba waatite yadan kapéredi mu derét némaanba yakataké dé yo. Naana Némaan Ban Jisas dé duwat taale wak, Got derét Setenna taababa kéraadéranké. Wadéka déku kudi véknwun du kukba de naanat wak, "Got naanat Setenna taababa kéraaké dé yo. Wani kudi wan adél kudi male." Naate wadaka naané wani kudi adél yadékwaké kutdéngék.
4 *Got dé nak pulak apa jébaa, déknyényba vémarék yanan apa jébaa dé yak. Yadéka véte naané wak, "Jisasna kudi wan adél kudi." Naate wate naané Gotna Yaamabi yakwa jébaa wawo naané vék. Got déku mawuléba sanévéknwute wadéka

* **1:10:** Sam 102:25-27 * **1:13:** Sam 110:1 * **1:14:** Sam 91:11; Ap 12:7 * **2:2:** Yi 12:25 * **2:4:** Mk 16:20

déku Yaamabi kés pulak nak pulak apa dé tiyao, kés pulak nak pulak jébaa yanoké. Tiyaadéka véte naané wo, “Jisasna kudi wan adél kudi.”

Jisas wan naanat Setenna taababa kéraakwa ban

5 Got déku nyaanét dé wak, dé kulé nyét kulé képmaa yadéranké. Wani kulé nyét kulé képmaaké wunébu wakwek. Got waga wakwetakne kulé képmaaké némaan du radoké dé déku kudi kure giyaakwa duwat dé wak, kapu kaapuk? Wan kaapuk.

6 *Gotna nyégaba du nak dé kulé képmaaké rakwa némaan duké kéga kavik:
Got, méné kapmu méné némaan ban ro.
Samuké méné naanéké sanévéknwu?
Naané bakna du taakwa. Némaan du taakwa kaapuk.
Samuké méné du taakwana nyaanké mawulé yo?
7 Méné waménéka de ména kudi kure giyaakwa du némaan du radaka dé walkamu tulé bakna du dé rak.
Bulaa déku yéba kevérékte tépa waménék dé némaan ban dé ro.
Rate dé apat kapére yo.
8 Méné dérét méné wak, “Méné akwi muké némaan ban raké méné yo. Akwi mu ména taababa raké de yo.” Naate méné dérét wak.
Waga kavidéka naané kutdéngék. Got wadu dé akwi muké némaan ban raké dé yo. Got wadu akwi mu déku taababa raké de yo. Nak mu bakna ramarék yaké dé yo. Waga kutdéngte akwi mu waga radaka kaapuk vénakwa.

9 *Naané Jisasnyét naané vu. Déknyényba Got wadéka de déku kudi kure giyaakwa du némaan du radaka dé Jisas kéni képmaaba walkamu tulé rate bakna du dé rak. Radéka dé Got naanéké mawulé lékte wadéka dé akwi du taakwat kutkalé yaké nae dé kiyaak. Dé apakélé kaagél kure dé kiyaak. Kiyaadéka Got déku yéba kevérékte, “Wan rasaakuran némaan ban,” naate, dé déké némaa apa kwayék.

10 *Got akwi mu dé kuttaknak. Kuttakne dé akwi muké dé miték vu. Dé déku du taakwat kérae déku gayét kure yéké dé mawulé yak. Yate wadéka Jisas dé yaak. Yae apa kaagél dé kurék. Kure déku jébaa yabutitakne dé kulé yaabu kure dé taale yék. Ye dé wupmalemu du taakwat Setenna taababa kéraadu de Jisas kutdén yaabuba yéké de yo Gotna gayét.

11 *Jisas yanan kapéredi mu dé kutnébulék. Kutnébuldéka naané yéknwun mu yate naané Gotna du taakwa naané ro. Jisas, kutnébuldén du taakwa wawo, naana yaapa wan nakurak male. Jisasna mawulé naanéké yéknwun yadéka dé naanat wo, “Wuna wayéknaje.”

12 *Wani kudi dé kwao Gotna nyégaba. Dé wak:
Méné Got, wuné wuna wayéknajet ménéké wakweké wuné yo.
De jawe tédo wuné de wale téte ména yéba kevérékgé wuné yo.

13 *Naate watakne nak apu dé kéni kudi wak:
Gotké miték sanévéknwuké wuné yo. Dé wunéké dé miték vu. Wan adél.
Naate watakne nak apu dé kéni kudi wak:
Wuné ro. Got wunéké tiyaadén baadi wawo de wuné wale ro.
Wani kudi dé kwao Gotna nyégaba.

Naanat kutkalé yaké nae Jisas dé kéni képmaaba rakwa du rak

14-15 *Naané Gotna baadi naané ro. Rate naané kéni képmaaba rakwa du taakwa naané ro. Jisas wawo kéni képmaaba rakwa du pulak dé rak. Dé naané kurén sépékwaapa pulak dé kurék. Seten apa dé yo. Yate dé du taakwa kiyaadoké wadéran

* **2:6:** Sam 8:4-6; 1 Ko 15:24-26 * **2:9:** Pl 2:8-9 * **2:10:** Yi 5:8 * **2:11:** Mk 3:35 * **2:12:** Sam 22:22 * **2:13:** Ais 8:17-18 * **2:14-15:** 1 Jo 3:8

wani du taakwa kiyaaké de yo. Wupmalemu du taakwa kiyaamuké de wup yo. Wani du taakwa Setenna taababa de ro. Jisas kéni képmaaba rakwa du pulak re dé kiyaak. Setenét yaalébaanké nae dé kiyaak. Setenna taababa rakwa du taakwat kéraaké dé kiyaak. Kiyae wani du taakwat kéraadéka bulaa de kiyaamuké kaapuk wup yadakwa.

16 Jisas naané Ebrayamna kémét kutkalé yaké sanévéknwute dé kéni képmaat giyaak. Gotna kudi kure giyaakwa duwat kutkalé yaké kaapuk sanévéknwudén. Wan adél.

17 *Kéni képmaat giyae déku wayéknajet kutkalé yaké mawulé yate dé de kurén sépé pulak dé kurék. Kutte dé du taakwaké mawulé lékte dé Gotké jébaa yakwa nyédé duna némaan ban rak. Rate dé Gotna ménibа téte déké yéknwun jébaa male dé yak. Got naana kapéredi mawulé yatnyéputiduké dé Jisas nyédéba téte déké yéknwun jébaa male dé yak.

18 Jisas kéni képmaaba rakwa du rate apa kaagél kutdéka Seten dérét tébétké dé mawulé yak, dé kapéredi mu yaduké. Yadéka Jisas wani kapéredi mu kaapuk yadén. Jisas waga apa kaagél kure dé Setenna kudi véknwumarék yadéka naané kutdéngék. Seten du taakwa kapéredi mu yadoké tébétdéka Jisas derét kutkalé yaké dé apa yo.

3

Jisasna jébaa dé Mosesna jébaat talaknak

1 *Jisasna jébaaba yaale wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, Got gunat wawo débu wak, déku du taakwa rate dé wale déku gayéba ragunuké. Guné Jisaské mé sanévéknwu. Dé Gotna kudi dé kure yaak naanéké. Dé Gotké jébaa yakwa nyédé duna némaan ban dé ro. Rate dé naané déku du taakwaké sanévéknwute dé Gorét waato naanéké.

2 Got dérét dé wak, nyédé duna némaan banna jébaa déké yaduké. Wadéka dé déké yéknwun jébaa male yak. Déknyényba Gotna du Moses waga dé yéknwun jébaa yak. Dé Gotna du taakwa wale rate deké miték véte dé Gotké yéknwun jébaa yak.

3 Kéni aja kudi mé véknwu. Du yéknwun ga kaataknadéka naané, “Wan yéknwun” naate, naané gaké male kaapuk sanévéknwunakwa. Naané ga kaan duké wawo naané sanévéknwu. Sanévéknwute naané wani duna yéba kevéréknu. Wani aja kudiké mé sanévéknwu. Moses wan gana kwaat pulak. Jisas wan ga kaan du pulak. Naané gaké sanévéknwumarék yanaran pulak, naané Moseské sanévéknwumarék yaké naané yo. Naané Jisaské sanévéknwute déku yéba kevérékgé naané yo. Ga kaan duna yéba kevéréknakwa pulak, naané Jisasna yéba kevérékgé naané yo.

4 Akwi du, taakwa, gwalmu kuttaknan ban wan Got. Naané déku yéba némaanba kevérékgé naané yo.

5 Moses Gotna du taakwa wale rate dé Got wadén pulak yak. Yate yéknwun jébaa male yate dé Got kukba yaran jébaaké dé kudi wakwek. Moses wan jébaa yakwa du male.

6 *Jisas Krais wan Gotna nyaan. Dé Gotna du taakwaké némaan ban rate deké miték véte yéknwun jébaa male dé yak. Déku jébaa dé Mosesna jébaat talaknak. Naané Jisasna jébaaba yaalan du taakwa naané Gotna du taakwa naané ro. Naané déku jébaa kutsaakute déké miték sanévéknwusaakute waké naané yo, “Naana Némaan Ban naanat kutkalé yasaakuké dé yo.” Naate wate waga yasaakunaran naané Gotna du taakwa rasaakuké naané yo.

Gotna kudiké kélik yakwa du taakwa yaap ramarék yaké de yo

7-8 **Jisas Kraisna jébaa Mosesna jébaat talaknadénké sanévéknwute, naané Gotna Yaamabi wakwedén kudi véknwuké naané yo. Déku kudi Gotna nyégaba kéga dé kwao:

---

* **2:17:** Yi 4:15; Mt 4:1-11 * **3:1:** Yi 4:14 * **3:6:** Yi 3:14, 10:23 * **3:7-8:** Sam 95:7-11 * **3:7-8:** Eks 17:7; Nam 20:2-5

Got bulaa gunat kudi wakwedéran guné déku kudi mé miték véknwu.
Déku kudiké kélik yamarék yaké guné yo.
Déknyényba guna képmawaara du ramarék taaléba rate Gotké miték sanévéknwumarék yate de déku kudiké kélik yak.
Yate déké de kuk kwayék.
Guné de yadan pulak yamarék yaké guné yo.
9 Got dé wak, “Guna képmawaara radan taaléba wupmalemu (40) kwaaré wuné rate jébaa yak.
Yawuréka vétakne kapéredi mu yasaakute de wunéké kaapuk miték sanévéknwudan.
10 Yadaka wuné derét rékaréka yate wuné wak, ‘Apuba apuba deku mawulé kaapuk miték tédékwa. De wuna kudi véknwumuké kélik de yo.’
11 *Naate watakne derét rékarékat kapére yate wuné wak, ‘Wani du taakwa wuné wale yaap ramarék yaké de yo. Wan adél.’ Naate wuné wak.”
Waga dé Got wak.

Isrel yan pulak, Gotna kudiké kuk kwayémarék yaké naané yo

12 Wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, jérawu yaké guné yo. Guné las guna mawulé kapéredi yadu guné Gotké miték sanévéknwumarék yamuké, guné jérawu yaké guné yo. Guna mawulé waga miték témarék yadu guné rasaakukwa ban Gotké kuk kwayémuké, guné jérawu yaké guné yo.
13 Guné jérawu yate kéga yaké guné yo. Yénaa yakwa ban Seten gunat tébétdu guné guna kapéredi mawulé véknwute Gotna kudiké kuk kwayémuké guné jérawu yaké guné yo. Got dé akwi du taakwat wo, déku jébaaba yaaladoké. Derét wadékwa tulé wekna tédu guné guna du taakwat apuba apuba yéknwun kudi wakwete deku mawulat kutkalé yaké guné yo. Yagunu de yéknwun kudi wakwete guna mawulat kutkalé yaké de yo. Yado guné Gotna kudiké kuk kwayémarék yaké guné yo.
14 *Déknyényba Jisas Kraisna jébaaba batnyé yaale naané Gotké miték male sanévéknwuk. Naané déké miték sanévéknwusaakuké naané yo. Kukba kiyaaké yate déké wekna sanévéknwusaakuké naané yo. Sanévéknwute kiyae naané Krais wale déku gayéba rasaakuké naané yo. Rasaakunaranké sanévéknwute, guné Gotké miték sanévéknwusaakuké guné yo.
15 *Gotna nyégaba kwaakwa kéni kudi gunat tépa wuné wakweyo:
Got bulaa gunat kudi wakwedéran guné déku kudi mé miték véknwu.
Déku kudiké kélik yamarék yaké guné yo.
Déknyényba guna képmawaara de déku kudiké kélik yak.
Yate déké de kuk kwayék.
Guné de yadan pulak yamarék yaké guné yo.
Wani kudi naané wawo véknwuké naané yo.
16 *Mé véknwu. Déknyényba kiyadé Gotna kudi véknwe déku kudiké kélik yate déké kuk kwayék? Wan Isipna képmaa kulaknyénytakne Moses wale yén akwi du taakwa de waga yak.
17 Wupmalemu (40) kwaaré Got kiyadat dé rékaréka yak? Wan wani kapéredi mu yan du taakwat dé rékaréka yak. Yadéka de du ramarék taaléba kiyaak.
18 Déknyényba Got dé adél kudi kéga wak, “Wani du taakwa wuné wale yaap ramarék yaké de yo.” Wani kudi wate kiyadéké dé wak? Wan Isipna képmaa kulaknyénytakne déké kuk kwayén du taakwaké nae dé wak.

---

* **3:11:** Nam 14:21-23 * **3:14:** Yi 3:6 * **3:15:** Sam 95:7-8 * **3:16:** Nam 14:1-33

19 Wani du taakwa waga yadaka naané kutdéngék. De Got wale yaap kaapuk radan,
de déku kudi miték véknwumarék yadan bege.

4

Gotna du taakwa dé wale yaap raké de yo

1 Déknyényba Got dé wak, “Guné yae wuné wale yaap raké guné yo. Wan adél.”
Naate wadéka déku kudi bulaa wawo dé ro. Naané déku kudi véknwumarék yanaran
Got naanat waké dé yo, “Guné wuné wale yaap ramarék yaké guné yo, wuna kudi
miték véknwumarék yagunén bege.” Naate wadéranké sanévéknwute guné wup yate
jérawu yaké guné yo, guné dé wale yaap ramarék yamuké.
2 Déknyényba Moses ran tulé du taakwa Gotna kudi véknwun pulak, naané Gotna kudi
véknwuk. Véknwudan kudi derét kaapuk kutkalé yadén, de wani kudi bakna véknwute
déké miték sanévéknwumarék yadan bege.
3 *Naané Gotké miték sanévéknwukwa du taakwa male naané dé wale yaap naané
ro. Waga naané kutdéngék, kéni kudi Gotna nyégaba kwaakwa bege:

Got dé wak, “Wuné derét rékarékat kapére yate wuné wak, ‘Wani du taakwa wuné
wale yaap ramarék yaké de yo. Wan adél.’ Naate wuné wak.”

Waga wate dé déké miték sanévéknwumarék yakwa du taakwaké wakwek.
Déknyényba Got akwi mu yabutitakne dé yaap radékwaké kudi wakwek. Déku jébaa
yabutitakne dé yaap rak. Rate dé du taakwa déké yaadoké dé raségu.
4 *Gotna nyégaba Got yaap ran nyaaké kéni kudi dé kwao:

Got nyaa nak taaba sékét nak taababa kayék nakurak déku jébaa akwi dé yabutik.
Yabutitakne nak nyaa dé yaap rak.

5 Got waga yaap radéka de déké miték sanévéknwumarék yakwa du taakwa dé wale
kaapuk yaap radakwa. Deké Gotna nyégaba Gotna kudi kéga dé kwao:

Wani du taakwa wuné wale yaap ramarék yaké de yo.

6 Déknyényba Gotna kudi véknwun du taakwa las dé wale kaapuk yaap radan, déku
kudiké kukba kuk kwayédan bege. Bulaa Got wadéka nak du taakwa dé wale de yaap
ro.
7 *Wani muké naané kutdéngék, Got nak tuléké wadén bege. Wani tulé du taakwa
ye dé wale yaap raké de yo. Déknyényba Gotna kudiké kuk kwayén du taakwa
kiyaadaka wupmalemu kwaaré yédéka kukba Got wadéka Isrelna némaan ban Devit
Gotna nyégaba kéga dé kavik:

Got bulaa gunat kudi wakwedéran guné déku kudi mé miték véknwu.
Déku kudiké kélik yamarék yaké guné yo.

Wani kudi wuné kavik.
8 Bulaa mé sanévéknwu. Déknyényba Mosesna waagu tawun du déku yé Josua wani
du taakwat Gotké yaap ra taalat kure yédu mukatik Got kukba nak yaap ra tuléké
wamarék yakatik dé yak.
9 Got nak yaap ra tuléké débu wak. Wadéka naané kutdéngék. Gotna du taakwa dé
wale yaap raké de yo. Got akwi mu yabutitakne yaap radén pulak, déku du taakwa
yaap miték male raké de yo.
10 *Got akwi mu yabutitakne dé yaap rak. Yabutitakne yaap radén pulak, Gotna du
taakwa ye dé wale yaap raké de yo. Yate yaap miték male raké de yo.
11 Naané Gotké ye dé wale yaap raké, naané wani kudiké sanévéknwute apa yate
miték raké naané yo. Déknyényba Isrelna du taakwa, du ramarék taaléba rate, de Gotna
kudiké kuk kwayék. Kuk kwayétakne de Got wale yaap kaapuk radan. Naané de yan
pulak yamarék yaké naané yo.

---

* **4:3:** Sam 95:11 * **4:4:** Jen 2:2 * **4:7:** Sam 95:7-8 * **4:10:** Jen 2:2

12 *Got apa yate dé rasaaku. Déku kudi wan apa kudi. Nébi kutkwa kuaa pulak. Saknwu vététi kwadaka kutkwa kulaat dé talaknak. Du nak dut kulaat viyaadéka déku kulaa wani duna biyaaba wulaasaakudékwa pulak, Gotna kudi dé naana mawulé wuraanyanba wawo dé wulao. Wulae téte dé naana mawulé wakwatnyu. Naana mawuléba paakutaknanaka tékwa mu wawo dé wakwatnyu.

13 *Got yadén akwi muké dé kutdéngék. Naané déké akwi mu paakuké naané yapatiyu. Naané dérét yanakwa akwi muké wakweké naané yo. Wakweno dé yanakwa mu paakumarék yate wani muké kaapaba kudi wakweké dé yo.

Jisas nyédé du rate wan naana némaan ban

14 *Naana nyédé du dé ro. Dé nyédé duna némaan ban. Naanat kutkalé yaké nae dé Gotna gayét waare déku ménibа dé ro. Wani du wan Gotna nyaan Jisas. Dé naana Némaan Ban. Dé Gotna ménibа radékwaké, naané déké miték sanévéknwute déku jébaa kutsaakuké naané yo.

15 *Déknyényba naana nyédé du kéni képmaaba radéka Seten déku mawulé dé yaknwuk. Seten naana mawulé yaknwudékwa pulak, Seten déku mawulé dé yaknwuk. Yaknwudéka dé Jisas kapéredi mu las kaapuk yadén. Jisas naana sépé pulak kure dé kutdéngék. Naana mawulé apa kaapuk yadékwa. Kutdéngte Seten naana mawulé yaknwudu naanéké mawulé lékgé dé yo.

16 *Waga yadéranké sanévéknwute naané wup yamarék yate Gorét waataké naané yo. Got némaan ban déku jaabéba radéka naana némaan ban Jisas nyédé du rate dé naanéké dérét waato. Waga yadékwaké sanévéknwute naané yéknwun mawulé yate Gotké ye dérét waataké naané yo. Dé wan mawulé lékgwa ban. Naanéké kapéredi mu yaadu, dé naanat kutkalé yaduké dérét waatanaran, dé naanéké mawulé lékte yéknwun mawulé tiyaate naanat kutkalé yaké dé yo.

5

Jisas nyédé du rate wadu naané miték rasaakuké naané yo

1 Naané Judana du kéga naané yo. Got dut nak wadéka dé akwi nyédé duna némaan ban ro. Rate dé kéga jébaa yo. Got nak du taakwa yadan kapéredi mu yatnyéputiduké, dé Gotké kwaami viyae kwayu. Du taakwa Gotké kés gwalmu nak gwalmu kwayéké mawulé yadaka nyédé duna némaan ban wani gwalmu nyégéle dé Gotké kwayu. Wani némaan ban kiyaadéka Got nak banét wadéka dé wani némaan banna waagu tawu. Tawe rate kukba kiyaadéka dé nak ban déku waagu tawu. Waga male de yakére yu.

2 *Wani némaan ban wan naané pulak du. Deku mawulé wan naana mawulé pulak. Seten deku mawulé yaknwudéka de wawo, naané yakwa pulak, deku mawuléba apa kaapuk yadakwa. Yate de nak du taakwaké mawulé lékgé de yo. Gotké kutdéngmarék yakwa du taakwa, Gotké yénakwa yaabu kulaknyénén du taakwat wawo kwekére yate deké mawulé lékgé de yo.

3 Wani nyédé duna némaan du deku mawuléba apa yamarék yate Got de yan kapéredi mu wawo yatnyéputiduké de nak taale nak kukba némaan ban rate de Gotké kwaami viyae kwayu. Got nak du taakwa yan kapéredi mu wawo yatnyéputiduké de Gotké kwaami viyae kwayu.

4 Gotké jébaa yakwa nyédé duna némaan duna jébaa wan yéknwun jébaa. De wani jébaa bakna kaapuk yadakwa. Got derét wadék de wani jébaa yo. Déknyényba Got Eronét wadéka yadén pulak, Got derét wadék de wani jébaa yo.

---

* **4:12:** 1 Pi 1:23; Ep 6:17; Re 2:12 * **4:13:** Ro 14:12 * **4:14:** Yi 10:23 * **4:15:** Yi 2:17 * **4:16:** Yi 10:19 * **5:2:** Yi 4:15

5 *Krais wawo dé nyédé duna jébaa yak. Got dérét wadék dé nyédé duna némaan
ban rate naanéké jébaa yo. Dé déku yéba kevérékmarék yate dé némaan ban rate wani
jébaa yo. Got dérét kéga dé wak:
Méné wuna nyaan. Wuné wawurék bulaa méné wuna nyaan rate némaan ban
méné ro.
Naate wadéka wani kudi dé kwao déku nyégaba.
6 *Nak apu kéni kudi wawo Got dé Jisas Kraisnyét wak:
Méné Gotké jébaa yakwa nyédé du rasaakuké méné yo, Melkisedek rakwa pulak.
Naate wadéka wani kudi dé kwao déku nyégaba.
7 *Déknyényba Jisas kéni képmaaba radén tulé dé Gorét waatak, dé dérét kutkalé
yaduké. Dé kiyaamarék yadu Got dérét kutkalé yaduké nae dé némaanba waate
géraate dé dérét waatak. Dé déku mawuléba sanévéknwumarék yate, Got mawulé
yadékwa pulak yaké wadéka dé Got déku kudi véknwuk.
8 Jisas wan Gotna nyaan. Wan adél. Kapéredi mu déké wawo dé yaak. Dé apakélé
kaagél dé kurék. Kutte Gotna kudi véknwute dé wadén pulak male dé jébaa yak.
9-10 Jisas Gotna kudi waga véknwutakne wadén pulak yadéka Got dé dérét wak, "Ména
jébaa miték ménébu yak. Yatakne méné waménu, ména kudi véknwute waménén pulak
yakwa du taakwa miték rasaakuké de yo apuba apuba. Méné Melkisedek rakwa pulak,
nyédé duna némaan ban raké méné yo." Naate dé Got Jisasnyét wak.

Naané makwal baadi pulak ramarék yaké naané yo

11 Naané wupmalemu kudi wakweké naané mawulé yo, Melkisedek nyédé duna
némaan ban radékwaké. Wani kudi wakwenaran, yaga pulak wani kudi bari kutdéngké
guné yo? Wani kudi kutdéngké guné yapatiyu, guna mawulé miték témarék yadékwa
bege.
12 *Guné wupmalemu kwaaré rate Jisas Kraisna kudi gunébu véknwuk. Gunéké
naané wo, "Sal de nak du taakwat Gotna kudiké yakwatnyéké de yo?" Naate wanaka
guné derét yakwatnyéké guné yapatiyu. Bulaa nak du gunat tépa yakwatnyéké de yo,
Gotké gunat taale wakwenan kudiké. Guné makwal baadi pulak guné ro. De munyaa
male kate de apa yakwa kadému kaapuk kadakwa. Guné de pulak rate, Gotké taale
wakwenan kudi walkamu male véknwute, kukba wakwenaran apa kudi véknwuké
yapatiké guné yo.
13 Makwal baadi de kaapuk kutdéngdan. Yaga pulak yate kapéredi mu ku-
laknyénytakne yéknwun mu yaké de yo? Du taakwa las, munyaa kakwa makwal
baadi rakwa pulak, de miték sanévéknwumarék yate de yéknwun mu yaké kaapuk
kutdéngdan.
14 *Deku mawulé wan baadina mawulé pulak. De Gotké wakwenaran apa kudi
véknwuké yapatiké de yo. Du taakwa Gotké taale wakwenan kudi miték véknwudaka
nak du Gotna apa kudiké derét de yakwatnyu. Yakwatnyédaka de wani kudi véknwute
apa yakwa kadému kakwa du pulak rate de miték kutdéngék. Samu mu wan yéknwun
mu? Samu mu wan kapéredi mu? Kutdéngte de yéknwun mu yate miték ro.

6

Naané apa yate Kraiské miték sanévéknwusaakuké naané yo

1-2 Déknyényba guné Jisas Kraisna jébaaké taale wakwenakwa kudi guné véknwuk.
Naané wani kudi gunat tépa wakwemarék yaké naané yo. Déknyényba gunat kéni muké
wakwenaka guné kutdéngék. Guné kapéredi mu yagunéran Gotna gayét yémarék yaké
guné yo. Yagunén kapéredi mu kulaknyénytakne guné kulé mawulé kérae Gotké miték

* **5:5:** Sam 2:7; Yi 1:5 * **5:6:** Sam 110:4; Yi 7:1, 16-17 * **5:7:** Lu 22:40-44 * **5:12:** 1 Ko 3:1-3 * **5:14:** Ro 16:19

sanévéknwute déku kudiké “Adél” naaké guné yo. Naate guné déku gayét yéké guné yo. Du taakwa las kés pulak nak pulak paaté yate de gu yaaku. Nak du taakwa Gorét yéknwun mawulé kérae déku jébaa yadoké, du las de nak du taakwana maaknaba taaba kutte de Gorét waato. Kiyaan du taakwa tépa nébéle raapdo Got apakélé kot véknwukwa némaan ban rate yadan mu kaatadu, las miték rasaakudo las kapéredi taaléba rasaakuké de yo apuba apuba. Wani muké guné kutdéngék, naané wani muké gunat déknyényba wakwenan bege. Wani kudi tépa wakwemarék yate gunat némaa kulé kudi wakweké naané yo, Jisas Kraisna jébaaké.

3 Got waga wakwenoké kusékétdéran wani némaa kudi wakweké naané yo.

4-6 *Du taakwa las Gotna kudi taale miték de véknwuk. Véknwudaka Got derét dé kutkalé yak. Yadéka Gotna Yaamabi deku mawuléba dé rak. De Gotna kudi miték véknwute de wak, “Wan yéknwun kudi.” Naate wate de Gotna apaké las de kutdéngék. Kukba naané Gotna akwi apaké miték kutdéngké naané yo. Wani du taakwa déku apaké las kutdéngte kukba de Gotké kélik yate déké kuk kwayék. De waga yate Gotna nyaanét tépa miba viyaapatatakna pulak de yak. Waga yadaka nak du taakwa dérét de waséléknu. Gotna kudi taale miték véknwe kukba déké kuk kwayén du taakwa Gotké yénakwa yaabuba tépa yéké yapatiké de yo. Yadaranké sanévéknwute naané taale wakwenan kudi tépa wakwemarék yaké naané yo.

7 Kéni aja kudi mé véknwu. Wupmalemu apu maas dé viyao képmaaba. Viyaadéka gu képmaaba dé dawuliyu. Wani képmaaba du taakwa kadému yaanando yéknwun kadému yaaladéran Got wani képmaaké waké dé yo, “Wan yéknwun képmaa.”

8 Wani képmaaba kés pulak nak pulak raamény baagwi, kapéredi waara male yaalaran naané wani képmaaké waké naané yo, “Wan kapéredi képmaa.” Naate wano Got wani képmaa yaalébaanké mawulé yadu kukba wani képmaa yaa yaanké dé yo.

9 Mawulat kapére yawurékwa du taakwa, wani kapéredi képmaaké kudi wakwete naané gunéké kaapuk sanévéknwunan. Wani kudi wakwete naané nak du taakwaké sanévéknwuk. Naané kutdéngék. Got gunat Setenna taababa kéraadék guné déké yéknwun jébaa yate déké yénakwa yaabuba guné miték yu. Guné dé wale miték rasaakuké guné yo.

10 *Waga naané kutdéngék, Got kapéredi du ramarék yadékwa bege. Dé yéknwun du rate dé yagunén akwi jébaaké yékéyaak yamarék yaké dé yo. Guné déké mawulat kapére yate déku du taakwat kutkalé yatakne derét guné kutkalé yasaaku. Waga yagunékwaké dé yékéyaak yamarék yaké dé yo.

11 *Guné nak nak apa yate wani yéknwun mawulé yasaakugunuké naané mawulat kapére yo. Guné Gotké miték sanévéknwusaakute, Jisas Krais gwaamale yae déku gayét gunat kure yéduké mawulé yate, raségéké guné yo apuba apuba.

12 Guné Gotna jébaa kutsaakuké guné yo. Wulkiyaa yamarék yaké guné yo. Du taakwa las Gotké miték sanévéknwute déku jébaa kutsaakute de wulkiyaa kaapuk yadakwa. Guné de yakwa pulak yaké guné yo. Déknyényba Got dé wak, déku du taakwat kutkalé yaduké. Guné déku jébaa kutsaakugunéran dé derét wadén pulak gunat wawo kutkalé yaké dé yo. Waga naané mawulé yo.

Gotna kudi adél yaké dé yo

13 *Déknyényba Got némaa adél kudi dé Ebrayamét wak. Got némaan ban rate akwi némaan duwat débu talaknak. Dé déku yéba némaa adél kudi wakwek.

14 Kéga dé wakwek, “Wuné ménat kutkalé yawuru ména képmawaara wupmalemu yaalaké de yo. Wan adél.”

---

* **6:4-6:** Yi 10:26-29 * **6:10:** Yi 10:34; 1 Ko 15:58 * **6:11:** Yi 3:14 * **6:13:** Jen 22:16-17

15 Waga wadéka Ebrayam raségéte dé bari kaapuk wulkiyaa yadén. Yadéka kukba
Got wadén kudi adél yadéka dé Ebrayam déku képmawaarat vék.
16 Du deku kudi apa yaduké de némaan duna yéba wakweyo. Wani némaan duna
apa deku apat débu talaknak. Talaknadén apaké sanévéknwute de wani némaan duna
yéba wakweyo. Nak du taakwa wakwedakwa kudi adél yadéranké kutdéngdoké, de
wani némaan duna yéba wakweyo. Waga wakwedaka de wani kudiké wo, “Wan adél.”
Naate watakne de wani kudi véknwu. Wani kudiké tépa waarumarék yaké de yo.
17 Bulaa Gotké mé sanévéknwu. Wadén pulak yaké dé yo. Déku kudi ku-
laknyénymarék yaké dé yo. Déknyényba du taakwat wadén pulak, derét kutkalé
yadéranké de kutdéngdoké dé mawulé yak. Yate dé déku yéba Ebrayamét wakwete
déku kudiké dé wak, “Wan adél.” Naate dé wak.
18 Got yénaa yamarék yaké dé yo. Waga kutdéngte kéni mu vétik wawo naané
kutdéngék. Got wadén kudi kulaknyénymarék yaké dé yo. Déku yéba wakwedén kudi
wawo kulaknyénymarék yaké dé yo. Wani mu vétikgé kutdéngte naané Gotna taababa
rakwa du taakwa déku kudi véknwuké naané yo. Véknwute naané kutdéngké naané yo.
Wadén pulak yaké dé yo. Dé naanat kérae déku gayét kure yéké débu wak. Waga
watakne dé naanat kure yédéranké naané kutdéngké naané yo. Kutdéngte naané
yéknwun mawulé yaké naané yo.
19-20 *Bot guba yeyé yeyamarék yate nakurak taaléba miték téluké de miba baagwi
lékidakwa pulak, naana mawulé miték téduké naané Got wadén kudiké sanévéknwute
naané miték kulékiyu, déku kudi. Wadén pulak yate naanat kérae déku gayét kure
yédéranké sanévéknwute, naané déké raségu. Gotna gaba jébaa yakwa nyédé duna
némaan ban, Gorét waataké nae Gotna gaba lékitaknadan baapmu wut naapiye dé
awulaba tékwa nyédé gat wulao. Wulae Gorét waatadékwa pulak, Jisas déknyényba
Gotna gayét wulae bulaa dé Gorét waato. Naanat kutkalé yate kiyae dé taale Gotna
gayét wulae bulaa Gorét dé waato, naanéké. Waga yate dé akwi nyédé duké némaan
ban dé ro. Melkisedek déknyényba radén pulak, bulaa Jisas dé akwi nyédé duké némaan
ban ro. Naanéké Gorét waatate dé némaan ban rasaakuké dé yo apuba apuba. Waga
radékwaké sanévéknwute, naané yéknwun mawulé yate Gotké naané raségu.

7

Melkisedek wan nyédé duna némaan ban

1 *Wani du Melkisedek wan Selemba rakwa du taakwana némaan du dé rak.
Rate dé naana Némaan Ban Gotké jébaa yate dé nyédé duna némaan ban rak.
Déknyényba Ebrayam waariye némaan duwat viyaatakne gayét tépa gwaamale yédéka
dé Melkisedek dérét yaabuba véte dérét kudi dé wakwek, Got dérét kutkalé yaduké.
2 Wakwedéka dé Ebrayam viyaadén némaan duna gwalmu muniye tabé nak taaba
sékét nak taababa kayék wan véti wan véti takne dé nakurak tabé Melkisedekgé
kwayék. Wani yé Melkisedek naana kudiba kéga: Yéknwun mu male yakwa némaan
du. Dé yéknwun mu male yakwa du dé rak. Déku gayé Selemna yé naana kudiba kéga:
Nakurak mawulé. Dé wani gayéké némaan du rate dé de wale nakurak mawulé yate
rakwa du dé rak.
3 *Déku néwepa déku képmawaaraké wawo naané kaapuk kutdéngnan. Dérét néwaa
kéraalén nyaa, kiyaadén nyaaké wawo las kaapuk kutdéngnan. Dé Gotna nyaan pulak
rate dé nyédé du dé rasaaku.
4 Déké mé sanévéknwu. Naana képmawaara Ebrayam némaan du rate waariye
maamat kéraadén gwalmu muniye tabé nak taaba sékét nak taababa kayék wan véti

* **6:19-20:** Lev 16:2; Yi 9:3 * **7:1:** Jen 14:17-20 * **7:3:** Yi 7:15-17

wan véti takne dé nakurak tabé Melkisedekgé kwayék. Kwayédéka naané kutdéngék. Melkisedek némaan du rate dé Ebrayamét talaknak.

5 *Livaina képmawaara Isrelna du rate de wawo wan Ebrayamna képmawaara de ro. Livaina du las nyédé du rate Gotké de jébaa yak. Got Mosesnyét déku apa kudi wakwete kéga wawo dé wakwek, “Isrelna akwi du taakwa de nak nak deku gwalmu muniye tabé nak taaba sékét nak taababa kayék wan véti wan véti taknaké de yo. Takne nakurak tabé Livaina kémba rakwa nyédé duké kwayéké de yo.” Naate wadéka de waga yak.

6 Livaina du male de nyédé duna jébaa yak. Melkisedek wan Livaina du kaapuk. Ebrayamét Got dé némaa adél kudi wakwek. Wani du Ebrayam dé kéraadén gwalmu muniye tabé nak taaba sékét nak taababa kayék wan véti wan véti takne dé Melkisedekgé nakurak tabé kwayék. Melkisedek némaan du rate Livaina du ramarék yate wani tabé kérae dé Ebrayamét kudi wakwek, Got dérét kutkalé yaduké.

7 Naané naané kutdéngék. Némaan du male de bakna duwat kudi wakweyo, Got derét kutkalé yaduké. Bakna du némaan duwat waga kaapuk wakwedakwa. Wani muké sanévéknwute naané kutdéngék. Melkisedek némaan du rate Ebrayamét dé talaknak.

8 Isrelna du taakwa deku gwalmu muniye tabé nak taaba sékét nak taababa kayék wan véti wan véti takne nakurak tabé de nyédé duké kwayék. Wani nyédé du kukba de kiyaak. Kaapuk rasaakudan. Gotna nyégaba Melkisedekgé kéni kudi dé kwao: “Dé rasaaku.” Wani kudiké sanévéknwute naané kutdéngék. Melkisedek némaan du rate Ebrayamét gwalmu nak tabé nyégéle rasaakute dé nyédé duwat dé talaknak.

9-10 Déknyényba Ebrayam Melkisedeknét véte, kéraadén gwalmu muniye tabé nak taaba sékét nak taababa kayék wan véti wan véti takne, déké nakurak tabé kwayédéka Ebrayamna képmawaara Livai dé wawo wani tabé dé déké kwayék. Wani tulé Livaina néwaa dérét kéraamarék yaléka yaga pulak dé Livai Melkisedekgé kwayék? Ebrayam Melkisedekgé kwayédéka déku kémba kukba yaalaran du Livai, dé wawo Melkisedekgé kwayé pulak dé yak.

Kulé du yae dé déknyényba ran nyédé duna waagu tawuk

11 Mé sanévéknwu. Déknyényba Livaina képmawaara male Gotké jébaa yakwa nyédé du radoké, Got dé wak. De nyédé du radaka Got Isrelna du taakwat déku apa kudi dé wakwek. Livaina du nyédé du radaka Isrelna du taakwa kulé mawulé kéraamarék yate, Gotna ménība yéknwun du taakwa kaapuk radan. De kulé mawulé kérae déku ménība yéknwun du taakwa rado mukatik, nyédé duna jébaa yadoké Got nak kémna duwat wamarék yakatik dé yak. Eron wan Livaina képmawaara. Got Eronna kémba rakwa dut nak kaapuk wadén, dé nyédé duna jébaa yadu, du taakwa kulé mawulé kérae déku ménība yéknwun du taakwa radoké. Got dé Melkisedek rakwa pulak rakwa dut wak, dé nyédé duna jébaa yadu du taakwa kulé mawulé kérae déku ménība yéknwun du taakwa radoké. Wani du wan Jisas Krais.

12 Got wadéka kulé du yae taale ran nyédé duna kémba ramarék yate deku waagu tawudéka naané kutdéngék. Got kulé kudi dé wakwek.

13-14 *Kéni mu wawo naané kutdéngék. Du wani kulé duké wakwete de naana Némaan Ban Jisas Kraiské wakweyo. Dé nak kémba dé yaalak. Judana kémba dé yaalak. Livaina kémba kaapuk yaaladén. Déknyényba Judana kémba rakwa du de nyédé duna jébaa kaapuk yadan. Déknyényba Moses kaapuk wadén, Judana kémba rakwa du nyédé duna jébaa yadoké.

Jisas Melkisedek yakwa pulak dé nyédé duna jébaa yasaaku

15 Got dé Jisas Krais némaan ban rate, Melkisedek yan pulak, nyédé duna jébaa yaduké wadék naané kutdéngék. Got nak yaabu dé kurék.

---

* **7:5:** Nam 18:21 * **7:13-14:** Mt 2:6

16 *Livaina du de Got déknyényba wadén apa kudi véknwute de nyédé duna jébaa yak. Got wani apa kudi kulaknyénytakne nak yaabu kure dé Jisasnyét wak, nyédé duna jébaa yaduké. Jisas wan Livaina du kaapuk. Dé apa yate rasaakuké dé yo apuba apuba. Rasaakudéranké sanévéknwute Got dérét dé wak, nyédé duna jébaa yaduké.
17 Jisas Krais nyédé du rate, rasaakudéranké kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao:
Méné Gotké jébaa yakwa nyédé du rasaakuké méné yo apuba apuba, Melkisedek rakwa pulak.
18-19 *Got Mosesnyét déknyényba wakwedén apa kudi dé kulaknyényék, Livaina du nyédé duna jébaa yadaranké. Got wani kudi dé kulaknyényék, Livaina du nyédé duna jébaa yate, nak du taakwat kutkalé yaké yapatidan bege. Kulaknyénytakne dé nak yaabu débu kurék, naané kulé mawulé kérae déku ménіba yéknwun mu yakwa du taakwa ranoké. Wani yaabu wan yéknwun yaabu. Bulaa kutdén yéknwun yaabu dé déknyényba kutdén yaabu, Livaina du nyédé duna jébaa yate naanat kutkalé yaké sanévéknwudakwa yaabat, débu talaknak. Naané wani yéknwun yaabuba yéte naané kulé mawulé kérae Gotna ménіba yéknwun mu yakwa du taakwa raké naané yo.
20 *Got déku yéba némaa adél kudi wakwete dé Jisasnyét wak, wani nyédé duna jébaa yaduké. Déknyényba Livaina duwat kaapuk waga wadén, nyédé duna jébaa yadoké.
21 Déku yéba némaa adél kudi Jisasnyét wakwedéka du nak déku kudi kéga dé kavik déku nyégaba:
Némaan Ban Got déku yéba némaa adél kudi dé kéga wak,
“Méné wunéké jébaa yakwa nyédé du rasaakuké méné yo apuba apuba. Wan adél.”
Naate wate dé nak mawulé yamarék yaké dé yo.
22 *Wani kudiké sanévéknwute naané Jisaské kutdéngék. Dé rasaakudu Got déknyényba wakwedén némaa adél kudi adél yaké dé yo. Wani kudi wan yéknwun male. Got Mosesnyét déknyényba wakwedén adél kudit débu talaknak.
23 Kéni muké wawo mé sanévékwnu. Déknyényba ran nyédé du kiyaadaka nak du deku waagu tawe nyédé duna jébaa de yak. Yadaka wupmalemu du de nyédé duna jébaa yak.
24 Jisas wan nak pulak nyédé du. Dé apuba apuba dé rasaaku. Dé nyédé duna jébaa dé yasaaku. Nak du déku waagu tawumarék yaké dé yo.
25 *Jisas apuba apuba rasaakute apa dé yo, déké miték sanévéknwute Gotna jébaa kutkwa du taakwat kérae, Gotna gayét kure yédu miték rasaakudoké. Dé apuba apuba rasaakute Gorét dé waato, dé derét kutkalé yaduké.

Némaan Ban Jisas nyédé duna jébaa yate naanat kutkalé yaké dé yo

26 *Jisas wan Gotké jébaa yakwa akwi nyédé duna némaan ban. Dé kapmu naanat kutkalé yaké dé yo. Dé Gotna nyaan dé rasaaku. Dé yéknwun mu male dé yo. Dé kapéredi mu las kaapuk yadén. Dé kapéredi mu yakwa du taakwa wale nakurak mawulé kaapuk yadékwa. Dé Gotna gayét waare némaan ban dé ro.
27 *Déknyényba ran nyédé duna némaan du akwi nyaa de Gotké kwaami viyae tuwe kwayék. Taale Got yadan kapéredi mu yatnyéputiduké, de déké kwaami viyae tuwe kwayék. Kwayétakne, Got nak du taakwa yadn kapéredi mu yatnyéputiduké, de déké kwaami las wawo viyae tuwe kwayék. Jisas de yan pulak kaapuk yadén. Dé kapéredi mu las kaapuk yadén. Dé nakurak apu male miba kiyae Gotké déku sépé dé kwayék, dé du taakwa yadan kapéredi mu yatnyéputiduké. Wan yaakwak. Déku sépé Gotké tépa kwayémarék yaké dé yo.

---

* **7:16:** Sam 110:4 * **7:18-19:** Ga 2:16; Ro 8:3-4 * **7:20:** Sam 110:1 * **7:22:** Yi 8:6 * **7:25:** Ro 8:34; 1 Jo 2:1
* **7:26:** Yi 4:15 * **7:27:** Yi 10:10; Ep 5:2

28 *Déknyényba Mosesna apa kudi véknwute de duwat las wak, nyédé duna jébaa yate akwi nyédé duna némaan du radoké. Wani du wan kapéredi mawulé yakwa du pulak. Kukba Got déku yéba nak kudi wakwete déku nyaanét dé wakwek, dé nyédé duna jébaa yate némaan ban raduké. Déku nyaan wan yéknwun mawulé yate, apuba apuba rasaakukwa ban.

8

Jisas Gotna gayéba rate dé nyédé duna jébaa yo naanéké

1 *Wuné kéni némaa muké wuné wakweyo: Waga yakwa nyédé duna jébaa yakwa némaan ban dé ro. Naanat kutkalé yakwa ban Némaan Ban Gotna gayét waare déku yéknwun tuwa taababa rate dé némaan ban ro.

2 Rate dé Gotna gaba nyédé duna jébaa yo. Dé jébaa yadékwa ga wan yéknwun ga. Nak pulak ga. Képmaaba rakwa du las wani ga kaapuk kaadan. Némaan Ban Got male dé wani ga kaak. Képmaaba rakwa nyédé duna némaan ban awula nyédé gat wulae Got wale kudi buldén pulak, Jisas Krais Gotna gayét waare wani yéknwun gaba dé nyédé duna jébaa yo.

3 Got dé wak, képmaaba rakwa nyédé duna némaan du de akwi nak du taakwat kutkalé yadoké. Derét kutkalé yate kure yaadan gwalmu de kwayék Gotké. Yadan kapéredi mu yatnyéputiduké, de kwaami viyae tuwe kwayék Gotké. Yadan pulak, naana némaan ban Jisas nyédé duna jébaa yate dé wawo Gotké dé kwayék.

4 Déknyényba Moses Gotna apa kudi du taakwat wakwete dé wak, “Livaina du male nyédé duna jébaa yate nak du taakwat kutkalé yaké nae Gotké gwalmu kwayéké de yo.” Naate wadék Livaina du male de nyédé duna jébaa yo. Jisas kéni képmaaba wekna radu mukatik nyédé duna jébaa yamarék yakatik dé yak, Livaina du ramarék yadén bege.

5 *Déknyényba Moses Sainai nébat waare Got wale dé kudi bulék. Bulte yégan pulak ye dé vék Gotna kudi buldakwa ga déku gayéba kwaadéka. Kukba Got dé Mosesnyét wak, “Méné wuna kudi bulgunéran ga nak kaaké méné yo. Nébuba raménéka ménat wakwatnyéwuréka wuna gayéba véménén gaké sanévéknwute kaaké méné yo.” Naate wadéka Moses védén ga pulak de kaak. Kaadaka Livaina du wani gaba de nyédé duna jébaa yak. Kaadan ga wan yéknwun ga. Gotna gayéba kwaakwa ga wani yéknwun gat débu talaknak.

6 *Déknyényba Got déku apa kudi Mosesnyét watakne dé kudi las wawo wak. Kéga dé wak, “Du taakwa wuna kudi véknwe wawurékwa pulak yadaran wuné derét kutkalé yate yadan kapéredi mu yatnyéputiké wuné yo. Wan adél.” Naate wadéka de Got wadén pulak kaapuk yadan. Yadaka dé yadan kapéredi mu kaapuk yatnyéputidén. Kukba dé kudi nak wawo wakwete dé wak, “Du nak yae gunat kutkalé yaké dé yo. Yadu wuné wawuru guné miték rasaakuké guné yo apuba apuba. Wan adél.” Naate wate dé Jisas Kraiské kudi wakwek. Kukba wakwedén kudi taale wakwedén kudit débu talaknak. Jisas yan yéknwun jébaa Livaina du yan yéknwun jébaat débu talaknak.

Got kukba wakwedén kudi taale wakwedén kudit débu talaknak

7 Du taakwa Got taale wakwedén kudi véknwute wadén pulak yaké de yapatik. Yapatidaka Got yadan kapéredi mu yatnyéputimarék yate dé vék de déku méniba yéknwun du taakwa ramarék yadaka. De wani kudi véknwute Gotna ménibа yéknwun du taakwa rado mukatik, Got kukba nak kudi wakwemarék yakatik dé yak.

8 *Naané kutdéngék. Déknyényba ran du taakwa de Gotna ménibа yéknwun du taakwa kaapuk radan. Waga naané kutdéngék, kéni kudi Gotna nyégaba kwaakwa bege:

---

* **7:28:** Yi 5:1-2 * **8:1:** Yi 1:3, 10:12 * **8:5:** Eks 25:40; Kl 2:17 * **8:6:** Yi 7:22, 9:15 * **8:8:** Jer 31:31-34

Némaan Ban Got dé wak, “Mé véknwu. Kukba wuné kulé kudi wakweké wuné yo,
Isrelna du taakwa, Judana du taakwat wawo.
9 Déknyényba deku képmawaara Isipba rakwa duna taababa radaka wuné kapmu
derét kérae kure yék.
Wani tulé wuné derét némaa adél kudi wakwewuréka de wuna kudi véknwumarék
yadaka wuné deké kuk kwayék.
Wani kudi pulak tépa wakwemarék yaké wuné yo.
10 Kulé kudi kéga wakweké wuné yo, Isrelna du taakwat: ‘Kukba wuna apa kudi
deku mawuléba taknaké wuné yo.
Taknawuru de wuna kudi miték véknwudo wuné deku némaan ban Got raké wuné
yo.
Rawuru de wuna du taakwa raké de yo.
11 *Rate de akwi wunat kutdéngké de yo.
Némaan du taakwa, baadi wawo wunat kutdéngké de yo.
Kutdéngte deku du taakwat kéga wakwemarék yaké de yo: Naana Némaan Ban
Gorét kutdéngké guné yo.
Naate wamarék yaké de yo, de akwi wunat kutdéngdaran bege.
12 Wuné deké mawulé lékte yadan kapéredi mu yatnyéputiké wuné yo.
Yate de yadan kapéredi muké tépa sanévéknwumarék yaké wuné yo.’
Naate dé Némaan Ban Got wak.”
13 Got waga kulé kudiké wakwete naanat dé wo, déku kulé kudi véknwunoké. Jégwaa
yaran gwalmu kaapuk yadékwa pulak, taale wakwedén kudi bari kaapuk yaké dé yo.
Kukba wakwedén kudi rasaakuké dé yo.

9

Déknyényba ran némaan ban dé kwaamina wény kwayék Gotké

1 Déknyényba, Got taale némaa adél kudi wakwedén tulé dé du taakwat wak, déku
yéba kevérékdaranké. Déku yéba kevérékdaran ga kaadaranké wawo dé derét wak.
2-3 **Wadéka de meme sépat yadan ga de nak kaak. Kaatakne de apakélé baapmu
wut nak nyédéba lékitaknak. Lékitaknadaka ga vétik dé ték. Maakna gaba tékwa gaké de
wak, “Wan yéknwun ga.” Watakne wani nyédéba de lam nak, jaabé nak taknak. Wani
jaabéba de Gotké kwayédan béret taknak. Awula nyédé gaké de wak, “Wan yéknwun
ga. Got rakwa nyédé ga.” Naate de wak.
4 Wani nyédé gaba de gol matut yadan jaabé taknak. Wani jaabéba de yaa sérakdaka
yaatnyé yaalate yéknwun yaama yakwa mu de Gotké taknak. Gol matut kusodan bokis
nak de wani nyédé gaba taknak. Wani bokiské de wak, “Gotna némaa adél kudi rakwa
bokis.” Wani bokisba gol matut yadan awu dé awulaba nak rak. Wani awuba kadému
dé las rak. Wani kadémuké de wak “mana”. Déknyényba Got wadéka wani kadému
Gotna gayéba giyaadéka de Isrelna du taakwa wani kadému las kak. Déknyényba Eron
sétowe tédén baagé saal dé waarék. Sétowe tédén baagé wawo wani bokisba dé rak.
Matu vétik wawo wani bokisba bét rak. Déknyényba Moses Gotna apa kudi wani
matuba dé kavik.
5 Matut yadan Gotna kudi kure giyaakwa du pulak vétik bét wani bokis takuba kwati
yaane bét rak. Wani matut yadan du pulak vétik wani bokisba kwati yaane rabétka
du taakwa véte de wak, “Got waba dé ro.” Wani du vétit payék vétik vétik dé ték.
Wani payék de meme bulmakawuna wény vaatknwudén taalé de taknatépék. Gotna
gaba jébaa yakwa nyédé duna némaan ban dé meme bulmakawu viyae deku wény
wani taaléba vaatknwuk, Got du taakwa yadan kapéredi muké tépa sanévéknwumarék

* **8:11:** 1 Jo 2:27 * **9:2-3:** Eks 25:23-40 * **9:2-3:** Eks 37:1-29

yaduké. Bulaa wuné wani gaba rakwa muké kudi las wawo wakwemarék yaké wuné yo.
6 *Wani mu Gotna gaba waga radéka Gotna gaba jébaa yakwa du déké jébaa yate akwi nyaa de maakna gaba tékwa gat wulaak.
7 *Nyédé duna némaan ban male dé awula nyédé gat wulaak. Dé akwi kwaaré nakurak apu male dé wani gat wulaak. Dé bakna kaapuk wulaadén. Dé meme bulmakawuna wény kéraе kure dé wulaak. Wulae dé wani wény Gotké kwayéte dé wak, “Méné kéni wényét véte yawurén kapéredi mu, nak du taakwa yadan kapéredi mu wawo yatnyéputiké méné yo. Kutdéngnan kapéredi mu, kutdéngmarék yanan kapéredi mu wawo yatnyéputiké méné yo.” Naate dé wak.
8 *Naané wani muké sanévéknwunaka Gotna Yaamabi naana mawulat kutkalé yadéka naané kutdéngék. Maakna gaba tékwa ga wekna tédéka bakna du taakwa awula Got rakwa nyédé gat wulaaké de yapatiyu. Nyédé duna némaan ban male dé wulao.
9 *Bakna du taakwa Gotké wulaamarék yadanké sanévéknwute, bulaa kéga naané kutdéngék. Déknyényba du taakwa yadan kapéredi muké sanévéknwute, Gotna gat ye de Gotna gaba jébaa yakwa nyédé duké kés pulak nak pulak gwalmu kwayék, de Gotké kwayédoké. Kwaami wawo de nyédé duké kwayék, de viyae tuwe Gotké kwayédoké. Waga yadaka wani du taakwana mawulé kaapuk yéknwun yadén.
10 Déknyényba Moses wani du taakwat wupmalemu apa kudi dé wakwek, deku sépé yéknwun yaduké. Kadému gu kadaran, gu yaakudaran, kés pulak nak pulak apa kudi véknwudaranké, waga dé derét apa kudi wakwek. Wakwedéka du taakwa wani kudi véknwute wadén pulak yaké de mawulé yak. Got deku mawulé yéknwun yaduké nak kudi wakwedu de wani apa kudi kulaknyényké de yo. Waga naané kutdéngék.

Krais kiyaadéka déku wény dé akuk

11 Got nak kudi wakwedéka Jisas Krais dé yaak. Yae dé Gotna gaba jébaa yakwa nyédé du Gotké gwalmu kwayédan pulak, dé kiyaaké yate déku sépé dé Gotké kwayék. Kwayétakne dé naana mawuléké yaabu dé kurék, naana mawulé yéknwun yadu naané Gotna gayét yénoké. Déknyényba Livaina du nyédé duna jébaa Gotké yate de kéni képmaaba rakwa du kaadan gat de wulaak. Jisas Krais kiyae dé kéni képmaaba rakwa du kaadan gat kaapuk wulaadén. Dé Gotna gayét waare déku gayéba kwaakwa gaba dé jébaa yo. Jébaa yadékwa taalé wan yéknwun taalé male.
12 *Krais meme bulmakawuna wény Gotké kaapuk kwayédén. Dé nakurak apu kiyaadéka déku wény akudéka dé Gotna gayét waarék. Waare Got rakwa taalat dé wulaak. Got déku wény véte yanan kapéredi mu yatnyéputiye naanat kéraе déku taababa dé taknak. Taknadénké naané dé wale miték rasaakuké naané yo apuba apuba.
13 *Déknyényba du nak kapéredi muba kutdéka naana du de wak, wani du Gotna ménіba kapéredi du radékwaké. Wadaka Gotna gaba jébaa yakwa nyédé du meme bulmakawu viyae, wény kéraate, yaaba kwaami tubiyaapme, bawu wény wawo kéraе dé wani duna sépéba vaatknwuk. Vaatknwutakne dé wak, dé Gotna ménіba yéknwun du tépa radékwaké. Dé sépéké dé wak. Wani duna mawuléké kaapuk wadén.
14 *Jisas Krais waga kaapuk yadén. Dé naana sépat male kutkalé kaapuk yadékwa. Dé naana mawulat wawo dé kutkalé yo. Déknyényba naana mawulé kapéredi yadéka naané kéga naané wak, “Naané Moses wakwen apa kudi véknwute wadén pulak yanaran naané Gotna ménіba yéknwun mu yakwa du taakwa raké naané yo.” Naate watakne waga raké yapatite bulaa naané kutdéngék. Jisas Krais yéknwun mu male dé yak. Yate kéni képmaaba rate Gotna kudi véknwute wadén pulak male dé yak.

* **9:6:** Nam 18:2-3 * **9:7:** Eks 30:10 * **9:8:** Yi 10:19-20 * **9:9:** Yi 10:1-2 * **9:12:** Ep 1:7-8 * **9:13:** Lev 16:3; Yi 10:4 * **9:14:** 1 Pi 1:18-19; 1 Jo 1:7

Yadéka Gotna Yaamabi apuba apuba rasaakute déké apa kwayédéka dé déku sépé Gotké kwayék. Kwayéte kiyaadéka déku wény dé akuk. Akudék dé Jisas naana mawulat kutkalé yo. Yadéka naané Gotna ménība yéknwun mu yakwa du taakwa naané ro. Rate apuba apuba rasaakukwa ban Gotna jébaa male kutsaakuké naané yo.

Kraisna wény akudéka naané kutdéngék Gotna kulé kudi adél yadéranké

15 *Déknyényba Got déku apa kudi du taakwat wakwete dé kéni kudi wawo dé wakwek, “Guné wuna apa kudi véknwugunu wuné gunat kutkalé yaké wuné yo. Wan adél.” Naate wadéka du taakwa apa yamarék yate, wadén pulak yaké yapatidaka Got kulé kudi dé derét wak. Wadéka Jisas Krais dé yaak. Déknyényba du taakwa Got wadén pulak yaké yapatidaka Got yadan kapéredi mu kaapuk yatnyéputidén. Du taakwa yéknwun mawulé yadoké nae dé Krais kiyaak. Kiyaadéka Got déku du taakwat dé wak, déku jébaaba yaaladoké. Watakne dé derét wak, “Kiyaadénké wuné yagunén kapéredi mu yatnyéputiwuru guné wuna du taakwa raké guné yo.” Naate wadéka de déku baadi ro. Rate de dé wale miték rasaakuké de yo apuba apuba.

16-17 Kéga naané yo. Du nak kukba kiyaadéranké sanévéknwute, apa kudi kéga dé wakweyo, “Kukba wuné kiyaawuru de wuna gwalmu munikweké de yo. Wuna gwalmu kéraaran duna yé bulaa kavitakne kukba kiyaawuru, de waga wuna gwalmu kéraaké de yo. Wan adél.” Naate watakne dé nyégaba wani duna yé kaviyu. Dé wekna radu deku yé nyégaba kavidén du déku gwalmu kéraamarék yaké de yo. Kukba kiyaadu deku yé nyégaba kavidén du vétakne déku gwalmu kéraaké de yo.

18 Waga yate Got déknyényba déku apa kudi Judana du taakwat wakwedéka de déké bulmakawu viyaadaka wény akudéka kiyaadaka du taakwa véte de wak, “Got némaa adél kudi wakwetakne waga male yaké dé yo. Wény akudéka bulmakawu kiyaadaka vétakne naané kutdéngék, déku kudi adél yadéranké.” Naate de wak.

19 *Déknyényba Moses Got wakwedén akwi apa kudi déku du taakwat wakwetakne dé meme bulmakawuna wény kérae dé gu wale sélorék. Sélore dé makwal migalé répmék. Wani miga yéknwun yaama dé yo. Répme sipsipna yéwi kérae gwaavé guba tawe gaaléba gitakne, wényba tawe, dé yeyé yeyate Gotna apa kudi kavidan nyégaba, du taakwat wawo dé vaatknwuk.

20 Yeyé yeyate vaatknwute dé wak, “Kéni wény véte naané kutdéngék. Got naanat wakwedén apa kudi adél yaké dé yo. Naané déku kudi véknwute wadén pulak yaké naané yo.”

21 Naate watakne dé meme sépat yatakne Gotna yéba kevérékdakwa ga, wani gaba rakwa akwi gwalmu wawo dé wényét vaatknwuk.

22 *Got kéni kudi Mosesnyét wadéka dé Isrelna du taakwat wakwek. Got kéga dé wak, “Wuné wényét véte waké wuné yo, ‘Bulaa wani mu yéknwun dé yo.’ Naate waké wuné yo.” Got waga wadéranké sanévéknwute de wupmale muba wény vaatknwuk. Du taakwat kutkalé yaduké wény akuran Got wani du taakwa yan kapéredi mu yatnyéputiké dé yo. Yatnyéputiye yadan kapéredi muké tépa sanévéknwumarék yaké dé yo. Deké wény akumarék yaran Got wani du taakwa yan kapéredi mu yatnyéputimarék yate, yadan kapéredi muké yékéyaak yamarék yaké dé yo.

Krais yadan kapéredi muké dé déku sépé déku wény Gotké kwayék

23 Kéni képmaaba kwaakwa ga, meme sépat yatakne Gotna yéba kevérékdan ga, wani gaba rakwa mu wawo wan Gotna gayéba kwaakwa ga pulak, wani gaba rakwa mu pulak wawo. Moses dé meme bulmakawuna wény képmaaba kwaakwa ga, wani gaba rakwa muba wawo dé vaatknwuk, de Gotna ménība yéknwun yadoké. Jisas Kraisna wény male dé apa yo, Gotna gayéba kwaakwa ga déku ménība yéknwun yaduké.

---

* **9:15:** 1 Ti 2:5; Yi 8:6 * **9:19:** Eks 24:6-8 * **9:22:** Lev 17:11

24 *Wani kudi wuné wakweyo, Krais kiyae tépa nébéle raapme Gotna gayéba kwaakwa gat wulaadén bege. Kiyae tépa nébéle raapme dé Gorét waataké nae képmaaba rakwa du kaan gat kaapuk wulaadén. Wani ga wan nyaap pulak. Wani ga wan Gotna gayéba kwaakwa ga pulak. Krais Gotna gayét waaré wulae bulaa dé Gotna ménība ro. Rate dé naanéké Gorét waato.
25 Déknyényba akwi kwaaré nyédé duna némaan ban meme bulmakawuna wény kérae kure dé Gotna yéba kevérékdan gat wulae awula nyédé gat dé wulaak. Déku wény kaapuk kérae kure wulaadén. Wulaadén ga wan Got ran ga. Jisas Krais waga kaapuk yadén. Dé nakurak apu kiyaadéka déku wény dé akuk. Déku sépé déku wény Gotké kwayéké nae dé Gotna gayéba kwaakwa gat wulaak. Nakurak apu male dé wulaak.
26 Jisas képmaaba rakwa nyédé duna némaan ban yadén pulak yadu mukatik, dé akwi kwaaré kiyaakatik dé yak. Dé akwi kwaaré kiyaadu mukatik, wupmalemu apu déknyényba apa kaagél kutkatik dé yak. Got képmaa batnyé kuttaknadén tulé apa kaagél kutkatik dé yak. Bulaa ranakwa tulé wawo apa kaagél kutkatik dé yak. Bulaa ranakwa tulé nakurak apu dé Jisas yaak. Dé kiyae déku sépé déku wény Gotké kwayéké nae dé yaak. Got du taakwa yadan kapéredi mu yatnyéputidu de déku ménība yéknwun mu yakwa du taakwa radoké, dé Jisas Krais yaak.
27 *Du taakwa kiyaado kukba Got apakélé kot véknwukwa némaan ba rate deké kudi wakweké dé yo. Akwi du béré taakwa béré nakurak apu male kiyaaké de yo. Got wadu de kiyaaké de yo.
28 *Jisas Krais yadaran pulak dé yak. Dé nakurak apu male dé kiyaak. Wupmalemu du taakwa yadan kapéredi mu yatnyéputiké nae dé kiyaak. Kukba dé gwaamale yaaké dé yo. Gwaamale yae dé du taakwa yadan kapéredi mu yatnyéputiké yate tépa kiyaamarék yaké dé yo. Gwaamale yae dé déké mawulé yate raségékwa du taakwat kérae kure yéké dé yo, Gotna gayét.

10

Gotké kwaami kwayédaka dé yadan kapéredi mawulé kaapuk yatnyéputidén

1 *Déknyényba Moses Gotna apa kudi Judana du taakwat wakwedéka de kéga yak. Gotna ménība yéknwun mu yakwa du taakwa raké nae wadaka Gotna gaba jébaa yakwa nyédé du de du taakwa yadan kapéredi muké sanévéknwute de Gotké meme bulmakawuna wény kwayék. Akwi kwaaré Got rakwa gat wulae de Gotké kwayék. Kwayédaka Got yadan kapéredi mawulé kaapuk yatnyéputidén. De Gotna ménība yéknwun mu yakwa du taakwa raké de yapatik. Nyédé du waga Gotké kwayéte de nak jébaaké derét wakwatnyék, Jisas Krais kukba yaran jébaaké. Krais naanat kutkalé yaran jébaaké nyédé du de naanat wakwatnyu.
2 De naanat kutkalé yaké de yapatik. De du taakwat kutkalé yado wani du taakwa Gotna ménība yéknwun mu yakwa du taakwa rado mukatik, nyédé du akwi kwaaré waga Gotké kwayémarék yakatik de yak. Gorét waatakwa du taakwa de kutdéngék, deku mawulé miték témarék yadékwaké. Kutdéngte wupmalemu apu de nyédé duké kwayédaka de Gotké kwayék, déku ménība yéknwun mu yakwa du taakwa radoké.
3 Akwi kwaaré Gotké kwayéte de yadan kapéredi muké sanévéknwuk. Deku mawulé miték témarék yadéka Got yadan kapéredi mawulé kaapuk yatnyéputidén.
4 De Gotna ménība yéknwun mu yakwa du taakwa kaapuk radan, kwayédan meme bulmakawuna wény yadan kapéredi mawulé yatnyéputimarék yadén bege.
5-6 *Wani muké sanévéknwute Jisas Krais kéni képmaat giyaaké yate dé Gorét wak:
De kwaami viyae ménéké kwayémuké méné kélik yo.

---

* **9:24:** 1 Jo 2:1 * **9:27:** Jen 3:19 * **9:28:** Yi 10:10; 1 Pi 2:24; Pl 3:20 * **10:1:** Kl 2:17 * **10:5-6:** Sam 40:6-8

De yadan kapéredi mawulé yatnyéputiké, yaaba kwaami tubiyaapme ménéké
kwayémuké méné kélik yo.
De gwalmu ménéké kwayémuké méné kélik yo.
Yate méné wunéké képmaaba rakwa duna sépé méné tiyaak, wuné kiyae wani sépé
ménéké kwayéwuruké.
7 Tiyaaménék wuné ménat wo, “Got, wuné kéba wuné ro.
Méné mawulé yaménékwa pulak yaké wuné yo.
Déknyényba de ména nyégaba kavik, wuné waga yawuréranké.”
Naate dé Krais wak.
8 Krais wani kudi wate taale dé wakwek, du taakwa Gotna apa kudi véknwute yadan
kapéredi mu yatnyéputiké nae kwaami viyae kwayédakwaké. Wakwete dé wak, “De
kwaami viyae ménéké kwayémuké méné kélik méné yo. De yaaba kwaami tubiyaapme
ménéké kwayémuké méné kélik yo. De gwalmu ménéké kwayémuké méné kélik yo. Dé
waga yadakwaké ména mawulé yéknwun kaapuk yadékwa.”
9 Naate watakne dé Gorét wak, “Got wuné kéba wuné ro. Méné mawulé yaménékwa
pulak yaké wuné yo.” Naate wadéka naané kutdéngék. De déknyényba yadan pulak,
kwaami viyae Gotké kwayémarék yaké de yo. Krais nak pulak paaté ye kiyae déku sépé
déku wény Gotké dé kwayék. Waga naané kutdéngék.
10 *Krais Got mawulé yadékwa pulak yate dé déku sépé déku wény déké kwayéte dé
kiyaak. Nakurak apu male dé kiyaak. Got mawulé yadékwa pulak yate kiyaadéka Got
yanan kapéredi mu dé yatnyéputik. Yatnyéputidék bulaa naané yéknwun du taakwa
naané ro Gotna ménība.

Krais déku sépé Gotké kwayétakne dé yadan kapéredi mu yatnyéputik

11 Akwi nyaa Gotna gaba jébaa yakwa akwi nyédé du de deku jébaa yo. Yate de
wupmalemu apu meme bulmakawu viyae Gotké kwayu. Kwayédakwa mu dé du
taakwa yadan kapéredi mu yatnyéputiké dé yapatiyu.
12 *Jisas Krais yadakwa pulak kaapuk yadén. Dé nak pulak dé yak. Dé déku sépé
déku wény Gotké kwayéte dé kiyaak. Nakurak apu male dé kiyaak. Du taakwa yadan
kapéredi muké tépa kiyaamarék yaké dé yo. Déku jébaa yabutitakne kiyae dé Gotna
gayét waarék. Waare némaan ban rate déku yéknwun tuwa taababa dé ro.
13 *Dé Got déku maamat déku taababa taknadu dé deké némaan ban rate védéran
tuléké dé raségu.
14 Dé nakurak apu déku sépé déku wény Gotké kwayétakne kiyaadéka Got déku
jébaaba yaalan du taakwa yadan kapéredi mu débu yatnyéputik. Yatnyéputidénké
Gotna ménība apuba apuba de yéknwun mu yakwa du taakwa rasaakuké de yo.
15 *Gotna Yaamabi wawo wani muké dé wakwek. Wakwedéka déknyényba ran du
nak dé Gotna nyégaba kéga kavik:
16-17 Némaan Ban Got kéga dé wak: “Kukba wuné kulé kudi derét kéga wakweké
wuné yo.
Wuna apa kudi deku mawulība taknaké wuné yo.
Taknawuru de wuna kudi miték véknwuké de yo.”
Naate watakne dé kéga wak, “Yadan kapéredi mu yatnyéputiye wuné wani muké
tépa sanévéknwumarék yaké wuné yo.”
18 Némaan Ban Got waga wadéka du nak dé Gotna nyégaba kavik. Wani kudiké
sanévéknwute naané kutdéngék. Got du taakwa yadan kapéredi mu yatnyéputiye wani
kapéredi muké sanévéknwumarék yadu meme bulmakawu viyae deku wény déké tépa
kwayémarék yaké de yo, yadan kapéredi mu yatnyéputiduké.

---

* **10:10:** Yi 9:12 * **10:12:** Yi 1:3 * **10:13:** Yi 1:13 * **10:15:** Jer 31:33-34

Naané Gotké miték sanévéknwute déké yéké naané yo

19 *Wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, mé véknwu. Jisas
naanéké kiyaadék déku wény akudénké, naané Got rakwa gat yéké naané yo. Wup
yamarék yate, yéknwun mawulé yate, dé rakwa gat yéké naané yo.
20 *Jisas naanéké dé kulé yaabu kurék, Gotké yénoké. Dé yanan kapéredi mu
yatnyéputiké nae déku sépé déku wény Gotké kwayétakne dé kiyaak. Kiyae dé Got
rakwa gat wulaak. Wulae dé wale rasaakuké dé yo. Jisas kiyaadéka Gotna gaba
lékitaknadan baapmu wut gétbiyaadék Gotké yénaran yaabu dé kwao. Jisas waga
naanéké yadénké, naané Gotké yéké naané yo.
21 Jisas Gotna gaba nyédé duna jébaa yatakne dé akwi nyédé duna némaan ban ro.
22 *Rate dé Gotna du taakwa naanéké miték vu. Védékwaké sanévéknwute, naané
Gotké yéké naané yo. Jisas kiyaadéka déku wény akudéka déké miték sanévéknwunaka
naana mawulé yéknwun dé yak. Yadéka naané déku yéba gu yaakuk. Waga yatakne
naané kutdéngék. Naané mawulé vétik yamarék yate, nakurak mawulé yate, wup
yamarék yate, Jisaské miték sanévéknwusaakute Gotké yéké naané yo.
23 *Naané Jisasna jébaaba yaalan du taakwa naané naana mawuléba wo, “Got débu
wak, naanat kutkalé yadéranké. Déku kudi akwi adél yaké dé yo.” Naate wate
naané Jisasna jébaa kutsaakute nak du taakwat wakweké naané yo, Gotna kudi adél
yadéranké. Mawulé vétik yamarék yate nakurak mawulé male yate waga yasaakuké
naané yo.
24 Yate naané wale Jisasna jébaaba yaalan du taakwaké sanévéknwute, naané derét
kutkalé yano de naanat kutkalé yaké de yo. Naané akwi waga yate nak du taakwaké
mawulat kapére yate yéknwun mu male yaké naané yo.
25 Jisasna jébaaba yaalan du taakwa las nakurakba kaapuk jawe rate Gotna kudi
buldakwa. Naané de yakwa pulak yamarék yaké naané yo. Jisas Krais gwaamale
yaaran nyaa bari yaaké dé yo. Yaadéranké sanévéknwute naané nakurakba jawe rate
Gotna kudi bulte naana mawulat kutkalé yaké naané yo.

Naané Gotna nyaanké kuk kwayémarék yaké naané yo

26 *Kéni adél kudi naané kutdéngék. Jisas Krais du taakwa yadan kapéredi mu
yatnyéputiké nae dé déku sépé déku wény Gotké kwayétakne dé kiyaak. Wani adél kudi
kutdéngte naané wani kudiké kuk kwayéte kapéredi mu yasaakunaran nak du Got
yanan kapéredi mu yatnyéputiduké Gotké kwayéké dé yo, kapu kaapuk? Wan kaapuk.
Kwayémarék yaké dé yo. Yadu Got wani kapéredi mu yatnyéputimarék yaké dé yo.
27 Yadu naané déku kudiké kuk kwayénaran wupmét kapére yaké naané yo. Kukba
Got apakélé kot véknwukwa némaan ban rate yanan kapéredi mu naanat yakatate wadu
naané apakélé yaa yaansaakukwa taalat yéké naané yo. Gotna kudiké kuk kwayékwa
akwi du taakwa yaa yaansaakukwa taalat yéké de yo.
28 *Déknyényba du nak Moses wakwen apa kudiké kuk kwayéte kapéredi mu yadéka
du vétik kupuk dérét vétakne kot véknwukwa némaan banét kudi wakwedaka dé deku
kudi véknwute dé wak, wani dut viyaapérekdoké. Wani duké mawulé lékmarék yate dé
kot véknwukwa némaan ban wak, wani dut viyaapérekdoké.
29 *De Moses wakwen kudiké kuk kwayén dut waga yadanké, Got déku nyaanké
kuk kwayén du taakwat yaga pulak yaké dé yo? Derét wani kapéredi mu némaanba
yakataké dé yo. Déknyényba Got dé wak, “Du taakwa yadan kapéredi mu yatnyéputiké
dé kiyaadu déku wény akuké dé yo. Wan adél.” Naate wadéka déku nyaan Jisas yae
dé kiyaak. Kiyaadéka du taakwa las kapéredi kudi wakwete de wo, “Dé kiyae dé

* **10:19:** Yi 4:16 * **10:20:** Mt 27:51-52 * **10:22:** 1 Jo 1:7; Ep 5:26 * **10:23:** Yi 4:14 * **10:26:** Yi 6:4-6
* **10:28:** Diu 17:6 * **10:29:** Mt 26:27-28

yanan kapéredi mu kaapuk yatnyéputidén.” Naate wate de Gotna nyaan Jisaské kuk kwayu. Kwayéte de Gotna Yaamabi naanéké yéknwun mawulé tiyaadékwaké kapéredi kudi wakwete dérét de wasélékнu. Waga yakwa du taakwat wani kapéredi mu Got némaanba yakataké dé yo.

30 *Yakatadéranké naané kutdéngék, Gorét kutdéngnan bege. Got déknyényba dé wak, “Du taakwa kapéredi mu yadaran wuné derét yadan kapéredi mu yakataké wuné yo.” Kéni kudi wawo dé déku du taakwat wak, “Wuné, guna Némaan Ban, kot véknwukwa némaan ban rate yagunén mu kaataké wuné yo.” Naate wadéka déku kudi dé kwao, déku nyégaba.

31 Got apuba apuba rasaakuké dé yo. Rate déké kuk kwayékwa du taakwat wani kapéredi mu némaanba yakataké dé yo. Yakatadéranké de wupmét kapére yaké de yo.

Naané apa yate Gotké miték sanévéknwusaakuké naané yo

32 Guné déknyényba ragunén tuléké mé sanévéknwu. Wani tulé guné Gotna jébaaba yaale kulé mawulé guné kéraak. Kéraagunéka Gotna maama gunat yaalébaandaka guné apakélé kaagél kurék. Kutte guné Gotké kaapuk kuk kwayégunén. Guné apa yate déku jébaa guné kutsaakuk.

33 Kutsaakugunéka nak apu guna maama apa yate wadaka guné akwi du taakwana ménіba téguneka de gunat wasélékte viyaak. Nak apu de nak du taakwat waga yadaka guné wani du taakwa wale téte derét guné kutkalé yak.

34 *Jisas Kraisna kudiké kélik yakwa du déku jébaaba yaalan du taakwat raamény gaba taknadaka guné deké mawulé lékte derét kutkalé yak. Kwatkwa du gunéké apa yate guna gwalmu bakna kéraadaka guna mawulé kaapuk kapére yadén. Guna mawulé miték dé ték. Guné kutdéngék. Kukba guné Gotna gayét ye dé wale miték rasaakuké guné yo. Waga kutdéngguneka de guna gwalmu kéraadaka guna mawulé kaapuk kapére yadén.

35 Waga ragunéranké sanévéknwute guné wup yamarék yaké guné yo. Guné Gotna kudi miték véknwusaakugunu Got kukba gunat miték male yaké dé yo.

36 *Guné apa yate Got wadén pulak yasaakuké guné yo. Déku jébaa kutsaakuké guné yo. Déku jébaa kulaknyénymarék yaké guné yo. Yagunu Got wadén pulak gunat kutkalé yadu guné miték rasaakuké guné yo.

37 **Waga yagunéranké Gotna kudi kéga déku nyégaba dé kwao:
Walkamu tulé re yaaran ban yaaké dé yo.
Bari yaaké dé yo.

38 *Yaadu yéknwun mu yakwa wuna du taakwa wuna kudi miték véknwusaakudaran de apuba apuba miték rasaakuké de yo.
De wunéké kuk tiyaadaran wuna mawulé deké yéknwun yamarék yaké dé yo.

39 Naané wani du taakwa pulak kaapuk yanakwa. Gotké kuk kwayékwa du taakwa de yalakgé de yo. Got wale rasaakumarék yaké de yo. Naané Gotna kudi miték véknwusaakukwa du taakwa naané dé wale miték rasaakuké naané yo apuba apuba.

11

Kéga yate naané Gotké miték sanévéknwu

1 *Kéga yate naané Gotké miték sanévéknwu. Naana mawuléba kéga naané wo, “Got wadén pulak yaké dé yo. Wan adél.” Naate wate naané kutdéngék, Got waga yadéranké. Dérét vémarék yate déku jébaaké miték kutdéngmarék yate naané raségu, naanat kutkalé yaduké. Raségéte dé waga yadéranké naané kutdéngék.

---

* **10:30:** Diu 32:35-36; Ro 12:19 * **10:34:** Mt 6:20 * **10:36:** Yi 6:12 * **10:37:** Aba 2:3-4 * **10:37:** Re 22:20 * **10:38:** Ro 1:17 * **11:1:** 2 Ko 5:6-7

2 Déknyényba ran du las Gotké miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naadaka dé
Got wak, “Wani du wan yéknwun mu yakwa du.” Naate dé wak.
3 *Déknyényba Got vémarék yanakwa mu kérae dé nyét képmaa kuttaknak. Bulaa
naané Gotké miték sanévéknwute kéni képmaaba rakwa mu véte naané kutdéngék.
Déknyényba dé watakne akwi mu dé kuttaknak.

Ebel, Inok, Noa

4 *Déknyényba némaadu bét wayékna bét rak. Bétku yé Ken bét Ebel. Bét Gotké
gwalmu kwayék. Ebel Gotké miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naate déké
gwalmu kwayédéka Got dé déké wak, “Wan yéknwun mu dé tiyaak. Wan yéknwun
mu yakwa du dé.” Naate wadéka déku mawulé Kenké kaapuk yéknwun yadén, Ken
Gotké miték sanévéknwumarék yadén bege. Bulaa Ebel kaapuk radékwa. Déknyényba
dé kiyaak. Bulaa naané Gotké miték sanévéknwudénké sanévéknwute, naané wawo
Gotké miték sanévéknwuké naané yo.
5 *Déknyényba ran du déku yé Inok, dé wawo Gotké miték sanévéknwute, déku kudiké
dé “Adél” naak. Naadéka Got dé dérét déku gayét kure waarék. Dé kaapuk kiyaadén.
Du déké de sékalpatik, dérét Got déku gayét kure waarédén bege. Inok Gotké miték
sanévéknwudénké naané kutdéngék, kéni kudi Gotna nyégaba kwaakwa bege: Got
mawulé yadén pulak dé yak. Got Inoknét kure waarémarék yadén tulé Inok waga dé
yak.
6 Guné Gotké miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naagunéran guné Got mawulé
yadékwa pulak yaké guné yo. Guné Got wale raké mawulé yagunéran guné guna
mawuléba kéga waké guné yo, “Got dé ro. Wuné dérét kutdéngte dé wale raké mawulé
yawuréran dé wunat kutkalé yaké dé yo. Wan adél.” Naate wate guné Got wale raké
guné yo.
7 *Déknyényba ran nak du déku yé Noa, dé wawo Gotké miték sanévéknwute déku
kudiké dé “Adél” naak. Noa vémarék yadén mu bari yaaké yadéka dé Got Noat wakwek.
Wakwedéka déku kudi miték véknwute wadén pulak yate dé sip nak yak. Yatakne dé
déku taakwa baadi wale wani sipba wulae radaka apakélé kwayé kwaléka de miték
rak. Wani sipba wulaamarék yan du taakwa de akwi gu ke kiyaasadak. Apakélé kwayé
yaaké yaléka wani sipba wulaamarék yan du taakwa de kutdéngék, Noa yéknwun mu
male yadéka de kapéredi mu yadanké. Noa Gotké miték sanévéknwute déku kudiké
“Adél” naadéka Got déké dé wak, “Noa wan yéknwun mu yakwa du.”

Ebrayam

8 *Déknyényba ran nak du déku yé Ebrayam, dé wawo Gotké miték sanévéknwute
déku kudiké dé “Adél” naak. Got Ebrayamét waadéka dé Gotna kudi miték véknwuk.
Véknwute, Got déké kwayéké wadén képmaat yéké nae, déku gayé kulaknyénytakne dé
yék. Yéte dé yédéran yaabuké kaapuk kutdéngdén.
9 Gotna kudi miték véknwute dé bakna yék. Ye Gotké miték sanévéknwute déku kudiké
“Adél” naate dé Got kukba déké kwayédéran képmaaba rak. Nak képmaaba yaan du
pulak rate dé apa yakwa ga kaapuk kaadén. Meme sépat kétaape dé ga kaak. Kaatakne
wani ga kure yéte dé wani képmaaba yeyé yeyak, déku nyaan Aisak, déku gwaal Jekop
wale. Wani dut wawo wani képmaa kwayéké nae Got dé bérét wak, “Wan adél.” Naate
dé wak.
10 Ebrayam meme sépat kétaape kaadén gaba radéka déku mawulé wani gaké kaapuk
kapére yadén. Dé Gotna gayét wulaaké dé raségék. Wani gayé tésaakuké dé yo apuba
apuba. Got kapm dé wani gayé yak.

* **11:3:** Jen 1:1 * **11:4:** Jen 4:3-5 * **11:5:** Jen 5:24 * **11:7:** Jen 6:13-22 * **11:8:** Jen 12:1-5; Ap 7:2-4

11 Ebrayamna taakwa léku yé Sera lé wawo Gotké miték sanévéknwute déku kudiké lé
“Adél” naak. Lé gwalepa ye nyaan kéraakaapuk yaléka dé Got lérét wak, “Nyéné nyaan
kéraaké nyéné yo. Wan adél.” Naate wadéka lé wak, “Wuné nyaan kéraawuruké Got
débu wak. Wuné nyaan kéraaké wuné yo.” Naate waléka Got léké apa kwayédéka lé
nyaan kéraak.
12 *Kéraaléka Ebrayam gwalepa ye kiyaaké yate dé wani nyaanna yaapa yak. Yadéka
kukba déku képmawaara wupmalemu de rak, nyétba tékwa kun kwaaré wupmalemu
tédakwa pulak. Du Ebrayamna képmawaara naaknwuké de yapatiyu, wupmalemu
radakwa bege.
13 Wani du taakwa Gotké miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naate re de kiyaak.
De kéni képmaaba radan tulé Got déknyényba wadén pulak derét kaapuk kutkalé yadén.
Yadéka de deku mawuléba wak, “Got wadén pulak kukba naanat kutkalé yaké dé yo.
Wan adél. Naané kéni képmaaba rate nak gena du taakwa pulak naané ro. Naané
kés képmaa nak képmaat yeyé yeyakwa du taakwa pulak naané ro. Naané kukba
ranaran gayéké sanévéknwute naané yéknwun mawulé yo.” Naate watakne Gotké
miték sanévéknwute de kiyaak.
14 Naané kutdéngék. Waga wakwa du taakwa miték rasaakudaran gayéké de sékalu.
15 De waga wate déknyényba yaadan gayéké sanévéknwudo mukatik, de tépa gwaa-
male yékatik de yak.
16 De waga kaapuk yadan. De kéni képmaaba tékwa gayéké kaapuk sanévéknwudan.
De Gotna gayéké de mawulat kapére yak. Yadaka Got deku gayé débu miték yak. Yadéka
nak du taakwa déké de wo, “Got wan deku némaan ban.” Naate wadaka Gotna mawulé
wani kudiké dé yéknwun yo.
17-18 *Déknyényba Got dé Ebrayamét wak, “Ména képmawaara wupmalemu raké de
yo. Ména nyaan Aisak némaan ye nyaan kéraadu déku képmawaara wupmalemu raké
de yo.” Naate watakne Ebrayamna mawulé yaknwute dé dérét wak, “Méné ména
nyaan Aisaknét viyae wunéké tiyaaké méné yo.” Naate wadéka Ebrayam kéga kaapuk
wadén, “Wuna nyaan nakurak male. Wuné dérét viyaawuréran yaga pulak wuna
képmawaara wupmalemu yaké de yo?” Naate wamarék yate dé déku nyaanét viyae
Gotké kwayéké dé yak.
19 Yate déku mawuléba dé wak, “Dé kiyaadéran wan bakna mu. Got wadu dé tépa
nébéle raapké dé yo. Wan adél.” Naate watakne déku nyaanét viyaaké yadéka Got
dé dérét wak, “Méné, Ebrayam, ména nyaanét viyaamarék yaké méné yo.” Naate
wadéka Ebrayam déku mawuléba dé wak, “Wuné wuna nyaanét viyaawuru mukatik
dé kiyaakatik dé yak. Bulaa dé kiyaamarék yaké dé yo. Wuné wale raké dé yo.” Naate
dé wak.

Aisak, Jekop, Josep

20 *Aisak Gotké miték sanévéknwute dé déku mawuléba wak, “Got wadén pulak
naanat kutkalé yaké dé yo. Wan adél.” Naate wate dé déku nyaan vétik Jekop bét
Isot wak, “Kukba Got bénat kutkalé yaké dé yo.”
21 *Jekop wawo Gotké miték sanévéknwute dé déku mawuléba wak, “Got wadén pulak
naanat kutkalé yaké dé yo. Wan adél.” Naate wate kiyaaké yate dé déku gwaal vétit
wak, “Got bénat kutkalé yaké dé yo.” Jekop sétowe tédékwa baagé sétowe téte Gotna
yéba kevérékte dé wani kudi wak, déku nyaan Josepna nyaan vétit.
22 *Josep wawo Isipba rate Gotké dé miték sanévéknwuk. Sanévéknwute kiyaaké yate
dé wak, “Got débu wak, guné Isrelna du taakwa kéni képmaa kulaknyénytakne guna

* **11:12:** Ro 4:19; Jen 15:5 * **11:17-18:** Jen 22:1-14; Je 2:21-22 * **11:20:** Jen 27:27-29, 39-40 * **11:21:** Jen 48:15-16 * **11:22:** Jen 50:24-25

képmaat yégunéranké. Wadén pulak guné yéké guné yo. Wan adél.” Naate watakne dé derét wakwek, de déku gaaba ségwi kérae kure yédaran képmaaba rémdoké.

Moses

23 *Kukba Isrelna du taakwa Isipba wekna radaka Mosesna néwepa Gotké miték sanévéknwute bét wak, “Got dé wak, naané Isrelna du taakwat kutkalé yadéranké. Wan adél.” Naate wabétka wani tulé dé Isipna némaan ban déku yé Pero, dé Isipna du taakwat wak, “Isrelna taakwa du nyaan kéraado guné akwi du nyaanét viyaapérekgé guné yo.” Naate wadéka kukba wani taakwa lé Mosesnyét kéraak. Kéraaléka dé yéknwun nyaan dé rak. Radéka néwepa véte bét wak, “Got dérét kutkalé yaké dé yo.” Naate watakne bét Pero wakwedén kudiké kuk kwayémuké wup yamarék yate, bét nyaanét baapmu kupuk paakutaknabétka dé rak.

24-25 *Radéka kukba némaan ban Perona takwanyan Mosesnyét véte dérét lé kure yék. Kure yéléka kukba dé némaan ye Gotké miték sanévéknwute dé wak, “Isrelna du taakwa wan wuna kém. De Gotna du taakwa de. Got derét kutkalé yaké dé yo. Wan adél. Wuné de wale raké wuné yo. Perona gwaal ramarék yaké wuné yo.” Naate watakne dé Perona ga kulaknyénytakne Isrelna du taakwa wale raké dé mawulé yak. Wani tulé Isipna du Isrelna du taakwaké apa jébaa kwayédaka de apa kaagél kurék. Moses Perona kém wale némaan du rate de wale kéni képmaana yéknwun mu walkamu tulé kéraaké mawulé yadu mukatik, dé Gotké kuk kwayékatik dé yak. Waga yamuké kélik yate dé Gotna du taakwa wale rate de wale kaagél kutké dé mawulé yak.

26 Yate dé wak, “Wuné némaan du rate Isipna yéknwun gwalmu kéraawuréran wan bakna mu. Wuné Gotna du taakwa wale rawuréran Got naanat kutkalé yaké dé yo. Wan némaa mu. Wuné Gotna du taakwa wale rawuru de wunat wasélékdaran wan bakna mu.” Naate dé wak. Isipna du Mosesnyét yadan pulak, kukba nak du de Got wadén ban Kraisnyét wasélékné́k.

27 Moses Gotké miték sanévéknwute déku mawuléba dé wak, “Got déknyénybа wadén képmaa naanéké tiyaaké dé yo. Wan adél.” Naate watakne Gotna kudi véknwute Isip kulaknyénytakne dé yék. Isipna némaan ban rékaréka yadéranké wup yamarék yate dé yék. Gorét vémarék yate, déké miték sanévéknwute, dérét vé pulak yate, déku mawuléba apa yate dé yék.

28 *Got dé Mosesnyét wak, “Wuné wuna kudi kure dawulikwa dut wawuru dé Isipba rakwa duna akwi maknanyanét viyaapérekgé dé yo. Wuna du taakwa sipsipmét viyae sipsipna wény deku gana gwéspétéba kavidaran wuné véte wawuru wuna du wani gaba rakwa nyaanét viyaapérekmarék yaké dé yo.” Naate wadéka Moses Gotké miték sanévéknwute dé wak, “Got wadén pulak naanat kutkalé yaké dé yo. Wan adél.” Naate watakne dé Isrelna du taakwat wakwek, de wény waga kavidoké.

Wupmalemu Isrelna du taakwa de Gotké miték sanévéknwuk

29 *Isrelna du taakwa Gotké miték sanévéknwute de wak, “Dé dé wak, naanat kutkalé yadéranké. Wan adél.” Naate wate de kus nak saknwat yéké de yak. Wani kusna yé “Gwaavé Kus”. Wani kus puké yadaka Got wadéka gu nyédéba kepukadéka képmaa nyédéba dé ték. Tédéka de wani képmaaba miték de yék, kus nak saknwat. Yédaka Isipna du de yén pulak yédaka dé gu derét kutnyélépdéka gu ke de kiyaasadak.

30 *Kukba wani Isrelna du taakwa Gotké miték sanévéknwute de wak, “Got dé wak, naanat kutkalé yadéranké. Wan adél.” Naate watakne wadén pulak yate de Jerikot wulaamarék yate gidan apakélé raatmu tékwaba de kaapaba gwaadé yaalak. Nyaa nak taaba sékét nak taababa kayék vétik kaapaba yeyé yeyate de gwaadé yaalak. Waga yadaka wani gayéna raatmu akérédéka de Isrel Jerikot wulaak.

---

* **11:23:** Eks 1:22, 2:1-2 * **11:24-25:** Eks 2:10 * **11:28:** Eks 12:21-23 * **11:29:** Eks 14:21-31 * **11:30:** Jos 6:12-21

31 *Jerikoba rakwa taakwa nak léku yé Reyap, déknyényba yaabuba tékwa taakwa lé
rak. Kukba lé Gotké miték sanévéknwute déku kudiké lé “Adél” naak. Yate Isrelna du
vétik wani gayéké kutdéngké nae kawu téte akélak yaabétka lé bérét kutkalé yaléka bét
maamaké paakwe bét miték yék. Reyap waga déknyényba yaléka Isrelna wupmalemu
du kukba Jerikot yae Gotna kudi véknwumarék yakwa du taakwat viyaapérekte de lérét
kaapuk viyaapérekdan.
32 Wupmalemu Isrelna du taakwa las wawo de Gotké miték sanévéknwute déku
kudiké de “Adél” naak. Gidion, Berek, Samson, Jepta, Devit, Samyuel, Gotna yéba kudi
wakwen nak du, yaga pulak deké wakweké wuné yo? Deké wakweké wuné yapatiyu,
wupmalemu du bege.
33 De Gotké miték sanévéknwute deku mawuléba de wak, “Naanat kutkalé yaké dé
yo. Wan adél.” Naate wate de kéga yak. Las waariye de wupmalemu némaan duwat
viyaak. Las de yéknwun mu male yadaka Got wadén pulak yate dé derét kutkalé yak.
Las wadaka apakélé kwatbosa pulak derét kaapuk tidan.
34 Lasnyét deku maama derét yaaba tupérekgé mawulé yadaka wani yaa derét
kaapuk yaanén. Lasnyét deku maama kulaat viyaapérekgé mawulé yadaka de miték
rak. Las apa yamarék yate Gorét apa kérae apat kapére yate, waariyate, de nak gena
waariyakwa duwat viyaadaka de yaage yék.
35 Taakwa las Gotké miték sanévéknwudaka kiyaan baadi kiyaan du tépa de nébéle
raapmék.
Las deku maamana taababa radaka deku maama derét de wak, de Gotké kuk
kwayétakne miték yédoké. Wadaka de wak, “Kaapuk. Naané Gotké kuk kwayémarék
yaké naané yo.” Waga wate deku mawuléba de wak, “De naanat viyaado naané
kiyaanaran naané nébéle raapme Got wale apuba apuba miték rasaakuké naané
yo.” Naate watakne Gotké kuk kwayémuké kélik yadaka deku maama deku sépé
yaalébaandaka de kiyaak.
36 Lasnyét deku maama wasélékne baagat de viyaak. Lasnyét gitakne de raamény
gaba taknak.
37 Lasnyét matut de viyaapéreknék. Lasnyét sépé nyédéba sékudaka de kiyaak.
Lasnyét waariyadakwa kulaat de viyaapéreknék. Lasnyét derét yaalébaanké nae
kapéredi mu yadaka de kaagél kutte, baapmu wut yamarék yate sipsip memena sépé
giye, gwalmu yamarék yate de yeyé yeyak.
38 Deku maama derét de wak, “Mé yaage yé. Naana gayéba ramarék.” Naate wadaka
bakna yeyé yeyate de du ramarék taalat yékérak. De nébat waare yeyé yeyate matuba
tékwa waagu képmaaba tékwa waaguba wawo de rak. De yéknwun mu yakwa du
taakwa radaka nak du taakwa kapéredi mu yate deké kutdéngmarék yate de deké kuk
kwayék.
39 Wani du taakwa akwi Gotké miték sanévéknwute de wak, “Got dé wak, naanat
kutkalé yadéranké. Wan adél.” Naate wadaka Got deké dé wak, “Wani du taakwa
wunéké miték sanévéknwute yéknwun mu yakwa du taakwa de ro. Kukba miték
rasaakuké de yo.” Naate wadéka wani tulé de kaapuk miték radan.
40 Déknyényba Got dé wak, “Déknyényba rate wunéké miték sanévéknwun du taakwa
kukba rate wunéké miték sanévéknwuran du taakwa wale, derét wuné kutkalé yaké
wuné yo. Derét akwi kutkalé yawuru de akwi wuné wale miték rasaakuké de yo, apuba
apuba.” Naate wate dé naané, deku kukba yaan du taakwaké wawo dé sanévéknwuk.

12

Jisasnyét véte déké miték sanévéknwuké naané yo

* **11:31:** Jos 2:1-21, 6:25

1 *Naané yaga pulak? Wakwewurén du taakwa wupmalemu rate déknyényba Gotké
miték sanévéknwute, déku kudiké “Adél” naatakne, bulaa de naanat vu. Baadi kutdaka
wupmalemu du taakwa ranyéwe rate védakwa pulak, wakwewurén du taakwa de
naanat vu. Védakwaké sanévéknwute, wani du taakwa miték yadan pulak, naané wawo
miték yaké naané yo. Kapéredi mawulé naana mawuléba témarék yaduké, naané akwi
kapéredi mu kulaknyényké naané yo. Kulaknyénytakne yéknwun mu male yaké naané
yo. Gwalmu nyégélké pétékwa du apa yadakwa pulak, naané apa yaké naané yo. Apa
yate yéknwun mu male yaké naané yo. Wulkiyaa yamarék yate Got naanéké tiyaadén
jébaa miték yaké naané yo.
2 *Yate naané Jisasnyét véké sanévéknwuké naané yo. Déknyényba Jisas dé wak, “Got
wunat kutkalé yaké dé yo. Wan adél.” Naate wadén pulak naané waké naané yo.
Wate Gotké miték sanévéknwuké naané yo. Déknyényba de kapéredi mu yan duwat
miba viyaapata taknadaka de nyékéri yak. Nak du Jisasnyét miba viyaapata taknadaka
dé kiyaaké yate wani muké nyékéri yamarék yate yéknwun mawulé dé yak. Got wale
miték rasaakudéranké sanévéknwute yéknwun mawulé dé yak. Bulaa Gotna yéknwun
tuwa taababa dé ro, némaan duna taaléba.

Got naana mawulé kutnébulké yate dé kaagél tiyao

3 *Déknyényba Jisas kéni képmaaba radéka de kapéredi mu yan du déké kélik yate
dérét de kapéredi mu yak. Yadaka apa yate dé Gotké kuk kaapuk kwayédén. Du gunat
kapéredi mu yadaran guné Jisas yadénké mé sanévéknwu. Sanévéknwute guné apa yate
déku jébaa kutsaakuké guné yo. Déku jébaa kutmuké wulkiyaa yamarék yaké guné yo.
4 Jisas kapéredi muké kuk kwayédéka déku maama dérét viyaapérekdaka déku wény
dé akuk. Guné wawo kapéredi muké kuk guné kwayu. Kwayégunéka de gunat kaapuk
wekna viyaapérekdan. Guné apa yate Jisasna jébaa kutsaakuké guné yo.
5-6 *Némaan Ban Got kéni kudi guné déku baadit wadéka dé déku nyégaba dé kwao:
Wuna nyaan, mé véknwu.

> Mawulé yawurékwa du taakwa kapéredi mu yadaran wuné Némaan Ban rate derét
> yadan kapéredi mu wuné yakato.
> Wuna jébaaba yaalan du taakwat “Wuna baadi,” naate wuné derét wuné viyao,
> de miték radoké.
> Waga yawurékwaké sanévéknwute, méné kapéredi mu yaménu wuné ménat
> yaménén kapéredi mu yakatawuru méné miték sanévéknwuké méné yo.
> Ména mawulé miték tédu méné miték raménuké ménat viyaawuru, méné waga
> viyaawurénké yéknwun mawulé yaké méné yo.

Wani kudiké yékéyaak guné yak, kapu yaga pulak? Wani kudiké sanévéknwute guné
wulkiyaa yamarék yate Jisasna jébaa kutsaakuké guné yo.
7 Mé véknwu. Akwi yaapa deku baadit viyaate derét de yakwatnyu, de yéknwun
mawulé yate miték radoké. Got wawo gunat viyaate, dé gunat “Wuna baadi” naate, dé
wawo dé gunat yakwatnyu. Guné déku baadi yéknwun mawulé yate miték ragunuké,
dé waga yo.
8 Got déku akwi baadit dé waga yakwatnyu. Dé gunat viyaamarék yadéran guné
guna mawuléba waké guné yo, “Naané Gotna baadi kaapuk. Dé naanéké dé kuk tiyaak.
Naané yaapa kaapuk baadi naané.” Naate waké guné yo.
9 Kéni muké wawo mé sanévéknwu. Kéni képmaaba rakwa naana yaapabéré naanat
yakwatnyéte naanat viyaadaka naané deké kuk kaapuk kwayénakwa. Naané deku
kudi naané véknwu. Waga yanakwaké sanévéknwute, naana yaapa Got naanat
yakwatnyéte naanat viyaadu naané déké kuk kwayémarék yate déku kudi miték
véknwuké naané yo. Waga yanaran naané miték rasaakuké naané yo apuba apuba.

---

* **12:1:** 1 Ko 9:24-25 * **12:2:** Yi 1:3, 3:1 * **12:3:** Mt 27:28-44 * **12:5-6:** Pro 3:11-12; Re 3:19

10 Kéni képmaaba rakwa yaapabéré mawulé yadakwa pulak yate walkamu kwaaré
naanat yakwatnyéte naanat de viyaak. Naana yaapa Got naanat yakwatnyéte naanat
dé viyao, naané dé rakwa pulak yéknwun mu male yate miték ranoké.
11 Naana yaapa naanat yakwatnyéte naanat viyaadéka naané kaagél naané kuru.
Kaagél kutnakwa tulé naané kélik yate naané yéknwun mawulé kaapuk yanakwa.
Kukba naané yéknwun mu yaké kutdéngte yéknwun mu yaké naané yo, dé naanat viyae
yakwatnyédén bege. Yate naané yéknwun mawulé yate miték rasaakuké naané yo.

Naané apa yaké naané yo

12 Got gunat yakwatnyéte viyaadu guné yéknwun mawulé yaké guné yo. Wulkiyaa
yakwa duna maan taaba apa yamarék yadéka bakna radakwa pulak, guné waga
yamarék yaké guné yo. Guné apa yaké guné yo. Yate Gotna jébaa kutsaakuké guné
yo.
13 Gotna kudi miték véknwumarék yakwa du taakwa, Gotna jébaaké mawulé vétik
yakwa du taakwa de maan kapére yan du pulak de ro. Waga rate de Gotké yénakwa
yaabuba kaapuk miték yédakwa. Guné Gotké yénakwa yaabuba miték yéké guné yo.
Yégunéran wani du taakwa yagunékwa yéknwun mu véte de wawo yéknwun mu yate
Gotké yénakwa yaabuba miték yéké de yo.
14 *Akwi du taakwa wale nakurak mawulé yate miték raké, guné apa jébaa yaké guné
yo. Némaan Ban Got yéknwun mu yakwa du rakwa pulak, guné yéknwun mu yakwa du
taakwa raké guné yo. Waga ramarék yagunéran guné Gorét vémarék yaké guné yo.
15 *Got wan naanéké miték véte yéknwun mawulé tiyaakwaban. Guné déké miték
sanévékwnute jérawu yaké guné yo. Guna du nak Gotké kuk kwayémuké, guné jérawu
yaké guné yo. Nak du déku mawuléba nyégi yadéran wani du miték ramarék yaké dé
yo. Yate nak duna mawulé yaalébaanké dé yo. Guna du déku mawuléba nyégi yadu dé
guna mawulé waga yaalébaanmuké, guné jérawu yaké guné yo.
16 *Guna du taakwa nak du taakwa wale kapéredi mu yamuké, guné jérawu yaké
guné yo. Guna du taakwa, déknyényba ran du Iso Gotké kuk kwayén pulak, de Gotké
kuk kwayémarék yaké de yo. Iso maknanyan rate Got dérét kutkalé yadéran kudiké dé
kaapuk sanévéknwudén. Yate dé kadémuké male sanévéknwute dé Gotké kuk kwayék.
17 *Kukba nak mawulé yate dé wak, “Wuné kapéredi mu wuné yak. Wuné wani
kadému kaké nae Gotké wuné kuk kwayék. Bulaa Got wunat kutkalé yaduké wuné
mawulé yo.” Naate wate dé géraak. Géraadéka Got dérét kutkalé kaapuk yadén, dé
déknyényba Gotké kuk kwayédén bege. Iso waga yadénké guné kutdéngék.

Naané Saion nébat naané yu

18 *Isrel déknyényba védan mu guné kaapuk végunékwa. Got déku apa kudi derét
wakweké yadéka de dé rakwa nébu ténét yék. Wani nébuna yé wan Sainai. Ye rate
de vék nébuba apakélé yaa yaandéka yaatnyé waarédéka gaankété yadéka. Apakélé
wimut dé kurék.
19-20 Kutdéka de véknwuk kaany waadéka Got némaa kudi wakwedéka. Got kéga dé
wak, “Wuné kéni nébuba wuné ro. Kén wuna taalé. Du nak kéni nébuba yaaladéran
guné dérét matut viyaagunu dé kiyaaké dé yo. Bulmakawu nak, sipsip nak, kéni
nébuba yaaladéran guné dérét wawo matut viyaagunu dé kiyaaké dé yo.” Wani kudi
véknwe de Isrelna du taakwa Mosesnyét wak, “Naané wani kudi tépa véknwumarék
yanoké, méné Gorét waataké méné yo.”
21 Naate de wak, Got wakwedén kudi véknwutakne wupmét kapére yadan bege.
Yadaka Moses wawo wani mu véte dé wak, “Wuné wupmét kapére yawuréka wuna
sépé dé génu.” Naate dé wak.

---

* **12:14:** Ro 12:18 * **12:15:** Ep 4:31 * **12:16:** Jen 25:33-34 * **12:17:** Jen 27:32-40 * **12:18:** Eks 19:12-20, 20:18-21

22 *Guné Jisas Kraisna jébaaba yaalan du taakwa, guné Sainai nébat kaapuk yégunén. Guné Gotna kudi véknwute, wup yamarék yate, guné kutdéngék. Guné nak nébat guné yu. Wani nébuna yé wan Saion. Gotna gayéba dé tu. Apuba apuba rasaakukwa ban Gotna gayét guné yu. Wani gayé wan Gotna gayé Jerusalem. Wani gayéba de Gotna kudi kure giyaakwa du wupmalemu de ro. Du nak derét naaknwuké yapatiké dé yo, wupmalemu radakwa bege.
23 De Gotna du rate déké yéknwun mawulé yate déku yéba kevérékte waba de ro. Jisas Kraisna jébaaba yaalan du taakwa wawo de waba ro. Got wani du taakwana yé débu kavik, déku gayéba rakwa nyégaba. Got wawo dé waba ro. Dé apakélé kot véknwukwa némaan ban rate akwi du taakwa yadan muké kudi wakweké dé yo. Déknyényba dé déku du taakwat dé wak, “Guné yéknwun du taakwa guné ro.” Naate wadén du taakwa kiyaadak deku wuraanyan Gotna gayéba de miték rasaaku. Guné wawo wani gayét guné yu.
24 *Jisas wawo wani gayéba dé ro. Gotna kulé kudi Jisas débu naanat wakwek. Kéga dé wak, “Got gunat kutkalé yadu guné miték rasaakuké guné yo. Wan adél.” Naate wadéka de dérét viyaadaka kiyaadéka déku wény dé akuk. Déknyényba ran du Ebel kiyaadéka déku wény dé akuk. Got Ebelna wény vétakne dérét viyaapéreknén dut dé yadén kapéredi mu dé yakatak. Got Jisasna wény vétakne yéknwun mu kaatate dé du taakwat kutkalé yo. Yate dé du taakwa yadan kapéredi mu dé yatnyéputiyu.

Naané jérawu yaké naané yo

25 *Guné jérawu yaké yo. Guné Gotna kudi véknwute wadékwa pulak yasaakuké guné yo. Déku kudiké kuk kwayémarék yaké guné yo. Déknyényba ran du Moses Gotna kudi Isrelna du taakwat wadéka de déku kudiké kuk kwayédaka Got yadan kapéredi mu dé derét yakatak. Got waga derét yakatatakne yaga pulak naanat yaké dé yo? Jisas Krais Gotna gayéba rate dé naanat Gotna kudi wakweyo. Naané déku kudiké kuk kwayénaran Got yanan kapéredi mu némaanba yakataké dé yo.
26 *Déknyényba Got Sainai nébuba rate déku apa kudi Isrelna du taakwat wadéka dé képmaa ségénék. Bulaa Got débu wak, “Wuné tépa wawuru képmaa ségénké dé yo. Nyét wawo ségénké dé yo.”
27 Naate wadéka naané kutdéngék. Got tépa wadu képmaa nyét wawo ségéndu Got yadén akwi mu kaapuk yaké dé yo. Yadu Gotna gayé ségénmarék yate miték tésaakuké dé yo.
28 Got némaan ban rate naanéké miték védéran taalé ségénmarék yaké dé yo. Yadu naané Gotké yéknwun mawulé yaké naané yo. Yate déké miték sanévéknwute mawulé yadékwa pulak yaké naané yo. Naané wup yate déké mawulé yate déké waadé daaké naané yo. Yate déku yéba kevérékgé naané yo.
29 Naana némaan ban Got wan apakélé yaa pulak. Apakélé yaa yaane akwi mu yaalébaandékwa pulak, dé akwi kapéredi mu yaalébaanké dé yo. Waga yadéranké sanévéknwute, naané wup yate déké waadé daate déku yéba kevérékgé naané yo.

13

Naané Jisas Kraisna jébaaba yaalan nak du taakwaké mawulat kapére yaké naané yo

1 *Guné Jisas Kraisna jébaaba yaalan du taakwa, guné déku jébaaba yaalan nak du taakwaké mawulat kapére yaké guné yo.
2 *Nak geba yaan du taakwa guna gat yaado guné derét kutkalé yaké guné yo. Déknyényba Gotna kudi kure giyaakwa du las yaadaka de du taakwa las deké

* **12:22:** Re 21:2, 5:11 * **12:24:** Yi 8:6; Jen 4:10 * **12:25:** Yi 2:1-3, 10:28-29 * **12:26:** Eks 19:18 * **13:1:** Jo 13:34 * **13:2:** 1 Pi 4:9

kutdéngmarék yate derét de kutkalé yak. Ye kukba de kutdéngék deké. Guné, de yan pulak, kutdéngmarék yagunékwa du taakwat kutkalé yagunéran, sal kukba guné kutdéngké guné yo? Guné képmaaba rakwa duwat kutkalé kaapuk yagunén. Guné Gotna kudi kure giyaakwa duwat guné kutkalé yak.

3 *Némaan du las Jisas Kraisna jébaaké kélik yate wadak déku jébaaba yaalan du taakwa las raamény gaba de ro. Guné deké yékéyaak yamarék yaké guné yo. Guné raamény gaba ragunu mukatik guna du taakwa gunéké sanévéknwudoké mawulé yagunu. Guné kaapaba ragunu de raamény gaba rado guné deké sanévéknwute deké mawulé lékgé guné yo. Nak du de Jisas Kraisna jébaaba yaalan du taakwat yaalébaandaka de kaagél kuru. Wani du taakwaké wawo yékéyaak yamarék yaké guné yo. Deké sanévéknwute deké mawulé lékgé guné yo, guné wawo Jisasna jébaa kutgunékwa bege.

4 Guné taakwa yagunéran wan yéknwun. Guné du, guna taakwa wale miték raké guné yo. Guné taakwa, guna du wale miték raké guné yo. Nak du taakwa wale kapéredi mu yamarék yaké guné yo. Guné du, nak duna taakwa kéraamarék yaké guné yo. Guné taakwa, nak taakwana duké yémarék yaké guné yo. Guné kutdéngék. Du taakwa wani kapéredi mu yadaran Got yadan kapéredi mu derét yakataké dé yo.

5 *Got dé wak, “Wuné gunat kulaknyénymarék yaké wuné yo. Wuné gunéké kuk kwayémarék yaké wuné yo. Wan adél.” Naate wadén kudi déku nyégaba dé kwao. Wani kudiké sanévéknwugunu guna mawulé yéwaaké génmarék yaké dé yo. Guné kutgunékwa muké kéga waké guné yo, “Wan yéknwun. Wan yaakwak naanéké.” Naate wate guné yéknwun mawulé yaké guné yo, kutgunékwa muké.

6 *Yate Got naanat kulaknyénymarék yadéranké kutdéngte, wup yamarék yate, naané nak nak kéga waké naané yo:

Naana Némaan Ban Got wunat dé kutkalé yo.
Wuné wup yamarék yaké wuné yo.
Képmaaba rakwa du wunat yaalébaanmarék yaké de yo.
Wani kudi déknyényba du nak kavitaknadéka dé Gotna nyégaba kwao.

Naana némaan duna kudi véknwuké naané yo

7 Déknyényba némaan du de gunat Gotna kudi wakwek. Wakwete Jisas Kraiské miték sanévéknwute, déku kudiké “Adél” naate, yéknwun mu yate de guné wale rak. Guné deké sanévéknwuké guné yo. Sanévéknwute de Jisas Kraiské miték sanévéknwudan pulak, guné déké miték sanévéknwuké guné yo.

8 Jisas Krais dé rasaaku. Déknyényba yadén pulak bulaa dé yo. Kukba wawo waga male yaké dé yo.

9 Waga radékwaké sanévéknwute gunat wuné wakweyo. Du las gunat kés pulak nak pulak kulé kudi wakwedo guné jérawu yaké guné yo. Guné deku kudi véknwute wadan pulak yate Gotké yénakwa yaabu kulaknyénymuké, guné jérawu yaké guné yo. De apa kudi kadémuké wate, kadémuké las de yaakéru. Déknyényba du taakwa kadémuké yaakétdan kudi véknwute wadan pulak yadaka deku mawulé kaapuk miték tédén. Got naanéké miték véte yéknwun mawulé tiyaadéka naana mawulé miték dé tu. Guné Gotna kudi male véknwuké guné yo.

Kéga yanoké dé Got mawulé yo

10 Moses wakwen apa kudi véknwukwa du Gotna gaba jébaa yate de kwaami viyae Gotké kwayésaaku. Waga kwayédaka de Jisas Kraiské kaapuk sanévéknwudakwa. Dé yadan kapéredi mu yatnyéputiké kiyaadénké kaapuk sanévéknwudakwa. Jisas Krais derét kutkalé yamarék yaké dé yo, déké miték sanévéknwumarék yadakwa bege.

---

* **13:3:** Mt 25:36 * **13:5:** Jos 1:5; 1 Ti 6:8-10 * **13:6:** Sam 118:6

11 Gotké jébaa yakwa nyédé duna némaan du, Got du taakwa yadan kapéredi mu
yatnyéputiduké, de meme bulmakawu viyae deku wény kérae kure wulao, awula nyédé
gat.
12 *Kwaami kérae gayé kulaknyénytakne kaapaba de yaaba tu. Waga yadakwa
pulak, dé Jisas yak. Dé du taakwa yadan kapéredi mu yatnyéputiké nae dé gayé
kulaknyénytakne kaapaba apa kaagél kure kiyaadéka déku wény dé akuk. Du taakwa
yadan kapéredi mawulé kutnébulké nae dé kaapaba apa kaagél kure kiyaadéka déku
wény dé akuk.
13 *Jisasna maama dérét kure ye gayé kulaknyénytakne de kaapaba dérét kapéredi
mu de yak. Naané nak duna paaté kulaknyénytakne Jisasna jébaa male yaké naané yo.
Naané waga yano de déku maama naanat kapéredi mu yadaran wan yéknwun.
14 *Apuba apuba rasaakunaran gayé kéni képmaaba kaapuk tékwa. Naané kéni
képmaaba rate kukba rasaakunaran gayéké naané sanévéknwu. Sanévéknwute
yéknwun mawulé yate Jisasna du taakwa rano de naanat kapéredi mu yadaran naané
dé wale kaagél kutké naané yo. Waga kutnaran wan yéknwun.
15 *Naané meme bulmakawu viyae Gotké kwayémarék yaké naané yo. Waga
yamarék yaké naané yo. Kéga yaké naané yo. Naané Jisas Kraiské miték sanévéknwute
déké yéknwun mawulé yate Gotna yéba kevérékgé naané yo.
16 *Guné Gotké meme bulmakawu viyae kwayémarék yate kéga yaké guné yo. Guné
du taakwat kutkalé yasaakuké guné yo. Yate guné gwalmu kure rate gwalmu yamarék
yakwa du taakwaké kwayéké guné yo. Waga yagunéran Got gunéké yéknwun mawulé
yaké dé yo.
17 *Jisas Kraisna jébaaba yaalan du las guna némaan du rate gunéké de miték vu,
guna mawulé miték téduké. Gaan nyaa wulkiyaa yamarék yate gunat de kutkalé yo.
Yadakwaké sanévéknwute, guné deku kudi véknwute wadakwa pulak yaké guné yo.
Kukba Got apakélé kot véknwukwa némaan ban rate gunat kutkalé yadan jébaaké kudi
wakweké dé yo. Guné deku kudi véknwute wadakwa pulak yagunéran de yéknwun
mawulé yate yéknwun jébaa yaké de yo. Guné deku kudi véknwumarék yate, wadakwa
pulak yamarék yagunéran de nyégi yate, yéknwun jébaa yamarék yaké de yo. Waga
yate de gunat kutkalé yamarék yaké de yo.

Got naanat kutkalé yaduké dérét waataké guné yo

18 Gunat wuné wakweyo. Got naanat kutkalé yaduké guné dérét waatasaakuké guné
yo. Naané kutdéngék. Naana mawulé miték dé tu. Tédéka naané apuba apuba yéknwun
jébaa male yaké naané mawulé yo. Waga kutdéngte gunat wuné wakweyo, guné Gorét
naanéké waatagunuké.
19 *Nak muké wawo wuné gunat wakweyo. Wuné gunéké bari gwaamale yaawuruké
guné Gorét waataké guné yo.
20-21 *Got naané déku du taakwaké miték védéka naané nakurak mawulé yate miték
ro. Déknyényba dé wak, “Du taakwat kutkalé yaké wuné yo. Kutkalé yawuru de miték
rasaakuké de yo apuba apuba. Wan adél.” Naate watakne dé Jisasnyét wadéka giyae
naanat kutkalé yaké kiyaadéka déku wény dé akuk. Kukba Got wadék dé Jisas nébéle
raapme rémdan waagu kulaknyénytakne dé naana Némaan Ban rasaaku. Sipsipké
téségékwa du deku sipsipké miték védakwa pulak, dé naana Némaan Ban Jisas naané
déku du taakwaké dé miték vu. Got waga wadénké wuné dérét wuné waato. Dé gunat
kutkalé yaké dé yo. Yadu guné déku kudi véknwute wadékwa pulak yaké guné yo. Guné
Jisas Kraisnyét apa kérae Gotna kudi véknwute mawulé yadékwa pulak yaké guné yo.

---

* **13:12:** Jo 19:17 * **13:13:** 1 Pi 4:1, 14 * **13:14:** Yi 11:16 * **13:15:** Sam 50:14, 23 * **13:16:** Pl 4:18
* **13:17:** 1 Te 5:12 * **13:19:** Ro 15:30 * **13:20-21:** Jo 10:11, 18; 1 Te 5:23; 1 Pi 5:10; Pl 2:13

Waga wuné Gorét waato. Naané Jisas Kraisna yéba kevérékgé naané yo apuba apuba. Wan adél.

Deké dé yéknwun mawulé yo

22 Jisas Kraisna jébaaba yaalan du taakwa, gunat wuné wakweyo. Gunéké kaviwurén nyégaba wan wap kudi male wuné kavik. Guné wani kudi véknwute yéknwun mawulé yate wawurén pulak yaké guné yo.

23 Naané wale Jisasna jébaa yakwa du Timoti, raamény ga kulaknyénytakne yaale bulaa dé kaapaba ro. Radékwaké kutdénggunuké wuné mawulé yo. Dé wunéké bari yaadéran ané vététi gunéké yaaké ané yo.

24 Naané yéknwun mawulé naané yo, guna némaan duké, waba rakwa Gotna akwi du taakwaké wawo. Derét waga wakweké guné yo. Jisas Kraisna jébaaba yaale Italiba yaan du taakwa yéknwun mawulé de yo, gunéké. Yate wadaka gunat wuné wakweyo.

25 Got gunéké mawulé lékte gunat kutkalé yaduké wuné dérét waato.
Wani wuné wakwebutik.

Jems kavin nyéga

1 Wuné Jems kéni nyéga wuné kaviyu. Got bét naana Némaan Ban Jisas Kraisna jébaa yakwa du wuné. Guné Isrelna du taakwa rate guna néwaage kulaknyénytakne ye nak képmaaba rakwa du taakwa, gunéké yéknwun mawulé yate wuné kéni nyéga kaviyu.

Kapéredi mu naanéké yaadu naané yéknwun mawulé yaké naané yo

2 *Jisas Kraisna jébaaba wuné wale yaale wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, gunat wuné wakweyo. Kés pulak nak pulak kapéredi mu gunéké yaadu guné yéknwun mawulé male yaké guné yo.

3 Guné guné kutdéngék. Kapéredi mu gunéké yaadu, guné Jisas Kraisna kudiké "Adél" naate, déké miték sanévéknwusaakugunéran guna mawulé apa yate miték téké dé yo. Waga kutdéngte kapéredi mu gunéké yaadu guné yéknwun mawulé yaké guné yo.

4 *Guné apuba apuba apa yasaakuké guné yo, guna mawulé apa yate miték tédu yéknwun mawulé guna mawuléba sékérékduké. Yate guné miték male rate yéknwun mu male yaké guné yo.

5 Yéknwun mawulé yasaakukwa ban Got akwi du taakwaké yéknwun mawulé kwayéké dé mawulé yo. Yate dérét waatakwa du taakwaké dé wupmalemu yéknwun mu kwayu. Kwayéte dé derét kaapuk waatidékwa. Yadénké guné yéknwun mu yaké nae, wani muké miték kutdéngmarék yagunéran guné Gorét waatagunu dé gunéké yéknwun mawulé kwayéké dé yo.

6 Guné Gorét waataké yate, guna mawuléba waké guné yo, "Got naanat dé kutkalé yo. Dé naanéké yéknwun mawulé tiyaaduké waatanaran dé tiyaaké dé yo. Wan adél." Naate wate déké miték sanévéknwute guné Gorét waataké guné yo, dé gunéké yéknwun mawulé kwayéduké. Du las waga yamarék yate, Gotké miték sanévéknwumarék yate, deku mawuléba kéga wadaran, "Got naanéké miték véte naanat kutkalé yaké dé yo, kapu kaapuk?" Naate sanévéknwudaran dé deku mawulé miték témarék yo. Kéni aja kudi mé véknwu. Wimut kutdéka kus wiye waaréte, sépélak yeyé yeyate lé miték kaapuk télékwa. Mé sanévéknwu. Wimut kutdéka kus wiye waaréte sépélak yeyé yeyate miték témarék yalékwa pulak, de Gotké miték sanévéknwumarék yakwa du taakwa deku mawulé sépélak yeyé yeyate dé miték témarék yo.

7-8 *Yadéka de mawulé vétik yate kés pulak nak pulak yaabuké saaki sékalte sépélak de ro. Waga raran du taakwat Némaa Ban Got kutkalé yamarék yaké dé yo. Gotké miték sanévéknwute déku kudiké "Adél" naaran du taakwat Némaan Ban Got kutkalé yaké dé yo.

Gwalmu yamarék yakwa du wupmalemu gwalmu yakwa du wawo yéknwun mawulé yaké de yo

9 *Jisas Kraisna jébaaba yaalan du gwalmu yamarék yate bakna du radaran de yéknwun mawulé yaké de yo, Gotna méniba némaan du radakwa bege.

10-11 *Jisas Kraisna jébaaba yaalan du las wupmalemu gwalmu yate némaan du radaran de yéknwun mawulé yaké de yo, Got deku gwalmuké sanévéknwumarék yadékwa bege. Kéni aja kudi mé véknwu. Apakélé nyaa yaale védéka dé waarajé rékaa yate dé akéru. Akére képmaaba rate biyaapte dé yéknwun kaapuk yadékwa. Yate dé bari kiyao. Wani kudiké mé sanévéknwu. Waarajé bari kiyaakwa pulak, wupmalemu gwalmu yakwa du deku jébaaké sanévéknwute jébaa yate bari kiyaaké de yo.

---

* **1:2:** Ro 5:3-5; 1 Pi 4:13-14 * **1:4:** Mt 5:48 * **1:7-8:** Lu 16:13 * **1:9:** Je 2:5; 2 Ko 6:10 * **1:10-11:** 1 Ti 6:17; 1 Pi 5:5; Lu 12:16-21

Got naanéké kapéredi mawulé kaapuk tiyaadékwa

12 *Kéni kudi mé véknwu. Déknyényba Got dé wak, “Wunéké mawulat kapére yakwa du taakwa de miték rasaakuké de yo. Wan adél kudi wuné wo.” Naate wadénké kapéredi mu guna du taakwaké yaadu deku mawulé apa yate miték téran Got deké yéknwun mawulé yaké dé yo. Yate dé deké yéknwun mawulé kwayédu de apuba apuba miték rasaakuké de yo. Waga rasaakudaranké sanévéknwute kapéredi mu deké yaadu guna du taakwa yéknwun mawulé yaké de yo.

13 *Kapéredi mu yaadu guna du taakwa kapéredi mawulé yate kapéredi mu yaké yate de kéga wamarék yaké de yo, “Got dé naanat tébéru, kapéredi mu yanoké.” Waga wamarék yaké de yo, Got kapéredi mu yaké mawulé yamarék yadékwa bege. Waga wamarék yaké de yo, Got kapéredi mu yanoké naanat tébétmarék yadékwa bege.

14 Guna du taakwa kapéredi mawulé yate kapéredi mu yaké yado kéga waké guné yo, “Wan kapéredi mawulé dé deku mawuléba tu. Tédéka de deku kapéredi mawulé véknwute de kapéredi mu yaké de mawulé yo.”

15 *Naate wagunu de wani kapéredi mawulé véknwudaran kapéredi mu yaké de yo. Kapéredi mu yate yasaakudaran yalakgé de yo. Got wale rasaakumarék yaké de yo.

16-17 *Wuna du taakwa, gunéké mawulat kapére yate wuné wo. Got yéknwun mu male yadékwaké miték mé sanévéknwu. Got naanéké kapéredi mawulé kaapuk tiyaadékwa. Yéknwun mawulé yéknwun mu male dé tiyao. Déknyényba Got nyaa baapmu, kun kwaaré wawo dé kuttaknak. Kuttaknadén mu yéknwun yakwa pulak, Got wawo yéknwun dé yo. Yate dé naanat kutkalé yo. Got dé kés pulak nak pulak mawulé kaapuk yadékwa. Nakurak mawulé male dé yo. Yate dé naanéké kuk kaapuk tiyaadékwa. Dé yéknwun mu male dé tiyao.

18 *Dé déku kapmu sanévéknwute wadéka naané Jisas Kraiské adél kudi miték véknwuk. Véknwute naané taale déku kémba wulae déku kémba naané ro.

Gotna kudi miték véknwute naané wadékwa pulak yaké naané yo

19-20 *Wuna némaadugu wayéknaje nyangegu, gunéké mawulat kapére yate wuné wo. Guné miték kutdénggunuké wuné wo. Rékaréka yakwa du taakwa de Gotké kaapuk yéknwun mawulé yadakwa. Rékaréka yakwa du taakwa Gotna ménida yéknwun du taakwa kaapuk radakwa. Yadakwaké sanévéknwute guné akwi du taakwana kudi véknwuké guné yo. Véknwute deku kudiké sanévéknwu wanévéknwute guné kudi bari wakwemarék yaké guné yo. Yate bari rékaréka yamarék yate derét waatimarék yaké guné yo.

21 *Yate yagunékwa akwi kapéredi mawulé akwi kapéredi muké wawo kuk kwayéte guné Gotna kudi miték véknwuké guné yo. Du déku képmaaba kadému yaanandékwa pulak yate, Got déku kudi guna mawuléba dé taknak. Taknadénké guné guna yéba kevérékmarék yate, Gotna yéba kevérékte, guné taknadén kudi miték véknwusaakuké guné yo. Yate guné apuba apuba miték rasaakuké guné yo.

22 *Guné wani kudi véknwute wadékwa pulak yaké guné yo. Bakna véknwumarék yaké guné yo. Guné wani kudi véknwute guné wadékwa pulak yamarék yagunéran guné guna mawuléba guné yénaa yo. Du nak yénaa kudi wakwetakne kukba wani kudiké “Adél” naadékwa pulak, guné guna mawuléba guné yénaa yo.

23-24 Wani muké tépa wakweké wuné yo. Aja kudi wakweké wuné yo. Du nak guba véte déku ménidaamat dé vu. Vétakne ye bari déku ménidaamaké yékéyaak dé yo. Bulaa wani kudiké mé sanévéknwu. Wani du yadékwa pulak, guné las Gotna kudi véknwute guné wani kudiké bari yékéyaak guné yo. Wani kudi véknwute guna kapéredi

---

* **1:12:** Lu 6:22-23; Je 5:11 * **1:13:** 1 Pi 2:11; 1 Ko 10:13 * **1:15:** Ro 6:23 * **1:16-17:** 1 Jo 1:5 * **1:18:** 1 Pi 1:23; Jo 1:12-13 * **1:19-20:** Mt 5:22 * **1:21:** Kl 3:8 * **1:22:** Ro 2:13

mawuléké kutdéngte, yéknwun yaabuba yéké mawulé yate, wani kudi wadékwa pulak yamarék yate, bakna véknwugunéran guné wani kudiké bari yékéyaak guné yo.

25 Guné las waga kaapuk yagunékwa. Guné las Gotna kudi miték véknwute guné kéga wo, “Naané wani kudi miték véknwusaakute Gotna mawulé kutdéngte bakna miték raké naané yo. Baagwit gidan du radakwa pulak ramarék yaké naané yo.” Waga wate guné wani kudiké yékéyaak yamarék guné yo. Yate guné wani kudi miték véknwute bakna véknwumarék yate, wadékwa pulak yagunéran Got gunat kutkalé yaké dé yo.

26 *Guné las kéga guné wo, “Naané Gotna yéba naané kevéréknu. Gotna du taakwa naané ro.” Naate wate Gotna du taakwa guné ro, kapu kaapuk? Mé véknwu. Guné wani kudi wate guné nak du taakwat waatite kapéredi kudi bulgunéran guné yénaa guné yo. Yénaa yate guné Gotna du taakwa ramarék yo.

27 Guné Gotna du taakwa raké mawulé yagunéran guné kéni du taakwat kutkalé yaké guné yo. Néwepa kiyaado baadi kapmu radaran guné derét kutkalé yaké guné yo. Du kiyaado deku taakwa bakna kawi radaran guné deku jébaa yakwete derét kutkalé yaké guné yo. Yate guné Gotké miték sanévéknwute déku jébaa male yaké guné yo. Kéni képmaana kapéredi mu guna mawuléba témarék yaduké guné Gotna jébaa male yaké guné yo. Waga yate guné naana yaapa Gotna méniba déku du taakwa raké guné yo.

2

Naané akwi du taakwaké mawulé yaké naané yo

1 *Wuna némaadugu wayéknaje nyangegu, guné naana Némaan Ban Jisas Kraisna jébaaba yaale déké miték sanévéknwute, guné kéni kudi mé véknwu. Dé naana Némaan Ban apat kapére yate akwi némaan duwat talaknan banké miték sanévéknwute, guné kéni kudi mé véknwu. Guné némaan du bakna duké wawo nakurak mawulé yaké guné yo.

2 Deké wuné kéga wakweyo. Wupmalemu gwalmu yan du bét gwalmu yamarék du Gotna kudi bulgunékwa gaba gunéké yaalabétka guné samu guné yo? Du nak yéknwun baapmu wut kusadatakne dé yéknwun awu déku taababa kusoladéka gwalmu yamarék du kapéredi baapmu wut kusadadéka guné samu guné yo?

3 Guné yéknwun baapmu wut kusadan duké taale sanévéknwute guné dérét wo, “Némaan du, méné kéni yéknwun taaléba raké méné yo.” Naate watakne guné gwalmu yamarék dut wo, “Méné aniba mé té. Témuké kélik yaménéran képmaaba bakna raké méné yo.” Guné bérét waga guné wo, kapu kaapuk?

4 *Guné waga wate guné bétku gwalmuké male guné sanévéknwu. Némaan duké yéknwun mawulé yate, bakna duké nak mawulé yate, guné guna kapéredi mawulé guné véknwu. Véknwute guné yéknwun mu kaapuk yagunékwa.

5 *Mawulat kapére yawurékwa du taakwa, mé véknwu. Déknyényba Got dé wak, déké mawulat kapére yakwa du taakwa kukba déku gayét yédoké. Watakne kéni képmaaba rate gwalmu yamarék du taakwaké mawulé yate derét débu wak, de déku kudi miték male véknwute déku gayét yédoké.

6 *Got waga wadék guné nak pulak guné yo. Guné gwalmu yamarék duké kuk kwayéte guné yéknwun mu kaapuk yagunékwa. Guné wupmalemu gwalmu yan duna yéba kevérékte guné kaapuk miték sanévéknwugunékwa. Wan wupmalemu gwalmu yan du de gunat yaalébaanu. De de gunat kure yu, kot véknwukwa némaan banké.

7 Guné Jisas Kraisna jébaaba yaale guné déku du taakwa guné ro. Raguné́ka wupmalemu gwalmu yan du de Jisas Kraisnyét de wasélékdaka yaga pulak yate guné deké yéknwun mawulé yate deku yéba guné kevéréknu?

---

* **1:26:** Sam 141:3 * **2:1:** Ap 10:34; 1 Ti 5:21; Je 2:9 * **2:4:** Jo 7:24 * **2:5:** Mt 5:3 * **2:6:** Ap 16:19

8 Kéni némaa kudi Gotna nyégaba dé kwao: Guné guna sépéké mawulat kapére
yagunékwa pulak guné nak du taakwaké mawulat kapére yaké guné yo. Yate derét
kutkalé yaké guné yo. Guné wani kudi véknwute waga yagunéran wan yéknwun.
9 Guné wani kudi véknwumarék yagunéran wan kapéredi. Guné némaan duké waga
yéknwun mawulé yate bakna duké waga nak mawulé yagunéran guné wani kudi
kaapuk véknwugunékwa. Yate guné kapéredi mu yo.
10 Du las Gotna akwi apa kudi miték véknwuké mawulé yate, wani kudi las véknwute,
nakurak taabék male véknwumarék yadaran Gotna akwi apa kudiké kuk kwayékwa du
pulak de ro. De wawo wan kapéredi mawulé yakwa du.
11 *Déknyényba Got dé wak, “Guné nak duna taakwaké yémarék yaké guné yo.” Naate
watakne kéni kudi wawo dé wak, “Guné duwat viyaapérekmarék yaké guné yo.” Naate
dé wak. Guné nak duna taakwaké yémarék ye, duwat viyaapérekgunéran guné waga ye
Gotna kudiké nak guné kuk kwayu. Nakurak kudiké kuk kwayégunékwaké Got gunat
wakweké dé yo, “Guné wawo wuna kudiké guné kuk kwayék. Guné wawo kapéredi
mu yakwa du guné ro.” Naate gunat waké dé yo.
12 Déknyényba kapéredi mawulé naana mawuléba wulae tédéka Got naanat kutkalé
dé yak, naané baagwit gidan du radakwa pulak ramarék yanoké. Got naanat dé
kutkalé yak, naané miték ranoké. Yadénké guné yéknwun jébaa yate, yéknwun kudi
bulte, sanévéknwuké guné yo, Got apakélé kot véknwukwa némaan ban rate yagunén
muké kudi wakwedéranké.
13 *Got kot véknwukwa némaan ban raran tulé dé nak du taakwaké mawulé lékmarék
yakwa du taakwaké mawulé lékmarék yaké dé yo. Guné nak du taakwaké mawulé
lékgunéran Got gunéké mawulé lékgé dé yo. Yadu yagunén kapéredi mu yakatadéranké
wup yamarék yaké guné yo.

Naané Gotké miték sanévéknwute yéknwun mu yaké naané yo

14 Wuna némaadugu wayéknaje nyangegu, mé véknwu. Guné kéga wagunéran,
“Naané Gotké naané miték sanévéknwu. Déku kudi wan adél kudi.” Waga wagunéran
guné yéknwun mu yaké guné yo. Guné waga watakne yéknwun mu yamarék yate, nak
du taakwat kutkalé yamarék yagunéran yaga pulak guné Got wale apuba apuba miték
rasaakuké guné yo? Waga ramarék yaké guné yo.
15-16 *Guna du taakwa las gwalmu yamarék yate, kaadéké kiyaado guné Gotké miték
sanévéknwute kéga wagunéran, “Guné yéknwun mawulé yate miték re yéké guné yo.
Guné yépmaa yadéka kusadadakwa baapmu wut kusade wupmalemu kadému kagunu,
guna biyaa sékérékgé dé yo.” Waga wagunéran samu yaké guné yo? Guné waga wate
baapmu wut las kadému las deké kwayémarék yagunéran yaga pulak de miték raké de
yo? De miték ramarék yaké de yo. Guné waga wate yaamabi kudi male guné bulu.
17 Wani muké sanévéknwute guné kutdéngék. Du taakwa Gotké miték sanévéknwute
déku kudiké “Adél” naate de nak du taakwat kutkalé yamarék yadaran de yaamabi
kudi male de bulu.
18 Guné las sal nak kudi wakwete kéga waké guné yo? “Du las Gotna kudiké ‘Adél’
naadaka naané deké kutdéngék. Wan Gotna du de. Nak du de yéknwun mu yate
nak du taakwat kutkalé yadaka naané deké kutdéngék. Wan Gotna du de.” Guné
waga wagunéran wuné gunat kéga waké wuné yo, “Guné yéknwun mu yamarék yate,
nak du taakwat kutkalé yamarék yagunéran yaga pulak gunéké kutdéngké wuné yo?
Guné Gotké miték guné sanévéknwu, kapu kaapuk? Wuné yéknwun mu yate nak du
taakwat kutkalé yawuréka guné wunéké guné kutdéngék. Wuné Gotké wuné miték
sanévéknwu.”

* **2:11:** Eks 20:13-14 * **2:13:** Mt 5:7, 6:14-15 * **2:15-16:** Mt 25:41-45; 1 Jo 3:17

19 Guné mé sanévéknwu. Guné guné wo, “Got wan nakurak male. Got vétik kaapuk.”
Naate wagunékwa wan yéknwun. Akwi kutakwa wawo waga de wo. Wate Gotké wup
yate de génu. Guné de yakwa pulak yate las wawo yaké guné yo. Guné waga yate
yéknwun mu yate du taakwat kutkalé yaké guné yo.
20 Guné las guné wak, “Du taakwa Gotna kudiké ‘Adél’ naadaran wan yéknwun. De
Gotké miték sanévéknwute miték de ro. Yadakwa muké sanévéknwumarék yaké naané
yo.” Naate wakwa du taakwa guné waagété kudi guné wo. Mé véknwu. Guné Gotké
miték sanévéknwute, déku kudiké “Adél” naate, yéknwun mu yagunéran wan yéknwun.
Waga yate guné yéknwun mawulé yo. Guné Gotna kudiké “Adél” naate guné yéknwun
mu yamarék yagunéran wan yéknwun kaapuk. Waga yate guné yéknwun mawulé
yamarék yo.
21 *Naana képmawaara Ebrayamké mé sanévéknwu. Déknyényba yaga pulak yate dé
Gotna ménība yéknwun du dé rak? Dé Gotké miték sanévéknwute, déku kudiké “Adél”
naate, dé déku nyaan Aisaknét viyae Gotké kwayéké nae wadéka dé déku nyaan matu
jaabéba dé kwaak. Gotna kudi miték sanévéknwute, wadén pulak yate, dé Ebrayam
yéknwun mu yak.
22 Dé Gotna kudi miték male véknwute dé Got wadén pulak yaké mawulé yak.
Mawulé yate wani yéknwun mu dé yak. Kéni mu vétikgé mé sanévéknwu. Ebrayam
Gotké miték sanévéknwute dé déku kudiké “Adél” naak. Wan yéknwun mu. Got wadén
pulak yate yéknwun mu dé yak. Dé Gotké miték sanévéknwute yéknwun mu las wawo
dé yak. Wan wawo wan yéknwun mu.
23 Ebrayam waga yadéka kéni kudi adél dé yak. Déknyényba du nak Ebrayamké kéni
kudi dé Gotna nyégaba kavik: Ebrayam Gotké miték sanévéknwute, déku kudiké “Adél”
naadéka Got dé déké “Yéknwun mu yakwa du” dé naak. Waga kavidéka déku nyaanét
Gotké kwayéké yadén tulé wani kudi adél dé yak. Adél yadéka de Ebrayamké wak,
“Ebrayam wan Gotna du.”
24 Wani kudi véknwute bulaa guné kutdéngék. Du taakwa Gotké miték sanévéknwute,
déku kudiké “Adél” naate, yéknwun mu yadaran de Gotna ménība yéknwun du taakwa
raké de yo. Yéknwun mu yamarék yate déku kudiké bakna “Adél” naadaran déku
ménība yéknwun du taakwa ramarék yaké de yo.
25 *Reyapké mé sanévéknwu. Déknyényba yaabuba tén taakwa rate lé Gotna du
Josua wadéka yaan du vétit kutkalé ye bétké nak yaabu wakwatnyéléka bét maamaké
paakwe bét miték yék. Reyap waga yate yéknwun mu waga yaléka dé Got léké wak,
“Wan yéknwun mu yakwa taakwa.”
26 Naané kutdéngék. Du taakwa Gotna kudiké “Adél” naate, de yéknwun mu yamarék
yadaran de yaamabi kudi male de wakweyo. Wakwedaka deku mawulé kapéredi dé
yo.

3

Naané naana téknayélengké miték véké naané yo

1 *Jisas Kraisna jébaaba wuné wale yaale wuna némaadugu wayéknaje nyangegu
pulak rakwa du taakwa, guné mé véknwu. Kukba Got apakélé kot véknwukwa némaan
ban rate, akwi du taakwa yadan jébaaké wakwete, yanan jébaaké kwekére kudi
wakweké dé yo. Déku jébaaké naanat yakwatnyén duké Got apa yate némaanba
wakweké dé yo. Waga wakwedéranké sanévéknwute guné walkamu du male Gotna
jébaaké yakwatnyéran du raké guné yo.
2 Naané akwi du taakwa wupmalemu apu naané kapéredi mu yo. Naané Gotna
jébaaké derét yakwatnyéte kapéredi mu yanaran wan apakélé kapéredi mu. Waga

* **2:21:** Jen 22:9-12; Yi 11:17-18 * **2:25:** Yi 11:31 * **3:1:** Ap 20:28

yanaran Got wani kapéredi mu yakatate apa yate naanat némaanba kudi wakweké dé yo. Yéknwun kudi male wakwekwa du déku téknayélengké dé miték vu. Waga yadéka naané kutdéngék. Dé yéknwun mu yakwa du dé ro. Rate dé kapéredi mu yamarék yaduké dé déku sépéké, déku mawuléké miték véké dé apa yo.

3 *Apakélé woské mé sanévéknwu. Apakélé wosna kudiba naané makwal ain takno. Takne wani makwali ainba baagwi giye naané kuru, apakélé wos mawulé yanakwa yaabuba yéduké.

4 Sipké wawo mé saévéknwu. Sip wan apakélé mu. Apakélé wimut kutdéka lé kusba miték lé yu, sip kutkwa du sip kedéng yéluké stiaba kutdékwa bege. Wani stia wan makwali. Dé wani makwal stiaba kutdéka lé sip kedéng yu, mawulé yadékwa akwi taalat.

5 *Bulaa naana téknayélengké mé sanévéknwu. Téknayéléng wawo wan makwal mu. Dé naana sépéba téte makwal mu male dé tu. Tédéka naané naana jébaa kusawuréte wupmalemu kudi bulnaka naana téknayéléng apakélé jébaa dé yo. Guné guné kutdéngék. Makwali yaa yaankére ye, apakélé yaa yaane wupmalemu ga kaanakwa yéknwun mi dé yaanu.

6 *Naana téknayéléng wan yaa pulak yate apakélé jébaa yate dé kés pulak nak pulak kapéredi mu yo. Makwali mu male téte kapéredi mu yadéka naané kés pulak nak pulak kudi bulte naana sépékwaapaba tékwa mu akwi de kapéredi mu yo. Yadéka kapéredi taalat yédakwa yaabuba naané yu. Kapéredi muna némaan ban Seten dé wadéka naana téknayéléng kapéredi kudi buldéka naané kapéredi mu yo.

7 Kéni kudiké wawo mé sanévéknwu. Du de jéraaba rakwa baalé waasa, api, kaabe, guba tékwa gukwami wawo kérae, deké miték véte de deké némaan du ro.

8 *Du taakwa de deku téknayélengké miték véte téknayélengké némaan du taakwa raké de yapatiyu. Duwat tikwa kaabe duwat yaalébaandéran pulak, duna téknayéléng kapéredi kudi bulte duwat yaalébaanké dé yo. Du taakwa deku téknayélengké miték véké de yapatiyu.

9 Nak apu téknayélengba naané naana yaapa Némaan Ban Gotna yéba naané kevéréknu. Nak apu téknayélengba naané nak du taakwat kapéredi kudi naané bulu. Akwi du taakwa dé pulak radoké nae dé Got derét yak. Yadék naané Got pulak rakwa du taakwat kapéredi kudi naané bulu.

10 *Waga yanaka Gotna yéba kevéréknakwa kudi kapéredi kudi wawo nakurak kudiba male dé yaalo. Guné wuna du taakwa, gunat wuné wo. Naané kudi vétik waga wakwete naané kapéredi mu yo. Waga wakwemarék yaké naané yo. Yéknwun kudi male wakweké naané yo.

11 Kéni aja kudi mé véknwu. Nakurak waaguba yéknwun gu yaaladéran nyégi gu kaapuk yaalakwa.

12 Guné wuna némaadugu wayéknaje nyangegu, kéni aja kudi wawo mé véknwu. Kwaabiba naané oliv misék kaapuk gélénakwa. Wain miba naané kwabasék kaapuk gélénakwa. Kusba naané kanakwa yéknwun gu kaapuk tunakwa. Wani aja kudiké sanévéknwute naané kutdéngké naané yo. Naané kudi vétik wakwemarék yaké naané yo. Naané yéknwun kudi kapéredi kudi wawo wakwemarék yaké naané yo. Yéknwun kudi male wakweké naané yo.

Got dé yéknwun mawulé kwayu

13 *Mé véknwu. Yéknwun mawulé yate miték kutdéngkwa du guné wale radaran de yéknwun mu yate akélak male raké de yo. De deku yéba kevérékmarék yate yadan

* **3:3:** Sam 32:9 * **3:5:** Sam 73:8-9 * **3:6:** Mt 15:18-19 * **3:8:** Ro 3:13 * **3:10:** Ep 4:29 * **3:13:** Ep 4:1-2

yéknwun muké dusék yate wakwemarék yaké de yo. Waga yate rado guné yadakwa yéknwun mawuléké kutdéngké guné yo.
14 Guné nak duké kapére mawulé yate, nyégi yate, guné kapmu yéknwun gwalmu kéraaké wagunéran guna mawulé yéknwun yamarék yaké dé yo. Yadu guné yagunén muké wakwete guna yéba kevérékmarék yaké guné yo. Guné wani kapéredi mawulé yate guna yéba kevérékgunéran guné yénaa yaké guné yo. Yate guné Gotna kudi yaalébaanké guné yo.
15 Wani kudi wuné wakweyo, nak duké kapére mawulé yate nyégi yakwa du Gotna kudi véknwumarék yadakwa bege. Waga yakwa du de kéni képmaana kapéredi mawulé male véknwu. Wani kapéredi mawulé wan Seten dé kwayu.
16 Nak duké kapére mawulé yate nyégi yakwa du kapéredi mawulé yate deku yéba kevérékdaka nak duna mawulé miték témarék yadéka de deku mawulé miték témarék yakwa du de kés pulak nak pulak kapéredi mawulé yo. Yate waarute kémba kémba rate de kaapuk miték radakwa. Yate de wawo kapéredi mawulé de yo. Wani kapéredi mawulé wan Seten dé kwayu.
17 Yéknwun mawulé wan Got dé kwayu. Got kwayékwa yéknwun mawulé kéraakwa du taakwa de Gotké male sanévéknwute de déku jébaa yo. Yate nak du taakwa wale yéknwun mawulé yate de miték ro. Rate derét kwekére yate deku kudi véknwute de de wale kudi bulu. De nak du taakwaké mawulé lékte de yéknwun mu male yo. De walkamu du taakwat kutkalé yamarék yate, akwi du taakwaké sanévéknwute derét kutkalé de yo. De yénaa kudi wamarék yate adél kudi de wakweyo. Got kwayékwa yéknwun mawulé kéraakwa du taakwa waga de yo.
18 *Yate de nak du taakwa wale yéknwun mawulé yate miték radaran de akwi nakurak mawulé yate miték male raké de yo. Kés pulak nak pulak mawulé yamarék yate sépélak ramarék yaké de yo.

4

Kéni képmaana muké mawulé yate guné Gotna maama guné ro

1 *Guné mé sanévéknwu. Samuké guné waaru waariyate guné ro? Wan kés pulak nak pulak kapéredi mawulé guna mawuléba tédéka guna mawulé gwalmuké géndéka guné waaru waariyate guné ro.
2 Guné taknamarék yagunén mu kéraaké guné mawulé yo. Yate wani mu kéraaké nae guné waariyate nak duwat viyaapérekgé guné sanévéknwu. Guna mawulé nak duna gwalmuké dé génu. Géndéka guné wani gwalmu kéraaké nae guné waaru waariyo. Guné mawulé yagunékwa mu kéraamarék yo, wani muké Gorét waatamarék yagunékwa bege.
3 *Guné gwalmuké Gorét waatate guné kéraamarék yo, guna mawulé miték témarék yadéka Gorét waatagunékwa bege. Guné guna kapéredi mawulé male véknwute guné kapmu gwalmu kéraakwate Gorét waatate guné kéraamarék yo.
4 *Mé véknwu. Kéni képmaana muké mawulat kapére yakwa du taakwa de Gotna maama de ro. Guné wani muké kutdéngte wani kapéredi mu wekna yagunéka bulaa gunat wuné waatiyu. Guné wani muké mawulat kapére yate guné Gotna jébaa gunébu kulaknyényék. Kapéredi mawulé yakwa taakwa deku du kulaknyénydakwa pulak, guné Gotna jébaa gunébu kulaknyényék. Guné kéni képmaana muké mawulat kapére yagunéran guné Gotna maama raké guné yo.
5 *Gotna nyégaba kéni kudi dé kwao: Got naana wuraanyan dé taknak naana mawuléba. Takne naané déku kudi male miték véknwunoké dé Got mawulat kapére yo.

---

* **3:18:** Mt 5:9 * **4:1:** Ga 5:17 * **4:3:** Mt 6:9-13 * **4:4:** 1 Jo 2:15 * **4:5:** Mt 6:24

Bulaa guné wani kudiké mé sanévéknwu. Naané déku kudi véknwute déku du taakwa ranoké dé Got mawulé yo, kapu naané kéni képmaana muké mawulat kapére yate déku maama ranoké dé mawulé yo? Naané déku du taakwa ranoké dé Got mawulé yo.

6 *Yate dé naanéké apa tiyaasaaku, kapéredi mawulé naana mawuléba wulae tédu naané kapéredi mu yamarék yanoké. Tiyaasaakudékwa apaké kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao: Deku yéba kevérékgwa du taakwaké Got dé kuk kwayu. Deku yéba kevérékmarék yakwa du taakwaké mawulé lékte dé derét kutkalé yo.

7 *Wani kudi véknwute guné kéni képmaana muké sanévéknwumarék yate guné guna yéba kevérékmarék yaké guné yo. Gotna yéba kevérékte wadékwa pulak yaké guné yo. Yate guné Setenké kuk kwayégunu dé gunat kulaknyénytakne yaage yéké dé yo.

8 Guné Gotké miték sanévéknwute déké yénakwa yéknwun yaabuba yégunéran, dé guné sanévéknwute guné wale téké dé yo. Guné kapéredi mu yakwa du taakwa, yagunén kapéredi mu kulaknyénygunu guna mawulé yéknwun yaké dé yo. Guné taaba yakutnyégunéka yéknwun yakwa pulak, guna mawulé wawo yéknwun yaké dé yo. Guné yénaa yakwa du taakwa, yénaa kudi kulaknyénytakne, adél kudi wakwegunu guna mawulé miték téké dé yo, Gotna méniba.

9 Dusék takwasék yamarék yate guné yagunén kapéredi muké mé sanévéknwu. Sanévéknwute kélik yate guné géraaké guné yo. Bulaa guné mawulé lékgé guné yo, kapéredi mu yagunén bege. Yagunén kapéredi muké yéknwun mawulé yamarék yaké guné yo.

10 Yate guné guna yéba kevérékmarék yate bakna du taakwa raké guné yo Gotna méniba. Ragunu Got guna yéba kevérékgé dé yo.

Got dé kapmu apakélé kot véknwukwa némaan ban raké dé yo

11 *Guné wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa du taakwa, guné guna du taakwaké kapéredi kudi bulmarék yate waatimarék yaké guné yo. Nak du taakwaké kapéredi kudi bulte derét waatigunéran guné Gotna apa kudiké guné kapéredi kudi bulu. Got débu naanat wak, naané nak du taakwaké mawulat kapére yanoké. Guné nak du taakwaké kapéredi kudi bulte derét waatigunéran guné Gotna kudi kaapuk mitékne véknwugunékwa. Yate guné Gotna kudiké guné kuk kwayu. Guné Got wadén kudiké wamarék yaké guné yo, “Wan kapéredi kudi.” Naate wamarék yate guné wani kudi miték véknwuké guné yo.

12 Got kapmu wani kudi dé naanéké tiyaak. Tiyae dé kapmu yanan muké kot véknwukwa némaan ban rate, kudi wakweké dé yo. Dé kapmu wadu du taakwa kulé mawulé kérae rasaakuké de yo. Dé kapmu wadu nak du taakwa yalakgé de yo. Dé kapmu waga wadu samuké guné kot véknwukwa némaan ban pulak rate, guné nak du taakwat waatite, nak du taakwaké kapéredi kudi wakweyo? Guné waga yate kapéredi mu guné yo.

Naana yéba kevérékmarék yaké naané yo

13 *Guna du taakwa las kéga de wo: “Séré naané wani gayét bari yéké naané yo. Ye nakurak kwaaré waba raké naané yo. Rate jébaa yate wupmalemu yéwaa nyégélké naané yo.” Naate wadaka bulaa gunat wuné wakweyo.

14 Mé véknwu. Séré yaaran muké guné kaapuk kutdénggunén. Guné raké guné yo, kapu bari kiyaaké guné yo? Naané kéni képmaaba rate makwal buwi bari yae tékwa pulak naané ro.

15 *Kutdéngmarék yate guné kéga male wamarék yaké guné yo, “Naané wani jébaa yaké naané yo.” Naate wamarék yate Gotké sanévéknwute déku yéba kevérékte kéga

---

* **4:6:** 1 Pi 5:5 * **4:7:** 1 Pi 5:8; Ep 6:11-12 * **4:11:** Ro 2:1, 14:4 * **4:13:** Lu 12:18-21 * **4:15:** Ap 18:21

waké guné yo, “Naana Némaan Ban rasaakunoké mawulé yadéran naané rate wani jébaa yaké naané yo.” Guné waga wate Gotna yéba kevérékgunuké wuné mawulé yo.
16 Guné bulaa waga wamarék yate, mawulé yagunékwa muké sanévéknwute, Gotna
mawuléké kaapuk sanévéknwugunékwa. Yate yagunéran muké wakwete guna yéba
guné kevéréknu. Waga yate guné kapéredi mu yo.
17 Guné miték mé sanévéknwu. Du taakwa las yéknwun mu yaké kutdéngte de wani
yéknwun mu kaapuk yadakwa. De waga yate wan kapéredi mu de yo, yéknwun mu
yaké kutdéngte wani mu yamarék yadakwa bege.

5

Wupmalemu gwalmu yan du taakwa

1 *Bulaa guné wupmalemu gwalmu yan du taakwat wakweké wunék. Yagunén
kapéredi muké Got gunat yakatadéranké sanévéknwugunu guna mawulé kapére yaké
dé yo. Yadu guné géraate némaanba waaké guné yo.
2 Guna gwalmu débu biyaapmék. Guna baapmu wut biyaak debu kérépaknék.
3 Guné wupmalemu gwalmu yéwaa wawo gunébu jawutaknak. Jawutaknagunéka
débu résépu yak. Got dé apakélé kot véknwute némaan ban raran tulé bari yaaké dé
yo. Wani tulé akwi du taakwa guna résépu yan gwalmu yéwaat véte kutdéngké de
yo. Guné yéknwun jébaa kaapuk yagunén. Waga kutdéngdo Got guné, guna gwalmu
yéwaa wawo yaalébaanké dé yo. Du déku sépé yaaba tuwe kaagél kutdékwa pulak,
kukba guné kaagél kutké guné yo.
4 Guné yénaa yate gunéké jébaa yakwa du kadému yaanangunén képmaaba jébaa
yadaka guné deké yéwaa kaapuk kwayégunén. Guné deku yéwaa kure ragunéka de
némaanba wao. Waadaka naana Némaan Ban Got akwi némaan duwat talakne rate dé
waadakwa kudi véknwu.
5 Guné kéni képmaaba rate guné wupmalemu yéknwun gwalmu yéwaa wawo jawu-
takne guné dusék takwasék yak. Du taakwa wupmalemu kadému baaléké kwayédaka
baalé wule téte, derét viyaadaran tuléké de sanévéknwumarék yo. Yadakwa pulak,
guné wupmalemu kadému katakne wupmalemu gwalmu kure rate, guné Got gunat
yakatadéran tuléké sanévéknwumarék yo.
6 Guné yéknwun mu yakwa du taakwat bakna waatite derét gunébu viyaapéreknék.
Yagunéka de gunat kaapuk viyaadan. Guné wupmalemu gwalmu yan du taakwa, wani
kapéredi mu Got gunat yakataké dé yo. Bulaa guné yadéran muké sanévéknwute guné
wup yate géraate némaanba waaké guné yo.

Naané naana mawuléba apa yate raségéké naané yo

7 *Wuna némaadugu wayéknaje nyaagegu pulak rakwa du taakwa, gunat wuné
wakweyo. Kapéredi mu gunéké yaadu guna mawuléba apa yate guné waké guné
yo, “Dékumuk. Naana Némaan Ban Jisas Krais gwaamale yaadéran tuléké raségéké
naané yo. Yéknwun mawulé male yate naané gwaamale yaaduké raségéké naané yo.
Wani kapéredi muké naané nyégi yamarék yaké naané yo.” Naate wate guné kadému
yaanandén képmaaba jébaa yakwa duké mé sanévéknwu. Yéknwun mawulé yate de
maas viyaaduké de raségu. Yéknwun mawulé yate de yéknwun kadému yaaladuké de
raségu.
8 *Guné de yakwa pulak yéknwun mawulé yate guné Némaan Ban gwaamale yaaduké
raségéké guné yo. Dé bari gwaamale yaadéranké sanévéknwute guna mawuléba apa
yate guné yaaduké raségéké guné yo.

---

* **5:1:** 1 Ti 6:9-10; Mk 4:19; Mt 6:19-21 * **5:7:** Ga 6:9; Yi 10:36-37 * **5:8:** 1 Te 3:12-13; Pl 4:5

9 *Wuna némaadugu wayéknaje nyangegu, guné nak du taakwat waatimarék yate deké kapéredi kudi wamarék yaké guné yo. Guné derét waatite kapéredi kudi wagunéran naana Némaan Ban Jisas Krais gunat waatiké dé yo. Dé apakélé kot véknwukwa némaan ban rate wani jébaa yaké bari gwaamale yaaké dé yo.

10 *Wuna némaadugu wayéknaje nyangegu, guné Gotna yéba kudi wakwen duké mé sanévéknwu. Déknyényba Némaan Banna yéba kudi wakwedaka nak du de derét yaalébaanék. Yaalébaandaka de kaagél kutte deku mawuléba apa yate de nyégi yamarék yate miték rak. Waga yate radanké sanévéknwute, kapéredi mu gunéké yaadu guné guna mawuléba apa yate nyégi yamarék yate miték raké guné yo.

11 *Naané kutdéngék. Némaan Banna yéba kudi wakwen du deku mawuléba déké kuk kaapuk kwayédan. Yadaka Got dé deké yéknwun mawulé yo. Déknyényba ran du Jopké wawo mé sanévéknwu. Wupmalemu kapéredi mu déké yaadéka dé Jop déku mawuléba apa yate dé mitékne rak. Rate dé Gotké miték sanévéknwusaakuk. Déku mawuléba apa yate miték rasaakudéka kukba Got dé déké yéknwun mu kwayék. Waga yadén muké gunébu kutdéngék. Naana Némaan Ban Got dé déku du taakwaké mawulé lékte naanéké dé yéknwun mawulé yo. Waga yadékwaké naané kutdéngék.

Naané deku yéba wakwemarék yaké naané yo

12 *Wuna némaadugu wayéknaje nyangegu, kéni némaa kudi mé véknwu. Guné adél yaran kudi wakweké mawulé yate, nak du guna kudi adél yaranké kutdéngdoké, guné “Adél” naaké guné yo. Waga male waké guné yo. Guné kéga wamarék yaké guné yo, “Gotna gayéna yéba wuné wakweyo.” Kéga wamarék yaké guné yo, “Kéni képmaana yéba wuné wakweyo.” Kés mu nak muna yéba wakwemarék yaké guné yo. Guné “Adél” male naagunéran wan yéknwun. Guné “Kaapuk” male naagunéran wan yéknwun. Guné waga yagunéran Got apakélé kot véknwute némaan ban raran tulé gunat waatimarék yaké dé yo.

De Gotké miték sanévéknwute dérét waatadaran dé derét kutkalé yaké dé yo

13 *Gunéké las kapéredi mu yaaran guné Gorét waataké guné yo, dé gunat kutkalé yaduké. Guné las yéknwun mawulé yagunéran guné Gotké gwaaré waate Gotna yéba kevérékgé guné yo.

14 Guna du nak kiyakiya yadu kwaadéran dé Jisas Kraisna jébaaba yaalan du taakwana némaan duwat waaké dé yo. Waadu yae de naana Némaan Banna yéba wakwete wani duna sépéba de sépéba kutdakwa wel kutte Gorét waataké de yo, dérét kutnébulduké.

15 *Wani némaan du Gotké miték sanévéknwute, deku mawuléba apa yate, kiyakiya yakwa dut kutnébuldéranké sanévéknwute Gorét waatadaran Got wani kiyakiya yakwa dut kutnébuldu dé tépa yéknwun yaké dé yo. De waga waatado wani du kapéredi mu déknyényba ye kiyakiya yadéran Got wani kapéredi mu yatnyéputiye wani duna kapéedi mawulé kutnébulké dé yo.

16 *Got waga yadéranké sanévéknwute wuné gunat wo. Guné guna du taakwat yagunén kapéredi muké mawulé lékte wani muké wakweké guné yo. Wakwegunu de Gorét waataké de yo, dé yagunén kapéredi mu yatnyéputiye yagunén kapéredi mawulé kutnébulduké. Guna du taakwa yadan kapéredi muké mawulé lékte wani muké wakweké de yo. Wakwedo guné Gorét waataké guné yo, dé guna du taakwa yan kapéredi mu yatnyéputiye yadan kapéredi mawulé kutnébulduké. Gotna kudi véknwute yéknwun mawulé yakwa du taakwa de deku mawuléba apa yate Gorét

* **5:9:** 1 Ko 4:5 * **5:10:** Mt 5:11-12 * **5:11:** 1 Pi 2:19 * **5:12:** Mt 12:36 * **5:13:** Sam 50:15; Kl 3:16 * **5:15:** Ap 28:8 * **5:16:** 1 Jo 1:9

waatasaakudaka deku kudi apat dé kapére yo. Yate de nak du taakwat kutkalé yaké de yo.

17 *Guné Ilaijaké guné kutdéngék. Naané ranakwa pulak, déknyényba dé rak. Dé déku mawuléba apa yate Gorét dé waatak, maas viyaamarék yaduké. Waatadéka kwaaré kupuk baapmu nak taaba sékét nak taababa kayék nakurak, nyaa male dé vék. Maas kaapuk viyaan.

18 Yadéka maas viyaaduké dé tépa Gorét waatak. Waatadéka Got wadéka maas viyaadéka dé képmaaba kadému tépa yaalak. Ilaija déku mawuléba apa yate Gorét waatadéka Got waga yadénké guné kutdéngék.

De Gotna kudi kulaknyénydaran derét kutkalé yaké naané yo

19-20 *Wuna némaadugu wayéknaje nyangegu, mé véknwu. Guna du nak Got wakwen adél kudi kulaknyénytakne, nak yaabuba yédu guna nak du déké bari ye, dé Gotna kudi tépa véknwute Gotké yénakwa yaabuba tépa yéduké wakwedéran dé dérét kutkalé yaké dé yo. Yadu wani du kapéredi mawulé kulaknyénytakne, Gotna kudi tépa véknwute, Gotké yénakwa yaabuba tépa yédéran Got wale miték rasaakuké dé yo apuba apuba. Yalakmarék yaké dé yo. Yadu Got wani du yadén wupmalemu kapéredi mu yatnyéputiké dé yo. Wani dut kutkalé yaran du waga kutdéngké dé yo.

Wani wuné wakwebutik.

* **5:17:** 1 Kin 17:1 * **5:19-20:** Mt 18:15; Ga 6:1; 1 Pi 4:8

Pita taale kavin nyéga

1 Wuné Pita, Jisas Kraisna kudi kure yaakwa du, gunéké wuné kaviyu. Guné Jisas Kraisna jébaaba yaale, déku maama apa yate wadaka guna néwaage kulaknyénytakne yaage ye nak képmaaba rakwa du taakwa gunéké wuné kaviyu. Guné Pontas, Galesia, Kapadosia, Esia, Bitinia, wani képmaat yaage ye wani képmaaba ragunéka gunéké wuné kaviyu.

2 *Déknyényba naana yaapa Got gunat dé wak, guné déku du taakwa ragunuké. Guné déku jébaaba yaalagunuké mawulé yate déknyényba gunat dé wak. Déku Yaamabi guna mawuléba wulae téte dé wak, guné yéknwun mawulé male yate Jisas Kraisna kudi miték véknwugunuké. Jisas Krais gunéké kiyaadéka déku wény dé akuk, dé Gotna Yaamabi guna kapéredi mawulé kutnébulduké. Yadéka guné Jisas Kraisna du taakwa guné ro. Raguneka wuné gunéké kaviyu.

Got gunéké mawulé lékte gunat kutkalé yate, yéknwun mawulé las wawo kwayédu guné miték male ragunuké wuné dérét waato.

Naané miték male rasaakuké naané yo Gotna gayéba

3-4 *Naané naana Némaan Ban Jisas Kraisna yaapa Gotna yéba kevérékgé naané yo. Dé naanéké némaa mawulé dé léknu. Wan adél. Déknyényba Jisas Krais kiyaadéka Got wadéka dé tépa nébéle raapmék. Nébéle raapdéka Got dé wak, naané kulé mawulé kérae déku du taakwa rasaakunoké. Wadéka kulé mawulé kérae Got naanat tépa kérae kure yédu déku gayéba rate miték rasaakunaranké naané raségu. Naané dé wale déku gayéba rate miték rasaakuké naané yo apuba apuba. Yalakmarék yaké naané yo. Déku gayéba rate yéknwun mawulé male yate miték male rasaakuké naané yo apuba apuba. Kiyaamarék yaké naané yo. Naané Gotna du taakwa waga rasaakunaranké naané raségu.

5 *Guné guna mawuléba “Got naana Némaan Ban” naagunéka dé apa yate gunéké dé miték vu. Guné déku gayét waare dé wale miték rasaakugunuké dé miték vu. Jisas Krais gwaamale yaaran nyaa Got déku gayét waarégunéran yaabu wakwatnyéké dé yo.

6 *Guné dé wale miték rasaakugunéranké sanévéknwute yéknwun mawulé yate dusék takwasék guné yo. Guné kéni képmaaba walkamu tulé raguneka wupmalemu kés pulak nak pulak kapéredi mu gunéké débu yaak. Yaadéka guné kaagél kuru. Wani kaagélké kapére mawulé yamarék yaké guné yo. Yéknwun mawulé yaké guné yo.

7 Guna mawulé apa yate miték tésaakuduké wani kapéredi mu dé gunéké yao. Wani kapéredi mu gunéké yae dé guna mawulat dé wakwatnyu. Guné, “Got wan naana Némaan Ban” naate, adél kudi wagunék guna mawulé miték dé tu, kapu yénaa kudi wagunék guna mawulé sépélak dé tu? Gol wan matu pulak mu. Wan apa yakwa yéknwun mu. Kukba wani mu kaapuk yaké dé yo. Rasaakumarék yaké dé yo. Guné Gotké miték sanévéknwugunéka guna mawulé miték tékwa wan yéknwun mu. Wani yéknwun mu dé golét débu talaknak. Gol atku ye miték téduké de yaaba tu. Gunéké yaan kapéredi mu wan wani yaa pulak. Guna mawulé yaknwuké wani kapéredi mu dé gunéké yao. Guné Gotké miték sanévéknwugunu kapéredi mu gunéké yaadu guna mawulé apa yate miték tésaakuké dé yo. Tésaakudu Jisas Krais gwaamale yaaran tulé Gotna du taakwa guna yéknwun mawuléké wakwete guna yéba kevérékgé de yo.

8 *Guné Jisas Kraisnyét vémarék yate guné déké mawulat kapére yo. Guné dérét bulaa vémarék yate guné déké miték sanévéknwute guné wo, “Jisas wan naanat kutkalé

* **1:2:** 2 Te 2:13; Ep 1:4-5; Yi 12:24 * **1:3-4:** 1 Pi 1:23; Kl 1:12 * **1:5:** Kl 3:3-4; Ap 20:32 * **1:6:** Yi 12:11; 1 Pi 5:10; Je 1:3 * **1:8:** Jo 20:29

yaduké Got wadén ban. Wan adél.” Naate wate guné déké yéknwun mawulé yate dusék takwaséknét guné kapére yo. Yate guné guna mawuléké kudi wakweké guné yapatiyu. Got wani yéknwun mawulé guném kwayédéka guné dusék takwaséknét guné kapére yo.

9 Guné waga guné yo, guné Jisas Kraiské miték sanévéknwugunék, dé Got gunat Setenna taababa kéraadén bege. Guné Gorét kulé mawulé kérae apuba apuba dé wale miték rasaakuké guné yo.

10 Déknyényba Gotna yéba kudi wakwen du kukba yaaran muké de kudi wakwek. Got gunat kutkalé yate kulé mawulé kwayéte, gunat Setenna taababa kéraadéranké, de kudi wakwek. Wakwete wani muké miték kutdéngké nae de apa jébaa yak. Yate Got gunat Setenna taababa kéraadéranké kaapuk miték kutdéngdan.

11 *Jisas Kraisna Yaamabi deku mawuléba wulae téte dé derét wakwek, du nak apa kaagél kutdu Got kukba wadu dé némaan ban rate du taakwat Setenna taababa kéraadéranké. Wakwedaka de wani du apa kaagél kutdéran tuléké wawo miték kutdéngké de mawulé yak. Yate de nyégaba sékalék.

12 *Gotna kudi kure giyaakwa du wawo wani muké kutdéngké mawulé de yak. Yate kutdéngké de yapatik. Kukba Got déknyényba ran duwat débu wakwek, de rakwa tulé wani du yaalamarék yadu guné raran tulé yaaladéranké. Bulaa Gotna yéba kudi wakwekwa du las wawo gunat debu yéknwun kudi wakwek, wani du Jisas Kraiské. Got wadéka déku Yaamabi deku mawuléba wawo wulae tédéka wani du gunat yéknwun kudi debu wakwek Jisas Kraiské.

Naané yéknwun mu yakwa du taakwa ranoké dé Got naanat wak

13 *Jisas Kraisna kudi véknwutakne bulaa guné yéknwun mawulé male yaké guné yo. Yate guné Jisas Krais gwaamale yaaran tuléké sanévéknwute, miték rate déké raségéké guné yo. Got wani tulé gunat kutkalé yadéranké sanévéknwute, guné miték rate Jisas Kraiské raségéké guné yo.

14-15 **Guné yaapana kudi véknwute rakwa baadi pulak raké guné yo. Rate guné Got wadékwa pulak yaké guné yo. Yate déknyényba Gotké kutdéngmarék yate yagunén kapéredi mu kulaknyénytakne yéknwun mu male yaké guné yo. Got yéknwun mu male dé yasaaku. Guné déku du taakwa ragunuké Got gunat débu wak. Guné wadékwa pulak yate yéknwun mu male yaké guné yo. Yate yéknwun mawulé yasaakute miték male raké guné yo.

16 Gotna nyégaba kéni kudi dé kwao: Got dé wak, “Wuné yéknwun mawulé yate yéknwun mu male wuné yo. Yawurékwa pulak, guné wawo yéknwun mawulé yate yéknwun mu male yaké guné yo.” Naate wadén kudiké sanévéknwute yéknwun mawulé yate yéknwun mu yate miték male raké guné yo.

17 Got apakélé kot véknwukwa némaan ban rate du taakwa yadan muké wakweké dé yo. Wakwete akwi du taakwaké sanévéknwute nakurak mawulé male yaké dé yo. Yate miték male wakweké dé yo. Waga wakwedéranké sanévéknwute guné dé wale kudi bulte, “Naana yaapa” naate, déku yéba miték kevérékgé guné yo. Guné Gotna gayét kukba yégunéranké sanévéknwute, kéni képmaaba wekna rate miték male rate déku yéba miték kevérékgé guné yo.

18-19 *Déknyényba guné kapéredi mu yate sépélak guné rak. Guna képmawaara kapéredi mu yate radan pulak, waga guné rak. Guné wani kapéredi mu kulaknyénygunuké, Got dé yéwaat talaknan yéknwun mu kwayék. Kwayédén mu wan yéwaa kaapuk. Wan gol matu kaapuk. Wan silva matu kaapuk. Wani mu tésaakumarék yaké dé yo. Got yéknwun mu male dé kwayék. Wani yéknwun mu wan Jisas Krais.

---

* **1:11:** Lu 24:26-27 * **1:12:** Mt 13:16-17; Ep 3:10-11 * **1:13:** Ro 12:2 * **1:14-15:** Ro 6:19; Ep 4:17-18
* **1:14-15:** 2 Ko 6:16-18 * **1:18-19:** 1 Ko 6:19-20; Jo 1:29

Jisas Krais gunat Setenna taababa kérae guna kapéredi mu kutnébulké nae dé kiyaak. Kiyaadéka déku wény dé akuk. Got yadan kapéredi mu kutnébulduké déknyényba du de yéknwun sipsip nyaan viyaadaka deku wény dé akuk. Wani sipsip nyaanna wény deké akun pulak, Jisas Kraisna wény dé akuk, gunéké.

20 Déknyényba Got kéni képmaa yamarék ye dé Jisas Kraisnyét wak, yanan kapéredi muké kiyaaduké. Sésékukba yaaran tulé bari yaaké dé yo. Yaadéranké sanévéknwute, bulaa Got gunat kutkalé yaké nae wadéka Jisas Krais dé giyaak.

21 Giyae yanan kapéredi muké kiyaadék gunė Gotké miték sanévéknwute déku kudiké gunė “Adél” gunė nao. Jisas Krais kiyaadéka Got wadéka dé nébéle raapmék. Nébéle raapdéka Got dé déké apa kwayétakne déku yéba kevéréknék. Got waga yadénké gunė déké miték sanévéknwute déku kudiké gunė “Adél” gunė nao. Naate gunė déku gayét gunat kure yédéranké gunė raségu.

Déku jébaaba yaalan du taakwaké mawulat kapére yaké naané yo

22 *Gunė Gotna kudi miték sanévéknwute wadékwa pulak yagunéka guna mawulé miték dé tu. Tédéka gunė Jisas Kraisna jébaaba yaalan du taakwaké mawulé gunė yo. Yagunékwaké sanévéknwute, gunat wunė wo: Gunė yéknwun mawulé yate apa yate deké mawulat kapére yaké gunė yo. De gunéké mawulat kapére yaké de yo.

23 *Déknyényba guna néwaa gunat kéraadaka gunė kémba kémba gunė rak. Bulaa kulé mawulé kérae kulé du taakwa Gotna kémba gunė ro. Got wan guna yaapa. Dé kiyaamarék yaké dé yo. Déku kudi rasaakuké dé yo. Gunė wani kudi véknwe Gotna kémba miték rasaakuké gunė yo apuba apuba.

24 *Gotna kudiké kéni kudi dé kwao déku nyégaba:

Akwi du taakwa waara kiyaakwa pulak de kiyao.
Kusodakwa yéknwun mu, waarajé rékaa yate akére biyaapkwa pulak, dé biyaapmu.
25 Némaan Ban Gotna kudi apuba apuba dé rasaaku.
Biyaapmarék yaké dé yo.

Wani kudi wan gunat déknyényba wakwedan kudi, Jisas Kraiské.

2

Némaan Ban Krais wan yéknwun matu pulak rasaakukwa ban

1 *Gunė Gotna kémba rate akwi kapéredi mawuléké kuk kwayéké gunė yo. Yate yénaa kudi wakwemarék yate akwi yénaa mu wawo kulaknyényké gunė yo. Wupmalemu gwalmu yan du taakwaké nyégi yamarék yaké gunė yo. Nak du taakwaké kapéredi kudi wakwemarék yaké gunė yo.

2 Wani kapéredi mawuléké kuk kwayétakne gunė Gotna kudiké mawulat kapére yaké gunė yo. Batnyé kéraadakwa baadi munyaa kaké mawulat kapére yadakwa pulak, gunė Gotna kudi véknwuké mawulat kapére yaké gunė yo. Déku kudi wan yéknwun kudi male. Gunė déku kudi véknwugunu dé guna mawuléba tédéran gunė déké las wawo kutdéngte, apa yate, kulé mawulé kérae apuba apuba miték rasaakuké gunė yo.

3 Gunė, Némaan Ban Jisas Krais gunéké mawulé lékdékwaké, gunébu kutdéngék. Kutdéngte gunė akwi kapéredi mawuléké kuk kwayéké gunė yo.

4 *Wupmalemu du de rasaakukwa ban Jisas Kraiské debu kuk kwayék. Got déké kaapuk kuk kwayédén. Got déké dé mawulat kapére yo. Yate dé dérét wak, déku jébaa yaduké. Wadéka dé yéknwun du dé ro, Gotna méniba. Dé ga kaadakwa yéknwun matu

* **1:22:** Jo 13:34 * **1:23:** Jo 1:13; 1 Pi 1:3-4 * **1:24:** Ais 40:6-8 * **2:1:** Ep 4:22; Je 1:21 * **2:4:** 1 Ko 3:11; Ro 12:1

pulak dé tu. Guné déké kuk kwayén du taakwa yadan pulak, yamarék yaké guné yo. Guné déké yae déku kudi miték véknwuké guné yo.

5 Véknwugunu dé Got gunat kérae déku kémba taknaké dé yo. Got ga kaakwa du pulak radéka, guné ga kaadékwa matu pulak raguneka, Got wani yéknwun matut nak pulak ga dé kao. Wani ga wan déku kém. Guné Jisas Kraiské miték sanévéknwugunu Got gunat kérae déku kémba taknaké dé yo. Taknadu guné déké jébaa yate yéknwun mawulé yate déku yéba kevérékgwa du taakwa rasaakuké guné yo. Jisas Krais wadu Gotna Yaamabi guna mawuléba wulae tédu guné waga rasaakuké guné yo. Rasaakugunu Got déké yagunékwa jébaaké mawulé yaké dé yo.

6 *Gotna nyégaba Jisas Kraiské Got wakwedén aja kudi kéga dé kwao:
Mé véknwu. Saionba ga kaaké wuné yo.
Taale yéknwun némaa matu nak taknaké wuné yo.
Déknyényba wani matuké wuné wakwek.
Wani matuké miték sanévéknwukwa du taakwa miték male raké de yo.
Gotna nyégaba wani kudi dé kwao, Jisas Kraiské.

7 *Wan adél kudi. Jisas Krais wan yéknwun ban. Guné déké miték sanévéknwute déku kudiké “Adél” naakwa du taakwa, guné déké guné wo, “Wan yéknwun ban. Déké naané mawulat kapére yo.” Naate waguneka de déké miték sanévéknwumarék yakwa du taakwa déké kuk kwayu.

Waga yadakwaké Jisas Kraiské kéni kudi wawo dé kwao Gotna nyégaba:
Ga kaakwa du de yéknwun matuké sékalte nakurak matuké kélik yadaka dé bakna rak.
Radéka Némaan Ban Got wani matut véte dé wak, “Wan yéknwun matu. Wani matu radu ga miték kwaaké dé yo.” Naate watakne wani matu kérae taknadéka dé ga miték kwaak.

8 *Nak aja kudi wawo Jisas Krais, déké kuk kwayén du taakwaké wawo dé kéga kwao Gotna nyégaba:
Du taakwa wani matuba maan viyaaké de yo.
De wani némaa matuba akéréké de yo.

Wani kudi kwaadéka Jisas Kraiské miték sanévéknwumarék yakwa du taakwa de Gotna kudiké kuk kwayu. Kuk kwayéte de Jisas Kraiské kuk kwayu, de némaa matuba akérén du taakwa wani matuké kuk kwayédakwa pulak. De déké waga kuk kwayédaranké dé Got déknyényba wak.

Naané Gotna du taakwa naané ro

9 *Guné wani du taakwa pulak kaapuk. Got gunat débu wak, déku jébaaba yaalagunuké. Guné Gotna gaba jébaa yakwa nyédé duna waagu tawe guné Gotké jébaa yate déku yéba kevéréknu. Guné Gotké miték sanévéknwumarék yakwa du taakwa kulaknyénytakne Gotkéba male miték sanévéknwute guné ro. Guné Gotna du taakwa guné ro. Got gunat débu wak, déku kubusaaku jébaaké akwi du taakwat wakwegunuké. Déknyényba guné Setenna taababa rate guné gaankétéba guné rak. Got gunat Setenna taababa kéraadék bulaa Gotna taababa guné ro. Rate guné nyaakaba guné miték rasaaku.

10 *Déknyényba guné bakna du taakwa guné rak. Bulaa guné Gotna du taakwa guné ro. Déknyényba Got guniké mawulé lékdékwaké kaapuk kutdénggunén. Bulaa guniké mawulé lékdékwaké kutdéngte guné miték ro.

Naané Gotna jébaa yakwa du taakwa raké naané yo

* **2:6:** Ais 28:16 * **2:7:** Sam 118:22 * **2:8:** Ais 8:14 * **2:9:** Ep 5:8 * **2:10:** Ro 9:25; 1 Pi 1:3

11 *Mawulat kapére yawurékwa du taakwa, gunat wuné wakweyo. Naané kéni képmaaba rate nak gena du taakwa pulak naané ro. Naané kéni képmaaba walkamu tulé male raké naané yo. Kéni képmaaba rasaakumarék yaké naané yo. Gotna gayét ye waba rasaakuké naané yo. Wani muké sanévéknwute wuné gunat wakweyo. Guné yéknwun mawulé male yaké guné yo. Gotna kudi véknwumarék yakwa du taakwa yadakwa pulak, guné kapéredi mu yaké mawulé yamarék yaké guné yo. Guné kapéredi muké kuk kwayéké guné yo. Wani kapéredi mawulé guna yéknwun mawulat dé yaalébaanu.

12 *Guné jérawu yate yéknwun mawulé yate miték male raké guné yo. Gotna kudi véknwumarék yakwa du taakwa wale rate guné miték male raké guné yo. Waga ragunu de gunéké kapéredi kudi wate, “Naana kudi véknwumarék yakwa du taakwa” naadaran, Got wadu de kutdéngké de yo guné yéknwun mu male yagunékwaké. Got apakélé kot véknwute némaan ban raran tulé de yagunékwa yéknwun muké kutdéngte Gotna yéba kevérékgé de yo.

13 *Guné Némaan Ban Jisas Kraisna jébaaba yaale guné kéni képmaaba rakwa du taakwana némaan duna kudi véknwute wadakwa pulak yaké guné yo. Gapmanna némaan ban wadékwa pulak yaké guné yo.

14 Gapmanna némaan ban wadén du de wawo wadakwa pulak guné yaké guné yo. Gapmanna némaan ban wani duwat débu wak, de dé wale jébaa yate nak geba rakwa du taakwaké miték védoké. Waga yate de du taakwa yan kapéredi mu derét yakatate yéknwun mu yakwa du taakwana yéba kevérékgé de yo. Waga yadaranké sanévéknwute wadakwa pulak yaké guné yo.

15 *Guné waga yate yéknwun mu yaké guné yo. Waga yagunuké dé Got mawulé yo. Guné waga yagunu Gotké kutdéngmarék yakwa du taakwa gunat véte de gunat waatimarék yaké de yo.

16 *Baagwit gidan du pulak ramarék yaké guné yo. Guna mawuléba sanévéknwute miték raké guné yo. Guna mawuléba sanévéknwute kapéredi mu yamarék yate yéknwun mu male yaké guné yo, guné Gotna jébaa yakwa du taakwa bege.

17 Guné akwi du taakwaké yéknwun mawulé yaké guné yo. Guné Jisas Kraisna jébaaba yaalan nak du taakwaké mawulat kapére yaké guné yo. Guné Gotna kudi miték male véknwuké guné yo. Guné gapmanna némaan ban déku yéba kevérékgé guné yo.

Naané Krais radén pulak raké naané yo

18 *Guné deké jébaa yakwa du taakwa, guné gunéké jébaa kwayékwa akwi du taakwana kudi miték véknwute wadakwa pulak yaké guné yo. Yate deké yéknwun mawulé yaké guné yo. Gunéké miték véte gunat yéknwun mu yakwa du taakwa, gunéké miték vémarék yate gunat kapéredi mu yakwa du taakwa wawo, deku kudi miték véknwute wadakwa pulak yate, deké yéknwun mawulé yaké guné yo.

19 Guné kapéredi mu yamarék yate, Gotna kudi véknwute yéknwun mu yagunu de gunat yaalébaando guné kaagél kutgunéran wan yéknwun. Guné waga yagunéran Got gunéké mawulé yaké dé yo. Yadéranké sanévéknwute gunéké jébaa kwayékwa akwi du taakwaké yéknwun mawulé yaké guné yo.

20 Guné kapéredi mu yagunu de gunat viyaado guné kaagél kutte yéknwun mawulé yagunéran wan némaa mu kaapuk. Guné yéknwun mu male yagunu de gunat viyaado guné kaagél kutte yéknwun mawulé yagunéran wan némaa mu. Guné waga yagunéran Got gunéké mawulé yaké dé yo.

---

* **2:11:** Ga 5:16, 17, 24 * **2:12:** Mt 5:16 * **2:13:** Ro 13:1-7 * **2:15:** 1 Pi 3:15-17 * **2:16:** Ga 5:13 * **2:18:** Ep 6:5-7

21 *Got gunat débu wak, guné Jisas Krais kéni képmaaba ran pulak ragunuké. Krais gunéké sanévéknwute dé apa kaagél kurék. Gunat dé yéknwun paaté wakwatnyék. Guné dé ran pulak raké guné yo.
22 *Kraiské kéni kudi dé kwao Gotna nyégaba: Dé kapéredi mu las kaapuk yadén. Dé yénaa kudi las kaapuk wakwedén.
23 *Dérét wasélékdaka dé deku kudi kaapuk kaatadén. Dé kaagél kutte dé derét wani kaagél kukba yakataké kaapuk wadén. Dé apakélé kot véknwuran némaan ban Gotké dé miték sanévéknwuk, dé dérét kutkalé yaduké. Got apakélé kot véknwute yéknwun kudi male wakwekwa banké dé miték sanévéknwuk, dé dérét kutkalé yaduké. Sanévéknwute dérét kaagél kwayén duké kapéredi mu kaapuk kaatadén.
24 *Dé déku sépéba yanan kapéredi mu dé yaatak. Yaate dé miba kiyaak. Naané kapéredi mawulé kulaknyénytakne yéknwun mawulé male yanoké nae dé miba kiyaak. Dé gunéké apa kaagél kure kiyae dé gunat kutnébulék.
25 *Déknyényba guné sipsip yeyé yeyate yaabu kulaknyénykwa pulak, guné Gotké yénakwa yaabu guné kulaknyényék. Ye bulaa guné Jisas Kraiské gunébu gwaamale yaak. Dé sipsipké téségékwa du pulak yate gunéké miték védu guna mawulé miték téké dé yo. Bulaa guné Gotké yénakwa yaabuba guné tépa yu.

3

Taakwa yakwa du, du rakwa taakwaké dé kudi wakweyo

1-2 *Jébaa yakwa du taakwat wakwewurén pulak, wani kudi wawo wuné du rakwa taakwa gunat wakweyo. Guné guna duna kudi véknwute wadakwa pulak yaké guné yo. Guna du las Gotna kudi kaapuk miték véknwudakwa. Wani du rakwa taakwa, guné guna duna kudi véknwute wadakwa pulak yagunéran, sal de miték ragunu véte de wawo Gotna kudi miték véknwuké de yo? De guna kudi véknwumuké kélik yate, guné miték ragunékwaké védaran, sal guna du de wawo Gotna kudi miték véknwuké de yo?
3 *Guné, du taakwana ménіba yéknwun taakwa raké mawulé yate, guné nébé ménidaama sépéba kusoké sanévéknwumarék yaké guné yo.
4 Guné yéknwun taakwa raké mawulé yate yéknwun mawuléké sanévéknwuké guné yo. Guné du taakwat waatimarék yate, kwekére kwekére kudi bulte, guna yéba kevérékmarék yate, miték raké guné yo. Waga yagunéran Got waké dé yo, “Wan yéknwun mu guné yo. Wan yéknwun taakwa guné.”
5 Déknyényba Gotké miték sanévéknwute déku yéba kevérékgwa taakwa deku duna kudi véknwute, wadan pulak yate, de waga yéknwun mawulé yak.
6 Wupmalemu kwaaré déknyényba ran taakwa Sera wawo waga lé yak. Lé yéknwun mawulé yate léku du Ebrayamna kudi véknwute wadén pulak lé yak. Yate lé dérét “Wuna némaan du” lé naak. Guné yéknwun mawulé yate yéknwun mu yate nak muké wup yamarék yagunéran guné Serana képmawaara pulak raké guné yo.
7 *Guné taakwa yakwa du, guné wawo yéknwun mawulé yaké guné yo. Yate guna taakwa wale miték raké guné yo. Taakwana sépé guna sépé pulak apa kaapuk yakwa. Wani muké sanévéknwute guné deké sanévéknwute deké miték véké guné yo. Deké wawo Got kulé mawulé kwayéké dé yo, de wawo apuba apuba miték rasaakudoké. Guné du, guna taakwaké miték végunéran guné Gorét waatagunu dé guna kudi véknwuké dé yo.

Naané nakurak mawulé yate miték raké naané yo

---

* **2:21:** Mt 16:24 * **2:22:** Ais 53:9 * **2:23:** Ais 53:7; Ro 12:19 * **2:24:** 2 Ko 5:21 * **2:25:** Jo 10:11 * **3:1-2:** Ep 5:22-24; 1 Ko 7:12-16; Ta 2:4-5 * **3:3:** 1 Ti 2:9-10 * **3:7:** Ep 5:25-30; Kl 3:19

8 *Bulaa kéni kudi kéga wakwebutiké wunék. Guné Jisas Kraisna jébaaba yaale,
guné nakurak mawulé yate déku jébaaba yaalan nak du taakwaké sanévéknwute deké
mawulat kapére yaké guné yo. Yate guné deké mawulé lékte, guna yéba kevérékmarék
yaké guné yo.
9 Nak du taakwa gunat kapéredi mu yado guné derét kapéredi mu yakatamarék yaké
guné yo. De gunat kapéredi kudi wado guné derét kapéredi kudi kaatamarék yaké guné
yo. Guné waga wamarék yate Gorét waataké guné yo, dé derét kutkalé yaduké. Got
déku jébaaba yaalagunu gunat kutkalé yaké débu gunat wak.
10 *Waga yagunéranké kéni kudi dé kwao Gotna nyégaba:
Guné miték male rasaakuké mawulé yagunéran guné kapéredi kudi tépa bulmarék
yaké guné yo.
Yénaa kudi wakwemarék yaké guné yo.
11 Guné kapéredi muké kuk kwayéte yéknwun mu yaké guné yo.
Guné de wale waaru waariyamarék yagunu guna mawulé miték tédu guné de wale
miték raké guné yo.
12 Némaan Ban Got kapéredi mu yakwa du taakwat véte dé deké kuk kwayu.
Dé yéknwun mu yakwa du taakwat véte dé derét kutkalé yo.
Yate dé waatadakwa kudi véknwu.
Véknwute wadu guné miték male rasaakuké guné yo.

Yéknwun mu yate naané kaagélké wup yamarék yaké naané yo

13 *Guné apa yate yéknwun mu male yagunéran nak du taakwa gunat yaalébaanmuké
kélik yaké de yo.
14 Guné yéknwun mu male yagunu de du taakwa las gunat yaalébaandaran, guné
kaagél kutte yéknwun mawulé yaké guné yo, Got gunat yéknwun mu kaatadéran bege.
Yate guné deké wup yamarék yaké guné yo. Yagunu guna mawulé kapére yamarék
yaké dé yo.
15 *Guna mawulé yéknwun yadu guné Jisas Kraiské miték sanévéknwute guna
mawuléba waké guné yo, “Jisas Krais wan naana Némaan Ban. Dé naanéké miték dé
vu.” Naate wagunu de guna mawuléké gunat waatadaran guné yéknwun kudi kwekére
kaataké guné yo. Guné Jisas Krais gwaamale yaadu guné dé wale apuba apuba miték
rasaakugunéranké wakwete, guné deku kudi kwekére kaataké guné yo.
16 Guna mawulé miték téké dé yo. Tédu guné Jisas Kraiské sanévéknwute yéknwun mu
male yaké guné yo. Yagunu nak du gunat véte, “Wan kapéredi mu yakwa du taakwa”
naadaran de yénaa kudi wakweké de yo. Wakwete kukba de nyékéri yaké de yo, guné
yénaa kudi wakwedan bege.
17 *Mé véknwu. Naané kaagél kutnoké Got mawulé yadéran naané wani muké
yéknwun mawulé yaké naané yo. Naané yanakwa kapéredi muké kaagél kutnaran wan
yéknwun. Naané yanakwa yéknwun muké kaagél kutnaran wan némaa yéknwun mu.

Krais yanan kapéredi mu yatnyéputiké nae dé kiyaak

18 Jisas Krais wawo dé kaagél kurék. Kaagél kure dé kiyaak. Du taakwa yadan
kapéredi mu yatnyéputiké nae dé kiyaak. Nakurak apu male dé kiyaak. Wan yaakwak.
Yéknwun mu male yakwa ban dé naané kapéredi mu yakwa du taakwaké nae dé kiyaak.
Gotké yae déku kudi miték sanévéknwunoké dé kiyaak. De dérét viyaapérekdaka déku
sépé dé kiyaak. Kiyaadék déku wuraanyan dé rasaaku.

---

* **3:8:** Ro 12:16-18; Mt 5:44; 1 Te 5:15; Ep 4:32 * **3:10:** Sam 34:12-16 * **3:13:** Mt 10:28; Ro 13:3 * **3:15:** Kl 4:6; 1 Pi 2:15 * **3:17:** 1 Pi 2:20

19 *Rate dé déknyényba kiyaan du taakwana wuraanyan rakwa taalat ye derét dé Gotké kudi wakwek. Déknyényba Got wani du taakwana wuraanyan raamény gaba takna pulak, dé derét wani taaléba taknak.
20 *Wani wuraanyan wan Gotna kudiké kuk kwayén du taakwana wuraanyan. Déknyényba Noa ran tulé wani du taakwa de Gotna kudiké kuk kwayék. Noa sip pulak yadéka Got wani du taakwa déku kudi miték véknwudoké raségédéka de déku kudiké kuk kwayék. Kuk kwayédaka apakélé kwayé kwe akwi képmaa kutnyélépléka de akwi gu ke kiyaasadak. Walkamu du taakwa, du taakwa nak taaba sékét nak taababa kayék kupuk male Gotna kudi miték véknwute wani sipba wulaadaka Got dé derét kutkalé yak. Yadéka de miték rak. De kaapuk guba dawuliye gu ke kiyaadan.
21 *Wani gu wan nyaap pulak. Wani guké sanévéknwute naané Jisas Kraisna yéba yaakunakwa guké naané sanévéknwu. Naané déku yéba gu yaakute naané du taakwat wakwatnyu, dé kiyae nébéle raapme Setenna taababa naanat kéraadénké. Naané Jisas Kraisna yéba gu yaakute naana sépéba kwaakwa téki yakutnyéké kaapuk sanévéknwunakwa. Naané déku yéba gu yaakute naané Gotké yéknwun mawulé yate, déku jébaa kutsaakuké wano, dé naana kapéredi mawulé kutnébulduké naané sanévéknwu.
22 Jisas Krais Gotna gayét waare dé déku yéknwun tuwa taababa ro. Waba rate dé némaan ban dé ro, Gotna kudi kure giyaakwa du akwi némaan duké wawo. Némaan Ban rate akwi némaan duwat débu talaknak.

4

Kraisna jébaa kutsaakute naané kaagél kutké naané yo

1 *Guné Jisas Krais wale nakurak mawulé yaké guné yo. Dé kéni képmaaba rate déku sépéba dé kaagél kurék. Sal guné wawo kaagél kutké guné yo? Wani muké guné wup yamarék yaké guné yo. Guné kaagél kutte guné kapéredi mu yaké mawulé yamarék yaké guné yo.
2 *Yate guné kéni képmaaba rate guné kéni képmaaba rakwa kwatkwa duna kapéredi mawulé véknwumarék yaké guné yo. Guné Got mawulé yadékwa pulak yaké guné yo.
3 *Déknyényba guné Gotna kudi véknwumarék yakwa du taakwa rate guné kwatkwa du taakwa yadakwa pulak, guné kés pulak nak pulak kapéredi mu yak. Wani kapéredi mu kéga: Nak du taakwa wale kapéredi mu yadakwa, kapéredi mawulé véknwute kapéredi mu yadakwa, waagété gu kate waagété yadakwa, apakélé yaa sérakne wupmalemu kadému wupmalemu gu wawo kate kapéredi mu yadakwa, Gotké sanévéknwumarék yate yénaa gotna yéba kevérékdakwa, waga kapéredi mu de yo. Déknyényba guné wawo waga guné yak.
4 Bulaa guné wani kapéredi mu kaapuk yagunékwa. Gotké sanévéknwumarék yakwa du taakwa kapéredi mu yate, guné de pulak ramarék yagunékwaké kwagénte, de gunat kapéredi kudi wo. Wate de gunat waatiyu.
5 Wani muké kapére mawulé yamarék yaké guné yo. Mé sanévéknwu. Kukba de saakiye apakélé kot véknwuran némaan ban Gotna méniba téké de yo. Téte de yadan kapéredi muké Gorét wakweké de yo. Wakwedo Got kulé rakwa du taakwa, kiyaan du taakwaké wawo kudi wakweké dé yo.
6 *Got du taakwat yadan kapéredi mu yakatadéka de kiyaak. Kéni képmaaba rakwa akwi du taakwat yadan kapéredi mu yakataké dé yo. Nak du de kiyaan du taakwat Gotna kudi wakwek, Got rasaakudékwa pulak deku wuraanyan rasaakudoké.

---

* **3:19:** Ep 4:9-10; Pl 2:9-10 * **3:20:** Jen 7:7 * **3:21:** Ro 6:4; Ta 3:4-5; Jo 3:5; Ep 1:20-21 * **4:1:** 2 Ko 5:15 * **4:2:** 1 Jo 2:16-17 * **4:3:** Ep 2:2-3; Ta 3:3 * **4:6:** Ro 8:10

Got tiyaadén apa kérae derét kutkalé yaké naané yo

7 *Akwi gwalmu kaapuk yaran tulé bari yaaké dé yo. Bari yaadéranké sanévéknwute
guné yéknwun mawulé yate miték raké guné yo. Guné Got wale kudi bulké yéknwun
mawulé yate miték rasaakuké guné yo.
8 Rate kéni némaa muké mé sanévéknwu. Nak némaa mat débu talaknak. Guné Jisas
Kraisna jébaaba yaalan nak du taakwaké mawulat kapére yaké guné yo. Yagunu de
guné mawulat kapére yaké de yo. Guné deké waga mawulat kapére yagunéran gunat
yadakwa kapéredi muké sanévéknwumarék yaké guné yo.
9 Guné nak du taakwat kutkalé yate de guné wale rate kadému kadoké, guné yéknwun
mawulé yate derét waké guné yo. Wani muké nyégi yamarék yaké guné yo.
10 *Guné kés pulak nak pulak jébaa yagunuké, Got guné kés pulak nak pulak apa
débu kwayék. Got kwayédénké sanévéknwute, guné nak nak wani apa kérae guna du
taakwat kutkalé yaké guné yo.
11 Got guné kudi wakwekwa apa kwayédéran guné déku kudi derét wakweké
guné yo. Got guné derét kutkalé yakwa apa kwayédéran guné wani apa kérae
derét kutkalé yate de wale jébaa yaké guné yo. Akwi jébaa yate guné yéknwun mu
male yaké guné yo, nak du taakwa gunat véte Jisas Kraiské sanévéknwute Gotna yéba
kevérékdoké. Dé apa yasaakuké dé yo apuba apuba. Dé némaan ban rasaakuké dé yo
apuba apuba. Wan adél.

Naané Kraisna du taakwa kaagél kutké naané yo

12 Mawulat kapére yawurékwa du taakwa, gunat wuné wakweyo. Guné Jisas Kraiské
miték sanévéknwugunu Got guna mawulé yaknwuké wate kusékétdu kapéredi mu
guné yaaké dé yo. Yaadu guné apakélé kaagél kutké guné yo. Kutte guné kapére
mawulé yamarék yate kwagénmarék yaké guné yo. Kéga wamarék yaké guné yo,
“Samuké dé wani kapéredi mu naanéké male yao?”
13 Waga wamarék yate guné yéknwun mawulé yaké guné yo. Yate kéga waké guné yo,
“Déknyényba Jisas Kraisnyét kapéredi mu yadaka dé apakélé kaagél dé kurék. Bulaa
naanat wawo kapéredi mu yadaka naané kaagél kuru. Kukba dé apat kapére yate
gwaamale yaadu naané wawo dé wale rate apa yaké naané yo.” Naate wate yéknwun
mawulé yaké guné yo, guné yaaran kapéredi muké.
14 **Guné Jisas Kraisna jébaa kutsaakugunu, du taakwa gunat waatite gunat kapéredi
kudi wadaran, guné yéknwun mawulé yaké guné yo, Gotna Yaamabi guna mawuléba
tédékwaké kutdénggunéran bege. Gotna Yaamabi apa yate yéknwun mu male dé yo.
15 Nak du taakwa de kéni kapéredi mu yo. De nak du taakwat viyaapérekdakwa,
sél yadakwa, kés pulak nak pulak kapéredi mu yadakwa, nak du taakwa yan jébaa
yaalébaandakwa, waga yadaka nak du wani kapéredi mu yakatadaka de kaagél kuru.
Guné wani kapéredi mu yamarék yaké guné yo.
16 *Guné Jisas Kraisna jébaa kutsaakugunu, de kélik yate gunat yaalébaando, guné
kaagél kutgunéran guné wani kaagélké nyékéri yamarék yaké guné yo. Guné yéknwun
mawulé yate Gotna yéba kevérékgé guné yo, guné Jisas Kraisna du taakwa ragunékwa
bege.
17 Got apakélé kot véknwute némaan ban raran tulé débu yaak. Got taale déku du
taakwa yan muké kudi wakwete yadan kapéredi mu kaatadéran yaga pulak déku
kudi véknwumarék yakwa du taakwa yan kapéredi mu kukba kaataké dé yo? Derét
némaanba yakataké dé yo.
18 *Wani muké Gotna nyégaba kéni kudi dé kwao:

---

* **4:7:** Ro 12:9-13 * **4:10:** Ro 12:6-8; 1 Ko 12:4-7 * **4:14:** Mt 5:11 * **4:14:** 1 Pi 2:19-20 * **4:16:** Ap 5:41
* **4:18:** Pro 11:31

Got apa jébaa ye yéknwun mu male yakwa du taakwat kérae kure yéké dé yo déku gayét.
Déké kuk kwayéte kapéredi mu yakwa du taakwa yaga pulak Gotna gayét yéké de yo? Kaapuk. Yémarék yaké de yo.
19 Wani muké sanévéknwute guné kéga yaké guné yo. Got mawulé yadu du kapéredi mu gunat yado guné kaagél kutgunéran guné Gotké miték sanévéknwute guna mawuléba apa yate yéknwun mu male yaké guné yo. Yate guna mawuléba kéga waké guné yo, “Got dé naanat kuttaknak. Kuttakne dé naanéké miték véké dé yo apuba apuba. Naanéké kuk tiyaamarék yaké dé yo. Wan adél.” Waga waké guné yo.

5

Guné némaan du, Gotna du taakwaké miték véké guné yo

1 Bulaa guna némaan duwat kudi wakweké wunék. Wuné wawo de wale naané Jisas Kraisna jébaaba yaalan du taakwaké naané némaan du ro. Wuné wuna méni wuné vék Jisas Kraisnyét kapéredi mu yadaka, miba kaagél kure kiyaadéka. Vétakne wuné guné némaan duwat kudi wuné wakweyo. Jisas Krais gwaamale yaaran nyaa dé apa yate nyaa vékwa pulak radu wuné dé wale apa yate dé wale téké wuné yo. Téwuréranké sanévéknwute, bulaa wuné guné némaan duwat kudi wuné wakweyo.
2 *Got gunat wadék guné du taakwaké las guné rate vu. Wuné gunat wuné wo. Guné wani du taakwaké miték véké guné yo. Du deku sipsipké védakwa pulak, guné wani du taakwaké miték véké guné yo. Got gunat dé wak, “Wani du taakwaké miték végunékwa jébaa yaké guné yo.” Naate wadénké sanévéknwute guné wani jébaa miték yaké guné yo. Kapéredi mawulé yamarék yate yéknwun mawulé yate wani jébaa miték yaké guné yo. Wani jébaa yate nyégélgunéran yéwaaké sanévéknwumarék yate, Gotna jébaa miték yaké sanévéknwute, wani jébaa miték yaké guné yo.
3 *Miték végunékwa du taakwat némaanba yamarék yaké guné yo. Derét kwekére yaké guné yo. Yate guné yéknwun mawulé yate miték raké guné yo. Ragunu miték végunékwa du taakwa gunat véte ragunékwa pulak miték raké de yo.
4 Guné némaan du waga yagunéran, naanéké miték véte akwi némaan duwat talaknan ban Jisas Krais gwaamale yaaran tulé dé wadu, guné dé wale apuba apuba miték rasaakuké guné yo. Rate dé wale apa yasaakute dé wale némaan du rasaakuké guné yo.

Naana yéba kevérékmarék yate miték sanévéknwuké naané yo

5 *Guné nébikara du, gunat wawo wuné wakweyo. Guné guna némaan duna kudi véknwute wadakwa pulak yaké guné yo. Guné akwi du taakwa, guna yéba kevérékmarék yate némaan duna kudi véknwute nak du taakwat kutkalé yaké guné yo. Waga yakwa du taakwaké kéni kudi Gotna nyégaba dé kwao: Deku yéba kevérékgwa du taakwaké Got dé kuk kwayu. Deku yéba kevérékmarék yakwa du taakwaké mawulé lékte dé derét kutkalé yo.
6 *Wani kudiké sanévéknwute guna yéba kevérékmarék yate Gotna kudi véknwute guné déku taababa raké guné yo. Dé apat kapére yakwa ban gunéké miték véké dé yo. Kukba dé mawulé yaran tulé dé guna yéba kevérékgé dé yo.
7 *Dé gunéké dé miték vu. Yadu kapéredi mu gunéké yaadu guné dérét waataké guné yo, dé gunat kutkalé yaduké.
8 *Guné miték sanévéknwute jérawu yaké guné yo. Apakélé kwatbosa kaadé yadéka kwaami tiye kaké sékaldékwa pulak, guna maama Seten akwi taaléba yeyé yeyate

* **5:2:** Ap 20:28 * **5:3:** Pm 1:14; 1 Ti 4:12, 5:1; Jo 13:14-15 * **5:5:** Lu 22:26 * **5:6:** Pl 2:8-9 * **5:7:** Mt 6:25-26 * **5:8:** 2 Ti 4:17-18; Ro 8:18

du taakwaké dé sékalu. Derét kérae yaalébaanké dé sékalu. Waga yadékwaké sanévéknwute guné jérawu yaké guné yo.

9 *Guné Jisas Kraiské miték sanévéknwute déku jébaa kutsaakuké guné yo. Yate guné guna mawuléba apa yate téte guné Setenké kuk kwayéké guné yo. Guné Jisas Kraiské miték sanévéknuguné́ka guna mawulé yéknwun dé yo. Seten guna yéknwun mawulé yaalébaanmuké, guné déké kuk kwayéké guné yo. Gunébu kutdéngék. Gunat male yaalébaanké Seten kaapuk sékaldékwa. Kraisna jébaaba yaale akwi képmaaba rakwa du taakwat wawo yaalébaanké dé Seten sékalu. Sékaldéka kutgunékwa kaagél wan de kutdakwa kaagél pulak.

10 *Wani kapéredi mu yaadu guné walkamu tulé male kaagél kutké guné yo. Kutgunu Seten gunat yaalébaanmarék yaduké, Got gunéké apa kwayéte gunat kutkalé yaké dé yo. Yéknwun mu yaadu, kapéredi mu yaadu, guné yéknwun mawulé yate miték ragunuké, Got déku du taakwa gunéké dé yéknwun mawulé kwayu. Kwayéte dé gunéké miték vu. Dé gunat débu wak, guné Jisas Krais wale nakurak mawulé yate dé wale apuba apuba miték rasaakugunuké. Got gunéké apa kwayéte gunat kutkalé yaké dé yo. Yadu guné guna mawuléba apa yate miték male raké guné yo. Kaagél tépa kutmarék yaké guné yo.

11 Got apuba apuba dé apat kapére yo. Déku apa akwi némaan duna apat débu talaknak. Wan adél.

Pita kéni dé déku kudi wakwebutiyu

12 *Wuna du Sailaské wuna mawuléba wuné wo, “Dé wawo Jisas Kraisna jébaaba débu yaalak. Yaale déku jébaa miték dé kutsaaku.” Naate wawuréka dé wuné wale jébaa yo. Yadéka wuné gunéké walkamu kudi wakwewuréka dé wuna kudi véknwute dé kavik. Got gunéké mawulé lékte gunat kutkalé yadékwaké kutdénggunuké, wunébu wakwek. Guné waga kutdéngte guna mawuléba apa yate Jisas Kraisna jébaa kutsaakugunuké wunébu wakwek.

13 *Babilonba rate guné wale Jisas Kraisna jébaaba yaalan du taakwa gunéké de yéknwun mawulé yo. Got derét wawo débu wak, de déku du taakwa radoké. Wuna du Mak wawo dé gunéké yéknwun mawulé yo. De akwi waga yadaka bulaa deku mawuléké wuné gunat wo. Mak wuna kudi véknwute wuné wale Kraisna jébaa yate wuna nyaan pulak dé ro.

14 Guné guna du taakwaké mawulat kapére yate deké yéknwun mawulé yate derét taaba kutké guné yo. Jisas Krais wale nakurak mawulé yate rakwa du taakwa, gunéké Got yéknwun mawulé kwayédu guné miték ragunuké wuné dérét waato.

Wani wuné wakwebutik.

---

* **5:9:** Ep 6:11-13; Je 4:7 * **5:10:** 1 Te 5:23-24 * **5:12:** Ap 15:22 * **5:13:** 2 Ti 4:11; Ro 1:7

Pita kukba kavin nyéga

1 Wuné Saimon Pita gunéké wuné kaviyu. Wuné Jisas Kraisna jébaa yate déku kudi
kure yaakwa du wuné gunéké wuné kaviyu. Guné Gotké miték sanévéknwukwa du
taakwa, gunéké wuné kaviyu. Naané Jisas Kraisna kudi kure yaakwa du Gotké miték
sanévéknwunakwa pulak, guné naané wale nakurak mawulé yate guné Gotké miték
sanévéknwu. Sanévéknwute guné naané wale déku du taakwa guné ro. Jisas Krais
wan naana Némaan Ban Got. Jisas Krais wan Setenna taababa naanat kéraakwa ban.
Dé yéknwun mu male yasaakute naanéké yéknwun mawulé débu tiyaak, naané Gotké
waga miték sanévéknwunoké. Guné naané wale Gotké miték sanévéknwugunéka gunéké
wuné kaviyu.

2 *Guné akwi Got bét naana Némaan Ban Jisaské miték kutdénggunuké wuné mawulé
yo. Guné Gotké las wawo miték kutdénggunu, Got gunéké mawulé lékte gunat kutkalé
yate, yéknwun mawulé las wawo kwayédu guné miték male ragunuké, wuné dérét
waato.

Got wadék naané déku du taakwa ro

3-4 *Got naanat débu wak, naané apa yadékwa pulak, apa yate dé wale miték
rasaakunoké. Dé naanat débu wak, naané yéknwun mu male yadékwa pulak, yéknwun
mu male yanoké. Wadéka naané déku jébaaba yaale déku apa, yadén yéknwun mu
wawo véte naané kutdéngék. Dé naanat wadén pulak yaké dé yo. Naané kéni
képmaa kulaknyénytakne Gotna gayét yéno Got naanéké miték védu naané miték male
rasaakuké naané yo apuba apuba. Waga kutdéngte naané dé wale nakurak mawulé
yate kéga wawo naané kutdéngék. Got naanéké déku apa débu tiyaak, naané yéknwun
mawulé yate yéknwun yaabuba yénoké. Naané Gotké gunat naanébu yakwatnyék,
guné Gotké kutdéngte, Gotké kutdéngmarék yakwa du taakwa yadakwa kapéredi muké
kuk kwayégunuké. Naané Gotké gunat naanébu yakwatnyék, guné Got yakwa paaté
pulak yéknwun paaté male yagunuké.

5 *Guné wani muké sanévéknwute, Gotké miték sanévéknwute, déku kudiké “Adél”
naate, guné apa jébaa yate kéga wawo yaké guné yo. Yéknwun mu male yaké guné yo.
Yate kéga wawo yaké guné yo. Gotké miték kutdéngké guné yo.

6 Kutdéngte kéga wawo yaké guné yo. Guné guna mawuléba miték sanévéknwuké
guné yo, guné kapéredi mu yamuké. Sanévéknwute kéga wawo yaké guné yo. Guné
guna mawuléba apa yate Gotké miték sanévéknwusaakuké guné yo. Yéknwun mu
gunéké yaadu kapéredi mu gunéké yaadu Gotké miték sanévéknwusaakuké guné yo.
Sanévéknwute kéga wawo yaké guné yo. Guné Gotna yéba kevérékte yéknwun mu male
yaké guné yo.

7 Yate kéga wawo yaké guné yo. Guné Jisas Kraisna jébaaba guné wale yaalan du
taakwaké mawulé yaké guné yo. Yate kéga wawo yaké guné yo. Guné deké mawulat
kapére yate derét kutkalé yaké guné yo.

8 Guné apa yate wani yéknwun mu akwi waga yagunéran guna mawulé miték male
téké dé yo. Tédu guné naana Némaan Ban Jisas Kraiské las wawo kutdéngte guné déku
jébaa miték kutsaakute déké yéknwun jébaa male yaké guné yo.

9 *Wani yéknwun mu yamarék yakwa du taakwa de méni kiyaan du taakwa yaabu
vémarék yadakwa pulak, de Gotké yénakwa yaabuké kaapuk miték kutdéngdan. Yate
yadan akwi kapéredi mu Got déknyényba yatnyéputidénké debu yékéyaak yak.

---

* **1:2:** Kl 1:9-10; Pl 3:10 * **1:3-4:** Ep 3:16-19; Jo 1:12; Ap 17:28; 2 Ko 3:18 * **1:5:** Ga 5:22-23 * **1:9:** 1 Jo 2:11

10 Jisas Kraisna jébaaba yaale wuna némaadugu wayéknaje nyangegu pulak rakwa
du taakwa, wani muké sanévéknwute gunat wuné wo. Got gunat débu wak, guné déku
du taakwa rasaakugunuké. Waga wadén du taakwa guné apa yate miték male raké
guné yo. Waga ragunéran guné Gotké kuk kwayémarék yaké guné yo.
11 Waga yagunéran Got wadu guné yéknwun yaabuba yéte déku gayét wulaaké guné
yo. Wulaagunu dé naanat Setenna taababa kéraakwa naana Némaan Ban Jisas Krais
guné miték védu guné dé wale apuba apuba miték rasaakuké guné yo.
12 Guné wakwewurén kudiké miték kutdéngte, Gotké wakwedan adél kudi véknwute,
yéknwun mawulé yate guna mawuléba apa yate miték guné ro. Wan adél. Guné
wakwewurén kudiké yékéyaak yamuké wuné wani kudi apuba apuba gunat wakweké
wuné yo.
13-14 *Wuné kutdéngék. Kéni képmaaba walkamu tulé male raké wuné yo. Wunat
bari viyaapérekdo wuné kiyaaké wuné yo. Naana Némaan Ban Jisas Krais bari
kiyaawuréranké wunat wakwedéka wuné kutdéngék. Kutdéngte kéni képmaaba rate
guné wakwewurén kudiké yékéyaak yamuké, wuné wani kudi apuba apuba gunat
wakweké wuné yo.
15 Wupmalemu apu gunat wani kudi wakweké wuné yo. Wuné kiyaawuru guné
wakwewurén kudiké tépa sanévéknwugunuké, bulaa apa jébaa yate wupmalemu apu
gunat wani kudi wakweké wuné yo.

Jisas Krais nyaa vékwa pulak radéka naané vék

16 *Naané naana Némaan Ban Jisas Kraisna apaké gunat naanébu wakwek. Tépa
gwaamale yaadéranké wawo gunat naanébu wakwek. Naané bakna kudi véknwute
Jisas Kraiské kaapuk wakwenan. Naané naana méni déku apa vétakne adél kudi naané
wakwek.
17-18 Naané Jisas wale yeyé yeyan du naané Jisas wale Got giyaan nébuba ték. Téte
naané kapmu naané véknwuk Jisasna yaapa Got déku nyaan Jisasna yéba kevérékdéka.
Got nyaa vékwa pulak rate apat kapére yate déku apa Jisaské kwayédéka dé wawo nyaa
vékwa pulak radéka naané vék. Naané naana waanba naané véknwuk, Gotna kudi
Gotna gayéba giyaadéka. Got kéga wadéka naané véknwuk: “Wan wuna nyaan dé.
Déké mawulat wuné kapére yo. Déké wuna mawulé yéknwun dé yo.”
19 *Wani kudi véknwutakne wani mu vétakne naané miték kutdéngék. Gotna yéba
kudi wakwen du déknyényba Jisas Kraiské kudi wakwete de adél kudi de wakwek.
Kutdéngte guné deku kudi miték véknwuké guné yo. Deku kudi wan tépménéng pulak.
Tépménéng gaankétéba yaante kayénaréte naanat kutkalé yadéka miték vénakwa
pulak, deku kudi naana mawulat kutkalé yadu naané Got wakwen nak kudiké wawo
kutdéngké naané yo. Yé tékdu ganbaba yaalakwa kun védu nyaa bari yaaladéranké
kutdéngnakwa pulak, naané wani duna kudi véknwuno Jisas Krais naana mawuléba
tédu dé bari gwaamale yaadéranké kutdéngké naané yo.
20-21 *Kéni kudiké mé miték sanévéknwu. Déknyényba Gotna nyégaba Gotna yéba
wakwen du de Gotna kudi kavik. Wani du deku mawuléba sanévéknwute wani
kudi kaapuk kavidan. Gotna Yaamabi deku mawuléba wulae tédéka Gotna kudi
véknwute de wani kudi kavik. Waga yadanké sanévéknwute naané naana mawuléba
sanévéknwute naané Gotna nyégaba kwaakwa kudi Gotna yéba wakwedan kudiké
wakwemarék yaké naané yo.

2

Yénaa kudi wakwekwa du

* **1:13-14:** 2 Ko 5:1; Jo 21:18-19 * **1:16:** Mt 17:1-5 * **1:19:** Lu 1:76-79 * **1:20-21:** 2 Ti 3:16; Ap 3:21

1 **Déknyényba yénaa kudi wakwen du de Isrelna du taakwat wak, “Naané Gotna yéba naané adél kudi wakweyo.” Naate wate yénaa de yak. Yénaa kudi wakwekwa du gunat wawo waké de yo, “Naané Gotna yéba naané adél kudi wakweyo.” Naate wakwa du kés pulak nak pulak yénaa kudi kwekére kwekére wakwete nak du taakwana mawulat yaalébaanké de yo. De yénaa kudi wakwete kapéredi mu yate kéni kapéredi mu wawo yaké de yo. De naana Némaan Ban Jisas Kraiské kuk kwayéké de yo. Dé derét Setenna taababa kéraadénké miték sanévéknwumarék yate déké kuk kwayéké de yo. De waga yado Got wani kapéredi mu derét bari yakataké dé yo.

2 De kés pulak nak pulak kapéredi mu yado nak du taakwa derét véte, kapéredi mu yadakwa pulak, de wawo wani kapéredi mu yaké de yo. Yado nak du taakwa derét véte de Gotké yénakwa yaabuké wasélékgé de yo.

3 *Wani yénaa kudi wakwekwa duna mawulé guna gwalmuké géndu de gunat yénaa kudi wakweké de yo, guné yéwaa deké bakna kwayégunuké. Déknyényba Got dé wak, dé apakélé kot véknwukwa némaan ban rate yadaran kapéredi mu derét yakatadu de yalakdoké. Watakne derét dé vu. Véte yadan kapéredi mu bari yakataké dé yo.

4 *Déknyényba Gotna kudi kure giyaakwa du las kapéredi mu yadaka Got derét kaapuk wadén, “Dékumuk. Guné mawulé yagunéran kapéredi mu yaké guné yo.” Waga wamarék yate dé wadéka de yaa yaansaakukwa taalat yék. Ye de waba ro. Wani taaléba gaankété male dé tu. Wani taaléba nyaa kaapuk vékwa. De wani taaléba rate raamény gaba ra pulak rate, Got apakélé kot véknwute némaan ban raran tuléké de raségu.

5 *Déknyényba Noa ran tulé du taakwa kapéredi mu yadaka Got kaapuk wadén, “Dékumuk. Guné mawulé yagunéran kapéredi mu yaké guné yo.” Waga wamarék yate dé wadéka lé apakélé kwayé kwaléka de yalaknék. De Gotna kudi véknwute yéknwun mu male yadoké derét wakwen ban Noa, déku taakwa, déku nyaangu kupuk, déku méyaas kupuk, wani du taakwa male de miték rak. Kaapuk yalakdan.

6-8 *Déknyényba nak tulé Sodomba ran du taakwa, Gomoraba ran du taakwa wawo wupmalemu kapéredi mu de yak. Lot kapmu wan yéknwun mu yakwa du dé rak. Wani gayé vétiba ran du taakwa wupmalemu kapéredi mu yadaka Lot véte wani muké kélik yadéka déku mawulé kapéredi dé yak. Akwi nyaa wani yéknwun mu yakwa du wani kapéredi mu yakwa du taakwa wale rate, yadan kapéredi mu véte, yadan kapéredi muké kudi las véknwute dé yadan kapéredi muké kélik yak. Dé Gotna kudi véknwudéka de Gotna kudi véknwumarék yadaka dé yadan kapéredi muké kélik yak. Kélik yadéka dé déku mawulé génte dé kapéredi yak. Yadéka de kapéredi mu yadaka Got wani gayét yaalébaanké nae taale Lorét kutkalé yate dé dérét kure yék, nak taalat. Kure yéte wadéka dé yaa wani apakélé gayé yaane butiknék. Got waga yatakne kapéredi mu yakwa du taakwat kapéredi mu yakatadéranké dé naanat wakwatnyu.

9 *Naana Némaan Ban Got Lorét waga kutkalé yadéka naané kutdéngék. Kapéredi mu naané déku du taakwaké yaadu dé naanat kutkalé yaké dé kutdéngék. Kutdéngte naanat kutkalé yate apa tiyaaké dé yo, kapéredi mawulé naana mawuléba téte naanat yaalébaanmuké. Waga kutdéngnaka Got yadan kapéredi mu yakatadéka naané kéga wawo naané kutdéngék. Déku kudi véknwumarék yakwa du taakwat yadan kapéredi mu yakataké dé kutdéngék. Kutdéngte derét yakatate kukba dé apakélé kot véknwute némaan ban raran tulé dé derét yadan kapéredi mu yakatabutiké dé yo.

10 Yadakwa kapéredi mu kéga yakwa duwat némaanba yakataké dé yo. Deku kapéredi mawulé véknwute nak taakwa wale kapéredi mu yakwa du, Gotna kudiké kuk kwayékwa du, wani duwat yadakwa kapéredi mu némaanba yakataké dé yo.

---

* **2:1:** Ju 1:4-8, 17-18 * **2:1:** Mt 24:24 * **2:3:** Ro 2:24, 16:18 * **2:4:** Mt 25:41 * **2:5:** Jen 6:13, 18; Yi 11:7 * **2:6-8:** Jen 19:12-13, 24 * **2:9:** 1 Ko 10:13

Wani yénaa kudi wakwekwa du dusék yate deku yéba male kevérékte Gotna kudi kure giyaakwa duké kapéredi kudi wakwete derét de wasélèknu.
11 *Gotna kudi kure giyaakwa du de derét kapéredi kudi kaapuk kaatadakwa. De apat kapére yadaka deku apa dé yénaa kudi wakwekwa duna apat débu talaknak. Talaknadéka de Gotna kudi kure giyaakwa du derét kapéredi kudi kaapuk kaatadakwa. De Némaan Ban Gotna méniba téte de rékaréka yate derét kaapuk waatidakwa. De derét kaapuk wasélékdakwa.
12 Wani yénaa kudi wakwekwa du wan yébaalé pulak. Yébaalé mawulé yadakwa pulak yate, miték sanévéknwumarék yate yaadéba dawuliye kiyaadakwa pulak, wani yénaa kudi wakwekwa du miték kutdéngmarék yadakwa muké kapéredi kudi wakwete wasélékte de yalakgé de yo.
13 Got derét yadan kapéredi mu yakataké dé yo, de nak du taakwana mawulat kapéredi mu yasaakudakwa bege. De deku mawuléba sanévéknwute wupmalemu kadému wupmalemu waagété gu kate kapéredi mu las wawo yaké de mawulé yo. Yate de gaan male wani kapéredi mu kaapuk yadakwa. Nyaa wawo de wani kapéredi mu yo. De guné wale rate guna jébaa de yaalébaanu. Gélé mu yéknwun baapmu wutba kwaate wani baapmu wut sérétédéka baapmu wut kapéredi yakwa pulak, de guné wale rate guna jébaa yaalébaandaka dé guna jébaa kapéredi yo. De guné wale kadému kate de gunat yénaa takno. Taknate dusék de yo, yénaa yadan muké.
14 De kapéredi mawulé véknwute apuba apuba taakwat véte de wale kapéredi mu yaké de mawulé yo. De apuba apuba nak duna taakwa wale kwaaké de mawulé yo. Taakwa las deku mawuléba apa yamarék yadaka de wani du taakwat yénaa yate de tébéru. Deku mawulé nak duna gwalmuké dé génsaaku. Waga yakwa duké Got débu wak, de yalakdoké.
15 *Wani du Gotké yénakwa yaabu debu kulaknyényék. Kulaknyénytakne de kapéredi yaabuba yu. Yéte de Biona nyaa Belam yadén pulak de yo. Belam nak apu nak apu Gotna yéba dé kudi wakwek. Déku mawulé yéwaaké dé génék. Géndéka yéwaa kéraaké nae dé nak nyaa kapéredi mu nak yaké yék.
16 Yédéka Got wadéka Belamna donki kéni képmaaba rakwa duna kudi bulte dé dérét waatik. Waatidéka dé wani kapéredi mu kaapuk yadén.
17 Wani yénaa yakwa du wan gu te kéléknén waagu pulak de ro. Du taakwa gu kaké mawulé yate de wani waaguba gu tumarék yaké de yo. Du taakwa deku mawulat kutkalé yakwa kudi véknwuké mawulé yate, de wani duna kudi véknwumarék yaké de yo. Wani du wan wimut kutdéka buwi bakna yeyé yeyakwa pulak de ro. Rate de deku mawuléba kaapuk apa yate miték radakwa. Yate de yéknwun mu kaapuk yadakwa. Got deké débu wak, yaa yaansaakukwa taaléba radoké. Wani taaléba gaankété male dé tu. Nyaa kaapuk vékwa.
18 Wani du apuba apuba deku yéba kevérékte de yaamabi kudi bulu. Kapéredi mawulé véknwute nak taakwa wale kapéredi mu yaké mawulé yasaakute de wani kapéredi muké wakweyo. Waga yate de kapéredi muké kuk kwayétakne Jisas Kraisna jébaaba yaalan kulé du taakwat, de tébéru, de wawo kapéredi mawulé yate kapéredi mu yadoké.
19 *Wani yénaa yakwa du de yénaa yate kéga wo, “Guné Got yagunén yéknwun mké sanévéknwumarék yate, gunat Setenna taababa bakna kéraadénké sanévéknwute, guné mawulé yagunékwa akwi mu yaké guné yo. Yéknwun mu kapéredi mu wawo yaké mawulé yagunéran wani akwi mu yaké guné yo. Got gunat waatimarék yaké dé yo wani muké.” Naate wate yénaa de yo. De Setenna taababa rate de kapéredi mu male yo. Du taakwana mawuléba tékwa mu dé wani du taakwana mawuléké apa yo. Yadéka

* **2:11:** Ju 1:9-13 * **2:15:** Nam 22:12-34 * **2:19:** Jo 8:34; Ro 6:16-17

kapéredi mawulé deku mawuléba tédéka de kapéredi mu male yo. Yéknwun mu yaké de yapatiyu.

20 *Du taakwa naanat Setenna taababa kéraakwa naana Némaan Ban Jisas Kraiské kutdéngte, kéni képmaana kapéredi muké kuk kwayédo, kapéredi mu deku mawuléba tépa tédu, de kapéredi mu tépa yadaran, deku mawulé kapéredi male yaké dé yo. Kukba yadaran kapéredi mawulé taale yadan kapéredi mawulat talaknaké dé yo. Talaknadu de miték ramarék yaké de yo. Sépélak male raké de yo. Raamény gaba rakwa duké téségékwa du deké apa yadakwa pulak, wani kapéredi mawulé deké apa yadu, de sépélak male raké de yo.

21 Mé véknwu. De Jisas Kraisna jébaaké kutdéngmarék yado mukatik wan kapéredi mu. De Jisas Kraisna jébaaké kutdéngte kukba Got wakwedén kudiké kuk kwayédaran wan némaa kapéredi mu.

22 *Waga yadakwaké sanévéknwute wakwenakwa kudi vétiké kutdéngké naané yo. Kéga naané wo, “Waasa gwiyaatakne de tépa gwaamale yu, gwiyaadan mu tépa kaké.” Nak kudi kéga, “Baalé guba yaakwe de kapéredi taalat de tépa gwaamale yu, kaatba yaakuké.” Waga wate naané aja kudi wakweyo, kapéredi muké kuk kwayétakne kapéredi mu tépa yakwa du taakwaké. De kapéredi mu tépa yate sépélak male raké de yo.

3

Némaan Ban tépa gwaamale yaaké dé yo

1-2 Mawulat kapére yawurékwa du taakwa, bulaa wuné gunéké nyéga nak wawo kaviyu. Wani nyéga vétik kavite Gotna yéba kudi wakwen duna kudiké gunat wuné wakweyo. Jisas Kraisna kudi kure yaakwa du naané déké gunat wakwenan kudiké wawo gunat wuné wakweyo. Jisas Krais wan naanat Setenna taababa kéraakwa naana Némaan Ban. Dé naanat kudi wakwedéka wuné nyégaba déku kudi gunéké wuné kaviyu. Bulaa gunat déknyényba wakwewurén kudi tépa wuné wakweyo, guné yéknwun mawulé yate wani kudiké tépa sanévéknwugunuké.

3 *Taale guné kéni muké kutdénggunuké wuné mawulé yo. Jisas Krais bari tépa gwaamale yaaké dé yo. Bulaa ranakwa tulé wupmalemu du yae gunat wasélékgé de yo. Wani du wan kapéredi mawulé yakwa du.

4 De wasélékte Jisas Kraiské kéga waké de yo, “Yaga pulak? Dé tépa gwaamale yaaké dé wak? Dé yaba dé? Dé kaapuk yaadén. Tépa gwaamale yaamarék yaké dé yo. Déknyényba batnyé Got nyét képmaa akwi gwalmu kuttaknadéka dé rak. Naana képmawaara ran tulé akwi mu waga male dé rak. Bulaa wawo akwi mu waga male dé ro. Nak pulak kaapuk yan.”

5-6 *Naate wate de kéni muké kaapuk sanévéknwudakwa. Déknyényba nak apu Got képmaat dé yaalébaanék. Déknyényba batnyé Got wadéka dé nyét képmaa yaalak. Képmaa guba dé yaalak. Gu tédéka képmaa nyédéba dé ték. Tédéka Got wadéka dé gu apakélé ye dé wani tulé tén képmaat kutnyélépte dé yaalébaanék.

7 *Got débu wak, bulaa tékwa nyét, képmaa, waba rakwa akwi mu wawo, kukba yaa yaane butikduké. Got apakélé kot véknwute némaan ban raran tulé, dé kapéredi mu yan du taakwat yadan kapéredi mu yakatate wadu nyét, képmaa, waba rakwa akwi mu wawo, yaa yaane butikgé dé yo. Gunat wasélékgwa du wani muké kaapuk sanévéknwudakwa.

---

* **2:20:** Mt 12:43-45, 26:24; Yi 6:4-6 * **2:22:** Pro 26:11 * **3:3:** 1 Ti 4:1; Ju 1:17-18 * **3:5-6:** Jen 1:2, 6-9, 7:11-23 * **3:7:** 1 Ko 3:13

8 *Mawulat kapére yawurékwa du taakwa, guné kéni muké sanévéknwuké guné yo.
Kéni muké yékéyaak yamarék yaké guné yo. Naana Némaan Ban Gotna mawuléba
nakurak nyaa, wupmalemu (1,000) kwaaré, wan nakurak walkamu tulé male.
9 Du taakwa las de naana Némaan Ban Jisaské wo, “Dé bari gwaamale yaadéranké
dé wakwek. Wakwetakne dé kaapuk bari gwaamale yaadén. Kwekére dé yo.” Naate
wate de kaapuk kutdéngdan. Naana Némaan Ban Jisas dé du taakwa yalakmuké kélik
dé yo. Akwi du taakwaké mawulé lékte, de kapéredi mu kulaknyénytakne déké miték
sanévéknwudoké dé mawulé yo. Yate dé deké raségu. Déku kudiké sanévéknwute akwi
du taakwaké wawo sanévéknwute dé raségu.

Kéni nyét képmaa wawo kaapuk yaké dé yo

10 *Mé véknwu. Naana Némaan Ban Jisas Krais gwaamale yaaké dé yo. Wan adél. Sél
yakwa du yaadaran tuléké kutdéngmarék yanakwa pulak, de akwi du taakwa naana
Némaan Ban gwaamale yaaran tuléké kutdéngmarék yaké de yo. Wani tulé nyét kawu
wae yédu nyétba rakwa akwi mu yaa yaane butikgé dé yo. Képmaa, képmaaba rakwa
akwi mu wawo yaa yaane butikgé dé yo.
11 Got akwi mu yaalébaandéranké sanévéknwute guné yéknwun mawulé yate
yéknwun mu yate miték raké guné yo. Got mawulé yadékwa mu male yate miték male
raké guné yo.
12 Got waga yadéranké sanévéknwute guné wani tuléké raségéké guné yo. Raségéte
guné déké yéknwun jébaa male yaké guné yo. Yagunu sal Got gunat véte waké dé yo,
wani tulé bari yaaduké? Wani tulé nyét yaa yaane butikdu nyétba rakwa akwi mu
apakélé yaa vérépme yaane butikdu wani mu kaapuk yaké dé yo.
13 *Wani muké wup yamarék yaké naané yo. Déknyényba Got kulé nyét kulé képmaa
wawo yaké nae dé kudi wakwek. Wani kulé nyét kulé képmaaba wawo yéknwun mu
male raké dé yo. Kulé nyét kulé képmaaké sanévéknwute, raségéte naané bulaa tékwa
nyét képmaa kaapuk yadéranké wup yamarék yaké naané yo.

Naané yéknwun mawulé yate Némaan Banké raségéké naané yo

14 Mawulat kapére yawurékwa du taakwa, gunat wuné wakweyo. Guné wani tulé
kulé nyét kulé képmaaké wawo raségéte, guné kapéredi mu las yamarék yate, apa yate,
yéknwun mu male yate, miték raké guné yo. Guné yéknwun mawulé yate Got wale
nakurak mawulé yate miték raké guné yo.
15 *Rate guné guna mawuléba kéga waké guné yo, “Akwi du taakwa yadan kapéredi
muké kuk kwayédoké, naana Némaan Ban Jisas Krais dé raségu. De kulé mawulé
kérae déku jébaaba yaaladoké dé raségu. Raségéte dé kaapuk bari bari gwaamale
yaadékwa.” Naate waké guné yo. Jisas Kraisna jébaaba yaale mawulat kapére yanakwa
du Pol, Gorét yéknwun mawulé kérae dé wawo wani muké dé nyéga kavik gunéké.
16 *Kavidén akwi nyégaba dé naana Némaan Ban Jisas gwaamale yaadéranké
dé kavik. Kavidén nyégaba kwaakwa kudiké las naané kutdéngék. Las kaapuk
kutdéngnan. Yate wani kudiké naané sanévéknwu wanévéknwu. Kwatkwa du taakwa
las deku mawuléba apa yamarék yate de wani kudi véknwute wani kudiké yénaa kudi
wakweyo. Miték kutdéngmarék yate de mawulé yadakwa kudi wakweyo, Pol kavin
kudiké. Wakwete de yénaa kudi wakweyo. Gotna nyégaba kwaakwa nak kudiké wawo
de waga yate yénaa kudi wakweyo. Waga yénaa kudi wakwekwa du taakwa de yalakgé
de yo. Got wale ramarék yaké de yo.
17 *Mawulat kapére yawurékwa du taakwa, de waga yadaranké kutdéngte, guné
jérawu yaké guné yo. Wani yénaa kudi wakwete kapéredi mu yakwa du taakwa yae

* **3:8:** Sam 90:4; 1 Ti 2:4 * **3:10:** Mt 24:35, 43-44 * **3:13:** Ais 65:17; Re 21:1, 27 * **3:15:** Ro 2:4, 10:21 * **3:16:** 2 Ko 4:3; Yi 5:11 * **3:17:** 1 Ko 10:7-11; Yi 2:1

gunat yénaa taknado guné kapéredi yaabuba yémuké, guné jérawu yaké guné yo. Guné wakwedaran yénaa kudi véknwute yagunékwa yéknwun mawulé kulaknyénymuké, guné jérawu yaké guné yo.

18 Guné miték male raké sanévéknwute jérawu yaké guné yo. Yate naanat Setenna taababa kéraakwa naana Némaan Ban Jisas Kraisnyét kutdéngte, guné dérét yéknwun mawulé las wawo kéraate, déké las wawo kutdéngké guné yo. Naané déku yéba kevérékgé naané yo. Bulaa kevérékte apuba apuba déku yéba kevéréksaakuké naané yo. Dé apuba apuba Némaan Ban rasaakuké dé yo. Wan adél.

Wani wuné wakwebutik.

Jon taale kavin nyéga

Kudi dé kulé mawulé tiyao naané kérae miték rasaakunoké

1-3 *Naané Kudi wale yeyé yeyan du déké kudi las wakweké naanék. Dé Gotna kudi naanat dé wakwek. Wakwete dé Jisas Krais kulé mawulé tiyao, naané kérae apuba apuba miték rasaakunoké. Déknyényba Got képmaa kuttaknamarék yadéka dé dé rak. Naané déku kudi véknwutakne naané naana méni naanébu dérét vék. Vétakne naané déku sépéba naanébu kurék. Wani kulé mawulé tiyaakwa ban naanéké giyaadéka naané dérét vék. Vétakne naané déké gunat kudi wakweyo. Dé naané miték rasaakunoké kulé mawulé tiyaakwa ban déku yaapa wale re giyae, naanat kudi wakwedéka, naané véknwutakne naané gunat déké adél kudi wakweyo. Déku kudi véknwutakne dérét vétakne naané gunat wakweyo, guné naané wale nakurak mawulé yagunuké. Got bét déku nyaan Jisas Krais wale naané nakurak mawulé naané yo. Yanakwaké sanévéknwute guné wawo naané wale akwi nakurak mawulé yate raké naané yo.

4 Kéni kudi wuné kaviyu, yéknwun mawulé naana mawuléba sékérékduké.

Yéknwun mawulé yate naané nyaakaba naané ro

5 *Gotna nyaan kéni kudi wakwedéka véknwutakne bulaa naané gunat wakweyo. Got kapéredi mu kaapuk yadékwa. Yate dé gaankétéba kaapuk radékwa. Yéknwun mu male dé yo. Yate dé nyaa vékwa pulak dé ro.

6 *Naané kapéredi mawulé yate kapéredi mu yasaakunaran naané gaankétéba naané ro. Naané kapéredi mu yate kéga wamarék yaké naané yo, “Naané Got wale naané nakurak mawulé yo.” Waga wanaran naané yénaa naané yo. Adél kudi kaapuk wakwenakwa. Yate naané kaapuk miték ranakwa.

7 Naané Got yadékwa pulak yéknwun mawulé yate yéknwun mu male yanaran naané miték naané ro. Nyaakaba naané ro. Rate naané Gotna du taakwa wale nakurak mawulé naané yo. Déku nyaan Jisas Krais déknyényba kiyaadéka déku wény akwe dé yanan kapéredi mu yakutnyéputiyu. Yakutnyéputidéka naana mawulé yéknwun dé yo.

8 Naané kéga wamarék yaké naané yo, “Naané kapéredi mawulé kaapuk yanan.” Waga wanaran naané yénaa naané yo. Yanaka adél kudi wakwekwa ban Got naana mawuléba kaapuk tédékwa.

9 Naané yanan kapéredi muké kélik yate Gorét kéga wanaran, “Naané kapéredi mawulé yate kapéredi mu naanébu yak.” Waga wanaran Got yanan kapéredi mu yakutnyéputiye naana kapéredi mawulé kutnébulké dé yo. Got waga yadéranké naané kutdéngék, dé adél kudi wakwete yéknwun mu male yadékwa bege.

10 Got déknyényba dé wak, “Akwi du taakwa de kapéredi mawulé yate kapéredi mu de yo.” Naate wadénké naané kéga wanaran, “Naané kapéredi mu las kaapuk yanan.” Waga wanaran kéni kudi pulak naané wo, “Got yanan kapéredi muké wakwete yénaa dé yo. Got wan yénaa yakwa ban.” Wani kudi pulak naané wo. Waga wanaran Gotna kudi naana mawuléba kaapuk tédékwa.

2

Jisas Krais wan naanat Kutkalé Yakwa Ban

1 *Guné wuna kudi véknwute wuna baadi pulak guné ro. Gunéké wuné kéni kudi kaviyu, guné kapéredi mu yamarék yagunuké. Guné las kapéredi mu yagunéran naana

* **1:1-3:** Jo 1:1-2, 4, 14 * **1:5:** 1 Ti 6:16; Je 1:16-17 * **1:6:** 1 Jo 2:4 * **2:1:** Yi 9:24

saknwuba tékwa ban Jisas Krais gunat kutkalé yate naana yaapa Gorét waataké dé yo gunéké. Dé Gotna kudi véknwute yéknwun mu male dé yo.

2 *Got dé du taakwa yadakwa kapéredi muké rékaréka yo. Yadéka déknyényba Jisas Krais yadan kapéredi muké dé kiyaak, Got akwi du taakwana kapéredi mawulé, naana kapéredi mawulé wawo kutnébulte, naanat rékaréka yamarék yaduké.

3 Got yaga pulak dé? Naané déku kudi miték véknwute wakwedén pulak yanaran naané déké miték kutdéngké naané yo. Wan adél.

4 *Guné las Gotna kudi miték véknwumarék yate kéga wagunéran, “Naané Gotké naanébu miték kutdéngék.” Waga wagunéran yénaa guné yo. Adél kudi guna mawuléba kaapuk tékwa.

5 *Guné las Gotna kudi miték véknwute wakwedén pulak yagunéran guné déké guné mawulat kapére yo. Wan adél. Naané Got wale nakurak mawulé naané yo, kapu kaapuk? Yaga pulak kutdéngké naané yo?

6 *Kéga yanaran naané kutdéngké naané yo. Naané kéga wanaran, “Naané Got wale nakurak mawulé naané yo.” Waga wanaran naané, Jisas Krais kéni képmaaba rate yéknwun mu male yadén pulak, yéknwun mu male yate raké naané yo. Waga ranaran Got wale nakurak mawulé yanakwaké kutdéngké naané yo.

Naané deké mawulat kapére yate nyaakaba naané ro

7 *Mawulat kapére yawurékwa du taakwa, mé véknwu. Kaviwurékwa kudi wan kulé kudi kaapuk. Déknyényba guné batnyé Jisasna jébaaba yaale guné wani kudi véknwuk. Naané wani kudi gunat wanaka guné véknwuk.

8 *Kaviwurékwa kudi wan kulé kudi pulak. Mé véknwu. Guné du taakwaké mawulat kapére yaké guné yo. Jisas Krais deké mawulat kapére yadéka guné wawo deké mawulat kapére yagunéka de nak du taakwa véte wani kudiké de kutdéngék. Naané deké mawulat kapére yanakwa wan gaankété yédéka yé tékdéka nyaa yaaladékwa pulak. Jisas Krais débu yaak. Yae dé nyaa pulak dé ro. Nyaa yaaladéka du taakwa miték véte yéknwun mawulé yate miték radakwa pulak, Jisas Krais yae naanat kutkalé yadéka naané yéknwun mawulé yate miték ro. Gaankétéba kaapuk ranakwa. Nyaakaba naané ro.

9 *Jisasna jébaaba yaalan du taakwa déku jébaaba yaalan nak du taakwaké mawulé yamarék yadaran de gaankétéba rakwa du pulak de wekna ro. De kéga wamarék yaké de yo, “Naané yéknwun mawulé yate nyaakaba naané ro.” Waga wadaran yénaa kudi de wakweyo.

10 *Jisasna jébaaba yaalan du taakwa déku jébaaba yaalan nak du taakwaké mawulat kapére yadaran de nyaakaba rakwa du pulak de miték ro. De yéknwun mawulé de yo. Kapéredi mu yamarék yaké de yo.

11 *Jisasna jébaaba yaalan du taakwa déku jébaaba yaalan nak du taakwaké mawulé yamarék yadaran de kapéredi mawulé yo. Yate kaapuk miték radakwa. Gaankétéba de ro. Rate méni kiyaan du pulak de ro. Rate Gotké yénakwa yaabuké kaapuk kutdéngdan.

12 *Makwal baadi pulak rakwa du taakwa, Jisas Krais kiyaadék Got yagunén kapéredi mu débu yatnyéputik. Yatnyéputidéka gunéké wuné kaviyu.

13 Guné gwalepa du, guné kutdéngék, Got képmaa kuttaknakaapuk yadén tulé ran banét. Kutdéngguneka gunéké wuné kaviyu.

Guné nébikara du, Jisas Krais gunéké kwayédén apa Setenna apat débu talaknak. Talaknadéka gunéké wuné kaviyu.

---

* **2:2:** Jo 1:29, 11:52; Ro 3:25 * **2:4:** 1 Jo 1:6, 8 * **2:5:** Jo 14:21-23; 1 Jo 4:12, 17, 5:3 * **2:6:** Jo 13:15 * **2:7:** 2 Jo 1:5-6 * **2:8:** Jo 1:9; Ro 13:12 * **2:9:** 1 Jo 3:10, 15, 4:20 * **2:10:** Ro 14:13 * **2:11:** Jo 12:35 * **2:12:** 1 Ko 6:11

Guné baadi, naana yaapa Gorét guné kutdéngék. Kutdéngguné*ka* gunéké wuné kaviyu.
14 Guné gwalepa du, guné kutdéngék, Got kép*maa* kuttaknakaapuk yadén tulé ran banét. Kutdéngguné*ka* gunéké wuné kaviyu.
Guné nébik*ara* du, Gotna kudi guna mawulé*ba* rasaakudé*ka* guné wup yakaapuk yate apat kapére yaguné*ka* guna apa Setenna apat débu talaknak. Talaknadé*ka* gunéké wuné kaviyu.

Kéni képmaana kapéredi muké mawulé yamarék yaké naané yo

15 *Kéni kép*maaba* rate kapéredi mu yakwa du taakwa kéni kép*maana* kapéredi muké de mawulat kapére yo. Yadakwa pulak, guné yamarék yaké guné yo. Guné wani muké mawulat kapére yagunér*an*, guné naana yaapa Gotké mawulat kapére yamarék yaké guné yo.
16 Kéni kép*maaba* rate kapéredi mu yakwa du taakwa kég*a* de yo. Kapéredi mawulé yate kapéredi mu yaké mawulé yadakwa, nak duna gwalmu véte wani gwalmu kér*aa*ké géndakw*a*, deku gwalmuké sanévéknwute deku yéb*a* kevérékdakw*a*, waga yate de kapéredi mu yo. Yate kapéredi mawulé yakwa du taakwana kudi de véknwu. Gotna kudi kaapuk véknwudakw*a*.
17 *Kéni kép*maa*, kéni kép*maana* kapéredi mu, du taakwana kapéredi mawulé wawo bari kaapuk yaké dé yo. Gotna kudi vénwukw*a* du taakwa rasaakuké de yo apuba apuba.

Jisas Kraisna maama debu yaak

18 *Wuna baadi pulak rakwa du taakwa, mé véknwu. Kéni kép*maa* kaapuk yaran tulé bari yaaké dé yo. Guna du gunat wakwedaka kudi gunébu véknwuk, Jisas Kraisna Maama yaadu kéni kép*maa* kaapuk yadéranké. Bulaa déku wupmalemu maama debu yaak. Yaadaka naané kutdéngék. Kéni kép*maa* kaapuk yaran tulé bari yaaké dé yo.
19 *Wani du Jisas Kraisna maama taale naané wale de rak. Rate naané wale nakurak mawulé kaapuk yadan. Yate de naana jéb*aa* kulaknyényt*a*kne de yék. De naané wale nakurak mawulé yado mukatik de naané wale rakatik de yak. De naanat kulaknyényt*a*kne yédak*a* naané kutdéngék. Naané wale nakurak mawulé kaapuk yadan.
20 Guné yadan pulak kaapuk yagunékw*a*. Gunéké Jisas Krais dé Gotna Yaamabi débu kwayék. Kwayédék*a* wulae guna mawuléb*a* dé tu. Tédék*a* guné adél kudiké guné kutdéngék.
21 Guné adél kudiké kutdéngmarék yate guné adél kudiké kutdénggunuké, wuné kéni nyég*a* kaapuk kaviwurékw*a*. Guné adél kudiké kutdéngguné*ka* wuné kéni nyég*a* gunéké wuné kaviyu. Guné kudi véknwute guné kutdéngék. Samu kudi adél kudi? Samu kudi yén*aa* kudi? Kutdéngguné*ka* wuné kéni nyég*a* kaviyu.
22 *Yén*aa* kudi wakwekwa du wan kiyadé? Yén*aa* kudi wakwekwa du kég*a* de wo, “Jisas wan Got wadén ban Krais kaapuk.” Waga wate de Jisas Kraisna maama de ro. Rate de Got déku nyaan waleké kuk kwayu.
23 *Du taakwa Gotna nyaan Jisaské kuk kwayédar*an*, déku yaapa Gotké wawo kuk kwayédo Got deku mawuléb*a* témarék yaké dé yo. Du taakwa kég*a* wadaran, “Jisas wan naanat kutkalé yaduké Got wadén ban Krais.” Waga wadaran Jisasna yaapa deku mawuléb*a* téké dé yo.

Gotna Yaamabi adél kudiké dé naanat yakwatnyu

---

* **2:15:** Ro 8:7; Je 4:4 * **2:17:** Mt 7:21 * **2:18:** Mt 24:5, 24; 2 Jo 1:7 * **2:19:** Ap 20:30 * **2:22:** Mt 10:32-33; 1 Jo 4:3; 2 Jo 1:7 * **2:23:** Mt 10:32-33; Jo 5:23; 2 Jo 1:9

24 Gunat wuné wakweyo. Jisasna jébaaba batnyé yaale véknwugunén kudi guna
mawuléba tésaakuké dé yo. Waga wuné mawulé yo. Tésaakudu guné Got bét déku
nyaan wale nakurak mawulé yate rasaakuké guné yo.
25 *Gotna nyaan Jisas Krais dé kapmu dé naanat wak, “Wuné kulé mawulé kwayéké
wuné yo, guné kérae apuba apuba miték rasaakugunuké. Wan adél.” Naate dé naanat
wak.
26 Yénaa kudi wakwekwa du las guna yéknwun mawulé yaalébaanké de mawulé yo.
Gunéké wuné wani kudi kaviyu, guné deké kutdénggunuké.
27 *Gunéké Jisas Krais dé Gotna Yaamabi débu kwayék. Kwayédék wulae guna
mawuléba dé tu. Nak du adél kudiké kutdénggunuké, gunat yakwatnyémarék yaké
dé yo. Gotna Yaamabi guna mawuléba tésaakute dé kapmu akwi kudiké gunat
yakwatnyu. Adél kudi dé wakweyo. Yénaa kudi kaapuk. Guné déku kudi miték mé
véknwu. Véknwute Jisas Krais wale nakurak mawulé yate raké guné yo.
28 *Wuna baadi pulak rakwa du taakwa, guné Jisas Krais wale nakurak mawulé yate
raké guné yo. Waga ragunéran kéni képmaat gwaamale yaadéran tulé dérét véte naané
wup yamarék yaké naané yo. Yate naané nyékéri yamarék yate déké paakumarék yaké
naané yo.
29 *Guné kutdéngék. Jisas Krais Gotna kudi véknwute yéknwun mu male dé yo. Waga
kutdéngte kéga wawo kutdéngké guné yo. Gotna kudi véknwute yéknwun mu yakwa
du taakwa de Gotna baadi de ro.

3

Bulaa naané Gotna baadi naané ro

1 *Kéni yéknwun kudi mé véknwu. Naana yaapa Got dé naanéké mawulat kapére yo.
Yate naanat débu wak, “Guné wuna baadi guné ro.” Naate wadéka naané déku baadi
naané ro. Wan adél. Kéni képmaaba rate kapéredi mu yakwa du taakwa Gotké miték
kutdéngmarék yate naanéké wawo kaapuk kutdéngdan.
2 *Mawulat kapére yawurékwa du taakwa guné mé véknwu. Bulaa naané Gotna
baadi naané ro. Kaapuk kutdéngnan. Kukba yaga pulak raké naané yo? Kéga male
naané kutdéngék. Jisas Krais gwaamale yaadu naané dérét véte déké miték kutdéngte
naané dé pulak raké naané yo.
3 Naané dé pulak ranaranké sanévéknwute, naané kapéredi mawulé yamarék yaké
naané yo. Dé yadékwa pulak, yéknwun mawulé male yaké naané yo.
4 Kapéredi mu yakwa du taakwa Gotna apa kudi kaapuk véknwudakwa. Yate de Gotké
kuk kwayu.
5 *Guné Jisas Kraiské guné kutdéngék. Dé du taakwana kapéredi mu kutnébulké nae
dé giyaak. Dé kapéredi mawulé kaapuk yadékwa. Dé yéknwun mawulé male dé yo.
6 *Dé wale nakurak mawulé yakwa du taakwa kapéredi mu kaapuk yadakwa.
Kapéredi mu yasaakukwa du taakwa kwatkwa de ro. Déké kaapuk miték kutdéngdan.
7 *Wuna baadi pulak rakwa du taakwa, guné jérawu yaké guné yo. De gunat yénaa
taknamarék yaké de yo. Mé véknwu. Jisas Krais wan Gotna kudi véknwute yéknwun
mu yakwa ban. Gotna kudi véknwute yéknwun mu yakwa du taakwa, de Jisas Krais
rakwa pulak, Gotna méniba miték ro. Got képmaa kuttaknadén tulé Seten dé kapéredi
mu yak.

---

* **2:25:** Jo 3:15, 6:40 * **2:27:** Jo 14:26 * **2:28:** 1 Jo 4:17 * **2:29:** 1 Jo 3:10 * **3:1:** Jo 1:12-13, 16:3 * **3:2:** 2 Ko 3:18 * **3:5:** 2 Ko 5:21; 1 Pi 2:22-24 * **3:6:** Ro 6:1-2, 14 * **3:7:** 1 Jo 2:29

8 *Bulaa wawo dé kapéredi mu yasaaku. Yadéka kapéredi mu yasaakukwa du taakwa wan Setenna du taakwa de ro. Setenna jébaa yaalébaanké nae dé Gotna nyaan Jisas kéni képmaat giyaak.
9 *Gotna baadi kapéredi mu kaapuk yasaakudakwa, deké kulé mawulé kwayédén bege. Kulé mawulé Gotna mawulé pulak kérae de kapéredi mawulé yamarék yate kapéredi mu kaapuk yasaakudakwa, Got deku yaapa radékwa bege.
10 Yaga pulak kutdéngké naané yo, du taakwaké? Wan Gotna baadi de, kapu Setenna baadi de? Kéga véte kutdéngké naané yo. Gotna kudi véknwumarék yate yéknwun mu yamarék yakwa du taakwa wan Setenna baadi de. Jisasna jébaaba yaalan nak du taakwaké mawulat kapére yamarék yakwa du taakwa wan Setenna baadi de. Gotna kudi véknwute yéknwun mu yakwa du taakwa wan Gotna baadi de. Jisasna jébaaba yaalan nak du taakwaké mawulat kapére yakwa du taakwa wan Gotna baadi de.

Naané deké mawulat kapére yaké naané yo

11 *Kéni kudi mé véknwu. Naané nak du taakwaké mawulat kapére yaké naané yo. Wani kudi déknyényba Jisasna jébaaba batnyé yaale gunévéknwuk.
12 *Naané wani kudi véknwutakne naané Adamna nyaan Ken yadén pulak yamarék yaké naané yo. Dé déku wayéknat dé viyaapéreknék. Setenna du rate dé waga yak. Kapéredi mawulé yate dé wupmalemu kapéredi mu yak. Déku wayékna yéknwun mawulé yate yéknwun mu yadéka Ken kélik yate dé dérét viyaapéreknék.
13 *Guné Jisasna jébaaba yaalan du taakwa, kéni képmaaba rate kapéredi mu yakwa du taakwa, Ken déku wayéknaké kélik yadén pulak, gunéké kélik yadaran guné kwagénmarék yaké guné yo.
14 *Naané Jisasna jébaaba yaalan nak du taakwaké mawulat kapére yate naané kutdéngék. Naané kulé mawulé naanébu kéraak. Kérae Got wale apuba apuba miték rasaakuké naané yo. Kapéredi taalat yémarék yaké naané yo. Waga naané kutdéngék. Jisasna jébaaba yaalan nak du taakwaké mawulat kapére yamarék yakwa du taakwa, de kapéredi taalat yédakwa yaabuba de yu.
15 *Jisasna jébaaba yaalan nak du taakwaké mawulat kapére yamarék yakwa du taakwa, deku mawulé wan dut viyaapéreknén duna mawulé pulak dé tu. Guné kutdéngék. Dut viyaapéreknén du Gotké yénakwa yaabuba kaapuk yédakwa.
16 *Jisas Krais dé naanéké mawulat kapére yate dé naanéké kiyaak. Kiyaadénké sanévéknwute naané du taakwaké mawulat kapére yadékwaké naané kutdéngék. Kutdéngte, dé yadén pulak, naané Jisasna jébaaba yaalan nak du taakwaké mawulat kapére yaké naané yo. Yate derét kutkalé yaké naané yo. Derét kutkalé yate kiyaanaran wan yéknwun.
17 Gwalmumama du taakwa Jisasna jébaaba yaale Jisasna jébaaba yaalan gwalmu yamarék du taakwat véte, de derét kutkalé yamarék yadaran wani gwalmumama du taakwa yaga pulak waké de yo, “Naané Gotké naané mawulat kapére yo?” Waga wamarék yaké de yo, gwalmu yamarék yakwa du taakwaké mawulat kapére yamarék yadakwa bege.
18 *Guné, wuna makwal baadi pulak rakwa du taakwa, mé véknwu. Naané du taakwaké mawulat kapére yaké naané yo. Yate naané yaamabi kudi bulkaapuk yate derét kutkalé yaké naané yo.

Naané Jisas Kraiské miték sanévéknwute wup yamarék yate Gotna méniba téké naané yo

---

* **3:8:** Jo 8:44 * **3:9:** 1 Jo 5:18 * **3:11:** Jo 13:34-35 * **3:12:** Jen 4:8 * **3:13:** Mt 5:11-12; Jo 15:18-19 * **3:14:** 1 Jo 2:11 * **3:15:** Mt 5:21-22 * **3:16:** Jo 13:1; 1 Te 2:8 * **3:18:** Je 2:15-16

19 Kéga naané kutdéngké naané yo. Got adél kudi wakwedéka naané déku du taakwa
naané ro. Rate naané déku méniba téte, wup yamarék yate, yéknwun mawulé yaké
naané yo.
20 Naana mawuléba sanévéknwute, yanan kapéredi muké kélik yate, kéga wanaran,
“Naané kapéredi mu yakwa du taakwa.” Waga wanaran naané wup yamarék yaké
naané yo, Got némaan ban rate naana mawuléké kutdéngte naanéké mawulé lékdékwa
bege. Got dé akwi muké dé kutdéngék.
21 Mawulat kapére yawurékwa du taakwa, guné mé véknwu. Naana mawuléba
sanévéknwute naané kéga wanaran, “Kapéredi mu kaapuk yanan.” Waga wanaran
naané Gotna méniba téte, wup yamarék yate, yéknwun mawulé yaké naané yo.
22 *Yate dérét waatano dé mawulé yanaran akwi jébaa yatiyaaké dé yo, déku kudi
miték véknwute mawulé yadékwa jébaa yanakwa bege.
23 *Got kéga dé naanat wak, “Guné guna mawuléba waké guné yo, ‘Jisas Krais wan
Gotna nyaan. Dé naanat kutkalé yaké dé yo. Wan adél.’ Naate wate guné du taakwaké
mawulat kapére yaké guné yo.” Waga dé Got naanat wak.
24 *Gotna kudi miték véknwukwa du taakwa de Got wale nakurak mawulé yate ro.
Got déku Yaamabi débu tiyaak naanéké. Tiyaadéka dé naana mawuléba wulae tédéka
naané kutdéngék. Got dé naana mawuléba tu.

4

Gotna Yaamabi deku mawuléba dé tu kapu kaapuk?

1 *Mawulat kapére yawurékwa du taakwa, guné mé véknwu. Du taakwa gunéké
yae wadaran, “Gotna Yaamabi naana mawuléba wulae tédéka naané Gotna yéba
kudi wakweyo.” Waga wadaran guné deku kudi bari véknwumarék yaké guné yo,
Gotna yéba kudi wakwete yénaa kudi wakwekwa wupmalemu du taakwa gege gayéba
radakwa bege. Taale deku kudiké sanévéknwuké guné yo. Sanévéknwute deku jébaa
véké guné yo. Vétakne kutdéngké guné yo. Gotna Yaamabi deku mawuléba dé tu, kapu
kutakwa deku mawuléba lé tu?
2 *Gotna Yaamabi du taakwana mawuléba tédéran de waké de yo, “Got wadéka déku
nyaan Jisas Krais képmaaba rakwa duna sépé kure dé naana képmaat giyaak. Wan
adél.” Waga wado guné kutdéngké guné yo. Gotna Yaamabi deku mawuléba dé tu.
3 *De kéga wadaran, “Kaapuk. Got Jisasnyét kaapuk wadén. Gotna nyaan naana
képmaat kaapuk giyaadén.” Waga wadaran guné kutdéngké guné yo. Gotna Yaamabi
deku mawuléba kaapuk tédékwa. Wani kudi wakwekwa du taakwa Jisas Kraisna
maama wakwedékwa kudi de véknwu. Déknyényba guné kudi véknwuk, Jisas Kraisna
maama yaadéranké. Bulaa yae dé kéni képmaaba ro.
4 Wuna makwal baadi pulak rakwa du taakwa, mé véknwu. Guné Gotna du taakwa
guné. Gotna Yaamabi guna mawuléba dé tu. Seten apa yate dé kéni képmaaba
rate kapéredi mu yakwa du taakwana mawuléba dé tu. Gotna Yaamabi apat kapére
yate Setenét débu talaknak. Talaknadéka guné Gotna du taakwa, guné yénaa kudi
wakwekwa Setenna du taakwat gunébu wak, de yédoké.
5 *Yénaa kudi wakwekwa du taakwa Gotké kaapuk kutdéngdan. Yate de kéni
képmaana muké male de kudi wakweyo. Wakwedaka de kéni képmaaba rate kapéredi
mu yakwa du taakwa de deku kudi véknwu.
6 *Naané Gotna du taakwa naané ro. Gotké kutdéngkwa du taakwa de naana
kudi véknwu. Nak du taakwa Gotna du taakwa ramarék yate de naana kudi kaapuk
véknwudakwa. Yadaka naané kéga kutdéngék. Naana kudi véknwukwa du taakwa wan

* **3:22:** Mt 21:22 * **3:23:** Jo 6:29, 13:34 * **3:24:** Ro 8:9 * **4:1:** Mt 24:11 * **4:2:** 1 Ko 12:3 * **4:3:** 2 Jo 1:7
* **4:5:** Jo 15:19 * **4:6:** Jo 8:47

deku mawuléba Gotna Yaamabi dé adél kudi wakwete dé tu. Naana kudi véknwumarék yakwa du taakwa wan deku mawuléba Seten dé yénaa kudi wakwete dé tu.

Got wan naanéké mawulat kapére yasaakukwa ban

7 Mawulat kapére yawurékwa du taakwa, guné mé véknwu. Got naanéké mawulat kapére yate dé naanat wo, naané nak du taakwaké mawulat kapére yanoké. Wadékwaké sanévéknwute naané nak du taakwaké mawulat kapére yaké naané yo. Waga wuné mawulé yo. Nak du taakwaké mawulat kapére yakwa du taakwa de Gorét miték kutdéngék. Kutdéngte Gotna baadi de ro.

8 Got wan naanéké mawulat kapére yasaakukwa ban. Dé waga yadéka nak du taakwaké mawulat kapére yamarék yakwa du taakwa Gotké kaapuk kutdéngdan.

9 *Got naanéké mawulat kapére yate déku nyaanét wadéka dé kéni képmaat giyaak. Gotna nyaan wan nakurak male. Dé giyaak, kiyae naana kapéredi mawulé kutnébuldu naané kulé mawulé kérae apuba apuba miték rasaakunoké. Got déku nyaanét waga wadéka naané kutdéngék, naanéké mawulat kapére yadékwaké.

10 *Samu paatéké wuné wakweyo? Naané Gotké mawulat kapére yanakwaké wuné wakweyo, kapu Got naanéké mawulat kapére yadékwaké wuné wakweyo? Wan Got dé naanéké mawulat kapére yo. Wani muké wuné wakweyo. Dé naanéké mawulat kapére yate déku nyaanét wadéka dé giyaak, kiyae naana kapéredi mawulé yatnyéputiké.

11 *Mawulat kapére yawurékwa du taakwa, guné mé véknwu. Got dé naanéké waga mawulat kapére yo. Yadékwaké naané akwi du taakwaké mawulat kapére yanaran wan yéknwun.

12 *Du taakwa Gorét kaapuk védakwa. Yado naané du taakwaké mawulat kapére yanaran Got dé naana mawuléba téké dé yo. Tédu naané dérét vé pulak yate dérét miték kutdéngké naané yo. Kutdéngte naané déké mawulat kapére yate kutdéngké naané yo, dé naanéké mawulat kapére yadékwaké. Wan adél.

13 *Got déku Yaamabi débu tiyaak naanéké. Tiyaadéka dé naana mawuléba wulae tédéka naané kutdéngék. Naané Got wale naané nakurak mawulé yate ro.

14 *Got déku nyaanét dé wak, dé giyae akwi du taakwat Setenna taababa kéraaduké. Wadéka giyaadéka naanébu vék. Vétakne naané kudi wakweyo.

15 Du taakwa kéga wadaran, “Jisas wan Gotna nyaan. Wan adél.” Waga waran du taakwana mawuléba Got dé tu. Tédéka de dé wale nakurak mawulé yate ro.

16 *Got naana mawuléba tédéka naané kutdéngék, dé naanéké mawulat kapére yadékwaké. Kutdéngte naané naana mawuléba wo, “Got naanéké dé mawulat kapére yo. Wan adél.” Naate naané wo.

Got wan naanéké mawulat kapére yasaakukwa ban. Akwi du taakwaké, Gotké wawo, mawulat kapére yasaakukwa du taakwa Got wale de nakurak mawulé yo. Yadaka dé deku mawuléba dé tu.

17 Naané kutdéngék. Got naanéké dé mawulat kapére yo. Yate naané nak du taakwaké mawulat kapére yanoké dé mawulé yo. Naané waga yate, dé apakélé kot véknwukwa némaan ban rate akwi du taakwa yan muké kudi wakwedéran nyaa, wup yamarék yaké naané yo, Jisas Gotké wup yamarék yadéka naané Jisas wale nakurak mawulé yate ranakwa bege.

18 Got naanéké mawulat kapére yadékwaké kutdéngte naané wup yamarék yaké naané yo. Got deké mawulat kapére yadékwaké kutdéngkwa du taakwa de akwi muké wup yamarék yaké de yo. Nak du taakwa wup yate kéga de wo, “Got yanan kapéredi mu yakataké dé yo.” Waga wate Got deké mawulat kapére yadékwaké kaapuk kutdéngdan. Kutdéngmarék yate de wup yo.

---

* **4:9:** Jo 3:16 * **4:10:** Ro 5:8-10 * **4:11:** Mt 18:33 * **4:12:** Jo 1:18 * **4:13:** 2 Ko 1:21-22 * **4:14:** Jo 3:17 * **4:16:** Jo 6:69

19 *Taale Got dé naanéké mawulat kapére yak. Yadéka naané deké mawulat kapére yo.
20 Du taakwa Jisasna jébaaba yaalan nak du taakwaké mawulat kapére yamarék yate kéga wadaran, “Naané Gotké naané mawulat kapére yo.” Waga wadaran wan yénaa kudi wakwekwa du taakwa de. De wani du taakwat debu vék. Vétakne deké kaapuk mawulat kapére yadakwa. De Gorét vémarék yate, yaga pulak de déké mawulat kapére yaké de yo? Wan kaapuk. Gotké mawulat kapére yaké yapatiké de yo. De védakwa du taakwaké mawulat kapére yamarék yate, vémarék yadakwa ban Gotké mawulat kapére yaké yapatiké de yo.
21 *Jisas kéni kud débu naanat wak, “Gunat wuné wakweyo. Guné wunéké mawulat kapére yate wuna jébaaba yaalan nak du taakwaké wawo mawulat kapére yaké guné yo.” Naate dé naanat wak.

5

Jisaské miték sanévéknwukwa du taakwa kapéredi muké debu kuk kwayék

1 Du taakwa deku mawuléba wadaran, “Jisas wan Got wadén ban Krais. Wan adél.” Waga wadaran Got deku yaapa radéka de déku baadi de ro. De deku yaapa Gotké mawulat kapére yadaran de déku baadiké wawo mawulat kapére yaké de yo.
2 Naané Gotké mawulat kapére yate déku kudi véknwunaran naané kutdéngké naané yo. Déku baadiké wawo naané mawulat kapére yo.
3 *Naané Gotké mawulat kapére yanaran naané déku kudi miték véknwute wakwedén pulak yaké naané yo. Wan adél. Wakwedén pulak yate yéknwun mawulé yate miték raké naané yo.
4 *Naané Gotna baadi kéga wanaran, “Jisas wan Got wadén ban Krais. Wan adél.” Naate wanaran dé Got naanat kutkalé yaké dé yo. Yate naanéké apa tiyaadu naané kéni képmaaba rakwa kapéredi muké kuk kwayétakne yéknwun mu male yaké naané yo. Yate Got wakwedékwa pulak yate yéknwun mawulé yate, miték rasaakuké naané yo.
5 *Jisasna jébaaba yaalan du taakwa déké miték sanévéknwute de wo, “Dé Gotna nyaan dé. Wan adél.” Naate wakwa du taakwa de kéni képmaaba rakwa kapéredi muké kuk kwayétakne de yéknwun mawulé yate miték rasaaku.

Got dé kudi wakwek déku nyaanké

6 *Wan Jisas Krais dé giyaak naana képmaat. Giyaadéka dé Jon Gotna yéba dérét gu yaakutaknak. Kukba Jisas miba kiyaadéka déku wény dé akuk. Jon dérét Gotna yéba gu yaakutaknaduké male dé Jisas kéni képmaat giyaak, kapu kaapuk? Wan kaapuk. Jon dérét Gotna yéba gu yaakutaknadu kukba kiyaadu déku wény akuduké dé giyaak. Gotna Yaamabi Jisaské wani kudi dé wakweyo. Dé adél kudi dé wakweyo. Wakwedéka naané kutdéngék. Jisas Krais Gotna nyaan waga dé yak.
7-8 *Naané Gotna Yaamabina kudi véknwute, Jon Jisasnyét Gotna yéba yaakutaknan gu, Jisasna wényét wawo vétakne naané wani mu kupukgé sanévéknwute naané kéni nakurak kudiké kutdéngék. Jisas Krais wan Gotna nyaan. Waga naané kutdéngék.
9 *Du taakwa kéga wadaran, “Wan adél kudi naané wakweyo.” Waga wadaran naané deku kudi véknwuké naané yo. Got dé adél kudi male wakweyo. Déku kudi deku kudit dé talaknak. Deku kudi véknwunaran Got déku nyaan Jisaské wakwedén kudi miték véknwuké naané yo.

---

* **4:19:** 1 Jo 4:10 * **4:21:** Mt 5:44-45; Mk 12:29-31 * **5:3:** Mt 11:30; Jo 14:15, 23-24 * **5:4:** Jo 16:33 * **5:5:** Ro 8:37 * **5:6:** Jo 1:29-34 * **5:7-8:** Jo 15:26 * **5:9:** Jo 5:32-37, 8:18

10 *Du taakwa Jisaské miték sanévéknwudaran Gotna kudi deku mawuléba tédu de kutdéngké de yo. Jisas wan déku nyaan. Du taakwa Gotna kudi miték véknwumarék yadaran de déku nyaan Jisaské wakwedén kudi véknwumarék yaké de yo. Yate kéni kudi pulak de deku mawuléba wo, “Jisas wan Gotna nyaan kaapuk. Got waga wakwete yénaa kudi dé wo. Got wan yénaa yakwa ban.” Wani kudi pulak de wo. Got dé naanat kudi débu wakwek déku nyaanké.
11 Kéga dé wak, “Wuna nyaanét wawuréka dé giyaak. Giyae dé gunéké kulé mawulé débu kwayék, guné apuba apuba miték rasaakugunuké.” Waga dé Got naanat wak.
12 *Gotna nyaan wale nakurak mawulé yakwa du taakwa de kulé mawulé debu kéraak. Kérae apuba apuba miték rasaakuké de yo. Gotna nyaan wale nakurak mawulé yamarék yakwa du taakwa kulé mawulé kéraamarék yate, apuba apuba miték rasaakumarék yaké de yo.

Kulé mawulé kérae miték rasaakunaranké kutdéngké naané yo

13 *Jisaské guné miték sanévéknwu. Sanévéknwute guné kéga wo, “Jisas wan Gotna nyaan. Dé naanat kutkalé yaké dé yo. Wan adél.” Naate guné wo. Gunéké wuné kéni nyéga kaviyu. Guné kulé mawulé kérae apuba apuba miték rasaakugunéranké kutdénggunuké, wuné kéni nyéga kaviyu.
14 *Naané miték kutdéngék. Naané Gotna kudi véknwute mawulé yadékwa pulak yate dérét waatanaran naana kudi véknwuké dé yo. Waga kutdéngte déké wup yamarék yate yéknwun mawulé yaké naané yo. Dé naana kudi véknwuké dé yo.
15 Véknwute yaduké waatanakwa pulak, naanat kutkalé yaké dé yo. Waga wawo naané kutdéngék.
16-17 *Du taakwa kapéredi mawulé yadaran de yéknwun mu kaapuk yadakwa. Kapéredi mu de yo. Waga naané kutdéngék. Gunat wuné wakweyo. Jisasna jébaaba yaalan du taakwa kapéredi mawulé yadaran Jisasna jébaaba yaalan nak du taakwa yadan kapéredi mawulat vétakne Gorét waataké de yo, kapéredi mawulé yan du taakwaké. Waatado dé Got kulé mawulé kwayéké dé yo, de miték rasaakudoké. Du taakwa las de nak pulak kapéredi mawulé de yo. De Jisaské kuk kwayu. Kwayédaka deku mawulé kapéredi dé yak. De wani kapéredi mawulé yate de kapéredi taalat yédakwa yaabuba yu. Wuné kapéredi mu yakwa du taakwaké wakwete wuné Jisaské kuk kwayékwa du taakwaké kaapuk wakwewurén. Jisasna jébaaba yaalan du taakwa deké Gorét waatadoké, wuné kaapuk wakwewurén.
18 *Gotna baadi déku ménība de ro. Radaka dé deké miték vu. Védéka kapéredi mu yasaakukwa ban Seten derét yaalébaanké dé yapatiyu. Yadéka naané kutdéngék. Gotna baadi kapéredi mu kaapuk yasaakudakwa.
19 Naané kutdéngék. Naané Gotna baadi naané ro. Seten kéni képmaaba rate kapéredi mu yakwa du taakwaké dé némaan ban ro.
20 *Naané kutdéngék. Gotna nyaan Jisas débu giyaak. Giyae dé naanéké yéknwun mawulé débu tiyaak, naané Gotké miték kutdéngnoké. Dé kapmu naana némaan ban Got dé ro. Nak némaan ban dé pulak kaapuk radékwa. Naané déku nyaan Jisas Krais wale nakurak mawulé yate naané dé wale nakurak mawulé yate ro. Wan némaan ban Got dé ro. Dé kapmu dé naanéké kulé mawulé tiyao, naané apuba apuba miték rasaakunoké.
21 *Wuna makwal baadi pulak rakwa du taakwa, gunat wuné wakweyo. Guné yénaa gotké kuk kwayéké guné yo.
Wani wuné wakwebutik.

---

* **5:10:** Ga 4:6 * **5:12:** Jo 3:36 * **5:13:** Jo 20:31 * **5:14:** Jo 14:13 * **5:16-17:** Mt 12:31 * **5:18:** Jo 17:15 * **5:20:** Jo 17:3 * **5:21:** 1 Ko 10:14

Jon kukba kavin nyéga

1 Wuné Jon wuné kéni nyéga kaviyu. Wuné Jisasna jébaaba yaalan du taakwaké némaan du nak rate wuné kéni nyéga kaviyu. Nyéné, Got wadén taakwa nak, nyéna baadi wale, gunéké wuné kéni nyéga kaviyu. Gunéké wuné mawulat kapére yo. Wan adél. Gotna kudi véknwukwa du taakwa akwi de wawo de gunéké mawulat kapére yo. Naané gunéké naané mawulat kapére yo, Gotna kudi naana mawuléba tédékwa bege.
2 Got adél kudi dé wakweyo. Wakwedén adél kudi naana mawuléba téte tésaakuké dé yo apuba apuba.
3 Naané adél kudi kutdéngte nak du taakwaké mawulat kapére yaké wuné mawulé yo. Waga yano naana yaapa Got naanéké mawulé lékte naanat kutkalé yate, naanéké sébéraa yate, yéknwun mawulé tiyaate, déku nyaan Jisas Krais waga male yadu, naané miték raké naané yo. Waga wuné Gorét waato.

Naané deké mawulat kapére yaké naané yo

4 Guna du taakwa las naana yaapa Gotna kudi miték véknwute wakwedén pulak yadaka wunébu véknwuk. Véknwutakne wuné yéknwun mawulé yo.
5 Yate gunat wuné kéni kudi wakweyo. Naané nak du taakwaké mawulat kapére yaké naané yo. De naanéké mawulat kapére yaké de yo. Kaviwurékwa kudi wan kulé kudi kaapuk. Déknyényba Jisasna jébaaba batnyé yaale naané wani kudi véknwuk.
6 Naané nak du taakwaké mawulat kapére yanaran, naané Gotna kudi miték véknwute wakwedén pulak yaké naané yo. Déknyényba Jisasna jébaaba batnyé yaale guné kéni kudi véknwuk. Guné nak du taakwaké mawulat kapére yaké guné yo. Wani kudi véknwute guné mawulat kapére yaké guné yo deké.

Naané Jisas Kraisna kudi miték véknwuké naané yo

7 Yénaa kudi wakwekwa wupmalemu du de gege gayét debu yék. Wani du de wo, “Jisas Krais képmaaba rakwa duna sépé kutmarék yate kéni képmaat kaapuk giyaadén.” Waga wate de yénaa takno. Taknate de Kraisna maama de ro.
8 Guné jérawu yaké guné yo. Guné deku kudi véknwugunéran yagunén yéknwun jébaa kaapuk yaké dé yo. Guné jérawu yate deku kudi véknwumarék yagunéran kukba Got yagunén yéknwun jébaa kaataké dé yo.
9 Du taakwa las Krais wakwedén kudi véknwute deku mawuléba tékwa kudi wawo de véknwu. Véknwute de wo, “Wakwenakwa kudi akwi wan Kraisna kudi male.” Naate wadaka Got deku mawuléba kaapuk tédékwa. Du taakwa las Krais wakwedén kudi male de véknwu. Waga véknwudaka deku mawuléba naana yaapa Got déku nyaan Jisas Krais wale bét tu.
10 *Kéga wuné mawulé yo. Du taakwa las gunéké yae Krais wakwedén kudi véknwumarék yate, nak kudi véknwute wani kudi wakwedaran guné derét wamarék yaké guné yo, “Mé yaala. Gaba rano.” Waga wamarék yate de wale kudi bulmarék yaké guné yo.
11 *Guné de wale kudi bulgunéran guné deku kapéredi jébaaba wulae guné wawo kapéredi mu yaké guné yo.

Jon derét dé kudi wakwebutiyu

12 Gunat wupmalemu kudi wakweké wuné mawulé yo. Wani kudi nyégaba kavimuké kélik wuné yo. Yate yae gunat véké wuné mawulé yo. Gunat véte kudi bulte yéknwun mawulé yate naané akwi miték raké naané yo.

---

* **1:10:** Ro 16:17 * **1:11:** 1 Ti 5:22

13 Got guna nyanget dé wak, déku jébaa yaluké. Léku baadi de gunéké yéknwun
mawulé yo. Yate wunat wadaka deku mawuléké wuné gunéké kaviyu.
Wani wuné wakwebutik.

Jon kavin nak nyéga

1 *Wuné Jon wuné kéni nyéga kaviyu. Wuné Jisasna jébaaba yaalan du taakwaké némaan du rate wuné kéni nyéga kaviyu. Méné, Gaias, ménéké wuné kaviyu. Ménéké wuné mawulat kapére yo. Wan adél.
2 Wuna du, ména mawulé yéknwun dé yo. Waga wuné kutdéngék. Ména mawulé yéknwun yakwa pulak, méné kiyakiya yamarék yate yéknwun yaké méné yo. Yate miték raké méné yo. Waga wuné Gorét waato, ménéké.
3 Jisasna jébaaba yaalan du las yae de wunat wakwek, méné Gotna kudi miték véknwuménékwaké. Wakwedaka véknwute yéknwun mawulé wuné yak. Méné Gotna kudi miték véknwusaakute méné ro. Wan adél.
4 *Wuna kudi véknwe Jisasna jébaaba yaalan du taakwa wuna baadi pulak de ro. De Gotna kudi miték véknwusaakute radaka kudi wakwedaka wuné wani kudi véknwute yéknwun mawulé yate dusék wuné yo. Nak kudi véknwute wuné waga kaapuk yawurékwa.

Gaias yéknwun jébaa dé yo

5 *Wuna du, méné Jisasna jébaaba yaalan nak du taakwat kutkalé méné apuba apuba yasaaku. Waga yate méné yéknwun jébaa yo. Nak geba yae Jisasna jébaaba yaalan duwat wawo méné kutkalé yo.
6 *Yaménéka de naanat ménéké kudi wakwesatik. Wakwesatidaka naané Jisasna jébaaba yaalan du taakwa, kéni gayéba jawe rate, naané véknwu, méné deké mawulat kapére yate derét kutkalé yaménéka. De yéké yado derét tépa kutkalé yaké méné yo. Yate yaabuba kadaran kadému yéwaa wawo kwayémenu kure miték yéké de yo. Waga yaménuké wuné mawulé yo. De Gotna jébaa de yo. Yadakwaké sanévéknwute méné derét kutkalé yaménéran wan yéknwun.
7 *De Jisas Kraisna kudi wakwete de yeyé yeyo. De Jisasna jébaaba yaalamarék yan du taakwat kadému yéwaa kaapuk nyégéldan.
8 *Yadanké sanévéknwute naané Jisasna jébaaba yaalan du taakwa naané derét kutkalé yaké naané yo. Waga yanaran wan yéknwun. Naané derét kutkalé yanaran de Gotna kudi wakwedo de wale naané akwi nakurak jébaa yaké naané yo.

Daiotrepis dé kapéredi jébaa yo

9 *Du taakwa las Gotna kudi bulké de jawe ro ména gayéba. Déknyényba wuné deké nyéga nak kavik. Kaviwuréka du nak déku yé Daiotrepis, déku yéba male kevérékte deku némaan ban raké mawulé yate, dé wuna kudi kaapuk véknwudékwa.
10 Yadékwaké wuné yae dé yan akwi muké wakweké wuné yo. Dé gunat yénaa kudi wakwete naanéké dé kapéredi kudi wakweyo. Wani mu male wan kaapuk. Kéga wawo dé kapéredi mu yo. Jisasna jébaaba yaalan du dé rakwat yaadaka dé derét kutkalé kaapuk yadékwa. Yate wani duwat kutkalé yaké mawulé yakwa du taakwat dé waatiyu. Waatite dé derét wo, “Naané Gotna kudi bulké jawe rano guné naané wale ramarék yaké guné yo, wani duwat kutkalé yaké mawulé yagunén bege.” Naate dé Daiotrepis wo.

Demitrias dé yéknwun jébaa yo

11 Mawulat kapére yawurékwa du, méné mé véknwu. Méné Daiotrepis yadékwa pulak, kapéredi jébaa yamarék yaké méné yo. Méné yéknwun jébaa male yaké méné

* **1:1:** Ap 19:29 * **1:4:** 1 Ko 4:14-15 * **1:5:** Ro 12:13 * **1:6:** Ap 15:3 * **1:7:** Ap 20:33, 35 * **1:8:** Yi 13:2 * **1:9:** Mt 20:27

yo. Kapéredi mu yakwa du taakwa Gotké kaapuk kutdéngdan. Yéknwun mu yakwa du taakwa wan Gotna du taakwa.

12 Demitrias wan yéknwun mu yakwa du. Yéknwun mu yadéka naané waga kutdéngék. Akwi du taakwa de déké wo, “Wan yéknwun du dé.” Naate wadaka wuné wawo waga male wuné wo. Wawuréka guné kutdéngék. Adél kudi wuné wo.

Jon dérét dé kudi wakwebutiyu

13 Ménat wupmalemu kudi wakweké wuné mawulé yo. Nyégaba kavimuké kélik wuné yo.

14 Bari yae ménat véké wuné mawulé yo. Ménat véte vététi kudi bulké ané yo.

15 Got ménéké yéknwun mawulé kwayédu méné miték raménuké wuné dérét waato. Ména du taakwa wuné wale rate yéknwun mawulé de yo ménéké. Yate wunat wadaka wuné deku mawuléké ménat wakweyo. Wuné yéknwun mawulé wuné yo, méné wale rakwa wuna du taakwaké. Waga wakweké méné yo derét.

Wani wuné wakwebutik.

Jut kavin nyéga

1 Wuné Jut Jisas Kraisna jébaa yakwa du gunéké wuné kaviyu. Wuné Jemsna wayékna gunéké wuné kaviyu. Naana yaapa Got gunat débu wak, déku jébaaba yaalagunuké. Watakne gunéké mawulat kapére yadéka, Jisas Krais gunéké dé miték vu. Waga rakwa du taakwa gunéké wuné kaviyu.
2 Got gunéké sébéraa yate, gunéké yéknwun mawulé kwayéte, gunéké mawulat kapére yaduké wuné dérét waato. Dé waga yasaakudu gunéké miték rasaakugunuké wuné dérét waato.

Jisas Kraisna jébaaké yénaa kudi wakwekwa du

3 Mawulat kapére yawurékwa du taakwa, taale Got naanat akwi Setenna taababa kéraadénké gunéké nyéga nak kaviké wuné sanévéknwuk. Sanévéknwute las kavitakne bulaa wuné gunéké nak muké nyéga kaviké wuné mawulé yo. Guné apa yate Gotké yénaa kudi wakwekwa duna apat talaknagunuké wuné bulaa kéni nyéga kaviyu. Guné apa yate Got déku du taakwat wakwedéka véknwugunén kudi miték véknwusaakuké guné yo. Véknwute déku jébaa kutsaakuké guné yo. Kutsaakugunu de déku jébaaké yénaa kudi wakwedaran guné apa yate déku jébaaké adél kudi kaataké guné yo.
4 *Wani kudi wuné wakweyo, Gotké miték sanévéknwumarék yakwa du las paakwe yae yénaa kudi wakwete guné wale radakwa bege. Wani du yénaa yate de kéga wo, “Naané Jisas Kraisna jébaaba wulae naané mawulé yanakwa akwi mu yaké naané yo. Got naanéké mawulé lékte dé naanat kutkalé yo. Naané mawulé yanakwa akwi mu yanaran dé kapéredi mu naanat yakatamarék yaké dé yo.” Naate wate de taakwa wale kapéredi mu yate kapéredi mu las wawo yate de naana Némaan Ban Jisas Kraiské kuk kwayu. Jisas Krais dé kapmu wan naana Némaan Ban. Déknyényba du las de kavik wani kapéredi mu yakwa du yalakdaranké.
5 *Déknyényba Isrelna du taakwa Isipba radaka Némaan Ban Got derét déku taababa taknadéka de wani képmaa kulaknyénytakne miték yédanké gunébu kutdéngék. Kukba déku taababa taknadén du taakwa las déké miték sanévéknwumarék yadaka derét viyaapérekdénké wawo gunébu kutdéngék. Kutdénggunénké wuné gunat tépa wakwewuru guné wani kudiké tépa sanévéknwuké guné yo.
6 *Kéni muké wawo kutdénggunénké wuné tépa wakwewuru guné tépa sanévéknwuké guné yo. Déknyényba Gotna kudi kure giyaakwa du las taale miték male re kukba Gotna kudi miték véknwumarék ye, deku gayé kulaknyénytakne déké de kuk kwayék. Kwayédaka Got wadéka de derét apa baagwit gidak de kapéredi taaléba rasaaku. Wani taaléba gaankété male dé tu. Wani taaléba nyaa aapuk vékwa. Got apakélé kot véknwute némaan ban raran tulé yaadu dé yadan kapéredi mu derét yakataké dé yo.
7 *Sodomba ran du taakwa Gomoraba ran du taakwaké wawo mé sanévéknwu. Wani apakélé gayé wale tén gayéba ran du taakwaké wawo mé sanévéknwu. Déknyényba wani du taakwa, Gotké kuk kwayén du yadan pulak, de kapéredi mu yak. Yadaka Got yadan kapéredi mu dé yakatak. De nak du taakwa wale kapéredi mu yate deku sépéba nak kapéredi mu wawo de yak. Got wadéka yaa wani gayé dé yaanék. Naané wani yaaké sanévéknwute kutdéngké naané yo. Wani kapéredi mu yakwa du taakwaké Got yadan kapéredi mu derét yakatate wadu de apuba apuba yaansaakukwa yaaba yaanké

* **1:4:** Ro 6:15; 2 Jo 1:9-10 * **1:5:** 1 Ko 10:5-10 * **1:6:** Jen 6:1-2 * **1:7:** Jen 19:1-25; 2 Pi 2:6-9

de yo. Wani yaa kaapuk yamarék yaké dé yo. Wani muké kutdéngte, naané kapéredi mu yadan pulak, kapéredi mu yamarék yaké naané yo.

8 Guné wale rate yénaa kudi wakwekwa du wani kapéredi mu de yo. De kés pulak nak pulak yégan yatakne de kéga yo. De nak du taakwa wale deku sépéba de kapéredi mu yo. De naana Némaan Banna kudi kaapuk véknwudakwa. De Gotna kudi kure giyaakwa duwat wasélékte de deké kapéredi kudi wakweyo.

9 *De waga wakwete de apakélé kapéredi mu yo. Gotna kudi kure giyaakwa duna némaan ban Maikel déknyényba dé Seten wale waaruk. Bét Mosesna gaaba ségwi kéraaké nae bét waaruk. Wani tulé Maikel Seten wale kudi bulte dé dérét kaapuk wasélékte kapéredi kudi wadén. Kéni kudi male dé dérét wak, “Némaan Ban Got ménat déku mé waatiyu.”

10 Waga male dé wak. Guné wale rate yénaa kudi wakwekwa du de dé yan pulak kaapuk yadakwa. Kwatbosa miték sanévéknwumarék yate mawulé yadakwa akwi mu yadakwa pulak, de wani du miték sanévéknwumarék yate mawulé yadakwa akwi mu yo. Yate kutdéngmarék yadakwa akwi muké de wasélékte kapéredi kudi wo. Wate kapéredi mu yado Got derét yadan kapéredi mu yakataké dé yo.

11 *Yénaa yakwa du yalakgé de yo. Miték rasaakumarék yaké de yo. Wan adél. Déknyényba ran du déku yé Ken, Gotké miték sanévéknwumarék yate kapéredi mu yadén pulak, de Gotké miték sanévéknwumarék yate kapéredi mu de yo. Déknyényba ran nak du déku yé Belam, déku mawulé yéwaaké géndéka nak du taakwa kapéredi mu yadoké yakwatnyédén pulak, deku mawulé yéwaaké géndéka nak du taakwa kapéredi mu yadoké de yakwatnyu. Déknyényba ran nak du déku yé Kora, Gotna kudi véknwumarék yate yalakdén pulak, de Gotna kudi véknwumarék yate yalakgé de yo.

12 *Guné guna du taakwaké mawulat kapére yate, de wale nakurak mawulé yate, guné de wale kadému kaké nakurakba jawe ragunéka wani yénaa kudi wakwekwa du guné wale rate kate guna yéknwun mawulé de yaalébaanu. Deku sépé deku biyaaké male sanévéknwute, wupmalemu kadému wupmalemu gu kate, nak du taakwaké sanévéknwumarék yate, nyékéri yamarék yate de guna yéknwun mawulé de yaalébaanu. Kapéredi mu yakwa du de. Nyét gélé waarédu wimut kutdu maas viyaamarék yakwa pulak, yénaa kudi wakwete de wani du ro. De sék akukwa tulé sék akumarék yakwa mi pulak de ro. Rate de mi baapaba példaka rékaa yakwa mi pulak de ro.

13 De apakélé kwayé pulak de ro. Kwayé kwaléka biyaat jawudéka vénakwa pulak, yadakwa kapéredi mu naané vu. Nak du wani kapéredi mu yamuké nyékéri de yo. Nyétba gwae ye akére kaapuk yakwa kun pulak, de wani kapéredi mu yakwa du ro. Got débu wak, wani yénaa kudi wakwekwa du kapéredi taalat ye waba apuba apuba rasaakudoké. Wani taaléba gaankété male dé tu. Wani taaléba nyaa kaapuk vékwa.

Got yadan kapéredi mu derét yakataké dé yo

14 Déknyényba batnyé yaalan du wan Adam. Adamna gwaal déku gwaal wan Mayalalel. Mayalalelna gwaal wan Inok. Inok yénaa kudi wakwekwa du yaaladaranké dé kudi wakwek. Kéga dé wak, “Mé véknwu. Némaan Ban Got déku wupmalemu du wale yaaké dé yo. Du dé wale yaaran du naaknwuké yapatiké de yo, wupmalemu yaadaran bege.

15 Némaan Ban Got yaaké dé yo, apakélé kot yate akwi du taakwa yadan jébaaké kudi véknwuké. Véknwutakne déku kudi véknwumarék yakwa du taakwa yadan kapéredi mu derét yakataké dé yo. De dérét wasélékte déké kapéredi kudi wakwedanké dé yadan kapéredi mu derét yakataké dé yo.” Inok waga dé wak, yénaa kudi wakwekwa duké.

---

* **1:9:** Re 12:7-8 * **1:11:** Jen 4:8; 2 Pi 2:15-16; 1 Jo 3:12; Re 2:14 * **1:12:** 1 Ko 11:20-22; 2 Pi 2:13

16 Wani yénaa kudi wakwekwa du apuba apuba de nak muké mawulé yo. Yate
wani mu kéraamarék yate, de nyégi yate waatiyu. De deku sépé deku mawuléké male
sanévéknwute, nak du taakwat kaapuk kutkalé yadakwa. De némaanba wakwete deku
yéba kevérékte, nak duna kudi véknwumarék yate, de kapéredi mu yo. De nak duna
gwalmu kéraaké mawulé yate yénaa yate wani mu taknan duna yéba wani tulé male
de kevéréknu.

Gotké miték sanévéknwusaakuké guné yo

17 *Mawulat kapére yawurékwa du taakwa, guné naana Némaan Ban Jisas Kraisna
yéba wakwekwa du déknyényba wakwedan kudiké tépa sanévéknwuké guné yo.
18 De gunat kéga de wak, “Kéni képmaa kaapuk yaké yadu du las Gotna kudiké
wasélékgé de yo. Gotna kudi véknwumarék yate deku kapéredi mawulé male véknwute
Gotna kudiké wasélékgé de yo.”
19 Naate wakwedan kudiké sanévéknwute wani yénaa kudi wakwekwa duké
kutdéngké guné yo. De yénaa kudi wakwete Gotna kudiké wasélékte kapéredi mu de
yo. De deku kapéredi mawulé male véknwudaka dé Gotna Yaamabi deku mawuléba
kaapuk wulae tédékwa. De wadaka Jisas Kraisna jébaaba yaalan du taakwa las kés
kém nak kémba rate de nakurak mawulé kaapuk yadakwa.
20 *Mawulat kapére yawurékwa du taakwa, guné wani yénaa kudi wakwekwa du
yakwa pulak yamarék yaké guné yo. Guna mawuléba apa yasaakute Gotké miték male
sanévéknwusaakuké guné yo. Yate yéknwun mawulé male yaké guné yo. Yagunu Gotna
Yaamabi apa yate gunat kutkalé yadu guné Got wale kudi bulké guné yo.
21 Got guné dé mawulat kapére yo. Wani muké sanévéknwute guné déku kudi
véknwusaakuké guné yo. Déku kudi kulaknyénymarék yaké guné yo. Naana Némaan
Ban Jisas Krais guné mawulé lékte kulé mawulé kwayédu guné Got wale apuba
apuba miték rasaakuké guné yo. Dé waga yadéranké guné raségéké guné yo.
22 *Du taakwa las de wo, “Gotna kudi wan adél kudi, kapu yénaa kudi?” Naate
sanévéknwukwa du taakwaké guné mawulé lékte deku mawulat kutkalé yaké guné yo.
23 Du taakwa las kapéredi mu yatakne yaa yaansaakukwa taalat yémuké, guné derét
bari kutkalé yaké guné yo. Yate apa yaké guné yo, de kapéredi yaabuba tépa yémarék
yadoké. Kapéredi mu yan du taakwat kwekére yate derét kutkalé yaké guné yo, de las
Gotna kudi miték véknwudoké. Yadakwa kapéredi mawulé kapéredi baapmu wut pulak
dé yo. Guné derét kutkalé yate jérawu yaké guné yo. Yadakwa kapéredi mawulé guna
mawulé yaalébaanmarék yaké dé yo. Guné yadan akwi kapéredi muké kuk kwayéké
guné yo.

Gotké yéknwun mawulé yaké naané yo

24-25 *Naané Gotna yéba kevérékgé naané yo. Dé kapmu wan Got. Nak Got kaapuk.
Dé wadéka naana Némaan Ban Jisas Krais dé naanat Setenna taababa kéraak. Got
némaan ban dé ro. Akwi némaan duwat débu talaknak. Talakne dé akwi du taakwana
némaan ban dé ro. Dé némaan ban rasaakuké dé yo. Akwi du taakwa déku kudi
véknwuké de yo. Déku apa akwi némaan duna apat débu talaknak. Dé apa dé yo,
guné guna mawuléba apa yasaakute déku jébaa kutsaakugunuké. Dé apa dé yo, guna
mawulé kutnébuldu guné yéknwun mawulé yate dusék takwasék yagunuké. Dé apa
dé yo, dé gunat déku gayét kure yédu guné yéknwun mawulé male yate, déku ménba
yéknwun du taakwa tégunuké. Déknyényba batnyé waga male dé yak. Bulaa wawo
waga male dé yo. Kukba wawo waga male yasaakuké dé yo. Wan adél.
Wani wuné wakwebutik.

---

* **1:17:** 1 Ti 4:1; 2 Ti 3:1-2 * **1:20:** Kl 2:6-7 * **1:22:** Ro 15:1; 1 Ko 15:33 * **1:24-25:** Yi 13:8; 1 Pi 1:5; 2 Pi 3:14

Jisas Krais Jonét wakwatnyédén muké Jon kavin kudi, Revelesen

1 Kéni nyégaba Jisas Krais wakwatnyédén muké wuné kaviyu. Taale Got dé wani muké dérét wakwatnyék, dé déku jébaa yakwa duwat bari yaaran muké wakwatnyéduké. Wakwatnyédéka dé Gotna kudi kure giyaakwa dut wadéka dé wunéké giyaak. Wuné Jon déku jébaa yakwa du bari yaaran muké kutdéngwuruké dé wadéka dé wunéké giyaak.
2 Giyae wunat wakwatnyédéka wuné vék. Vétakne déku kudi véknwutakne wuné wani akwi muké nyégaba kaviyu. Wan Gotna kudi Jisas Kraisna kudi wawo wuné kaviyu.
3 Kaviwurékwa mu bari yaaké dé yo. Yaadu guné kéni nyégaba kaviwurén kudi véte némaanba wakwegunéran Got gunat kutkalé yadu guné yéknwun mawulé yaké guné yo. Kéni nyégaba kaviwurén kudi véknwute wadékwa pulak yaran du taakwa derét wawo Got kutkalé yadu de yéknwun mawulé yaké de yo.

Jisas Kraisna jébaaba yaalan du taakwat dé wakwek

4-5 *Wuné Jon kéni nyéga wuné kaviyu gunéké. Guné Jisas Kraisna jébaaba yaale Esiana képmaaba rakwa du taakwaké wuné kaviyu. Guné gayé nak taaba sékét nak taababa kayék vétik wani gayéba rate Gotna kudi bulte guné jawu.
Got déknyényba re dé bulaa wawo dé ro. Kukba wawo rasaakuké dé yo. Gotna Yaamabi apa nak taaba sékét nak taababa kayék vétik yate dé Got rakwa jaabé tékwaba dé ro. Jisas Krais dé Gotna akwi kudi miték male dé wakwek. Dé kiyae dé taale nébéle raapmék. Dé képmaaba rakwa akwi némaan duna némaan ban. Got naana yaapa, Gotna Yaamabi, Gotna nyaan Jisas Krais gunéké mawulé lékte gunat kutkalé yate yéknwun mawulé kwayédu guné miték raké guné yo. Waga wuné Gorét waato.
Jisas Krais dé naanéké mawulat kapére yo. Dé naana kapéredi mawuléké kiyaadéka déku wény dé akuk. Akudéka dé yanan kapéredi mu dé yakutnyéputik.
6 *Dé waga yatakne wadék naané déku kémba naané ro. Déknyényba nak du taakwat kutkalé yaké nyédé du dé Gotké jébaa yak. Bulaa Jisas Krais wadék naané nyédé duna waagu tawe naané kapmu déku yaapa Gotké jébaa yo. Yate naané kapmu déku yéba kevéréknu. Jisas Krais yanan kapéredi mu yakutnyéputidénké déku apa rasaakuké dé yo. Déku yéba apuba apuba kevérékgé naané yo. Wan adél.
7 *Mé véknwu. Jisas Krais nyétba giyaate buwi wale yaaké dé yo. Yaadu akwi du taakwa dérét véké de yo. Dérét viyaan du wawo dérét véké de yo. Déknyényba de dérét viyaadaka dé miba kiyaak. Dé tépa yaadu kéni képmaaba rakwa akwi du taakwa dérét véte wup yaké de yo. Wup yate mawulé lékte géraaké de yo. Wani mu waga yaaké dé yo. Wan adél.
8 Naana Némaan Ban Got kéga dé wo, “Taale wuné akwi mu kuttaknawurék dé ro. Kukba wuné wawuru akwi mu kaapuk yaké dé yo.” Naate dé wo. Déknyényba dé rak. Bulaa wawo dé ro. Kukba wawo rasaakuké dé yo. Dé akwi apa dé kure tu. Téte dé némaan ban rate akwi némaan duwat débu talaknak.

Jon Jisas Kraisnyét dé vék

9 Wuné Jon, guné wale Jisas Kraisna jébaaba yaale guna némaadu pulak wuné ro. Naané akwi dé wale nakurak mawulé yate ranaka de déku maama naanat

* **1:4-5:** Re 4:5, 17:14; Kl 1:18; 1 Jo 1:7 * **1:6:** 1 Pi 2:9; Re 20:6 * **1:7:** Mt 24:30; Jo 19:34, 37; Ap 1:11

yaalébaanu. Naané akwi déku du taakwa naané ro. Naanat dé kutkalé yo. Yadéka naané naana mawuléba apa yate ro. Déknyényba wuné Gotna kudi wakwete Jisaské kudi wakwewurék de déku maama wani kudiké kélik yate wunat kulékiye raamény gaba takna pulak yate de wunat Patmos waadakwa képmaaba taknak. Kéni képmaa kus viyaatéknénba dé tu.

10 Némaan Ban Jisasna yéba kevéréknakwa nyaa Patmos waadakwa képmaaba rawuréka Gotna Yaamabi dé wuna mawuléba wulaak. Wulae tédéka ye wuné véknwuk apakélé kudi nak wuna kukba kaany yapévudakwa pulak waadéka.

11 Wani kudi dé wak, “Véménékwa akwi mu nyégaba kaviye méné gayé nak taaba sékét nak taababa kayék vétikba rate wuna jébaaba yaalan du taakwaké kwayésatiké méné yo. Méné Epesas, Smena, Pegamam, Taiataira, Sadis, Piladelpia, Leodisia, wani gayéba rate wuna jébaaba yaalan du taakwaké kwayésatiké méné yo.”

12 Wani kudi véknwutakne wuné wunat kudi wakwen dut véké nae wuné walaakuk. Walaakwe wuné vék gol matut yadan lam nak taaba sékét nak taababa kayék vétik tédéka.

13 Tédéka dé du pulak nyédéba tédéka wuné vék. Dé sémény baapmu wut kusadadéka déku maan dé taknatépék. Déku waratapba dé gol matu pulak yan raamu baagwi dé gik.

14 *Déku maakna, nébé wawo waamat dé kapére yak. Déku méni yaa pulak dé yaanék.

15 Déku maan dé nyaa vékwa pulak yak, bras ain yaa tuwe yatnyédaka yadékwa pulak. Déku kudi gu némaanba kawu waakwa pulak waadéka wuné véknwuk.

16 *Déku yéknwun tuwa taababa dé nyétba tén kun nak taaba sékét nak taababa kayék vétik kure ték. Saknwu vététi kwe waariyadakwa kulaa nak dé déku kudiba yaale dé ték. Déku ménidaama apakélé nyaa vékwa pulak dé vék.

17 Wuné dérét véte wup yate képmaaba akére wuné kiyaan du pulak wuné kwaak. Kwaawuréka dé déku yéknwun tuwa taabat wunat kutte dé wak, “Méné wup yamarék. Wuné taale wuné rak. Bulaa rasaakute kukba wawo rasaakuké wuné yo.

18 Wuné rasaakukwa ban wuné. Déknyényba wuné kiyaak. Kiyae wuné nébéle raapmék. Nébéle raapme apuba apuba rasaakuké wuné yo. Wuné némaan ban rate ki wuné kuru, du taakwa kiyaakwa yaabu, yaa yaansaakukwa taalat yédakwa yaabuké wawo. Véménén muké bulaa kudi kaviké méné yo.

19 Bulaa yaakwa mu kukba yaaran muké wawo bulaa kaviké méné yo.

20 Méné nyétba tén kun nak taaba sékét nak taababa kayék vétik wuna yéknwun tuwa taababa tédéka méné vék. Gol matut yadan lam nak taaba sékét nak taababa kayék vétik wawo méné vék. Bulaa wani muké wakweké wunék. Wani lam wan gayé nak taaba sékét nak taababa kayék vétik waba rate wuna jébaaba yaalan du taakwa pulak. Wani kun wan gayéba rate wuna jébaaba yaalan du taakwa deku némaan du pulak.” Naate dé wani du Jisas wunat wakwek.

2

Epesaské wakwedén kudi

1 Jisas dé wunat kéga wak, “Méné Epesasba rakwa du taakwaké miték vékwa némaan duké wuna kudi las kaviké méné yo. Wani du dé Epesasba rate wuna jébaaba yaalan du taakwaké dé miték vu. Kéga wuna kudi kaviké méné yo:

Wuné nyétba tén kun nak taaba sékét nak taababa kayék vétik wuné wuna yéknwun tuwa taababa kure tu. Téte wuné gol matut yadan lam nak taaba sékét nak taababa kayék vétikna nyédéba yeyé yeyo. Yeyé yeyate wuné gunéké kéni kudi wakwesatiyu.

* **1:14:** Re 2:18 * **1:16:** Yi 4:12; Re 19:15, 21

2 *Wuné guné akwi jébaa yagunékwaké wunébu kutdéngék. Guné apa jébaa yate
guna mawuléba apa ye tégunékwaké wunébu kutdéngék. Guné kapéredi mu yakwa
duké kélik yagunékwaké wunébu kutdéngék. Yénaa kudi wakwekwa du de wak, 'Naané
wawo wan Jisasna kudi wakwekwa du.' Naate wadaka guné yénaa yadakwa paaté véte
guné deké wak, 'Wan Jisasna kudi wakwekwa du kaapuk.' Naate wagunénké wunébu
kutdéngék.
3 Guné wuna yéba jébaa yagunéka wuna maama véte de gunat yaalébaanék. Yadaka
guné apa ye téte guné wuna jébaa kutsaaku. Wuna jébaaké wulkiyaa kaapuk yagunén.
Waga wuné kutdéngék.
4 Guné waga yate yéknwun mu guné yo. Nakurak kapéredi mu guné yo. Kéni muké
gunat wuné waatiyu. Déknyényba guné wunéké batnyé sanévéknwute wunéké guné
mawulat kapére yak. Yagunén pulak bulaa kaapuk yagunékwa.
5 *Miték mé sanévéknwu. Wunéké mawulat kapére yagunékwa paatéké gunébu kuk
kwayék. Kuk kwayégunénké sanévéknwute wani kapéredi mawuléké kuk kwayéte
yéknwun mawulé tépa yaké guné yo. Yate guné déknyényba yagunén pulak, guna du
taakwa wunéké wawo tépa mawulat kapére yaké guné yo. Waga yamarék yagunéran
wuné gunéké yae kure ragunékwa lam kérae yatjadaké wuné yo. Yawuru guné wuna
du taakwa tépa ramarék yaké gune yo.
6 Guné kéni yéknwun paaté guné yo. Yagunéka yéknwun mawulé wuné yo gunéké.
Guné Nikolasna jébaaba wulaan du taakwa yakwa kapéredi muké guné kélik yo. Wuné
wawo de yakwa muké wuné kélik yo.
7 *Gotna Yaamabi wuna jébaaba yaalan du taakwat dé wakweyo. Wakwedékwa
kudiké mawulé yate guna waan mé kwekére véknwu. Dé wo, 'Kapéredi yaabuké kuk
kwayén du taakwat wuné kéga wakweké wuné yo: Guné Gotna gayéba rate yéknwun
misék kaké guné yo. Kate apuba apuba miték rasaakuké guné yo, wani gayéba.' Naate
dé Gotna Yaamabi wo."
Wani du waga wadéka wuné Jon déku kudi kavik, guné Epesasba rakwa du
taakwaké.

Smenaké wakwedén kudi

8 Wani kudi wakwetakne dé Jisas wunat kéga wak, "Méné Smenaba rakwa du
taakwaké miték vékwa némaan duké wuna kudi las kaviké méné yo. Wani du dé
Smenaba rate wuna jébaaba yaalan du taakwaké dé miték vu. Kéga wuna kudi kaviké
méné yo:
Wuné taale wuné rak. Bulaa rasaakute kukba wawo rasaakuké wuné yo. Wuné
déknyényba kiyae nébéle raapmén ban gunat wuné wo.
9 *Wuné kapéredi mu guném yaadékwaké wuné kutdéngék. Guné gwalmu yamarék
du taakwa ragunékwaké wuné kutdéngék. Waga ragunékwaké kapére mawulé
yamarék yaké guné yo, Got gunéké wupmalemu yéknwun mu kwayédékwa bege. Guna
gayéba rakwa du taakwa de las kéga wo, 'Naané Gotna baadi naané ro, Judana du
taakwa ranakwa bege.' Waga wate de Got wadén ban wunéké miték sanévéknwumarék
yo. Yate de Gotna baadi kaapuk radakwa. De Setenna kémba de ro. Wani du taakwa
gunéké kapéredi kudi wakwedakwaké wuné kutdéngék.
10 *Guné bari apa kaagél kutké guné yo. Kutgunéranké sanévéknwute guné wup
yamarék yaké guné yo. Seten guna mawulé yaknwuké dé yo. Yate duwat las wadu de
gunat las raamény gaba taknaké de yo. Guné wani muké wup yamarék yaké guné yo.
Kapéredi mu nyaa taaba vétik male gunat yaké de yo. De gunat viyaapérekgé yadaran

* **2:2:** 1 Jo 4:1; 2 Jo 1:7-11 * **2:5:** Re 3:3 * **2:7:** Re 22:2, 14 * **2:9:** 2 Ko 11:13-15 * **2:10:** 2 Ti 4:8; Je 1:12; 1 Pi 3:14; Lu 22:31-32

guné wunéké miték sanévéknwute guné wup yamarék yate raké guné yo. Waga ragunu wuné wawuru guné apuba apuba wuné wale miték rasaakuké guné yo.

11 *Gotna Yaamabi wuna jébaaba yaalan du taakwat dé wakweyo. Wakwedékwa kudiké kutdéngké mawulé yate guna waan mé kwekére véknwu. Dé wo, ‘Kapéredi yaabuké kuk kwayén du taakwa Setenna kapéredi taalat yémarék yaké de yo.’ Naate dé Gotna Yaamabi wo.”

Wani du waga wadéka wuné kavik, guné Smenaba rakwa du taakwaké.

Pegamamké wakwedén kudi

12 *Wani kudi wakwetakne dé wunat kéga wak, “Méné Pegamamba rakwa du taakwaké miték vékwa némaan duké wuna kudi las kaviké méné yo. Wani du dé Pegamamba rate wuna jébaaba yaalan du taakwaké dé miték vu. Wuna kudi kéga kaviké méné yo:

Wuné saknwu vététi kwe waariyadakwa kulaa wuné kure tu. Wani kulaa wan nébi kutkwa kulaa. Wani kulaa kure tékwa ban wuné gunéké kéni kudi wakwesatiyu.

13 Wuné guna gayé wuné kutdéngék. Seten dé wani gayéba némaan ban ro. Radéka guné déku kudi véknwumarék yo. Yate guné wunéké miték sanévéknwute guné wo, ‘Dé naanéké dé miték vu. Wan adél.’ Naate wate guné wuna kudiké kuk kaapuk tiyaagunén. Déknyényba wunéké adél kudi wakwekwa du Antipas dé guné wale dé rak, Setenna gayéba. Radéka Setenna du wuna kudiké kélik yate de dérét viyaapéreknék. Viyaapérekdaka guné guna mawuléba apa yate guné wuna kudiké kuk kaapuk tiyaagunén. Waga yate miték guné yak.

14 Kéga yate guné miték kaapuk yagunékwa. Guna du las de Belam yan paaté de kure rasaaku. Déknyényba Belam Isrelna du taakwat yénaa yadu kapéredi mu yadaranké dé Belaknét wakwatnyék. Yadéka dé Belak Isrelna du taakwat wak, de yénaa gotké kwaami kwayén du taakwa wale kate de wale kapéredi mu yadoké. Guna du las Belak wadén pulak de kapéredi mu yo.

15 Waga yate guna du las Nikolas wadén pulak de kapéredi mu yo.

16 *Guné wani kapéredi muké kuk kwayéké guné yo. Guné wani kapéredi muké kuk kwayémarék yagunéran wuné walkamu re yae wani duwat viyaaké wuné yo. Wuna kudiba yaale tékwa kulaat derét viyaaké wuné yo.

17 *Gotna Yaamabi wuna jébaaba yaalan du taakwat dé wakweyo. Wakwedékwa kudiké kutdéngké mawulé yate guna waan mé kwekére véknwu. Dé wo, ‘Kapéredi yaabuké kuk kwayén du taakwaké wuné nyétba paakwe rakwa kadému las kwayéké wuné yo. Kwayéte deké nak nak makwal waama matu nak kwayéké wuné yo. Wani matuba wuné kulé yé nak kaviwuru nak du wani yéké kutdéngmarék yaké de yo. Wani matu nyégélran du taakwa male kutdéngké de yo.’ Naate dé Gotna Yaamabi wo.”

Wani du waga wadéka wuné kavik, guné Pegamamba rakwa du taakwaké.

Taiatairaké wakwedén kudi

18 *Wani kudi wakwetakne dé wunat kéga wak, “Méné Taiatairaba rakwa du taakwaké miték vékwa némaan duké wuna kudi las kaviké méné yo. Wani du dé Taiatairaba rate wuna jébaaba yaalan du taakwaké dé miték vu. Wuna kudi kéga kaviké méné yo:

Wuné Gotna nyaan wuné kéni kudi gunéké wakwesatiyu. Wuna méni apakélé yaa yaankwa pulak dé yaanu. Wuna maan dé nyaa vékwa pulak yo, bras ain yatnyédaka yadékwa pulak.

19 Wuné guné yakwa akwi muké wunébu kutdéngék. Guné nak du taakwa Gotké wawo guné mawulat kapére yo. Guné wunéké miték sanévéknwute guné wo, ‘Dé

* **2:11:** Re 20:14, 21:8 * **2:12:** Yi 4:12 * **2:16:** Re 19:15, 22:12 * **2:17:** Re 3:12 * **2:18:** Re 1:14-15

naanéké dé miték vu. Wan adél.' Naate wate guné wuna jébaa miték kuru. Guné yéknwun jébaa yate guné nak du taakwat kutkalé yo. Guném wupmalemu kapéredi mu yaadéka guné guna mawuléba apa yate miték tu. Guné taale yagunén mu yéknwun dé yak. Guné waga miték yagunékwaké wunébu kutdéngék.

20 Yagunékwa nakurak kapéredi muké male gunat wakweké wunék. Kapéredi mu yakwa taakwa nak léku yé Jesebel lé guné wale ro. Lé yénaa yate lé wo, 'Wuné Gotna yéba kudi wakwekwa taakwa.' Waga wate lé yénaa yate wuna du taakwat yakwatnyéléka de kapéredi mu yo. Yate de du taakwa wale kapéredi mu yate de yénaa gotké kwaami kwayén du taakwa wale ko. Waga yaléka guné kusékétgunéka lé guné wale ro. Lérét kaapuk wagunén, lé gunat kulaknyénytakne yéluké. Waga yagunékwaké gunat wuné waatiyu.

21 Yalékwa kapéredi mu bari kaapuk yakatawurén. Yalékwa kapéredi muké kuk kwayéluké wuné mawulé yak. Yate wuné rapatik. Yalékwa kapéredi muké kuk kaapuk kwayélén.

22 Wuné wani kapéredi muké lérét yakataké wuné yo. Wuné wawuru lé apakélé kaagél kutte kiyakiya yaké lé yo. Yate bakna kwaaké lé yo. Léku jébaaba wulae kapéredi mu yan du taakwa wawo apakélé kaagél kutte kiyakiya yate bakna kwaaké de yo. Wani du taakwa yadan kapéredi muké kuk kwayémarék yadaran wuné derét yadan kapéredi mu yakataké wuné yo.

23 Yate léku kudi véknwukwa du taakwat viyaapérekgé wuné yo. Waga yawuru de wuna jébaaba yaalan du taakwa véte waké de yo, 'Jisas akwi du taakwa yadakwa mu deku mawuléké wawo dé kutdéngék. Naané yéknwun mu yanaran dé naanat yéknwun mu kaataké dé yo. Naané kapéredi mu yanaran dé naanat kapéredi mu yakataké dé yo.' Naate wate de wunéké kutdéngké de yo.

24 Guné Taiatairaba rakwa nak du taakwat wuné kéni kudi wakweyo. Guné wani taakwana kudi véknwumarék yaguném kéni kudi wakweyo. Wani taakwana kudiké du las de wo, 'Wan Seten paakudén apa kudi.' Naate de wo. Wani taakwana kudi véknwumarék yakwa du taakwa gunat wuné kéni kudi wakweyo. Wuné guné nak mu wawo yagunuké wakwemarék yaké wuné yo.

25 Kéni kudi male wakweké wuné yo. Déknyényba wawurén kudi véknwusaakuké guné yo. Miték véknwusaakugunu wuné yaaké wuné yo.

26 *Kapéredi yaabuké kuk kwayétakne wuna jébaa miték kutsaakukwa du taakwa deké wuné apa kwayéké wuné yo. Kwayéwuru de némaan du taakwa rate akwi képmaaba rakwa du taakwaké véké de yo.

27 Wuna yaapat nyégélwurén apa deké kwayéwuru de apat kapére yate akwi képmaaba rakwa du taakwaké apa yaké de yo. Du apa yate képmaat yadan awu takupulaapdakwa pulak, de apa yaké de yo. Yate de némaan du taakwa rate nak du taakwaké véké de yo.

28 *Yado wuné deké ganbaba yaalakwa kun kwayéké wuné yo.

29 Gotna Yaamabi dé wuna jébaaba yaalan du taakwat wakweyo. Wakwedékwa kudiké kutdéngké mawulé yate guna waan mé kwekére véknwu."

Jisas waga wadéka wuné Jon déku kudi kavik, guné Taiatairaba rakwa du taakwaké.

3

Sadiské wakwedén kudi

1 Wani kudi wakwetakne dé Jisas wunat kéga wak: "Méné Sadisba rakwa du taakwaké miték vékwa némaan duké wuna kudi las kaviké méné yo. Wani du dé

* **2:26:** Sam 2:8-9 * **2:28:** Re 22:16

Sadisba rate wuna jébaaba yaalan du taakwaké dé miték vu. Wuna kudi kéga kaviké méné yo:

Gotna Yaamabi déku apa nak taaba sékét nak taababa kayék vétik kure téte wuné nyétba tén kun nak taaba sékét nak taababa kayék vétik wuné kure tu. Yate wuné kéni kudi gunat wakweyo.

Wuné yagunékwa akwi muké wuné kutdéngék. De gunéké kéga de wo, ‘De Jisasna jébaaba wulaan du taakwa de ro. Rate de déké yéknwun jébaa yo.’ Naate watakne de kaapuk kutdéngdan. Wuné kutdéngék. Guné yéknwun jébaa yamarék yo. Yate guné kiyakiya yate kiyaaké yakwa du taakwa pulak guné ro.

2 Ragunéka wuna Némaan Ban Got gunat védéka déku mawulé gunéké kaapuk yéknwun yakwa. Yéknwun mawulé tépa yaké guné yo. Yagunékwa yéknwun mawulé walkamu male dé tu. Yagunékwa yéknwun mawulé kaapuk yamuké guné apa yate yéknwun mawulé tépa yaké guné yo.

3 *Déknyénybа guné wuna kudi miték véknwute wuna kudiké ‘Adél’ naate guna mawulébа apa yate guné miték rak. Waga yagunénké mé sanévéknwu. Sanévéknwute kapéredi muké kuk kwayétakne yéknwun mawulé tépa yaké guné yo. Yate wuna kudi miték véknwute guna mawulébа apa yate tépa miték raké guné yo. Waga yamarék yagunéran wuné yagunén kapéredi mu yakataké nae gunéké yaaké wuné yo. Guné sél yakwa du yaaran tuléké kutdéngmarék yagunékwa pulak, guné wuné yaaran tuléké kutdéngmarék yaké guné yo.

4 *Walkamu du taakwa guné yéknwun mu male yo. Kapéredi mu las kaapuk yagunékwa. Yéknwun mu wan yéknwun baapmu wut pulak. Kapéredi mu wan gélébés baapmu wut pulak. Guné walkamu du taakwa yéknwun mu yate guné gélébés baapmu wut kaapuk kusadagunén. Guné yéknwun waama baapmu wut kusade wuné wale rasaakuké guné yo, Gotké yédakwa yéknwun yaabuba yégunékwa bege.

5 *Kapéredi yaabuké kuk kwayén akwi du taakwa waga waama baapmu wut kusadaké de yo. Deku yé dé kwao Gotna nyégaba. Wani nyégaba Got wale rasaakuran du taakwana yé dé kwao. Wani yé yatnyéputimarék yaké wuné yo. Kapéredi yaabuké kuk kwayén du taakwa wuna yaapa Got déku kudi kure giyaakwa du wawo deku ménibа tédo wuné wakweké wuné yo, ‘Wani du taakwa wan wuna du taakwa.’

6 Gotna Yaamabi dé wuna jébaaba yaalan du taakwat wakweyo. Wakwedékwa kudiké kutdéngké mawulé yate guna waan mé kwekére véknwu.”

Wani du waga wadéka wuné déku kudi kavik, guné Sadisba rakwa du taakwaké.

Piladelpiaké wakwedén kudi

7 Wani kudi wakwetakne dé wunat kéga wak, “Méné Piladelpiaba rakwa du taakwaké miték vékwa némaan duké wuna kudi las kaviké méné yo. Wani du dé Piladelpiaba rate wuna jébaaba yaalan du taakwaké dé miték vu. Wuna kudi kéga kaviké méné yo:

Wuné Gotna du rate wuné yéknwun mu male wuné yo. Wuné adél kudi wuné wakweyo. Wuné déknyénybа ran du Devit yadén pulak apat wuné kapére yo. Yate wuné kapmu wakwewuru de Gotna gayét yéké de yo. Wuné yaabu kutwuru du nak tépa tépémarék yaké dé yo. Wuné yaabu tépéwuru du nak tépa kutmarék yaké dé yo. Kéni kudi gunat wuné wakweyo.

8 Guné yagunékwa akwi muké wuné kutdéngék. Guné walkamu du taakwa male wuna jébaaba gunébu yaalak. Yaale guné wuna kudi miték véknwu. Wuna jébaa kaapuk kulaknyénygunén. Yagunéka wuné gunéké yaabu wunébu kurék. Kutwurén yaabu tédu nak du tépa tépémarék yaké dé yo.

---

* **3:3:** 1 Te 5:2 * **3:4:** Ju 1:23 * **3:5:** Mt 10:32; Lu 10:20

9 Du taakwa las de kéga wo, ‘Naané Gotna baadi naané ro, Judana du taakwa
ranakwa bege.’ Waga wate de Got wadén ban wunéké miték sanévéknwumarék yo.
Yate de yénaa yo. Yate de Gotna baadi kaapuk radakwa. De Setenna kémba de ro. Mé
véknwu. Wuné wani du taakwat wawuru de kutdéngké de yo, wuné gunéké mawulat
kapére yawurékwaké. Kutdéngte de yae gunéké kwati yaane waadé daamuké kélik
yado wuné apa yate wawuru de waga yate guna yéba kevérékgé de yo.
10 Déknyényba akwi du taakwa wunéké kuk tiyaamarék yate wuna kudi miték
véknwudoké wuné wak. Guné wuna kudi véknwute wawurén pulak yate guna
mawuléba apa yate guné miték rak. Yagunénké wuné gunat kutkalé yawuru kéni
képmaaba rakwa akwi du taakwaké yaaran kapéredi mu yaadu guné apa yate yéknwun
mawulé yaké guné yo. Akwi du taakwana mawulé kutdéngwuruké wani kapéredi mu
yaaké dé yo, akwi du taakwaké.
11 Guna yéknwun gwalmu Gotna gayéba dé ro. Wuné gunéké bari yaaké wuné
yo. Guné wunéké raségéké guné yo. Raségégunu de nak du guna yéknwun gwalmu
kéraamuké, guné Gotké miték sanévéknwute apa yate déku jébaa kutsaakuké guné yo.
12 *Wuné wawuru kapéredi yaabuké kuk kwayén du taakwa kwaat pulak téké de yo,
Gotna gaba. Waba Got wale miték rasaakuké de yo. Yado wuné wuna némaan ban
Gotna yé deku sépéba kaviké wuné yo. Wuné Gotna gayéna yé Kulé Jerusalem wawo
deku sépéba kaviké wuné yo. Wuna kulé yé wawo kaviké wuné yo. Kukba Got wadu
wani gayé Jerusalem giyaaké dé yo.
13 Gotna Yaamabi dé wuna jébaaba yaalan du taakwat wakweyo. Wakwedékwa
kudiké kutdéngké mawulé yate guna waan mé kwekére véknwu.”
Wani du waga wadéka wuné déku kudi kavik, guné Piladelpiaba rakwa du taakwaké.

Leodisiaké wakwedén kudi

14 *Wani kudi wakwetakne dé Jisas wunat kéga wak, “Méné Leodisiaba rakwa du
taakwaké miték vékwa némaan duké wuna kudi las kaviké méné yo. Wani du dé
Leodisiaba rate wuna jébaaba yaalan du taakwaké dé miték vu. Wuna kudi kéga kaviké
méné yo:
Wuné adél kudi wakwekwa du. Gotna kudi adél dé yasaaku. Waga wuné wakweyo.
Got wunat wakwedékwa pulak male wuné wakweyo. Got wadéka wuné akwi mu
kuttaknak.
15 Wuné guné yakwa akwi muké wuné kutdéngék. Guné wunéké kaapuk mawulat
kapére yagunékwa. Guné wunéké kuk kaapuk tiyaagunén. Guné nyédéba téte mawulé
vétik guné yo. Guné nakurak mawulé male yagunuké wuné mawulé yo.
16 Guné wunéké mawulat kapére yakaapuk yate wuna jébaaké mawulé vétik
yagunéran wuné gunéké kélik yaké wuné yo. Du gwiyaaké yate kadémuké kélik
yadakwa pulak, wuné gunéké kélik yaké wuné yo. Yate gunéké kuk kwayéké wuné
yo.
17 *Guné kéga guné wo, ‘Naané wupmalemu yéwaa naanébu yak. Wupmalemu
gwalmu wawo naanébu yak. Yate gwalmuké nak kaapuk yapatinakwa.’ Naate wate
guné kaapuk kutdénggunén. Guné Gotna ménība gweba du taakwa guné ro. Guné
gwalmu yamarék du taakwa pulak guné ro. Guné méni kiyaan du taakwa pulak
guné ro. Guné baapmu wut yamarék du taakwa pulak guné ro. Guna mawulé
sépélak yadéka guné kapéredi mu ye guné ro. Rate guné waga ragunékwaké kaapuk
kutdénggunén.
18 Waga yagunéka wuné gunéké kéni kudi wakweyo. Guné yae gol matu yaa yaane
yéknwun yakwa pulak waga wunat kéraaké guné yo. Wani gol matu wan nak pulak
mu. Guné wani mu kéraagunéran guna mawulé miték tésaakuké dé yo. Guné wunat

* **3:12:** Re 14:1 * **3:14:** Kl 1:15-16; Re 19:11 * **3:17:** Lu 12:21; Je 2:5

waama baapmu wut pulak kéraagunéran guné nyékéri yamarék yate yéknwun mawulé male yasaakuké guné yo. Guné ménida kutdakwa marasin pulak wunat kéraagunéran guné miték kutdéngké guné yo. Waga yagunéran guna mawulé yéknwun ye miték téké dé yo.

19 *Wuna du taakwaké wuné mawulat kapére yo. Yate wuné derét waatite yadan kapéredi mu wuné yakato, de yéknwun paaté kutdéngdoké. Guné waga yawurékwaké sanévéknwute yéknwun mu male yaké guné yo. Yagunén kapéredi mu akwi kulaknyényké guné yo.

20 *Kéni aja kudi mé véknwu. Wuné guna gwésba wuné téségu. Guné wunéké gwés naapitiyaagunuké wuné tu. Guné yagunén kapéredi muké kuk kwayétakne wuna kudi véknwe wunéké gwés naapiye, ‘Mé yaala’ naagunéran, wuné wulae guné wale raké wuné yo. Rate guné wale kadému kawuru guné wuné wale kaké guné yo.

21 *Déknyényba wuné apat kapére yate Setenna apat wunébu talaknak. Talakne bulaa wuna yaapa wale wuné ro, némaan banna taalébа. Kapéredi yaabuké kuk kwayén du taakwat wawuru de wawo raké de yo, wuné wale.

22 Gotna Yaamabi dé wuna jébaaba yaalan du taakwat wakweyo. Wakwedékwa kudiké kutdéngké mawulé yate guna waan mé kwekére véknwu.”

Wani du Jisas waga wadéka wuné Jon déku kudi kavik, guné Leodisiaba rakwa du taakwaké.

4

Gotna gayéba de déku yéba kevéréknék

1 Wani kudi wakwedéka wuné Jon yégan pulak ye wuné vék Gotna gayéba gwés naapiye tédéka. Véwuréka déknyényba wunat wakwen kudi kaany yapévudaka waakwa pulak waate dé wunat wak, “Méné kénét yaalaménu wuné kukba yaaran muké ménat wakwatnyéké wuné yo.”

2 Waga wadéka Gotna Yaamabi bari wuna mawuléba wulae tédéka wuné vék déku gayéba némaan banna jaabéba du nak radéka.

3 Wani jaabéba radéka véwurén du déku ménidaama dé nyaa vékwa pulak yak. Apakélé yéwaa kwayétakne kéraadan yéknwun matu pulak déku sépé dé nyaa vékwa pulak yak. Wani matuna yé jaspa konilian wawo. Radékwa jaabéba kwaral nak dé ték. Wani kwaralna nyaap wan kulé miga pulak. Emeral matu pulak dé nyaa vékwa pulak yak.

4 Wupmalemu (24) radakwa jaabéba wupmalemu némaan du ranyéwe radaka wani du dé nyédéba rak. Ranyéwe rakwa némaan du waama baapmu wut kusadatakne de gol matut yadan maakna saap de deku maaknaba saapmék.

5 Nyédéba rakwa némaan duna taaléba dé nyét kulabik. Kulabidéka wuné véknwuk kudi buldaka jaat viyaadéka. Wani du rakwa jaabé tékwaba dé tépménéng nak taaba sékét nak taababa kayék vétik téte yaanék. Wani tépménéng wan Gotna Yaamabi déku apa nak taaba sékét nak taababa kayék vétik.

6 Nyédéba rakwa némaan duna jaabé tékwaba apakélé kwawu tédéka wuné vék. Wani kwawu ménidaama védakwa glas pulak dé yak. Mawulé tékwa kulé mu wan véti wan véti de némaan du rakwa taaléba ténéyéwe de ték. Wani mu de wupmalemu méni de yak. Deku ménidaama, kuksaknwu, biyasaknwuba wawo wupmalemu méni dé ték.

7 Wani mawulé tékwa kulé mu nak wan apakélé kwatbosa déku yé laion pulak. Nak kaara bulmakawu pulak. Nak dé duna ménidaama pulak dé yak. Nak dé apakélé kwarékadi nyétba wure yékwa pulak.

---

* **3:19:** Yi 12:7 * **3:20:** Jo 14:23 * **3:21:** Mt 19:28

8 *Wani mawulé tékwa kulé mu nak nak deku payék nak taaba sékét nak taababa
kayék nakurak dé ték. Wupmalemu méni deku ménidaama, kuksaknwu, biyasak-
wuba wawo dé ték. Akwi gaan nyaa gwaaré de waasaaku. Wani gwaaré yaap kaapuk
rate waadakwa. Yate kéga de wao:
Némaan Ban Got akwi muké dé apat kapére yo. Dé yéknwun. Dé yéknwun. Dé
yéknwun mu male dé yo.
Déknyényba dé rak. Bulaa dé ro. Rasaakuké dé yo apuba apuba.
9 Waga waate de Némaan Ban Got yéknwun jaabéba rate apuba apuba rasaakute apa
yadékwaké de gwaaré wao. Yate déké yéknwun mawulé yate déku yéba de kevéréknu.
Apuba apuba de waga male de yo.
10 Yadaka ranyéwe rakwa némaan du de apuba apuba rasaakukwa Némaan Ban
Gotna ménіba kwati yaane waadé dao. Daate de gol matut yadan maakna saap
raapiye de Némaan Ban Got radékwaba takno. De Got némaan ban rasaakudékwaké
sanévéknwute de maakna saap raapiye waba takno.
11 Yate de gwaaré kéga wao:
Méné Got méné naana Némaan Ban.
Méné male yéknwun mu méné yasaaku.
Méné akwi mu ménébu kuttaknak.
Ména mawuléba sanévéknwute wani mu yaménék bulaa akwi mu dé ro.
Waga yaménénké sanévéknwute naané ména apaké gwaaré waate ména yéba
apuba apuba kevéréknu.
Naate de wao.

5

Kusépme nyaataknadan nyéga dé Jon vék

1 Wuné vék wani némaan du yéknwun jaabéba rate déku yéknwun tuwa taababa
kusépdan nyéga nak kutdéka. Déknyényba wani nyégaba bi pulak mu nak taaba sékét
nak taababa kayék vétiknét de nyaataknak.
2 Wani mu vétakne wuné vék Gotna kudi kure giyaate apat kapére yakwa du nak
téte némaanba waadéka. Waate dé wak, “Yéknwun mu male yakwa du dé male wani
bi pulak mu raapaktakne wani nyéga laapiyakgé dé yo. Kiyadé waga yaké yo?”
3 Naate wadéka nyéga laapiyakne awulaba véran du nak kaapuk nyét, képmaa,
adawuli yaalé kémaaba radén.
4 Wani duké sékale vémarék yadaka wuna mawulé kapére yadéka wuné némaanba
géraak.
5 Géraawuréka dé némaan du nak wunat wak, “Méné géraamarék yaké méné yo. Mé
vé. Judana kémké némaan ban nak dé ro. Dé Devitna képmawaara. Dé apat dé kapére
yak. Yate dé Setenét débu talaknak. Talakne dé wani nyégaba nyaataknadan bi pulak
mu raapaktakne dé wani nyéga laapiyakgé dé yo.” Naate dé wak.

Jon Sipsip Nyaanét dé vék

6 Wani kudi véknwutakne wuné vék Sipsip Nyaan nak tédéka. Dé némaan du rakwa
jaabé tékwaba dé ték. Dé mawulé tékwa kulé mu wan véti wan véti, ranyéwe rakwa
némaan du, deku nyédéba dé ték. Dé viyaapérekdaka nébéle raapmén sipsip nyaan
pulak dé ték. Kaara nak taaba sékét nak taababa kayék vétik dé ték. Méni nak taaba
sékét nak taababa kayék vétik dé ték. Wani kaara wani méni wawo wan Gotna Yaamabi
déku apa nak taaba sékét nak taababa kayék vétik. Got wadéka wani apa de akwi
képmaat de yu.
7 Got yéknwun jaabéba rate wani nyéga déku yéknwun tuwa taababa kutdéka wani
Sipsip Nyaan ye dé wani nyéga kéraak.

---

* **4:8:** Ais 6:2-3

8 *Kéraadéka de mawulé tékwa kulé mu wan véti wan véti, ranyéwe rakwa némaan
du wawo de Sipsip Nyaanké kwati yaane waadé daak. Wani némaan du nak nak de
gita pulak mu kutte de gol matut yadan agérap wawo kurék. Wani agérapba dé yaa
sérakdaka yaatnyé yaalate yéknwun yaama yakwa mu sékérékne rak. Wani yaatnyé
wan Gotna du taakwa dérét waatadakwa kudi pulak.
9-10 **Wani némaan du, kulé tékwa mu wale de wani Sipsip Nyaan Jisas déku yéba
kevérékte de kulé gwaaré nak kéga waak:
Ménat viyaadaka ména wény akudéka méné kiyaak.
Kiyae méné du taakwat kéraak, de Gotna du taakwa radoké.
Méné kés kém nak kémba rakwa du taakwa, kés kudi nak kudi bulkwa du taakwa,
kés sépé nak sépé kurén du taakwa, kés képmaa nak képmaaba rakwa du taakwa
waga derét ménébu kéraak, de Gotna du taakwa radoké.
Kérae méné waménék de Gotké jébaa yakwa nyédé duna waagu tawe rate de naana
Némaan Ban Gotna kémba yaale déké jébaa yate de déku yéba kevéréknu.
Kukba de kéni képmaaba rakwa du taakwaké némaan du taakwa raké de yo.
Méné waga yatakne méné wani nyéga kérae nyaataknadan bi pulak mu raapak-
takne méné wani nyéga laapiyakgé méné yo.
Naate de waak.

Jisasna yéba de kevéréknék

11 Wani kudi véknwutakne wuné tépa véte wuné véknwuk Gotna kudi kure giyaakwa
wupmalemu du gwaaré waadaka. Wani du walkamu kaapuk. Wupmalemu de. De
mawulé tékwa kulé mu, akwi némaan du wawo de akwi némaan du rakwa jaabé
tékwaba ténéyéwe de ték.
12 Téte de némaanba gwaaré kéga waak:
Déknyényba viyaapérekdan Sipsip Nyaan wan yéknwun mu male yate dé ro.
Rate dé némaan ban rasaakuké dé yo.
Rate dé wupmalemu yéknwun gwalmu, yéknwun mawulé, apakélé apa wawo Gorét
nyégélké dé yo.
Yadu akwi du taakwa déku yéba kevérékgé de yo.
Yate déku apaké kudi wakwete déké yéknwun mawulé yaké de yo.
13 Naate waadaka wuné véknwuk Got yan akwi mu gwaaré waadaka. Nyét, képmaa,
adawuli yaalé képmaa, waba rakwa mu, kusba kwaakwa mu, de akwi gwaaré waadaka
wuné véknwuk. Akwi taaléba rakwa akwi mu kéga de waak:
Naana némaan ban Got dé némaan ban rakwa jaabéba dé ro.
Naané déku yé wani Sipsip Nyaan Jisasna yéba wawo apuba apuba kevérékgé
naané yo.
Bétku apakélé apaké kudi wakwete bétké yéknwun mawulé yasaakuké naané yo
apuba apuba.
14 Naate waadaka de mawulé tékwa kulé mu wan véti wan véti wak, “Guna kudi wan
adél kudi.” Waga wadaka Got rakwa jaabé tékwaba ranyéwe rakwa némaan du de déké
kwati yaane de waadé daak.

6

Jisas dé nyégaba nyaataknadan bi pulak mu raapaknék

1 *Wuné vék wani Sipsip Nyaan Jisas wani nyéga kure téte nyaataknadan bi pulak
mu nak raapakdéka. Vétakne wuné véknwuk mawulé tékwa kulé mu nak kudi buldéka.
Dé nyét bulkwa pulak dé bulék. Kéga dé wak, “Méné mé yaa.”

---

* **5:8:** Re 8:3-4, 15:2; Sam 141:2 * **5:9-10:** Sam 98:1 * **5:9-10:** Re 20:6, 22:5; 1 Pi 2:9 * **6:1:** Re 5:1

2 Naate wadéka wuné vék waama wosnyét nak. Wani wosba du nak rate dé pérés
kwalpék kurék. De waariyate deku maamat viyaasadadaka kwayédakwa maakna saap
de nak déku maaknaba saaptaknak. Saaptaknadaka dé apa yate waariyakwa du déku
maamat viyaasadaké dé yék.
3 Wani Sipsip Nyaan nyégaba nyaataknadan bi pulak mu nak wawo raapakdéka
wuné véknwuk nak mawulé tékwa kulé mu kéga wadéka, “Méné mé yaa.”
4 Naate wadéka dé nak wos yaak. Wani wosna sépé gwaavat dé kapére yak. Wani
wosba ran duké de waariyadakwa apakélé kulaa nak kwayék. Kwayédaka dé Got
wani dut wak, “Méné apa kéraе du taakwana yéknwun mawulé yaalébaanké méné yo.
Yaménu de waaru waariyate deku duwat viyaapérekgé de yo.” Naate dé wak.
5 Wani Sipsip Nyaan nyégaba nyaataknadan bi pulak mu nak wawo raapakdéka
wuné véknwuk mawulé tékwa kulé mu nak wawo wadéka, “Méné mé yaa.” Naate
wadéka wuné vék gélé wos nak yaadéka. Wani wosba ran du dé gwalmu naaknwu-
dakwa mu nak déku taababa kurék.
6 Kutdéka wuné véknwuk mawulé tékwa kulé mu tén nyédéba kudi nak kéga
wadéka, “Méné waménu kaadé yakwa tulé yaadu kadémuna yéwaa kusawuréké de yo.
Kusawurédo apakélé yéwaat walkamu walkamu kadému male du taakwa kéraaké de
yo. Du nakurak nyaa jébaa yatakne wani jébaana yéwaa kéraе kwayétakne rais tékwa
agérap nak male kéraaké dé yo. Du nakurak nyaa jébaa yatakne wani jébaana yéwaa
kéraе kwayétakne kadému tékwa agérap kupuk male kéraaké dé yo. Oliv gu wain gu
wawo wani muna yéwaa bakna téké dé yo. Méné wamarék yaké méné yo, wani yéwaa
kusawurédoké.” Naate dé wak.
7 Wani Sipsip Nyaan nyégaba nyaataknadan bi pulak mu nak wawo raapakdéka
wuné véknwuk mawulé tékwa kulé mu nak wawo wadéka, “Méné mé yaa.”
8 Naate wadéka wuné vék raamu wos nak yaadéka. Wani wosba ran du déku yé
Kiyaan Du. Dé yaadéka déku kukba nak du dé yaak. Déku yé wan Kiyaan Du Taakwa
Rakwa Taalé. Got wadéka de kéni képmaaba rakwa akwi du taakwa kém wan véti wan
véti de rak. Radaka dé bérét wak, “Nakurak kémké béné apa yate derét viyaapérekgé
béné yo. Lasnyét béné waariyadakwa kulaat viyaaké béné yo. Béné wabénu de
las apakélé kaadé yate las kiyakiya yate kiyaado lasnyét jéraaba tékwa kwaami tido
kiyaaké de yo.” Naate dé bérét wak.
9 *Wani Sipsip Nyaan nyégaba nyaataknadan bi pulak mu nak wawo raapakdéka
wuné vék Gotké gwalmu kwayédakwa jaabé gwaléba kiyaan du taakwana wuraanyan
tédaka. Déknyényba wani du taakwa Gotna kudi véknwute wakwete nak du taakwana
méniba téte Jisas Kraiské de kudi wakwek. Wakwedaka déku maama deku kudiké kélik
yate de derét viyaapéreknék. Viyaapérekdaka deku wuraanyan waba tédaka wuné vék.
10 *Véwuréka de kiyaan du taakwana wuraanyan némaanba waate de wak, “Naana
Némaan Ban, méné akwi du taakwaké méné némaan ban ro. Méné yéknwun mu male
méné yasaaku. Méné adél kudi méné wakweyo. Képmaaba rakwa du de naanat
viyaapéreknék. Taale nyaa yagap yédu méné kot véknwukwa némaan ban rate du
taakwa yan muké kudi wakwete méné naanat yadan kapéredi mu derét yakataké méné
yo?”
11 *Naate wadaka Got dé deké nak nak waama baapmu wut kwayétakne dé derét
kéga wak, “Guné taale walkamu yaap raké guné yo. Wuné wuna du taakwaké las
wawo wunébu wakwek. De wawo yagunén pulak wuna jébaaba yaale Jisaské kudi
wakweké de yo. Wakwedo képmaaba rakwa du gunat viyaapérekdan pulak, derét
wawo viyaapérekdo kukba wuné gunat yadan kapéredi mu derét yakataké wuné yo.”
Naate dé Got wak.

* **6:9:** Jo 16:2 * **6:10:** Re 16:5-6 * **6:11:** Re 7:9, 13-14

12 *Wani Sipsip Nyaan nyégaba nyaataknadan bi pulak mu nak wawo raapakdéka
wuné vék. Raapakdéka véwuréka apakélé anyék képmaaba lé kurék. Kutléka dé nyaa
nak pulak ye dé gélé yak, gélé gaalé baapmu wut pulak. Yadéka baapmu nak pulak ye
lé wény pulak gwaavé yak.
13 Yaléka dé nyétba tékwa kun, apakélé wimut kutdéka kulé misék akérékwa pulak,
dé kun képmaaba akérék.
14 De nyéga kusépdakwa pulak dé nyét wawo waga ye dé yék. Yédéka akwi nébu,
akwi kus viyaatéktaknalék tékwa képmaa wawo tédan taalé kulaknyénytakne de yék.
15 Yédaka de képmaana némaan du, kubu du, waariyakwa duna némaan du, wup-
malemu yéwaa yan du, apat kapére yakwa du, nak duna kudiba véknwute wadakwa
pulak jébaa yakwa du taakwa, deku mawuléba sanévéknwute mawulé yadakwa jébaa
yakwa du taakwa, wani du taakwa akwi de képmaaba tén waagu, nébuba ran apakélé
matuba wawo paakuk.
16 Paakute waate de wak, “Nébu, apakélé matu wawo dé mé akére naanat saaptépu.
Got némaan du rakwa jaabéba rate naanat vémuké kélik naané yo. Wani Sipsip Nyaan
naanat rékaréka yate dé naanat vémuké kélik naané yo.
17 Bét naané yan kapéredi muké rékaréka yate naanat yakatabéréran némaa nyaa
débu yaak. Yaga pulak naané bétku méniba téké naané yo? Bétku méniba témuké
nyékéri naané yo. Bét naanat vémuké kélik naané yo.” Naate de wak.

7

Wupmalemu Isrelna du taakwa

1 Wani mu yédéka wuné vék Gotna kudi kure giyaakwa du wan véti wan véti waabu
képmaaba tédaka. Téte de képmaaba kutkwa wimut wan véti wan véti kulékidaka
wimut kaapuk kurén. Képmaa, képmaaba tékwa gu, miba wawo wimut kaapuk kurén.
2 Déknyényba Got dé wani duwat wak, “Guné apa yate képmaa, képmaaba tékwa
gu wawo yaalébaanké guné yo.” Naate wadéka bulaa téte de wimut kulékik. Yadaka
wuné vék apuba apuba rasaakukwa ban Gotna kudi kure giyaakwa du nak wawo nyaa
yaalakwa taaléba yaadéka. Gotna yé kavidéran mu kure yaadéka wuné vék.
3 *Wani du yae dé némaanba waate dé derét wak, “Guné képmaa, képmaaba tékwa gu,
mi wawo bari yaalébaanmarék yaké guné yo. Taale naané naana Némaan Ban Gotna
yé déku jébaa yakwa du taakwana lékwésba kaviké naané yo. Yano kukba guné wani
mu yaalébaanké guné yo.”
4 Naate wadéka wuné véknwuk de Gotna yé wupmalemu (144,000) du taakwana
lékwésba kavidaka. De Isrelna akwi kém deku du taakwa las kérae deku lékwésba de
Gotna yé kavik. Kéga de kavik:
5-8 Judana kém 12,000
Rubenna kém 12,000
Gatna kém 12,000
Asana kém 12,000
Naptalaina kém 12,000
Manasana kém 12,000
Simionna kém 12,000
Livaina kém 12,000
Isakana kém 12,000
Sebiulanna kém 12,000
Josepna kém 12,000
Bensaminna kém 12,000
Wani du taakwa akwi deku lékwésba de Gotna yé kavik.

* **6:12:** Mt 24:29 * **7:3:** Re 9:4

Wupmalemu du taakwa de Gotna yéba kevéréknék

9 *De waga kavidaka wuné vék wupmalemu du taakwa jawe tédaka. Du wani du
taakwat naaknwuké yapatiké de yo, wupmalemu tédan bege. Wani du taakwa akwi
képmaa, akwi kémba wawo de yaak. De kés pulak nak pulak sépé de kurék. Yate kés
pulak nak pulak kudi de bulék. Wani du taakwa némaan du rakwa jaabé tékwaba
téte Got bét wani Sipsip Nyaanna méniba de ték. De sémény waama baapmu wut
kusadatakne de tépmaa tu pulak mu deku taababa kure ték.
10 Téte de némaanba waate de wak, “Yéknwun jaabéba rakwa ban, naana Némaan
Ban Got bét dé wale tékwa du wani Sipsip Nyaan bét Setenna taababa naanat bétbu
kéraak. Kéraabétka naané Gotna yéknwun gayéba rasaaku.”
11 Naate wadaka de Gotna gayéba rakwa akwi du némaan du rakwa jaabé tékwaba
de ténYéwe ték. Wani wupmalemu némaan du, mawulé tékwa kulé mu wan véti wan
véti, Got, wani Sipsip Nyaan wawo nyédéba tédaka de Gotna kudi kure giyaakwa du
ténYéwe ték. Téte de Gotna méniba kwati yaane de Gotké waadé daak.
12 Daate de kéga wak, “Adél. Naané naana Némaan Ban Gotké yéknwun mawulé
yate naané dusék takwaséknét kapére yaké naané yo. Dé yéknwun mawulé male dé
yo. Naané déké yéknwun mawulé yate déku yéba kevérékgé naané yo. Dé kapmu wan
naana Némaan Ban. Akwi némaan dut débu talaknak. Dé apat dé kapére yo. Naané
déku apaké wakwete déku yéba kevéréksaakuké naané yo, apuba apuba. Wan adél.”
Naate de wak.

Wani du taakwaké de kudi wakwek

13 Wani du taakwa waga wadaka dé némaan du nak wunat wak, “Wani sémény
waama baapmu wut kusadan du taakwa wan kiyadé? De yani gayéba de yaak? Méné
wani muké méné kutdéngék?”
14 *Naate waatadéka wuné dérét kéga wak, “Kaapuk. Némaan du, méné kapmu méné
kutdéngék. Wunat mé wakwe.” Naate wawuréka dé wunat wak, “Gotna maama derét
viyaadan tulé wani du taakwa apakélé kaagél de kurék. Kutte kiyae de wani Sipsip
Nyaanna wényba deku baapmu wut yakutnyédaka dé baapmu wut waama yak.
15 Waga yadanké de Got rakwa jaabé tékwaba de tu. Téte de gaan nyaa déku gaba
téte de déku yéba kevéréknu. Yadaka dé Got wani jaabéba rate derét kutkalé yaké dé
yo, nak du derét yaalébaanmuké.
16-17 *Wani Sipsip Nyaan Got rakwa jaabé tékwaba téte deké miték véké dé yo, du
déku sipsipké téségédékwa pulak. Yate dé derét kure yédu de képmaaba yaalakwa gu
kaké de yo. Kate de apuba apuba miték rasaakuké de yo. Dé deké miték védu derét
tépa kaadé yamarék yate derét tépa gutak yamarék yaké dé yo. Dé deké miték védu
nyaa deku sépéba némaanba tépa vémarék yadu yaa deku sépéba tépa tumarék yaké
dé yo. De géraado Got deku ménegu yatnyédu miték male raké de yo. Tépa géraamarék
yaké de yo. De miték male rasaakuké de yo.” Naate dé wunat wak.

8

Jisas dé nyégaba kukba nyaataknadan bi pulak mu raapaknék

1 Wani Sipsip Nyaan nyégaba kukba nyaataknadan bi pulak mu raapakdéka nyétba
kudi las kaapuk buldan. Walkamu tulé de akwi akélak male de ték.
2 Tédaka kukba wuné vék Gotna kudi kure giyaakwa du nak taaba sékét nak taababa
kayék vétik tédaka. Wani du wan Gotna ménba tésaakukwa du. Deké de yapévudakwa
kaany nak taaba sékét nak taababa kayék vétik de kwayék.

---

* **7:9:** Re 5:9-10 * **7:14:** Mt 24:21 * **7:16-17:** Re 21:4; Sam 23:2

3 *Kwayédaka dé Gotna kudi kure giyaakwa du nak wawo yae dé Gotké gwalmu
kwayédakwa jaabé tékwaba dé ték. Dé gol matut yadan agérap nak kure dé ték.
Kure tédéka de yaa sérakdaka yéknwun yaama yakwa wupmalemu mu déké kwayék.
Dé wani mu Gorét waanabakwa du taakwana kudi wale gol matut yadan jaabéba
taknaduké de déké kwayék. Wani mu Gotna du taakwana kudi wale Gotké gwalmu
kwayédakwa jaabéba taknaduké, de déké kwayék. Wani jaabé dé Got rakwa jaabé
tékwaba dé ték.
4 Wani agérap kure tékwa du yéknwun yaama yakwa mu agérapba yaa yaandéka dé
yaatnyé yéknwun yaama yate Gorét waanabakwa du taakwana kudi wale dé Gotké
waarék.
5 Yadéka wani du yéknwun yaama yakwa mu rakwa agérap kérae, Gotké gwalmu
kwayédakwa jaabéba ran yaa kérae, dé wani agérapba taknak. Takne dé yaa kéni
képmaat yatjagiyak. Yatjagiyadéka wupmalemu apu jaat viyaadéka némaanba kudi
de bulék. Buldaka nyét kulabidéka lé apakélé anyék kurék.

Gotna kudi kure giyaakwa du de kaany yapévuk

6 Gotna kudi kure giyaakwa du nak taaba sékét nak taababa kayék vétik de
yapévudakwa kaany nak taaba sékét nak taababa kayék vétik kure téte de yapévuké
yak.
7 Du nak dé déku kaany yapévuk. Yapévudéka apa maas viyaadékwa pulak, ais pulak
mu dé képmaaba akérék. Yaa, wény wawo dé képmaaba akérék. Kéni képmaa akwi mi
wawo nyédé kupuk yadéka dé wani mu akérék. Akérédéka dé yaa képmaaba ran mu
dé nak nyédé yaanék. Nyédé vétik bakna dé miték ték. Wani nyédé vétik yaa kaapuk
akwi mu yaandén. Akwi yéknwun waara male akwi taaléba yaa dé yaanék.
8 Du nak wawo dé déku kaany yapévuk. Yapévudéka yaa yaankwa apakélé nébu pulak
mu yatjadadaka dé kusba akérék. Akérédéka dé kusba nak nyédé dé wény pulak yak.
Kusna nyédé vétik bakna dé miték ték. Wani nyédé wény pulak kaapuk yadén.
9 Kusba téka akwi mu tabé kupuk radéka nak tabé débu kiyaak. Kiyaadéka bét tabé
vétik miték bét rak. Kaapuk kiyaabérén. Akwi sip tabé kupuk radaka nak tabé dé
kapéredi yak. Yadéka bét tabé vétik miték bét rak. Kapéredi kaapuk yabérén.
10 Du dé nak wawo déku kaany yapévuk. Yapévudéka dé apakélé kun nak tépménéng
yaa yaankwa pulak yaante nyét kulaknyénytakne dé akérék. Kaabélé, képmaaba
yaalakwa gu wawo nyédé kupuk yadéka dé nakurak nyédéba akérék. Akérédéka nyédé
vétik miték dé ték. Wani kun wani nyédé vétikba kaapuk akérédén.
11 Wani kunna yé wan Nyégiyakwamu. Wani kun képmaaba tékwa gu nak nyédéba
akérédéka wani nyédéba tékwa gu nyégit dé kapére yak. Yadéka wupmalemu du
taakwa wani gu katakne de kiyaak. Nyédé vétikba tékwa gu miték dé ték. Nyégi kaapuk
yadén.
12 Du dé nak wawo déku kaany yapévuk. De nyaa, baapmu, akwi kun nyédé kupuk
yadaka wani du yapévudéka nakurak nyédé gélé dé yak. Yate kapéredi dé yak. Yadéka
nyaa, baapmu, akwi kun nyédé vétik miték dé ték. Kapéredi kaapuk yadén. Yadéka
nyaa, baapmu, kun kaapuk miték védan. Gaan nyaa wawo, nyaa, baapmu, kun las
vémarék yadaka dé gaankété ye ték.
13 *Yadaka wuné vék kwarékadi nak awuré nyétba wure yéléka. Véte wuné véknwuk
lé némaanba kéga waaléka, “Yéwe. Kape du taakwa. Képmaaba rakwa du taakwaké
wuné mawulé léknu. Gotna kudi kure giyaakwa du kupuk deku kaany kaapuk wekna
yapévudan. De yapévudo képmaaba rakwa du taakwa apakélé kaagél kutké de yo.”
Naate lé wak.

---

* **8:3:** Re 5:8 * **8:13:** Re 9:12, 11:14

9

Gotna kudi kure giyaakwa du nak wawo dé kaany yapévuk

1 Gotna kudi kure giyaakwa du nak wawo déku kaany yapévudéka wuné vék kun nak képmaaba kwaadéka. Déknyényba wani kun nyétba yae dé képmaaba akérék. Wani kun wan du nak. Apakélé waagu dé nak ték. Du kwaasada véte adaba kwaakwa képmaa véké de yapatiké de yo, apakélé waagu bege. Yaabu nak wani waaguba dé dawulik. Wani yaabuba gwés dé nak ték. De wani duké wani gwés naapidakwa ki de kwayék.
2 Kwayédaka wani gwés naapidéka dé apakélé yaa yaante yakwa yaatnyé pulak wani waaguba yaalak. Yaale dé nyaa taknatépédéka dé nyét gélé yak.
3 Yadéka de wupmalemu kwamijok wani yaatnyéba yaalate de képmaat dawulik. Dawulidaka dé Got derét wak, “Guné du taakwat tiké guné yo. Kulamagu tikwa pulak guné du taakwat tiké guné yo.
4 *Yate guné waara, kutjo, mi gaga wawo yaalébaanmarék yaké guné yo. Guné lékwésba wuna yé kwaamarék yakwa du taakwat male yaalébaanké guné yo.
5 Guné baapmu naktaba wani du taakwat tiké guné yo. Yate derét viyaapérekmarék yaké guné yo. Wani du taakwa apakélé kaagél kutké de yo.” Naate dé wani kwamijoknét wak. Wani kwamijok du taakwat tido kaagél kutké de yo, kulamagu tidaka kaagél kutdakwa pulak.
6 Wani tulé du taakwa kiyaadaran yaabuké sékalte de vémarék yaké de yo. De kiyaaké mawulat kapére yate de kiyaamarék yaké de yo.
7 Wuné kwamijok kéga yadaka wuné vék. De waariyaké yékwa wos pulak de ték. Deku maaknaba gol matut yadan maakna saap pulak dé ték. Deku ménidaama wan duna ménidaama pulak.
8 Deku nébé taakwana nébé sémény yan pulak dé sémény yak. Deku nébi laionna nébi apat kapére yakwa pulak dé apat kapére yak.
9 Deku waratapba kapat yadan baapmu wut pulak de kusadak. De wure yédaka deku payék waakwa kudi wan waariyaké yékwa wupmalemu wos yédakwa pulak.
10 Deku géni wan kulamaguna géni pulak. De baapmu naktaba wani génit du taakwa viyaado de apakélé kaagél kutké de yo, kulamagu tidaka apakélé kaagél kutdakwa pulak.
11 Deku némaan du wan wani waaguké téségékwa du dé. Yibruna kudiba wani duké kéga de déku yé wo, “Abadon.” Gérikna kudiba kéga de wo, “Apolion.” Naana kudiba kéga de wo, “Akwi Gwalmu Yaalébaankwa Du.”
12 *Taale yaan kapéredi mu débu kaapuk yak. Kapéredi mu vétik bét wekna ro. Bét wekna yaaké bét yo.

Du nak wawo dé déku kaany yapévuk

13 Du nak wawo déku kaany yapévudéka wuné véknwuk, Gotké gwalmu kwayédakwa jaabéna waabuba kudi nak buldéka. Wani jaabé wan gol matut yadan jaabé. Dé Got rakwa jaabé tékwaba dé ték. Wani jaabéna waabu wan véti wan vétiba kudi nak buldéka wuné véknwuk.
14 Bulte dé kaany yapévun dut wak, “Méné ye waménu de Gotna du wan véti wan véti Yupretis waadakwa apakélé kaabélé tékwaba re yéké de yo. Déknyényba Got dé derét wak, de waba radoké.” Naate dé wak.
15 *Wani du wan véti wan véti Got wadéran nyaa, tulé, kwaaréké wawo de raségék. Raségédaka dé wani du Gotna kudi derét wadéka de yék, kéni képmaaba rakwa du taakwana nakurak kémét viyaapérekdoké. Waga yado kéni képmaaba rakwa du taakwana kém vétik miték raké de yo. Wani kém vétiknét viyaapérekmarék yaké de yo.

---

* **9:4:** Re 7:3 * **9:12:** Re 8:13 * **9:15:** Re 8:7-12

16 Wani du wan véti wan véti yédaka deku kukba yaan wosba ran du wan
wupmalemu. Walkamu du kaapuk yaadan. Wupmalemu du de yaak (200 milion).
Wuné derét naaknwudaka wuné véknwuk.
17 Wani mu vétakne wuné vék wos, wosba ran du wawo kéga yadaka. Du de kapat
yadan baapmu wut waratapba kusadadaka wani baapmu wut dé las gwaavé, yaa
yaankwa pulak, las gélé, nyaa védéka nyét léng nae tékwa pulak, las raamu waga dé
yak. Wosna maakna wan laionna maakna pulak. Yaa yaante dé yaatnyé wale wosna
kudiba yaale yék. Yaa yaankwa raamu matu wawo dé deku kudiba yaale yék.
18 Wani yaa, yaatnyé, matu wawo yaale yédaka de kéni képmaaba rakwa du
taakwana nakurak kém dé kiyaasadak. Kém vétik miték de rak. Wani kapéredi mu
kupuk kém vétikna du taakwat kaapuk yaalébaandén.
19 Wani wosna kudi géniba wawo dé apa ték. Deku géni wan kaabena maakna pulak
de ték. Téte de du taakwat tidaka de apakélé kaagél kure de kiyaasadak.
20 *Kiyaamarék wekna rakwa akwi du taakwa wani mu vétakne de Gotké kaapuk
wup yadan. Yate kapéredi muké kaapuk kuk kwayédan. Yate de kutakwana yéba
wekna de kevéréknék. Gol matu, silva matu, bras matu, bakna matu, mit wawo yadan
yénaa gotna yéba wekna de kevéréknék. Yénaa got vémarék yate, kudi véknwumarék
yate, kaapuk yeyé yeyadakwa.
21 Wani du taakwa wani muké kuk kwayémarék yate kéni kapéredi mu wawo de
yasaakuk. De du taakwat las viyaapérekdan, kus mayéra yadan, nak du taakwa wale
kapéredi mu yadan, gwalmu sél yadan, waga yate de kapéredi mu yasaakuk. Wani
kapéredi muké kaapuk kuk kwayédan.

10

Gotna kudi kure giyaakwa du Jonké nyéga kwayédéka dé kak

1 Wani mu yadaka wuné vék Gotna gayéba re apa yakwa du nak giyaadéka. Dé buwi
pulak baapmu wut kusadadéka dé kwaral nak déku maaknaba kwaak. Nyaa vékwa
pulak dé déku ménidaama yak. Déku maan wan yaa yaankwa kwaat pulak dé yak.
2 Déku taababa dé makwal nyéga nak laapiyakne dé kurék. Kutte dé déku yéknwun
tuwa maan kusba akite dé aki tuwa maan képmaaba akik.
3 Akite dé laion waakwa pulak némaanba waak. Waadéka dé jaat nak taaba sékét
nak taababa kayék vétik déku kudi kaatate dé viyaak.
4 Viyaadéka wuné jaatna kudi kaviké yak. Yawuréka dé kudi nak Gotna gayéba kéga
wak, “Wani jaat bulén kudi ména mawuléba téké dé yo. Nyégaba kavimarék yaké méné
yo.” Naate dé wak.
5 Wadéka dé Gotna gayéba giyae kusba aki képmaaba akiye tédéka véwurén du dé
déku yéknwun tuwa taaba Gotna gayét kusawurék.
6 Kusawuréte kéga dé wak: “Got dé nyét, nyétba rakwa akwi mu wawo dé kuttaknak.
Képmaa, képmaaba rakwa akwi mu wawo dé kuttaknak. Képmaaba tékwa gu, guba
rakwa akwi mu wawo, dé kuttaknak. Dé apuba apuba dé rasaaku. Déku yéba wuné
wakweyo. Dé déknyényba wadén pulak bulaa yaké dé yo. Wan adél.
7 Gotna kudi kure giyaakwa du nak wawo déku kaany yapévudu wani nyaa Got
déknyényba wadén pulak yaké dé yo. Dé déknyényba déku yéba wakwete déku jébaa
yakwa duwat wadén pulak yaké dé yo. Wan adél.” Naate dé wak.
8 Wadéka dé taknaba Gotna gayéba giyaan kudi dé wunat tépa wak, “Méné ye méné
wani nyéga kusba aki képmaaba akiye tékwa duna taababa nyégélké yo.”
9 Naate wadéka wuné Gotna kudi kure giyaan duké ye wuné dérét wak, “Méné
wunéké wani makwal nyéga tiyaaké méné yo.” Naate wawuréka dé wunat wak, “Méné

* **9:20:** Re 16:9-11; Sam 135:15-17

nyégéle méné kaké yo. Kaménu ména kudiba liséknét kapére yaké dé yo. Kabutiménu ména biyaaba nyégi yaké dé yo."
10 Naate wadéka wuné wani makwal nyéga déku taababa nyégéle wuné kak. Kawuréka wuna kudiba liséknét dé kapére yak. Kabutiwuréka dé wuna biyaaba nyégi yak.
11 Yadéka dé wunat wak, "Méné Gotna yéba kudi tépa wakweké méné yo. Wupmalemu kés sépé nak sépé kurén du taakwa, wupmalemu kés képmaa nak képmaaba rakwa du taakwa, wupmalemu kés kudi nak kudi bulkwa du taakwa, wupmalemu némaan duké wawo Gotna yéba kudi wakweké méné yo." Naate dé wak.

11

Du vétik bét Gotna jébaaké kudi wakwek

1 Wani kudi wadéka dé Got wunéké gwalmu naaknwudakwa baagé nak tiyaak. Wani baagé wan sétowe yédakwa baagé pulak. Wani baagé tiyaate dé wunat wak: "Méné ye méné wuna kudi buldakwa ga naaknwute méné wunéké gwalmu tiyaadakwa jaabé wawo mé naaknwu. Waba téte méné wuna yéba kevérékgwa du taakwa wawo mé naaknwu.
2 *Méné wuna kudi buldakwa ga maakna kwaakwa taalé naaknwumarék yaké méné yo. Wani taalé dékumuk. Nak gena du taakwa wuna kudi véknwumarék yakwa du taakwa wan deku taalé. De wupmalemu (42) baapmu wani yéknwun gayé Jerusalemké némaan du taakwa raké de yo.
3 Wuné wuna jébaaké kudi wakweran du vétikgé apa kwayéké wuné yo. Kwayéwuru bét wupmalemu (1,260) nyaa wuna yéba wuna kudi wakweké bét yo. Bét wunéké sanévéknwumarék yakwa du taakwa kapéredi mu yado vébéru wani kapéredi muké bétku mawulé kapére yaké dé yo. Yadu nak du taakwa bétku baapmu wut véte bétku mawuléké kutdéngdoké bét jégwaa baapmu wut kusadaké bét yo. Kusadatakne wuna yéba kudi wakweké bét yo." Naate dé Got wunat wak.
4 Wani du vétik wan oliv mi pulak bét tu. Wani du vétik wan lam vétik pulak bét tu. Bét kéni képmaana Némaan Ban Gotna ménіba bét tu.
5 Du las bérét yaalébaanké yadaran bétku kudiba yaa yaale bétku maamat akwi yaanbutikgé dé yo. Bérét yaalébaanké yaran dut waga yaandu kiyaaké de yo.
6 Bét Gotna yéba kudi wakwebéru Got bétké apa kwayéké dé yo. Kwayédu bét déku kudi wakwebéru wani tulé maas viyaamarék yaké dé yo. Bét wabéru képmaaba tékwa gu wény pulak yaké dé yo. Bét mawulé yate wabéru kés pulak nak pulak kapéredi mu kéni képmaaba rakwa du taakwaké yaaké dé yo.
7 *Bét Gotna yéba kudi wakwebutibéru wani apakélé waaguba kwaakwa yébaalé yaalaké dé yo. Yaale bét wale waariyaké dé yo. Waariye bérét viyaapérekgé dé yo.
8 Viyaapérekdu bétku gaaba ségwi némaa gayéba kwaakwa yaabuba bakna raké dé yo. Déknyényba wani gayéba de deku Némaan Ban Jisasnyét miba viyaapata taknadaka dé kiyaak. Naané aja kudi wakwete wani gayéna yé kéga wakweyo: Sodom, Isip wawo.
9 Wani du vétik bétku gaaba ségwi nyaa kupuk taabék wawo yaabuba radu de kés sépé nak sépé kurén du taakwa, kés kém nak kémba rakwa du taakwa, kés kudi nak kudi bulkwa du taakwa, kés képmaa nak képmaaba yaan du taakwa waga de bétku gaaba ségwi véké de yo. Véte waké de yo, "Bétku gaaba ségwi rémmarék yaké guné yo."
10 Naate wate akwi kémba rakwa du taakwa bét kiyaabérénké dusék takwasék yaké de yo. Kadému gu kate deku du taakwaké gwalmu kwayéte dusék takwasék yaké de yo, wani du vétik deké kaagél kwayétakne kiyaabérénké.

---

* **11:2:** Lu 21:24; Re 13:5 * **11:7:** Re 13:1

11 Nyaa kupuk taabék wawo yédéka Got wadéka yaamabi bétku mawuléba tépa dé
wulaak. Wulaadéka bét raapme ték. Tébétka de bérét vén du taakwa wupmét kapére
yak.
12 Yadaka bét véknwuk kudi nak Gotna gayéba giyaate némaanba waadéka. Waate
kéga dé wak, “Béné kénét mé yaala.” Naate wadéka bét Gotna gayét buwiba
waarébétka de bétku maama vék.
13 Wani tulé apakélé anyék lé kurék. Kure lé wani gayéna nak nyédé lé yaalébaanék.
Yaléka nyédé nak taaba sékét nak taababa kayék wan véti wan véti wekna dé ték. Wani
anyék kutléka wupmalemu (7,000) du taakwa de kiyaak. Kiyaadaka de wekna ran du
taakwa wupmét kapére yate de awuréba rakwa ban Gotna yéba de kevéréknék.
14 *Wani apakélé kapéredi mu débu kaapuk yak. Walkamu tulé re apakélé kapéredi
mu nak wawo yaaké dé yo.

Du nak wawo dé déku kaany yapévuk

15 *Gotna kudi kure giyaakwa du nak wawo dé déku kaany yapévuk. Yapévudéka de
kudi las némaanba waate de wak, “Bulaa naana Némaan Ban Got dé kéni képmaaba
rakwa akwi du taakwaké némaan ban ro. Déku nyaan Jisas Krais dé kéni képmaaba
rakwa akwi du taakwaké némaan ban ro. Dé akwi du taakwaké némaan ban rasaakuké
dé yo apuba apuba.” Naate de wak.
16-17 *Wadaka de Gotna méniba rakwa némaan du radakwa jaabéba raapme de kwati
yaane Gotké waadé daak. Daate déku yéba kevérékte de wak,

Naana Némaan Ban Got, méné apat méné kapére yo.
Akwi némaan duwat talakne méné apat méné kapére yo.
Déknyényba re bulaa wawo méné rasaaku.
Méné apat kapére yate bulaa méné némaan ban rate akwi képmaaba rakwa du
taakwaké batnyé ménébu miték vék.
Véménéka naané ménéké yéknwun mawulé yo.
18 *Déknyényba kéni képmaaba rakwa du taakwa ménat rékaréka de yak.
Bulaa méné derét rékaréka yaménékwa tulé débu yaak.
Bulaa méné apakélé kot véknwukwa némaan ban rate kiyaan du taakwa yadan
jébaaké kudi wakweménékwa tulé débu yaak.
Bulaa méné du taakwa yan yéknwun mu kaataké méné yo.
Ména jébaa yate ména yéba kudi wakwen du taakwa, ména jébaa kurén du taakwa,
ména yéba kevéréknén némaan du taakwa, ména yéba kevéréknén bakna du
taakwa, wani du taakwa yan yéknwun mu bulaa kaataké méné yo.
Bulaa méné kéni képmaa yaalébaanén du taakwat yadan kapéredi mu yakataké
méné yo.

19 *De waga wadaka dé Gotna gayéba kwaakwa déku kudi buldakwa gana gwés
dé naapik. Naapidéka wuné vék kubusaaku bokis wani gaba tédéka. Wani bokisba
Gotna némaa adél kudi kavitaknadéka dé kwaak. Kwaadéka vétakne wuné vék nyét
kulabidéka. Véwuréka jaat viyaadéka apakélé kudi buldaka anyék lé nak kurék.
Kutléka dé apa maas ais pulak dé viyaak.

12

Taakwa bét apakélé viwu

1 Wani mu yédéka tépa ve wuné vék némaa mu nak nyétba yaadéka. Wani mu kéga:
Taakwa lé nak rak. Lé nyaa pulak baapmu wut léku sépéba gitakne lé rak. Raléka

* **11:14:** Re 9:12 * **11:15:** 1 Ko 15:24-26; Re 19:6 * **11:16-17:** Re 1:8, 4:4, 10 * **11:18:** 2 Ko 5:10; Re 20:11-13
* **11:19:** Yi 9:4

baapmu léku maan gwaléba lé rak. Léku maaknaba lé nyétba tékwa kun taaba vétik sékérék maanba kayék vétik waga lé maakna saap pulak saapmék.
2 Lé nyaan téte lé nyaan kéraaké kutdakwa kaagél lé kurék. Wani kaagél wan kapéredi kaagél. Kutte lé némaanba waate lé nyaan kéraaké yak.
3 Yaléka dé nak mu wawo nyétba yaak. Wani mu kéga: Apakélé viwu pulak mu dé nak rak. Wani viwu gwaavé yadéka déku maakna nak taaba sékét nak taababa kayék vétik waga de ték. Némaan du saapdakwa maakna saap nak taaba sékét nak taababa kayék vétik waga de déku maaknaba nak nak kwaak. Déku kaara taaba vétik.
4 Nyédé kupuk nyétba tédéka wani viwu nakurak nyédéba tén kun déku génit dé képmaat yatjagiyak. Yatjagiyadéka dé nyétba tékwa kun nyédé vétik miték dé ték. Wani viwu yae dé nyaan kéraaké yakwa taakwana méniba ték. Wani taakwa nyaan kéraalu wani nyaan kaké nae dé ték.
5 Tédéka lé taakwa nyaan kéraak. Kukba wani nyaan némaan ban rate apat kapére yate kéni képmaaba rakwa akwi du taakwaké véké dé yo. Wani taakwa nyaan kéraaléka Got dé wani nyaanét bari kure waarék, radékwa taalat.
6 Kure waarédéka lé taakwa du ramarék taalat lé yaage yék, Got lé miték raluké yadén taalat. Wani taaléba lé wupmalemu (1,260) nyaa ralu de léké kadému kwayéké de yo.
7 *Wani taakwa yaage yéléka de Gotna gayéba waariyak. Gotna kudi kure giyaakwa du Maikel dé wale tékwa du wawo de apakélé viwu déku du wale wawo waga de waariyak.
8 Waariyate de akwi apa yate dé Maikel déku du wale apat kapére yate derét debu talaknak. Talaknadaka wani viwu déku du wawo Gotna gayéba raké de yapatik.
9 *Yadaka dé Maikel wani apakélé viwu déku du wale derét dé képmaat yatjagiyak. Wani viwu wan déknyényba ran kapéredi kaabe. Dé akwi kutakwana némaan ban. Dé wan akwi képmaaba rakwa du taakwat yénaa yakwa ban, Seten.
10 Maikel waga yadéka wuné véknwuk Gotna gayéba kudi nak némaanba waadéka. Waate dé wak, “Got apat kapére yadéka déku apa Setenna apat débu talaknak. Déknyényba Seten dé Gotna méniba téte Jisasna jébaaba yaalan du taakwat gaan nyaa dé waatisaakuk. Tépa derét waatimarék yaké dé yo. Bulaa Got apat kapére yate yae dé déku du taakwat kéraak, Setenna taababa. Naana Némaan Ban Got yae dé akwi du taakwaké némaan ban ro. Déku nyaan Jisas Krais bulaa apa yate dé akwi du taakwaké némaan ban ro.
11 Wani Sipsip Nyaan Jisas kiyaadéka déku wény dé akuk. Akudéka dé Jisas déku jébaaba yaalan du taakwat kéraak. Kérae deké apa kwayédéka deku apa Setenna apat débu talaknak. De kiyaamuké wup yamarék yate Jisas Kraiské de kudi wakwek. Waga yadaka deku apa Setenna apat débu talaknak.
12 Talaknadénké sanévéknwute guné Gotna gayéba rakwa du taakwa yéknwun mawulé yate dusék takwasék yaké guné yo. Naané képmaaba rakwa du taakwa, képmaaba tékwa guba rakwa mu wawo gunéké naané mawulé léknu, Seten rékaréka yate gunéké dawulidén bege. Dé dé kutdéngék. Dé walkamu tulé male raké dé yo. Waga kutdéngte dé rékarékat kapére yo.” Naate dé wani kudi wak.
13 Wani apakélé viwut képmaat yatjagiyadéka képmaaba radékwaké kutdéngte dé nyaan kéraan taakwat kélék.
14 Kélédéka Got dé wani taakwaké apakélé kwarékadina payék vétik kwayék. Kwayédéka lé wani apakélé viwut kulaknyénytakne wure ye lé du ramarék képmaa saabak. Déknyényba wani képmaaké Got dé wak, wani taakwa waba ralu de léké kadému kwayédoké. Kwaaré vétik taabék wawo waba miték raké lé yo.

* **12:7:** Ju 1:9 * **12:9:** Jen 3:1; Re 20:2

15 Wani taakwa waba raléka dé wani viwu déku kudiba gu male dé gwiyaak. Wani
gu apakélé kwayé kwe ye lé wani taakwat kélékére yék. Wani kwayé kwe lérét kure
yélu yalakluké dé viwu mawulé yak.
16 Yadéka képmaa dé wani taakwat kutkalé yak. Yate képmaa kepukadéka dé viwu
gwiyaan gu wani waaguba male dé dawulik.
17 *Dawulidéka dé wani apakélé viwu wani taakwat rékaréka yate dé léku
képmawaara wale waariyaké mawulé yak. Wani képmawaara wan Gotna kudi miték
véknwute Jisasna jébaaké kudi wakwekwa du taakwa. De wale waariyaké mawulé yate
dé wani viwu yék.
18 Ye dé kus maaléba ték.

13

Yébaalé pulak mu vétik bét yaalak

1 *Wuné vék yébaalé pulak mu nak kusba yaaladéka. Déku kaara taaba vétik. Déku
kaaraba de némaan du saapdakwa maakna saap taaba vétik kwaak. Déku maakna nak
taaba sékét nak taababa kayék vétik. Déku maaknaba dé kavidan yé las kwaak. Wani
yé kavite Gotké kapéredi kudi wakwete de dérét waséléknék.
2 Véwurén yébaalé wan lepat pulak. Déku maan wan beana maan pulak. Déku kudi
wan laionna kudi pulak. Wani yébaaléké dé apakélé viwu Seten déku apa kwayék.
Kwayétakne dé dérét wak, “Méné wuna apa kérae képmaaba rakwa du taakwaké
némaan ban raké méné yo.” Naate wadéka dé apa yate deké némaan ban dé rak.
3 Wani yébaaléna maakna nak viyaapérekdaka kiyae dé ték. Tédéka wani maaknaba
tén waasé rékaa yadéka dé maakna tépa yéknwun yak. Yadéka de képmaaba rakwa
akwi du taakwa wani yébaalat véte kwagénte de déku kukba yék.
4 Wani apakélé viwu yébaaléké déku apa kwayédéka de du taakwa viwuna yéba
kevéréknék. Yate de yébaaléna yéba wawo kevéréknék. Kevérékte de wak, “Kéni
yébaalé wan némaan ban dé. Dé apat dé kapére yo. Du dé wale waariyate dérét viyaaké
yapatiké de yo.”
5 Got wani yébaalat waatimarék yadéka dé apa kérae akwi muké dé némaan ban rak.
Wupmalemu (42) baapmu dé némaan ban rak. Rate dé Gotké kapéredi kudi wakwete
dérét dé waséléknék.
6 Yate dé Gotna yé, Gotna gayé, Gotna gayéba rakwa du taakwaké wawo dé kapéredi
kudi wakwek.
7 *Got waatimarék yadéka dé wani yébaalé Gotna du taakwa wale waariyadéka déku
apa deku apat débu talaknak. Got waatimarék yadéka dé apa yate akwi kém, akwi
képmaa, akwi kés pulak nak pulak kudi bulkwa du taakwa, akwi kés pulak nak pulak
sépé kurén du taakwa, deku némaan ban dé rak.
8 *Képmaaba rakwa wupmalemu du taakwa déku yéba kevérékgé de yo. Déknyényba
Got akwi mu kuttaknamarék yate dé nyégaba nak déku du taakwana yé kavik. Wani
nyéga wan viyaapérekdan Sipsip Nyaanna nyéga. Wani nyégaba deku yé kavidén du
taakwa apuba apuba miték rasaakuké de yo. Wani nyégaba deku yé kavimarék yadén
du taakwa wani yébaaléna yéba kevérékgé de yo.
9 Guné Gotna kudi véknwuké mawulé yakwa du taakwa, kéni kudi mé véknwu.
10 *De raamény gaba radoké Got dé du taakwa lasnyét dé wak. Wani du taakwat
maama kure yédo raamény gaba raké de yo. Du las nak duwat waariyadakwa kulaat
viyaapérekdaran nak du waariyadakwa kulaat derét viyaapérekgé de yo.

* **12:17:** 1 Pi 5:8 * **13:1:** Re 17:3, 7, 12 * **13:7:** Re 11:7 * **13:8:** Re 3:5 * **13:10:** Re 14:12

Guné Gotna du taakwa wani kudi véknwute guné wup yamarék yaké guné yo. Yate guna mawuléba apa yate Gotna kudi miték véknwusaakuké guné yo. Gotna jébaa kulaknyénymarék yaké guné yo.
11 Yébaalé nak wawo képmaaba raapme yaaladéka wuné vék. Sipsip nyaanna maaknaba tékwa kaara pulak, kaara vétik dé ték. Dé apakélé viwu bulkwa pulak dé kudi bulék.
12 Taale yaan yébaalé kukba yaan yébaaléké apa kwayétakne wadéka dé taale yaan yébaaléna méniba téte dé déké jébaa yak. Yate dé képmaaba rakwa du taakwat wadéka de taale yaan yébaaléna yéba kevéréknék. Déknyényba maakna nak viyaapérekdaka kiyae tédéka wani maaknaba tén waasé rékaa yadéka dé maakna tépa yéknwun yan yébaaléna yéba de kevéréknék.
13 *Kukba yaan yébaalé kés pulak nak pulak déknyényba vémarék yadan apa jébaa dé yak. Nak yadén apa jébaa kéga. Dé akwi du taakwana méniba téte wadéka yaa Gotna gayé kulaknyénytakne dé képmaat giyaak.
14 Kukba yaan yébaalé dé taale yaan yébaalat apa kérae dé déknyényba vémarék yadan apa jébaa yate dé képmaaba rakwa du taakwat yénaa yak. Yate dé derét kéga wak, “Guné waapinyan taaké guné yo. Wani yébaalé déknyényba waariyadakwa kulaat viyaapérektaknadak dé kulé ro. Guné wani yébaalé pulak waapinyan taaké guné yo. Tae guné déku yéba kevérékgé guné yo.” Naate wadéka de taak.
15 Taadaka Got waatimarék yadéka dé kukba yaan yébaalé wani waapinyanét yapévuk. Yapévudéka dé wani waapinyanét yaamabi wulae tédéka dé kudi bulék. Bulte dé wak, “Wuna yéba kevérékmarék yakwa du taakwat guné viyaapérekgé guné yo.”
16 Naate watakne dé wak, “Guné wuna kudi nak kaviké guné yo, akwi du taakwana yéknwun tuwa taababa. Taababa kavimarék yagunéran deku lékwésba kaviké guné yo. Némaan du taakwa, bakna du taakwa, gwalmumama du taakwa, gwalmu yamarék du taakwa, nak duna kudiba véknwute wadakwa pulak jébaa yakwa du taakwa, deku mawuléba sanévéknwute mawulé yadakwa jébaa yakwa du taakwa, akwi du taakwat wuna kudi waga kaviké guné yo.
17 *Kavigunu du taakwa wuna kudi kure témarék yadaran de nak du taakwat gwalmu kéraamarék yaké de yo. Wuna kudi kure témarék yaran akwi du taakwa gwalmu kwayétakne nak du taakwat yéwaa kéraamarék yaké de yo.” Naate dé wani waapinyan wak. Wadéka waga de déku kudi kavik. Kavidan kudi las wan wani yébaaléna yé. Kavidan kudi las wan wani yébaaléna naba.
18 Guné yéknwun mawulé pukaakwa du taakwa, mé sanévéknwu. Guné miték sanévéknwe wani yébaaléna nabaké kutdéngké guné yo. Wani naba wan képmaaba rakwa duna naba. Wani naba wan 666.

14

Wupmalemu (144,000) du de kulé gwaaré waak

1 *Tépa ve wuné vék wani Sipsip Nyaan Jerusalemba tékwa nébuba tédéka. Wani nébuna yé Saion. Wani Sipsip Nyaan tédéka de wupmalemu (144,000) du taakwa de dé wale ték. Déknyényba wani du taakwana lékwésba wani Sipsip Nyaanna yaapa Got déku kapmu wani Sipsip Nyaanna yé déku yé wawo dé kavik.
2 *Wani du taakwa tédaka wuné véknwuk apakélé gu waakwa pulak kudi nak Gotna gayéba waadéka. Wani kudi wan jaat viyaate waakwa pulak dé waak. Wani kudi wan gita viyaadaka waakwa pulak dé waak.
3 *Wani kudi wan wani du taakwa waakwa kudi. De Got rakwa jaabé tékwaba téte de kulé gwaaré waak. De mawulé tékwa kulé mu wan véti wan véti, waba

* **13:13:** Mt 24:24 * **13:17:** Re 14:9-11 * **14:1:** Re 3:12 * **14:2:** Re 1:15 * **14:3:** Re 7:4

rakwa némaan du wawo, deku méniba téte de kulé gwaaré waak. Nak du taakwa wani gwaaréké kutdéngmarék yaké de yo. Wani du taakwa kapmu wani gwaaré de kutdéngék. Déknyényba Got kéni képmaaba dé wani du taakwat kéraak. Kéraadéka de kapmu wani gwaaré de waak.

4 *Deku mawulé yéknwun mawulé male. De kapéredi mu kaapuk yadan. Wani du de taakwa wale kapéredi mu kaapuk yadan. De Gotké male sanévéknwute miték male de rak. De wani Sipsip Nyaan mawulé yadékwa taalat yédéka de déku kukba yu. Got dé wani du taakwat kéraak képmaaba. Kéraadéka de taale déku kémba rate wani Sipsip Nyaanna kémba de rak. Nak du taakwa kukba de déku kémba rak.

5 Wani du taakwa kapéredi mu las kaapuk yadan. Yate yénaa kudi las kaapuk wakwedan.

Gotna kudi kure giyaakwa du kupuk de kudi wakwek

6 Tépa ve wuné vék Gotna kudi kure giyaakwa du nak awuré nyétba wure yédéka. Dé yéknwun kudi apuba apuba rasaakuran kudi wakweké dé yék. Kés képmaa nak képmaaba rakwa du taakwa, kés kém nak kémba rakwa du taakwa, kés kudi nak kudi bulkwa du taakwa, kés sépé nak sépé kurén du taakwa, kéni képmaaba rakwa akwi du taakwat wakweké dé yék.

7 Yéte dé némaanba waate dé wak, “Got apakélé kot véknwukwa némaan ban rate akwi du taakwana jébaaké wakwedéran tulé débu yaak. Guné déké wup yate déku yéba kevérékgé guné yo. Got nyét, képmaa, képmaaba tékwa akwi gu kuttaknadénké sanévéknwute guné déku yéba kevérékgé guné yo.”

8 *Dé waga wadéka dé Gotna kudi kure giyaakwa du nak wawo taale yaan duna kukba dé yaak. Yae dé wak, “Némaa gayé Babilon débu kapére yak. Wani gayéba rakwa du taakwa nak du taakwa wale kapéredi mu yadaka de akwi képmaaba rakwa du taakwa véte de wawo wani kapéredi mu de yak. Yadaka Got dé rékarékat kapére yak, Babilonba rakwa du taakwat.”

9-10 *Dé waga wadéka dé Gotna kudi kure giyaakwa du nak wawo bétku kukba yaak. Yaate némaanba waate dé wak, “Yébaaléna yéba kevérékgwa du taakwa, yébaalé pulak taadan waapinyanna yéba kevérékgwa du taakwa wawo, bétku yéba kevérékte yébaaléna kudi lékwésba, yéknwun tuwa taababa kéraan du taakwa, wani du taakwat Got dé rékarékat kapére yo. Yate dé yadan kapéredi mu yakataké dé yo derét. De Gotna du wani Sipsip Nyaan wawo deku méniba tédo Got yadan kapéredi mu yakataké dé yo. Deké mawulé lékmarék yaké dé yo. Got wadu de yaaba, yaa yaankwa matuba wawo yaanké de yo. Yaante apakélé kaagél kutké de yo.

11 Wani yaa yaansaakuké dé yo. Yaandu de apakélé kaagél kutsaakuké de yo. Wani yébaalé bét yébaalé pulak taadan waapinyanna yéba kevéréknén du taakwa, bétku yéba kevérékte yébaaléna kudi deku sépéba kéraan du taakwa wawo de apuba apuba kaagél kutké de yo. Gaan nyaa yaap ramarék yaké de yo.” Naate dé wak.

12 *Guné Gotna du taakwa, wani kudi véknwute guné wup yamarék yaké guné yo. Yate guna mawuléba apa yate Gotna kudi miték véknwusaakuké guné yo. Yate Jisasna jébaa kutsaakuké guné yo. Déku jébaa kulaknyénymarék yaké guné yo.

13 *Gotna gayéba kudi nak giyaadéka véknwuréka dé kéga wak, “Méné kéga kaviké méné yo. Némaan Ban Jisas wale nakurak mawulé yate bulaa rakwa du taakwa kukba raran du taakwa wawo kiyaado Got derét kutkalé yadu de miték male raké de yo.” Naate wadéka dé Gotna Yaamabi wak, “Wan adél. Kéni képmaaba wupmalemu kapéredi mu deké dé yaak. De kiyae Gotna gayéba rate apuba apuba yaap rasaakuké de yo. Wani kapéredi mu deké tépa yaamarék yaké dé yo. De képmaaba rate yéknwun

* **14:4:** Je 1:18 * **14:8:** Re 18:2-3 * **14:9-10:** Re 13:11-17, 19:20, 20:10, 15, 21:8 * **14:12:** Re 13:10 * **14:13:** Yi 4:10

mu male de yak. Got yadan yéknwun muké sanévéknwute deké miték védu de Gotna gayéba rate miték male raké de yo." Naate dé wak.

Képmaaba kadému kéraadakwa tulé

14 *Wuné tépa ve wuné vék waama buwi nak kwaadéka. Wani buwiba dé du pulak
rak. Déku maaknaba dé gol matut yadan maakna saap kwaak. Déku taababa dé nébi
kutkwa kulaa dé kurék.
15 *Kutdéka dé Gotna kudi kure giyaakwa du nak wawo Gotna kudi buldakwa gaba
yaalak. Yaalate dé buwiba rakwa dut némaanba waate dé wak, "Képmaaba tékwa akwi
kadému débu ak yak. Bulaa wan ak ye tékwa kadému kéraanakwa tulé. Méné ye ména
kulaat kadému sékuké méné yo."
16 Naate wadéka dé buwiba ran du déku kulaa kure képmaat giyae naané Judana du
kadému sékunakwa pulak dé ak ye tén kadému sékuk.
17 Yadéka dé Gotna kudi kure giyaakwa du nak wawo Gotna kudi buldakwa gaba
yaale dé ték. Dé wawo nébi kutkwa kulaa dé nak kurék.
18 Kutdéka dé Gotna kudi kure giyaakwa du nak wawo Gotké gwalmu kwayédakwa
jaabé kulaknyénytakne dé yaak. Wani du waba tékwa yaaké dé némaan ban ro. Wani
du yae dé nébi kutkwa kulaa kure tén dut némaanba waak. Waate dé wak, "Képmaaba
tékwa wain sék bulaa débu ak yak. Méné ména kulaa kure ye méné wani wain sék
sékuké méné yo."
19 *Naate wadéka dé wani du déku kulaa kure képmaat giyae dé ak yan wain sék
sékuk. Sékwe dé apakélé awu pulak matuba wani wain sék kéraasadak. Waga pulak
matuba naané Juda maanét akibés sakibésnyu, wain gu kéraaké. Wani wain sék wan
Gotna maama pulak. Got déku maamat rékarékat kapére yate dé derét viyaaké dé yo.
Dé wain sék akibés sakibéskwa du pulak yate dé déku maamat yaalébaanké dé yo.
20 Wain sék akibés sakibésdékwa taalé wan némaa gayé tékwaba kaapaba dé ték. Got
waba akibés sakibésdéka dé wény yaalak. Yaale séknaa taaléba dé yék (300 kilomita
pulak). Yéte dé waare képmaaba tékwa duna maakna kutnyélépké nae dé yak.

15

Gotna kudi kure giyaakwa du de kapéredi mu kure ték

1 *Waga yadéka wuné vék Gotna kudi kure giyaakwa du nak taaba sékét nak taababa
kayék vétik du taakwat yaalébaandaran kapéredi mu las kure tédaka. De Gotna
gayéba téte kapéredi mu kure tédaka wuné véte deké kwagénte wuné sanévéknwu
wanévéknwuk. Got rékaréka yate wadu wani kapéredi mu yaaké dé yo. Wani kapéredi
mu kaapuk yadu Got kapéredi mu las wawo yaaduké wamarék yaké dé yo. Tépa
rékaréka yamarék yaké dé yo.
2 Tépa ve wuné vék apakélé kwawu pulak mu nak tédéka. Wani mu wan yaa, glas
wale taknadan mu pulak. Wani yébaalé, yébaalé pulak taadan waapinyanét wawo
bétku jébaaba wulaamarék ye bétké kuk kwayén du taakwa wani kwawu maaléba
tédaka wuné vék. Wani du taakwa yébaalé, yébaaléna yé, yébaaléna naba, yébaalé
pulak taadan waapinyanna yéba wawo kaapuk kevérékdan. Yadaka dé Got deké gita
kwayédéka de kure tédaka wuné vék.
3 *Wani du taakwa gita kure téte de Gotna jébaa yakwa du Moses bét wani Sipsip
Nyaanna gwaaré waak. Kégade waak,
Némaan Ban Got, méné apat méné kapére yo.
Yate akwi némaan duwat ménébu talaknak.

* **14:14:** Re 1:13 * **14:15:** Mt 13:36-40 * **14:19:** Re 19:15 * **15:1:** Re 15:6-7 * **15:3:** Re 16:7

Yaménékwa akwi jébaa yéknwun yadéka naané véte kwagénte naané sanévéknwu wanévéknwu.
Méné akwi képmaaba rakwa du taakwaké némaan ban rate yéknwun mu male méné yo.
Yate méné adél kudi méné wakweyo.
4 Naana Némaan Ban, méné kapmu yéknwun mu male méné yasaaku.
Akwi du taakwa ménéké miték sanévéknwute ména yéba kevérékgé de yo.
Méné yadan kapéredi mu derét méné yakato.
Yate méné yadan yéknwun mu derét méné kaato.
Ména paaté wan yéknwun paaté.
Ména yéknwun paaté véte akwi képmaaba rakwa akwi du taakwa yae ména yéba kevérékgé de yo.
Naate de waak.
5 *Wani gwaaré véknwutakne tépa ve wuné vék Gotna gayéba tékwa déku kudi buldakwa gana gwés naapiye tédéka. Vétakne kwaasawule wuné vék Got rakwa yéknwun ga.
6 Véwuréka du nak taaba sékét nak taababa kayék vétik du taakwat yaalébaandaran mu kure te Gotna kudi buldakwa ga kulaknyénytakne de kaapat yaalak. Yéknwun waama baapmu wut kusadatakne gol matu pulak yan raamu baagwi waratapba gitakne de yaalak.
7 Yaaladaka dé kulé tékwa mu nak gol matut yadan agérap nak taaba sékét nak taababa kayék vétik dé deké kwayék. Apuba apuba rasaakukwa ban Got rékaréka yakwa mu wani agérapba dé rak.
8 Got apat dé kapére yo. Déku apa déku yéknwun paaté wawo yaatnyé yakwa pulak déku gaba sékérékne dé ték. Akwi du taakwa wani gat wulaamarék yaké de yo. Gotna kudi kure giyaakwa du nak taaba sékét nak taababa kayék vétik kure tédakwa kapéredi mu guriksadabutido du taakwa wani gat wulaaké de yo.

16

Got rékaréka yadékwa mu rakwa agérap

1 *Gotna kudi buldakwa gaba kudi nak yaaladéka wuné véknwuk. Dé Gotna kudi kure giyaakwa du nak taaba sékét nak taababa kayék vétiknét némaanba waate dé wak, “Guné ye guné wani agérapba rakwa Got rékaréka yadékwa mu képmaat guriksadaké guné yo.”
2 *Naate wadéka dé du nak ye dé déku agérapba ran mu képmaat guriksadak. Guriksadadéka wupmalemu du taakwat apakélé kapéredi waasé dé yak. De yébaaléna yé deku sépéba kavidan du taakwa, de yébaalé pulak taadan waapinyanna yéba kevérékgwa du taakwa, derét apakélé kapéredi waasé dé yak.
3 Yadéka dé du nak wawo ye dé déku agérapba ran mu kusba guriksadak. Guriksadadéka lé kus kiyaan duna wény pulak dé yak. Yadéka kusba tén akwi mu de kiyaak.
4 Yadaka dé du nak wawo ye déku agérapba ran mu kaabélé, képmaaba yaalan guba wawo dé guriksadak. Guriksadadéka wani gu akwi dé wény pulak yak.
5 Yadéka wuné véknwuk guké némaan ban rate Gotna kudi kure giyaakwa du kéga wadéka, “Déknyényba re bulaa wawo méné ro. Méné, Got, yéknwun du méné. Méné yéknwun mu male méné yo. Méné yadan kapéredi mu derét yakataménékwa wan yéknwun.
6 *Déknyényba wani du de ména yéba kudi wakwekwa du taakwa ména nak du taakwat wawo viyaapéreknék. Viyaapérekdaka deku wény dé akuk. Bulaa méné ména

* **15:5:** Yi 9:3 * **16:1:** Re 16:17 * **16:2:** Re 13:11-17 * **16:6:** Re 17:6, 18:24

du taakwat viyaapéreknén duwat méné wény kwayu, de kadoké. Yadan kapéredi mu yakatate méné kapéredi mu kwayu. Wan yéknwun." Naate dé wak.

7 *Wadéka wuné véknwuk kudi nak Gotké gwalmu kwayédakwa jaabéba yaale waate kéga wadéka, "Wan adél. Némaan Ban Got, méné apat méné kapére yo. Méné akwi némaan duwat ménébu talaknak. Méné adél kudi méné wakweyo. Méné yéknwun mu male méné yo. Yadan kapéredi mu ménébu yakatak. Wan yéknwun." Naate dé wak.

8 Wadéka dé du nak wawo ye déku agérapba ran mu nyaaba dé guriknék. Gurikdéka nyaa apa ye véte dé yaa yaankwa pulak yaante dé du taakwana sépéba tuk.

9 *Tudéka deku sépé kaagélét dé kapére yak. Yadéka waba rakwa du taakwa de kapéredi kudi bulte de waséléknék Gorét. Got wani kapéredi muké apa ye némaan ban radéka de dérét waséléknék. Yate yadan kapéredi mu kulaknyénymarék yate Gotna yéba kaapuk kevérékdan.

10-11 *Yadaka dé du nak wawo déku agérapba ran mu wani yébaalé rakwa taaléba guriksadak. Guriksadadéka yébaaléna du taakwana taaléba dé gaan yak. Yadéka wani du taakwa apakélé kaagél de kurék. Kutdaka apakélé waasé yadéka génte de baanék. Baante de kapéredi kudi bulte de waséléknék Gorét. Yate de yadan kapéredi mu kaapuk kulaknyénydan.

12 Yadaka du nak wawo ye dé déku agérapba ran mu Yupretis waadakwa apakélé kaabélébа guriksadak. Guriksadadéka dé wani gu akwi kéléknék. Kélékdéka dé apakélé yaabu nak kwaak. Nyaa yaalakwaba rakwa némaan du wani yaabuba yaaké de yo.

13 Tépa ve wuné vék maak pulak kutakwa kupuk yaaladaka. Apakélé viwuna kudi, yébaaléna kudi, yénaa kudi wakwekwa duna kudiba wawo yaaladaka wuné vék.

14 *Wani kutakwa wan Setenna kém de. De déknyényba vémarék yadan nak pulak apa jébaa de yo. De kéni képmaaba rakwa akwi némaan duké de yu. Wani némaan du nakurak taalat yae waariyadoké de kutakwa deké yu. Némaan Ban Got wadén nyaa waariyadoké de kutakwa wani némaan duké yu.

15 *Guné wuna du taakwa, kéni kudi mé miték véknwu. Naana Némaan Ban dé wo, "Wuné gunéké yaaké wuné yo. Yaawuru guné sél yakwa du yaaran tuléké kutdéngmarék yagunékwa pulak, guné wuné yaaran tuléké kutdéngmarék yaké guné yo. Wunéké miték sanévéknwute wunéké raségékwa du taakwa wunat véte yéknwun mawulé yaké de yo. Wunéké sanévéknwumarék yate bakna kwaakwa du taakwa wunat véte nyékéri yaké de yo. Guné nyékéri yamuké guné wunéké miték sanévéknwute wunéké raségéké guné yo." Naate dé naanat wo.

16 Wani kutakwa kupuk kéni képmaaba rakwa némaan duwat waadaka yae de jawuk, nakurak taaléba. Wani taaléké de Yibruna kudiba kéga wo, Amagedon.

17 Gotna kudi kure giyaakwa du nak wawo ye dé wimutba déku agérapba ran mu guriknék. Gurikdéka dé Got rakwa taalé déku kudi buldakwa gaba kudi nak némaanba waak. Waate dé wak, "Yaak. Wani mu débu kaapuk yak."

18 *Naate wadéka nyét kulabidéka dé jaat wupmalemu apu viyaak. Viyaadéka de némaanba kudi buldaka apakélé anyék lé nak kurék. Wani anyék wan apakélé anyék male. Déknyényba waga pulak anyék képmaaba kaapuk kutlén.

19 *Yaléka akwi képmaaba tékwa gayé debu kapéredi yak. Wani apakélé gayé Babilon nyédé kupuk dé pukaak. Déknyényba Got dé Babilonba rakwa du taakwa kapéredi mu yadaka dé vék. Kéni tulé deké sanévéknwute dé derét rékarékat kapére yak. Yate dé yadan akwi kapéredi mu derét yakatak. Deké mawulé kaapuk lékdén.

20 Yadéka kus viyaatéknén képmaa akwi nébu wawo dé kaapuk yak.

---

* **16:7:** Re 19:2 * **16:9:** Re 9:20-21 * **16:10-11:** Re 16:21 * **16:14:** Re 19:19 * **16:15:** 1 Te 5:2; Re 3:3; Lu 12:37-40 * **16:18:** Re 8:5 * **16:19:** Re 14:8

21 *Yadéka dé apakélé maas sék ais matu pulak dé viyaak. Nak maas sék wan aknét dé kapére yak, apakélé bek rais pulak. Wani maas sék nyétba giyae dé du taakwana maaknaba akérék. Akéréte dé derét yaalébaanék. Yaalébaandéka de képmaaba rakwa du taakwa Gotké de kapéredi kudi bulék.

17

De yaabuba tékwa taakwat yaalébaanké de yo

1 Wani agérap kure tékwa du nak wunéké yae dé wunat kéga wak, “Méné mé yaa. Widan némaa gayé nak wupmalemu kaabélé tékwaba wuné ménat wakwatnyéké wuné yo. Wani némaa gayé wan yaabuba tékwa taakwa pulak. Got lé yan wupmalemu kapéredi mu lérét yakatadéranké ménat wakwatnyéké wuné yo.

2 *Kéni képmaana némaan du wani yaabuba tékwa taakwa wale kapéredi mu de yak. Wani taakwa yaléka de kéni képmaaba rakwa du taakwa yalén pulak kapéredi mu yate de sépélak rak.”

3 *Naate wadéka Gotna Yaamabi wuna mawuléba wulae tédéka dé wani kudi wakwen du wunat du ramarék taalat kure yék. Kure yédéka wuné vék taakwa nak gwaavé yébaaléba raléka. Wani yébaaléna sépéba wupmalemu yé dé kwaak. Wani yé wan Gorét wasélékdakwa yé. Wani yébaaléna maakna nak taaba sékét nak taababa kayék vétik. Déku kaara taaba vétik.

4 Wani taakwa gwaavé baapmu wut lé kusadak. Kés pulak nak pulak gol matut yadan mu wupmalemu yéwaat kéraadan mu las wawo léku sépéba lé kusok. Wupmalemu yéknwun gélégéraa wawo lé waarék. Léku taababa lé gol matut yadan agérap kurék. Wani taakwa yalén akwi kapéredi mu dé wani agérapba sékérékne rak.

5 Déknyényba léku lékwésba de aja kudi las kéga kavik: “Apakélé gayé Babilon. Yaabuba tékwa taakwana néwaa. Kéni képmaaba rakwa akwi kapéredi muna néwaa.”

6 *Wani taakwa waagété yaléka wuné vék. Déknyényba Gotna du taakwa, Jisasna jébaa kutte déku yéba kudi wakwen du taakwat wawo wani taakwa lé derét viyaapéreknék. Viyaapérektakne deku wény ke waagété lé yak. Yaléka vétakne kwagénte wuné sanévéknwu wanévéknwuk.

7 Yawuréka dé wuné wale tén du wunat wak, “Samuké méné sanévéknwu wanévéknwu? Wuné wani taakwaké paakudan kudi wakweké wuné yo. Ralékwa wupmalemu maakna wupmalemu kaara tékwa yébaaléké wawo paakudan kudi wakweké wuné yo.

8 *Véménén yébaalé déknyényba dé rak. Bulaa kaapuk radékwa. Kukba Got wadu dé radén apakélé waagu kulaknyénytakne yaale yalaksaakuké dé yo. Déknyényba Got kéni képmaa kuttaknamarék yatakne dé Got dé wale rasaakuran du taakwana yé dé kavik nyégaba nak. Wani nyégaba yé kavimarék yadén du taakwa de yébaalat véte kwagénte déku yéba kevérékgé de yo. Wani yébaalé re kiyae kukba yaaladéranké kutdéngte de wani yébaalat véte kwagénte déku yéba kevérékgé de yo.

9 “Yéknwun mawulé pukaakwa du de wani muké miték kutdéngké de yo. Wani maakna nak taaba sékét nak taababa kayék vétik wan nébu nak taaba sékét nak taababa kayék vétik. Wani taakwa lé wani nébuba ro.

10 Wani maakna wan némaan du nak taaba sékét nak taababa kayék vétik wawo. Wani némaan du naktaba debu kiyaak. Nak dé bulaa ro. Nak kaapuk wekna némaan du radékwa. Kukba dé yae walkamu tulé male raké dé yo.

11 Wani yébaalé déknyényba re bulaa kaapuk radékwa. Dé wawo némaan du dé. Dé némaan du nak taaba sékét nak taababa kayék vétik pulak dé. Got wadu dé yalakgé dé yo.

* **16:21:** Re 16:9-11 * **17:2:** Re 18:3 * **17:3:** Re 13:1 * **17:6:** Re 18:24 * **17:8:** Re 13:8

12 “Véménén kaara taaba vétik wan némaan du taaba vétik. De némaan du kaapuk
wekna radakwa. De wani yébaaléna apa kérae de dé wale walkamu tulé male némaan
du raké de yo.
13 Wani némaan du nakurak mawulé male yaké de yo. Yate deku apa yébaaléké
kwayédo dé deké némaan ban raké dé yo.
14 *De wani Sipsip Nyaan wale waariyado dé wani Sipsip Nyaan apat kapére yadu
déku apa deku apat talaknaké dé yo. Dé kéni képmaaba rakwa akwi du taakwa akwi
némaan duké wawo némaan ban rate derét talaknaké dé yo. Déku du taakwa, déku
jébaaba yaaladoké wadén du taakwa, déku jébaa kutsaakukwa du taakwa wawo de dé
wale téte waariye de apat kapére yado deku apa wani némaan duna apat talaknaké dé
yo.” Naate dé wak.
15 Watakne dé wunat wak, “Wani némaa gayé wupmalemu kaabélé tékwaba tédéka
ménébu vék. Wani némaa gayé wan yaabuba tékwa taakwa pulak. Wani kaabélé wan
kés sépé nak sépé kurén du taakwa, akwi kémba rakwa du taakwa, kés képmaa nak
képmaaba rakwa du taakwa, kés kudi nak kudi bulkwa du taakwa wawo.
16 *Véménén kaara taaba vétik wani yébaalé wale de wani taakwana maama raké
de yo. Rate lérét yaalébaante léku baapmu wut akwi putiké de yo. Yate léku sépé las
katakne lérét yaaba akwi tuké de yo.
17 Waga yate de Got déknyényba wadén pulak yaké de yo. Got wadén de nakurak
mawulé yate deku apa yébaaléké kwayéké de yo. Got du taakwa yadan kapéredi mu
yakataduké de deku apa yébaaléké kwayéké de yo.
18 Wan véménén taakwa wan apakélé gayé. Wan kéni képmaana akwi némaan du
deku némaa gayé.” Naate dé wak.

18

Némaa gayé Babilon débu kapére yak

1 Tépa ve wuné vék Gotna kudi kure giyaakwa du nak wawo Gotna gayé ku-
laknyénytakne giyaadéka. Wani du apat kapére yate dé nyaa pulak dé vék. Dé
giyaadéka yaa yaante kayénérékwa pulak dé képmaaba kayénarék.
2 Dé giyae némaanba waate dé wak:
Apakélé gayé Babilon débu kapére yak. Miték kaapuk tédékwa. Bulaa wani gayé
wan Setenna du, akwi kutakwa wawo wan de rakwa gayé.
Bulaa wani gayéba de yaakétnan kwaami kakwa api, kapéredi api, waga de ro.
3 Akwi képmaaba rakwa du taakwa Babilonba rakwa du taakwa nak du taakwa
wale kapéredi mu yadaka vétakne de wawo wani kapéredi mu de yak.
Kéni képmaaba rakwa némaan du de wawo wani kapéredi mu yadaka vétakne de
wawo wani kapéredi mu de yak.
Babilonba rakwa du taakwa kapéredi mu yate wupmalemu gwalmu kéraaké
mawulé yadaka de deké gwalmu kwayékwa du wupmalemu yéwaa de nyégélék.
De akwi waga yadak bulaa Babilon wan kapéredi taalé dé tu.
4 *Dé waga wadéka wuné véknwuk kudi nak wawo Gotna gayéba giyaate waadéka.
Kéga dé wak:
Wuna du taakwa, guné wani gayéba rate kapéredi mu yakwa du taakwa pulak
yamarék yaké guné yo.
Guné de yakwa pulak kapéredi mu yagunéran guné wawo apa kaagél kutké guné
yo.
Guné wawo kapéredi mu yamuké guné wani gayé kulaknyénytakne yéké guné yo.

* **17:14:** Re 19:11-20 * **17:16:** Re 18:8 * **18:4:** 2 Ko 6:17

5 Wani gayéba rakwa du taakwa wupmalemu kapéredi mu de yak. Yadan kapéredi
mu apakélé nébu pulak dé tu.
Got yadan kapéredi muké yékéyaak yamarék yaké dé yo.
6 *Méné Got, wani gayéba rakwa du taakwa nak du taakwat yadan pulak méné
derét kaataké méné yo.
Kaatate kapéredi mu las wawo derét yakataké méné yo.
Wani gayéba rakwa du taakwa nak du taakwat de yaalébaanék.
Bulaa méné wani gayéba rakwa du taakwat yaalébaanké méné yo.
Yaalébaanménu kapéredi mu las wawo deké yaaké dé yo.
7 Wani gayéba rakwa du taakwa wan wani yaabuba tékwa taakwa pulak.
Wani taakwa lé wak, “Wuné némaa taakwa rate apa yate deké wuné vu. Wuné
dukiyaataakwa kaapuk. Wuné takwasék yasaakuké wuné yo. Wuné géraamarék
yaké wuné yo.” Naate wate léku yéba lé kevéréknék. Kevérékte mawulé yalékwa
akwi kapéredi mu lé yak.
Méné Got, waga yalénké sanévéknwute méné yalén kapéredi mu yakataké méné yo.
Lé apakélé kaagél kutte némaanba géraaluké, méné yalén kapéredi mu némaanba
yakataké méné yo.
8 *Naana Némaan Ban Got apat dé kapére yo. Dé wani gayéba rakwa du taakwat
yadan kapéredi mu yakatadéranké débu wak.
Wupmalemu kés pulak nak pulak kapéredi mu deké nakurak nyaa male yaaké dé
yo.
Wani gayéba rakwa wupmalemu du taakwa kiyakiya yate kiyaaké de yo. Yado
apakélé kaadé yadu wupmalemu las wawo kiyaaké de yo.
Yado de némaanba géraaké de yo. Géraado yaa wani gayéba yaane butikgé dé yo.
Naate dé wak.
9 *Wani gayéba rakwa du taakwa nak du taakwa wale kapéredi mu yadan pulak, de
kapéredi mawulé véknwukwa némaan du de wawo wani kapéredi mu de yak. Wani
némaan du véké de yo wani gayé yaa yaante yaatnyé waarédu.
10 Véte de wani gayéké mawulé lékte géraaké de yo. Géraate de wani gayéba rakwa
du taakwa kutkwa apa kaagélké wup yaké de yo. Yate de séknaaba téké de yo. Téte
waké de yo, “Yéwe. Yéwe. Kapéredi mu débu yaak némaa gayé Babilonké. Got wadéka
bari bari wani gayé débu kapére yak.” Naate waké de yo.
11 Kéni képmaaba rate gwalmu kwayéte yéwaa nyégélkwa du wani gayéké
sanévéknwute géraaké de yo. Géraado deku mawulé kapére yaké dé yo, deku gwalmu
kéraaran akwi du taakwa ramarék yadakwa bege.
12-13 Déknyényba wani gayéba rakwa du taakwa de kéni mu derét kéraak: gol matu,
silva matu, nak pulak yéknwun matu, wupmalemu yéwaat kéraadakwa gélégéraa,
waama baapmu wut, kés pulak nak pulak gwaaé baapmu wut, nak pulak yéknwun
baapmu wut, kés pulak nak pulak yéknwun yaama yakwa mi, elepanna nébit yadan
yéknwun mu, mit taadaka wupmalemu yéwaat kéraadan mu, brasnyét yadan mu, ainét
yadan mu, kubusaaku matut yadan mu, kés pulak nak pulak kadému wale taknado
kadému lisék yaran mu, kés pulak nak pulak yéknwun yaama yakwa gu, wain gu, oliv
gu, yéknwun pélawa, wit sék, bulmakawu, sipsip, wos, wos tébétkwa jaabé, nak duna
kudiba véknwute wadakwa pulak jébaa yakwa du taakwa deku sépé deku wuraanyan
wawo, waga de wani gayé Babilonba rakwa du taakwa derét kéraak.
14 Gwalmu kwayéte yéwaa nyégélkwa du wani du taakwat kéga waké de yo,
“Kéraaké mawulé yagunékwa akwi gwalmu bulaa débu kapére yak. Guna akwi yéwaa,

* **18:6:** 2 Te 1:6 * **18:8:** Re 11:16-18 * **18:9:** Re 19:3

kusogunékwa akwi mu, guna akwi gwalmu bulaa débu kapére yak. Guné gwaamale yae wani mu tépa kéraamarék yaké guné yo." Naate waké de yo.
15 Wani gwalmu kwayéte wupmalemu yéwaa déknyényba nyégélén du wani gayéba rakwa du taakwa apakélé kaagél kutdo véte wup yaké de yo. Yate séknaaba téte némaanba géraate némaanba waate kéga waké de yo:
16-17 "Yéwe. Kapéredi mu débu yaak kéni némaa gayéké. Wani gayéba rakwa du taakwa de yéknwun baapmu wut, kés pulak nak pulak gwaavé baapmu wut wawo waga de kusok. De deku sépéba gol matu, nak pulak yéknwun matu, wupmalemu yéwaat kéraadan gélégéraat wawo de kusok. Wani gwalmu akwi bari bari débu yalaknék." Naate waké de yo.
Sipna némaan du, sipba rate nak gayét yékwa du taakwa, sipba jébaa yakwa du, sipba gwalmu taknate yéwaa nyégélkwa du, wani du taakwa akwi séknaaba de ték.
18 Téte wani gayé yaa yaante yaatnyé waarédéka véte némaanba waate de wak, "Wani gayé Babilon wan apakélé gayé. Akwi apakélé gayét débu talaknak."
19 Waga wate de wani gayéba rakwa du taakwaké mawulé lékte bawusa kérae deku maaknaba de taknak. Yate némaanba géraate némaanba de waak. Waate de wak, "Yéwe. Kapéredi mu nak débu yaak kéni némaa gayéké. Déknyényba sipna bapadu deku gwalmu sipba kure yaatakne wani gayéba rakwa du taakwaké wani gwalmu kwayétakne némaa yéwaa de nyégélék. Wani gayé bari bari débu kapére yak." Naate de wak.
20 *Guné Gotna gayéba rakwa du béré taakwa béré, guné wani gayé kapére yadénké véte yéknwun mawulé yate dusék takwasék yaké guné yo. Guné Gotna du taakwa, Jisasna kudi wakwen du taakwa, Gotna yéba kudi wakwen du taakwa wawo, guné yéknwun mawulé yate dusék takwasék yaké guné yo. Wani gayéba rakwa du taakwa déknyényba gunat yaalébaandak bulaa Got de yan kapéredi mu derét débu yakatak. Yakatadénké sanévéknwute guné yéknwun mawulé yaké guné yo.
21 Tépa ve wuné vék apat kapére yate Gotna kudi kure giyaakwa du nak apakélé matu kéraadéka. Wani matu wan wit sék sésé wasédakwa apakélé matu pulak. Wani matu kérae dé kusba yatjadak. Yatjadate dé wak, "Wani matu yatjadawurén pulak de wani apakélé gayé Babilonét kérae némaanba yatjadaké de yo. Yatjadado de wani gayét tépa vémarék yaké de yo.
22 Wani gayéba rakwa du taakwa wupmalemu kapéredi mu de yak. Yadaka Got yadan kapéredi mu dé yakatak. Bulaa gita viyaakwa du deku gita wani gayéba tépa viyaamarék yaké de yo. Wani gayéba du taakwa gwaaré tépa waamarék yaké de yo. Wani gayéba du deku kaany tépa yapévumarék yaké de yo. Wani gayéba matu, mit wawo yéknwun mu yaké kutdéngkwa du wani jébaa tépa yamarék yaké de yo. Wani gayéba taakwa wit sék tépa sésé wasémarék yaké de yo.
23 Wani gayéba lam tépa yaanmarék yaké dé yo. Wani gayéba du de taakwa yamarék yaké de yo. Taakwa duké yémarék yaké de yo. Buldaran kudi tépa véknwumarék yaké de yo. Déknyényba wani gayéba du las gwalmu kwayéte yéwaa nyégéle de kéni képmaana némaan du rak. Déknyényba wani gayéba kus mayéra yakwa du rate yénaa de yak akwi du taakwat. Yadaka akwi képmaaba rakwa du taakwa de kapéredi mu yak.
24 "Déknyényba wani gayéba de Gotna yéba kudi wakwen du, déku kudi miték véknwukwa du taakwat wawo de viyaapéreknék. Viyaapérekdaka nak gayéba rakwa du taakwa védaka de wawo Gotna du taakwat de viyaapéreknék. Viyaapérekdaka bulaa Got de yan kapéredi mu derét débu yakatak." Naate dé wani du wunat wak.

19

Babilon kapére yadéka de dusék takwasék yak

* **18:20:** Re 19:1-2

1 Wani du waga wadéka wuné véknwuk Gotna gayéba rakwa wupmalemu du taakwa némaanba waadaka. Waate de wak, “Naané Gotna yéba kevérékno. Naana Némaan Ban Got naanat kutkalé yate Setenna taababa débu naanat kéraak. Dé némaan ban dé rasaaku. Dé apat dé kapére yo. Yate akwi némaan duwat débu talaknak.

2 *Déku kudi wan adél kudi. Dé yéknwun mu male dé yo. Naané déku yéba kevérékno. Wani némaa gayé wan wupmalemu kapéredi mu yate yaabuba tékwa taakwa pulak. Wani gayéba rakwa du taakwa nak du taakwa wale kapéredi mu yadaka wupmalemu du taakwa las wawo de wani kapéredi mu de yak. Wani gayéba rakwa du taakwa Gotna jébaa yakwa du taakwat de viyaapéreknék. Yadaka Got yadan kapéredi muké kudi wakwetakne wani gayéba rakwa du taakwa yadan kapéredi mu derét débu yakatak. Yate wani gayé débu yaalébaanék.” Naate de wak.

3 *Watakne de tépa waate de wak, “Naané Gotna yéba kevérékno. Wano némaa gayéba yaa yaante apuba apuba yaatnyé waaréké dé yo.”

4 *Naate wadaka de Got wale rakwa némaan du, mawulé tékwa kulé mu wan véti wan véti wawo waga de kwati yaane yéknwun jaabéba rakwa ban Gotké waadé daak. Daate de wak, “Wan adél. Gotna yéba kevérékgé naané yo.”

5 Naate wadaka Got rakwa jaabéba dé kudi nak waate dé wak, “Guné Gotna jébaa yakwa du taakwa, guné naana Némaan Ban Gotna yéba kevérékgé guné yo. Guné déku jébaaba yaalan némaan du taakwa, bakna du taakwa wawo, déku jébaa yakwa akwi du taakwa, guné naana Némaan Ban Gotna yéba kevérékgé guné yo.” Naate dé wak.

Sipsip Nyaan taakwa yadu apakélé yaa sérakgé de yo

6 *Wani kudi wadaka wuné véknwuk wupmalemu du taakwa jawe rate buldakwa pulak kudi buldaka. Deku kudi apakélé gu kawu waakwa pulak dé waak. Deku kudi jaat viyaate waakwa pulak dé waak. Wani kudi waate de wak, “Naana Némaan Ban Got apat dé kapére yo. Dé képmaaba rakwa akwi du taakwaké dé némaan ban ro. Naané Gotna yéba kevérékno.

7 *Kevérékte naané yéknwun mawulé yate dusék takwasék yaké naané yo, wani Sipsip Nyaan taakwa yadéran tulé yaadén bege. Wani taakwa yéknwun baapmu wut, kusodakwa yéknwun mu wawo lébu kusok.

8 Got léké dé yéknwun waama baapmu wut kwayédék lébu kusok. Wani Sipsip Nyaan taakwa yaké yadu naané yéknwun mawulé yate dusék takwasék yaké naané yo.” Naate de wak. Got kwayén yéknwun waama baapmu wut wan Gotna du taakwa yadan yéknwun mu.

9 *Gotna kudi kure giyaakwa du dé wunat wak, “Méné kéni kudi mé kavi: Got wupmalemu du taakwat débu wak, de wani Sipsip Nyaan taakwa yadéran tulé yae kadému kadoké. Wani du taakwa yéknwun mawulé yate dusék takwasék yaké de yo.” Naate watakne dé wunat tépa wak, “Wani kudi wan Gotna kudi. Wan adél kudi.”

10 *Naate wadéka wuné déku maan wale kwati yaanék. Déké waadé daaké wuné kwati yaanék. Yawuréka dé wunat wak, “Kaapuk. Méné waga yamarék yaké méné yo. Wuné Gotna jébaa yakwa du. Wuné méné wale Jisasna jébaa kutte déké kudi wakwekwa du taakwa wale waga naané Gotna jébaa yo. Wunéké kwati yaane waadé daamarék yaké méné yo. Gotké kwati yaane waadé daaké méné yo. Yate méné déku yéba kevérékgé méné yo.” Naate dé wak. Naané kutdéngék. Gotna Yaamabi Gotna du taakwana mawuléba wulae tédéka de Gotna yéba kudi wakwete de Jisaské kudi wakweyo.

Waama wosba rakwa du

* **19:2:** Re 6:10 * **19:3:** Re 14:11 * **19:4:** Re 4:10-11 * **19:6:** Re 11:15-17, 14:2 * **19:7:** Re 21:2, 9; Ep 5:32 * **19:9:** Lu 14:15 * **19:10:** Re 22:8-9

11 *Tépa ve wuné vék Gotna gayéba gwés naapiye tédéka waama wos nak tédéka. Jisas Krais wani wosba dé rak. Déku nak yé wan Wadékwa Pulak Yakwa Du. Nak yé wan Adél Yakwa Du. Dé kot véknwukwa némaan ban rate yéknwun kudi male dé wakweyo. Déku maama wale waariyate yéknwun mu male dé yo.
12 *Déku méni yaa pulak dé yaanék. Némaan du saapdakwa wupmalemu maakna saap dé déku maaknaba saapmék. Déku sépéba dé kudi nak kwaak. Wani kudi wan déku yé. Nak du wani yéké kaapuk kutdéngdan. Dé kapmu dé kutdéngék.
13 *Déknyényba kusadadén sémény baapmu wut wényba tawudaka dé wény baapmu wutba kwaak. De déku nak yé kéga wak, "Gotna Kudi."
14 Gotna gayéba rate waariyakwa du deku sépéba yéknwun waama baapmu wut kusadatakne deku waama wosba rate de déku kukba yék.
15 *Déku kudiba dé nébi kutkwa kulaa nak ték. Wani kulaat dé kéni képmaaba rakwa wupmalemu du taakwat viyaaké dé yo. Viyae apat kapére yate deké némaan ban raké dé yo. Akwi némaan duwat talaknan ban Got apat kapére yate déku maamat dé rékarékat kapére yo. Yadékwaké kutdéngte dé kéni képmaaba rate kapéredi mu yan du taakwat yaalébaanké dé yo. Wain gu yaaladuké wain sék akibésnakwa pulak, dé Gotna maamat yaalébaanké dé yo.
16 *Déku baapmu wut déku maanba wawo kavidan yé dé kwaak. Wani yé kéga: Akwi Némaan Duna Némaan Du. Akwi Némaan Banna Némaan Ban.
17 Tépa ve wuné vék Gotna kudi kure giyaakwa du nak nyaaba tédéka. Téte dé nyétba wure yeyé yeyakwa apit némaanba waate dé wak, "Guné yae nakurakba jawuké guné yo, Got kwayéran apakélé kadému kaké.
18 Némaan duna sépé, waariyakwa duna némaan duna sépé, apat kapére yakwa duna sépé, wosna kwaami, wosba rakwa duna sépé, waga kaké guné yo. Guné akwi du taakwana sépé kaké guné yo. Némaan du taakwa, bakna du taakwa, nak duna kudiba véknwute wadakwa pulak jébaa yakwa du taakwa, deku mawuléba sanévéknwute mawulé yadakwa jébaa yakwa du taakwa, waga deku sépé kaké guné yo." Naate dé wak.
19 *Wadéka wuné vék wani yébaalé, kéni képmaana némaan du, waariyakwa du wawo yae jawudaka. De wosba rakwa némaan ban wale waariyate, déku waariyakwa du wale wawo waariyaké de mawulé yak.
20 *De waariyate wosba rakwa némaan ban déku waariyakwa du wale apat kapére yate derét talakne wani yébaalé bét yénaa kudi wakwekwa dut de kulékik. Déknyényba wani du dé yébaaléna méniba téte déknyényba vémarék yadan apa jébaa yate dé du taakwat yénaa yak. Yébaaléna yé sépéba kwaakwa du taakwa, yébaalé pulak taadan waapinyanna yéba kevérékgwa du taakwa, wani du taakwat dé yénaa yak. Wosba rakwa némaan ban déku waariyakwa du wale wani yébaalé bét yénaa kudi wakwekwa du wekna kulé rabétka kure ye de bérét yaa yaankwa kwawut yatjadak. Wani kwawuba yaa yaankwa matu wawo dé yaanu.
21 *Yatjadatakne dé wosba rakwa némaan ban déku kudiba yaale tékwa kulaat dé bétku duwat viyaadéka de kiyaasadak. Kiyaasadadaka de akwi api yae wani duna sépé kadaka deku biyaa dé sékéréknék.

20

Seten wupmalemu (1,000) kwaaré dé apakélé waaguba rak

* **19:11:** Re 3:14 * **19:12:** Re 1:14 * **19:13:** Jo 1:1, 14 * **19:15:** Re 1:16, 2:27 * **19:16:** Re 17:14 * **19:19:** Sam 2:2 * **19:20:** Re 13:11-17, 20:10 * **19:21:** Re 19:17-18

1 *Wani mu yédéka wuné vék Gotna kudi kure giyaakwa du nak Gotna gayé
kulaknyénytakne giyaadéka. Déku taababa dé apakélé waagwat dawulidakwa yaabuba
tén gwésna ki kurék. Apakélé baagwi wawo déku taababa dé nak kurék.
2 *Wani du giyae dé apakélé viwut kulékik. Wani viwu wan déknyényba ran kaabe,
déku yé Seten. Seten wan akwi kutakwana némaan ban. Gotna kudi kure giyaakwa
du wani viwut kulékiye dé apa baagwit gik, dé wupmalemu (1,000) kwaaré waaguba
raduké.
3 Gitakne dé dérét apakélé waaguba yatjadatakne dé awuréba tékwa gwés miték
tépétaknak, Seten du taakwat tépa yénaa yamarék yaduké. Taale dé wupmalemu
(1,000) kwaaré wani waaguba raké dé yo. Radu kukba dé naapitaknadu Seten yaale
walkamu tulé male du taakwat tépa yénaa yaké dé yo.
4 *Tépa ve wuné vék némaan du rakwa jaabé las rakéreyédéka de kot véknwukwa
nemaan du las waba radaka. Déknyényba Got dé derét wak, de waga radoké. De
némaan du rate du taakwa yadan kapéredi muké kudi wakweké de yo. Déknyényba
kiyaan du taakwa deku wuraanyanét wawo wuné vék. Déknyényba wani du taakwa de
Jisasna jébaa kutte déké kudi wakwetakne Gotna kudi wawo de wakwek. Wakwedaka
Gotna maama deku kwaalé tépakdaka de kiyaak. Wani du taakwa wani yébaaléna
yéba kaapuk kevérékdan. Yébaalé pulak taadan waapinyanna yéba wawo kaapuk
kevérékdan. Deku lékwés deku taababa wani yébaaléna kudi kaapuk kavidan. Wani
du taakwa tépa nébéle raapme de Jisas Krais wale némaan du taakwa rate nak du
taakwaké wupmalemu (1,000) kwaaré de vék.
5 Wani du taakwa de taale nébéle raapmék. Nak kiyaan du taakwa wani tulé kaapuk
nébéle raapdan. Wupmalemu (1,000) kwaaré yédu de nak kiyaan du taakwa nébéle
raapké de yo.
6 *Taale nébéle raapran du taakwa de yéknwun mawulé yate dusék takwasék yaké
de yo. Wani du taakwa wan yéknwun mu male yakwa du taakwa. De Got wale apuba
apuba miték rasaakuké de yo. Yalakmarék yaké de yo. Déknyényba nak du taakwat
kutkalé yaké nyédé du de Gotké jébaa yak. Bulaa wani du taakwa nyédé duna waagu
tawe de Got déku nyaan Jisas Kraiské wawo jébaa yaké de yo. Yate de kapmu Gotna
yéba kevérékgé de yo. Yate de Jisas Krais wale némaan du taakwa rate wupmalemu
(1,000) kwaaré nak du taakwaké véké de yo.

Got Setenét yatjadadéka dé apa kaagél kurék

7-8 Wani kwaaré yédu gwés naapidu Seten wani waagu kulaknyénytakne yaalaké dé
yo, akwi képmaaba rakwa akwi du taakwat yénaa yaké. Yaale yénaa yadu Gok bét
Megokna képmaaba rakwa du taakwa déku kudi véknwute wadén pulak yaké de yo.
Yate waariyaké yate nakurakba jawuké de yo. Wupmalemu du jawuké de yo. Jawudo
du derét naaknwuké yapatiké de yo.
9 Wani du waariyaké yate de akwi képmaat yeyé yeyate Gotna du taakwa rakwa
gayét ye Got mawulat kapére yadékwa gayét wawo ye ténéyéwe de ték. Tédaka yaa
Gotna gayéba giyae wani duwat dé yaanék.
10 *Yaandéka Seten déknyényba derét yénaa yadénké dé Got Setenét yaa yaankwa
kwawut dé yatjadak. Yaa yaankwa wupmalemu matu wawo wani kwawuba dé ro.
Déknyényba de wani yébaalé bét yénaa kudi wakwen dut wawo kwawut yatjadak. Bét
Seten wale de wani kwawuba rate gaan nyaa apakélé kaagél kutké de yo. Wani kaagél
apuba apuba kutké de yo.

Apakélé kot dé yak

---

* **20:1:** Re 9:1 * **20:2:** Re 12:9; Ju 1:6 * **20:4:** 1 Ko 6:2; Re 6:9, 13:16-17 * **20:6:** Re 2:11; 1 Pi 2:9 * **20:10:** Re 19:20, 21:8; Mt 25:41

11 Tépa ve wuné vék némaan banna apakélé waama jaabé nak radéka némaan ban nak waba radéka. Radéka véwuréka nyét képmaa yaage ye bét kaapuk yak. Wani mat du taakwa tépa vémarék yaké de yo.
12 *Nyét képmaa kaapuk yadéka wuné vék, déknyényba kiyaan némaan du taakwa bakna du taakwa wawo ye Gotna ménība saakiye tédaka. Gotna kudi kure giyaakwa du de nyéga nak laapiyaknék. Wani nyégaba Got wale rasaakuran du taakwa deku yé dé kwao. Nyéga las wawo de laapiyaknék. Wani nyégaba déknyényba de kiyaan du taakwa kéni képmaaba rate yadan akwi muké kavik. Got wani nyégaba véte kot véknwukwa némaan ban rate kapéredi mu yan du taakwat yadan kapéredi mu dé yakatak.
13 *Tépa ve wuné vék kusba kiyae rakwa du taakwa, gaabana taaléba rakwa du taakwa, kiyae ye apa kaagél kutdakwa taaléba rakwa du taakwa, wani du taakwa akwi déké yaadaka. De yae déku ménība saakiye tédaka Got kot véknwukwa némaan ban rate kéni képmaaba rate yadan mu dé derét kaatak.
14-15 *Yatakne dé du taakwa kiyaadakwa paaté gaabana taalé wawo kérae dé yaa yaankwa kwawut yatjadak. Dé wale rasaakuran du taakwa deku yé kwaakwa nyégaba Got dé vék. Du taakwana yé wani nyégaba kwaamarék yadéran Got wani du taakwat kérae dé derét yaa yaankwa kwawut yatjadak. Yaa yaankwa kwawuba dawuliye de tépa kiyaaké de yo.

21

Kulé nyét, kulé képmaa

1 *Tépa ve wuné vék kulé nyét, kulé képmaa tédéka. Taale tén nyét képmaa débu kaapuk yak. Kus wawo débu kaapuk yak.
2 *Yadéka wuné Gotna kulé gayé kulé Jerusalemét vék. Got wadéka wani gayé nyét kulaknyénytakne dé giyaak. Giyaadéka wuné vék. Wani gayé dé miték ték, taakwa nak, du raké yate, yéknwun mu kusowe miték télékwa pulak.
3 Got rakwa jaabéba kudi nak némaanba waadéka véknwuréka dé wak, “Mé véknwu. Bulaa Got du taakwa wale dé ro. Dé de wale rasaakudu de déku du taakwa rasaakuké de yo. Got déku kapmu de wale apuba apuba rasaakuké dé yo. Wan adél.
4 *Dé de wale rate deku ménegu yatnyéké dé yo. Yadu de tépa kiyaamarék yaké de yo. De tépa géraamarék yaké de yo. Deku mawulé tépa kapére yamarék yaké dé yo. De kaagél tépa kutmarék yaké de yo. Déknyényba ran mu akwi débu kaapuk yak.” Naate dé wunat wak.
5 Némaan duna jaabéba rakwa ban Got dé wak, “Mé véknwu. Wuné wawurék déknyényba ran akwi mu débu kaapuk yak. Bulaa kulé mu male wuné kuttakno.” Naate watakne dé wunat tépa wak, “Kéni kudi wan adél kudi. Yénaa kudi kaapuk. Méné kéni kudi kaviké méné yo.”
6 *Naate watakne dé wunat tépa wak, “Wuné akwi mu kuttaknawurék dé ro. Wuné wawurék déknyényba ran mu débu kaapuk yak. Déknyényba wuné rak. Sésékukba yaaran tulé raké wuné yo. Guké kiyaaké yakwa du taakwaké de gu kwayédakwa pulak, kulé mawulé kéraaké mawulé yakwa du taakwaké wuné kulé mawulé kwayéké wuné yo. De wunat bakna nyégélké de yo. Wani muké yéwaa tiyaamarék yaké de yo. De kulé mawulé kérae apuba apuba miték rasaakuké de yo.
7 *Kapéredi yaabuké kuk kwayén du taakwa wani yéknwun mawulé nyégélké de yo. Nyégéldo wuné deku némaan ban rawuru de wuna baadi raké de yo.

* **20:12:** Re 13:8; 2 Ko 5:1; Ap 17:31 * **20:13:** Ro 2:6; Re 22:12 * **20:14-15:** 1 Ko 15:24-26, 54-55; Mt 25:41 * **21:1:** 2 Pi 3:13 * **21:2:** Yi 11:16; Re 3:12 * **21:4:** 1 Ko 15:24-26; Re 7:16-17 * **21:6:** Re 1:8, 22:13, 17; Jo 7:37 * **21:7:** Ro 8:14-17

8 Kapéredi yaabuba yékwa du taakwa wani yéknwun mawulé nyégélmarék yaké de
yo. Wuna jébaa kutmuké wup yakwa du taakwa, wuna kudiké kuk kwayén du taakwa,
kapéredi mu yasaakukwa du taakwa, du taakwat viyaapérekgwa du taakwa, nak du
taakwa wale kapéredi mu yakwa du taakwa, kus mayéra yakwa du taakwa, yénaa
gotna yéba kevérékgwa du taakwa, yénaa kudi wakwekwa akwi du taakwa, wani du
taakwa yaa yaankwa kwawuba dawuliké de yo. Wupmalemu yaa yaankwa matu
wawo wani kwawuba dé ro. Wani kwawuba dawuliran du taakwa tépa kiyaaké de
yo." Naate dé Got wunat wak.

Kulé gayé Jerusalem

9 *Déknyényba Gotna kudi kure giyaakwa du nak taaba sékét nak taababa kayék vétik
du taakwat yaalébaankwa kapéredi mu sékéréknén agérap kure tédaka wuné vék. Bulaa
wani du nak wunéké yae dé wak, "Méné mé yaa. Wuné ménat wani Sipsip Nyaan yaran
taakwat wakwatnyéké wuné yo."
10 Naate wadéka Gotna Yaamabi wunat apa yadéka dé wunat awuréba tén nébat nak
kure yék. Ye dé Gotna gayé Jerusalemét wunat wakwatnyék. Got wadéka dé wani gayé
nyét kulaknyénytakne giyaak.
11 Giyaadéka wuné vék. Gotna apa wani gayéba radéka dé wani gayé nyaa vékwa
pulak ye ték. Wupmalemu yéwaat kéraadakwa jaspa waadakwa matu pulak dé ték.
12 Glas pulak dé miték ték. Wani gayéba gidan raatmu awuréba dé ték. Wani
raatmuba gwés taaba vétik sékét maanba kayék vétik dé ték. Tédéka de Gotna kudi
kure giyaakwa du de nak nak wani gwés tékwaba ték. Isrelna kém taaba vétik sékét
maanba kayék vétik deku yé nak nak akwi gwésba dé kwao.
13 Wani raatmu déku maalé wan véti wan véti. Akwi raatmuna maaléba dé gwés
kupuk ték, nyaa yaalakwa maaléba kupuk, nak maaléba kupuk, nyaa dawulikwa
maaléba kupuk, nak maaléba kupuk, waga de gwés ték.
14 Déknyényba wani raatmu apa ye miték téduké de apakélé matu taaba vétik sékét
maanba kayék vétik taknak. Wani matuba wani Sipsip Nyaanna du taaba vétik sékét
maanba kayék vétik deku yé dé kwao.
15 Wuné wale téte bulén du dé gwalmu naaknwudakwa baagé nak kure ték. Wani
baagé wan gol matut yadan baagé. Wani baagat dé wani gayé, gwés, raatmu wawo
naaknwuké nae dé yak. Naaknwe dé vék.
16 Wani gayéna maalé déku sémény wawo wan nakurak male. Maalé wan 2,400
kilomita. Sémény wan 2,400 kilomita.
17 Wani gayéna raatmu wawo dé wani du naaknwuk. Naaknwe dé vék wani
raatmu sémény waarédéka (144 meta). Naaknwudékwa baagé wan képmaaba rakwa
du gwalmu naaknwudakwa baagé.
18 Wani gayé gol matut de yak. Yataknadaka dé nyaa vékwa pulak ték, glas pulak.
Wani gayéba gidan raatmu de jaspa waadakwa matut yak.
19-20 Raatmu apa yate miték téduké de apakélé matu déknyényba taknak. Wani
matuba Got dé apakélé yéwaat kéraadakwa matut kusok. Yalagi kés pulak nak pulak
matut dé kusok. Nak matu wan jaspa. Nak matu wan gélé, nyaa védéka nyét léng nae
tékwa pulak. Wani matuna yé sapaia. Nak waama matu wan aget. Nak mi gaga pulak
matu wan emeral. Nak gwaavékwa waamakwa matu wan sadonikis. Nak gwaavé
matu wan konilian. Nak raamu matu wan krisolait. Nak mi gaga pulak matu wan
beril. Nak pulak raamu matu wan topas. Nak mi gaga pulak, raamu pulak yan matu
wan krisopres. Nak pulak gélé matu wan yaiasin. Nak gwaavé pulak matu wan ametis.

* **21:9:** Re 15:1, 21:2; Ep 5:27

21 Raatmuba tékwa gwés taaba vétik sékét maanba kayék vétik wan wupmalemu yéwaat kéraadakwa kaaviya pulak. Gwés nak nak nakurak apakélé kaaviya pulak mat dé yak. Gayéba kwaakwa yaabu yéknwun gol matut yadéka dé glas pulak yak.
22 Apat kapére yakwa Némaan Ban Got bét wani Sipsip Nyaan Jisas wani gayéba rate wani gayéna akwi taaléba yeyé yeyate akwi du taakwa wale tébétka akwi du taakwa bét wale de kudi bulu. Yadaka Got wale kudi buldakwa ga wani gayéba kaapuk kwaakwa.
23 *Got nyaa vékwa pulak radéka wani gayéba nyaaka ye dé tu. Tédéka wani Sipsip Nyaan dé yaankwa téwayé pulak radéka de wani gayéba rakwa du taakwa miték de vu. Nyaa baapmu waba kaapuk vébétkwa.
24 Got bét wani Sipsip Nyaan waga yabéru nyaaka yadu akwi du taakwa miték véte yeyé yeyaké de yo. Yado kéni képmaaba rakwa némaan du bétku yéba kevérékgé yate kusodakwa mu wani gayét kure yéké de yo.
25 Nyaa wani gayéna gwés tépémarék yaké de yo. Got bét wani Sipsip Nyaan waga yabéru nyaaka apuba apuba yadu wani gayéba gaan yamarék yaké dé yo.
26 Akwi kémna du taakwa kusodakwa mu, deku yéknwun gwalmu, deku yéwaa wawo wani gayét kure wulaaké de yo.
27 *Wani gayét kapéredi mu kure wulaamarék yaké de yo. Kapéredi mu yasaakukwa du taakwa, yénaa kudi wakwekwa du taakwa de wani gayét wulaamarék yaké de yo. Déknyényba dé wale rasaakuran du taakwana yé Got dé kavik wani Sipsip Nyaanna nyégaba. Wani du taakwa male wani gayét wulaaké de yo.

22

Nak pulak kaabélé, nak pulak mi

1 Gotna kudi kure giyaakwa du dé kaabélé nak wunat wakwatnyék. Du taakwa wani kaabéléba gu kate apuba apuba rasaakuké de yo. Wani gu ménidaama vénakwa glas yéknwun yadékwa pulak dé yéknwun yak. Wani kaabélé Got bét wani Sipsip Nyaan rakwa jaabéba yaale dé yék.
2 *Wani gayéba kwaakwa nyédé yaabuba dé yék. Kaabélé maalé vétikba dé mi las ték. Du taakwa wani misék kate apuba apuba miték rasaakuké de yo. Wani mi akwi kwaaré apu taaba vétik sékét maanba kayék vétik waga dé sék aku. Akwi baapmu dé sék aku. Wani mi gaga akwi képmaaba rakwa du taakwat dé kutkalé yo, de yéknwun mawulé yate apuba apuba miték rasaakudoké.
3 *Kapéredi mu Got kélik yadékwa mu wani gayéba ramarék yaké dé yo. Got bét wani Sipsip Nyaan rakwa jaabé wani gayéba téké dé yo. Wani gayéba Gotna jébaa yakwa du taakwa déku yéba kevérékgé de yo.
4 *Déku ménidaama véké de yo. Déku yé kwaaké dé yo deku lékwésba.
5 *Wani gayéba gaan tépa yamarék yaké dé yo. Naana Némaan Ban Got nyaa vékwa pulak radéka wani gayéba nyaaka ye dé tu. Tédéka de wani gayéba rakwa du taakwa miték de vu. Védaka nyaa waba kaapuk védékwa. Téwayé wawo kaapuk yaankwa. Wani gayéba rakwa du taakwa némaan du taakwa rasaakuké de yo apuba apuba.

Jisas bari yaaké dé yo

6 Gotna kudi kure giyaakwa du wani mu wakwatnyétakne dé wunat wak, “Wakwenakwa akwi kudi wan adél kudi. Akwi du taakwa kudi adél yadékwaké kutdéngké de yo. Némaan Ban Got dé déku yéba kudi wakwekwa duna mawulat kutkalé yate

* **21:23:** Re 22:5 * **21:27:** 1 Ko 6:9-10; Re 3:5, 13:8 * **22:2:** Jen 2:9 * **22:3:** Re 7:15 * **22:4:** Mt 5:8; Re 14:1 * **22:5:** Re 21:23, 25

wadéka dé déku du nak yaak. Déku jébaa yakwa du taakwa derét bari yaaran akwi muké wakwatnyéduké Got wadéka dé déku du nak yaak.

7 *Jisas kéga dé wo, ‘Mé véknwu. Wuné bari yaaké wuné yo.’ Naate wadéka wuné ménat wo.”

Kukba yaaran muké kéni nyégaba kaviwurén kudiké sanévéknwuran du taakwa yéknwun mawulé yate miték raké de yo.

8 *Wuné Jon wani kudi véknwute wuné wani mu vék. Wuné wani kudi véknwute wani mu vétakne wuné wani mu wakwatnyén duna maan wale kwati yaane déké waadé daaké wuné mawulé yak.

9 Yawuréka dé wunat wak, “Kaapuk. Méné waga yamarék yaké méné yo. Méné wale, Jisasna jébaaba yaale Gotna yéba kudi wakwekwa du taakwa wale, kéni nyégaba kwaakwa kudi véte wadékwa pulak yakwa akwi du taakwa wale, wuné wale, naané akwi Gotna jébaa yakwa du taakwa naané ro. Méné Gotké male kwati yaane waadé daaké méné yo.” Naate dé wak.

10 Watakne dé wunat tépa wak, “Kéni nyégaba kwaakwa kudi kukba yaaran muké kwaakwa kudi méné paakumarék yaké méné yo. Wani mu yaaran tulé bari bari yaaké dé yo. Méné wani muké wakweké méné yo.

11 Bulaa kapéredi mu yakwa du taakwa kapéredi mu wekna yaké de yo. Kapéredi mawulé véknwukwa du taakwa kapéredi mawulé wekna véknwuké de yo. Yéknwun mu yakwa du taakwa yéknwun mu wekna yaké de yo. Gotna kudi miték véknwukwa du taakwa Gotna kudi wekna miték véknwuké de yo.” Naate dé wunat wak.

12 *Jisas dé wo, “Mé véknwu. Wuné bari yaaké wuné yo. Yae wuné akwi du taakwa yan mu derét kaataké wuné yo.

13 *Wuné akwi mu kuttaknawurék dé ro. Kukba wuné wawuru akwi mu kaapuk yaké dé yo. Wuné taale wuné rak. Bulaa rasaakute kukba wawo rasaakuké wuné yo. Déknyényba wuné rak. Sésékukba yaaran tulé raké wuné yo.” Naate dé Jisas wo.

14 *Got wadu Jisas deké kiyaadénké sanévéknwute déku kudi miték véknwukwa du taakwa de wani misék kaké de yo. Kate de apuba apuba miték rasaakuké de yo. De wani gayéna gwésba wulaaké de yo. Wulaadaranké sanévéknwute de yéknwun mawulé yate dusék takwasék yaké de yo.

15 *Kapéredi waasa pulak rakwa gweba du taakwa, de kaapaba raké de yo. Kus mayéra yakwa du taakwa, nak du taakwa wale kapéredi mu yakwa du taakwa, du taakwat viyaapérekgwa du taakwa, yénaa gotna yéba kevérékgwa du taakwa, yénaa muké mawulé yate yénaa mu yakwa akwi du taakwa, wani kapéredi mu yakwa du taakwa de kaapaba raké de yo. Wulaamarék yaké de yo.

16 *“Wuné Jisas wuné wuna kudi kure giyaakwa dut nak wawuréka dé ménéké yaak. Wuna jébaaba yaalan du taakwat wani muké wakweduké wuné dérét wawuréka dé ménéké yaak. Wuné Jisas, déknyényba ran Isrelna némaan ban Devitna képmawaara wuné. Wuné déku kém. Wuné ganbaba yaalakwa kun pulak.”

17 *Wani Sipsip Nyaan Jisasna jébaaba yaalan du taakwaké naané kéga aja kudi wo: Wani Sipsip Nyaanna taakwa. Gotna Yaamabi bét Sipsip Nyaanna taakwa bét wo, “Méné mé yaa.” Kéni kudi véknwukwa du taakwa wawo wakweké de yo, “Méné mé yaa.” Gorét kulé mawulé kéraaké mawulé yaran du taakwa de mé yao. Yae Got kwayéran kulé mawulé kérae dé wale apuba apuba miték rasaakuké de yo. Wani kulé mawulé bakna kéraaké de yo. Yéwaa kwayémarék yaké de yo. Yate dé wale apuba apuba miték rasaakuké de yo.

---

* **22:7:** Re 1:3 * **22:8:** Re 19:10 * **22:12:** 2 Ko 5:10 * **22:13:** Re 1:8, 21:6 * **22:14:** Re 22:2 * **22:15:** Re 21:27 * **22:16:** Ro 1:3; Re 1:1 * **22:17:** Re 21:6

18 Wuné Jon apakélé kudi nak wuné wakweyo, guné kéni nyégaba kwaakwa kudi véknwukwa du taakwa kukba yaaran muké kudi miték véknwugunuké. Kaviwurén kudi male dé mé kwao. Nak kudi wakwemarék yaké guné yo. Guné kukba yaaran muké kudi las wawo wakwegunéran Got wadu kéni nyégaba wakwewurén kapéredi mu gunéké yaaké dé yo.
19 *Guné kukba yaaran muké wakwewurén kudiké kélik yate “Dékumuk” naagunéran Got wadu guné déku yéknwun gayéba ramarék yaké guné yo. Yate guné wakwewurén misék gélémarék yate apuba apuba miték rasaakumarék yaké guné yo.
20 *Wani muké kudi wakwekwa du Jisas dé wo, “Wuné bari bari yaaké wuné yo. Wan adél.” Naate wadéka wuné wo, “Ao. Wan adél. Némaan Ban Jisas, méné mé yaa.”
21 Wuné kéni nyéga kavin du Jon wuné naana Némaan Ban Jisasnyét waato. Dé déku akwi du taakwaké mawulé lékte derét kutkalé yaké dé yo.
Wani wuné wakwebutik.

* **22:19:** Re 22:2 * **22:20:** 1 Ko 16:22; Re 3:11